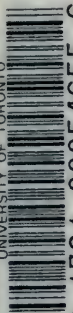

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00054655 6

I

(3)

РЪЧНИКЪ

НА

БЛЪГАРСКИЙ ЯЗЫКЪ.

3990

РЪЧНИКЪ

НА

БЛЪГАРСКИЙ ЯЗЫКЪ

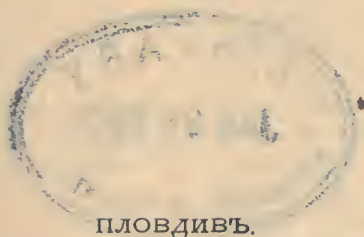
съ тълкувание рѣчи-ты на блъгарскы и на русскы.

Събралъ, нарядилъ и на свѣтъ изважда

НАЙДЕНЪ ГЕРОВЪ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

Л—О

ПЛОВДИВЪ.

Дружествена печатница „Съгласие.“

1899.

Право-то за прѣпечатване е запазено.

Всякоя книга отъ тоя рѣчникъ безъ долний подписъ на урядника
му ще ся счита укрьта.

И. Герасимовъ

PG
975
G4
ch. 3

Л. л. л.

Л. Тринадесето слово, тринадесета буква въ Словянскѣ-тѣ азбукѣ, наричано *людѣ*; по старо-то начрътаніе л, а по новото Л, и ржкописно л.

Лѣбедь, с. м. Птица лебедь.

*Лѣбѹтъ, с. м. Т. Лобуть, бой. *Трѣти му единѣ лабѹтъ.*

Лѣвица, с. ж. 1) Полица; полка. 2) Столъ дълъгъ и тѣсенъ на чети́ре крака за да съда́тъ на него мнозина изведи́жъ; лѣвка, лѣвица, скамѣя, скамѣйка.

Лѣвничка, ум. ж. отъ лѣвица.

Лѣвнувамъ, гл. уч. отъ лѣвижъ

Лѣвижъ, ешь, —и́жъ, гл. ед-кр. и начин. отъ лѣи́жъ. *Кучета-та лави́жъ, подкачхъ да ла́жъ.*

Лагоди́ый, — дѣнь и — де́нь, дна, дно, прил. Умѣренъ, что е посре́дъ, нито много, нито малко, срѣдний, угодный, приятный.

Лаго́дъ, ишь—ди́лъ, гл. д. Прѣдавамъ на нѣчто съ го́лѣмъ страсть.

Лаго́и, нар. Нели?

Лагу́дерця, ум. м. отъ лагу́деръ. Лалугерця.

Лагу́деръ, с. м. Животно лалугеръ, ладжюнакъ.

*Лагѣ́мъ, с. м. Т. Лахѣмъ, подкопъ; мина.

Ла́да, с. ж. 1) Богыня нѣкаква-си; сномѣ-пуваса въ пѣснѣ-ты и въ ладанкѣ-ты.

Ой Ладо, Ладо, момичи младо!

Сѣди́жъ овчѣръ да вечера

На лѣкѣ-тѣ, на трѣвѣ-тѣ,

Ой Ладо, Ладо! *Пѣс.*

2) Така наричатъ понѣи́дѣ момѣ подѣвѣжъ, облѣченъ съ вѣичнаницѣ-тѣ на невѣстѣ въ сватбарскій обыча́й ладува́не, изнасяне кѣтѣжъ.

Пошла лада на водѣ

Сѣсъ кованѣ вѣдрицѣ,

По неж иде младѣ войно,

Па си лади говори:

Дай ми, ладо, водицѣ

Изъ кованѣ вѣдрицѣ. *Пѣс.*

Ладанкѣ, с. ж. мн. Така наричатъ по нѣ-коп мѣста пѣяне-то прѣстенѣ срѣщѣ Ва-силѣ и на Василѣ. Като изва́дять прѣстена на нѣкоѣж, честитѣвать и́ така: *честито ти едѣ-какво-си, това ти Лада напѣла, да би съ него живѣла и на колѣнце съ не-го хлѣба пала!*

Ла́деніе, с. ср. отъ ла́дѣся.

Ладѣ́юнакъ и лѣджюнакъ, с. м. Жи-вотно *Mus citillus*, лагудеръ, лалугеръ, гутеръ, попова булчица, соболець, срьбо-лець, стаболець, стамболець, сукѣ, суица, сьболець; сѹсликъ.

Ладнѣ́ринъ, с. м. Който кара ладнѣж, който работи съ ладнѣж; лѣдочникъ.

Ладнѣ́йка, ум. ж. отъ ла́дня.

Ладнѣ́тый, нѣ, на, но, пр. отъ Ла́да. *Ладнѣж пѣсни.*

Ладни́накъ, с. м. Едно растение.

Ла́дня, с. ж. Лада: 1) Враница, ораница, оравица, шнайка, кайкъ; лѣдка, яликъ. 2) Корабъ, гемина; судно, корабль. *Кога стѣ-пѣж на сухо, поврага ти ладня.*

Ладу́вамъ, гл. ср. 1) Пѣж ой Ладо, ой Ладо! 2) Пѣж прѣстенѣ-ты на ладанкѣ.

Ладу́ване, с. ср. 1) отъ ладу́вамъ. 2) Обыча́й по нѣкои мѣста да ходи на водѣ дѣвойка лада, облѣчена като сѣщѣ невѣстѣ съ вѣици и прѣвѣсь, заобыколена съ свахы и водена отъ двамина дѣверы. Това се нари́ча и изнасяне кѣтѣжъ и ся връши много рано въ недѣлѣж, когато щѣтъ вѣи-чѣжѣ нѣкого. То става съ пѣсни, които ся пѣжѣ изъ пѣтна отъ моминѣ до извора и около котѣжѣ-ты съ водѣ-тѣ. Ето една такава пѣсенъ:

Да е знавала войну майка,
 Че ще войно да се жени,
 Да е гривны разковала,
 Войну коша подковала,
 Да е пелешкы разнижала,
 Войну коша обнижала.

Ладунка, *им. соб.* женско, срѣща ся въ пѣсни-ты:

Свѣкрѣва клепа Ладунк:
 Ладунко, моме Ладунко,
 Ладунко, змни да станеш!

Ладжя, *имеш*,—*дѣлс*, *гл. об.* Ходж, плу-
 вамъ на ладжъ; кататься на лоджѣ.

Ладна, *с. ж.* Ладина.

Ланеие, *с. ср.* отъ **лаѣж**. Ланане, лай, лаеъ.

Лаѣтъ, *с. м.* Лай, лаане; собачій вой, лай.
Кучешкый лаѣтъ.

Лазарвамъ, *г. ср.* 1) Ходж нагорѣ надолѣ,
 скытамея, шлякамъ, сновж. 2) Лазарувамъ.

Лазарване, *с. ср.* отъ **лазарвамъ**.

Лазарѣчкый, *чка, чко, пр.* Лазарскый.
Лазарѣчки пѣсни отпѣвала.

Лазарица, *с. ж.* 1) Която лазарува; ла-
 зарка, лазаркыня. 2) Пѣсень, кождо лазар-
 кыни пѣжъ на Лазарь; лазарина. 3) Игра,
 что ся играе на Лазарь, кога лазарувать.

Лазарка, *с. ж.* Мома лазарица, лазаркыня,
 лазарица.

Лазаркыня, *с. ж.* 1) Мома лазарка. 2)
 Раст. *Physalis Alkekengi*, горчливъ пи-
 перкы, мурдароты, мѣхунция, црѣвеница;
 жидовскія вишни.

Лазарникъ, *с. м.* 1) Който лазарва, ходи
 нагорѣ, надолѣ. 2) Единъ видъ хоро, ла-
 зарина. 3) Казвася на смѣхъ за години-ты на
 чловѣкъ *Видѣла е, прѣкарала е толко
 ва лазарники. Тя има двадесять и
 пять лазарника, двадесять и пять години.*

Лазарица, *с. ж.* 1) Която лазарва, ходи
 нагорѣ надолѣ. 2) Пѣсень, кождо лазаркы-
 ни пѣжъ на Лазарь; лазарина, лазарица.

Лазарина, *с. ж.* 1) Пѣсень лазарица, лаза-
 рица. 2) Игра лазарникъ.

Лазаровый, *въ, ва, во, пр.* отъ **Лазарь**.
 Лазарскый, лазарѣчкый.

Лазарскый, *ска, ско, пр.* Что е на Лазарь,
 за Лазарь; лазаровый, лазарѣчкый. *Ла-
 зарска пѣсень, лазарина, лазарица, лазарица.*

Лазарувамъ, *гл. ср.* 1) Лазарвамъ, ходж
 на Лазарь. 2) Лазарвамъ.

Лазаруване, *с. ср.* отъ **лазарувамъ**.

Лазарь, *с. м.* 1) Праздникъ Лазарева скѣ-
 бота прѣдъ врьбница. 2) Обычай у Блѣга-
 ры-ты тоа день да ся събирать по нѣкол-
 ко дѣвойчета на кушъ, прѣмѣненъ, накѣте-
 ны, и водены отъ едикъ избранжъ измежджъ
 тѣхъ, кождо наричатъ крѣстница и царица,
 подъ имя лазаркыни ходять изъ кжцъ въ

кжцъ да пѣжъ пѣсни и благословии и да
 игражъ; за тоа гы дарять въ всякжъ
 кжцъ съ пѣчто. Въ тоа ходене, като
 срѣщжъ нѣкого въ нхтя, мѣтатъ му
 прѣзъ ramo крѣжъ и му пѣжъ:

Ихтиче ле, друмиче,
 Честита е была тасъ срѣща,
 Что ти срѣщжъ тосъ Лазарь!

а той имъ крѣзва въ крѣжъ-тжъ по нѣкомъ
 паржъ. Чтото събержъ така лазаркыни-ты
 прѣданать го на крѣстницъ-тжъ, а тѣ на Ве-
 лиденъ наотгвуа отъ него гостѣжъ, та го-
 щава другаркы-ты си. Тоа обычай казвать:
 ходене на Лазарь и лазаруване. — *Сѣтъ
 като Пенгово-то дѣтя на Лазарь. Шин-
 ди пятжъ, до пятжъ, по-до другий
 младъ Лазарь!*

Лазачи, *с. ср.* Малко дѣтя, коесто още лази,
 не е проходило.

Лазивамъ, *гл. мж-кр.* отъ **лаѣж**; лаживать.

Лазене, *с. ср.* отъ **лаѣж**. Плѣзене, пыла-
 не; ползание.

Лазорѣсамъ, *гл. свр.* отъ **лазорѣсамъ**.
 —*сангый, прич. стр.*

Лазорѣсамъ и **лазорѣсувамъ** (да **лазорѣ-
 самъ**), *гл. д.* Мѣтамъ възъ мрътвецъ най-
 повы-ты му дрѣхы, да стои като че е об-
 лѣченъ съ тѣхъ.

Лазорѣсване и **лазорѣсуване**, *с. ср.* отъ
лазорѣсамъ.

Лазоръ, *с. м.* Повы дрѣхы, съ кождо ла-
 зорѣсвать мрътвецъ.

Лаѣж, *имеш*,—*зѣлъ, гл. ср.* 1) За бубулеч-
 кы: плѣжъ, пыплжъ, бубулажъ; ползать,
 ползѣтъ. *Буба бубулази, лази, дѣ найде
 дукжъ, тамъ влази; идѣтъ коза рогѣтанъ,
 идѣтъ коза бодѣтая, на маленькыхъ ребя-
 тишекъ быръ, быръ, быръ. Така ся игра-
 жъ съ малкы дѣца. 2) За малко дѣтя, за
 чловѣкъ: ходж на чѣтыре крака, по ржѣ-
 ты и крака-та си като животно чѣтвере-
 ного; бубулажъ, влѣкжъся; ходѣтъ на че-
 тверѣнькахъ, ползать. 3) Съ ржѣтъ и крака
 ся качвамъ пѣйдѣ; катержъся, катрезжъся,
 чеплезжъся; карѣкжъся, лаѣзатъ, лаѣзѣтъ.
*Лази по дрѣвѣ-то като копжъ.**

Лазяшкѣмъ,

Лазяшкѣмъ и

Лазяшкѣ-тжъ, *нар.* Съ лазене; ползкѣмъ.
*Лазяшкѣмъ доиде. Лазяшкѣ-тжъ го
 хванжъ.*

Лай, *с. м.* Кучешкый выкъ, лаане, лаеъ;
 лай, брѣхѣне.

Лай-кучка и **лай-лай-кучка**, *с. ж.* Раст.
Matricaria chamomilla, боливанъ, бѣлеочъ,
 бѣлъ попокъ, врьти-попъ, подрумичъ, пона-
 дѣпка, понадичъ, понадина, рамонъ, ржмонъ,
 жжжжжж; ромѣшка.—*Бѣла лай-кучка,*

раст. *Chrysanthemum Leucanthemum*, алфита, понадийка, филджанчиче; златоцвѣтъ, ромашка полевая.

*Лайлекъ, с. м. Т. Птица *Ciconia*, лелекъ, лилекъ, лѣбелекъ, лхйлекъ, щрькъ, щрькомъ, щрькыль; аистъ.

Лайнѣвене, с. ср. отъ лайнѣвѣж.

Лайнѣвѣж, ишь,—вилъ, гл. д. Умацвамъ, намацвамъ нѣчто съ лайно.—вѣжся, гл. взвр. и стр. Намацвамся съ лайно.

Лайно, лайна, с. ср. Изметъ отъ животно; лѣпущка, лѣпешка; калъ, помѣтъ, навѣтъ, дермѣ. Конско лайно, конспракъ. Котешко лайно, кочинкъ, кочешинкъ. Кучешко лайно, псешлакъ. Мыши лайно, мышакъ. Птиче лайно, курешка.—Поведися по мужъ, да тя заведе на лайно. Кога лайно, кога кола! Мжжъ като лайно на джжѣ. Глади куча и сухъ лайна каде. Боися на мечк-тж, че и на лайното ѳ. Лѣтно лайно—зимна понудица. Зайче лайно ни смрди, ни вони. Доклѣ не поринеш лайно-то, то все си смрди. Щешъ трѣсишь лайно-то му да ся прѣкадишь, из нѣма да го намѣришь.

Лайнувамъ, гл. уч. отъ лайнѣж. Лавнувамъ.

Лайнѣж, ешь,—нѣлъ, гл. ед-кр. отъ лѣж. Да лавнѣж.

Лайнѣнѣый, нѣ, на, но, пр. Лайннѣый.

Лайнѣвичѣый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякч. отъ лайнѣвѣый.

Лайнѣвѣый, вѣ, ва, во, пр. Лайннѣый: 1) Умацнѣый, уцаннѣый съ лайна; замѣраннѣый навѣзомъ. 2) Виноватѣый въ нѣкакѣж нечистѣ работѣ; трычнѣвѣый, говнѣвѣый. Лайнѣва работа, нечиста, нѣ добра, говнѣва.

Лакѣтнѣкъ, с. м. Нанизъ пары защиты на кенарѣ, что ся спуща надѣжъ по коцака.

Запроси Миленъ Еаникѣж;
Еаника майци си говори:
Не давай ми Милену,
Зѣлъ съмъ си сѣтъ сѣнувала:
Изтече слѣнце крѣваво,
Притече вода мѣтница,
Та Милауу дворѣ утече,
Нему отнесе червенъ подкапникъ,
Еа менѣ бѣлъ лакѣтнѣкъ. Пѣс.

*Лакѣрѣда, с. ж. Рыба *Salmo salar*; лосось. Съ лакѣрдѣж медѣ каде, вѣпчѣко наопакъ прави.

Лакѣрдѣца, ум. ж. отъ лакѣрѣда.

Лакѣрдѣчка, ум. ж. отъ лакѣрдѣца.

*Лакѣзѣнѣкъ, с. м. Лакомецъ.

Лакомецѣне, с. ср. отъ лакомецѣж.

Лакомецъ, с. м. Лакомъ чловѣкъ, лакомица; обжѣра, прожѣра, обѣдѣло.

Лакомѣйѣка, ум. ж. отъ лакомиѣна.

Лакомиѣца, с. ж. Длѣго дръво, издѣлѣбано на улѣй, за да тече по него вода отъ стрѣхѣж; жлѣбѣ, улукъ; жѣлобѣ.

Лакомѣчѣый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякч. Лакомѣый.

Лакомиѣна, 1) с. ж. Лакомство, лакомиѣна; обжѣрство, лакомство, ѣлчѣость. 2) с. об. Лакомъ чловѣкъ, лакомецъ, лахурѣ; обжѣра, прожѣра.

Лакомиѣка, с. ж. Лакома жена, мома; обжѣра, прожѣра.

Лакомѣство, с. ср. и

Лакомиѣнина, с. ж. Лакомиѣна въ 1-то знамен., ненасытѣность; обжѣрство, ѣлчѣность.

Лакомѣый, мѣ, ма, мо, пр. Който ламти за нѣчто, който ся лакоми за нѣчто, който налита на нѣчто, който е гладникъ за нѣчто; жѣдѣый, ненасытѣый; ѣлчѣый, обжѣрливѣый, пѣдѣый, прожѣрливѣый. Лакомъ за наденѣе, лакомъ за парѣ. —мо, нар. Жѣдно, съ ламтѣне за нѣчто; ѣлчѣно. Каде лакомо.

Лакомѣжся, ѣсѣя,—мѣлѣя, гл. об. Бывамъ лакомъ за нѣчто, иска ми ся да намъ много отъ нѣчто, ламтѣж за нѣчто.

Лактѣнѣце, ум. ср. отъ лакѣтъ. Лакѣтѣя.

Славѣй си дума Марийки:
Ако ты мене надѣбѣшь,
Крѣчка-та да ми отрѣжѣшь,
Крѣчка-та до колѣнца-та,
Крѣплѣца-та до лактѣнѣца-та! Пѣс.

Лакѣтѣне, с. ср. отъ лакѣтъж.

Лакѣтъка, с. ж. Лакѣтъшка.

Лакѣтъж, ишь,—тилъ, гл. ср. Врѣвѣж на лакѣтъшѣкѣ, извивамѣся, врѣтѣж, лѣкатушѣж.

Лакѣтъшѣка, с. ж. Лакѣтъка, лѣкатушѣка, кривулица, кривулъ; извѣлина, изгѣбина, излѣчина, изгѣгѣи. Лакѣтъшка на гизгѣж.

Лакѣтъшѣнѣый, —шѣнъ и —шенъ, шѣна, шѣно, пр. Что врѣви на лакѣтъшѣкѣ, что лакути; извѣлистѣый, изгѣбистѣый, излѣчистѣый. Лакѣтъшѣна Еантра.

Лакѣтъѣя, ум. ср. отъ лакѣтъ.

Лакѣтъ, лакѣте, с. м. 1) У чловѣка ставѣтъ на рѣжѣ-тѣ междѣ совѣлѣж-тѣ и мышпѣцѣ-тѣ; лѣкотѣ. Опирамѣся на лакѣте-то си; облокѣчиватѣся. Да му изсѣжѣжѣтъ рѣжѣ-тѣ до лакѣте-то! така клѣнѣтъ който бие. 2) Мѣра за длѣжнѣж, аршинъ; аршинѣж. Три лакѣте длѣго. Пѣда чловѣкъ — лакѣтъ брада; старѣчѣкъ съ кувшинѣ, борода съ аршинѣж, пѣл: самъ съ нѣготѣ, а борода съ лѣкотѣ

Лакжрдѣйѣка, ум. ж. отъ лакжрдѣна. Дуѣмиѣца, рѣчка; словѣцѣ.

*Лакжрдѣна, с. ж. Т. 1) Дума, рѣчь, лафѣ; слѣво. Това бѣ праздна лакжрдѣка,

праздна дума. 2) Разговоръ, бесѣда, приказка; разговоръ, бесѣда.

*Лала, с. м. Т. Приставникъ, назиратель на дѣла на пѣкой голѣмецъ; гувернёръ.

*Лалѣ, с. ср. Т. 1) Цвѣтие *Tulipa gesneriana*, чюшка; тюльпанъ. 2) Цвѣтие *Parrot rhoeas* и *Ardemone*, божия, божичка, божюрга, божюрокъ, божюръ, божюрякъ, дивъ ханашъ, булкъ, була, кадъика, кашикоса, кокоружа, мачець, напаронка, пеперуга, пламяница, плюсковъ, плюсковецъ, пуклъ, пуулакъ, пылакъ, трамбула, тутенка; дѣкѣй макъ, дѣкѣй мѣдъ, бѣлокъ. 3) Единъ видъ шаркъ вязаны на дрѣхъ глухчи. *Съсз лалета и бѣлѣчета на ржѣтъ тѣ.* — *Бѣло лале, цвѣтие Narciscus poeticus*, бургия, гергевчи, диве-бой, качюнка, латинча, мензифаръ, миргинселе, риза, рземка, шиннарка, щрькоцвѣтие; парцѣсь бѣлий.

Лалѣнце, у.м. ср. отъ лалѣ.

Лалѣ, нар. Нали, лагомъ?

Лалко, у.м. отъ лало. Байко.

Лало, с. м. Така назва поѣхъдѣ по-малѣтъ брать на по-старый; баѣ.

Лалугерець, у.м. м. отъ лалугерьъ.

Лалугеровый, въ, ва, во, пр отъ лалугерьъ. *Лалугерова дупка.*

Лалугерча, у.м. ср. отъ лалугерьъ. Малко-то на лалугерьъ.

Лалугерьъ, с. м. Животно ладжюниакъ.

Лалунъ, у.м. соб. мжжско, срѣща ся въ пѣсны-ты.

*Лалхъ, с. м. Т. Налхъ.

Ламба, с. ж. Утайка, талогъ отъ пѣчто, лезга, лунъ, мѣлъ, плъ: нлъ.

*Ламбада, с. ж. Гр. Голѣма восчяна свѣщъ.

Поминъ момчи Дрѣновчи,
На бръза коша лашаше,
Лице-то му ся лашаше
Како ламбадж борниъ,
Перчемъ-тъ му ся вѣшаше,
Како е ковиль въ плаинѣ. Пѣс.

Ламберуда, с. ж. Животинка *Lampiris*, бльщунка, бльстунка, свѣтулка; свѣтлѣкъ.

*Ламбикъ, с. м. Скъд за прѣвариване съ него ракѣкъ, водж; перегонный кубъ.

Ламѣжъ, с. м. Желѣзна-та лоната на рало; лемежъ, палечникъ.

Ламница, у.м. ж. и

Ламичи, у.м. ср. отъ ламна.

Ламѣце, 1) у.м. ср. отъ ламна. Голѣма ламна. 2) с. ср. Вихрушка.

Ламина, с. ж. Ламна.

Ламкася (да ся ламѣж), гл. об. Правиль ламканѣжъ.

Ламкане, с. ср. отъ ламкася. Ламканѣца.

Ламканѣца, с. ж. Обычай у Българы-ты:

на Велико заговѣваше врѣзвать съ ницѣж халвж или лѣйце за тована, на насѣдате на около, та люлѣжъ халвж-тж и ѣж ловить съ уста.

Ламѣж (да ся), ешь, — нѣлся, гл. сд-кр. отъ ламкася.

Ламо, с. ср. Пряжа неупридена добрѣ.

Ламперѣшка, с. ж. Задна-та чясть на кжѣж, дѣто стоять ковчези-ти, дрѣхы-ты и проч.; прустъ, клѣтъ.

Ламтѣне, с. ср. отъ ламтѣ. Лакомене за пѣчто.

Ламтѣ, ншь, — тѣлъ, гл. ср. Показвамъ жядность за пѣчто, глядамъ да го придобѣжъ, да го имамъ, лакомъ ся за него. *Ламтѣ за вино, за парѣ Който ламти за много, изгубва и малко-то*

Ламотѣ, ншь, — тѣлъ, гл. ср. Ломотж.

Ламъ, с. м. Дупка, лама, ламина, падина, рона, руна, локва, хендекъ; лама.

Лампа и ламѣна, с. ж. Въ пѣсни-ты и въ приказнищи-ты: баснословно четвереного животн, съ кушечкж главж, а поѣхкога п съ три главы, съ змѣйскж опашкж и покрыто съ лусны; живѣе по пещеры-ты и по воды-ты; прави голѣмы наосги на хора-та. Народъ-тъ вѣрва, че езера-та и голѣмы-ти извори имать стопанъ по едик ламѣ, п че, дѣто има имаше въ земѣ-тж, има и ламѣ да го назѣ. Когато лѣтно врѣме пзлѣзе голѣма вихрушка, ламѣце, казвать, че ламѣ-ти и змѣе-ти ся бльжъ.

На водж-тж Господъ стопанъ кладе
Сурж ламѣ мрънеадѣж. Пѣс.

Святый Георгий отговаря:
Ой ти тебе, сура ламна,
Щж извадж злѣтъ боздуганъ,
Щж отсѣкж до три главы,
Че ще текнѣтъ до три рѣкы,
До три рѣкы чергы крѣви. Пѣс.

Ланаръ, с. м. Ланаръ.

*Лангерѣ, с. об. Така наричатъ жители-ты на три-ты Гръцкы села Станимакж, Водинъ и Кукленъ при Пловдивъ.

*Лангерь, с. м. Слаба ракѣна, патоку; мѣккай водка.

Лангѣда, с. ж. Ладене мякыца, нитулица, тиганица; родъ блиновъ.

Лангѣдица, у.м. ж. отъ лангѣда.

Лангюръ, с. м. Вода-та, что пзтича изъ пенеца въ сануджийницж; цекъ; пѣслокъ.

Лани, нар. Минѣж-тж годинж, оногодене, оногене; въ прошломъ году. *По-лани, по-минѣж-тж годинж; трѣтьего года. Лани свирено, сега игрѣжъ. Дѣто лани умрѣ кобыла-та, жива ли е?*

Ланиты, произнасятъ го: лан'ты, с. ж. мн.

Страны-ты на лице-то члвѣку; бузы, бунды; щѣки.

Ланскый, ска, ско, пр. Ланшиый, что е отъ минжж-тж годинж, минжлогодиншый; про-шлогдний. *На ланско огниче огнь трыси. Хопъ, тропъ здравъ мь сте, ланскы тайца? Обичамъ го като ланскый снѣгъ. Радвать му ся като на ланскый снѣгъ; радъ что ланскóму снѣгу.*

Ланцѣ, ум. ср. отъ лайно.

Ланшиый,—шнь и—шень, шня, шне, пр. Ланскый.

Лантый, пъ, па, по, пр. Неусукантый, разсукантый. *Лана пряхда, неусукана яко.—но, нар.* Неусукано, разсукано. *Прядж го лано*, разсукано.

*. **Ланá**, с. ж. Т. 1) Каша отъ нѣчто. 2) Забрѣкано като кашж отъ трыци, отъ лено сѣмя или отъ друго за налагане болю мѣсто; прицѣрка, примѣчка, плáстырь, катаплáзма.

Ланáвецъ, с. м. Една широка, плоска рыба въ Баташко-то блато.

Ланáвица, с. ж. Снѣгъ съ дждъ и вѣтръ; хлапавица, мятелица, мокрежъ; вѣога, мятѣль. *Мига като кучя въ лапавицж, казвать на тогова, когото сждать за пѣчто, а той млъчи и мига.*

Ланадець п

Ланадь, с. м. Раст. лонаць, щавлякъ.

Ланамъ (лáпвамъ, да лáинж, лáппувамъ), гл. д. Лопамъ, ламъ брѣзо, брѣзо и голѣмъ залци; навирамъ, увивамъ, совамъ; лóпать, феть, жрать. *Лана като жрѣв-тинж, наде лакомо. Разтворилъ, раззи-нжлъ уста, да мя ланне. — Лана му-жы, зѣна пагорѣ надолу, ходи безъ работж. — Ланжж си пжта, трѣгж изъ пжта, зе си пжта, упжтися. — Единъ зѣна, дру-гий лапа. Выволъ искаж да ланне, му-жъ поглнжжлъ. Пó-добрѣ е голѣмж залжж да ланнеш, а не голѣмж думж да ка-жешъ. — Зини-ланни, раст. *Antirrhinum*, арслановы уста, арсланчя, гура, дой-кынчя, зѣйка, зѣйлакъ, зурлчжы, кученца, рушкый шибой, таушанчя, уста, устичя, филибилийчя, набанско цвѣтне; львóвы уста, львиноустъ.*

Ланамъ, вм. хлáнамъ.

Ланане, с. ср. отъ лáнамъ. Лонане.

Лапацáло, с. об. Който лапаца, лапа-цушъ

Лапацáмъ, гл. ср. Лапуцамъ, говорж праз-ны думы, плещж не врѣлы, не кынѣлы; врѣкать, пустослóвить, болтáть.

Лапацáние, с ср. отъ лапацáмъ. Лапуцание.

Лáпвамъ, гл. м-кр. отъ лáнамъ.

Лáпе, вм. хлáпе.

Лáпка, с. ж. и лáпко, с. ср. Аблѣка, лаблѣка; яблоко.

Съ коня ся надиграва,
Съ пушкж ся надврѣлюва,
Съ сабж ся надтрѣгнува,
Съ лапкж ся надврѣлюва. Пѣс.

Ланлѣ, вм. хлáплѣ.

Ланний-мúхж. Ланни-шнранъ, ланнишъ, за-хласнжтъ, глушавъ, будала, гламавъ, ши-кавъ, шнантавъ чловѣкъ, ахмакъ, бльени га-беръ, бльени-дрѣиъ, бутни-габеръ, бутни-ка-цж, бутни-трнь, бутни-храсть, клати-кацж, размжти-гйолъ, дангалакъ, хлапчѣ, бутнишъ; глúный, вислóухй, дуракъ, простофýля ко́па.

Ланнишъ, с. м. Гламавъ човѣкъ, ахмакъ, ланни-мúхж.

Ланний-шнранъ. Ланни-мúхж.

Лáппувамъ, гл. ум. отъ лáппиж. Лоппувамъ.

Лáппиж, ешь,—пжлъ, гл. ед-кр. отъ лá-намъ. Да лониж. —пжтый, прич. стр. Лоппжтый.

Лантáшъ, с. м. Голѣма мрѣжна за ловение рыбж.

Лапу́цамъ, гл. д. Лапацамъ.

Лапу́цание, с. ср. отъ лапу́цамъ. Лапацание.

Лапуцáнъ, с. м. Който лапуца, лапацало.

Ланчýни, с. м. мн. Убуца отъ абж или отъ мѣшинъ; полусабѣжж.

Ланъ, ланъ! междом. Показва лапане. *То-ва не е козе мясо, ланъ, ланъ!*

Ланжрда, с. ж. Пржтка съ врѣзанж на неж сламж, кождо палать дѣца на сырнó заго-вѣвание вечеръ-тж и жж врѣтять и махать, доклѣ изгорн; курелникъ, оратникъ, рукла, самодивскый огонь

Ланпáтъ, с. м. Едно растение, сварено, пие-ся противъ отраване

Лáсица, с. ж Животно *Mustela nivalis*, байнова булчица, батева булчица, радева булчица, байповка, власица, енева булчица, каджика, калманка, певрѣска, певѣстулка, попадийка, попова булчица, пини-попадийка, царева невѣста, царева невѣстулка, царева щерка, чюмова сестра; лáсица, лáска, лáст-ка, норóкъ.

Лáска, им. соб. женско.

Ласкáтелство, с. ср. Кога нѣкой ласкае нѣ-кого, ласканане; лестъ, ласкáтельство.

Ласкáтель, с. м. Който ласкае нѣкого, лест-никъ, лстѣць; лстѣць. *Ласкатель-тъ прѣдъ тебе маже, глади, а отъ странж трапъ ти копае.*

Ласкáж, ешь,—анлъ, гл. д. Подмамямся нѣкому, хвалж го, лстж го за да му бж-дж угодень; ласкáтельствовать, лстáть.

Ласкáние, с. ср. отъ ласкáж.

Ласпёръ, с. м. Рыба *Aspius rapax*, раз-

неръ, стрѣлка, харамия, хвучанъ; бѣлезна, шересибѣрь.

Ластавица, с. ж. Птица ластовица.

Ластагѣринъ и ластагѣрь, с. м. Тытъкъ, високо чловѣкъ.

Ластагѣрка, с. ж. 1) Тога съ разоох на връха, съ кохто ся помага на товарение и разтоваряние конь; ластогарка, възогарка, индивакъ, индивачка, ластоварка, ластагарка, мѣстягарка, остягарка, помагалка, товариникъ, товарица. 2) Тыка, висока жена, мома.

Ластагѣрь, с. м. Шаркы по дрѣхъ, загарин.

Ластѣна, с. ж. Стѣбло на дынж, краставица, тыквж и пр. врѣжъ, ластинка, ластуна, ластунъ, лунъ.

Ластѣнка, с. ж. Ластина.

Ластѣца, с. ж. Птица ластовица.

Ластовѣрка, с. ж. Ластагарка въ 1-то знаменование.

Ластовица, с. ж. 1) Птица *Hirundo ur-bica*, ластавица, ластѣца, лѣстовица; лѣсточка, лѣстица. *Една ластовица пролѣтъ не прави. Да иде дѣто ластовици-тъ зобять черъ ниперъ!* клятва. 2) Въ мн. ч. ластовици: дункы въ главыны на колело за загибѣдане въ тѣхъ спици-ты. — *Дива ластовица, булска ластовица съ бѣлчико на гушкж-тж; прави гиѣздо-то сп извънъ по стрѣхы-ты съ малкж дунчицж за влизание. — Питомна ластовица, съ червенко на гушкж-тж, прави гиѣздо-то сп въ стам-ты по таваны-ты и до половинж изграденъ; косѣтка, краснозѣбка, вилохвѣстка.*

Ластовичевый, въ, ва, во, пр. отъ ластовица. *Ластовичево гиѣздо.*

Ластовичий, чна, чие, пр. отъ ластовица. Ластовичевый, ластовичкый; лѣсточкинъ. *Ластовиче гиѣздо.*

Ластовичка, ум. ж. отъ ластовица. *Водна ластовичка*, птица *Cotyle riparia*.

Ластовичкый, чка, чко, пр. Ластовичевый, ластовичий; лѣсточкинъ.

Запѣвала гюзель Ангелина,
Запѣвала пѣсни ластовичкы,
Що не можѣть тие да разбержѣ Пѣс.

Ластуна, с. ж. и

Ластунъ, с. м. Ластина.

Латвикъ, с. м. Латвица кюнъ.

Латвица, с. ж. 1) Стовна съ широко гърло.

2) Кюнъ съ широкы уста, латвикъ. *Уста-та му като латвицж.* 3) Гръня съ дръжкж като поврзало надъ устѣ-то му; ушатка, ржчникъ, арка.

Латѣна, с. ж. Цвѣтие *Tropaeolum majus*, латинка, латинця, латифъ, латина, жѣста лоза, турчинъ, анджеръ, алтжика, джифир-джифа; настурций, капуций.

Латѣнка, 1) ум. ж. отъ латѣна. 2) Казва-си за сабж: *сабжа латѣнка*, каквото е сабжа дамаскѣйна.

Латѣнчи, 1) ум. ср. отъ латѣна. 2) Цвѣтие бѣло лале.

Латѣфъ, с. м. Цвѣтие латина.

Латѣца, с. ж. Растения *Carex*; осѣка, и *Stachys*; колосѣйца, трѣва съ класовы, бека, вжсеничка, житница, класатица, класатница, класѣца.

Латѣйный, — тѣнь, — тѣйна, тѣйно, пр. Налудничавый, палавый, смахитый, субтантый, серсемъ.

Лаума, нар. Лема, нема, ма?

*Лаута, с. ж. Цигулка, гждулка, гынѣлка, вчулецъ, кемене; скрипка.

*Лаутѣрь, с. м. Който свирѣ съ лаутж, свирачъ, цигуларъ, гждуларъ, кеменеджина; скрипачъ.

Лафѣцъ, ум. м. отъ лафъ.

Лафувамъ, гл. вз. Разговарямся, приказвамъ си съ нѣкого; болтѣть, калѣкать.

Лафувание, с. ср. отъ лафувамъ.

*Лафъ, с. м. Т. Дума, рѣчь, слово, лажрдина; слѣво. *Не му минува лафъ-тж, не ся слущна дума-та му. Съ лафъ тилафъ не става. Лафъ-тж му ся паде като ляцѣж на Велиденъ. Съ лафъ да го убиешъ, а не съ пушкж.*

*Лѣхана, с. ж. Т. Лѣхна, зеле, кунуеъ, кысела лѣхна, кысело зеле, прѣсолъ, расолъ; капуета.

Лѣхание, с. ср. отъ лѣхася.

Лѣхася, — хѣлося, гл. безл. 1) Прилична, видѣся, чинѣся, струвася. *Лѣхася да не дойде, чини ми ся, че не ще дойде.* 2) Случвася, става, слѣхвася. *Ако ся лѣха, ако ся случи. Лѣхали смѣ ся на друмж, случилось да е село-то нѣ на нѣтъ.* 3) Прилична, стоѣся, падаѣся. *Лѣха ѣ ся, да не го е лѣгала*

*Лѣхна, с. ж. Лѣхана.

Лахудъ, с. м. Раст. и неговый плодъ; нахудъ, сланутькъ

Лахуръ, с. м. Лакомъ чловѣкъ, лакомша. *Еде като лахуръ.*

Поведе си хжрты и загарты
Поведе си соколы лахуры,
Кинѣса Марко во горж зеленж,
Да си хватѣть дивѣ дыханин. Пѣс.

Лѣхуса, с. ж. Лѣхуса.

Лѣхусный, — сѣнь и — сѣнь, сна, сно, пр. Лѣхусный, хванжтый отъ лѣхусы-ты.

Лахутка, с. ж. Лѣхуса.

Лахутека кокѣшка. Квачка, умрѣла нъ пологъ надъ яйца-та си прѣди да гы измж-ти. Съ перушинж-тж на такжжж квачкж ка-дѣть родилкы жены да гы не хващѣть лѣхусы-ты.

лахѣмецъ, *ум. м.* отъ лахѣмъ.

Лахѣмъ, *с. м.* Т. Лагѣмъ, подбопъ; подкѣпъ, мѣна, подземелье.

Лаѣмъ, *гл. д.* Гыбамъ, задирамъ, задѣвамъ, закачамъ, залацвамъ, кѣтижъ, халамъ; задѣвать, задира́ть, трѣгать, пристава́ть, вороши́ть. — *мѣя, гл. вз. и стр.* Гыбамся, задирамся, задѣвамся, закачамся, кѣтижъся, халамъся; задѣваться, задира́ться. — *цапный, прич. стр.* Задѣващый, закачаный, кѣтижатый.

Лаѣпане, *с. ср.* отъ лаѣамъ. Задѣвание, задиране, кѣтижаніе, халапане.

Лапшица, *с. ж.* Крына широка и дълга като мѣсаль.

Лапжъ, *есть, лапаль* (да лапнѣжъ, лапнувамъ, п да лапнѣжъ, лапнувамъ), 1) *гл. ср. и д.* Казвася за гласа на куча кога вѣка, дѣжавкамъ; лапѣть, брѣхатъ. *Кучета-та лапѣтъ, нѣкой иде.* 2) *гл. ср.* Карамся много, выкамъ, кричѣжъ; бранѣть, руга́ть, лапѣть, *Лапнѣжъ е възъ него като куча.* — *ѣжся.* *гл. вз.* Карамся, джокамся, съ нѣкого; бранѣться, руга́ться, лапѣться. *Лапѣся съ хора-та.* — *Лапнѣжъ, прич. стр.* — *Наше е папѣ-то, нека си лае.* *Всяко куча на двора си лае* (прѣдъ врата-та си лае). *Керванъ-тъ да си вѣрви, кучета-та нека си лапѣтъ.* *Храни куча да тя лае.* *Куча, което лае, не е страшно, а което дѣби.* *Кое то куча не лае, то не хапѣ.* *Кое то куча не знае да лае, на овѣ-тъ вѣжъ докарва.* *Да тя лае едно куча, та да тя не лае всяко.* *Да тя лае копой, та не бѣсно куча.* *Ако стѣне така, кога кучка ще лае!* *Който дава хлѣбъ на чужды кучета, скоро щѣтъ го лапѣтъ неговѣ-тъ.*

Лапане, *с. ср.* отъ лапжъ. Лап, лаѣтъ; лап, вой.

Ле, частица, конато ся притурѣа слѣдъ звательнѣ надежъ за възклипаніе, така: *Божне-ле, благодаримъ тя.* *Божне-ле, възгнѣи Господи.* *Татко-ле, милѣй бацѣ-це.* *Лудо-ле, младо юначе.* *Вѣжъ-ле, вѣжъри и самодѣви.* *Слѣдъ звательнѣ надежъ съ окончаніе о изричѣть тѣжъ чѣстицъ п ле п лѣ,* така: *Горо-ле, горо зелена, и тѣжъ-ле, водо студена; п горо-лѣ, горо зелена; а слѣдъ звательнѣ надежъ съ каквото и да е друго окончаніе ся изрича само ле.*

Лебѣдѣвый, *въ, ва, во, пр.* отъ лебѣдъ. Лебѣдовый; лебѣдинъ. *Затѣкижъла криво перо лебѣдѣво.* *Нѣтъ пѣсень.*

Лебѣдене, *с. ср.* отъ лебѣджъ. Пазене, трепераніе надъ пѣчѣто

Лебѣдець, *ум. м.* Малѣкъ лебѣдъ.

Лебѣдовый, *въ, ва, во, пр.* Лебѣдѣвый; лебѣдинъ.

Лай ми, Боже, очи соколовы,
Дай ми, Боже, крилѣ лебѣдовы,
Да прѣлѣтъ три девѣтъ планины,
Та да падѣжъ въ царѣвѣ вонѣжъ,
Да отберѣжъ момѣя сирѣти мене. *Пѣс.*

Лебѣдѣя, *ум. ср.* Малко-то на лебѣдъ.

Лебѣдъ, *с. м.* Птица *Anser cygnus*, лабѣдъ, лѣмбѣдъ, либѣдъ, лѣбадъ, лѣбѣдъ, лѣбѣдъ; лѣбѣдъ.

Дали ми сѣжъ соспѣты снѣгѣты
Ели сѣжъ бѣли лебѣды? *Пѣс.*

Лебѣдѣжъ, *ишъ, — дилъ, гл. д.* Пазѣжъ нѣчто много, варѣжъ го като очѣ-тъ си, треперѣжъ за него.

Лебѣни́ца, *с. ж.* Раст. *Cucurbita citrullus* и неговый плодъ, лѣбеница, лѣбеница, лѣбеница, дѣнна, карпузъ; арбузъ. *Дѣтъ лѣбеници подъ едѣжъ мѣшѣницъ не ся носѣтъ, дѣтъ работы извѣдѣжъ не ся врышѣтъ* *Въ зеленѣ пѣлицъ червѣно вино* Гат. — Лебеница.

Лебѣни́чевый, *въ, ва, во, пр.* отъ лебени́ца. Дѣшевый; арбузный. *Подлѣзѣжъ го по лебени́чевѣжъ корѣжъ, измами го, отпрати го съ нищо.*

Лебѣни́чка, *ум. ж.* 1) Малка лебеница, лебени́ча, дѣни́ца. 2) Малко лебени́цъ. *Отрѣжи ми лебени́чѣжъ.*

Лебѣни́чѣя, *ум. ср.* Малка лебеница, дѣни́ца.

Леблѣбѣйка, *ум. ж.* отъ леблѣбѣйна. Малко леблѣбѣжъ.

*Леблѣбѣйна, *с. ж.* Т. Еблѣбина, топенѣ въ водѣ слѣпутькѣ (нахуть) и послѣ печѣнь по едѣжъ особѣнѣ начинѣ за прѣпадѣжъ.

Что не дойдѣшь да мя видишь,
Да донесѣшь понѣдѣжъ:
Лѣбени́цъ отъ Струми́цъ,
Сухо грозѣ отъ Солуна,
Леблѣбѣжъ отъ Софѣжъ? *Пѣс.*

Левѣгѣ, *с. ж.* Рыба *Abramis vimbra*, кара балѣжъ; сырѣтъ, рыбѣцъ.

Левѣнѣскый и левѣнтѣскый, ска, ско *пр.* отъ левѣнѣ п левѣнтѣ.

Чѣйте, малко и голѣмо:
Дѣри е мома при майка,
Дѣтува левѣнѣ ходѣла,
Левѣнѣскѣ рубѣжъ носѣла,
Левѣнѣско хоро игрѣла,
Левѣнѣскѣ пѣсѣни пѣѣла! *Пѣс.*

Левѣнѣство п левѣнтѣство, *с. ср.* Юначѣство, юначѣина, юначѣство; рѣжѣсть.

Левѣнтувамъ и левѣнувамъ, *гл. ср.* Хѣдѣжъ левѣнтѣ, ергѣнувамъ, момувамъ

Дѣмѣ ле, Дѣмѣ прѣноока,
Дѣста ми си ергѣнувала,

Ергенувала, левенувала,
Ергенско рухо носила. *Пѣс.*

Левентуване и левенуване, с. ср. отъ левентувамъ.

*Левѣнтъ и левѣнтъ, като *пр. неизм. Т.* Юнакъ, юначина, забрутеный, здравенакъ, здравица, младъ, зеленъ; дѣжій, рѣжій, вѣржій. *Имамъ сынъ левентъ, младъ и зеленъ, юнакъ.*

Облагаси левентъ Цвѣта
Съ овчари-тъ, съ кехан-тъ,
Облагаси съ Еанъ кехахъ:
Ще ъ лже Еанъ кехаа,
Ако може да излже,
Онъ ще либи левентъ Цвѣта. *Пѣс.*

Патроно, моме Патроно, . . .
Что е ова ситно плетение,
Что е ова бѣло посение,
Что е ова левентъ ходене? *Пѣс.*

Лѣвка, с. ж. Извито дръво съ дупкы на крайща-та, въ които сж проврѣны горина-та часть на клими-ты и крайща-та на ости-ты на кола; лѣка.

*Левтѣрина, с. ж. *Гр.* отъ *елевтеріа*, свобода. Уволнительно свидѣтельство.

Младо еничерча
На царя ся моли:
Царю господарю,
Изпиши ми книгъ,
Книгъ левтеринъ,
Дома да си идж. *Пѣс.*

Левурда, с. ж. Раст. *Allium ursinum*, дивъ лукъ, дивъ чеснѣкъ; медвѣжій чеснокъ.

Левчій, с. ср. Женскій накытъ за главж; рядъ, чело.

Левъ, с. м. Львъ.

Лѣвѣнтъ, с. м. Цвѣтие *Celendula officinalis*, девециповецъ, кроконъ, невянъ, голѣмо цвѣтие, джюнджюла; ноготкй.

*Легѣнтъ, с. м. Т. Лихенъ.

Лѣгома, нар. Лема, нема, ма, лаума Легома си палъ съ царя заедно, та знаешъ толкова.

Лѣдѣвица, с. ж. Заледено по земж-тж отъ ситенъ дъждъ; гололедица, поледница, лизачка, мужгалка; гололѣдица.

Лѣдѣвчя, с. ср. Цвѣтие зелено; листе-то му сж покрыты като съ ледъ, съ скрѣжъ; ледяничя.

Леденица, с. ж. Студена кладенчева вода.

Оттекли сж бре брѣзи юнаци,
Донесли сж водж леденицж,
Турили ъ Манди на срдце-то. *Пѣс.*

Леденѣж, ешь,—нѣлъ, гл. ср. Ставамъ на ледъ, като ледъ, замръзвамъ, твърдѣж; ледѣнѣтъ.

Леденѣване, с. ср. отъ леденѣж.

Ледѣцъ, ум. м. Малко ледъ; ледѣкъ. *Под-*

плзникъ на ледѣцъ, опилъся. *Който винце попила, на ледѣца поспила.*

Лѣдина, с. ж. лядина.

Лѣдовѣнъ, с. м. Студенъ вѣтръ, что прави да замръзне всичко.

Іа духи ми, вѣтре ледовине,
Да подигнешъ на дѣвойкж вѣнокъ! *Пѣс.*

Лѣдовѣтѣй, ть, та, то, *пр.* Покрытый съ ледъ; ледовѣтѣй.

Лѣдъ, с. м. Замръзнала вода; бузъ; лѣдъ. *Голѣмъ кжс ледъ, крѣжъ крѣпѣлъ, крѣтѣлъ, крѣтъ; лядина, кабанъ, икра, глѣба льда.—Затиши го на леда, казвать, кога нѣкой даде нѣкому нѣчто и пѣма надѣждж да му го врьне нѣкога; пиши пропало.—На ледъ да съмъ, кметъ да съмъ. Останъ като паткж на ледъ. Іала гжска ледъ и пила гжска водж. Гори му срдце-то като желѣзо въ ледъ. Ако замръзне, по леда минувамъ.*

Лѣдяничя, с. ср. Цвѣтие ледевчя.

Избило ъ лѣтна роса,
Лѣтна роса гиранева,
Като лѣтно ледяничя. *Пѣс.*

Лѣдянтѣй, нъ, на, но, *пр.* Что е отъ ледъ; ледяной.

*Лѣсѣнтъ, с. м. Металъ за заливание металличеки нѣчта; пайльный металлъ.

Лѣзгъ, с. ж. Утайка, талогъ, нлъ, ламба; нлъ.

Лѣзгавѣй, въ, ва, во, *пр.* Дѣто има утайкж, лезж; пловѣтѣй. *Лезгаво мѣсто.*

Лѣзѣтецъ, ум. м. отъ лѣзѣтъ.

*Лѣзѣтлина, *пр. неизм. Т.* Что е съ лѣзѣтъ, что има лѣзѣтъ, что е сладѣкъ на наде-нѣ; вкусный.

*Лѣзѣтъ, с. м. Т. Вкусъ; вкусъ. *Нѣма никакъвъ лѣзѣтъ.*

Лѣка, с. ж. Левка.

Лѣка-нолѣка, нар. Полека-лека, лекомъ, тихо, небрѣзо, не ѡжж-тж, лечка-полечка; по-тихонѣво. *Полека-лека, Шипка далека.*

*Лѣкѣ, с. м. Т. 1) Мѣсто другъ шпартъ на нѣчто самобытно, направено отъ увалиано, отъ нечисто или отъ друго нѣчто; дамга; пятно, пѣжина. *Дрѣвѣ-та има много лекета. По лице-то му излѣзлы лекета.* 2) Нѣчто за укоръ, за срамъ, безчестіе; безчестіе, позоръ, пятно. *Това е едно леке за него. Това му докарва леке.*

Лѣкелѣдѣсамъ и лѣкелѣдѣсувамъ (да лѣкелѣдѣшиж), гл. д. Правж лекета на нѣчто; пятнѣтъ.

Лѣкелѣдѣшиж, ешь,—дѣсахъ, гл. свр. отъ лѣкелѣдѣсамъ; испятнѣтъ. —дѣсанѣтъ, *прич. стр.* Умацѣнѣтъ; испятнѣнѣтъ.

*Лѣкеліна, *пр. неизм. Т.* Что има много лекета, что хваща лекета.

Лекѣнце, *ум. ср.* отъ лекѣ; пятышко.

Лѣко, *нар.* 1) Лекомъ, лека-полека, лѣко, лѣка, полѣка. *Стѣпа леко. Спѣхъ леко*, лесно, отъ малко ся събуждамъ. *Облачяся леко*, съ малко дрѣхы; *налегѣхъ. Отъ да-леко, та да ти е леко*, пли: *издалеко, та да е леко*. 2) Необмыслено, неразмыслено, безъ да му прѣмысли.

Лѣко, *сѣмъ*. Ако; ёсли.

Лѣкомъ, *нар.* Лѣко, тихо, мирно.

Бре Илна гидна,
Лекомъ стѣпнай, постѣпнай,
Не ми чехлы настѣпнай. *Пѣс.*

Лѣкость, *и*

Лекотѣ, *с. ж.* Кога нѣчто е леко; лѣгкость.

Лѣкый, *кѣ, ка, ко, пр.* 1) Что не тягне, что нѣма много тягло, не тяжкый; лѣгкій; *Леко дръво. Лекъ като перо*. 2) Что не иска много мѣхъ, голѣмъ трудъ; лесный; лѣгкій. *Лека работа*. 3) Что ся лесно врьти, движи; прѣгавый; лѣгкій. *Лекъ на ходъ, на работѣхъ. Леко ходене*, назлѣмъ стѣпанне; плѣвная походка. 4) За чловѣка: който не му мысли много, когато е да направи нѣчто; *легомисленный. Лекъ чловѣкъ*. — *Лека нощъ; спокойной нощи*, казвать си така, кога ся раздѣлять вечеръ, та отивать да спать; отговоръ на това благопожелание е *ваша по-лека*. — *Лекъ нѣтъ*, благопожелание на пѣтникъ; добрый путь. — *Лека година, лекы посты*, благопожеланиа за прѣкарване добръ години-тъ, лесно посты-ты. — *Лека рѣка*, коа-то, каквото и да закачи, лесно ся свръшна.

Ружины-ты милы дружкы
На Ружѣхъ си сборувахъ:
Варай, Руже, мила дружко,
Никни, Руже, да зажинешъ,
Че ты имашъ лекъ рѣкъ. *Пѣс.*

Лека страна на кантаръ, съ коѣто ся тѣглять по-малко окы, отколото съ дру-гъ-тъхъ.

Лѣкычкый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, *пр.* *смякъ*. отъ лѣкый; лѣгонѣкій.

Лѣка, *с. ж.* *Дива лекя*, раст. *Alyssum calycinum*; нѣкотная травѣ, торница.

Лѣле, *междом.* Възглицание: 1) На выкане пѣного като съ молбѣ. *Леле Боже, милый Боже. Леле царю, господарю*. 2) На выкане като отъ жалость отъ нѣкаквѣхъ нѣждѣхъ, оледе, вай. *Леле азъ сиромашъ*. — *Леле Боже, безъ тебе, ничто не може. Леле варе, мила мале. Тумба лумба за два дни, леле варе до вѣка*.

Лелѣкамъ (да лелѣкиж, лелѣкнувамъ) *гл. ср.* Лелечъ, лелецамъ, выкамъ леле, оледе! вай-камъ.

Лазаръ си въкнѣж, лелекнѣж:
Богдане, брате Богдане,
Че какъ ми, брате, кайдиса. *Пѣс.*

Лелѣкане, *с. ср.* отъ лелѣкамъ. Лелецане, вайкане.

Лелѣкнувамъ, *гл. уч.* отъ лелѣкиж.

Лелѣкиж, *ешъ,—нѣжъ, гл. ед-кр.* отъ лелѣкамъ.

***Лѣлектъ**, *с. м. Т.* Птица лайлектъ.

Лелѣмъ, *междом.* Служи за припѣвъ въ пѣсени-ты; люли.

Заспала мома, лелемъ, заспала
Подъ едно дръво, лелемъ, дафинъ
Край широко поле, лелемъ, край море. *Пѣс.*

Лелѣцамъ (да лелѣкиж, лелѣкнувамъ), *гл. ср.* Лелекамъ, лелечъ.

Лелѣцане, *с. ср.* отъ лелѣцамъ. Лелекане, лелечене.

Лелѣцнувамъ, *гл. уч.* отъ лелѣкиж.

Лелѣкиж, *ешъ,—нѣжъ, гл. ед-кр.* отъ лелѣцамъ.

Лелѣчение, *с. ср.* отъ лелѣчѣжъ. Лелекане, лелецане, вайкане.

Лелѣчѣжъ, *ишъ,—чилъ, гл. ср.* Плачѣжъ и выкамъ леле! лелекамъ, лелецамъ, вайкамъ.

Да туримъ третий законъ:
Что ся иска, да ся земе,
Что ся нече, да лелечи,
Отдалече да лелечи,
А отблизо да въздышна. *Пѣс.*

Лема, *нар.* Нема, лаума, ма, легома, истинѣли, белки, сапки, зеръ, чунки; рѣзвъ неужели. *Лема го не знаешъ? Та лема; нѣшто, рѣзвъ. Та лема го знажъ? Та лема е дошълъ? неужели онъ при-шѣлъ?*

Лѣмбедъ, *с. м.* Птица лебедъ.

Лѣмѣжъ, *с. м.* Желѣзна лопата на орало; емежъ, ламежъ, палешникъ, пилижникъ, ралникъ; лѣмешъ, сохѣ, орало.

Лѣмѣцъ, *с. м.* Орадие, съ което орѣтъ, плугъ, рало.

Лѣмець, *с. м.* Единъ видъ пшеница като ячѣмыкъ; лимецъ.

Лѣмпиръ, *с. м.* Вампиръ, лепиръ.

***Лѣнгеръ**, *с. м. Гр.* Котва на ладнѣхъ; якорь, кѣтва.

Лѣнець, *ум. м.* Малко лень.

Лѣнище, *с. ср.* Лѣнище, мѣсто, дѣто е посѣянъ лень, нива, посѣяна съ лень; лѣня-нище.

Лень, *с. м.* Лѣнь, раст. *Linum*; лѣнь.

Ангелина грѣсти брала,
Грѣсти брала, лень топила. *Пѣс.*

Лѣняный, *иъ, на, по, пр.* Лѣняный, на-правеный отъ лень; лѣняной.

Лѣняны платна бѣлила,
Съ златъ бухалѣхъ бухала. *Пѣс.*

Ленѣтеніе, с. ср. отъ **ленѣтж**. Джомолене; **ленѣтаніе**.

Ленѣтж, **ишь**, — **тиль**, гл. ср. За дѣти: говорѣть нѣчто, безъ да ми ся отбира, что казвашь; бльболѣж, брьболѣж, джомолѣж, джаномолѣж; **ленѣтатъ**, **бормотатъ**.

Леніда, с. ж. Ножъ безъ дрьжжж, безъ чирень; **костура**.

Леніръ, с. м. Лѣмніръ.

Лѣрець, с. м. Лѣшина.

***Лѣсіда**, с. ж. Гр. Лисида, верыга, веруга, **спиджиръ**; **цѣль**.

Лѣсиніа, с. ж. Лѣспота, лѣспотніа.

Лѣсиничкій, — **чѣкъ**, **чѣка**, **чѣко**, пр. **смякч**. отъ **лѣсиній**.

Лѣспотіа и

Лѣспотніа, с. ж. Кога нѣчто е лесно, лѣсниа.

Лѣспій, — **сѣнь** и — **сѣнь**, сна, сно, пр.

Лѣспій: 1) Что става, что ся врѣши безъ мжжж, съ колай, что не иска голѣмъ трудъ; **лѣгкій**, **удобній**. **Лѣсна работа**. **Лѣсенъ** **ижъ**, изъ който ся ходи безъ мжжж. 2) Что не тяжи много, **лѣкій**; **лѣгкій**. **Стопирлъ** **му** **ся** **лѣсенъ** **како** **пердужъ**. — **сно**, нар. Безъ мжжж, безъ голѣмъ трудъ, съ колай, **лѣсно**, **леко**; **легко**. **Лѣсно** **ся** **ходи**, **лѣсно** **ся** **носи**. — **Лѣсенъ** **чловѣкъ**, съ когото лесно можемъ да ся разберемъ, не опакъ. — **Лѣсна работа**! казвать, кога не искать нѣчто да ся сврѣши сега, а да остане за по-послѣ. **Лѣсна работа** **за** **него**, **да** **видимъ** **сега** **друго-то**! — **Лѣсенъ** **отъ** **ума**, **лекъ** **чловѣкъ**, **вѣтрничанъ**. — **Който** **не** **иска** **да** **даде**, **лесно** **на-ми** **мира**, **что** **да** **каже**. **Искашь** **ли** **лесно** **да** **ся** **хранить**, **стани** **попъ**. **Лесно** **до-хожда**, **мжчно** **отхожда**. **Кѣлава** **глава** **лесно** **ся** **бръсне**. **Лесно** **е** **да** **говорить**, **мжчно** **е** **да** **го** **сторишь**. **Лесно** **е** **баба** **да** **каде** **гнилы** **круши**, **да** **видимъ** **червеп-даци-ты**. **Който** **бръза**, **лесно** **ся** **пъне**. **Лесне** **е** **на** **чюжды** **дѣца** **баца** **да** **ста-нешъ**, **на** **да** **видимъ**, **какъ** **цешъ** **ги** **от-хранить**! **Лесно** **е** **да** **ся** **вречешъ**, **мжчно** **е** **да** **го** **изплънишь**.

Лѣстниа, с. ж. Слѣба, стлѣба, мердевенъ; **лѣстниа**.

Лѣтвий, — **тѣвъ**, **тва**, **тво**, пр. Казвася за **ижъ**, что извива на джжж по двѣ-ты страны на долъ. **Лѣтвъз** **ижъ**. — **Лѣтва работа**, **лѣсна** **съ** **колай**. — **во**, нар. Нѣстинж, на шнагж. **Лѣтво** **го** **кынкала**, не отъ срьдце, на шнагж.

***Лѣфѣ**, с. ср. Т. 1) Плата за службж; **жалованіе**. 2) Помощь отъ пары, что е увръзана нѣкому за нѣкожъ заслуж; **пѣнѣи**.

***Лѣфтеръ**, с. м. Гр. Бргень.

***Лѣхуса**, с. ж. Гр. 1) Лахуса, лахутка, ро-

дителка, родилка, родилина, родула, до чѣтыредесятина день. Родилка, доклѣ е **лѣхуса**, **наде** **на** **рышето** **възъ** **лѣгло-то** **си**, **поцѣ** **не** **излиза** **навѣтъ** **и** **денъ** **безъ** **ръженъ** **не** **прѣстѣина**. **Лѣхуса** **сама** **си** **не** **остана**, **да** **не** **и** **напакостять** **лѣхусы-ты**; **ако** **ся** **нѣчто** **разъяма**, **казвать**, **че** **и** **сбѣхтълы** **лѣхусы-ты**. **На** **лѣхусж** **една-та** **нога** **е** **у** **гробъ**, **а** **друга-та** **надворъ**. 2) Въ мн. ч. **лѣхусы**: зли **духове** **жены**, **конто** **обыкалать** **около** **родилкж** **за** **да** **и** **направлять** **нѣкожъ** **пакость** **Родилкы-ты** **ся** **паятъ** **отъ** **лѣхусы-ты** **съ** **различны** **бааніа**, **заричаніа** **и** **магні**.

Лѣхусній, — **сѣнь** и — **сѣнь**, сна, сно, пр. За родилкж **хванжж** отъ **лѣхусы-ты**; **лахусній**.

Лѣчка-**полѣчка**, нар. Лека-полека.

Лѣчкомъ, нар. Тихо, тихычкж-тж.

Милкана ся **лечкомъ** **провыкнува**:

ІА елате, Турци Дрънополци

ІА елате, юнакъ ми **вляжете**. **Пѣс**,

Лѣшене, с. ср. отъ **лѣшиж**

Лѣшѣидъ, с. м. Птица *Vultur percnopterus*, гологланъ орелъ; **сицъ**, **ягнитникъ**.

Лѣшінка, с. ж. Една малка **рыбка** *Rhinichthys taceis*, **лѣшка**, **елѣшка**.

Лѣшіа, с. ж. Вода **варѣпа** **съ** **пенель**, **пепелива** **вода**, **зола**, **лисива**, **лисида**, **лѣрець**, **лишей**, **лишина**, **луга**, **люта** **вода**, **пепелница**, **пепеляна** **вода**, **проте**, **цвѣкъ**, **цѣкъ**, **цѣждъ**, **бугада**, **вогада**, **вугада**; **щѣлокъ**, **букъ**.

Лѣшка, с. ж. Лѣшинка.

Лѣшча, ум. ср. отъ **лѣшь**.

***Лѣшь**, с. м. Т. 1) Трупъ отъ умрѣло животн; **мръшна**, **мрътвечина**; **пѣдаль**, **пѣдалище**, **пѣдло**, **мрътвечіа**, **стѣрва**, **стѣрво**. **Има** **нѣйдъ** **лѣшь**, **та** **мирише**. 2) Казвася за **пъленъ** **и** **надъръ**, **пъ** **каба** **чловѣкъ**. **Кю-джа** **лѣшь** **е**!

Лѣшиж, **ишь**, — **шилъ**, гл. д. За **табаци**: **стрѣжжъ** **лой-тж**, **мясото** **и** **другы** **нѣчта**, **остали** **по** **кожжъ**, **прѣди** **да** **и** **щавжъ**.

Лѣщовичка, с. ж. Ластовица.

Лѣщъ, с. м. Рыба *Surpinus*, **бѣлваръ**, **го-лета**, **платыка**, **плотыка**; **лѣщъ**, **плотвъ**.

Ли, **чистица** 1) Въ изрѣченна за **пѣтаніе**; **ли**. **Знашь** **ли** **да** **чешешъ**? **Видѣ** **ли** **го**? **Да** **ти** **кажжъ** **ли**? **Іалъ** **ли** **си**? **Рабта** **ли** **е** **това**? **Гладснъ** **ли** **си**? **Истина** **ли** **казвашъ**? **Кой** **ли** **е** **направилъ** **това**? **Чюло** **ли** **си** **е** **таково** **нѣчто**? **Скоро** **ли** **ще** **дойде**? **Да** **ли** **е** **така**? **Пыташь** **ли** **мя** **искашь** **ли**, **или** **не** **и**? **Не** **сѣмъ** **ли** **и** **азъ** **чловѣкъ**? 2) **Като**, **кога**; **когді**. **Пыташь** **ли** **мя**, **да** **ти** **кажжъ**. **Хване** **ли** **да** **жръква**, **всакой** **ся** **прибира** **у**

дома си. 3) Въ пѣси-ты безъ никакво знаменованіе, катѡ :

Марко ли си съ коня говораше :
Ай ты конѣ, мое-мѣло добро!

Лѣбавый, въ, ва, во, пр. Любавый, милый ;
любезный.

Иринка дума на булкъ:
Гыздавы булкъ, лѣбавы,
Дайте ми дѣти крѣмачи,
Дѣтенце да си накрѣмъж,
Че си ми крѣма напригнѣж. Пѣс.

Лѣбадѣ, с. ср. Т. Дрѣха съ памукъ про-
шита на чясто.

Лѣбадѣнце, ум. ср. отъ лѣбадѣ.

Лѣбедь, с. м. Птица лебедь.

Лѣбѣзный, —зѣнь и —зѣнь, зна, зно, пр.
Любезный, милый, лѣбавый.

Аврамче дума Богомчю,
Богомче, чѣдо лѣбезно,
Утрѣ щемъ колижъ молитвѣж,
На святый Герги молитвѣж. Пѣс.

Лѣбенне, с. ср. отъ лѣбѣж. Любенне, галенне,
дружанне, обычанне.

Лѣбенце, ум. ср. отъ лѣбѣ. Любенце.

Лѣбѣж, ишъ, —бѣль, гл. д. Любѣж. Младо
либи, старо земли. Вѣхто крѣли, конци
хаби, старо либи, дни губи. Лѣбила
два брата, видѣла два свѣта.

Лѣбѣ, с. ср. Люба. Лѣби либѣ съ кусура му.

Лѣвѣда, с. ж. Гр. Равно мѣсто, запазено за
трѣвѣжъ му; лѣгъ, чапръ; сѣнокѡсъ, по-
кѡсъ, лугъ.

Лѣвѣдакъ, с. сѣб. Мѣсто, дѣто има много
лѣвѣды, лѣговище.

Лѣвѣдарка, с. ж. Конато насе стадо по лѣвѣ-
де-то.

Мори Доке, мори лѣвѣдаркѡ,
Пасла Дока това сиво стадо,
Та го води низъ росно лѣвѣде. Пѣс.

Лѣвѣдарничя, с. ср. Раст. *Orchis*, лѣвѣдаръ,
гороцвѣтъ, перуника, салеңя, салеңъ; са-
леңъ, кокушкины слѣзки, кисельный ко-
репъ, ятрѣшникъ.

Лѣвѣдаръ, с. м. 1) Раст. лѣвѣдарничя. 2)
Раст. *Iris germanica*, кривъ дѣдо, магаре-
шкы уши, манастирско цвѣтѣ, патета, перу-
ника, перуника, пеперуга, пиронига, хурка;
касѣтникъ, пѣтушокъ.

Лѣвѣдѣ, с. сѣб. отъ лѣвѣда. Лѣвѣдакъ,
лѣговище, чапрликъ. Обѣкала широко-то
лѣвѣде.

Лѣвѣдица, ум. ж. отъ лѣвѣда.

Лѣвѣдичка, ум. ж. отъ лѣвѣдица.

Лѣвѣдище, 1) ув. ср. отъ лѣвѣда. 2) сѣб.
Мѣсто, дѣто има много лѣвѣде, лѣвѣдакъ,
лѣговище.

Лѣвѣдка, ум. ж. отъ лѣвѣда. Лѣвѣдица,
лѣвѣдица.

Лѣвѣдектый, ска, ско, пр. отъ лѣвѣда.
Лѣвѣдска трѣва, косена отъ лѣвѣдаж, а не
по страница-та.

Лѣвѣдѣчя, ум. ср. отъ лѣвѣда. Лѣвѣдка,
лѣвѣдица.

Лѣвѣакъ, с. м. Растенне нѣкакво, срѣщася въ
еднѣж пѣсенъ :

Дойде ми Гергѣювденъ,
Да идѣтъ момѣ-ты на лукъ,
На лукъ оше на зеленъ,
На зеленъ оше на лѣвѣакъ.

Лѣвѣчка, с. ж. и

Лѣвѣаъ, с. м. Срѣщася въ еднѣж просѣнѣжъ
клятьѣжъ за домакѣны и домакѣныж, кога не
дадѣтъ милостѣныж на просѣнѣ-ты :

Тара, тура, висна пала,
Ни отъ клинтаръ, ни клинтаръ,
Ни отъ лѣвѣа, ни лѣвѣаъ!

Лѣвѣкѡлченне, с. ср. отъ лѣвѣкѡлчѣж.

Лѣвѣкѡлчѣж, ишъ, —чилъ, гл. д. Изливо-
колчанъ, правѣжъ нѣкой да стане ливъ, куць,
хромъ, изкривѣвамъ, окуцѣвамъ, охромѣ-
вамъ, осакѣтавамъ. —чѣжся, гл. стр. и
възвр. —ченъ, прич. стр. Изливокол-
ченъ, изкривченъ, окуцченъ, окуцѣлъ,
охромѣлъ.

Лѣвренне, с. ср. отъ лѣвѣрѣжся. Гавренне.

Лѣвѣрѣжся, ишѣя, —рѣлся, гл. об. Подкри-
ваемся нѣкому, дразнѣ нѣкого, пѣзѣжся, гав-
рѣжся; кривѣлѣнѣмъ лицѡмъ и гримѣсами
дразнѣтъ.

Ливъ, с. м. Звѣрь, лѣуть, гадъ. Нѣкой ливъ
изѣде овѣя-тъ. Грѣдѣ катѡ ливъ.

Лѣвѣтый, въ, ва, во, пр. 1) Кривъ, куць,
хромъ, сакѣтый, кѣопавъ; хромѡй. 2)
Валчѣстый съ слѣскано на еднѣж странъ.
Лѣва лѣбѣница.

Лѣга, с. ж. Изѣкла плѣнка, проточилася;
слина, слѣпа; слѣна. Изѣгнѣ си лѣгѣ-
тъ. — Текѣтъ му лѣгѣ-тъ, дощѣло
му ся нѣчто, иска му ся много отъ нѣчто.

Лѣгѣвѣне, с. ср. отъ лѣгѣвѣжъ и лѣгѣ-
вѣжся.

Лѣгавецъ, с. м. 1) Животина *Helix*, ба-
буръ, бахаль, бохлѣ, бохлѣвъ, бухыръ, гу-
гу-петръ, гулѣкъ, жѣмбалъ, жѡжелъ, ли-
гавничя, лигѡвѣвъ, лѡпѣй, мелѣвъ, мелѣвъ,
охлѣвъ, пасмолецъ, пасочя, пахаль, нижѣкъ,
нижѣвѣаъ, ниши-рогъ, плѡжковъ, плѡжѣкъ,
плѡжѣкъ, плѣжѣкъ, плѣжѣвъ, плѣжѣвъ,
плѣжѣкъ, прѣжѡкъ, прѣжѣйѣка, плѣжѣкъ,
пужимусъ, пужѣлъ, пужъ, роглѣ, роглѣвѣвъ,
роглѣвъ, рождѣ, рождѣвѣвъ, рождѣвъ, салакъ,
слимакъ, слимакъ, слимакъ, стригоръ, тодоръ,
улѣшка, улѣшь, уфлѣшка, шѣлангѡсъ, шѣ-
лакъ; улѣтка. 2) Лѣгавникъ. — Дивѣ
лѣгавецъ, животина *Limax*, голакъ, голъ

бабуръ, голъ охлёвъ, голъ пужакъ, голъ руйколъ, водна прѣжайка, дивъ плѣжекъ, циганскѣй, зѣмскѣй бухыръ; слѣвень.

Лигавникъ, с. м. Малко прѣстиля за окачаніе на шнѣкъ-тъ на дѣтя да го пази да не си лигави дрѣхы-ты; лигаринокъ, лигавецъ, прѣгрѣдникъ, чинапача, шерпелъ.

Лигавничя, 1) *ум. ср.* отъ лигавникъ. 2) Лигавецъ въ 1-то знаменование.

Лигавѣй, въ, ва, во, *пр.* 1) Комуто тежкъ лигы-ты; слиивѣй. *Лигаво момча; слиивѣй мѣльчикъ.* 2) Покрѣпѣй съ лигы; ослизлай. — *Разлигавилъся като лигавъ магаричъ.*

Лигавѣж, *инѣ*, — вѣлъ, *гл. д.* Мачкамъ, цапамъ, мокрѣ пѣчто съ лигы; слиинѣ, слиинѣ, мѣслитъ, мѣслякатъ, мѣсболитъ. — *вѣжся, гл. възвр.* 1) Тежкъ ми лигы-ты, та ся мачкамъ съ тѣхъ; слиинѣсь, слиинѣсь, мѣслитъсь. 2) Хоратъ кѣкво да е, начто и нѣкѣкво; говорѣтъ вѣдоръ. 3) Кога съмъ нѣпанъ выкамъ, шюмъ; бурлитъ. 4) Подигравамъ, гаврѣжъ съ нѣкого, съ пѣчто; издѣвѣтъсь, дурѣчитъсь. 5) Не врьшъ нѣчто кѣкто трѣбѣва. *Не ся лигавѣ, а врьшѣ, да излиза работа.*

Лигариникъ, с. м. Лигавникъ.

***Лигда**, с. ж. *Гр.* Свииска мазъ.

***Лигѣнъ**, с. м. *Т.* Лихенъ.

Лигла, с. ж. 1) Мома, жена лигава; лигушка; слиивѣйка, слиитѣйка. 2) Кѣнато си лигави, кѣнато хленчи, джеврѣся; джевра.

Лиглѣ, с. м. 1) Комуто тежкъ лигы-ты, лигавъ чювѣкъ, лигушка; слиитѣй, мѣслякъ.

Лиглѣ, лиглѣ,
Изъ цигливо брьдце,
Сбѣрайтѣся сѣлипе,
Отъ рожець, отъ купецъ,
Откупѣте си малына прѣстець.

2) Кѣнато ся лигави, кѣнато хленчи, джеврѣ.

Лиговець, с. м. Животина лигавецъ. *Филъ ходи, филъ гряде, филскѣй самаръ носи.* Гат. — Лиговець.

Лигодѣвино, с. ср. Валчѣсть сѣдъ извертѣнь на стругъ отъ едно дръво п съ захлунакъ; гаванкы, гаванци, заклуници, застругъ, застругъ, заклуници, пахлуници, похлуници, склуници; стѣвѣць, стѣвень.

Лигушка, 1) с. об. Лиглѣ, лигла. 2) с. ж. Развѣчѣна, разпасана жена, мома; развѣчѣна, повѣчѣна.

Лидѣ, с. *ин.* Люде.

***Лиѣнъ**, с. м. *Т.* Лихенъ.

Лижѣне, с. ср. отъ лижѣж. Лизанѣ, ближѣне, близанѣ; лизанѣ.

Лижѣж, *есть*, лизѣжъ (лизѣвамъ, да лизѣж, лизѣнувамъ), *гл. д.* Ближѣжъ: 1) Съ языка си загрибамъ пѣчто, та го ямъ; лизѣтъ.

Лижѣ медъ. Кучѣ-то лиже паници-тъ. 2) Съ языка си чѣстѣж, мѣжъ пѣчто; лизѣтъ. *Крава-та лиже телѣ-то. Котка-та лиже крака-та си. Лизни го съ языка си, то ще си мажѣ.* 3) За пламѣтъ: достигаю до пѣчто и ся разстилаю по него. *Пламѣжъ-тъ лиже по стрѣхѣж-тъ; плѣмя влизѣваетъ подъ кровлю. — жѣжѣся, гл. стр. и възвр.* Лижѣ себе-си, бывамъ лизанъ, ближѣся; лизѣтъся. *Котка-та ся лиже, ще нѣ дойдѣ нѣкой гостѣ. — Лизанѣй, прич. стр.* Близанѣй; лизанѣй. — *Жѣдна мечка и росѣжъ-тъ лиже. Отпирѣжъ лиже, отпѣжъ драце. Дѣто плѣжъ, не ся обръщамъ да го лижѣж.*

Лизанѣ, с. ср. отъ лижѣж. Лижѣне.

Лизѣръ, с. м. Врьхъ отъ клипецъ, кѣнато набѣнтѣ-ти прѣчюпватъ при кованѣ и го врьгѣтъ.

Лизѣчка, с. ж. Ледавица, поледица, мужгалка, гололедица; гололѣдица.

***Лизѣръ**, с. м. *Гр.* Жѣлѣзна лопата съ дръвянѣж дръжѣж; заступъ.

Лизѣнувамъ и лизѣвамъ, *гл. уч.* отъ лижѣж. Близувамъ.

Лизѣж, *есть*, — пѣлъ, *гл. ед-кр.* отъ лижѣж. Да близѣж; лизнѣтъ. — *нѣжѣй, прич. стр.* Ближѣжѣй; лизанѣтъ.

***Лизѣда**, с. ж. *Гр.* Лѣй.

Лика, с. ж. Что му приличѣна, что иде за него; лѣко, прѣтива, прилика, чѣта, екранъ, *есть*; лѣра, чѣтѣ, верѣтѣ, рѣвѣя. *Тѣ си сѣжъ лика и прилика. Намѣрила си лика приликѣж. — Тѣхѣна лика прилика, това имѣ приличѣна.*

Ала си пѣвамъ азъ ликѣ,
Ликѣ, байно лѣ, приликѣ. *Пѣс.*

Че смѣти си лика, прилика,
Кѣнато два стрѣка елика. *Пѣс.*

Ликѣнсово, с. ср. Раст. *Pimpinella anisum*, авасонъ, аласонъ, разнѣанъ; анѣсъ.

Ликѣтка, с. ж. Малка хурка, дръжѣся съ лѣвѣжъ-тъ рѣжѣж и ся прѣде.

Лико, с. ср. 1) Лице.

Посакалъ съмъ три дѣвойкы:
Една-та е съ умъ добра,
Друга-та е съ лѣко лѣпа,
Трѣта-та е съ рухо лѣпа. *Пѣс.*

2) Лѣка, прилика.

Растѣжъ Дѣмо, голѣмъ си порѣстѣжъ,
Сака Дѣмо лѣко да си тражи;
Ходилъ Дѣмо дорѣ на девѣтъ сѣла,
Нѣгѣ Дѣмо лѣко не арѣсалъ;
На десѣто сѣло Сараѣво
Тамъ си намѣлъ лѣко спрѣти него. *Пѣс.*

Ли́комъ, нар. По лице, ва лице; личѣно. *Ли́комъ не го познавамъ, не съмъ го вижѣдалъ, та да го познавамъ.*

Ликъ, с. м. Изображение на чловѣкъ, образъ, калро; **ликъ**, изображеніе, портреть.

Лилека, с. ж. Лилка.

Лилекъ, с. м. 1) Птица лилекъ. 2) Лилиакъ.

Лиликана, с. ж. Животно *Vespertilio murinus*, вечерно пила, вѣщеръ, каралѣпъ, лилакъ, люлѣча, нетопыръ, ношно пила, саѣно пила, прилѣпъ, сумракъ; летучая мышь, нетопыръ, кожанъ.

Лилиайка, с. ж. Люлка, лѣлѣйка, колѣбка, бешикъ; колыбель, люльба, вибка, качалка.

Лилиака, с. ж. Раст. цвѣте лилиакъ.

Лилиаковий, въ, ва, во, *пр.* отъ **лилиакъ**.
Лилиакова гора.

Лилиакъ, с. м. 1) Животно лиликана. 2) Раст. цвѣте *Syrinda vulgaris*, аргованъ, лилика, люлакъ, оргонъ, слабинка; сирень, сипѣль. — *Бѣль лилиакъ*, раст. *Robinia pseudacacia*, багрень, бѣло цвѣте, бѣль трень, краличе, краля, солунскій трень, салкамъ, френскій трень; бѣлая акація.
Лилиамъ, гл. д. Люлѣжъ. — *мси*, гл. *взвр.* и *стр.* Люлѣжся. — *лиантій*, *прим.* *стр.* Люлѣантій.

Лилиане, с. *сп.* отъ **лилиамъ**. Люлѣане.

Лилиача, *ум.* *ж.* отъ **лилиакъ**.

Лилиапецъ, *ум.* *м.* и **лилиачия**, *ум.* *сп.* отъ **лилиакъ**.

***Лилианъ**, с. *сп.* *Гр.* Заливъ, затокъ, пристанище; пристанъ, гаванъ, портъ.

Лимѣтъ и

Лимѣць, с. ж. Раст. *Triticum spelta*, единъ видъ жито като ячмыка; лемець, елимѣць, каплѣджа; пѣлба, бркишъ.

Лимонѣта, с. ж. Раст. *Scutellaria galericulata*, лимонъ; цѣтовка.

Лимоневий, въ, ва, во, *пр.* отъ **лимонъ**.
Илимоневиъ; лимонный.

Лимонѣцъ, *ум.* *м.* Илимонѣцъ, малко лимонъ.

Лимоничъ, с. м. Раст. *Melissa officinalis*, пчелинѣкъ, матичина; мелісса, медѣвка.

Лимончя, *ум.* *сп.* Илимончя, малѣкъ лимонъ; лимончикъ.

***Лимонъ**, с. м. *Гр.* 1) Раст. *Citrus medica*, цлимонъ; лимонное дѣрево. 2) Плодъ отъ това растение, цлимонъ; лимонъ. 3) Лимоната.

Линаръ, с. м. Рыба *Tinca vulgaris*, липецъ, линъ, каленикъ; линъ.

Липецъ, с. м. Линаръ.

Линийка, *ум.* *ж.* отъ **линия**.

Линиръ, с. м. Права и гладка дѣсница, съ кождо удриать правы чръты на книгъ; варакъ, харакъ, линина, спарта; липѣйка.

Линина, с. ж. 1) Чръта, рѣзка; черта, линія. 2) Линиръ.

Линчя, 1) *ум.* *сп.* отъ **линь**. 2) с. *сп.* Мѣдѣнь разлатъ сѣдъ като тавжъ.

Линъ, с. м. 1) Голѣмъ сѣдъ, въ който тѣпчѣтъ грозде за вино; давилня, таранѣнь. 2) Линаръ.

Липѣж, ешь, —пѣль и —пѣль, гл. *сп.* 1) Бутѣж, вихиж, гынж, кошиж, копнѣж, топѣж, чезиж, чмаж, слабѣж; пѣтъ, изливѣтъ, чѣхнѣтъ. 2) За животно: мѣнавамъ си козинѣж-тѣ, перушинѣж-тѣ пролѣтъ; митирѣжся; ливѣтъ.

Липѣане, с. *сп.* отъ **липѣж**.

***Липѣханъ**, с. м. Кранта; верзило.

Липѣ, с. ж. Дръво *Filia parvifolia*; липа. *Раззеленился като липѣ въ пожаръ.*

Липѣкъ, с. *сѣб.* Липова гора; липнѣкъ.

Липамъ (да **липиж**, **липиувамъ**), гл. *сп.* 1) Хлипамъ, пекамъ да плачѣж, хлѣнѣж. *Токо липа като магарѣ за зѣбъ.* 2) За дѣждъ: завалавамъ изведиѣжъ. *Липиѣж дѣждъ, порой.*

Липане, с. *сп.* отъ **липамъ**.

Липиѣца, *ум.* *ж.* отъ **липѣ**; липка.

Липиѣча, *ум.* *ж.* отъ **липиѣца**; липочка.

Липиѣще, *ув.* *сп.* отъ **липѣ**; липища.

Липкавий, въ, ва, во, и

Липквий, —нѣкъ, ика, ико, *пр.* Что ся десно лѣпи, лѣпкавий, лѣпливий, клѣпвий; клѣпквий, вѣзквий, липквий.

Липиничъ, с. м. 1) Смола, клѣй, замкъ; клей, смола, камѣдъ. 2) Клѣй, туткалъ; клей.

Липиувамъ, гл. *ум.* отъ **липиж**. Хлипнувамъ.

Липиѣж, ешь, —пѣль, гл. *сп.* Лѣпижъ.

Липиѣж, ешь, —пѣль, гл. *свр.* отъ **липамъ** (хлипамъ). Да валиж, да завалиж, да хлипѣжъ.

Липѣвника, с. ж. Шило отъ липово дръво у кожюхарѣ за дупчене кожи.

Липовий, въ, ва, во, *пр.* Что е отъ липѣж, на липѣж; липовый. *Липовѣ цвѣтъж, липово дръво.*

Липовантій, нѣ, на, но, *пр.* Направентій отъ липѣж; липовтій; липовый.

***Липса**, с. ж. *Гр.* Въ изречениа: *липса отъ нѣчто*: 1) Нѣмане нѣчто; недостѣтокъ, немѣнѣние чегѣ. 2) Пагуба отъ нѣчто. — *Изкала го липса-та!* Клятва.

Липсамъ и **липицамъ**, гл. *свр.* отъ **липеувамъ** и **липиувамъ**. 1) Да пропадиж, да ся изгубѣж, да щукѣж; пропѣстъ, псѣзѣнѣтъ. 2) Да ослякѣж, да пукѣж, да умрѣж, да неофисамъ; околѣтъ.

***Липсана**, с. ж. *Гр.* Мощи отъ святии; мощи.

Се что болно ке ми ся поболить,
Се да дойдить овдѣ да оздравить...
Нигдѣ влѣчь, бракъ, да не найдетъ,
Тукъ да дойдѣтъ на моѣж липсанѣж. *Иѣс.*

***Липсувамъ** и **липиувамъ** (да **липсамъ** и да **липицамъ**), гл. *сп.* *Гр.* 1) Изгубямся,

изчезвамъ, щуквамъ; пропадѣть, изчезаѣть. *Мотыка-та лиса*, изгубися, дѣнжеса пѣйдѣ. *Кога лиса, сега бѣше тука?* 2) Не достигама, нѣма ма; не доставѣть, отсутствовать. *Нѣчто лисеува тука. Отъ окж-тж лисеуваъ пѣтдесять драма. Лисеува отъ кѣжи*, нѣма го у дома му, не е у дома си. 3) Умирама, пуквамъ, осяквама, гибердасвама, неофисвама; око-лѣваъ.

Лисеуване и линцуване, с. ср. отъ лисеувамъ и линцувамъ.

***Лира**, с. ж. Гр. Гусла съ три струны.

***Лира**, с. ж. Турека жѣтица за сто грошна; золотѣя Турѣкѣя монѣта во сто пѣстровъ.

Лиса, с. ж. Лисица.

Лисецъ, с. м. Раст. *Polygonum fagopyrum*; гречиха.

Лисѣна, с. ж. Лешина.

Лисѣда, с. ж. 1) Лешада. 2) Лешина.

Лисица, с. ж. Лѣсца: 1) Животно *Canis vulpes*, лиса, лѣсица, лѣса; лисѣ, лисица. 2) Хытръ, дяволитъ чловѣкъ. 3) Двѣ извиты дръвета, излизать изъ заднѣхъ-тж остъ на бола, залавять ся за разтокж-тж, та скачѣть едик-тж колесарѣж съ другж-тж, лисичны, лисичнакъ. 4) Конецъ на обици. — *Минѣла му лисица пжтъ*, не е на добро, ще го сполетѣ нѣчто зло. — *Хытрѣж като лисицѣж*. *Рекли на лисицѣж-тж, а тка на опашкж-тж си*. *Мечка-та на лисицѣж-тж, лисицѣж-тж на опашкж-тж си*. *Лисица ловѣ не лови, ако и да улови, сама си го изѣда*. *Хытра лисица съ два-та крака въ капана (въ стѣпницѣж)*. *Лисица дваждъ въ капанѣж не влиза*. *Замислился като лисицѣж въ капанѣж*. *Прокосалъ е като лисицѣж въ капанѣж*. *Что ще лисица на пазарѣж*. *Знае лисица-та какъвъ огнь прѣскача*. *Смирна лисица кокошкѣж паде*. *Лисица-та не коческа, а кокошкѣж-тжж обѣча*. *Когато лисица-та ти ся вижда най-мирна, най-добрѣ си пазѣ кокошкѣж-тжж*. *Лисица и калугерица да стане, междж кокошкѣж-тжж не ж пуцай*. *Лисица-та, кога спи, не може да лови кокошкѣж*. *Който ся е родилъ лисица, вѣкъ не става*. *Два-пѣдесѣтъ лисици въ едик дурѣж*.

Лисичевый, въ, ва, во, пр. Лисичий, лисичиный, лисичкыный, лисичавый; лисичиный, лисичий, лисий.

Лисичий, чѣ, че, пр. Лисичевый.

Лисичина, с. ж. Лѣсичина: 1) Раст. *Corydalis bulbosa*, петровы, пѣтлѣвы ганци, курѣчка; хохлатка. 2) Раст. *Fumaria officinalis*; дымѣнка, кокорышъ. 3) Единъ видъ червено брѣхко гроздѣ; лисича.

Ты си бѣше сивый соколъ,
А азъ си бѣхъ пребица;
Лѣтихмы си въѣтъ лозѣ-та,
Берѣхмы си зрѣло гроздѣ,
Зрѣло гроздѣ лисичинѣж. *Пѣс.*

4) Въ мн. ч. *лисичины*: лисица въ 3-то знаменование.

Лисичинка, ум. ж. отъ лисичина.

Лисичиный, нѣ, на, но, пр. Лисичевый, лисичий.

Лисичка, ум. ж. отъ лисѣца.

Лисичкыный, нѣ, на, но, пр. Лисичевый, лисичиный.

Лисичнакъ, с. м. Лисица въ 3-то знаменование

Лисичя, с. ср. Гроздѣ лисичина.

Лисичя, ум. ср. Малкото на лисицѣж; лисѣнокъ.

Лисичавый, въ, ва, во, пр. Лисичевый, лисичий.

Лисича опашка. Раст. *Echium vulgare*; синѣцъ, румѣнка.

Лисичѣръ, с. м. 1) Който ходи на ловъ на лисици. 2) Мѣжска лисица, лисугеръ.

Лиска, с. ж. 1) Птица *Fulica atra*, липка-вецъ, водна кокошка, черна кокошка; лысуха, кѣрочка дунайская. 2) Тврѣда жи-лава глина. 3) Останѣло малко отъ сапунъ като плочица; лоскуна, лоскунѣж.

Лискама, вм. хайскама.

Листѣние, с. ср. отъ листѣж. Пушѣние, покарване листѣе.

Листѣнце, ум. ср. отъ листѣ. Листѣя.

Листѣцъ, ум. м. отъ листѣ.

Листѣтый, тѣ, та, то, пр. Что има много листѣе, кычистый; листѣеный. *Листѣнато дръво*.

Устата му мирѣшижъ

На клонатъ листѣватъ карамфилъ. *Пѣс.*

Листѣникъ, с. м. 1) Сурѣва врѣшина, врѣхари отъ дръвѣе, что сѣкжъ зимне врѣмя, кога надѣе спѣгъ, та нѣмѣ трѣва, и хранѣть съ тѣхъ добытъкъ; брьѣсть. 2) Врѣшина съ шюмж-тж, насѣчена още прѣзъ лѣто то и напѣстена пѣйдѣ за хранѣние овѣца и козы зимне врѣмя; листурѣникъ, пласть, шюмарѣникъ.

Стойна е листѣникъ дѣнала

Съ мѣлаго брата Иована;

До владѣни листѣникъ дѣнахъж.

Отъ владѣни роса зароси. *Пѣс.*

— *Да станж, да ся сторж листѣникъж*, да ся измокрѣж до кости-тѣ, да станж вирѣ-вода, жива вода; мокрѣхонѣкъ.

Листѣж (да ся), ешь, — нѣлся, гл об. свр. Да пустѣж, да покарамаъ листѣе. *Главѣнѣ-та ся листѣжѣж*.

Листѣ, листѣ и листѣе, с. ср. 1) На расте-

нина-та: шюмба, шюма, листь; листь, лѣ-
пестъ. *Окапая му листа-та. Пона-*
рихъ имъ ся листа-та.

Подложка му бѣше мраморенъ камыкъ.

Покрывка му бѣше горово-то листъ. *Пѣс.*

2) Една вирага, една петура книга; листь.
Книга-та има дебелы листе. 3) Губа,
кора, петура, обга, ола отъ разточено тѣс-
то; листь тѣста. — *Обръщамъ листо-*
то, подкачамъ да говорѣхъ, да врѣхъ дру-
го, за да обрѣхъ работѣ-тѣ, обръщамъ ко-
ла-та. — Тръсятъ го подъ листо, насж-
дѣ го трѣсятъ, много го трѣсятъ. — Меч-
ка-та зыкала отъ листо-то, а кога
паднѣла клада-та, утранила.

Листурникъ, с. м. Листникъ въ 2-то зна-
менованіе.

Листцѣ, листчя и листя, ум. ср. отъ
листо.

Листъ, листе, с. м. Листо. *Сухо дръво*
листъ пустнѣло, свдливый далъ нѣко-
му нѣчто.

Расти горо, та порастн,
Кычисты клонѣ разпусти,
Широкы листѣ разлѣсти,
Че азъ шж, горо, да дойдѣхъ,
Съеъ триста млади юнаци. *Пѣс.*

Листѣ, ишь, — тѣлъ, гл. д. Пушамъ листѣ,
разлиствавая, разшюмавая.

На мѣсто израсте дръво кипарово . . .

Листъ ми е листило все карагрошѣятъ,

Цуть ми е цутило дребнаго бисера,

Родъ ми е родило жлѣта-на дуката. *Пѣс.*

Лисѣгеръ, с. м. Мѣжека лисѣца, лисѣчаръ.

Литакъ, с. м. Сукманъ съ много тѣсны полъзъ.

Литамъ (литвамъ, да литнж, литнувамъ),
гл. ср. 1) За кожъ, листѣ, плодъ: кашъ,
падамъ, окапывамъ; лѣзъ вылѣзывать, слѣ-
затъ, летѣтъ, онадѣтъ, спадѣтъ, свѣлива-
ться. *Лита ми коса-та, капе, пада ми*
коса-та; волосы слѣзѣють, вылезѣють,
спадѣють. 2) Лѣтж, врьжъ, прынкамъ; ле-
тѣтъ. *Пеперуда-та литнж камъ цвѣтне-*
то. Изтекло всичко-то вино и кждѣли-
ты литнжлы по вино-то отозгорѣ, плув
нжлы отгорѣ.

Литане, с. ср. отъ литамъ.

Литаникъ, нар. Съ литане, литяшкѡмъ,
хврьяншкѡмъ.

Литвамъ, гл. мн-кр. отъ литамъ.

Литеный, иъ, на, по, пр. Литый.

Литишливый, въ, ва, во, пр. Дѣжделивый,
дѣждовитый, дѣждовный, кышавый, кы-
шевитый, мыгавый; дождливый, непа-
стиый, погодливый. *Литишливо врѣмя.*

***Литія, с. ж. Гр.** Церковно священодѣй-
ствие, което става извънъ церковъ или прѣдъ
церковъ-тѣ; литія.

Литмѣра, с. ж. Насѣкомо *Coccinella*, божья
бубалка, божья кралица, велиденця, водво-
дица, господева момичка, гуролъ, даскалчя,
калника, малинка, кална-мала, кукумара, мара,
невѣстица, путмара; божья козявка, божья
корѡвка, козявка.

Литнувамъ, гл. уч. отъ литнж.

Литный, — тѣнь и — тенъ, тна, тво, пр.
Казвая за рождъ въ пѣсень:

Лѣгнѣла моа, заспала,
Съ бѣло ся чеврепокрыла,
Ситна ж роса избѣла,
Ситна, литна като дѣдець. *Пѣс.*

Литнж, ешь, — нѣлъ, гл. ед-кр. отъ лі-
тамъ.

***Литра, с. ж. Гр. 1)** Мѣра за ройны нѣчта.

2) Лѣса отъ прѣтѣ или дѣскы, отъ страны
на кола, опрѣни на клинни-тѣ; рѣкла.

Литрѣница, с. ж. Литря.

Литрилѡ,

Литрицице и

Литрице, с. ср. Двѣ-ты дѣлгы дръвета на
литрѣ, въ които сж вбиты рѣжнища-та.

Литря, с. ср. Малѣкъ плоскъ и валчистъ
сждъ, что събира сто драма ройно нѣчто;
литрѣница, плоска, сжда, юзя.

***Литургіашъ, с. м. Гр.** Священникъ, кой
то служи литургіж; чрѣдникъ; бѣчер-
ный священникъ.

Литургіевамъ и литургіеувамъ (да ли-
тургіишж), гл. ср. Служжъ, изврѣшывамъ
литургіж; литургісѣтъ.

Литургіеване и литургіеуване, с. ср.
отъ литургіевамъ.

Литургіишж, ешь, — гисалъ, гл. свр. отъ
литургіевамъ.

***Литургія, с. ж. Гр. 1)** Служба, служение
въ цркъвж, когато ся изврѣшна таинство-то
на Св. Евхаристіи; литургія, обѣдня. *Да*
пишж литургіж, да пишж имена-та, за
да гы спомянѣтъ на литургіж. 2) Нафора;
антидѡръ.

Богъ д'убне земж Паливинскж,
Тамо ся е вѣра развѣрила,
Не си ходятъ во честны черковы,
Не си крѣстятъ, не си Богу молятъ,
Не си зимать святж литургіж! *Пѣс.*

3) Особены хлѣбовы, които употрѣбавать
въ разны обряды.

Литый, тѣ, та, то, пр. 1) За платно:
тъканый съ два подножя, съ двѣ нищелкы;
зжблывый, прѣтанный. *Литъ влѣгнѣ*
платъ; каразѣя. 2) За дрѣхж: неподплате-
ный съ кожъ или съ намукъ. 3) За цвѣта на
цвѣте: однорядый, рѣдкый, не кичистый,
зжбистый, рохавый, пулнажъ, нажнѣ-катъ;
(о цвѣтахъ) простѡй, не мохрѡвый.

Литяшкѡмъ и

Литаншкымъ п

Литаншкж-тж, нар. Литаникъ, съ литане, лѣтѣне, лѣтяшкомъ, лѣтяшкымъ, лѣтяш-кж-тж.

Литуть, с. ж. Ливъ, звѣрь, гадъ.

Лихарь, с. ж. Мръселивъ; лѣтитъ.

Лихва, с. ж. Что ся плаща за пары, земенъ на заемъ; файда; лихва, ростъ, процѣнтъ.

Лихварекый, ска, ско, пр. отъ лихварь. Фавзчийскый; ростовщичий.

Лихварь, с. ж. Който дава пары съ лихвж; фавзчина; ростовщикъ.

Лихвица, ум. ж. отъ лихва.

Лихвичка, ум. ж. отъ лихвица.

Лихѣнецъ, ум. ж. и лихѣнча, ум. ср. отъ лихѣнъ.

*Лихѣнъ, с. ж. Т. Легенъ, лехенъ, лигенъ, лиенъ; сѣдъ, въ който ся мѣкытъ; лоханка.

Лихотѣ, с. ж. Кога нѣкой е лихъ, кога нѣкому всечко е криво, отъ всечко му е мжчно, ничто не му е угодно; кривота.

Лихуѣж, ешъ, гл. ср. Хытрувамъ, дяволу-вамъ; плутовать, хитрить.

Хванж мома да лихуе,

Да лихуе, да врагуе,

Да врагуе да си иде. Пѣс.

Лихый, хъ, ха, хо, пр. 1) Комуто всечко е криво, отъ всечко му е мжчно, съ ничто не може да му ся угоди; похищенный, кривый, чоглавый; своеправный, капризный, причудливый, прихотливый, лихой. *Лихъ чловѣкъ*, чуденъ, аджанпъ; мудреный чловѣкъ. 2) Чюдный, аджанпъ; странный, причудливый. 3) Хытрый, диаволитый, лукавый, злый, враговитый; хитрый, лукавый, пропѣрливый, коварный. — *ХО*, нар. Недостатокъ въ нѣчто, кога нѣчто куца, чогло, чогадно. — *Лихо ми е*, мжчно ми е, тяжко ми е, криво ми е.

Лихычкый, —чкъ, чка, чо, пр. смякч. отъ лихый.

Лица, им. соб. женско.

Лице, с. ср. 1) Прѣдна-та часть на главж-тж на чловѣка, гдѣто сж: чело то, вѣжды-ты, очи-ты, бузы-ты, носъ-тъ, уста-и брада-та; образъ, ликъ, сурать; лицѣ. *Гжс-та горница, подъ горницъ равнище, подъ равнище наплати, подъ наплатж кладенци, подъ кладенци соповци, подъ соповци крынчица, подъ крынчиж чокан-чещъ*. Гат. — Лицето на чловѣка. 2) Изписанъ образъ, ликъ, кадръ; изображеніе, портрѣтъ.

На ти, Димо, клади, Димо,

мое лице въ пазухж,

Кога тебъ ке ти текнѣтъ

за любовь-тж вѣчнанж,

Тогай, Димо, ржжж пики,

та извади нкожж,

Мене глядай, въ себе мѣсли

какъ душиж въ еднаж снажж. Пѣс.

3) Горна-та, хубава-та страна на нѣчто, нѣ онако-то; лицѣ. *Тоя платъ е съ двѣ ли-ца*, и отъ двѣ-ты страны еднакъвъ. *Ли-це-то на кжжж, прѣдна-та и страна; фа-садъ. Лице-то на тжж кжжж глядя* какъ изтокъ. 4) Врхна-та, врхна-та стра-на на нѣчто; изгледъ; повѣрхность. *Ли-це-то на земжж-тж*. — *Казахъ му го въ ли-це-то*, казахъ му го въ очи-ты, нему, не другому, та да му го занесе. — *Нѣма ли-це*, нѣма сурать, не го е срамъ, не зима отъ ничто, мига. — *Изгуби лице*, оста-нж безъ лице, промѣни му ся лице-то, по-блѣднѣ, прѣжлѣтъ. — *Правж нѣкому ли-це*, показвамъ, че ужъ го обычаемъ, под-микаемъ му ся. — *На лице*, отпрѣдъ. *Стои на лице*, отпрѣдъ, прѣдъ всечкы-ты. — *Излѣзе на лице*, видѣся какъво е, излѣзе на навѣ, на мейданъ, на ачикъ. — *Излизамъ съ бѣло лице*, съ отворено ли-це, излизамъ правъ, честь, непосраменъ. — *Зимамъ друго лице*, пѣмѣнавамъ ся на глядъ. — *Любовъ на лице не глядя*. *Не видѣно лице скоро ся забравя*. *Гля-дашь му лице-то*, не му знаешь срдѣце-то. *Видишь му лице-то*, не му видишь срдѣце-то. *Вж оглядало-то ся види ли-це-то*, а въ приказкы-тж срдѣце-то. *Чисто срдѣце излиза на лице*. *Лице ся смѣе*, а срдѣце плаче. *Ако съж слаби на лице*, да съж здравъ на срдѣце. *Бѣлъ на лице*, черенъ на срдѣце. *Лице отъ лице ся срами*. *Да плюеши надолу плюеши на брадж-тж си*, да плюеши на горъ, плюеши на лице-то си. *Една-та ржжа мже дружж-тж*, а и двѣ-ты лице-то. *Плюйми ми на ржжж-тж*, та да тя помажж по лице-то. *Вода-та всеч-ко измыва*, само черто лице и лошъ языкъ не може.

Лицеѣбреие, с. ср. отъ лицеѣбриж.

Лицеѣрець, с. ж. Който лицеѣбри, правж нѣчто отъ лицеѣбри; лицеѣбрь; лицеѣбрь.

Лицеѣбрие, с. ср. Прѣструване, правене нѣчто само за очи, за да ся покаже лицеѣбрьство.

Лицеѣбрика, с. ж. Който лицеѣбри, прави нѣчто отъ лицеѣбрие; лицеѣбрика.

Лицеѣбриый, —рьнъ и —рень, рна, рно, пр. Който лицеѣбри, който лицеѣбръствува; двоеликый, двоелика лопата; лицеѣбриый. — *рно*, прич. Съ лицеѣбреие, пенетинж, а само за очи; лицеѣбрио, притворно, на-ружжо.

Лицеѣрство, с. ср. Лицеѣрење, лицеѣрне; лицеѣрство.

Лицеѣрствувамъ, гл. ср. Лицеѣръ.

Лицеѣръ и **лицеѣрець**, с. м. Който лицеѣръ, двоеликий, двоеличный чловѣкъ, двообразникъ, двоелика лопата; **лицеѣръ**, двуличный. *Лицеѣръ-тъ не всякога сполуча.*

Лицеѣръж, ишь, —риль, гл. ср. Лицеѣрствувамъ, бывамъ лицеѣръ, правъ, казвамъ нѣчто само за очи, а не че срьдце ми така иска; **лицеѣрить**, **лицеѣрствовать**.

Лиѣба, с. ж. 1) Нѣкакво знаменіе, нѣкакво показаніе, бѣлѣгъ, полиѣба; **признакъ**, **примѣта**, **прѣзнаменованіе**, **предвѣстіе**, **знакъ**. *Това бѣ за личбѣ, да ся сѣтимъ, че ще стане. Лиѣба ся навило опашката звѣзда. Лѣвѣ рѣжжѣ за личбѣ отрѣзалѣ.* 2) Хубость, гыздосина, лѣпота, личѣина, личѣта, личетина, личность; красота, миловѣдность.

Кажи ми, кажи, Велико,
Кой ми ти даде личбѣ-тѣ?
Отъ Бога ли си падиѣла,
Въ градинѣж ли си никнала? *Пѣс.*

3) Кога вѣкамъ за нѣчто пѣзъ село, пѣзъ градъ, та всякоѣ да го чюе и научи; **объявлѣніе**, **извѣщеніе**.

Личбѣ личила Вышна Грыкына:
Кой ми е каѣръ, кой ми е врѣденъ,
Да ми направи надъ море таванъ,
Надъ таванъ лозе, по брѣга дунѣ,
Той ще ми земе Вышнѣ Грыкынѣ. *Пѣс.*

Лиѣбина, с. ж. Лиѣба, личѣта, личѣтина, личность, гыздосина, лѣпота, худость; красота, миловѣдность. *Богатина до пладнинѣж, личбина до вѣчиннѣж.*

Лиѣбица, у. м. ж. отъ личѣба.

Личѣне, с. ср. отъ личѣж.

Личѣта и

Личѣтіа, с. ж. Лиѣбина. *Лична-та мома съ личѣтѣж ся продава.*

Личѣло, с. ср. Бѣлѣгъ, нишанъ; знакъ.

Излѣтъ соколъ низъ порты,
На крылѣ носи личѣла,
На нозѣ носи звонѣла,
Кѣдѣ лѣташе, звонѣташе,
Дѣка падѣташе, личѣташе. *Пѣс.*

Личность, с. ж. Личѣта.

Лиѣный, —чѣль и —ченъ, чна, чно, пр.

1) Что е на лице, на главѣ; чѣльный, прѣдний, прѣвѣый; **видный**. *Личны хора, прѣвѣ-ти.* 2) Гыздавыѣ, хубавѣый, лѣпѣый, левентъ; красивый, взрѣчный, сановитѣый, видный, осѣнистѣый, рѣслѣый. *Личенъ чловѣкъ. Та е най-лична-та мома въ село-то. Който има личнѣж женѣж, не му трѣбва иконѣж дома.* 3) Что ся знае, что

ся е прочюлъ съ нѣчто добро; прочютѣый; **извѣстный**, **знаменитѣый**. *Най-личенъ юнакъ Марко Кралевитѣый.* 4) Что личи, что ся види отдалечъ; **видный**, **замѣтный**. *Личенъ камѣкъ, личенъ бѣлѣгъ. —чно, нар. — Личенъ день, голѣмъ день, голѣмъ праздниѣж.*

Личенъ день си е станѣло

Велиденъ, още Гергевъ день. *Пѣс.*

— *Лична пѣсенъ*; хубава, сладка, чюдна пѣсенъ; **чюдная пѣсенъ**.

Подъ чаѣръ сѣди Невяно бѣйрактаръ,
Като сѣди личны пѣсни пѣе,
Като пѣе всяѣка войсѣка слуша. *Пѣс.*

Личѣж, ишь, —чѣль, гл. ср. 1) Виждамъ, показвамъ, забѣлѣжамъ; **быть виднымъ**, **замѣтнымъ**. *Бѣлѣж конъ и лудѣ чловѣкъ отдалечъ личѣтъ. Добрѣж конъ и подѣж сѣдранѣж чюлѣж личи.* 2) Приличамъ; **быть похожимъ**. *Личи на баѣж си. Това на него личи.* 3) Показвамъ, видѣжъ, бѣжъ въ очѣхъ. *Това много личи. Попрѣстѣжнѣж ги, че личѣтъ.* 4) Като гл. безл. Познавасѣ, показвасѣ, видѣсѣ. *Личи, че е имало нѣкога нѣчто тука. Личи му, че е болѣнѣж. Личи му като на желѣж прѣѣж угарѣ. Личи си като калнавѣж банѣж. Отъ начало-то личи конецъ-тѣж.*

Личѣж, ишь, —чѣль, 1) гл. ср. За телѣналь, за протогеръ: **выкамъ**, **вѣлкамъ**, **казвамъ** нѣчто на вѣсоко, та всякоѣ да го чюе и научи; **объявлять всенарѣдно**.

Клатъ ми е царѣ-тѣ телѣналь,
Телѣналь по телѣналь да личѣтъ:
Кой ке ми наидетъ Юлберѣж,
Най-голѣмѣж бакшишъ ке земетъ *Пѣс.*

2) гл. д. Заличавамъ, изличавамъ, затрѣывамъ, брышѣж. — *Личѣба ся е личѣла*, телѣналь ся вѣкали пѣзъ село, пѣзъ града.

Личѣба ми ся е личѣла
Вчера на новѣна пазарѣ:
Каурсѣка войсѣка ке иде. *Пѣс.*

Лишѣй, с. м. Лешина.

Лишей, с. м. Лишай.

Лишеніе, с. ср. отъ лишѣж. *Лишна. Съ лишеніе работа не става.*

Лишинѣ, с. об. Лишинѣжна.

Лишинѣжѣисѣкий, ска, ско, пр. отъ лишинѣжѣина. — **скѣ**, нар. Като лишинѣжѣинѣж.

Лишинѣжѣина, с. м. Лишине, който лишѣ въ игрѣж, лишинѣжи Бѣбе; **плутъ въ игрѣж**, **оплетѣла**.

Лишинѣ, с. ж. Ленина.

Лишѣкавецъ, с. м. Птица лиска.

Лишѣ, с. м. Лишай.

Лишѣж, ишь, —шѣль (лишѣavamъ), гл. ср. Лѣжѣж, мамѣж, хлѣвѣж, правѣж хайнаджелѣж въ игрѣж; **плутовѣтъ въ игрѣж**.

Липѣкъ, ишь, — шиль, гл. свр. отъ липѣ-
намъ. Да земж, да отнемж; липѣть. — шѣ-
птый, прич. стр. липѣптый.

Липшій, с. ж. Лишение, мамене, лѣжа, хлѣ-
вене, хайнаджелжъ въ игрж; плутовство
въ игрѣ. *Направилъ голѣмж липшж, слѣ-
шилъ, излишилъ. Липш Господь не трѣти.*

Липшій, с. ж. 1) Липшай. 2) Болѣсть като
липшай, опасва брадж-тж, мустаки-ты, на и
косж-тж.

Липшавамъ, гл. мн-кр. отъ липѣкъ.

Липшавамъ (да липшж), гл. д. Зинамъ, от-
пимамъ нѣкому нѣчто; липшять. — мей, гл.
стр. Бывамъ липшенъ, липшяться.

Липшаване, с. ср. отъ липшавамъ.

Липшай, с. м. Болка *Imratigo*, излиза по
кожж-тж на лице-то; липшей, липш, липша,
плесна, прышей, струпѣй; липшай. *Има по
лице-то си липшам.* Народъ-тъ лѣкува ли-
пшам съ бѣлъ пепелъ и баганина, въ които
наряжда и това: *добръ вечеръ липшѣ, прышѣ!
Както си добръ, тѣй да идешъ, дѣто има
четѣре сестры, у най-малжж-тж!*

Липшанка, с. ж. *Мара липшанка*, направена
глава, забрадена съ крыпы като дѣвойжж и
укычена. По нѣком мѣста на свѣтлж-тж
срѣдъ ладувать съ такжжж главж за да ви-
дять кой кожж либи.

Маро и липшанко,
Скоро ли ще додешъ?
— Скоро, до годинж
Въ празнж-тж недѣлж.

Липж, ошь, лиль, гл. д. Лѣж, наливамъ.

Снощи пойдохъ на чешмы-ты,
Да напожъ брѣза коня,
Тамо найдохъ малжж момж,
Водж лие, лице мѣе. *Пѣс.*

Лобадъ, с. м. Птица лебедь.

Лобеница, с. ж. Лебеница.

Лобода, с. ж. Раст. *Chenopodium*; лебедя.
Питомна лобода, раст. *Chenopodium al-
bit.* — *Дива, кучешка лобода*, раст. *Chen-
opodium murale*; лебедя собачья, Марь
щебневая.

Лободъ, с. м. Птица лебедь.

Лобутъ, с. ж. Т. Лабутъ, бой, биевие; по-
бѣи. *Трѣси си лобута съ свѣиръ. Мирниѣ
на лобутж. Прави си уста-та като
Габровецъ за лобутж. Нѣма кабахатъ
за лобутж, а за бѣсенѣ. Когато двама
ся карать, третій изида лобута. По-
добръ насамъ лобутж, а не въ кала-
балжж тлафж.*

Лобъ, с. м. Лѣбъ.

Ловачъ, с. м. Ловець, ловчина; ловецъ.

Чаша плыва по море.
Та кой ми е въ чашж-тж?
— Рада ми е въ чашж-тж,

Стоягъ ми ж лованѣ.
— Лови, лови, ловачю,
Това ти е дадено! *Пѣс.*

Ловѣне, с. ср. отъ ловѣкъ. Ловитба.

Ловець, вѣи, с. м. Който ходи по ловъ,
който лови нѣчто, ловачъ, ловчина, авджина;
охотникъ, ловецъ. *Ловець-тъ дава мѣсто
на заака да бѣга, а отъ странж пуца
кучя-то да го гони.*

Ловець, ум. м. Малко ловъ.

Ловина, с. ж. Питие отъ разны-ты жита,
най-много отъ пшеницж; нѣчто като пиво;
вино, оловина.

Ловитба, с. ж. Ловъ, ловение, авъ.

Ловица, с. ж. Ловъ, авъ.

Той отиде въ горицж,
Да си лови ловицж,
Не улови ловицж,
Най улови момицж,
За дѣнжж-тж ржчицж. *Пѣс.*

Лѣвка, с. ж. Справа да ся лови нѣчто въ
немж; капанъ, клопка, клюса, курцохватъ,
примка, стѣлица, хватъ; канканъ, настъ,
клянци, ловушка. *Лѣвка-та е затыг-
нжта.*

Лѣвчекъ, ум. м. отъ ловъ. Ловець.

Ловчийка, с. ж. Жѣна, мома ловчина.

Ловчийскый, ска, еко, пр. отъ ловчина.
Авджийскый; охотничий. — *скѣл, нар.
Като ловчжж.*

Ловчина, с. м. Ловджина, ловачъ, ловецъ,
авджина; охотникъ, ловецъ.

Ловъ, с. м. 1) Ловение, бпение нѣчто дивнжч;
ловитба, авъ; охота, ловъ. *Безъ пушжж
на ловъ не ся ходи.* 2) Чтото улови, убие
нѣкой на ловъ; добыча на охотѣ. *Донесе
ли нѣчто ловъ? Гарга ловъ не лови.
Както пся-то хранишь, такъжж ловъ
щѣтъ хванешъ.*

Ловѣкъ, ишь, — вѣлъ, гл. д. 1) Хващамъ съ
ржцѣ нѣчто като врьви; ловить. *Ловжж
топжж.* 2) Съ ловжж, съ примжж, съ вж-
дицж хващамъ нѣчто дивнжч, птицж или
рыбж; ловить *Лови зайци. Лови рыбж.*
3) Съ пушжж, съ стрѣлж убивамъ нѣкакъж
дивнжч; охотитъся. *Отиде да лови зай-
ци.* 4) Глядамъ да хванж, да задржжж съ
силж; гонжж; ловить, перенимать. *Хайду-
ми-ми ловятъ богаты-мж. Излѣзе по-
тѣржа да лови хайдуци-мж.* 5) За бол-
жж: хващамъ, прѣхващамъ, улавямъ; по-
стигать (о болѣзни). *Тяжка-та болѣсть
лови най-много есенъ.* 6) Хващамъ, при-
хващамъ, слагамъ, четжж, брожж. *Азъ не ло-
вж това, не го хващамъ, не го прихва-
щамъ, не го слагамъ. Всичка-та му сто-
ка лови едамы сто жлѣтици.* 7) Хва-
щамъ, задржжжж, оставямъ да стои по ме-

не. *Лови киръ. Който камъкъ ся тръ-
калка, мѣкъ не лови.* — *вѣжся*, 1) *гл.*
вз. Хващамъся на прѣткъ или по другъ
начинъ на прѣж за да видимъ, кой ще из-
лиза прѣвъ; глѣбаться. 2) *гл. възвр.* Вли-
замъ въ примѣтъ, съ думы, съ нѣчто
друго хващамся, издавамся, та мя познають
какво мѣсляхъ, какво съмъ врѣшилъ. *Лови-
ся отъ думы-ты, че е той.* 3) *гл. стр.*
Бывамъ ловень, хващамся; ловитьсѣ. *Старъ
хайдутинъ така лесно не ся лови.*
— *вѣнѣй, прич. стр.* Хващанѣй; ловлен-
ный. — *Ловѣж божъ*, за дѣтя: хващамъ
съ уста-та си божъ да бозаж, забозавамъ;
брать грудь, всасываться. — *Ловѣж бѣжъ*
чинъ бѣхъ, хващамъ бѣхъ: а) Скрывамъ
нѣчто, не казвамъ както е, чинъ инкаръ;
скрывать, не говорить то, что есть, от-
рицать. б) Отричамся отъ нѣчто; отбѣ-
зываться, отпираться. — *Лови вѣтръ* съ
ришето, ничто не прави. — *Лови мухы*,
лапа мухы, зѣпа нагорѣ надолѣ, скытася
безъ работж. — *Ловѣж мѣсто*, чинъ стру-
вамъ, не отивамъ напраздно. *Негвацана
дума мѣсто не лови.* — *Ловѣж нѣкого
на нѣчто*, хващамъ го, научвамъ, че е на-
правилъ нѣчто неприлично; ловить кого
въ чѣмъ, уличать. — *Съ врѣзанъ хрѣтъ
зайци лови.* Съ кола зайци лови. *Съ
уста птици лови*, съ язикъ звѣзды сне-
май, нѣмашъ ли си паръ, ничто не си.
*Ако слушаши еде-кого си, ще ловиши
по море зайци, по горъ рѣжб.*

Логачка п

Логожичка, с. ж. Раст. *Dipsacus*, лугачка,
луговачка, синна лулчка, бышкы; ворей-
ка, чесалка.

Логомъ, нар. Лема, нема, мигаръ; развѣ.

Логъ, с. м. Мясо или друго нѣчто турено на
ловж за стрѣвъ; манѣ.

***Лодозъ**, с. м. Т. 1) Южень вѣтръ, югъ, дол-
накъ, бѣломорець, бѣлъ вѣтръ; южный
вѣтеръ, полуденникъ. 2) Юговито врѣмя,
кога духа вѣтръ лодозъ.

Лобецъ, ум. м. отъ лой. Малко лой, лойчица.

Лобѣтый, въ, ва, во, пр. Направеный отъ
лой, лобеный, лобавый; сѣльный. *Лоевъ
свѣци.*

Лобеный, нъ, на, но, пр. Лоевый.

Лобина, с. ж. Утайка въ сждъ, въ който е
дръжано много врѣмя оцетъ.

Ложичкы, с. ж. мн. Отъ кожь врѣви на
парвулы; ножичкы.

Ложникъ, с. ж. Черга за завиване, кога
спимъ.

Ложница, с. ж. Срѣщася въ пѣсень:

Отговаря тънка ела:

Ой тя тебе, вакълъ овчаръ,

Га мя пытайшъ, да ти кажъ:
Змѣй ми лѣжи въвъ корена,
Пакъ змѣйница въвъ ложницѣ. Пѣс.

Лобжжъ, ншь,—жиль, *гл.* д. Налагамъ ранж.
*Ако хване нѣкого грѣло, ложятъ го съ
леняно сѣмя.*

Лобжа, с. ср. Мѣхуръ-тъ, въ който ся раждатъ
чловѣкъ п мѣхкопытажцы-ты животны;
баба, бабица, бабино дѣтя, мѣсто; блѣна.

Лобжа, с. ж. Вхтрѣшность-та на тѣквѣ, на
дѣныж, дѣто е сѣмя-то. *Да си земете отъ
три кратуны ложы-ты и отъ три
кравы прѣсно мѣтко и да сварите кра-
туновы-ты ложы.*

Лоза, с. ж. 1) Китюкъ на лозие, пнь, пнью-
шка, главина, гыжя, чюнанъ, главужина.
*Лоза-та рекла: изкоренѣте тѣзи, что
е до мене, да родж и за неж.* 2) Лозо-
во дръво, вдигнато да ся вие на лѣсж; ло-
зина, лозница, винага, гыжя, асма; вино-
градная лоза, въющаяся на висѣчемъ
подмѣстѣ. 3) Тѣнко дръво, прѣтъ на кли-
мало намѣсто вѣже или синджиръ. 4) Укра-
шение, шарка на кинж; заставка, застѣ-
вица, вьнѣтъ. 5) Вязанъ шаркы на сел-
скж рижъ.

Ако те разкажъ,
Бѣло платно тѣжъ,
Да го не доткажъ,
Шаренъ чорапъ шаржъ,
Да го не дошпаржъ,
Лож гакникъ вяжъ,
Да го не довяжъ. Пѣс.

б) Колѣно, корень, влака, родъ, кръвъ, чер-
га, сой; родъ, плѣмя, поколѣние. — *Бѣла
лоза*, раст. *Clematis vitalba*, скребръ; ло-
монбѣсъ, бородавникъ, жигунецъ, нищя
травѣ.

Лозана, им. соб. женско.

Лозанка, с. ж. Лозова прѣтчка, лозинка.

Лозанка на вратѣ да му стои! Клятва.

Лозантъ, им. соб. мжжско.

Лозарка, с. ж. Жена, мома, която ради лозие.

Лозарекый, ска, ско, пр. отъ лозаръ.

Св. Трифунъ е лозарскый празникъ.

Лозарство, с. ср. Глядане, рядение лозна.

Лозарчя, ум. ср. Малъкъ, младъ лозаръ.

Лозаръ, с. м. Който ради лозие, лозачъ; об-
работывающій виноградники.

Лозачъ, с. м. Лозаръ.

Лозѣ, им. соб. мжжско.

Лозие, с. ср. Мѣсто насадено съ лозы; ви-
ноградный садъ, виноградникъ. *Градъ
уби лозна-та.* — *Сяка, че се намира
въ небрано лозие.* — *Не ще лозие мо-
литвѣ, а иска мотыжъ. Не ще лозие
дѣда попа, а иска чича пота.* *Кога ся
лозие копае, баба ся потае.* *Влѣзълъ въ
лозие-то, не му аресва гроздие-то.* *Стражъ*

лозе пазн. На прѣхвалено лозе малѣкъ
комниѣкъ занаскый. Който има лозе, да
си турн и пждарь. Който не пазн ло-
же-то си, не каде гроздекъ.

Лозѣвый, въ, ва, во, пр. отъ лоза. Лозо-
вый. Лозевы листы.

Лозена, им. соб. женско.

Лозенце, ум. ср. отъ лозе.

Лозина, с. ж. Лоза въ 1-то знаменование.

Лозичка, с. ж. Лозанка.

Лозича, ум. ж. отъ лоза.

Лозичка, ум. ж. отъ лозича.

Лозница, с. ж. 1) Лоза въ 1-то знаменование.

Роси, роси, росица,
Да ми расте косица
Колко едикъ лозницъ.

Така пѣжтъ дѣца, кога зароси лѣтъ дѣждъ.

2) Останѣла марашъ, баталъ лоза, папус-
нѣта лоза. 3) Едно растение като брѣна.

Лозничъ, ум. ср. отъ лоза.

Момча-то никѣкъ наболѣа,
А момича-то лозничъ. Пѣс.

Лозовъ, с. ср. Едно растение.

Лозовый, въ, ва, во, пр. отъ лоза. Лозѣ-
вый.

Лой, с. м. и ж. съ члѣнъ лой-тъ и лой-тъ.

Тлѣстина на нѣкои животны, овцъ, говядо;
сало, лийда; сѣло, жиръ, лой. Не щѣла
котка лой. Облизвася като коткѣ за
лой. Лой-тъ да му извадятъ! Клятва.
— Вера лой, топѣся отъ надовы, кониѣж,
задосвася; досѣдовать.

Лойчица, ум. ж. отъ лой. Малко лой. На-
мажи го съ лойчицъ.

Локамъ (да локѣж, локнувамъ), гл. д. Лочѣж.
Да лока като куча. Лока, да ся не
налока! Клятва.

Локане, с. ср. отъ локамъ. Лочене.

Локачъ, с. м. Който лочи, иже много; пина-
ница, смугачъ.

Локва, с. ж. 1) Лочка, бара, баруга, виръ,
гйолъ, гйолчина, падина, трапъ съ дѣждовикъ
водж; лужа. Пжтъ-тъ с на локвы, из-
копанъ на трапчинкы; дорога ухабиета.
2) Жижница за кимюръ; угольня.

Локванъ, с. м. Локва ванлънена съ воджъ
мрътвицъ.

Локвене, с. ср. отъ локвижъ.

Локвица, ум. ж. отъ локва.

Локвичка, ум. ж. отъ локвица.

Локвижъ, ишь — вѣлъ, гл. д. Правѣжъ пѣчто
на локвы, на трапчинкы. Бръшляковъ-тъ
листъ локвѣтъ рамъ-тъ да тече.

*Локмѣруху, с. м. Т. Единъ лѣкъ, спиртъ;
воиръ.

Локница, с. ж. Въ клятвѣхъ: локница да
го удари! Плюеница, пиение.

Локнувамъ, гл. ум. отъ локѣжъ.

Локѣжъ, ешь, — ижѣлъ, гл. сд-кр. отъ лѣ-
камъ и лѣчѣжъ; локнѣтъ. Никогажъ да
не локне! Клятва.

Лѣла, с. ж. Лѣла.

Лѣлка, 1) ум. ж. отъ лѣла. Лѣлка, лѣ-
лица. 2) Болестъ буца, страница. Имамъ
ложкы. Лолка, хванѣмъ тя ложкы!
Клятва.

Лѣмада, с. ж. Малка плоча за игръ, оло-
мада.

Лѣмѣдица, ум. ж. отъ лѣмада.

Лѣмене, с. ср. отъ лѣмѣжъ.

Лѣменица, с. ж. Въ банане за урокъ:
сръцижѣлъ го пламеница, лѣменица

Лѣменъ, ум. м. отъ лѣмѣ.

Лѣмотене, с. ср. отъ лѣмѣтъ.

Лѣмѣтъ, ишь, — тѣлъ, гл. д. Лѣмотѣ: 1)
Джомолѣжъ, джамолѣжъ, бѣбѣлѣжъ, брѣболѣжъ,
ленетѣжъ; бормѣтѣтъ, лѣметѣтъ. Дѣтъ-то
ломѣти. 2) Брѣборѣжъ, брѣболѣжъ, брѣлѣжъ,
брѣвъжъ, брѣцелѣвъжъ, бѣбръжъ, дръдорѣжъ; бол-
тѣтъ, молѣтъ, пустѣсловѣтъ, пустѣмѣлѣтъ,
мѣзѣлѣтъ языкъ, говорѣтъ вѣдорѣ, калѣйки.
Лѣмоти си като обранъ Гръкъ на кучѣжъ.

Лѣмѣстѣръ, с. м. Крѣхко-то по крайща-та на
костъ, что може да се наде; хрущѣлъ.

Лѣмѣ, с. м. Желѣзенъ колъ, съ който крѣ-
тятъ камѣне; лѣмѣ.

Лѣмѣжъ, ишь, — лѣлъ (лѣмѣвамъ), гл. д.
Трошѣжъ, чюшѣжъ, крѣшѣжъ; лѣмѣтъ. Вѣтуръ
поломи горѣ-тъ. — Лѣмѣжъ пѣтъжъ, чюшѣжъ,
та ѣжъ раздавамъ за нѣчто.

Рѣчъ рекохъ, хлѣбъ ломѣхъ,
Изпратѣхъ кралѣй Марко. Пѣс.

— Това сѣжъ ломѣли червѣ-то, напѣ сѣжъ
го, та сѣжъ го направили на прахъ. — Сѣжъ
мѣ ломѣ, сѣжъ мѣ дробѣ, сѣжъ мѣ борѣ,
налѣгнѣлъ мѣ е сѣжъ, та мѣ ся е приспаело.

Сѣжъ го ломѣ, сѣжъ го дробѣ,
Изма лудо да ми лѣгне,
Не може младо да засне, Пѣс.

Лѣмѣвамъ, гл. ми-кр. отъ лѣмѣжъ; лѣмѣ-
вать.

Лѣмѣгѣтъ, с. м. Затѣнено мѣсто въ горѣ, въ
долѣ. Отиде да се скѣта изъ лѣмѣгѣтъ-тъ.

*Лѣмѣжѣ, с. ж. Събрание отъ майстѣри-тъ
на нѣкой есианъ за нѣчто.

Лѣмѣдра, с. м. Нечисто, неравно отъ свѣлѣ,
отъ копѣшѣжъ.

Лѣнамъ (лѣпвамъ, да лѣпѣжъ, лѣпнувамъ),
гл. д. Лѣнамъ, брѣзо турѣамъ пѣчто въ
уста-та си да го изѣамъ, глѣтамъ, увѣвамъ,
глѣфамъ; ѣсть, жратъ. Какъвъ лѣна, кѣто
да не е кѣлъ ѣвлѣжъ недѣлѣжъ!

Лѣната, с. ж. 1) Дрѣвена или желѣзна
справа, съ кождо рѣнѣтъ; лѣната. Желѣз-
на лѣната за копѣне, лѣзгаръ; зѣ-
ступъ. 2) Желѣзна лѣната за ровѣне и на-

риваніе огънь; рѣженъ, вагралъ, ожегъ, кація, конкувалка; ожегъ, кочергѣ. 3) Сирава като лопатъ, съ кождо карать ладныхъ по водъ; весло; весло. 4) Въ мн. ч. лопатъ: раст. *Opuntia vulgaris*, араиска смоква, араискій языкъ, лопаткы, рѣжа, фрепска смоква, языкъ; индѣйская смѣква.

— *Мотъика, лопата, мотъика, лопата!* така ужъ было казвало магаря-то, кога врьвѣло. — *Ще гони до мотъикъ и лопатъ,* до гробъ, до смръть, прѣзь цѣлыя си животъ. — *Искашъ голѣмъ лѣжикъ, земи и голѣмъ лопатъ. Който не знае да сѣди на лопатъ-тъ, сѣди на дръжкъ-тъ и.*

Лонатарисвамъ и лонатарисувамъ (да лонатарѣшъ), гл. д. Прѣбърыщамъ съ лопатъ за послѣденъ пѣтъ насадено-то на гүмно за врьшеніе; лопатъ.

Лонатарисваніе и лонатарисуваніе, с. ср. отъ лонатарисвамъ.

Лонатарѣшъ, ешь, — рѣсахъ, гл. свр. отъ лонатарисвамъ.

Лонатаръ, с. м. Счюпена, оцрѣбена лопата, лопатарѣкъ. *Азъ съмъ козелъ драгъ драгъ, недооранъ, кланъ, кланъ недокланъ, уши ми сж лопатарѣ.*

Лонатарѣкъ, с. м. 1) Лонатаръ. 2) Коцакъ улетенъ нашироко като дѣскъ.

Лонатѣненіе, с. ср. отъ лопатъ. Лонатарисваніе.

Лонѣтица, ум. ж. отъ лопѣта. Лопатка.

Лопѣтка, 1) ум. ж. отъ лопѣта. Лопѣтица. 2) Въ мн. ч. лопаткы: дѣсчици-ты, что ся удиратъ о водяничный камыкъ, кога ся врьти той, та издавать гласъ и друшать кошна за да падать зръна жито въ грѣлото на хромела; друсалка, кречетало, кречеталка, кречя, кричетало, крѣчетало, тѣтрачка; кокъ въ мѣльницѣ. 3) Лопѣта въ 4-то знаменование.

Лопатъ, ишь, — тѣлъ, гл. д. Лонатарисвамъ.

Лопѣтъ, с. м. Раст. лѣпанѣ.

Лопѣда, с. ж. Иатаганъ безъ чиренъ, изхабенъ ножъ, костура.

Лѣпка, с. ж. Бучка, валуга сыреніе, снѣгъ и др. *Да ми донесешъ лѣпкѣ снѣга.*

Дѣвъ дѣчина лѣпкѣ прать,
Два юпака камень врьпѣтъ,
Дѣвъ дѣвойкы гергевъ вяжкѣтъ. *Пѣс.*

Лѣпнувамъ, гл. уч. отъ лѣпнѣ. Лѣпнувамъ.

Лѣпнѣ, ешь, — пѣлъ, гл. ед кр. отъ лѣпанѣ. Да лѣпнѣ. — пѣтый, прич. стр. лѣпнѣтый.

Лѣповъ, с. м. Растеніе съ листе като подѣла, нѣ по-голѣмы, форма-та имъ е като сръдце; расте по влажни и усойны мѣста.

Лѣпой и лѣпухъ, с. м. Раст. *Arum maculatum*; аарѣнова борѣдка.

Лѣпушь, с. м. Раст. *Lappa major*, бутракъ, рѣпѣй, чичка, чичѣкъ; лѣпухъ, лѣпушникъ, лѣпухъ, рѣпѣйникъ, рѣпѣйшникъ. *Още на лѣпушь никае.*

Лопъ, лопъ! междом. отъ лѣпанѣ. Лѣпъ, лѣпъ!

Лѣпѣй, с. м. Животина лѣгавецъ.

Лѣсѣръ, с. м. Игра, кождо понѣйдѣ игражтъ въ недѣль, когато отпватъ да земжтъ невѣстѣ-тъ за вѣнчаніе.

Лѣскѣнецъ, ум. м. и лѣскѣнчи, ум. ср. отъ лѣскѣнъ.

Лѣскѣнъ, с. м. Сапунъ лѣска.

Лѣстагѣрка, с. м. Лѣстагарка, помагалка.

Лѣстагѣрчица, ум. ж. отъ лѣстагѣрка.

Лѣстенъ, ум. м. и лѣстчи, ум. ср. отъ лѣстъ.

Лѣстъ, с. м. 1) Дръво, желѣзо за подпиране, за повдиганіе нѣчто; рѣчѣтъ, вага. *Некаменъ гостѣ готовъ лѣстъ. Мина за лѣстъ-тъ; Коста подъ мѣстъ-тъ.* 2) Дръво, желѣзо за затвараніе, за заклчаніе врата; ключалка, ключанка, заворка, заворина, завръница, засовница, кресно, мѣзгало, пиратъ, подпирѣтъ, туркачъ; засовъ, запѣръ, запѣрка, задвѣжка.

Лѣченіе, с. ср. отъ лѣчѣ.

Лѣчка, с. ж. 1) Лѣчка въ 1-то знаменование. 2) Дуика, трапичка отъ стѣнки; лѣчкица: вѣбѣина, вѣбой, избѣина, ухабъ. *Пѣтъ на лѣчки; дорога ухабѣстая, бѣйкая.*

Лѣчко, с. ср. Въ изреченіе: лѣчко помѣчко, води шѣтѣици на водъ! така ся гаврътъ съ нечисто дѣтя.

Лѣчникъ, с. м. 1) Яма, дѣто изливать помѣжъ; помѣйна яма. 2) Чиренъ, сѣдъ, въ който изливать помѣжъ, за да ж лѣчатъ кучѣта-та; помѣйникъ.

Лѣчѣ, ишь, — чѣлъ (да лѣчѣ, лѣчѣувамъ), гл. д. Съ языка си срьбамъ нѣчто, та го пнѣ или ламъ, локамъ; лѣчатъ. *Лѣчи като кучѣ. Покръито мѣлко, коткѣ-тъ не лѣчатъ.*

Лѣшѣ, с. ср. Лощетина, лошавина, лѣшѣта; дѣрно, бѣдѣствіе, несчастіе. *Зло и лѣше дѣвъ злины. Вѣй лѣше, по-лѣше. Туй е лѣше-то, че нѣмамъ никакъ. Лѣшѣ Господь не трѣни.*

Лѣше зръно. Прычка *Carbunculus*, лошна пѣпка, далакъ, овчий, козий дѣволъ, сладка пѣпка; карбункулъ, чумный нарѣвъ.

Лѣшѣта, с. ж. 1) Кога е члѣвѣку лѣше, зѣ, та не е здравъ; болѣзнь. 2) Лошавина, лѣшетина, злина, пакость; бѣдѣствіе, несчастіе.

Лѣшѣтина, с. ж. Лѣшѣта. *Има простѣтъ по-лоша отъ лѣшѣтижъ.*

Лошѣтнікъ, с. ж. Лошь чловѣкъ, пакостникъ, изадинокъ, прохалиникъ.

Лошѣтніца, с. ж. Лоша жена, мома, пакостница, изадиница, прохалиница.

Лоший, шъ, ша, ше, пр. Лошнавый: 1) Злый, палѣтний, лютый, причлавый, недобрый; плохой, дурной. Лошь чловѣкъ, лошь звѣрь. 2) Что може да докара нѣкак-во зло; злый, недобрый; дурной. Лоша работа. Трѣгнѣлъ изъ лоший пѣтъ. 3) За врѣмя-то: тяжкий, усиленный, черныи. Лоша година; чѣрный годъ. 4) Разваленый, врѣлтый, лютый, кышнавый, кышѣвный, кышѣвитый; пенастный, погодливый, суровый. Лоша зима. Лоше врѣмя; непогода. 5) Что е не както трѣбва, что докарва отверщане, докарва на бляваны; гадый. Лоша храна. Лошь лѣкъ. — Лѣшѣ, нар. Злѣ, недобрѣ, причлаво; плохо, дурно, гадко. Лоше си направилъ. — Лоше ми е, като гл. безл. Злѣ ми е не ми е добрѣ, нѣчто сѣщаъ болкѣ, лошѣтъ, чламаво ми е; нездоровится. — Харна мома, лоша невѣста. На лоший Господь далъ нишанъ. Лоший е бѣлѣженъ отъ Бога. Лошь языкъ всичко може да направи. Безъ грошь врьдъ си лошь. На ли си безъ грошь, врьдъ цѣшь да си лошь. И грошь лошь и азъ лошь. Лоша жена звѣрь свирѣпъ. Комуто е лоша жена-та, не му трѣбва вѣчна мѣка. Добра-та рѣчь отива надалечъ, а лоша-та оуце по-далечъ. Калпава на-ра и лоша дума на стопанина си. Лоша дума, кой ѣ каже, негова е. Лоше вряма пѣтъ не спира, лоши години го спирать. Лоше, добро, мое си е. Нѣма ничто лоше, добро да-ще Господь. Лоши-ти уста всичко можѣтъ да ка-жѣтъ. Лоши-ти лесно ся сдружавать. Лоший за лоше ся свѣца. Добрый кабзамалъ единый волъ продава, а лоший и два-та. Голъ, та лошь. Безъ врѣмя гостъ отъ Турчинъ по-лошь. Клятва-та на умный страхъ, на лоший смѣхъ.

Лѣшичкый, —чѣкъ, чка, чко, пр. смяки. отъ лѣший. Лошавичкый.

Лошавинѣ, с. ж. Лошѣтина.

Лѣшавичкый, —чѣкъ, чка, чко, пр. смякъ. отъ лѣшнавый. Лѣшичкый.

Лошнавый, въ, ва, во, пр. Лоший. Зло и лошаво двѣ недобринъ. Лошавъ умъ двѣ бели. Лошаво-то и вода-та не спира. Лошаво врѣмя ся оправка, а лошавъ чловѣкъ не може.

Лѣшна пѣжка. Прыщка лоше зрно.

Лоиный, нѣ, на, но, пр. Лонавый, напра-

веный отъ лой, лоѣвый; салный. Лоины свѣци.

Лонавый, въ, ва, во, пр. 1) Что има много лой, тлѣстый; жирный. Ложава овца, тлѣста, дебела. Ложава манджа, тлѣста, мазна. 2) Лоевый.

Лоисамъ, гл. свр. отъ лоисамъ. Да на-тлѣстѣхъ, да надебелѣхъ.

Лоисамъ и **лоисувамъ** (да лоисамъ), гл. ср. 1) Покрывамаъ съ лой, добивамъ много лой, тлѣстѣхъ, дебелѣхъ; жирѣтъ, толстѣтъ. 2) За масло: ставамъ като лой, прѣобрѣщамаъ на лой, развалимаъ.

Лоисване и **лоисуване**, с. ср. отъ лоисамъ.

Лубеница, с. ж. Раст. и плодъ лебеница. — *Змиинъ лубеници*, раст. *Calla palustris*, змиево грозде, змиевъ трънъ, змиино грозде, зымено ножка; бѣлокрыльникъ, змѣйка водяная.

Лубеничка, ум. ж. и лубеничя, ум. ср. отъ лубеница. Лебеничка, лебеничя.

Лубеница, с. ж. Раст. и плодъ лебеница.

Лубецъ, ум. м. отъ лубъ.

Лубовачка, с. ж. Раст. лѣпанъ.

Лубъ, с. м. 1) На спто, на рѣшето тынка-та дѣска наоколо. И рѣшето срьдце има: настѣжи го по луба, ще тя удари по колѣно-то. 2) Тынка-та дѣска около водяниченъ камыкъ. — Смаза му луба, дойде му дохаки, даде му да разбере, прѣмахнѣ го, направи го да си лѣгне на грѣха; сирѣвиться съ кѣмъ. — Щѣж му свиж луба, щѣ го смирижъ, щѣ му счюпѣхъ носа, щѣ го докарамъ на рѣдъ; обить перья.

Лугѣ, с. ж. 1) Вода, варена съ пещель, пещелива вода, люта вода, бугада, вогава, вугада, зола, лешина, лисива, лиспа, лерець, лишей, лишина, отава, пещелица, протѣ, цвѣкъ, цѣкъ, цѣждъ; щѣлокъ, букъ, павѣлки. 2) Извѣтрѣ нѣ чирва-та лигаво вѣщество; луза, слузъ; слизъ.

Лугѣчка, с. ж. Раст. логачка.

Лугны, с. ж. мм. Ороненъ мамулъ, луцка.

Луговачка, с. ж. Раст. логачка.

Лугочка, с. ж. Раст. *Carlina acutis*, рѣшетка, рѣшетка, трънова гулина; колючникъ, пуховникъ безстебельный.

Лугыца, ум. ж. отъ лугѣ.

Луда срьда. Така наричатъ пошѣйдѣ срьдѣтъ на прѣвъ-тъ недѣль отъ великы посты и ѣзъ празднувать за да не полудѣвать.

Луденый, нѣ, на, но, пр. Лудый.

Петръ поповъ луденъ ходи
Зарадъ Станъ Дилбизовъ. Пѣс.

Лудѣтина, с. об. Лудъ, немиренъ.

Лудешкый, ка, ко, пр. Что ся прави по лудъ начинъ, лудый, блѣснѣтый, пернѣ-

тый. *Лудешка игра*, като да ѡ играѣтъ луди. *Лудешка работа*. *Лудешкѧ глави*. — *пѣгы*, нар. Като луды-ты, лудо, блѣсно, пернѣто, потирѣно.

Лудинѧ, с. ж. Мясо безъ тлѣстѧхъ и безъ жиля и кокалы; крѣхтина, крѣхчина, кѣйма; любовѧна.

Лудинѧ, с. ж. Лудость.

Лудинка, ум. ж. отъ лудина. Крѣхчинка.

Лудичкѧй, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смяки*. отъ лудѧй. Палавичкѧй, немирнѧй, буйнѧй. — чко и — чѣж-тѣж, нар. Палавичко, немирно, буйно.

Луднѣ, с. м. Немирникъ, палавъ, лудетина, салма; повѣса. *Ималѣ азѣтрѣ лѣжицѣ*, калѣ луднѣ съ неж.

Луднувамѣ (да ся лудѧж), гл. об. Рѣшнавмѣ, далдисвамѣ, налитамѣ да направѣмъ нѣчто, което другѧй отъ срамѣ, или отъ страхѣ не ся наема да направѣ.

Лудѧж (да ся), ешь, — нѣлѣя, гл. свр. отъ луднувамѣ.

Лудо быльѣ. Едно растение, давать го за жѣтеницѣ.

Лудорѧна, с. ж. и

Лудосѧна, с. ж. Луда работа, лудость.

Лудость, с. ж. Кога нѣкой е лудъ; лудорѧна, лудосѧна, лудина, полулица, бѣснотѧна, безумѣе; буйство, сумасшествѣе. *Направи голѣмѣж лудость*. *Безъ парѣ умѣ* — готова лудость. *Младость и лудость* — два близѧка. *Младость, лудость* — мѣтна вода. *Лудость* ся на пазарѣ не продава. *Лудость-та* е сватѧа съ бѣлѣж-тѣж.

Лудувамѣ, гл. ср. Лудѣж: 1) Изгубнамѣ си ума, бывамѣ лудъ. 2) Бѣснѣж, бѣсувамѣ, не мирувамѣ, салмувамѣ, наскачамѣ, разлавамѣ; шалѣтъ.

Лудуванѣ, с. ср. отъ лудувамѣ.

Лудѧй, дѣ, да до, пр. 1) Който спѣе изгубилъ ума, останѣлъ безъ умѣ, който нѣма умѣ, улавѧй; сумасшѣдшѧй. 2) Немирнѧй, бѣснѧй, блѣснѣтѧй, салма; шаловливѧй, рѣзвѧй, вѣжѧнѧй. *Лудѣ глава*, лудѣ, не мирѣнъ чловѣкъ; буйнѧй, отвѣжѧна головѧ. 3) Свирѣнѧй, злѧй, дивѧй. *Лудѣ конѣ*; рѣзвѧя лѣшадь. *Лудѣ говѣда*. 4) Палавѧй, глупавѧй, неразбранѧй, зеленѧй. — до, нар. По знаменованѣ-то на рѣчь-тѣж. — *Лудо младо*, казвѣся за пѣкой още младѣ, младѣ зеленѣ.

Богѣ да убѣе, драго булѣе-лѣ,
Драго булѣе-лѣ, мож-тѣж майкѣж,
Че не ми даде дѣто сѣмъ щѣла,
Ами ми даде на лудо младо,
На лудо младо, на неразбрано. *Пѣс.*

— *Прѣзка като лудѣ*. *Луда глава* Гер-

гева. *И лудѣ бѣга отъ пѣканѣ*. *Отъ лудѣ и пѣканѣ научамѣ истинѣж-тѣж*. *Лудѣ звѣнецѣ не дрѣжи*. *Лудѣ свѣри*, лудѣ играе, кой гѣ глѣда, умѣ нѣма. Единѣ лудѣ вѣрѣла камѣкъ вѣз кладѣнецѣ, сто мѣдри не можѣтъ да го извадятѣ. *Доклѣ ся мѣдра намѣдрила*, луда ся наскачала. *Доклѣ ся питомѣи-ти наканѣятѣ*, лудѣ-ти ся наиграѣтъ. *Двама лудѣ отъ единѣ мѣдрѣ пѣ-тяжѣтъ*. *Пѣ-добрѣ е съ мѣдрѣнѧй да плачѣшь*, а не съ лудѣнѧй да ся смѣшь. *Да тѣ е страхѣ отъ мѣдрѣнѧй*, а не отъ лудѣнѧй. *Учи лудо*, да е пѣ-лудо, учи мирно, да е пѣ-мирно. *Лудѣ купувѣтъ*, мѣдри продаватѣ. *Лудѣ правѣли*, мѣдри развалѣтъ. *Лудѣ-ти не свѣани никѣжѣтъ*. *Лудѣ-ти нѣмѣтъ чорба-джѣж*. *На лудѣнѧй помага чѣпова-та тоѧа*. *Лудѣ рогѣтъ не бѣва*. *Бѣлѣ конѣ и лудѣ чловѣкъ отдалѣчѣ личѣтъ*. *Не пѣтай за лудо*, то ся само обажда. *Всякой може да стане лудѣ*, псалѣтъ и теѣминѣж. *Ако нѣкой-си е лудѣ*, не бѣди мудругѣ. *Поклонѣся лудѣму като свѣтому*. *Лудѣ изѣада два зелѣника*, нѣ кой му гѣ дава. *Не е лудѣ*, който изѣада два зелѣника, а който му гѣ дава. *Не е лудѣ*, който изѣада, а който му го далѣ. *Лудѣ-тѣ прѣдѣ кадилѣж не карѣтъ*. *Съ лудѣ шѣага не бѣва*. *Лудѣ и питомѣнѣж заедно не живѣжѣтъ*. *Съ лудѣ не играй*, щѣтъ ти спрошѣтъ краѣ-та. *Всѣкѣж сѣмѣ лудѣ*, кой много, кой малѣко. *Га ти трѣбѣвамѣ*: „бачѣ Кѣйчѣ!“ га ти не трѣбѣвамѣ: „лудѧй Кѣй!“

Лудѣж, ешь, — дѣлѣлъ и — дѣлъ, гл. ср. Лудувамѣ.

Лудѣнанѣ, с. ср. отъ лудѣж. 1) Лудуванѣ.

2) Като лудѣ сѣмѣ за нѣчто; схожѣ съ умѣ по комѣ или по чѣмѣ.

Лудѧшѣкѣмѣ,

Лудѧшѣкѣтѣмѣ и

Лудѧшѣж-тѣж, нар. Лудо, лудѣж-тѣж, немирно.

Лужѧнѣж, с. м. Мѣсто като лѣвадѣж за косѣенѣ трѣвѣж-тѣж му; степѣвой лугѣ.

Луза, с. ж. Луѣа въ 2-то знаменованѣе.

Лѣзгамѣ, в. лѣзгамѣ.

Лѣзна, с. ж. Рана, бѣлѣгѣ отъ ранѣ.

Лукавичѣкѣй, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смяки*. отъ лука́вый.

Лука́внувамѣ, гл. ср. Хѣтрувамѣ, дяволувамѣ, врагувамѣ; лука́вить, хитрѣтъ, коварствовѣтъ.

Лука́вство, с. ср. Лѣжавство, лукавѣщина, враговѣщина, хѣтрѣсть, дяволѣина, дяволѣщина, изѣама; коварство, козѣнѣ, лука́вство.

Лукавѣщинѧ, с. ж. Лѣжавѣщина, лука́вство.

Лука́вый, вѣ, ва, во, пр. Лѣжавѣй, хѣт-

рый, враговитый, дьяволитый, лихый; коварный, лукавый. — во, нар. Съ лукавство, съ враговицк, съ хитрость, съ измамъ; коварно, лукаво.

Луканка, с. ж. Чирво натыкано съ кльцано свиנסко мясо за надене печено, или сухо; калбаса, колбаса, кубаса, кубасница; свиная калбаса, колбаса.

Луканчица, ум. ж. отъ луканка. Малко луканка.

Луканча, ум. ср. Малка луканка.

Лукарка, с. ж. Който сади или продава лукъ.

Лукарскый, ска, ско, пр. отъ лукаръ. *Лукарскый конь.*

Лукарча, ум. ср. Малъкъ, младъ лукаръ.

Лукаръ, с. м. Който сади или продава лукъ.

Луканъ, с. съб. Мѣсто насадено съ лукъ.

Лукобѣна, с. ж. Чюкъ за тлъчение лукъ; тлъчникъ, тлъчинакъ, тлъчѣкъ, товмачъ, чюкалникъ.

Луковица, с. ж. Луковы пера, сплитъ безъ лука; луковина.

Луковый, въ, ва, во, пр. отъ лукъ; луковый. *Луково перо, лукова глава. — Лукови глава*, разваленъ часовникъ.

Луковина, с. ж. Луковица.

Лукъ, с. м. Извѣстно растение и неговый корень глава за надене; лукъ. — *Бѣлъ лукъ*, раст. *Allium sativum*, чесновъ лукъ, чесень; чеснокъ. — *Дивъ лукъ*, раст. *Allium ursinum*, дивъ чесень, левурда; медвѣжий чеснокъ. — *Празий лукъ*, раст. *Allium Porrum*, прасъ; лукъ порей. — *Червенъ лукъ*, раст. *Allium sera*, кромида, кокаръ, скалонъ; лукъ обыкновенный, цыбуля. — *Лукъ бранъ*, врѣмя-то когато конають, вадить лука. — *Босъ изъ лука ходи*, не си гляда работъ-тъ. — *Тръс му лукъ на главъ-тъ*, мжчи го, пече го. — *Лукъ да си маже очи-тъ*, да ся правъ, че плаче. — *Ни лукъ нѣтъ, ни на лукъ мирисалъ.*

***Лула**, с. ж. 1) Отъ глина, отъ чиниъ сж-денъ за пушение тютюнь съ чюбукъ; трѹбка. 2) Тютюнь колкото зима една лула; трѹбка табакъ. *Лула тютюнь*. 3) Трѹба-та, която съединява граденъ пещъ съ комина и отдѣто минѣва дымъ-тъ. *Затъкнула ся е лула-та на собъ-тъ, та не гори*. 4) Цвѣтие *Tulipa gesneriana*, ладе, божуръ, чарчичѣкъ, чюшка; тюльпанъ. — *Не струва ни лулѣ тютюнь*, не струва ничто. — *Дай му лулѣ тютюнь, да ти изкаже и майчино-то си млѣко*. *Отишла да прави лули.*

Лулачка, с. ж. Сина лулачка, раст. логачка.

Луленце, ум. ср. отъ луля. Луличка.

Луляца, ум. м. отъ луля. Луля.

Луличка, ум. ж. отъ луляца. Луленце.

Луля, ум. ср. отъ луля. Лулица.

Лумба, мѣждом. Показва падане и удрание. *Тумба лумба за два дни, леле варевовѣка*, казнѣся за женене безъ грыжъ за сѣтнини-ты.

Луна, с. ж. 1) Жълтиканъ бѣлѣтъ на лице-то или на рѣцѣ-ты чювѣку; веснина, веснуха, веснушка, веснушечка. *Луна черна на лице-то; рѣдника*. 2) Силенъ вѣтръ, като дойде и заmine скоро; вихрушка, хаха.

Гемиджи Кото, гемиджи,
Силенъ ке вѣтръ повѣтъ,
Луны, вртунъ ке хватить,
Гемия ке се прѣвратить. *Пѣс.*

Лунавый, въ, ва, во, пр. Лунавый.

Лунгы и лѹнкы, с. ж. мн. Болка надуване на слѣзѣ-ты по ший-тъ; золотуха. *Ега го ударилъ лункы-тъ!* Клятва.

Лунница, ум. ж. отъ луна; веснушка.

Луничка, ум. ж. отъ лунница; веснушечка.

Луничавый, въ, ва, во, пр. 1) Лунавый. 2) Който на сѣнъ работи, говори, ходи като да е буденъ, като напавѣ; лунатикъ, снобрѣдъ.

Лунъ, с. м. 1) Ластина. 2) Ламба, млѣ, утайна, талогъ; осѣдокъ, отстой.

Лунавый, въ, ва, во, пр. Който има по лице-то си луны; лунавый, луничавый; весноватый, веснушчатый, перепелесый.

Лунаница, с. ж. Една рыба.

Лунамъ, гл. ср. Намъ много, ала и работъ много.

Лунане, с. ср. отъ лунамъ.

Лунаръ, с. м. Лебеница, на кождо сѣмкы-ты сж още зеленъ, та ся лесно сѣкжтъ; сѣчсѣмка.

Лунение, с. ср. отъ лунж.

Лунѣшка, с. ж. 1) Лупа, кора отъ нѣчто дрьво, царевникъ, бобъ, чюрунка отъ яйце и пр. *Единъ изкалъ лунѣца-та, другому останжлъ лунѣшки-тъ*. 2) Парча отъ олупено нѣчто.

Лункамъ (да лунж, луннувамъ), гл. д. Бижъ, дънкъ, лунъ, налагамъ, тупамъ, враскамъ; комшитъ, катятъ, ковошитъ, тузятъ. — *мея*, гл. стр. и възвр. Бижся, дънкся, дънкамся, налагамся, враскамся, тупамся. — *кантый*, прич. стр. Дъненый, дънканный, тунаный.

Лункане, с. ср. отъ лункамъ.

Луннувамъ, гл. уч. отъ лунж.

Лунж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ лункамъ. Да туинж, да врасиж. Да ся лунж, гл. възвр. свр. Да паднж, да ся повалж, да туинж на земъ-тъ; шлѣннуться.

Лупнѣся на земѣ-тѣ и умрѣ. — нж-тый, прич. стр. Тупнѣтый, враснѣтый.

Лупосамъ, гл. свр. отъ лупосеамъ. Да лѣпнѣ, да цапнѣ, да плеснѣ, уа ударнѣ. — *сантый, прич. стр.* Лѣпнѣтый, цапнѣтый, плеснѣтый, удареный.

Лупосеамъ и **лупосеуамъ** (да лупосамъ), гл. д. Лѣпсамъ, плессамъ, цапсамъ, ударамъ. — *мсея, гл. стр.* Лѣпсамся, плессамся, цапсамся.

Лупосеанне и **лупосеуанне**, с. ср. отъ лупосеамъ.

Лупуръ, междом. Показва паданне. *Лупуръ тупуръ изъ стѣбѣ-тѣ надолу*, трѣкался, та паднѣ.

Лупъ! междом. Показва удранне; хлопъ.

Лупнѣ, ишь, — пѣлъ, гл. д. Люпнѣ: 1) За птицѣ: мѣтѣ, квачѣ, излупивамъ, измѣтѣ, извождамъ; сидѣть на яйцахъ, высиживать, насыживать, насѣдовать, выводить. *Кокоска-та лупи. Кукувица-та не лупи пилци. Гѣлѣи-ти лупятъ всякой мѣсяцъ*; голуби выводятъ птенцовъ каждый мѣсяцъ. 2) Бѣлѣ, луцѣ, крѣтѣ; лупѣтъ. *Лупнѣ стѣнѣ-тѣ. Лупнѣ корѣ-тѣ на древо.* 3) Лупкамъ, бнѣ, дѣнѣ, дѣнѣкамъ, тунамъ; комшитѣ, катѣтъ, кобшитѣ, тузитѣ. — *нѣжся, гл. стр.* и *взѣр.* По знаменованнѣю на глагола. *Лѣпѣжѣ-тѣ ся лупи. Пилци-тѣ ся излупиѣж.* — *неный, прич. стр.*

Лусна, с. ж. Люсна: 1) Лушуна, лущунка отъ рыбѣ или отъ друго нѣчто; чешуѣ. *Рыба безъ лусны. Сичокай жито-то, да му паднѣтъ лусны-тѣ. Чюпися на лусны.* 2) Въ мн. ч. лусны: пары, паричкы; гомзѣ, кунѣло. *Има лусны, има паричкы*; у него порѣдочная гомзѣ, гомзуѣ.

Лусенне, с. ср. отъ луснѣж.

Лусница, ум. ж. отъ лусна.

Лусничка, ум. ж. отъ лусница.

Луснѣж, ишь, — пѣлъ, гл. д. Стрѣжѣ, чистѣ лусны-тѣ на нѣчто. — *нѣжся*, 1) гл. *взѣр.* Ронѣся, чюпѣся, падамъ на лусны. 2) гл. стр. Бывамъ лусенѣ. — *неный, прич. стр.*

Луснавый, въ, ва, во, пр. 1) Что има много лусны; чешуйчатый. 2) Богатый, паравый, паралина.

***Лустро**, с. ср. *Лат.* Мазъ, съ коѣто мажѣтъ нѣчто да ся льсе; верникъ; лакъ.

Лустросамъ, гл. свр. отъ лустросеамъ. налакироватѣ. — *сантый, прич. стр.* лакированный.

Лустросеамъ и **лустросеуамъ** (да лустросамъ), гл. д. Намазсамъ, натрѣксамъ нѣчто съ лустро да льщи, ударамъ му лустро;

лакироватѣ. — *мсея, гл. стр.* Бывамъ лустросанъ; лакироватѣся.

Лустросеанне и **лустросеуанне**, с. ср. отъ лустросеамъ. Удранне лустро; лакированне, лакировка.

Лутамся, гл. об. Ходѣ нагорѣ надолѣ, аскамъ, блѣдѣ, блѣдамъ, бродѣ, гынѣ, кланамъ, лѣтамъ, мѣтамъ, нуркамъ, скѣтамъ; шлѣтъ, скѣтѣтъ, блудѣтъ, слонѣтъ. *Тѣ го трѣшишь по горѣ-тѣ, той ся лута по овѣ-тѣ.*

Лутанне, с. ср. отъ лутамся.

Лухуса, с. ж. Лехуса.

Лухутѣ, с. м. Раст и плодъ лахутѣ, нахутѣ, сланутѣ.

Лученне, с. ср. отъ лучнѣж: 1) Баланне, лучканне, гадканне; гаданне. 2) Нишенне, мѣренне.

Лученне, с. ср. отъ лучнѣж, турнамъ лукъ на нѣчто. Подлучанне.

Лученце, ум. ср. отъ лучѣ.

Лучець, ум. м. отъ лукъ. *Парица бок-лучець, безъ неж ни въ лучець.*

Лучкамъ (да лучнѣж), гл. д. Бадкамъ за нѣчто, че е така или инакъ, безъ да знаѣ какъ е то; гадкамъ, лучнѣ; дѣлать догѣтки, предположенія. *Лучкамъ за кож момѣ ще ся сгоди. Лучкамѣ, каззамѣ намѣркы.*

Лучканне, с. ср. отъ лучкамъ. Бадканне, гадканне, лученне.

Лучникъ, с. м. и

Лучница, с. ж. Дрѣвянѣ сѣдѣ стѣна за чюканне въ него лукъ.

Лучнѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ лучкамъ.

Лучѣ, с. м. 1) Бѣлѣга, бѣлѣгѣ, лучна, нишанѣ; цѣль. 2) Лѣчѣ; лучѣ, лучѣ.

Лучнѣж, ишь, — чѣлъ, гл. д. 1) Мѣрѣ, нишѣ, задагамъ, вѣграмъ на бѣлѣгѣ съ нѣчто; цѣлѣтъ, мѣтитѣ, мишенѣтъ, нацѣлѣвать. *Золанѣ учи добрана да лучи. Той много лучи*, голѣмъ нишанѣжнѣ е

Рядомъ ся рядѣтъ юнаци,
Прѣстенъ на букѣ лучнѣж,
Никой си прѣстенъ не прокара. *Пѣс.*

2) Лучкамъ, баткамъ, сполучнамъ, налучнамъ; угадывать. *Лучимъ кого ще земѣ. Налучимъ; я угадамъ. — чѣжся*, 1) гл. *вз.* Нишимъ, замѣрвамъ, мѣримъ; кидѣтъ. лукѣтъ. *Лучимъ съ топкы.* 2) гл. *взѣр.* Лучѣ, нишѣ, мѣрѣ, нишѣся, мѣрѣся; цѣлѣтъ. 3) гл. стр. Бывамъ лученѣ.

Лучнѣж, ишь — чѣлъ, гл. д. Турнамъ лукъ чѣснѣ въ нѣстѣ, подлучнамъ; приправлѣтъ чѣснокомъ. *Лучена рыба.*

Лучѣ, ум. ср. отъ лукъ. Малка глава лукъ.

Лучяный, нѣ, на, но, пр. Подправеный съ лукъ, лучавый.

Лучія, с. ж. 1) Лучь, лъчь, лъчя; лучь, луча. 2) Свѣтина; свѣтъ. 3) Лучь, бѣлга, бѣлѣгъ, пишапъ; цѣль, мѣта. *Вижма лучж*, пушамъ на бѣлѣгъ, лучж, пишж; стрѣлять въ цѣль, мѣтить.

Турѣте прѣстѣнь на буквж,
Прѣстѣнь на лучж да биешъ,
Който си прѣстѣнь прокара,
Той ще войвода да бѣде. *Пѣс.*

Лучавый, въ, ви, во, *пр.* Что има лукъ, лучавый.

Лущение, с. *ср.* отъ лущж. Бѣшене.

Лушценка, с. ж. 1) Даланка, дѣланица, дѣланка, дѣлкотина, клѣчка, парнарь, плоска, треска; щепя, щѣвка, щѣпанъ, лучина. 2) Въ мн. ч. *лушценкы*: кога ся събержъте вечеръ нѣйдѣ на сѣдянкж, та бѣлять царевичж.

Лушца, с. ж. Оронѣнь кочапъ царица; влашковица, дудулецъ, гроздиничка, жына, калаваръ, какалашка, каламаръ, класура, класюнка, козулакъ, кочанкы, кубакъ, кукулашка, кукумарка, кукуратка, куленъ, лутны, мамуль, махалка, мисприкъ, рапковина, тувка, чеканъ, чекутка, ченкунка, чюшелка, шютарка, шютка, шюшюрага; кукурзуина съ обитыми зѣрнами.

Лушцѣкъ, с. м. Плодъ, който ся лесно лущи. *Орѣхы лушцащи.*

Лушѣна, с. ж. Лусна, кожица, кора, чюрупка отъ нѣчто; чешуй, шелъ, скорлупа.

Лушѣнка, *ум. ж.* отъ лушѣна.

Лущж, ишь, —щиль, *гл. д.* 1) Очиствамъ кожж-тж, корж-тж, лущунж-тж или чюрупж-тж отъ нѣчто; бѣлж, лунж, луснж; сиймѣть кожу, кору, облупливать кожу, сдира́ть, лунить, лущить, шелушить. *Лущж орѣхы*, бѣлжгы. 2) Знамъ отъ нѣкого колкото ся мже повяче; бѣлж, горж, подгоривамъ, оголавъ, замъ нѣкого; лунить. —щжся, *гл. стр.* и *възвр.* По знаменованье-то на глагола. —щентый, *прим. стр.* Бѣленый, лупеный, излущеный.

Лѣбецъ, *ум. м.* и лѣбця, *ум. ср.* отъ лѣбъ.

Лѣбъ, с. м. Лобъ, кратуна-та на главж-тж, дѣто е мозжѣ-тъ; черепъ головы.

Лѣгѣ, с. ж. Лѣжа.

Лѣгане, с. *ср.* отъ лѣжж. Лѣжене.

Лѣганый, *прим. в.* лѣжж.

Лѣгомъ, *нар.* Съ лѣжжъ, съ измамж. *Лѣгомъ иска да мя...*

Лѣготение, с. *ср.* отъ лѣготж.

Лѣготный, с. ж. Лѣготение, лѣжа, измама; обманъ.

Лѣготж, ишь, —тиль, *гл. д.* Лѣготжъ, прокарвамъ нѣкого съ лѣжи, заисевамъ го съ лѣжи, лѣжж; обманывать. —тжся, *гл.*

стр. Лѣжжся, лѣготжся; обманываться. —тентый, *прим. стр.* Лѣганый, лѣготеный.

Лѣготение, с. *ср.* отъ лѣготж. Лѣготение. **Лѣготжъ**, ишь, —чиль, *гл. д.* Лѣготжъ.

Лѣджица, с. ж, Лѣжца.

Лѣджиюнакъ, с. м. Животно ладжюнакъ.

Лѣжѣвитый, ть, та, то, *пр.* Лѣжевитый, лѣжливый. *Лѣжевитъ свѣтъ.*

Лѣжѣвникъ, с. м. Лѣжець, лѣжъ, лѣжко; обманщикъ, лжець.

Не сж пѣтали като петлы,
Полѣжи, лудо, посни си,
Лю сж пѣтали лѣжевники,
Полѣжи, лудо, посни си. *Пѣс.*

Лѣжѣвница, с. м. 1) Лѣжка. 2) Лѣжовень свѣтъ.

Лѣжѣвный, —внъ и —вешъ, вина, вино, *пр.* Лѣжливый.

Лѣжеше, с. *ср.* отъ лѣжж. Лѣжане.

Лѣжесвидѣтелствуамъ и

Лѣжесвидѣтелствуижъ, ешь, *гл. ср.* Свидѣтелствуамъ на лѣжжъ.

Лѣжѣць, жѣцъ, с. м. Който лѣже, лѣжливъ чловѣкъ, лѣжлѣ, лѣжлець, лѣжливѣць, лѣжко, лѣжъ, лѣхъ, лаланджина; лгунъ, лжець, лживѣць, обманщикъ, мошенникъ, подплѣта, подлетѣло. *Малѣкъ лѣжець — голѣмъ крадець. Новъ лѣжець — вѣсѣлъ крадець. Лѣжець прѣвж-тж годинж ся радва на лѣжи-тж си*

Лѣжитрѣвъ, с. м. Мѣсяць Априлий, лѣжко; мѣсяць Априлий. *Сѣчко сѣче, Марта дере, Лѣжитрѣвъ кожи продава.*

Лѣжица, с. ж. Лѣджица, дръвяна или металлическа сирава за ѣденіе съ немъ нѣчто сочиво; врьтенарка; лѣжка. *Лѣжица за готвене, поварейка, брькачка, брькалка. — Окачили му лѣжицж-тж, закѣснѣлъ, та не сварилъ софрж-тж да наде и той. — Отъ лѣжицж до паницж, всичко отпово. — Работни лѣжици, съ които ѣдѣтъ голѣмити въ еднж кѣжж, работници-ти. — Тови не е лѣжица за неговж-тж уста, не е за него, не е негова работа. — Омылася лѣжица-та, та станѣла паница. Пичешъ голѣмж лѣжицж, земи и голѣмж мотѣжж. Брѣзъ на лѣжицж, тромъ на теслицж. Кога варилъ трѣпеницж, отпишъ да купи лѣжицж. Намѣселся като джюрулъ въ лѣжици. Оми като лѣжицж, пакъ не видѣтъ ни трѣпеницж. Въ морето водж съ лѣжицж притура. Да можаше, удавилъ бы го съ еднж лѣжицж водж. Лѣжицж има, паницж нѣма. Не си брькай лѣжицж-тж, кога ти не ѣри грѣмъ-то. Ще ми хлѣпне лѣжица-ти. Дванадесѣтъ овчари съ еднж лѣжицж*

кали и двадцать-ти ся нахлѣ. — Попова лѣжица, животно малко-то на жабѣ, докѣ не му сж още израстли крака; главунакъ, главунакъ, главоць, врьтокопанецъ, егюскы рыбы, жабина, калугерци, конани, лѣжичета, мраморци, мрьморци, пайвутка, налагуныць, плѣхуци, пошадийкы, пулѣглавци, скрьдокохани, циганскы рыбы; головастики лягушечный.

Лъжйчка, 1) ум. м. отъ лъжйца; лѳжечка. 2) Ямица на долыж-тѳ чясть на грѳды-ты на чловѳка; душа; *Scrobiculus cordis*; лѳжечка.

ЛѢЖИЧНИКЪ, с. м. Кошъ или отъ дѣскы
скованъ сѣдъ, окаченъ на стѣнѣ за турна-
ны въ него лѣжцы; лѣжичарникъ. *Нѣма*
Петка въ лѣжичника.

ЛѢЖИЧИЧЯ, ум. ср. отъ ЛѢЖИЧНИКЪ.

Лъжичарка, с. ж. Която прави или продава лъжици.

Лъжичі́арникъ, с. м. Лъжичникъ.

Лъжичбръ, с. м. Който прави или прода-
ва лъжници; лóжечникъ.

Лѣжнѣя, ум. ср. отъ лѣжница. Лѣжничка.
Попово лѣжничя и лѣжничета, животное
попова лѣжница.

Лѣжка, с. ж. Конато лѣже, жена, мома лѣ-
жець, лѣжла; лгунья, обманища.

Лѣзко, с. м. 1) Лѣжець, лѣжлѣ. 2) Мѣ-
сяць Лѣжитрѣвъ.

Лѣжла, с. ж. Лѣжка.

Лѣжлѣ, с. м. Който лѣже, лѣжець, лѣжко.

ЛѢЖЕЦЬ И

ЛѢЖЛИВЕЦЬ, с. м. ЛѢЖЕЦЬ. Новѣ лѣжлець
— ветхъ крадлець.

ЛѢЖЛѢВИЧКЫЙ, —чѢкъ, чка, чко, *пр.*
смякч. отъ ЛѢЖЛѢВЫЙ. ЛѢЖЛИВКЫЙ.

ЛѢЖЛІВКЫЙ, ка, ко, *пр. смякч.* ОТЬ ЛѢЖ-
ЛІВЫЙ. ЛѢЖЛИВЧКЫЙ.

ЛѢЖЛИВЫЙ, въ, ва, во, *вр.* ЛѢЖЕВИТЫЙ, лѢЖЕВНЫЙ: 1) Който лѣже, что е лѣжець; **лѢЖИВЫЙ**. *Лѣжливъ и скуперникъ лесно ся погаждать.* 2) Противный на истинѣ-тѣ, неистинный, неправый; **лѢЖНИЙ**. *Лѣжлива новина. Лѣжливы приказки.* 3) Что може да ны мамѣ, да ны лѣже, да ся лѣжемъ съ него; **обмѢНИЙ**, **обмѢНИВЫЙ**. *Лѣжливъ свѣтъ. Лѣжливы оброци.* 4) Не сѣщій, не истинскый, подправеный, качавый, напма; **подлѢЖНИЙ**, **поддѢЛЬНЫЙ**, **подставной**, **фальшивый**. *Лѣжливы пары, лѣжливъ записъ.* — **во, нар.** По знаменованіе то на думѣ-тѣ, лѣжѣвно, лѣжѣвито.

ЛЪЖНИКЪ, с. м. Който лъжливо свидѣтель-
ствува за нѣчто; лжесвидѣтель.

Лѣжъ, с. м. Лѣжець. Лѣжъ и скръжавъ
едн.жъ ся спогаждать на пазарь.
Имаъ мжжъ, малко лѣжъ: бѣхъ не хва-

ца и не плаща. Всякой лъжѣ послу-
ха си има.

ЛѢЖѢ, ешь, лѣгахъ, лѣгаль, *гл д. 1)*
Казвамъ лѣжѣ, не това което е; лгать,
врать.

Като ми пыташь, да кажжъ,
Да кажжъ, да тя не лъжжъ:
Менѣ ми, мамо, ареса
Едно момичя прѣзморця. *Пѣс.*

2) Приказвамъ измыслици. Съднѣлъ да ны
лъже, че было ужъ имало змѣевы. 3)

Мамѣ, измамвамъ, изгабосвамъ; обмѣнѣвать, надувать, мошеничать. *Лѣже свѣта* сг. . . 4) Съ приказки, съ пры бавѣж; залѣгвамъ, залисвамъ; забавлять, развлекать, тѣшить, потѣшать. *Съ наблѣжж мя е лѣгала. Лѣжемъ го, че щемъ идемъ на гости, да млѣж.* — *жѣжж, 1) гл. възвр.* Криво мѣсѣлъ за нѣчто, мамѣся, брѣкамъ, брѣкамся; обмѣнѣваться, ошибаться. *Не е неговъ, лѣгалъ съмъ ся былъ.* 2) Мамѣся, надѣвамся, залѣгвамся; вмѣнѣваться, ласкаться, лститься. *Години ся лѣжжтъ, старостъ не може.* 3) Бавѣся, залѣгвамся, залисвамся; забавляться. 4) гл. вз. Лубимся, гапимся. *Това момѣя и така мома за хвалѣжж да ся лѣжжтъ.* 5) Казвамъ си залѣгалѣ, гатанѣж, та да минувамъ врѣмя-то си. 6) гл. стр. Бѣвамъ лѣганѣ. — *Лѣганѣый* и — *женѣый*, прич. стр. по знаменование-то на глагола—*Баба ако лѣже, дѣра (трагъ) не лѣже. Лѣжи мѣ, да тя лѣжжъ, да ся минува врѣмя-то. Който много сборва, или много знае, или лѣже. Който обича да лѣже, обича и да краде. Лѣже го като малко дѣтя съ киселици. Лѣже, та ся кѣса. Лѣже като брадатъ Циганинъ. И азъ не хвалѣж, ала и той не лѣже. Лѣже и самъ-си вѣрж хваща. Лѣжи и ся свѣсти. Лѣжи, Гръчѣ, и ся свѣщавай. Оуцѣ ли мома ходи, оуцѣ ли свѣта лѣже? Който лѣже и възже, който не на дѣтъ. Който лѣже и обѣдва, дума право (истинѣ) и не вечера. Кой лѣже, той тѣжжѣ, кой оре, той добръ.*

Лѣжѣнѣ, с. ж. Лѣга: 1) Нѣчто не истина; ложь. 2) Нѣчто измыслено, измыслица, измысль, измыслина; вѣмысль, небылица, выдумка. 3) Измама, измамка, измамване, подмама; обманъ, подлогъ. 4) Вѣ мн. ч. лѣжи: измыслици, праздыи приказки; враки, вранье. — Брадата, гола, опашата лѣжка, тврьдѣ голѣма лѣжка. — Лѣжка-та му дѣно нѣма, много е голѣма. — Лѣжка-та му излѣзе наковѣ, на мейданъ, скоро се разбѣра, че лѣже: обманъ его вѣшель наружу. Лѣжка-та скоро на

мѣстамъ пѣлизе. — Прѣло съ лѣжи ся не пѣзми; бѣспими соловый не кѣрять. Който дробѣ лѣжи, въ паницѣ-тѣ си гѣ намира. Божѣ работѣ съ лѣжѣ не ся врыши. На лѣжѣ-тѣ пѣма (не ся зима) гомрюкъ. Лѣжи бѣзъ камтарѣ. На лѣжѣ-тѣ с пѣзми дѣно-то. На лѣжѣ-тѣ сѣ кѣси крака-та. Лѣжѣ водѣ не газѣ. Лѣжѣ ся съ лѣжицѣ не срьба. Что с на рѣкѣ не с лѣжѣ. Лѣжѣ-та врьви пѣрѣдѣ, истина-та на дѣрѣ. Дѣно лѣжѣ-та замръзне, тѣмъ и осьмѣ. Лѣжѣ-та не ся засрамѣ отъ брадѣ-тѣ.

Лѣзгавый, въ, ва, во, пр. Что с гладѣкъ отгорѣ, та пѣзми; пѣзгавый; пѣльакый. скѣльакый. — во, нар. Пѣзгаво; пѣльско, скѣльско.

Лѣзгамъ (да лѣзгѣ), гл. д. Лузгамъ, тѣкѣнамъ пѣчто да ся пѣзгне по лѣзгаво. — мѣси, гл. вѣзѣр. Пѣзгамся, прѣзаламся, хлузгамся, хрѣзаламся; скѣльзѣть, катѣть ся по лѣдѣ.

Лѣзгане, с. ср. отъ лѣзгамъ и лѣзгамся. **Лѣзгачка**, с. ж. 1) Мѣсто, дѣто лѣдѣ-тѣ е гладѣкъ, та ся лѣзгачѣ по него; прѣзачка. 2) Справа за лѣзгане на неж по лѣдѣ; шейника, шейна; сѣнки.

Лѣзгѣж, ешь, — нѣжѣ, гл. свр. отъ лѣзгамъ.

Лѣзгѣзѣ, с. об. Хаймана, който ходѣ бѣзъ работѣ; бѣздѣльникъ.

Лѣхамъ (лѣхѣмъ, да лѣхѣж, лѣхѣнуемъ), гл. ср. и д. Казѣся за вѣтрѣ, кога духѣ извѣдѣжѣ, нѣ тихѣ и прохладѣнѣ, и за приятѣж топлинѣ, кога пѣи удари въ лице-то; обдѣвѣть. Лѣхѣж вѣтрѣ, завѣж, вѣй-нѣ вѣтрѣцѣ; повѣять. Изнеси го вѣж да го лѣхѣне вѣтрѣцѣ. Не даѣ да лѣхѣне студѣно. Лѣхѣж мѣ горячина изъ со-бѣ-тѣ.

Лѣхѣмъ, гл. мѣ-кр. отъ лѣхамъ.

Лѣхѣнуемъ, гл. уч. отъ лѣхѣж.

Лѣхѣж, ешь, — нѣжѣ, гл. сд-кр. отъ лѣхамъ.

Лѣхѣ, с. м. Лѣжѣцѣ, лѣжѣцѣ, лѣжѣ, изѣ бѣсѣникъ, лѣстѣцѣ, наландѣина; обмѣнѣникъ, обдѣрѣло, подѣлѣта, подпѣлѣта, поддѣ-вѣло, обѣлѣстѣтель, мошѣнѣникъ, шарла-тѣнѣ.

Лѣкѣ, с. ж. и

Лѣко, с. ср. 1) Това что ся дере отвѣтрѣ отъ корѣ-тѣ на дѣво пролѣтъ; лѣко. Лѣ-ко съ лѣко, привѣй съ привѣй. Лѣко съ лѣко, рѣмѣжъ съ рѣмѣжъ. Лѣко-то дѣрѣжи и дѣжѣ-тѣи и обрѣжѣ-тѣи. Опаса гѣ съ ѣмѣе отъ лѣко. 2) Копѣнянѣ, копѣнянѣ конѣцѣ.

Лѣсѣ, с. ж. Болѣсть, отъ коѣто кашѣ, слѣга коса-та. За тѣмъ болѣсть прѣзднѣвать Св. Пророкъ Елѣсей.

Лѣсѣнѣ, с. ж. Голо мѣсто на главѣ, дѣто коса-та е ѣканѣла; лѣсо; вѣлѣза, вѣлѣзина, лѣсѣпа, лѣшь.

Лѣсѣничѣ, — чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. сѣмѣж. отъ лѣсѣнѣ.

Лѣсѣкѣ, с. ср. Лѣсо. Бѣволѣца съ лѣско.

Лѣсѣб, с. ср. 1) Лѣсѣна. 2) Бѣло на чѣло-то на конѣ, на бѣволѣцѣ; лѣско, фѣкѣлъ; лѣсѣна.

Лѣсѣчѣлѣтѣ, лѣ, ла, ло, пр. Който има лѣсо чѣло. Избѣви, Божѣ, отъ лѣсѣчѣсла, отъ разнѣгѣла, отъ жѣлѣобрада и отъ крѣвоносѣ.

Лѣсѣтѣ, съ, са, со, пр. 1) Кѣмѣто е ѣка-нала коса-та; бѣзѣкосѣтѣ; лѣсѣнѣ, лѣшѣнѣ-вѣтѣ, обѣлѣсѣтѣ, обѣлѣсѣвѣшѣ. 2) За до-бѣтѣкъ: който има бѣло, лѣсо на чѣло-то си; лѣсѣтѣ. Лѣси бѣволѣи.

Лѣтѣмъ (да лѣтѣж), гл. ср. Хѣдѣ нагорѣ надолѣ; сѣкѣтамся, лутамся, мѣткамъ, гѣ-нѣж, рѣжѣ; лѣтѣтъ, нѣлѣтъся, бродѣтъ.

Лѣтѣнѣ, с. ср. отъ лѣтѣмъ; лѣтѣнѣ.

Лѣтѣж, ешь, — нѣжѣ, гл. свр. отъ лѣтѣмъ.

Лѣвѣцѣ, у.м. м и лѣвѣчѣ, у.м. ср. отъ лѣвѣ; лѣвѣнокъ.

Лѣвѣтѣтѣ, пр. отъ лѣвѣ. Левѣтѣтѣ; лѣв-скѣтѣ. — сѣкѣ, нар. Кѣто лѣвѣ, лѣвѣскѣ.

Лѣвѣ, с. м. Лѣвѣ, живѣтно *Felis leo*, арѣ-ланѣ; лѣвѣ.

Лѣганѣца, с. ж. Лѣганѣца, вѣзѣглавѣ, вѣз-главѣца, вѣзѣглавѣница, пѣринѣца, сѣглавѣ, чѣю-ка; изѣголѣвѣе, подѣушка.

Лѣганѣчка, у.м. ж. отъ лѣганѣца.

Лѣганѣца, с. ж. Лѣганѣца.

Лѣкѣтѣ, кѣ, ка, ко, пр. Лѣкѣтѣ. — ко, нар. Лѣко. Лѣкѣ полѣка, лѣка полѣка. Лѣко кѣ-то пѣро. Лѣкѣ полѣка, бѣраѣно дѣвѣрѣко!

Лѣнарѣ, с. м. Дѣжѣкъ за вѣлѣченѣ лѣнѣ.

Лѣнѣиѣ, с. ср. Лѣнѣиѣ.

Лѣнѣ, с. м. Лѣнѣ.

Лѣсѣмъ, гл. мѣ-кр. отъ лѣсѣкамъ.

Лѣсѣка, с. ж. Лѣсѣна отъ зѣло, сѣбѣро, мѣдѣ, колѣлата и сѣ дѣнѣжѣ на сѣбѣдѣ-тѣ; зѣлатѣ-на, тѣтерѣна, тѣтерѣме, фѣлѣтора; бѣлѣетка, бѣлѣетѣчка.

Лѣсѣка, лѣсѣкало, и лѣсѣкася, гл. бѣзѣл. Сѣвѣтѣ-кася, мѣсѣкася.

Лѣсѣвинѣтѣ, с. ж. Вѣдѣ-тѣ на лѣсѣкаво, лѣ-щина; блѣскѣ, лѣскѣ, гѣлѣнѣцѣ.

Лѣсѣкавѣчѣтѣ, — чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. сѣмѣж. отъ лѣсѣкавѣтѣ.

Лѣсѣкавѣчѣ, с. ср. *Mica, vitrum Rutheni-um*, бѣлы и жѣлы лѣсѣкавѣ тѣнѣкѣ лѣсѣ-ны, намирѣтѣ по камѣне-то и изъ пѣсѣтка; дѣавѣлѣскѣ нары, кѣтѣе сѣбѣро; сѣлѣда, кѣ-шѣчѣе сѣребѣро, кѣшѣчѣе зѣло-то.

Лѣскавѣй, въ, ва, во, *пр.* 1) Что бѣска, что бѣщи, что ся лѣщи; бѣскавѣй, бѣскавѣй; бѣстѣйшій, лѣсклѣй, лѣснѣйшій, лѣсковѣй. *Лѣскава пара, лѣскаво желѣзо.* 2) Хубавѣй, гыздавѣй; красивѣй. *Лѣскаво момича.*

Лѣскамъ (лѣсамъ, да лѣснѣ, лѣснѣвамъ), *гл.* д Правѣ, изтрывамъ нѣчто да стане лѣскаво; бѣскамъ, изглаждамъ; наводѣтъ лѣскѣ, лѣщѣтъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ лѣснѣтъ.

Лѣскамъ и **лѣскамѣя**, *гл. мн-кр.* отъ лѣщѣ и лѣщѣся. Бѣскамъ, бѣскамѣя, бѣскамъ, бѣскамѣя.

Лѣсканѣ, *с. ср.* отъ лѣскамъ.

Лѣскунча, *с. ср.* Рыба *Suprimus alburnus*, горчивка, парца, понадишка, бабушка; калѣнка, уклѣйка.

Лѣснѣвамъ и **лѣсамъ**, *гл. уч.* отъ лѣснѣ. Бѣснѣвамъ, бѣснѣвамъ, свѣтнѣвамъ.

Лѣснѣй, — снѣ и — снѣ, сна, снѣ, *пр.* Леснѣй.

Лѣснѣ, ешь, — нѣлъ, *гл. ед-кр.* отъ лѣскамъ. — *нѣтъ, прич. стр.*

Лѣснѣ, ешь, — нѣлъ, и да ся лѣснѣ, *гл. ед-кр.* отъ лѣщѣ и лѣщѣся. Да бѣснѣ, да ся бѣснѣ, да бѣснѣ, да ся бѣснѣ, да свѣтнѣ, да ся свѣтнѣ; бѣснѣтъ, отбѣснѣтъ. *Лѣснѣ слѣнце. Лѣснѣя нѣчто.*

Лѣстѣнѣ, *с. ср.* 1) отъ лѣстѣ. 2) Пригаждане, треперанѣ. *Не ще толкова лѣстенѣ,* толкова пригаждане, треперанѣ.

Лѣстѣцъ, стѣй, и

Лѣстѣнѣкъ, *с. м.* 1) Който лѣсти, блязни, мамѣ нѣкого, лѣжецъ, лѣхъ; лѣскатель, лѣстѣцъ, поддѣвало, обѣйщикъ, обакула, плутъ, плутѣга. *Ако си нѣкой лѣстѣцъ, та нѣ блязнишь, мамѣ ся оттука.* 2) Който пригажда, угажда нѣкому, който мамѣ и глади прѣдъ нѣкого; лѣскатель.

Лѣстѣнѣца, *с. ж.* Жѣна, мома лѣстѣнѣкъ.

Лѣсть, *с. ж.* 1) Измама, лѣжна; плутѣя. *Господь да тя учова отъ всичко зло и всакакѣ лѣсть.* 2) Мажѣнѣ, гладѣнѣ прѣдъ нѣкого, угаждане нѣкому; лѣсть.

Лѣстѣ, ишь — тѣлъ, *гл. д.* 1) Вадѣ отъ главѣ, лѣжѣ, прѣдѣлѣвамъ, блязни, мамѣ; лѣстѣтъ, соблазнѣтъ, обольщѣтъ, искушѣтъ, плутовѣтъ, поддѣвѣтъ. *Лѣстѣ нѣкого; обольщѣтъ когѣ. Едного лѣсти, едного мамѣ.* 2) Мажѣ, гладѣ прѣдъ нѣкого, хвалѣ всичко негово, было добро, было лѣше; лѣстѣтъ, лѣскатъ. *Лѣстѣ нѣкому; лѣстѣтъ кому.* 3) Пригаждамъ, треперѣ нѣкому, не го услѣвамъ, зорладѣсамъ. *Лѣстѣшь му да врьже кокала,* треперѣшь му, не го зорладѣсашъ да порастѣ, да наѣкнѣ — стѣся, 1) *гл. възвр.* Подлизѣвамъ,

подлизѣвамъ, подмазѣвамъ нѣкому; лѣнуть, лѣскатъся. 2) *гл. стр.* и *възвр.* Лѣжѣся, прѣдѣлѣвамъ, блязниѣся, мамѣся; соблазнѣтъся, обольщѣтъся, лѣстѣтъся. 3) *гл. възвр.* Протягамъ сутренѣ, кога станѣ. — стѣнѣй, *прим. стр.* Блязнѣй, мамѣнѣй, лѣганѣй.

Лѣщѣнѣ, *с. ср.* отъ лѣщѣ и лѣщѣся.

Лѣщѣнѣца, *с. ж.* Лѣскавина.

Лѣщѣжѣся, ешь, — щѣся, *гл. об.* Лѣщѣся.

Лѣщѣ, ишь, — щѣлъ (лѣскамъ, да лѣснѣ, лѣснѣвамъ и лѣсамъ), *гл. ср.* и *лѣщѣся*, *гл. об.* Бѣщѣжѣ, бѣщѣжѣся, бѣщѣжѣ, бѣщѣжѣ, бѣщѣжѣ, бѣщѣжѣся, свѣтъжѣ, свѣтъжѣся, бѣщѣжѣся; блистѣтъ, блистѣтъ, лѣснѣтъ, лѣснѣтъся, лѣснѣтъ. *Лѣщѣся искрица, бѣщѣжѣся. Лѣщѣся, лѣскася, бѣскася, има лѣскавинѣ; глянцѣвѣйшѣ, глянцѣвѣйшѣ. На едного ся лѣщи, на другого ся червѣнѣ.*

Лѣвѣкъ, *с. м.* 1) Привыкнѣлъ да хваща повячѣ съ лѣвѣ-тъ рѣжѣ; лѣвѣчѣнарѣ; лѣвѣшѣ, лѣворѣкѣй, пѣкѣша. 2) Армѣнинѣ. 3) Камѣкъ на водѣнѣнѣжѣ, който ся врьти на лѣво.

Лѣвѣкѣнѣца, *с. ж.* 1) Лѣвѣчѣнарѣ. 2) Армѣнка. **Лѣвѣкѣнѣцѣй**, ка, ко, *пр.* отъ лѣвѣкъ. Армѣнѣкѣйшѣ. — *Лѣвѣкѣнѣцѣй пчѣлы,* прѣвѣйшѣ роѣкъ.

Лѣвѣца, *с. ж.* Лѣва-та рѣжа.

Ете старо дѣ идѣтъ
Во лѣвѣцѣ вѣдро-то,
Во дѣнѣцѣ крѣснѣца. *Пѣс.*

Лѣвѣчѣнарѣ, *с. ж.* Жѣна, мома лѣвѣчѣнарѣ, лѣвѣкѣнѣца.

Лѣвѣчѣнарѣкѣй, ска, ско, *пр.* отъ лѣвѣчѣнарѣ. — *рѣкѣтъ, нар.* Като лѣвѣчѣнарѣ.

Лѣвѣчѣнарѣца, *у.м. ср.* отъ лѣвѣчѣнарѣ.

Лѣвѣчѣнарѣ, *с. м.* Лѣвѣкъ въ 1-то знаменѣванѣе.

Лѣво, *нар.* На лѣвѣ странѣ, налѣво; лѣво, влѣво, влѣвъ.

Лѣвовѣкъ, *с. м.* Кошѣарѣци лѣвовѣащи, работнѣ пчѣлы.

Лѣвогрѣвѣй, въ, ва, во, *пр.* Съ грѣвы на лѣво. *Конѣ лѣвогрѣви.*

Лѣвѣстрѣлѣцѣ, лѣцѣ, *с. м.* Съ стрѣлы, съ тѣловѣ на лѣво-то рамо.

Лѣвѣй, въ, ва, во, *пр.* Что е налѣво, влѣво; лѣвѣй. *Лѣва рѣжа, лѣвѣца. Лѣво око.*

Лѣгало, *с. ср.* 1) Мѣсто, дѣто нѣкой лѣжи, снѣ; лѣгло; поѣстѣлъ.

Рано рани у росно лѣвадѣ,
Всѣ-тъи ще гы у лѣгало найдѣшь,
— Поѣдъ когѣ е трѣва повѣхнѣла,
Оно си е, царю, дѣвѣнѣца. *Пѣс.*

2) Гнѣздо, садалѣка, сѣдалѣка, сѣдѣло; гнѣздо. 3) Мѣсто, дѣто кокошѣкѣ носѣтъ нѣйца; лѣгушь, пологѣ, сѣдѣло. 4) Дупѣка, въ кожѣ.

ЛѢКА, с. ж. 1) Влака, родъ, колѣно, корень, жылка, плѣзмина, пасмина; родъ, порода, плѣмя. *Стопанъ не е отъ тѣхъ лѣкжъ*, отъ тона родъ. 2) Въ изреченіи: *нѣмамъ лѣкжъ за нѣкого*, не тяглы за откамы него, право казвамъ, а не откамы него. *Нѣмамъ лѣкжъ за нѣжъ*, нѣмамъ право.

ЛѢКАРИЦА, с. ж. Лѣкарка, хекимка.

ЛѢКАРКА, с. ж. Лѣварица: 1) конато знае да лѣкува съ быліе, съ трѣвы; былларка, вражялица; зелѣйница.

Чюлася е мома былларка,
Былларка, мома лѣкарка,
Та пойдохъ да мя лѣкува. *Пѣс.*

2) Жена, мома лѣкаръ, хекимка, былларка; лѣкарка.

ЛѢКАРЕКЪ, ска, ско, пр. отъ лѣкаръ.

ЛѢКАРЧЯ, у.м. ср. Малѣкъ, младъ лѣкаръ.

ЛѢКАРЪ, с. м. 1) Който знае да лѣкува съ быліи, съ трѣвы; былларъ, вражялецъ; зелѣйникъ. 2) Който знае да лѣкува болны, хекиминъ; лѣкаръ. *Лѣкаръ за коню*, който лѣкува коню; *коноваль*. — *Болниги дѣри лѣкарна. Врѣжи прѣстъ и прѣжи трѣвъ село, та да видишь лѣкари!*

ЛѢКОВИТЫЙ, тѣ, та, то, пр. Что става за лѣкъ, за цѣръ; врачевный, плачлина; цѣлѣбный, врачѣбный.

ЛѢКУВАМЪ, гл. д. Давамъ на болникъ нѣчто да оздраве, глядамъ го, лѣчжъ, цѣржъ, здравжъ; лѣчить, пользовать, врачевать, ухаживать за больнымъ. — *мся, гл. стр. и възвр.* Цѣржся, здравжся; лѣчйтся, врачеваться. — *вангый, прич. стр.* Цѣреный, здравевый; лѣченый.

ЛѢКУВАНІЕ, с. ср. отъ лѣкувамъ. Цѣрене, врачба; лѣченіе.

ЛѢКЪ, с. м. Нѣчто, отъ което минува нѣкаква болка; цѣръ; лѣкарство. *Врѣжи прѣстъ, триста лѣкове. Врѣжи прѣстъ, тражи лѣкъ. На всако зло лѣкъ-тъ е смръть-та. На смръть лѣка нѣма. Всака болестъ си има своа лѣкъ, ала го хората не знають. Ако има вѣкъ, има и лѣкъ. Дѣто слѣпа баба удари, лѣка нѣма.*

ЛѢЛИНЪ, с. м. Така казвать на мѣжа на лѣлжъ по майкжъ, на мѣжа на майчинжъ сестржъ; лѣлакъ, свако, уйчѣ, калеко; дядя.

ЛѢЛИНЪ, нѣ, на, но, пр. отъ лѣлиа; тѣткынъ. *Лѣлина-та кжца. Въ ми. ч. лѣлими*, като с. всицкы свой, кжци на лѣлжъ. *Отидохъ ми у лѣлины на госте.*

ЛѢЛИЦА, у.м. ж. отъ лѣлиа. Лѣлка, лолка.

ЛѢЛИЦА, с. ж. Братова жена, була.

ЛѢЛКА, 1) у.м. ж. отъ лѣлиа. Лѣлица, лолка. 2) с. ж. Сестра на мѣжъ, мѣжева сестра; злѣва, калника, сестрица, бойшица; золовка, мужнина сестра.

ЛѢЛКЫНЪ, нѣ, на, но, пр. отъ лѣлка. *Лѣлкынжъ радости*, казвать кога нѣкой много ся радва на нѣкое дѣтя, милва го и го прѣгрѣща и цалува.

ЛѢЛЪЙКА, с. ж. Лилѣйка, люлка, крошна, колѣбка, бешникъ; колыбель, люлька, зыбка, качалка.

ЛѢЛѢЖ, ешь, — лѣлалъ, гл. д. и

ЛѢЛѢМАМЪ, гл. д. Люлѣжъ, люшкамъ, друсамъ; качать, убайюкивать.

Не е гѣлжбъ за ловене,
Нѣ е гѣлжбъ за глѣдане,
Че го майка лѣлѣвала
У лѣлѣйкжъ позлатенжъ. *Пѣс.*

— **ЛѢЖЕСЯ** и — **ЛѢМАЕСЯ**, гл. стр. и възвр. Люлѣжся, люшкамся, клатжся, друсамся; качаться. *Вѣтржъ вѣе, гора ся лѣлѣе.* — **ЛѢИАНЪ**, прич. стр. Люлѣианый, люшканный, клатеный.

ЛѢЛИА, с. ж. 1) Така наричать сестржъ на майкжъ; лолка, ненна; тѣтка по матери. *Коя менѣ кравай, та моа лѣлиа.* 2) Съ това имя наричать по нѣкой мѣста и сестржъ на башжъ, тетка; тѣтка по отцу. 3) Раст. ляща.

ЛѢЛІАКЪ, с. м. Лѣлинь.

ЛѢЛІАМЪ, гл. д. 1) Лѣлѣжъ, лѣлѣмамъ, люлѣжъ; качать, убайюкивать.

И си го лѣлиа мѣжко-но дѣтя,
Съ ногжъ го лѣлиа, пѣсжъ му пѣеть:
Нани ми, нани, сыне Богоецъ. *Пѣс.*

2) Глядамъ, записвамъ, бавжъ, галжъ малко дѣтя, ваювамъ го; нянчить, пѣстовать дѣтя. — *мся, гл. стр. и възвр.* По знаменованіе-то на глагола.

ЛѢЛИАНІЕ, с. ср. отъ лѣлиамъ.

ЛѢНЕНІЕ, с. ср. отъ лѣнижся.

ЛѢНИВИЧКЪ, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякч.* отъ лѣнивый. Лѣнивкый; лѣнивенькый.

ЛѢНИВКЪ, вка, вко, пр. *смякч.* отъ лѣнивый. Лѣнивчкый.

ЛѢНИВЫЙ, въ, ва, во, пр. Лѣливый, който не обычна да работи; мръзеливый, нехривый, смръдливый, хайлазъ; лѣнивый. — *но, нар.* Мръзеливо, нехриво.

ЛѢНИЛЫЙ, въ, ва, во, пр. Лѣнивый. Жена му была много лѣнлива.

ЛѢНОСТЬ, с. ж. Лѣнь, мръзель, нехръ; лѣность, лѣнь.

ЛѢНИЧѢ, с. об. Лѣнивъ чловѣкъ, нехрѣ; лѣнтій, лѣнивецъ. *Иди, лѣничѣ, на дръва!* — *Ако мя качишь на кола-та и впрягнешъ воловы-ты.*

ЛѢНЪ, нѣ, на, но, прич. като пр. Излѣнанный отъ нѣчто разстонено; литый.

ЛѢНЬ, с. ж. Лѣность, мръзель, нехръ; лѣнь, лѣность. *Лѣнь мя е*, мръзи мя, не ми ся ще, нехръ мя е. *Лѣнь го е да ся поклати.*

ЛѢНИЖЕСЯ, ишся, — нился, гл. об. Показвамъ

ся лѣнить, барама, врьшж лѣниво, лѣнь мя е, мрьзи мя, нехръ мя е; лѣнитъся. *Не ся лѣни на ничто.*

Лѣпавецъ, с. ж. 1) Раст. *Alopecurus pratensis*, кощеникъ, куцриава, лѣпешка, лѣпка, позланица, чилокъ, муаръ; лисей хвостъ, лисохвѣсть. *Залѣпился за мене като лѣпавецъ.* 2) Чловѣкъ лѣпка.

Лѣпамъ (лѣпвамъ, да лѣпнж, лѣпнувамъ), гл. д. 1) Врьгамъ едно нѣчто възъ друго за да ся залѣпи на него. 2) Удрамъ плеснищж нѣкому, плесвамъ го, лупосвамъ, цапвамъ; даватъ оплеуху, пощѣчину. *Лѣпнж му единъ шмаръ.*

Лѣпане, с. ср. отъ лѣпамъ.

Лѣпвамъ, гл. жи-кр. отъ лѣпамъ.

Лѣпенжъ, с. м. 1) Лѣпеніе нѣчто; штука-турка. 2) Само-то лѣпено нѣчто, мазаница; штукатура. *Лѣпенж на стѣнкъ, схва. Лѣпенжъ-тъ не дръжи.*

Лѣпеніе, с. ср. отъ лѣпнж.

Лѣпешка, с. ж. 1) Раст. лѣпавецъ. 2) Говаядо лайно, лѣпушка. *Конь-тъ алтъжнъ каде, лѣпешки сере.*

Лѣпнжъ, с. м. Сухы говаяжды лайна за горѣне; кизякъ.

Лѣпнѣло, с. ср. Мазилка за залѣпваніе нѣчто.

Лѣпниа, с. ж. Лѣпота, хубость, гыздосина; красота, красивость.

Лѣпничкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. смяж. отъ лѣпый. Хубавичкый; красивенькій.

Лѣпка, с. ж. 1) Раст. лѣпавецъ. *Залѣпился като лѣпкъ.* 2) Раст. *Galium*, торница; подмарѣнникъ. 3) Растеніе трѣва, растено ливаде-то, съ липничъ по ставовы-ты, та ся лѣпи. Съ неж ся прѣпасватъ жомы на Еневъ-день, за да ся лѣпять около тѣхъ ергени-ти. 4) Чловѣкъ, что ся прилѣпна при нѣкого като трѣвж лѣпнж и не ся откача отъ него; лѣпавецъ; навязчивый, навѣйливый. *Каква е лѣпка!*

Лѣпкавый, въ, ва, во, пр. Что ся лѣпи, что лѣпне, лѣпливый, липкый, липкавый, липкій, клѣйкій, вѣзкій.

Лѣпкачъ, с. м. Раст. *Lappa major*, лопушь, бутракъ, рѣпей, чичка, чичѣкъ, чичѣкъ; лапухъ, лапушникъ, репейникъ, репейнишникъ.

Лѣпливый, въ, ва, во, пр. Лѣпкавый.

Лѣпнувамъ, гл. уч. отъ лѣпнж.

Лѣпнж, ешь, — нжлъ, гл. ед-кр. отъ лѣпамъ. Да плеснж.

Лѣпнж, ешь, — нжлъ, гл. ед-кр. отъ лѣпнж. Да залѣпж.

Лѣпнж, ешь, — нжлъ, гл. ср. Лѣпнжся, залѣпямся; лѣпнѣтся, лѣпнѣтъ.

Лѣпнѣта, с. ж. Лѣпнина, хубость, хубанина, гыздость, гыздосина; красота.

Лѣпушка, с. ж. Говаядо лайно, лѣпешка. **Лѣпый, нъ, на, по, пр.** 1) Хубавый, гыздавый, кыпрый; красивый, прекрасный, милый, милосидный, милосидный. *Свакый день лѣпъ, на добръ день слѣпъ. Трете добро прѣлѣпна невеста.* Изъ пѣс.

Шетѣж си шета лѣпый Стефанъ,
У ржкы дръжи аршинъ сухо злато,
Да прѣвѣри мермеръ калдаржы. *Пѣс.*

2) Добрый, хубавый; хорошій. *Лѣпна дума.*

Майка си Гронкж плеташе,
Лѣпж жж укж учаше. *Пѣс.*

—по, нар. Хубаво, гыздаво; красиво, милосидно, хорошѣ. *Тихо лѣпо говори.*

Лѣпнжъ, ншъ, — нѣлъ (да лѣпнж, лѣпнувамъ), гл. д. 1) Съ липничъ или съ друго нѣчто сѣпамъ едно нѣчто съ друго; залѣпнамъ; лѣпнѣтъ, клеить, слѣплѣтъ, склѣивать. *Лѣпи книжки-ты.* 2) Измазвамъ стѣнж, кжцж съ глинж или съ варъ; замаз-вамъ, залѣпнамъ; бѣлѣтъ, обѣлѣивать, штукатурировать. *Лѣпж кжжж-тъ.* 3) Съ лѣпеніе затыкамъ, замазвамъ, залѣпнамъ; залѣплѣтъ, заклѣивать, замѣзывать. *Лѣпжж прозорци-ты, пролуки-ты да не духа.*

—пѣжся, 1) гл. възвр. Лѣпнж: залѣпнамся, прилѣпнамся, дръжжж залѣпенъ за нѣчто; лѣпнѣтся, лѣпнѣтъ, прилѣпнѣтъ, при-ставать. 2) гл. стр. По знаменованіе-то на глагола. —пѣнѣтъ, прич. стр.

Лѣпанецъ, ум. м. отъ лѣпнѣтъ.

Лѣпанѣ, с. м. Раст. *Verbascum thapsus*, бабнякъ, лопень, дивъ кобакъ, лубовачка, мече ухо, пукъ, овча опашка, свищулка, свѣщилка, папалечъ, богородичина и богородична хурка, фенерча; медвѣжье ухо, коровиакъ, вербишникъ, царскій скипетръ, царская свѣча.

Лѣса, с. ж. 1) Плетень санджкъ отъ тыкы пржткы за кола, или нѣчто сплетено като кошъ. 2) Заграда отъ плетъ; изгородь, изгорода.

Мачка край огнь како свѣкръжж,
Мачѣрь до неж како свѣктра,
Пѣтель на лѣсж како спажжж. *Пѣс.*

3) Врата отъ плетъ отъ дракы за затвараше гумно. 4) Голѣмы плетены литры на кола. 5) Особена плетена направа за ловеше рыбж на рѣкж; учугъ, городѣя. 6) Плетъ отъ трѣтиковы пржткы за прѣграждане даланъ. 7) Справа като носило за посеніе нѣчто въ неж на ржцѣ; тезгере. 8) Много пленици, рядици на косж.

Капнжла ти руса коса,
Руса коса ситна лѣса:
Сто долици, сто горняци,
Сто и пятьдесять подлѣсници! *Пѣс.*

Лѣсѣца, *ум. ж.* отъ лѣсѣ.

Лѣсѣца и производны-ты в. при лѣсѣца.

Лѣсѣка, *с. ж.* 1) Камыкъ *Schistus*, лунися на петуры; сланецъ, аспидъ. 2) Лѣсѣчнвъ камыкъ, лѣсѣчанникъ; песчанникъ. 3) Камыкъ скала край рѣкѣ или въ рѣкѣ. *Да туримъ моста на лѣскѣ.* 3) Дрѣво *Corylus avellana*, лѣсково дрѣво, лѣщникъ; лѣща, лѣщина, орѣшина. — *Дива лѣска*, дрѣво *Alnus incana* и *Alnus glutinosa*, водна ела, елѣа, елшна, ехла, лѣговица, черна ела: ольѣа бѣлая и ольѣа клѣкая.

Лѣскавыць, *с. м.* Блѣскавица, блѣскавица въ облаци-ты, свѣтѣавица, вѣда, мѣнина, мѣна; мѣлня.

Лѣсковый, *въ, ва, во, пр* Что е отъ лѣскѣ, отъ лѣщниково дрѣво. *Лѣскаво дрѣво, лѣскова дѣска.*

Лѣствица, *с. ж.* Въ музика: слѣба на осьмь-ты гласовы; октава.

Лѣстовица, *с. ж.* Птица ластовица.

Лѣсѣя, *ум. ср.* отъ лѣсѣ; лѣсѣокъ.

Лѣсѣ, *с. м.* Гора, дѣбрава, дрездакъ, дребакъ, бранище, лѣшченикъ, кычеръ, орманъ, корпѣа; лѣсѣ.

Лѣсѣнь, *с. м.* Всиако нѣчто, что врѣчи, лѣти, врѣкато нѣчто, птица; летучее.

Лѣтка, *с. ж.* Врѣтено на чекражѣ.

Лѣткачь, *с. м.* Рыба *Alburnus mento*, стрѣлецъ.

Лѣтникъ, *с. м.* 1) Пръвый день на мѣсяць Мартъ; по нѣйдѣ го празднувать за да бжѣть честити прѣвъ годинѣ-тѣ. 2) Нѣкои празднувать Гергѣвъ-день три денѣа; вторый отъ тѣна дни ся нарича лѣтникъ. 3) Цвѣтѣ-то, което сбѣпратъ тона день.

Лѣтѣнина, *с. ж.* 1) Потрѣбны-ты нѣчѣа за прѣвъ лѣто-то. 2) Лѣтно жито, лѣтна рожба; яровѣй посѣвъ.

Лѣтѣница, *с. ж.* 1) Лѣтно жито, жито посѣяно прѣвъ пролѣтъ; яровѣй хлѣбъ. 2) Рыба пестрѣва на единъ извѣстенъ възраст въ Охридско-то езеро.

Понжѣ да ти донесѣ
Бытолка бѣлѣ погачѣ,
Охридскѣ рѣбѣ лѣтѣникѣ,
Стружѣ-нѣ тѣнкѣ игулѣ. *Пѣс.*

Лѣтѣний, —тѣнь и —тѣнь, тѣна, тѣе и

Лѣтѣный, —тѣнь и —тѣнь, тѣна, тѣно, *пр.* отъ лѣто; лѣтѣний. *Лѣтѣнъ Св. Никола.* *Лѣтѣнъ денъ за зимѣа недѣлѣа. Лѣтно врѣмя и на трѣнь колакѣ има.*

Лѣтѣнувамъ, *гл. уч.* отъ лѣтѣж.

Лѣтѣж, *ешъ,—нжѣлъ, гл. ед-кр.* отъ лѣтѣж.

Лѣто, *с. ср.* 1) Едино отъ чѣтыре-ты врѣмена на годинѣ-тѣ, което иде слѣдъ пролѣтъ-тѣ; лѣто 2) Година; годъ. *На многаѣа лѣта,* за много годинѣ! — *На куково лѣто,* ни-

кога, на конскѣй велиденъ, на куковъ день; послѣ дождѣчка въ четвѣргѣ. — *Сиромашко лѣто*, топли-ти дни слѣдъ Димитровъ-день. Народъ-тѣ вѣрѣа, че сиромашко-то лѣто трае чѣтыредѣсѣть дни. — *Женско лѣто по Илinden.* *Лѣто безъ блѣхѣ не бѣва.* *Прѣминѣлѣ лѣто безъ блѣхѣ.* *Единъ умъ за зимѣа ли, за лѣто ли.* *Съ едно цвѣтѣ лѣто не става.* *За едно лѣто една рѣководка.* *Дѣажъ лѣто не бѣва.* *Ще дойде лѣто, щѣмъ сръкамѣа млѣко; ще дойде зима, щѣмъ пиѣмъ вино.*

Лѣтовѣще, *с. ср.* Мѣсто, дѣто минувать, прѣкарватъ лѣто-то; лѣтнаѣа стойнка, лѣтовѣще, лѣтовѣе.

Лѣтовѣный, —вѣнь и —вѣнь, вѣна, вѣно, *пр.* Лѣтѣный. *Лѣто лѣтовѣно, цѣло-то лѣто; лѣто-лѣтѣнскѣ.*

Та го е водилъ чичѣа му
Всичко-то лѣто лѣтовѣно,
Тѣжѣа кѣрѣжѣа карали
Все Самоковско желѣзо. *Пѣс.*

Лѣтомъ, *нар.* Лѣтѣ, лѣтно врѣмя; лѣтомъ. Лѣтоска и

Лѣтосѣ, *нар.* Това лѣто, минѣло-то лѣто; лѣтосѣ. *Ако ти е студено, бери си хладъ за лѣтоска.* *Бѣжъ да види, щѣ ли има лѣтосѣа травѣа, купилъ си краважѣ.*

Лѣтошѣний, —шѣнь и —шѣнь, шѣна, шѣне, *пр.* Что е отъ минѣло-то лѣто; лѣтошѣний. *Лѣтошѣни дрѣва.*

Лѣтувамъ, *гл. ср.* Прѣминувамъ, прѣкарвамъ лѣто-то; проваждѣть лѣто, лѣтовѣть.

Пѣла Неда сношѣжѣа водѣа,
Че изпѣла пѣстрѣа зѣмѣа:
На сръдѣе ѣа зимуваѣе,
На гърло ѣа лѣтуваѣе,
Подѣ кожѣа ѣа гѣздо вѣе. *Пѣс.*

Лѣтување, *с. ср.* отъ лѣтувамъ.

Лѣтуга, *с. ж.* Сръщаѣа въ пѣсѣнь за пѣперугѣа:

Пѣперуго, лѣтуго!
Дѣй ми, Боже, росѣцѣа,
Дѣа навадимъ пѣченицѣа,
Дѣа направимъ колаци,
Дѣа нахранимъ сѣраци!

Лѣтѣ, *нар.* Прѣвъ лѣто-то, кога е лѣто, лѣтно врѣмя, лѣтомъ; лѣтомъ. — *Зимѣа лѣтѣа, цѣлѣа-тѣа годинѣа; круглѣа годъ.* — *Който лѣтѣа пладнува, зимѣа гладува.* *Лѣтѣа подѣ сѣнкѣа-тѣа, зимѣа по прѣсѣлѣа-тѣа.* *Който лѣтѣа подѣ сѣнкѣа-тѣа плѣзне, зимѣа на сѣбѣа мръзне.* *Лѣтѣа бѣжъ кожоухѣа, а зимѣа бѣжъ хлѣбѣа не ходи.* *Лѣтѣа безъ абѣа, зимѣа безъ торбѣа не ходи.* *Единъ умъ за зимѣа ли, за лѣтѣа ли.*

Лѣтѣѣе, *с. ср.* отъ лѣтѣж. Врѣчанѣе.

Лѣтѣж, *нѣшъ,—тѣлѣа* (да лѣтѣж, лѣтѣнувамъ), *гл. ср.* 1) Носѣѣа по въздуха съ крыла,

врьчѣ; летѣть, летѣть, парить. *Всичко, что лѣти, не ся каде.*

Дѣй ми, Боже, дай ми крыла пауновы,
Крыла пауновы, очи соколовы,
Азъ да лѣтихъ, Боже, лѣтихъ и прѣлѣтихъ,
Да прѣмаишъ, Боже, Савж и Моравк. *Пѣс.*

Пенеруга лѣтѣла, дюдоле,
Та въ водѣ влѣтѣла, дюдоле. *Пѣс.*

2) Казвася и за лѣкы нѣчта, които ся носить по въздуху; врьчѣ; носить ся по въздуху. *Лѣти слама, прахъ.* 3) Врьвѣхъ бръзо, чеврьсто, врьчѣ; летѣть, идти поспѣшно.

Богъ го убилъ Марко Крадевитый,
Она много юнакъ что ми баше!
Тога лѣтихъ низъ горѣ зеленѣ,
А по него Еякула войвода. *Пѣс.*

4) За дѣждь: вали, рѣмъ, дѣжди, иде; идѣть дождь. — *Око-то ми лѣти камъ него, мпѣжъ, жѣдувамъ за него. Дѣто срьдце-то лѣжи, тамъ око-то лѣти.*

ЛѢХА, с. ж. 1) Четвъртото мѣсто въ градинѣ, насаждено съ нѣчто; грядъ, клѣтка, мѣжа, фитирна; грядъ. 2) Една четвъртина отъ уврьть. 3) Чтото е насаждено на еднѣхъ лѣхъ; клѣтка; грядъ. *Една лѣха лукъ, чимѣжъ.* — *На лѣхъ; погрядно.*

ЛѢХТІЦА, у. ж. отъ лѢХА.

ЛѢХТІЦКА, у. ж. отъ лѢХТІЦА.

ЛѢЧЕШЕ, с. ср. отъ лѢЧИЖ. ЛѢЧУВАНЕ.

ЛѢЧЕЦЪ, у. м. отъ лѢКЪ. Мало лѢКЪ.

ЛѢЧЕЖЪ, ишь, — чиль, гл. д. ЛѢКУВАМЪ.

ЛѢШИЦА, у. ж. отъ лѢХА. ЛѢХИЦА.

ЛѢШЧЕНИКЪ, с. м. Гора, лѣсъ.

ЛѢЩАКЪ, с. сб. Гора само отъ лѣскъ; лещинникъ, орѣшникъ.

ЛѢЩАНИ, с. м. мн. Плодъ-ть, орѣхы-ты на дрьво лѣскъ; лѣщипци, лѣщбы; лещинные орѣхи.

ЛѢЩАРКА, с. ж. Два птица *Tetrao bona* *sga*, глуха кокошка, парла, рясарка, тетерка; рѣбчикъ.

ЛѢЩКЫ, с. ж. мн. ЛѢЩАНИ.

ЛѢЩНИКОВЫЙ, въ, ва, во, пр. отъ лѢЩНИКЪ. *ЛѢЩНИКОВО дрьво, лѢЩНИКОВА чорутка.*

Да нмъ дадемы ужина
Желкыпы найца прѣжени,
Жлабинѣ потъ пастѣрѣжъ,
Глуничево мѣши сърепце,
ЛѢЩНИКОВЪ бочкѣ ракиж. *Пѣс.*

ЛѢЩНИКЪ, с. м. 1) Дрьво лѣска. 2) Плодъ-ть на това дрьво; лѢЩАНИ. *Два лѢЩНИКА на еднѣхъ орѣхъ надвизатъ. Мало гргненце — сладко варивце.* Гат. — ЛѢЩНИКЪ.

ЛѢЩНИЦА, с. ж. Единъ видъ шарка, *varicella*.

ЛѢЩНИЦА, у. м. ср. отъ лѢЩНИКЪ.

ЛѢЩНИЦАРКА, с. ж. Която бере или продава лѢЩНИЦИ.

ЛѢЩНИЦАРЕСКИЙ, ска, ско, пр. отъ лѢЩНИЦАРЪ.

ЛѢЩНИЦАРЧЯ, у. м. ср. Малѣкъ, младъ лѢЩНИЦАРЪ.

ЛѢЩНИЦАРЪ, с. м. Който бере или продава лѢЩНИЦИ.

ЛѢЖЪ, ешь, лѣлѣлъ и лѣлъ, гл. д. 1) Нанѣлѣмъ съ ройно нѣчто сѣдъ; наливамъ; наливать.

Прѣврѣли зашмакъ на главѣ,
Зѣла стомны-ты у-въ рѣцѣ,
Отиде водѣ да лѣс. *Пѣс.*

2) Разсыпвамъ, проливамъ, разливамъ, разливамъ; лить, выливать, разливать. *Дѣ заврѣне водѣ лѣс.* 3) Отъ растопено нѣчто направямъ нѣкакъхъ вѣщъ; лить, отливать. *Лѣс звѣнци. Лѣс свѣци; макать свѣчи.*

— ЛѢЖЕЖЪ, 1) гл. *взѣр.* За растение: взрѣствамъ скоро и много, дебелѣжъ, наливамъ. 2) гл. *стр.* По знаменованіе-то на глагола.

— ЛѢЖИЙ, лѢЖАЩИЙ и лѢЖИЙ, *прим.* *стр.* *Лѣжъ слѣзы, плачѣжъ; лить слѣзы.*

ЛѢЖАНЕ, с. ср. отъ лѢЖЪ.

ЛЮ, 1) нар. Само; только.

Останѣ си (Стапа) сираченце
Лю съсъ башѣ, та безъ майкѣ. *Пѣс.*

2) *Съжъжъ.* А, но; но.

Лудо младо нито каде,
Нито каде, нито пиѣ,
Лю си ходи изъ чердаца, *Пѣс.*

Скаралъ си тронца ергеня,
Не си карать за шивѣ, ливадѣ,
Лю си карать за хубавѣ момѣ. *Пѣс.*

ЛЮБА, с. ж. 1) Любя, любна, любовь, любовы, любовница, любви, любя; любовница.

2) Жена, съпруга, стопанка; супруга.

Лели дочю Секула дѣтенце,
Провыжижъ на неговѣхъ любѣ;
Прѣва любо, млада Секулице,
Скоро сѣдай моя бръза конѣ! *Пѣс.*

ЛЮБА, им. соб. женско.

ЛЮБАВИЙ, въ, ва, во, пр. ЛЮБАВЫЙ.

ЛЮБЕЗНИЙ, — знь и — зень, зна, зно, пр. Любозивный, драгый, милый, приятный, радый; любезный, дорогой. — зно, нар. Драго, мило, приятно, радо; любезно, дорого, любо.

ЛЮБЕНІЕ, 1) с. ср. отъ ЛЮБЖ. Любене. 2) с. ср. Люба.

ЛЮБЕНИЦА, с. ж. Лебеница.

ЛЮБЕНЦЕ, у. м. ср. отъ ЛЮБЯ. Любенце.

ЛЮБИКА, с. ж. 1) Цвѣтие *Aquilegia*, кандилка, кандилница, кандило, кандиль, коничикъ, вѣдрици, ешии кокошкы; водосборъ, голубкѣ, звонкѣ, кавалѣрскій

цвѣтъ, колокольчики, павліяныя очкѣ, орлики. 2) Цвѣтие *Viola tricolor* и *Viola odorata*, любимчица, любичица, засмѣш ерениъ, корочья, комуныга, мпушпага, очета, темянуга; фійалка трехцвѣтная, Анютины глазки, Иванъ да Марья, фійалка душістая.

Любимчица, с. ж. Цвѣтие любика въ 2-то знаменованне.

Любѣца, пм. соб. женско.

Любѣчица, с. ж. 1) ум. отъ любѣ.

Дѣвойнице любичице,
Съсъ кого си спало. *Пѣс.*

2) Цвѣтие любика въ 2-то знаменованне.

3) Раст. цвѣтие *Veronica triphylos*, бабинтъ прѣшленъ, велигденця; вербника трилистная.

Мома Миле, Милчице,
Загорска любичице,
Отъ Загоріе донесена,
У градинкѣ прѣсадена. *Пѣс.*

Любѣчиця, с. ср. Цвѣтие *Cyclamen europaeum*, копытнакъ, темянуга, темянужка; дряква.

Любѣчи, с. ср. Цвѣтие *Convallaria majalis*, бисеръ, гергѣвденця, гергѣвы бабкы, двуликъ, моминска слъза; ландышъ.

Любѣчиакъ, с. м. смякъ. отъ любѣ.

Ой момчаку любичаку,
Все само съмъ спало. *Пѣс.*

Любѣна, с. ж. Люба, любовь.

Любѣж си найде дѣка му сние,
Мила му бѣше да му поспие,
Драга му бѣше да жъ разбуди. *Пѣс.*

Любѣня, с. ср. Любя, любви, либя.

Та си бѣхъ три дни и три ноци,
Па си надви Марко Кравевитѣй,
Та си отне негово-то любѣня. *Пѣс.*

Любѣвѣ и любѣвѣ, с. ср. Любя.

Любѣвникъ, с. м. 1) Любовникъ, либя, любѣ, галевникъ, галиникъ, драговникъ. 2) Който е искалъ нѣкогъ за женж, довѣтъ была още мома; любовникъ, запорникъ, пизманина

Въ горж-тъ пма хайдуци,
Съсъ нихъ е Костенъ войвода,
Па бѣ ми прѣвѣнь любовникъ,
Майка ми дава не дава,
Ала ми братъ не даде,
Страхъ ми е, че ще нѣ познае,
Та ще нѣ нѣчто зло сторѣ. *Пѣс.*

Любѣвница, с. ж. Любовница, любѣ, любви, любовь, любѣца, пщовница, милостника, галевница, драговница.

Любѣвничка, ум. ж. отъ любѣвница. Любовничка.

Любѣвничя, ум. ср. отъ любѣвникъ. Любовничя.

Проговори Марково-то любѣня:

Да стой, Марко, прѣвѣнь любовничя! *Пѣс.*

Любѣвнѣй, —вѣнъ и —вѣнъ, вна, вно, пр. 1) Любезнѣй, драгѣй, милѣй, драговнѣй, обычнѣй; любезнѣй, любѣимѣй. Той е любѣвѣнъ на всички-тъхъ хора. 2) Что показва любовь, либѣне; любѣвнѣй. Любѣвнѣи пѣсми, думѣ.

Любѣвъ и любѣвъ, с. ж. 1) Срѣдечно влѣченне камъ нѣчто, обычѣ; любѣвъ. Захванѣли съ любовь, свѣршили съ омразж. Дѣто има любовь, тамъ е и Богъ. 2) Обычѣ между двама млѣды, галѣнѣ, либѣнѣ, драгуванѣ, сѣвѣдъ; любѣвъ. *Ергенска любовь —пролѣтна слава. Любовь хубость (на лице) не гляда.* 3) Люба, либя, любѣ, любѣвникъ, любовница, мѣжъ, жена.

Мурче вѣка своѣхъ прѣвѣжъ любовь:
Дай орѣжѣ, конѣ, брѣза конѣ!
И любовь му конѣ орѣжила. *Пѣс.*

Любѣпѣтнѣй, —тѣнъ и —тѣнъ, тѣна, тѣно, пр. Който иска да научѣ, да чѣюе, да види нѣчто; любѣпѣтнѣй.

Любѣпѣтство, с. ср. Голѣмо желанне да видимъ, да чѣюемъ, да научимъ, нѣчто; любѣпѣтство.

Любѣпѣтствувамъ, гл. ср. Искѣ ми ся много да видѣ, да чѣюжъ, да научѣжъ нѣчто; любѣпѣтствовать.

Любѣпѣтствуванѣ, с. ср. отъ любѣпѣтствувамъ.

Любѣж, ишь, —бѣлъ, гл. д. Либѣж: 1) Обычѣнамъ, галѣж; любѣтъ. Любѣ дѣца-та. 2) За момжъ, за момѣтъ, за женжъ, за мѣжъ: обычѣнамъ, галѣж, драгувамъ, пѣмамъ любовь, сѣвѣдъ; любѣтъ, бѣтъ влюбѣннѣмъ.

Кога мома умираше,
А тѣа менѣ зарѣжчаше,
Низко либѣ да не любѣжъ,
Нитѣ низко, ни високо. *Пѣс.*

3) Цѣлувамъ, цѣлувамъ; цѣловѣтъ, лобызѣтъ. —бѣжѣся, 1) гл. вѣз. Либѣмѣся, обычѣчамъ, галимѣся, драгувамъ ся; любѣтъся. 2) гл. вѣз. Обычѣчамъ, живѣвамъ ся, другарувамъ. 3) гл. стр. По знаменованне-то на глагола. —бѣнѣй, прич. стр. Либѣнѣй, обычѣнѣй, галѣнѣй, драгуванѣй. —Чѣгато го змѣвѣе любѣтъ, казвѣтъ за нѣкой, кога сѣхнѣ и бѣдѣнѣе, кога чмѣе.

Любѣ, с. ср. Либѣ, любѣ; любѣшка. Прѣво любѣ, прѣвѣнина.

Клята му душа проклѣта,
Който ся съ любѣ пѣагува,
Либѣ отъ пѣагъ не звѣс. *Пѣс.*

Люда, с. ж. вѣм. юда.

Людѣ, с. мѣм. Чловѣци, хора; лѣди. За-вѣ людѣ, за-вѣ хора, за свѣта, за-у свѣта, за-вѣ свѣта, за-прѣдъ свѣта, улюдицѣй. Това, не е за-вѣ людѣ, не е да пѣлиза прѣдъ свѣта.

Люди. Тринадесето слово, тринадесета буква въ Словянскѣ-тѣ азбукѣ, л; люди.

Людетый, ска, ско, пр. 1) Человѣческій, хоректый; людскѣй. *Людеты работы.* 2) Чуждый, хоректый, не свой; чужѣй. *Това е людско. Ходилъ е людскый ратай.* — **скы, нар.** Като люде-то, чловѣческы; людски, полюдски. *По людскы, по чловѣческы. Направи го людскы, както трѣба.* — *Людска-та кокошка нѣ ся вижда като паткѣ. Людска-та кокошка по-голѣмы кайца носи. Людско-то си е все людско. Людско-то свое не става. Людско-то ся зима и на Велидень. Людско-то бие съ коматъ, а свое-то съ токажъ. Двѣ магарета ся скарали въ людскына ажуръ. Людскы-ты уста не ся човалъ да го зашиешъ. Людско жито за душкъ лесно ся раздава.*

Людѣвамъ, гл. ср. Живѣжъ си добрѣ, свѣтувамъ.

Людѣване, с. ср. отъ людѣвамъ. Свѣтуване.

Люлѣбедъ, с. м. Птица лебедъ.

Люлека, с. ж. и

Люлекъ, с. м. Раст. лилака; сирѣнь.

Люли, междом. За люление и приспиване дѣца; ижи! лю, лю, люлі, люшепки.

Люлка, с. ж. 1) Люлѣйка, лѣлѣйка, колѣбка, вросна, крошки, бешикъ; колыбѣль, люлька, зѣбка, качалка. 2) Вжже, врязапо на дрьво или на грядж за да ся люлѣжъ на него; гугола. 3) Торба като цѣдилкѣ за посене въ нежъ дѣца пагрѣбѣ. 4) Въ мн. ч. *люлки*: на самаръ отъ вжже зенгин; страпкы, стрынницы, працкы. — *Каквато го люлка залюлѣла, такава го и долюлѣла, или: каквато го залюлѣло, таквось го и закопало; какѣвъ въ колыбѣлку, такѣвъ и въ могилку, или: какова жизнь, такѣвъ и копецъ. Затѣрало го отъ люлкъ до дупкѣ. Мама въ люлкъ, даръ въ дисаги.*

Люлчина, ум. ж. отъ люлка; колыбѣлька.

Довечера щѣтъ дойджъ
Змѣве съ бѣлы атовы,
Змѣнци, съ златы коци,
Змѣйчета съ златы люлчинци,
Гора безъ вѣтеръ ще лепне,
Село безъ огнь ще пламне
И безъ кучета ще лавне. *Пѣс.*

Люлѣне, с. ср. Люлѣане, люшкане; качаніе, качка.

Люлѣж, ешь, — лѣлъ, и — лѣялъ, гл. д. Люлямъ, лилямъ: 1) Клатж люшкамъ пѣчто въ люлкъ; гукать, качать въ колыбѣли. *Люлѣ дѣти-то.* 2) Клатж, клатукамъ, клатуцамъ, клатушкамъ, люшкамъ; качать, двѣгать, шевелить. *Вѣтеръ люлѣ*

листя-то. 3) Клатж, друсамъ, мѣндѣсамъ; качать, колебать, шатать. *Вѣтеръ вѣе, горж-тѣ люлѣ.* 4) Клатж, разклацамъ, плакнѣ, люшкамъ; качать, колыхать, шелыхать, шевелить. *Море-то люлѣ ладикъ-тѣ. — лѣжси, 1) гл. възвр.* Люлямяся, лилямяся, пишиамся, крѣлямяся, крѣлюшкамяся; качаться. 2) Клатжся, клатукамся, люшкамяся; качаться, колыхаться, колебаться, переваливаться. 3) гл. стр. По знаменованіе-то на глагола. — **лѣитый и — лѣяный, прич. стр.**; качающийся. — *Ако не духа вѣтеръ-тѣ, гора-та не ся люлѣ.*

Люлѣаніе, с. ср. отъ люлѣжъ.

Люліа, с. ж. Раст. цвѣте *Convulvulus sepium*, вампиръ, дива слачка, джефа, зурна, качюль, модръ шаторъ, повивка, повлѣкъ, рожкино цвѣте, чаджрѣя, чашулки; вьюнокъ забѣршый.

Люліака, с. ж. Раст. лилака.

Люліаковъ, въ, ва, во, пр. отъ люліакъ. Лилаковый; сирѣневый. *Гора люліакова.*

Люліакъ, с. м. Люлекъ: 1) Раст. лилакъ, лилака; сирѣнь. 2) Раст. *Hesperis matronalis*; почиа фйялка. 2) Дрьво *Robinia Pseudo acacia*, салѣжъ; акація.

Люліамъ, гл. д. Люлямъ, люлѣжъ.

Люліана, с. ж. 1) Болѣтъ тряска. *Хванѣла го баба люліана.* 2) Ракиа, бѣла рада; водка. *Врѣлили му по пѣкожъ и другъ люліанѣ.* 3) им. соб. женско.

Люліаніе, с. ср. отъ люліамъ. Люліане, люлѣаніе.

Люліачя, с. ср. Животно лиликана.

Люление, с. ср. отъ люлѣжъ. Люшение. Люнение пченскъ, бѣшене царевницъ.

Люпъ, междом. За оттыкване пѣчто отъ пѣйдѣ.

Люпѣж, ишь, — пѣлъ, гл. д. Лупжъ.

Люрѣнъ, с. м. Птица гургоръ, куркой, мисаръ, мисирокъ, мисирякъ, мишрокъ, пурякъ, фитъ, фитокъ; индѣйскій пѣтѣхъ, индіокъ.

Люскамъ (да люснж), гл. д. Хлюскамъ: 1) Пѣскамъ, заупивамъ, враскамъ, удриамъ. 2) Пшж, цукамъ, врьгамъ, мѣтамъ. *Да ми е да люснж, та нска и душж да пуснж.*

Люсканіе, с. ср. отъ люскамъ.

Люспѣтъ, с. м. Хлюсникъ, заупишница, пѣшница, шамаръ, шамаршница, шлякишница; заупишца, оплеуха, оплеушина.

Люснж, ешь — ижъ, гл. со-кр. отъ люскамъ.

Люсена, с. ж. Лусена.

Люснж, ишь, — пѣлъ, гл. д. Луснжъ.

Люта вода. Луга въ 1-го знаменованіе.

Люта и Чюрѣта. Така наричатъ 15 день

на Юлий мѣсяць, Св. Кирикъ и Юлитъ: който день е единъ отъ горящици-ты.

Люта́къ, с. м. За чловѣкъ, за животно: лютъ, бръзъ, сертъ; горячий, пылкій.

Лю́тба, с. ж. Лютение, лютость, лютина, гнѣвъ, надосване; гнѣвъ, лютость. *Съ лютбѣ не става.*

Люте́не, с. ср. отъ лютѣ и лютѣся.

Люте́ница, с. ж. 1) Гостба отъ чюшкы, оцедъ и чесьнѣ. 2) Суха коприва или друго вариво готвено на кашкѣ съ люты чюшкы.

Люти́вкый, вка, вко, пр. отъ люти́вый.

Люти́вый, въ, ва, во, пр. Что люты, лютливый, лютый; ѣдкій, острый.

Люти́ца, с. ж. 1) Кога нѣчто е люто, лютво; ѣдкость, острота. 2) Лютба. *Всякой си има лютинѣ, блазѣ си му, кой си ѣж заюзда. Лютина-та е на дявола молитва.*

Люти́ца, ул. ж. отъ люти́ца.

Люти́ца, с. ж. 1) Люта, нака ракиа; горѣлка. 2) Ядовита, утровна змиа, осойница, пепеланка, присойница, ридовкына, сойница, улогата змиа. *Кавгаджийка же на прилѣга на змиѣх лютуцѣ.*

Люти́чкый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякъ. отъ люти́ый.

Люти́ча, с. ср. 1) Раст. *Ranunculus acris*, гороцвѣтъ, жабрынакъ, жабрунакъ, капикось, крѣвавица, крѣвиносъ, качюнь трѣва, лютница, непырткъ, скопирничя, слѣти-коса, струмишко цвѣтие, попова чашка, тряскавича; лютикъ, преграды, купало, соломонова печѣтъ, луговой ранунокъ, куряная слѣпотѣ, чечина. 2) Раст. *Capsella bursa pastoris*, бабинны гнды, бѣла трѣва, поповы въшкы, овчарска торбичка; пастушьи сумки.

Люти́вый, въ, ва, во, пр. Лютивый, лютый.

Люти́ца, с. ж. Раст. лютича въ 1-то знаменованне.

Люти́ница, с. ж. Гѣба *Agaricus piperatus*, млѣчница; груздь.

Люто́мъ, нар. Люто, съ лютинѣ, съ лютость; люто, жестоко. *Лютомъ кльне.*

Лютопѣ́тъ, с. м. Чловѣкъ, на когото не заздравва лесно рана.

Люто́сть, с. ж. Лютба, лютина, надъ, гнѣвъ, сертликъ.

Люто́ый, тѣ, та, то, пр. 1) Что пари на языка, кога ся наде или пие; лютивый, лютливый, врылый; ѣдкій, крѣпкій, жгучий, острый на вкусъ, *Люти пиперкы, люта ракиа. Люти като пиперъ.* 2) Който ся отъ малко разлютава, надосва; злыый, врылый, сертъ; пылкій, вспыльчивый, горячий. 3) Безчловѣчный, безжалост-

ный, бездушный, немилостивый, врылый, свирѣпый; лютый, жестокий, свирѣпый, злой, грѣбный. 4) Злыый, врылый, налѣт-ный, лоший, лошавый. *Люта клятва.* 5) Врылый, буйный, голѣмый, сильный; жестокий, сильный. *Запали лютъ буенъ огнь.* 6) За желѣзо: что ся лесно чюпи, нежалавый, сертъ; хрупкій. *Желѣзо-то е люто, брѣдва-та е люта*, трошнѣся. —то, нар. По знаменованне-то на думѣ-тѣ.

Тѣа му конча-то дръжаше
И си го люто кльпане:
Да даде Господъ, конче ле,
Боленъ Дойчина заведи,
Черенъ арапинъ доведи! *Пѣс.*

Турчинъ ми кара клятъ робынкъ
Люто ѣж кара по лютѣ слѣжъ,
Виемъ ѣж бие по бѣло лице:
Мари врыли си мѣжко-то дѣтя! *Пѣс.*

— *Люта снага*, снага-та на лютопѣтъ.
— *Люта рана*, конато мѣчно заздравва.
Люта болестъ. Люта тряска. — *Люта стрѣла*, утровна стрѣла. — *Люта глава*, лютъ, сертъ чловѣкъ. — *Който е лютъ, той быва жлытъ. Люти като пиперничѣ. Люти като пиперъ, горчивъ като пелыжъ. Люти като оск. Люта-та кѣселина на сѣда си носи тѣцѣтъ. Люта му е клятва-та, а блага му молитва-та. Два люты камѣка брашно не смилатъ.*

Люто́ый бѣри́анъ. Раст. прасковина, расте покрай водѣ и по мокры мѣста.

Люте́ние, с. ср. отъ лютѣ.

Люте́жъ, ешь,—тѣналъ, гл. ср. Люти, парѣжъ, щипѣжъ.

Люти́жъ, ишь,—тѣлъ, гл. д. Надосвамъ, гнѣвъжъ, срьдѣжъ нѣкого; злитъ, гнѣвать, сердытъ. —тѣся, гл. стр. и възвр. Надосвамся, гнѣвъжся, срьдѣжся; злитъся, гнѣваться, сердытъся.

Люти́жъ, ишь,—тѣлъ, гл. ср. Лютижъ, парѣжъ, брѣждѣ на языка; жечъ, щипѣтъ (о вѣществѣхъ острыхъ на вкусъ), рвать. *Пиперъ-тъ люты; пѣрецъ кусѣтъ, щиплетъ языкъ. Влѣзе ми сапунъ въ очи-ты, та ми люты; мѣло попало въ глази и сѣльно ѣтъ.*

Лю́хвѣмъ (да лю́хнѣжъ, лю́хнувамъ), гл. д. Хытро измамвамъ нѣкого, излѣготвамъ, излѣствамъ, габамъ, гавамъ.

Лю́хване, с. ср. отъ лю́хвѣмъ.

Лю́хнувамъ, гл. уч. отъ лю́хнѣжъ.

Люхнѣжъ, ешь,—нѣлъ, гл. ср. отъ лю́хвѣмъ. Да излѣготѣжъ, да излѣстѣжъ, да габнѣжъ, да гавнѣжъ.

Люхъ, нар. Въ изреченне: *излѣзе на люхъ, отиде на люхъ*, не сполучи, отиде на вѣ-

търъ, излѣзе на юхъ, излѣзе мжтекъ; не удалось.

Люшкамь (да люшнж, люшнувамь и люшвамь), гл. д. Люлѣж; качать, колебать, колыхать. — мси, гл. *възвр.* и *стр.* Люлѣжся; качаться, шататься, колебаться, колыхаться. *Люшкася като пиканъ.* — *каниый, прич. стр.* Люлѣнаний.

Люшкане, с. ср. отъ люшкамь и люшкамь.

Люшнувамь и **люшвамь**, гл. уч. отъ люшнж.

Люшнж, ешь, — нѣлъ, гл. *ед-кр* отъ люшнж. — *пхтый, прич. стр.*

Лющж, ишь, — щиль, гл. д. Луцж.

Лѣбъ, с. м. Липова кора около ость-тж между водяничны камъны, за да бжджть повдигнати и да не ся трѣжжть единъ о другъ.

Лжгакъ, с. м. *сзб.* Шюмакъ, гжстакъ, хресталакъ, лѣсь.

Поведе гы Данъ войвода
Татъкъ долу въ тьмень лжгакъ,
Да си трѣсать дребна лова. *Пѣс.*

Лжговица, с. ж. Дрѣво *Alnus incana* и *Alnus glutinosa*, водна еда, елка, елшна, ехла, дива лѣска, черна ела; бльха бѣлая и бльха клѣйкая.

Лжговище, с. ср. Мѣсто, дѣто има много лжговы, ливады; ливадакъ, чапрликъ.

Лжгъ, лжгове, лжже, с. м. 1) Ливада, чапръ; лугъ, повобъ. 2) Малка гора, дребакъ на низко вдлѣбнжто мѣсто, лжгакъ въ низннж; гора отъ елахъ.

Не бѣ каджръ овчарь
Да ми ся провѣикне
Отъ висока дѣла,
Отъ зеленъ полога,
Ами ся провѣикнж
Проклятый говядарь
Изъ зелено лжже,
Отъ студень кладенець. *Пѣс.*

Выкни та запой, дѣвойко,
Прѣзь тына гжеты лжговы,
Да не рекжть лжгове:
Вдовица е минжла!
Не е мома минжла! *Пѣс.*

***Лжджа**, с. ж. Т. Банна, естествена топла вода; минеральная баня.

Лжкѣ, с. ж. 1) Мѣсто, около което ся извива рѣка, извито мѣсто край рѣкж; лукѣ. *На лжкж: луковатый, излучистый.* 2) Низко мѣсто край рѣкж, което тѣа залива кога притече; срѣдорѣкъ; полбй, плѣвень. 3) Лжгъ въ 2-то знаменование. 4) Мѣсто, дѣто има добрж пашж.

Свднжлъ овчарь да вечера
На лжкж-тж на трѣвж-тж
Прѣснж рыбж, бѣлж пшж
И си пие руйно вино,
Руйно вино тригодшине. *Пѣс.*

Лжкѣвство, с. ср. Лукавство.

Лжкѣвщипъ, с. ж. Лукашчина.

Лжкѣвтый, въ, ва, во, *пр.* Лукавтый.

Лжкатучене, с. ср. отъ лжкатучжж. Лжкатушене.

Лжкатучжж, ишь, — гл. ср. Лжкатушжж, извивамся, текж на лжкатушжж; лжкѣтжся. *Рѣка-та лжкатучи.*

Лжкатушене, с. ср. отъ лжкатушжж. Лжкатучене, лжкѣтене.

Лжкатушка, с. ж. Лакътушка, лжкѣтушка, извито на нѣчто, лакутка, кривулъ, кривулица; изгибъ, изгибина, излучина. *На лжкатушжж; излучистый, луковатый.*

Лжкатушнтий, — шнъ и — шенъ, шна, шно, *пр.* Что врьви на лжкатушжж, лакътушнтий; излучистый, луковатый, волнйстий

Лжкатушжж, ишь, — шиль, гл. ср. Лжкатучжж, лжкѣтжся.

Лжкѣтжся, иися, — тился, гл. об. Лжкѣтжся.

Лжкж, лжгове и лжци, с. м. 1) Справа обтягнжта съ космъ отъ консжж онашжж за свпрене на гуслж, на гждулка, кемене; гудало; смычѣкъ. 2) Справа обтягнжта съ кютювж за врьгане стрѣлы съ нежж; джит-тало; лукъ. *Не клнѣте кривжж лжци.*

Бѣнкулъ майкж си не слушна,
Наплѣни кобуръ съезъ стрѣлы,
Нарами лжка на рамо,
Та па ми трѣгнж да ходи,
Брата си Радой да трѣси. *Пѣс.*

3) Справа съ обтягнжтж на нежж тютювж за биене влѣнж, наринж, памукъ. — *Божий лжкж*, лжкѣ-тъ, что ся показва на въздуха отъ седмъ различни шаровы, кога вали джждъ и огрѣе слѣнце; бабина риза, бабино платно, бабинъ понасъ, богородичень понасъ, вино-жито, вино-ракна, дзунница, джга, зона, зонница, зонка, зунница; радуга. — *Правъ му нжтъ като лжкж*, да не види добро, да му е кривъ пжтъ-тъ. — *Щемъ свръшимъ работж-тж на лжкж*, щемъ ся бнемъ бой на смръть.

Лжкѣтене, с. ср. отъ лжкѣтжся. Лжкатучене.

Лжкѣтушка, с. ж. Лжкатушка.

Лжкѣтжся, иися, — тился, гл. об. Лжкатучжж *Змина-та, като ходи, вися, лжкѣтжся, па двж укжж-тж си права влнза.*

Лжклекъ, с. м. Птица зайлекъ.

Лжчевица, с. ж. Раст. *Letna minor*, водна ляца, лящовина; рѣска малая.

Лжчене, с. ср. отъ лжчжж.

Лжчець, ум. м. отъ лжжж.

Лжчйло, с. ср. и

Маганѣжъ, ишь,—ниль, *гл. д.* 1) Отдѣляемъ пѣжкы-ты на памукъ, чистѣ памукъ съ маганѣ. 2) Биѣжъ, блѣскамъ, праскамъ, лупамъ, цѣрѣжъ пѣжкого; лунитѣ, битѣ, тузитѣ. — *нижежъ, гл. стр.* Бывамъ маганенѣ — *пентый, прич. стр.* По знаменованпето на глагола.

Магарѣнце, 1) *ум. ср.* отъ магаря. Магарча; ослѣнокъ. *Трай ми, магарѣнце, Марта настига.* 2) Двѣ дѣсчици на брьдо за стягане съ тѣхъ жкбы-ты; витка, кобылчица. 3) Жинотина *Oniscus asellus*, гж-глакъ, данавичка, магарча, мокрець, мокрица, подкамянникъ; мокрица.

Магаретарка, *с. ж.* Която пасе магарета-та.

Магаретарскый, ска, ско, *пр.* отъ магаретаръ.

Магаретарча, *ум. ср.* Малѣкъ, младъ магаретаръ.

Магаретаръ, *с. м.* Който пасе магарета; магарешаръ; ослѣнасъ.

Магарѣтина, *ув. ж.* отъ магаря.

Магарѣтина, *с. ж.* Магарѣщина.

Магарешка млѣчка. Раст. *Taraxacum officinalis*, борець, горець, глушило, глушина, горчивичъ, кашкосъ, конско цвѣтие, млѣчка, падигокъ, ушѣлка; одувѣничекъ, попово гумѣнцо, хасѣмъ, львиный зубъ.

Магарешка ружна. Раст. спина ружна, перуника.

Магарешкый, шка, шко, *пр.* отъ магаря.

Магарескый; ослиный. — *шкы*, нар. Като магаря, магарешкж-тж; по ослиному. *Азъ го праишамъ чловѣчески, онъ ми отговара магарешкы.* — Магарешка кашлица, црна кашлица, запкливица, трѣдуха; коклѣша. — Магарешка работа: а) Нечловѣшка, долна, мръсна работа. б) Тяжка, мѣчна работа. — Магарешкый рай, затворъ, тъмница, драгголикъ, пушкарина, хапсхана; темница, тюрьма. Закаражъ го въ магарешкый рай. — Магарешкый свѣтъ; нечестить, лошъ свѣтъ.

Магарешкый бодилъ. Магарешкый трѣнь, бодилъ, глависто трѣне, главочъ, осѣтъ, палмида, жсѣлъ, растения: а) *Cirsium*; вахлѣчка, волчѣцъ, осѣтъ, полевая серпуха. б) *Carduus*; колючка, чертополохъ, и в) *Carlina*; колючникъ.

Магарешкый кѣстенъ. Раст. *Datura stramonium*, бышка, бывола, быволъ, дивъ орѣхъ, крава, плюскачъ, свинокъ, татула, татулъ; дурманъ, бѣшеное зѣлье.

Магарешкый пелтънъ. Раст. *Artemisia vulgaris*, дивъ пелтънъ, малатра; чернобылъ, чернобыльникъ.

Магарешкый трѣнь. 1) Растения магарешкый бодилъ. 2) Раст. *Xanthium spinosum*, бодилъ, казашкый бодилъ, бутракъ, холера. 3) Раст. *Onopordon acanthium*, гингеръ; татарникъ колючий.

Магарешкы уши. Раст. *Iris germanica*, кривъ дѣдо, ливадаръ, монастирско цвѣтие, патета, перунига, перуника, пиронига, пе-

перуга, турско цвѣтие, хурка; касѣтикъ, цѣтунѣкъ.

Магарешкж-тж, нар. Като магаря, като магарета, магарешкы. *Работи магарешкж-тж.*

Магарешникъ, *с. м.* Птица *Lanius meridionalis*, конска сврака.

Магарешаръ, *с. м.* Магаретаръ.

Магарѣщинъ, *с. ж.* Магарешка работа, магарешко владане; магарѣтина, магарина. Магарѣщина-та не ходи по горы-ты (по дръве-то) и скалы-ты, а по чловѣци-ты. Магарѣщина ся съ паръ не купува. Магарѣщина-та ся жаризва. Който сака магарѣщинж-тж, онъ си ж купува и безъ паръ.

Магарѣна, *ув. ж.* отъ магаря. Магарѣтина, магарѣще.

Магарѣца, *с. ж.* 1) Женско магаря; ослица. *Прѣварся като пуля прѣдъ магарѣцж.* 2) Въ огнище подложка отъ жѣлѣзо като перустикъ за слагане възъ нежъ главни-ты за да горѣтъ по-добрѣ; мечка. — Длъга магарѣца, една игра на тонкж, длъга кобыла.

Магарѣчинскый, нъ, на, по, *пр.* отъ магарѣца; ослицынъ. *Оглядался на магарѣчинж мочкж. Магарѣчинж мочкж да пие!*

Магарѣчися, — чѣлся, *гл. об.* За магарѣцж: ражда магарча, турмися; жеребѣтъся (объ ослицы). *Да си купи магарѣчж, да ми ся магарѣчи, та да ми станжтъ двѣ.*

Магарѣчка, *ум. ж.* отъ магарѣца.

Магарѣще, *ув. ср.* отъ магаря. Магарѣтина, магарина.

Магарѣна, *с. ж.* Магарѣщина.

Магарѣкъ, *с. м.* Магаря. *Побунамъ магарѣкъе.*

Магарѣсамъ (да ся), *гл. ср.* отъ магарѣсвамж. Да ся магарѣсамъ.

Магарѣсвамж и магарѣсувамж (да ся магарѣсамъ), *гл. об.* Магарѣсвамж.

Магарѣсване и магарѣсуване, *с. ср.* отъ магарѣсвамж. Магарѣсване.

Магарескый, ска, ско, *пр.* Магарешкый.

Магарѣй, 1) *ум. ср.* отъ магаря. Малко-то на магаря; магарѣще, пуля, прыля, турма; ослѣнокъ. — *Карай си магарѣ-то*, глѣдай си работж-тж, врьви си изъ пѣтия, не си брькай въ чюдж работж. 2) *с. ср.* Магарѣще въ 3-то знаменованѣе.

Магаря, *с. ср.* 1) Животно *Equus asinus*, магарѣкъ, марко; осѣлъ. 2) Лошъ, инатъ, лѣнивъ чловѣкъ; осѣлъ. 3) Единъ отъ колѣдары-ты, който носи торбж-тж съ даровы-ты. 4) Единъ строй подложка, на кождо турѣть корыто, кога пержтъ. 5) На гждулж исправена дѣсчица, на кождо лѣжжѣть

струны-ты; подставка. 6) Въ игръ гжеть играчь, който е изгорѣлъ. 7) Въ игръ на тонкѣ: играчи-ти, на които сѣ захнѣли другы-ти играчи, та подвръгать тонкѣ-тѣ. — Магаря безъ самарѣ, безъ уши, магаря въ златны дръвѣхъ, чловѣкъ магаря — Отъ конь на магаря; переобули изъ сапогъ въ лапты. На подарено (на хариано) магаря зѣби-ти, петалата ся не глѣдять; даровому коню въ зубы не смѣтять. Бий самаря, да ся стѣца магаря-то; кошку быють, а невѣсткѣ навѣтки дають. Магаря реве, магаря зове. Качилося магаря на магаря. Магаря-то си е все магаря, ако ще бы имало пары и съ товары. И старо да е магаря-то, пакъ е магаря. Магаря и на хаджилѣкъ да иде, пакъ магаря си дохожда. На хаджилѣкъ има и магарета. Мый магаря, да ти плати съ удары. И на магаря-то девятъини. Рыкало магаря, кой го слуша. Поврага тата, ами магаря-то Магаря отъ тимарѣ не проумѣва. Магаря отъ срамъ не мре. Газили магаря мѣтны водж. На моминѣ врата всакакѣ (много) магарета ревятъ. На моминскы врата и магарета-та-та поревавать. Магаря-то, вдига ли уши-ты си, ще врьли товара. Краставѣ-ты магарета прѣзъ девять планины ся подушять. Не умирай ми, магаря, до зеленѣ трѣвѣ! Умрѣ ли магаря-то ми, ако ще никнѣ трѣва, ако не. Навирилъ уши като магаря за хранѣ. Мысли като магаря безъ сламѣ. Замыслился като магаря на праздниѣ паслѣ. Прилична му като на магаря сѣдло. Да чюзаше Господь гарванѣ-ты, измиращѣ магарета-та. Некалесанъ гость готово магаря. Карай, Коле, куцо-то магаря. Прѣди магаря въ ахжрѣ не слизай. На магаря-то разправяли, и то си мрьдило уши-ты. Не дыри магаря на врьвежѣ, а на прѣдежѣ. Дѣтѣ магарета ся скарали (ся рытять) въ младскы ахжрѣ. Като не врьви магаря-то нагорѣ, удри го надолу. Врьжи магаря-то, дѣто иска стопанѣ-тѣ му, на нѣмай грѣжѣ, че влѣкъ ще го изаде. Магаря-то води камилѣ-ты. Магаря-то ся все снѣша, кога да влѣзе въ ахжра. Умрѣло магаря отъ влѣкъ ся не бой. Отъ умрѣло магаря трѣси петала. Чюждо-то магаря на пѣтѣ ся разтоваря. Магаря ли си, самари много. Ако магаря-то не може да удари, самара му може па! Бие самара, като не ѣ ся пада да бие магаря-то. Магаря-то не

бие, та бие самара. Разбира ли магаря отъ кантарѣ. Магаря ся съ тягло не купува. Что ще магаря на сватбѣ! Канили магаря-то на сватбѣ, на му зарѣчали да си земе и самара. Магаря вькаты на сватбѣ или водж, или дръва да носи. Атовѣ-ты ся рытять, магарета-та отдѣвать (умирать). Атовѣ-ти си игражть, магарета-та отдѣвать. Като види магаря-то зорѣ, отъ ата по-напрѣдѣ врьви. Колко да е кескы магаря-то, атъ не става. Слѣзлѣ отъ конь, качился на магаря. Кога заболѣ магаря-то, коня надпрѣваря. Да мя рыта конь, не щаше да мя е падъ, а то мя рыта краставо магаря. Вѣснѣ като магаря отъ конскы мужы. Магаря паха, магаря бара (трѣси). Чловѣкъ е чловѣкъ, чловѣкъ е и магаря. Зять роднина и магаря стока! Приличны магарета и на пазарѣ има. Не знае да даде на едно магаря водж. Не знае да раздѣли на двѣ магарета сламѣ. Да му побѣлѣ глава-та като на магаря коремѣ-тѣ.

Магаріасамъ (да ся), гл. свр. отъ магаріасвамся. Да ся магаросамъ, да ся вмагарѣ. **Магаріасвамся** и **магаріасувамся** (да ся магаріасамъ), гл. об. Ставамъ като магаря, владамся магарешкѣ-тѣ; магаросвамся, вмагаривамся, вмагаретивамся.

Магаріасване и **магаріасуване**, с. ср. отъ магаріасвамся.

Магданѡзецъ, ум. м. отъ магданѡзъ. Мало магданѡзъ.

***Магданѡзъ**, с. м. Раст. *Petroselinum sativum*, майданѡзъ, петружелъ; петрушка. **Магданъ**, с. м. 1) Було, дувакъ, прѣкрывъ, кавракъ, мръжня на булкѣ; покрывало для невѣсты.

Нѣто е ружя, нѣто трендафилъ,
Нѣ ми е това кумовый магданъ,
Кумовый магданъ, дѣверовъ вѣнецъ. Пѣс.

2) Напѣзъ като рясѣ отъ сребрьны пары за накытъ на булкѣ; лакатникъ, мѣдинокъ, расенъ вѣнецъ.

Магѣнсамъ, гл. д. свр. Да магнѣсамъ.

Магѣненикъ, с. м. Магесеникъ.

Магерѣнчи, с. ср. Едно цѣтѣще.

Магерѣние, с. ср. отъ магерѣкъ.

***Магерница**, с. ж. Гр. Въ монастырь мѣсто, дѣто ся готви застѣе, мутвакъ; кухня, повѣрня.

***Магерѣкъ**, ишь,—рилъ, гл. д. Гр. Врьшыкъ, кжтамъ нѣчто. Какво го магерѣшь?

Магѣсеникъ, с. м. Магнесеникъ.

Магнѣсамъ, гл. свр. отъ магнѣсвамъ. Да магнѣсамъ; очароватъ, околдоватъ, обво-

рожить. — сантый, прич. стр. околдованный, очарованный, обвороженный.

Магичесамъ и магичесуамъ (да магичесамъ), гл. д. 1) Съ влѣхуване, съ врачюване, съ магии омайвамъ пѣкого, пѣчто; очароватъ, околдовывать, обвораживать.

Майка ти магисница-та
Магиса горж и водж;
Живж е змиж хванжла,
Въ ново ж грѣни туржкла,
Съсѣ бвлж ж бодилъ поджкла. Пѣс.

2) Омайвамъ, излѣствамъ, прѣлѣствамъ, излѣгвамъ; очаровывать. *Магисса мя съ думж-ты си.* — мей, гл. стр. Бывамъ магиссанъ.

Магичесване и магиссуване, с. ср. отъ магичесамъ.

Магисеникъ, с. м. Магесеникъ, който прави магии; магисничаръ, магесеникъ, бродникъ, вражалець, вѣщикъ; колдунъ, чародѣй, волшебникъ.

Магисеница, с. ж. Който прави магии; магисница, магисничарка, бродница, вѣщица, вѣщерица; колдунья, колдовка.

Майка ти магисница-та,
Майка ти омайница-та
За тебе ризы съшива,
Всякакви былкы обшива,
Омразны былкы раздѣляж,
Дано тя, Радо, намразж. Пѣс.

Магийка, у. м. ж. отъ магия.

Магиранъ, с. м. Гр. Раст. *Origanum majorana*; маеранъ, маюранъ.

Магисничарка, с. ж. Магисница.

Магисничаръ, с. м. Магисеникъ.

***Магия, с. ж.** Гр. Мимо искусство за правление свръхестественъ пѣчта; влѣхуване, врачюване; волшебство, колдовство, чародѣйство.

Магъ, с. м. Въ клятвж: *магъ да тя опали, языка да ти изгори!*

Маданецъ, у. м. м. Малкъ маданъ.

***Маданъ, с. м.** Т. Направа, дѣто работятъ желѣзо-то; самоковъ, видня.

Мадемецъ, у. м. м. Малко мадемъ.

***Мадѣтъ, с. м. Т.** Руда.

Маджарка, с. ж. Австрийска жлѣтица, мипцъ, бременъ.

Маджарскый понасъ. Единъ видъ шивъ шарка, съ коѣто кожухари шарятъ кожюсы.

Маджарця, с. ср. Одно сребрьно грошя.

Кана-та му обпизана,
Обпизана, панизана
Все грошчета маджарчета
И крѣстаты половаци. Пѣс.

Маджунецъ, у. м. м. Малко маджунъ.

***Маджунъ, с. м. Т.** 1) Лѣкъ, цѣръ на кашжъ за укрѣпение здраве-то. 2) Вино шира,

мѣсть, сварено гжето за ядене; пегмезъ. 3) Гроздје, дини и другы овоциа варенъ въ петмезъ; агда, ржчелъ; родъ варѣнья

Маѣжъ, с. м. Маане, вретина

Маеранъ, с. м. Магиранъ.

Мажж, ешь, мазѣхъ, мазѣлъ (мазвамъ, да мажж, мажувамъ), гл. д. 1) Натрѣквамъ, покрывамъ пѣчто съ мазъ, съ масло, или съ что да е мазно; мазать. *Мажж кола-та да не скрѣцать. Мажж царвулж-ты да омжкнжтъ.* 2) Блѣж, лѣжж, покрывамъ стѣжж на кѣжж съ лѣнеж; штукатурить. *Мажж кжжж-тж.* 3) Прѣпранямся прѣдъ пѣкого, врѣжж, приказвамъ сладкы думжъ за да му угодж; лѣстж; лѣтитъ, потворствовать, зайскивать. *Едного лѣсти, другого маже.* — *жжжж, гл. стр. и възвр.* По знаменоване-то на глагола. **Мазантый, прич. стр.** 1) Натрѣканный съ мазъ, съ мазно пѣчто; мазанный. 2) Лѣпелтый; штукатуренный. — *Отпрѣдъ маже и глади, отзадъ гробж копае*; сперѣди любилъ бы, а сзѣди убилъ бы, или: онъ лѣжкою кормитъ, а чѣреномъ глажъ колить. *Ласка-тель-тж прѣдъ тебж маже, глади, а от-странж трапж копае. Който има много масло, маже си и носа. Болж му ма-сло-то, че си маже и царвулж-ты. Да ли го е булка мазала, или го е котка дракала!*

***Мазѣ, с. м. Т.** Мааза.

***Мазаджия, с. м. Т.** Маазаджия.

Мазало, с. ср. Одно растение.

Мазане, с. ср. отъ мажж.

Мазаница, с. ж. 1) Лѣнеж на стѣжж; штукатура. 2) Малка селска кѣща отъ плетъ и измазана съ глинж; мазанка, мазаница. *Бѣга по студени-ты чоминци, по тѣм-ил-ты мазаници да гаси на момж-ты лонжж-ты свѣци.*

Мазатный, —тънъ и —тенъ, тна, тно, пр. Мазный, тлѣстый, брѣвѣный; тѣмный. *Дали му двѣ кобылжкы брѣзатнж и двѣ кравицжкы мазатнж, двѣ овцици власатж.*

Мазатка, с. ж. Който маже.

Мазѣкъ, с. м. Който маже; мазальчикъ.

Мазвалъ, гл. мн-кр. отъ мажж; мазывать.

***Мазбатъ, с. ж. Т.** Записка съ изложение пѣкакво дѣло, законы-ты по него и рѣше-ние-то му, подписана отъ пѣколко души.

***Мазгалъ, с. м. Т.** Мжзгалъ.

***Маздракъ, с. м. Т.** Мжздракъ.

Мазилка, с. ж. и

Мазило, с. ср. Мазъ за мазане, за подма-зване съ неж пѣчто.

Мазина, с. ж. Мжзина.

Мазий-кокалъ. Раст. *Ranunculus reptans*, жлѣтурця, разгонъ; ралункулъ.

Мазніиъ, с. м. 1) Камъиъ зеленъ, мякъ, глинистъ, та лесно ся сѣче; турскы ся нарича *кориумъ-таиъ*; отъ него дѣца-та си правять мѣшета да играють на орѣхы. 2) Точено, мѣсено нѣчто съ мазъ, съ масломъ; банница, млинъ, плакеда, тутманикъ. 3) Чловѣкъ, който маже и гладѣ прѣдъ другы-ты; мѣстина; лъстець, потворщикъ. *Страшенъ е мазникъ*.

Мазиниъ, с. ж. 1) Мазъ; мазъ, жиръ. 2) Киръ, кирливо, умацано, укрплено на нѣчто; грязь.

Мазинца, с. ж. Койато маже и гладѣ прѣдъ другы-ты; мѣстина.

Мазничгый, — чкъ, чеа, чко, пр. *смякч*. отъ мазниъ.

Мазничя, ум. ср. Банпчка, млинецъ, тутманичецъ.

Мазнувамъ, гл. уч. отъ мазниъ.

Мазниъ, — зыиъ и — зень, зна, зно, пр.

1) Что има много мазъ; тлъстый; жирный, тучный, сальный. 2) Что има много масло; масляный, масленистый. *Мазни орѣхы*. 3) Направеный съ много мазъ; тлъстый; жирный. *Мазно пастие*. 4) На мазаный, намацаный съ мазъ; сальный. *Мазны ржицъ, мазна дръва*. 5) Что може да ся маже; жилавый, лѣплавый. *Мазна глина*; жирная глина. 6) Гладкий, равный, дюзъ; гладкий. *Мазно дрьво*, гладко, безъ сажылы, безъ клоновы. — зно, нар. По знаменование-то на думж-тж. — *Мазна Гана*, койато маже и гладѣ.

Мазниъ, ешь, — нѣлъ, гл. ед-кр отъ мазниъ; мазнуть. — нжтый, прич. стр. мазнутый.

Мазуль, с. м. Справа за снуцане по неж дрьвѣ, труше по стрѣмно. — *Иде на мазуль*, совсая, та ся пльзие надлъжъ.

Мазыца, ум. ж. Малко мазъ.

Мазъ, с. ж. 1) Тлъстия, мазнина, лой, сало; жиръ, сало, вѣрвань. *Свинска мазъ*; лг-да. 2) Мазилка за мазане съ неж нѣчто; мазъ. — *Като бубрежъ въ мазъ*. *Отъ мазъ-тж нѣма хаиръ, а не отъ изварж-тж*.

Май, нар. Тако речи, комай, почти; почти, нѣсколько. *Май голѣмичкъ*. *Май не е така*. *Май му сж длжкы ржицъ-тж*.

Май, с. м. Пятый мѣсяцъ; нѣчо.

Майданѡзецъ, ум. м. Малко майданозъ.

Майданѡзъ, с. м. Гр. Магданозъ, раст. *Petroselinum sativum*, кокошна, рыба мерудина, рыбака чорба, петружелъ; петрушка.

Майка, дат. п. майци, зват. п. мѣле, с. ж. 1) Жена, койато има дѣца; матеръ; мать, матеръ, мѣтка. *Умрѣла майка имъ, та осталь сирачета*. 2) Снѣха на свекръвъ си и зять на тыщъ си казвать майка. 3) Почѣтно название на старж женж. 4)

Женско животно, което е раждало; мѣтка. *Не глѣдай телѣ-то, а майкж му*. 5) У женж, у женско животно мѣсто-то, дѣто ся зачева малко-то и дѣто сѣди, доклѣ ся родитъ; *uterus*; мѣтка, плодница; мѣтка. 6) На рѣкж, на чешмж: мѣсто-то дѣто изтича; изворъ, глава; вершина, верховье, истѡкъ рѣкы. 7) Нѣкое количество пары; глава, главница, главно; капиталъ. 8) На робушь побдѣгата половина, въ кождо влиза нѡкъса-та, когато бѣлѣжатъ на него нѣчто; мѣтка, женско. — *Горска майка*, едно растение; горять го, та нѣ дьма му пушять малы дѣца, что плачють на сына си. — *Зѣмина майка*, наѣскомо *Scutigera coleoptrata*, зѣмекый запрътъкъ, скринна. — *И мене с майка родила*, и азъ съмъ чловѣкъ. — *Отъ стара майкж дѣтъ е юнакъ*, уменъ, добръ чловѣкъ. — *Не е пряла майка ми за него*, малко мя е грѣжила. — *Хванжлы го майкж-тж*, полудѣлъ. — *Кому майка, кому мащеха*. *Смѣйтеся дѣца*, че ся смѣе майка въ и баща въ. *Какъ-зѣто майка-та и баща-та, такъвъ и сынъ-тж*. *Свидлива майка, крадлива дѣца*. *По майкж-тж щешъ познаешъ и дѣщерж-тж*. *Единъ глѣда майкж-тж, другъ дѣщерж-тж*. *Глѣдай майкж-тж, зимаи дѣщерж-тж*. *Дѣтя безъ бащж е половинъ сирача*, а безъ майкж цѣло. *Не цѣла майкж прѣсенж рибж*. *Глѣда като посрано дѣтя (телѣ) майкж си*. *Страдна майка и на слѣпо дѣтя*. *Жална майка на мрътво дѣтя ся радва*. *Еажъ, Райце, до хлѣбъ, майци*. *Доклѣ дѣтя-то не заплаче майка му цѣцж не му дава*. *Вѣжжянова майка не плаче, а Стопанова*. *Вѣжжянова майка бѣло носи, а Стопанова черно*. *Съ майкж дѣврѣмъ, а съ мжжж прѣзъ море*. *Чякалъ е на майка си въ корема толкова врѣмъ, та сега не може ли да очикава малко*. *Дали му прася, той иска и на прася-то майкж-тж*. *Бий, Тодорчѣ, майкж си!* *Что му мжслѣть боца и майка*, да го не сполѣтѣва, что му мжслѣть хора-та, то да го снамѣри. *Голж като отъ майкж роденъ*. *Правж като отъ майкж роденъ*. *Свнж-це, видѣ-це-мж, чиж майкж нѣма*. *Ха майка му хортувала, ха вѣтрж вѣкало — все му е едно*. *Мока и негова майка на еднж рѣкж ризы сж пралы*. *Капа му ся крои, майка му ся бои*. *Жена-та давала млѣко, а майка-та пельнж*. *Щжле като мащехж майкж*. *Лема го е майка ти родила, та го жалишь!* *Что мя глѣдашь, като посрано телѣ майкж си*.

Прѣваря като прѣля майкж си. Мрази майка снѣжж-тж като чюжденкж. Майка на теѣка, теѣко на майкж, останж майка безъ дѣца! Майкж църкы клѣмѣж не избира.

Майко и майкы! междом. За чюдене.

Майкынтий, нѣ, на, по, пр. отъ майка. Майчинтий.

Майлка, с. ж. Маение, маежъ, губеше врѣмя, залѣсна, зилѣсна. *Бабинж баилкж, дѣдовж маилкж.*

***Маймаръ и маймаринъ, с. м. Т.** 1) Майсторъ да прави кжцѣ, сграды; архитѣктъ. 2) Който умѣе да разтрыва.

***Маймуна, с. ж. Т.** Животно *Simia*; обезьяна, мартышка. — *Маймуна* е, казвася за чловѣкъ хытръ, даволитъ, или когѣто повтаря каквото правятъ други-ты.

Маймунка, ум. ж. отъ маймуна.

Маймунекый, ска, ско, пр. отъ маймуна. *Маймунскый суражъ.*

Маймунчи, ум. ср. отъ маймуна.

Майна, с. ж. Майка, срѣщася въ пѣсни-ты. *Майно-лс, стара майчице!*

***Майна, с. ж.** Въ изречение: *сторихмы, направихмы майнж, оставихмы, спряхмы, прѣстанихмы, напустихмы, ариисахмы.*

Майрушка, с. ж. Въ гатанкж за сокай: *крушка на майрушкж.*

Майсторица, с. ж. Жена, мома майсторъ, майсторка; мастерѣца.

Майсторица, с. ж. Умѣяние, знаніе да ся прави нѣчто, както трѣбва; майсторлжжъ, искусство. *Майсторица козж пасе: пять закара, три докара.*

Майсторка, с. ж. Майсторица.

***Майсторлжжъ, с. м. Т.** Майсторица. *Това ся вика майсторлжжъ: хайдунинж хайдунина да краде.*

Майсторѣсамъ, гл. свр. отъ майсторѣсамъ. Да направѣж, да измайсторѣж; мастерѣтъ.

Майсторѣсамъ и майсторѣсувамъ (да майсторѣсамъ), гл. д. Направямъ нѣчто, измайсторявамъ; мастерѣтъ.

Майсторѣсане и майсторѣсுவане, с. ср. отъ майсторѣсамъ.

Майсторекый, ска, ско, пр. 1) Что е на майсторъ, за майсторъ; мастерскѣй. 2) Изкусный, хытрый, изваденый; мастерскѣй. — *скы, нар.* Изкусно, хытро, извадено, съ майсториж; мастерскѣй.

Майсторчи, ум. ср. Малкж, младъ майсторъ.

***Майсторъ, с. м. Т.** 1) Който е изучилъ добръ нѣкой занаятъ и е станѣлъ учитель за него; мастеръ, учитель по ремеслу. 2) Който е изкусенъ на нѣчто, умѣе да го

прави, както трѣбва; мастеръ, мастакъ. 3) Комуто иде отъ ржкы за нѣчто, много е врьденъ, кадхренъ да го направи; дѣка.

4) Долгеринъ, зидаръ; плотникъ. — *Всѣка работа отъ майстора си ся бои. Гладж-тж на много работѣ е майсторъ. Да познава, кой му е майсторъ. Богъ да тя чова майсторъ да не ти клюкне у кжци. Майсторъ съмъ, майсторъ, въ горжж-тж съмъ расѣлж. Майсторъ Костъта врѣменаръ-тж: отъ три букж двѣ врѣмена, одно-то нададено. Майсторъ чловѣкж врѣменаръ, дѣца-та му сврѣделари. Майсторъ Банко девять занаята знае: борина цѣпи, катранъ вари, скрипци прави, тряска бере . . . Майсторъ като козж.*

Майсторица, ув. м. отъ майсторъ. Голѣмъ майсторъ; мастерѣще.

Майсѣ, с. м. Т. 1) Мѣсяць Май. 2) Торъ, лайна, гюбре; навѣзъ.

Майтапѣние, с. ср. отъ майтанѣжся.

***Майтапѣна, пр. неизм. Т.** Който обычна да ся майтапи, да ся подиграва.

***Майтанъ, с. м. Т.** Подбивъ, подигравка. *Зелж го на майтанъ, на подбивъ, на подигравѣж.*

Майтанѣжся, ишся,—пѣлся, гл. об. Зинамъ нѣкого на майтапъ, бѣж си шнагж съ него, подигравамъ; шутитъ, издѣваться.

***Майхѣнъ, пр. неизм. Т.** Сладко-прокыселенъ.

Майца, ум. ж. отъ майа. Малко маж.

Майчина мѣтвика. Раст. *Nepeta cataria*.

Майчинѣна, с. ж. Наслѣдство, имане отъ майкж.

Майчинекый, ска, ско, пр. Майчинтий.

Майчинтий, нѣ, на, по, пр. отъ майка.

Майкынтий, майчинскѣй; матерѣнскѣй, материнъ. *Съ чюждж нитж на майчинъ помянж. Майчина клятва всѣкога стига. Майчина клятва на сухо не пада. Дай му лулж тотомъ да ти изкаже и майчино-то си млѣко.*

Майчица, ум. ж. отъ майка. *Майчица, че пакж майчица. Майчица—сѣвичца.*

Майчичка, с. ж. Женско чядо, прилично на майкж си; мамнуша; матерѣна дочь.

Майчѣж, ишъ,—чѣлъ гл. д. Казвамъ мамо.

Прощавай, роде, прощавай:
Въ чюждж цѣж кжцж да идж,
Чюждж цѣж майкж да майчѣж,
Чюждый цѣж бацж да бацж,
Чюжды цѣж братѣ да братж,
Чюжды цѣж сестры да сестрѣж. *Пѣс.*

Макавѣн, с. м. мн. Така наричатъ понѣйдѣ прѣвзы-ты дванадесѣть дни на мѣсяць Августъ. Прѣвъ тѣзи дни женѣ-ты назѣтъ да

не пержть дрѣхы, да не бѣлять платна и да не кълѣхтъ дѣца. По врѣмя-то прѣзь динты Макавеи лучать каква ще бжде година-та.

Маказчійка, с. ж. Птица *Dafila acuta*, кукурукъ.

Макамъ (да ма́киж, ма́кнувамъ), гл. д. Топѣх соль, ниперь, или друго нѣчто съ хлѣбъ; макать. *Не учи старца да мака кайца, онъ знае и по три на залѣжъ.* — *мѣя*, гл. стр. Топѣся; макаться. — *кантый*, прич. стр. Топеный.

Маkanie, с. ср. отъ ма́камъ. Топение; маканіе.

Макара́, с. ж. Т. 1) Колелце съ жлѣбъ за връвъ, за вѣже да ся тягли съ него; скрипецъ; блокъ. 2) Нѣчто, на което има намотаны конци; катушка, мотушка. *Макара конци.* 3) Болкото конци има намотаны на едик макаражъ. *Изшила, изхабила двѣ макараж конци.*

Макари́ца, ум. ж. отъ макара́.

Макари́чка, ум. ж. отъ макари́ца.

Макаръ, съжж. Гр. 1) Пб-чясто съ частици *да, и да, че*: понѣ, ако и да; хотъ, хотѣ, хотѣ бы. *Продумай макараж двѣ думѣ. Хапни си макараж и да ти ся не паде, и да не си гладенъ. Макараж че съмъ старъ, пакъ още можъ да работѣ.* 2) Понѣ, баремъ, божемъ; хотъ. *Макараж малко.*

Мака́тецъ, ум. м. и мака́тця, ум. ср. отъ мака́тъ.

Мака́тъ, с. м. Т. Постилка за миндеръ.

Ма́кбулъ, пр. неизм. Т. Приятый. *Това не ми е макбулъ, не ми е приятно.*

Ма́ккиа, с. ж. Една трѣва, расте понивы-ты.

Ма́кнувамъ, гл. уч. отъ ма́киж. Топнувамъ; ма́кивать.

Ма́киж, ешь, — нѣлъ, гл. ед-кр. отъ ма́камъ. Да топнѣж; ма́кнутъ. — *пжтый*, прич. стр. Топнѣжтый; ма́кнутый.

Ма́ксеуджѣна, с. м. Т. Който има ма́ксеуль.

Ма́ксеулець, ум. м. отъ ма́ксеуль. Малко ма́ксеуль.

Ма́ксеуль, с. м. Т. Ма́ксеуль, произведение, рожба отъ земь-тѣх; урожай.

Ма́ксеушь, с. м. Т. Ма́ксеушь, служба; служба, должностъ.

Ма́ксеушъ, нар. Т. Ма́ксеушъ, парочно; парочно, парочито, парокомъ.

Ма́къ, с. м. Раст. *Papaver*, божія, божичка, божюрига, божюрокъ, божюрь, божнянка, була, дивъ хашашъ, гаушина, капи-коса, каджика, кокуружна, мачецъ, напаронка, напоруна, пеперуга, пламяница, плюсковъ, плюсковыць, пушпакъ, пукалъ, пѣпнакъ, трамбула, тутенка, хашашъ; ма́къ.

Мала́! междом. Ала! *Мала съмъ страхопъзлѣ!* ала съмъ страховѣвъ!

Мала́къ, с. м. Малко-то на быволицѣж; малая, быволицѣ.

Мала́ксамъ, гл. свр. отъ мала́ксамъ. Да баалдисѣхъ, да ми припаднѣ; упасть въ обморокъ, обмереть.

***Мала́ксамъ** и **мала́ксувамъ** (да мала́ксамъ), гл. ср. Гр. Дохожда ми навѣсъ, пада ми укропъ, припада ми, прѣмалѣва ми, прѣмирамъ, баалдисвамъ, баалдисвамъ; упадѣтъ въ обморокъ, обмирать.

Мала́ксаманѣ и **мала́ксуванѣ**, с. ср. отъ мала́ксамъ. Навѣсъ, укропъ, припаданѣ, прѣмалѣвашѣ, прѣмиранѣ, баалдисванѣ, баалдисванѣ; обморокъ.

***Мала́ментый**, нѣ, па, но пр. Гр. Златный, позлатеный; золотой.

Отдолу идѣтъ до три овчары:
Првътый-тъ носи прикованъ кривакъ,
Вторый ми носи мѣдны кавалы,
Третий ми носи маламень пръстенъ. *Пѣс.*

Малам́осамъ, гл. свр. отъ малам́осамъ. Да позлатѣж; позолотить. — *сантый*, прич. стр. Позлатеный; позолоченый.

***Малам́осамъ** и **малам́осувамъ** (да малам́осамъ), гл. д. Гр. Позлатнавамъ, златѣж; золотить. — *мѣя*, гл. стр. и *възвр.* Позлатнавамся, златѣжся; золотиться.

Рѣжы му си посребрихъ,
Скуты му си позлатихъ
Брада му си маламоса. *Пѣс.*

Малам́осванѣ и **малам́осуванѣ**, с. ср. отъ малам́осамъ. Позлатнаванѣ.

Мала́ра, с. ж. Брадва, манара, сѣкыра, наджакъ, балтия; топоръ.

Мала́рица, ум. ж. отъ мала́ра. Брадвица, сѣкырица; топорѣжъ.

Мала́самъ, гл. свр. отъ мала́свамъ. Да ся уморѣж, да паднѣж, да запрѣж, да ослабнѣж; устѣтъ.

Мала́свамъ и **мала́ксувамъ** (да мала́самъ), гл. ср. Уморнавамся, падамъ, запирамъ, ослабнамъ; уставѣтъ.

Мала́сванѣ и **мала́ксуванѣ**, с. ср. отъ мала́свамъ. Уморнаванѣ, умора.

Мала́тра, с. ж. Раст. *Artemisia vulgaris*, бѣль пелынъ, дивъ пелынъ, магарешкый пелынъ, морачъ; чернобыль, чернобыльникъ.

Мала́ця, ум. ср. Малко-те на быволица, быволицѣ, турмачѣ, малакъ.

***Мала́джѣна**, с. м. Т. Който ходи да дѣри, дѣи заровено иманѣ.

Мале́, *зват. пад.* отъ неупотрѣбительно *мала*; мамо. *Мила мале! Стара мале!*

Малё́, с. ср. Малешка.

Малѣндый, дя, до, пр. смякч. отъ малкый. Маленкый, малечкый, маленый.

Дѣвойчице, драга любичице,
Любилъ бѣхъ те, ала си малечко.
— Малендо е зрьно бисероу,
Маленда е птица прѣвнерица! *Пѣс.*

Маленкый, ка, ко, пр. смякч. отъ малкый. Малендый, маленый, малечкый, малечкавый, мышиный, мышиный.

Любилися люди млади
Отъ маленкы до голычы,
Стажъ время да си земжы. *Пѣс.*

Маленый, нь, на, по, пр. смякч. Маленкый.

Влѣзла ми Іанка въ маленъ градинкѣ,
Набрала Іанка отъ здравецъ ми пѣныцъ. *Пѣс.*

Малѣчкавый, въ, ва, во, пр. смякч. Маленкый, малечкый.

Ой Сикулче мило внуче,
Твой-та грыжа мя изало,
Что те женихъ малечкаво. *Пѣс.*

Малѣчкый, — чькѣ, чка, чко, пр. смякч. отъ малкый. Маленкый.

Малѣшка, с. ж. Малкый прѣсть на рѣкѣ; малѣ, малакъ, кутя, кутро, кутря, кутрець, кутель; мизилецъ.

Маливида, им. соб. женско въ пѣсни-ты.

Малигавый, въ, ва, во, пр. Който има по лице-то си грады отъ шаркѣ, отъ сыпаннѣж, или отъ друго пѣто; сыпаннѣжавый, брождавый, грапавый, марулавый; рябой, порябѣлый.

Един ми ѣж много кудить:
Низка была, та дебеда,
Модра была, малигава. *Пѣс.*

Маликѣ, с. м. Въ пѣсень за клятвѣхъ:

Не съмъ ти майка,
Маликѣ те удрилъ,
Тукъ съмъ ти жена,
Желка ты удрила!

***Маликнаѣ, с. ср. Т. Владаше.**

Малина, с. ж. 1) Мѣжева сестра мома, прѣдъ кождо има и другъ по-голѣмъ сестрѣ и тѣа още мома. 2) Така паричѣ жена родинѣ-ты на мѣжа си, конто е заварѣла дѣвойкы. *Калино ле Радо, малино!*

Малина, с. ж. Раст. *Rubus idaeus* и него-вый плодъ; бобинкы; малина.

Малининый, ика, ико, пр. смякч. отъ малкый. Много малкый маленкый.

Мло, Мло малинино
Катъ си мало, тѣи си драго:
На Бога си домильло,
На людѣ си додражило. *Пѣс.*

Ты си имашъ девѣтъ кулы шары,
Шары давай, лю душѣ не давай,
Че си имашъ дѣца малинины. *Пѣс.*

Малинка, ум. ж. отъ малина. — *Калинка малинка*, животинка литмара.

Малинка, ум. ж. отъ малина.

Малинко и

Малинѣ, им. соб. мѣжеко.

Малица, с. ж. Чюковѣ-ти, бутувѣ-ти на тѣно-вицѣ; малица.

Малка Коляда. День-тъ прѣдъ Рождество Христово, 24 Декемвриѣ, суха Коляда: день на кануѣ Рождества Христова

Малко, нар. в малкый.

Малкомѣ, нар. Мало.

Малкошанѣ, с. м. Малкый.

Малкый, — лѣкъ, лка, лко, пр. Малый, неголѣмый, ѹпечѣкъ; малый, небольшой.

По-малкый; мѣньшій. По-малка сестра, по-млада сестра. Едно отъ друго по-малкы дѣца, дребнѣ дѣца; малъ мѣла мѣньше. — Малѣкъ чловѣкъ: а) Нѣсъкъ чловѣкъ, дребенъ б) Не членъ, не отъ прѣвѣ-ты. — Отъ малѣкъ, още отъ дѣтя, когато съмъ былъ още малко дѣтя; съзмала, съ малолѣтства. Отъ малкы ся познавали. — Това бѣ малкый диаволъ, станѣ малка пакость, малко зло, можѣше да дойде и по-голѣмо. — Малко, нар. Мало, малѣ, не много, суцѣа, трошка, тронѣа, мрѣва; мѣло, малинѣа, малинѣа, мѣлость. По-малко; мѣньше, мѣнѣе. По-малко отъ други-ты; мѣнѣе чѣмъ другѣе. Най-малко; мѣнѣе всего, най-мѣнѣе. — Малко, много: а) Малко ли, много ли, не ся знае; много ли, мало ли. Малко, много, земжы го.

Малко ся много поварди

Отъ Петровъ день до Илинденъ. *Пѣс.*

б) Колко-годѣ; немиого, немиожко, кое какъ. Малко много, знае го. — *Отъ малко малко, колко-годѣ; мало-мѣльски. — Малко останѣ да го бис; толькы не прибѣлъ его. — Още малко, не е така, не е истина, да прощавашъ. Мои-ты овѣа даватъ по окѣ влѣжъ. — Още малко, сир. не е истина. — Нарѣчѣе малко ся съединѣва съ други нарѣчѣна и съ прѣд-лозы, та правѣ нарѣчѣна сложнѣ: Безъ малко (безмалко): а) кога не достига малко, или иска още малко до, не докрай, не на-пѣно; невестуно, неиполнѣ. Изѣде безъ малко ѹлѣжъ питѣ. Безъ малко не е свршилъ работѣжъ си; онъ немиого не кончилъ своѣо работѣ. б) Насмалко, токо что не; еднѣ, чуть. Безъ малко щѣше да паднѣ; чуть не уиѣлъ. — На-малко (намалко), съ чѣстица най, най-намалко, най-малко-то колкото може; мѣ-пимумъ чѣго-нибѣдъ. Най-намалко той има пѣтдесѣтъ годинѣ — Насмалко, без-малко; еднѣ, чуть. Насмалко щѣше го изпуснѣ. — По малко (помалко), лека по-лека, едно по едно, не брѣзо; исподоволь.*

Малко помалко може ся исправи. Малко помалко отива напръдъ. — Малка Еанка за копанкѣ, а голѣма за сѣдѣнкѣ; на рабѣту позадъ послѣднихъ, нѣдѣу напередъ первыхъ. Голѣма-та рыба каде по-малкѣ-тѣ. Дѣто чюешъ много кагоды, малкѣ кошницѣ носи. На прѣсвалено лозе малкѣ кошницѣ занѣсай. Малка кокошка малкѣ яйца носи. Малка кокошка всякой день карка. Малка кокошка, а около голѣмна пѣтелѣ. Малка-та крава малко телѣ ражда. Малко вирѣя дребна рыба Въ малко село чѣсто вирѣя. Малко-то камѣня кола-та прѣтурѣ. Малка милостѣнна отъ много бѣды избава. Малка е градинка, дълга е годинка. Малкѣ лѣжець, голѣмѣ крадець. Малкѣ святець малкѣ и вѣнець. Да е малко, че да е сладко. Все е малко на повово око. Който много иска, загубва и малко-то. Колакто си всякога, тѣ ся все малко по-долень показвай. Малко много отъ Бога е. Малко благословѣна, много неволѣна. Малко говори, много слушай. Малко хитрувай, по-малко хортрувай. Малко имотѣ, много умѣ.

Малкѣиць, с. м. Малкошанѣ, мѣсяць Февруарѣи, малѣиць мѣсяць, малѣиць сѣчко

Малѣицькѣиць, — чѣкѣ, чѣка, чѣко, пр. смякѣ. отъ малѣиць. Маленѣиць.

Мало, нар. Малко.

Малобройнѣиць, — бройнѣ, бройна, бройно, пр. Что е малко на брой; молочѣсленѣиць.

Маловѣиць, вѣ, ва, во, пр. Малѣиць, малѣиць. Малово чрно царѣа отъ конѣ повдига. Гат. — Бѣха.

Сакамъ да ся омѣжѣ

За едно момѣя малово

Отъ дванайсетъ годинѣ. Пѣс.

Малокѣиць, — вѣнѣ п — вѣнѣ, вѣна, вѣно, пр. Който нѣма грѣиѣкѣ за нѣчто, безгрѣиѣиць, който нѣма опашѣкѣ слѣдъ себе-си, та да му мысли. Младожѣнѣиць-тѣ сѣ малокѣиць

Маломѣиць, с. ср. отъ маломѣиць.

Маломѣицькѣиць, — щѣнѣ п — щѣнѣ, щѣна, щѣно, пр. Слабѣиць, немощѣиць; маломѣицькѣиць.

Маломѣицькѣиць, ииѣ, — щѣиѣ, гл. д. Правѣиць нѣкого да ослабѣиць, изнурѣивамъ нѣкого; томѣиць.

Малосѣиць, тѣ, та, то, пр. Въ изречѣниѣ: *Роговато малосѣиць.*

Малосѣицькѣиць, — жѣиѣ п — жѣиѣ, жѣна, жѣно, пр. Който е малѣиць на снагѣ-тѣ; малѣиць тѣломѣиць.

Малоумѣиць, — мѣиѣ п — мѣиѣ, мѣна, мѣно, пр. Който има малко умѣ; малоумѣиць.

Малѣиць, ииѣ, — лѣиѣ, гл. об. Показѣвамъ малѣиць.

Не малѣиць, малѣиць момѣиць,

Чѣе е черѣя на лѣиѣиць?

— Чѣе да е, малѣицьно е,

Малѣицьно е, татковѣ е. Пѣс.

Малѣиць, ии. соб. женско.

Малѣицькѣиць, с. ж. ии. Голѣиць, дебелѣиць, мѣиць нѣтѣиць чѣицькѣиць, бѣицьбарѣиць, топачѣиць, топузѣиць, шѣицьпѣиць.

Малѣицьна, нар. Малко душѣ; немѣицьноѣиць.

Малѣицьна знаѣиць тѣиць работѣиць.

Малѣиць, нар. Малко, мало. Лѣицьнѣ Марко малѣиць да прѣспѣиць.

Малѣиць, ии. соб. мѣицьжеско Довѣиць, Малѣиць, Величѣиць! — Не иде, бѣиць, безъ тебе.

Малѣицьнѣ и малѣицьнѣ, нар. Малко нѣиць.

Малѣицьгѣиць, с. м. Малко момѣиць.

Малѣицькѣиць сѣчко. Мѣицьиць малѣицьнѣ.

Малѣиць, малѣиць, малѣиць, малѣиць, пр. Малѣицьнѣиць.

Малѣиць работа голѣицьма срамѣицьта. Учиѣиць отъ малѣиць, кога остарѣиць да не ти е жѣиць. Все что е мало, е мило, само малѣиць рыба не е мила. — Остави го сѣ малѣиць душѣиць, полумѣицьрѣицьта.

Малѣиць, гл. ср. Малѣиць, плачѣиць и вѣицькамъ олеѣиць-малѣиць.

Малѣиць ми, — лѣицьло ми, гл. безл. Става ми злѣиць, прѣицьмаѣицьва ми на корѣицьма, омалѣицьва ми.

Малѣиць, ии. соб. мѣицьжеско.

Малѣиць, еиѣ, — лѣицьлѣиць, гл. ср. 1) Ставамъ по-малѣицькѣиць, намалѣицьвамъ, снадамъ. *Водѣиць-тѣиць малѣицьжѣиць.* 2) Малѣицьвамъ.

Малѣиць, с. ж. *Калѣицьна-малѣицьна*, животѣицьнѣиць лѣиць-мѣицьна.

Малѣиць, с. м. Малѣицьшка.

Малѣиць, с. ж. 1) Така казѣицьта дѣицьца на малѣицькѣиць си; нана; малѣицьма. *Когато тѣицьто и малѣицьма сѣицьдѣицьжѣиць, азѣиць глѣицьдажѣиць кучѣиць-то какѣиць ся поѣиць.* 2) Пѣицька на пѣицькѣиць; главѣицьчѣицька, грѣицьбица, зѣицьно; сѣицьсѣицькѣиць, тѣицьтѣицька. — *И мене ѣицье малѣицьма ожѣицьиць, и азѣиць ѣицьжѣиць си добѣицьиць булѣицьчиѣицькѣиць. Вѣицьдѣицьицьтѣиць ма, мамѣиць, хѣицьра-тѣиць. — Вѣицьдиѣицьиць ся, сѣицьно, самѣиць-си. И малѣицьма знаѣицье да правѣицьиць шарѣицьнѣиць величѣицьицькѣиць, кога има шарѣицьицькѣиць. Малѣицьма ми е вѣицьицьца, знаѣицье какѣиць ся прѣицьжѣицьиць ляѣицьца.*

***Малѣицьгѣиць**, с. ж. 1) Сѣицьра отъ кукурузѣицьно брашѣицьно, коѣицьто надѣицьицьтѣиць намѣицьсто хлѣицьбѣиць; качѣицьмакѣиць, дѣицьицьицькѣиць; завѣицьра, размѣицьицьиць изъ кукурузѣицьной мѣицькѣиць. 2) Въ ии. ч. *мамѣицьлиѣицьгѣиць*: жѣицьлѣицьиць бѣицьлѣицьзѣицьиць, коѣицьто излѣицьзѣицьицьтѣиць нѣиць-кому по лицѣиць-то, кога хѣицьицьца лѣицьицьицьиць.

Малѣицьгѣиць, с. м. Бѣицьгѣиць-тѣиць така парѣицьчиѣицьтѣиць Власѣиць-тѣиць, зачѣицьто ся хранѣицьицьтѣиць сѣиць мамѣицьлиѣицьгѣиць.

Мамарѣиць, рѣицьиць, с. м. Живѣицьицьиць малѣицькѣиць чѣицьрѣицьнѣиць, плѣицьватѣиць надѣиць тихѣиць водѣиць по мѣицьно наѣицьдно, сиѣицьицьжѣицьиць и играѣицьицьтѣиць; *gyrinus natator*,

Втора-на бѣ кытка
Манаха невянкова,
Третя-на бѣ кытка
Бѣлъ червень трендафелъ. *Пѣс.*

Мангалець, *ум. м. и мангалча, ум. ср.* отъ мангалъ.

***Мангалъ**, *с. м. Т.* Желѣзенъ или прѣстенъ сѣдъ за туряние въ него жаръ за грѣяние; грѣлка, жаровня. *Прѣстенъ мангалъ, гра-сла. Мангалъ за готвеніе на него; кам-фórка.*

***Мангафа**, *с. ж.* Болестъ по коне-ты като хремъ; сапъ.

Манго, *с. м.* Така казвать на Циганъ-ты. *Цинго, манго. — Посвали манго! Посмали, манго! посмали грѣчѣ! Така казвать томува, кой говори, казва нѣчто прѣувеличено. — Пророкъ манго много знае. Посвятился манго. Посвятился на студа като манга. Манго, да тя направишъ царъ. — Ами хлѣбъ? — хлѣбъ съ кола. — Ама азъ да карамъ кола-та! Стани, манго, та набири дръва. — Да спимъ, да спимъ, овчарко, че е зима. — Стани, манго, наклади огня. — Да спимъ, да спимъ, овчарко, че е зима. — Стани, манго, да кадемъ. — Да кадемъ ка, нели смъ дружина, да ся слушами!*

Мангуна, *с. ж.* Раст. *Copium maculatum*, бозѣй, бучинишь, букинмишь, бучинмишь, бучунушь, цволика, цолика; омѣгъ, болл-головъ.

Мангура, *с. ж.* Накытъ, нанизъ отъ ере-брьны луспы, носенъ надъ подобраника.

Мангѣрець, *ум. м. и мангѣрчя, ум. ср.* отъ мангѣръ.

***Мангѣръ**, *с. м. Т.* Мѣдна паръ, банъ, фур-лпна.

Мандака, *с. ж.* Единъ шивъ; тачка.

***Мандало**, *с. ср. Т.* Заклучалка на врата за да стоять тѣ затворены; жнабка; зацѣлка.

Мандалице, *ум. ср.* отъ мандало.

Манджница, *ум. ж.* отъ манджия. Малко манджия.

***Манджия**, *с. ж. Ит.* Іастие, надба, гостба; кушанье. *Манджия за хилнадо, пиперъ за дукато. На рѣженъ хлѣбъ гладъ-тъ е манджия. Въ човждъ манджия соль не турай. Заповѣдайте, куме, безъ хлѣбець, че нѣмамъ манджия, а за винце про-щивайте.*

Мандина, *с. ж.* Кучя; собака. *Мандии ла-мътъ.*

***Мандра**, *с. ж. Т.* Ограда въ поле или въ планиж, дѣто доять овця, та бутать масло и правять сыренье; бачина, бачило. *Видѣлъ бучкъ сыренье, трѣгилъ мандра да трѣси.*

Мандражийскый, ска, еко, *пр.* отъ мán-дражина.

Мандраджийчя, *ум. ср.* Малъкъ, младъ ман-дражина.

***Мандраджина**, *с. м. Т.* Който има, дръжи мандрж, който гляда, ряды мандрж.

Мандрица, *ум. ж.* отъ мánдра.

Мандуль, *с. м.* Мотовилка, шестакъ, повѣсмо, пасмо, гранка, грань пряжда.

***Манѣ**, *с. ср. Т.* Пѣсень; арія, мелодія.

Манекъ, *с. м.* Птица мъжка маница, па-муръ, папакъ, патуръ, патъръ, патарокъ, па-парокъ, патокъ, пятакъ, шатокъ, шаторъ; сѣлезень.

***Манѣла**, *с. ж.* Дебела тонага, сопа.

Маненскый, ка, ко, *пр. смякч.* отъ мán-скый. Мынчкый.

Манѣнце, *ум. ср.* отъ манѣ.

Манѣчя, *ум. ср.* Малъкъ, младъ манекъ.

Манисто, *с. ср.* Манжсто, монисто, мѣнисто, зръно нѣчто, пробито и нанизано; монѣсто.

Маниста, синци; бусы, прѣбизъ.

***Мантáрка**, *с. ж. Т.* Мантарка, гѣба; грывъ.

Маница, *с. ж.* Птица *Anas*, бѣба, бѣбка, мятка, пайка, патица, патка, папина, пловка, шятка, шятица, шѣтка, йордечка; *утка.*

Маница, *с. ж.* Намученъ платъ, който тъ-кать въ Магнезиж.

***Маница**, *с. ж. Гр.* Майка, мале.

Стани ми, лѣле, отвори,
Отвори, лѣле, отключи,
Азъ щъ маница да станъ,
Маница калугерица. *Пѣс.*

Маничка, *ум. ж.* отъ маница.

Маничскый, — чкъ, чка, чко, *пр. смякч.* отъ мánчскый.

Маниа, *с. ж.* Прахъ отъ вжлшица, ситень кимюръ, мръва, щубъ.

Манѣсамъ, *гл. ср.* отъ манѣсамъ. — са-нѣтъ, *прич. стр.* Поврѣденъ отъ манъ, отъ балсарж.

Манѣсамъ и манѣсувамъ (да манѣсамъ), *гл. д.* Ударямъ съ манъ, съ балсарж. — *мси, гл. стр.* Поврѣждамъ отъ манъ, отъ балсарж. *Лоза-та ся манѣсамъ.*

Манѣваніе и манѣсуваніе, *с. ср.* отъ манѣсамъ.

Манѣтъръ, *с. м.* Раст. *Anethum graveolens*, копрець, копоръ, копръ, старкосъ; укромъ, копѣръ.

Манѣфѣлкъ, *с. ж. мн.* Шиты съ шареми конци шаркы на пазухы-ты на сукманъ.

***Манѣфелъ**, *с. м.* Една дръха като сукманъ.

Всичкы-ты момъ Купенкы
Все въвъ сукнены сукници
И въвъ сини манѣфелы. *Пѣс.*

***Мантáрка**, *с. ж. Т.* Манитарка, гѣба; грибъ.

Маѹнка, с. ж. Единъ видъ вѣнецъ отъ сламѣ, работенъ съ шаренѣхъ вѣлѣхъ; посятъ го момы.

Не плачи, невѣсто, за бѣлъ покосникъ,
За бѣлъ покосникъ, за бѣлѣ маѹнѣхъ,
За бѣлѣ маѹнѣхъ, за смѣсны кыткѣ. *Пѣс.*

Маѹжето, с. ср. Манисто, манисто; монѣсто, прѣнизъ, бѣсы.

Маѹжетце, у.м. ср. отъ маѹжето.

Мани, у.м. ср. отъ маница. Малка маница, пила маница.

Мара, 1) им. соб. женско. *Праздна Мара тѣпанѣ была. На тѣпанѣ Мара грошъ дала, за булѣхъ-тѣхъ крѣсть нѣмала. Всичко с Мара вѣсала, салѣ не ся е срѣсала. Да знае Мара, кога е кумувала и на тѣпанѣ грошъ дала. Дѣ-ще Мара за неслѣхъ, да-щѣ ѣ жаравѣ. Безъ Марѣхъ попара не бѣва. Прати Марѣхъ на водѣхъ, иди, Бѣро, слѣдѣхъ нежѣ. Шѣе, пори наша Мара, праздна да не стои. Играй, Маро, поигравай, и дома си не забравѣй. Потурчилѣся Мара, да не носи свинскѣ царѣулѣ, а тѣа заносила кучешкѣ. Мара иска печено, булѣка-та варено, а шѣе съ дѣда каквото намѣримѣхъ.* 2) Животинка литмара. — Мара-лишѣмѣка, обѣчѣй у Бѣлѣгарѣхъ-тѣхъ поѣѣдѣ да правѣтъ кѣлѣхъ като моминскѣхъ главѣхъ и да си припѣвать момѣхъ-тѣхъ съ нежѣ коѣа коѣо шѣе земе.

Мара, с. ж. Това, что уѣщамѣ по нѣкога като че пѣхъ налѣга нѣчто на сынѣхъ, морѣхъ; мара.

***Маразѣ**, с. ж. Т. Свада, кавга; есѣра.

***Маразѣ**, с. м. Т. Болѣсть. — *Хванѣлѣхъ маразѣ*, болѣсть. — *Помощѣхъ тѣхъ, маразѣхъ набразѣхъ. Маразѣхъ — голѣхъ маразѣхъ.*

***Марама**, с. ж. Махрама.

***Марапѣозѣчѣна**, с. м. Т. Тѣнадурѣхъ, коѣто дѣлѣа шарѣкѣ на дѣрѣво.

Марапѣца, у.м. ж. отъ марапѣа.

Марапѣа, с. ж. Лѣтно вѣрѣме кога е много горящо и тяжѣко, задушено; горящѣна, жѣжѣчѣна, жѣга: зной, жарѣа.

***Марбарабашѣна**, с. м. Т. Зановѣдѣникѣхъ. *На вси-тѣхъ е марбарабашѣна. Шѣе-мѣхъ го турѣмѣхъ у село марбарабашѣна.*

***Марѣаѣ**, с. м. Бѣбранѣе, мѣмѣрачѣе, хѣванѣе, каранѣе, сѣденѣе; упрѣкѣхъ, попрѣкѣхъ, укѣорѣзна, поношенѣе, бранѣе.

Хазнѣхъ-тѣхъ да ми харѣжѣешѣхъ,
Че вѣче ми ся додѣвѣхъ
Отъ бащинѣхъ ми марѣазѣхъ,
Стѣхъ дѣдовѣхъ ми наказѣхъ. *Пѣс.*

***Марѣарѣецѣ**, с. м. Марѣарѣитѣхъ.

***Марѣарѣитѣрѣ**, с. м. Гр. Цвѣтѣе *Bellis perennis*, бѣла марѣа, арѣпаутѣхъ, ергѣнесѣа слѣза,

моминскѣа слѣза, моминѣхъ слѣзѣхъ, очѣна, парѣнѣа, рубѣнѣа; марѣарѣитѣка.

Марѣарѣитецѣ, у.м. м. Малѣко марѣарѣитѣхъ.

Марѣарѣитѣа, у.м. ср. Малѣко зрѣно марѣарѣитѣхъ.

***Марѣарѣитѣ**, с. м. Гр. 1) Бѣлѣхъ, сѣжѣнѣхъ топѣчѣа, что ся вѣдѣтъ отъ нѣбѣакѣхъ сѣжѣнѣхъ и ся продѣнѣчѣвать на моминѣа за низѣанѣе; марѣарѣецѣхъ, марѣарѣхъ, бѣсерѣхъ; жѣмѣчѣгѣхъ. 2) Цвѣтѣнѣе *Convallaria majalis*, бѣсерѣхъ, ергѣвѣденѣа, ергѣвѣхъ бабѣкѣхъ, двѣулѣкѣхъ, моминскѣхъ слѣзѣхъ, прѣсѣе; лѣндышѣхъ.

***Марѣарѣхъ**, с. м. Гр. Марѣарѣитѣхъ въ 1-то знаменѣванѣе.

***Марѣа**, пр. исѣзм. Т. Нѣчто избѣранѣо, та остѣло негодѣно отъ неѣго; браѣкѣхъ, негодѣнѣй товѣарѣхъ, обѣорѣшѣхъ.

Марѣ, междѣом. коѣто, жѣпѣхъ обѣыѣковѣено турѣнѣтъ при имѣа, кога вѣкѣать мѣжѣхъ. *Марѣ Драганѣе, какѣво правѣшѣхъ тамѣхъ?*

Марѣмѣ, с. м. 1) Лѣшна едѣна чѣрѣа, коѣато излѣзѣа на корѣма. 2) Болѣсть нѣхъ слабинѣхъ-тѣхъ, отъ коѣжѣто ставѣа слѣза; бабанѣхъ; онѣухѣль въ нѣхахѣхъ, бѣбѣнѣхъ.

Марѣна. *Сѣята Марѣсна*, 17-ѣ Юлѣна, едѣнѣхъ отъ горящѣнѣа-тѣхъ.

Марѣнѣ. *На марѣсна*, нар. Повѣрага. *На марѣсна иди, та да ся не вѣрѣнешѣхъ?*

Марѣнѣнѣй, нѣхъ, на, по, пр. Марѣнѣй. *Марѣсна вода*, марѣна вода.

Марѣнѣасамѣ, гл. ср. свѣр. Въ кѣяѣтѣхъ: да марѣнѣасамѣ!

Марѣ, междѣом., коѣто мѣжѣе обѣыѣковѣено турѣнѣтъ при имѣа на жѣнѣхъ, кога ѣхъ вѣкѣать. *Марѣ жѣно*, какѣво правѣшѣхъ?

Марѣнна дѣнѣица. Раст. *Thymus serpyllum*, бабинѣа дѣнѣица, мащѣерѣга, мащѣерѣка; богѣорѣдѣская травѣа, тимѣянѣхъ.

***Марѣфѣетѣ**, с. м. Т. Муѣрафѣетѣхъ.

Марѣица, с. ж. Раст. трѣва *Phleum pratense*; тимѣофѣѣѣва травѣа, арѣжанѣецѣхъ луѣговѣой.

Марѣиѣа, с. ж. Жѣнесѣа старѣа овѣца.

Марѣко. 1) Им. соб. мѣжѣско. 2) с. ср. Марѣа. *Дѣли Марѣку двѣ, той саѣа трѣи. Да напѣравѣмѣхъ на Марѣка дѣвѣятѣнѣи-тѣхъ. За Марѣка вѣлѣхъ нѣма.*

***Марѣкѣчѣ**, с. м. Т. Чѣрѣво-то на марѣгѣе; кишѣкѣа въ вѣдѣхъ трубѣй.

Марѣлѣе, с. ср. отъ марѣлѣхъ и марѣлѣжѣхъ. *Марѣлѣхъ*, ишѣхъ, — лѣлѣхъ, гл. д. Вѣзѣсѣдамѣхъ, марѣхъ, прѣчѣдамѣхъ. — лѣжѣа, гл. вѣзѣр. Вѣдѣжѣа, марѣжѣа; лѣровѣать, слѣчѣатьсѣа.

Марѣна, с. ж. Едѣна болѣсть като вѣтѣрѣхъ, като ревѣмѣатѣзмѣхъ. *Марѣна-та да го земе!* Кѣяѣтѣва.

Марѣнѣй, — рѣнѣхъ и — рѣнѣхъ, рѣна, рѣно, пр. За вѣдѣхъ: марѣнѣй, мѣлѣкѣй, ни студѣнѣй, ни горящѣй, хѣладѣкѣй. *Марѣна вода*; тепѣловѣатѣа вѣдѣа.

Марокъ, с. м. 1) Котуракъ. 2) Плашило, буба. *Млѣчи, че иде марокъ-тѣ!*

***Марсѹкъ, с. м.** Несгоренъ добръ кимюръ; главна; головий.

Марта, с. ж. 1) Мѣсяць Мартъ. 2) Конци мартеница. *Да си вѣржежъ мартъж.* — Баба мартъ: а) Мѣсяць Мартъ. б) Конци мартеница. — *Бѣла мартъ, цвѣтице маргаритаръ.* — *Жлѣта мартъ, раст.* *Tussilago farfara*, подбѣла, подбѣлъ; бѣло-копѣтничъ, двослѣстничъ, мать мачиха, подбѣлъ. — *Начумерилася като бабъ Мартъж, навѣсила ся, разерѣдилася.* — *Мартъта жена и азъ жена, какво ще ми стори? Мартъта жена и азъ жена, трѣхъ, коза, на планинъ! Губи ли ся (двои ли ся) Мартъта отъ великъ постъ? Трай ми, магаренце, Мартъта настига.* *Мартъта е като малко дѣтя: то плаче, то ся смѣе, то вали, то слѣзъце грѣе.* — На прѣвѣий мартинъ день си вѣрзватъ на рѣцѣ-ты и на крака-та мартеници и когато пролѣтъ-тѣ видятъ прѣвж-тѣ ластовницъ или прѣвжъна шракукълъ, свалятъ мартиници-ты и окачатъ на клонця на дръво зелено, за да сѣ червени и здрави прѣзъ годинъ-тѣ. Тона день сѣщо мѣтатъ конци мартъж на кѣщи-ты за здраве.

***Мартакъ, с. м.** Т. Мертекъ.

Мартеница, с. ж. Шарени конци, които нѣкой си вѣрзватъ на рѣцѣ-ты и на шнѣж-тѣ на 1-й Марта вснакъ годинъ, а гы вѣргать, кога видятъ прѣвжъ нѣтъ ластовницъ или шрѣкылъ; мартъ, баба мартъ, мартинки, гадалушкы.

Мартинъ сѣббота. Мартини-ты сѣбботы нѣкои празнувать и не работять ничто тына дни.

Мартиницы, с. ж. мн. Мартеница.

Мартинѣй, нѣ, на, по, пр. отъ Марта, мѣсяць. *Мартино вѣрмя. Мартино слѣнце не топли. Мартинъ дѣждъ вѣ оцедъ да налѣешь, пакъ става лютъ. Мартинъта работа: Господъ на има хаберъ, на не!*

Мартирѣсамъ и мартирѣсувамъ и марторѣсамъ (да мартирѣшижъ), гл. д. Изповѣдамъ, казвамъ, навидамъ; признавать-ся, засвидѣтельствовать.

Ой Вано, Вано, милника керко,
Да мартирѣсашъ, кой ми те удри
По бѣло грѣло, по кованъ герданъ. *Иѣс.*

Мартирѣшижъ, ешь, — рѣсахъ, гл. свр. отъ мартирѣсамъ; признаться.

***Мартиръ, с. м.** Гр. Свидѣтель, шахать; свидѣтель.

Праща, допраща кадина:
Какъ знае Стоанъ да дойде,
Голѣмъ давнѣжъ има на него,

Три села чинахъ давнѣжъ,
Четвърто село мартирѣ. *Иѣс.*

***Мартѣфа, с. ж.** Пѣяше прѣстенъ на Гергевъ-день.

Мартѣца, ум. ж. отъ Марта. *Мартѣца да го найде! Мартѣца-та да го хване!* Клятвы.

Мартѣчка, ум. ж. отъ мартѣца.

***Мартѣрина, с. м.** Гр. Свидѣтельство; свидѣтельство.

Карамфило, мала моме,
Не съмъ давалъ у видѣло,
Та да имамъ мартѣрини;
Нѣ ти давахъ у тѣмнинѣ;
Дрѣбни звѣзды — мартѣрини,
Есенъ мѣсяць — самъ кадина. *Иѣс.*

Марѣдинъ, с. м. Колачъ, печенъ на нажеженъ плочѣ.

Марѣлица, ум. ж. Малко марула.

***Марѣла, с. ж.** Гр. Раст. *Lactuca sativa*, брьдоквы, салата; латѹкъ.

Марѣлавый и марѣлевый, въ, ва, во, пр. Брождавый, грапавый, малигавый, сыпанчивавый; рѣбѣй, порѣбѣлый.

Марѣж, ишь, — рилъ, гл. д. Употрѣблялася само съ отрицателнѣ частницъ *не, не марѣж:* не халъ, не тачъ, не щѣ да знаъ, не знамъ, заборавамъ; пренебрегать, нерадѣть.

***Масалъ, с. м.** Т. Приказка, разказъ, примѣръ, пословица.

Масандра, с. ж. Долапъ за турчане въ него постилкъ, завивкъ, дрѣхы; рава, юблѹкъ.

***Маскарѣ, с. об. Т.** 1) Който е за смѣхъ облѣченъ съ смѣшны дрѣхы, бабурецъ, кукъ, кукыръ, старецъ; ряженые, окрѹтничѣ. *Минувать маскарѣ.* 2) Който прави смѣхъ, смѣшничъ; шутъ. 3) Който е станалъ за смѣхъ на другы-ты; подпирало, смѣшило; посмѣшище. *Остарѣлъ влѣкъ маскарѣ на кучета-та.* 4) Безобразничъ, безсрамничъ, безобразенъ, безочливъ, суратсѣжъ; безобразничъ, безстыдничъ. *Какъвъ е маскарѣ чловѣкъ!*

***Маскаралѣжъ, с. м.** Т. Нѣчто неприлично, смѣшно.

Маскарѣне, с. ср. отъ маскарѣжъ и маскарѣжѣ.

Маскарѣца, ум. ж. отъ маскарѣ.

Маскарѣж, ишь, — рилъ, гл. д. Срамъ, правъ маскарѣж; унижать. *Маскарѣ зананата.* — *рѣжѣя, гл. өзвѣр.* 1) Ставамъ маскарѣ, смѣшило на другы-ты. 2) Шнагувамъ, смѣжѣся; шутѣть.

Масларѣка, с. ж. Кѣмъто прави или продава масло.

Масларъ, с. м. 1) Който прави или продава масло. 2) Насѣкомо *Cerambyx*; дровосѣкъ, усѣчь.

*Маслахать, с. м. Т. Работа; дѣло.

Маслѣвый, въ, на, по, пр. 1) Намацаиный съ масло. 2) Что е за масло. *Маслѣво кача.*

Маслѣнце, ум. ср. Масѣлце; маслице.

Маслина, с ж. 1) Дрѣво *Olea europaea*; маслина, масличное дѣрево, оліва. 2) Плодъ-ть отъ това дрѣво; пле; олівка. *Далъ му маслинъ, да земе тулумъ. Врѣба маслины родила!*

Маслинаръ, с. м. Който продава маслины.

Маслиненый, нъ, на, по, пр. отъ маслина. Направеный отъ маслины, что е отъ маслинъ; олівковый. *Маслинено масло. Маслинено клончя.*

Маслиниеный, нъ, на, по, пр. За шаръ, за божъ: что е като зехтина, зехтиненый; темпозелѣный, олівкового цвѣта.

Маслиница п

Маслинка, ум. ж. отъ маслина.

Маслишковый, въ, ва, во, пр. Что е отъ дрѣво маслинъ, маслиненый; масличный, олівковый. *Дрѣво маслинково.*

Масло, с. ср. Вещество мазно, което ся прави отъ различни нѣчта и по различни начины; масло. — *Блажно масло*, избутано, избито отъ млѣко. — *Дрѣвяно маслс*, изтискано отъ маслины, зейтинъ; масло деревянное. — *Голово масло*, изварено отъ трендафелъ, отъ гюль; розовое масло. — *Биж масло*, бутамъ млѣко въ буталкж, да му пзкарамъ масло-то; пахтатъ масло. — *Святж масло*, пзврышвамъ надъ нѣкого тайнство едесвящение; соборовать, особбровать. — *Ще му святи масло*, ще го прати на онъй свѣтъ, ще го прѣмахне, ще го притуа. — *Намазвамъ, уцапвамъ нѣчто съ масло; обмѣсливать.* — *Господь види, че масло у кандило гори. Да даде Господь да ся валять у медъ и у масло. Овця нѣма, масло продава. Бие водж-тж да пустне масло. Били сме водж-тж, не ще пустне масло. Съ масло ся огнь не гаси. Гаси огня съ масло. Намѣрилъ келмѣ масло да даде, а че си маже и главж-тж. Келавзй, като найде масло, намаже прѣвъ главж-тж си. Болъ му масло-то, че си маже и царвуль-тж. Който има много масло, маже си и носа. Свиди ли ти ся масло-то, не става каша-та губава. Кога има масло и брашно, и моя баба може да мѣси тутманикъ. Да ся прѣжи всакой въ свое-то масло.*

Маслодѣль, с. м. Врѣмя-то, когато овчяри сваять бачин-ты, та си дѣлятъ масло-то.

Масляникъ, с. м. 1) Масляница въ 1-то знаменование. 2) Казвася за сѣхъ на укирливенъ много шпанж, фесъ.

Масляница, с. ж. 1) Сждъ за дръжане въ него масло; масляникъ, масляника, масоликъ; масленица. 2) Млинъ мѣсецъ съ масло; мазникъ, баица.

Масляничя, ум. ср. отъ масляница.

Маслянка, с. ж. Масляница въ 1-то знаменование.

Масляный, нъ, на, по, пр. Что е отъ масло. *Медяно и масляно.*

Масоликъ, с. м. Масляница въ 1-то знаменование.

Масрафець, ум. м. Малко масрафъ.

*Масрафлина, пр. исх.м. Т. Что харчи много, что има голѣмъ масрафъ; харчѣвитый.

*Масрафъ, с. м. Т. Разносъ, харчъ; расходъ.

*Мастика, с. ж. Гр. Една смола; дѣвка, гвачка, сакжъ.

Мастилница, с. ж. Сждъ, въ който наливать мастило, бога да пишжтъ; чернилница.

Мастилничка, ум. ж. отъ мастилница.

Мастило, с. ср. Черна или другъ нѣкой шаръ течность за писане, за печатане книги; чернила. *Затопкавамъ мастило; обмѣкивать перо въ чернила.*

Мастилце, ум. ср. Малко мастило; чернильца.

*Масторъ, и производны-ты отъ тѣхъ рѣчь в. на ряда при майсторъ.

Мастъ, с. ж. Мьсть.

Мастъ, с. ж. Багра, багрило, багрилка, боа, ванцилка; крѣска.

Мастж, ишь, — тѣлъ, гл. д. Мьстж, багрж, бойдисвамъ, вапсвамъ; крѣсить, окрѣшивать, подкрѣшивать. — *стѣся, гл. стр. пѣззвр.* Мьстжся, багржся, бойдисвамся, вапсвамся; крѣстися, окрѣшиваться, подкрѣиваться. — *стѣпый, прич. стр.* Багрѣный, бойдисваный, вапсваный; крѣшенный.

Масурецъ, ум. м. и масурчя, ум. ср. отъ масуръ. Малжкъ масуръ.

*Масуръ, с. м. 1) Голѣма цѣвъ, на кож-то пасукватъ пишкы за споване; калмукавъ, баламъ. 2) Стѣбло на растенне праздно извѣтрѣ; цѣвъ. 3) Раст. мамуль, царевница. 4) Цѣвъ-та на пушкж, на пищовъ; дѣло, стволъ ружьй. 5) Свѣць на стрѣхж отъ замръзжжж водж; влисистаръ, крондиль, мисуръ, мразорѣцъ, мранзулъ, саполъ, сановъ, суджукъ, сулинаръ, цивка, цуцунаръ, чючюрка, шюшулка; висулька, висюлька, ледяная сосулька.

Мастъ, с. ж. Мазъ.

Маслѣце, ум. ср. Малко масло; маслице.

Матанъ, с. м. Мжтеница.

Матѣрика, с. ж. Мацерига.

Матерка, с. ж. Мацерига.

Матерь, с. ж. Майка, мати; мать. *Кротико пазни двѣ матери сиса.*

Матечина, с. ж. Раст. матичина.

Мати, с. ж. Майка, матеръ; мать. *Мати ти дѣв дѣца родила.*

*Матима, с. ж. Гр. Урокъ; урокъ.

Матица, с. ж. Царица-та на пчелы, матка; пчелá матка. *Матица е, хытра е.*

Матичина, с. ж. Раст. *Melissa officinalis*. матечина, пчелакъ; меліса, медóвка, маточникъ, пчельникъ, пачочная трава.

Матичинка, ум. ж. отъ матичина.

Матка, с. ж. 1) У женско животно: *Uterus*, майка, плодица; матка. 2) Царица на пчелы; матица; матка. *Пчелы безъ маткы сирота Радка.* 3) Мѣсто-то, дѣто тече една рѣка; русло, логъ, лóже. 4) Мѣсто на рѣкѣ, дѣто е най-дълбоко и най-бръзо тече тѣ. 5) На мочерливо, на азмакъ мѣсто дѣто ся бира вода-та. 6) Майка въ 8-то знаменование. 7) Класъ близилъ, класъ близпакъ, царь на пивъ.

Матовѣло, с. ср. Мотовило, мотовилка; мотовило.

Маторецъ, с. м. Овещъ маторъ.

Маторина, с. ж. Овца, что подана, что има агня; маторица.

Това ми е Нойче чобанъ,
Что си иде съ девять хилъдъ,
Съ девять хилъдъ маторины,
Още девять дребны шилци. *Пѣс.*

Матористый, стъ, ста, сто, пр. Старый, дрътый, маториый, маторый.

Маторица, с. ж. Кобыла, крава, овца, свинна и друго женско животно кога дон малко-то си. *Нѣмалъ дѣдо работъ, та си купиъ маторицъ.*

Маториый, — рынъ и — ренъ, рна, рно, пр. Матористый, маторый.

Та че что да си спечалить,
Доръ триста овичы маторицы. *Пѣс.*

Маторъ, с. м. 1) Овещъ отъ три години нагоръ; маторецъ. 2) Раст. мащерига.

Маторый, ръ, ра, ро, пр. Матористый.

Маторѣжъ, ешь, — рѣлъ, гл. ср. Ставамъ маторъ, маториствъ, старѣжъ, остарѣвамъ, одрѣтѣвамъ; маторѣтъ, старѣтъ.

*Матраназъ, с. м. Т. Прѣпродавачъ; препродавецъ, барышникъ, кулакъ.

Матърка, с. ж. Раст. *Marrubium vulgare*, пчелинокъ, пчелокъ, пчелакъ, челинокъ; шандра бѣлая.

*Маф-олсунъ, Т. Да е просто.

*Махалá, с. ж. Т. Частъ отъ село, отъ градъ; кварталъ, околóтокъ, часть. Всяко село, всякой градъ ся дѣлятъ на махалы.

Махалынъ, с. м. Който обыча да ходи, да мѣтка по махалъ-тж; махалунъ, махалджина, обшникъ.

Махалджийка, с. ж. Жена, мома махалджина.

Махалджийскый, ска, ско, пр. отъ махалджина.

Махалджийчи, ум. ср. Малькъ, младъ махалджина.

*Махалджина, с. м. Т. 1) Който ходи та вѣка изъ село да обажа нѣчто на селянъ-ты; кликачъ, протогеръ, протоджеръ, бировипа, кехаа, телалъ; глашатай. *Днесъ, заранъ, доклъ ти чокне махалджина на врата-та. Чолъ го и махалджина-тъ. Само ты да знаешъ и махалджина-тъ.* 2) Махаланъ.

Махаленець и

Махаленинъ, с. м. Който е отъ едиж махалъ съ другыго.

Махаленка, с. ж. Която е отъ едиж махалъ съ другыго.

Махаленскый, ска, ско, пр. Махалскый.

Махалица, ум. ж. отъ махалъ.

Махаличка, ум. ж. отъ махалица.

Махалка, с. ж. Която обыча да ходи. *Цѣта е махалка.*

Махалка, с. ж. 1) Всяко нѣчто, что ся маха; махало. 2) Тоага за точеше петуръ; точилка; скѣлка. 3) Голѣме врѣтено за махане, за маханняж. 4) Ороненъ царевиченъ мамулъ; в. мисирлийъ. 5) Едно растение; съ него трѣкаты упарено, попарено. — *Отиде си на махалкѣ, отиде си ипанъ, бандикашеса.*

Махало, с. ср. Всяко нѣчто, что ся маха; махалка.

Махалскый, скá, скó, пр. отъ махалъ. Махаленскый. — *скы, нар.* Махаленскы, цѣла-та махала. *Махалскы ся оплакажъ.*

Махалунъ, с. м. Махаланъ, махалджина, обшникъ.

Махалунша, с. ж. Която не сѣди у дома, а обыча да ходи, да шета по махалъ-тж; махалка, обшница.

Ама ми го много кудять:
Единъ выкаты: болникава,
Другы выкаты: махалунша,
Другы выкаты: не работи. *Пѣс.*

Махалце, ум. ср. отъ махало.

Махалчица, ум. ж. отъ махалка.

Махамъ (мáхвамъ, да мáхнж, мáхнувамъ), гл. д. 1) Клатж, врьтж нѣчто въ въздуха пасемъ патамъ; махаты. 2) Правъ знакъ, бѣлѣгъ нѣкому за нѣчто; махаты. *Махи му да ся спрѣ. Махамъ му съ крьжъ да дойде. Махамы си, правимъ си знаци съ махане; перемáхиваться.* 3) Клатж, врьтж, друсамъ; мотаты. *Махамъ си крака-та. Маха главъ като конь отъ мужи (като конь съ праздниж торбъ). Махамъ опашкж; виаты хвостомъ.* 4) Вдигамъ ржкж противъ нѣкого да го удары; замах-

вамь, замѣрвамь, засуквамь да ударь; замѣхивать. Той *обыча да маха*, да удри. 5) Съ махане браши пѣкого отъ пѣчто; пѣдк; обмѣхивать. *Махамь да пѣдк муги-ти отъ главѣ-тѣ му*. 6) Прядк на голѣмо вѣтено безъ хуркѣ, прядѣ на махалкѣ. *Махамь кльчице*, прядѣ махане отъ кльчице. *Махамь махане за черѣж*. 7) Махвамь, махкамь. — *мси*, гл. стр. и *взвер*. По знаменованне-то на глагола. — *хангій*, прич. стр. Пряденгій на вѣтено махалкѣ. — *Маха опашкѣ*, лѣсти, подмилквася. — *Маха опашкѣ за врабѣя*. *Маха си опашкѣ-тѣ като коткѣ за мрѣвкѣ*. *Маха си пѣсь опашкѣ-тѣ*, док-лѣ да земе дробенкѣ-тѣ. *Сѣ трѣнѣ да махнешь*, ничто не можешь да закачишь.

*Махані, с. ж. Т. Намирамь маханѣ на нѣчто, намирамь го, че не е както трѣбва. *Намира на всичко маханѣ*.

*Маханджѣна, пр. неизм. Т. Който намира маханѣ.

Махане, с. ср. 1) отъ махѣмь; махѣние. 2) Дебело прядиво за черѣж, прядено на махалкѣ; маханина, вѣтъкѣ; ватѣла.

Маханіина, с. ж. Махане въ 2-то знаменованне.

Маханіица, ум. ж. отъ махані.

Махвамь, гл. мн-кр. отъ махамь; махивать.

Махвамь (да махѣж, махивувамь), гл. д. Махвамь, махвамь: 1) Зинамь нѣчто отъ пѣйдѣ, та го занасямь другдѣ да го нѣма; вдигамь нѣчто отъ мѣсто-то му, мѣстѣ нѣчто, отиваждамь го, отмахвамь го; отсторонивать, отдвигать, отставлять, отводѣть, уничтожать. *Махни го оттука*. *Махни го да го не глѣдамь*. *Не знаж, дѣ го е махивалѣ*. 2) Прѣставямь, оставямь да правѣж нѣчто, оставямь го; оставлять. *Махивалѣ тютюна*, оставихь го да не го пушѣж вяче. *Махивалѣ пианство-то*, не пи вяче. — *мси*, гл. *взвер*. 1) Помѣствамь, отивамь на друго мѣсто; бѣгамь, оттягивамь; отсторонивать, удалѣть, убирать, отходить. *Махивалѣ оттука*. 2) Дѣвамь пѣйдѣ, та мя пѣма; изгубивамь, загубивамь, витосивамь, витросивамь, увояждамь, прѣждосивамь; ичезавѣть, пропадѣть. *Махивалѣ оттука*, прѣждосайся; пошѣлъ, подѣ прочь, пѣте къ лѣду, отстѣните отъ менѣ. *Сбирай си пѣстала-та и махивайся оттука*. 3) Намипувамь, замипувамь, отбывамь, свѣртамь, свѣрщамь; захѣживать, завѣртывать къ кому. *Като замипуважѣ покрай васѣж, махивалѣ да вѣж видѣж, какво чините*. 4) Прѣставямь,

оставямь, отказивамь, вѣзгечивамь отъ нѣчто; переставѣть, отставѣть отъ чѣго, бросѣть чѣго. *Махивалѣ отъ тѣжѣ работѣж, не е за тебе*. 5) гл. стр. Бывамь махивѣть. — *Махивалѣ!* вѣрѣй си, да ти видѣж грѣба; поворѣчивай оглѣбли. — *Махивалѣ отъ очи-тѣ ми, отпѣрдѣ очи-тѣ ми!* сѣ глазѣ долѣй, сгинь сѣ мойхѣ глазѣ. — *Като сѣ рѣжѣж махив болѣстѣ-тѣж*, много лесно го излѣкува; рукою отвѣлъ боль. — *Махивалѣ го зема-та!* Клятва, да го не побере зема-та, да го извѣрѣи зема та!

Не ти сѣмь майка, махивалѣ те зема,

Тукъ ти сѣмь жена, желѣтъ ти въ грѣло! Пѣс

Махванѣ, с. ср. отъ махивамь и махивамь. Махване.

Махкамь (да махѣж), гл. д. Махвамь.

Махкане, с. ср. отъ махкамь. Махване.

*Махлѣлѣ, с. м. Т. Имѣть, осталѣ слѣдѣ смрѣть-тѣ на пѣкого, който не оставилѣ на слѣдици, та отива въ хазнѣ-тѣж; вѣморочное имѣние.

*Махмудіна, с. ж. Т. Жѣлѣница отъ вѣмѣ-то на Султана Махмуда; золотѣи монѣ-та вѣмѣлѣ Султѣна Махмуда. *Мека махмудина*. *Корава махмудина*.

Махмѣзѣцѣ, ум. м. и махмѣзѣи, ум. ср. отъ махмѣзѣ.

*Махмѣзѣ, с. м. Т. Бодилѣ, шипѣ на пѣтѣ-тѣ на чизмѣ, на стрѣмена за бодѣне сѣ него конѣ да вѣрѣи; шпѣра, бодѣцѣ.

*Махмурѣи, пр. неизм. Т. Махмурѣнѣ, който има още махмурлукѣ, който още не си е развалилѣ махмурлука; похмѣльный, сѣ похмѣльѣ.

*Махмурѣлѣ, с. м. Т. Тяжко, болѣж въ главѣ-тѣж, что уѣбѣа чловѣкѣ, кога отрѣзѣвѣ слѣдѣ много пианѣ; похмѣлье *Развалимь махмурлукѣ*, кога отрѣзѣвѣж, пѣжѣ пакъ за да ми миѣе главоболѣе-то, махмурлукѣ-тѣ; опохмѣлѣть, опохмѣлѣтьсѣ, охмѣлѣть.

Махмурѣи, —рѣнѣ и —рѣнѣ, рѣна, рѣно, пр. 1) Махмурѣина. 2) Сѣненѣи, сѣпѣивѣи.

Сноци станѣжѣ сѣненѣ, будѣнѣ, махмурѣнѣ,

Та попытахъ мож майкѣ мащѣж,

Пѣли ли сѣхъ прѣви пѣтѣли и вторѣи. Пѣс.

Махивувамь, гл. уч. отъ махѣж.

Махѣж, ешѣ,—пѣлѣ, гл. ед-кр. отъ махивамь; махивѣть.

Махѣж, ешѣ,—пѣлѣ, гл. ед-кр. отъ махивамь и махкамь. Да отвѣдѣж, да отмѣстѣж, да бѣгамь; отсторонѣть, отстранѣть, удалѣть. — *пѣлѣи*, прич. стр. Отваденѣи, отмѣстенѣи, земѣи отъ мѣсто-то му; отсторонѣниѣи, отстранѣниѣи, удалѣниѣи.

Махомь, нар. Сѣ махане; на отмашку, на

отмашь. *Махомъ махнѣ. Махомъ го удари.*

Махра́, с. ж. Раст. мацерига.

***Махрама́, с. ж. Т.** Марама: 1) Бръстать късь платъ съ бахрамы, съ расы за забраждане, за покрыване главѣ; крыпа, забратка; платокъ съ бахрама́ми. *Махрамъ да забрадж.*

Самодивы ся събрали,
Че си роклы-ты съблѣкли,
И златокрайкы махрамы,
Да влѣзжѣ да ся окжжѣтъ. *Пѣс.*

2) Вѣскоу късь платъ за изтърыване лице-то, носѣ-тъ, рѣцѣ-ты; крыпа, пошь, рѣчникъ, обрусъ; платокъ, платъ, полотенце, салфѣтка. *Бере надовѣ-тъ въ крыпѣ махрѣмъ, надовѣся много.* 3) Голѣмъ коцаѣ, что носѣ булѣж на сватѣж и послѣ, доклѣ сѣ още младоженци.

Махрами́ца, у. ж. отъ махрама́.

Махрами́чка, у. ж. отъ махрами́ца.

Махъ, с. м. Замахване, махане, замахъ; замахъ. *Съ единъ махъ го отѣче. — Зимѣ махъ, засилвася, та надививамъ. — Отъ тоа махъ, оттогава.*

Махѣнна́мъ, гл. д. Оставямъ, напущамъ.

Имамъ си кравѣ наловѣ,
Водисѣ, не заводжасѣ,
Нѣто ѣ быци махѣнна́тъ. *Пѣс.*

— мѣя, гл. *възвр.* Махвасѣя, оставямъ, напущамъ.

Стояпѣ ся отъ неж (Драганѣ) махѣнна́а,
Та да ли мене ке гляда. *Пѣс.*

Ма́ца, с. ж. Котка; кѣса. *Оплѣла ма́ца въ кацѣ, а ма́ця-то въ качѣ-то.*

Ма́цамъ (да ма́циж, ма́цнувамъ, гл. д. 1) Съ нѣчто мазно, мокро калнамъ, плѣскамъ; марѣтъ, пѣчкаты. 2) Мажѣ, работѣ нѣчто съ бои какъ да е; марѣтъ. 3) Бижѣ, удриамъ, плѣскамъ. *Ма́ци го въ уста-та да мѣжне.* 4) Връгамъ нѣчто мокро, мазно да ся залѣпи нѣйдѣ. *Ма́циж го като сополѣ въ ляцѣж. — мѣя, 1) гл. възвр.* Калнасея, плѣскасея, ма́цамѣся; марѣтъсея, пѣчкатысея, чернѣтъсея. *Ма́цася като малко дѣтя.* 2) Мажѣся, плѣщѣся по лице-то съ нѣчто; бѣлосвасѣся, червосвасѣся. *Въ наше село женѣ-тъ и момѣ-тъ не ся ма́цать.* 3) гл. *стр.* Бывамъ ма́цапѣ. — *цапѣтый, прич. стр.* Мазанѣтый, плѣсканѣтый съ нѣчто мазно, мокро, нечисто; ма́раниый.

Ма́цапане, с. ср. отъ ма́цамъ; марѣние, пѣчканіе.

Ма́цнувамъ и ма́цвамъ, гл. уч. отъ ма́циж. **Ма́циж, ешь, — нѣжъ, гл. ед-кр.** отъ ма́цамъ. — *нѣжтый, прич. стр.*

Ма́цѣкъ, с. м. Тонага, станѣ, палица; дубѣна, пѣлица.

Ма́цъ! междом. Показва ма́цане.

Ма́цъ, ма́цъ! междом. За выкане коткѣ; писѣ, писѣ! писю, писю! кѣсь, кѣсь!

Ма́чекрѣжѣ, с. м. Тѣсто-то по чирва-та на свинѣ.

Ма́чѣкъ, с. м. Мѣжска котка, ма́чѣрокъ, ма́чѣръ, ма́чарокъ, котакъ, котараѣ, котураѣ, котъ; котъ.

Ма́чѣнце, у. м. ср. отъ ма́чѣ. Котенце.

Ма́чѣро́къ, с. м. Ма́чѣкъ.

Ма́чѣръ, с. м. Ма́чѣкъ. *Пулисѣя като ма́чѣръ по циронѣ. Едно кроятъ глушици-тъ, друго ма́чѣръ-тъ.*

Ма́чець, с. м. 1) Раст. *Papaver rhoeas* и *Ardemone*, божна, божичка, божюрга, божюрокъ, божюръ, божюрякъ, дѣвъ хашашъ, була, булкы, каджика, капи-коса, кокуружна, лаля, напаронка, напорунка, неперуга, пламяница, плюсковъ, плюсковыѣ, пуклъ, пуплакъ, ыпылакъ, трамбула, тутенка; дѣкій макъ. 2) Една трѣва, дѣвовы дисагы, жабова нога, крѣстава гора, овчарокъ станѣ, пазина, щѣва,

Ма́чий, чл. чл. пр. Ма́чѣнынѣй, котешкѣй.

Ма́чка, с. ж. 1) Животно котка, ма́ца; ко́шка, кѣса, вѣська. 2) Желѣзо, котва, котка; я́корь, ко́тва.

Гемѣна ми е бакѣрна,
Платна-та ми сѣ мушама,
Ма́чѣ-ты ми сѣ олово,
Зинджѣри ми сѣ желѣзни. *Пѣс.*

3) Дѣлга-та тонага, съ ко́жто на чиликъ удриатъ клѣнѣж-тъ; клинѣръ, палица, чинѣалка. 4) Една игра на гоненицѣ. 5) Въ мн. ч. *ма́чѣкы*: трѣма колядари, ко́нто мяукать, ко́гато дружина-та влѣзжѣ въ кѣщѣж. — *Слѣпа ма́чка*, игра слѣпа котка, слѣпа баба, крижи-мижи; игра въ голѣючки, имѣлки. — *Ма́чка и поганѣць щѣжѣ лѣжѣтъ заедно*, ще бѣде много студено прѣзъ ноцѣ-тъж. — *Котка-та и котураѣ-тъ сѣ двѣ ма́чѣкы. Ма́чка рѣбѣ не щѣ, а за неж мустака си облизва. Лошка ма́чка глушици хваца. Ако не хранишь ма́чѣкы, щѣшь хранишь глѣшици. Рахатува като ма́чѣж у кочинѣж. Фурнадѣжи сѣ како ма́чѣж отъ клопанѣж.*

Ма́чкамы, гл. д. 1) Натискамы нѣчто да ся смаже; гмѣчкамы, гмѣчѣж, гмѣчѣж, гмѣтъж; давить, мѣтъ, раздѣвливать. *Не ма́чкай го да ти не вонѣе.* 2) Съ гмѣчкане правѣж нѣчто не гладко; мѣтъ, коверѣкаты. *Ма́чкамы ми дрѣвѣ-тъж, шапѣж-тъж.* 3) Съ нѣчто мазно, водно плѣщѣж; валямы, ма́цамъ, гадѣж, пѣчкамы, кѣрливѣж; марѣтъ, гѣдитѣ, пѣчкаты, чернѣтъ. 4) Прѣтискамы, мѣжѣж, угнетѣвамъ нѣкого; прѣтѣсѣнятъ, угнетѣтъ, глѣтъ въ дугу, въ крѣкъ. *Ма́ч-*

ка сиромасѣ-тъи. — жєи, гл. стр. и ѡзѡр. По знаменованіе-то на глагола. — чка-пѣій, прич. стр.

Мачканіе, с. стр. отъ мачкамъ.

Мачкантъ, с. ж. 1) Попара съ прѣженъи зал-ци. 2) Едишь видъ качамакъ.

Мачка мачкантъ брыкаше,
Мечка тѣсто валаше,
Пѡ-малко го валаше,
Повяче го лопаеи. Пѣс.

Мачквѣмъ, гл. мн-кр. отъ мачкамъ.

Мачкыио грѡздіе. Раст. *Solanum nigrum*, кучіе гроздіе, кучево гроздіе, кучешко гроздіе, зрынатка, зрынешникъ, кучешка отрова, зрыищецъ, модрецъ, муркенъ, отровачка; пѣселенъ чернойгодинъ, ворѡнѣи ягоды.

Мачкыиъ сануиъ. Раст. *Parietaria diffusa*.

Мачкыиый, пѣ, на, по, пр. отъ мачка.

Мачпій, котешкый; кошкииъ.

Мачюкъ, с. м. Чюкчя, справа за клепаніе; колотіло.

Мачй, ум. ср. Котя; котѣнокъ. Наврѣлся като мачя подъ паралижъ.

Мачпарѡкъ, с. м. Мачѣкъ. Направился ка-то святогорскый мачпарокъ.

Мачпа стѣпка. Раст. *Herakleum sphondylium*; медвѣжья лапа, борщевикъ,

*Мачпалла, междом. Т. За похваля; афе-римъ! бравѡ!

Машѣице, ум. ср. отъ машіа. Машпчка.

Машіица, ум. ж. отъ машіа.

Машпйчка, ум. ж. отъ машпйца.

Машкый, шка, шко, пр. смякч. отъ мал-кый. Малечкый, маленкый.

Машй, ум. ср. отъ машіа. Машпца.

*Машіа, с. ж. Т. Щипца за хващаніе огнь, пѣчто горящо сѣ тѣхъ; гребачъ, дплавъ, дплавъ; щипцы. Кога има машй, зашто да си гори Циганииъ ржѣтъи. — Голо Циганчя изъ огнь играе? Гат. — Машпа.

Машеница, с. ж. Мжтеница, брыканпца, бутаница, айрианъ; айрянъ, арьиъ, пѣхтанъе. Попаренкый отъ млѣко духа и на ма-ицииъ, пѣп: наплашенкый отъ напарж-тѣ духа и на маицииъ-тѣ; обжѡт-писъ на молокъ, стаиешъ дуть и на воду. Майка сѣна отхранила сѣ кѣселж маицииъ. Сѣ дѣца маицииъ не ся срыка, зачтоо цжтъ тѣ напрыскать.

Машеничѣи, ум. ж. Малко маиеница. Машерига и машерика, с. ж. Раст. *Thymus serpyllum*, машерка, машрика, материка, матерка, маторъ, махра, бабина душица, ма-рина душица, овчарска мерудина, яблъкъина, яребичина; богорѡдская травѣ, тимъиъ.

Машерка, с. ж. Раст. машерига. Воица рѣба машержѣ обжма.

Машѣха и машиха, с. ж. Не сжица майка,

втора майка, друга жена на башъ; машиха. Кою майка, кою машѣха. Щине като машѣжж майкж. Колко и да е добра — машѣха с.

*Машранй, с. ж. Т. Гинияиъ сѣдъ съ дръж-кж за вино, за водж; грѣиъ, шепендеръ; кувшииъ.

Прошеталосѣ дѣвойчя
Низъ оны дѣлгы загопы
Сѣсъ два ибрика стрѣбренъи,
Сѣсъ дѣв машрапы златенъи. Пѣс.

Машрика, с. ж. Раст. машерига.

Майж, ешъ, маіаль, гл. д. 1) Задрѣжтамъ пѣкого пѣйдѣ да закжсиѣ да не иде по работж-тѣ си; бавж, врьтж, въздыжтамъ; замедлѣтъ, удѣрживать, продѣрживать. 2) Залисвамъ пѣкого на работж-тѣ му, размайивамъ го да не работи, бавж го; отвле-кѣтъ отъ занйтіи. Какво мя маешъ, остави мя да си работж. 3) Не сврышамъ пѣчто на врѣмѣ, забавямъ, бавж. Додохъ да ми уишижтъ дръжж, изъ ги маихж много. — Гжся, гл. ѡзѡр. 1) Размаивамся, бавжся, закжсиѣвамъ да ся приберж, да при-стигнж на врѣмѣ; медлѣтъ, мѣшкать, го-дѣтъ. Дѣ ся маа досега? 2) Врьтжся, обыкаліамъ нагурѣ надолу, размаивамся Мае-ся по улици-тъи. 3) Работж пѣчто бавно, полека; мѣшкать, меледѣтъ. Кога работи, много ся мае. 4) Залисвамся, та не работж, губѡкъ си врѣмѣ-то, денгубѡкъ, размаивамся; отвлекѣтъся отъ занйтія, терѣтъ врѣмѣ напрѣсно, безъ пользы. Не ся май, а работи. 5) Бжжся съ умъ, дивѣжся, чюджся, размысливамъ; дивѣтъся, удивлѣтъся, ло-мѣтъ голову.

Минжхъ горж, минжхъ вторж,
У третж-тѣ три славеи,
Като пѣжжтъ, горж люлѣжтъ;
Азъ ся чюдж и ся маж,
Какъ да хванж три славѣи. Пѣс.

— Маіанкый, прич. стр. По знаменова-ніе-то на глагола; бавенкый. — Мас ми ся глава-та, мас ми ся свѣтъ, вне ми ся глава-та, врьти ми ся глава-та, чини ми ся, че всѣчко наоколо ся врьти; у менѣ кру-жѣтъ голова.

Маіа, с. ж. ум. отъ майка. Мамъ мас!

*Маіа, с. ж. Т. 1) Подкваса, подквасъ, квасъ; заквѣска. 2) Сырице.

Маіаніе, с. ср. отъ маіж и маіжся. Бавеніе.

*Мачсѣлліиа, пр. неизм. Т. Който има мачсѣль; ииѣющй почечуй.

Мачсѣлліиа трѣиъ. Раст. *Statice*; желто-кѡрень.

*Мачсѣль, с. м. Т. Болестъ *Haemorrhoides*, става, кога напяртѣе крѣвь въ задне-то чирво; почечуй.

Мѣсанка, с. ж. Лѣжа; ложь.

*Мегданъ, с. м. Т. Мейданъ.

Мегю, прѣдл. Междъ.

Медвѣда и медвѣдь, с. ж. Мечка, медунъ;
медвѣдь.

Мечко медвѣдо, медвѣдо,
Погляди горѣ у небо,
Какъ си ся небо разгрѣхъ,
Та самъ-си Господь погляди. Пѣс.

Сура медвѣдо, медвѣдо,
Дѣ си, да си, тува да си,
Сега кодь мене да дойдешъ
Да ся борбъ прѣборимъ. Пѣс.

Медѣць, ум. ж. отъ медъ. Малко медъ.

*Меджиѣна, с. ж. Т. Работене пѣкому безъ
заплата като данѣкъ; тлака; бѣриѣна.
Работъ на меджиѣ. Изкарвамъ селя-
ни-ти на меджиѣ; погонѣтъ поселянъ
на работу.

*Меджлисъ, с. м. Т. Съвѣтъ, събрание.
Идарѣ меджлисъ; управителный меджлисъ.
Меджлиси хукукъ; сѣдебный съвѣтъ.

Мѣднѣй, — дѣнь и — денъ, дна, дно, пр.
Мѣднѣй; медовѣй.

Мѣдова кѣтъка. Раст. *Lathyrus tuberosus*,
овча гюзель, фасулича; земляные орѣхи,
чѣна клубненосная.

Мѣдовина, с. ж. Медъ размѣсенъ съ вино,
та прѣскать съ него по крытопѣтища-та
за да ся избавятъ отъ нѣкакво зло.

Мѣдовина, с. ж. 1) Питие направено отъ
медъ и водъ съ хмѣль, пиеса намѣсто вино;
медовина, мѣдь.

Да ти служѣ вино медовинъ. Пѣс.

2) Шерѣтъ отъ медъ.

Мѣдовѣй, въ, ва, во, пр. Мѣднѣй.

*Медресѣ, с. ср. Т. Училище.

Мѣдунъ, с. м. 1) Мѣжска мечка; медвѣдь
самѣць. 2) Мечка, медвѣда, медвѣдь; мед-
вѣдь. 3) Срьдѣтъ, надутъ, навѣсенъ чло-
вѣкъ. Какъвъ е медунъ. 4) Плашило; пу-
гало.

Медъ, с. м. Сладкѣй сокъ, който пчелы-ты
сѣбиратъ отъ цвѣта-та; мѣдь. Сладко като
медъ, много сладко. Питѣ медъ; сѣтовѣя
ячѣн. — Колко-то е благъ медъ-тъ, тол-
кова е и горкъ. Бѣло като памукъ, слад-
ко като медъ. Прави си уста-та да
паде медъ. Огнь-тъ е по-сладкъ и отъ
меда. Съ сговоръ и пелѣнъ-тъ е медъ.
Медъ ся на точило не ближе. Отъ то-
чило изстиска медъ. Харизанъ оцѣдъ
(безъ парѣ оцѣдъ) отъ медъ по-сладкъ.
Бадихава киселина по-блага отъ меда.
Безъ изѣтъ-ти ся паде медъ. Далъ Гос-
подъ медъ, ала далъ и рядъ. Залѣгнѣла
ся като пчелъ на медъ. И пчела-та
на хубавѣй медъ тича. Навалихъся

като пчелъ на медъ. Ако си пчела да
носишь медъ, идай и занапрѣдъ; ако
ли си трѣтъй да го падешь, врьзи къ-
дѣто щешъ. Встака муха не бере медъ.
Да бѣ брала встака муха медъ, бръм-
балъ-тъ бѣ набралъ най-много. Като
пчела отхожда надалечъ да бере медъ,
мѣчно се врьца. Муха-та ся врьти надъ
меда, а попъ-тъ надъ боба. Пчела-та
не бѣга отъ меда, а отъ чѣда. Ни медъ
сми пали, ни срьдце нѣ боли. Какъ
медъ, блато жлѣчка. За чѣсъ медъ, съ
години жлѣчка. Който близне отъ меда,
не му горчи падь-тъ. Който бръка меда,
ближе си прѣстѣ-то. Бръкнѣлъ у меда,
та си не обливалъ прѣстѣ-то. На бра-
дж-тъ му щешъ намѣришь и отъ бѣднѣй
вечеръ медъ и отъ велиденъ лѣйце. Зѣтъ
като медъ, сѣнъ като пелѣнъ. Сѣнъ ми
си — пелѣнъ ми си, зѣтъ ми си — медъ
ми си. Който нѣма парѣ въ кесѣ-тъ
си, нека носи медъ въ уста-та си. Медъ
купува, мѣтъ продава. Да даде Гос-
подъ да ся вѣяте у медъ и масло! Съ
лакердж медъ паде, всичко наопаки прави.

Мѣдж, ишь — дѣлъ, гл. ср. Показвамъ сла-
дѣкъ, сладж.

Мѣднѣй, с. м. Хлѣбъ, мѣсенъ отъ браш-
но, отѣто на засѣвкы на свѣтъ; мажѣтъ
го съ медъ и го падаъ засѣвнѣ-ти; шю-
гава турта, шюгавъ хлѣбъ.

Мѣднѣй, ум. ср. отъ мѣднѣй. Хрже-
ниѣ мѣднѣй, на лѣтѣни, оплаши мя
оти ми побѣлѣхъ безъ тебе очи-ти!

Мѣднѣй, нъ, на, по, пр. 1) Направенъ
или намазанъ съ медъ, мѣднѣй, медовѣй;
медовѣй, медовѣй. Медѣна пита и Еми.
чарина подслажда. 2) Дѣто е пмало медъ;
медовѣй. Който мѣ медѣно качѣ, щѣ
си оближе прѣстѣ-то — Медѣна и
масляна, сладжѣ и медѣнѣ, казвѣся за
шарѣжъ, за болѣсть, за самодѣлы намѣсто
имѣ-то имъ, като вѣрватъ, че съ товѣ щѣтъ
гы подслаждѣ; жива и здрава, живы и
здрави.

*Мѣсидѣзъ, с. м. Т. Вѣждѣ въ правене
сграды, пѣтища, мостовы и пр.; инженеръ.

*Мѣсѣкъ, с. м. Камыкъ *Lapis lydius*, на
който златари опытватъ злато-то; кратко,
кратило; осѣлокъ, Индѣйскѣй камѣнь, про-
бѣрный камѣнь.

Междѣ, с. ж. Межа, помежда, грѣница, край-
нина, крайще, отаръ, прѣдѣлъ, рѣбежъ,
слѣгъ, сѣнѣжъ; грѣница, межа, прѣдѣлъ,
рубѣжъ. Жерѣвъ междѣ не знае.

Межделийкъ, ийци, с. м. Съѣди, ком-
шии, съ нивы, съ ливады, съ нѣкакъвъ
имѣтъ.

Межденикъ, с. м. Бѣлѣтъ, почка, слогъ за границъ.

Межденица, с. ж. Улица на единъ край безъ излѣвъ; междина, чикмазъ-сокакъ; глухой переулочъ.

Междина, с. ж. 1) Межденица. 2) Праздно мѣсто междъ двѣ нѣчта; междина, междунлакъ, междурина, межюра, межюраина, аралжкъ; промежуточъ. Въ междинк-тъ; въ промежуткѣ.

Междинка, ум. ж. отъ междина.

Междица, с. ж. отъ междѣ.

Междина, с. ж. Междина въ 2-то знаменование.

Междѣ, прѣдл. Междѣ.

Междѣлакъ, с. м. Междина въ 2-то знаменование; промежуточъ, разстояніе.

Междурина, с. ж. Междина въ 2-то знаменование.

Междѣ, прѣдл. Между, межъ, мегю, помеждѣ, посрѣдъ; между. *Междѣ двѣ-тъ очи. Междѣ насъ да си остане*, само нѣе да го знаемъ. *Междѣ селяны-тъ има вакъвы хора. Изъ-междѣ* (измеждѣ), помеждѣ (помеждѣ).

Межъ, прѣдл. Междѣ. *Межъ двѣ нивы.*

Межюра и

Межюраина, с. ж. Междина въ 2-то знаменование.

Межѣ, с. ж. 1) Прѣдѣлъ, межда междѣ двѣ нивы. 2) Лѣха, града, клѣткъ на нивѣ.

***Мезѣтъ**, с. м. Т. *Продава ся нѣчто на мезѣтъ*, на който даде повяче за него; аукціонъ, продажъ се публичнаго торга. *Продадохъ му стокъ-тъ на мезѣтъ. Изваждамъ на мезѣтъ*, на проданъ на мезѣтъ.

Мездрѣ, с. ж. Тлѣсто-то, мазно-то отъ овцѣ, отъ говядо, избрано да ся топи на лой. *Мясо-то на пастърмѣ, а лой-та на мездрѣ*, лой-та на топение.

***Мездрѣ**, с. ж. Т. 1) Землище-то, мера-та на едно село. 2) Мѣсто отъ съседно землище. *Така нива е мездра*, не е отъ земѣ-тъ, отъ мерѣ-тъ на наше-то село, а отъ землище-то на нѣкое съседно село.

Мездрене, с. ср. отъ мездрѣж. Мездра.

Мездрѣж, ишь, — рѣлъ, гл. д. Коѣж овця, та правѣ мазѣ-тъ имъ на лой, а мясо-то на пастърмѣ.

***Мезѣ**, с. ср. Т. Нѣчто за закусаніе, за подханваніе прѣдъ и слѣдъ пизане ракиѣ, вино; придѣвка, мезеликъ; закуска, заѣданіе при выпиваніи напѣтка. *Безъ мезѣ не ся пие.* — *Зимаемъ нѣкого на мезѣ*, подигравамъ, гаврѣсь съ него; трунить, издѣваться надъ кѣмъ.

***Мезеликъ**, с. м. Т. Мезѣ.

Мезѣнце, ум. ср. отъ мезѣ. Малко мезѣ.

***Мезилиана**, с. ж. Т. Мезилихане.

Меллекѣ, с. ср. Раст. *Salvia pratensis*, мидаръ; шалфѣй луговой.

***Мезлѣчъ**, с. м. Т. Меджлисъ.

Мейданѣцъ, ум. м. отъ мейданъ.

***Мейданлѣжъ**, с. м. Т. Мейданъ.

Мейданчи, ум. ср. отъ мейданъ.

***Мейданъ**, с. м. Т. Мегданъ, мейданлѣжъ:

1) Площъ, стѣда, разколъ; плѣщадъ, плацъ. *Селскій мейданъ.* 2) Широко мѣсто; пространство. *Дворѣ-тъ му е цѣлъ мейданъ.* — *На мейданъ*, наравѣ, на лицѣ, да ся види. *Ако смѣ изгали зелника, тепсиа-та е на мейданъ* — *Изваждамъ нѣчто на мейданъ*, изваждамъ го наравѣ, на лицѣ, направямъ да ся види, да ся познае; выводитъ наружѣ, обнаруживать. *Лѣжа-та скоро на мейданъ излиза* — *Има мейданъ*: а) Може, бѣва, става. *Има мейданъ да иде пакъ.* б) Може, можень е, може му ся. *Той има мейданъ да прави такъва работѣ.*

***Меймаръ**, с. м. Мимаръ, калфабани, архитекторъ.

Мекерѣ, — рѣта, с. ср. Т. 1) За навиваніе прѣждѣ на него; вѣюшка. *Мекерѣ на чекрѣжъ работникъ. Напрядохъ днесъ двѣ мекерѣта.* 2) Колелце на врытено, прѣзъ което врыви юрганъ, та го врыти. 3) За чловѣкъ: който ся води по нѣкого, врытѣся около него, лѣсти му; подлизулка, мазникъ; прислужникъ изъ какѣхъ либо видовъ. 4) Одно цвѣтище, цвѣти жалъто, цвѣтъ-тъ му изсѣхва безъ да извяне, та може да се дръжи и зимѣ.

***Мекерелѣжъ**, с. м. Т. Владаніе като мекерѣ; ухаживаніе.

***Мектѣбъ**, с. м. Т. Училище.

***Мектѣбъ**, с. м. Т. Писмо; письмѣ, посланіе.

Мекѣтъ и производны-ты отъ тѣхъ рѣчъ в. при мѣкѣтъ.

***Мекѣтъ**, с. м. Т. Жилище.

Твои-ты кукты планище-то,
И тамъ мекѣтъ да не хватишь,
Пили мекѣтъ да направи,
А ты мѣсто да не найдѣшь. *Пѣс*

Мелѣдица, с. ж. Срѣщася въ единъ колядарскѣ пѣсень:

Колядица мелѣдица,
А по пейжъ Василица.

Мелезинъ, — зѣтъ и — зѣтъ, зна, зно, и **Мелезинъ**, иъ, на, но, пр. 1) Затѣканъ, на коѣто основа-та е отъ повѣсма отъ клѣчища, а вѣтъкъ-тъ отъ памукъ.

Много даровы имала:
Десятъ кошюли свляны,

И дванадесетъ мелезны,
Пятнадесятъ бубаерны. *Пѣс.*

2) За очи: шиареный.

Сивы очи мелезяны,
Черны очи мелезяны
Да изпукать, да изгряскать. *Пѣс.*

*Мелезъ, пр. неизм. Т. Животно смѣсь отъ
два вида животны; ублюдокъ.

Меленда, с. ж. Срѣщася въ едиж колядар-
скж пѣсень.

Коленде меленде,
Стара-ва година;
Цинци кака, отвори ми врата,
Дай, бабо, колака!

Меление, с. ср. отъ мелѣж. Млене.

Меливо, с. ср. Храпа, занесена да ся меле;
мливо, мленина; меливо.

Мелица, с. ж. Мялица.

Мельница, с. ж. 1) Водяница; мельница.

2) Корыто, въ което изглаголювать коноп-
цы-ты ницкты отъ стѣбле-то; мялица.

Мелчѣ и мелчѣвъ, с. м. Животина лгавецъ.

Мелѣж, ешь, мляхъ, млялъ, гл. д. 1) На-
правямъ зрънисто нѣчто на брашно, на си-
тенъ прахъ; молѣтъ. *Мелѣж жито, мелѣж кафе.* 2) За водяницж, за стомахъ:
работж. *Водяница-та меле. Стомахъ-тъ меле каде-то; варить пишу.* 3) Дрън-
камъ, приказвамъ, дръдорѣж, брътвѣж; мо-
лѣтъ. *Водяница-та му много меле, мно-
го приказва.* 4) Ыамъ; ѣсть. *Уста-та му все мелѣжтъ.* 5) Дръвѣж, бѣж, тупамъ, врас-
камъ нѣкого; порѣтъ, бить. — *Лѣжся, гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола. *Млѣ-
птый, прич. стр. млотый.* — *Кована водяница мяко брашно меле. Добра во-
дяница встаканво меле. Безъ камѣжъ водяница брашно не меле. Два люти (остри) камѣжа брашно не мелѣжтъ. Во-
дяничарскый камѣжъ колкото повяче ме-
ле, толкова пѣ-тъмѣжъ става. Ори, ме-
ли, пажъ; простѣчи плетѣж, дой млѣко!
Меле трѣщи за брашно. Водяница та меле, ничто не намила Жито ся ме-
ле, брашно не пада. Да меле знае, да на-
сытити не умѣ. Ве уста-та му жито ся меле, а пѣскж излиза.*

*Мелѣ, с. ср. Т. На крапа на чубукъ, на
друго нѣчто тончица отъ кехлибаръ, отъ
кость, прѣвъ кожко ся смучи, кога ся пу-
ши; маме; мундштукъ.

*Мелнгеме, с. ср. Т. Справа на витло за
стискане, за стягане съ пѣж нѣчто; ви-
тель; тискъ.

Менгүшець, ум. м. отъ менгүшь. Мен-
гүшчя.

Менгүшика, с. ж. Животно съ пораспѣлы
висуакты на шпѣж-тж като менгүши.

Третѣж вечеръ вечерахмы
Три кокошкы менгүшкы,
Два гълѣба пролѣтны. *Пѣс.*

Менгүшь, с. м. и

Менгүшии, с. м. мн. Обица, обѣсца, обѣтка,
наушкы, мендүшь, ушника; сѣрьга. *Жлѣ-
ти менгүши на келавѣ уши. — Да си
купишь менгүшь, окачи си го за мен-
гүшь, окачи си обичж, пмай си на ума, че
щж ти отврьнж, врьжи си червенко; зару-
бѣ себѣ на носъ, зарубѣ у себѣ на носу.*

*Мендѣръ, с. м. Т. Мнидеръ.

*Мендѣзяпъ, с. м. Т. Меендизъ; ипженѣръ.

*Мендухиѣ, хиѣта, с. ср. и

*Мендухиѣа, с. ж. Т. Една жлѣтица, ко-
то врьви 20 грошна. *Даде ми леблебиж,
зе ми мендухиж.*

У Стойниж мамж
Добъръ конакъ има,
Все прѣпадать тамо,
Тамо заптиета,
Та на Стойж давать
Все мендухиѣта. *Пѣс.*

Мендүшь, с. м. Менгүшь.

Мѣне, вин. пад. ед. ч. отъ лично мѣстоиме-
ние азъ; менѣ, мя, ме; менѣ.

*Менѣкшѣ, с. ср. Т. Едно цвѣте *Viola*,
теменуга; фиѣлка.

Мѣнець, с. м. Мянница.

*Мензилханѣа, с. ж. Т. Конакъ, станъ, дѣто
мензилъ да промѣни конѣ-ты; почтовѣя
станѣя.

И си влѣзе въ царекж мензилханж,
И си пайде своѣа добра конѣа. *Пѣс.*

*Мензѣлъ, с. м. Т. Поща; почта. *Кор-
шумж-мензили*, раздалечъ колкото гони пуш-
ка или пищовъ, врьлякъ; перестрѣлъ.

Мензифаръ, с. м. Минзифаръ.

Мѣница, с. ж. Мянница.

Ментѣ, с. ср. Горна дръха безъ ржкавы;
видъ одѣжды безъ рукавѣвъ.

Менѣ, мѣст. 1) Мене. 2) Менѣ.

Мѣнѣ, дат. пад. ед. ч. отъ лично мѣстоиме-
ние азъ; менѣ, ми; мнѣ.

Мѣнѣж, ишъ, гл. д. Мѣнж.

*Мерѣа, с. ж. Т. Землище на село, на градъ
за пасение добытъкъ; дръжава; пасѣище,
вѣгонъ.

Мерѣзѣць, ум. м. Малко меразъ.

Меразчѣйка, с. ж. Жѣпа, мома меразчѣя;
наслѣдѣница.

Мерасчѣйскый, ска, ско, пр. отъ мераз-
чѣяа.

*Меразчѣя, с. м. Т. Наслѣдѣжъ; наслѣд-
никъ.

*Меразъ, с. м. Т. Миразъ, наслѣдство, баци-
ниѣа; наслѣдство, наслѣдѣе. *Оставкамъ
меразъ нѣкому; откѣзывать кому что.
Меразъ — голж маразъ.*

Мераклійка, с. ж. Който има меракъ.

*Меракліа, с. м. Т. Който има меракъ.

*Меракъ, с. м. Т. *Имамъ нѣчто меракъ*, имамъ нѣчто, за което мисляхъ, за което ся грѣихъ, което мя безпокои. *Имамъ меракъ за нѣчто, на нѣчто*, имамъ страсть за нѣчто. *Имамъ меракъ за пушкѣ*. *Имамъ меракъ на конѣ*. *Туркамъ си нѣчто меракъ*, хваща мя нѣчто меракъ, влиза ми нѣчто въ главѣ-тъ, което мя прави да му мисляхъ, да ся грѣихъ. *Туримъ си меракъ, че е болѣзъ*. *Врѣгамъ меракъ на нѣчто*, добивамъ наклонность на нѣчто. *Меракъ ми е*, мисляхъ му, грѣихъся, безпокоихъся. *Меракъ ми е*, какъ ще излѣзе така работа. *На меракъ съмъ*, на мисль съмъ. *Хваща мя меракъ*, дохожда ми да мисляхъ, да ся грѣихъ, да ся безпокоихъ за нѣчто.

*Меракъ, с. м. Т. Мисль, умисль, воля; намѣреніе, воля. *Съ тоа меракъ отишълъ тамъ*. *Меракъ-тъ му е да . . .*

Мерачець, у. м. отъ меракъ. Малкъ меракъ.

Мерджанецъ, у. м. Малко мерджанъ.

Мерджановый, въ, ва, во, пр. отъ мерджанъ. Мерджанлиа; коралловый.

*Мерджанліа, пр. неизм. Т. Что има мерджанъ, мерджановый.

*Мерджанъ, с. м. Т. Едно червено вещество, което еднѣ животни, наричани полипи, правятъ на дъно-то въ море-то и отъ което ся правятъ маниста за нанизъ и други украшения; кораллъ.

Камъ ти, Недо мерджан-ти,
Мерджан-ти отъ грѣло-то? Пѣс.

Мерджелѣжся и

Мерджѣжся, гл. об. Показвамся, мѣркамея неясно отдалечъ или въ темнотѣ-тъ; мѣрещи́ться. *Напрѣдъ въ нѣтъа ся мерджелѣ нѣчто*.

*Мерджемѣкъ, с. м. Т. Ляща. *Въ пятъкъ паде лицъ, а въ благо мерджемекъ*. *Заранъ ляща, всеръ мерджемекъ*.

Меремѣтеніе, с. ср. отъ меремѣтъ. Потягане, поправаніе.

*Меремѣтъ, с. м. Т. Потяганіе нѣчто развалилося; поправка, починка.

Меремѣтъ, ишь, — тѣлъ, гл. д. Потягамъ, правя, стягамъ нѣчто развалено; поправля́тъ поврежденіе, починя́тъ. *Меремѣтъмъ кжѣж-тъ*. — *тжѣя*, гл. стр. Потягамся. — *тепѣй*, прич. стр. Потяганный.

*Мерѣтъ, пр. неизм. Т. Казвася за вепчко нѣчто на задосано, пустый. *Мерѣтъ конъ, не дава да му ся качишъ*. *Мерѣтъ волове не тяглатъ*. *Мерѣтъ ножъ не рѣже*. *Мерѣтъ писмо не ся четѣ*. *Мерѣтъ*

кладенець, запустѣлъ *кладенець*, бунаръ *баталина*.

Меріца, у. м. ж. отъ мерѣ.

*Мерішижъ, гл. д. Миршихъ.

Меріше, у. ср. отъ мерѣ.

Мермерецъ, у. м. м. отъ мермеръ. Малко мермеръ.

Мермеритый, — рѣнь и — рѣнь, рпа, рпо, пр. Мермеряный; мраморный.

Мермерѣда, с. ж. Насѣкомо *Cerambyx*, крѣпъ-баба, сѣчко-бечко; уса́тъ, скрипунъ, дровосѣкъ.

Мермерудартъ, с. м. Насѣкомо *Sucanus cervus*, бумбаръ; рогачъ.

Мермерѣдица и мермерѣдка, у. м. ж. отъ мермерѣда.

Мермерѣя, у. м. ср. отъ мермерѣтъ. Малко кѣся мермерѣ.

*Мермерѣтъ, с. м. Гр. Мраморъ: 1) Бѣлъ камыкъ, добъръ за работеніе; мраморъ. 2) Като пр. неизм. Мермеряный; мраморный. *Мермерѣ портѣ*.

Мермеряный, нъ, на, но, пр. Направеный отъ мермерѣ; мермеритый, мермерѣ; мраморный.

*Мерсѣнъ, с. м. Рыба. *Accipenser sturio*, есетра, есетръ, цига; осѣтръ.

*Мертебѣ, с. ср. Т. Достопиство, рядъ, чпшъ.

*Мертѣкъ, с. м. Т. Мартакъ, гряда; бревнѣ, бѣлка.

Мерудійка и мерудіица, у. м. ж. отъ мерудіа. Малко мерудіа.

*Мерудіа, с. ж. Гр. Раст. Мирзливо, което изсушено и стѣчено на прахъ турятъ въ настѣ; чюбрица, чюбрика. *Въ всако грѣня и мерудіа*. *На всакъ чорбѣ и мерудіа*. — *Дива мерудіа*: а) Раст. *Lycoris cuforasius*, диво панѣ, дивъ димлюсь, каниска пана; зѣзникъ, волконѣтъ, водиная шѣдра. б) Раст. *Mentha silvestris*, воленика, воленица, дива мятва, дивъ гюзумъ, жабешкый гюзумъ, жаблакъ; полевая мѣта. — *Кокоша мерудіа*, рѣбѣа *мерудіа*, раст. майданозъ. — *Овчарска мерудіа*, раст. мащерига.

*Мерхаметліа, пр. неизм. Който има мерхаметъ, милостивъ.

*Мерхамѣтъ, с. м. Т. Милость.

*Меръ, нар. Т. А-то, пакъ-то, освѣнь, само ако, въ изреченіа като: *Меръ да по чакамъ оцѣ малко*. *Меръ то не было така*. *Меръ да ся ожени, та да мираса*. *Меръ да умрѣ, та да си не отворишъ*.

Меръ да умрѣ, меръ да пукнѣ, Димке ле,
Да не земѣ това перо жеравѣ. Пѣс.

*Месітъ, с. м. Гр. Поерѣдникъ въ трѣговскы работы; маклеръ.

Меснѣтъ, с. м. Т. Голѣма служба; важная должность.

Местѣтъ, с. м. Ланчина местъ.

Местница, с. ж. Местъ.

Местъ, местѣве, с. м. Т. Ланчины отъ мешинъ, какъ-то носятъ турци-ти, местѣвъ, местница.

Месурка, с. ж. Цѣвъ.

*Метанне, с. ср. Бланане до земь-тж, по-клонъ; земной поклонъ.

Метачка, с. ж. Кюато мете нѣйдѣ нѣчто; метельница, подметельница.

Метачъ, с. м. Който мете нѣчто; метельщикъ, подметельщикъ.

Метелица, с. ж. Мятилица.

Метелина, пр. Тьнка-высока.

Что имаше царь-тъ
Едиж церкж кжйметлиж,
Кжйметлиж, метемилж. Пѣс

Метѣние, с. ср. отъ метж.

*Метеризъ, с. м. Т. Митириж, браннавице, прикрито мѣсто, отдѣто чловѣкъ може да пушка възъ другого, безъ да ся види той; пусна; засада.

Метилъ, с. м. Митилъ.

Мѣткавъ, гл. д. Разбрьквавъ, разрошвавъ; разстрѣпываъ.

Димано, млада невѣсто,
Что ти е лѣса меткана,
Что ти е нишанъ подъ гръло. Пѣс.

Метла, с. ж. 1) Кытка отъ стѣбла-та на особено растение, прошиты съ канапъ и направены съ дрыжжж за метение; такожде и такава кытка отъ врѣшинж; рабунница; метла. Метла отъ врѣшинж; вѣникъ. 2) Казвася и за чловѣкъ, който мытка по чюджды-ты дворовы. Станжж е селска метла. 3) Раст. *Arthemisia annua*. 4) Раст. *Xeranthemum*, црвѣна метла; сухо-цвѣтъ. — Черната метла да го помете! Клятва. Денъ слуга, ноцъ господарка, или: тува тета, тамъ тета, лѣгенж тета, че умрѣ. Гат. — Метла — Бѣла метла, раст. *Adonis autumnalis*, керпино око; зялчій макъ, стародубка, желтоцвѣтъ. — Горкова метла, модря метла, синя метла, раст. *Centaurea Cyanus*, амберъ бой, метличина, метлига прьстенча, синѣ цвѣтие, спичецъ, синя былка, синначя; васп-лѣкъ. — Црвѣна метла, раст. метла въ 4-то знаменование.

Метларка, с. ж. Кюато прави или продава метлы.

Метларекый, ска, ско, пр. отъ метларъ.

Метларъ, с. м. Който прави или продава метлы; метельщикъ.

Метлига, с. ж. Раст. синя метла.

Метлика, с. ж. 1) Раст. *Centaurea mon-*

tana. 2) Раст. *Pinus abies* или *Abies pectinata*, бѣла ела; пѣхта. 3) Раст. *Betula alba*, брѣза, брѣзинца; берѣза.

Метлица, ум. ж. отъ метла; метѣлка.

Метличина, с. ж. Раст. синя метла, горкова метла.

Метличка, с. ж. 1) ум. отъ метлица. 2) Раст. *Chenopodium scorarium*, висока трѣва.

Метохъ, ум. ср. отъ метохъ.

*Метохъ, с. м. Гр. Манастирска кжща въ градъ, въ село, дѣто живѣжтъ духовниц-ти отъ манастира; подворье. Рылскый метохъ.

Метж, снх метохъ, мелъ, ла, ло, гл. д. Съ метжж изчистваъ нѣчто; метъ мети.

Мела мома равны дворы,
Хемъ гы мела, хемъ плакала. Пѣс.

Всякой да си мете прѣдъ свои-тъя врата.
Въ пустж водяницж дяволи-ти метжтъ.
— тжся, гл. стр. мѣсться, метиеня.
— тѣнѣй, прич. стр. Изчистенѣй съ метж; метѣний. — Какъ мела, какъ не мела, подъ водникж ся не навела, казвася за мръзеливж. — Да го помете черна-та! Клятва. — Кога отиде нѣкой на пжть, онѣй день не метжтъ слѣдъ него въ кжщи, че не е на добро, да го не пзметжтъ, да не му пзметжтъ дыржж-тж, та да ся не врьне.

*Механя, с. ж. Т. Крѣчма, пивница, капелна; питѣйный домъ, кабакъ, погребеж. Като въ механж; покабацки. Въ механж-тж былж, вино не помирисалж. Прѣминжж прѣзъ механж-тж, а вино не помирисалж. Нехайникж нехайника въ механж-тж срѣца. Народж-тж въ черковж, попж-тж въ механж-тж. Раздѣ-лили ся съ механджжж-тж, а съ механж-тж ся не раздѣла. Разгжжчались като въ циганскж механж.

Механджжйка, с. ж. 1) Кюато дрыжж механж, крѣчмарка; кабацница. 2) Жена на механджжж; кабацница.

Механджжйскый, ска, ско, пр. отъ механджжя. Крѣчмарскый; кабацкый. — скты, нар. Като механджжж, като въ механж; покабацки.

Механджжйчя, ум. ср. Малжкъ, младъ механджжя, крѣчмарча.

*Механджжжжж, с. м. Т. Механджжскый зананатъ.

*Механджжя и механеджжя, с. м. Т. Който дрыжж механж; крѣчмаръ; кабацникж, погребжкъ, винопродавецъ.

Механѣца, ум. ж. отъ механя. Крѣчмица; качачѣкъ.

Механѣчка, ум. ж. отъ механѣца.

Механскый, ска, ско, *пр.* отъ механѣ; кабакый, кабаичный.

*Мехкемѣ, *с. ср. Т.* Турско сѣдлаице, въ което сѣдять по шераата.

*Мехлѣ, *с. ср.* Раст. *Solanum* и неговый плодъ, домати, френскый патладжанъ; помидоръ, томать.

Мехлѣменый, *лѣ, на, по, пр.* Намазаный, намазаный съ мехлемъ *Мехлѣмены крылѣ.*

Мехлѣмецъ, *ум. м.* Малко мехлемъ.

*Мехлѣтъ, *с. м. Т.* Мать за раиѣ. — *Благъ като мехлемъ на раиѣ,* казвася за зълъ, лихъ чловѣкъ.

*Мехтеръ, *с. м.* Въ пѣсни за свирецъ.

Мехтери, црѣни Егюнци,
Не свирѣте ми жаловно,
Токъ свирѣте ми радостно,
Оти невѣста оживѣ. *Пѣс.*

Така ми было писано:
Турска невѣста да быдѣ,
Въвъ Турско село да ходѣ
Съсь триста души сватовы,
Съсь девять рала мехтеры,
Съсь три байраци црѣвены. *Пѣс.*

Мехтѣнъ, *с. м.* Абяна бѣла дрѣха като кюркъ, носять ѣ само жены.

Меца, *с. ж.* Така казвать нагалено на мечкѣ, мецана. *Баби меца.* На св. Андреа, 30 Ноемвриа варять пшеницѣ, на ѣ врѣгать изъ комиа на бабѣ мецѣ, че тѣа въ това врѣмя щѣла да ся затвори, та да не прави пакость.

Мецаѣна, *с. ж.* Меца

Мѣцигый, *лѣ, на, по, пр.* отъ мѣца. Мечкыпый, мечий.

Мѣче врѣтѣно. Раст. *Equisetum arvense*, горчица, дзука, хуркы, конска борика, кукувичина плюнка, наставча, прышлика, прѣлици, ставнакъ; хвощъ полевой, пестышкѣ, пуныши.

Мѣче гроздѣ. Растение нѣкакво.

Мечѣкъ, *с. м.* 1) Мѣжса мечка, медуиъ. 2) Меча.

Мечѣнце, *ум. ср.* отъ мечй.

Мѣче прася. Животина *Gryllotalpa vulgaris*, диво прася, дивѣ ракъ, жюркълъ, коноиешница, коноишница, коноишница, коноишница, коноишъ, концишъ, кромидарецъ, кромидаръ, кромидарка, куконошекъ, поново прася, ракъ, рачкѣ, рачецъ, рачка, ручѣкъ, слѣпо кучя, усилка; сверчокъ земляной, земляной ракъ, медвѣдка.

Мѣче рупо. Раст. *Euphorbia myrsinites*.

*Мечѣтъ и мечйтъ, *с. м. Т.* Джамия, поревалиница; мечѣтъ.

Сиочи станѣхъ съненъ, буденъ махмуренъ,
Та пошыхъ моѣ майкѣ машекѣ:
Пѣли ли сѣ прѣви пѣтѣи и втори,
Выкалъ ли е Селимъ ходжа на мечйтъ. *Пѣс.*

Мѣче ухó. Раст. гѣшанъ.

Мѣчець, *ум. м.* отъ мечъ.

Мѣченискый, шка, шко, *пр.* отъ мѣчка. Мечй; медвѣжй. — *шкы, нар.* Като мечкѣ; помедвѣжкѣ.

Мѣчий, ча, че, *пр.* отъ мѣчка. Мечешкы мечиный; медвѣжй.

Мѣчиный, лѣ, на, по, *пр.* отъ мѣчка.

Мечкыный, мечй, мечешкый; медвѣжй.

Мои-ты сѣ кѣщи мечишъ дупкы,
Мой-ты кафенета куфи букове. *Пѣс.*

*Мечйтъ, *с. м. Т.* Мечеть.

Мечйще, *ув. ср.* отъ мѣчка; медвѣдиче.

Мѣчка, *с. ж.* 1) Животно *Ursus arctos*, мечекъ, медунъ, медвѣда, медвѣдъ; медвѣдъ. Мечка стрѣвница, мечка крѣвница.

Да да е Радилъ да дойдѣ,
Да дойдѣ Радилъ на борбежъ,
Съ мечкѣ-тѣ да ся побори,
Съ мечкѣ-тѣ съсь борбицѣ-тѣ,
Съ мечкѣ-тѣ съсь стрѣвницѣ-тѣ,
Съ мечкѣ-тѣ съсь крѣвницѣ-тѣ. *Пѣс.*

2) Чловѣкъ дебелъ, тяжкѣ като мечкѣ. 3) Желѣзна справа въ огнище, на коьто турнать глазни-ты за да ся не заплѣкватъ, а да горять по добрѣ; магарина. 4) Дрѣво съ палци като джюрулакъ за мачкане съ него гроздѣ въ кацѣ. 5) Отъ срѣдѣ, отъ трохы залци на тонкѣ съ сырене въ тѣхъ. 6) Една особена игра, въ коьто единъ отъ играчи-ты става на мечкѣ и гони другы-ты, та гы хваца и му ставать тѣ мечета — *Гѣде като мечкѣ, печисто.* — *Дѣѣ мечкы въ еднѣ крѣтогѣ не живѣ-жтъ;* два медвѣди въ одной берлогѣ не ужинутея. *Гѣде като мечкѣ, работи като буболечкѣ;* здоровъ на тѣду, да хилъ на работу, или: сморчкомъ глядѣтъ, а богатырѣмъ кѣшу (щѣ) уплетѣтъ. *Гладна мечка хоро не играе. Жѣдна мечка и роскѣ-тѣ лиже. Дойдѣтъ като буболечкы, ставать като мечкы. Хубавѣ тѣ круши мечка-та гѣде. Докажѣ ся круши на мечкѣ-тѣ, та казала, че тѣкѣ годинѣ щѣтъ ся родять много. Иса сѣ мечкѣ-тѣ да гѣде дребни-ци. Закакъ сѣ мечкѣ бори ли ся? Оста-вили мечкы тѣ да вардѣтъ дрѣвкы-тѣ. Жива мечка не си дава кожѣ-тѣ. Мечка-та си, ухó-то ѣ мрѣда. Ако е на-срѣцѣ ти буболечкѣ, борися като сѣ мечкѣ. Въ горѣ-тѣ мечкы, въ села-та вѣлѣци. Не гази ли ти мечка-та рѣжѣ-тѣ, не барай ѣ Гази като мечкѣ. Боися отъ мечкѣ-тѣ, че ѣ отъ лайно-то ѣ Спроти мечкѣ-тѣ ѣ ставѣ-тѣ. Сѣ дѣца на дрѣва не ходи, сѣ старѣци мечкы не лови. Мечка та выкала отъ*

листо-то, а кога паднѣла клада-та утралала. Мечка-та на лисицѣ-тѣ, лисица-та на опашкѣ-тѣ си. Не ти трѣбва отъ мечкѣ рѣмѣжъ. Отитѣлѣ на мечкѣ, дошѣлѣ си безъ рѣмѣжъ. Ходи дѣдо и дойде, мечкѣ-тѣ вѣче за ухо. Улавятъ мечкѣ отъ горѣ-тѣ и пакъ ся науча. — Кога ся уплаши нѣкой, пѣюе си въ пазухѣ-тѣ и вѣка: мечка страхъ, мене не, за да му мише страхъ-тѣ.

Мечкарка, с. ж. Жена, мома мечкаръ.

Мечкарскый, ска, ско, пр. отъ мечкаръ.

Мечкарѣя, ум. ср. Малѣкъ, младъ мечкаръ.

Мечкаръ, с. м. Който води мечкѣ да играе; медвѣжѣтникъ. Всякой мечкаръ казва, че негова-та мечка по-хубаво играе.

Мечкѣнѣй денѣ. Св. Андрей, 30 Ноемврина, Понѣйдѣ тона денѣ празнувать за да назито на светецѣ стада-та имѣ и царевича-цы-ти имѣ отъ мечкѣ.

Мечкѣнѣй, нѣ, на, по, пр. отъ мечка.

Мечѣй, мечешкѣй, мецинѣй; медвѣжѣй.

Мечкѣни ценѣи, мечета.

Мечлѣнце, ум. ср. Мечѣ; медвѣжѣноѣ.

Нито мечка-та надвѣва,
Нито си Димо надвѣва,
И мечлѣнце си захванѣ
На майкѣ си да помага. *Иѣс.*

Мечъ, мечеве, с. м. Ножъ; сабѣа; мечѣ.

Той си оружѣ оставѣ,
Токмо съ единѣ мечѣ останѣ,
Та си съ мечѣ въ црѣкѣ улѣзнѣ,
Дѣтя-то да си отрече. *Иѣс.*

Мѣчѣ, нѣшъ, гл. ср. Маямѣ.

Мѣчна пѣта. Растѣне нѣкакѣ.

Мѣчна етѣпка. Раст. *Primula veris*, аглика, ангелѣка, ангелинка, еглика, егличѣ, иглекѣ, игличина, игличѣ, гороцвѣте, гороцвѣтѣ, пѣтопѣрѣстѣца, пѣтопѣрѣстѣ, христѣосѣовѣ цвѣтѣ; бѣлая бѣквица, барѣнѣчки, барѣшѣки бѣжѣи рѣчки, гарлѣуна, гѣсникѣ, курѣтина, скорѣспѣлка.

*Мѣшѣ, с. ср. Т. 1) Раст. дѣбѣ. 2) Бѣй, кѣтекѣ. *Иде едно мѣше, иде едѣнѣ бѣй. Ударѣхъ му едно мѣше.*

Мѣшѣне, с. ср. отъ мѣшѣ. Мѣшѣненѣ, бѣненѣ.

Мѣшѣневѣй, вѣ, ва, во, пр. отъ мѣшѣнѣ. Мѣшѣнѣнѣй; бѣжанѣй.

Мѣшѣнѣне, с. ср. отъ мѣшѣнѣ. Мѣшенѣ, бѣненѣ.

Мѣшѣнѣнецъ, ум. м. отъ мѣшѣнѣ. Малѣко мѣшѣнѣ.

Мѣшѣнѣчѣя, ум. ср. отъ мѣшѣнѣ. Малѣко кѣчѣя мѣшѣнѣ.

*Мѣшѣнѣ, с. м. Т. Изработѣна, ушѣвенѣа тѣнка кѣжна отъ живѣотно; бѣжа.

Мѣшѣнѣжъ, нѣшъ, — нѣлѣ, гл. д. Мѣшѣжъ, бѣжъ,

враскамѣ, тупамѣ, чѣшѣ нѣкого. — нѣжѣя, гл. стр. Мѣшѣжѣя, бѣжѣя, враскамѣя, тупамѣя, чѣшѣжѣя. — нѣнѣгѣй, прич. стр. Мѣшенѣгѣй, бѣтѣгѣй, врасканѣгѣй, тупанѣгѣй.

Мѣшѣнѣнѣгѣй, нѣ, на, по, пр. Направѣнѣгѣй отъ мѣшѣнѣ; мѣшѣнѣневѣй; бѣжанѣй. Мѣшѣнѣнѣи терлѣици. — Мѣшѣнѣнѣи очѣи, коравѣи очѣи, что не зимѣать отъ ничѣто, сурѣтѣсѣжѣ.

Мѣшѣжъ, нѣшъ, — нѣлѣ, гл. д. Мѣшѣнѣжъ.

Ми, дат. пад. отъ мѣстоимѣненѣ азъ: 1) Мѣнѣ, мѣнѣ; мѣнѣ. *Дѣй ми винѣо, да пѣжъ. Кѣжи ми нѣчѣто.* 2) Намѣсто мѣй, мѣна, мѣе, мѣи; мѣй. *Баца ми, мѣй баца. Майѣка ми, мѣна майѣка. Дѣцѣта ми, мѣи-тѣ дѣца.* 3) Въ пѣсенѣи-тѣи, безъ особѣено знаменѣованѣенѣ. *Дѣо три ми огнѣа горѣахѣ. Трѣста ми пушѣкѣи пукнѣжѣжъ. Стойна ми змѣна лю-бѣла. Она ми ти сынѣ.*

Мѣгали, с. м. мн. 1) Пѣркѣрно назѣванѣенѣ на очѣи-тѣи; зрѣкѣили, бѣлѣскѣи. *Отѣвори си мѣгалѣи-тѣи.* 2) Мѣгли.

Мѣгамѣ (мѣгвамѣ, да мѣгѣжъ, мѣгнувамѣ), гл. ср. 1) Чѣсто, чѣсто си затѣварѣамѣ и отѣварѣамѣ очѣи-тѣи; трѣпѣжъ: мѣгѣтъ, морѣгѣтъ, хлѣпѣтъ глазѣами. 2) Съ мѣганѣенѣ кли-мамѣ нѣкому за нѣчѣто, давамѣ му знакѣ съ очѣи; мѣгѣтъ, перѣмѣгѣнѣватѣся. *Мѣгнѣжъ ми и азъ го дѣнесѣохъ.* 3) Кога мѣя сѣдѣтъ, трѣшѣжъ, нѣсѣжъ, не щѣжъ ни да знаѣжъ. *Тѣ го сѣдишъ, той си мѣга.* 4) Само въ свѣр. видѣ, нѣспѣахъ малѣко, дѣрѣмѣнѣжѣхъ. *Чѣтомѣ съмѣ мѣгнѣжѣлѣ и тѣи си бѣлѣжъ дошѣлѣ. Не съмѣ мѣгнѣжѣлѣ цѣлѣжъ нѣощъ, не съмѣ засѣпѣлѣжъ; глазѣ съ глазѣомѣ не сошѣлѣся. — Не му мѣга око-то, не щѣ да знаѣе отъ ничѣто, не зѣма, не го е гѣрѣжѣжъ отъ ничѣто, не го е страхъ. — Мѣга кѣто хѣчѣя въ хлѣпѣавѣицѣжъ. Мѣга кѣто жѣшѣжъ въ трѣици. Мѣга на парѣцѣлѣи. Иди сѣга, та мѣгай на празѣдѣицѣи паслѣи.*

Мѣганѣенѣ, с. ср. отъ мѣгамѣ. 1) Трѣпѣченѣенѣ; мѣганѣенѣ, морганѣенѣ. 2) Дѣванѣенѣ знакѣ съ очѣи; перѣмѣгѣи.

*Мѣгарѣ и мѣгерѣ, сѣжѣжъ. *Гѣр. Нѣма, лѣма, лѣгомѣ; рѣзѣвѣ.*

Мѣгѣчѣ, с. м. Мѣгли.

Мѣгвамѣ, гл. мнѣкр. отъ мѣгамѣ; мѣгѣватѣ.

Мѣгдѣлѣ, с. м. Миндѣлѣ.

Мѣгла, с. ж. Кѣнатѣо многѣо чѣсто мѣга; мѣгѣнѣя.

Мѣглѣ, с. м. Кѣйтѣо многѣо чѣсто мѣга; мѣгѣнѣ.

Мѣгли, с. м. мн. 1) Мѣгали, мѣгѣчи, клѣпѣачѣи, клѣпѣкѣи, клѣпѣала, клѣпѣи, трѣпѣалѣкѣи, трѣпѣкѣи, похлѣпѣкѣи; вѣко. 2) Кѣсѣми-тѣи по краѣа на мѣгѣлѣи-тѣи; клѣпѣачѣи, клѣпѣи, рѣсѣници; рѣсѣнѣици.

Чернооко дѣвойко,
Черны ты сѣ очн-ты,
Тяжкы ты сѣ мѣли-ты,
Бѣлы ты сѣ полы-ты. *Пѣс.*

Мѣгнувамъ, гл. *уч.* отъ мѣгнѣхъ.

Мѣгнѣхъ, сѣмь, — *нѣхъ*, гл. *ед-кр.* отъ мѣгнѣхъ; мѣгнѣхъ, моргнѣхъ.

Мѣгомъ, нар. Въ единъ мѣгъ, за единъ мѣгъ, веднага, завчасъ, изведижъ; мѣгомъ, мѣхомъ, рѣвомъ, вдругъ.

Мѣгъ, с. м. Едно мѣгане; мѣгъ. *Въ единъ мѣгъ, за единъ мѣгъ*, мѣгомъ.

***Мѣда**, с. м. *Гр.* Животина *Mytilus edulis*, ракушка, скойка, сколка, хаджѣйка, шевада; ракушка.

Мѣдѣрь, с. м. Раст. мезлеке.

Мѣдѣльчя, *ум. ср.* отъ мѣдѣль. Малѣкъ мѣдѣль.

***Мѣдѣль**, с. м. *Т.* Малѣкъ, дребень конь.

Мѣдица, *ум. ж.* отъ мѣда.

Мѣдичка, *ум. ж.* отъ мѣдица.

***Мѣдѣрь**, с. м. *Т.* Мюдиръ.

Мѣжѣ, с. м. Така си казвать Бѣлгари и Помаки единъ другому, намѣсто чичѣ.

Мѣжѣница, с. ж. Жѣна мѣжѣ, чичана.

Мѣжѣше, с. ср. отъ мѣжѣхъ.

Мѣженка, с. ж. Игра мѣжешъ.

Мѣжешъ, с. м. Игра на крышницѣхъ; мѣженка, мѣжитарка, мѣжи-татарка, мѣжи-плюнка, жмичка, жмѣжъ, жюмѣжъ, мѣжешъ; жмѣрѣя.

Мѣжѣ-плюнка. Игра мѣжешъ.

Мѣжитарка, с. ж. и

Мѣжѣ-татарка. Игра мѣжешъ.

Мѣжѣ, с. ср. Мѣжѣвъ чловѣкъ.

Мѣжѣренѣ, с. ср. отъ мѣжѣрѣжъ.

Мѣжѣрѣжъ, ишь, — *рѣль*, гл. *ср.* Наноловинѣхъ мѣжѣ, мѣжѣхъ отъ дрѣмѣхъ.

Мѣжѣрѣлавѣй, въ, ва, во, *пр.* Мѣжѣлавѣй.

Мѣжѣ, ишь, — *жѣль*, гл. *ср.* Стоишь съ затворѣны очи; мѣжѣхъ, жюмѣхъ, жѣмѣхъ; жмѣрѣть глазѣ, жмѣрѣться. *Слѣще-то мѣжи, затѣмѣль го е облакъ, та не свѣти. Кандило-то мѣжи, не свѣти добръ.*

Мѣжѣшкѣмъ, мѣжѣшкѣмъ и мѣжѣшкѣхъ, нар. Съ мѣжене, като мѣжѣхъ, замѣжѣль, жюмѣшкѣмъ.

Мѣжѣлавѣй, въ, ва, во, *пр.* Что е съ замѣжѣлы очѣ; мѣжѣрѣлавѣй, дѣжѣрѣлавѣй, жѣрѣлавѣй, палавѣй. *Мѣжѣлавѣ очѣ. Мѣжѣлавѣ да кипѣа!* Кѣтѣва.

***Мѣжѣлѣна**, с. ж. *Т.* Мѣжѣлѣхана.

Мѣжѣнець, с. м. Мѣжѣль, пѣй-малкѣй сынъ, сынъ изтрѣсѣкъ.

Мѣжѣнка, с. ж. Пѣй-малка-та дѣщерѣа, дѣщерѣа изтрѣсѣкъ.

Мѣжѣль, с. м. Мѣжѣнець.

Мѣла, с. ж. Мѣлѣсть, жѣлѣсть. *Нѣмѣмѣ мѣла отъ никого.*

Мѣлѣтѣный, въ, ва, во, *пр.* отъ мѣлѣть. *Мѣлатово масло*, масло, что вѣдѣть отъ мѣлѣть.

Мѣлѣтець, *ум. м.* Малѣко мѣлѣть.

Мѣлѣть, с. м. Раст. сѣсамъ. — *Чернѣ мѣлатѣ*, кѣжѣлица.

Мѣлѣвамъ и **мѣлѣвамъ** (да мѣлихъ), гл. д. Съ рѣжѣхъ погладѣвамъ нѣкого по лице-то и по главѣ-тѣ, за да му покажѣхъ, че го обычѣамъ, че ми е мѣлѣ; мѣлкамъ, галѣхъ; глѣдѣть, лѣсѣть, мѣловѣть, лѣлѣть. — *мѣя*, 1) гл. *взвѣр.* Трѣкамъ, глѣдѣхъ, галѣхъ около нѣкого, мѣлкамъ; лѣсѣть. 2) гл. *вз.* Обычѣамъ единый другъ, любѣмъ, любѣмъ, галѣмъ; любѣть. 3) гл. *стр.* *Копрѣва жѣрише ли сѣ, та и ежѣ да сѣ мѣла?*

Мѣлѣване и **мѣлѣване**, с. ср. отъ мѣлѣвамъ.

Мѣлѣ, иня соб. мѣжѣско. *Накарѣли Вѣла, а той Мѣла.*

Мѣлѣна, им. соб. жѣнско.

Мѣлѣнѣ, им. соб. мѣжѣско.

Мѣлѣна, с. ж. 1) Мѣнѣ, банѣца; слоѣный пѣрѣгъ. 2) Корѣнь-тѣ заедино съ стѣбла-та и съ листа-та на тѣкѣвѣны-тѣ растѣнѣя.

Мѣлѣнѣй, ика, ико, и

Мѣлѣнѣй, — чѣкъ, чѣка, чѣко, *пр.* сѣмѣхъ. отъ мѣлѣй; мѣлѣнѣй. *Мѣлѣнѣ-тѣ му дѣница останѣхъ сѣраци.*

Мѣлка, им. соб. жѣнско.

Мѣлкавѣй, въ, ва, во, *пр.* Что сѣ мѣлка.

Мѣлкамъ (мѣлкамъ, да мѣлихъ, мѣлѣвамъ), гл. д. Мѣлкамъ. — *мѣя*, гл. *взвѣр.* и *стр.* Мѣлкамъ.

Мѣлкана, им. соб. жѣнско.

Мѣлкане, с. ср. отъ мѣлкамъ и мѣлкамъ. Мѣлкане.

Мѣлкамъ и **мѣлкавамъ**, гл. *мѣ-кр.* отъ мѣлкамъ.

Мѣлко, им. соб. мѣжѣско.

***Мѣлкѣ**, мѣлкове, с. м. *Т.* Мѣлкѣ, недѣжѣмъ имѣть.

***Мѣлѣтець**, с. м. *Т.* Народъ. — *Мѣлѣтець бѣшиа*, глава, началѣкъ на народа. *Турѣци-ти така наричѣть патрика, вѣдѣци-тѣ.*

Царѣ си патрику дѣмѣше:

Патрико мѣлѣтець бѣшиѣ,

Азѣ пѣкамъ войсѣхъ да прѣтѣжъ.

Срѣцу Стоѣана войводе. *Пѣс.*

***Мѣлѣнѣ**, с. м. *фр.* Хѣлѣна хѣлѣна.

Мѣлѣна, с. ж. Мѣлно нѣчто.

Иѣ изѣвѣи мѣлѣтець кѣлѣлъ,

Та засѣри на мѣлѣнѣхъ,

На мѣлѣнѣхъ на сѣриѣнѣхъ,

Та сѣбѣри свѣтѣи-тѣ

Да гѣ сѣдимъ страшиѣхъ сѣдѣхъ. *Пѣс.*

Милнувамъ, гл. уч. отъ мѣлнж.

Мѣлнжѣй, — лѣнъ и — лѣнъ, лѣнъ, лѣнъ, нар.

Мѣлнжѣй, умѣлнжѣй, жѣлнжѣй; нѣжнжѣй, трѣгѣлнжѣй. *Милни брате.*

Варай, сестро, мѣлнжѣй сестро,
Что ся стоишь, что ся глядишь,
Стани дѣ идемъ на зандана. *Пѣс.*

— лѣнъ, нар. Мило, умѣлно, жѣлно; нѣжнжѣй, трѣгѣлно.

Марко си ѣж мѣлно молишь:
Самовило, мѣла сестро,
Тебѣ ти ся мѣлно моляма,
Да ми глядишь мѣжско дѣтя. *Пѣс.*

Жѣлно-мѣлно, жѣлностно и умѣлено; умѣлно-жѣлно. Жѣлно-мѣлно говори. Жѣлно-мѣлно плаче.

Непче ся жѣлно-мѣлно моляше:
Сега ми живѣ въ Габрово не води,
Че ми сѣж рѣднжѣ-ты мнозина,
Какъ щѣж гѣ въ очѣ-ты погляднж. *Пѣс.*

**Мѣлнж, сѣж, — нѣжъ, гл. ед-кр. отъ мил-
вамъ и милкамъ.**

Мѣло, нар. 1) Мѣлно. 2) Драго, любезно, приято, радо; любѣ, любезно, приято. — *Давамъ мѣло за драго, давамъ всичко, и чтото ми е най-мѣло за нѣчто; жѣртвую всѣмъ, что дорого и мѣло миѣ. Дава мѣло за драго за да го пустнжѣ. — Мѣло ми е, като гл. безл. а) Жѣлно ми е, тѣжно ми е; миѣ жѣль, грустно миѣ. Мѣло ми е за дѣца-та. б) Драго ми е, приято ми е; любѣ миѣ. Много ми е мѣло, че ся видѣжми. Да ти е мѣло да го глядишь; любѣ смѣтрѣть. — Мѣло та драго. Мѣло му като ланска сѣжѣ. Мѣло му като на дѣца-та прѣжѣка-та.*

Мѣлѣ, им. соб. мѣжско.

Мѣлобѣдѣ и

Мѣлобѣдѣ, с. м. Раст. *Oponis*, коловозъ; стальнжѣ, стальнжѣ травѣ, волѣвжѣ травѣ. **Мѣлозлѣвжѣй, въ, ва, во, нар.** Мѣлозлѣвжѣй **Мѣлолѣжѣй, къ, ка, ко, нар.** Сѣж мѣло, приято лице; мѣлолѣжѣй.

Най-брѣза е была чѣма-та,
Та си лѣжѣ и стрѣлы узѣла,
Старѣ и младѣ да сѣче. . .
За грядѣ мѣлолѣжѣ кметѣи,
За праговѣ поповѣ и кметовѣ. *Пѣс.*

Мѣлозлѣвжѣй, въ, ва, во, нар. Мѣлозлѣвжѣй.

Мѣлозлѣвжѣй, с. м. Мѣлозлѣвжѣ чѣлѣжѣ; мѣлозлѣвжѣ, благодѣлѣ. *Господѣ, мѣлозлѣвжѣ.*

Мѣлозлѣвжѣй, с. ж. Мѣлозлѣвжѣ жена, мо-
ма; мѣлозлѣвжѣ, благодѣлѣница.

Мѣлозлѣвжѣй, с. ср. Мѣлозлѣвжѣ, мѣлозлѣвжѣ; мѣлозлѣвжѣ.

Господѣ ангѣлы послуша,
Та написа мѣлозлѣвжѣ,
Мѣлозлѣвжѣ сухо златѣ,
Сухо златѣ, чисто сребро,
Монастѣрѣ да си догради. *Пѣс.*

Мѣлозлѣвжѣй, — вънъ и — венъ, вѣнъ, вѣнъ, нар. Мѣлозлѣвжѣй.

Мѣлозлѣвжѣй, с. ж. Мѣлозлѣвжѣй.

Мѣлозлѣвжѣй, въ, ва, во, нар. Мѣлозлѣвжѣй, мѣлозлѣвжѣй, мѣлозлѣвжѣй; мѣлозлѣвжѣй, мѣлозлѣвжѣй, мѣлозлѣвжѣй. *Боже, мѣлозлѣвжѣй Господѣ.*

Мѣлозлѣвжѣй, с. ж. Любѣвжѣй, мѣлозлѣвжѣй.

Мѣлозлѣвжѣй, ум. ж. отъ мѣлозлѣвжѣй; мѣлозлѣвжѣй.

Мѣлозлѣвжѣй, с. ж. Мѣлозлѣвжѣй, мѣлозлѣвжѣй, правѣне нѣкому добро сѣ нѣчто, подѣла; мѣлозлѣвжѣй, подѣлѣне. *Малка мѣлозлѣвжѣй отъ много бѣдѣ изѣва. Да сторнжѣ мѣлозлѣвжѣй на богѣжѣ, нѣ-добрѣ вѣрѣжѣ въ море-то. Всякога баба давала мѣлозлѣвжѣй, еднажѣ само не дала, като че никакъ не давала.*

Мѣлозлѣвжѣй, с. ж. 1) Душевно болѣне за нѣкого, за нѣчто; мѣлозлѣвжѣй. 2) Мѣлозлѣвжѣй за нѣкого, за нѣчто, жѣлѣне нѣкого, нѣчто; жѣлозлѣвжѣй, жѣлѣне, тѣжа, скрѣбѣ, жѣжѣ; не-чѣль, скорѣ, грустѣ, тугѣ, жѣлозлѣвжѣй, со-страдѣне, мѣлозлѣвжѣй. *Останжѣ да му берѣж мѣлозлѣвжѣй, останжѣ слѣдѣ смѣрѣ-тѣ му да го жѣлѣжѣ, да мѣлѣжѣ за него. Братска злоба мѣлозлѣвжѣй нѣма. Циганскѣ мѣлозлѣвжѣй има.*

Сѣне Илиѣ, Илиѣ,
Баща отъ мѣлозлѣвжѣй умира,
Зачѣто щѣшь идѣшь младѣ дѣверѣ. *Пѣс.*

3) Пожѣлѣвжѣй, сѣжѣлѣвжѣй; со-страдѣне.

Не уловили ловѣ, что ся ловѣ,
Нѣжѣ уловили момѣ Сѣбинѣя,
Отъ мѣлозлѣвжѣй го не погубѣли,
Отъ хубѣсти го Иѣнѣжѣ прѣтили. *Пѣс.*

4) Обычѣ, любѣвжѣй, либѣне; любѣвжѣй. *Не давали прѣжѣ да паднѣ на нѣжѣ, тол-ко была у мѣлозлѣвжѣй* 5) Като тѣлѣжѣ на-мѣсто пѣя-то на нѣкого. *Вашѣ мѣлозлѣвжѣй, негова мѣлозлѣвжѣй.*

Мѣлозлѣвжѣй, им. соб. мѣжско.

Мѣлувамъ, гл. д. 1) Мѣлувамъ. 2) Обычѣмъ; любѣть. *Мѣлувате ли кабѣжѣжѣ? Кѣйто мѣлува, да дойдѣ. Вѣжѣ нѣжѣ сте мѣлу-вали, дошли нѣжѣ сте.* 3) Жѣлѣжѣ, мѣлѣжѣ нѣчто. *Нашѣ-тѣжѣ дѣдѣ и прѣдѣдѣ не сѣж мѣлували ни най-малѣжѣ имѣта си за цѣркѣжѣ-тѣжѣ. — мѣжѣ, гл. стр. и вѣзѣр. Мѣлувамъ.*

Мѣлуудѣжѣй, им. соб. мѣжско.

Мѣлуудѣжѣй, с. ж. Прѣстѣнѣжѣ сѣдѣ за водѣжѣ сѣ широко грѣло и сѣ уста за изливѣне изъ тѣжѣ водѣжѣ-тѣжѣ.

Милу́нко, им. соб. мжжско.

Милчѣ, им. соб. мжжско.

Милъ, с. м. Утайва, лунъ, талогъ, иль, лезга; иль.

Милтый, ль, ла, ло, пр. Драгый, драгавый, любезный, признатый, свидный; милый, дорогой, любимый, любезный, приятный. *Мале мила. Мила сестро. Милый Боже.*

Мила-ле Радо хубава,
Мило ли ти е за мене,
Както е менъ за тебе? *Пѣс.*

Не ми е мила чаша-та,
А ми е мило вино-то. *Пѣс.*

—ло, нар. в. го на ряда му. — *Милъ-драгъ, милъ и драгъ.*

Момъ-ты сж милы-драгы
Като спичецъ на Велидень,
Като дялякъ на Гергевъ-день
И босначецъ на Спасовъ-день. *Пѣс.*

— *Не мили не драгы*, никому не потрібны, отъ никого незначителны. *Скытатся не мили не драгы по пкѣтица-та.* — *Отъ него по-милъ нѣма*, кога си отиде. *Вчера мя е било, днесъ ми е мило.* Ако ти е било, зашто ти е мило. *Пары-ты сж по-милы отъ всичко.* *Менъ е мило, тебѣ е гнило.* *Милъ му е като на овця влакъ.* *Все, что е мило, е мило, само мала рѣба не е мила.* *Братъ свидно, нъ и чядо мило.*

Милѣж, ешь, милѣхъ, милѣлъ, гл. ср. 1) Имамъ милость, уѣщаю милость за пѣкого, за нѣчто, имамъ го на срьдце, грыжж-ся за него; жѣдъ; приниматъ участіе, संबолѣзновать. *Милте за дѣца-та си, за брата си.* 2) Жалѣж, мило ми е за пѣкого, за нѣчто; тосковатъ по комъ, по чѣмъ. *Милте за мжжия си.*

Милѣание, с. ср. отъ милѣж.

Милѣана, им. соб. женско.

Милѣантъ, им. соб. мжжско.

Мѣна, им. соб. женско. *Мѣна за лоста, Коста подъ моста.*

Мини́увамъ, гл. ср. и д. Минувамъ.

*Минарѣ, с. ср. и минарѣтъ, с. м. Т. Выкало-то на джамия, поревалица. *Да украднѣшь минаре-то, ама да му най-дѣшь калѣжа.*

Минвамъ, гл. мн-кр. Минувамъ.

Минго, с. м. Прѣкоръ на тылькъ чловѣкъ.

Миндалецъ, ум. м. и миндалця, ум. ср. отъ миндаль. Бадемецъ, бадемчи.

*Миндаль, с. м. Гр. 1) Раст. дрьво *Amygdalus communis*, бадемъ; миндальный дѣрево, миндальный, миндаль. 2) Плодъ-тъ на това дрьво, бадемъ; миндаль.

Миндаловый, въ, ва, во, пр. отъ мин-

даль. Бадемовый; миндальный. *Миндалова кудка; миндальная.*

Миндѣрецъ, ум. м. отъ миндѣръ.

*Миндѣрликъ, с. м. Т. Въ стѣжъ въ кж-ци извдигнато край стѣжъ-та за постилане на него за сѣдене.

Миндѣрця, ум. ср. отъ миндѣръ.

*Миндѣръ, с. м. Т. Постилка на миндѣрликъ. — *Турилъ го е подъ миндѣра, направилъ го е миндѣръ-алтъ,* (за пѣкакво дѣло) оставилъ го безъ да го глѣда; положилъ дѣло подъ сукномъ, держитъ дѣло подъ крашымъ сукномъ.

*Минѣшь, с. м. Т. Минекше, цвѣтие, цвѣти жалъто на кыткы като шибоа.

*Минѣй, с. м. Гр. Црѣковна книга, раздѣлена на дванадесѣтъ чѣсти по число-то на мѣсяци-ты, съ богослужебны пѣсни за всякой день на мѣсяца; минѣя.

*Минѣцъ, ици, с. м. Минѣцъ.

Минзифаръ, с. м. Минзухаръ, минзуфаръ, минзофаръ, мензифаръ: 1) Цвѣтие *Colchicum autumnale*, есененъ минзифаръ, качюнка, качюнь, крьш-гуня, крьш-квашникъ, крьш-кожюхъ, мразовець; безврѣменникъ, песобой. 2) Цвѣтие пролѣтенъ минзифаръ, *Crocus vernus*, качюнка, качюнь; шафранъ весѣнный. 3) Цвѣтие *Narcissus poeticus*, бѣло лалѣ, бургина, гергѣвчѣ, дивебой, качюнка, латинчѣ, миргиселе, ризѣ, рѣземка, шипарка, црѣкоцвѣтие; нарциссъ бѣлый. — *На всѣкж ридникъ и свѣчицица, илѣ: пѣзна гора свѣчицици?* Гат. — Минзифаръ.

Кое ми цвѣтие най-рано рани,
Най-рано рани, най-рано цвѣти?
Минзифаръ цвѣти най-рано рани,
Най-рано рани, най-рано цвѣти:
Минзифарю е майка мащѣха,
Та минзифарѣа рано будѣше. *Пѣс.*

Минзофаръ, минзухаръ, минзуфаръ, с. м. Цвѣтие минзифаръ.

Минтанецъ, ум. м. и минтанця, ум. ср. отъ минтанъ.

*Минтантъ, с. м. Т. Една дрѣха. *Сукнянъ минтанъ.*

Мини́увамъ (да минъ, минвамъ), гл. ср. Минавамъ: 1) *Минувамъ изъ*: заминувамъ, прѣминувамъ, прохождамъ, прѣхождамъ; проходить, прѣвѣжатъ. *Изъ пкѣтиа минувать всѣкаквѣ хора.* 2) *Минувамъ покрай*: прохождамъ, заминувамъ, прѣминувамъ покрай нѣчто; проходить, прѣвѣдатъ мимо. *Минжамъ покрай лозѣ-то, покрай вашиж-тъ кжжъ.* 3) *Минувамъ прѣзъ нѣчто*: прохождамъ, заминувамъ отъ единъ-тъ странъ на другъ-тъ, отъ единый край на другой, прѣгизвамъ, прѣпрѣчвамъ, прѣброд-

вамъ; проходить, проѣзжать чрезъ что либо. *Минжамъ прѣзъ рѣкѣ-тъ. Минжамъ прѣзъ село-то, прѣзъ пазара, прѣзъ двора, прѣзъ моста, прѣзъ горѣ-тъ, прѣзъ пѣтя. Минжамъ на другѣ-тъ странѣ.* 4) За пѣть: врьви, прохожда. *Пѣть-тъ минува прѣзъ село-то; дорѣго идѣтъ черезъ селѣніе. Така улица минува покрай църквѣ-тъ; ѣта улица идѣтъ мимо църкви. Рѣка-та минува прѣзъ града; рѣка протѣкаѣтъ чрезъ горѣдъ.* 5) За врьмя то: изтича, прѣминува; проходить, протѣкаѣтъ, миновать (о времени). *Годинѣ-тъ минувать и минуватся; годы проходить. Зима та минѣ; зимѣ миновѣла. Велиденъ минѣ и минѣся, дойде Гергѣвъ-денъ. Да минѣтъ Петрови постѣ. Минѣ онова врьмя. Минѣ му врьмя-то.* 6) За болѣсть: прѣминува, отминува, махвася; проходить, миновать (о болѣзни). *Така болѣсть мѣчно минува. Тряска-та му минѣ. Еадѣ-тъ не му минува лесно. Минѣ му страхѣ-тъ.* 7) *Минувамъ за: считамся, имать мя; слытъ. Минува за богатѣ; слытъ богатымъ.* 8) За стокѣ: харѣжся, продавамся; говорѣ о товарахъ: имѣтъ сбытъ. *Така стока не минува; ѣтотъ товар не имѣтъ сбѣта.* 9) *Прѣдавамся. Наслѣдство минува отъ бацѣ на дѣца; наслѣдство переходить отъ отцѣ къ дѣтямъ. Парѣ-тъ минѣжъ въ чюждѣ рѣцѣ.* 10) *гл. д. Стигамъ и заминувамъ, та отивамъ по-нататакъ; проходить. Минжамъ село-то и вѣзасамъ въ лоза-та, минжамъ и пѣтъ и стигжамъ горѣ-тъ.* 11) *Прѣкарвамъ за врьмя-то; проводить время. Минувамъ си дни-тъ съ трудѣ и грѣжи.—Минувамся, гл. вѣзвр. Минѣся мѣсяцъ, година. Ёто-то ся минѣ. Да ся мине Велиденъ.—Минува ми прѣзъ умѣ, дохожда ми на умѣ, помысливамъ за нѣчто; приходить въ голову.—Минувамъ нѣкому пѣтъ. Като си врьви нѣкой изъ пѣтя, прѣпрѣчвамъ, прѣминувамъ пѣтя изъ прѣдъ него, което ся счита за недобро, особенно кога животно, мышка или лисица, прѣмине пѣтя; затова, кога нѣкой не сполучи въ нѣкакъ работѣ, казвѣтъ: минѣла му мышка, или минѣла му лисица пѣтъ.—Минува ми думата прѣдъ нѣкого, чтото му кажѣ, зима го въ внимание, чтото му ся помольѣ, направна го.—Не ми минува надене-то, намѣ, нѣ като да ся спира настѣ то въ грѣло-то ми.—Минува му, минѣло му е прѣзъ главѣ-тъ, видѣлъ е, случвало му ся е, патилъ е таково нѣчто.—Това нѣ-*

ма да му мине, нѣма да остане токо така, ще има сетниѣ; ѣто не пройдетъ ему даромъ, не пройдетъ такъ.—Минѣлъ прѣзъ рѣшето, много видѣлъ, много тягилъ, много изпыталъ, много знае; онѣ прошѣлъ сквозъ огѣнь и вѣду.—Всяка минѣла година е по-добра. Гладенъ по-ле минува, а голѣ ни отъ мѣсто не мръда. Минѣ цюру врьмя. Минѣлъ покрай него и не ся закарчилъ. Лѣжи ми да тя лѣжи, да ся минува врьмя-то. Какви атовѣ минѣжъ, че прѣзъ не вдигнѣжъ. Запали дяволу свѣщъ (поклонися дяволу), доклѣ минѣшь моста. Стани дяволу другарѣ, доклѣ минѣшь моста, че тя бутнува долу. Ако замръзне, по леда минувамъ. Дѣто ся е минѣло не глѣдай, а дѣто ще дойде.

Ми́нуване, с. ср. отъ ми́нувамъ.

Ми́нушиѣга, с. ж. Раст. *Viola tricolor*, засѣнѣ ергѣнь, кокорѣя, комонѣга, любичица, темянужка; фиѣлка трехвѣтная, Апѣтипы глѣзки, Ивѣнѣ да Мѣрѣя.

***Ми́нѣцъ**, мѣнѣцѣ, с. м. Минецѣ, Австрийска жѣлѣница съ рѣбовѣ; крьменѣ.

Ми́нѣчиѣѣка, с. ж. Прѣчка като цѣпъ, на коѣто ся окача основа-та, кога да ся затѣче; така прѣчка лѣжи въ длаба на кресно-то; повръзало, заткавалникъ, прѣврѣзалникъ, прѣврѣзало, приврѣзалникъ.

Ми́нѣжъ, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ ми́нувамъ; пройди. —нѣжѣтъ, прич. стр. Изходѣтъ, изврѣжѣтъ; пройденный.

Ми́нѣжѣтъ, лѣ, ла, ло, като пр. прошѣлъ. *Минѣла-та година, минѣжѣтъ мѣсяцъ.*

***Ми́рѣзъ**, с. м. Т. Мерѣзъ.

***Ми́ралѣй**, с. м. Т. Единъ чинъ въ войската; полковникъ.

***Ми́рѣшѣлѣ**, с. ср. Т. Цвѣтъ минѣцифѣръ въ 3-то знаменованѣ.

Ми́рѣние, с. ср. отъ ми́рѣжъ и ми́рѣжся.

Ми́рець, у. м. м. отъ мирѣ.

Ми́ризлиѣва врьѣй. Раст. *Elaeagnus*, бѣла врьѣ; маслина дѣкая, лохъ.

Ми́ризлиѣвка, с. ж. Раст. *Anthoxanthum odoratum*; душица обыкновенная, желтоцвѣтъ.

Ми́ризлиѣжѣтъ, вѣка, вѣко, пр. смякѣ. отъ ми́ризлиѣжѣтъ.

Ми́ризлиѣво, с. ср. Раст. *Balsamita vulgaris*, калоферъ; калѣферъ, канѣферъ.

Ми́ризлиѣвѣтъ, вѣ, ва, во, пр. Мерѣзлиѣвѣтъ, что мирише, издава мирижѣ, има мирижѣ; вѣжѣвѣтъ; пахѣѣтъ, душистѣтъ.

Ми́ризмѣ, с. ж. Мерѣзма, мирижѣ, дѣхъ, вонна; пахъ, пахѣтъ, зѣпахъ, духъ.

Ми́ризмѣца, у. м. ж. отъ ми́ризмѣ.

Ми́ризъ, с. м. Миризма.

*Миримиринъ, с. м. Т. Воененъ чинъ у Турци-ты; военный чинъ соотвѣтственный дивизионному начальнику.

Мирисане, с. ср. отъ мириниѣж. Не с цѣтисъ за мирисане.

*Мириниѣж, ешь, —рисахъ, —рисахъ, Гр. Мириниѣж: 1) гл. ср. Имамъ дѣхъ, издавамъ мириниѣж, иде воня; вонѣж, бѣздѣ, смрѣхъ, дѣхамъ; пахнутъ, идѣтъ запахъ, нести. Мириниѣ на изгорѣло; пахнутъ гарию. Мириниѣ на гнило, на плѣсень, на запарено; пахнутъ прѣлю. Мириниѣжъ му уста-та; у него изъ рта пахнутъ. На вински ми мириниѣ; винный запахъ идѣтъ. 2) гл. д. Душѣж, нюшкамъ; нюхатъ. Мириниѣжъ цѣтисъ-то. —шѣжся, гл. стр. Душѣжся, нюшкажся; нюхатся. —рисаный, прич. стр. Душеный, нюшканый; нюханый. — Мириниѣ на бой, на лобутѣ, гляда, сочи на бой, ще отиде до бой. — Мириниѣ на бѣжѣж, ипанъ е. — Мириниѣ на дѣждѣ, на снѣгѣж, като че ще вали дѣждѣ, снѣгѣж. — Мириниѣ на гробѣж, на земѣж, или: душка-та му мириниѣ на плѣсень, ще да мре, на пѣхъ е. — Още му мириниѣжъ уста-та на млѣко, още е малѣжъ, младѣ, още е аджемина; на губѣхъ молоко ещѣ не обсохло. — Мясо-то мириниѣ, казвать, кога пѣчто нѣ ся пска, пакъ не можемъ да го имамы, та го коримъ; кѣсело е гроздѣ то; виноградѣ зѣленѣ. — Боленъ ли си, щешъ трѣтишъ и да мириниѣжъ уста-та на хекимина. Мириниѣ ли ся коприва та и ежъ да ся милава? Не лукъ палѣ. не на лукъ мирисахъ.

*Мирина, с. ж. Т. 1) Царекый, дръжавенъ, бегашный имотъ; фискъ. 2) Даванна, даване, давань, давачка, давка, давина, дажба, дажде, дань, данѣжъ, бирина, бирка, биръ, оброкъ, поданъ, порѣзъ, виргина; дань, податъ, налогъ, оброкъ, окладъ.

И рана-та нѣ е западѣла,
Нѣма парѣ хлѣбецъ да си купи,
Хлѣбъ да купи, дѣца да пахрани,
Камо ли миринъ да ми дава,
Да дава миринъ на два царя. Пѣс.

3) Данѣжъ, бирина отъ пѣчто, что ся купува отъ прѣкунищи, та тѣ да го събирать; откупъ. — Зимажъ на мирна, кога царщина-та, правителство-то земе пѣкому имоты-ты за длѣгъ, за нѣкакѣж винъ; конфисковать.

Ако си главѣ найдете,
Стока мирина да иде;
Кхидина съеъ покхидиниѣж,
Говида съ говидары-ты,
Овци-ты съеъ овчары-ты,
И мой-та мила стопанка,
И мой-ты дребны дѣвица. Пѣс.

Мирка, с. ж. Миръ, спокойствие. Имамъ миркѣж, миренъ съмъ, никой ми не закача, пѣмамъ грѣжѣж. Нѣмамъ миркѣж, пѣмамъ мира. Нѣма миркѣж, нито свръткѣж. Всь дѣмъ по свѣтъ да ходишь, никждѣ миркѣж да нѣмашь, миркѣж, ни свръткѣж!

Мирка, им. соб. женско.

Мирко, им. соб. мѣжско.

Миринчикый, —чѣжъ, чѣка, чѣко, пр. смѣжъ. отъ мириниѣж.

Мириниѣж, —рѣжъ и —рѣжъ, рѣна, рѣно, пр. Кроткий, тихый; смѣрный. Мириниѣжъ дѣца, мириниѣжъ конѣ. —рѣно, нар. Кротко, тихо; смѣрно. Стой мирно! — Быстра водѣца мирна главица. Да бѣ мирно съ дѣло, не бѣ чѣдо видѣло. На мирнѣж земѣж черенъ робѣж. Връзанъ понѣж, мирно село. Връжи понѣ, да е мирно село-то. Мирно срѣдѣ Бога моли, а немирно слѣзи рѣни. Учи лудо, да е по-лудо, учи мирно, да е по-мирно. Миренъ като наря. Който съди мирно, нему с мод-ро съди миренъ, да не дойде пухо и рево. Съди миренъ, да не падешъ немиѣжъ.

*Мирѣ, с. ср. Гр. 1) Дръвяно масло съ благовоинны пѣчта, правено и освятивано съ особенны молитвы на Великий четвертъжъ и употребявано въ таинство миропомазанне; мѣро. 2) Така наричатъ и дръвяното масло, съ което священникъ-тъ помазва чело-то въ праздниѣжъ, кога влизамы въ црѣкѣжъ и цѣлувамъ иконѣж-тѣ. 3) Кога на четвѣредесятый день слѣдъ раждане родилка иде въ црѣкѣжъ; чѣста молитва. Ходила на миро. Мирѣлюбецъ, с. м. Мирѣлюбивъ члѣвѣжъ; мирѣлюбѣжъ.

Мирѣлюбие, с. ср. Обычае мира, тишинѣж-тѣ; мирѣлюбѣ.

Мирѣлюбивый, пѣ, ва, во, пр. Който обычае мира, тишинѣж-тѣ; мирѣлюбивый. —бѣиво, нар. Мирѣмъ, съ мирѣ, по миренъ начинѣж; мирѣлюбиво.

Мирѣмъ, нар. Съ мирѣ, мирно, тихо. Мирѣмъ не съди, не е миренъ, не мирова.

Прѣзъ село идѣтъ Татари,
Всѣчѣж-ти мирѣмъ минѣжѣж,
Едно проклято Татѣрчи
А то си мирѣмъ не минѣж,
Али си конѣ разигра,
Та зело Радѣ Влахынѣж. Пѣс.

Миропомажѣж, ешь, —мазахъ, —мазавъ, гл. ср. отъ миропомазвань. Да миросамъ; миропомазвать. —мазаный, прич. стр. Мирѣсаный.

Миропомазание, с. ср. отъ миропомажѣж. Миропомазвань и миропомазувань (да миропомажѣж), гл. д. Помазвань пѣкого съ миро, мирѣсамъ; миропомазывать.

Миропома́зване и **миропома́зуване**, с. ср. отъ **миропома́звамъ**.

Мирбсамъ, гл. сѣр. отъ **мирбсвамъ**. Да помажъ съ миро. — *сангый, прич. стр.*

Мирбсвамъ и **мирбсувамъ** (да **мирбсамъ**), гл. д. Помазвамъ съ миро; **миропома́зывать**.

Мирбсване и **мирбсуване**, с. ср. отъ **мирбсвамъ**.

Мірска́тый, ска, ско, пр. 1) Что нѣма духовенъ чинъ; бѣлецъ; **мірскій**. 2) Что не живѣе въ монастирь, а нѣйдѣ въ градъ или въ село; **мірскій**. — *скы, нар* Като бѣлецъ, като **мирянинъ**; **мірскій**.

Миру́вамъ, гл. ср. Стожъ мирно, тихо, не лудувамъ, не правжъ лудешкы, не прѣмъслены работы, кротувамъ; **стойтъ** смѣрно. *Дѣца-та не мирувать.*

Миру́ване, с. ср. отъ **миру́вамъ**.

Мірчѣ, им. соб. мжжско. *За Мирча вилж нѣма.*

Миръ, с. м. 1) Тишина, покой, спокойствие; **миръ**, **покой**, **спокойствіе**. *Подобрѣ сужъ глѣбъ съ миръ, а не много пастина съ скръбъ.* 2) Сговоръ, слогъ; **согласіе**, **миръ**. *Въ кжици имъ има миръ* 3) Кога нѣма бой, войнж, когато не ся бие единъ народъ съ другъ; **миръ**. 4) Когато ся сговорять, помирать нѣкои, та ваче ся не карать; **сговоръ**, **барашжкъ**; **замирѣніе**, **миръ**. 5) Така казвать калугерп на свѣта. *Калугеръ-тъ му реклъ: ехъ сыно, намъслихъ си да иджъ въ миръ, да ся запознажъ съ него-вы-тъ работы, па да ся заврнжъ и понаряджъ монастира. — Нѣма мира, не остава миренъ, не ся е спрля на едно мѣсто; оупъ неугомѣненъ. — Нѣмажъ мира отъ него, нѣма кждѣ да ся дѣнжъ отъ него; мѣста не даѣтъ. Не мя остава на мира; не оставляѣтъ меня въ покій, не даѣтъ миъ спокойствія. — Да даде Господь миръ и бережетъ! Благословна.*

***Миръ**, с. м. **Миро**.

Че е крьсть крьстосана
И миръ е миросана.

Мирѣжъ, ишъ, — **рілѣжъ**, гл. д. 1) Помпиривамъ, примпиривамъ, придобриивамъ, одобриивамъ, одоброволиивамъ, прѣговаривамъ, прѣдваривамъ, прѣдумивамъ, сговаривамъ, одобриивамъ, баращисвамъ; **мириѣтъ**. 2) Тѣшижъ, утѣшиивамъ, прѣдумивамъ нѣкого да млъчи, да не плаче; **тѣшитъ**, **успокоивать**.

Дѣца-та пицять, майка гы мири,
Съ горящы слъзы ранъ имъ гаси,
Съ юнашко срьдце най-крайно дума:
Горѣте, дѣца, горѣте, срьдца! *Пѣс.*

Петъръ ми ѣжъ миряше:
Маръ млъчи, Пено, не плачи,
Двама като гы сжсахмы,
Пакъ двама щемъ гы панижемъ. *Пѣс.*

— **ріжся**, 1) гл. вж. Помпиривамъ, примпиривамъ, прѣдваривамъ, баращисвамъ; **мириѣтъся**. 2) гл. стр. По знаменуване-то на глагола.

Миря́инъ, с. м. Който нѣма духовенъ чинъ **мирежый** чловѣкъ; бѣлецъ; **мирянинъ**. *Текне ли попу за млѣко, тина камъ мирянина.*

Мирянка, с. ж. Когато нѣма духовенъ чинъ) **мирска**; **мірска́я**.

Миріасамъ, гл. сѣр. отъ **миріасвамъ**.

Миріасвамъ и **миріасувамъ** (да **миріасамъ**), гл. ср. Ставамъ, сѣдамъ **миренъ**, утихивамъ, укротивамъ; **успокоивать**ся, **унимаѣтъся**. *Дѣца-та не мирасвать. Не можъ дѣ мирасамъ отъ бѣды.*

Миріасване и **миріасуване**, с. ср. отъ **миріасвамъ**.

Міса, с. ж. Разлатъ сѣдъ; **мисюрка**, **мисуръ**, **панца**, **пято**, **блюдо**, **каляница**; **блюдо**.

Міса, с. ж. Птица **мисирка**.

Мисерліна. *Земля Мисерлина*, **Мжежръ**, Египетъ.

Миселѣцъ, с. м. Въ изреченіе: *вино като мисилѣцъ*, сладко, хубаво вино

Мисі́рекъ, с. м. Птица **мисирякъ**.

***Мисі́рець**, у. м. м. отъ **мисі́ръ**.

***Мисі́рка**, с. ж. 1) Птица женско-то на **мисръ**; **миса**, **миска**, **мисюрка**, **биба**, **курка**, **куйка**, **ктыка**, **пуйка**, **пулта**, **фитка**; **индѣйка**, **индѣюшка**, **калкунка**. 2) Раст. **мисиръ**, **царевича**. 3) Растение нѣкакво. — *Дива мисирка*, птица *Otis tarda*, **дропа**, **дропла**, **ждропа**; **драхвѣ**.

***Мисирлікъ**, с. м. 1) сѣбъ **Мѣсто**, **посѣяно** съ **мисиръ**, **царевичакъ**. 2) **Орошенъ** **кочанъ** **царевича**, в **лущка**.

Мисирбкъ, с. м. Птица **мисирякъ**.

Мисі́рчий, чя, чю, пр. отъ **мисі́рка**; **индѣйчий**, **калкуній**. *Чужда-та кокошка мисирчи тайца носи.*

Мисі́рчя, у. м. ср. отъ **мисі́ръ**. **Малко-то** на **мисиркж**, на **мисирякъ**. *Мысли като мисирчя на слънце.*

***Мисі́ръ**, с. м. Т. 1) Раст. и **плодъ** **мамулъ** въ 1-то знаменуване. 2) Птица **мисирякъ**. *Разинжлъ уста като мисиръ на слънце. Мысли като мисиръ прѣзъ великы посты. Разперчилъ крыле като мисиръ прѣзъ Мартъ.*

Мисі́рякъ, с. м. Птица *Meleagris gallopavo*, **миспрокъ**, **мисиръ**, **мисуръ**, **миширокъ**, **миспрекъ**, **мисыкъ**, **бибокъ**, **гургуръ**, **коркой**, **куркой**, **люранъ**, **пузакъ**, **фятъ**; **индѣйскій** **пѣтухъ**, **индѣюкъ**, **калкунъ**. *Напрышился като мисирякъ. Омисирчился като мисирякъ надъ говно. Отдолу иде ага-та, червена му е брада-та?* Гат. — **Мисирякъ**.

Міска, с. ж. Птица мисирка.

***Мискѣтъ**, с. м. *Т.* Миризливо гроздіе, те-
мянка; мускѣтъ, мушкѣтъ.

***Мискійъ**, пр. неиз. *Т.* Бѣденъ, неуряденъ,
отвратителенъ.

***Мискъ**, с. м. *Т.* Една миризлива мазъ,
кожто вадятъ изъ пѣкои животны; мус-
кусъ. *На всякого пазуха-та на мискъ*
не мирише.

Мисорнога, пр. ж. Срѣщася въ пѣсенъ за
мисекъ:

Купихъ мисекъ за паръ,
Миска ми е мисорнога,
Патка ми е паторнога. *Пѣс.*

Мистрійка, ум. ж. отъ мистріяна.

***Мистріяна**, с. ж. *Гр.* Лопатка, съ кожто
дюдгери лѣпятъ лѣбже; лопѣтка шука-
турчика.

Мисуръ, с. м. 1) Сѣдина миса. 2) Птица
мисиракъ.

Засукай тѣкы-тъ скуты,
Да мѣшишъ бѣлы погачи,
Да печешъ мисуръ кокошкѣ. *Пѣс.*

Мисуръ, с. м. Ледъ на стрѣхъ като свѣщъ,
в. масуръ въ 5-то знаменование.

Мисѣкъ, с. м. Птица мисиракъ.

Мисюрка, с. ж. 1) Птица мисирка. 2) Сѣдъ
миса.

Мѣтамъ (да мѣтж), гл. ср. Мѣткамъ.

Мѣтане, с. ср. отъ мѣтамъ. Мѣтане.

Мѣтилъ, с. м. Метилъ, болестъ у овця-тъ
въ червѣй дробъ; росница.

Мѣтилавѣй, въ, ва, во, пр. Что е бо-
ленъ отъ мѣтилъ. *Мѣтилава овца.*

Мѣтилисамъ, гл. свр. отъ мѣтилисамъ.

Мѣтилисамъ п **мѣтилисувамъ** (да мѣ-
тилисамъ), гл. ср. Ставамъ мѣтилавъ, хва-
ща мя болестъ мѣтилъ.

Мѣтилисване п **мѣтилисуване**, с. ср.
отъ мѣтилисамъ.

***Мѣтиризъ**, с. м. *Т.* Метеризъ.

Мѣтирѣжеся, ешя, —рѣжася, гл. об. Врѣ-
гамъ, мѣнавамъ пера-та си, козинж-тж си;
лиѣжъ; лиѣйтъ.

Мѣтирѣжане, с. ср. отъ мѣтирѣжеся.

Мѣткамъ (да мѣтж, мѣтинувамъ), гл. ср.
Мѣтамъ, скытамся безъ работж, ходж наго-
рѣ надолу, шлакамся, рѣгамъ, шѣтамъ, от-
латж, аскамъ, блждажъ, блждж, бродж, гы-
нж, кланамъ, лутамся, лѣтамъ, пуркамся;
шлѣтсья, скитѣтсья, блудѣтъ, слоѣйтсья.
Припка и мѣтка цѣлъ денъ. —мѣя,
гл. вз. Ласкажсья, подмилквямся.

Мѣткане, с. ср. отъ мѣткамъ.

Мѣтлѣтѣй, въ, ва, во, пр. Който обыча
да мѣтка, да мѣта; волочага. *Мѣтлива*
жена, мома, помѣтуша. Мѣтлива ко-
кошка.

Мѣтинувамъ, гл. уч. отъ мѣтж.

Мѣтж, ешь, пжлъ, гл. свр. отъ мѣтамъ
и мѣткамъ.

Мѣто, им. соб. мжжско. *Всичко заврѣлива*
чичѣ Мѣто.

Мѣтра, им. соб. женско. Дѣмитра. *Хѣтра*
Мѣтра задъ врата сѣди.

Мѣтровъ-денъ. Дѣмитровъ-денъ.

Мѣтрополѣтскій, ска, ско, пр. отъ мѣт-
рополѣтъ; мѣтрополѣтскій.

***Мѣтрополѣтъ**, с. м. *Гр.* Архиперей въ по-
голѣмъ градъ; мѣтрополѣтъ.

***Мѣтрополѣна**, с. ж. *Гр.* 1) Кѣща, въ
кожто живѣе архиперей; архиперейскій
домъ. 2) Мѣсто дѣто ся глѣдѣтъ работы,
подажжѣнци на духовнѣй законъ; конси-
сторія.

Мѣтѣй, тѣ, та, то, пр. Полѣгатѣй, кри-
вѣй, на веревъ. *Мѣта рѣзка*, полѣгата
рѣзка въ робушъ, показва 50. *Шѣе на*
мѣто, полѣгато, накриво.

Мѣхѣлѣ, 1) Им. соб. мжжско. 2) Ахмакъ,
будала, продакъ. *Дѣлжжѣ е на Мѣхѣла*,
има да дава на Мѣхѣла, *стяга го Мѣ-*
хѣла, не достига му една-та дѣска, хлѣпа
му дѣска-та, безуменъ е, глупавъ е, не е
съ цѣлъ умъ; у негѣ чердѣкъ безъ вѣр-
ху; одного стрѣпѣльца пѣтъ; у негѣ въ
головѣ одной клѣнки пѣтъ.

Мѣхѣлица, с. ж. Рыба *Lota vulgaris*;
налімъ.

***Мѣхѣ**, с. ср. Мехле.

***Мѣхѣлѣзникъ**, с. м. *Т.* Мѣхѣлѣзинъ.

Мѣхо, им. соб. мжжско. *Заспалъ Мѣхо на*
припекъ.

***Мѣхтарджина**, с. м. *Т.* Тѣпанаръ.

Мѣхѣрець, ум. м. отъ мѣхѣръ.

Мѣхѣрлѣдѣсамъ и **мѣхѣрлѣдѣсувамъ**
(да мѣхѣрлѣдѣшж), гл. д. Удрѣамъ мѣ-
хѣръ на пѣчѣто; запечатнамъ; печѣтѣтъ,
запечатывѣтъ, опечѣтывѣтъ. —мѣя, гл.
стр. Запечатвѣамся; запечатывѣтсья, опе-
чатывѣтсья.

Мѣхѣрлѣдѣсване и **мѣхѣрлѣдѣсува-**
не, с. ср. отъ мѣхѣрлѣдѣсамъ. За-
печатване; запечатывѣние, опечѣтывѣние.

Мѣхѣрлѣдѣшж, ешь, —дѣсахъ, —дѣсалъ,
гл. свр. отъ мѣхѣрлѣдѣсамъ. Да запеч-
чатамъ; запечатѣтъ, опечѣтѣтъ. — дѣса-
нѣй, прич. стр. Запечатанѣй; запечат-
танѣй, опечѣтанѣй.

***Мѣхѣрліна**, пр. неизм. *Т.* Что има мѣ-
хѣръ, что е съ мѣхѣръ, мѣхѣрліна.

***Мѣхѣръ**, с. м. *Т.* Печѣтъ, вула; печѣтъ.

Мѣхѣница, с. ж. Топага, прѣтѣчка изкарана
на стругъ.

Мѣшрѣкъ, с. м. Птица мисиракъ.

***Мицюріна**, с. м. *Т.* Мѣщерина.

*Мниамъ-балж. Т. Отварь отъ сладкый корень, отъ сладкх паприть, *Glycyrrhiza glabra*; лакрица.

Младёжескый, ска, ско, пр. отъ младёжъ. Младежскы работы.—жскы, нар. Като младежъ, като млади-ты. Младежскы ся собрали.

Младёжъ, с. ж. сзб. Младница, младичъ; молодёжъ.

Младенёцъ, нци, с. м. 1) Малко дѣтя, младенця, отрочи; младенецъ.

Кога блѣхх руды агънца,
Дори у Бога гласе ходяхх,
Кога горяхх млади младенци,
Кога плачахх нхцх-ты майкы,
Доръ до облаци гласе ходяхх. Пѣс.

2) Юнакъ, невѣста, младоженецъ, младоженъ, младоженакъ; молодой, женихъ съ невѣстой.

Кумове сж онѣмѣли,
Дѣвери сж ослѣмѣли,
Младенци мраморъ станжли. Пѣс.

Да наберешъ росно цвѣтие,
Да увнешъ до два вѣнци,
До два вѣнци за младенци. Пѣс.

3) Така паричать понѣйдѣ 9-й Марта, Святи Четыредесять Мженици. Тога день е и еснафскый празникъ за орачи-ты. Младенци—*дери телци*. 4) Особены кравайчета на брой до четиридесать, които мѣсятъ за празника младенци и гы раздавать за бабж шаржх.

Младенця, с. ср. Дѣтя отроча, младенецъ. Честито въ младенця!

Младентъ, им. соб. мжжско.

Младжѣ, им. соб. мжжско.

Младжъ, им. соб. женско.

Младина, с. ж. 1) Младость; молодость.

Бабина младина на-взъз байрз заличава. 2) Въ мн. ч. младини: младость-та на чловѣка, младо-то му врѣмя; годы юности, молодости. На младини той бѣ пръвый юнакъ въ село. Езжж му за младини-ты. Не могълъ да си види младини-ты. 3) Като пр. Младый; молодой.

Дѣто кука кука сегысь тогысь,
То е мога младина невѣста. Пѣс.

Младинка, ум. ж. отъ младина.

Младница, с. ж. 1) Младо дрьво, младокъ, младочка, младоча, филизъ, фиданця; молодѣе дѣрево. 2) Младъ чловѣкъ, младина, младина. 3) Младость, младница; молодость. Не было въ младницъ, ами въ бѣлж брадицъ. Ако нѣма мозыкъ въ младницъ, не го тръси въ бѣлж брадицъ.

Младичкый, —чъкъ, чка, чко, пр. смякч. отъ младый; молоденький.

Младичъ, с. м. 1) Младежъ. 2) Младоженецъ.

Младина, с. об. Младъ чловѣкъ, младина, младина.

И ся владыка почюди,
Та сп Стояна почыта:
Стояне, млада младе,
Да не сте нѣчто роднина? Пѣс.

Младоженетый, ть, та, то, пр. Който скоро ся е женилъ; младоженакъ, младоженецъ.

Излѣгохх младоженети
Какъ на Прилѣтъ спяхи-ты
Излѣгохх невѣсты-ты
Какъ на Прилѣтъ спяхици-ты. Пѣс.

Младоженецъ, нци, с. м. Който скоро ся е вѣнчалъ; младоженетый, младоженакъ, младоженъ, младичъ, младенецъ, юнакъ; молодой, новобрачный, новоженецъ, новоженый, оженокъ, князь.

Младоженскый, ска, ско, пр. Что е на младоженецъ, на младоженъ, что е за младоженецъ, за младоженъ.

Личба личи юнаковъ татко:
Кой ке ми ся младый юнакъ нае
Да облѣче младоженско рухо,
Да ми наха младоженскый коня,
Хемъ да стои младоженско мѣсто. Пѣс.

Младоженъ, с. м. Младоженецъ, младоженакъ.

Извѣстка си младый младожена:
Такомъ Бога сремджии гидии,
Еа застави тж сремскж кочия. Пѣс.

Врѣнѣтея, девять сестры,
Врѣни ми ся, мила майко,
Не мя водять на вѣнцило,
Щѣть мя водять на вѣнцило;
Два сеймена—два дѣвера,
Три аана—три кумове,
Ортома-та—невѣста-та,
Топола-та—младоженъ-тъ! Пѣс.

Бричение-то младоженъ става съ разны обряды и пѣяние пѣсни като тжж:

Забричися младый младожена,
Навыкахх до девять берберы,
Да си бричить младый младожена,
Па не може никой да го обричи,
До девять ся бричеве строшихх,
Излѣзвѣла гыздава дѣвойка,
Та обричи младый младожена,
Обричи го съсь сребрнж гривнж.

Младоженакъ, с. м. Младоженецъ, младоженъ. Ходи безъ учкурз като младоженакъ.

Младобавый, въ, ва, во, пр. Что е кѣто младокъ, младый, жилавый

Младокъ, с. м. Младо дрьво, овоцка; младочка, младоча, младина, фиданця; побѣгъ, ростокъ, древесный подростъ.

Младолѣкый, къ, ка, ко, пр. Който ся види като да е младъ, който има младежско лице; молодой. Ставамъ младолѣкъ, подмладавамся; молодой.

Младость, с. ж. Млады години, младо врѣмя, младина, младина; молодость. Мла-

достъ и лудостъ два близнака. Младостъ, лудостъ—мѣтна вода. Който иска на старостъ да почива, на младостъ трѣбва да ся труди. Който на младостъ поспива, на старостъ попоства. Който е на младостъ работливъ, на старостъ си почива. Младостъ до врѣмя, старостъ до гроба.

Младѡчка, с. ж. 1) Младо дрьво, младокъ. 2) Новъ клонъ, покваралъ отъ дрьво или отъ коренна му; фиданъ, фиданка, младница; отпрыскъ, отрасль, отрѡдокъ, отрѡстоки, побѣгъ, подроствъ, парѡдокъ, лѣторасль. Пуцамъ младочки; отпрыскивать, отрождать.

Младѡчпый, —чпъ, чпа, чпо, пр. Младый, младокавый. Младочны кравги.

Младѡчя, у.м. ср. отъ младѡкъ.

Младѡый, дъ, да, до, пр. Който нѣма много години, не старѡый; младочпый, младокавый; молодѡй.

Подъ дрьво лѣжи младъ юнакъ,
Съсь трѣста раны нараненъ. Пѣс.

Богъ да убне пона и Дончя,
Че направихъ на Дунавъ моста,
Та ми миняхъ черны Татари,
Старо губихъ, младо робихъ. Пѣс.

— Млады години, младо врѣмя, младины, младостъ; мѡлодостъ. Млада пора чловѣкъ, младъ чловѣкъ. Млада жени; молодуха. — Лудо-младо, казвася въ пѣснѣ-ты. — Младъ-зеленъ, за чловѣкъ, който е съвѣсъ младъ. Загынъ младъ-зеленъ.

Оженися, сышко, майци,
Додъ ми си младъ и зеленъ:
Мустанюри до ушюры,
Бѣла до поаса. Пѣс.

— Младо гостѣ, кога пръвѡый праздникъ слѣдъ сватѡж момина-та роднина иджъ на гостѣ въ кѣщъ-тж на юнака; моминъ, похождение. — Младъ като калкъ, много младъ, съвѣсъ младъ. — Подмладилъ съмъ ся съ млaды-тж камъно, така отговарять, кога кажытъ нѣкому или за нѣкого, че ся е подмладилъ. — Когато бѣхъ млодъ и зеленъ, буюкъ момъ по мене; га остарѣхъ, рокакъ мужъ на мене. Или ся младъ жени, или ся младъ калугери. Младъ да ся женишь, рано е, старъ да ся женишь, късно е. Младо радо до вѣнчило, а охоло до врѣчило. Младо безъ парицъ, старо безъ душицъ. Младо либи, старо земли. Старо либи, младо хвали. Младо лозѣ, кысело грозде. Мядрися като младъ булкъ. Отрѣжи му ноктъ-то, дори с младо. Дрьво-то ся вие, докль е младо. Стара баба за

работъ, а на млада за срамотъ. Сътъ-тъ е на млaды-тж. За млaды-тж е вѣкъ-тъ за старѣ-тж кжтъ-тъ. Младъ ли си — зеленъ си, старъ ли си — изкуфѣлъ си. Сирѣтъ-та не глѣда старъ ли си, младъ ли си.

Младѣж, ешь, — дѣналъ, гл. ср. Ставамъ младъ; подмладивамся. — дѣжся, гл. възвр. Показвамся, че съмъ младъ, правѣся на младъ, продавамся за младъ; молодѣться. **Младѣние**, с. ср. отъ младѣж и младѣжся.

Млѡзна, с. ж. Раст. дрьво *Salix viminalis*.

Млазгъ, с. ж. Мызга. Дрьво-то е още съ млазж-тж си

Млазницъ, с. ж. Млзница.

Млака, с. ж. Млакыще, мочюрливо мѣсто, дѣто, като ся конае, извира вода.

Млѡкый, къ, ка, ко, пр. Млака вода, марна, хладка вода.

Млакыще, с. ср. Млака.

Млѡмостъ, с. м. Млѡмосъ.

Млѡскамъ, гл. мн-кр. отъ млѡщъ.

Млѡсканѣ, с. ср. отъ млѡскамъ.

Млѡснувамъ, гл. уч. отъ млѡснъ.

Млѡснъ, ешь, — нжъ, гл. ед-кр. отъ млѡщъ. — снжтый, прич. стр.

Млѡтѣне, с. ср. отъ млѡтъ.

Млѡтѣцъ, у.м. м. и млѡтъця, у.м. ср. отъ млѡтъ. Чюкця; молѡтъкъ.

Млатъ, с. м. Желѣзна, дрьвяна тонка съ дункъ и въ нея дръжка за млатѣне, за чюканѣ, чюкъ; мѡлотъ. Ако не си млатъ да млатишь, бжди наковална да трѣтишь

Млѡтъ, ншь, — тѣлъ, гл. д. Бижъ, бльскамъ, дрьвжъ, жюлжъ, бхтъж; бить, колѡтитъ. — тжся, гл. стр. Бывамъ млатѣнъ. — тѣпый, прич. стр. Битый, бльскапый, дрьвенпый, бхтенпый; бѣтый, колѡченпый.

Млѡщѣне, с. ср. отъ млѡщъ.

Млѡщъ, ешь, мласкахъ, мласкалъ (млѡскамъ, да млѡснъ, млѡснувамъ), гл. д. и ср. 1) Мласкамъ, кога намъ или говорѣжъ, съ языка си и съ устны-ты си издавамъ единъ особенъ гласъ; мѣмльтъ, чѣвкаты, жѣвкаты. Млаце като свинж. Стига си мласкалъ. 2) Мулавъ.

Млѣго, нар. вм. много.

Мленѣ, с. ср. отъ мѣнжъ. Мелѣне.

Млѣнина, с. ж. Храна занесена на водянѣцъ да ся меле; меливо, млѡво; мѣливо.

Мливѣрка, с. ж. Която е отпила на водянѣцъ да меле нѣчто; мливарка.

Мливѣръ, с. м. Който е отпильъ на водянѣцъ да меле нѣчто.

Млѡво, с. ср. Млѣнина, меливо; мѣливо.

Млівце, *ум. ср.* отъ мліво.

Млінавѣй, *въ, ва, во, пр.* Който на наде-
не пробира, не наде като какво да е; скръ-
навѣй, муханатѣй.

Млинець, *ум. м* отъ млинѣ. Малко млинѣ.

Млинча, *ум. ср.* отъ млинѣ. Малѣкъ
млинѣ.

Млинѣ, *с. м.* Нѣчто точено; баница, бакла-
ва, бюрекѣ, мазникѣ, плакеда, плакенда,
тутманикѣ. *Млинѣ съ млѣко, долагачѣ.*
Отъ просо млинѣ не става. Пѣ-добръ
насамѣ бой, а не прѣдѣ хдра-та млинѣ

Мливарка, *с. ж.* Мливарка.

Мливарѣ, *с. м.* Мливарѣ.

Млѣго, *нар. вм.* млѣго.

Млѣзгамѣ, *гл. д.* Врѣгамѣ съ стрѣлѣ, стрѣ-
ланѣ, стрѣлкамѣ; стрѣляѣ.

Млѣзганіе, *с. ср.* отъ млѣзгамѣ. Стрѣ-
ланіе.

Млукѣ, *с. м. вм.* внукѣ.

Млѣвѣ, *с. ж.* 1) Глѣчка, глѣчѣ; молвѣ,
молвѣ. 2) Караніе, караница, ссорѣ, кавга;
сѣбра. *Иматѣ си млѣвѣ съ нѣкого, кар-*
ратѣ съ него.

Млѣвѣніе, *с. ср.* отъ млѣвѣкѣ.

Млѣвѣца, *ум. ж.* отъ млѣвѣ.

Млѣвѣкѣ, *ишѣ, — вѣлѣ, гл. ср.* Говорѣ, каз-
вамѣ, приказвамѣ; молвѣти. *Млѣвѣмѣ си,*
приказвамѣ си.

Млѣкнамѣ и млѣкнунамѣ (да млѣкнѣ),
гл. ср. Прѣставамѣ да говорѣ, да вѣкамѣ,
да шѣмѣ; замлѣчнамѣ, смлѣчнамѣ,
умлѣчнамѣ, утихнамѣ; замолкѣти, умол-
кѣти, молчѣти. *Млѣкнѣжѣ, не сѣ чоужѣ.*
Вѣтрѣ-тѣ млѣкнѣ, прѣстанѣ, не вѣе
вяче. За парѣ засвирѣ, за пять не
млѣка.

Млѣкване и млѣкнване, *с. ср.* отъ
млѣкнамѣ и млѣкнунамѣ.

Млѣкнѣ, *ешѣ, — пѣлѣ, гл. свр.* отъ млѣк-
намѣ и млѣкнунамѣ. Да замлѣчѣ, да
сѣ смлѣчѣ, да сѣ умлѣчѣ, да утихнѣ;
замолчѣти, умолчѣти, умолкнѣти.

Млѣкома и

Млѣкомѣ, *нар.* Млѣчаливо, съ млѣчаніе,
млѣчашкомѣ, млѣчашкѣмѣ, млѣчашкѣ-тѣ,
волкома; молчѣ, молкомѣ, молчѣмѣ; без-
рѣпотно. *Глядатѣ млѣкомѣ. Стои млѣ-*
комѣ наведенѣ, а ти го бѣжѣ. Не
боджѣ волѣ, что влачи млѣкомѣ го
мота.

Снощи сѣ книга довѣса,
На Станѣ на грамматиѣ,
Станѣ на войсѣ да иде.
Станѣ изъ двортѣ ходѣше,
Потайно слѣзѣ рошѣше,
Млѣкомѣ на Бога думѣше. *Пѣ*

Млѣкѣ! Казвѣсѣ нѣкому да млѣкне. Млѣчѣ,

млѣчи, сусѣ! молчѣ, молчѣти! *Млѣкѣ, че*
тя утѣрѣвамѣ! Млѣкѣ, че тя изѣда
влѣкѣ!

Млѣмѣленіе, *с. ср.* отъ млѣмѣлѣжѣ. Брѣбре-
ніе, дръдореніе.

Млѣмѣлѣжѣ, *ишѣ, — лѣлѣ, гл. д.* Говорѣ
нѣчто, брѣбрѣжѣ, дръдорѣжѣ; бормотѣти, бол-
тѣти.

Млѣнѣйѣка, *ум. ж.* отъ млѣнѣнѣ.

Млѣнѣца, *с. ж.* 1) Кога сѣ свѣтлѣ въ об-
лаѣи-тѣ, та прѣмнѣ лѣчѣ. свѣтлѣца като
стрѣлѣ по небе-то; мѣнна, блѣсѣвица, блѣ-
сѣвица, вѣда, ровѣ, свѣтѣвица; молнѣ.
Градѣ и млѣнна, неоправѣна работѣ. Отъ
дѣто слѣнѣ, отѣмѣ градѣ и млѣнна. 2) Кога грѣмотѣвица паднѣ вѣзѣ нѣчто, та
го разтрѣсѣ; грѣмѣ, мѣнна, ровѣ, трѣсѣ-
вица, шипѣ; молнѣ, громѣва стрѣлѣ,
перѣнѣ. *Млѣнна-та и ровѣ-та да го*
ударѣтѣ! 3) Лѣчѣ, лѣчна свѣтлѣна; лучѣ.

Млѣчѣлѣвѣйѣ, *въ, ва, во, пр.* Млѣчалѣ-
вѣйѣ.

Млѣчѣшнѣйѣ, — шѣнѣ, шна, шно, *пр.*
Млѣчѣшѣ вода, налѣна въ потайно врѣ-
мѣ млѣчѣшѣкомѣ, безѣ да сѣ проговѣри; млѣ-
чѣна вода.

Млѣчѣ! Млѣкѣ *Кога баѣца-тѣ говори, на*
сѣна сѣ казѣ млѣчѣ!

Млѣчѣжѣ, *ишѣ, — чѣлѣ (да млѣкнѣ), гл. ср.*
1) Не говорѣ, не хорѣтѣ, не ромѣнѣ; мол-
чѣти, молкнѣти, нишкнѣти. *Млѣчи като*
пукѣлѣ. 2) Стоѣ мирѣнѣ, не плачѣ, не
бѣсѣлѣ; молчѣти. Дѣца-тѣ млѣчѣти. 3)
Трѣшѣ, не отговѣрамѣ, прѣнасамѣ нѣчто
трѣпѣливо; молчѣти. Ты му вѣкашѣ, ты
го бѣешѣ, той млѣчи. 4) Варѣ, пѣжѣ,
дрѣжѣ тайнѣ, не казѣмѣ другѣму. Не го
крѣй отъ него, той млѣчи, нѣмѣ дѣ го
каже никѣму. — Млѣчи като да го е
рѣгѣнѣло тѣлѣ въ уста-тѣ. Коѣто млѣ-
чѣти, зарѣватѣ гѣ. Млѣчѣте, да каже
нашѣ Иванѣ. Коѣто мѣдро млѣчи, той
пѣ-добръ говори. Кога нѣмѣ како да сѣ
дума, не е срамѣти да сѣ млѣчи.

Млѣчѣшѣкомѣ,

Млѣчѣшѣкѣмѣ и

Млѣчѣшѣкѣ-тѣ, *нар.* Млѣкома, млѣкомѣ,
млѣчаливо; молчѣ, молкомѣ, молчѣмѣ,
тихомолкомѣ; безрѣпотно.

Млѣчалѣвѣйѣ, *въ, ва, во, пр.* Който млѣ-
чи, не говорѣ, сѣ разговѣрѣ; молчѣнѣ,
молчѣнѣ, молчалѣвѣйѣ, крѣпокѣ на язѣкѣ.
— *во, нар.* Млѣкомѣ; молчалѣво.

Млѣчаніе, *с. ср.* отъ млѣчѣжѣ; молчаніе.
Отъ млѣчаніе глава не болѣ. Млѣчан-
іе-то всѣчко наѣвивѣ. Млѣчаніе-то
грѣбѣ конѣ. Добро млѣчаніе е пѣ-добро
отъ нехѣвелѣто глѣчаніе.

Млѣчѣицѣ, с. ж. Който млѣчи, млѣчѣицѣ чловѣкъ; млѣчѣицѣ. *Млѣчѣицѣ нѣтъ изада.*

Млѣчѣицѣи, иъ, на, но, пр. *Млѣчѣицѣи вода, млѣчѣицѣи вода, млѣчѣицѣи пощѣи въ потайно врѣмя сироти Гергеви-день.*

Млѣчѣице, с. ср. отъ млѣчѣи. Дочеице.

Млѣчѣица, с. ж. Овца, что ся дои.

Бутарка ведить, говорить :

Земай мене, юначе,

Много прике ти посам :

Триста овця млѣчѣици

Со все руды агѣнца *Пѣс.*

Млѣчѣицѣица, ум. ж. отъ млѣчѣици.

Млѣчѣицѣицѣица, с. ж. Който дои, млѣчи овця ; доицѣица.

Млѣчѣицѣицѣица, ум. ср. отъ млѣчѣицѣицѣи. Млѣчѣи, младъ млѣчѣицѣицѣи.

Млѣчѣицѣицѣи, с. ж. Който млѣчи, дои овця, доицѣица.

Млѣчѣи, ишь, — зѣицѣ, гл. д. Млѣж, музж, дож, изѣицѣицѣицѣи млѣко изъ бозкѣи ; доицѣи. — зѣицѣ, гл. стр. Дожѣи. — зѣицѣи, прич. стр. Доицѣи ; доицѣицѣи.

Млѣчѣи, с. ж. Вода-та, сокѣи-тъ, что тече отъ дож или отъ друго дръво, кога ся порѣже то ; млѣжа.

Млѣчѣицѣица, с. ж. Който продава млѣко ; млѣчѣицѣица.

Млѣчѣицѣицѣица, с. ж. 1) Мѣсто, дюкѣицѣи, дѣто продаватъ млѣко ; млѣчѣицѣи лѣвка. 1) Млѣчѣицѣи крава.

Леле кучи хлѣбарѣицѣи,

Леле мѣчка тлѣицѣицѣицѣи,

Леле крава млѣчѣицѣицѣи,

Леле до два вола сурѣи! *Пѣс.*

Млѣчѣицѣицѣицѣи, ска, ско, пр. отъ млѣчѣицѣи.

Млѣчѣицѣи, с. ср. 1) ум. Млѣчѣи, младъ млѣчѣи. 2) Животно, което още бозѣи ; млѣчѣицѣи, сукачѣи, бозѣицѣи, крѣмѣицѣи, крѣмѣи, подоицѣи, сисѣи, цѣицѣи ; грудной млѣчѣицѣи, животно, питѣицѣи млѣчѣицѣи, млѣчѣицѣи, сосуцѣи.

Млѣчѣицѣи, с. ж. 1) Който продава млѣко ; продаватѣи млѣко. 2) Който обѣицѣи много млѣко-то ; млѣчѣицѣи.

Млѣко, с. ср. Бѣлѣ сокѣи въ бозкѣи-ты на женѣи и на женскѣи животнѣи, съ който тѣи хранѣи дѣицѣи-та си. — *Прѣицѣи млѣко*, както е издоицѣи, не подквѣицѣи ; прѣицѣи ; свѣжѣи млѣко. — *Квѣицѣи, квѣицѣи млѣко*, чѣицѣи млѣко съ подквѣицѣи направѣи, квѣицѣи ; простоквѣи. — *Зѣицѣи млѣко*, раст. *Chelidonium majus* ; чѣицѣицѣи, лѣицѣи, лѣицѣицѣи травѣи. — *Опѣицѣи млѣко*, много си млѣи, тѣицѣи е животѣи-тъ, та ся кѣи, дѣицѣи си е родѣи. — *Изѣицѣи му и млѣицѣи-то си млѣко*, изѣицѣи му всѣицѣи, ничто не скрѣи

отъ него. *Дѣицѣи му млѣицѣи, да си изѣицѣи и млѣицѣи-то си млѣко*. — *Прѣицѣи даи и млѣицѣи-то си млѣко*, пѣицѣи что свѣицѣи за него, всѣицѣи направѣи. — *Още мирицѣи на млѣко, още му мирицѣи (вѣицѣи) уста-та (зѣицѣи-ти) на млѣко*, още е млѣчѣи, още е млѣдѣи, адѣицѣи (кѣицѣи на смѣицѣи за вѣицѣи) ; млѣко на губѣицѣи не обѣицѣи. — *Исѣи да дои отъ млѣицѣи крава млѣко*. Бѣицѣицѣи-та е черна, а бѣицѣи млѣко даи. Бѣицѣи крава млѣко не даи. Бѣицѣи ли си кѣицѣи-тъ, не цѣицѣи пѣицѣи млѣко. Вѣицѣицѣи кѣицѣи : мое-то млѣко е пѣи-сладко. Бѣицѣицѣи е крава-та, пѣи-малко млѣко-то. Вѣицѣи-то пѣицѣи въ млѣко-то. Вѣи-тъ овця едѣицѣи не даицѣи млѣко. Вѣицѣи го дѣицѣи за прѣицѣи млѣко. Пѣицѣицѣи-то млѣко не ся шѣицѣи. Пѣицѣицѣи млѣко кѣицѣи-тъ не лѣицѣи. Не бѣи въ млѣко-то та цѣи въ сурѣицѣи-тъ. Опи, мѣи, пѣи, прѣицѣи плѣицѣи, дои млѣко. И пѣицѣи и млѣко. Кѣицѣицѣи-та кѣицѣицѣицѣи млѣко-то, а пѣицѣи-та ся обѣицѣи. Кѣицѣи ся е пѣицѣицѣи отъ прѣицѣи млѣко, той дѣицѣи и млѣицѣи-тъ. Кѣицѣи ся е изгорѣицѣи съ трѣицѣицѣи, дѣицѣи и на кѣицѣи млѣко.

Млѣчѣицѣи, гл. д. Дож овця, та не гѣи оставѣицѣи да гѣи бозѣицѣи агѣицѣи-та.

Млѣчѣицѣи, с. ср. отъ млѣчѣицѣи.

Млѣчѣицѣи и **млѣчѣицѣи**, ум. ср. отъ млѣчѣи.

1) Млѣчѣи ; млѣчѣи. 2) Сѣицѣи-то на млѣчѣи-ты рыбы.

Млѣчѣицѣи, иъ, на, но, прич. стр. отъ млѣчѣи ; млѣчѣи.

Млѣчѣицѣи, с. ж. Раст. *Euphorbia*, млѣчѣица, млѣчѣица, млѣчѣицѣи, кѣицѣицѣи млѣчѣи ; млѣчѣи, ослиное млѣко, бѣицѣи млѣко.

Млѣчѣицѣи, с. ж. Животно *Salamandra maculosa*, дѣицѣицѣи, мѣицѣи гѣицѣи ; саламѣицѣи.

Млѣчѣицѣи, с. ср. Млѣчѣицѣи иъ 2-то знаменѣицѣи.

Млѣчѣицѣи, гл. свѣицѣи отъ млѣчѣицѣи.

Млѣчѣицѣи и **млѣчѣицѣи** (да млѣчѣи-самѣи), гл. ср. За пѣицѣицѣи сѣицѣи : отъ мно-го дѣицѣи и вѣицѣи ставѣи на млѣко извѣицѣи, та не пѣицѣицѣи.

Млѣчѣицѣи и **млѣчѣицѣи**, с. ср. отъ млѣчѣицѣи.

Млѣчѣицѣи, с. ж. Раст. млѣчѣи.

Млѣчѣицѣи, ум. ср. отъ млѣко. Млѣчѣи, млѣчѣи ; млѣчѣи.

Млѣчѣица, с. ж. Раст. млѣчѣи. — *Сѣицѣи млѣчѣи*, раст. *Cichorium intybus*, гѣицѣи, гѣицѣи, дѣицѣи, кѣицѣи дѣицѣи, сѣицѣи млѣчѣи ; цѣицѣи. — *Магарѣицѣи млѣчѣи*, раст.

Taraxacum officinalis, борець, горечь, глушило, глушина, горчивичъ, капикось, конско цвѣте, падикусъ, ушѣлка; одувѣнчикъ, попово гумѣнцо, хасѣмъ, лѣвѣннѣй зубъ.

Млѣчникъ, с. м. 1) Раст. млѣчѣкъ. 2) Астие приготвено отъ млѣко съ найца; млѣчница.

Млѣчница, с. ж. 1) Гѣба *Agaricus piperratus*, лютница; груздь. 2) Млѣчникъ въ 2-то знаменованіе.

Млѣчничя, с. ср. Млѣкарчя въ 2-то знаменованіе.

Млѣчнѣй, — чнь и — чень, чна, чно, пр.

1) За добытъкъ, что пуца, что дава много млѣко, что има много млѣко; молѣчнѣй. *Въ кождо кѣжѣ има оправѣ, тамъ виждашь млѣчнѣй кравѣ.* 2) Что е на млѣко, отъ млѣко, за млѣко; молѣчнѣй. *Млѣченъ сѣдѣ.* 3) Млѣчнѣнѣй. — *Млѣчнѣи зѣби*, които израстватъ напредъ и по врѣмя падать, та израстватъ другы на мѣсто-то имъ; зубы молѣчнѣе, временнѣе.

Млѣчь, с. м. *Карячкѣй млѣчь*, раст. млѣчѣкъ.

Млѣчнѣнѣй, нъ, на, но, пр. Направенѣй отъ млѣко или съ млѣко, млѣчнѣй; молѣчнѣй.

Млѣж, ишь, гл. д. вм. млѣж.

Млѣмоль, с. м. Единъ бурѣанъ, съ който кѣпѣтъ млѣмолѣсало дѣтя.

Млѣмолѣсамъ, гл. свр. отъ млѣмолѣсавамъ.

Млѣмолѣсавамъ и млѣмолѣсавамъ (да млѣмолѣсамъ), гл. ср. Млѣмосавамъ, млѣмосавамъ, за малко дѣтя: хваща мя болѣсть млѣмосъ, запарвамъ, та мя гонѣ навѣнъ прѣсѣчено. — *мѣя*, гл. възвр. Млѣмолѣсавамъ.

Млѣмолѣсаванѣ и млѣмолѣсаванѣ, с. ср. отъ млѣмолѣсавамъ.

Млѣмѣсамъ, гл. свр. отъ млѣмѣсавамъ. Да млѣмолѣсавамъ, да млѣмосавамъ.

Млѣмѣсавамъ и млѣмѣсавамъ (да млѣмѣсамъ), гл. ср. Млѣмолѣсавамъ, хваща мя болѣсть млѣмосъ, млѣмолѣсавамъ.

Млѣмѣсаванѣ и млѣмѣсаванѣ, с. ср. отъ млѣмѣсавамъ.

Млѣмѣснѣца, с. ж. Животина *Scolopendra*, попадина, попадѣйка, скрипецъ, скрипѣя, скорѣя, соѣакъ, стоножець, стоногалка, стопожица, стонога, стоногалица, суѣакъ, кѣркаѣкъ, щипулка; сороконожка.

Млѣмосъ, с. м. Млѣмосъ, така наричатъ различны болѣсти по малкы-ты дѣца, а пѣй-много слѣчнѣсаванѣ, запарванѣ, кога дѣтя-то е бѣзало горящѣ млѣко отъ запаренѣ, уморенѣ майкѣ и др. т. — *Горящи млѣ-*

моси, кога дѣтя-то е въ огнь, пожлѣтѣва, линѣе, боли го глава и го сюрдисѣва прѣсѣчено. — *Студени млѣмоси*, кога дѣтя-то е настѣнѣло, снага-та, рѣцѣ-ты и крака-та му сѣ студѣны, та все линѣе и го гонѣ навѣнъ.

Млѣскамъ, гл. д. Млѣж.

Млѣскапѣ, с. ср. отъ млѣскамъ. Млѣскапѣ.

***Млѣсамъ**, гл. ср. *Гр.* Млѣсамъ.

***Млѣмосино**, с. ср. *Гр.* Млѣмосъ за умрѣлъ, парастасъ; панихѣда.

Млѣнѣж, ешь, млѣнѣлъ, гл. д. Млѣж.

Млѣгана, пр. мн. Въ изреченѣ: *за многана лѣта, на многана лѣта*, благословѣна за много годѣнъ.

Млѣго, нар. Млѣго, млѣго, вногѣ, въ голѣмо количество, тврѣдѣ, ѣко, ѣцѣ, мощно, мощнѣ, весма; млѣго, весма, бѣченъ, крѣпко, бѣльно. *Много работа; много работѣ. Много народѣ; много народу. Много парѣ; много дѣнегѣ. Много богатѣ; весма богатѣ. Много лютѣ; бѣльно сѣрдѣтъ. Той е много болѣнъ, мощнѣ болѣнъ; онъ крѣпко болѣнъ. Много добрѣ, тврѣдѣ, добрѣ, мощнѣ добрѣ; бѣченъ хорошѣ. Много пѣти; много разѣ. Много говорѣж; много говорѣтъ. Много пѣмъ; много ѣстъ. Много ти сѣ моляж; умоляю тебѣ. Много много; слѣшкомъ много. Много много не му мѣсли. — Той е много побогатѣ отъ брата си; онъ далѣко богѣче своего брата — Да знаеши много скоро щѣши остарѣеши; много знатѣ — скѣро состарѣеши. Много знаеши, нѣ и много щѣши тяглыши. Знае ли ти много кожа-та, много щѣ ти тяглы и глава-та. Много баба знала, та и насѣнѣ глядала. Който много дава, отъ имѣтъ дава, който малко дава отъ сѣрдѣце дава. Който много иска, загубѣа и малко-то. Много грѣмотѣвица, а малко дѣждѣ. Малка благословица, много неволиа. Малко, много, отъ Бога е. Много за думанѣ, ничто за надѣнѣ. Кога сѣ прѣтурѣтъ кола-та, пѣтѣница много. Много бабѣ кѣлаво дѣтя. Много думѣ на водѣнѣцѣж. Много думѣ парѣ не* струватѣ. Дѣто пѣжѣтъ много пѣтѣли, тамъ скоро не свѣнуѣа. Много конѣ — много крастѣ, единъ конъ — една краста. Пѣ-далѣчъ въ горѣ-тѣж, пѣ-много дѣрѣа. Да му сѣ много три-ти дни!*

Многѣбрѣнѣнѣй, —брѣнѣ и —брѣнѣж, брѣйна, брѣино, пр. Что е много на брѣи; многѣчѣслѣнѣй.

Многѣглавѣнѣй, въ, ва, во, пр. Что е съ много главы; многѣголовѣй.

Многѣгрѣшнѣй, —щѣнѣ и —щѣнѣж, шна,

отравачка; ꙗ́слень чернойгодный, воро́-
ньи ꙗ́годы.

Модричкый, — чькъ, чка, чко, пр. смякч.
отъ модрый. Синичкый.

Модробкый, къ, ка, ко, пр. Който има
модры очи; синеекый.

Везиръ Марко харенъ юнакъ,
Ама грубо любя любви:
Кждѣ мало, тамо грубо,
Баре да е по-высоко,
По-высоко прынооко,
А оно е модрооко. *Пѣс.*

Модруга, с. ж. Рыба *Idus melanotus*; љзъ,
вязъ.

Модръ шіаторъ. Раст *Convolvulus sep-
ium*, вампиръ, дива слачка, джефа, зурна,
качюль, ляля, повивка, повлѣкъ, рожкыно
цвѣтие, чаджрчя, чашюлкы; въюнобъ за-
борный.

Модрый, ръ, ра, ро, пр. Мдрый, синий;
синій, голубой. Който съди мирно, не-
му е модро.

Можднѣць, с. м. Въ пищелкы конецъ,
пищца, на коѣто сѣ закачени котелницѣ-
ти, пищкы-ты, прѣзь които минува ос-
нова та.

Може, нар. Ако бы, негли, белки, невѣмъ;
мѣжетъ быть, кѣжеться, неравно.

Може, жѣло, гл. безл. Быва, става; мѣж-
но. Кога го нѣма, то може и безъ него.

Можение, с. ср. отъ мѣж. Кога ся може
нѣчто; мощь; мочь, мощь.

Можитый, — жънъ и — женъ, жна, жно, пр.
Който може, комуто стига рѣка, който си
има имоть; дръжливый, имотный, замѣж-
ный, замѣжний, мощный; достѣточный,
мѣчный, мѣчный. Ако си моженъ, то
ѡзикай госте.

Мозѡлецъ, ум. м. отъ мозѡль.

Мозѡлка, с. ж. и

Мозѡль, с. м. Кокоший трънь, кокошинъ
трънь, музуль, слынь, трѣта, шна; мозѡль.

Мозъкъ, с. м. Опова мякко вещество, что
има въ главѣ-тѣ и въ шюплы-ты на костѣ-
ты-ты у члѡвѣка и животны-ты. — Гла-
ва безъ мозъкъ Глава голѣма, ала мо-
зкъ нѣма Голѣма глава безъ мозъкъ.
Глава безъ мозъкъ не бива, а съ гнилъ
мозъкъ бива. Ако нѣма мозъкъ въ мла-
дицѣ, не го трѣси въ бѣлѣ брадицѣ.

Мозъчкый, — чъпъ и — ченъ, чна, чно,
пр. Умный, акълина; умный. Мозъчкы
члѡвѣкъ.

Мой, моѡа, моѡе, мѡст. Что принадлежи ме-
нѣ; мой. Мой баца. Моя сестра. Моѡ
нѣчто. Моѡ-та кжца. Моѡ-тѣ нивѣ.
— Моѡ-та да бѣде, какво-то казвамъ азъ.
— И туй моѡ и онуй за мене. Негова-

та болестъ, моѡ-то здравѣ. Чтото е
твоѡе, то е и твоѡе и моѡе, а чтото е
моѡе, то си е само моѡе. Само бѣлѣ-тѣ
и чернѣ-тѣ не сѣ мои, а всичкы-тѣ
другы сѣ чужды.

Мой, гл. Употрѣбавася само въ повелительно
наклонение съ частицѣ не, не мой: не
кай, не дѣй, не прави. Не мой ходи тамъ.
Голѣмъ на бой, на работѣ не мой

Мѡйчъкъ, чка, чко, мѡст. смякч. зтъ мой.

Мокрѣжъ, с. м. 1) Мокро, дѣждовито, влаж-
но врѣмя; мѡкрѣдъ, мѡкрѣть. 2) Влага,
мокро, мокрота; влажнѡсть, мокротѣ. 3)
Пение, смучение, пукница.

Мѡкрѣние, с. ср. отъ мѡкрѣж и мѡкрѣжѣя.
Мокрѣць, с. м. Животинка *Oniscus asellus*,
гжглакъ, данавичка, магаренце, магарчя,
мокрица, колача, подкаменикъ; мокрица.

Мокрица, с. ж. Животинка мокрѣць.

Мѡкричкый, — чькъ, чка, чко, пр. смякч.
отъ мѡкрый; мѡкренькый.

Мѡкришь, с. м. Раст. *Cardamine pratensis*; луговой крессъ.

Мокробѡлтый, лъ, ла, ло, пр. Что е съ
мокры полы.

Мари свахо мокропола,
Какъж ми си свѣжѣ дала! *Пѣс.*

Мокротѣ, с. ж. Мокрежъ, влага, мокро; мо-
кротѣ, мѡкрѣдъ, влажнѡсть.

Мѡкрый, — къръ, кра, кро, пр. 1) Натопе-
ный, навасеный, намокреный въ водѣ,
полѣпый съ водѣ; мѡкрый. Ставамъ
мокръ; мокрѣть. Мокра пола, мокра
дрѣва. 2) Дѣто има влагъ, влажный;
влажный, сырѡй, мѡклый, мѡкрый. Мокръ
зимникъ. Мокро мѣсто. 3) За врѣмя-то:
дѣждливый, дѣждовитый, кышевитый, ли-
тишливый, мыглавый; мѡкрый, дождли-
вый, сырѡй Червена зора — мокра ве-
чера; кога сутренъ има червенѣ облаци
на изтокъ, въ тона день подѣ-вечеръ ще
вапи дѣждъ. — Мокрый Иванъ: а) Свя-
тый Иванъ Кръститель, 7-й Январина. б)
Който пие много, та отъ пение дори ся и
попикава. — Мокрый ся не бои отъ дѣждъ;
мѡкрый дождѣ, а нагѡй разбѡю не боѣт-
ся. Мокръ като дюдюлъ, като дѣждов-
никъ. Мокрый прѣдникъ сушить, а не
сухий. Зачто ти сѣ мокры полы-тѣ? зачто
то ми сѣ мякы очи-тѣ. Мокръ дошѣлъ,
каленъ си отишѣлъ. Мокръ го
пусти, сухъ ще излѣзе. Мокръ въ бѣчѣ
влази, а сухъ излази. Мокро дѣно рѣ-
бѣ Jude.

Мѡкрѣж, ишь, — рѣлъ, гл. д. 1) Потопи-
вамъ нѣчто въ водѣ; бвасж, кыснж, то-
пъ; мѡчѣть. 2) Поливамъ, напрыскавамъ
нѣчто съ водѣ, да стане мокро; мѡчѣть.

Който мокри, той и суши. 3) гл. ср. Пий много, пианествувамъ, смучкъ. — **рижен**, гл. стр. и възвр. Кивасеся, намокрювамен, наквавамен, мочѣться, макаться. — **рентий**, прич. стр. Кивасентий, намокрентий, наква-сентий.

Молба, с. ж. Моление; просьба. *Имамъ молба да ти ся молиж. Послушай молба-тъ ми. Всяка молба на акинъ ся свръшка.*

Молбица, ум. ж. отъ молба.

И менъ агня продайте,
Курбанецъ да си заколж:
За Святый Георги курбанецъ,
А пакъ за Бога молбица. *Иѣс*

Молдзамъ, гл. д. Млъж.

Молѣсамъ, гл. свр. отъ молѣсвамъ. Да покажъ, да прѣхважъ; заразить. — **сантый**, прич. стр. Прѣхважтый отъ болестъ; заражѣнный.

***Молѣсвамъ** и **молѣсувамъ** (да молѣсамъ), гл. д. *Гр.* Прѣдавамъ болестъ, что прѣхваща, искачамъ; заражать. — **мси**, гл. стр. Бывамъ молѣсанъ, искачамся, прѣхващамся отъ нѣкожъ болестъ; заражаться.

Молѣсване и **молѣсуване**, с. ср. отъ молѣсвамъ.

Молецъ, молицы, с. м. 1) Малка гжсепичка *Тѣса*, конато ся вѣди въ влѣпняты нѣчта и въ влѣж-тъ на кожи и гы гаде; мумулецъ, своецъ; **моль**. 2) Мѣсто, опасно, изиадено отъ молицы; **молетѣнина**. 3) Тихъ, нъ лукавъ чловѣкъ. *Какъвъ е молецъ.*

Молѣж, ишь, гл. д. Млъж.

Молѣвецъ, ум. м. и **молѣвчя**, ум. ср. отъ молѣвъ.

***Молѣвъ**, с. м. *Гр.* Куршума, плавецъ, плавивасъ; карандашъ.

Молѣка, с. ж. Дръво *Pinus peuce* отъ рода на бора; морика, мура.

Молѣтва, с. ж. 1) Моление Богу, молба Богу и святимъ; **молитва**. 2) Думы-ты, които казвамы, кога ся молимъ Богу; **молитва**. *Чети молитва-тъ.* 3) Служба или другъ нѣкакъвъ оброкъ на день; курбанъ. 4) Жито, ишенница, варена за помянь, за святого; блюдоцъ, коливо, куче, куча; **кутий**, кутый, коливо.

Вчера Димана заровихъ
Съ пеговѣ девять сыновѣ
И още осемъ снашницъ,
А пощесъ варѣжъ молитвъ,
Утрѣ щж хора да собирамъ,
Да хапнѣтъ и да помянѣтъ. *Иѣс*

— *Чиста молитва*, молитва, конато ся чете на родитѣлж и на отрочя-то ѣ на четиридесатый день слѣдъ рождѣ-тъ; со-

роковѣи **молитва**. — *Чете му молитвъ*, сжди го. — *Трѣбва да му ся чете молитвъ*, полудѣтъ с. — *Завсѣд го при пона да му чете молитвъ*. Не ще лозе **молитвъ**, а иска **молѣжж** *Каквато тѣква-та, таквасъ и молитва-та*. *Лютѣна-та с на диавола молитва*. *Нѣ ти, Боже, молитва!*

Моли́твенникъ, с. м. Молитвословъ.

Моли́твенъ, иъ, на, по, пр. *Моли́твенна вода*, святаена, нѣяна вода, съ кождо рѣсѣтъ дѣтя докѣ стори четиридесѣтъ дни.

Моли́твица, ум. ж. отъ **моли́тва**.

Моли́твичка, ум. ж. отъ **моли́твица**.

Моли́твосло́вчя, ум. ср. отъ **моли́твосло́въ**. *Кѣвско моли́твосло́вче*.

Моли́твосло́въ, с. м. Моли́твеникъ, книга, въ кождо сж събраны молитвы; **моли́твосло́въ**, моли́твеникъ.

Моли́твувамъ, и

Моли́тъж, ишь,—ви́ль, гл. д. *Благославямъ*, изказвамъ благопожелание.

Чакай, моме, не бѣгай
Спощи съмь былъ на войска,
Благо вино съмь пило,
Ке моли́тъж майж ти,
Ке благосвамъ татка ти,
Пары нѣмамъ да платж,
Пушж рехимъ оставамъ,
Тебе не тя оставамъ. *Иѣс*

***Молла**, с. м. *Т.* Сждна въ голѣмъ градъ.

Молѣнина, с. ж. Млънина.

***Молость**, с. м. *Т.* Ситни камене, чакжлъ, парчета отъ кирпичъ и киречъ; щѣбенъ, мелкіе каменешки.

***Молоха**, с. ж. 1) Молохо. 2) Раст. мушкато.

***Мо́лохо**, с. ср. *Гр.* Молоха: 1) Раст. *Malva* и *Althaea officinalis*, божѣ ржѣица, волово око, камбула, камбулешъ, камбулешникъ, камплиникъ, кампилакъ, камилка, камилчя, косичиакъ, кралица, проскурѣнакъ, проскурѣникъ, слѣзенка, слѣзѣнъ, слѣзъ, укрьлчя, шлѣзъ, шпанка; калѣчѣи, проспирки, проскурѣникъ, мѣльва, зививѣй. 2) Раст. цвѣте отъ рода на здравѣца, вѣдѣть го въ сакѣи; сардела, стамболскый здравѣцъ, мушкато.

Молекѣтѣне, с. ср. отъ **молекѣтъж**. Блѣщѣне, ащѣне.

Молекѣтъж, ишь, — **тѣлъ**, гл. ср. Блѣщж, ащж, сѣтъж; блистѣтъ, блестятъ.

Моли́ж, ишь, — **ли́ль**, гл. д. и **моли́жся**, ишѣс,—**ли́лсѣ**, гл. об. Радж да склонѣж нѣкого да направи чотоу искажъ; **просѣтъ**, **моли́тъ**. — *Моли́ж Бога, моли́жся Богу*. — *Моли́ж нѣкого съ нѣчто*, канж го съ нѣчто — *Не знаж на кой Богъ да си моли́ж*, показва бѣ-помощность. — *Моли́ като съ краставъ конь*. *Моли́ся като просѣжж*,

като Циганкѣ да иде на пазарѣ. Слѣдѣ
дѣвола вѣрви и Богу ся моли. Богу ся
моли и самѣ печали. Гарга-та моли
Бога да мржѣ конѣ-ти. Който ся
моли не плаче. Крушка-та ся молила
баби да ѣз изаде, че ѣ бѣли оstri
зѣби-ти.

Мѡла, с. ж. Исканіе момѣ или момѣѣ за
женене.

Дошли сѣ людѣ за момѣ,
За момѣ отъ друго село,
Па сѣ Станѣ поискали,
А Стана плаче, та не ще. Пѣс.

Момѣ, зв. п. моме и момо, с. ж. 1) Женско
доклѣ да ся омѣжи, да ся ожени; дѣвушка,
дѣвица, дѣвка. 2) Дѣвойка застигнѣла за
жепене, дѣвица; невѣста. — Момѣ-та е
чужда отѣвна; дочѣ чуждѣя добѣча,
дочѣ отѣ матери не корѣсть, не корми-
лица. Момѣ-та е домашенѣ хлѣбѣ. Мо-
мѣ-тѣ плели, ергена клѣли. Водимѣ
кумѣ-тѣ, нѣма момѣ-тѣ. Сватове-ти
дошли, а момѣ-та на куклѣ играе.
Ожени момѣ, да не е дома. Оце ли
момѣ ходи, оце ли свѣта лѣже. Ко-
то момѣ минува подѣ пѣмѣжикѣ, мѣ-
но се ожени. Мразила момѣ хоро-то,
та си зела мѣжѣ гѣдуларѣ. Когато
бѣхѣ младѣ и зеленѣ, билиѣ момѣ
слѣдѣ мене, като остарѣхѣ, роакѣ мухѣ
на мене. Момѣ-та троши пѣмѣжикѣ-ти.
Удари кучѣ въ главѣ-тѣ, и момѣ ти
на срѣцѣ. Хавна момѣ, зла невѣста.
Момѣ-та хубава, ала глава-та ѣ гни-
дава. Момѣ гѣздава, глава гнидава.
Работна снѣха пѣ-драга отѣ своѣ мо-
мѣ. Когато момѣ не аресва ергенѣ, на
старѣцѣ ся пада. Ергенѣ вѣрѣ нѣма,
момѣ срама нѣма. Когато момѣ много
прѣбира, не женена остаа. Кучѣ-то
отѣ ходене остарѣва, а момѣ-та отѣ
кѣтене. Когато момѣ много ся труфи,
остарѣла е. Кога ся момѣ ожени, и
годежницѣ ся показватѣ. Момѣ въ лѣл-
кѣ, дарѣ въ дисагѣ. Да играе момѣ-та
проси, за тѣй обуца не носи. Кога
момѣ-та не е драга, и сватовѣ-ти
прѣзѣ прага. Момѣ вино не пие, коза
сѣно не ладе; коза-та на копѣ-тѣ, мо-
мѣ-та сѣ окѣ-тѣ. Грѣцѣ-ти момѣ
вино не пѣжѣ, а сѣ шѣшѣ-та по
кѣшѣ-та, или: Грѣцѣ-ти момѣ ви-
но не пѣжѣ: грабѣжѣ шѣшѣ-та,
та по кѣшѣ-та. Брани, моме, ку-
чѣ-та-та! — Заколи мѣ до шѣйкѣ-тѣ, не
моѣ тѣ брани! Всака момѣ знае да
пѣе у дома си, из да ѣ видимѣ на хо-
ро-то. Момѣ-та е хайдукѣ у кѣжи. Мо-

мѣ-та относи, момѣ-то приноси. Хлѣ-
воуста момѣ момѣ не драга. У кѣжѣ
слога, у момѣ прилика. Момѣ на
гладѣ като тѣжѣ на плѣтѣ. Момѣ-та
повѣче да е прѣдлива, а пѣ-малко да е
сборлива. Когато момѣ много пѣе, рѣд-
ко сѣе. Тягли, моме, хоро-то, че ся
сѣира село-то. Мѣжѣ да изкара отѣ
дѣѣ бабѣ момѣ. Гладѣй момѣ, давай
чѣшѣ. Момѣ гѣздоси, булка поразѣ.
Момѣ мѣла, а невѣста гнила. Леце-то
жѣни момѣ-тѣ.

Момѣ. Употрѣбѣва сѣ понѣкога прѣдѣ личнѣ
женскѣ имена въ звѣтѣленѣ падеѣ. Момѣ
жѣно, кѣдѣ си бѣла? Момѣ Пѣно, дойдѣ
тука!

Момѣрка, с. ж. Когато е бѣла на годѣжѣ;
годежѣрка, годѣжѣница, главѣжѣница.

Момѣрь, с. м. 1) Който е отѣшѣлъ на
годежѣ; годѣжѣрь, годѣжѣникѣ, главѣжѣникѣ,
годежѣникѣ. 2) Който е прѣтенѣ да иска
момѣ за нѣкога; главѣжѣникѣ, годѣжѣникѣ,
годежѣникѣ, годѣжѣрь, дворникѣ, думѣникѣ,
дѣвѣснѣбѣ, женихѣлъ, пѣзвѣдникѣ, пѣзглад-
никѣ, огладникѣ, просѣцѣ, просѣтикѣ, прѣ-
думникѣ, свѣтовникѣ, свѣтѣ, свѣдникѣ, снѣб-
никѣ, стрѣйникѣ; свѣтѣ.

Момѣриѣга, зв. ж. отѣ момѣ. Момѣга.

Момѣто, с. ср. Момѣнѣство, дѣвѣство.

Момѣнна слѣзѣ. Цвѣтѣ момѣнска слѣза.

Момѣнна свѣтѣба. Свѣтѣба, что става у момѣ-
нѣ, у булѣжѣ-тѣ.

Момѣни, с. ж. мн. Рѣдникѣ на момѣ-тѣ,
кѣнто ѣ придружѣватѣ до момѣка; похѣжѣ-
данѣ, мѣло гѣстѣе. Калѣсанѣ сѣмѣ мо-
минѣ. Да излѣземѣ да посрѣцѣнемѣ мо-
минѣ-тѣ.

Момѣино, с. ср. Парѣ, что ся даватѣ въ рѣ-
нѣ случѣя отѣ свѣтѣбарѣ на булѣжѣ; крѣсть.

Момѣиноѣ, с. м Цвѣтѣ пѣбѣкѣво.

Момѣнска кѣтѣка. Рѣст. *Spiraea Filipendula*,
орѣшѣцѣ, срамѣничѣ; тѣволѣга пѣтѣковѣсѣла.

Момѣнска слѣзѣ. 1) Цвѣтѣ *Bellis peren-
nis*, момѣнна слѣза, момѣнѣ слѣзѣ, момѣн-
скѣ слѣзѣ, ергѣнска слѣза, маргарѣтарѣ,
очица, парѣцѣ, рубѣйцѣ, рубѣйкѣ, бѣла
мѣрта, арѣнутѣ; маргарѣтѣка. 2) Цвѣтѣ
Convallaria majalis, момѣнна слѣза, момѣн-
скѣ слѣзѣ, бѣсерѣ, гѣргѣвѣдѣнѣчѣ, гѣрѣвѣ
бѣбѣтѣ, двѣликѣ, маргарѣтѣ, просѣ; лѣп-
дышѣ.

Момѣинскѣй, ска, ско, пр. Что е на момѣ,
отѣ момѣ, за момѣ; дѣвѣшѣникѣ. На мо-
минскѣ вѣрата и мѣгарѣта-та порѣсѣ-
ватѣ. На момѣинскѣ вѣрата всѣкакѣ
(много) мѣгарѣта рѣвѣжѣ. Момѣинско
село нѣма нѣдѣ. Момѣинскѣй срамѣ до
прага.

Моминство, с. ср. 1) Моминска цѣломъдреностъ; момето, момство, дѣвство; дѣвство.

И е далеко отишла
У пусты горы зеленъ,
До самодивскы селища,
На моминскына кладенецъ,
Тамъ ся Марийка окъна,
Моминство ѿ ся повръхъ,
Че у мамипы си отиде. *Пѣс.*

2) Момуване, ходене мома, дѣвство, момство; дѣвичество. *Моминство — везирство.*

Мамина Пейка, мамина
Досега, мама, моминство,
Досега, мама, везирство,
Досега, мама, сѣдѣнки,
Досега, мама, либенце. *Пѣс.*

Моминий, нъ, на, по, пр. отъ момъ; дѣвущинъ.

Моминъ слъзъ. 1) Цвѣтие моминска слъза.

2) Раст. *Brisa media*, аранско просо, триперушка; трысулка, змѣйна трава.

Момица, с. ж. Момичка, мома

—Кож момичъ ще ми дадете,
Да дойдъ, момъ, да дойдъ?
—Щемъ ти дадемы дилберъ ми Виякъ,
Ты ела, Петре, самъ дойди,
Че си сте лика, лика прилика
Като два стрѣка иглика. *Пѣс.*

Момици, с. ж. мн. Omentum, лоява кръпа, на кождо сж укрѣпенъ чирва-та на животю; брышейка, едоръ.

Момиченце, у.м. ср. отъ момича. *Момиченце и момиченце — коиченце и теленце.*

Момичка, с. ж. М мица, мома. — *Господѣва момичка*, животника *Coccinella*, божина бубалка, велпденча, водводица, божна кравица, гуролъ, даскалча, калиника, калника малника, калга-мала, кукумара, литмара, мара, невѣстица, путмара; божья козияка, божья корѣвка, козияка.

Момичи, у.м. ср. Малка мома; дѣвочка. *Момича си жени, когато ще, а момича когато го поискатъ. Момича е гнило купище. Момича-то е смр дливо сзрѣние: махвай го доклъ му е врѣмя-то, та не ся с увонѣло. Момича-то глѣда за дружъ кжжъ. Момича-то е хайдукъ у кжжи. Момича-то доврѣна влажж-тж. Момича-то расте подъ лайно, а момича-то подъ камъкъ. Каквото е момича то, таково е и момича-то. Момича мило — невѣстича гнило. Момича расте като глжъ. Момичета-та растжтъ като злж трѣвж. Езжжж за момича-то, че изгорѣ момича-то.*

Моминъ, с. ж. Кръпа за забраждане.

Хубавъ си ся прѣмѣни
Съ твожж-тж добрж прѣмѣнж,
Забради бвлж момиж,
Накычи кыткы смѣсенъ,
Смѣсенъ, булие, размѣсомъ. *Пѣс.*

Момкони, с. м. мн. Родини на момъка на сватбж.

Момконъ, въ, ва, во, пр. отъ момъкъ, нѣрпевый, женихѣвъ. *Момковъ свѣсър*, единъ отъ вѣщип-ты, които понѣйдъ невѣста носи на сватбж-тж; сговорнишкый вѣщецъ.

Момкыни, с. ж. мн. Жены на ратаи момци въ господарскж кжжж.

Кралица хока отъ чардакъ:
Момкыни, мои двюркыни,
А ся качете на чардакъ. *Пѣс.*

Момлѣчи, с. ср. Малко момича, дѣтя момича.

Момне, зв. пад. отъ момъ.

Моморѣзка, с. ж. и

Моморѣзъ, с. м. Раст. мисиръ и неговый плодъ, кукурузъ, царевича.

Моморѣзанъ, нъ, на, по, пр. Направеный отъ брашно отъ моморѣзъ; кукурузиный, царевичиный.

Момскый, ска, ско, пр. Что е на момж, за момж, отъ момж.

Момство, с. ср. Моминство.

Момуване, гл. ср. Ходж мома, момѣжся, дѣвоватъ, быть въ дѣвушкахъ.

Тодорке, булка хубава,
Нека ми сѣди Марипка,
Мома-та мила сестрица,
Да сѣди да помомува,
Да сѣди да посвѣтува,
Да ѿ не жениж да червѣй. *Пѣс.*

Момуване, с. ср. отъ момуване.

Момчевый, въ, на, во, пр. отъ момъкъ. Юваковый; женихѣвъ.

Отсела е Айдару калжжжъ,
Та отсѣкла Айдару главж тж,
Па ѿ зела у свилны скутовъ,
Запела ѿ у момчеви дворы. *Пѣс.*

Момчѣнце, у.м. ср. отъ момчѣ.

Момчетина, с. сѣб. отъ момчѣ. Момчина, копелетина.

Момченскый, шка, шко, пр. отъ момчѣ. Момчѣтъ, им соб. мжжско.

Момчина, с. сѣб. отъ момчѣ. Момчетина.

Момчюрѣга, ув. м. отъ момчѣ. Момчага.

Момчѣ, с. ср. Мжжско дѣтя; малъчикъ.

— *Горѣ момича, долу вода*; така казвать на дѣтя, кога го изваждатъ изъ корыто-то слѣдъ кжпане-то. — *Младо момича: останжли му два кжтника! Момма-та откоси, момича-то приноси. Момича си жени, когато ще, а момича, когато го поискатъ. Другы-ты пословици в. при момчѣ.*

Момчага, с. ув. отъ момчи. Момчагъ, момчана, момчюрага.

Момчагъ, с. ув. отъ момчи. Момчага.

Двойчице любичице,
Съ кого ми си спало?
— Ой момчаку любичаку,
Все само съмъ си спало. *Пѣс.*

Момчана, с. ув. отъ момчи. Момчага.

Момчантъ, нъ, на, но, пр. Мажсктъ; мужскôй.

Даде ми, Боже, даде ми
До седмъ красны дъщери,
Чоти ми, Боже, не даде
Едничкъ рожбъ момчанъ,
Отмънж да го проводж
За мепъ на войска да иде. *Пѣс.*

Момкъ, момка, момку, мн. момчи, с. м.

1) Ергентъ, младъ чловѣкъ; молодой чловѣкъ, парень. *На момъ-тъ кжклица, на момчи-тъ бжклица. Деявъ момка за кошъ плѣвж.* 2) Слуга, ергать у нѣкой господарь, хванжтъ за нѣколко врѣме.

Мори Дено, кара Дено,
Не шетайся, не мѣтайся
Спроти мене сиромаша,
Сиромаша, голомѣха:
Та на съмъ си чюдтъй момкъ,
Чюдтъй момкъ, туректъй ратай,
Денъ идж на оране,
Вечеръ дойдж отъ оране,
Ношж пасж туректы коне,
Туректы коне и камилты. *Пѣс.*

Момѣжел, ешеся, — мѣнался, гл. об. Казвася за момж, стигнѣла вяче за женене: по-казвася, че съмъ вяче мома за женене.

Момѣяне, с. ср. отъ момѣжел.

Момѣж, ипъ — ипѣлъ, гл. д. Замомнавамъ, дръжж, тѣмжж момж за мѣжене.

Нали ти думахъ, момина мале,
Не моми момж, не сади ружж:
До-щжтъ сватове, отве-щжтъ момж,
До-щжтъ ми свахы, обра-щжтъ ружж. *Пѣс.*

Момя, с. ср. Малко женско дѣти.

Момяга, ув. ж. отъ момя. Момаряга.

Момяна, им. соб. женско.

Монастирець, ум. м. отъ монастиръ; монастырёкъ.

Монастирище, с. ср. Мѣсто, дѣто нѣкога е бълъ монастиръ; монастырище.

Монастиреко цвѣтие. Раст. *Iris germanica*, кривъ дѣдо, магарешкы уши, ливадаръ, патета, пеперуга, перуника, перуника, шпропига, турско цвѣтие, хурка; касатикъ, нѣтупокъ.

Монастирсктъ, ска, ско, пр. отъ монастиръ: 1) Что е на, отъ, за монастиръ; монастирскъ. *Монастирско лозе.* 2) Что става, что ся врѣши въ монастиръ; мона-

стирскъ. *Монастирсктъ животъ. Монастирска служба.*

Монастирча, ум. ср. отъ монастиръ. Монастирець; монастырёкъ.

***Монастиръ**, с. м. Гр. Мѣсто, дѣто живѣтъ калугери, монастиръ; монастырь. *Видѣло теля пецъ, сѣкало, че е монастиръ.*

***Монахъ**, с. м. Гр. Калугеръ; монахъ.

Монахица, с. ж. Калугерка; монахиня.

Монашесктъ, ска, ско, пр. отъ монахъ. Калугерсктъ; монашескъ. — *скы, нар.* Като монахъ, калугерскы; монашески.

Монисто, с. ср. Манѣсто.

***Монофѣлъ**, с. м. Гр. Горна женска дрѣха като роклж отъ сукно, отъ шапакъ; сукманъ.

Морá, с. ж. 1) Налѣгание ношж на сънъ; става повяче на плѣнокрвнъты; мара. Блѣгари-ти вѣрватъ, че го прави нѣкакво злоторно сжщество, таласжмъ и проч.; давлѣние во спѣ, почнѣе одушье, сбнная одѣшка, кошемаръ, мара. *Мора го нати-снжла, таласжмъ го налѣга; одушье до-мовáго, домовôй дѣштитъ.* 2) Мжа, уси-лие, трудъ, уморавање, зоръ; мѣка. *Тяж-ка мора ще бжде за него, доклъ ся сдобие съ . . .*

Морáва, с. ж. Зълъ духъ, който ходи ношж да души людѣ-то на съна пмъ.

Моравина, с. ж. Свойство на моравтъй.

Моравичктъ, — чкъ, чка, чко, пр. смякч. отъ моравтъй. Моравктъй.

Моравктъй, вка, вко, пр. смякч. отъ моравтъй. Моравчиктъй.

Моравтъй, въ, ва, во, пр. Моравъ шаръ, който става, като ся смѣси червено съ синѣ; фиолетовый. *Мораво сукно.*

Морáнецъ, с. м. Една рѣба въ Охридско-то езеро.

Морáчъ, с. м. Раст. *Artemisia vulgaris*, бѣлъ пелынъ, дивъ пелынъ, магарешктъй пелынъ, малатра; чернобѣлъ, чернобѣль-никъ.

Морé, моря и морета, с. ср. Горчива-та солена вода, что облива земж-тж; море. *Бѣло море, Черно море.* — *Оце рѣба-та у моро-то, онж турилъ тавж-тж на огъна. Рѣба-та оце въ море-то, а нже ж падемъ. Съ майж до врѣмъ, съ мжж прѣзъ море. По море съ ржѣѣ не пла-вай. Прѣзъ море да тя прѣкара, водж да не пиешъ. Който не е ходилъ по море, не е виждалъ усилж. Иванъ прѣзъ море, Иваница новинъ приказва. Ако слушашъ еди-кого-си, цешъ ловишъ по море зайци, по горж рѣбж. Да сторишъ милостынж на богатъ, нѣ-добрѣ е да ж врѣлишъ въ море-то. Кога падне чловѣкъ въ море, хванася и за змий.* По-

тѣжлѣй въ море-то и о слажж ся хваща. Който е наджж въ море-то отъ дѣжда не ся бои. Прѣзъ море му лѣгало. Въ море-то водж съ лѣжицѣ притурта. Зла жена и отъ море пб-зла, добра жена и отъ имане пб-добра. Женж, огнь и море да не сръщаш пб-добрѣ.

Морé, междом. Казва ся, когато ся говори на мжж. *Море, азъ быхъ ти казалъ! Море Драгане, недѣй прави така.*

Морéние, с. ср. отъ морѣж и морѣжся.

Морéнце, ум. ср. отъ морé.

Морéнѣй, нѣ, на, но, пр. Моравѣй.

Моренѣтина, с. ж. 1) Запустѣлѣ пжтѣ, който не работи; моропжтина. 2) Лощь, разваленѣ пжтѣ.

Мори, междом. Мари.

Морѣка, с. ж. Дрѣво *Pinus Peuce*, молика, мура.

Морѣнкы, с. ж. мн. Попѣйдѣ така наричатъ прѣвы-ты дванадесѣтъ дни отъ мѣсяцъ Августъ; по тѣхъ лучятъ какво ще бѣде врѣмя-то прѣзъ годинж-тж.

Морѣна, с. ж. Морѣ, болестъ, отъ кождо мржтѣ мнозина, чюма; морѣ.

Попове книжкы четѣли,
И си сказанье казвали:
Черна мориа ще трѣгне,
Рядомъ ще рядомъ да мори,
Най-много единѣ у мамж. *Пѣс.*

Дяче Тодоре, Тодоре,
Какво си книга казѣе,
Да ли е на гладъ година,
Или е врѣла мориа? *Пѣс.*

Морко, с. ср. и

Морковъ, с. м. Растение *Daucus Carota*, аучъ; морковъ.

Морници, с. ж. мн. Студенѣ трѣнкы, студѣ, мразъ по тѣло-то. *Идѣтъ ми морници по тѣло-то.*

Морнѣй, — рѣнѣ и — ренѣ, рѣа, рѣо, пр. 1) Отслабжлѣй отъ много трудъ, отъ работж или отъ друго пѣчто, уморенѣй; усталѣй, утомлѣннѣй.

Сиоши додохъ съненѣ, моренѣ,
Съненѣ, моренѣ и махмуренѣ. *Пѣс.*

2) Кога има морѣ, болестъ. *Морна година.*

Стани ми, Агне, лѣгни ми,
Оти е морна година,
Да не ми умрешъ жаловна. *Пѣс.*

3) Моравѣй, моренѣй, морѣ.

Юзда му е посребрена,
Гривнѣ му сж позлатенѣ,
Сѣдло му е мориа чоча. *Пѣс.*

Моронжтѣнина, с. ж. Моренжтѣнина, запустѣлѣ, баталасалѣ пжтѣ.

Морскѣй, ска, ско, пр. отъ море; мор-

скѣй. — *Морска соль*, кождо надѣтъ отъ морскж водж, а не жж копѣжтѣ изъ земж-тж; овчѣа соль, еска соль; повѣренѣа соль.

Мортофѣлѣ, с. м. Пѣчане прѣстенѣ на Гергевѣ-дѣнь.

Морѣза, с. ж. Растенѣе и плодѣ мамулѣ въ 1-то знаменованѣе, кукурузѣ, мисирѣ, царевица.

Морѣзѣница, с. ж. Хлѣбѣ отъ морузѣно брашно; морузѣница, кукурузѣникѣ, нанурѣникѣ, просѣникѣ, шопла.

Морѣзѣнѣй, нѣ, на, но, пр. Направѣнѣй отъ моружж; кукурузѣнѣй. *Моружѣно брашно*, кукурузѣно брашно.

Морѣна, с. ж. Рыба *Accipenser luso*; бѣлуга.

Морунѣнѣ, с. м. Рыба *Abramis melanops*; бирѣана.

Морунѣнѣй, нѣ, на, но, пр. отъ морѣна. *Морунѣна рѣба*, моруна.

Че наготвѣхъ прѣсѣжж рѣбж,
Прѣсѣжж рѣбж морунѣжж,
Че повѣкахъ прѣво лѣбж,
Че сѣдѣжжмы да ручѣжжы. *Пѣс.*

Морѣуница, ум. ж. отъ морѣна. Малко моруна.

Морѣунка, ум. ж. отъ морѣна. Малка моруна.

Морѣ, с. м. Болестъ, отъ кождо мржтѣ мнозина; мориа, чюма; морѣ, повѣлѣ, надѣжж. *Морѣ да го покаже! Клятѣа. Има морѣ по добжтѣка.*

***Морѣ, пр. неизм.** Т. Моравѣй.

Морѣж, ишѣ, —рѣлѣ, гл. д. 1) Причинѣавамъ смрѣтъ, правѣж да умрѣ, хващамъ го, та умира; мрѣжж; морѣтъ, уморѣтъ, умерѣцѣвлѣтъ, губѣтъ. *Чюма-та подкачи много да мори.* 2) Уморѣавамъ, утрудѣавамъ; утомлѣтъ. —**рѣжжся**, 1) гл. *възвр.* Уморѣавамѣся, утрудѣавамѣся, трѣнѣжжся; уставѣтъ, утомлѣтъся. 2) гл. *стр.* По знаменованѣе то на глагола.

Морѣакѣ, с. м. Вѣтрѣ, что духа откажѣ море-то.

Морѣанѣецѣ, ици, с. м. Който живѣе край море; крайморѣецѣ.

Морѣанка, с. ж. Когато живѣе край море; крайморка.

Мосѣандра, с. ж. Мусандра, масандра, доланѣ, ракла.

***Москѣ, с. ж.** Т. Муска.

Москóвѣецѣ, вѣи, с. м. Русѣнѣж; русѣскѣй. *Ново ли е!—Ново, останжло отъ Москóвѣца.*

Москóвѣна, с. ж. Россѣна.

Москóвѣектýй, ска, ско, пр. Русѣскѣй.

Провѣтѣхъ лася е Московска кралица,
Московска кралица, Московска вдовица. *Пѣс.*

Мѣстець, *ум. м.* и **мѣстця**, *ум. ср.* отъ мостъ. Кюпрійка; мѣстикъ, мѣстѣкъ, мѣстѣшко.

Мостъ, мостове, *с. м.* Направа на рѣкъ, надъ водъ за минуване по нежъ; кюприня; мостъ. — Ставамъ нѣкому мостъ, помагамъ му да направи нѣчто чрѣзь мене. *Сторихъ му ся мостъ, пакъ не познава честь.* — Лесна работа, колкото отъ бръвъ до мостъ. Сбръкася като куче на мостъ. Покорися дяволу, доклѣ минеш моста. Запали дяволу свѣтъ, доклѣ минеш моста. Стани дяволу другаръ, доклѣ минеш моста, че тя бутнува долу.

Мотаніе, *с. ср.* отъ мотѣжъ.

Мотѣжъ, *ешъ*, — тѣлъ и — тѣпалъ, *гл. д. 1)* Навивамъ, завивамъ, намотавамъ ницѣжъ, врьвъ на нѣчто; мотѣтъ, намѣтывать, навивать. Мотѣжъ пряждъ на клѣбо, на мотовилкѣ. 2) Врътъ, трѣжъ, трѣжъ, клѣтъ, махамъ; мотѣтъ, качать, трѣтъ. Мотѣе главъ. Козель-тъ мотѣе роговъ. 3) На игръ спечалвамъ, придобывамъ нѣчто; изигравамъ; выигрывать. 4) Замаивамъ, размаивамъ, мажъ нѣчто, та да го забръкамъ, да го замыльжъ. Какво мотѣеш толкова работъ-тъжъ? — тѣжся, 1) *гл. възвр.* Мажся, ходъ, скытамся, врътъся, размаивамся. Мотѣлся всичкій день изъ улици-тъжъ. 2) *гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола. — тѣпѣтъ, *прич. стр.* Навиванѣтъ, завиванѣтъ, намотаванѣтъ; мѣтанѣтъ. — Мотѣе ми ся глава-та, вне ми ся, врьти ми ся глава-та, мае ми ся глава-та, ямамъ шемедъ; кружитъ голова. — Мотѣе ми ся нѣчто на языка, на ума, на языка ми ся врьти, врьти ми ся въ ума, въ уста-та, нѣчто знажъ, ала не ми дохожда на умъ изведѣжъ, мѣжся да си го припомнѣжъ да го кажъ; вертѣтъся на языкѣ.

Мотѣаніе, *с. ср.* отъ мотѣжъ. Мотѣаніе.

Мѣтеше, *с. ср.* отъ мѣтъжъ.

Мѣтка, *с. ж.* Мотыка.

Мотовѣла, *с. ж.* и

Мотовѣлица, *с. ж.* 1) Справа за мотаніе на пежъ или съ нежъ пряждъ, параджикъ; мотовѣло, мотѣлиница, тѣлка. 2) Пряжда отъ шестнадесятъ главы намотана около мотовилкѣ; гранка, гранъ, мандулъ, шестакъ, пасмо, повѣсмо. — Сбирай си мотовилкы-тъжъ, собирай си крака-та, не гы простпай. — Дѣтъ мотовилкы въ еднѣ кѣцѣ не ся побиратъ. Мотовѣла вила, та мѣжя си била. Мотовѣла вила, жена мѣжя

си била. Мотовѣла вила, който стѣе мотовилъ, жена му умира.

Мотовѣлиница, *ум. ж.* и

Мотовѣлѣя, *ум. ср.* отъ мотовѣла; мотовѣльце.

Мотѣлѣвъжъ, *ишъ*, — вѣлъ, *гл. д.* Муталѣвъжъ.

Мѣтрѣніе, *с. ср.* отъ мѣтрѣжъ. Гляданіе; смѣтрѣніе.

Мѣтрѣжъ, *ишъ*, — рѣлъ, *гл. ср.* и *д.* Глядамъ; смѣтрѣтъ, глядѣтъ.

Мотѣка, *с. ж.* 1) Мотка, справа за копаніе; коначка, коначъ, чапа; мотѣка, коначъ, копанница. 2) Мѣсто една четвъртина отъ погонъ, отъ уврътъ; лѣха.

Личѣжъ ми личи Вышна Гръкынина:
Кой ми е юнакъ надъ юнаци-тъжъ,
Кой ми е юнакъ и ми е врьдепъ,
Лозе да сади вътъ срѣдѣ море,
Голѣмо лозе триста мотѣкы,
День да го сади, день да го вади,
Той да ми земе Вышнѣ Гръкыныжъ. *Пѣс.*

— Мотѣка, лопата, *спр.* да умре нѣкой, та да го закопѣжъ. Така было казвало магаря-то, кога го издѣтъ. — Да даде Господъ да му рекжъ: мотѣка, лопата! Клятва за пожелаваніе нѣкому да умре. — До мотѣкѣжъ и лопатѣжъ, до грѣбъ, до смрътъ. Ще гони до мотѣкѣжъ и лопатѣжъ, ще гони до грѣбъ, доклѣ бѣде живъ. — Орало и мотѣка хранѣтъ свѣта. Искашъ ли голѣмѣжъ лѣжицѣжъ, земи и голѣмѣжъ мотѣкѣжъ. Единъ ся ражда за владѣкѣжъ, а другъ за мотѣкѣжъ. Мотѣка молитѣжъ не сака. Не ще лозе молитѣжъ, а иска мотѣкѣжъ. Тамъ ся грозде не ражда, дѣто мотѣка не обхажда. Нокте-то му ставатъ за мотѣкѣжъ. Както го люлка залюлѣла, така го и мотѣка закопала. — Цѣпъ, цѣпало, дома дошло, не папало. Гат. — Мотѣка.

Мѣтѣлиница и **мѣтѣчка**, *ум. ж.* отъ мѣтѣка.

Мѣтъжъ, *ишъ*, — тѣлъ, *гл. д.* Бѣжъ, бутамъ, бръкамъ мѣко да му изкарамъ масло-то; битъ, пахтатъ, сбивѣтъ мѣсло. Мотѣтъ мазъ, бие масло. — тѣжся, *гл. стр.* Бывамъ битъ (за мѣко). — тѣпѣтъ, *прич. стр.* Витѣтъ, бутанѣтъ, бучканѣтъ, бръканѣтъ.

Мѣхаръ, *с. м.* Вѣтеръ заснепъ.

Моцъ, *с. м.* Косы-ты на дѣта събраны като плитѣжъ и прѣврзаны съ гайтанѣжъ, съ шпритѣжъ.

Мѣчѣне, *с. ср.* отъ мѣчѣжъ. Пиканіе.

Мѣчѣрливѣтъ, *въ, ва, во, пр.* Мочурливѣтъ.

Мѣчка, *с. ж.* Мочъ, пикня, пикочъ. Огледѣся на магаричинѣжъ мочѣжъ. Магаричинѣжъ мочѣжъ да ти!

Мѣчкамы, *гл. ср.* 1) Пикажъ, мочѣжъ.

Пряла баба чюпкычкк,
Клала ы на бохчичкк,
Дошло яри, какало,
Дошла коза, мочкала;
Хватила баба да плаче. *Пѣс.*

2) За дъждъ: вали, мокри. *Разсърдилася баба Марта, та салз токо мочка.*

Мочканіе, с. ср. отъ мочкамь. Мочеше, пикаше.

Мѡчла, с. ж. Кѡзато чѡсто и на сънь ся
мочи; пикла; сѣѣха.

Мочлѣ, с. м. Който често и на сънь ся мочи;
пиклѣ; сцѣха.

Мочникъ, с. м. Процѣпка на потуры, на
гащи за пикаше прѣзь нежъ.

Мочь, с. ж. Мочка.

Мочюрлѣкъ, с. м. Мочаръ, мочюрливо мѣ-
сто, азмаклѣкъ.

Мочурливый, въ, ва, во, *пр.* Мочурливый, мочурный, дѣто има мочуры, вододражный; топкій, вязкій. *Мочурливо* мѣсто, мочуръ; топкое, вязкое мѣсто.

Мочюрници, с. ж. мн. Срѣщася въ банаше
за урокы: хванялы сж мя ерметичници,
почюдичници, мочюрничници.

Мочюрный, — рьнѣ и — репѣ, рна, рно,
пр. Мочурливый, мочерливый, вододраж-
ный, мокрый. *Мочурны мѣста, мокры*
мѣста.

Мочюртъ, с. м. Мочнаръ.

Мочюріасамъ, гл. свр. отъ мочюріасвамъ.
Да ся намокрь, да овльгнж, да станж
мокръ.

Мочюріасваць і мочюріасуваць (да мочюріасамь), *гл. ср.* Ставаць мокрѣ, намокровацца, овльгваць. *Земля-та мочюріаса*, стапѣ мокра.

Мочюріасване и мочюріасуване, с. ср.
отъ мочюріасвань.

Мочѣжъ, пить, — чийъ, гл. ср. Пущамъ си
водѣжъ, пикажъ; сцать, мочѣться. *На кри-
во баба мочила. Старъ дѣдо прѣзъ
грядъ мочи.* — **Чѣжъ**, гл. възвр. Пущамъ
водѣжъ въ дрѣхы-ты си; измочамся, попи-
кавамся, напикавамся; мочѣться, сцѣться,
обмачиваться.

Мочѣва, с. ж. Впелица, виравица, врытуна, хлапавица, мятелица; метель, вьилица, вьюга.

Мочи́арець, *ум. м.* и мочи́арця, *ум. ср.*
отъ мочи́арь.

Мочнарлакъ, с. м. Мочурлакъ, мѣсто, дѣто
има мочнары; трѣсище, блатище, азмакжкъ;
болѣтнее мѣсто.

Мочіаръ, с. м. Мѣсто като блато, та, като
ся ходи по него, ся трѣси и лесно ся по-
тъва, или като ся копае, на плитко излиза
вода; трѣсѣй, трѣсище, трѣсинакъ, глинъ,

подвирище, азмакъ, батакъ; тонь, мочагъ,
мочажина, мокредина, мочепина, калуга,
вязь, зыбь, зыбунь, тресина.

Мошей, с. м. Джамиа.

Мѡншулъ, с. м. Муншулъ.

Мощеница, с. ж. Мжтепица, бръканица, ай-
рианъ, бутаница; айрийъ, арийъ, пяхта-
нъе.

Моѹци, с. ж. мн. Петлѣны-ты тѣла на свят-
ци. — Станжлѣ е като моѹци, станжлѣ
е моѹци, на моѹци, много е изстѣхнжлѣ,
станжлѣ е кожа и кобаль. — Мирше на
моѹци, ще да мре.

Мощный, с. ж. мн. Долная-та часть на
слабнцы-ты, конто висять; *cremaster*.

МО́ЩНЫЙ, щѣпъ и—щѣпъ, щна, щно, нар.
 Что има мощъ, что може; мощный, сил-
 ный; мѣчный, мѣщный. — щно, нар.
 Мощѣ, тврдѣ, много; бѣщъ, сѣщно.

Бѣла ли е и црвена,
Тынка ли е и висока,
Мощно ли е црпоока. *Пѣс.*

Мощнѣ, нар. Мощно, тврьдѣ, много; очень, сильно. *Мощнѣ добръ*, много добръ; очень хорошб.

Скаралися Нико хемъ Никола
За една момж мощѣ хубавѣ. *Пѣс.*

*Мошду́лкѣ, с. м. Т. Мушду́лкѣ.

Мо́щь, с. ж. Спла, могъщество, іакость, мо-
же́ніе: мо́щь, мочь, сі́ла.

Да му въ срьдце влѣзж,
Да му кръвь изпижж,
Да му мощь земж. Изъ баганне.

Мрѣва, с. ж. Животина мравка. *Най-голѣмъ
коматъ, что мравка носи.*

Мрѣвѣ, с. съб. отъ мрѣвѣй и мрѣвка.

Мрѣвий, вина, вне, пр. отъ мрѣвій. Мрѣ-
вяшскій. Мрѣвій кракъ. Мрѣве кизило.

Мравѣшачя, с. ср. Едно растение.

Мрѣвистый, стѣ, ста, сто, пр. Дѣто има
много мравіе; муравѣистый.

Мрѣвица, ум. ж. отъ мрѣва. Мравчица.

Мравніа, с. ж. Мравка.

Мравка, с. ж. Животина *Formica*, мрава, мравина, мравунка, мравѣй, мравиакъ, мравуниакъ, мравучка, мравина, бробионецъ, бробиiniaкъ, бръбионецъ, бръбиiniaкъ, врьворецъ; муравей. И мравка срьдце има. Настъжни мравкж-тж и тиа тс хане. Ако ти е мравка насръжж, борися като съ мечкж. — Отпукъ до Цариградъ едно вжже црьно. Гат. — Мравкы.

Мравлѣвый, въ, ва, во, *пр.* Издаденый,
пропаденый отъ мравіе.

Мравуленіе, с. ср. отъ мравули́ж. Мравуленіе отъ черны пжкы, разшавангы въ тьмно-то.

Мравуліж, ішь, — ліль, гл. ср. Казвася

за нѣчто много като мраву́лакъ, кога ся движи, мръда и шнавре.

Мраву́лакъ, с. м. 1) Мраву́накъ. 2) За дребнѣ животны: много нѣчто, гѣмжило, гѣмжило, гѣмжило, гѣмжило, гѣмжило.

Мраву́нище, с. ср. Мраву́накъ.

Мраву́нка, с. ж. Животина мравка.

Мраву́нича, ум. ж. отъ мраву́нка. Мравчица.

Мраву́накъ, с. м. 1) Гнѣздо на мраве; мраву́лакъ, мраву́нище, мраву́лици; муравейникъ, муравейнище. 2) Животина мравка.

Мраву́чка, с. ж. Животина мравка.

Мраву́нича, ум. ж. отъ мраву́нка.

Мраву́нѣй, с. м. Животина мравка.

Мраву́нѣйскій, шка, шко, пр. отъ мраву́нка и мраву́накъ. Мраву́нѣй; муравейниѣй, муравейниѣй.

Мраву́а, с. ж. Мравка.

Мраву́накъ, с. м. Животина мравка.

Мраву́лици, с. м. Мраву́накъ, мраву́нище, мраву́лакъ; муравейникъ, муравейнище.

Мраву́лици, вѣ, ва, во, пр. Мраву́лици. Отъ мраву́лици души излѣва.

Мраву́лици, с. ср. отъ мраву́лици.

Мраву́лици, ум. м. отъ мраву́лици.

Мраву́лици, вѣ, ва, во, пр. Что докарва мраву́лици, студеный, мраву́лици. Мраву́лици вѣмѣ, кога мраву́лици, кога е студено.

Мраву́лици, с. м. Цвѣтие *Colchicum autumnale*, есененъ мраву́лици, качюнка, качюнкъ, крѣпи-гуна, крѣпи-кашникъ, крѣпи-кожюхъ; безвременникъ, песобой.

Мраву́лици, тѣ, та, то, пр. Мраву́лици, студеный. Мраву́лици вѣмѣ.

Мраву́лици и

Мраву́лици, с. м. мн. Свѣщи на стрѣхѣхъ отъ замрѣлижѣхъ вѣдѣ; крондѣхъ, масурѣхъ, мисурѣхъ, мраву́лици, саполѣхъ, соповѣхъ, суджукѣхъ, сулицарѣхъ, мраву́лици, цѣвка, цѣцунарѣхъ, чючоркѣхъ, пишнаркѣхъ, пишюлкѣхъ; висю́лька, висю́лька, ледяная сосу́лька.

Мраву́лици, с. м. 1) Голѣмъ студѣ; морозѣ. Петровскѣхъ пекове — Ивановскѣхъ мраву́лици. Судѣхъ мраву́лици, насѣцѣхъ. 2) Ледѣ, замрѣлижѣхъ; ледѣ. Запиши го на мраву́лици, запиши го на леда, казвать на смѣхъ, кога зимать нѣчто на вѣрѣхъ и не мыслить да го плацать.

Мраву́лици, ишѣ, — зѣлѣ, гл. ср. Правѣхъ студено, докарвамъ студѣ, изстудувамъ; морозить. Мраву́лици, студено е. Мраву́лици ми на прѣстѣно, студено ми е на прѣстѣно.

Мраву́лици, ишѣ, — зѣлѣ, гл. д. Омраву́лици ми е нѣкой, та го не обычаемъ, ненавиждамъ; ненавиждѣхъ. Мраву́лици го като червѣво кучѣхъ. Мраву́лици мома хоро-то, та си зѣ-

ла мѣжѣхъ гждуларѣхъ. Мраву́лици-тѣхъ мраву́лици бѣли-тѣхъ кучѣхъ. Дѣто тѣхъ мраву́лици, не ходи, дѣто тѣхъ обычаемъ, не чѣсти. — зѣхъ, гл. вз. Не ся обычаемъ съ нѣкого, ненавиждамъ, карамъ.

Мраву́лици, с. м. Мраву́лици, мраву́лици, темниѣ, темниѣ, темнота; мраву́лици, мраву́лици, темнота. Гора уши и мраву́лици очи има. — До мраву́лици, доклѣхъ да притемнѣхъ. Ходѣхъ до мраву́лици. — Отъ мраву́лици до мраву́лици, отъ темнота до темнота, отпѣдѣхъ да съвнѣхъ, та послѣхъ отъ мраву́лици. Работѣхъ отъ мраву́лици до мраву́лици. — При мраву́лици, кога да подкачи да ся стѣмнѣва. — Трѣколихъ черно клѣбо, та измори всѣхъ свѣтѣхъ. Гат. — Нощный мраву́лици.

Мраву́лици, с. м. Животина маморецѣхъ.

Мраву́лици, ум. м. отъ мраву́лици. Мермерѣхъ.

*Мраву́лици, пр. неизм. Мраву́лици.

Мраву́лици, — рѣхъ и — рѣхъ, рѣхъ, рѣхъ, пр. Мермерный, мермерный.

Мраву́лици, с. м. Мермерѣхъ.

Мраву́лици, с. м. мн. Мраву́лици.

Мраву́лици, с. м. мн. Дни-тѣхъ отъ 11-й до 17-й Ноемвриѣхъ, които нѣкой вардѣхъ за да не имѣхъ надѣхъ вѣдѣхъ добытѣхъ и за да не имѣхъ мре женско-то имѣние, вѣдѣхъ праздниѣхъ.

Мраву́лици, с. ср. Пѣхъ заклано жѣхъ, курбанѣхъ прѣзѣхъ дни-тѣхъ мраву́лици.

Мраву́лици, с. м. Зѣхъ духѣхъ, болѣхъ, что мори домашни-тѣхъ пѣхъ, женско-то имѣние.

Мраву́лици, с. м. Пѣхъ *Caprimulgus europaeus*; козодѣхъ, лелѣхъ, лѣлѣхъ, полупѣхъ.

Мраву́лици, ум. м. отъ мраву́лици.

Мраву́лици, — чѣло, гл. безл. Темнота е, има мраву́лици; темнѣхъ. Станѣхъхъ оцѣхъ мраву́лици, вѣ темнота, прѣдѣхъ да съвнѣхъ.

Мраву́лици, с. ж. Мраву́лици, мраву́лици, темнота, темнота. Черна мраву́лици.

Мраву́лици, вѣ, ва, во, пр. Что има мраву́лици, мраву́лици, темнѣхъ, темнѣхъ, темнѣхъ.

Мраву́лици, — чѣхъ и — чѣхъ, чѣхъ, чѣхъ, пр. Темнѣхъ, мраву́лици, что има мраву́лици; мраву́лици. — чѣхъ, нар. Съ мраву́лици, темнота; мраву́лици.

Мраву́лици, гл. свр. отъ мраву́лици.

Мраву́лици и мраву́лици (да мраву́лици), гл. ср. Казвѣхъ за малко дѣхъ, кога ся изнезе вѣхъ вечерѣхъ по мраву́лици и ся разболѣхъ. Дѣхъ не ся изнаѣхъ по темнота, че мраву́лици.

Мраву́лици и мраву́лици, с. ср. отъ мраву́лици.

Мрѣне, с. ср. отъ мрѣхъ. Мрѣне.

Мрѣж, ешь, гл. д. Морѣж, уморавамъ, погубвамъ; морить.

Вѣтръ дуе надъ село-то,
Роса роси подъ село-то,
Чюма мрѣ низъ село-то. *Пѣс.*

Мрѣва, с. ж. 1) Кжѣъ, парчя, залѣкъ мяса; кусокъ мяса. 2) Ситенъ прахъ отъ кимюръ, отъ вжлница; жанина, мынина, шубъ. *Дрѣва и пѣни, главни и мрѣва.*

3) Горящъ, топѣлъ, неистыннѣлъ още не-пелъ; мрѣвъ, спуга, пуза, супрашница, зола.
Мрѣва, нар. Малко, сунѣка, трошка, мрѣвка.
Мрѣва дрѣмка мя прѣдрѣмила.

Хай ты жено, жива жалбо,
Огочто ми болна лѣжишь?
Хай ты мѣжо, стопанине,
Мрѣва глава ме наболюва. *Пѣс.*

Мрѣвѣкъ, с. м. Чловѣкъ упрашенъ съ мрѣвѣж, съ шубъ; казвася най-много за Циганинъ.

Мрѣвица, ум. ж. отъ мрѣва. Мрѣва.

Мрѣвичка, ум. ж. отъ мрѣвица. Мрѣвичка.

Мрѣвка, ум. ж. отъ мрѣва, кжѣся мясо, мрѣвица, дробенка, дробенчя. *Маха си опашкѣ-тѣ като коткѣ за мрѣвкѣ.*

Мрѣвка, нар. смякч. отъ мрѣва. *Дай ми мрѣвка сиренце.*

Мрѣвичица, ум. ж. и мрѣвѣй, ум. ср. отъ мрѣвка (мясо).

Мрѣвъ, с. м. Мрѣва въ 3-то знаменование.

Мрѣдалка, с. ж. Нѣчто, что мрѣда като висулѣж; мрѣдулка.

Мрѣдамъ (мрѣдвамъ, да мрѣднѣж, мрѣднувамъ), 1) гл. ср. Шаврѣж, шавамъ, клатѣся, не стоѣж миренъ, мѣстѣся; шевелѣться, двѣгаться. *Да не си мрѣднѣжлѣ, да не си шавнѣжлѣ, да не си ся поклатилъ отъ мѣсто-то си! Гладенъ поле минува, а голъ ни отъ мѣсто не мрѣда. Мрѣдамъ му рѣцѣ-тѣ като на младѣ невѣстѣ нозѣ-тѣ.* 2) Противѣся нѣкому за нѣчто. *По-мрѣда малко, на прѣви вратѣ.* 3) Шаврѣж, походвамъ тукъ тамъ да мрѣсувамъ. *Жена му не може вече да мрѣда. Мрѣднѣжла мома, пристанѣла нѣкому, пристапка.* 4) гл. д. Шавамъ, клатѣж, мѣстѣж, двиѣжж нѣчто; двиѣгати, шевелѣть. *На магаря-то разправали и то си мрѣднѣжло уши-тѣ.* 5) Врѣзо турѣамъ нѣчто пѣйдѣ; шопамъ, совамъ; совати. *Мрѣднѣж книжѣ-тѣ подѣ стола. — жси, гл. възвр.*

1) Мѣстѣжся, шавамъ, шаврѣж; двѣгаться, шевелѣться. *Не ся е мрѣднѣжлѣ отъ мѣсто-то си цѣлъ день, не ся е помѣстилъ.* 2) Влзвѣж пѣйдѣ брѣзо, шопамяся, щивамся. *Погоимъ мя и азъ ся мрѣднѣжжъ въ одаж-тѣ. Мрѣднѣжся изъ калаба-*

лка, та не могли да го хванѣтъ. —

Мрѣднѣж му грошѣ-тѣ, приѣца му ся.

Мрѣдане, с. ср. отъ мрѣдамъ.

Мрѣдла, с. ж. Коѣто мрѣда.

Мрѣдлѣ, с. м. Коѣто мрѣда.

Мрѣднувамъ и **мрѣдвамъ**, гл. уч. отъ мрѣднѣж.

Мрѣднѣж, ешь, — нѣжлѣ, гл. ед-кр. отъ мрѣдамъ. Да шавнѣж; двѣгнуть, шевелѣнуть.

Мрѣдогѣзица, с. ж. 1) Птица *Motacilla*, мрѣдулка, пидинашка, пендунашка, стрѣчи-опашка, стрѣчи-пишка, стрѣчишка; трясогозка, гузица, гжиголка. 2) Коѣто не стои мирно, а ся движи, мрѣда много; мрѣдла, мрѣдлѣ, непосѣдко, шаврогѣжъ.

Мрѣдулка, с. ж. 1) Птица мрѣдогѣзица. 2) Мрѣдалка.

Мрѣдене, с. ср. отъ мрѣждѣж и мрѣждѣся. Вжсене.

Мрѣждолѣне, с. ср. отъ мрѣждолѣж и мрѣждолѣжся. Блѣщукане.

Мрѣждолѣж, ешь, — лѣлѣ, гл. ср. и — лѣжся, гл. възвр. Блѣщж, свѣтж слабо; блѣщукамъ, блѣщукамъ, блѣщукамяся; мерцати. *Звѣзди-тѣ мрѣждолѣжжъ.*

Мрѣждори, рѣло, гл. безл. Мрѣси, роси, рѣми, лѣти, вали дѣждъ.

Мрѣждѣж, нѣж, — дѣлѣж, гл. д. Мрѣщж, вжсж, мусж, сунѣж, чюмерѣж; хмѣритъ, сунѣтъ, мѣрѣжитъ. *Мрѣжди чело. — джся, гл. възвр.*

1) Мрѣщжся, мусжся, сунѣжся, чюмерѣжся; хмѣрѣться, сунѣтъся, мѣрѣжѣться. *Влѣзлѣ въ лозѣ-то и ся мрѣжди на грозде-то.*

2) Съ лице, съ рѣцѣ показвамъ, че съмъ надосанъ, недоволенъ; мусжся, надувамъ, мрѣщжся; крѣсѣться. 3) Казвася за врѣмя-то, кога подвачи да стана облачно, за-облачвамъ, вжсжся, мрѣщжся; хмѣрѣться, становѣться насмурною (о погодѣ). *Врѣмя-то ся мрѣжди, ще вали.*

Мрѣза, с. ж. Мрѣзежъ, мрѣзежъ, пехѣръ; лѣпность. *Работа-та чловѣка краси, а мрѣза-та го гжси. Кога нѣма мрѣзж, мила му е работа-та. Остави мрѣзж-тѣ, свати брѣзж-тѣ.*

Мрѣзежъ, с. м. Мрѣза, мрѣзежъ, пехѣръ; лѣпность. *Мрѣзежъ благо не рѣчѣ, а по-во никога не носи.*

Мръзеливецъ, вѣи, с. м. Мръзеливъ чловѣкъ, мръзлѣ, мръзелищина; лѣптий.

Мръзеливичкѣй, — чѣкѣ, чѣка, чѣко, пр. смякч. отъ мръзеливѣй. Мръзеливѣй.

Мръзеливѣй, вѣа, вѣо, пр. смякч. отъ мръзеливѣй. Мръзеливичкѣй.

Мръзелищина, с. об. Мръзеливъ, мръзелива, мръзла, мръзлѣ, пехѣра, пехѣрѣ; лѣптий, лѣптийка.

Мръзеливѣтый, въ, ва, во, *пр.* Мразавѣтый, комуто ся не ще да работи, който не обична работѣ-тъ; лѣнивѣтый, нехривѣтый, смръдливѣтый, лихарѣ; лѣнивѣтый. — *во, нар.* Лѣниво, нехриво, смръдливо; лѣниво. — *Мръзелива жена кѣжѣ затрънава. Мръзеливи-ти по вечерѣ ся разработаватъ. Накарай мръзеливѣ на работѣ, да тя научи на умѣ.*

Мръзелъ, *с. м.* Мръза, мръзежъ, лѣность, нехтеръ; лѣность, лѣнь.

Мръзене, *с. ср.* отъ мръзі.

Мръзі, —зѣло, *гл. безл.* Мръзи мя, нехтеръ ми е, не ми ся ще, хванѣлъ ми е мръзѣтъ; лѣнь миѣ, лѣнитѣся. *Мръзи го да иде отпущѣ дотамъ. Мръзи го да ся поклати; опъ такъ лѣнивъ что палъ-цемъ не пошевѣлитѣ.*

Мръзла, *с. ж.* Мръзелива жена, мома, мръзеливица, нехра; лѣтитѣка.

Мръздѣ, *с. м.* Мръзеливъ чловѣкъ, мръзеливица, нехрѣ; лѣтитѣй. *Накарай мръзла на работѣ, да тя научи на память.*

Мръзнатіе, *и*

Мръзнение, *с. ср.* отъ мръзиж. Зябнате, зябнене.

Мръзиж, ешь, — палъ, *гл. ср.* 1) Стынж, студено ми е, стоѣж на студено, зябнж; мѣрзнуть, зябнуть. *Който лѣтъ подѣ стѣнѣ-ти плъзне, зимѣ на сѣга мръзне.* 2) Отъ студѣ ставамъ коравѣ, на ледѣ; замръзвамъ, зябнж, кочепѣж; мѣрзнуть. *Вода-та мръзне. Кане и мръзне*, много студено е. 3) Омръзвамъ, дотягвамъ; мерзѣтъ.

Мръжъ, ишь, —зѣлъ, *гл. д.* Мръжъ.

Мръзіано, *прич. стр.* Въ изречение: *мръзіано ми е*, омазно ми е, мразж, не обичамъ, ненавиждж.

Мень ми е много мръзіано
Обѣсенъ чловѣкъ да видж,
Риза-та му да е крлива,
Глава-та да му е нечиста.
Перчемъ-тъ да му е убръканъ. *Пѣс.*

Мръзіанъ, *с. м.* Когото мръзи; срѣщася въ изречение: *мръзіанъ и нецѣанъ сж братѣ.*

Мръкамѣя, *гл. вз.* За добитѣкъ: мрълѣся. *Овцѣ-ти ся мръкатѣ; совукопѣлѣся, случѣтѣся (преимущественно объ овцѣхъ).*

Мръканіе, *с. ср.* отъ мръкамѣя. Мрълене.

Мръква (да мръкне, мръкнува), *гл. безл.* и —вася, *гл. безл.* Става тъмно, настава мракъ, стъмнувася, затымнавася, смрачивася, мръщѣнася; темнѣтъ, смеркатѣся. *Ако рано мръква и ти рано лѣгай.*

Мръкване, *с. ср.* отъ мръква.

Мръклица, *с. ж.* Тъмно, мръкнѣло. *По мръклицѣ, по мръкнѣло.*

Мръкне, *нжло, гл. свр.* отъ мръква. Да ся стъмни, да ся смрачи; смеркнутъся.

Мръкнува, *гл. уч.* отъ мръкне.

Мръкнѣло, *като с. ср.* Тъмно, мръклица.

По мръкнѣло, когато вѣче было мръкнѣло, было ся стъмнило, по тъмно, по мръклицѣ.

Мръкѣтый, къ, кѣ, ко, *пр.* За брашно, за соль: черникавѣтый, мургѣтый.

Мрълѣ, *с. м.* Нечистникъ, мръсникъ. *Канѣтъ мръла на одѣжъ, а той бѣга подѣ одѣжъ.*

Мрълене, *с. ср.* отъ мрълѣж и мрълѣся. Мръкане

Мрълушавѣтый, въ, ва, во, *пр.* Отпадижѣтый, уклѣвижѣтый, умыслѣный; истомлѣнный, изпурѣнный, истощѣнный.

Мрълѣж, ишь, —лилъ, *гл. д.* За мѣжско животнo: възсѣдамъ, нарѣж, прыцамъ. — *лѣжся, гл. вз.* Мръкамѣя, водѣся, ярьсѣя; яровѣтъ, случѣтѣся, обгонѣтъся. *Овцѣ-ти ся мрълѣтъ. Крава-та ся мрълѣ, водѣся; корова обгонѣлась, обѣшлась, обходѣлась, обломѣлась.*

Мръморење, *с. ср.* отъ мръмѣрѣж.

Мръмѣрець, рѣи, *с. м.* Животина маморець.

Мръмѣрѣж, ишь, —рѣлъ, *гл. д.* Говорѣж пѣчто бръзо и неасно, та не ся разбира; мръмрѣж, блѣболѣж, бръборѣж, бръбрѣж, бѣбрѣж, джомѣлѣж; бормотѣтъ, лепетѣтъ, ворчѣтъ.

Мръмране, *с. ср.* отъ мръмрѣж

Мръмрѣж, ешь, —рѣлъ, *гл. д.* Мръморѣж.

Мрънкамъ (да мрънж), *гл. ср. и д.* 1) Говорѣж, четѣ неразбрано; мѣмлитѣ. *Не четѣ, а мрънка.* 2) За котка, кога издава особенъ гласъ като да пѣе или да прыде; мурлѣкатѣ, мурнѣкатѣ. *Котка-та мрънка, пѣе, прыде.* 3) Тихѣчѣко за мене си, подѣ носа си пѣж; тѣнинѣкамъ; мурлѣкатѣ, мурнѣкатѣ.

Мрънкане, *с. ср.* отъ мрънкамъ.

Мрънко, *с. м.* Който мрънка, кога говори.

Мрънж, *гл. ед-кр.* отъ мрънкамъ.

Мръсене, *с. ср.* отъ мръсѣж.

Мръсѣй, сѣло, *гл. безл.* Мръждѣри, рѣми, роси; морѣсѣтъ.

Мръсеникъ, *с. м.* Който мръси, който мръсува, нечистникъ, гнусникъ, галатинѣ, погѣнець, погѣнышъ.

Мръсеница, *с. ж.* 1) Когато мръси, мръсува, нечистница, гнусница; погѣнка. 2) За мечка: стрѣница, крѣвница.

Сѣне Стоѣане, Стоѣане,
Не гради тамо бачиѣж;
Тамъ има влѣцѣ глотѣниѣ,
Тамъ има мечѣгы мръсениѣ,
Тамъ има врьлѣ хайдуѣи. *Пѣс.*

Мръсеници, *с. м. мн.* Дни-ти отъ малѣж коладѣ до водѣниѣ, спорѣдъ едниѣ, а спорѣдъ другѣ отъ Игнажъ-денъ до бабинѣ-денъ;

мръсѣнѣ дѣи, нечисти, некръстѣнѣ дѣи, кара-кондѣаровѣ дѣи; богомѣленскѣ дѣи, свѣтѣ-ки. Прѣзъ тына дѣи пазѣти да не закѣсѣ-жѣтъ вечеръ пѣтъ вънѣ отъ кѣщи, зачѣто до прѣвѣи пѣтъ прѣзъ ноцѣ-тѣ хѣди-ли были зѣи-ти духовѣ, а пѣи-много каракондѣ-же, та нахали закѣсѣжѣ-ты по пѣтица-та, мѣчили гѣи, караѣи гѣи по лѣи мѣста и пѣи-послѣ гѣи тѣкали въ уѣи-тѣ на водѣ-нищи, дѣто гѣи удавали.

Мръсѣнѣшкѣ, ка, ко, пр. отъ мръсѣнѣжѣ. Галатекѣ. — шкѣ, нар. Като мръсѣнѣжѣ.

Мръсѣно, с. ср. Благо, блажно; скорѣмное.

Мръсѣнѣ, —сѣнѣ и—сѣнѣ, сна, сно, пр.

1) Умѣанѣнѣ, умѣанѣнѣ, сѣ пѣкавѣжѣ мръсѣ-жѣ, сѣ нечистѣи; нечистѣи, калѣи, кирпѣи, гнѣсѣнѣи, поганѣи; нечѣи, грѣнѣи, нечѣи-пѣи, поганѣи, *Мръсѣи пѣтица. Мръсѣи рѣи. Мръсѣи сѣдѣ.* 2) Неприпѣи, неприпѣи, безпѣи, безпѣи, безпѣи, безпѣи, гнѣсѣнѣи, гнѣсѣи, калѣи, галѣи, гадѣи, развалѣи, долѣи, низѣи; неприпѣи, неприпѣи, похѣи, гнѣи, скѣи, мѣи, гѣи, пѣи, грѣи, поганѣи, пѣи, презрѣи. *Мръсѣи чѣи.* *Мръсѣи чѣи.* *Мръсѣи дѣи приказѣи.* 3) Чѣи не наѣ въ пѣи дѣи; блажѣи, блажѣи; скорѣи. 4) Кѣи за дѣи, въ кошѣи сѣ наѣ мръсѣно, блажѣи; мѣи, скорѣи дѣи. *Въ мръсѣи дѣи мръсѣи сѣ наѣ.*—сно, нар. 1) Нечѣи, калѣи, гнѣсѣи; нечѣи, грѣи. 2) Неприпѣи, неприпѣи, безпѣи, безпѣи, гнѣсѣи, гнѣи, калѣи, гадѣи, развалѣи, долѣи, низѣи; неприпѣи, неприпѣи, похѣи, гнѣи, скѣи, мѣи, гѣи, пѣи, грѣи, поганѣи, пѣи, презрѣи. — *Мръсѣи дѣи, мръсѣи.*

Мръсѣнѣ, ум. м. отъ мръсѣи.

Мръсѣнѣи, въ, ва, во, пр. Чѣи пѣи мръсѣи по носѣи, кошѣи текѣи мръсѣ-и-ти; мръсѣнѣи, сапѣи.

Мръсѣи, ув. ср. отъ мръсѣи

Мръсѣи, ум. ср. отъ мръсѣи.

Мръсѣи, с. м. 1) Мръсѣи, гѣи нечѣи, кошѣи течѣи пѣи изъ носѣи; сапѣи. 2) Раст. *Amaranthus*, златѣи, златѣи, вѣи, кокудѣи, слѣи, стрѣи, стра-туѣи; амѣи.

Мръсѣи, с. ж. Мръсѣи, нечѣи, мръсѣи пѣи; нечѣи, мѣи, гѣи, пѣи, поганѣи, похѣи.

Мръсѣи, с. ср. отъ мръсѣи. Мръсѣи.

Мръсѣи, с. ж. Мръсѣи.

Мръсѣи, ишѣ, —тѣи, гл. д. Мръсѣи.

Мръсѣи, с. ср. отъ мръсѣи.

Мръсѣи, ишѣ, —тѣи, гл. об. За рѣи: мръсѣи, бѣи, вѣи сѣ хѣи, нѣи, мѣи, метѣи нѣи, рѣи, пѣи, пѣи, мѣи, мѣи, мѣи. *Мръсѣи като зѣи.*

Мръсѣи, гл. ср. 1) Мръсѣи. 2) Кражѣи, обираѣи; воровѣи. *Турѣи-тѣи отъ Карѣи-ка излѣи пѣи да мръсѣи по кѣи.*

Мръсѣи, с. ср. отъ мръсѣи.

Мръсѣи, с. ж. Живѣи *Mustela putorius*, порѣи, торѣи; хорѣи.

Мръсѣи, с. м. Мръсѣи. *Щѣи сѣи лѣи сѣи, като Егѣи мръсѣи.*

Мръсѣи, въ, ва, во, пр. Мръсѣи.

Мръсѣи, ишѣ, —сѣи, гл. ср. и д. Мръсѣи: 1) Напѣсѣи сѣи пѣи мръсѣи, нечѣи; омръсѣи, умръсѣи; поганѣи. 2) Пра-жѣи сѣи пѣи, мръсѣи. 3) Разрѣи наѣи на блажѣи, наѣи блажѣи, мръсѣи, блажѣи, блажѣи; вѣи скорѣи, скорѣи. *Сложѣи калѣи сѣи, пѣи мръсѣи.* 4) Запѣи, сѣи, забрѣи, сѣи, смѣи, смѣи; запѣи, кѣи, кѣи. —сѣи, гл. вѣи. На-правиѣи пѣи нечѣи, сѣи; напѣи сѣи сѣи пѣи нечѣи; омръсѣи, умръсѣи.

Мръсѣи. Раст. *Lamium purpureum*, дѣи копѣи сѣи червѣи цѣи.

Мръсѣи. Кѣи. Кѣи на тѣи-то, на-ращѣи exostese.

Мръсѣи, с. м. 1) Мръсѣи въ едно сѣи. 2) Мръсѣи, нехѣи чѣи.

Мръсѣи. Мръсѣи.

Мръсѣи, с. м. Сѣи прѣи мѣи за-вѣи, прѣи Пѣи и прѣи ко-лѣи заговѣи, кога пѣи мръсѣи-тѣи; мръсѣи сѣи, душѣи, задѣи, задѣи, одѣи; родѣи, отѣи сѣи.

Мръсѣи, мръсѣи, с. м. Мръсѣи, умръсѣи чѣи; мръсѣи, навѣи. *Мръсѣи безъ грѣи не бѣи. За пѣи мръсѣи, за дѣи сѣи. За живѣи давай, за мръсѣи раздавай. Твоѣи мръсѣи, твоѣи и пѣи. Мръсѣи да варѣи и ракиѣи да варѣи, не мръсѣи да сѣи.*

Мръсѣи, с. ж. Мръсѣи.

Мръсѣи, ишѣ, шѣ, пр. отъ мръсѣи.

Мръсѣи. —шѣ, нар. Като мръсѣи. *Чѣи мръсѣи, мѣи; вѣи, чи-тѣи вѣи.*

Не пѣи, Драганѣи, тѣи водѣи,
Тази е вода галѣи,
Галѣи ошѣи мръсѣи,
Сноѣи галѣи мѣи,

Раненъ галатинъ носяхъ,
Въ тѣхъ го водъ къпахъ,
Люты му раны мыахъ. *Пѣс.*

— шкты, нар. Като мрътъвъ, полека, не-
хриво, лѣниво. *Хваца мрътвешкты.*

Мръвило, с. ср. 1) Кога нѣчто е като
мрътво, та не сѣща ничто, не разбира отъ
ничто; *бесчувствіе. Народъ-тъ ся нами-
ра въ мръвило.* 2) Гнѣздо на змии, дѣто
тии прѣкарвать зимж-тж; змийще, змѣй-
ница. Змии-ты ся прибирать на мръвило
по Обсѣчене, а пзлизать по Благовѣць. 3)
Мѣсто въ рѣкѣ, дѣто има много рыбѣхъ.

Мръвина, с. ж. Мръвица, мръвичина.

Брыкнѣ Нойко въ новѣхъ чантѣхъ,
Та извади мѣденъ каваль,
Па засвири, та затрѣби,
Та размама сиво стадо . . .
По рудинѣ по зеленѣ,
По планины по мръвинѣ. *Пѣс.*

Мръвица, с. ж. 1) Мръвина, мръвичина,
мръвичаво мѣсто, дѣто не хваца или
малко хваца слѣнце; усой, усоя, усое,
замка, кузъ; мѣсто мѣло достуипное солн-
цу. 2) Вода, что не тече, застоилася вода
като въ блато; стоячая водѣ. *Вода мръ-
вица.* 3) Блатливо мѣсто, блатисто мѣсто.

Мръвичина, с. ж. Мръвица въ 1-то зна-
менованіе, мръвина.

Мръвичавый, въ, ва, во, пр. Казвася за
мѣсто, което слѣнце никакъ не хваца или
твърдѣ мало хваца; сѣнчастый и влаж-
ный, усойный.

Мръвтый, — твъ, тва, тво, пр. Что е
умрѣлъ, умрѣлый, мртный, бездушный;
мѣртвый. — *Лѣжи като мрътъвъ, не шна-
ва никакъ; лежатъ пласть плѣстомъ. —*
*Мрътъвъ пианъ, напиася много, та лѣг-
налъ като мрътъвъ; мертвецки пьютъ,
мертво пьютъ, лѣка не вѣжетъ. — Ни
живъ ни мрътъвъ, живъ умрѣлъ, не ся
знае, междъ живы-ты ли е или междъ
мръты-ты. — Богъ да прости мрътви
души, да ся плѣнятъ живы гуши. Не
цѣлъ мрътвий да влѣзе въ рай. Мрътва
глава пуца ли слѣзы? Мрътво око
слѣзы не пуца. Радва ся като кравж
на мрътво телѣ. Сръдце му трепка
като на мрътво кучѣ опашкж-тж.*

Мръвъж, ешь, — вѣялъ, гл. ср. Като мръ-
тъвъ съмъ, не дѣйствувамъ; мертвѣть. *Чи-
талище-то нѣ сега мрътве, нѣ има
надѣждѣ да ся съживи.*

Мръвѣяние, с. ср. отъ мръвъж.

Мрътний, — тнь и — тень, тиа, тно, пр.
1) Мрътвий. 2) Смертный; смертный.
*Овой вѣкъ е моцнѣ милъ, ама мрътенъ
часъ да не бѣше былъ.*

Мрътовѣцъ и мрътвѣецъ, вѣцъ, с. м.
Мрътвецъ.

**Мрътовѣчкый и мрътвѣчкый, чка, чко,
пр.** отъ мрътовѣцъ. Мрътвешкый.

Мръхавица, с. ж. Кога нѣкому отъ насти-
нѣхъ тече носъ-тъ и чѣсто кѣха; хрѣпотни-
ца, хрѣма; нѣсморкъ.

Мръчина, с. ж 1) Животно, което е умрѣ-
ло безъ да ся заколи да му изтече крѣвъ-
та; мрътечина; падалъ, мертвечина, дав-
ленина. 2) Като пр. слабъ, кашнавъ чло-
вѣкъ. — *Умрѣлъ мръчина, не юнашкы,
а като добыча. — Отиде мръчина, не
хванж мѣсто, отиде безъ ползж, не сполучи.*

Мръчинаса, пѣнася, гл. безл. Мръквася,
стѣмнавася.

Мръцо, с. м. Мръчина мжжъ.

Мръченіе, с. ср. отъ мръчѣхъ.

Мръчинѣ, с. ж. Мрачина. *Черна мръчина.*

Мръчѣхъ, ишь, — чѣлъ, гл. д. 1) Правѣхъ
мракъ, затуламъ, тѣмнѣхъ, замрачивамъ, за-
сѣннамъ; осѣнятъ, заслонять. 2) Напи-
сано заличивамъ да не може да ся чете;
замръчивамъ, замръчивамъ, изтрывамъ; за-
мѣривать, зачѣривать написанное. *Не
ми мръчи писмо-то. — Чѣхъ, гл. стр.*
Замръчивамъ, замръчивамъ, изтрывамъ;
замѣриваться, зачѣриваться. — *чѣпый,
прим. стр.* Замръченый, заличеный; замѣ-
раный, зачеренный.

Мръшелъ, с. м. Мръшаво нѣчто.

**Мръшѣадитый, — дѣнь и — дѣнь, дна,
дно, пр.** Что наде мръшж, лешевы. *На
водж-тж Господъ стопанъ кладе сурж
ламж мръшѣадж. Изъ пѣсень.*

Мръшица, ум. ж. отъ мръшна.

Мръшище, ув. ср. отъ мръшна.

Мръшлакъ, с. м. 1) Мръшна, лешъ. 2)
Мръшнавъ чловѣкъ, джигра, жулѣ. 3) Пти-
ца *Aquila*, орелъ карталъ.

Мръшна, с. ж. Умрѣло, мрътво животно;
мръшлакъ, лешъ; падалъ, падалище, пад-
ло, мертвечина, издохлый, трупъ. *Нѣма
стаде безъ мръшж; въ семьѣ не безъ
урѣда. Гляда като орелъ на мръшж.
На мръшж има и врачета. Натру-
палися като орлѣ на мръшж. Орелъ-тъ
кляка дѣто има мръшж.*

Мръшавинѣ, с. ж. Кога нѣчто е мръшаво.

Мръшавичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр.
смякъ. отъ мръшавый.

Мръшавый, въ, ва, во, пр. Сухый тѣ-
ломъ, нетѣлстый, грѣшавый, дрыгивый,
жулавый, золавый, клошчавый, кокал-
стый, крѣжливый, изсъхивый, разваленый,
слабѣтый, сущчавый, посталый, забунъ;
худой, сухощавый, поджарый, изнурен-
ный, изможденный, истощалый. *Мръша-*

ва крава, изнадѣжа, постана. *Мръшавѣж* конѣ, дръгашѣ; кляча.

Мръшавѣж, ешь,—вѣлъ, гл. ср. Ставамъ мръшавѣж, изнадамъ, постанѣж; отощевѣтъ.

Мръшавѣжане, с. ср. отъ мръшавѣж.

Мръшарь, с. ж. Птица *Corvus cornix*, вранѣ, гавранѣ, гавришѣ, гарванишѣ, гарванѣ, галунѣ, гробарѣ, гробиникѣ, гробѣ, крокошѣ, кровавецѣ; воронѣ, вранѣ, гайворонѣ.

Мръщене, с. ср. отъ мръщѣся.

Мръщѣж, ишь,—щилѣ, гл. д. Мръждѣ.

Мръжѣмъ, нар. Съ мръжѣж, като мръжѣж, като съ мръжѣж, замръжѣно.

Хвала вамо, мои слугы,
Прѣкомъ земѣж прѣковѣте,
Мръжемъ небо прѣмръжете,
Да хванете три лебеда. *Пѣс.*

Мръжѣне, с. ср. отъ мръжѣж.

Мръжица, ум. ж. отъ мръжѣж.

Мръжичка, ум. ж. отъ мръжица.

Мръжѣж, ишь,—жиль, гл. д. Замръжѣвамъ, замръжѣнамъ. — *жѣжѣся*, гл. стр. Замръжѣвамъ, замръжѣнамъ. — *жѣжѣтый*, прич. стр. Замръжѣжѣтый. *Мръжѣна* прѣстѣлка, отъ два плата съ шаркѣ на кръстовѣж.

Мръжѣна, с. ж. 1) Справа, уплетѣна отъ канѣ съ широкѣ клуповѣ за ловѣне съ нежѣ рыбѣж; *рыболѣвна* сѣтъ. *Мръжѣна* да *уловѣж* *рыбѣж*. 2) Примѣж отъ конѣцѣ, отъ влакѣна за ловѣне птици. 3) Казѣся и за паѣжѣниѣ-тѣж на паѣжѣж. 4) Обѣвѣката на паѣжѣулѣ; коѣшѣла, удѣрка. 5) Було, дуѣваж, дуѣлакѣ, прѣвѣсѣ на булѣж. 6) Парѣженѣ въ око-то, та му прѣжѣ да видѣ; мѣталѣка, намѣтка; бѣльмѣ. *Мръжѣна* въ око-то. 7) Казѣся и кога очѣ-тѣ не вижѣдѣтъ, като да сѣ прѣмръжѣжѣ съ пѣжѣто.

Борѣнка ми е сѣдѣла,
Сѣдѣла, сѣдѣкуѣла...
Че ѣ сѣ мръжѣна домръжѣ,
Че ѣ сѣ дрѣмѣка додрѣма,
Та сѣ лѣжѣла, засѣла. *Пѣс.*

Мръжѣарь, с. ж. Който прави мръжѣж, който прѣстиѣра мръжѣж за пѣжѣто.

Оѣ въ вѣзе, моѣ слугы,
Повѣкайте мръжѣари-тѣ
Да замръжѣтъ небо, земѣж,
Да сѣ хванѣжѣ сѣвъ сокола. *Пѣс.*

Мръѣна, с. ж. Рыба *Cyprinus barbatus*, мръѣнка; мръѣонѣ, уѣсѣтъ. *Прѣжѣва* мръѣна. *Момѣжѣ, момѣжѣ, гѣди* мръѣна *рыбо*. Пѣжѣ пѣсѣжѣ.

Мръѣне, с. ср. отъ мръжѣж. Умиѣраше, умѣрежѣ, умѣраѣка, умѣраѣчка, смѣрътъ. *Лѣжѣ* на мръѣ-

не, на мръѣне сѣ, на умѣраше е, ще да мѣре, ще умѣре.

Мръѣница, ум. ж. отъ мръѣна.

Мръѣничка, ум. ж. отъ мръѣница.

Мръѣника, с. ж. Рыба мръѣна.

Мръѣстѣне, с. ср. отъ мръѣстѣжѣся.

Рыба-та сѣ мръѣстѣти, мръѣстѣся, бѣсѣжѣ, пѣрѣшѣся; *рыба* пѣрѣтѣся.

Мръжѣ, ешь, мръѣлъ, гл. ср. Изѣлиза ми дуѣшѣна-та, та ми сѣ прѣжѣсѣва живѣтъ-тѣж; умѣрамъ; умѣраѣтъ. *Вѣж* село *има* морѣж, *та* мръжѣ на *денѣж* по *нѣжѣколицѣж*. *Оѣжѣ-тѣж* мръжѣж; *оѣжѣж* колѣбѣютѣ. — *Мѣре* отъ *гладѣж*, нѣма *какѣво* да *наде*, та сѣ *мѣжѣж* за *единѣж* *кѣжѣшѣ* *хлѣбецѣж*; умѣраѣтъ съ *голоду*. — *Мѣре* отъ *стѣудѣж*, нѣма съ *какѣво* да сѣ *стоѣли*, та *стоѣ* на *стѣуда*. — *Мръж* за *нѣжѣто*, *много* ми сѣ *иска*. — *Да* лѣжѣж *азѣж*, а *да* *мѣре* *друѣжѣж*. *Ако* *ще* сѣ *болѣжѣдуѣва*, *да* *болѣжѣдуѣвамъ* *азѣж*, *ако* *ще* сѣ *мѣре*, *да* *мѣре* *жѣна-та*. *Едиѣжѣжѣ* *ще* сѣ *мѣре*. *Мѣре* отъ *гладѣж*, а *готовѣжѣ* за *сѣватѣж*. *Вѣсѣка* *кой* *мѣре* за *ряда* сѣ. *Като* *не* *вѣдиѣшѣ* *оѣжѣж*, нѣма *да* *ти* *мръжѣж*. *За* *право-то* *мѣри* за *крѣво-то* *удѣри*. *Гарѣжѣ-та* *моѣли* *Бога* *да* *мръжѣж* *конѣ-ти*. *Да* *бѣж* *слуѣшалѣж* *Господѣж* *гарѣжѣ-тѣж*, *конѣ-ти* *цѣраѣжѣж* *да* *мръжѣж* *повѣжѣжѣ*.

Мръѣзѣгѣвѣый, вѣж, ва, во, пр. За *врѣмѣжѣ-то*: *дрѣзѣгѣвѣый*, *неѣсѣнѣый*, *мѣгѣлаѣвѣый*; *тѣсѣкѣый*, *тѣмѣлѣнѣый*. *Мръѣзѣгѣво* *врѣмѣжѣ*.

Мръѣвѣурѣжѣ, с. ж. Въ *изрѣченѣжѣ*: *мѣвѣвѣурѣжѣ* *мръѣвѣурѣжѣ*, *разѣбрѣжѣна* *рабоѣта*, *карѣма* *карѣраѣжѣжѣ*.

Му, дат. *надежѣж* отъ *мѣстоимѣжѣ*. *той* и *онѣжѣ*, *то*, *оно*, *нему*; *сѣмѣжѣ*.

Муѣарѣжѣ, с. ж. Тръѣна *Alopecurus pratensis*, *коѣчениѣжѣ*, *куѣщѣраѣва*, *лѣѣнаѣвецѣжѣ*, *лѣѣнеѣшка*, *лѣѣѣка*, *поѣзѣлѣница*, *чиѣлокѣжѣ*; *лиѣсѣй* *хвѣстѣжѣ*, *лиѣсѣхѣвѣстѣжѣ*.

Муѣгра, с. ж. Сѣвѣтѣлѣѣна-та, *кога* *подѣжѣкачѣ* *да* *сѣвѣнуѣва*; *дрѣзѣгѣвѣѣѣна*; *сѣмѣрѣки*.

Муѣдѣнѣичѣкѣый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. *сѣмѣжѣжѣ* отъ *мудѣнѣый*.

Муѣдѣностѣжѣ, с. ж. *Кога* *нѣжѣто* *стаѣва* *мудѣно*, *кога* *нѣжѣкой* *хѣваѣца* *мудѣно*, *бѣнѣностѣжѣ*, *бѣвѣеѣшѣжѣ*; *мѣѣжѣкѣотѣностѣжѣ*.

Муѣдѣнѣый, —дѣнѣжѣ и —дѣнѣжѣ, *дѣна*, *дѣно*, пр. *Чѣто* *стаѣва*, *чѣто* *хѣваѣца* *поѣдеѣка*; *мѣдѣнѣый*, *бѣвѣнѣый*, *тѣжѣкѣый*; *мѣдѣленѣнѣый*, *мѣѣжѣкѣотѣнѣый*, *непѣровѣбѣнѣый*, *кѣпѣотѣкѣый*, *кѣпѣотѣнѣый*. *Много* сѣ *мудѣнѣжѣ* на *рабоѣтѣжѣ*. — *дѣно*, нар. *Поѣдеѣка*, *бѣвѣно*, *тѣжѣжѣко*; *мѣдѣленѣно*, *мѣѣжѣкѣотѣно*, *кѣпѣотѣно*. *Таѣка* *рабоѣта* *сѣ* *врѣѣшѣи* *мудѣно*.

Муѣдро, нар. *Тѣхо*, *мѣрно*, *мѣдро*; *тѣхо*, *скѣромѣно*.

удрословёсне, с. ср. Титла, кождо даватъ на учёны, на книжевници.

удрословёсѣйшій, -пр. отъ мудро-словёсне.

Удроцни́й, с. ж. Мѣдрость.

Ужгáлка, с. ж. Лизачка, поледница.

Ужгаше, с. ср. отъ мѹжгася.

Ужгася, — гáлося, гл. безл. Музалися, лүзгася, пльзие. *Пль-ть много ся муж-га, има поледницъ, та пльзие.*

Муикдѣ, с. ср. Т. Мюжде.

Музалі́къ] (да ся), ишь, — лѣлся, гл. свр. отъ музалиамся. Да ся музнъ, да ся пльзнъ.

Музалиамся (да ся музали́къ), гл. об. Лүзгамся, пльзгамся. *Музалися като дяволъ.*

Музалиаше, с. ср. отъ музалиамся.

Музение, с. ср. отъ музж. Мльзение.

Музу́лецъ, ум. м. и музу́лчя, ум. ср. отъ музу́ль.

Музу́ль, с. м. Трьта на кожъ, станъла отъ тръкане, отъ патискане; мозолка, мозоль, мѣзълъ, кокоший трънь, кокошинъ трънь, слынь, шина; мозоль.

Музж, ишь, — зиль, гл. д. Мльзж.

*Музу́рь, с. м. Т. Мюзуръ, слуга въ мехе-ме; расклный въ турецкомъ духов-помъ судѣ.

Та ми ойде у кадиж,
Донесе ми два музура;
Ся налюти ежи межи,
Та извади два кобура,
Отена ми два музура. *Шѣс.*

*Мукава́, с. ж. Много дебела книга като ко-ра за правене кутип; картонъ.

Мукалі́тъ, пр. неизм. Шаговитъ, смѣшил-никъ, дяволитъ. *Мукалитъ чловѣкъ.*

Мѹкамъ (да мѹкиж, мѹкнувамъ), гл. ср. Мучж, мычж, ревж (за говядо); мычáтъ.

Мѹканіе, с. ср. отъ мѹкамъ. Мучение, мы-чение; мычáние.

Мѹканица, с. ж. Обряди, които правятъ на Тодоровъ-день, въ прѣвж-тж сжбботж прѣзъ великый постъ. Тоа день припускатъ коніе.

*Мукайáтъ, с. м. Т. Въ изречение: *ста-вамъ мукакатъ, чини́жся мукакатъ*, по-грыжвамся за нѣчто. *Стани мукакатъ да свръшишь . . .*

Мѹкнувамъ, гл. уч. отъ мѹкиж.

Мѹкиж, ешь, — нжлъ, гл. со-кр. отъ мѹ-камъ и мучі́къ.

Мѹковъ-день. Власовъ-день, 11-й Февруариа. Тоа день сѣкжтъ власъ на говяда-та и му-кать: едик пѣтж врьять до три пѣти надъ главы-ты на добытька и мукать муу! муу! Слѣдъ това една жена захваща съ брадвж да сѣче дрьво, а друга жъ пыта: что сѣ-чешь?—«Власъ сѣкж».—Сѣчи, сѣчи, прѣ-

сѣчи го. Това ся повтаря до три-пѣти. Пѣта-та ся раздава по сѣсѣды-ты. За дру-гы-ты обычная прѣзъ тоа день в. Вла-совъ-день.

Мукъ, с. м. Мукаше, мучение; мыкъ.

Мула́вение, с. ср. отъ мула́вж.

Мула́вж, ишь, — вѣль, гл. д. Прѣвалнамъ нѣчто въ уста-та си, та ся мжчж да го сдѣвчж съ ченета-та си (за беззжбъ чло-вѣкъ); жюлавж, млащж. *Мулави като беззжбж бабичкж.—веный, прич. стр. Жюлавеный, мласканый.*

Му́ленце, ум. ср. отъ му́ля.

Му́ля, с. ср. Животно родилося отъ кобылж и магаря; мьскъ, мьска, катжръ; ишáкъ, лошáкъ, мескъ, муль. *Отъ кобылж и му-ля ся ражда. Нето е жмиа да тя ха-пе, не то е муля да ся казди.*

Мумд́жйи́ни, с. ж. Мѣсто, дѣто правятъ свѣщи лояны.

*Мумд́жйа, с. м. Т. Който прави и про-дава лояны свѣщи.

Му́мленый, нь, на, но, пр. Памучный, бубачный, бубакерный; бума́жный. *Му-м-ле шамия, памучна.*

Муму́лецъ, с. м. Животинка *Finea*, молецъ, своецъ; моль.

Муму́ль, с. м. Кожюлецъ, кожюрецъ, кожю-рокъ, кобакъ, козакъ, кукулъ, мушница, мѣхуница, мѣхунка, пашкулъ, бубы; коко́нь.

Му́мурузка, с. ж. п

Му́мурузъ, с. м. Раст. и плодъ мамуль въ 1-то знаменованіе.

Мумуру́зый, нь, на, но, пр. Направе-ный отъ мумурузъ, мамулѣвый, кукурузя-ный, царевичный. *Мумурузяно брашно.*

*Муна́сжъ, нар. Т. Мунаспѣ, благослов-но, прилично; пристѣйно, благовѣдно, пригодно.

*Мунда́рь, Т. 1) пр. неизм. Нечистъ, не-спрѣтенъ, мрьсенъ; неопрѣтный, неряш-ливый, грязный. 2) нар. Нечисто, не-спрѣтно, мрьсно; неопрѣтно, неряшливо, грязно, безалаберно.

Му́ня, с. ж. Мьня, мльнина.

Мұра, с. ж. 1) Четвърта-та частъ у стома-ха на прѣживны животны, конато е зака-чена съ единый си край на книгж-тж, а отъ другый ѳ край ся протакать чирва-та; *abomasum*; литовье, сычугъ. 2) Дрьво *Pinus abies*, жлѣтъ боръ, който ся работи хубаво; бѣла ела, метлика; пѣхта. 3) Дрь-во *Pinus peuce*, молика, морика. 4) Въ *м. ч.* Ягоды отъ дрьво черницж; мурвы, мургвы, муренкы, муцуны, барабонкы, бо-бонкы, брьбонкы, галашкы, дудулы, кж-кыли, кжиинкы, скандали, сѣкаменци, прѣ-пичкы; ягода тѹтоваго дѣрева.

Мурава, с. ж. 1) Млада зелена трѣва; мурава. 2) Лустро на глинянь сѣдъ; глечъ, поливъ, полювъ; глазура, глазурь, мурава, муръ, полива.

Муравица, у.м. ж. отъ мурава. Муравка.

Муравичка, у.м. ж. отъ муравица.

Муравка, у.м. ж. отъ мурава. Муравица.

Муравитый, въ, ва, во, пр. Что бие на зелено, зеленикавый, ў-зеленый, вѣзь-зеленый, при-зеленый; зеленоватый. — во, нар. Что бие на зеленикаво; иззелена, въ прозелень.

Мурафѣтець, у.м. м. отъ мурафѣтъ.

***Мурафетляна, пр. неизм. Т.** 1) Който има мурафетъ, изкуситый. 2) Направеный съ мурафетъ.

***Мурафѣтъ, с. м. Т.** Марифетъ, умѣние, знаанье, искусство; умѣнье, искусство. *Показва си мурафета*, направи нѣчто, отъ което ся вижда какъвъ е. — *Показвамъ мурафети*; *выкѣдывать штуки*.

Мурвы, с. ж. мн. Мура въ 4-то знаменованье.

Мургавый, въ, ва, во, пр. Муртый, възь черный, мръкый, пьсый, есмеръ; черно-ватый, смуглый. *Мургаво лице*.

Мургавы, с. ж. мн. Мура въ 4-то знаменованье.

Мургѣлавый, въ, ва, во, пр. Възь-муртый, мургычкый. *Крзвено мургулаво момича*.

Мургый, — рѣгъ, рга, рго, пр. Мурганый. *Мургъ хлѣбъ*.

Мургычкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. смякъ. отъ мургый. Мургулавы.

Мурдароты, с. ж. мн. Раст. *Physalis Alkekengi*, горчливы пиперкы, добричъ, добрича, лазаркыни, мѣхунча, мѣхункы, назлово былие, црвеница; *жидѣвскія вишни*.

Мурднѣ, 1) с. м. Мургавъ чловѣкъ; гагара. 2) им. соб. мѣжеко.

Муренка, с. ж. 1) Дрѣво *Morus alba*, черница, дудъ; тѣтовое дѣрево, тутъ, шелко-вица. 2) Въ мн. ч. Іагоды-ты на това дрѣво, в. мѣра въ 4-то знаменованье.

Мурница, у.м. ж. отъ мѣра.

Мурничка, у.м. ж. отъ мурница.

Муркамѣ (да ся мѣриж), гл. об. Спущамся цѣлъ и съ главж-тѣ въ водж; гмуркамѣ, гмуржѣ, гуркамѣ, нурамѣ, щивамѣ; нырѣтъ, лѣзатъ.

Мурканѣ, с. ср. отъ муркамѣ. Гмуранѣ, гмуренѣ, гурганѣ, нуранѣ, щиванѣ; нырѣнѣ.

Муркѣнъ, с. м. Растение модриць.

Муриж (да ся), ешь, — нѣся, гл. ед-кр. отъ муркамѣ. Да ся гмуриж, да ся гуриж, да ся нуриж, да ся щивиж; нырѣтъ.

***Муртазѣнѣтъ, с. м. Т.** Глечъ; мусивное золото, глеть.

***Муртѣтъ, с. м. Т.** Отстѣпникъ отъ вѣрж-тѣ си; отстѣпникъ.

Мурѣзница, с. ж. Морезница.

Мусага, с. ж. Цвѣтисало на сырене, на трушиж, или на друго нѣчто. *Сырене-то хванѣло мусагж, цвѣтисало*.

Мусѣтъца, у.м. ж. отъ мусага.

Мусѣндра, с. ж. Долапъ, ракла въ стѣнж издъ другъ долапъ; мосандра, масандра.

***Мусафѣръ, с. м. Т.** Гость.

Мѣсене, с. ср. отъ мѣежѣс.

***Мускѣ, с. ж. Т.** Москва.

Мустакастый, тѣ, та, то, пр. 1) Който има мустаки; усѣтый. 2) Който има голѣмы мустаки; усѣстый.

Мустакинци, с. ср. Срѣщаеся въ пѣсенъ за ракъ:

Кинисало раче осмокраче,
Кинисало длѣго мустакинци
Да ми тражить хубавж невѣстж
За своего сына осмокрака.

Мустакъ, мустаки и мустаци, с. м. 1) Косми-ти, что растѣтъ у мѣже по горныхъ тѣ устѣж; вѣсь, вѣси; усь. *Засукалж мустакъ като ракъ*. 2) Въ мн. ч. Длѣгы-ти косми на горныхъ-тѣ устѣж на животны. 3) Тыпкы-ты като ницкы жилы, пораслы по корена на растение; брада, брадика, брадици; мѣчки (на корѣи растений). 4) Раст. *Lonicera caprifolium*, анжмилъ богородичино цвѣтие, богородичина рѣжа, богородичини прѣстѣ, покѣтъ, пѣтлеви покѣте кѣзья жѣмолость. 5) Заострени-ти крапца на лѣба около горника на водяницѣж отдѣто излиза брашното, та пада въ мучника. — *Побили го мустаци*, вяче порасѣтъ — *Смѣе ся подѣ мустакъ, изъ-подѣ мустакъ, подѣ мустакъ ся подсмива*; усьмѣхѣеся подѣ усь свой.

А бре Марко крадевичинъ,
Что си издѣшь и си пнешъ,
И си подѣ мустакъ посмиванъ? Пѣе.

— *Засукалж мустакъ като ракъ. Мачка рѣбж не ѣе, а за ѣеж мустака си облизва. Да имѣше баба мустаци, не бѣ прѣла шѣстаци. Ако бѣхъ прѣлж шѣстаци, не цѣхъ да имѣмъ мустаци. Ако мя хванѣшь за брадж-тѣж, азъ те хванѣмъ за мустака*

Мустацець, у.м. ср. отъ мустакъ.

Мустачко, с. ср. Едно растение.

Мустачки, 1) у.м. мн. отъ мустаки. 2) Едно растение.

Мустачіори, у.в. м. мн. отъ мустаки. *Мустачіори до ушѣорж*.

ѹсто, с. ср. *Гр.* Сладко вино още не врѣло, мьсть, шира; мѹсто.

усть, с. м. Рыба *Cottus gobio*, главочъ, главушь, голушь, гулашь, гунешъ; головачъ, бычѹкъ, подкаменьщикъ.

ѹсѣх, ишь, — сйлъ, гл. д. и мусѣся, гл. *взвѣр.* в. мрѣждѣ и мрѣждѣся.

ѹта, с. ж. Въ клятвѣ: да го ние мута!

ѹтавецъ, с. м. Врѣтище, врѣчна, врѣща, врѣщъ, врѣчна, платникъ, сакуля, човаль, торба; мѣшѹкъ, куль.

ѹтавчійка, с. ж. Жена на мутавчина; козинарка.

ѹтавчійскый, ска, ско, пр. отъ мута-вчина. Козинарскый.

Мута́вчина и мута́финъ, с. м. *Т.* Който пряде, тѣче козинѣвы чергы, чуловы; козинаръ; обрабаты́вающий ко́зью шерсть.

Мута́вча, с. ср. и

Мута́въ, с. м. Козинава постилка; кознакъ, чуль.

Мута́вение, с. ср. отъ мута́вѣх.

Мута́вѣх, ишь, — вѣлъ, гл. д. Мотолавѣх:

1) Изврѣшамъ нѣчто какъ да е; вахлять, ганашить. *Смута*лави го нѣдѣтъ, нѣтри.

2) Говорѣхъ злѣ. — вѣжся, гл. *взвѣр.* и стр. Трѣкалѣмся пѣз нѣчто нечисто. *Мутала*вися като мухъ у мѣтеницѣх. — *Мутала*ви ми ся нѣчто въ уста-та, пока ми ся да го кажѣхъ, па не моѣхъ.

*Мута́къ, с. м. Онаа стаа въ кѣщѣхъ, дѣто ся кладе огнь и ся готви настиѣ; аше-вина, хашевина; кѹхня, повѣрня.

Мута́чецъ, ум. м. и мута́ча ум. ср. отъ мута́къ.

Мутла, с. ж. Празднѣ-то мѣсто подъ покрывъ на зидъ. *Око*котилъ очи като мачѣрѣхъ въ мутлѣхъ.

*Мутлакъ, нар. *Т.* Непрѣмѣнно, навѣрно; непремѣнно, навѣрное. *Мутлакѣхъ* цѣхъ го изврѣшилъ.

Мутлама, с. ж. Въ песенъ:

Кадня хвати да сѣдѣтъ,
Алиа хвати да свирѣтъ:
Кадня станѣ да играть,
Чалмѣ-тѣхъ си клалъ въ камарѣхъ,
Китапѣ-тѣхъ врѣдилъ въ мутламѣхъ.

Мутъ, с. м. Нѣмъ чловѣкъ.

*Муфтѣ́йна, с. м. *Т.* Който чака нѣчто муфть, келепиръ, на готово; готованъ, келепирджина; шеромѣга.

*Муфть, нар. Даромъ, баднава; даромъ.

Муха, с. ж. Насѣкомо съ двѣ крыла, *musca*. — *Мухы* му брѣнчѣхъ въ главѣхъ-тѣхъ, глава-та му е пѣзна съ мухы, нма брѣмбары въ главѣхъ-тѣхъ му, праздни му е глава-та. — *Лапа* мухы-тѣхъ, зѣпа нагорѣ надолу, стои безъ работѣхъ. — *Дѣби-*

мухъ е, кротѣхъ е, тихъ е. — *Отъ мухъ-тѣхъ* прави биволѣхъ, малко-то нѣчто прави голѣмо. — *На ножка* му муха не кѣца, голѣма работа е! — *Налитѣ* като мухы на дѣждѣхъ. Биволѣхъ отъ мухъ не зема. Биволѣхъ искалъ да лапне, а мухъхъ поглѣнѣхъ. Дѣто рана, тамъ и муха. Дѣто рана и той муха. Всякой си брани очи-тѣхъ отъ мухы-тѣхъ. *Ишка* си мухъхъ-тѣхъ отъ капѣхъ-тѣхъ. Кому муха на капѣхъ, той си ѣшка. Кому мухъхъ на главѣхъ, той ся по главѣхъ побарва. Не вѣкай на чюжди гробница, брани си мухы прѣдѣ свои-тѣхъ очи. Когато бѣхъ младѣ и зеленѣхъ, билюкѣхъ мо-мы по мене, а като остарѣхъ, рокакѣхъ мухы на мене. Всяка муха медѣ не бере. Да бы всяка муха медѣ брала, брѣмбарѣхъ-тѣхъ бы набралъ най-много. Муха се мижѣхъ не лови. Муха ся съ оцѣхъ не лови. *Кацнѣла* му муха на носа. Повѣдѣся по муха, да тя заведе на лайно. *Зако*нѣхъ-тѣхъ е като паѣжжи-нѣхъ: оса-та ѣхъ прокѣжѣва, муха-та ся сплѣта въ нѣжъ. Да утрѣпе мухъхъ-тѣхъ, утрѣпалъ бака си. Колѣка е муха-та, колѣкѣхъ е мѣхъхъ-тѣхъ ѣхъ. Вѣснѣе като магаря отъ конскы мухы. Муха, баѣ, муха ти въ око! — А въ твое-то паѣжкѣхъ. Ты го учишь, тѣхъ го карашъ, оно мухы бере. Маха си главѣхъ-тѣхъ като конь отъ мухы. Муха-та ся вѣрти надѣ меда, а попѣхъ-тѣхъ надѣ боба. Потѣне ли муха та въ конско лайно, мѣсли, че въ мѣстѣхъ е потѣнѣла.

*Мухабѣтъ, с. м. *Т.* Разговорѣхъ.

*Мухалебнѣ, с. ср. *Т.* Гѣста каша отъ смѣланъхъ оризѣхъ; студень изъ рѣса.

Мухамъ (мухамъ, да мухнѣхъ, мухнувамъ), гл. д. Мушкѣхъ, мушѣхъ.

Муханѣтый, тѣ, та, то, пр. Който на наде-ние пробѣра, не ѣде като какво да е; мѣна-вѣтый, скрѣнавѣтый; брезгливый.

Мухане, с. ср. отъ мухамъ. Мушкане, мушене.

Мухарка, с. ж. Птица *Butalis griscla*, му-холовка.

*Мухла, с. ж. *Гр.* 1) Мухъхъ, пѣсенъ; пѣсенъ. *Хванѣхъ мухлѣхъ*, хванѣхъ мухъхъ, мух-лааса, пѣсеннаса. 2) Ничто и никаква жена, мома, пѣпкава, пѣнка; плюгѣвица, плюгѣвка.

Мухлѣ, с. м. Ничто и никакѣхъ чловѣкъ; пѣпка, пѣпкавъ; плюгѣвецъ, пѣнтюхъ, пѣнь, ѹлукъ, мохрѣкъ.

Мухлі́вый, въ, ва, во, пр. Что има мухъхъ, мухласалый, мушпчавый, пѣсенна-салый; пѣсеневѣлый.

Мухліасалтый, *лз, ла, ло, пр.* Мухливый.
 Мухліасамъ, *гл. свр.* отъ мухліасамъ.
 Да плѣсенасамъ; заплѣсневѣть, заплѣснѣть.
 *Мухліасамъ и мухліасувамъ (да мухліасамъ), *гл. ср. Г.* Хващамъ мухълъ, плѣсенасамъ; плѣсневѣть, плѣснѣть.
 Мухліасваніе и мухліасуваніе, *с. ср.* отъ мухліасамъ. Плѣсенасваніе.
 Мўхнувамъ, *гл. уч.* отъ мўхнж.
 Мўхнж, *ешъ, — нжълъ, гл. ед-кр.* отъ мўхамъ, мўнжкамъ и мўшнж. Да пѣхнж, да втыкнж, да боднж. — *нжтый, прич. стр.* Пѣхнжтый, втыкнжтый, боднжтый, мўшнжтый.
 Мухолѡвка, *с. ж.* Птица мухарка.
 *Мухтѣчь, *пр. неизм. Т.* Мухтаджъ, който има потрѣбж за нѣчто; нуждѡющийся въ чѣмъ. *Не съмъ мухтѣчь за ничто.*
 *Мухурліна, *пр. неизм. Т.* Михюрлина.
 Мўхълъ, *с. м.* Мухла, зеленікава кора, зеленікавъ мѣхъ, что излиза надъ мокрты и влажны нѣчто, плѣсень; плѣсень. *Хващамъ мухълъ, покрывамъ съ мухълъ, мухласамъ, плѣсенасамъ.*
 Мўхтыца, *ум. ж.* отъ мўха. Мушница.
 Мўхычка, *ум. ж.* отъ мўхтыца. Мушничка.
 Мўцамъ (да мўцнж, мўцнувамъ), *гл. д.* Удриамъ съ нѣчто мокро; мацамъ, цопамъ, цапамъ. — *мця, гл. стр. и взвр.* Бывамъ муцнжтъ; мацамяся, цопамяся, цапамяся.
 Мўцаніе, *с. ср.* отъ мўцамъ.
 Мўцка, *с. ж.* 1) Свииска зурла, дулица, джюрулка; хрюкало. 2) Муцуна, дзурла, зурла, уста; морда, рѣло, сурня. *Напрѣчилъ муцкж катю дивж свинж. Заврѣлж си муцкж-тж, дѣка не е за завирание.*
 Мўцнувамъ, *гл. уч.* отъ мўцнж.
 Мўцнж, *ешъ, — нжълъ, гл. ед-кр.* отъ мўцамъ. Да мацнж. — *нжтый, прич. стр.* Мацнжтый.
 Мўцўна, *с. ж.* 1) Муцка. 2) Въ *мн. ч.* Мура въ 4-то знаменованіе.
 Муцўника, *ум. ж.* отъ муцўна.
 Мўчѣніе, *с. ср.* отъ мучж. Мукаше, мычеше, рыкаше, мукъ; мыкъ.
 Мўченикъ, *с. м.* Мжченикъ.
 Мучийкъ, *с. м.* Санджкъ прѣдъ камыне-ты на воднищж, въ който пада живо-то вяче смлапо; корѣць.
 Мучж, *ишъ, — чїалъ (да мўкнж, мўкнувамъ), гл. ср.* За говядо: мукамъ, мычж, рыкамъ, ревж; мычѣть.
 *Мушамъ, *с. ж. Т.* 1) Тьканъ, платъ, потопѣвъ въ воськѣ, въ клѣй за да не пропуца водж; клеѣнка, воцѣнка. 2) Кжечя тьканъ съ вѣкакѣвъ лѣжъ на него да ся лѣпи на чпркж, на ранж, за да ыж смуче; мўшка, плѣстырь.

Мушамбѡкъ, *с. м.* Вязана тѣсма платно, пришта на пазухы-ты на мжжскы рязъ.
 *Мушаферѣ, *с. ср. Т.* Мушавере. Размыславане, сговоръ за нѣчто; совѣщаніе.
 Ся собрали, пособрали,
 Все кралеве и банове
 Да ми наджтъ, да ми пнжтъ,
 Мушафере да ми править. *Пѣс.*
 Мўшеніе, *с. ср.* отъ мўшнж.
 Мўшїтрьнця, *с. ср. и*
 Мўшї-трѣнь. Птичка *Motacilla troglodites*, гургулужка, орѣхця, орѣшко, орѣшковця, подилетачъ, подилетинца; крапѣвнжкъ.
 Мўшїца, *ум. ж.* отъ муха; мўшка. *Рокъ мушїци; мошкарѣ. Мушїца го правѣи, ако го правѣаше баба, наплзнула бы ти паницж.*
 Мўшїнавый, *въ, ва, во, пр.* Мухливый.
 Мўшкалентъ, *с. м.* Цвѣте-то, сѣмя-то на кромпда; кукуда.
 Мўшкамъ, *гл. мн-кр.* отъ мўшнж.
 Мўшканіе, *с. ср.* отъ мўнжкамъ.
 Мўшканїца, *с. ж.* Мушканіе, бой съ мушканіе, бушеніе.
 Мўшкѡто, *с. ср.* Раст. молохо въ 2-то знаменованіе.
 Мўшморокъ, *с. м. укор.* Чловѣкъ, който крѣе что прави и что мысли, покрѣтъ скрѣтнй (о чловѣкѣ).
 Мўшмулець, *ум. ж. и мўшмулця, ум. ср.* отъ мўшмуль.
 *Мўшмуль, *с. м. Т.* Дрѣво *Mespilus germanica* и неговый плодъ, мошмуль, оскрушна; чѡшквое дѣрево, мушмуля, мишмуля, пргѣ. *Мушмулы да наде.*
 Мўшнїца, *с. ж.* 1) Мумуль. 2) Чюшка.
 Мўшнувамъ, *гл. уч.* отъ мўшнж,
 Мўшнж, *ешъ, — нжълъ, гл. ед-кр.* отъ мўшнж. Да мухнж, да боднж, да пѣхнж, да втыкнж. — *нжтый, прич. стр.* Мухнжтый, боднжтый, пѣхнжтый, втыкнжтый, бучнжтый.
 Мўшнж, *ишъ, — шїалъ (мўшкамъ, да мўшнж, мўшнувамъ), гл. д.* Мухамъ: 1) Съ нѣчто остро бутамъ; бодж, дунж, дунжж, пышкамъ, рѣгамъ; колѡтъ. *Муши го съ иглж, съ трѣнь, съ ножъ.* 2) За добычя: рѣгамъ съ роговы-ты си, бодж; бодѣтъ, боесті, бодѣться. *Мушнж го крава-та. Волъ-тж муши; волъ бодѣется.* 3) Пѣхамъ, пышкамъ, рѣгамъ, рѣчкамъ, бодж, бучж, забучвамъ, втыкамъ, вѣвпрамъ, побождамъ въ нѣчто; втыкѣтъ, вонзѣтъ. *Мушнж го въ стѣнж-тж, въ възглавнїцж-тж.* 4) Втыкамъ, вѣвпрамъ, бѣкамъ, пѣхамъ; псовѣтъ, псовѣвать, выпырътъ. *Муши го въ пазухж-тж си.* 5) Вѣптервамъ, вѣбншамъ, вѣтрѣнамъ, втыкамъ, вѣвпрамъ; псовѣвать въ рѣку

что, подсбывать. 6) Докачнамъ нѣкого съ думы, пуцамъ бодовы, надумкы, бодж, подбазвамъ, натыкамъ, въвирамъ въ очи; задѣвать-кого словами, колѣть, язвить. 7) Казвася за болкж бодерж; боде; колѣть, рѣзать, ломить (о болѣзняхъ.) —шнжся, 1) *гл. взвѣр.* Втыкамся, въвирамся, бѣкамся, просувамся, прѣчжся; сойтись, всбываться, втѣскиваться, втираться, пырять. *Мушися на всякъдѣ.* 2) Сѣдж пейдѣ вѣстрапж, въ кѣше, на потулено мѣсто, да мя не виждать, да не пзлизамъ прѣдѣ хора-та; крыжся. *Цѣль день ся муши изъ кжици. Мушися изъ трнж-то, изъ плетица-та.* 3) Боджся, пышкамся съ нѣчто; колѣться. 4) *гл. вз.* Бодемся; бодаться. 5) *гл. стр.* По знаменованпе-то на глагола. —шеный, прич. стр. Боденый, пышканый, рѣганый, рѣчканый; колотый.

Мушнѣ, с. ж. Межда, межна, граница, прѣдѣль, сажарь.

Книж пратижж и на Услика града,
На Услика на Стефанъ юнака,
Сѣсь неговж слугж Прывозора,
Дѣто чювахж мушж на Нѣмциж. *Пѣс*

Мушнакъ, с. м. Срьдце на дрьво, на перо; срьдцевина; срьдцевина дѣрева. *Бжж-тж има голѣмж мушнакъ.*

Мушца, с. ж. 1) Дрьвянъ брусь, на който терзип ютюлидѣвать шивовы-ты на дрьхж; болѣмж. 2) Дрьвянъ чюкъ, съ който панукжип чюкать обуца; колѣтка.

Мушрѣвамъ, *гл. д.* Дрьжж нѣкого строго да го пзучж, да го калж на нѣчто както трѣбжа; муштровать.

Мушрѣваніе, с. ср. отъ мушрѣвамъ; муштрованіе, муштровка.

*Мушулуджнѣ, с. м. Т. Който обажда нѣкакво приятно извѣстие, че си иде нѣкой, че има нѣкакж радость.

*Мушулѣкъ, с. м. Т. Даръ на мушулуджнѣ за приятно извѣстие, мюжде; подарокъ за приятную вѣсть. *Зехж имж мушулукж,* азъ имъ обадиж най-напрѣдѣ.

Мушурѣкъ, с. ж. Мѣсто, дѣто ходять по вѣнъ, дѣто ходять по себе; заходъ, стоборъ, серинж, коць, хале, кенефъ; отхѣжее мѣсто, отхѣдъ, заходъ, пужное мѣсто, пужникъ.

Мушж, ешь, муль, *гл. д.* Мыж.

Мѣдрый, —дъръ, дра, дро, *ир.* Модрый, синий.

Уѣдошиа два добра юнака,
Уѣдоши на нихни-ты кони,
Ка пзлѣзли изъ Маджара града,
Отъ погы имъ засенъ огнь свѣтка,
Низъ носа имъ мѣдъръ пламыкъ лѣти. *Пѣс.*

Мѣзѣлецъ, *ум. м. и мѣзѣлчя, ум. ср.* отъ мѣзѣль.

Мѣзѣль, с. м. Музуль.

Мѣкненіе и мѣкнатіе, с. ср. отъ мѣкнж.

Мѣкнж, ешь, —налъ, *гл. д.* 1) Тягжж, тѣтрж, влжжж, влѣкжж, нѣчто по земж-тж; влечъ, влжчить, волочить, волѣчь, тащить. *Мѣкналъ го е по кала, та е каленъ.* 2) Тягжж, влѣкжж, водж нѣкого да врьвп съ мене; тащить съ собѣю, волочить за собѣю. *Мѣкне ми по механж-тж, по пазаря.* 3) Водж, довождамъ, влѣкжж; приводить. *Кого види, мѣкне го въ механж-тж да го черни.* 4) Носж, влѣкжж, тѣтрж; носить, возить. *Мѣкне дрьва.* 5) Карамъ, тягжж, влѣкжж; преслѣдовать судебными процессами. *Мѣкне бацж си по конаци-тж, по сѣдилица-та.* 6) Носж, трнжж, влѣкжж, кайратж; терпѣть, сноить. *Каквото да му кажешъ, все го мѣкне.* 7) Вадж нѣчто пзъ земж-тж съ кореня му, скубамъ, пзмжчамъ; корчевать, вымжбать, выдѣрживать, отерѣбливать. *Мѣкне лукж.* 8) Точжж, тягжж; вытѣгивать. *Мѣкнжж, копринжж, точжж копринжж; размѣтывать шѣлкъ.*

Бѣла ханжма да станешъ,
На вѣсокъ чардакъ да сѣдишь,
Бѣлж копринж да мѣкнешъ,
Жѣлты жѣлтици да нижешъ. *Пѣс.*

—нжся, 1) *гл. взвѣр.* Ходж слѣдъ нѣкого, влѣкжся слѣдъ него; таскаться, бѣжѣть, за кѣмъ. *Кждѣто и да идж, и той ся мѣкне слѣдъ мене.* 2) Влѣкжся, влжжся, тѣтржся по земж-тж; волочиться. 3) Едва, едва ходж отъ слабость, тѣтржся, клатжся, влѣкжся; тащиться, плестись. 4) Ходж часто нѣкждѣ; тѣтржся, влѣкжся; таскаться, ходить часто. 5) *гл. стр.* Бывамъ мѣкнать.—натый, прич. стр. По знаменованпе-то на глагола.

Мѣкнж, ешь, —нжлъ, *гл. ср.* в.м. мѣкнж.

Мѣл . . . Рѣчи-ты, кошто нѣкои начинать отъ мѣл, като мѣлѣвѣ, мѣлѣмѣлж, мѣлѣнина, мѣлѣжж и пр., в. на ряда при мѣл . . .

Мѣморѣцъ, с. м. Животина маморець.

Мѣмрѣше и мѣмраніе, с. ср. отъ мѣмрж.

1) Бѣбраніе, брьбрѣние, мрьморѣние, мрьмрѣние, приказаніе. 2) Сѣденіе, хоқаніе, караніе; пѣня, переборка, переборъ.

Мѣмрж, ешь, —рѣхъ, *гл. д.* 1) Бѣбржж си, приказвамъ си, нѣ пе ми ся разбира, мрьморжж, мрьмржж, дрьдоржж; бормотать. 2) Выкамъ, карамся, сѣджж, хокамъ, тякамъ, глѣчжж, брецамъ нѣкого; бранить, кричать, пѣнѣть, журить, тазить, щунѣть, выго-

варивать. Ако сполучать, ти ся хвалить, ако сбрѣкать, тебе мѣмртїть.

Мѣмртїна, с. ж. и

Мѣмръ, с. м. Мѣмрене, тѣканіе; рѣпотъ. *Мѣмри и глѣчки.*

Мѣндрѣсамъ, гл. д. Друсамъ, клатѣ, люлѣж; шатѣть, качѣть, колебѣть. — *мѣя, гл. стр. и възвр.* Друсамѣя, клатѣся, люлѣжѣся; шатѣться, качѣться, колебѣться. — *сантїй, прич. стр.* Друсантїй, клатенїй, люлѣнїй.

Мѣндрѣсане, с. ср. отъ мѣндрѣсамъ.

Мѣнїсто, с. ср. Манисто.

Мѣнна, с. ж. Мѣннина. *Мѣнна-та да го умори, ако лѣже.*

Мѣскамъ (да мѣснѣж), гл. д. 1) Бѣхтѣ, бѣхъ, лупамъ, тупамъ; битъ, тузїтъ. 2) За свѣтканицѣ: лѣскася, свѣткася, бѣе. *Вѣда мѣска.*

Мѣскане, с. ср. отъ мѣскамъ.

Мѣснѣж, ешь, — *нѣлѣ, гл. сд-кр.* отъ мѣскамъ.

Мѣстрѣкїнина, с. ж. Голѣма игла съ дѣгнїцеты уши.

Мѣхавїй, въ, ва, во, *пр.* Что има по себеси мѣхъ; моховїй, мшїстїй.

Мѣхарїница, с. ж. Казвася за дѣлѣж, покрьта съ мѣхъ.

Ай не хвалиси, ты жѣлта дупе,
Ты жѣлта дупе, ты мѣхарїнице! *Иѣс.*

Мѣхъ, с. м. 1) Растїнїе *Muscus sphagnum* расте по влажны мѣста, по дѣвїе-то и по камїе-то; мохъ. *Който камїкѣ ся трѣкала, мѣхъ не лови.* 2) Тѣнѣты малѣы косми на тѣло, на растенїе; мохъ.

Мѣ, именит. пад. мн. ч. отъ мѣстоименїе азъ; мѣе, нѣе, нѣы; мѣы.

Мѣївка, с. ж. Брїница за мѣїенїе съ нежї нѣчто; омѣївка, помѣївка, отрѣбка, начавра.

Мѣе, вѣ. мѣы.

Мѣїгѣлѣвецъ, с. м. Така е нареченъ въ едїнѣ приказѣхъ пятѣкъ-тъ: *четѣрѣтъкъ* — *несѣрѣтъкъ*, *пятѣкъ* — *мѣїгѣлѣвецъ*.

Мѣїенїе, с. ср. отъ мѣїж.

Мѣїводїца, с. ж. Казвася въ едїнѣ нѣсень за пченицѣ, мѣїена съ водѣ:

Хранила е дѣвойка три сївы соколы:
Прѣвїый е хранила съ пченицѣ мѣїводїцѣ,
Вторѣй е хранила драгому камїна,
Третїй е хранила съ свое рудо грѣло.

Мѣїнїкѣ, с. м. Мѣсто въ кѣшцї, дѣто ся мѣжѣть и дѣто плакїжѣть и мѣжѣть сѣдо-вы и друго; мѣїналїкѣ, воднїкѣ, омѣївалнїкѣ, омѣївакѣ, помѣївакѣ; *рукомѣїналї, судо-мѣїналї*.

Мѣїкѣж, ешь, — *нѣлѣ, гл. д. сѣр.* Да вѣрѣжѣ, да подѣїтнѣж; *нѣїварїтѣж*.

Прѣмѣлѣдъ Стоналѣ назадѣ стои,
Ка си юзе добелѣ камїнь,

Ка си мѣїкѣж добелѣ камїнь,
Надѣрѣли го добелѣ камїнь. *Иѣс.*

Мѣїсла, с. ж. Сѣвѣсть, мѣїсла; сѣвѣсть. *У всакого има мѣїслѣ, ала блазѣ си му, кой си жї има чїстѣж.*

Мѣїсленїе, с. ср. отъ мѣїслѣж.

Мѣїслѣ и **мѣїслѣж**, съ члѣпѣ мѣїслѣ-тѣ, с. ж. 1) Мѣїсла, прѣдставленїе прѣмѣтанїе нѣчто въ ума; мѣїслѣ. 2) Грѣжїа, скрѣбѣ, печалѣ, тѣга, кахѣжѣ; гѣре, печалѣ. *На мѣїслѣ сѣмѣ за нѣчто*, на грѣжїжѣ сѣмѣ, грѣжїжѣся, мѣїслѣжѣ му. *Нѣмамѣ тїсѣмо отѣ дома, та сѣмѣ на мѣїслѣ.* 3) Намѣренїе. — *Дѣлѣбока мѣїслѣ*, что е отдѣлѣбоко прѣмѣїслено; *крѣїпка дѣма*. — *Добра мѣїслѣ е половина здравѣ.*

Мѣїслѣте. Четѣрїнадесято слово, четѣрїнадесята буква отъ словянскѣ-тѣ азбука, м; мѣїслѣте.

Мѣїслѣж, нїшѣ, — *лїлѣ, гл. д.* 1) Прѣмѣтанѣ, прѣкарвѣмѣ нѣчто въ ума си; дѣмамѣ, тѣжѣ; мѣїслїтъ, дѣмѣтъ, размышлїтъ. *Който нїзко глѣда, дѣлѣбоко мѣїсли.* 2) Съ ума си, на ума си разпрѣївамѣ нѣчто; обдѣмѣывать, размышлїтъ. *Какѣ мѣїслишѣ тѣжѣ за тѣжѣ работѣж?* *Мѣїслѣж, кой е крївїїж, кой е правїїж.* 3) Гѣвѣжѣ, крѣжѣ, тѣжѣжѣ, дѣмамѣ, гѣвѣжѣся, тѣжѣжѣся, сїравѣмѣся; задѣмѣывать, замышлїтъ, намѣїревѣться, полагѣтъ. *Мѣїслѣж да идѣ на гѣстѣ. Мѣїсли да ся жѣми.* 4) Прѣдполагѣмѣ, трѣжѣ, чїтажѣ, чїтавѣжѣ, сѣїцажѣ, уѣїцажѣ, струва ми ся; дѣмѣтъ, предполагѣтъ, мѣкѣтъ, смѣкѣтъ, мерѣкѣтъ. 5) Брѣжѣ, четѣжѣ, имѣмѣ, зїмамѣ за . . . ; прїїнїмѣтъ, счїтѣтъ за . . . *Азѣ тѣжѣ мѣїслѣж, че си умѣнѣж, тѣжѣ си бѣлѣж глѣнавѣж.* 6) Умѣжѣся, чюдѣжѣся, мажѣся. 7) Не сѣмѣ миренѣж за нѣчто, не мѣя сдѣїжѣ, имѣмѣ грѣжїжѣ, грѣжїжѣся; беспокѣїтѣся. *Мѣїслѣж за Івана, какѣво ли е станѣжѣ!* 8) Грѣжїжѣся за нѣчто какѣжѣ щѣ на-правѣжѣ, какѣво щѣ стане; дѣмѣтъ, хлопѣтѣтъ. *Мѣїслѣж му отѣ цѣжѣ земѣжѣ парѣжѣ да си купїмѣж бранїно*. — *лїжѣся, гл. възвр.* 1) Брѣжѣся, четѣжѣся, имѣмѣся, зїмамѣся; прїїнїмѣться, счїтѣмѣться. 2) Замѣїслѣвамѣся, дѣмамѣся, умѣмѣся. — *лѣнтїй, пр. стр.* По знаменѣванїе-то на глагола. — *Мѣїслѣж нѣ-комѣж добро-то, зло-то, жѣлажѣжѣ му, нѣка ми ся да го постигнѣ, да го спѣїтнѣ; жѣ-лѣтъ кому добра, зла*. — *И дѣмай и за послѣ мѣїсли*. *Който мѣїсли сѣтнїнїжѣ-тѣжѣ, юнажѣ не става*. *Мѣїслї за добро, да тѣжѣ не сѣїтнѣ зло*. *Еднѣ мѣїсли, дру-го правї*. *Кой какѣво мѣїсли, това и сѣїжува*. *Който другому зло мѣїсли, зло и намїра*. *Който ми зло мѣїсли, Гос-*

Мѣшничка, у. м. ж. отъ мѣшница.

Мѣшца, с. ж. *Musculus*, крѣхчнѣево-то мясо на тѣло, което служи за движение члѣновы-тъ; мѣшка, мѣшница; мѣшца, мѣшка.

Мѣшчѣнце, у. м. ср. отъ мѣшчѣ.

Мѣшчица, у. м. ж. отъ мѣшца.

Мѣшчѣ, у. м. ср. отъ мѣшка. Мыша.

Мѣшь, с. м. Животно мѣшка мѣшка, *Mus rattus*, глушець, плѣхокъ, плѣхъ, плѣшѣкъ, поганецъ, сропникъ, ставорець, ставоръ; крѣса. Нашелъ мѣшь дупкъ за себе и онъ тѣкъ влачи. Мѣшь у грѣнецъ! казвать ковриженци, кога имъ не даждъ ковригъ. — *Крылатъ мѣшь*, животное *Vespertilio murinus*, вечерно пѣя, вѣщерь, каралѣшъ, лиликана, лилакъ, люлѣчка, не-топырь, ноцно пѣя, слѣно пѣя, прилѣшъ, сумракъ; летучая мышъ, петопѣрь, ко-жанъ.

Мѣшѣ, с. ср. Малко-то на мышкѣ; мышѣ-нокъ.

Мѣшакъ, с. м. Мышекъ.

Мѣжъ, мѣшѣ, мыль, гл. д. 1) Съ воджъ изчиствамъ нѣчто; мужъ; мыть, умывать. *Мыжъ си ржѣ-тъ*. *Мже чашѣ-тъ*, одѣра. 2) Казвася за коткѣ, кога си ближе прѣднина кракъ, та съ него си чисти лице-то. — **Мѣжѣся**, гл. өзвер. и стр. мѣтѣся, умыватѣся. — **Мѣтѣтый** и **мѣтенѣтый**, прич. стр. в. гы на ряда имъ. — *Който мже медено качя, ще си оближе прѣстѣ-то*. *Мѣй магаря да ти плати съ удары*. *Арапинъ съ раки сапунъ ся мже и пакъ е черенъ*. *Мѣй колкото щѣшъ катраника, той си е все катраникъ*. *Сама ржка и въ Дунавъ ся не мже*. *Ржка ржжъ мже, да бждѣтъ и двѣ-тъ бѣлы*. *Една-та ржка мже другъ-тъ, а и двѣ-тъ образа*. *Крѣвъ съ крѣвъ ся не мже*.

Мѣшалка, с. ж. 1) Копанна за мылене въ нежъ нѣчто. 2) Нечиста вода отъ нѣчто мы-то; помына; помой.

Мѣшалникъ, с. м. Мѣйникъ.

Мѣгла, с. ж. Мѣгла, гжста пара въ въздуха, тумъ; туманъ, мгла. — *Зе си мѣглы-тъ*, побѣгнѣ, офейка, отиде; удрѣлъ, ушѣлъ. — *Влѣжъ-тъ мѣглы-тъ обзича*. *Мѣгла го влѣче по зелено усое*.

Мѣглѣвъ гущерь. Животно *Salamandra maculosa*, дѣждовникъ, мѣлѣченикъ; саламандра.

Мѣглѣне, с. ср. отъ мѣглѣжѣ.

Мѣгловѣтый, въ, ва, во, пр. Кога има мѣг-лъ; мѣгловѣтый, облачный; туманный, облачный. *Влѣжъ-тъ мѣжливо вѣрѣмъ обзича*. *Мѣжливо вѣрѣмъ на влѣжѣ-тъ пона-са*. *Въ мѣжливо вѣрѣмъ не трѣсятъ те-*

ля-то подѣ кракъ-тъ, а подѣ вола. — *во, нар.* Мѣглаго, облачно; туманно, облачно.

Мѣглица, у. м. ж. отъ мѣгла.

Мѣгличка, у. м. ж. отъ мѣглица.

Мѣглижѣся, йшѣся, — лѣлѣся, гл. об. Мѣгльжѣся, покрывамся съ мѣгль, замѣглювамся; туманѣтѣся.

Мѣгловѣтый, въ, ва, во, пр. 1) Мѣгловѣтый. 2) За вѣрѣмъ-то: когато има мѣгль, дѣждовѣтый, кышавѣтый, мокрый, лошый; по-гѣдливый. — *во, нар.* Мѣглаго.

Мѣждалникъ, с. м. Прѣтка на ишчѣлкъ; ишчѣлникъ.

Мѣждѣвѣтый, въ, ва, во, пр. Что не свѣти хубаво, что мѣжи; тусклый. *Мѣждѣва свѣтъ*. — *во, нар.* Кога нѣчто не свѣти хубаво, кога мѣжи; тускло. *Свѣтъ-та свѣти мѣждѣво*.

Мѣжене, с. ср. отъ мѣжѣ. Мѣжене.

Мѣжѣшъ, с. м. Игра на крыеницѣ, въ кож-то единъ мѣжи, а другы-ты ся крыжѣтъ; мѣженка, мѣжѣшъ, мѣжитарка, мѣжитатарка, мѣжи пѣюнка, жмѣчка, жѣмѣшъ, жюмѣжъ; жмүрѣи. *Игра на мѣжѣшъ*.

Мѣжѣжъ, йшѣ, — жѣлѣжъ, гл. ср. Имамъ очѣ-ты си затворены, не глядамъ; мѣжѣжъ, жю-мѣжъ, жѣмѣжъ; жмүрѣть глазѣ, жмүрѣтѣся.

Мѣжѣшкѣмъ,

Мѣжѣшкѣмъ и

Мѣжѣшкѣ-тъ, нар. Съ мѣжене, като мѣжѣжъ, замѣжѣлѣжъ; мѣжѣшкѣмъ, мѣжѣшкѣмъ, мѣжѣшкѣ-тъ, жюмѣшкѣмъ.

Мѣзгѣ, с. ж. Сокъ-тъ подѣ коръ-тъ на дръ-во; мязга, мѣзга; *alburnum*; мѣзгѣ, мяз-гѣ, бѣлъ, болѣнь, заболѣнь.

Мѣзгалѣ, с. ср. Дебело дръво за заклѣчанѣе врата; заворка, заворина, завѣрѣница, засов-ница, ключалка, кросно, лостъ, пиратъ, под-прѣчъ, туркачъ; запѣрка, задѣжѣжа, за-сѣвка.

Мѣзгѣца, у. м. м. Малко мѣзга.

Мѣзгѣчка, у. м. ж. отъ мѣзгѣца.

Мѣзалка, с. ж. Справа, съ кожѣто мѣжѣтъ лѣнь, тѣхъ ножъ за чесанѣе лѣнь; мѣница, мѣлоца, дръзалка, дръцалка; мѣло, мѣлка, мѣлица, трѣпѣлка, трѣпѣло.

Мѣнатѣ, с. ср. отъ мѣнѣ. Мѣнене.

Мѣнѣла, с. ж. Мѣгла.

Мѣнене, с. ср. отъ мѣнѣ. Мѣнатѣ, дръза-не, дръцанѣе.

Мѣшничѣтый, ика, ико, пр. *смякч*. Малѣ-кѣтый, мѣшничѣтый, шющѣка; малѣнѣкѣтый, ка-пельный. — *ико, нар.* Малѣчко, мѣшничѣ-то, съвѣтъ малѣко, шющѣка; пѣмѣжѣко.

Мѣшничѣтый, нѣ, на, но, пр. Малѣчѣкѣтый, мѣ-шничѣкѣтый, малѣчѣкѣтый; малѣнѣкѣтый. — *но, нар.* Малѣчко, малѣчѣчко, мѣшничѣко; малѣнѣко.

Мѣница, с. ж. Мѣналга.

Мѣничко, като с *ср.* Мало дѣтя новоро-
дено, дѣтенце, отроча, рожба.

Мѣничкый, — чѣкъ, чка, чко, *пр. смѣжк.*
Мѣнинкый, малечкый; маленкый, капель-
ный, невеличекъ. — чко, *нар.* Мѣнино,
малечко, малко, троха, шюшка, шющница;
немно́жко.

Мѣни́ча, с. *ср.* Мало куча, фinya.

Мѣни́на, с. ж. Манина, ситенъ прахъ отъ
важлища, дребни вагление; мръва шубъ.

Мѣнкамъ, *гл. д. 1)* Искамъ да кажѣхъ нѣчто,
па, като да не смѣжъ, та го врьтѣхъ, муталавѣхъ
пъзъ ума, изъ уста-та си; дѣвчѣхъ, гвачѣхъ.
2) Четѣхъ нѣчто мрътвяшкы, брьболожъ, брь-
борѣжъ; вѣкатъ, читатъ вѣло.

Мѣнкание, с. *ср.* отъ мѣнкамъ.

Мѣнѣж, ешь, — пѣлъ, *гл. д.* Чешѣхъ съ мѣнал-
кѣхъ кльчище, коноше, лѣнъ, та гы чистѣхъ
отъ кльчы-ты; дрьзамъ, дрьцамъ, трѣбѣхъ,
бѣжъ лѣнъ; мать пеньку, лѣнъ, бросатъ,
трепатъ, отрѣпливать лѣнъ, ломатъ ко-
ноплѣю. *Болятъ Недѣжъ прѣсте, да не
мѣне грѣсте.* — нѣся, *гл. стр.*

Мѣр . . . Рѣчи-ты, които нѣкои начинатъ
отъ мѣр и мѣр, като мѣрва, мѣрдамъ,
мѣрзеливый, мѣрежъ, мѣртвый, мѣр-
шна, мѣрщѣся, и проч., в. на ряда при
мѣр . . . и мѣр . . .

Мѣскѣ, с. ж. п

Мѣскъ, с. м. Животно родилося отъ кобылѣхъ
и магаря; мѣзка, муля, катѣрѣ; ишѣкъ,
лошѣкъ, мѣскъ, мулъ. *За гжкѣхъ мѣскѣхъ.
Пытали мѣскѣ-тѣхъ, кой ѣ е баща, а
она рекла: атѣ-тѣ ми е вуйка — Ей
че иде нерода и си носи нестѣжъ?* Гат. —
Мѣскъ натоваренъ съ солъ.

Мѣстѣние, с. *ср.* отъ мѣстѣжъ.

Мѣстене, с. *ср.* отъ мѣстѣжъ.

Мѣстѣ, с. м. 1) Сладко вино, още не врьло;
мусто, шира; мѣсто. *Мѣдѣ купува, мѣстѣ
продава.* 2) Свинска мазъ.

Мѣсть, с. ж. Отвръщане зломъ за зло;
мѣсть. *Дръжи мѣсть като камилѣхъ Зе-
ма-та мѣсть не гони.*

Мѣстѣжъ, ишь, — тѣлъ, *гл. ср.* Отвръщамъ,
отплащамъ нѣкому съ зло за зло; метить.

Мѣстѣжъ, ишь, — тиль, *гл. д.* Мѣстѣжъ.

Мѣстагарка, с. ж. Вастогарка, възтогарка,
пидивѣкъ, пидивѣчка, ластоварка, ластагар-
ка, ластагарка, оस्ताгарка, помагалка, то
варникъ, тсварница.

Мѣчь, с. м. Мечъ.

Мѣдни, с. м. м. Мѣдници, мѣнци, котли.

Пробудисъ малка мома,
Че си грабнѣхъ бѣлы мѣдны,
Та си поиде на изворчець. *Пѣс.*

Мѣдникъ, мѣдници и мѣнци, с. м. Сждѣ
отъ мѣдъ и каламанъ съ поврьзѣло за носе-
ние съ него водѣхъ; мѣдни, котель, бакрачъ,
бакжрѣ; котель мѣднѣй. *Като пустѣхъ
мѣдникъ.*

Не ходи рано за водѣхъ,
Не дрыкай мѣнци кованѣхъ,
Не троши златѣхъ коланѣхъ. *Пѣс.*

Мѣдничя, *ум. ср.* отъ мѣдникъ. Мѣнча,
котля, бакжрѣя, бакрачя; котелѣкъ, кот-
ликъ.

Мѣднѣй, — дѣнъ и — денъ, дна, дно, *пр.*
Мѣдѣнѣй, направенѣй отъ мѣдъ, бакжр-
пѣй, бакжрянѣй; мѣднѣй. *Мѣденъ ка-
валѣжъ, обкованъ съ мѣдъ.*

Мѣденъ си кавалѣхъ извади,
жѣлѣхъ ми пѣсенъ засвири. *Пѣс.*

Мѣднѣкъ и мѣднѣкъ, с. м. Вѣнецъ съ
много серебряны пары по него, носи го са-
мо булка на сватѣхъ-тѣхъ си.

Мѣдъ, с. ж. Металъ *Сиритъ*, бакжрѣ; медъ.
Мѣдѣнѣй, нъ, на, но, *пр.* Мѣднѣй.

Мѣнѣ, с. ж. 1) Мѣниаване едно нѣчто съ
друго; мѣнка, трампа; мѣна, размѣна, раз-
мѣнѣ. 2) Малѣжъ годежъ, малѣжъ главѣжъ,
кога родители-ти размѣнѣхъ прѣвѣхъ-ты да-
ровѣхъ на годежъ; мѣнежъ. *У насѣхъ годежи-
тѣхъ, мѣнѣхъ-тѣхъ и сватѣхъ тѣхъ ставитъ
прѣзъ мясницѣхъ.* 3) Дарове-ти, които да-
вать, кога ся годять. 4) Прѣстенъ мѣнѣв-
никъ. 5) Накытѣ като нанпѣхъ отъ сереб-
ны луспѣхъ; носять го само булѣхъ-ты. 6)
Врьмя-то на мѣсячинѣхъ-тѣхъ, когато ся под-
кача новолунѣе.

Мѣнѣтичя, с. *ср.* Дѣтя отроча пожѣлъѣло,
побѣдѣлъ отъ болѣхъ или отъ друго нѣчто.

Мѣнѣвникъ, с. м. Прѣстенъ момковъ и мо-
минъ, мѣнѣни на мѣнежъ; мѣна, мѣновникъ,
замѣновникъ; обручальное кольцо. — За
да не хваща овця и кѣзы прѣсѣклица, то,
кога отбѣжѣхъ нагнета-та, на прѣво-то доение
црькатъ мѣлѣхъ прѣзъ прѣстенъ мѣнѣвникъ.

Мѣнѣжъ, с. м. Годежъ, мѣна въ 2-то зна-
менованѣе.

Мѣнѣние, с. *ср.* отъ мѣнѣжъ. Мѣниаванѣе.

Мѣнка, с. ж. Мѣна, мѣниаванѣе, трампа; мѣна.

Мѣновникъ, с. м. Мѣнѣвникъ.

Мѣну́вамъ, в мѣни́авамъ.

Мѣнци, с. м. м. отъ мѣдникъ.

Мѣнѣжъ, ишь, — нѣлъ, *гл. ср.* отъ мѣни́а-
вамъ и мѣну́вамъ. — нѣнѣй, *прич. стр.*
Годѣни, ала не мѣнѣни.

Отговаря му малка-та мома:
Ако си женѣхъ, въ пѣтѣхъ си врьвѣхъ,
Ако си мѣненъ, ума си помни,
Ако си ергѣхъ, при мене ела,
Да ся залѣбимъ, да ся залѣжемъ. *Пѣс.*

Мѣни́авамъ и мѣну́вамъ (да мѣнѣжъ), *гл. д.*

1) Давамъ едно нѣчто, та зимамаъ друго вмѣсто него; размѣнавамъ, трамповсамъ; мѣнятъ, обмѣнявать. *Мѣнижми си кра-вѣ-тъж. Мѣнава ги като Циганинѣ ко-ме.* 2) По погрѣшкѣ зимамаъ едно нѣчто вмѣсто друго; промѣнавамъ, размѣнавамъ. *Мѣнижми си обуча-та, шалкѣж-тъж.* 3) Правѣж нѣчто да добѣе другъ видъ, другъ изгялъ, направямаъ го другоначе; измѣна-вамъ, промѣнавамъ, замѣнавамъ; измѣнятъ. *Мѣни си лице-то, ума.* 4) Турямаъ, зи-мамаъ едно вмѣсто друго, махамъ едно, та зимамаъ друго; промѣнавамъ. *Мѣнава слу-гы-тъж, господари-тъж. Мѣни паници-тъж, та сложи чистѣж. — мѣя, 1) гл. възвр.* Зимамаъ другъ видъ, другъ изгялъ; измѣ-навамъ, промѣнавамъ; замѣнятъ, пе-ремѣнятъ. *Мѣнава ся като прѣзъ Мар-та врѣмя-то.* 2) гл. въз. Давамъ нѣкому нѣчто и той ми дава друго вмѣсто него; мѣнятъ, перемѣнятъ. *Мѣнижми ся съ конѣ-тъж си.* 3) Годиavamъ, оглавамъ, углавамъ, прѣстенувамъ, придварямъ, прѣдварямъ, запивамъ, утъкнавамъ; об-ручатыся, помѣлливатыся.

Ой тя тебе, Грыцко чядо,
Хайде двама да ся мѣнимъ,
Да ся мѣнимъ, да ся годимъ. *Пѣс.*

4) гл. стр. По знаменование-то на глагола. — *Мѣяцѣ-тъж ся мѣнава,* влиза другъ новъ. — *Мѣнавамъ си козинѣж-тъж, пе-ра-та,* за животно, за птицѣж: падать ми, капать ми, та ми растѣтъ новы. *Влѣж-тъж козинѣж-тъж си мѣнава,* изъ съ трѣжж-тъж си умира (изъ табехета си не оставя). **Мѣняване и мѣнуване, с. ср. отъ мѣ-нявамъ и мѣнувамъ.**

Мѣра, с. ж. 1) Начинъ за опрѣдѣление ко-личество-то на нѣчто по приетѣ единици: а) Лакѣтъ, аршинъ, разтягъ, за мѣрене дължинѣж, ширинѣж, височинѣж. б) Ока, драмъ, за мѣрене тягло-то, тяжестъ-тъж на нѣчто. в) Крина, шиникъ, за мѣрене сып-кавы нѣчта. г) Вѣдро, за мѣрене водны нѣчта. 2) Намѣрено, найдено нѣчто, намѣра.

Голѣмъ е мѣрж намѣрила
Намѣрила пѣтотинѣж хайдука;
Отдалекъ ги мома братимѣла,
Отблизо имъ рѣжж цѣлувала. *Пѣс.*

— *Мѣра—вѣра,* прѣмѣрено-то е вѣрно. *Който не мѣри съ мѣрж, нѣма вѣрж.* *Пары-тъж обычатъ четъ, а хлѣбъ-тъж мѣрж.* *Кога просо заверже, тогасъ гот-ви мѣрж.* — *Безъ мѣрж,* много. *Безъ мѣ-рж богаты.* — *Съ мѣрж,* умѣрено, ко-лото трѣбва, колкото прилича; въ мѣру. *Съ мѣрж кажъ и пий.* — *Извѣжж, отвѣжж мѣрж-тъж,* пѣ-много отъ колкото трѣбва;

чрезмѣрно. *Повяче отъ мѣрж-тъж,* повяче отъ колкото трѣбва, отъ колкото прилича; свѣжше мѣры. *Повяче отъ мѣрж-тъж мотѣж.*

Мѣрвамъ, гл. уч. отъ мѣркамаъ.

Мѣрджелѣжжж, ешя, — лѣся, гл. об. От-далечъ ся мѣркамаъ, въ тъмнотѣж-тъж; мерѣ-щитъся.

Мѣрджелѣжжж, с. ср. отъ мѣрджелѣ-жжж.

Мѣрене, с. ср. отъ мѣрж.

Мѣрилка, с. ж. Мѣра, мѣрка, мѣрило; мѣра.

Мѣрило, с. ср. Мѣрилка.

Мѣрица, ум. ж. отъ мѣра.

Мѣричка, ум. ж. отъ мѣрица.

Мѣрка, с. ж. 1) Мѣра. 2) Нѣчто, съ което сѣж мѣри, мѣрило, мѣрилка; мѣрка. *Зи-мамаъ мѣржж; снимать мѣрку.*

Мѣркамаъ (мѣрвамъ, да мѣржж, мѣриувамъ), гл. д. 1) Показвамъ, махамъ нѣчто брѣзо и го скривамъ. 2) Мыслѣж, мѣржж, крожж, тъмѣж, готѣжж, справямъ; задумываъ, замышляъ, намѣреватыся, полагаты. *Мѣр-камаъ да направѣж нѣчто.* — *мѣя, гл. възвр.* 1) Отдалечъ за малко врѣмя ся по-кажж да мя видаты, на ся скрѣжж, на ся изгубѣжж; вѣскамъ, вѣстѣжж, явявамъ; мель-каты, мерѣщитъся, показыватыся, мель-комъ. *Мѣриж ми ся изъ калабалѣжж.* *Мѣркамаъ отдалечъ; видѣтъся.* *Мѣрка ми ся нѣчто,* като да го виждамаъ; мерѣ-щитъся. 2) Дохождамаъ, явявамъ нѣйдѣ за малко врѣмя; вѣскамъ, вѣстѣжж; по-вернутъся.

Мѣркамаъ, с. ср. отъ мѣркамаъ и мѣр-камъ.

Мѣриувамъ, гл. уч. отъ мѣрижж.

Мѣрижж, ешж,—нѣжж, гл. ед-кр. отъ мѣр-камъ.

Мѣржж, ишж,—риль, гл. д. 1) Глядамъ да видѣж нѣчто колко е тяжко, колко е дълго, високо, широко, дебело, земамаъ мѣржж; из-мѣрвамъ, прѣмѣрвамъ, тяглыж; мѣритъ, вѣ-сятъ. *Дважж мѣри, еднѣжжж крой (ед-нѣжжж да не сбръкаш).* *Пѣ-напрѣдъжж мѣ-ри, на тогава крой.* 2) Лучѣж, нишѣж, залагамъ съ пушкѣж или съ друго; при-цѣливатыся, цѣлитъ, мѣтитъ. *Мѣри въ гарѣжж, удри въ патѣжж; мѣтилъ въ во-ропу, а попалъ въ корѣву.* *Мѣрилъ въ главѣж-тъж, та уллучилъ въ крака-та;* мѣтилъ въ сукъ, попалъ въ пенѣж. 3) Мыслѣж, мѣркамаъ, крожж, тъмѣж, канѣжж, готѣжж, справямъ; намѣреватыся, замышляъ. *Азъ мѣржж да идж едѣ-дѣ-си.* *Мѣри да стане владыка.* — *рѣжжся, 1) гл. въз.* Сп-

лѣся да правѣхъ каквото прави другъ ; вер-
стѣться, мѣряться, равняться. *Съ него*
ли щешь ся мѣриши? съ нимъ ли тебѣ
равняться. *Азъ не можъ да ся мѣрижъ съ*
него. Съ какъ-тъи ся не бори, съ бога-
тъи-тъи ся не мѣри. 2) *гл. стр.* Бывамъ
мѣренъ; прѣмѣрвамся, измѣрвамся, тяглы-
ся; мѣряться, вѣситься.—*ренцый, прич.*
стр. Прѣмѣрваный, измѣрваный, тягле-
ный; мѣряный, вѣшанный. — *Мѣрижъ*
улицы-тъи, пѣтища-та, скытаеся, лу-
таеся, мыткамъ, ходжъ нагорѣ надоу безъ
работжъ ; тоятѣ плѣщады.

Мѣсалець, у.м. м. отъ мѣсаль.

Мѣсалиникъ, с. м. Мѣсаль за мѣсене хлѣбъ.

Мѣсальця, у.м. ср. отъ мѣсаль. Мѣсалець.

Мѣсаль, с. м. 1) Завивка, съ кождо завив-
вать хлѣбъ за да втаса, да възиде; мѣсали-
никъ. 2) Четвъртито платнище за да ся
увива въ него нѣчто, бохця; платѣкъ боль-
шой для обвѣртыванія въ нѣмъ платѣя
и т. п. 3) Платъ, съ който постилать
софржъ за иадене; скатерть.

Мѣсарина, с. ж. Мома, конато на сватѣжъ за-
мѣсва хлѣбъ отъ засѣвкы-ты; мѣсачка.

Мѣсарка, с. ж. Корыто, копанна за мѣсене
въ него хлѣбъ; ношвы, нѣшвы, мѣшнарка.

Мѣсатникъ, с. м. Мѣдникъ, въ който грѣ-
ють воджъ за да мѣсятъ хлѣбъ.

Мѣсачка, с. ж. Жена, мома мѣсарина.

Мѣсвамъ, гл. мн.-кр. отъ мѣсж; мѣши-
вать.

Мѣсене, с. ср. отъ мѣсж.

Мѣсеница, с. ж. Единъ видъ баница; краж-
никъ.

Мѣствамъ, гл. мн.-кр. отъ мѣстж.

Мѣстене, с. ср. отъ мѣстж.

Мѣстицѣ, у.м. ср. отъ мѣсто. Мѣстце.

Мѣсто, мѣста, с. ср. 1) Пространство-то,
което дръжи едно тѣло; мѣсто. *И за два-*
ма нжъ има тука мѣсто. 2) Дѣто едно
нѣчто всякога си стои, лѣжи или ся на-
мира; мѣсто. *Тури мѣнцы-тъи на мѣсто-*
то имъ. 3) Опредѣлена часть земна или
друго нѣчто; мѣсто. *Лоши, стрѣмжъ мѣ-*
ста. Высоко мѣсто, вѣсина; возвышен-
ность. Намѣрилъ праздно мѣсто въ
книжжъ-тъи и го написалъ. На това мѣ-
сто платно-то е гнило. 4) Дѣто сѣдъ
на работжъ, дѣто слугувамъ, кашина; мѣсто.
Намѣрилъ е добро мѣсто, та да мълчи
и да слуша, да не го изгуби. 5) Земна,
дрѣзнава, краице, крайнина, покрайнина,
страна; земли, край, страна, государствъ.
6) Земна, недвижимъ имоть, дрѣзнава, мюльжъ;
поземъ, угѣды. *Негови-тъи мѣста под-*
скжжжжжж. 7) Разстояние. *Отъ града до*
наше село има три сахатжъ мѣсто.

8) Мѣхурѣтъ, въ който ся ражда чловѣкъ или
животно; баба, бабица, бабино дѣтя, ложе;
блонѣ, мѣсто. — *На мѣста, като нар.*
Намѣсти, не на всяко мѣсто, на нѣкои само
мѣста; мѣстами, въ нѣкоторыхъ мѣстахъ.
— *Хванжъ мѣсто, влѣзе въ работжъ, заслу-*
жи, принесе облажжъ. Не хваща мѣсто,
напраздно, напусто, залудо, нафиле. — Не
му е мѣсто-то, нѣма си мѣсто-то,
не е на врѣмя, не е за-въ тона случай,
нѣма да хване мѣсто; неумѣстно. Се-
га му е мѣсто-то да го кажешъ, сега
му е врѣмя-то, сега му е случай-тъ, сега
му прилича. — Не хващамъ мѣсто и
не мя хваща мѣсто, не ся спирамъ на
едно мѣсто, не ся застаивамъ, не стою мѣ-
ренъ, не мя хваща сѣдга. — Нѣма да
гжъ врьже двѣ на едно мѣсто, не пѣсти,
не дръжи пары, прахосва гы. — Ще ся
хале два пѣти на едно мѣсто, горко
ще ся вае. — Гладенъ поле минува, а
голжъ ни отъ мѣсто не мръда. Който си
не знае мѣсто-то, сѣдира си гащи-тъи.
Камжжжжжж на мѣсто-то си е тяжжжжжж.
Малка е кобылка-та, а за сѣдло мѣ-
сто има. Добръ волжъ отъ мѣсто не из-
лѣзва. Въ пѣ-голѣмо мѣсто да живѣешъ,
пѣ-много умжъ да имашъ. Ржжжж, что обы-
чать да похващатъ, нидѣ мѣсто нѣ-
мать. Незващана дума мѣсто не лови.
Дѣно и мѣсто да не намѣри! Клятва.
Безъ него ни чловѣкжъ, ни Господъ не мо-
же (не е)? Гат. — Мѣсто.

Мѣстицѣ, у.м. ср. отъ мѣсто. Мѣстице; мѣ-
стѣчко.

Мѣстж, ишъ,—стѣль (мѣствамъ), гл. д.
Зимамъ нѣчто отъ едно мѣсто и го прѣна-
самъ на друго; прѣмѣствамъ; перемѣщать,
передвигать. *Мѣстжъ книжжжжжж, столовжжжжжж.*
— *стѣся, 1) гл. възвр.* Промѣнамъ мѣ-
сто-то си; перемѣщаются, перемѣняютъ мѣ-
сто. *Нога ми ся мѣсти, дума ми ся не*
мѣсти. 2) Промѣнамъ день-тъ, врѣмя-то
си, падамся въ другъ день. *Велиденъ ся*
мѣсти. 3) *гл. стр.* Бывамъ мѣстенъ, прѣ-
мѣствамся. — *стеный, прич. стр.* Турна-
ный на друго мѣсто, прѣмѣстваный.

Мѣсж, ишъ,—сѣль (мѣсвамъ), гл. д. 1) Съ
бръканье правѣхъ нѣчто; бръкамъ, забръквамъ,
сбръквамъ, смѣшамъ, размѣшамъ, мѣшжъ;
мѣшѣтъ, перемѣшивать, смѣшивать. *Мѣ-*
сжъ калжъ за грѣнцы. 2) Брашно и воджъ
забръквамъ, та направамъ тѣсто за хлѣбъ;
валить хлѣбы, тѣста. *Мѣсжъ хлѣбъ. Мѣ-*
сила питжъ. 3) Забръквамъ, зимамъ едно
въ мѣсто друго. — *сжси, 1) гл. възвр.* Бръ-
каеся, вѣвираеся, намѣшамся; мѣшѣться,
принимать участіе въ чѣмъ, вмѣшивать-

ся. Не ся мѣси въ работы-ты му. 2) гл. стр. По знаменовието на глагола. — септый, прич. стр — Коато жена не ще да мѣси, весь день (три дни) све. Кога има масло и брашно, и моа баба знае да маково тупманикъ. Каквамо мѣсила, таково ся и измѣсило. Който си мѣси трѣци-ты, изкадаъ му ги сви-нѣ-то. Който ся мѣси съ трѣци-ты, изкадаъ го свиня-ты.

Мѣсяць, с. м. 1) Една дванадесѣта часть отъ години-тѣ; мѣсяць. Голѣмѣи мѣсяць, голѣмѣиъ. Януарий. Малкѣи мѣсяць. Февруарий. Всякой мѣсяць ми плаца, 2) Мѣсячина, мѣсячко, луна; лунѣ, мѣсяцѣ. Гасенъ мѣсяць. Мѣсяць-тъ е на раз-сыпъ; мѣсяць на ущѣрбѣ. Родился новъ мѣсяць, родилася нова мѣсячина; мѣсяць народился.

Лудо младо край горицѣ стои,
Дни си брой, години си клѣне:
Е годинѣ, моа неправино,
Е мѣсяче, турскѣи помощиче,
Всѣжъ нощъ грѣшѣшъ на турци помагашъ,
А менѣка никой не помага. Пѣс.

Свинка ката мѣсяць ся праси. Живо-тъ-тъ му е като мѣсяць: кога пѣленъ, кога празденъ. — Сина риза и бройни-ца, пѣзна съ просо и пшеницѣ и двѣ дюлѣ миризливы? Гат. — Небе-то съ звѣз-ды-ты, слѣнце-то и мѣсяць-тъ. — Кога ста-не затишѣице на мѣсяца, Българе-ти вѣр-вать, че магисници, бродници го свалятъ, та става на кравѣж, кождо доятъ и съ млѣ-во-то ѣ правятъ магии.

На бродѣна сѣди бродница,
Бродница слѣпа слѣпница,
Сѣсъ кракъ е бродѣна запрѣла,
Въ рѣшето събрала звѣзды-ты,
Въвъ скута си мѣсяць снемаше. Пѣс.

Кога види чловѣкъ новѣина мѣсяць на дѣсно, на добро е, а кога го види на лѣво, не е на добро; увидѣтъ народившюся луну съ правой стороны — знакъ счастья, увидѣтъ съ лѣва — знакъ неудачи. Кога видимъ пръвѣ пѣтъ новѣи мѣсяць, трѣбва да хва-немъ нѣчто злато или сребро, та всичко да нѣи врьви наирѣдъ.

Мѣсячина, с. ж. 1) Мѣсяць, мѣсячко, луна; лунѣ, мѣсяцѣ. Изгѣтна мѣсячина-та. 2) Свѣтлина-та, козато нѣи иде отъ мѣсячини-тѣ; свѣтъ лунѣ. Идемъ на мѣсячинѣ. Връвимъ по мѣсячинѣ. 3) Плата, запла-та за единъ мѣсяць; айлакъ; мѣсячное жа-лованье. Плаца му сто гроша мѣся-чинѣ, по сто гроша на мѣсяць. 4) Очи-щение у женскы-ты, което става всякой мѣсяць; женско врѣмя, мѣсяцъ, пране; мѣ-

сячное, платанье. 5) Бѣличко-то въ дѣно-то на поктѣ-то. Който има голѣмѣи мѣ-сячини на поктѣ-то, щѣлъ да стане богатъ. 6) Сипи кръгове около долин-ты клепахи на очи-ты. — Исека да сваля мѣсячинѣ-тѣ, да направи пѣчто певѣз-можно. — Голѣжъ правятъ на новѣ мѣ-сячинѣ, а не на разсыпъ. На едно слѣнце или на единъ мѣсячинѣ спали. Радва ми ся като вѣлъкъ на мѣсячинѣ. Вѣлъбѣся като тиганѣ на мѣсячинѣ. Лициса като голѣжъ кратунѣ на мѣся-чинѣ. Да му играе мѣсячина на гроба! Бѣята.

Мѣсячинка, ум. ж. отъ мѣсячина. Дѣдо слѣнѣице и баба мѣсячинка. Бабо мѣ-сячинко, кажи ми дѣ е татко?

Мѣсячко, с. м. Мѣсяць, мѣсячина, луна; лунѣ, мѣсяцѣ.

Стоянтъ на мѣсяць говори:
Мѣсячко, сѣчо мѣсячко,
Тѣ грѣшѣшъ много високо,
И глѣдашъ много далеко,
Видѣ ли Райнѣ главенѣ. Пѣс.

Мѣсячѣи, — чѣиъ и — чѣиъ, чна, чно, пр. отъ мѣсяць. Мѣсячина свѣтлина. Мѣсячина нощъ. Мѣсячина запла-та.

Мѣтѣлка, с. ж. Болѣсть въ око-то. Бѣла мѣтѣлка, бѣло зрно, бѣло наращение на чрьно-то, на чловѣчи-то на око-то, та му прѣчи да види; мрѣжня, намѣтка, намѣтъ; бѣльмѣ. — Червена мѣтѣлка, кога ся чрьви и срьби око-то.

Бѣжъ, мѣтѣлко, бѣжъ!
Бѣсны пѣета лажѣ;
Който тя вѣтѣръ довиалъ,
Той тя вѣтѣръ и отвиалъ.
Бѣжъ, мѣтѣлко, бѣжъ!

Така баначкы бажѣтъ, кога лѣкувать бо-лѣсть мѣтѣлка.

Мѣтамъ (мѣтвамъ, да мѣтижъ, мѣтиувамъ), гл. д. 1) Връгамъ, врьламъ нѣчто съ рѣ-кѣ или какъ да е; хакамъ, бьзамъ; бро-сѣтъ, кидѣтъ, метѣтъ, швырѣтъ. Мѣтамъ въ . . . ; ввергѣтъ.

Момци-ти камыкъ мѣтажъ,
Момы-ты хоро игражъ. Пѣс.

2) Съ мѣташе поваламъ, врьгамъ на зе-мѣ-тѣ; низвергѣтъ, повергѣтъ. Турѣжъ му кракъ и го мѣтижъ на земѣ-тѣ. 3) Подвръгамъ нѣчто, замахвамъ съ нѣчто да падне въъ друго и да го покрѣе, да го завне; накидывать, набрасывать. Мѣт-нѣжъ дрѣхѣжъ-тѣ на простора. Мѣтѣи въъ мене оше единъ черѣжъ. 4) Турѣамъ, врьгамъ нѣчто въ пѣщъ да ся опече. Мѣ-тамъ хлѣбъ; сажѣтъ въ пѣщъ хлѣбы. 5) За женѣ: раждамъ нѣ на врѣмя; помѣт-

Циганинъ и въ медѣлѣхъ работи, а мѣхъ-тѣ му голъ. На голъ мѣхъ саби не мѣза. Каква е бѣха-та, какъвъ ще е мѣхъ-тѣ ѿ! Колка е мѣха-та, колкъз е мѣхъ-тѣ ѿ.

Мѣшенце, *ум. ср. отъ мѣши.* Мѣшенце.

Мѣшина, *с. ж.* 1) Мѣхъ въ 2-то и 3-то знаменов. *Плѣни си мѣшинѣ-тѣ. Что му е хлѣбъ-тѣ — у мѣшинѣ, что му е дрѣха — на грѣбинѣ.* 2) Мѣшинъ.

Мѣшинѣвый, *въ, ва, во, пр.* Мѣшиняный; кожаный.

Мѣшинѣе, *с. ср. отъ мѣшиниѣ.* Виеше, бой.

Мѣшинѣцъ, *ум. ср. отъ мѣшинѣ.*

Мѣшинѣка, *с. ж.* Кѣзъ, парча мѣшинѣ.

Мѣшинѣця, *ум. ср. отъ мѣшинѣ.*

Мѣшинѣ, *с. ж.* 1) Ущавена, уработена кожа; мѣшина; видѣланная баранья, козлиная кожа. 2) Като *пр.* Мѣшиняный. *Нарами мѣшинѣ дисаги. — Плѣтъ какъ като мѣшинѣ, много какъ; любъ, лубомъ.*

Мѣшинѣѣ, *ишъ, —ишъ, гл. д.* Бѣжъ, дрѣвъъ, дѣвъъ, жулъъ, млатъ, налагамъ, пухамъ, тупамъ, лупамъ, враскамъ; битъ, валить, дуть, катать, колотить, таскать, тузить. —*ижеся, гл. стр.* Бывамъ мѣшинѣе. —*иѣтый, прич. стр.* Битый, дрѣвеный, дѣвеный и проч.

Мѣшинѣяный, *нъ, на, но, пр.* Направеный отъ мѣшинѣ; мѣшинѣвый, мѣшинѣ. — *Мѣшиняны очи, дебели очи, что не мигать, что не зимать отъ ничто, суратѣжъ.*

Мѣшковъ, *с. ж.* Мѣхуница въ 1-то знаменованье.

Мѣшлѣце, *ум. ср. отъ мѣшли.* Мѣшенце.

Мѣшлина, *с. ж.* 1) Мѣхъ въ 3-то знаменованье. 2) Мѣхъ за дръжанье въ него брашно или нѣчто вариво; вулгина, вулина; мѣхъ, бурдюкъ. — *Гладна мѣшлина хлѣбъ не пробира. Сѣта мѣшлина хлѣбъ пробира. На помянъ сѣ сѣтъ мѣшлинѣ не ходи. Сѣ гладнѣ мѣшлинѣ дръва не сѣкжъ. Сѣта му мѣшлина — дѣга му година. Влѣкъ-тѣ отъ мѣшлинѣ не ся бои.*

Мѣшлиника, *ум. ж. отъ мѣшлина.*

Мѣшли, *ум. ср. отъ мѣхъ.* Мѣша.

Мѣшлица, *с. ж.* 1) Чѣсто така ся нарича гайда въ пѣсинѣ-ты; мѣша; волиника

Стоянь ми съ мѣшиниѣ засвири
А Марийка е запригла,
Както ми хора-та игражъ. *Пѣс.*

2) Въ *мн. ч.* мѣшиници: огневи, които кладжъ и прѣскачать на сѣрно заговѣнанье; урбалкы, бубула.

Мѣшличка, *ум. ср. отъ мѣшлица.*

И да ми, кумче, посвиришь
Съ твоѣ-тѣ гайдѣ мѣшиницѣ,
Кумица да ми поигра,
Какъ самодивы игражъ. *Пѣс.*

Мѣшиѣ, *ишъ, —ишъ, гл. д.* Бръкамъ, мѣсѣ, мѣшамъ; мѣшать.

Мѣшиѣ, 1) *ум. ср. отъ мѣхъ.* Мѣшла, малкъ мѣхъ. *Мѣшиѣ за сѣренѣе.* 2) *с. ср.* Гайда мѣшиница. 3) Кормина, кормушка, желудкъ, тумбакъ, тулумъ, мѣшлина, пѣмбе; брюховина, рубѣцъ, мамонъ, оходъ. *Шири ми ся, мѣшиѣ, оти щѣшь наѣдѣшь чюждо прасѣ.* 4) Раст. *Lucoperdon*, гѣба бабинъ пуешъ, бѣбжрукъ, пампуръ, папавица, папушнаръ, прахуница, прахутка, прѣхуда, пувка, пухъ; бѣдѣшка, дождевийкъ, дождевийкъ, дождѣйникъ. 5) Тонка отъ камыкъ, отъ тухлѣ за играње съ пѣжъ на орѣхы; фиска.

Мѣшиѣ и **мѣшиѣва** и

Мѣшиѣвина, *с. ж.* Мѣшина, намѣса, намѣшна въ пѣчто; участвѣе. *У тѣжъ нивѣ нѣмамъ вяче мѣшиѣ. Нѣма мѣшиѣвинѣ у тѣжъ работѣ.*

Мѣшиѣмъ, *гл. д.* 1) Мѣсѣ, мѣшъ, бръкамъ; мѣшать. 2) Мѣшъ, мѣсѣ, смѣшамъ, размѣшамъ, бръкамъ; смѣшивать, перемѣшивать, мѣшать. 3) Бръкамъ, прѣжъ, сѣрѣвамъ, додѣвамъ нѣкому, пѣжъ го на работѣ-тѣ му, бавѣ го; мѣшать, прѣпятствовать. 4) Приказвамъ за нѣкого нѣчто лопе, кога той не е при насъ, та го кудѣ; прѣдумвамъ, корѣ, укоравамъ, осѣждамъ, хуль, кудѣ; порицать, хулить, бранить. —*мѣсѣ, 1) гл. възвр.* Мѣсѣся, мѣшѣся, бръкамся, разбръкамся, смѣшамся; мѣшѣтѣся, смѣшиватѣся. *Овѣнѣ-тѣ нѣ чѣсто ся мѣшѣтѣ.* 2) Мѣсѣся, мѣшѣся, бръкамся, намѣшамся въ нѣчто; мѣшѣтѣся, вѣтѣтѣтѣся, приниматѣ, брать участвѣе въ чѣмъ. *Не ся мѣшѣй дѣто не ти е работа-та.* 3) *гл. стр.* Бывамъ мѣшиѣнъ; мѣшѣтѣся, смѣшиватѣся, перемѣшиватѣся. —*шѣпѣтый, прич. стр.* Бръканый, мѣсеный, мѣшеный; мѣшѣпѣтый. *Мѣшѣна кѣтка, шѣрена, смѣсѣна кѣтка.*

Мѣшѣанѣ, *с. ср. отъ мѣшиѣмъ.*

Мѣшиѣаница, *с. ж.* Буранина отъ земле, отъ копусъ.

Мѣшѣаниѣ, *с. ж.* Мѣша, мѣшава, мѣшѣаниѣ.

Мѣшиѣрка, *с. ж.* Мѣсарка.

Мѣшѣчка, *с. ж.* Конато пуца, прѣиасѣа, думѣ, клюкы за единого, за другого; клюкарка; силѣтѣница, колотѣвка, колотѣрка, колотѣрница.

*Мюдиръ и мюдирниѣ, *с. ж. Т.* Управитель на по-малкъ градъ.

*Мюжде, с. ср. Т. Мужде, даръ, нѣкому, който нѣ е обадилъ нѣкаквѣ радость; мушулукъ. Той взе мюжде-то, той спрѣвари да каже.

Мюждѣнце, ум. ср. отъ мюжде.

*Мюзевиръ и мюзевиринъ, с. м. Т. Клеветникъ, който извръща работы-ты; ябедникъ, клеветникъ.

*Мюзевирликъ и мюзефирликъ, с. м. Т. Мюзевирскы работы; ябедничество, ябеда.

Мюзевирскый, ска, ско, пр. отъ мюзевиръ. Мюзевирскы работы.

*Мюлкъ, с. м. Т. Владовище, иманіе мѣсто или сграда нѣкаква; владане, имоть, земля; недвижимое имущество. Мюлкъ ми е, щъ го правя каквото ми скъмне.

Мюлчець, ум. м. отъ мюлкъ.

*Мюрѣ, с. ср. Т. Птица, патка, която турятъ въ гумѣ или другдѣ за да примамва дивы-ты птицы; кликовѣя утка, пичокъ.

*Мюслиманинъ, с. м. Т. Мюсюлманинъ, който изповѣда Мухамедовѣ-тѣ вѣрѣ, турчинъ; мусульманинъ.

Мюслиманскый, ска, ско, пр. отъ мюслиманинъ. Мюсюлманскый; мусульманскый.

*Мюстешаринъ, с. м. Т. Свѣтникъ.

*Мюсюлманинъ, с. м. Мюслиманинъ.

*Мютевеллиа, с. м. Т. Настойникъ, управитель на имоть вакѣфъ.

Мютевелликъ, с. м. Т. Званіе на мютевеллиа.

Мюхлѣ, с. ср. Т. Раст. *Solanum Lycopersit* п неговый плодъ; домати, френскый патладжанъ; помидори, помадоръ, помѣдамуръ.

*Мюхлѣтъ, с. м. Т. Срокъ.

Молба имъ ся моли
Московска царица:
Мюхлѣтъ да ѿ дадѣтъ
Кож да си сплѣте,
Войска да си сбере. Пѣс.

*Мюхлюзъ, с. м. Т. Мюфлизъ, михлюзинъ, който е западнѣлъ, та не може вяче да си плаща дълговы-ты; банкруть. Ставамъ мюхлюзинъ; обанкрѣчиваться, обанкрѣтъ.

*Мюхюръ, с. м. Т. Михюръ.

*Мюширъ, с. м. Т. Министръ, дръжавный свѣтникъ.

*Мющериа, с. об. Т. Мищюрина: 1) Който купува все отъ единъ купецъ, отъ единъ дюканъ; давалецъ. Имамъ много мющерии. 2) Който купува нѣчто, който дава нѣкаквѣ цѣнѣ за нѣчто и иска да го купи; давалщикъ, купецъ. Азъ съмъ мющериа за тоа конь.

Мждѣница, с. ж. Надѣница, колбаса, кобасица, кобасница, кубаса, кубасница, суд-

жукъ; колбаса. Свилася като мжденицѣ въ копаникъ.

Мждѣничка, ум. ж. отъ мждѣница.

Мждѣный, —дѣнь и —дѣнь, дна, дно, пр. Что хваща полека, бавно; мудный, бавный, тяжкый; медленный, медлительный, мѣшкотный. —дно, нар. Мудно, бавно, тяжко, полека; медленно, медлительно, мѣшкотно. — Мждно ми е, като гл. безл. Тяжко ми е, повдига ми ся, крѣти ми ся; тошнить мнѣ.

Мждо, мжде, мждѣ, мждица, с. ср. 1) Валчиста, твърда частъ, като орѣхъ, при дѣтеродный удъ на мжжеско животное; яйцѣ, ятрѣ. 2) Торбичка, въ която стоять мждѣты; мошна.

Мждрене, с. ср. отъ мждрѣжся.

Мждрѣць, с. м. 1) Мждръ, умѣнь чловѣкъ; умникъ; мудрѣць. 2) Зѣкъ у чловѣка по единъ задъ кѣтници-ты и на двѣ-ты чѣлюсти, израства кѣсно; умникъ; зубъ мудрости.

Мждрость, с. ж. Разумность, благоразумие, благоприличие; мудрость.

Мждрувамъ, гл. ср. Мысля, прѣмыслявамъ, измѣслявамъ; мудрствовать.

Мждруване, с. ср. отъ мждрувамъ.

Мждрый, —дѣръ, дра, дро, пр. 1) Умный, благоразумный; мудрый. 2) Мирный, тихый, кроткий. Мждры дѣца. Мждро хоро, кротко, тихо, благоприлично, не лудинско. —дро, нар. 1) Умно. 2) Мирно, тихо, прилично, смиренно; скромно, смѣрно, чинно. Не стои мждро, мирно. Мждро ходение. —Луди направили, мждри развалили. Пѣ-добръ е съ мждръ да плачешъ, а не съ лудъ да ся смѣешъ. Да тя е страхъ отъ мждръ, а не отъ лудъ. Докль ся мждра намждрила, луда ся наскачала. Единъ лудъ врьла камѣкъ въ кладенець, сто мждри не можть да го извадятъ. Двама луди отъ единъ мждръ по-тяжатъ. Вино-то и мждрый подлудява. Мждрый ся готви отнапрѣдъ за всякога. Който мждро мжчи, той пѣ-добръ говори.

Мждрижся, шися, —рился, гл. об. Стоя мждро, тихо, мирно, смиренно, прилично, почтительно. Мждрися като младъ невѣстѣ (булкѣ). Да станѣ пакъ булкѣ, да видишь какъ щъ ся мждръ.

*Мжждрѣкъ, с. м. Т. Мжждрѣкъ.

Мжждрѣновый, въ, ва, во, пр. отъ мжждрѣнъ. Мжждрѣново дръво.

Мжждрѣнъ, с. м. 1) Дръво *Fraxinus excelsior*, осѣнь, ясѣнь. 2) Раст. дръвце *Ligustrum vulgare*; бирючина обыкновенная.

Мжжѣвница, с. ж. Жена, конато има мжжъ,

Мѣжж, ишь, — жѣль, гл. д. Женьж, задо-
мывамъ женско; выдавать за мужъ.

Хайде Еано, хайде на сватѣж да ходишь,
Брата ке женимъ, сестрѣ ке мѣжимъ. *Пѣс.*

— **мѣжж**, гл. *взвѣр.* За женж, за момж :
знимамъ си мѣжж, женижся, задомилавъся ;
выходить, идти за мужъ.

Въ третѣж гемѣж младъ Стоанъ,
Съ писанъ кавалъ свираше
И у кавала рядаше :
Мѣжжися, мори Петкано,
Дори си млада зелена,
Дори си бѣла червена. *Пѣс.*

— **женѣтѣй**, прич. стр. За момж, за женж :
жененѣтѣй, задоменѣтѣй; замужемъ. *Еа съмъ*
си мѣжена.

Мѣжжѣга, ув. м. отъ мѣжж. Мѣжжѣце.

Мѣжжѣта и

Мѣжжѣтица, с. ж. Жена, конато има мѣжж,
не вдовица; мѣжжѣвница, мѣжжѣтница; за-
мужная.

Мѣжжѣлецъ, ум. м. и мѣжжѣлчя, ум. ср.
отъ мѣжжѣль.

***Мѣжжѣль**, с. м. *Т.* 1) Дупкѣ на стѣнж за
да ся стрѣльж, да ся пушка изъ неж; бой-
ница, бой. 2) На стѣнж-тж на маазж тѣ-
сенъ дльгъ прозорецъ; прозябъ, фенгидъ.

***Мѣжжѣракъ**, с. м. *Т.* Мѣжжѣракъ, копце, су-
лица; копье, пѣка, дрѣтикъ. *Мѣжжѣракъ*
у вѣтѣице не ся крзе.

Мѣжжѣраецъ, ум. м. и мѣжжѣрачя, ум. ср.
отъ мѣжжѣракъ

Мѣжжѣна, с. ж. Мазина, шпшнарка, шпшла на
дрьво кпшарисъ.

Мѣжжъ, с. м. вм. мѣсть.

Мѣжжа, с. ж. 1) Душевно или тѣлесно стра-
даніе; мука. *Трѣпж, носж мѣжж.* 2)
Успіе, зоръ; мука. *Видѣжх голѣмж мѣжж-
кж, доклѣ го направихж.* 3) Мѣжжѣне нѣ-
кого да пзкаже нѣчто; истязаніе, пытка.
Турнамъ нѣкого на мѣжж; подвергать
пыткѣ. Турнжжж го на мѣжж, зехж да
го мѣжжять да каже чтото знае. 4) Курдежъ,
тягоба, сѣжжлетъ; сѣжка. 5) Жигъ, жналъ,
скрѣбъ, тѣжа; грусть, горѣсть печаль. 6)
Мѣсто, дѣто утѣвать души-ты на грѣшны-
ты да ся мѣжжять за грѣховы-ты си; вѣчна
мѣжжа, адъ, пыкъль, пыкло, пекло, джендемъ;
адъ, пекло. 7) Стока, имане, цмоть, до-
бытъкъ; товаръ, имущество, богатство.
Това не е моя мѣжжа.

Тодоръ Тодорки думаше:
Тодорко, булка хубава,
Какъ си съсъ тебе събрахмы,
Хубавж мѣжж стигнахмы :
Злато отъ сребро по-много. *Пѣс.*

— *Вѣчна мѣжжа, пыкъль, пыкло, пекло,*
адъ, джендемъ; адъ, пекло. Лошка жена

— *вѣчна мѣжжа. Кожуто е лошка жена-
та, не му трѣбва вѣчна мѣжжа.—Паднж*
ми мѣжжа, станж ми мѣжжно, тяжко. Пад-
нжло му мѣжжа да живѣе все у чюдждѣ
людѣ. — Ни една наука не бѣва безъ
мѣжж. Безъ мѣжж нѣмж наукж. Навѣжж
една мѣжжа, а отвѣжж двѣ. Всяка
мѣжжа не е довѣка. Заможжѣнж мѣжжѣ
мѣжж не знае. Дѣъ рыбѣ ся пекжтъ на
огниа, една друга си не хвацать вѣрж
на мѣжжѣ-тж.

Мѣжжѣтиа, с. ж. Мѣжжѣтиа.

Мѣжжѣвамъ, гл. д. Мѣжжѣ нѣкого, турнамъ го
на мѣжж; подвергать пыткѣ.

Мѣжжѣване, с. ср. отъ мѣжжѣвамъ. Мѣжжѣне.

***Мѣжжѣка**, с. ж. *Т.* Нѣчто, което нѣкои но-
сятъ на себе съ вѣрж, че то ще гы пазѣ
отъ болѣсть или отъ зло налѣтѣице; аму-
лѣтъ, талисманъ, наузъ.

Мѣжжѣалецъ, ум. м. и мѣжжѣалчя, ум. ср.
отъ мѣжжѣаль.

***Мѣжжѣаль**, с. м. *Т.* Тягло единъ и полови-
на драма.

Прошетало лудо младо низъ село,
Продавало мѣжжѣаль сѣрмж навѣромъ.
Излѣгла ми кѣфиръ Еана хубава,
Да ми купитъ мѣжжѣаль сѣрмж навѣромъ.
Пѣс.

***Мѣжжѣтиа**, пр. неизм. *Т.* 1) За куча : что
мытка по чюдждѣ-ты врата, та лиже пани-
ци-ты. 2) Чловѣкъ мазнижъ.

Мѣжжѣвамъ, гл. мн-кр. отъ мѣжжѣ; мѣжжѣвать.

Мѣжжѣжъ, с. м. Останжла утайка на дьно-то
на сѣджъ отъ нѣчто мѣжжно, мѣжжѣлакъ; осѣ-
докъ, отстой, подѣонж.

Мѣжжѣкъ, с. м. Мѣжжѣкъ.

Мѣжжѣне, с. ср. отъ мѣжжѣ; мѣжжѣне.

Мѣжжѣница, с. ж. Матанъ, мащенница, мѣжжѣ-
ница, мѣжжѣ бито, та му земено масло-то;
брѣканица, бутаница, айрянъ; айрянъ,
арѣянъ, пахтанье. *Който ся е попарилж*
отъ прѣсно млѣко, той духа и мѣжжѣ-
ницж-тж. Муталавися като мухж у
мѣжжѣницж. Да го обычатъ като мухж
у мѣжжѣницж! Вѣятва. — Ракиа мѣжжѣ-
ницж, патоки, подыркы отъ ракжж.

Мѣжжѣничка, ум. ж. отъ мѣжжѣница.

Мѣжжѣнѣжжѣ, ешѣся,—нѣялѣся, гл. об. Мѣжжѣ-
нѣжжѣся, размаивамъся. *Работж-тж ся мѣжжѣ-*
нѣжжѣжжѣ.

Мѣжжѣнѣване, с. ср. отъ мѣжжѣнѣжжѣся.

Мѣжжѣлка, с. ж. Нѣчто водно, мѣжжно, не
быстро; муть. *Рѣка-та тече мѣжжѣлка.*
Това не е вино, а мѣжжѣлка.

Мѣжжѣло, с. ср. Мѣсто, дѣто птица мѣжжѣ най-
ца-та си; положъ.

Мѣжжѣлакъ, с. м. Много мѣжжна вода, голѣ-
ма мѣжжѣлка, мѣжжѣница, мѣжжѣкъ; муть.

Мѣтка, с. ж. Направа за да ся бута въ немъ масло; буталка, бутимъ, бучка, чюралка; мѣсленикъ.

Мѣтница, с. ж. Мѣтилиакъ; муть.

Зѣлъ съмь си съпъ сънувала:
Изтече слънце крѣвно,
Притече водъ мѣтница,
Та Милену у дворъ утече,
Нему отнесе червень подкашникъ,
А менъ бѣлъ лакатникъ. Пѣс.

— *Мѣтница-та го носи*, праздна му е работа-та, вѣтъръ го вѣе на сивъ кобылж.

Мѣтничкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякъ*.
отъ мѣтничий.

Мѣтничий, — тѣнь и — тень, тна, тно, пр.
Нѣ быстрый, нѣ ясный; мутный. *Мѣт-
на вода. Мѣтно вино.*

Не ходи равно на водж,
Не дрынкай мѣнци кованы,
Не троши златы колапы,
Кални сж друми широки,
Мѣтны сж воды дѣбюкы. Пѣс.

*Жяденъ конь мѣтнѣ водж не гляда.
Младость лудость — мѣтна вада. Ще
го отнесе мѣтна-та. Да жь отнесе
мѣтна-та! Клятвы. — Мѣтно, нар.* Не-
быстро; мутно. *Мѣтно ми е прѣдъ очи-
тѣ*, не можъ да видж, не видж ясно, тѣм-
нѣе ми прѣдъ очѣ-тѣ.

Мѣтнѣжес, есея, — нѣбался, гл. об. Мѣ-
тенѣжес.

Мѣтокъ, с. м. 1) Мѣтилиакъ. 2) Мѣто-
лиакъ.

Мѣтолиакъ, с. м. Утайка отъ нѣчто мѣтно;
мѣтокъ, мѣтежъ; осѣдокъ, отсѣой, по-
дѣйки.

Мѣтж, ишь, — тѣлъ, гл. д. 1) За птицъ:
сѣдъ надъ яйца да излупж пилци; излуп-
вамъ, измѣтамъ, извождамъ, квачж, лушж;
сидѣть на яйцахъ, высидживать, насид-
живать, насѣдовать, выводѣть, лупѣть.
*Едни квачка на два полога не мѣти.
Не учи старца да мѣти яйца.* 2)
Врышж нѣчто наскоро, какъ да е; сму-
талавамъ; ганашишь. *Едно носи, друго
мѣти. Мѣтимж нѣчто, да видимж какъ
щемж го измѣтимж. — тжся, гл. стр.*
По знаменованіе-то на глагола. — *Вж водя-
ницж-тж му дяволи мѣтятъ*, запустѣла
е, баталасала е, та не работи вяче. — *Дя-
воли-ти вж него мѣтятъ*, тихъ ся по-
казва, ала е голѣмъ дяволъ.

Мѣтж, ишь, — тѣлъ (мѣтвамъ), гл. д. 1)
Бръкамъ нѣчто, та да ся повдигне утайка-
та въ него и да стане мѣтно, небыстро;
размѣтамъ, разбрѣвамъ; мутѣть. *Мѣтж
водж, вино. Както си мѣтилж водж-тж,
така ж и избистровай.* 2) Правж да

ся скарать нѣком, да ся сирѣбржть, да не
стоять мирни; повдигамъ, разбрѣвамъ, раз-
мѣтамъ, влѣнувамъ, правж смѣтнѣ; воз-
муцѣть, волповѣть, мутѣть. *Дѣ иде все
мѣти умовж-тѣ на хора-та.* 3) Прѣчж,
брѣкамъ, заматавамъ, убрѣкамъ, побрѣкамъ,
смитамъ; запутѣвать. *Мѣтж работж-тж.
Мѣтж го*, не го изучвамъ, а го забрѣк-
вамъ. 4) Бнж, бутамъ, бръкамъ, бучнамъ
масло; битъ, нахтатъ мѣсло.

Той мя рано скорувать,
Да му мѣлж овця-тѣ,
Да му мѣтж мѣло-то. Пѣс.

— *тжся, гл. стр.* Бывамъ мѣтенъ. — *те-
ничий, прич. стр.* По знаменованіе-то на
глагола; мучѣный. — *Мѣтлѣ му водж-
тж*, прѣчять му, бръкать му на работж-тж.

Мѣтнякъ, с. м. Мѣтежъ: 1) Развалено яй-
це; вѣвалокъ. 2) Яйце, босто ся развали,
та не ся излупи отъ него пилъ; запрѣтъжъ,
смѣтжко яйце; запоротжъ, дѣхлое яйцо,
дохлѣцъ, дыхлѣцъ, дохленѣшъ, болтунъ,
вѣвалокъ, хлѣнокъ, жировѣе яйцо, го-
лѣшъ. *Сѣди като квачж на мѣтняци.
Кога дойдешъ у насъ на Велиденъ, цж
ти дамъ мѣтняка.*

Мѣнѣамъ, гл. ср. Казвася за говорене-то на
нѣмъ-тѣ и за говорене на сынъ, кога само
сп мрѣдамы устѣи-тѣ. *Нѣми-ти не го-
ворятъ, а мѣчатъ. Кога спи, чжсто
мѣца.*

Мѣцаніе, с. ср. отъ мѣнѣамъ.

Мѣченіе, с. ср. отъ мѣчнѣж и мѣчнѣжес.

Мѣченикъ, с. м. Който е прѣтърѣлъ мѣ-
ченіе и смрѣть за Христа; мѣченикъ.

Мѣченица, с. ж. Жена, мома мѣченикъ;
мѣченица. *Мѣжж пѣтаница — жема мѣ-
ченица.*

Мѣченическый, ска, ско, пр. отъ мѣче-
никъ; мѣченическій. — *скѣ, нар.* Като
мѣченикъ, като мѣченици-тѣ, съ голѣмы
мѣкы; мѣченически.

Мѣчениця, ум. ср. отъ мѣченикъ.

Мѣчѣтничкы, с. ж. мн. Болестъ дребны
бѣлы прыщичи по языка и уста-та на
малкы бозайничета.

Мѣчѣло, с. ср. Мѣкы, които ся палагать
отъ нѣкого. *Доклѣ нѣма мѣчило, нѣма
и добрило.*

Мѣчѣтелка, с. ж. Жена, мома мѣчителъ.

Мѣчѣтель, с. м. Който мѣчи нѣкого; ни-
латъ; мучитель.

Мѣчничкъ, с. м. Ковчегъ-тъ, въ който нада
и ся събира бранио-то изъ-подъ горшакъ
на водяницж; мѣчникакъ, пода; ларъ.

Мѣчничкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякъ*
отъ мѣчничий.

Мѣчинина, с. ж. и

Мжнотѣ, с. ж. и

Мжнотѣна, с. ж. Мжкотина, мжа, прѣчка, усилие, тяжкота, зорь; трудность, мудрость, неудобносполнимость, препятствіе. *Срѣцѣж голѣмѣж мжнотѣи.*

Мжчѣтый, — чѣть и — чѣнь, чѣна, чѣно, пр.

Что става съ голѣмѣж мжжж, что иска усилие, зорь; нелесный, тяжкый, врылый, замланный; трудный, мудреный, неудобный, мѣтный. *Мжчѣна работа. Мжчѣнъ пжть. — чѣно, нар.* Съ мжжж, съ усилие, съ зорь, нелесно, тяжко; трудно, мудрено, неудобно, мѣтно. *Кокато пчела отхожда надалечь да бере медъ, мжчно ся врыща. Кокато иска Савва, мжчно става. — Мжчно ми е, пада ми мжжж, става ми тяжко, тяжко ми е. Мжчно ми е дѣто не мя послуша.*

Мжчѣпѣтъ, с. м. Мжчѣпѣтъ.

Мжчѣж, ишь, — чѣль, гл. д. 1) Поставямъ, турямъ нѣкого въ мжкы, правѣж го да страда; мучить, истязывать, пытать. *Хванжжж го хайдути и го мжчѣжж да имъ изкаже парѣ-тѣ си.* 2) Не оставямъ нѣкого на мира, беспокожж, грызж, намъ; мучить, беспокоить. *Цѣль день мжчи майкж си за парѣ. Съвѣсть-та му го мжчи за грѣховѣж-тѣ. — чѣжся, 1) гл. вѣзер.* Бѣхтѣся, бѣжся, сплѣжся, напинамъ, чалащисвамъ, глядамъ, залѣгамъ, прилѣжнамъ, труджся; мучиться, стараться, возиться, нарохтѣться, лѣзть изъ кишѣкъ. *Който ся мжчи, той ся и пжчи.* 2) Казвасы за тяжкѣж женж, кога ѣ дойдѣтъ мжкы-ты, болкы-ты за раждане; чувствовать, имѣть потуги, перехваты.

Замжчѣси Божѣ Майка
Отъ Игната до Колядж,
Кога было на Коляда,
Тѣа си роди млада Бога. *Пѣс.*

3) гл. стр. Бывамъ мжчѣнь; мучиться. — чѣпѣтый, прич. стр. Турѣпѣтый на мжкы; мученый. — *Мжчѣсѣ като дяволж. Мжчѣсѣ да поглѣне бѣволж, че едва мужж поглѣнѣжж. Мжчѣсѣ да изкара отъ дѣѣ бабѣ невѣстѣж.*

Мжщѣница, с. ж. Мжщѣница.

Мжщѣничка, ум. ж. отъ мжщѣница. Мало мжщѣница.

Мя, вин. пад. ед. число отъ мѣстоим. азъ, мене; менѣ;

Мявкамъ (да мявѣнж), гл. ср. Мякамъ; мяукать. *Коткѣж-тѣж мявкать.*

Мявканіе, с. ср. отъ мявкамъ. Мяканіе; мяуканіе.

Мявкѣнж, ешь, — нѣль, гл. ед-кр. отъ мявкамъ. Да мявѣнж.

Мязгѣ, с. ж. Мязга.

Мякамъ (мявкамъ, да мявѣнж, мякнுவамъ), гл. ср. Выкамъ мяу, мяу! мявкамъ, мяукамъ, мячж; мяукавъ, мяучить. *Котката мяка.*

Мяканіе, с. ср. отъ мякамъ. Мявканіе, мяуканіе, маченіе; мяуканіе.

Мяканіш, с. м. Раст. сазъ, мякышъ.

Мяквямъ, гл. мн-кр. отъ мякамъ; мяукивать.

Мякнатіе и

Мякненіе, с. ср. отъ мякнж. Омякваніе.

Мякнுவамъ, гл. уч. отъ мякнж. Мяукнுவамъ.

Мякнж, ешь, — нѣль, гл. ед-кр. отъ мякамъ. Да мявкѣнж, да мяукѣнж; мяукнуть.

Мякнж, ешь, — наль, гл. ср. Ставамъ мякъ, омяквямъ; мягчѣть, мякнуть.

Мяко дръво. Раст. *Sorbus aucuparia*, брѣкѣина, вѣзкрушна, калѣна, оскрушна, скорушна, смръдлика; рябина.

Мякотъ, с. м. отъ мякамъ. Мяканіе, мяуканіе; мяуканіе. *Котѣшкѣж мякотъ.*

Мякушѣавость, с. ж. Качество на мякушна-вѣй; нѣга, нѣжность, нѣнѣженность.

Мякушѣавѣй, въ, па, во, пр. 1) Мякѣй, влиса-вѣй; нѣжнѣй, нѣнѣженѣй. 2) Слабѣй, кляка-вѣй, кека-вѣй, кежла-вѣй, кли-павѣй, тромавѣй; слабѣй, безсѣльный, слабохарактерный. *Мжжж-тѣж бѣль мякушѣавъ, та слушѣалъ повѣче женж си.*

Мякушѣаръ, с. м. Орѣхъ съ мякж чѣрушжж, некостѣлѣнж.

Мякѣй, въ, ка, ко, пр. 1) Что ся вдава, кога ся натисне, не тѣрдѣй, не коравѣй; мягѣй. *Мяка пита, мяка постѣла.* 2) Който ся лесно прѣдумва, съгласнава, не опакъ, не инатъ; мягѣй, сговѣрчивѣй, вѣротѣй. *Мякж чловѣкж. Мяка душа.* 3) За вѣрѣмѣ-то: кога не е много студено, кога студѣ-тъ е поспаднѣж. *Вѣрѣмѣ-то е мяко, омякѣж. — Мяко, нар.* По знаменованіе-то на рѣчѣ-тѣж; мягко. — *Има мякѣж очи, срамежливъ е, лесно ся засрама. Мокрѣж ѣ сж полѣж-тѣж, че ѣ сж мякѣж очи-тѣж. — Мяко срьдце,* что ся лесно умилостивнава, смѣлава, милостиво срьдце. — *Мяко като памукж. Мяко-то вѣжже прѣжжюла тѣрдѣж камѣкж. Кована водѣмѣца мяко брашно желе. Мяко ала далеко.*

Мякѣйна, с. ж. Луспы, сламкы, праздни зръна, что изпазѣтъ отгорѣ, кога ся сѣе жито; заборѣна, зуборѣна, опашѣна, почѣнкы, плѣва, плѣворъ; мякѣйна, нѣла, пушѣница, плѣвелъ.

Мякѣца, с. ж. Яденіе отъ тѣсто прѣжжено въ шарлаганъ; лангида, тиганица, пѣтулица; родъ блиновъ, пѣшки.

Мякѣчка, ум. ж. отъ мякѣца.

Мякычкый, — чьбъ, чѣа, чѣо, пр. смякч. отъ мякый.

Мякычарь, с. м. Който прави или продана мякыци.

Мякышевина, с. ж. Растение пѣкакво.

Мякынь, с. м. 1) Дрѣво *Acer tataricum*, жешля, жещель, клѣпъ; пѣкленъ, пѣкленъ, клѣпъ татарскій. 2) Раст. мякашъ, сазъ, папуръ.

Мялица, с. ж. 1) Справа жѣбъ съ дрѣвянъ ножъ, съ кождо мѣнѣтъ, крынѣтъ лентъ; дръзалка, дръцалка, мѣналка, мѣница, мѣпецъ, мѣница, трѣлица; мѣло, мѣлка, мѣлица, трѣпѣлка, трѣпѣло. 2) Чюковѣ-ти на теповица; малица, бутъ, тотмакъ; пестъ на валильнѣ.

Мялица, с. ж. Мѣлица, борыто, въ което изтяглювать копоны-ты ницкы отъ стѣбло-то.

Мяпѣць, с. м. Мѣпецъ, мялица въ 1-то знаменование.

Мяпица, с. ж. Мѣлица въ 1-то знаменование.

Мясарица, с. ж. Мѣсто, дѣто продавать мясо, касаница; мяснѣя лѣвка. Кога ся напани пѣсъ на мясарницѣ, или него убий, или мясара обѣси.

Мясарь, с. м. Който продава мясо, касанинъ; мясникъ.

Мяснатый, тѣ, та, то, пр. Что има много мясо, мяснѣй, кръвенѣй, дебелѣй; мяснѣстѣй.

Мясница, с. ж. Мясо заговѣванне.

Мѣсеници, с. м. мн. Дни-ти отъ колядж до сырницѣ; Рождѣственскій мясоѣдъ

Мѣснѣй, — сѣнъ и — сѣнъ, сна, сно, пр. Что има мясо, мяснатѣй; мяснѣой, мяснѣстѣй. Мяснѣ маслинѣ. — Мясо заговѣванне, заговѣванне отъ мясо, заговѣзни за сырницѣ, мясница.

Мѣсо, с. ср. 1) Мяка-та чѣсть отъ тѣло-то на животны, что е отъ мышци; мѣсо. Говѣждо мѣсо; говидина. 2) Дебела-та чѣсть на плода на растениа-та. Мѣсо-то на тѣкѣж, на маслинѣ. 3) Ыстие направено отъ мясо. Печено, варено мѣсо. — Мѣсо-то мирише! Котка-та, кога не стига мѣсо-то казва, че е воляцо. На естѣно мѣсо чорбата не е сладка. Евти-но-то мѣсо и кучета-та не паджѣтъ. Ортакшо мѣсо и кучета-та не паджѣтъ. Мѣсо ми ся не паде, а кръвъ-тѣ не оставамъ. Мѣсо мѣсо паде ли? Мѣсо безъ кости не бѣва. Мѣсо-то съ кости

тѣ ся продава. Самѣ мѣсо дома дошло. На всѣако пиля мѣсо-то не е еднакво. (не ся паде). Това не е коже мѣсо, лѣтъ, лѣтъ! И мѣсо-то имъ въ единъ котелъ не вари. Комишѣска-та котка извала мѣсо-то, а наша-та ся напала (наша-та ся облизва). Който не знае да дере, порѣзва и кожѣ-тѣ и мѣсо-то. Чловѣшко сръдце е отъ мѣсо, та ся прѣвѣща (прѣдумѣа).

Мѣсѣ, ум. ср. отъ мѣсо. Малко мѣсо; мѣсѣ.

Мѣтва, с. ж. Раст. *Mentha crispa* и *Mentha silvestris*, воленика, воленица, дива мѣтва, дивъ гѣозумъ, диво нане, дива мѣрудина, дивъ димлюсъ, жѣбешкѣй гѣозумъ, кайска нана, мѣтвица; мѣта обыкновенѣя на полявѣя мѣта.

Мѣтвика, с. ж. Мѣтчина мѣтвика, раст. *Nepeta cataria*.

Мѣтвица, 1) ум. ж. отъ мѣтва. 2) Раст. мѣтва.

Мѣтвичка, ум. ж. отъ мѣтва.

Мѣтѣжъ, с. м. Буна, повдигъ, джумхуръ; мѣтѣжъ.

Мѣтелица, с. ж. Виѣлица, винавица, врьтуна, мочѣва, хлапавица; метѣль, мѣтѣль, вѣѣлица, вѣѣга.

Мѣтка, с. ж. Птица маница, патица, патка, пловка, шатка, йордечка; утка.

Мѣу! междом. За подражанне кочий вѣкъ, коче мяукане.

Мѣукамъ (мяукамъ, да мяукиж, мяукиувамъ), гл. ср. Мякамъ, мячѣж; мяукавъ.

Мѣуkanie, с. ср. отъ мяукамъ. Мякане, мячене; мяуканѣе.

Мѣукамъ, гл. мн.-кр. отъ мяукамъ.

Мѣукиувамъ, гл. уч. отъ мяукиж.

Мѣукиж, ешь, — ижѣ, гл. ед.-кр. отъ мяукамъ. Да мякиж; мяукнуть.

Мѣчение, с. ср. отъ мѣчѣж. Мякане, мяукане; мяуканѣе.

Мѣчѣж, ешь (да мякиж, мяукиувамъ), гл. ср. Мякамъ, мяукамъ; мяукавъ.

***Мѣзамъ**, гл. ср. Гр. Мѣзамъ, мѣсамъ, приличамъ, пѣж, уйдисвамъ, докарвамъ, омѣнадисѣжъ; походить, идѣти. Мѣза на бацѣж си, прилича на бацѣж си. Не ми мѣза, не ми прилича, не е за менѣ, не иде азъ да го правѣж. — На голъ мѣжъ саба не мѣза. На ти, Пенѣ, гащи, че мѣзатъ на тѣйка.

Мѣзаніе, с. ср. отъ мѣзамъ.

Н. Пятнаесато слово, пятнаесата буква въ Словянскѣ-тѣ азбукѣ, наричано *нашъ*, по старо-то начрѣтаніе **н**, а по ново-то **и** и рѣкописно **н**.

На, прѣдл. Употрѣбавася отдѣлно прѣдъ имена сѣществителны и мѣстоименина и сставенъ съ другы рѣчи: 1) Казвася като отговоръ на въпросы: а) Дѣ? Сложи го на земь-тѣ. Сѣдни на стола. Стояахъ на село. На всякѣ стѣпѣ. б) Кѣдѣ? Отивамъ на цркъвѣ. Ходихъ на Цариградѣ. Качвася на планинѣ-тѣ. Отивамъ на оранѣ, на водѣ, на дрова, на гѣбѣ. Кѣща-та глѣда на изтокѣ. Ходимъ на сватбѣ. Водятъ го на бѣсило. Ходихъ на рѣкѣ-тѣ, на чешмѣ-тѣ, на кладенецѣ. в) На что? Дръжѣ го на рѣцѣ. Носи го на главѣ-тѣ си. Опирамъ на стѣнѣ-тѣ, на тоагѣ. Пишѣ на книгѣ. Окачи го на кукѣ-тѣ. г) Кога? На Велиденѣ, на Петровѣ-денѣ, на пролѣтъ, на есенѣ, на зимѣ, на трѣганіи. д) Какъ? Продавамъ го на тягло. На опакѣ. Говорихъ му на самѣ. Казвамъ го на шѣгѣ. Отиде на пусто. На силѣ го зехъ. На брѣзо го направихъ. е) На кого? Мѣтѣнѣхъ на бацѣ си, прилича на майкѣ си. На тебе ся надѣѣ. 2) Съ винителный падежъ на имена сѣществителны и прилагателны и мѣстоименина замѣнава: а) Родителный падежъ. Мѣжѣ-тѣ на сестрѣ ми; мужъ сестрѣ моѣй. Стока-та на бацѣ ми; имущество отцѣ моего. Братѣ на майкѣ ми; братѣ моѣй матери. б) Дѣтелный падежъ. Кажѣ на брата си, вмѣсто брату си. Помолися на Бога, вм. Богу. Речи на майкѣ си, вмѣсто майцѣ си. Поржчай на Драгана, вмѣсто Драгану. Дай го на мене, вмѣсто менѣ. Казвамъ го на тебе, вмѣсто тебѣ. Поклонися на тогова, вмѣсто томува. 3) Наставиася съ прѣдлозы *взъзъ*, *до*, *по* подырь него, та прави съ тѣхъ сложны прѣдлозы: *на-взъзъ*, *на-до*, *на-по*: Отиде *на-взъзъ* планинѣ-тѣ. *На-до* недѣлѣ, на другѣ-тѣ недѣлѣ. *На-до* годинѣ-тѣ, на другѣ-тѣ годинѣ. *На-до* понедѣлникѣ, на другѣй понедѣлникѣ. *Трѣгѣ на-по* него, подырь него. *На-по* тицѣтѣ, слѣдѣ тицѣтѣ. 4) Съединавася и съ нарѣчна, както съ сѣществителны имена, та прави съ тѣхъ сложны рѣчи, катѣ: *наблѣзо*, *надалѣчѣ*, *нагѣрѣ*, *надѣлу*, *насамѣ*, *натѣмѣ*, *на-*

всѣдѣ, *напѣкѣдѣ*, *наподырь*, *накѣ-со*, *надѣго* и пр., които в. на ряда имъ. 5) Сставенъ съ другы рѣчи прѣдлогъ на показва: а) Дѣйствіи отгорѣ: *настѣпѣмъ* *натискѣмъ*, *накрѣвѣмъ*, *налѣгамъ*. б) Дѣйствіи сврѣшено: *набивѣмъ*, *наваж-дамъ*, *наточвѣмъ*, *напокавѣмъ*, *нахран-вѣмъ*, *надробѣмъ*. в) Дѣйствіи много-кратно: *насичѣмъ*, *навличѣмъ*, *напрѣ-дамъ*, *натѣкавѣмъ*, *насновѣмъ*. г) На-сытъ: *нападамъ*, *напивамъ*, *наспи-вѣмъ*, *наигравамъ*, *наскачѣмъ*, *находѣмъ*. д) Начяло на дѣйствіи: *на-дамъ*. *Мѣшка* *накала* *хлѣба*. *Напивѣмъ*. *Свѣта вода* *ненапита*. е) Дѣйствіи въ малѣтъ стѣпень: *Наболѣва* *мѣ*, *поболѣва* *мѣ* *пѣнѣкога*. *Накуцѣмъ*, *куцѣмъ* *по малѣко*. *Нагорчѣва*, *горчи* *малѣко*. — Ето още нѣ-колко изречениа, отъ които сѣ види упо-трѣбление-то на прѣдлогъ **на**. *На* *денѣ*, *на* *денѣ*, *единѣ* *денѣ* *едно*, *другѣ* *денѣ* *друго*.

Младѣ сака, младѣ зема,
Погодис болникава:
На денѣ треска, на денѣ глава,
За ѣденіе харно ѣде,
За работѣ не работи. Пѣс.

Имамъ *нѣчто* *на* *срѣдце*, *ѣде* *мѣ*, *чопли* *мѣ* *нѣчто* *изѣвѣтрѣ*.

Стояне, сынѣко Стояне.
На мѣсяцѣ дойдѣшь бѣлѣ червенѣ,
На мѣсяцѣ дойдѣшь жѣлѣ зеленѣ,
Дали си при зѣлѣ кѣхѣжъ,
Илѣ имѣшь момѣ на срѣдце. Пѣс.

Боленѣ *на* *смрѣтъ*; *боленѣ* *при* *смѣрти*.
Хвацѣмъ *на* *мѣсяцѣ*, *на* *годинѣ*; *на-*
нимаюсъ *на* *мѣсяцѣ*, *на* *годѣ*. *Врѣмѣ-то*
е *на* *дѣждѣ*, *на* *снѣгѣ*, *приличѣ*, *сочи* *да*
вали *дѣждѣ*, *снѣгѣ*. *Слѣнце-то* *е* *на* *клад-*
не. *Правѣся* *на* *боленѣ*. *Ще* *стане* *на*
пѣпелѣ.

Какъ ся биетъ езеро-то
Какъ ся биетъ отъ брѣгъ на брѣгъ
Такъ ся биетъ мое-во срѣдце. Пѣс.

Стори мѣ, Боже, прѣстори
На сиво, пѣстро гѣлѣбѣ. Пѣс.

Учѣтъ *го* *на* *книгѣ*, *на* *умѣ*. *Кѣлко* *е*
на *голѣминѣ*, *на* *длѣжѣ*, *на* *ширь*? *На*
имѣ *Цѣвѣтко*. *Мирише* *на* *босилѣкѣ*.
Дѣтъ *на* *годинѣ*. *Кѣнѣ* *на* *обѣдѣ*, *на*
гостѣ, *на* *сватбѣ*. *На* *заранѣ-тѣ*, *на*
вечерѣ-тѣ. *На* *гладно* *срѣдце*, *на* *изустѣ*
и *наустѣ*. *На* *силѣ*. *На* *истинѣ*. *На*
здравѣ. *На* *посокѣ*, *на* *имѣтъ*. *Дохожда*
ми *на* *умѣ*. *Возѣся* *на* *кола*, *качѣмъся*

на конь. *Играж на хоро, на книги.* Това е на добро, показва добро, Не е на добро; не къ добру. *На влакно, на косъм.* Дръжж го на ключъ. *Давам на върж.* Заведохъ го на майсторъ.

На, нар. За показване, евъ, ёво, етё, ёто, нато; воть. *На го; воть оиъ. На ги; воть оиъ.* *На чловѣка, когото тръсишъ; воть тотъ чловѣкъ, котораго ты ищешъ.* *На какво трѣбва да ся направи; воть что надо будетъ сдѣлать.*

На, междом. Когато ся подава нѣчто. *На ти парж, та си купи нѣчто. На, та кажъ. На, та ся мажи оттука. На тебѣ, Боже, что ся менѣ не може.*

На, междом. Показва недоумѣние. *На что ся случило. На что ся чуло. На что ся рекло. На что ми ся наде. На что ми ся спи. На что мя боли глава.*

Наагнѣж (да ся), ишь, — нилися. *гл. об. свр.* само въ *мн. ч.* За агнета: да ся онагнать, да ся обагнать много; да ся наагнѣж.

Наайкамъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся навикамъ ай, ай, да айкамъ много, доклѣ можъ; нааукаться.

Найкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Казвася само кога ся говори за дѣца, да ся изсжди въ постылкы-ты си, въ дръхы-ты си. *Дѣтя-то ся наакало. — капый, прич. стр.* Насраный, посраный.

Нааленѣж, ишь, — пилъ, *гл. свр.* отъ наалени́авамъ. Да вапцамъ нѣчто алено, да намажж съ алено. — *пѣный, прич. стр.* Вапцаный, намазаный съ алено.

Наалени́авамъ (да нааленѣж), *гл. д.* Вапцвамъ, боладисвамъ нѣчто алено; намазвамъ, намачквамъ нѣчто съ алено. — *мся, гл. стр.* Бывамъ нааленѣж.

Наамболи́асамъ, *гл. д. свр.* Да амболнасамъ, да болнасамъ, да присадж много; да наболнасамъ, да наашладишж.

Нааргасамъ, *гл. д. свр.* Да аргасамъ много.

Наартисамъ и **наартинѣж**, ешь, — тисахъ, — тисаль, *гл. свр. свр.* Да артисамъ, да артишж много, да изостанж.

Найскамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся находж, да ся наскытамъ, да ся налутамъ, да ся нашлакамъ; шлѣться вдвольт.

Наахамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ахамъ, да охамъ много; да ся наахамъ, да ся наоухамъ.

Наи́хкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся наахамъ, да ся наоухамъ, да ся наоухамъ.

Нааи́ладишж, ешь, — дисахъ, — дисаль, *гл. д. свр.* Да ашладишж, да присадж много, да наамболи́асамъ.

Набабу́вамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да бабувамъ доста, много, доклѣ можъ.

Наба́виж, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ **наба́виамъ**. Да доставж, да принесж; снабди́ть, достави́ть. — *вентый, прич. стр.* Достаненый, принесеный; доставленый.

Наба́виамъ (да **наба́виж**) *гл. д.* Давамъ нѣкому нѣчто, което той нѣма; доставямъ, приносамъ; снабжать, доставлять.

Не можъ, царю, да пѣж,
Че ми злато-то не стига
Монастиръ да си доправж. —
Царь-тъ ж съ имане набави,
Колкото можѣ да носѣ,
И тя выкнѣла, запѣла. *Пѣс.*

Набавямъ си нѣчто, памирамъ нѣчто, което ми е трѣбвало, сдобивамся; приобрътатъ. — мся, гл. възвр. и стр. Бывамъ набавенъ.

Наба́вание, *с. ср.* отъ **наба́виамъ**.

Наба́грювамъ (да **наба́грюж**), *гл. д. 1)* Багрьж много, набойдисвамъ, навапсамъ; перекра́шивать, накра́шивать. *2)* Вапсамъ, намацвамъ съ нѣчто багрьно, червено. — *мся, гл. стр.* Бывамъ набагренъ.

Наба́грюване, *с. ср.* отъ **наба́грювамъ**.

Наба́грюж, ишь, — риль *гл. свр.* отъ **наба́грювамъ**. Да набоадишж, да навапсамъ; перекра́снить, накра́снить. — *грентый, прич. стр.* Намацаный съ багрьно, съ червено.

Наба́дамъ (да **набодж**), *гл. д.* Набождамъ.

Наба́дане, *с. ср.* отъ **наба́дамъ**.

Набаданосамъ, *гл. свр.* Да бадапосамъ много.

Наба́дина, *с. ж.* Набадина: *1)* Дѣга вила, съ кожто вдигать снопе, та правять копши. съ кожто зашюмывать нѣчто. *2)* Вила съ правы роговы.

Наба́дина, *с. ж.* Набадина.

Наба́йвамъ (да **наба́ж**), *гл. д.* Съ баане прѣдри́чамъ, прѣдсказвамъ, палучвамъ нѣчто; навра́жювамъ, навра́чювамъ; навора́живать, напѣнти́ывать. — *мся, гл. възвр.* Баж много, доста; да ся навра́жювамъ, да ся навра́чювамъ.

Наба́йване, *с. ср.* отъ **наба́йвамъ**.

Наба́камъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да бакамъ доста, да ся набацамъ, да ся нацѣлувамъ.

Наба́ламъ, *гл. д. свр.* Да набарамъ, да наипамъ. — *ланый, прич. стр.* Набараный, наипаный.

Набали́й (да ся), — пѣлося, *гл. свр.* отъ **набални́авася**. Да домжчѣе, да дотягне, да стане тѣжно.

Набални́авася (да ся **набали́й**), *гл. безл.* Съ мѣстоп. *ми*, *набалнава ми ся*: става ми бажно, тѣжно, домжчѣва ми, дотягва ми.

Стояну му ся нажали,
Нажали, оше набални,
Сьднх Стоянъ да плаче. *Пѣс.*

Набални́вание, с. ср. отъ набални́вася. **Наба́носамь** (да ся) и

Наба́ниамь (да ся), гл. *вззер.* Да ся банос-
вамь, да ся банамь доста, да ся нажжж.

Наба́рамь, гл. *свр.* отъ набар́вамь. Да на-
пи́вамь, да набаламь, да намѣрж.—**рантйй**,
прич. стр. Напи́пантйй, набалантйй, намѣ-
рентйй.

Набар́вамь и **наба́рувамь** (да набарамь),
гл. д. 1) Съ баранне нами́рвамь нѣчто, нѣ-
кого, напи́вамь. *Набарахъ го въ тѣмни-
мъ-тж.* 2) Намирамь, напи́вамь, заставамь
нѣкого нѣждѣ. *Набарахъ ги като тие-
хъ вино, като крадахъ.* — **мся**, 1) гл.
стр. Бывамь набаранъ, напи́вася. 2)
Въ *свр. видѣ.* Да ся надырж, да ся на-
тржж, да ся набржжж; наискиваться.

Набар́вание и **наба́рувание**, с. ср. отъ на-
бар́вамь. Напи́вание.

Наба́скамь, гл. *свр.* отъ набас́квамь. Да
набжж.—**скантйй**, *прич. стр.* Насе-
чентйй.

Набас́квамь и **набас́кувамь** (да набаскамь),
гл. д. Съ басканне нарѣзvamь нѣчто на
много мѣста, на кжсовы; насичамь. *На-
баскажъ прага на врата-та. Набаскажъ
мясо-то.* — **мся**, 1) гл. *стр.* Бывамь на-
басканъ. 2) гл. *вззер.* само въ *свр. видѣ.*
Да баскамь много, доста.

Набас́квание и **набас́кувание**, с. ср. отъ
набас́квамь.

Наба́стишжж, ешь, — тѣсахъ, — тѣсаль,
гл. д. *свр.* Да бастишжж много, да напеча-
тамь, да нащампосамь.

Наба́ткамь, гл. *свр.* отъ набат́квамь. Да
налучжж, да налучкамь, да улучжж.—**кантйй**,
прич. стр. Налучентйй, налучкантйй, улуч-
чентйй.

Набат́квамь и **набат́кувамь** (да набат-
камь), гл. д. Съ батканне сполучvamь нѣчто;
налучвамь; уга́дывать,

Набат́квание и **набат́кувание**, с. ср. отъ
набат́квамь. Налучвание.

Наба́цамь (да ся), гл. *вззер. свр.* Да ба-
цамь досыта, да ся набакамь, да ся наца-
лувамь.

Наба́жж, ешь, — ба́лахъ — ба́налъ, гл. *свр.*
отъ набай́вамь. Да навражж, да наврачу-
вамь; наворожѣть, нашептѣть.

Наба́ржж, ешь, — бра́хъ, — бра́лъ, гл. *свр.*
отъ набай́рамь; набратъ—**брантйй**, *прич.*
стр. По знаменованне-то на глагола.

Набай́вамь (да набайж), гл. д. 1) Съ бпе-
ние накарвамь нѣчто да пде навжтрѣ, да
влѣзе; забивамь, вбивамь, нагнитами, за-

гнитами, натѣкvamь, затѣкvamь; бить,
вбивать, вколѣчивать. 2) Вбивамь, заби-
вамь много нѣчто нѣждѣ, наковавамь; на-
бивать, наколѣчивать. *Набивамь пиронъ
по стѣнѣ-тж.* 3) Вбивамь нѣчто да влѣзе
по-навжтрѣ, та да се затягне, да крѣпи;
начюкvamь, наковавамь; набивать, наго-
нять, осаживать. *Набивамь обржчи-тъ
на бжчжж; нагонять, набивать обручи
на бжчку. Набихъ топориче-то на брад-
вж-тж; насадить топоръ на топориче.*
4) Бжж, тѣпжж, тупамь нѣчто да стане
по-кораво, по-гжсто, по-набито; плотнить.
Набито платно, набитъ пжтъ. 5) На-
трѣтvamь, подбивамь, охлужvamь; наминать,
набивать. 6) Бжж нѣкого добрѣ; натуп-
вамь, нашибvamь, навраскvamь, напраскvamь,
наблѣскvamь, налагамь, напластавамь, на-
жюлvamь, начесvamь, намѣстvamь нѣкому ко-
калы-ты; отколѣчивать, отдувать, откѣ-
тывать, отщелкѣть, отвалѣть, нахлѣпать,
нагвоздѣть, вѣдрать, нагрѣть бока. 7)
Убивамь, утревvamь много нѣчто; натреп-
вамь. — **мся**, 1) гл. *вззер.* само въ *свр.*
видѣ. Да ся бжж доста; надраться. 2)
Натѣкvamь, набождамь, забивамь на нѣчто
остро. *Набихъ на пиронъ, на трѣнь.*
3) гл. *стр.* Бывамь набить по знамено-
вание-то на глагола. — *Набивамь пушжж,
плѣнжж ж; зарядѣть ружѣ.*

Тодорка подж налива,
Цане си пушжж набива. *Пѣс.*

*Набивамь нѣкого на колъ, натѣкvamь го
на колъ да ся мжчи и тамъ да умре; по-
сажѣть на колъ.*

Та па Минушна хванжжл,
Минушна младж войводж,
Живъ го сж на колъ набили. *Пѣс.*

— *Набивамь нѣкому нѣчто въ главж-
тж, чжсто тѣкvamь, разправямь, повта-
рямь нѣкому нѣчто да го разбере, да го
запомни; вбить въ голову, въ толкъ. —
Набивамь нѣкому нѣчто въ очи-тъ,
натѣкvamь му за нѣчто, подказvamь му го,
въвирамь му го въ очи-ты, вадж му очи-ты
съ него.*

Набай́вание, с. ср. отъ набай́вамь. По зна-
менованне-то на глагола; битіе, битѣ, на-
сѣдка, наминка, нагонъ. *Набиванне колѣ;
бѣйка свай.*

Набай́камь, гл. д. *свр.* Да бжжж много, да
накатурамь.

Набай́рамь (да набѣрж), гл. д. 1) Съ бранне
натрупvamь нѣчто нѣждѣ, на купѣ, или въ
сждѣ; събирамь, собирамь; собирѣть, сби-
рѣть, набирѣть. *Набирамь черешы, гроз-
дѣ орѣхы.* 2) Натрупvamь; накопѣть,
вербовѣть. *Набирамь парж, имотъ; на-*

копѣять дѣньги, имущество, огребать дѣньги. *Набирамъ хора за нѣчто*; вебовать. 3) Набирамъ платъ на шивъ нѣчто да стане кждо, набръчывамъ; набирать склѣдки. 4) За ранж: берж гной, гнойсавамъ, отичамъ, забирамъ; нагнаиваться, нарывать. — мся, 1) гл. *взвер.* Натручивамся, навалиамся, собирамъ много, навалица; набираться, набраживать. 2) За платъ, за ницкы: нагрывамся, обтягамся, сгрывамся. *Шатакъ-тъ, вкже-то ся набира, като ся намокри.* 3) гл. *стр.* Бывамъ набранъ по знаменованіе-то на глагола. — *Набрахся грѣхъ, нагрѣшихъ; нагрѣшить.* — *Набрахся надовъ и тжжъ, надоввахъ, тжгувахъ много.* — *Да бераше всяка муха медъ, брымбаръ-тъ бж наймного набралъ. Кога падне дрьво-то, всякой си набира дрьва. Кой отбира, той набира. Помощь тръсикъ, марасъ набрахъ — прости. Набрались като коткы на сѣрене. Набрались като орлы на мрьжж.*

Набіраше, с. ср. отъ набірамы.

Набірка, с. ж. Набрано на дрѣхъ, на нѣчто друго, гьнка; борты, сборы, склѣдки, сгибы.

Набіркамы (да ся), гл. *взвер. свр.* Да биркамъ доста, да ся надырж, да ся натрѣсж, да ся натражж, да ся натѣрамъ.

Набитый, тѣ, та, то, прич. като пр. 1) За тѣканъ: натѣканый чясто, гжето; набитый. *Набито платно; полотно лубъ лубомъ.* 2) Натѣканый. *Набитъ пжтъ. Набита торба.* 3) Здравый, якый, наспованый; плотный. *Набитъ чловѣкъ.* — то, нар. Едно до друго, на тѣсно, натѣкано; плотно, туго, гжето.

Набичвамъ и набичюнамъ (да набичж), гл. д. Набичамъ, бичж много, накатурвамъ, наповаламъ.

Набичваніе и набичюваніе, с. ср. отъ набичивамъ.

Набичж, ишь, — бичиль, гл. свр. отъ набичивамъ. Да накатурж, да наповалж.

Набичж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ набичивамъ; напилить дѣски. — чентый, прич. *стр.* Избиченый. *Набиченъ дѣски.*

Набичамъ (да набичж), гл. д. Набичивамъ.

Набичамъ (да набичж), гл. д. Убичивамъ, пзбичивамъ много дѣскы. — мся, 1) гл. *взвер.* Бычж доста. 2) гл. *стр.* Бывамъ набичеж.

Набичаніе, с. ср. отъ набичивамъ.

Набичж, ешь, — билъ, гл. свр. отъ набивамъ. 1) Да забичж, да вбичж, да нагнетж, да загнетж, да натѣчж, да затѣчж; вбить, вколотить. 2) Да наковж; набить, на-

лотить. 3) Да начюкамъ, да наковж, да нагнетж; набить, нагнать, насадить, осладить. 4) Да нагупамъ, да натѣчж, да насновж; уплотить. 5) Да подбичж, да натрѣж, да охлужж; намить, набить. 6) Да нагупамъ, да нашинбамъ, да навраскамъ, да напраскамъ, да наблѣскамъ, да наложж, да напластж, да нажюжж, да наченжж; отколотить, отдуть, откатить, отщелкать, отвалить, нахлѣпать, нагвоздить, видрать, отутюжить. 7) Да натренж. — битый и — биченый, прич. *стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Наблагослѣивамъ (да ся), гл. *взвер. свр.* Да благославивамъ доста.

Наблагословиж, ишь, — виль, гл. д. свр. Да благословиж много, мнозинж.

Наблагувамъ (да ся), гл. *взвер. свр.* Да благувамъ досыта.

Наблажжж (да ся), ишь, — жился, гл. *взвер. свр.* Да блажж доста.

Наблажж (да ся), ишь, — нился, гл. *взвер. свр.* Да ся настрѣжж, да ся подкустры на нѣчто.

Наближжж, ишь, — жиль, гл. свр. отъ наближивамъ. Да наближж, да приближжж; приближиться.

Наближжж (да ся), ешь, — близажж, — блізаль, гл. *взвер. свр.* Да ближжж досыта.

Наближивамъ (да наближж и да наближж), гл. *ср.* и *д.* Дохождамъ близо, приближивамъ, пристигаю; приближаться. *Наближава Велидень. Наближава да ся сержи. Наближжжж село-то.* — мся, гл. *взвер.* Наближивамъ, приближиваюся; приближаться.

Набліжичко, нар. смякч. отъ наблизо.

Наблізо, нар. Близо до, около, недалечъ отъ; вблизъ, блізко. *Наблізо е кжцата нж.*

Наближж, ишь, — зиль, гл. свр. отъ наближивамъ. Да наближж, да приближжж; приближиться. *Наближи село-то.*

Наблудувамъ (да ся), гл. *взвер. свр.* Да блудувамъ доста, много, колкото ми ся ще, докѣ можж.

Наблѣболж (да ся), ишь, — лился, гл. *взвер. свр.* Да блѣболж доста.

Наблѣвамъ, гл. свр. отъ наблѣивамъ. Да наблювамъ. — вантый, прич. *стр.* Наблювантый.

Наблѣивамъ и наблѣивувамъ (да наблѣивамъ), гл. д. Наблюивамъ.

Наблѣскамъ, гл. свр. отъ наблѣскамъ.

1) Да натѣкамъ, да нагнетж, да набичж, да натолкатъ, набить. 2) Да натуріамъ, да натѣкамъ, да набухамъ; набухать. 3) Да набижж, да нагупамъ, да навраскамъ, да на-

млатж, да намѣшинж, да напухамь; отка-
тѣть отутѣжить. — скантѣй, прич. стр.
1) Натыкантѣй, нагнетенѣй, набитѣй, на-
тыкантѣй; набѣлкантѣй, набѣтѣй. 2)
Набитѣй, натупантѣй, навраскантѣй, напу-
хантѣй, намлатенѣй; отутѣженнѣй.

Наблѣскамь и наблѣскувамь (да наблѣс-
камь), гл. д. 1) Съ блѣскане накарвамь
нѣчто да иде навѣтрѣ; натыквамь, нагни-
тамь, набивамь, натѣквамь; натѣлковать,
набивѣть. 2) Натурвамь, натыквамь, на-
бухвамь. *Наблѣска много дрѣва въ пе-
щѣ-тѣ, и сега не гори.* 3) Набивамь, на-
тупвамь, навраскамь, напраскамь, напу-
хамь, намлатвамь; откатѣть, отутѣжить.
— мся, 1) гл. *взвѣр.* Нанадамся, напивамся
добрѣ; натыквямся, натѣквямся, напрас-
квямся. 2) гл. стр. Бывамь наблѣсканъ по
знаменованіе-то на глагола.

Наблѣсканіе и наблѣскуваніе, с. ср. отъ
наблѣскамь.

Наблѣгамь (да наблѣгнж, наблѣгнувамь),
гл. д. 1) Поваленъ опирамь на нѣчто, об-
лѣгамь; налегѣть. 2) Натискамь, налѣгвамь
нѣкого, нѣчто; давить. — мся, 1) гл.
взвѣр. Облѣгамся, опирамся на нѣчто, на-
тискамся, лѣгамъ възъ нѣчто; опирѣться
на что, навалѣваться, налегѣться. 2) гл.
стр. Бывамь наблѣгнжъ по знаменованіе-
то на глагола.

Наблѣганіе, с. ср. отъ наблѣгамь и на-
блѣгамся.

Наблѣгнувамь, гл. уч. отъ наблѣгнж.

Наблѣгнж, ешь, — нжлѣ, гл. свр. отъ на-
блѣгамь. 1) Да облѣгнж, да опрж; налѣчъ.
2) Да налѣгнж, да натиснж, да притиснж.
— нжтѣй, прич. стр. 1) Облѣгнжтѣй,
опрѣнѣй. 2) Налѣгнжтѣй, натиснжтѣй,
притиснжтѣй.

Наблѣжж (да ся), ешь, — лѣжался, гл. *взвѣр.*
свр. Да блѣжж доста; наблѣжжтѣся.

Наблѣювамь, гл. свр. отъ наблѣювамь.
Да наблѣювамь, да ублѣювамь, да нацапамь съ
блѣючъ. — вантѣй, прич. стр. Наблѣю-
вантѣй, нацапантѣй съ блѣючъ; наблѣюван-
нѣй.

Наблѣювамь и наблѣюувамь (да наблѣю-
вамь), гл. д. Наблѣювамь, нацапвамь, на-
мацвамь нѣчто съ блѣючъ, ублѣювамь; на-
блѣювывать. — мся, 1) гл. *взвѣр.* Наблѣю-
вамся, нацапвамся, намацвамся съ блѣючъ,
ублѣювамся. 2) Блѣювамь много; наблѣю-
вывать. 3) гл. стр. Бывамь наблѣюванъ,
ублѣювамся, наблѣювамся.

Наблѣюваніе и наблѣюуваніе, с. ср. отъ
наблѣювамь.

Наблѣждѣж (да ся), ешь, — даѣался, гл.
взвѣр. свр. Да блѣждж, да блѣждж доста,

да ся находж, да ся наскѣтамь, да ся на-
лутамь.

Наблѣдослѣвж (да ся), ишь, — вѣлся, гл.
взвѣр. свр. Да блѣдослѣвж доста.

Набѣбвамь (да набѣбжж), гл. ср. Набѣб-
вамь.

Набогѣвамь (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да бо-
гувамь доста.

Набѣдвамь (да набѣджж), гл. д. Набадамь,
набождамь.

Набѣдѣкамь, гл. д. свр. Да нашіжж какъ
да е; накропѣть.

Набѣдка, с. ж. Вѣлица, вѣлушка, вѣлка,
набѣдно, бунела, фѣркулица, пантарула;
вѣлка.

Набѣдно, с. ср. 1) Набѣдка. 2) Набѣднѣ.

Набѣднѣ, с. ж. Дѣлга вѣла, набѣднѣ, на-
бѣнна, набѣдъ.

Набѣдчица, ум. ж. отъ набѣдка; вѣ-
лочка.

Набѣдъ, с. м. Подвѣрганіе думж възъ нѣкого,
бѣдъ, надумка; задѣваніе словѣми. *Не*
може да си отвори очи-тѣ отъ набѣдъ.

2) Вѣла набѣднѣ.

Набѣджж, ешь, — бѣдохъ, — бѣлъ, гл. свр.
отъ набѣждамь и набѣдамь. 1) Да на-
дупчж, да издупчж; наколѣтъ, исколѣтъ.
2) Да навтыкамь, да накачж, да заплжж;
наколѣтъ, нашілѣтъ. 3) Да убѣджж, да
натѣгнжж, да нанѣжж; наколѣтъ. 4) Да
побѣджж, да понѣгнжж, да покаржж. 5) Да
докачж, да бѣджж. — дѣнѣй, прич. стр. 1)
Надупченѣй, издупченѣй; наколѣтѣй, ис-
колѣтѣй. 2) Навтыкантѣй, накаченѣй, за-
плѣненѣй; наколѣтѣй, нашілѣненѣй. 3)
Убѣденѣй, натѣгнжтѣй, нанѣжантѣй; на-
колѣтѣй, убѣлѣтѣй.

Набѣждамь (да набѣджж), гл. д. Набадамь,
набѣдамь: 1) Бѣджж нѣчто на много мѣста;
надупчвамь, издупчвамь, продупчвамь; на-
калѣывать, исколѣывать. 2) Забѣждамь нѣ-
дѣ много нѣчѣта; навтыквамь, накачвамь,
заплѣювамь; накалѣывать, нашілѣывать. 3)
Убѣждамь, нанѣжжж, натѣкжжж; накалѣ-
ывать. 4) За растѣнѣя-та: подкачжж да
нѣгнжж; прокаржжж, покаржжж, побѣжжж,
понѣжжж. *Трѣва-та е набѣла, цвѣтѣ-
то набѣло.* 5) Докачжж нѣкого съ думжж,
сторжжж набѣдъ; задѣвѣть словѣми. — мся,
1) гл. *взвѣр.* Убѣждамся, нанѣжжжж, на-
тѣкжжжж; накалѣывѣтѣся. 2)
гл. стр. Бывамь набѣденъ по знаменова-
ніе то на глагола.

Набѣжданіе, с. ср. отъ набѣждамь. Наба-
даніе.

Набѣжнѣй, — жѣнѣ и — жѣнѣ, жнѣ, жно,
пр. Който почита Бога, пази црѣковнѣ-тѣ
нарядѣ, благоговѣйнѣй; набѣжнѣй.

Набозáвамь (да набозáж), *гл. д.* Надо́ивамь, нахраивамь съ бозжъ.

Не ми е жалъ за любя,
Лю ми е мило, пай-мило,
Мажко-то дѣти малечко,
Кой ке го него повис,
Кой ке го него залюля,
Кой ке го него набозае. *Пѣс.*

— *мси, гл. възвр.* Бозаж досыта, насыщамся да бозаж; насыщываться.

Набозáвание, *с. ср.* отъ набозáвамь и набозáвамся.

Набозáж (да ся), *мси, — залси, гл. свр.* отъ набозáвамся; насосаться.

Набой, *с. м.* 1) Болка, чирей, отекло отъ патрътено, отъ много ходене. 2) Вила съ желѣзны палци, бодлы.

Набойдѣсвамь и **набойдѣсувамь** (да набойдѣшижъ), *гл. д.* Бойдѣсвамь много, набонадѣсвамь, набагрювамь, навансвамь; **накрáшивать**, **перекрáшивать**. *Набойдисахъ ми много райца. — мси, гл. стр. и възвр.* Намачквямся съ божъ, вансвамся; **накрáшиваться**.

Набойдѣшижъ, *мси, — дѣсахъ, — дѣсаль, гл. свр.* отъ набойдѣсвамь. Да набонадѣшижъ, да набагрюжъ, да навансамъ; **накрáсить**, **перекрáсить**. — **дѣсантый**, *прич. стр.* Набонадѣсантый, набагреный, навансаный; **накрáшенный**, **перекрáшенный**.

Набоклѣчжъ, *мси, — чилъ, гл. свр.* отъ набоклѣчвамь. Да направжъ боклукъ нѣйдѣ; **накостить**, **насорить**, **пересорить**. — **ченый**, *прич. стр.* насорѣнный.

Набоклѣчнамь (да набоклѣчжъ), *гл. д.* Направнамь, нанаснамъ нѣйдѣ боклукъ; **насаривать**, **накащивать**. — *мси, гл. стр.* Бывамъ набоклеченъ; **насариваться**.

Набоклѣчаніе, *с. ср.* отъ набоклѣчнамь.

Наболѣва, *гл. безл.* Поболѣва; побáливаетъ. *Наболѣва мя глава, поболѣва мя, боли мя малко.*

Наболѣдувамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да болѣдувамь много, доста. *Тажъ зимжъ ся наболѣдуважъ, болѣдувахъ много.*

Наболѣсамь, *гл. д. свр.* Да боласамь много.

Набóчвамь и **набóчювамь** (да набóчжъ), *гл. д.* Набучвамь, забучвамь, побивамь, набивамь, натыквямъ; **водружать**, **втыкать**.

Тога си Стоанъ отиде
Въ зеленъ горжъ буковъ
И аланъ байрякъ набочнъ,
Че ся юнапкъ провыкнъ:
Събирайтеся юнаци! *Пѣс.*

— *мси, гл. стр.* Набучвямся, забучвямся, побивамся, набивамся, натыквямся; **водружаться**, **втыкаться**.

Набóчваніе и **набóчюваніе**, *с. ср.* отъ набóчвамь.

Набóчница, *с. ж.* Дрѣха пѣкаква у Дебьреко.

Набóчжъ, *мси, — чилъ, гл. свр.* отъ набóчвамь. Да набучжъ, да забучжъ, да побижъ, да набижъ, да натыкнжъ; **водрузить**, **воткнуть**.

Набонадѣсвамь (да набонадѣшижъ), *гл. д.* Набойдѣсвамь.

Набраждѣнамь, *гл. ср.* Браждъ по малко, нагнаивамь.

Набраздѣжъ, *мси, — дѣлъ, гл. свр.* отъ набраздѣвамь. Да набрѣзджъ, да набрѣзнжъ; **набороздить**, **избороздить**. — **дѣптый**, *прич. стр.* Набрѣзденый, набрѣзненый.

Набраздѣвамь (да набраздѣжъ), *гл. д.* Направнамъ, изкарвамъ много бразды на нѣчто; **набрѣздавамь**, **набрѣзнавамь**; **наборáзживать**, **изборáзживать**. — *намся, гл. стр.* Бывамъ набразденъ, набрѣздавамся, набрѣзнавамся.

Набраздѣваніе, *с. ср.* отъ набраздѣвамь. Набрѣзнаване, набрѣзнаване.

Набрáнтый, *лѣ, на, по, 1) прич. стр.* отъ набѣржъ. 2) *пр.* Сбръчканый, набръчканый; **бористый**. *Набрана дрѣха, набръчкана. Сухо набрано лице, сбръчкано.*

Набранѣжъ, *мси, — нѣлъ, гл. д. свр.* Да забранжъ, да завлѣжъ орано; **наскородить**, **наборонить**.

Набрашнѣвжъ, *мси, — вилъ, гл. свр.* отъ набрашнѣвамь. Да набрашнжъ, да напрашжъ съ брашно; **намучить**. — **вентый**, *прич. стр.* Набрашненый.

Набрашнѣвамь (да набрашнѣвжъ), *гл. д.* Набрашнавамъ, напрашвамъ съ брашно. — *мси, гл. стр. и възвр.* Набрашнавамся, напрашвямся съ брашно.

Набрашнѣваніе, *с. ср.* отъ набрашнѣвамь. Набрашнаваніе.

Набрашнѣжъ, *мси, — нѣлъ, гл. свр.* отъ набрашнѣвамь. Да набрашневжъ, — **пѣптый**, *прич. стр.* Набрашневеный.

Набрашнѣвамь (да набрашнѣжъ), *гл. д.* Набрашневамъ.

Набрашнѣваніе, *с. ср.* отъ набрашнѣвамь. Набрашневаніе.

Набрѣчвамь и **набрѣчювамь** (да набрѣчжъ), *гл. д.* Обричвамъ, избричвамъ мнозинжъ; **перебривать**.

Набрѣчваніе и **набрѣчюваніе**, *с. ср.* отъ набрѣчвамь.

Набрѣчжъ, *мси, — чилъ, гл. свр.* отъ набрѣчвамь; **перебрить**.

Набрóдвамь и **набрóдувамь** (да набрóджъ), *гл. д.* Съ бродене палитамъ на нѣчто. *Набрóдвамъ на нѣчто; находить на что. — мси, гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да брóджъ досыта, да ся находжъ.

Набрѣдваніе и набрѣдуваніе, *с. ср.* отъ набрѣдвамъ.

Набрѣдѣ, *ишь*, — дѣлъ, *гл. свр.* отъ набрѣдвамъ.

Наброѣѣ, *ишь*, — бройѣ, *гл. свр.* отъ наброѣивамъ. Да начетѣ, да отброѣ; насчитѣ, отсчитѣ. — броѣный, *прич. стр.* Начетеный, отброеный; насчитанный, отсчитанный.

Наброѣивамъ и наброѣивамъ (да наброѣѣ), *гл. д.* Съ броение отдѣламъ, онрѣдѣламъ, давамъ едно количество; отброивамъ, начитамъ; насчитывать, отсчитывать. *Наброѣивъ му парѣ-тъгъ въ рѣѣѣ-тъгъ.* — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Броѣ доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ наброенъ; отброивамся, начитамся; насчитываться, отсчитываться.

Наброѣиваніе и наброѣиваніе, *с. ср.* отъ наброѣивамъ.

Набрѣждѣ (да ся), *ишь*, — дѣлся, *гл. възвр. свр.* Да ся забрѣждѣ, да ся зачервѣ; покрѣсѣтъ.

Набрѣлвамъ и набрѣлювамъ (да набрѣлѣ), *гл. д.* Съ бруение набирамъ много, колкото трѣбва; набрусамъ, нашімлювамъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да бруѣѣ доста, да ся набрусѣ, да ся нашімлюѣ. 2) *гл. стр.* Бывамъ набруленъ; набрусамся, нашімлювямся.

Набрѣлваніе и набрѣлюваніе, *с. ср.* отъ набрѣлвамъ.

Набрѣлѣ, *ишь*, — лилъ, *гл. свр.* отъ набрѣлвамъ. Да набрусѣ, да нашімлюѣ. — *лепый, прич. стр.* Набрѣсеный, нашімленый.

Набрѣсвамъ и набрѣсувамъ (да набрѣсѣ), *гл. д.* Набрѣлвамъ, нашімлювамъ. — *вамѣя*, *гл. стр.* и *възвр.* Набрѣлвямся, нашімлювямся.

Набрѣсваніе и набрѣсуваніе, *с. ср.* отъ набрѣсвамъ.

Набрѣсѣ, *ишь*, — силѣ, *гл. свр.* отъ набрѣсвамъ. Да набрусѣ, да нашімлюѣ. — *сепый, прич. стр.* Набрѣсеный, нашімленый.

Набрѣго и набрѣже, *нар.* Набрѣзо.

Набрѣзамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да брѣзамъ доста.

Набрѣзгамъ, *гл. свр.* отъ набрѣзгивамъ. Да напръскамъ, да напръкамъ, да наръсѣ; набрѣзгать, напръскать. — *гантый, прич. стр.* Напръсканый, напръканый, наръсеный; набрѣзганный, напръсканный.

Набрѣзгамъ и набрѣзгивамъ (да набрѣзгамъ), *гл. д.* Напръскамъ, напръкамъ, наръсвамъ нѣчто съ водѣ; набрѣзгивать, напръскивать. — *мѣя*, *гл. стр.* и *възвр.*

Напръскамся, напръкамся, наръсвамся съ водѣ; набрѣзгиваться, напръскиваться.

Набрѣзгваніе и набрѣзгуваніе, *с. ср.* отъ набрѣзгивамъ.

Набрѣзо и набрѣзѣ, *нар.* Набрѣго, набрѣже: 1) Брѣзо, скоро, наскоро, сръдчено, чевръсто; поспѣшно, бѣстро, скоро, наскоро. 2) Изведѣжѣ, непръмыслено, наскоро, какъ да е; наскоро, поспѣшно, наспѣхѣ, опромѣтливо, круто, вкрутъ, на скорую руку. *Станѣ набрѣзо.*

Набрѣскамъ, *гл. свр.* отъ набрѣскамъ. — *скантый, прич. стр.* Натыканый съ бръсканіе.

Набрѣскамъ и набрѣскувамъ (да набрѣскамъ), *гл. д.* Съ бръсканіе натыкамъ, намитамъ нѣчто нѣйдѣ. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ набръсканъ.

Набрѣскваніе и набрѣскуваніе, *с. ср.* отъ набрѣскамъ.

Набрѣбѣлѣ (да ся), *ишь*, — лился, *гл. възвр. свр.* Да бръбѣлѣ много, доста, да ся набръбѣлѣ.

Набрѣбѣрѣ (да ся), *ишь*, — рился, *гл. възвр. свр.* Да бръбѣрѣ доста, да ся набръбѣлѣ, да ся надѣжмѣлѣ, да ся набръбѣрѣ; намѣлѣтъ.

Набрѣбрувамъ (да набръбруѣ), *гл. д.* Съ бръбраніе надумывамъ нѣкому много нѣчто, напѣквямъ; напѣкѣтъ, набръбѣжѣтъ, напѣкѣтъ. — *мѣя*, *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да бръбѣрѣ доста, да ся набръбѣрѣ, да ся набръбѣлѣ, да ся надѣжмѣлѣ, да ся набръбѣцѣлѣ; намѣлѣтъ.

Набрѣбруѣ, *ешь*, — рѣлъ, *гл. свр.* отъ набръбрувамъ. Да надумывамъ, да напѣкѣтъ; напѣкѣтъ, набръбѣжѣтъ, напѣкѣтъ.

Набрѣдѣлѣ, *с. ж. мн.* и

Набрѣдѣла, *с. ср. мн.* На станѣ за тѣкане онаа справа, въ кождо ся турѣа бръдо; набръдникѣ, бръдѣло, ватала; набръдѣки въ тѣкакомъ станѣ.

Набрѣдѣла, *ум. ср.* отъ набръдѣла.

Набрѣдѣникѣ, *с. м.* Набрѣдѣлки.

Набрѣждѣвамъ, *гл. ср.* Показывамся бръждѣ; нагарѣчамъ, напѣкѣвамъ. *Масло-то набръждѣва.*

Набрѣквѣмъ, *гл. свр.* отъ набръквѣмъ. 1) Да сбрькамъ, да убрькамъ, да нагрѣшѣ. 2) Да намачкамъ, да насѣпѣ; напѣтъ, напѣтъ. — *кантый, прич. стр.* 1) Сбрьканый, убрьканый, нагрѣшеный. 2) Намачканый, насѣпѣтый; напѣтый.

Набрѣквѣмъ и набръквѣмъ (да набръквѣмъ), *гл. д.* 1) Сбрькамъ, убрькамъ много. 2) Нагрѣшѣвамъ. *Набрѣквѣмъ трѣмѣ.* 3) Намачкѣвамъ, насѣпѣвамъ; напѣпѣтъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Бръкамъ, дѣрѣжѣ доста; да ся

надырьжъ, да ся набарамъ; найскиваться.

2) *гл. стр.* Бывамъ набръканъ.

Набрѣлѣжъ (да ся), *гл. вззвр. свр.* Да брылѣжъ доста.

Набрѣнкамъ (да ся), *гл. вззвр. свр.* Да брынкамъ доста, да си отбрынкамъ; набранчаться.

Набрѣничъ (да ся), *гл. вззвр. свр.* Да брыничъ доста; нажюжжаться.

Набрѣстѣжъ, *ишь*, — *тѣлѣ*, *гл. свр.* отъ набрѣстѣивамъ. — *стѣпный, прич. стр.* Нахраненный съ брѣсть.

Набрѣстѣивамъ (да набрѣстѣжъ), *гл. д.* Нахранамъ животнo съ брѣсть. *Набрѣстѣжъ козы-тѣ*. — *мси, гл. стр. и вззвр.* Нахранамъ съ брѣсть.

Набрѣстѣиваніе, *с. ср.* отъ набрѣстѣивамъ.

Набрѣтѣжъ (да ся), *ишь*, — *вѣлѣся*, *гл. вззвр. свр.* Да брѣтѣжъ доста; да ся набрѣболѣжъ, да ся набрѣборѣжъ, да ся набрѣщелевѣжъ, да ся набрѣдорѣжъ.

Набрѣчвамъ, **набрѣчювамъ** и **набрѣчаюмъ** (да набрѣчѣжъ), *гл. д.* Сбирамъ, свивамъ нѣчто така, каквото да стои на выпрягы; сбрычвамъ, забрычвамъ, набирамъ, набрѣчвамъ, надиплювамъ, навипрагамъ; наплюить. *Набрѣчѣжъ чело-то си*, намрѣждихся; наморщиться. — *мси, гл. стр.* Бывамъ набрѣченъ.

Набрѣчваніе, **набрѣчюваніе**, **набрѣчаиваніе** и **набрѣчаніе**, *с. ср.* отъ набрѣчвамъ.

Набрѣчкамъ, *гл. свр.* отъ набрѣчкавамъ. Да набрѣчѣжъ. — *кантый, прич. стр.* Набрѣченый.

Набрѣчкавамъ (да набрѣчкажъ), *гл. д.* Набрѣчвамъ.

Набрѣчкаваніе и **набрѣчкуваніе**, *с. ср.* отъ набрѣчкавамъ. Набрѣчваніе.

Набрѣчѣжъ, *ишь*, — *чилѣ*, *гл. свр.* отъ набрѣчвамъ и набрѣчаюмъ. Да набрѣчкамъ, да наберѣжъ, да надицѣжъ, да навипрагамъ; наплюить. — *ченый, прич. стр.* Набрѣчканый, набраный, надицленый; набрѣчистый.

Набрѣчѣивамъ и **набрѣчаюмъ** (да набрѣчѣжъ), *гл. д.* Набрѣчвамъ.

Набрѣщелѣвѣжъ, *ишь*, — *вилѣ*, *гл. д. свр.* Съ брыщелевѣе да набрѣбрыжъ, да надумамъ нѣчто; натрѣщать. Да си набрѣщелѣвѣжъ, *гл. вззвр. свр.* Да брыщелевѣжъ доста, да ся набрѣтѣжъ, да ся надрѣдорѣжъ; натрѣщаться.

Набрѣздѣжъ, *ишь*, — *дѣлѣ*, *гл. свр.* отъ набрѣздѣивамъ. Да набраздѣжъ, да набрѣзнѣжъ; набороздѣить, набороzdѣить. — *дѣптый, прич. стр.* Набрѣзденый, набрѣзненый.

Набрѣздѣивамъ (да набрѣздѣжъ), *гл. д.* Набрѣздавамъ, набрѣзнавамъ; наборѣзживать,

наборѣзживать. — *мси, гл. стр.* Набрѣздавамъ, набрѣзнавамъ.

Набрѣздѣиваніе, *с. ср.* отъ набрѣздѣивамъ. Набрѣздаваніе, набрѣзнаваніе.

Набрѣзнижъ, *ишь*, — *нѣлѣ*, *гл. свр.* отъ набрѣзниѣвамъ. Да набрѣздѣжъ. — *нѣптый, прич. стр.* Набрѣзденый.

Набрѣзниѣвамъ (да набрѣзнѣжъ), *гл. д.* Набрѣздавамъ.

Набрѣзниѣваніе, *с. ср.* отъ набрѣзниѣвамъ. Набрѣздаваніе.

Набу́звася (да ся набу́зѣжъ), *гл. об.* Изпѣк-вамъ, издавамъ, изпѣзамъ напѣдѣ, изкорубвамъ, избу́звася; отпѣчѣваться. *Набу́зѣлся дуварѣ-тѣ*.

Набу́званіе, *с. ср.* отъ набу́звася.

Набу́зѣжъ (да ся), *ишь*, — *вилѣся*, *гл. свр.* отъ набу́звася. Да изпѣкнѣжъ, да ся изкорубѣжъ, да ся избу́зѣжъ; отпѣчѣться.

Набу́лѣжъ, *ишь*, — *лѣлѣ*, *гл. д. свр.* Да забулѣжъ, да покрѣжъ съ було. — *лѣжѣся, гл. вззвр. свр.* Да ся забулѣжъ, да ся забрадѣжъ съ було. *Набу́лилася като лѣхусѣ*.

Набу́мтѣжъ (да ся), *ишь*, — *тѣлѣся*, *гл. вззвр. свр.* Да ся набу́мчѣжъ.

Набу́мчѣжъ (да ся), *ишь*, — *чѣлѣся*, *гл. вззвр. свр.* Да бумчѣжъ доста, да ся набу́чѣжъ, да ся набу́мтѣжъ.

Набу́нна, *с. ж.* Желѣзна вила.

Набу́рвася (да ся набу́рѣжъ), *гл. об. 1)* За врѣмя-то: правѣжъ на бурѣжъ, на дѣждѣ, на валеніе. *Врѣмя-то ся с набу́рило, та може да вали дѣждѣ*. 2) Пондига мя на нѣчто, надува мя, дохожда ми, кара мя да направѣжъ нѣчто; волноваться. *Набу́рило му ся с срьдѣце-то да врьви. Набу́ри ми ся на плачѣ*, доплака ми ся.

Набу́рваніе, *с. ср.* отъ набу́рвася.

Набу́рѣжъ (да ся), *ишь*, — *рилѣся*, *гл. свр.* отъ набу́рвася. 1) Да ся направѣжъ на бурѣжъ; взволноваться. 2) Да мя повдигне на нѣчто, да мя надуе да направѣжъ нѣчто.

Набу́тамъ, *гл. свр.* отъ набу́твамъ. 1) Да натѣикамъ, да патласкамъ; вдвинуть. 2) Да избутамъ, да избѣнѣжъ, да набѣнѣжъ; напѣх-татѣ. 3) Да избутамъ, да намѣрьжъ, да на-нипамъ, да набарамъ; отсеочить. 4) Да на-думамъ, да бутнѣжъ, да докачѣжъ нѣкого съ думѣжъ; задѣть, задрѣть когѣ словами. — *тантый, прич. стр.* 1) Натѣиканый, патласканый, нахласканый; вдвинутый. 2) Избутаный, намѣреный, наинпаный, наба-раный.

Набу́таніе, *с. ср.* Нѣчто, продумано за да бутне, да докачи нѣкого; бутна, замѣрктѣ; задѣрка.

Набу́твамъ и **набу́тувамъ** (да набу́тамъ), *гл. д.* Съ бутаніе накарвамъ нѣчто да иде

по-навѣтрѣ; натыкѣвамъ, натласкѣвамъ, нахласкѣвамъ; вдвѣгивать, втѣлживать. *Набутай го подѣ амбара.* 2) Избутавамъ много, избивавамъ, набивавамъ, набръкѣвамъ; напѣхатъ. *Набутаяхъ еднѣ кацѣ масло.* 3) Избутавамъ, намирамъ, напѣивавамъ, набарѣвамъ; отсѣчивать. *Дѣ набута това нѣчто.* 4) Продумѣвамъ нѣчто за да докажѣ нѣкого, за да го разчѣврѣкамъ, да го раздразнѣмъ, надумѣвамъ; задѣвать, задира́тъ когѣ слова́ми. — *мси,* 1) *гл. ѡзвѣр.* Натѣкѣвѣмся, натласкѣвѣмся, навлизѣмъ нѣйдѣ въ навалицѣ; втѣлживѣмся. 2) Натѣкѣвѣмся, натласкѣвѣмся, напѣивѣмся. 2) Само въ *свр. видѣ.* Да бутѣмъ доста. 4) *гл. стр.* Бывѣмъ набутѣмъ по знаменованіе-то на глагола.

Набу́тваніе и набу́туваніе, с. ср. отъ набу́тѣвамъ.

Набу́хамъ, гл. свр. отъ набу́хѣвамъ. 1) Да натупамъ, да набѣлѣкамъ, да намлатѣмъ, да напухамъ; отутѣжить, поколотѣтъ. 2) Да набѣлѣкамъ, да натурѣмъ, да набѣкамъ, да натыкамъ; набу́хатъ. — *хантѣй, прич. стр.* 1) Натупѣнѣй, набѣлѣканѣй, намлатѣнѣй, напуханѣй; отутѣженѣй. 2) Набѣлѣканѣй, натурѣнѣй, натыканѣй, набѣканѣй.

Набу́хѣвамъ и набу́хуѣвамъ (да набу́хамъ), гл. д. 1) Натупѣмъ, набѣлѣкѣмъ, набѣхтѣмъ; отутѣжить. 2) Набѣлѣкѣмъ, натурѣмъ, натыкѣмъ, набѣкѣмъ; набу́хатъ. — *мси,* 1) *гл. ѡзвѣр.* само въ *свр. видѣ.* Да бухѣмъ доста. 2) *гл. стр.* Бывѣмъ набухѣмъ по знаменованіе-то на глагола.

Набу́хѣвамъ и набу́хнуѣвамъ (да набу́хнѣмъ), гл. ср. Издѣвѣмся отъ нѣчто, набѣвѣмъ; набу́хнутъ, разбу́хатъ.

Набу́хѣваніе и набу́хуѣваніе, с. ср. отъ набу́хѣвамъ и набу́хуѣвамъ.

Набу́хѣваніе и набу́хнуѣваніе, с. ср. отъ набу́хѣвамъ и набу́хнуѣвамъ.

Набу́хнѣмъ, ешь, — нѣлѣ, гл. свр. отъ набу́хѣвамъ, набу́хнуѣвамъ. Да ся издѣмъ, да набѣнѣмъ; набу́хнутъ, разбу́хнутъ.

Набу́хтѣмъ (да ся), ишь, — тѣлѣ, гл. ѡзвѣр. свр. Да бухтѣмъ доста, да ся набу́хамъ, да ся набу́чѣмъ.

Набу́тамъ, гл. д. свр. Да набу́тамъ.

Набу́чѣвамъ и набу́чѣмъ (да набу́чѣмъ), гл. д. Натѣкѣмъ, навтѣкѣмъ, навтѣкѣмъ, побожѣмъ, набожѣмъ; натѣкѣтъ. — *мси, гл. стр.* Натѣкѣвѣмся, навтѣкѣвѣмся, навтѣкѣвѣмся, набожѣмъ; натѣкѣтъ.

Набу́чѣвамъ и набу́чѣуѣвамъ (да набу́чѣмъ), гл. д. Натопѣмъ, потопѣмъ нѣчто въ водѣ. — *мси, гл. стр.* Бывѣмъ набу́ченъ, натопѣвѣмся, потопѣвѣмся въ водѣ.

Набу́чѣваніе и набу́чѣаніе, с. ср. отъ набу́чѣвамъ и набу́чѣмъ.

Набу́чѣваніе и набу́чѣуѣваніе, с. ср. отъ набу́чѣвамъ и набу́чѣуѣвамъ.

Набу́чѣкамъ, гл. д. свр. Да избѣчѣмъ много, да наби́жъ, да набръкѣмъ, да набу́тамъ масло.

Набу́чѣжъ, ишь, — чѣлѣ, гл. свр. отъ набу́чѣвамъ и набу́чѣмъ. Да натѣкамъ, да навтѣкамъ, да навтѣкамъ, да набодѣмъ, да пободѣмъ; натѣкѣтъ. — *ченѣй, прич. стр.* Натѣканѣй, навтѣканѣй, навтѣканѣй, набодѣнѣй, пободѣнѣй; натѣканѣй.

Набу́чѣжъ, ишь, — чѣлѣ, гл. свр. отъ набу́чѣвамъ и набу́чѣмъ. Да натопѣмъ, да потопѣмъ, да наковѣжъ. — *ченѣй, прич. стр.* Натопѣнѣй, потопѣнѣй, наковѣнѣй.

Набу́чѣжъ (да ся), ишь, — чѣлѣ, гл. ѡзвѣр. свр. Да бучѣмъ доста, да ся набу́хтѣмъ, да ся набу́мтѣмъ.

Мома го люто кѣнѣмъ:

Вѣтре лѣ, не навѣлѣся,

Дунавѣ, не набу́чѣлся! *Пѣс.*

Набу́шѣжъ, ишь, — шѣлѣ, гл. д. свр. Да наби́жъ нѣкого съ бу́шницѣ; намочѣлѣтъ.

Набу́бѣвамъ и набу́бѣуѣвамъ (да набу́бѣмъ), гл. ср. Отъ влажъ, отъ водѣмъ нарастѣмъ; набу́хѣмъ, издѣвѣмся, углѣмѣвѣмся, бабунѣсѣмъ; разбу́хѣтъ, набу́хнутъ, опухѣтъ, распу́хѣтъ. *Набу́бѣлѣй; набу́хлѣй. Дѣс-кѣ-тѣ сѣ набу́бѣлѣ. Бобѣ-тѣ набу́бѣлѣ. Отъ прѣмѣ набу́бѣлѣ и прѣмѣ-то.*

Набу́бѣваніе и набу́бѣуѣваніе, с. ср. отъ набу́бѣвамъ и набу́бѣуѣвамъ.

Набу́бѣжъ, ешь, — нѣлѣ, гл. свр. отъ набу́бѣвамъ. Да набу́хнѣмъ, да ся издѣмъ, да бабунѣсѣмъ; разбу́хнутъ, набу́хнутъ, опухнутъ, распу́хнутъ.

Набу́бѣруѣвамъ (да набу́бѣрѣмъ), гл. д. Избу́бѣруѣмъ, съ бу́брѣне изказѣмъ нѣкому нѣчто. *Набу́бѣрахъ му гѣ, па, ако ѣе, нека ся срѣди.* — *мси, гл. ѡзвѣр.* само въ *свр. видѣ.* Да бу́брѣжъ доста, да ся набръбѣжъ; намолѣтъ.

Набу́брѣжъ, ешь, — брахъ, — брѣлѣ, гл. свр. отъ набу́бѣруѣвамъ.

Набу́кѣмъ, гл. свр. отъ набу́кѣвамъ. Да навтѣкамъ, да навтѣкамъ, да напѣхамъ, да намушѣмъ; насовѣтъ. — *канѣй, прич. стр.* Навтѣканѣй, навтѣканѣй, напѣханѣй, намушѣнѣй; насовѣнѣй.

Набу́кѣмъ и набу́кѣуѣвамъ (да набу́кѣмъ), гл. д. Съ бу́кѣне натѣкѣмъ нѣчто нѣйдѣ, навтѣкѣмъ, навтѣкѣмъ, напѣхамъ, намушѣмъ; насовѣвать. — *мси, гл. стр.* и *ѡзвѣр.* Бывѣмъ набу́канъ, навтѣкѣмъ, навтѣкѣмъ, напѣхамъ, намушѣмъ.

Набу́кѣваніе и набу́кѣуѣваніе, с. ср. отъ набу́кѣвамъ.

Набѣхтѣвамъ (да набѣхтѣ), *гл. д.* Набивамъ, набѣскавамъ, набухивамъ, надрънвавамъ, нажюлавамъ, намлатвамъ, напухивамъ, натупивамъ, навраскавамъ, напраскавамъ, намѣшнинавамъ. — *мси, 1) гл. өз. и стр.* Набивамся, набѣскавася, набухвася, надрънвавася, нажюлавася, намлатвася, напухвася, натупивася, навраскавася, напраскавася, намѣшнинавася. 2) *гл. өзвер.* само въ *свр. видѣ.* Да бѣхтѣ доста, да ся набихъ.

Набѣхтѣваніе, с. ср. отъ набѣхтѣвамъ.

Набѣхтѣ, ишь, — тѣль, гл. свр. отъ набѣхтѣвамъ. Да набихъ, да набѣскавъ, да набухамъ, да надръвхъ, да нажюлхъ, да намлатхъ, да напухамъ, да натупамъ, да навраскавъ, да напраскавъ, да намѣшнинхъ; поколотить. — *тѣнхъ, прич. стр.* Набитый, набѣсканый, набуханный, надръвченный, нажюленый, намлатеный, напуханный, натупанный, наврасканный, напрасканный, намѣшненный.

Набѣгамъ (да ся), *гл. өзвер. свр.* Да бѣгамъ доста, да ся напрыскамъ.

Набѣдж, ишь — дилъ, гл. свр. отъ набѣдѣвамъ и набѣждамъ. Да навадж, да наклеветѣ, да наковладѣ, да напастѣ, да обѣдж, да избѣдж; оговорить, наклеветать, наклѣпать, взвести напраслину. — *дѣпхъ, прич. стр.* Наваденый, наклеветеный, наковладеный, напастеный, обѣденый, избѣденый; наклеветанный.

Набѣдѣвамъ и набѣждамъ (да набѣдж), *гл. д.* Казвамъ за нѣкого, че е направилъ нѣчто, което той не е направилъ; наваждамъ, наклеветивамъ, наковлаждамъ, напастивамъ, обѣдивамъ, избѣдивамъ; оговаривать, наклеветывать, взводить напраслину. — *мси, гл. стр.* Бывамъ набѣденъ.

Набѣдѣваніе и набѣжданіе, с. ср. отъ набѣдѣвамъ и набѣждамъ. Бѣда, клевета, ковлда.

Набѣлвамъ и набѣлювамъ (да набѣлхъ), *гл. д.* Бѣлхъ отъ нѣчто доста, много, налунвамъ, налуцвамъ, начюшквамъ; налуцивать. — *мси, гл. өзвер.* само въ *свр. видѣ.* Да бѣлхъ доста, да ся налуцхъ, да ся налупхъ, да ся начюшкамъ.

Набѣлсивамъ и набѣлсивамъ (да набѣлшихъ), *гл. д.* Бѣлсивамъ много, набѣлосвамъ; набѣлывать. — *мси, гл. өзвер.* Бѣлсивася цѣлъ, много.

Набѣлшихъ, ешь, — лисахъ, — лисаль, гл. свр. отъ набѣлсивамъ. Да набѣлосамъ; набѣлить. — *лисанхъ, прич. стр.* Набѣлосанный; набѣланный.

Набѣлосамъ, гл. свр. отъ набѣлосивамъ. Да набѣлшихъ; набѣлить. — *санхъ, прич. стр.* Набѣлсанный; набѣланный.

Набѣлосивамъ и набѣлосивамъ (да набѣлосамъ), *гл. д.* Набѣлсивамъ; набѣлывать. **Набѣлшихъ, ишь, — жилъ, гл. д. свр.** Да бѣлшихъ доста, много.

Набѣлш, ишь, — лиль, гл. свр. отъ набѣлшивамъ. Да налуцхъ, да налуцхъ, да начюшкамъ; налупить, налуцить, нашелушить, передупить.

Набѣснѣхъ (да ся), ешь, — нѣлси, *гл. өзвер. свр.* Да бѣснѣхъ доста, да ся набѣсивамъ, да ся насалмувамъ, да ся наиграхъ; напалить, набаловаться.

Набѣсивамъ (да ся), *гл. өзвер. свр.* Да бѣсивамъ доста, да ся набѣснѣхъ, да ся налудувамъ, да ся насалмувамъ, да ся наиграхъ; напалиться, набаловаться.

Набѣсхъ, ишь, — силъ, гл. д. свр. Да наокачхъ, да навѣсхъ, да навѣшнамъ; навѣсить.

Навѣдвамъ и навѣдувамъ (да навѣдж), *гл. д.* Наваждамъ.

Наваджыйка, с. ж. Която изгяжда момхъ; главешница, годежница, годежарка, думаалница, женилна, женихла, изводица, изгядница, огядница, прѣдумница, сватна, сгядница, сгоденица, снобница, стройница; свѣха.

Навѣдж, ишь, — дилъ, гл. св. отъ навѣждамъ и навѣдвамъ. Да извадж много, да изнавадж. — *денхъ, прич. стр.* Изнаваденый.

Навѣдж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ навѣждамъ и навѣдвамъ. Да наклонамъ, да наклеветѣ, да наковладѣ, да набѣдж; оговорить, наклеветать, намутить, наклѣпать. — *дѣпхъ, прич. стр.* Наклонанный, наклеветеный, наковладеный, набѣденый, напастеный, обѣденый, избѣденый; наклеветанный, наклѣпанный.

Навѣдж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ навѣждамъ и навѣдвамъ. Да напохъ, да завадж ливадж, нивхъ, градинхъ; оросить. — *дѣпхъ, прич. стр.* Напоеный, погѣпанный, заваденый; орошенный.

Навѣждамъ и навѣдвамъ (да навѣдж), *гл. д.* Изнаждамъ много, изнаваждамъ. — *мси, гл. өзвер.* само въ *свр. видѣ.* Да вадж, да пзваждамъ доста.

Навѣждамъ и навѣдвамъ (да навѣдж), *гл. д.* Наклонивамъ, наклеветивамъ, наковлаждамъ, напастивамъ, обаждамъ, набѣдивамъ, обѣдивамъ, избѣдивамъ; наклеветывать, наклѣпывать, взводить напраслину, наговаривать, ябедничать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наваденъ, наклонивася, наклеветивася, набѣдивася.

Навѣждамъ и навѣдвамъ (да навѣдж), *гл. д.* Поливамъ ливадж, пивж съ водж; похъ, заваждамъ, навривамъ; орошать.

Пеперуго, лѣтуго!
 Дай ми, Боже, росицѣ,
 Да навадимъ ишеницѣ,
 Да направи́мъ колаци,
 Да нахрани́мъ сираци. *Пѣс.*

—мѣя, *гл. стр.* Бывамъ наваденъ, поѣся, заваждамъ, наврѣчвамъ; орошѣться.

Нава́ждание и нава́ждане, с. ср. отъ нава́ждамъ и нава́ждамъ.

Нава́йкамъ (да ся), *гл. вззвр. свр.* Да ся вайкамъ доста.

Нава́камъ (да ся), *гл. свр.* отъ нава́квася. Да ся наймѣ, да ся наемѣ, да ся нагрѣбѣ, да ся завземѣ; взѣться, рѣшѣться.

Нава́квася и нава́кувася (да ся нава́камъ), *гл. об.* Наимамся, нагрѣбамся, взвзимамся да направи́мъ нѣчто; бра́ться, рѣшѣться.

Нава́кване и нава́куване, с. ср. отъ нава́квася.

Нава́ксамъ, гл. свр. отъ нава́кесамъ и нава́кесамъ. Да навасамъ, да доплѣнѣ, да добавѣ, да намѣстѣ нѣчто, что липсува или не достига; наверстѣть, пополни́ть, вознагради́ть, навѣстѣ.—санѣй, *прич. стр.* Навасанѣй, доплѣненѣй, добавенѣй, намѣстенѣй; навѣрстанѣй, пополни́еннѣй, вознагради́еннѣй.

Нава́ксамъ и нава́ксивамъ (да нава́ксамъ), *гл. д.* Нѣчто изгубено или поврѣдено нѣчто, что не достига, намѣщамъ, навасамъ, доплѣнамъ, поплѣнамъ, добавамъ, набавамъ; навѣрстывать, пополи́ть, наводи́ть, вознагради́ть. *Господь да навакса!* Благословѣна.—мѣя, *гл. стр.* Бывамъ наваксанъ; навѣрстываться, пополи́ться, наводи́ться, вознагради́ться.

Нава́кване и нава́ксване, с. ср. отъ нава́ксамъ и нава́ксивамъ; навѣрстыване.

На́вала, с. ж. Прѣструване. *Отъ навалѣ го направи,* съ прѣструване, за измажѣ.

Нава́лвамъ и нава́лювамъ (да навалѣ), *гл. д.* Наваливамъ.

Навалѣнѣй, нѣ, на, по, пр. Наклонѣнѣй отъ естество кѣмъ нѣчто; наклѣнѣнѣй. *Навалѣнѣ кѣмъ зло; наклѣнѣнѣ ко злу.*

Навалѣ, —лѣло, гл. свр. отъ навалѣва. Да вали много. *Навалѣ снѣгъ.*

Нава́лица, с. ж. 1) Балабалѣ хорѣ, пѣпѣлакѣ, брапа, сбѣуна, джганѣ, сганѣ, смречѣ, тишма, орѣлакѣ, кушѣ, навалѣ; толѣа, мѣса парѣду, набрѣдѣ, арѣва, орѣва, затѣрѣ. *Имаѣе голѣмѣ навалицѣ на пазара. Навалицѣ-та потягли кѣмъ конака. Обыколихѣ мя навалицѣ хора.* 2) Много работа натрупана да ся брѣза. *Сѣдѣнкѣ-важѣ, че имаѣе страшиѣ навалицѣ.* 3) Срѣщѣся въ пѣсенѣ за сабѣ:

Еѣ му сакахъ до три добра благы:
 Прѣво добро кона пѣхлевана,
 Второ добро сабѣ навалицѣ,
 Трете добро прѣлѣнѣ невѣстѣ.

Нава́личка, ум. ж. отъ нава́лица.

Нава́личня, с. ср. Нѣкакѣ бѣлка, коренѣ отъ тѣхъ бѣлѣхъ. Циганѣ, баначѣ давати тоѣ коренѣ на ергѣнѣ, на момѣ за да ся трупѣть около тѣхъ момѣ-тѣ или ергѣнѣ-тѣ. Трѣговци дрѣжѣть тоѣ растѣнѣ въ дѣканѣ-тѣ си за да имаѣть много мѣщѣриѣ.

Нава́лно, като с. м. Стрѣмно мѣсто, нанадолнище, низѣрѣдно, нѣднога; покѣтость, полѣгѣтость, отлѣгѣтость.

Навалѣ, с м. Навалица.

Навалѣва (да навалѣ), *гл. безл.* 1) Налѣтѣва, натрупѣва. *Навалѣ много снѣгъ; вѣпѣло много снѣгу.* 2) За дѣждѣ, за снѣгѣ: падамъ възъ нѣчто, та го намѣкрѣвамъ, та го посыпѣвамъ. *Навалѣ ми дрѣхѣ-тѣ. Добрѣ еѣ навалѣ дѣждѣ-тѣ.* —лѣнѣй, *прич. стр.* Намѣкрѣнѣй, натрупѣнѣй съ снѣгѣ.

Навалѣжѣ, ишѣ,—лѣлѣ, гл. свр. отъ навалѣвамъ и навалѣамъ. 1) Да накрѣвѣ, да наклѣнѣ, да наведѣ; наклѣнѣть, навалѣть. 2) Да натрупѣмъ, да начѣвалѣ. 3) Да наклѣдѣ огнѣ; развѣстѣ огнѣ. 4) Да ся заснѣщамъ, да заслѣзамъ. 5) Да прѣбрѣзамъ нѣчто. 6) Да намалѣ, да свалѣ цѣнѣ-тѣ на нѣчто. —лѣнѣй, *прич. стр.* По знаменованѣ-то на глагола.

Нава́лнамъ и навалѣвамъ (да навалѣжѣ), *гл. д. и ср.* Наваливамъ: 1) Накрѣвивамъ, наклѣнавѣмъ, навождамъ нѣчто на странѣ, на едѣнѣ странѣ; навалѣвать, наклѣнѣть. *Навали камѣка на дѣсно.* 2) Натрупѣмъ, на купѣ, натрупѣмъ, начѣвалѣмъ; наклѣдѣвать, обступѣть. 3) Накладѣмъ огнѣ; разводи́ть огнѣ.

Навалихѣ до два огнѣ,
 До два огнѣ, силѣи огнѣ,
 Изгорѣхѣ Маврудѣнѣ,
 Та ся сторѣ прахѣ и пѣсѣль. *Пѣс.*

4) Подкачѣмъ да ся спѣщамъ, да слѣзамъ изъ нанадолнище, спадамъ; спѣсѣться. *Навалихѣмѣ планиѣ-тѣ, стигѣхѣмѣ на врѣха ѣ и подкачѣхѣмѣ да ся спѣщамѣ отъ другѣ-тѣ ѣ странѣ.* 5) Брѣзамъ да сврѣнѣхъ работѣ-тѣ, что работѣ. *Навалихѣмѣ дрѣхѣ-тѣ. Навалихѣмѣ да ушѣемѣ по-скоро прѣмѣнѣ-тѣ.* 6) Налѣгамъ, патѣскамъ нѣкого да отстѣни отъ цѣнѣ-тѣ на нѣчто, свалѣмъ, намалѣвамъ, побѣвамъ цѣнѣ-тѣ на нѣчто; сбавѣть цѣну. *Навалихѣмѣ пять грошѣ, намалихѣ пять грошѣ. Навалихѣмѣ цѣнѣ-тѣ на стѣкѣ-тѣ; сбавѣли цѣну товѣра.* 7) Идѣ възъ нѣкого, налѣ-

гамъ; нападѣть. *Навалка на насъ.* 8) Налитамъ, натрупивамся, навалиама; наваливать. *Навалижъ мнозина. Навали калабалжжъ. Күрста го навалижжъ.* 9) За дрѣмжжъ: палѣга мя, патииска мя, иде ми дрѣмка; дрѣма долѣтъ, одолѣваѣтъ.

Майко-ле, мила свѣкрво,
Мало мя дрѣмка навали,
Ке лѣгж да си прѣспиж;
Ако ми дойдить младъ Стопанъ,
Ты мене да мя разбудишь,
Врата-та да му отворишь. *Пѣс.*

—мси, 1) *гл. възвр.* Натрупивамся на купъ, набирамъ много нѣйдѣ, навалиамъ; палѣгѣть, набродѣть, наваливать, патѣснѣтьси, обступѣть. *Навалися много свѣтъ, станж навалица. Навалижжся като мужи на мсѣ. Навалижж ся като стадо на крѣжжъ.* 2) Налитамъ, нападамъ мнозина възъ нѣкого; наваливатьси. *Навалижжся възъ него, та цжтъ го разжсать.* 3) *гл. стр.* Бывамъ наваленъ по знаменованне-то на глагола.

Навалѣамъ, *гл. д. свр.* 1) Съ валанне да направж много, да извалѣамъ, да увалѣамъ; навалѣть, пакатѣть. *Навалиахъ топжжъ.* 2) Да направж нечисто, да увалѣамъ, да умацамъ. *Навалка ми дрѣжжж-тжжъ. — лѣпнѣй, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола. — *Да ся навалѣамъ.* 1) *гл. възвр.* Да ся валѣамъ доста. 2) Да ся увалѣамъ, да ся умацамъ, да ся намацамъ. 3) *гл. стр.* Да бѣдж навалианъ.

Навалѣанне и навалѣаванне, *с. ср.* отъ навалѣамъ и навалѣавамъ.

Навалѣмо и

Навалжъ, *нар. Насамъ. Отъ годинж навалѣмо. Отъ пять годинж навалжъ.*

Кога си патамъ отишлѣ,
Лѣтно ми слѣнце грѣише,
Вишнѣ-ты црени цвѣтиахъ;
Кога ся навалж врыжжжж,
Тихъна Дунавъ дотечелъ,
Зимни сѣбѣгове врыжжжж. *Пѣс.*

Навалѣсамъ, *гл. свр.* отъ навалѣсвамъ. Да набагрж, да набадишж; перекрасѣть.

Навалѣсамъ и навалѣсувамъ (да навалѣсамъ), *гл. д.* Вавсамъ много, набагривамъ, набойдисвамъ; перекрасивать.

Наварѣкладѣшиж, *ещь, — дѣсахъ, — дѣсаль, и*

Наварѣбсамъ, *гл. д. свр.* 1) Да варѣкладѣшиж, да варѣбсамъ много; накрѣть листовжъ золотомъ, еусалью. 2) Да нахарѣбсамъ, да нашпартосамъ много; награфѣть, наливевать.

Наварѣдж (да ся), *ишь, — дѣлси, гл. възвр. свр.* Да варѣдж доста.

Наварѣбсамъ, *гл. д. свр.* Да варѣбсамъ много, доста, да наварѣсамъ, да начервж.

Наварѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да варѣкамъ доста.

Наварѣсамъ, *гл. д. свр.* Да варѣсамъ, да бадапосамъ много, доста.

Наварѣж, *ишь, — рѣлъ, гл. свр.* отъ наварѣивамъ. Да уварж, да напекж доста, много; наварѣть, накинѣть, перепечѣ, наспѣть. — *рѣпнѣй, прич. стр.* Приготвенѣй съ варенне, напеченѣй.

Наварѣж, *ишь, — рѣлъ, гл. свр.* отъ наварѣивамъ. Да прѣварж, да спрѣварж, да надмнж. — *рѣпнѣй, прич. стр.* Прѣваренѣй, спрѣваренѣй, надваренѣй, надмнѣжнѣй.

Наварѣивамъ (да наварѣж), *гл. д.* Съ варенне приготвювамъ, уваривамъ много, доста; наварѣивать, накинѣть. *Наварѣива гостѣж. Наварѣива ракиж, напекж; наспѣживать, перепечѣть. — мси, гл. стр.* Бывамъ наваренъ; наварѣиватьси.

Наварѣиванне, *с. ср.* отъ наварѣивамъ.

Наварѣивкамъ (да ся), *гл. свр.* отъ наварѣивкамъ. Да ся наплѣж, да ся напѣж, да ся навряскамъ.

Наварѣивкамъ и наварѣивкувамъ (да ся наварѣивкамъ), *гл. възвр.* Варѣивкамъ доста, навряскамъ, напѣивкамъ.

Наварѣивамъ (да наварѣж), *гл. д.* Прѣварѣамъ, спрѣварѣамъ, надварѣамъ, надмнѣивамъ, замнѣивамъ, надмогѣамъ нѣкого въ нѣчто; оперѣживать, перегонѣть, обѣгѣть, обхѣдѣть. — *мси, 1) гл. възвр.* Прѣварѣамъ, спрѣварѣамъ, надварѣамъ, надпрѣивкамъ съ нѣкого въ нѣчто. 2) *гл. стр.* Бывамъ наваренъ.

Наварѣиванне, *с. ср.* отъ наварѣивамъ и наварѣиванне. Прѣварѣиванне, спрѣварѣиванне, надварѣиванне.

Навалѣсамъ, *гл. свр.* отъ навалѣсвамъ. 1) Да навалѣсамъ. 2) Да навалѣжж, да навалѣж, да повалѣж. — *санѣй, прич. стр.* 1) Навалѣсанѣй. 2) Навалѣжнѣй, навалѣжнѣй, повалѣжнѣй.

***Навалѣсамъ и навалѣсувамъ** (да навалѣсамъ), *гл. д. Гр. 1) Навалѣсвамъ. Грѣмотѣвица-та не бѣ силѣа, изъ отъгѣръ-тж навалѣсамъ за неж. 2) Навалѣжжамъ, навалѣжжамъ, повалѣжжамъ; побѣжжѣть, одолѣжжѣть. — мси, гл. стр.* Бывамъ навалѣсанъ по знаменованне-то на глагола.

Навалѣсванне и навалѣсуванне, *с. ср.* отъ навалѣсвамъ.

Навалѣивамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да навалѣивамъ доста; навалѣиватьси.

Навалѣивж, *ещь, — бѣлъ, гл. д. свр.* Да вѣлж много, вѣлжжж-тж.

Навбоджъ, *ещь, — бѣдохъ, — бѣлъ, гл. д. свр.* Да вбодж много, вѣлжжж-тж.

Навбу́тамъ, гл. д. *свр.* Да вбу́тамъ много, всичкы-ты.

Навбо́нѣжъ, ишь,—ниль, гл. д. *свр.* Да гов-
нѣж много, всичкы-ты.

Навдѣ́гамъ (навдѣ́гвамъ, да навдѣ́гнѣжъ, нав-
дѣ́гнувамъ), гл. д. 1) Повдигамъ, покач-
вамъ; поднимать. *Навдигнѣжъ ѹѣнѣжъ-тѣжъ*
на жито-то. 2) Въздигамъ, възнасамъ,
прѣвъзнасамъ, хвалѣжъ; величать, возвели-
чивать, восхвалять, возносить, перевоз-
поить.—мси, 1) гл. *взвр.* Дръжѣжъ на
высоко, не голѣмо, въздигамся, възнасамся,
подносамся, гордѣжъ, врьчѣжъ, голѣмѣжъ, на-
дувамся, коцорамся; нести высоко себя,
нести, величаться, перевозносятся, гор-
диться, надеваться, кичиться, чваниться,
ломаться, напыщаться. 2) гл. *стр.* По
знаменованье-то на глагола.

Навдѣ́ганіе, с. *ср.* отъ навдѣ́гамъ и нав-
дѣ́гамся.

Навдѣ́гвамъ, гл. *мн-кр.* отъ навдѣ́гамъ.

Навдѣ́гнувамъ, гл. *уч.* отъ навдѣ́гнѣжъ.

Навдѣ́гнѣжъ, ешь,—нжль, гл. *свр.* отъ
навдѣ́гамъ. 1) Да повдигнѣжъ, да покачѣжъ;
поднять. 2) Да въздвигнѣжъ, да възнесѣжъ, да
прѣвъзнесѣжъ, да възхвалѣжъ; возвеличить,
восхвалить, вознести, перевознести.—нж-
тый, *прич. стр.* 1) Повдигнѣжтый, пока-
ченый; поднятый. 2) Надутый, подголѣ-
менный, гордѣливый; напыщенный, над-
менный.

Навдо́увамъ (да ся), гл. *взвр. свр.* Да
вдоувамъ доста.

Навдо́уано, и навдо́уанѣжъ, *нар.* Изненадѣй-
но, внеблюдь, отъ невидѣно, нечаяно.

Навдѣ́нѣжъ, ешь,—нжль, гл. д. *свр.* Да вдѣ-
нѣж много, всичкы-ты.

Навѣ́двамъ (да навѣ́дѣжъ), гл. д. Навождамъ.

Наведѣ́нѣ дѣ́до. Раст. *Erithronium dens*
canis, кривъ дѣ́до, куцунаць старецъ.

Наведѣ́нѣтый, нѣ, на, но, *пр.* Накривѣнѣтый,
наклонѣнѣтый, наваленѣтый на еднѣ странѣ,
надолу; наклонный.—но, *нар.* Накривено,
наклонено, навалено надолу; наклонно. *Съ*
наведенѣжъ главѣжъ, климнѣжла надѣжъ грьды-ты,
та гляда надолу; понурно.

Наведи́жѣжъ, *нар.* 1) Изъ единѣжъ пѣть, на
единѣжъ пѣть; однимъ разомъ. *Наведи́жѣжъ*
пѣти ѹѣлѣжъ окъ вимо. 2) Изведи́жѣжъ, вед-
и́жѣжъ. тутакси вѣтра; тотчасъ, вдругъ. *На-*
веди́жѣжъ скоки́жъ, та бѣга.

Наведѣ́жъ, ешь,—вѣдохъ,—вѣль, гл. *свр.*
отъ навѣ́ждамъ, навѣ́ждамъ и навѣ́д-
вамъ. Да наклонѣжъ, да навальѣжъ надолу; на-
клонить.

Наведѣ́жъ, ешь,—вѣдохъ,—вѣль, гл. д. *свр.*
Да доведѣжъ много, доста, да надовѣдѣжъ.

Навѣ́ждамъ (да навѣ́дѣжъ), гл. д. Навождамъ.

Навѣ́зѣжъ, ешь, гл. д. *свр.* Да доведѣжъ много,
доста, да навозѣжъ, да надовѣзѣжъ.

Навеселѣ́жъ (да ся), ишь,—лѣлся, гл. *взвр.*
свр. Да ся веселѣжъ доста; навеселѣться,
натѣшиться.

Навѣ́хто, *нар.* Като вѣхто. *Купнѣжъ го на-*
вѣхто. *Навѣхто ся продава толкова.*

Навѣ́чѣриамъ (да ся), гл. *взвр. свр.* Да ся
нанамъ вечеръ на вечерѣжъ-тѣжъ. *Още не смѣ-*
ся навѣчеряли. *Навѣчеряжся добръ.*

Навѣ́сѣмамъ (да навѣ́сѣмѣжъ), гл. д. Вземамъ
много, доста, навзимамъ.

Навѣ́сѣмѣжъ, ешь,—взѣхъ,—взѣль, гл. *свр.*
отъ навѣ́сѣмамъ и навзѣ́мамъ.

Навзѣ́мамъ (да навѣ́сѣмѣжъ), гл. д. Навземамъ.

Навзѣ́рамся (да ся навѣ́рѣжъ) гл. об. Нази-
рамся, взирамся, глядамъ вторачено въ нѣчто.

Навзѣ́раніе, с. *ср.* отъ навзѣ́рамся.

На́взничъ, *нар.* По грѣба си, на грѣба си,
съ лице-то нагорѣжъ; на́взничъ. *Паднѣж на-*
взничъ.

Навзрѣ́жъ (да ся) ешь,—рѣлся, гл. *свр.* отъ
навзѣ́рамся. Да ся взрѣжъ, да ся назрѣжъ.

На́ви, с. *ж. мн.* 1) Зли духове като вили-
ты, като самовилы-ты, спорядѣ едны три
сестры, спорядѣ други семь, а спорядѣ
трети дванадесять; мѣжять родилкы, кога
подкачать да раждать и доклѣ сѣжъ лехусы,
смучать имъ млѣко-то, налѣгать гы, мо-
рять гы, докарвать гы да падать въ не-
свѣсть, водять послѣ сѣнкы-ты имъ по не-
чисты мѣста, и ако прѣкарать на нѣкожъ
лехусѣжъ сѣнѣжъ-тѣжъ прѣзъ голѣмѣжъ водѣжъ, то
лехуса-та умира съ голѣмы мѣжы. Нави-
ты живѣжъты иѣйдѣ далечъ прѣзъ море. За
да бѣгать нави-ты отъ лехусы правять
разны магии: гонять гы съ брадѣжъ изъ
кѣшета-та на стаѣжъ-тѣжъ, дѣто е родилка-та
прѣкарвать родилѣжъ-тѣжъ прѣзъ зеленѣжъ вѣ-
нецъ, турять въ чирѣнѣжъ катранѣжъ, лукъ и
три вѣглена стлѣченѣжъ, мажъть родилѣжъ-
тѣжъ съ това смѣшеніе до три пѣти и ба-
жъть: *Еве* (имярекъ) *на жъ прѣварѣжъ, на*
жъ обколижъ: како что смрьдѣжъ кат-
ранѣжъ-тѣжъ и лукъ-тѣжъ, така да смрьди
(имярекъ) на нави-тѣжъ; како что бѣга
отъ огньа всякое нѣчто, така да бѣ-
гать нави-тѣжъ отъ (имярекъ); *Кога ще*
прѣброятъ нави-тѣжъ девѣтъ хамбара
просо, тогажъ (имярекъ) да дръжѣжъ! 2)

В. На́вякъ.

Навѣ́ва, с. *ж.* Справа за навиваніе пряждѣ
на кросно.

Навивѣ́лка, с. *ж.* Тонажка-та, съ кождо врь-
тять прѣдне-то кросно на станѣжъ, та навив-
вать наткано-то.

Навѣ́намъ (да навѣ́нѣжъ), гл. д. 1) врьтѣжъ
нѣчто да ся завива около му нищѣжъ, платъ-

во, книга и др. т. обививамъ, намотавамъ; навива́ть, навѣрты́вать, наката́ывать. *Навивамъ платно. Навивамъ основк на кросно.* 2) Вить, врьтъ пѣчто да ся зане кол кото трѣбва. *Навий витло-то, бурмж-тж,* стягни гы. 3) Съ виене, съ навиване направивамъ много; навива́ть. *Навивамъ много стѣни.* 4) Извивамъ, изкльчивамъ, извѣхивамъ, нанѣхивамъ, извихивамъ, измѣствамъ пѣкой ставъ на тѣло, измѣтамъ; повиха́ть, вывиха́ть, виля́мыва́ть. — мси, гл. стр. Бывамъ навить по знаменованне-то на глагола

Навѣивамъ (да навѣи́ж), гл. д. Надвивамъ, надделѣвамъ, надборвамъ, надмогвамъ въ борбежъ, поваламъ; одолѣва́ть, осѣливать, превозмога́ть, побѣжда́ть. — мси, гл. стр. Бывамъ навить, надвивамся, надделѣвамся.

Навѣиване, с. ср. отъ навѣивамъ,

Навидѣ, с. ср. Ходене съ настие и питне, съ понудж у редижж.

Навидокъ и

Навидомъ, нар. *Дойдохъ навидокъ, навидомъ*, дойдохъ да ся повидимъ.

Навидѣло, нар. Дѣто е видѣло, когато е видѣло. *Изнесъ го навидѣло, та да го видж добръ.*

Навидѣж, ешь, — дѣхъ, — видѣлъ, гл. свр. отъ навѣждамъ. Да навѣдж, да посѣтж, да споходж; навѣститъ, посѣтитъ.

Навѣждамъ (да навѣ́дж), гл. д. Навѣждамъ, посѣтывамъ, похождамъ, спохождамъ; навѣща́ть, посѣща́ть. — мси, гл. стр. Навѣждамся, посѣтывамся, спохождамся; навѣща́ться, посѣща́ться.

Навѣжданне, с. ср. отъ навѣждамъ. Навѣждане, посѣтыване, спохождане.

Навилѣсамъ, гл. свр. отъ навилѣсвамъ. Да съберж сѣно на навиллаци. — сангый, прич. стр. За сѣно: събрангый, снесенгый на навиллаци.

Навилѣсвамъ, и навилѣсувамъ (да навилѣ́самъ), гл. д. Събирамъ отбосы на навиллаци и гы пластж на купчинны. — мси, гл. стр. Бывамъ навилѣсанъ

Навилѣсване и навилѣсуване, с. ср. отъ навилѣсвамъ.

Навилка, с. ж. Навиллакъ.

Навилница, с. ж. Болестъ по жены, по животны, дошла отъ навн-ты.

Навилнѣж (да ся), ешь, — пѣлся, гл. възвр свр. Да вилнѣж доста, да ся наиграж, да ся набѣснѣж, да ся налудувамъ

Навиллакъ, лацн и лци, с. ж. 1) Сѣно колкото може да дигне единъ мѣжъ съ вилж. 2) Навилѣсани откоси сѣно на купчинны да ся прави на копж; навилка. *Да ся смесжъ навиллаци-тж*, да ся сдѣнжъ, да ся

натрупать на копенъ. 3) Пласть сѣно, който да може да ся патовари само на едны кола.

Навѣирамъ (да навѣ́риж), гл. д. 1) Въвивамъ, втыкамъ, совамъ, бѣкамъ, пѣхамъ, мушж въ пѣчто; всова́ть, псовыва́ть, вигрѣ́ть. *Наври му го въ очи-тж, да го види добръ! Единъ умира, другъ му го навира.* 2) Лапамъ, совамъ, лопамъ, ламъ бръзо и много, увивамъ; лонать, ѣсть, жрать. — мси, 1) гл. възвр. Въвиврамся, втыкамся, совамся, пѣхамся, мушжся, просувамся, прѣжжся; всова́ться, псовыва́ться, подвѣрты́ваться, нырѣть. 2) гл. стр. Бывамъ наврѣни по знаменованието на глагола.

Навѣирамъ (да навѣ́риж) гл. ср. Набѣбвамъ отъ врѣне. *Бобъ тж, фасулъ-тж навира.*

Навѣиране, с. ср. отъ навѣирамъ.

Навѣрвамъ и навѣ́ирамъ (да навѣ́риж), гл. д. Вдигамъ пѣчто нагорѣ, вирж; поднима́ть что вверху. *Навирилъ опашкж, напръчилъ; задралъ хвостъ. Кога станж тжква и опашъ навире? Навирилъ си крака-та, вдигналъ гы нагорѣ. Навирилъ шакжж, нахлунилъ жъ назадъ, па тыла си. Навирилъ чашжж-тж, гаврътнжжъ жъ, изпихъ жъ. — мси, гл. възвр. и стр. Виржся, бывамъ навиренъ. — Навирилъ уши като магаря за хранж. Навирилъ носъ какждъ насъ. Навири ли кучка опашъ, кучета-та врьвять по нежъ. — Навирилъ главж, навирилъ носъ: а) Станжлъ непослушенъ, непоскоренъ; дѣлаться непокóрнимъ, непослушнымъ. б) Възгордился, навдигнжся, подго́лмился, възнесъся, величаеся; гордѣться, чванѣться, поднимать носъ. — Навирилъ носъ: а) Навирилъ главж. б) Разсърдился; дуть губы. — Навирилъ подкови, крака, умрѣлъ. — Навирилъ уши, услужива, слухти; насторожить уши.*

Навѣрване и навѣ́иране, с. ср. отъ навѣрвамъ и навѣ́ирамъ.

Навиренгый, пъ, па, по, като пр. Вироглавгый, вдигноглавгый, непокóрнигый, непослушнѣгый, буйнѣгый; непокóрнигый, буйнѣгый, буинъ, блажнѣгый неугомоннѣгый.

Навѣриж, ишь, —рилъ, гл. свр. отъ навѣ́рвамъ и навѣ́ирамъ. Да вирж. — ренгый, прич. стр. Виржгый.

Навѣриж, ишь, —рилъ, гл. свр. отъ навѣ́ирамъ. Да наплънж съ водж, съ слъзы. — ренгый, прич. стр. За очи: наплънены съ слъзы, наплъны.

Навѣирамъ (да навѣ́риж), гл. д. Наплътивамъ, наливамъ съ слъзы.

На юпакъ си ся нажмал,
Та чрпъты очи навире,
Та быстры слъзы зарони. *Пѣс.*

—мѣя, *гл. вѣзер.* Напльнѣмѣя, наливѣмѣя съ водѣж, съ слѣзы. *Капка по капкѣ вирѣ ся навирѣ. Навирихѣж ми ся очитѣ, напльнихѣж, налѣхѣж съ слѣзы, иде ми да заплачѣж; глаза оочились слѣзѣми, навернулись слѣзы.*

Наві́рнѣмь (да наві́рѣж), *гл. д.* Навиравѣмь, вириж.

Наві́рнѣннѣ, *с. ср.* отъ наві́рнѣмь.

Наві́свѣмѣя и наві́сцувѣмѣя (да ся наві́снѣж), *гл. вѣзер.* Навождамѣя надъ нѣчто, надвисѣмѣя, навѣсѣмѣя; наві́шивѣмѣя. *Нависилѣя надъ кладенеца.*

Наві́свѣннѣ и наві́сцувѣннѣ, *с. ср.* отъ наві́свѣмѣя и наві́сцувѣмѣя.

Наві́скамь (да ся), *гл. вѣзер. свр.* За конь: да вискамь досѣта, да ся навищѣж, да ся нацвищѣж.

Наві́снѣж (да ся), *ешѣ, — нѣлѣя, гл. свр.* отъ наві́свѣмѣя. Да ся надвисѣж, да ся навѣсѣж; наві́снѣтѣся.

Наві́сѣя, *ишѣ, — силѣ, гл. д. свр.* Да навѣсѣж, да набѣсѣж, да наоскачѣж.

Наві́ткамь, *гл. д. свр.* Да навищѣж, да намотѣж; наві́тѣ, намотѣтѣ. — **канѣй**, *прич. стр.* Навитѣй, навиенѣй, намотанѣй; наві́тѣй, намотанѣй.

Наві́хвѣмь и наві́хнѣмь (да наві́хнѣж), *гл. д.* Навѣхвѣмь.

Наві́хвѣннѣ и наві́хнѣннѣ, *с. ср.* отъ наві́хвѣмь. Навѣхвѣннѣ.

Наві́хнѣж, *ешѣ, — нѣлѣ, гл. свр.* отъ наві́хвѣмь. Да навѣхнѣж. — **нѣтѣй**, *прич. стр.* Навѣхнѣтѣй.

Нави́щѣж (да ся), *ишѣ, — щѣлѣя, гл. вѣзер. свр.* За конь: да, вищѣж доста, да ся навискамь, да ся нацвищѣж.

Наві́щѣж, *ешѣ, — вѣлѣ, гл. свр.* отъ наві́хвѣмь. 1) Да обвищѣж, да намотѣж, да навитѣж; наві́тѣ. 2) Да извищѣж, да изкльщѣж, да извѣхнѣж, да навѣхнѣж, да извищѣж; повивѣхнѣтѣ, вѣвищѣхнѣтѣ. — **вѣенѣй** и **вѣтѣй**, *прич. стр.* По знаменованнѣ-то на глагола.

Наві́карѣмь, *гл. д. свр.* Да вкарѣмь много, всичѣж-тѣ.

Навлѣ́дыкуѣмь (да ся), *гл. вѣзер. свр.* Да владѣкуѣмь доста.

Навлѣ́дѣж (да ся), *ешѣ, — дѣлѣя, гл. вѣзер. свр.* Да владѣж доста.

Навлѣ́жвѣмь и навлѣ́жвѣмь (да навлѣ́жѣж), *гл. д.* Направѣмь нѣчто да стане влажно, да овлѣгне, намокрѣмь; навлѣ́живѣмь. — **мѣя**, *гл. стр.* Овлѣгѣмь, намокрѣмѣя, навлѣ́живѣмѣя.

Навлѣ́жѣж, *ишѣ, — жилѣ, гл. свр.* отъ навлѣ́жвѣмь. Да намокрѣж; навлѣ́житѣ.

Навлѣ́звѣмь и навлѣ́звѣмь (да навлѣ́зѣж), *гл. ср.* Навлѣзѣмь.

Навлѣ́звѣннѣ и навлѣ́звѣннѣ, *с. ср.* отъ навлѣ́звѣмь и навлѣ́звѣмь. Навлѣзѣннѣ.

Навлѣ́чвѣмь и навлѣ́чвѣмь (да навлѣ́чѣж), *гл. д.* Навлѣчѣмь.

Навлѣ́чливѣй, *вѣ, ва, во, пр.* Който не ще да знаѣ за ничѣ, не мѣри за ничѣ; немѣрливѣй, ихмѣлѣжнѣ; небрѣжнѣй.

Навлѣ́чнѣчвѣй, *вѣ, ва, во, пр.* 1) Развѣчнѣж, повлѣчнѣж, разпѣсанѣж, разпѣснѣжтѣ, тяжѣж. 2) Който носѣ, какѣво и да му направѣтѣ, какѣво и да му кажѣтѣ.

Навлѣ́чѣж, *ишѣ, — чѣлѣ, гл. свр.* отъ навлѣ́чвѣмь и навлѣ́чвѣмь. Да увлѣчѣж, да начѣшѣж, да надарѣчѣж; начѣсѣтѣ. — **чѣнѣй**, *прич. стр.* Увлѣченѣй, начѣсанѣй; начѣсанѣй.

Навлѣ́чѣмь (да навлѣ́чѣж), *гл. д.* Навлѣчѣмь, съ влѣченнѣ направѣмь, увлѣчѣмь много, доста, начѣсѣмь; начѣсѣмѣтѣ. *Навлѣчѣж двѣ окѣ влѣнѣж. — мѣя, 1) гл. стр.* Бывѣмь навлѣченѣж; начѣсѣмѣтѣся. 2) Само вѣ *свр. видѣ.* Да влѣчѣж доста.

Навлѣ́чѣмь (да навлѣ́чѣж) Навлѣчѣннѣ.

Навлѣ́чѣмь (да навлѣ́чѣж, повлѣ́чвѣмь), *гл. д.* съ влѣченнѣ приготѣмь, начѣсѣмь, надарѣчѣмь влѣнѣж, лѣнѣж, начѣсѣмѣтѣ. *Навлѣчѣж двѣ окѣ влѣнѣж.*

Навлѣ́зѣннѣ, *с. ср.* отъ навлѣ́чѣмь.

Навлѣ́зѣмь (да навлѣ́зѣж), *гл. ср.* Навлѣзѣмь, навлѣ́зѣмь, навлѣ́зѣмь: 1) Влѣ́зѣмь вкупѣмь мно́зина; навлѣ́зѣмь, нашо́пѣмь ся, нахлѣ́зѣмь; навлѣ́зѣтѣ, вторгѣ́тѣся. *Навлѣ́зѣмь въ гра́дѣнѣж-тѣж.* 2) Отѣ́зѣмь навѣ́трѣ вѣ нѣчто, вѣ́зѣмь; вѣ́зѣтѣся. — *Навлѣ́зѣ ми мѣсо въ зѣ́бѣж-тѣ; мѣсо навѣ́зѣло въ зубѣхѣ.*

Навлѣ́зѣннѣ, *с. ср.* отъ навлѣ́зѣмь. Навлѣ́зѣннѣ, навлѣ́зѣннѣ, навлѣ́зѣннѣ.

Навлѣ́чѣмь (да навлѣ́чѣж), *гл. д.* Навлѣ́чѣмь, навлѣ́чѣмь: 1) Съ влѣ́ченнѣ до́на-сѣмь мно́го, доста; наѣ́трѣмь, наѣ́тѣрѣзѣмь, наѣ́тѣжѣмь; навлѣ́кѣтѣ, наѣ́тѣскѣмь, наво́лѣкѣмь, наво́рѣчѣмь. 2) На́дово́жѣмь, наѣ́трѣмь, наѣ́трѣмь, наво́дѣтѣ, наво́дѣтѣ, наво́дѣтѣ. *Навлѣ́чѣ ми мно́го гѣ́стѣж.* 3) До́карѣмь нѣ́какѣж бѣ́дѣж, нѣ́какѣж зѣ́ло, наѣ́вѣмь; наѣ́кѣмь бѣ́дѣж. *Навлѣ́чѣмь си бѣ́дѣж; наѣ́кѣмь на сѣ́бѣ бѣ́дѣж.* 4) Съ мѣ́жѣж, съ тру́дѣж до́влѣ́чѣмь, обу́вѣмь нѣ́что; наѣ́тѣжѣмь; наѣ́тѣлѣмь, вѣ́нѣлѣмь, на-бѣ́рѣсѣмь, наѣ́дрѣмь, наѣ́сѣмь на сѣ́бѣ. *Навлѣ́чѣмь си дрѣ́жѣж-тѣж. — мѣя, 1) гл. вѣзер.* Навлѣ́зѣмь мно́зина вкупѣмь, наѣ́тѣжѣмь, наѣ́трѣмь, наѣ́тѣжѣмь. *Навлѣ́чѣмь ся отѣ́дѣ да си е́просѣжѣж.*

Навлѣ́чѣмь ся въ дѣ́жѣнѣж. 2) Бывѣмь навлѣ́ченѣж по знаменованнѣ-то на глагола; навлѣ́кѣтѣся, наѣ́тѣскѣмь, наво́лѣкѣмь.

тся. — *Навлѣкло ихъ, принадишло имъ, удало имн ся, случилось имъ ся.*

Навлѣчаніе, с. ср. отъ навлѣчаніи. Навлачиваніе, навлѣкваніе.

Навлѣзвамъ и навлѣзувамъ (да навлѣжъ)
гл. д. ср. Навлизамъ.

Навлѣзъ, ешь,—зоухъ,—влъ, *гл. свр.* отъ
навлѣзамъ, навлѣзамъ, навлѣзамъ и
навлѣзвамъ. Да влѣзъ, да нахлужъ, да ся
навмѣнхъ; налѣзъ, вторгнѣхъ.

Навлѣквамъ и навлѣкувамъ (да навлѣкжъ),
гл. д. Павличнамъ.

Навлѣкѣ, влѣчѣшь,—влѣкохъ,—влѣклъ, п
Навлѣчѣ, ешь,—влѣкохъ,—влѣклъ, 2л.

свр. отъ навѣлѣчнамъ, навѣлѣчнамъ и навѣлѣкнамъ. 1) Да натѣтрѣжъ, да натѣтразѣжъ, да намѣкнѣжъ, да нанесѣжъ; навѣлѣчь, натѣскачь, навѣлѣчь. 2) Да надовѣдѣжъ, да натѣтрѣжъ. 3) Да докарамъ, да причинѣжъ бѣдѣжъ, злѣжъ. 4) Да намѣкнѣжъ, да нахлѣзѣжъ; напѣялѣть, впѣялѣть, надрѣнуть, насѣнуть на себѣ. —влѣчѣнный, прич. ст. 1) Натѣтранѣый, натѣтразѣный, намѣкнѣтый, нанесѣный, дѣтѣтранѣый, дѣнесѣный; навѣлѣчѣнный, натѣскаѣнный, нанесѣнный. *Едному наречено, другому навѣлѣчено*; наварѣли про понаѣ, а пилѣ кто понаѣлъ. 2) За дрѣвѣжъ: намѣкнѣтый, нахлѣзѣтый; напѣялѣнный, впѣялѣнный.

Навѣѣкѣмъ, и навѣѣкѣнуемъ (да навѣѣкѣнѣ), гл. д. Вмѣѣкѣмъ много, доста. *Навѣѣкѣнѣмъ* гл. въ избѣѣ-тѣѣ. мѣѣя, гл. *възвер.* Навѣѣизмѣмъ, вмѣѣкѣмъ въ вкупѣѣмъ мнозина. *Навѣѣкѣнѣмъ* въ докана.

Навмѣнѣжъ, ешь,—нжль, гл. свр. отъ на-
вмѣнѣвъ.

Навнесѣ, ёшь, — нёсохъ, — нёслъ, *гл. д.*
свр. Да внесѣ много, всичкы-ты.

Навнётрѣ, нар. Навжтрѣ. Навнётрѣ е
много тъмно.

Наводні́ние, с. ср. Кога дойде, притече рѣ-
ка, та залѣ низгы-ты около неѣ мѣста;
поводіе, поводіе; наводні́ніс, водопѣль,
водопѣлье.

Наводникъ, с. м. Юнецъ, турмакъ стѣпилъ
въ вторѣ-тѣ си години.

Наводница, с. ж. Юница, телца, турма-
кына стжнла въ вторж-тж си годинж.

Наводни́къ, иишь, — ии́ль, *гл. сер.* отъ наводни́вамаъ. 1) Да залѣжъ, да потонѣхъ; наводни́тъ. 2) Да наплѣжъ, да напалѣжъ; наводни́тъ. — нѣпъи́й, *прич. стр.* Залѣ-
нъи́й, потопенъи́й, наплавенъи́й; наводни́-
нъи́й.

Наводни́намаъ (да наводни́къ), *гл. д. 1)* За водаъ: прѣливамаъ прѣзь брѣговы-ты, та покрывамаъ низкы-ты наоколо мѣста; заливамаъ, потопнавамаъ, поплавамаъ; **наводнять**.

2) Надохождамы мнозина, нахлувамы много, поплънувамы, наплънувамы навсѣждѣ; на-
воднѣть. *Наводнишжъ влзѣи горж-тъ нѣ.*
Наводнишжъ калпавѣи парѣ. — *мѣи, гл.*
стр. Бываѣмъ наводнѣнь по знаменованне-то
на глагола; наводнѣться.

Наводни́ванію, с. ср. отъ наводни́ванъ.

Голѣма, дълга като грибъ мрѣжиа, съ които ловятъ рибж на Дунава.

Навѣдѣ, ишь, — диль, гл. д. свр. Да до-
ведѣ много, доста, да надоведѣ: навѣсти.

Наво́дьямъ (да наведѣ), *гл. д.* Навождамъ.
На́воець, *ум. м.* отъ на́вой.

Наво́ждамъ (да паве́дѣ), гл. д. Наво́дямъ, наведе́жамъ, наклоня́вамъ, нагиба́мъ, свожу́ дамъ, нава́ляюмъ; кло́нѣть, наклонѣ́ть, наги́бѣть, нава́ливать. *Наведи главо́ж-тж. си. Навееи кло́нѣ-тъ, да си откѣси.к. наблѣж.к. — мси, 1) гл. ѡзвер. Накло́на-мися, нагиба́мися, слага́мся, кля́мся, пова́-ля́мся, нацу́пува́мся, ни́киж; наклонѣ́ться, нагиба́ться, нава́лива́ться. *Наведо́хся да си откѣси.к. цѣтѣице. Ка́къ мела, ка́къ не мела, по́дъ водни́къ ся не навела, ка́звася за мръзели.к. 2) гл. стр. Бы-вамъ наведе́нь.**

Навождамъ (да наведѣжъ), гл. д. Наводнямъ, прѣкарвамъ нищкы-ты на основѣ прѣзъ нищедкы-ты и прѣзъ брьдо-то. Навождатъ двѣ жены: една-та подава нищкы-ты, друга-та гы поема. *Наведохъ платно-то. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ наведенъ. *По-щизъ не ся навожда.*

Наво́жданіе, с. ср. отъ наво́ждашь.

Навѣзѣмъ и навѣзуемъ (да навѣзѣмъ),
гл. д. Доносѣмъ съ кола много, доста, па-
доносѣмъ, падокаремъ; навѣживать. — мси,
гл. *възвѣр.* само въ *сѣр. видѣ.* Да си возѣ
доста, да ся наладѣмъ; навѣзѣтъся; нака-
тѣтъся, накачѣтъся.

Навѣзѣ, ишь,—зиль, *гл. свр.* отъ навѣзѣ-
вамъ. Да надонесѣ, да надокарамъ, навѣ-
зѣть, навѣзѣть.

Наво́й, с. ж. 1) Павойще, кѣсь платъ за обвиване крака, кога ся обути въ царвулы; навуще, обниала, прѣтеница; опуча. 2) Мѣсто, дѣто жены павождати, навивати платна. *Криви на наво́й, прави на разбой.* 3) Болѣсть иѣкаква по малки дѣца и по родилкы лехусы. 4) Навиване, навѣшане, изкльчане сѣставъ на тѣло-то. 5) Наѣтъ на око.

Напо́йше, с. ср. Навой въ 1-то знаменова́ние.

Навонѣвамъ (да навонѣжъ), гл. ср. Вонѣжъ
иѣколко, навошавамъ.

Навоиѣжъ, ешь, — иѣлъ, *гл. свр.* отъ на-
воиѣвамъ. Да навоиѣжъ.

Навои́къ, ишь, — ниль, *гл. свр.* отъ навои́вамъ. Да навои́къ, да подвои́къ, да развои́къ; навои́ть, насмердѣть.

Навои́вамъ (да навои́къ), *гл. д.* Пушамъ вонъ, смрадъ, навои́вамъ, подвои́вамъ, развои́вамъ, подвои́вамъ, развои́вамъ; на-пускѣть, вѣтъ.

Наво́счѣкъ, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ наво́счнамъ. — ченъ, *прич. стр.* Натопе-ный, намазаный съ вѣтъ.

Наво́счнамъ (да наво́счѣкъ), *гл. д.* Натопи-вамъ нѣчто въ вѣтъ, намазvamъ го съ во-сѣтъ. — мся, *гл. стр.* Бывамъ навосченъ.

Наво́счнаніе, *с. стр.* отъ наво́счнамъ.

Наво́ювамъ (да ся), *гл. вѣзвр свр.* Да вою-вамъ доста. Доклѣ ся навоюва болестъ-та, доклѣ ся направи черпота.

Нави́рягамъ, *гл. д. свр.* Да ви́рягъ много, доста.

На́врага, *нар.* Пѣврага, дѣврага, по дѣвола; къ чѣрту. Да иде на́врага! Наврага му глава! Наврага му добринъ-ты, кога не ся живѣе отъ злинъ-ты му. Навра-га ти кириша-та, слѣзь ми отъ кола-та. Кога ми ся прѣвири, наврага ти сеири.

Навра́жювамъ и

Навра́жѣкъ, ишь, — жилъ, *гл. д. свр.* Да набажъ, да навра́жювамъ; нашенѣтъ.

Навра́носамъ, *гл. д. свр.* Да враносамъ мно-го, доста, да нажнѣтъ.

Навра́скамъ, *гл. свр.* отъ навра́скамъ. Да напраскамъ, да набижъ, да наблѣскамъ, да набухамъ, да набѣхтъ, да надрѣжъ, да пажюжъ, да намлатъ, да напухамъ, да на-тупамъ, да нашибамъ, да намѣшинъ; на-хлысѣтъ, настрѣтъ, отдубѣтъ, отпо-ротъ, отполосовѣтъ. — сканъ, *прич. стр.* Напрасканый, набитый, наблѣсканый, набуханый, набѣхтѣный, надрѣвеный, па-жюлѣный, намлатѣный, напуханый, нату-паный, намѣшинѣный, нашибаный.

Навра́скамъ и **навра́скувамъ** (да навра́-скамъ), *гл. д.* Напраскамъ, набивамъ, на-блѣскамъ, набухамъ, набѣхтѣвамъ, надрѣ-ывамъ, пажювамъ, намлацамъ, напухамъ, надрѣывамъ, напушамъ, нашибамъ, намѣ-шинивамъ; дубѣтъ, поротъ. — мся, *гл. стр.* Бывамъ навраскамъ.

Навра́сқаніе и **навра́скуваніе**, *с. стр.* отъ навра́скамъ.

Навратару́вамъ [да ся] *гл. вѣзвр. свр.* Да навратарувамъ доста.

Навратъ, ишь, — тиль, *гл. д. свр.* Да по-връжъ, да вѣзвръжъ, да врьжъ назадъ.

Навра́чвамъ и **навра́чнамъ** (да навра́чѣкъ) *гл. д.* Пожъ, поливамъ ливадъ, градинъ съ водъ, докарана по вадъ; наваждамъ; оро-

шѣтъ. — мся, *гл. стр.* Наваждамъ; оро-шѣтъся.

Навра́чювамъ, *гл. д. свр.* Съ врачюваніе да напращамъ нѣчто, набаивамъ; наворожить. Да ся наврачювамъ, *гл. вѣзвр. свр.* Да врачювать доста, да ся набажъ.

Навра́чѣкъ, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ на-вра́чнамъ и навра́чнамъ. Да наваджъ, да напожъ; оросить. — ченъ, *прич. стр.* Наваденый, напоеный.

Навра́чнамъ (да навра́чѣкъ), *гл. д.* Наврачвамъ.

Наврѣ́тъ, *нар.* Навѣтъ, врѣтъ, врьху, отгорѣ. *Сѣднѣж наврѣтъ камѣкъ. Наврѣтъ парѣ-ты иска и едно качѣ сѣреніе.*

Наврѣ́вѣкъ, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ на-врѣ́вивамъ. Да продѣжъ, да прокарамъ врьвъ прѣзъ нѣчто. — вѣнъ, *прич. стр.* Прокараный, продѣжтѣй на врьвъ.

Наврѣ́вѣкъ, ишь, — виль, и наврѣ́вѣлъ, *гл. свр. свр. и*

Наврѣ́вѣкъ (да ся), ишь, — вѣлѣя, *гл. вѣзвр.* Да трѣжъ за нѣдѣ, да ся унѣжъ, да кренжъ.

Наврѣвилъ Стоянтъ, наврѣвилъ
Сѣтъ руды овны на планинѣ,
Съ ваклы овцы на загнѣло. *Пѣс.*

Наврѣвилъ едѣ-кѣдѣ-си, унѣжѣся за тамъ. Наврѣвилъ толкова душъ, нато-чилъся, нарядилъся.

Наврѣ́вивамъ (да наврѣ́вѣкъ), *гл. д.* Про-карвамъ, продѣвамъ прѣзъ дупкы-ты на нѣчто врьвъ, учкуръ. *Наврѣвилъ си гащи-ты, царевѣ-ты.* — мся, *гл. стр.* Бы-вамъ наврѣвенъ.

Наврѣ́виваніе, *с. стр.* отъ наврѣ́вивамъ.

Наврѣ́гамъ, *гл. свр.* отъ наврѣ́гвамъ. Да наврѣжъ, да намѣтамъ, да нахакамъ; на-бросѣтъ, наврѣгнуть, накидѣтъ, побро-сѣтъ, наметѣтъ. — ганъ, *прич. стр.* Наврѣленый, намѣтаный, нахаканый; на-бросанный, наврѣгнутый, накиданный, набросанный, намѣтанный.

Наврѣ́гвамъ и **наврѣ́гувамъ** (да наврѣ́-гамъ), *гл. д.* Наврѣгамъ: 1) Врѣгамъ нѣч-то по земѣ-тъ на различни мѣста; намѣт-вамъ, нахакамъ, натѣпкватъ; навра́сывать, наврѣгѣтъ, накидывать, намѣтывать, по-бросѣтъ. *Наврѣга ги по двора. Наврѣга дрѣжѣ-ты въ сандѣка, натѣпка ги; вковѣркатъ платье въ сундукъ.* 2) Врѣгамъ доста, много. — мся, 1) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.* Да врѣгамъ доста.

Дай ѣжъ, майко, дай ѣжъ, стара,
Да ся конѣ намахамъ,
Да ся пушкы наврѣгамъ,
Да ся рубѣжъ наносимъ. *Пѣс.*

2) *гл. вѣзвр.* Наплюскамъ, нашивамъ, наадамъ, напраскамъ, нашивамъ; опрѣстъ. 3) *гл. стр.* Бывамъ наврѣганъ.

Наврѣгваніе и наврѣгуваніе, с. ср. отъ наврѣгвамъ. Наврѣгваніе.

Наврѣжѣжъ, ешь, — врѣзашъ, — врѣзалъ, гл. ср. отъ наврѣзнамъ. Да навязѣжъ, да из-навръжѣжъ; навязѣтъ, перекрутитъ, привязѣтъ, связѣтъ. — *врѣзантый, прич. стр.* Връзантый иѣйдѣ много, доста, навязантый, изнавръзантый; навязанный, привязанный, связанный, перекрученный.

Наврѣзнамъ и наврѣзунамъ (да наврѣжѣжъ), гл. д. Връзvamъ, свръзvamъ, привръзvamъ много, доста, навязvamъ, изнавръзvamъ; навязываю, привязываю, связываю, перекручиваю. — *мѣся, 1) гл. вѣзвр. само въ свр. видѣ.* Да врѣзvamъ доста. 2) гл. стр. Быvamъ наврѣзанъ, изнавръзvamъ; навязываюся, перекручиваюся.

Наврѣзваніе и наврѣзуваніе, с. ср. отъ наврѣзvamъ. Навязваніе.

Наврѣлѣвамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да врѣлѣvamъ доста, да ся наврѣлѣжъ, да ся налѣдуvamъ, да ся насалѣмуvamъ.

Наврѣлѣжъ (да ся), ешь, — лѣлѣся, гл. вѣзвр. свр. Да врѣлѣжъ доста, да ся наврѣлѣvamъ.

Наврѣлѣжъ, ишь, — лилъ, гл. ср. отъ наврѣламъ и отъ наврѣгвамъ. Да наврѣламъ. — *лантый, прич. стр.* Навръгантый.

Наврѣламъ (да наврѣлѣжъ), гл. д. Навръгвамъ.

Наврѣне, — нжло, гл. безл. свр. Да навали, да намокри.

Наврѣнжъ, ешь, — нжлъ, гл. д. свр. Да възврѣнжъ, да поврънжъ, да отбѣнжъ, да прѣкарма водѣ да тече на друго мѣсто.

Срѣдѣ дворы прѣкопѣ прѣкопали,
У прѣкопа Дунавъ наврѣнжалъ,
У Дунава врѣбы насадили,
Низъ врѣбы-ты дупы промѣшнали. *Пѣс.*

Наврѣтамся, гл. вѣзвр. 1) Врътѣся, намирамся, еѣдж еѣдѣ-ѣсп, около иѣкого. *Наврѣтайся изъ кжири, да не дойде нѣкой да ны подыри.* 2) Подохождаvamъ, отбывамся, наминувamъ, махvamъся; завертываю къ кому, навѣщѣю когѣ. 3) Слизамъ, спирамся на бонакъ, кондисvamъ, заставамъ, прѣпадамъ, стацувamъ; останавливамъ на почлѣгъ, ностѣемъ.

Наврѣтавъ, (да наврѣтѣжъ), гл. д. Наврътѣвамъ.

Наврѣтаніе, с. ср. отъ наврѣтавъ и наврѣтамся.

Наврѣтѣжъ, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ наврѣтѣвамъ и наврѣтавъ. 1) Да навѣжъ. 2) Да уврътѣжъ, да умацамъ, да накирливѣжъ. — *тѣлтый, прич. стр.* 1) Навитый, навиткантый. 2) Уврѣтѣнтый, умацантый, накирливентый.

Наврѣтѣвамъ (да наврѣтѣжъ), гл. д. Навръ-

тамъ: 1) Врътѣжъ, завивамъ иѣчто колкото трѣбва; навивамъ. 2) Уврѣтѣвамъ, умацвамъ, накирливямъ, укирливямъ. — *мѣся, 1) гл. вѣзвр. само въ свр. видѣ.* Врътѣжъ доста; накружѣтъся. 2) гл. стр. Быvamъ наврѣтѣнъ по знаменованіе-то на глагола.

Наврѣтѣваніе, с. ср. отъ наврѣтѣвамъ.

Наврѣховѣтѣжъ, ишь, — тилъ, гл. д. свр. Да наплѣтѣжъ иѣчто съ врѣхъ, да изврѣховѣтѣжъ. — *тептый, прич. стр.* Изврѣховѣтеный, наплѣненный врѣхомъ.

Наврѣхъ, нар. 1) Горѣ на врѣха на иѣчто, на самѣна врѣхъ на иѣчто. *Изкачѣлся наврѣхъ кжижъ-тѣжъ, наврѣхъ дрѣво-то.*

Руско, Руса русице,
Лѣбя болно лѣжало
Наврѣхъ Старѣ планижъ. *Пѣс.*

2) Отгорѣ на самѣна день, въ сѣщѣна день, въ сѣщо-то врѣмя. *На врѣхъ Гергевъ-день, на врѣхъ Велиденъ, на Гергевъ-день, на Велиденъ.* — *Наврѣхъ иглѣжъ*, тврѣдѣ малко, съвѣсмъ малко, шющѣка. *Дай ми наврѣхъ иглѣжъ. Знае колко наврѣхъ иглѣжъ.*

Наврѣчѣжъ (да ся), ишь, — чѣлѣся, гл. вѣзвр. свр. Да врѣчѣжъ достѣ, да ся налѣтѣжъ.

Наврѣшнамъ и наврѣшюvamъ (да наврѣшѣжъ), гл. д. Навръшнамъ.

Наврѣшѣжъ, ишь, — шилъ, гл. свр. отъ наврѣшнамъ и наврѣшvamъ. Да привръшѣжъ, да свръшѣжъ, да приклѣчѣжъ, да склѣчѣжъ. — *шентый, прич. стр.* Привръшеный, свръшеный, приклѣченый, склѣченый.

Наврѣшѣжъ, ешь, — шѣлъ, — и врѣхохъ — врѣхлѣ, гл. свр. отъ наврѣшѣвамъ. Да увръшѣжъ много, доста; намолотѣтъ. — *шѣнтый, прич. стр.* Уврѣшеный; намолѣченный.

Наврѣшѣвамъ (да наврѣшѣжъ), гл. д. Уврѣшѣвамъ много, доста; намолѣчиваю. *Наврѣшохъ много жито.* — *мѣся, гл. вѣзвр.* само въ свр. видѣ. Връшѣжъ доста.

Наврѣшнамъ (да наврѣшѣжъ), гл. д. Навръшvamъ, докарvamъ иѣчто камъ кражъ, приближава, наближава да го свръшѣжъ; привръшнамъ, свръшнамъ, приклѣчаю, склѣчаю. *Наврѣшѣхъ десять годинѣжъ. Навръшнамъ си брашно-то.* — *мѣся, гл. стр.* Быvamъ наврѣшенъ, привръшнамся, приклѣчаюся, склѣчаюся.

Наврѣшнаніе, с. ср. отъ наврѣшнамъ. Навръшнаніе.

Наврѣшчамъ, гл. д. свр. Да врѣнжъ много, доста, да изповръшчамъ, да изнавръшчамъ.

Наврѣнжъ, ишь, — вилъ, гл. д. свр. Да врѣвѣжъ много, доста, да накажѣжъ, да наговѣрѣжъ, да надумамъ. *Да ся наврѣвѣжъ, гл. вѣзвр. свр.* Да врѣвѣжъ доста, да ся наговѣрѣжъ, да ся наприкажѣжъ, да ся набръбѣжъ,

да ся паромонѣ, да ся насборѣ, да ся на-
велиѣ.

Боже, милно Боженце,
Дай ми, Боже, голѣмъ день,
Въ дворѣ да ся настоѣ,
Съ дружкѣ да ся наврѣвѣ. *Пѣс.*

Наврѣдж, ишь, — дилѣ, *гл. свр.* отъ на-
врѣждамъ и наврѣдѣвамъ. Да напакос-
тѣж; навредитѣ.

Наврѣждамъ и наврѣдѣвамъ (да наврѣ-
дж), *гл. д.* Докачамъ нѣкого съ нѣчто, на-
пакостявамъ.

Наврѣждане и наврѣдѣвание, *с. ср.* отъ
наврѣждамъ и наврѣдѣвамъ.

Наврѣкнѣто, *нар.* Срьдѣто, сопнѣто. *Из-
вѣкаль наврѣкнѣто.*

Наврѣмѣй, *нар.* Нѣкого, понѣкого; иног-
дѣ, врѣменѣмъ.

Наврѣменѣж, ишь, — нѣла, *гл. свр.* отъ
наврѣмѣнѣвамъ. Да наврѣмѣж.

Наврѣменѣвамъ (да наврѣменѣж), *гл. ср.*
Наврѣмѣнамъ, така казвать за женѣ, что е
приближила да роди, на коѣто е дошло врѣ-
мя да роди; быть на наснѣсѣ, на на-
снѣсѣхъ.

Наврѣменѣвание, *с. ср.* отъ наврѣменѣ-
вамъ. Наврѣмѣвание.

Наврѣмѣж, ишь, — мѣла, *гл. свр.* отъ на-
врѣмѣвамъ. Да наврѣмѣж.

Наврѣмѣвамъ (да наврѣмѣж), *гл. ср.* На-
врѣмѣнавамъ.

Наврѣмѣвание, *с. ср.* отъ наврѣмѣвамъ.
Наврѣмѣнавание.

Наврѣж, ешь, — рѣль, *гл. свр.* отъ навѣ-
рамъ. Да вѣврѣж, да вѣтѣкнѣж, да совнѣж,
да бѣкнѣж, да пѣхнѣж, да мушнѣж; вѣснѣж,
наснѣж, вѣпнѣж. — **врѣнѣж**, *прич. стр.*
Натѣкнѣж, вѣтѣкнѣж, вѣврѣ-
нѣж, совнѣж, бѣкнѣж, пѣхнѣж, мушнѣж;
вѣснѣж, наснѣж, вѣпнѣж.

Наврѣж, ишь, — рѣль, *гл. свр.* отъ навѣ-
рамъ. Да набѣкнѣж, да шюпнѣж отъ врѣне.

Наврѣдомъ и

Наврѣдѣ, *нар.* На всако мѣсто, врѣдѣ,
всѣдѣ, навсѣдѣ; вездѣ, всѣду, повсѣду.
*Наврѣдѣ го трѣсѣж, не можѣж да
го намѣрѣж.*

Наврѣкамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да вѣ-
камъ доста, да ся навѣкамъ.

Наврѣскамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да
вѣскамъ доста, да ся навѣскамъ, да ся на-
вѣскамъ, да ся навѣскамъ.

Наврѣчѣж (да ся), ишь, — чѣлѣ, *гл. вѣзвр. свр.*
Да вѣчѣж доста, да ся навѣскамъ.

Наврѣщѣж (да ся), ишь, — щѣлѣ, *гл. вѣзвр. свр.*
Да вѣщѣж доста, да ся навѣскамъ.

Навсѣгдѣ, *нар.* Завсѣакога, навсѣакога, за-вѣ
всѣако врѣмя; навсѣгдѣ.

Навсѣждѣ и

Навсѣждѣ, *нар.* На всако мѣсто, насѣждѣ,
навсѣжду, навсѣнакѣждѣ, вѣрдѣ, навѣрдѣ, на-
вѣрдомъ; вездѣ, всѣду, повсѣду, повсе-
мѣстно.

Навсѣакога, *нар.* За-вѣ всако врѣмя, за-
всѣакога, навсѣгда; навсѣгдѣ.

Навсѣакеждѣ, *нар.* На всако мѣсто, навсѣ-
ду, навсѣждѣ, навѣрдѣ.

Навѣтѣкамъ, *гл. свр.* отъ навѣтѣкѣвамъ.
Да набѣдѣж, да набѣчѣж; навѣтѣкѣ, на-
ко-
лѣтъ. — **канѣж**, *прич. стр.* Набѣдѣж, на-
бѣчѣж, навѣчѣж; навѣтѣканѣж, на-
бѣтѣканѣж.

Навѣтѣкѣвамъ и навѣтѣкувамъ (да на-
вѣтѣкамъ), *гл. д.* Вѣтѣкѣвамъ много, доста,
набѣдѣж, набѣчѣж, навѣчѣж; навѣтѣ-
кѣ, навѣтѣкѣ. *Навѣтѣка го по дуп-
кѣ-тѣж. Навѣтѣка ги съ цѣтѣж. — мѣж,*
1) *гл. вѣзвр.* Обѣчѣжмѣж съ нѣчто; об-
тѣкѣжмѣж. *Навѣтѣкажмѣж съ цѣтѣж; об-
тѣкѣжмѣж цѣтѣж.* 2) *гл. стр.* Вѣжмѣж
навѣтѣканѣж, набѣдѣжмѣж, набѣчѣжмѣж, на-
мушѣжмѣж; навѣтѣкѣжмѣж, навѣтѣкѣжмѣж.

Навѣтѣканѣж и навѣтѣкуканѣж, *с. ср.*
отъ навѣтѣкѣвамъ.

Навѣтѣтрѣж, ишь, — зѣль, *гл. д. свр.* Да
вѣтѣтрѣж много, доста.

Навѣтѣтрѣж, ешь, — рѣль, *гл. д. свр.* Да
вѣтѣтрѣж много, доста, да навѣтѣтрѣж.

Навѣчѣкамъ, *гл. д. свр.* Да вѣчѣкамъ на раз-
нѣ мѣста, да навѣчѣкамъ, да навѣчѣжмѣж.

Навѣчѣж (да ся), ишь, — чѣлѣ, *гл. вѣзвр. свр.*
Да вѣчѣж доста, да ся навѣчѣж, да ся
навѣчѣж.

Навѣчѣж, *с. ср.* 1) Навѣж, навѣжѣж, обѣ-
ж, обѣж, прѣтѣнѣж; онѣж, носѣж. *Кѣ-
то става рано, не му стѣж навѣжѣж.*
2) Парѣж, кѣж за лѣнение, за мѣж
стѣж, лѣжѣж; кѣжѣж. — *Повѣжчи-
навѣжѣж, повѣжканѣж, развѣжканѣж, развѣжчи-
навѣжѣж, трѣж, мѣжѣж члѣжѣж.*

Навѣчѣж, *нар.* 1) Завѣжѣж, завѣжѣжѣж, тутѣ-
ж, тоѣж-сѣж чѣж, вѣжѣж, извѣжѣжѣж; тотѣ-
жѣж, сѣжѣжѣж. 2) Твѣрдѣж скоро, завѣжѣж,
тутѣжѣж, чѣжѣжѣж; вѣжѣж, мѣжѣж. *Навѣ-
жѣж го навѣжѣж. Навѣжѣж ходѣж и дойдѣж.*

Навѣврѣж, ешь, — врѣль, *гл. д. свр.* Да
вѣврѣж много, доста, да намѣжѣж.

Навѣдѣжмѣж и навѣдѣжмѣж (да навѣдж), *гл. д.*
Навѣжѣжмѣж.

Навѣдж, ишь, — дѣль, *гл. свр.* отъ на-
вѣжѣжмѣж и навѣдѣжмѣж. Да наплѣж;
наплѣжѣж, наплѣжѣж, наплѣжѣжѣж, наплѣжѣжѣж,
наплѣжѣжѣжѣж. — **дѣжѣж**, *прич. стр.* Наплѣжѣжѣжѣж,

намноженый; разведенный, размноженный, расиложенный.

Навъждамъ (да навѣдж), *гл. д.* Навѣждамъ, развъждамъ, подвъждамъ, въдж много, доста, наплождамъ; распложать, размножать, разводить.—*мся, 1) гл. възвр.* Развъждамся много, наплождамся; разводиться, распложаться, размножаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ навъденъ, наплождамся.

Навъждане, с. ср. отъ навѣждамъ. Навѣждане, наплождение.

Навъзѣждамъ, гл. д. сѣр. Да възѣждемъ да нахнемъ мнозина, всичкы.

На-възъ, прѣдл. На-врѣзъ, възъ, отгорѣ. *Врѣси на-възъ пламнѣ-тж. Иде на-възъ насъ. Надтягнѣ на-възъ еднѣ страни.* Бабина младина на-възъ баирѣ замичава. *На-възъ вѣтра, срѣщъ вѣтра; прѣотивъ вѣтра. На-възъ водж-тж, срѣщъ течение-то на водж-тж; прѣотивъ теченія воды.—Бръсне го на-възъ космѣ: а) Отдолѣ нагорѣ възъ косж-тж; брѣть прѣотивъ шерсти. б) Мжчи го; глѣдитъ прѣотивъ шерсти.—Зима го на-възъ себе си, като да е казано или направено нему.*

Навънка и

Навънъ, нар. 1) Вънъ, вънка, надворъ, нѣ вжщи, нѣ вжтрѣ; вонъ, наружу, на дворъ. *Ако ти е драга, то нѣ навѣнъ отъ прага. Навѣнъ е студено.*

Снощи навѣнъ излѣзохъ
Псета-та да си нахранѣ,
Порты-ты да си затворѣ,
Прѣлѣзы да си затрѣнѣ. *Пѣс.*

2) Накамъ външнѣ-тж странѣ; наружу. *Врата-та ся отварѣтъ навѣнъ; дверь отпирается наружу. Издавамся, излизамъ навѣнъ; выдаваться, выступѣть наружу.—Кара го, изкарва го навѣнъ, чѣсто ходи повнѣ, има бѣганижъ; егѣ пещѣ, егѣ позываеъ на низъ.*

Навъткамъ, гл. сѣр. отъ навѣткамъ. 1) Да нахокамъ, да нахукамъ, да нарукамъ, да нагльчѣ, да накрѣпѣласамъ, да насѣдж; наругать, въбранить. 2) Да свѣкамъ, да накликамъ, да нарукамъ, да наканѣ; наклибать.—**Вѣканый, прич. стр. 1)** Нахоканый, нахуканый, наруканый, нагльчаный, накрѣпѣласаный. 2) Свѣканый, накликаный, наруканый, наканеный.

Навъткамъ и навѣкувамъ (да навѣткамъ), *гл. д. 1)* Нахокамъ, нахукамъ, наруквамъ, нагльчавамъ, накрѣпѣласвамъ, насѣждамъ; ругать, въбранивать, кричать, вскѣдываться на когѣ, окрѣпѣвать. 2) Свѣк-вать, привѣквать, накликавъ, наруквамъ, наканвамъ; накликать. *Навъкала много гостѣ.*

И си излѣзѣж момица Ганка,
Та си навѣтка седмина братѣ:
Елате, милѣ седмина братѣ,
Това ми было наше-то братѣ! *Пѣс.*

—*мся, 1) гл. възвр.* само въ сѣр. видѣ. Да въкамъ доста, да ся навѣкамъ, да ся наруквамъ, да ся нахукамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ навѣканъ по знаменованне-то из глагола.

Навъткамъ и навѣкнувамъ (да навѣт-
кѣж), *гл. сѣр.* Научвамся на нѣчто, при-
вѣквамъ, приучвамся, прѣтрѣпвамъ, алащи-
свамъ; въкнута, привѣкать, навѣкать,
повѣкать, приучаться, прѣучиваться, на-
бивать руку. *Кое дѣ е никнѣло, тамо е и навѣкнѣло.*

Навъткавѣ и навѣкуване, с. ср. отъ навѣткамъ.

Навъткаване и навѣкнуване, с. ср. отъ навѣткамъ и навѣкнувамъ.

Навъткиж, ешъ,—нжлѣ, гл. сѣр. отъ на-
вѣткамъ и навѣкнувамъ. Да привѣт-
нѣж, да ся научѣж, да ся приучѣж, да прѣ-
трѣпнѣж, да алащѣнѣж; привѣкнута, на-
вѣкнута, повѣкнута, прѣучѣтъся.

Навътикъ, с. м. Когато нѣкой е навѣткижлѣ на
нѣчто, та го прави като да му е отъ есте-
ство така; нѣравъ, адетъ, табехетъ; на-
выкъ, привѣчка, повѣчка, нѣровѣ. *На-
вѣкѣ е една жжѣ, а отвѣкѣ дѣѣ.*

Навъсоко, нар. 1) Горѣ въсоко; въсокобъ.
Жачися навѣсоко.

Ой гарване, чернѣ гарване,
Като врѣнишъ навѣсоко,
Та си глѣдашъ нашироко,
Не видѣли нѣдѣ нѣчто? *Пѣс.*

Богъ е навѣсоко, царѣ е надалеко. 2)
Съ въсокъ гласъ, нажѣ-тж; грѣмко. *Извѣ-
ка навѣсоко. — Навѣсоко е,* така каз-
вать за нѣчто, което не може да ся достиг-
не, не може да ся добые. — *Дръжѣжъ
навѣсоко, навдигѣжто, поголѣмо, навдигамъ-
ся, голѣмѣжси, подносѣмся, гордѣжѣж; вѣж-
ничать.*

Навъвамъ и навѣйвамъ (да навѣжѣ), *гл.
д. 1)* Съ вѣнане напасѣмъ много, натрупъ-
вамъ; навѣвать, напасѣтъ, набивать, на-
дувать, наметать. *Навъта сѣѣж. Навѣта
ложѣж прѣдѣ врата-та. 2)* Отвѣвамъ
много, доста; навѣивать. *Навъкажъ дѣѣ
кила жито. 3)* Докарвамъ, навѣичамъ,
причинѣвамъ; накликавъ бѣдѣ. *Навъта
ми бѣлѣж на главѣ-тж. —мся, 1) гл.
възвр.* само въ сѣр. видѣ. Да вѣж доста,
да ся надухамъ.

Дребенъ си дѣждецъ зайде,
Силѣж си вѣтрѣцъ завѣж,
Милижъ отъ сѣнѣ събуди.

Люто Милица кльняше:
Вѣтре-ле, не навѣялся;
Дѣжду-ле, не наидѣлся! *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ навѣянъ по знаменованію-то на глагола.

Навѣваніе и навѣйваніе, с. ср. отъ навѣвамъ и навѣйвамъ.

Навѣджъ, ишь,—дѣлъ, гл. сѣр. отъ навѣждамъ. Да навидѣ, да посѣтѣ, да споходѣ; навѣститѣ, посѣтитѣ. — *дѣнѣй, прич. стр.* Посѣтенѣй, споходенѣй.

Навѣждамъ (да навѣджъ), гл. д. Навѣждамъ, посѣтывамъ, спохождамъ, похождамъ, обыклымъ, отивамъ у нѣкого да го видѣ какъ во прѣви, какъ е; навѣщать, посѣщать. *Щж идж у Стояна да го навѣджъ; я побываю у Стояна, навѣщу его.—мѣя, гл. стр.* Бывамъ навѣденъ, навѣждамъ, посѣтывамъ, спохождамъ; навѣщаться, посѣщаться.

Навѣждане, с. ср. отъ навѣждамъ. Навѣждане, посѣтываніе, спохожданіе; навѣщаніе, посѣщеніе.

Навѣйвамъ и навѣйювамъ (да навѣйжъ), гл. д. Навѣйвамъ.

Навѣйничавѣй, въ, ва, во, пр. Непостояннѣй, кога както му дойде; непостояннѣй.

Навѣкувамъ (да ся), гл. вѣзвр. сѣр. Да вѣкувамъ доста.

Навѣрвамъ и навѣрювамъ (да навѣрѣжъ), гл. д. Навѣривамъ.

Навѣрно, нар. Безъ друго, не е кабилъ, нѣма да ся мине; навѣрно, непремѣнно.

Навѣромъ, нар. Навѣржъ.

Прощетало лудо младо низъ село,
Продавало мѣскалъ сѣрмж навѣромъ;
Излѣгла ми кѣфиръ Ана хубава,
Да си купи мѣскалъ сѣрмж навѣромъ. *Пѣс.*

Навѣржъ, нар. Навѣромъ, безъ пары, на почнакъ, на вереснѣжъ; въ долгъ, на кредитъ, на мѣлѣкъ. *Купувамъ, зимамъ навѣржъ, навѣривамъ; братъ на кредитъ, въ долгъ, на мѣлѣкъ. Продавамъ на вѣржъ. Навѣржъ, назаемъ, пакъ отдѣ е не знаемъ.*

Навѣрѣжъ, ишь,—рѣлъ, гл. сѣр. отъ навѣривамъ и навѣривамъ.

Навѣривамъ и навѣривамъ (да навѣрѣжъ), гл. д. Навѣривамъ, зимамъ навѣржъ, безъ пары, безъ да платѣ, кога го зимамъ, зимамъ на вереснѣжъ, на почнакъ; братъ на кредитъ, въ долгъ, на мѣлѣкъ. *Навѣривжъ едѣ-колко-си гроша, купи хъ нѣчто навѣржъ за едѣ-колко-си гроша.*

Навѣриваніе и навѣриваніе, с. ср. отъ навѣривамъ и навѣривамъ.

Навѣсамъ, гл. сѣр. отъ навѣсвамъ. Да

багалдишжъ, да багалдишжъ, да ми припаднѣ, да ми прѣмалѣе, да прѣмржъ, да малаксамъ; упадѣ въ обморокъ, обмерѣть.

Навѣсвамъ (да навѣсамъ), гл. сѣр. Става ми злѣ, та падамъ въ несвѣсь, багалдисвамъ, припада ми, дохожда ми навѣсь, пада ми укропъ, прикрыва ми, прѣмалѣва ми, прѣмирамъ, малаксвамъ; упадѣ въ обморокъ, обмиратъ.

Навѣсвамъ и навѣсувамъ (да навѣсжъ), гл. д. Навѣшнамъ, овѣсвамъ много, доста, накачамъ, набѣсвамъ. — *мѣя, гл. вѣзвр.* Навѣшнамъ: 1) Навѣсамъ, навождамъ надъ нѣчто, надвисамъ; навѣшиватѣся. *Навѣсилъ надъ рѣкжъ-тжъ. Навѣсилось гроздѣ, ни ся наде, ни ся пие.* 2) Налѣгамъ, натискамъ, подканямъ да стане нѣчто, да ся изврѣши; наставиватъ. *Не можнажъ да ся навѣсжъ, да налѣгнжъ въ нѣкожъ работжъ.* 3) *гл. стр.* Бывамъ навѣсенъ, накачвамъ, набѣсвамъ.

Навѣсваніе, с. ср. отъ навѣсвамъ. Навѣсь, багалдисваніе, багалдисваніе.

Навѣсваніе и навѣсуваніе, с. ср. отъ навѣсвамъ. Навѣшпаніе.

Навѣсь, с. м. Навѣсваніе, укропъ, багалдисваніе, багалдисваніе, припаданіе, прѣмалѣваніе, прѣмираніе, надвора, малаксваніе; обморокъ. *Дохожда ми навѣсь, прикрыва ми, припада ми, навѣсвамъ; упадѣ въ обморокъ, обмиратъ.*

Навѣсжъ, ишь,—силъ, гл. сѣр. отъ навѣсвамъ и навѣшнамъ. Да наокачжъ, да набѣсжъ, да нависжъ. — *сѣнѣй, прич. стр.* Наокаченѣй.

Навѣхвамъ и навѣхнувамъ (да навѣхнжъ), гл. д. Измѣствамъ нѣкой оставъ на тѣло-то отъ мѣсто-то му; извѣхвамъ, навѣхвамъ, извѣхивамъ, изкѣлывамъ, измѣтамъ, извивамъ, навивамъ, уливамъ; вывихатѣ, вывихиватѣ, свѣхиватѣ, повихатѣ, выламыватѣ. *Навѣхнжъ си рѣкжъ-тжъ.—мѣя, гл. стр.* Бывамъ навѣхнжъ, навивамъ.

Навѣхваніе и навѣхнуваніе, с. ср. отъ навѣхвамъ. Навѣхваніе.

Навѣхнжъ, ешь,—нжъ, гл. сѣр. отъ навѣхвамъ. Да навѣхнжъ, да извѣхнжъ, да извѣхнжъ, да изкѣлжъ, да измѣтжъ, да измѣтнжъ, да извѣнжъ, да навѣнжъ; вывихнутъ, свѣхнутъ, повихнутъ. — *нжѣтѣй, прич. стр.* Навѣхнжѣтѣй, извѣхнжѣтѣй, извѣхнжѣтѣй, изкѣлченѣтѣй, измѣстенѣтѣй, измѣтнжѣтѣй, навѣтѣй; вывихнутѣй, свѣхнутѣй, повихнутѣй.

Навѣшнамъ (да навѣсжъ), гл. д. Навѣсвамъ, накачвамъ, набѣсвамъ.

Навѣшпаніе, с. ср. отъ навѣшнамъ. Навѣсваніе,

Навѣжъ, ешь, — вѣзалъ, *гл. сѣр.* отъ навѣвамъ и навѣйнамъ. 1) Да нанесжъ, да натрупамъ, да надухамъ; навѣйти, нанести, набѣти, надуть. 2) Да отвѣжъ; навѣять. 3) Да докарамъ, да навѣжжъ, да причпжъ; навѣкать бѣду. — *вѣиантѣй, прич. стр.* 1) Нанесентѣй, надухантѣй, натрупантѣй; навѣинпѣй, нанесѣинпѣй, набѣитѣй, надутѣй. 2) Отвѣиантѣй; навѣиинпѣй.

Навѣсвамъ и навѣсувамъ (да навѣсжъ), *гл. д.* Набрѣвамъ чело, вѣжды, лице за нѣчто; намрыщвамъ, намжсвамъ, намусвамъ, начюмервамъ, насупвамъ; нахмуривать, насупливать. *Навѣсилъ вѣжды. Навѣси си чело-то. — мси, гл. ѳзвѣр.* 1) За чловѣкъ: набрѣвамъ си лице-то отъ нѣчто неприятно; намрыщиваюся, намжсваюся, намусиваюся, начюмериваюся, насупиваюся; нахмуриваться, насупливаться, дѣлать кѣслое лице, показывать кѣслый видъ. *Навѣсился като Старж пламинж. Навѣсился като котж на зло врѣмя.* 2) За врѣмя-то: замыглаиваюся, заоблачиваюся, правжся на развалание; насупливаться. *Врѣмя-то ся навѣси; насупилось на дворѣ.*

Навѣсваніе и навѣсваніе, *с. ср.* отъ навѣсвамъ и навѣсваюся.

Навѣсжъ, ишь, — силъ, *гл. сѣр.* отъ навѣсвамъ. Да набрѣжжъ, да намрыжжъ, да намусжъ, да намжсжъ, да начюмержъ, да насупжъ; нахмурить, насупить. — *сентѣй, прич. стр.* като *пр.* Намрыщентѣй, намусентѣй, намжсентѣй, начюмерентѣй, насупентѣй, кѣселтѣй, кахжрѣнтѣй, увилентѣй; нахмуренпѣй, насупенпѣй, пасмурпѣй, мрѣчпѣй, хмурпѣй, скучпѣй, кѣслпѣй. *Навѣсено лице. Навѣсенъ чловѣкъ.*

Навѣжтрѣ, *нар.* Камъ вжтрѣ, на-камъ вжтрѣ; внутрь. *Тягли го навѣжтрѣ. Отидѣ навѣжтрѣ. По-навѣжтрѣ е още по-тъмно. Тыя врата ся отварають навѣжтрѣ; ѳта дверь отворяется внутрь.*

Навѣжжъ, ешь, — вѣзахъ, — вѣзалъ, *гл. сѣр.* отъ навѣзвамъ. Да наврѣжжъ, да изнаврѣжжъ, да изнавѣжжъ; навѣзати, перекрутитѣ, привѣзати, связати. — *вѣзанпѣй, прич. стр.* Наврѣзантѣй, изнаврѣзантѣй, изнавѣзанпѣй; навѣзанпѣй, перекрученпѣй, привѣзанпѣй, связанпѣй.

Навѣжжъ, ешь, навѣзалъ, *гл. сѣр.* отъ навѣзвамъ. 1) Да навѣжжъ, да нашаржъ, да напѣстржъ нѣчто съ шивовы. 2) Да наплетжъ. — *вѣзанпѣй, прич. стр.* 1) Нашаренпѣй, напѣстренпѣй съ шивовы. *Навѣзанъ като шарено крычя.* 2) Наплетенпѣй.

Навѣзвамъ и навѣзувамъ (да навѣжжъ), *гл. д.* Наврѣзвамъ.

Навѣзвамъ и навѣзувамъ (да навѣжжъ и да навѣжжъ), *гл. д.* 1) Нашаривамъ, напѣстривамъ нѣчто съ вѣзаніе. 2) Увязывамъ, ушивамъ много, доста.

Затворижжъ хубавж ми Ганжъ,
Дадохж ѣ ржжавы да влже,
Вязала гы, навязала гы бѣ;
Дадохж ѣ чорапъ да ми плете,
Пледа го е, упледа го бѣ. *Пѣс.*

3) Наплитамъ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ навѣзанъ по знаменованіе-то на глагола.

Навѣзваніе и навѣзваніе, *с. ср.* отъ навѣзвамъ.

Навѣжъ, ешь, — залъ, *гл. сѣр.* отъ навѣз-
вамъ (ушивамъ, ушивамъ). Да навѣжжъ.

Навѣжжъ, вѣщи, *с. м.* Навѣ, разнѣ дивѣ
птици, копто врѣжжъти пощжъ, кога врѣ-
мя-то е мѣгяво и дѣждовито, та крякать ка-
то паткѣ по коминѣ-ты, по кѣщи-ты,
надъ рѣкѣ-ты и другдѣ. Вѣрвати, че на-
вѣжжъти сѣ души-ты на малкѣ дѣщица,
копто сж былы умрѣлы некрѣстены, и че
сж наказанѣ да ся скытати така като грѣш-
ны. Тѣ навѣжжъти ужъ на тяжкѣ жены,
на лехусы и на малкѣ дѣщица, та имъ пи-
лы крѣвѣ-тж. За да пѣдѣть навѣжжъти да
не дохождѣть въ кѣщи, дѣто има родилжы
лехусы, горѣть въ огнища-та катранъ и
кокалы да смрѣдѣть и едностайно ношно
врѣмя въ такѣвы кѣщи горѣть огнь и
бандило.

Навѣжжъ (да ся), *гл. ѳзвѣр. сѣр.* Да вѣ-
хамъ доста, да ся навахамъ, да ся наважжъ.

Пай жъ, майко, дай жъ, стара,
Да ся конѣ навахамы,
Да ся пушкѣ наврѣламъ,
Да ся рубж навосямъ. *Пѣс.*

Нагѣжжъ (да ся), *гл. ѳзвѣр. сѣр.* За ку-
чѣ: да гавжжъ доста, да ся нагажжъ, да ся
нагѣжжъ, да ся нагѣжжъ, да ся на-
гѣжжъ.

Нагѣжжъ, *гл. д. сѣр.* Да гаврѣжжъ мно-
го, доста, да нагѣжжъ, да нагѣжжъ.

Нагѣжжъ (да ся), ишь, — рилѣжъ, *гл. ѳзвѣр.*
сѣр. Да ся гаврѣжжъ доста, да ся нагѣжжъ, да
ся нагѣжжъ.

Нагѣжжъ, ишь, — дилъ, *гл. д. сѣр.* Да нава-
жжъ, да нагѣжжъ; нагѣжжъ. — *дентѣй,*
прич. стр. Навѣзанпѣй, нагѣсенпѣй.

Нагѣжжъ, ишь, — дилъ, *гл. д. сѣр.* Да гаджъ
доста, много; да ся накаржжъ, да нахожжъ,
да нахукажжъ, да навѣжжъ, да нагѣжжъ, да
нагѣжжъ. — *дентѣй, прич. стр.* Нахожа-
нпѣй, нахукапѣй, навѣжжъ, нагѣжжъ.

Нагѣжжъ, ишь, — дилъ, *гл. сѣр.* отъ нагѣж-
жъ. Да нагѣжжъ.

Нагѣжжъ (да нагѣжжъ и да нагѣжжъ), *гл.*
д. Нагѣжжъ, нагѣжжъ, нагѣжжъ.

у́тъкмавамь, нагласа́вамь, наста́ивамь да стане нѣчто. *Нагодихъ го да си лѣзне. Нагодихъ трапезж-тж, намѣстихъ ъ, нарядихъ ъ. — мси, гл. възвр.* Наряждамь, натѣкмавамь, нагласа́вамь. — Нага́жда, като гл. безл. Докарвася, случвася, у́лучвася, настанавася.

Нага́ждане, с. ср. отъ нага́ждамь.

Нага́зvamь и нага́зуvamь (да нага́зж), гл. д. 1) Навлазvamь въ нѣчто, та го газж. *Нагази въ рѣкж-тж. Нагазилъ трѣвж-тж.* 2) Налитамь, врѣхлитамь добро или зло. *Нагазило го зло. Добъръ е, ала и на добро не нагазилъ. Нагазила го бо-лестъ.*

Брала мома, брала смилъ по горж.
Беромъ, беромъ въ горж замръкнѣла,
Беромъ, беромъ хайдуци нагази. *Пѣс.*

— мси, 1) гл. възвр. само въ *свр. видъ*. Да газж доста, да ся набродж. 2) гл. *стр.* Бывамь нагазень по знаменование-то на гагола.

Нага́зване и нага́зуване, с. ср. отъ нага́зvamь. Нагазувачка.

Нага́зице, с. ср. Кога нѣкой нагази нѣкаквж болестъ, та ся разболѣе; нагазувачка, орама.

Нагазу́вачка, с. ж. 1) Нагазване. 2) Нагазице.

Нага́зж, ишь, — зилъ, гл. свр. отъ нага́зvamь. 1) Да навлѣзж въ нѣчто да го газж. 2) Да налѣтж, да врѣхлѣтж, да сполѣтж. — *зеный, прич. стр.* 1) Потѣпканый, натѣпканый, утыканый. 2) Налѣтѣнный, врѣхлѣтѣнный, сполѣтѣнный.

Нагайтани́ж, ишь, — нилъ, гл. д. свр. Да гайтанъ много, доста.

Нага́лж (да ся), ишь, — лилъ, гл. възвр. свр. Да ся галж доста, да ся наплавамь; налѣжитъ.

Нагаи́самь, гл. д. свр. Да ганосамь много, доста, да накаланишъ.

Нага́риамь (да нагорѣж), гл. д. Нагоравамь.

Нага́риане, с. ср. отъ нага́риамь. Нагоряване.

Нагасѣж, ишь, — силъ, гл. д. свр. Да угасж много, доста. *Нагасихъ варъ.*

Нага́тvamь и нага́тиувамь (да нага́тиж), гл. д. Спминавамь нѣчто колко да докарамъ на умъ; загатвамь; намека́ть, упоми́нать о чѣмъ мимоходомъ.

Нага́тване и нага́тиуване, с. ср. отъ нага́тvamь.

Нагва́цvamь и нагва́цувамь (да нагва́чж), гл. д. Сгвацвамь много, доста, надѣвквамь; нажѣвывать. — мси, 1) гл. възвр. само въ *свр. видъ*. Да гвачж доста, да ся надѣвчж; нажева́ться. 2) гл. *стр.* Бывамь нагвацанъ; нажѣвываютъ.

Нагва́чж, ешь, — гва́цахъ, — гва́цалъ, гл. свр. отъ нагва́цvamь. Да надѣвчж; нажева́ть. — гва́цаный, прич. *стр.* Надѣвканый; нажѣванный.

***На́гизмо, с. ср. Гр.** Раст. *Mentha piperita*, надназъ, гюзумъ; Англійская мѣта, мѣта пѣречная.

Нагла́вникъ, с. м. Оглавъ, оглавникъ, юларъ на добычи.

Наглавооблѣж, ишь, — лилъ, гл. ср. свр. Да направж нѣкому главоболе.

Нагла́вци, с. м. мн. Обувкы като вдигъ-тъ на чоранъ, обувать само пицгалъ-ты; калци, калцуни, прѣтеници, доколѣнници, бечвы, дизици, тузлужи; наговицы, пагаленокъ.

Нагла́виж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ нагла́вiamь. Да турж наглавникъ на добычи, да воглавы. — *веный, прич. стр.* Воглавеный.

Наглави́ж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ нагла́вiamь. Да наврѣшж, да изплѣнж.

Наглави́ж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ наглави́vamь. Да главиж, да углавиж мнозинж, да напазарж, да нахванж; наподрядѣть.

Наглави́вамь (да наглави́ж), гл. д. Глави́вамь, углави́вамь, пазари́вамь, хваща́мь мнозинж; наподрядѣ́тъ. *Наглавилъ ратая.*

Нагла́вiamь (да наглави́ж), гл. д. Турнамъ наглавникъ на добычи; оглави́вамь, воглави́вамь. — мси, гл. *стр.* Оглави́амь, воглави́амь.

Наглави́амь (да наглави́ж), гл. д. Наврѣшамъ, изплѣнамъ, изкарвамъ, сключвамъ. *Наглави́ едни́ годинъ, изплѣни́ едни́ годни́ж.*

Нагла́виане, с. ср. отъ нагла́вiamь.

Нагладу́вамь (да ся), гл. възвр. свр. Да гладувамъ много, доста; наголода́ться.

Нагла́дж, ишь, — дилъ, гл. д. свр. Да угладж, да изгладж много, доста.

Нагласѣж, ишь, — силъ, гл. свр. отъ нагласі́вамь и нагла́шiamь. 1) Да натѣкмыж, да утъкмыж, да нарядж, да нагодж, да паснобж; ула́дить, изла́дить, обла́дить, обдѣлать, склеить. 2) Да сгласж, да уравниж гласовы-ты на свирнж; нала́дить, подла́дить, настроить, подстроить. — *сѣный, прич. стр.* 1) Натѣкменый, наряденый, нагоденый, утъкменый, паснобеный; ула́женный, изла́женный, обла́женный, обдѣланный, склеенный. 2) За струны-ты на свирнж: сгласеный, уравниеный; нала́женный, подла́женный, настроенный, подстроенный.

Нагласі́вамь и нагла́шiamь (да нагласѣж), гл. д. 1) Натѣкмавамь, утъкмавамь, наряддамъ, нагаждамъ, паснобывамъ да стане нѣчто; ла́дить, клеить, изла́живать, обла́-

жываць, абдэ́ліваць, устры́наваць. *Нагласіа́х работк-тх.* *Нагласіа́хмж да ідемж на разходжк.* 2) Докарваць, па́тэкмаваць, сгласіаваць, уравниаваць струны-ты на свірніж, та гласов-ети да імаць сьгласне; ла́дзіць, налі́жываць, подлі́жываць, настра́іваць, подстра́іваць.—*мся,* 1) *гл. вэ.* Сго-варя́мься, сдумва́мься, удумва́мься, сьгласнава́мься да направи́м нё́што; согла-ша́мься. 2) *гл. стр.* Быва́мь нагласе́нь по знаменова́нне-то па глагола.

Нагласіа́ванне і наглі́шанне, с. ср. отъ нагласіа́ваць і нагласіа́ваеся. *Нагласіа́ванне кеме́не; стро́е́нне скры́пки.*

Наглі́шань (да нагласж), гл. д. Нагласіаваць.

Наглі́эж (да ся), ішъ,—зілся, гл. вэзер. *свр.* Да ся глезж доста, да ся нагалъ, да ся наджевръ, да ся наплэ́ж.

Нагледэ́самъ, гл. д. свр. Да гледэсамъ мно-го, доста, да нацклосамъ; наглау́рыць.

Нагло́бжъ, ішъ,—білъ, гл. д. свр. Да за-глобжъ, да натыпжъ, да задънжъ. *Нагло́би го вэ земь-тх.*

Нагло́бдж (да ся), ешъ,—ждался, і
Нагло́бгамъ (да ся), гл. вэзер. свр. Да глобджъ, да глозгамъ доста.

Наглумі́ж (да ся), ішъ,—мілся, гл. вэзер. *свр.* Да ся глумж доста; наглумі́ться.

Наглі́нж, ешъ,—нжлъ, гл. д. свр. Да на-глі́нж, да налэ́нж, да пападнжъ, да налнж нё́кого, нё́што.

Наглі́тамъ (да ся), гл. вэзер. свр. отъ на-глі́тваеся. Да ся наіамъ, да ся наіапамъ, да ся наші́бамъ; наглота́мься.

Наглі́тваеся і наглі́туваеся (да ся на-глі́тамъ), гл. вэзер. Наіадамся сь глэ́танне, наіаіавамся, наші́бамся. По нё́кой мё́ста казвaть *наглі́бжаеся* вё́сто *наглі́таеся.*

Наглі́тванне і наглі́туванне, с. ср. отъ наглі́тваеся.

Наглі́чжъ, ішъ,—чя́лъ, гл. свр. отъ на-глі́чваеся. 1) Да изглічжъ, да навйка́мъ; наора́ць, накрича́ць. 2) Да навйка́мъ, да нахока́мъ, да нарука́мъ, да насжджъ, да на-мьмржъ, да накрыві́ласамъ; нзруга́ць, ви́браініць.—*чя́нтый, прич. стр.* Нахока-нтый, нахукантый, навйкантый, нарукантый, насждентый, накрыві́ласантый.

Наглі́чваеся (да наглі́чжъ), гл. д. 1) Изглі́чваеся, пзбрё́бруеся нё́што. 2) На-вы́квaмъ, нахо́квaмъ, наху́квaмъ, нару́квaмъ, накрыві́ласва́мъ, насжджа́мъ; руга́ць, бра-ні́ць, выбра́ніваць, креча́ць, вскідыва́ць-ся на ко́го, окреча́ць.—*мся,* 1) *гл. вэзер.* само вь *свр.* *вюдъ.* Да глічж доста, да ся навйка́мъ, да ся накреска́мъ; нашу-мё́тсья, наора́тсья. *Да заіде дэждъ, да*

ся насти мжжъ, да ся наглі́чи жена.
2) *гл. стр.* Быва́мь наглі́чаеся, навйка́м-ся, нахо́квaмься.

Наглі́чва́анне, с. ср. отъ наглі́чваеся і наглі́чваеся.

Наглі́дамъ (да ся), гл. вэзер. свр. Да глі-дамъ доста; да ся назі́намъ; наглі́дэ́тсья, налюбова́тсья, наглазё́тсья. *Не може да му ся наглі́да.*

Тодоре, голъ фудуліне,
Отдъ зе гачи та дойде?
—Зель дъ зель, налі сьмь дошэль,
Глідай мл, та ся наглідай *Пёс.*

Собраіся па вечеръ,
Всё-ты гы е прэ́глідаея,
Ілю ся е наглідаея,
Да бже млада дэверча. *Пёс.*

Наглі́дамъ, гл. свр. отъ наглі́двaмъ і наглі́жвaмъ. Да наглі́дамъ, да наглі́жа-вaмъ; наглі́дэ́тэ, наглі́дэ́ць, наглі́-ра́ць, прісмотрэ́ць, наблю́стэ.

Наглі́двaмъ і наглі́дувaмъ (да наглі́-дамъ), гл. д. Наглі́ждамъ.

Наглі́дъ, нар. Както ны ся вюдъ, както ны ся чини че е, отъ око, па посокжъ; на-вюдъ, повіді́мому, глазомё́рно. *Наглі́дъ како тыхж на плетъ. Наглі́дъ ся ви-ди блізо.*

Наглі́ждамъ (да наглі́дамъ), гл. д. На-глі́двaмъ, глі́дамъ нё́што да отыва добрё, іма́мъ гры́жж за него, гры́жж му ся, на-стоіава́мъ му; наглі́двaмъ, наглі́жвaмъ; наглі́дэ́тываць, наглі́ра́ць, наглі́дываць, прісма́трываць, ухажываць, наблю́даць.—*мся, гл. стр.* Наглі́двaмься, наглі́жвaмься.

Наглі́жданне, с. ср. отъ наглі́ждамъ.

Наглі́дванне, надзёръ; наглі́дэ́ць, надзёръ.
Наглі́чкaмъ, гл. свр. отъ наглі́чквaмъ. Да на-мачка́мъ, да на-смачка́мъ; памя́ць.—*кантый, прич. стр.* На-мачкантый, на-смачкантый; памя́тый.

Наглі́чквaмъ і наглі́чкувaмъ (да наглі́ч-камъ), гл. д. Углі́чквaмъ мно-го, доста, на-мачка́мъ; нада́влываць, наміна́ць.—*мся, гл. стр.* Быва́мь наглі́чканъ.

Наглі́чкванне і наглі́чкуванне, с. ср. отъ наглі́чквaмъ.

Наглі́руа́мъ (да ся), гл. вэзер. свр. Да ся гмура́мъ доста, да ся нагурка́мъ, да ся нану-ра́мъ, да ся нащыва́мъ.

Нагнёт́жъ, ешъ,—нё́тохъ,—нё́ль, гл. свр. отъ нагні́тамъ і нагнёті́ава́мъ. Да на-ты́пжъ, да наплъ́нжъ; нагнётэ́ць.—*тё́нтый, прич. стр.* Наты́пкантый, наплъ́нентый; нагнётё́нный.

Нагнёті́ава́мъ (да нагнётж), гл. д. На-гні́тама́мъ.

Нагнетіавање, с. ср. отъ нагнетіавамъ. Нагнитаніе.

Нагни́вань (да нагни́ж), гл. ср. Подкачямъ да гни́ж, пзгни́вамъ; нагни́вать, напру́вать.

Нагни́ваніе, с. ср. отъ нагни́вань.

Нагни́лтый, лъ, ла, ло, пр. Изгни́лтый въ нѣкои мѣста, закачл́тый да гни́е.

Нагни́тамъ (да нагнетѣ́ж), гл. д. Нагнетна-вамъ, натѣ́кнамъ, напѣ́шювамъ; нагнетѣ́ть.

Кожѣ-тѣ́ нѣ́ж ти одерѣ́,
Сѣ́съ сламѣ́ щѣ́ ж нагнетѣ́,
На пазарѣ́ щѣ́ ж изнесѣ́. *Пѣс.*

—мѣя, гл. стр. Бывамъ нагнетенъ, натѣ́кнамся, напѣ́шюнамся; нагнетѣ́ться.

Нагни́таніе, с. ср. отъ нагни́тамъ. Нагнетаваніе.

Нагни́ж, ешь, — нѣ́лъ, гл. свр. отъ нагни́вань. Да пзгни́ж, да загни́ж; нагни́ть, напру́ть.

Нагно́ж, ишь, — гно́илъ, гл. свр. отъ нагно́ивамъ. Да наторѣ́ж; унаво́зить. —гно́еный, прич. стр. Натореный; унаво́женный.

Нагно́ивамъ (да нагноѣ́ж), гл. д. Гно́ж, торѣ́ж много, доста, наторнавамъ; наво́зить. —мѣя, гл. стр. Бывамъ нагноенъ, наторнавамся; наво́зиться.

Нагно́иваніе, с. ср. отъ нагно́ивамъ. Наторнаваніе.

Нагни́здвамъ и нагни́здувамъ (да ся нагни́здж), гл. взвр. Намѣ́ствамъ нѣ́йдѣ́ добрѣ́ като да сѣ́мъ като въ гнѣ́здо; загни́здвамся, задѣ́ннамся; угни́здиться.

Нагни́здваііе и нагни́здуваніе, с. ср. отъ нагни́здвамъ.

Нагни́здж (да ся), ишь, — дѣ́лся, гл. свр. отъ нагни́здвамъ. Да ся загни́здж, да ся задѣ́нж; угни́здиться.

Наговѣ́рнамъ (да наговѣ́риж), гл. д. Наговорнамъ: 1) Съ говореніе пзказvamъ, пзбѣ́рювамъ, пздумvamъ много, доста; нахоратнавамъ, надумvamъ, наказvamъ; наговѣ́ривать.

Наговарна ти, щерко, дошиквайся, сѣ́жко. 2) Надумvamъ, прѣ́думvamъ, сдумvamъ, сговарнамъ, натѣ́кнамъ, нагласнавамъ нѣ́бого да направи́ нѣ́что. *Наговорилъ го да му запали кѣ́жж-тѣ́ж.* —мѣя, 1) гл. вз.

Сговарнамъ, сдумvamъ, удумvamъ, надумvamъ, нахоратнавамъ, нагласнавамъ да направимъ задружно нѣ́что; сговѣ́риваться, уговѣ́риваться, согла́щаться, ста́киваться. *Наговорилъ мѣ́я да иде́мъ у тѣ́хъ на гостѣ́.* 2) гл. взвр. само въ свр. видѣ́. Да говорѣ́ж доста, да ся нахоратѣ́ж, да ся нагѣ́жж, да ся насборѣ́ж, да ся наромонѣ́ж; наговорѣ́ться, нагутѣ́ряться. 3) гл. стр. Бывамъ наговоренъ.

Наговѣ́раніе, с. ср. отъ наговѣ́рнамъ и наговѣ́рянася. Наговорваніе.

Наговѣ́рнамъ и наговѣ́рювамъ (да наговѣ́риж), гл. д. Наговарнамъ.

Наговѣ́риж, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ наговѣ́рнамъ и наговѣ́рнамъ. 1) Да нахоратѣ́ж, да надумамъ, да накажѣ́ж, да нагѣ́жж, да насборѣ́ж; наговорѣ́ть. 2) Да сговорѣ́ж, да уговорѣ́ж, да надумамъ, да прѣ́думамъ, да сдумамъ, да натѣ́кмы, да нагласѣ́ж. —ренѣ́ый, прич. стр. 1) Нахоратеный, надуманый, наказаный, нагѣ́жаный, насбореный. 2) Сговореный, уговореный, надуманый, прѣ́думаный, удуманый, нагласеный, натѣ́кменый.

Наговѣ́ж (да ся), ешь, —вѣ́лся, гл. взвр. свр. Да говѣ́ж доста, доклѣ́ ми ся ще; да ся напостѣ́ж; наговѣ́ться.

Наговѣ́дарувамъ (да ся), гл. взвр. свр. Да говѣ́дарувамъ доста.

На́года с. ж. 1) Нагоднаваніе, наряднаваніе, натѣ́кнаваніе, настаннаваніе, нагласнаваніе. 2) Градиво, кересте за нѣ́что.

Наго́динж, нар. Догодинж, догодинъ, прѣ́зъ годинж-тѣ́ж, что иде́ слѣ́дъ тѣ́ж, въ ко́жто смы́; слѣ́дующій годѣ́.

Нагодѣ́ж, ишь, — дѣ́лъ, гл. свр. отъ нагодѣ́ивамъ и нага́жжамъ. Да нагласѣ́ж, да нарядѣ́ж, да натѣ́кмы, да утѣ́кмы, да наснобѣ́ж, да настоѣ́ж, да настанѣ́ж да стане нѣ́что; ула́дить, изла́дить, обла́дить, обдѣ́лать, скле́ить. — де́ный, прич. стр. Нагласеный, наряденый, натѣ́кменый, утѣ́меный, наснобеный; ула́женный, изла́женный, обла́женный, обдѣ́ланный, скле́енный.

Нагодѣ́ивамъ (да нагодѣ́ж), гл. д. Нагаждамъ, нагласнавамъ, наряднамъ, натѣ́кнавамъ, утѣ́мнавамъ, наснобнавамъ, наставамъ, насто́навамъ да стане нѣ́что; ла́дить, кле́ить, на́лаживать, обла́живать, обдѣ́лывать, устѣ́ривать. —мѣя, гл. взвр. и стр. Бывамъ нагоденъ, нагаждамся.

Нагодѣ́иваніе, с. ср. отъ нагодѣ́ивамъ. Нагаждане.

Наго́лѣ́мо, нар. Въ изреченіе: *дрѣ́жж наго́лѣ́мо, вры́жж наго́лѣ́мо*, дрѣ́жж навѣ́соко, навдигама, го́лѣ́мъ, надувамъ, пѣ́чжж; ва́жничать.

Наго́лѣ́ивамъ (да наго́лѣ́иж), гл. ср. Ставамъ по́-го́лѣ́мъ, нараствамъ. *Де́нь-тѣ́ наго́лѣ́мъ.*

Наго́лѣ́иваніе, с. ср. отъ наго́лѣ́ивамъ.

Наго́лѣ́иж, ешь, — мѣ́лъ, гл. свр. отъ наго́лѣ́ивамъ. Да станѣ́ по́-го́лѣ́мъ, да порастѣ́ж.

Наго́нвань и наго́нивань (да наго́ниж), гл. д. 1) Съ гоненіе вѣ́рнамъ въ нѣ́что;

Приготвенный, изготвенный, сготвенный; наготвлениый, приготвлениый, заготовлениый, напасениый; настрипаниый, отстрипаниый.

Нагѣтвямъ (да нагѣтвѣж), *гл. д.* Наготвувамъ: 1) Приготвувамъ нѣчто много, доста да ся намира за потрѣбж; наготовлять, приготовлять, заготовлять, напасать.

Наготви Стомавъ, Стопане,
Пятдесятъ кола съсъ сѣно
И триста кола съ ячмыжъ. *Пѣс.*

2) Изготвувамъ, сготвувамъ много наспиа; наваривамъ; настрипывать, отстрипывать.

Наготви манджи всакаквы,
И пустнж до девять бѣчвы,
До девять бѣчвы съсъ вино,
Десятж съ быстрж ракнж.
Та ся госте-то посрѣжж. *Пѣс.*

—мся, 1) *гл. възвр.* Наряждамъ, натъкываемъ, та да съмъ готовъ за нѣчто; приготвямъ; приготавливаться. *Наготвижся за плтъ.* 2) *гл. стр.* Бывамъ наготвенъ по знаменование-то на глагола.

Нагѣтвиане, *с. ср.* отъ нагѣтвямъ. Наготвуване.

Наготѣво, *нар.* Безъ трудъ, безъ мжжж, приготвлено отъ другыго. *Чакамъ наготово*, да ми дойде безъ да ся трудж азъ.

Нагощѣвамъ (да нагощѣж), *гл. д.* Нагостѣивамъ.

Нагощѣванне, *с. ср.* отъ нагощѣвамъ. Нагостѣиванне.

Нагоѣж, *ишъ*, —гойлъ, *гл. свр.* отъ нагоѣивамъ. Да накрѣвж, да угожъ, да натлѣстж; откормить. —гоѣцый, *прич. стр.* Накрѣвенный, угоенный, натлѣстенный, дебелиый, крѣвенный; откормленный.

Нагоѣивамъ (да нагоѣж), *гл. д.* Хранж живоно да стане крѣвено, да надебелѣ; накрѣивамъ, угоивамъ, натлѣстивамъ; откармливать. —мся, 1) *гл. възвр.* Накрѣиваемъ, натлѣстѣивамъ, надебелѣивамъ, угоиваемъ; жирить, тучить. 2) *гл. стр.* Бывамъ нагоѣнъ, накрѣиваемъ, угоиваемъ, натлѣстиваемъ; откармливаться.

Нагоѣиванне, *с. ср.* отъ нагоѣивамъ и нагоѣиваемъ.

Награбамъ, *гл. свр.* отъ награбвамъ. Да награбж, да називамъ, да накрадж; награбить, нахватать, нахитить. —баный, *прич. стр.* Награбенный, називантый, накраденый; награбленный, нахватанный, нахищенный.

Награбвамъ и награбувамъ (да награбамъ и да награбж), *гл. д.* Грабамъ, грабж много, доста; називамъ, накрадвамъ; нахищать, нахватать. *Награби толкова нѣчто, толкова имоть.* —мся, *гл. възвр.*

Грабамъ, грабж, крадж много, називамъ, накрадвамъ; награбить.

Награбванне и награбуванне, *с. ср.* отъ награбвамъ.

Награбѣж, *ишъ*, —билъ, *гл. свр.* отъ награбвамъ. Да награбамъ; награбить. —беный, *прич. стр.* Награбанный.

Наградж, *ишъ*, —дѣлъ, *гл. свр.* отъ наградиavamъ и награждамъ. Да направж, да изнаградж, да изнаправж; настрѣить, нагромоздить. —дѣный, *прич. стр.* Направеный, изнаграденый, изнаправеный; настрѣенный.

Наградиavamъ и награждамъ (да наградж), *гл. д.* Градж много, доста, направямъ, изнаграждамъ, изнаправямъ; настраиывать, настрѣивать. —мся, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да градж доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ награденъ.

Наградиаванне и награждение, *с. ср.* отъ наградиavamъ и награждамъ.

Награкамъ, *гл. свр.* отъ награквамъ.

Награквамъ и награкувамъ (да награкамъ), *гл. д. и награкываемъ, гл. възвр.* Спускамъся мнозина възъ нѣкого да го обыколнмъ да му ся радвамъ, да искамъ нѣчто, или пѣтъ да го хокамъ, да выкамъ възъ него. *Награкали го*, нагуркали му ся. *Награкажжся като гарванж.* *Награкажжся дѣца-та около мене.*

Награкванне и награкуванне, *с. ср.* отъ награквамъ.

Награмадвамъ и награмадувамъ (да награмадж), *гл. д.* Натрупамъ на грамадж, начовалвамъ; скучивать. —мся, *гл. стр.* Натрупивамъ, начовиваемъ; скучиваться.

Награмадванне и награмадуванне, *с. ср.* отъ награмадвамъ.

Награмадж, *ишъ*, —дилъ, *гл. свр.* отъ награмадвамъ. Да натрупамъ, да начовалж; скучить. —деный, *прич. стр.* Натрупанный, начоваленый; скученный.

Награпѣж, *ишъ*, —илъ, *гл. свр.* отъ награпѣивамъ.

Награпѣивамъ (да награпѣж), *гл. ср.* Гранж по малко на вкусъ. *Масло-то награпѣива.*

Награчж, *ишъ*, —чилъ, *гл. д. свр.* Да награкамъ нѣкого, да ся награкамъ, да ся натрупамъ около нѣкого. —*Да ся награчж*, *гл. възвр. свр.* Да грачж доста.

Нагрѣбамъ и нагрѣбивамъ (да нагрѣбж), *гл. д.* Нагрибамъ.

Нагрѣбж, *ѣшъ*, —бохъ, —блъ, *гл. свр.* отъ нагрѣбамъ и нагрѣбивамъ. 1) Да загрѣбж, да сгрѣбж, да гребж доста, много; нагрѣстѣ, загрѣстѣ, зачерпнуть. 2) Да нахокамъ, да навыкамъ, да нахукамъ, да накрѣпѣива-

- самъ. 3) Да нагрѣнж, да насметж, да нагрѣчж, да загащж. — бѣнѣй, прич. стр. Загрѣбенѣй, сгрѣбенѣй, грѣбнѣй; нагрѣбѣнѣй, зачѣринутѣй.
- Нагрѣдвань и нагрѣдувань** (да нагрѣдж), гл. д. Грѣдж нѣчто много, надрасквань. — мся, гл. стр. Бывамъ нагрѣденъ, надрасквань.
- Нагрѣдвань и нагрѣдувань**, с. ср. отъ нагрѣдвань. Надрасквань.
- Нагрѣдж**, ишь, — дилъ, гл. сѣр. отъ нагрѣдвань. Да надраскамъ. — денѣй, прич. стр. Надрасканѣй.
- Нагрѣбамъ** (да нагрѣбж), гл. д. Нагрѣбамъ, нагрѣбамъ: 1) Грѣбж доста, много, загрибамъ, сгрибамъ; нагрѣбать, загрѣбать, зачѣриывать. 2) Нахокамъ, навѣйкамъ, нахуквамъ, накрѣпѣлсамъ, наглѣчавамъ нѣкого за нѣчто; ругать, бранить, выбранивать, кричать, вскидываться на кого, окрикивать. 3) Загрѣнувамъ, нагрѣнувамъ, нагрѣщамъ, насмитаю, нагрѣчамъ, загащамъ, запримчамъ нѣкого. — мся, 1) гл. ѡзѣр. само въ сѣр. видѣ. Да грѣбж доста. 2) гл. стр. Бывамъ нагрѣбенъ.
- Нагрѣбанье**, с. ср. отъ нагрѣбамъ. Нагрѣбанье, нагрѣбанье.
- Нагрѣзж**, ишь, — зилъ, гл. сѣр. отъ нагрѣзивамъ.
- Нагрѣзивамъ** (да нагрѣзж), гл. д. Грѣзж, намразамъ.
- Нагрѣзиванье**, с. ср. отъ нагрѣзивамъ. Намразиванье.
- Нагрѣхамъ** (да ся), гл. ѡзѣр. сѣр. Да грѣхамъ доста, да ся нагрѣхамъ.
- Нагрѣбж**, ишь, — билъ, гл. сѣр. отъ нагрѣбамъ. Да нагрѣбж, да нагрѣбж да стане грозно. — бѣнѣй, прич. стр. Загрозенѣй.
- Нагрѣбамъ** (да нагрѣбж), гл. д. Нагрѣбамъ нѣчто да стане грозно, нагрѣбамъ; безобразить. — мся, гл. стр. Бывамъ нагрѣбенъ, нагрѣбамъ.
- Нагрѣбанье**, с. ср. отъ нагрѣбамъ. Нагрѣбанье.
- Нагрѣкамъ** (да ся), гл. ѡзѣр. сѣр. Да грѣкамъ доста, да ся нагрѣкамъ, да ся нагрѣкамъ, да ся нагрѣкамъ, да ся нагрѣкамъ.
- Нагрѣхамъ**, гл. сѣр. отъ нагрѣхамъ. — ханѣй, прич. стр. Наронѣй.
- Нагрѣхамъ** (да ся), гл. ѡзѣр. сѣр. Да грѣхамъ доста, да ся нагрѣхамъ, да ся нагрѣхамъ, да ся нагрѣхамъ.
- Нагрѣхамъ и нагрѣхувамъ** (да нагрѣхамъ), гл. д. Огрѣхувамъ много, доста, наронвамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ нагрѣханъ, наронвамъ.
- Нагрѣхж** (да ся), ишь, — тѣлсѣ, гл. ѡзѣр. сѣр. Да нагрѣхж доста, да ся нагрѣхамъ.
- Нагрѣбамъ и нагрѣбювамъ** (да нагрѣбж), гл. д. Нагрѣбамъ.
- Нагрѣбювамъ и нагрѣбювамъ** (да ся нагрѣбюж), гл. ѡзѣр. Прѣбювамъ си грѣба, сгрѣбювамъ, прѣбюбювамъ, прѣбюбювамъ. Нагрѣбюжмѣ кѣто нѣкой старецъ.
- Нагрѣбюванье и нагрѣбюванье**, с. ср. отъ нагрѣбювамъ.
- Нагрѣбюж** (да ся), ишь, — шилсѣ, гл. сѣр. отъ нагрѣбювамъ. Да ся прѣбюбюж, да ся сгрѣбюж, да ся прѣбюбюж; сгорѣться.
- Нагрѣбѣ**, нар. На грѣбѣ, накрѣбѣ. Носж нѣчто нагрѣбѣ, натоварилъ сѣмъ го на грѣбѣ си, та го носж. Отдолу иде старъ старецъ, нагрѣбѣ носи бучѣто колѣ. Гат. — Таралѣж.
- Нагрѣбж**, ишь, — билъ, гл. сѣр. отъ нагрѣбамъ и нагрѣбамъ. Да натоварж, да земж нагрѣбѣ. — бѣнѣй, прич. стр. Натоваренѣй, земѣнѣй нагрѣбѣ.
- Нагрѣбамъ** (да нагрѣбж), гл. д. Нагрѣбамъ, натоварамъ, зимамъ нѣчто нагрѣбѣ. — мся, 1) гл. ѡзѣр. Натоварамъ, земамъ да нагрѣбж, да свѣршж нѣчто, нарамъ, нарамъ, емъ, нарамъ, нарамъ; брѣться, вѣяться, вѣяться. Нагрѣбжмѣ му ся. Нагрѣбжмѣ да работи; гнѣть, погнѣть горѣ. Нагрѣбжмѣ ли му ся, щж го свѣршж. 2) гл. стр. Бывамъ нагрѣбенъ, натоваренъ нагрѣбѣ.
- Нагрѣбанье**, с. ср. отъ нагрѣбамъ и нагрѣбамъ. Нагрѣбанье.
- Нагрѣвалж** (да ся), ишь, — лилсѣ, гл. ѡзѣр. сѣр. отъ нагрѣвалсамъ. Да ся нагрѣвалж, да ся нагрѣвалж, да ся нагрѣвалж, да ся нагрѣвалж.
- Нагрѣвалсамъ** (да ся нагрѣвалж), гл. ѡзѣр. Набирамъ, нагрѣвалсамъ, нагрѣвалсамъ, нагрѣвалсамъ.
- Нагрѣваланье**, с. ср. отъ нагрѣвалсамъ.
- Нагрѣкамъ** (да ся), гл. ѡзѣр. сѣр. Да грѣкамъ доста; да ся нагрѣкамъ, да ся нагрѣкамъ, да ся нагрѣкамъ, да ся нагрѣкамъ.
- Нагрѣлж**, ишь, — лилъ, гл. сѣр. отъ нагрѣлсамъ. Да вѣзрѣж царѣвѣж. — лѣнѣй, прич. стр. Вѣзрѣнѣй.
- Нагрѣлсамъ** (да нагрѣлж), гл. Вѣзрѣсамъ, вѣзрѣсамъ царѣвѣж. — мся, гл. стр. Бывамъ нагрѣленъ, вѣзрѣсамъ, вѣзрѣсамъ.
- Нагрѣланье**, с. ср. отъ нагрѣлсамъ.
- Нагрѣпувамъ** (да нагрѣпж), гл. д. 1) Нагрѣбамъ, нагрѣбамъ, насмитаю. Нагрѣпжмѣ мя кучѣта-та. Нагрѣпжмѣ да ми ся кара. 2) Поимамъ.

Нагрѣпж-цемъ Старъ планиж
И видѣ-цемъ далече ли е. Пѣс.

Нагрѣиваше, с. ср. отъ нагрѣивамъ. Нагрѣиж, ешь, — нжль, гл. свр. отъ нагрѣивамъ.

Нагрѣижж (да ся), ишь, — жился, гл. вѣзвр. свр. Да ся грѣижж много, доста.

Нагрѣизамъ и нагрѣизувамъ (да нагрѣизж), гл. д. 1) Изгрѣизамъ много, доста; нагрѣизать. 2) Загрѣизамъ, огрѣизамъ нѣчто на еднж странж; надгрѣизать.

Нагрѣизаніе и нагрѣизуваніе, с. ср. отъ нагрѣизамъ.

Нагрѣизж, ешь, — грѣзохъ, — грѣзль, гл. свр. отъ нагрѣизамъ; нагрѣизть, надгрѣизть. — зѣцый, прич. стр.; нагрѣизенный, надгрѣизенный.

Нагрѣмж (да ся), ишь, — мѣлся, гл. вѣзвр. свр. Да грѣмж доста; нагрѣмѣть.

Нагрѣчвамъ и нагрѣчювамъ (да нагрѣчж), гл. д. 1) Грѣчж, сгрѣчвамъ много, доста, набрѣчвамъ. 2) Направамъ нѣчто съ грѣченіе. 3) Загащвамъ, загрѣчвамъ, запримчвамъ, залавамъ на тѣсно. — мѣя, гл. стр. Бывамъ нагрѣченъ по знаменованіе-то на глагола.

Нагрѣчаніе и нагрѣчюваніе, с. ср. отъ нагрѣчвамъ.

Нагрѣчж, ишь, — чилъ, гл. свр. отъ нагрѣчвамъ. 1) Да набрѣчж, да наберж. 2) Да загащж, да загрѣчж, да запримчж, да заловж. — ченый, прич. стр. 1) Набрѣченый, набраный, сгрѣченый. 2) Загащеный, загрѣченый, запримченый.

Нагрѣвамъ (да нагрѣж), гл. д. Грѣж нѣчто да стане тепло, напичамъ, нажежывамъ; нагрѣвать, оттапливать, взогрѣвать. — мѣя, 1) гл. вѣзвр. Съ грѣваніе ся стоплювамъ; натоплювамся, напичамся, нажеживамся. 2) гл. стр. Бывамъ нагрѣтъ, нагрѣнанъ; нагрѣваться.

Нагрѣваніе, с. ср. отъ нагрѣвамъ. Натоплюваніе, напичаніе; нагрѣваніе, нагрѣвъ.

Нагрѣшж, ишь, — шилъ, гл. д. свр. Да сгрѣшж, да сгрѣшж много, доста; нагрѣшать.

Нагрѣж, ешь, — грѣль, гл. свр. отъ нагрѣвамъ. Да натоплж, да напечж, да нажежж. — грѣтый и нагрѣтый, прич. Натопленый, напеченый, нажеженый; нагрѣтый.

Нагрѣдгы, с. ж. мн. Шаркы вязанты на грѣды-ты на ризж.

Нагрѣдникъ, с. м. Часть отъ конскы дизгины, что ся турна на грѣды-ты; гююлюкъ; нагрѣдникъ.

Нагѣгамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да гугамъ доста, да ся нагѣгамъ.

Нагѣгѣгамъ (да ся), гл. вѣзвр. Да гугѣгамъ доста, да ся нагѣгамъ.

Нагѣгѣтж (да ся), ишь, — чился, гл. вѣзвр. свр. Да гугѣчж доста, да ся нагѣгамъ.

Нагѣждамъ, гл. д. свр. Да гѣдж много, доста, да натурнамъ, да наклавамъ, да накладж, да наставж; наклѣсть. — жданый, прич. стр. Натурный, наклаваный, накладыный, наставеный; накладыный.

Нагѣгамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да гугамъ доста, да ся нагѣгамъ, да ся нагѣгѣгамъ, да ся нагѣгѣтж, да ся нагѣгѣчж, да ся нагрѣгамъ.

Нагурбетѣвамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да гурбетувамъ доста, да ся насытж на гурбетъ.

Нагѣркамъ, гл. свр. отъ нагѣркамъ. Да навалж, да награчж, да налѣтж, да нагѣнж, да наспрѣчж, да натиснж нѣкого да направи нѣчто. — каный, прич. стр.

Нагѣркамъ и нагѣрекувамъ (да нагѣркамъ), гл. д. Наваламъ, награкнамъ, налѣгамъ, нагѣвамъ, наспрѣчнамъ, натискнамъ възъ нѣкого да направи нѣчто. Нагуркаж мя и азъ, какво да чинж, направихъ го. — мѣя, гл. вѣзвр. Наваламся, награкнамся. Да ся нагуркамъ да си изградимъ чръквж.

Нагѣрканіе и нагѣркуваніе, с. ср. отъ нагѣркамъ и нагѣркамся.

Нагѣцамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да гѣцамъ доста, да ся нагѣцамъ.

Нагѣшкамъ, гл. д. свр. Да прѣгрѣнж; обнятъ.

Митреца Митрета фатила,
Стефовица Стефана фатила,
И фатилъ и любовь нагѣшкаль. Пѣс.

Нагѣшж (да ся), ишь, — шился, гл. вѣзвр. свр. Да ся свнж, да ся притиснж при нѣчто или подъ нѣчто, да ся сгѣшж; прижѣтъся, приютѣтъся.

Нагѣвамъ (да нагѣнж), гл. д. Нагѣивамъ: 1) Гѣнж, свивамъ на еднж странж; нагибать. 2) Сгѣвамъ много, доста. 3) Натискнамъ, налѣгамъ, наспрѣчнамъ, награкнамъ, нагуркнамъ, насвивамъ, загащвамъ, накарвамъ нѣкого да направи нѣчто; заставлятъ, принуждѣтъ. 4) Напалатвамъ, натискнамъ, налѣгамъ. Нагѣнжли гѣ влѣци, вѣшжы, та цѣтъ гѣ изаджтъ. — мѣя, 1) гл. вѣзвр. Навождамся, свивамся, прѣвивамся, гѣнжся на еднж странж; нагибѣтъся, наклонѣтъся. 2) гл. стр. Бывамъ нагѣнжтъ.

Нагѣваніе, с. ср. отъ нагѣивамъ. Нагѣиваніе.

Нагѣвка, с. ж. Мѣсто, дѣто е, или дѣто е было нѣчто сгѣнжто; гѣнка, впряга, бръчкулъ, дшла; перегѣбъ, сгибъ, складка.

Нагѣивамъ и нагѣивувамъ (да нагѣнж), гл. д. Нагѣивамъ.

Нагѣиваніе и нагѣивуваніе, с. ср. отъ нагѣивамъ. Нагѣиваніе.

Нагѣихъ, ешь, — ижъ, гл. свр. отъ нагѣивамъ и нагѣивамъ. 1) Да сгъихъ, да свихъ, да прѣвихъ, да навихъ, да наведъ на едижъ странѣ; нагнуть, наклонить. 2) Да натиснѣ, да налѣгнѣ, да нагеракамъ, да нагуркамъ, да пасвихъ, да накарамъ. 3) Да натиснѣ, да налѣгнѣ, да напалатѣ. — **ижъ, прич. стр.** По знаменованіе-то на глагола.

Нагыгыліжъ (да ся), ишь, — лилсѣ, гл. свзвр. свр. Да ся гыгылѣжъ доста, да ся нахылѣжъ.

Нагѣиздамъ и нагѣиздувамъ (да нагѣиздж), гл. д. Наряждамъ, натѣкнавамъ нѣчто да стане гыздаво; набытвамъ, нахычивамъ, натруфамъ; наряжать, украшать, убирать. — **мси, 1) гл. свзвр.** Гыздѣся, кытѣся, труфѣся, нахытвамъ, нахычивамъ, натруфамъ; наряжаться, разодѣться. 2) **гл. стр.** Бывамъ нагызденъ; наряжаться, украшаться, убираться.

Нагѣизданіе и нагѣиздуваніе, с. ср. отъ нагѣиздамъ.

Нагѣиздж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ нагѣиздамъ. Да нахытѣжъ, да нахычѣжъ, да натруфѣжъ; нарядить, украситѣ, убрасть. — **денъ, прич. стр.** Нахытенъ, нахыченъ, натруфенъ; наряденъ, украшенъ, убранный.

Нагѣизувамъ и нагѣизвамъ (да нагѣизнѣж), гл. ср. Загызывамъ, потѣывамъ въ вѣдѣ, въ калѣ, затынѣ.

Нагѣизуваніе и нагѣизваніе, с. ср. отъ нагѣизувамъ.

Нагѣизнѣж, ешь, — налъ, гл. свр. отъ нагѣизувамъ. Да затынѣжъ, да потѣнѣжъ, да загызнѣжъ.

Нагѣбывамъ и нагѣбнувамъ (да нагѣбнѣж), гл. ср. Подпыхивамъ, крѣвнѣсамъ отъ ударъ съ тѣло нѣчто.

Нагѣбваніе и нагѣбнуваніе, с. ср. отъ нагѣбывамъ.

Нагѣбнѣж, ешь, — ижъ, гл. свр. отъ нагѣбывамъ. Да подпыхнѣжъ, да крѣвнѣсамъ.

Нагѣдичкамъ (да ся) и нагѣдѣличкамъ (да ся), гл. свзвр. свр. Да гѣдичкамъ, да гѣдѣличкамъ доста, да ся наскокожъ.

Нагѣжвасѣ и нагѣжуvasѣ (да ся нагѣжж), гл. свзвр. Обръщамъ съ гѣжа, грѣбомъ кѣмъ нѣчто; нащувамъ нагѣжурвасѣ.

Нагѣжваніе и нагѣжуваніе, с. ср. отъ нагѣжвасѣ.

Нагѣжурвасѣ и нагѣжурюvasѣ (да ся

нагѣжурѣж), гл. свзвр. свр. Нагѣжвасѣ, нащувасѣ.

Нагѣжурваніе и нагѣжурюваніе, с. ср. отъ нагѣжурвасѣ.

Нагѣжурѣж (да ся), ишь, — рилсѣ, гл. свр. отъ нагѣжурвасѣ. Да ся нагѣжж.

Нагѣжж (да ся), ишь, — зилсѣ, гл. свр. отъ нагѣжвасѣ. Да ся нагѣжурѣжъ, да ся нащурѣжъ.

Нагѣжтамъ, гл. д. свр. Да гѣжѣжъ много, доста; да набутамъ, да настѣбарѣамъ, да накатурѣамъ, да наповалѣжъ.

Нада, с. ж. 1) Кѣжъ за да ся нададе нѣчто, надавка; вѣставка, наставка. 2) На сѣчѣво острѣло-то, острѣцъ-тъ, направѣнъ отъ сто-манѣжъ.

Надавамъ (да надѣамъ), гл. д. Притурѣамъ, пришивамъ пли инѣкъ нѣкакъ добавѣамъ парче на нѣчто да стане по-дѣлѣго; приста-вѣамъ, наставѣамъ; наставлявать, привѣ-ливать, стѣчивать. — **Надавамъ бѣгѣж, бѣ-гамъ.** — **Надавамъ дѣлѣж-тѣж, побѣгѣамъ, оти-вамъ усѣбѣж; навоострѣтъ, направѣтъ лѣжи.**

Надавамъ, гл. д. свр. Да дамъ много, доста; надавать. **Да надавамъ навѣрѣж; навѣ-рѣтъ.**

Надаваніе, с. ср. отъ надавамъ. Наставѣ-аніе, приставѣаніе.

Надавка, с. ж. Нада въ 1-то знаменованіе.

Надавѣсамъ (да ся), гл. свзвр. свр. Да ся давѣсамъ доста.

Надаврандѣишѣж (да ся), ешь, — дѣсалсѣ, гл. свзвр. свр. Да ся даврандѣишемъ мно-зна, всѣчѣжъ.

Надавѣцица, ум. ж. отъ надавка.

Надавѣж, ишь, — вѣлъ, гл. д. свр. Да уда-вѣжъ много, доста.

Надалѣждѣишѣж, ешь, — дѣсалъ, гл. д. свр. Да далѣждѣишѣжъ много, доста.

Надалѣко и

Надалѣкѣ. нар. Надалѣчъ.

Надалѣчѣко, нар. смякѣ. отъ надалѣчъ.

Надалѣчъ и надалѣче, нар. Надалѣко, на-далѣкѣ: 1) Далѣчъ отъ нѣдѣлѣ, отъ нѣчто; далѣкѣ, на дѣльнемъ равѣстоѣнѣи, вдѣлѣкѣ, вдалѣ. **Така пушка гони надалѣчъ; это ружѣ далѣкѣ хватѣетъ. Който врывѣ по-лека, той отивѣ надалѣчъ. Добра-та рѣчъ стига надалѣчъ, а лоша-та още по-далѣчъ.** 2) На далѣчно мѣсто; въ дѣль-нее мѣсто. **Той е забѣгнѣжъ надалѣчъ. — По-надалѣчъ, сравн. ст.; дѣльче, дѣ-льше. Ты стой малѣко по-надалѣчъ; ты стой немнѣго дѣльше. — Най-надалѣчъ, прѣв. ст. Отъ всѣчѣжъ нѣжъ той е най-надалѣчъ.**

На да ли, нар. Показѣва сѣмѣиѣне; едва ли,

врядъ ли. *На да ли знае да чете*; едва ли оны умѣть читать. *На да ли има пять години*; врядъ ли имѣть пять лѣтъ.

Надамгосамъ, гл. д. свр. Да дамгосамъ много, доста; наклеимъ.

Надамся, гл. об. Надѣйся, надѣямся; надѣяться.

Надамъ, нададешъ, нададохъ, надаль, гл. свр. отъ надавамъ. Да наставъ, да при- ставъ; наставитъ, придѣлать, стачать.

Нададеный, прич. стр. Наставеный, при- ставеный; наставляемый, придѣланный, стачанный.

Майсторъ Гуѣ! — отъ три бугы двѣ врѣмена и едно-то нададено.

Наданіе, с. ср. отъ надамся. Надѣяніе.

Надарачъжъ, ишь, — чиль, гл. д. свр. Да издарачъ много, доста; да навлачъ.

Надармонъжъ, ишь, — ниль, гл. д. свр. Да прѣдармонъ доста, много.

Надаріжъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ надаривамъ. Да даръ много, мнозина; надари- рѣть, обдарить, одарить. — реный, прич. стр. Дареный много; надаренный, ода- ренный.

Надариавамъ (да надаріжъ), гл. д. Дариавамъ мнозина, много; надарить, обдаривать, одаривать, одарять. *Надарихъ всицкы свя- товы.*

Надариаваніе, с. ср. отъ надариавамъ.

Надаскалѣжъ, ишь, — лиль, гл. д. свр. Да научъ нѣкого на нѣчто.

Надбавѣжъ, ишь, — виль, гл. свр. отъ надбавямъ. Да наддамъ, да надтуръ; над- дѣть. — веный, прич. стр. Наддаденый, надтуреный; надданный.

Надбавямъ (да надбавѣжъ), гл. д. Приба- вямъ оше, надавамъ, надтурямъ; надда- вѣть, надбавлять. — мся, гл. стр. Бы- вямъ надбавенъ; наддаваться, надбав- ляться.

Надбавіаніе, с. ср. отъ надбавямъ.

Надбѣрамъ (да надбѣрѣжъ) и

Надбѣрвамъ и **надбѣрувамъ** (да надбѣрѣжъ), гл. д. Въ бореніе, въ борбежъ поваламъ нѣкого, надвивамъ; переборать. *Той над- бори всицкы-ты дружинъ.* — мся, гл. вз. Боримся да ся види кой ще надвие.

Надбѣрваніе и **надбѣруваніе**, с. ср. отъ надбѣрвамъ. Надвиганіе.

Надбѣрѣжъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ над- бѣрвамъ. Да надвижъ; переборѣть. — ре- ный, прич. стр. Надвитый; перебо- рѣтый.

Надбрѣзамъ, гл. свр. отъ надбрѣзамъ и надбрѣзамъ. Да надваръ, да надминъ. — запый, прич. стр. Надвареный, надми- нятый.

Надбрѣзамъ и **надбрѣзамъ** (да надбрѣ- замъ), гл. д. Надваріаніе, надминуваніе. — мся, гл. вз. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбрѣзаніе и **надбрѣзаніе**, с. ср. отъ надбрѣзамъ и надбрѣзамъ. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбрѣжъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ над- брѣжъ. Да надваръ, да надминъ. — запый, прич. стр. Надвареный, надми- нятый.

Надбрѣжъ и **надбрѣжъ** (да надбрѣ- жъ), гл. д. Надваріаніе, надминуваніе. — мся, гл. вз. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбрѣжъ и **надбрѣжъ** (да надбрѣ- жъ), гл. д. Надваріаніе, надминуваніе. — мся, гл. вз. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбрѣжъ и **надбрѣжъ** (да надбрѣ- жъ), гл. д. Надваріаніе, надминуваніе. — мся, гл. вз. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбрѣжъ и **надбрѣжъ** (да надбрѣ- жъ), гл. д. Надваріаніе, надминуваніе. — мся, гл. вз. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбрѣзамъ и **надбрѣзамъ** (да надбрѣ- замъ), гл. д. Надваріаніе, надминуваніе. — мся, гл. вз. Надваріаніе, надминуваніе въ брѣзаніе.

Надбрѣзаніе и **надбрѣзаніе**, с. ср. отъ надбрѣзамъ и надбрѣзамъ. Надваріаніе, надминуваніе.

Надбѣлѣжамъ и **надбѣлѣжамъ** (да над- бѣлѣжъ), гл. д. Бѣлѣжамъ повиче откол- кото трѣбва.

Что е бѣлѣжило оветъ у стадо-то, Дружина ся хвалѣть, ке го надбѣлѣжъ;

Что е бѣлѣжило момъ у хоро-то, Дружина ся хвалѣть, ке го надбѣлѣжъ. *Пѣс.*

Надбѣлѣжваніе и **надбѣлѣжваніе**, с. ср. отъ надбѣлѣжамъ и надбѣлѣжамъ.

Надбѣлѣжъ, ишь, — жилъ, гл. д. свр. отъ надбѣлѣжамъ и надбѣлѣжамъ.

Надвѣжъ, нар. На два пѣти, въ два прѣ- хвата; въ двухъ пріемахъ. *Единъ окъ ви- но надавъ изти.*

Надварвамъ и **надварювамъ** (да надвар- рѣжъ), гл. д. Надваріаніе.

Надваркамъ, гл. свр. отъ надваркамъ. Да надприкамъ, да надбрѣзамъ, да надхо- джъ. — каный, прич. стр. Надприканый, надбрѣзаный, надходеный.

Надваркамъ и **надваркувамъ** (да над- варкамъ), гл. д. На варканіе надминувамъ, надварамъ нѣкого, нѣчто; надприкамъ, надбрѣзамъ.

Похвалися лудо младо
Снощи вечеръ на кладенци:
Имамъ коня вихрогоня,
Вихры, вѣтры надиграва,
Асно-слѣнце надваркува. *Пѣс.*

Надваркваніе и **надваркуваніе**, с. ср. отъ надваркамъ.

Надварѣжъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ над- варамъ и надварамъ. Да спрѣваръ, да прѣваръ, да надминъ; вѣстичъ, вѣпере- дить, перегнать, перешибѣть. — реный, прич. стр. Прѣвареный, спрѣваденый, надминятый; вѣстиженый, вѣпережен- ный, перегнанный, перешибенный.

Надваріамъ (да надварѣжъ), гл. д. Надвар- вямъ, прѣварамъ, спрѣварамъ, надмину- вямъ, надбрѣзамъ, надваркамъ, надгонвамъ, надприкамъ; выстигѣть, выпереживать, обгонять, перегонять, переганивать, пе- решибѣть. — мся, 1) гл. вз. Мѣримъ си- лы ты съ нѣкого на нѣчто; прѣварамся, спрѣварамся, надминувамся; работать въ запуски, соревновѣть, конкуріровать. 2) гл. стр. Бывамъ надваренъ.

Надваріаніе, с. ср. отъ надваріамъ и над- варіамъ. Прѣвараніе, спрѣвараніе, над- минуваніе; перегонка, соревнованіе.

Наведѣж, ешь,—вѣдохъ,—вѣлъ, *гл. свр.* отъ надвѣждамъ. Да наведѣж надъ, да надвисѣж. —вѣдѣнѣй, *прич. стр.* Наведѣнѣй надъ, надвисѣнѣй.

Надвечеръ, *нар.* На врѣмя слѣдъ пладне кога приближава да стане вечеръ, кждѣ вечеръ; подвечеръ, привечеръ, квечеру, квечерина, квечерѣ, акшамъ-юстю; къ вѣчеру, квѣчеру, подъ вѣчеръ, перѣдъ вѣчеромъ. *Дойди надвечеръ да ся видимъ. Надвечеръ става студено.*

Надвѣвамъ (да надвѣж), *гл. д.* Побѣдѣвамъ нѣкого на нѣчто, излизамъ отгорѣ; надделѣвамъ, одолѣвамъ, надмогвамъ, насмогвамъ, навивамъ, обарямъ; осѣливать, пересѣливать, перемогать, побѣждать, оборать, оборать, побивать, низлагать, одоржать верхъ, побѣду. *Нѣе надвѣжмъ; нѣша вѣла. Надвѣвамъ на бой; выигрывать сраженіе, битву. —мѣя, гл. стр.* Бывамъ надвѣтъ; надделѣвамся, одолѣвамся, надмогвамся, насмогвамся, навивамся, обарямся, побѣдѣвамся. — *Отдолу ся бори, да надвѣнешъ. Два лѣщника на единъ орѣвъ надвѣивать. Млѣчаніе-то всичко надвѣива. Кой кому надвѣива, него и побива. Мжжъ съ кола да внася, а жена съ иглѣ да изнася, пакъ не може да ся надвѣиве.*

Надвѣиваніе, *с. ср.* отъ надвѣивамъ.

Надвѣивъ, *с. м.* Надвѣиваніе нѣкого въ битѣж; побѣда; побѣда.

Надвѣисамъ и надвѣисувамъ (да надвѣисж), *гл. д.* Оставямъ, турнамъ да висѣ надъ нѣчто; надвѣисамъ, надвождамъ; надносѣтъ. *Надвѣисахъ го надъ рѣкѣж-тѣж. —мѣя, 1) гл. възвр.* Навождамъ да висѣ надъ нѣчто, надвиснувамъ, надвѣисамся; навѣиснуть, перевѣсиваться, висѣтъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ надвисѣнъ, надвѣисамся, надвождамся.

Надвѣисаніе и надвѣисуваніе, *с. ср.* отъ надвѣисамъ.

Надвѣисувамъ и надвѣисамъ (да надвѣисж), *гл. ср.* Увисамъ надъ нѣчто, надвисвамся, надвѣисамся; висѣтъ, навѣиснуть. *Надвѣисахъло надъ пропасть-тѣж.*

Надвѣисуваніе, *с. ср.* отъ надвѣисувамъ.

Надвѣисж, ешь,—нѣжъ, *гл. свр.* отъ надвѣисувамъ. Да увисѣж, да наведѣж. —сѣнѣй, *прич. стр.* Надвѣсѣнѣй, наведѣнѣй; навѣслѣй.

Надвѣисж, ишь,—силъ, *гл. свр.* отъ надвѣисамъ. Да надвѣсж, да наведѣж. —сѣнѣй, *прич. стр.* Надвѣсѣнѣй, наведѣнѣй; навѣслѣй.

Надвѣиж, ешь,—вѣлъ, *гл. свр.* отъ надвѣивамъ. Да надделѣж, да одолѣж, да надмогж, да насмогж, да навѣж, да оборѣж, да побѣдѣж; осѣлѣтъ, пересѣлѣтъ, пере-

мѣтъ, побѣдѣтъ, одолѣтъ, поборѣтъ, оборѣтъ, побѣтъ, низложѣтъ. —вѣнѣй, *прич. стр.* Надделѣнѣй, одолѣнѣй, надмогнѣй, насмогнѣй, навѣнѣй, побѣдѣнѣй; осѣлѣнѣй, пересѣлѣнѣй, побѣдѣнѣй, поборѣнѣй.

Надвѣждамъ (да наведѣж), *гл. д.* Навождамъ надъ нѣчто, надвисамъ, надвѣисамъ. —мѣя, *гл. възвр.* и *стр.* Бывамъ наведѣнъ, навождамъ надъ нѣчто, надвисамся, надвѣисамся.

Надвѣжданіе, *с. ср.* отъ надвѣждамъ и надвѣисамся.

Надвѣра, *с. ж.* Болѣсть припаданіе, паданіе отъвѣтъ; надворщина, надворщине, надворщице, навѣсъ, укропъ; падучая болѣзань.

Надвѣрешнѣй, —шѣнъ и —шенъ, шна, шно, *пр.* Надворный, вѣнѣнѣй, вѣнкашнѣй; наружный, вѣнѣшнѣй.

Надвѣрище, *с. ср.* Болѣсть надвора.

Надвѣришнѣй, —рѣнъ и —ренъ, рѣа, рѣо, *пр.* Надворешнѣй.

Надвѣрщина, *с. ж.* и

Надвѣрщине, *с. ср.* Болѣсть надвора. Народъ-тъ вѣрва, че таа болѣсть хваща нѣкого, кога излѣзе той вечеръ късно на двора, та стѣпи на софрѣж-тѣж на самодивѣ-ты или пакъ имъ ѣж омръсѣ, като ся изсѣди на нежъ.

Надворъ, *нар.* 1) Вѣнъ, вѣнка, нѣ вѣнѣщи, нѣ дома; на дворѣ, со двора, вѣнъ.

Заспала Рада галена,
Заспала надворъ подъ трѣма,
Подъ трѣмъ на високохъ одъръ. *Пѣс.*

Надворъ кукла, дома панукла. 2) Повѣнъ, повѣнка, по себе, за пушаніе водѣж, за изсѣдваніе; на дворѣ, на низѣ. Имамъ едно магаренце вѣж-тѣж сламѣж изкаде и пакъ надворъ не излѣзе. — Отъ мѣрж-тѣж надворъ, извѣнъ мѣрж-тѣж, вѣнъ отъ мѣрж-тѣж, отъ мѣрж-тѣж навѣнъ, повяче отъ мѣрж-тѣж, повяче отъ колкото трѣбѣа; безъ мѣры, чрезъ мѣру, невмѣру, чрезвѣрно, непомѣрно, чрезвычайно, чрезвѣтуръ, слѣшкомъ. Онъ ся обогатѣлъ отъ мѣрж-тѣж надворъ. —Отъ надворъ (отнадворъ), нар. Отвѣнъ, отвѣнка; отвѣнъ, снаружи, со двора. Галѣ печаловникъ отнадворъ иде, у кѣщи носи.

Надврѣивамъ (да надрѣивж), *гл. д.* Въврѣивж, на врѣивж надицувамъ нѣкого; надходвамъ, надбрѣивамъ. —мѣя, *гл. възвр.* Надварямъ ся на врѣивж, надходвамся, надбрѣивамся.

Надврѣиваніе, *с. ср.* отъ надврѣивамъ и надврѣивамся. Надходваніе, надбрѣиваніе.

Надврѣжъ, ишь, — вѣлъ, *гл. свр.* отъ надврѣвѣвамъ. Да надходж, да надбрѣзамъ.

Надврѣгамъ и **надврѣгвамъ** (да надврѣлж), *гл. д.* Надврѣлнамъ.

Надврѣганіе и **надврѣгваніе**, *с. ср.* отъ надврѣгамъ. Надврѣлнаніе.

Надврѣлж, ишь, — лилъ, *гл. свр.* отъ надврѣлнамъ и надврѣгамъ.

Надврѣлнамъ (да надврѣлж), *гл. д.* Надврѣгамъ: 1) Врѣгамъ, врѣлнамъ по-далечъ, по-высоко отъ другыго, отъ нѣчто, на врѣганіе надминувамъ; бросать дѣльше или выше, превосходить въ бросаніи. *Надврѣлжихъ Стопана*, врѣлжихъ по-далечъ отъ него. *Надврѣлжилъ стрѣхъ-т.ж.*, надмѣтилъ жъ, извысилъ жъ, врѣлилъ по-высоко отъ нежъ. 2) Прѣкарвамъ, изминувамъ нѣчто. *Надврѣлжихъ дѣтъ-тѣхъ годинки.* — мся, 1) *гл. вз.* Надварнамъ ся на врѣлнаніе, надмѣтамъ ся нѣкого. *Съ камыкъ ся надврѣлнать.* 3) *гл. стр.* Бывамъ надврѣлнень.

Надврѣлнаніе, *с. ср.* отъ надврѣлнамъ и надврѣлнаны. Надврѣлнаны.

Надврѣнж, ешь, — нжлъ, *гл. свр.* отъ надврѣщамъ. Да поврѣнж повяче отъ колкото трѣбва. — нжтый, *прич. стр.*

Надврѣтася (да ся надврѣтж), *гл. вз.* Надварнамъ ся на врѣтѣніе.

Надврѣтж (да ся), ишь, — тѣлся, *гл. свр.* отъ надврѣтася.

Надврѣчж, ишь, — чѣлъ, *гл. д. свр.* На врѣчаніе да надминж нѣчто.

Надврѣшж, ишь, — шилъ, *гл. свр.* отъ надврѣшнамъ.

Надврѣшнамъ (да надврѣшж), *гл. д.* Врѣшж повяче отъ колкото трѣбва. *Изврѣшили всишко и надврѣшили го: тури му и капакъ.*

Надврѣшнаніе, *с. ср.* отъ надврѣшнамъ.

Надврѣщамъ (да надврѣнж), *гл. д.* Врѣщамъ повяче отъ колкото трѣбва.

Деле брате, сиво сокле,
До-ще лѣто и пролѣто,
Да продадемъ ваклы овны,
Да ти врѣнемъ триста грошна,
Да ти врѣнемъ и надврѣнемъ. *Пѣс.*

Надврѣщаніе, *с. ср.* отъ надврѣщамъ.

Надврѣвж, ишь, — вилъ, *гл. свр.* отъ надврѣвнамъ. Да наддумаъ, да надхоратж, да надговорж. — вентый, *прич. стр.* Наддумантый, надхоратеный, надговореный.

Надврѣвнамъ (да надврѣвж), *гл. д.* Надварнамъ нѣкого на врѣвеніе; наддумаъ, надхоратнавамъ, надговарнамъ, надсборнамъ. — мся, 1) *гл. вз.* Надварнамъ ся на врѣвеніе съ нѣкого; наддумаъ ся, надхоратнавамъ ся. 2) *гл. стр.* Бывамъ надврѣвенъ.

Надврѣвнаніе, *с. ср.* отъ надврѣвнамъ.

Надвѣткамъ, *гл. свр.* отъ надвѣткавамъ. Да надрукамъ, да надхукамъ; перекричать, переорать. — кантый, *прич. стр.*

Надвѣткамъ и **надвѣткувамъ** (да надвѣткамъ), *гл. д.* На вѣкъ, на вѣканіе надварнамъ нѣкого; надрукамъ, надхукамъ; перекрѣкивать, переорать. — мся, 1) *гл. вз.* Вѣткамъ за да ся види кой повяче може да вѣка; кричать въ запуски. 2) *гл. стр.* Бывамъ надвѣканъ.

Надвѣкваніе и **надвѣкуваніе**, *с. ср.* отъ надвѣткамъ и надвѣткавямъ.

Надвѣшж, ишь, — шилъ; *гл. свр.* отъ надвѣшнѣвамъ. Да извышж, да надврѣлж. — шѣнтый, *прич. стр.* Извышеный, надврѣлнанный.

Надвѣшнѣвамъ (да надвѣшж), *гл. д.* Извышнѣвамъ по-горѣ отъ нѣчто, надврѣгамъ.

Надвѣшнѣваніе, *с. ср.* отъ надвѣшнѣвамъ.

Надвѣ, *нар. Надѣ*, *нѣтри*, какъ да е, прѣзъ купъ за грошъ; кѣе-какъ, какъ нибудь, какъ ни попало, черѣзъ пенъ колѣду валить. *Направи го надѣ, нѣтри.*

Надвѣсамъ и **надвѣсувамъ** (да надвѣсж), *гл. д.* Надвѣшнамъ, обѣсамъ нѣчто да виси надъ, надвиснамъ. — мся, 1) *гл. вз.* Надвѣшнамъ, надвиснамъ, надвиснувамъ, навѣждамъ, та висж надъ нѣчто, навѣсвамъ ся. *Надѣсися надъ пропасть-т.ж.* *Надѣсися облакъ надъ село-то.* 2) *гл. стр.* Бывамъ надвѣсенъ. — *Надѣсился е надъ работж-т.жъ ми*, брѣжа работж-т.жъ ми, помага на противж-т.жъ странж да надвисе, а за мене иска да загубж.

Надвѣсаніе и **надвѣсуваніе**, *с. ср.* отъ надвѣсамъ. Надвѣшнаніе.

Надвѣсж, ишь, — силъ, *гл. свр.* отъ надвѣсамъ и надвѣшнамъ. Да надвисж, да навѣсж. — сентый, *прич. стр.* Надвисеный, навѣсеный.

Надвѣшнамъ (да надвѣсж), *гл. д.* Надвѣсамъ.

Надвѣшнаніе, *с. ср.* отъ надвѣшнамъ. Надвѣсаніе.

Надглядамъ, *гл. свр.* отъ надглядвамъ. Да наглядямъ.

Надглядвамъ и **надглядувамъ** (да надглядамъ), *гл. д.* Грѣжжъ ся за нѣкого, за нѣчто да бже на добъръ рядъ; надглядамъ, надзираю, надзираю, наглядвамъ; надглядывать, надсмѣтривать, надзирать. — мся, *гл. стр.* Надгляждамъ.

Надглядваніе и **надглядуваніе**, *с. ср.* отъ надглядвамъ. Нагляджаніе.

Надглядникъ, *с. м.* Който надгладва нѣко-

го, нішто; надглідчыць, надзіра́тель, смотры́тель.

Надглідніца, с. ж. Койато надглядва ні́кого, ні́што; надглідніца, смотры́тельніца.

Надглі́ждамь (да надглі́дамь), гл. д. Надглядва́мь.

Надглі́жданіе, с. ср. оть надглі́ждамь. Надглядва́ніе.

Надговаріамь (да надговарі́ж), гл. д. Наговорене надминува́мь ні́кого; наддумва́мь, надхораті́вамь, надбрёбува́мь; перего́варіваць.—*мся*, 1) гл. *вз*. Говоримь, та да видимь кой повяче може да говорі; надбрёбува́мь; надхораті́вамь. 2) гл. *стр*. Бы́вамь надговоренъ.

Надговаріаніе, с. ср. оть надговарі́амь и надговарі́амься. Наддумва́ніе, надхораті́ваніе, надбрёбува́ніе.

Надговарі́ж, ішъ,—*рыль*, гл. д. *свр* оть надговарі́амь. Да наддума́мь, да надхораті́ж, да надбрёбрі́ж; перего́варіть. — *решый*, *прич. стр*. Наддуманый, надхоратеный, надбрёбраный.

Надгрё́вамь (да надгрё́ж), гл. д. Съ грё́іаніе, съ свё́тшє надминува́мь ні́што.

Надгрё́ваніе, с. ср. оть надгрё́вамь.

Надгрё́ж, ешь,—*грёіаль* и —*грёіль*, гл. *свр* оть надгрё́вамь.

Надда́вамь (да надда́мь), гл. д. 1) Придадено дава́мь оше отгорё, надбава́мь, надтурі́амь; наддава́ть, передава́ть. *Како оше иска отъ мене: азъ съмъ му далъ и наддалъ* 2) Дава́мь повяче оть колкото други сѣ дали; надносі́ть, переторго́вывать. *Той най много наддаде и кжца та останъ възъ него.* — *мся*, гл. *стр*. Бы́вамь наддаденъ.

Надда́ваніе, с. ср. оть надда́вамь; надда́ча, надда́токъ, перебо́й.

Наддава́чка, с. ж. Жена, мома наддавачъ.

Наддава́чь, с. м. Който наддава, кога ся продава ні́што; надда́тчыкъ, надбива́льчыкъ, перебо́йчыкъ.

Надда́мь, наддадешъ,—*дѣдохъ*,—*дѣль*, гл. *свр* оть надда́вамь. Да надбавѣ́ж, да надтурѣ́ж; надда́ть, переда́ть, надбави́ть, надлесті́, переторго́вать.—*дѣденый*, *прич. стр*. Надбавеный, надтуреный.

Надделѣ́вамь (да надделѣ́ж), гл. д. Наделѣ́вамь, надвива́мь, надмогва́мь, одолѣ́вамь; пересѣ́ливать, одолѣ́вать, побѣ́ждать, перемогать. *Пять прысте Богу надделѣ́вать* — *мся*, гл. *стр*. Бы́вамь надделѣ́шъ.

Надделѣ́ваніе, с. ср. оть надделѣ́вамь.

Надделѣ́ж, ешь,—*лѣль*, гл. *свр* оть надделѣ́вамь. Да надделѣ́ж, да надви́ж, да надмогнѣ́ж, да одолѣ́ж; пересѣ́лить, одолѣ́ть, побѣ́дить, перемогъ. — *лѣбый*,

прич. стр. Наделѣ́пый, надвити́ый, надмогнѣ́тый, одолѣ́пый; пересѣ́ленный, побѣ́жденный.

Наддзі́пкамь (да ся), гл. *свр*. оть наддзі́пквамься.

Наддзі́пквамься и **наддзі́пкувамься** (да ся наддзі́пкамь), гл. *вз*. На игрѣ дзі́пканцѣ́ надврѣ́гамься съ тоагы да видимь кой ще залага на игрѣ-тж.

Наддзі́пкваніе и **наддзі́пкуваніе**, с. ср. оть наддзі́пквамься.

Наддзі́гамь и **наддзі́гнувамь** (да наддзі́гнѣ́ж), гл. д. Навдига́мь.

Наддѣ́мамь, гл. *свр*. оть наддѣ́мвамь. Да надговорѣ́ж, да надхоратѣ́ж, да надврѣ́вѣ́ж, да надбрёбрі́ж; перего́варіть, пересѣ́ривать. — *маный*, *прич. стр*. Надговоре́сый, надхоратеный, надврѣ́веный, надбрёбраный.

Наддѣ́лывамь и **наддѣ́мувамь** (да наддѣ́мамь), гл. д. Наддѣ́вамь съ думы, одолѣ́вамь ні́кого въ разговора; надговарі́амь, надхораті́вамь, надврѣ́вамь, надбрёбува́мь; перего́варіваць, пересѣ́ривать. — *мся*, 1) гл. *вз*. Надговарі́амься, надхораті́вамься.

Наддѣ́лваніе и **наддѣ́муваніе**, с. ср. оть наддѣ́мывамь и наддѣ́мувамься.

Надебелѣ́вамь (да надебелѣ́ж), гл. *ср*. 1) Става́мь дебель, шишкавъ; пѣ́нѣ́ж, тѣ́стѣ́ж, дебельѣ́ж; поли́ть, толстѣ́ть, отолстѣ́вать. 2) Става́мь дебель, коравъ, грубъ; огрубѣ́вать. *Отъ мотыжъ-тж ржѣ́-тж му надебелѣ́лж*, хванѣ́лж шиѣ́ж.

Надебелѣ́ваніе, с. ср. оть надебелѣ́вамь.

Надебелѣ́тый, лъ, ла, ло, като *пр*. Ста-
нѣ́лжый дебель; отолстѣ́лжый, огрубѣ́лжый.

Надебелѣ́ж, ешь,—*лѣль*, гл. *свр*. оть надебелѣ́вамь; отолстѣ́ть; огрубѣ́ть.

Наделѣ́вамь (да наделѣ́ж), гл. д. Надделѣ́вамь.

Наделѣ́ваніе, с. ср. оть наделѣ́вамь. Надделѣ́ваніе.

Наделѣ́ж, ешь,—*лѣль*, гл. *свр*. оть наделѣ́вамь. Да надделѣ́ж.

Наделѣ́ж, ішъ,—*лѣль*, гл. *свр*. оть наделѣ́ламь. Да надделѣ́ж.

Наделѣ́амь (да наделѣ́ж), гл. д. Надделѣ́вамь.

Наделѣ́аніе с. ср. оть наделѣ́амь. Надделѣ́ваніе.

Надѣ́пый, мъ, на, по, *прич*. Нададеный, паставленый; паста́вленный, придѣ́ланный. *Надено рало криво оре.*

Надѣ́рж, ешь,—*драхъ*,—*драль*, гл. *свр*. оть надѣ́рамь; надра́ть, наддра́ть. — *драпый*, *прич. стр*. на́ддранный, на́ддранный.

***Наджіа́к**, с. м. *Т*. 1) Брадва, сѣ́кыра, поджіа́к, топоръ, ба́тина, ма́нара; топо́ръ. 2) Овчарека гега; пасту́ший пѣсохъ.

Провыкижся чобанъ Герги:
 ЁА побийте кривы харбы,
 Кривы харбы и наджаци,
 Намѣтайте запуджаці,
 Дано стигне обсьня сѣнка,
 Обсьня сѣнка на овця-тѣ. *Пѣс.*

Наджёрѣжъ (да ся), *ишъ*, — *рился, гл. вѣзер. сѣр.* Да ся джеврѣж доста, да ся наливавѣж, да ся накеврѣж.

Наджо́камъ (да ся), *гл. вѣзер. сѣр.* Да ся джокамъ доста.

Наджнѣ́вамъ и наджнѣ́намъ, *гл. д.* Наджнѣвамъ, наджнѣвамъ.

Наджомо́лѣжъ (да ся), *ишъ*, — *лился, гл. вѣзер. сѣр.* Да джомолѣж доста; да ся наблѣболѣж, да ся набрьболѣж, да ся налпетѣж, да ся намамомлѣж.

Наджѣ́вамъ и наджѣ́намъ (да наджѣж и да наджѣж), *гл. д.* На жѣнате наджѣнамъ нѣкого.

Дай ми, Боже, жито полѣгнѣжло,
 Да ся двама съ Марка наджѣнамъ,
 Да видимъ кой колко че нажне,
 Да видимъ кой кого че наджне. *Пѣс.*

— *мся, гл. вѣз.* Наджѣнамъся на жѣнате да видимъ кой повяче ще ожне; состязаться въ жѣтвѣ.

Жѣни, жѣни, дилберъ ЁАно,
 На два пѣтѣ на три друма,
 Да ся, ЁАно, наджѣнамъ. *Пѣс.*

Наджѣ́ваніе и наджѣ́ваніе, *с. сѣр.* отъ наджѣ́вамъ и наджѣ́вамся.

Наджѣ́жъ, *ешъ*, — *нѣжъ, гл. сѣр.* отъ наджѣ́вамъ и наджѣ́вамъ.

Наджѣ́оркамъ, *гл. д. сѣр.* Да еджѣоркамъ много, доста; да набрькамъ.

Наджѣ́вкамъ (да ся), *гл. вѣзер. сѣр.* Да джавкамъ доста; да ся нажѣвкамъ, да ся нагавкамъ, да ся начѣвкамъ, да ся налаж.

Наджомо́лѣжъ (да ся), *ишъ*, — *лился, гл. вѣзер. сѣр.* Да джомолѣж доста, да ся наджомолѣж.

Наджѣ́скамъ, *гл. д. сѣр.* 1) Да наблѣскамъ, да навраскамъ, да набыж, да намлатж, да нажѣж, да натунамъ, да набухамъ. 2) Съ джѣскане да нагарамъ навѣтрѣ; да натѣвкамъ, да натласкамъ, да наблѣскамъ. **Да ся наджѣ́скамъ.** 1) *гл. вѣзер. сѣр.* Да джѣскамъ доста. 2) *гл. вѣзер. сѣр.* Да ся наанъ, да ся натѣпѣж, да ся напѣж, да ся напукамъ.

Наджѣ́дъ, нар. Назадъ.

Наджѣ́стра, нар. На заранъ-тѣ, на утрень-тѣ.

Наджѣ́жъ, *ешъ*, — *зѣхъ*, — *зѣлъ, гл. сѣр.* отъ наджѣ́вамъ и наджѣ́вамъ.

Наджѣ́мамъ и наджѣ́мамъ (да наджѣ́мъ), *гл. д.* Зѣмамъ повяче отъ колкото трѣбѣва, отъ колкото съмъ платѣлъ, отъ колкото ми ся пада.

Наджѣ́маніе и наджѣ́маніе, *с. сѣр.* отъ наджѣ́мамъ и наджѣ́мамъ.

Наджѣ́намъ (да ся), *гл. вѣзер. сѣр.* Да джѣнамъ доста; да ся наджѣнамъ, да ся нарътамъ.

Наджѣ́равамъ и наджѣ́равамъ, *гл. д.* Имамъ надзоръ надъ нѣчто; наглядѣвамъ, наглядѣвамъ; наджѣ́равъ, наджѣ́равать, наджѣ́равать, наджѣ́равать, наджѣ́равать. — *мся, гл. стр.* Наглядѣвѣмся, наглядѣвѣмся, наглядѣвѣмся.

Наджѣ́раваніе и наджѣ́раваніе, *с. сѣр.* отъ наджѣ́равамъ и наджѣ́равамъ. Надзоръ.

Наджѣ́равъ (да наджѣ́равъ), *гл. сѣр.* 1) Поглядѣвамъ малко, зрѣтамъ надъ нѣчто; наджѣ́равамъ, наджѣ́равамъ, наджѣ́равамъ. *Баба уми-ра, умира, и пакъ надъ грѣня наджѣ́равъ.* 2) *гл. д.* Видѣвамъ, глядамъ малко, едѣвамъ; наджѣ́равъ. *Видѣши ли, бабо, дѣба? — Не видѣ го, сѣнко. — Видѣши ли дѣда? — Наджѣ́равъ го помалко.*

Наджѣ́раваніе, *с. сѣр.* отъ наджѣ́равамъ.

Наджѣ́раватель, *с. м.* Който е поставенъ да наджѣ́равѣ, да има надзоръ надъ нѣчто; наджѣ́раватель.

Наджѣ́репъ, у. м. м. отъ наджѣ́рѣ.

Наджѣ́рѣ, *с. м.* Наглядѣваніе, наджѣ́раваніе, наджѣ́раваніе нѣкого, нѣчто; наджѣ́рѣ, наджѣ́рѣ за чѣмъ.

Наджѣ́рѣжъ, *ешъ*, — *нѣжъ, гл. сѣр.* отъ наджѣ́рѣтамъ и наджѣ́рѣнувамъ. Да наджѣ́рѣжъ, да поглядѣжъ, да наджѣ́рѣжъ.

Наджѣ́рѣтамъ и наджѣ́рѣнувамъ (да наджѣ́рѣ-нѣжъ), *гл. сѣр.* Поглядѣвамъ малко, мѣтамъ поглядѣ, зрѣвамъ надъ нѣчто; наджѣ́рѣтамъ, наджѣ́рѣтамъ, наджѣ́рѣтамъ.

Наджѣ́рѣтаніе и наджѣ́рѣнуваніе, *с. сѣр.* отъ наджѣ́рѣтамъ и наджѣ́рѣнувамъ. Наджѣ́рѣчаніе.

Наджѣ́рѣжъ, *ишъ*, — *зрѣлъ, гл. сѣр.* отъ наджѣ́рѣтамъ.

Наджѣ́рувамъ и наджѣ́рувамъ (да ся наджѣ́ру-нѣжъ), *гл. об.* Правѣжъ суратъ, срьдѣжъ, разсрьдѣжъ, навѣсѣжъ, намѣсѣжъ, намръждѣжъ, начѣмерѣжъ, наджѣ́рувамъ, насѣрувамъ; дѣтъся, сѣрдѣтъся, надуватъ губы.

Наджѣ́руваніе и наджѣ́руваніе, *с. сѣр.* отъ наджѣ́рувамъ.

Наджѣ́рунѣжъ (да ся), *ишъ*, — *нился, гл. сѣр.* отъ наджѣ́рувамъ. Да ся разсрьдѣжъ, да ся наджѣ́рунѣжъ, да ся навѣсѣжъ, да ся намѣсѣжъ, да ся намръждѣжъ, да ся начѣмерѣжъ, да ся насѣ-пѣжъ; нахмѣрунѣжъ, насѣрунѣжъ, намѣрѣ-щѣтъся, надутъся, разсѣрдѣтъся, надутъ губы.

Наджѣ́рулювамъ (да ся наджѣ́рулѣжъ), *гл. об.* Наджѣ́рулювамъ.

Надзурлюваніе, *с. ср.* отъ надзурлюванія. Надзупване.

Надзурліж (да ся), *ишь*,—*лился*, *гл. ср.* отъ надзурлюванія. Да ся надзупж.

Надзіікамъ (да ся), *гл. өзвер. ср.* Да дзыікамъ доста.

Надзіто, *като с. ср.* Чтото е зято повяче отъ колкото трѣбва; переборъ.

Надзітый, *тъ, та, то, прич. стр.* отъ надзѣмж.

Наді, *прѣдл. вм. надъ.*

Свята ся гора наднеда,
Наді море ся наднела. *Пѣс.*

Надивіж (да ся), *ишь*,—*вілся*, *гл. об. ср.* Да ся дивж доста много; да ся начюдж, да ся назвѣрж; надивіться.

Надігамъ (да надігж), *гл. д.* Навдигамъ.

Надигравамъ (да надиграж), *гл. д.* Побѣдавамъ, надмогамъ нѣкого въ игрж, надвивамъ му на игрж, излизамъ по-голѣмъ майсторъ отъ него; зайгрывать, обыгрывать, переплывать. — *мси*, 1) *гл. вз.* Надварямъ ся на игрж, играемъ за да видимъ кой повяче и по-добрѣ ще играе. 2) *гл. стр.* Бывамъ надигранъ.

Надиграване, *с. ср.* отъ надигравамъ и надиграванія.

Надиграж, *ешь*,—*ралъ*, *гл. ср.* отъ надигравамъ. Да побѣдж, да надвиж, да надварж нѣкого на игрж; зайграть, обыграть, пререплывать. — *рантый*, *прич. стр.* Побѣденый, надвитый, надвареный на игрж.

Надинатъ, *ишь*,—*тилъ*, *гл. ср.* отъ надинати́вамъ. Да надмиж нѣкого съ пната си; переупрямить.

Надинати́вамъ (да надинатж), *гл. д.* Надминувамъ нѣкого съ пната си, излизамъ побинать отъ нѣкого; переупрямливать.

Надиплювамъ (да надиплиж), *гл. д.* 1) Набирамъ, направиамъ нѣчто на дилгы; набрьчвамъ; наплюить. 2) Наряждамъ, накытывамъ дрѣхы въ нѣчто. — *мси*, *гл. стр.* Бывамъ надипленъ, набрьчываемъ.

Надиплюване, *с. ср.* отъ надиплювамъ.

Надиплиж, *ишь*,—*лилъ*, *гл. ср.* отъ надиплювамъ. 1) Да набрьчж, да насгъж, да навирягамъ; наплюить. 2) Да нарядж, да накытж дрѣхы въ нѣчто; укладыть. — *лентый*, *прич. стр.* По знаменование то на глагола.

Надірамъ (да надѣрж), *гл. д.* Надервамъ: 1) Одирамъ, раздирамъ много, доста; надирать. 2) Съдирамъ, раздирамъ, дервамъ нѣчто на нѣкож странж, задирамъ; надирать. — *мси*, *гл. өзвер.* само въ *ср.* видж. Да держ доста.

Надкалѣсамъ, *гл. д. ср.* Да калесамъ повяче отъ колкото трѣбва.

Неда е Турчинъ любила
Любила го е, мамила;
Неда го шигж читасе,
Турчинъ на шигж не знае,
Та е калесалъ, надкалесалъ
До триста Турци атли,
До двѣсти булы съ кочии. *Пѣс.*

Надкрѣивамъ (да надкрѣж), *гл. д.* Закрывамъ отгоръ съ пѣчто, мѣтамъ пѣчто надъ..., покрывамъ.

Рапица булка умрѣла,
Майка ѝ дворъ измѣла,
Рапиц на дворъ пизела,
Съ червено було надкрѣла. *Пѣс.*

— *мси*, *гл. өзвер.* и *стр.* Покриваемъ, бывамъ надкрѣтитъ.

Надкрѣиваніе, *с. ср.* отъ надкрѣивамъ.

Надкрѣж, *ешь*,—*крѣлъ*, *гл. ср.* отъ надкрѣивамъ. Да покрывж. — *крѣтый*, *прич. стр.* Покрѣтитъ.

Надлѣбювамъ (да ся надлѣбж), *гл. об.* Налобювамъ, нагрѣбювамъ да носж нѣчто.

Надлѣбюване, *с. ср.* отъ надлѣбювамъ.

Надлѣбж (да ся), *ишь*,—*бился*, *гл. ср.* отъ надлѣбювамъ. Да ся надобж, да ся нагрѣбж.

Надлѣбамъ, *гл. ср.* отъ надлѣбювамъ. Да издлѣбамъ, да изнадлѣбамъ; надолбѣтъ. — *бантый*, *прич. стр.* Издлѣбантый, изнадлѣбантый; надолбенный.

Надлѣбамъ и надлѣбувамъ (да надлѣбамъ), *гл. д.* Издлѣбамъ много, доста; изнадлѣбамъ; надалбливать.

Надлѣбѣю, *нар.* Нагдѣбѣю, на голѣмж дѣбочинж, дачеж навѣтрѣ. *Закопай го надлѣбѣю въ земж-тж; закопай его глубоко въ землю. Потгнѣж надлѣбѣю въ кала; затонуло глубоко въ грязѣ. Дрѣво-то пустило корени надлѣбѣю. Трънь-тж ся заболж надлѣбѣю въ прѣста; колѣчка вошла глубоко въ палецъ. Задгнѣж надлѣбѣю въ горж-тж; углубѣлся въ лѣсъ.*

Надлѣгвамъ и надлѣгувамъ (да надлѣжж), *гл. д.* Надминувамъ, надварямъ нѣкого на лѣжж; перевирать. *Той мя лѣга, нж азъ го надлѣгахъ.* — *мси*, *гл. вз.* Лжемъ единъ другъ да видимъ кой повяче ще може да лѣже, кой ще излѣзе по-голѣмъ лѣжець.

Надлѣгване и надлѣгуване, *с. ср.* отъ надлѣгвамъ и надлѣгувамъ.

Надліго, *нар.* Подробно, по тѣлко. — *Надлѣго и шишироко, подробно, по тѣлко за всячко. Разправихъ му надлѣго и шишироко. Другъ пѣтъ цѣмъ си прикажемъ по-надлѣго.*

Надлѣжь, като нар. По длѣж-тѣ странж, отъ длѣжинж-тѣ; въ длину, вдоль. *Надлѣжь има пять аршина.*

Надлѣжж, ешь, — лѣгахъ, — лѣгалъ, гл. *свр.* отъ надлѣгвамъ; переверать. — лѣгантый, прич. *стр.*; переверанный.

Надмѣхвамъ и надмѣхнувамъ (да надмѣхж), гл. *д.* 1) Замахвамъ да ударж нѣкого съ дрьво, съ друго нѣчто; замѣрвамъ, засуквамъ; замѣхиваться. *Надмах-нж съ тоагж-тж* 2) Махамъ нѣкому съ нѣчто, та му правж бѣлѣгъ за нѣчто; махать.

Стоянка ходить на водж,
Алина ходить по неж;
Съсь ржжж той ѣ надмахвать,
Та на не му ся оцулвить. *Пѣс.*

Надмѣхваніе и надмѣхнуваніе, с. *ср.* отъ надмѣхжамъ.

Надмѣхж, ешь, — нжлъ, гл. *свр.* отъ надмѣхвамъ. 1) Да замахж, да замѣрж, да засучж; замахнутъся. 2) Да махж нѣкому съ нѣчто; махнутъ.

Надмигвамъ и надмигнувамъ (да надмигж), гл. *ср.* Съ мигане климамъ нѣкому за нѣчто, давамъ му бѣлѣгъ съ очж; мигамъ, намигвамъ, подмигвамъ; мигать, перемѣгиваться.

Ежеви-ти сватбы чивать,
А желкы-ты панагюрвать;
Ежа желчѣ надмигваше,
Доглида го желкарчя-то,
Та ми пойде у кадиж,
Донесе ми два музура.
Налютися ежа межа,
Та извади два кубура,
Утепа ми два музура. *Пѣс.*

Надмигваніе и надмигнуваніе, с. *ср.* отъ надмигжамъ.

Надмигж, ешь, — нжлъ, гл. *свр.* отъ надмигвамъ. Да мигж, да намигж, ди подмигж.

Надмиувамъ, надмиувамъ и надмиувамъ (да надмиуж), гл. *д.* На ходъ, на работъ или на друго нѣчто отивамъ по-напрѣдъ отъ другыго, заминувамъ го и го оставямъ надырѣ, излизамъ по-маисторъ, по-юстюнъ отъ него; спрѣварямъ, надварямъ, надмѣтамъ; обгонять, перегонять, перегаивать, опереживать, перестигать, обходить, перешивать, превосходить. *Прѣткахмж и азъ го надминжжж. Надминжжж го на четене-то.* — мси, 1) гл. *вз* Надварямъсь кой по-напрѣдъ, кой по-прѣвъ да излѣзе на нѣчто. 2) гл. *стр.* Бывамъ надмиуять.

Надмиуваніе, надмиуваніе и надмиуваніе, с. *ср.* отъ надмиувамъ, надмиувамъ и надмиувамъ.

Надмиуж, ешь, — нжлъ, гл. *свр.* отъ надмиувамъ, надмиувамъ и надмиувамъ. Да спрѣварж, да надварж, да надмѣтж, да заминж; обогнать, перегаивать, опередить, перестичь, обойти, перешивать, превзойти. — *нжтый, прич. стр.* Спрѣвареный, надвареный, надмѣтжтый, замнжтый; обогнанный, перегаиванный, опереженный, перестиганный, обойденный, перешиванный.

Надмогвамъ и надмогнувамъ (да надмогж), гл. *д.* Надвивамъ, надделѣвамъ, надмошвамъ, одолѣвамъ нѣкого въ нѣчто; перемогать, пересилывать. *Надмогвамъ всички-тжж мжчнотжж.* — мси, гл. *стр.* Бывамъ надмогжть, надвивамся, надделѣваемся; перемогаться, пересилываться.

Надмогваніе и надмогнуваніе, с. *ср.* отъ надмогжамъ.

Надмогж, ешь, — нжлъ, гл. *свр.* отъ надмогвамъ. Да надвиж, да надмошж, да надделѣж, да одолѣж; перемочь, пересилить, осилить, одолѣть. — *нжтый, прич. стр.* Надвижтый, надмошжтый, надделѣжтый, одолѣжтый.

Надмошвамъ и надмошжамъ (да надмошж), гл. *д.* Надмогвамъ.

Надмошваніе и надмошжаніе, с. *ср.* отъ надмошжамъ и надмошжамъ. Надмогваніе.

Надмошж, ишь, — щилъ, гл. *свр.* отъ надмошжамъ и надмошжамъ. Да надмогж. — *щептый, прич. стр.* Надмогжтый.

Надмръдувамъ, гл. *д.* Подмръдамъ, мръдамъ, махамъ.

Едно момча Ганъ-Ганиче
Ни сѣдувать, ни сборувать,
Горѣ долу разгладувать,
И во Калж погладувать,
И со главж надмръдувать,
И со ржжж намахнувать. *Пѣс.*

Надмѣривамъ (да ся), гл. *вз. свр.* Да ся надварямъ въ мѣнаваніе.

Ела, ела, незнаенъ делина,
Еа да ся хоро надиграмъ,
Ела каменъ да ся надерѣламъ
Ела прѣстепъ да ся надмѣривамъ. *Пѣс.*

Надмѣрвамъ и надмѣрювамъ (да надмѣрж), гл. *д.* Въ мѣреніе, въ тягленіе нѣчто, показвамъ го повяче отъ колкото е, надтиглювамъ, надтурнамъ на тягло-то; прибавлять лишнее къ вѣсу.

Надмѣрваніе и надмѣрюваніе, с. *ср.* отъ надмѣржамъ.

Надмѣрьж, ишь, — рилъ, гл. *свр.* отъ надмѣрвамъ. Въ мѣреніе да надкажж, да надтурж, да надтигж. — *ренжый, прич. стр.* Надтигленый. *Надмѣрено*, показано повяче въ мѣреніе-то; перемѣрка, перемѣръ.

Надѣтамъ, надѣтвѣмъ и надѣтнувамъ (да надѣтнѣж), *гл. д. 1)* На мѣтанѣ нѣчто надварямъ нѣкого. *Надѣтнѣжъ го, врынкъ по-далечъ отъ него. 2)* Надминувамъ. *Искамъ да тя надѣтнѣж, да тя надминѣж на нѣчто си.—мѣя, гл. вз.* Надварямъся на мѣтанѣ. *Надѣтамъжъ ся нѣкого на камыкѣ, надвръгамъся.*

Надѣтанѣ, надѣтванѣ и надѣтнуванѣ, с. ср. отъ надѣтамъ.

Надѣтнѣж, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ надѣтамъ, надѣтвѣмъ и надѣтнувамъ. Да надварѣж на мѣтанѣ, да надвръжъ, да надминѣж. —*нѣжтый, прич. стр.* Надварѣнтый на мѣтанѣ, надвръженый, надминѣжтый.

Надѣкѣ, с. м. Наднища.

Надѣмѣж, ешь,—нѣхъ,—нѣлъ, гл. свр. отъ наднишамъ. Да поднемѣж надъ нѣчто. —*нѣжтый, прич. стр.* Поднятый, издигнѣжтый надъ нѣчто.

Надѣсѣж, ешь,—нѣсохъ,—нѣслъ, гл. свр. отъ наднисамъ.

Надни, нар. Наврѣмени; порѣю, повременѣмъ, иногда. *Надни така, надни иначе.*

Наднишкѣмъ и наднишнувамъ (да наднишнѣж), *гл. ср.* Наднишамъ.

Наднишванѣ и наднишнуванѣ, с. ср. отъ наднишкѣмъ. Наднишанѣ.

Наднишнѣж, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ наднишамъ и наднишкѣмъ. Да зрѣнѣж, да надзрѣнѣж, да надзрѣжъ, да занѣжнѣж, да поглядѣнѣж; заглядѣнѣжъ.

Наднишамъ (да наднѣмѣж), *гл. д.* Поднимаю, повдигаю, издигаю отгорѣ надъ нѣчто. —*мѣя, гл. вѣзвр.* Поднимаюся, повдигаюся, издигаюся по-горѣ отъ нѣчто.

Свята ся гора наднила,
Нади море ся наднила.
Гора по море глядаше:
По море врыви бѣлъ канѣжъ,
И у канѣ сѣдѣше,
Богородица сѣдѣше. *Пѣс.*

Наднишанѣ, с. ср. отъ наднишамъ.

Наднисамъ (да наднѣсѣж), *гл. д.* Надвождаю надъ нѣчто; надносивъ. *Наднѣсѣжъ калпакъ, нахлупѣжъ го надъ.*

Ка ѣ е видѣлъ Маноилъ майсторъ,
Наднѣсе калпакъ надъ прыгы очи,
Поропи слѣзы до црѣнѣжъ земѣжъ,
Узе трѣслигѣжъ, прѣмѣри свѣжѣжъ. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. вѣзвр.* Надвисамся, надвѣсамся.

Сънѣ си сънува Московка кралица
Снощи вечеръ у пѣтокъ на вечеръ,
Спроти тѣжъ Еврейскѣжъ слѣботѣжъ,
Че си небо на града наднѣсе,
Еасенъ мѣсяць ѣжо насенъ грѣе,
Еасны звѣзды по земѣ падѣнѣжъ. *Пѣс.*

Наднисанѣ, с. ср. отъ наднисамъ и наднисамся.

Наднища, с. ж. Плата за работѣжъ единъ день; наднѣкѣжъ, гондѣликѣжъ, гонпукѣжъ; подѣнная плата, подѣнщина. *Работѣжъ наднищѣжъ; рабѣтѣ подѣнно.*

Надничѣж, нѣшъ,—чилъ, гл. ср. Іамъ поведѣжъ на день прѣзъ прѣвѣжъ-тѣ недѣлѣжъ на великѣ постѣ; днѣчѣжъ.

Надничѣмъ (да надничнѣж), *гл. ср.* Наднишкѣмъ, наднишнувамъ, навождаюся, та поглядѣмъ въ нѣчто; занѣчѣмъ, назрѣмъ, назрѣтамъ, надзираю, зрѣмъ; заглядѣвать.

Кое е това момѣя,
Дѣто на плѣта наднича,
Та ми срѣдце-то измѣча. *Пѣс.*

Надничанѣ, с. ср. отъ надничѣмъ.

Надничѣрка, с. ж. Кѣмъ работѣ съ надничѣжъ; подѣнщица.

Надничѣрѣскѣжъ, ска, еко, пр. отъ надничѣжъ; подѣнщицѣжъ.

Надничѣрѣжъ, ум. ср. Малѣжъ, младѣ надничѣжъ.

Надничѣрѣжъ, с. м. Кѣмъ работѣ съ надничѣжъ; гондѣликѣжъ, рендѣперѣжъ, аргатѣжъ; подѣнщикѣжъ.

Надобѣвѣж, нѣшъ,—вилъ, гл. д. свр. Да добавѣжъ много, доста.

Надобрувамъ (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да добрувамъ доста.

Надобѣнѣж, ешь,—бѣлъ, гл. д. свр. Да добѣжъ много, доста.

Надовлѣжѣжъ, влѣчѣшь,—влѣкохъ,—влѣклъ, гл. д. свр. Да довлѣжѣжъ много, доста. *Да ся надовлѣжѣжъ, гл. вѣзвр. свр.* Да ся довлѣжѣмъ мнозина, калабалѣжъ. *Надовлѣжѣжъ дѣ да си сѣ дѣца.*

Надѣвамъ и надѣювамъ (да надѣжъ), *гл. д.* надѣювамъ.

Надѣйдѣж, ешь,—дѣхъ,—дошѣлъ, шлѣ, гл. ср. свр. Да дойдѣмъ мнозина, калабалѣжъ; да напатѣмъ, да нахуемъ, да налѣтимъ; нахѣдѣтъ, налѣжѣтъ, нагрѣнутѣ налетѣтъ. *Надѣйдѣжъ отъ всѣхъжъ-тѣжъ околѣжъ села. Надѣшли отѣжъжъ; налѣжѣжъ.*

Надѣкарамъ, гл. д. свр. Да докарѣмъ много, доста.

Надѣлиѣ, нар. Что отива надѣлу, отъ единѣжъ странѣжъ издигнѣжъ, полѣгато; покѣто полѣго, отлѣго.

Надѣлнища, с. ж. Мѣсто полѣгато, наведено нанадѣлнище, долинина, долинище; покѣтость полѣгость.

Надѣлу и

Надѣлѣ, нар. 1) Камъ по-низко; внизѣжъ. *Слизѣмъ надѣлу; спускѣтъся внизѣжъ. Падѣжъ сѣ главѣжъ-тѣжъ надѣлу; упалѣжъ го ловѣю внизѣжъ. Кѣмъ не врыви магарѣ-ти нагорѣжъ, удри го надѣлѣжъ. 2)* За нѣкое мѣсто, за-вѣ село, за-вѣ градъ: камъ онѣжъ

странѣ, камъ кождо тече рѣка-та. *Да идемъ надолу изъ село-то. Надолу подъ село-то има водяници.*

Той си поглядѣ надолу,
Надолу, още нагорѣ:
Отдолу юнакъ иднаше. *Пѣс.*

3) Камъ югъ, камъ море-то. *Наши-тъ селяни зимѣ ходять наддлу на работѣ.*

Па си зема святѣ Никола
Патерицѣ позлатенѣ,
Па ся шетѣ святѣ Никола,
На надолѣ край хубаво,
Край хубаво бѣло море. *Пѣс.*

4) На-камъ земѣ-тѣ. *Наведе главѣ надолу.* 5) Навѣтрѣ въ земѣ-тѣ.

Та сѣ си два-та борили,
Та сѣ си три дни борили.
Три лактѣ земѣ изрыли
И три надолѣ набили,
Никой никому не надви. *Пѣс.*

По-надолу, още по-низко; ещё нѣже. Да идемъ по-надолу; пойдѣмъ ещё нѣже. Спусти го по-надолу; спусти его ещё нѣже. В. нагорѣ.

Надолѣж, *ишъ*,—*лѣлъ*, *гл. сер.* отъ **надо-лѣвамъ**. Да надвиѣ, да надделѣѣ, да одолѣѣ; побѣдѣтъ, одолѣтъ.—*лѣпный, прич. стр.* Надвитый, надделѣнный, одолѣнный.

Надоливамъ (да **надолѣж**), *гл. д.* Надви-вамъ, надделѣвамъ, надделѣвамъ, одолѣвамъ, побѣждавамъ; побѣждать, одолѣвать.

Царь ми пушилъ до три капжджии:
Земайте го Симонъ добръ юнакъ,
Оти мене войска ме надолѣ;
Какъ го найте, така да го зейте,
Акъ е голо, голо да го зейте. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ надолѣнъ, одолѣ-вамся. — *Дрѣмка мя надолѣ*, налѣгнѣ мя дрѣмка, надви ми дрѣмка.

Хай стани, брате, нѣе да си ходимъ,
Что ми тя пуста дрѣмка надолѣ.
Стани нѣе да си кинисамъ,
Да си ходимъ на нашъ вилаесть. *Пѣс.*

Надоливание, *с. сер.* отъ **надоливамъ**.

Надометѣж (да *ся*), *ешъ*,—*мѣтохся*,—*мѣлся, гл. възвр. сер.* Да *ся* дометемъ мнозина, калабалѣжъ; да *ся* надовлѣчемъ, да *ся* надомѣгнемъ.

Надомѣкиж (да *ся*), *ешъ*,—*нѣлся, гл. възвр. сер.* Да *ся* домѣкнемъ мнозина, калабалѣжъ; да *ся* надометемъ.

Надонесѣж, *ешъ*,—*нѣсохъ*,—*нѣслъ, гл. д. сер.* Да донесѣ много, доста.

Надопрѣж, *ешъ*,—*рѣлъ, гл. д. сер.* Да допрѣж много, доста.

Надосадѣж, *ишъ*,—*дѣлъ, гл. сер. сер.* Да до-садѣ много, доста; да напакостѣж; надо-садѣтъ.

Надостѣгнѣж, *ешъ*,—*нѣлъ, гл. сер. сер.* Да достѣгнемъ мнозина, калабалѣжъ; да на-дойдемъ.

Надотекѣж, *течѣшъ*,—*тѣкохъ*,—*тѣклъ, гл. сер. сер.* Да дотечемъ много, доста.

Надофтасамъ, *гл. сер. сер.* Да дофтасамъ мнозина, калабалѣжъ; да надойдемъ.

Надоѣж, *ишъ*,—*иълъ, гл. сер.* отъ **надоѣ-вамъ** и **надоѣвамъ**; надойтъ; накормѣтъ.—*доѣпный, прич. стр.* 1) Издоеный; на-добенный. 2) Накрѣмный; накрѣмленный.

Надоѣвамъ (да **надоѣж**), *гл. д.* Надоѣвамъ: 1) Изстискывамъ млѣко изъ бозкы, издоѣ-вамъ доста, много; намлѣзвамъ; наѣи-вать. *Надоѣхъ двѣ паницы плѣны съ млѣко.* 2) Нахранывамъ сугалѣ съ млѣко; накрѣывамъ; накормѣтъ грудью.

Самовила говораше:
Кога ке ми дѣтя плачить,
Дѣтя плачить за ципанѣ,
Да го клаишь подъ стрѣхъ-ты,
Ке заросамъ ситѣж росѣ,
Ке надоѣмъ мѣжско дѣтя. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ надоѣнъ по зна-менение-то на глагола; наѣиваться; на-кормѣяться.

Надоѣвание, *с. сер.* отъ **надоѣвамъ**.

Надпѣвамъ (да **надпѣж**), *гл. д.* Пѣж по-вяче отъ другого, на пѣяние излизамъ отго-рѣ; перепивать.

На облога онъ ся обложюеть,
Ако вино него го надпѣишь,
Ке ти дадѣтъ негва добра коня,
Ако вино той ти надпѣишь,
Ке му дадишь твоѣж младѣж любовь. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. въз.* Пиѣмъ да видимъ кой появѣ ще изпѣе, мѣримся на пиѣние.

Надпѣвание, *с. сер.* отъ **надпѣвамъ** и **надпѣивамся**.

Надпѣирамся (да *ся* **надпѣрѣж**), *гл. об.* Прѣ-пѣирамся.

Надпѣиране, *с. сер.* отъ **надпѣирамся**. Прѣ-пѣиране, прѣпѣирна; прѣпѣи.

Надписывамъ и **надписывамъ** (да **надпѣ-ишъ**), *гл. д.* 1) Написывамъ, записывамъ въ смѣтѣж появѣ отъ колкото трѣбѣва, отъ колкото съмъ далъ, та ми *ся* длѣжи. *Над-писалъ ми сто гроша.* 2) Надминувамъ нѣкого на писане-то, пишѣмъ по-добрѣ, по-брѣзо отъ него. *Той мя надписа.* 3) Пи-шѣж отгорѣ надъ нѣчто, пишѣж надписъ на нѣчто; надписывать. *Надписалъ писмо-то и го пратиъ на пощѣ-тѣж.* — *мѣя, 1) гл. въз.* Пиѣмъ да видимъ кой по-добрѣ, по-брѣзо, по-много ще напиѣше, надварямъ ся на писанѣ; писать въ запуски. 2) *гл. стр.* Бывамъ надписанъ по знаменование-то на глагола.

Надписваніе и надписуваніе, с. ср. отъ надписвамъ и надписвамя.

Надпись с. м. Думы, писаны отгорѣ на пѣчѣ; надпись.

Надписиѣж, ешь, — писахъ, — писалъ, гл. свр. отъ надписывамъ. — писаный, прич. стр. 1) Писаный повяче отъ колкото трѣбва. 2) Надвитый на писаніе. 3) Писаный, написаный надъ пѣчѣ; надписанный.

Надписѣж, ешь, — пилъ, гл. свр. отъ надписывамъ. Да надварѣхъ пѣкого на пиеніе; перепить. — пѣтый, прич. стр. Надвареный на пиеніе.

Надплатѣж, ишь, — тилъ, гл. свр. отъ надплащамъ. Да платѣхъ повяче отъ колкото трѣбва; переплатить. — тѣтый, прич. стр.; переплаченный.

Надплащамъ (да надплатѣж), гл. д. Плащамъ повяче отъ колкото трѣбва, отъ колкото съмъ длѣженъ да платѣ; переплачивать.

Турци си сѣдѣхъхъ ручекъ да ручахъ,
Вино ми изпихъхъ, Митрѣ въ выкнѣхъхъ:
Точи, Митро, точи, жити прѣны очи,
Вино ке платимъ и ке надплатимъ. Пѣс.

Надплащаніе, с. ср. отъ надплащамъ.

Надплетѣж, ешь, — плѣтохъ — плѣлъ, гл. свр. отъ надплѣтамъ.

Надплѣтамъ (да надплетѣж), гл. д. Надминивамъ, спрѣварямъ пѣкого на плетеніе, ушлитамъ повяче отъ него. — мѣя, гл. вз. Плетемъ да видимъ кой може повяче да плете, надварямъся на плетеніе.

Надплѣтаніе, с. ср. отъ надплѣтамъ и надплѣтамя.

Надплѣвамъ, гл. свр. отъ надплѣввамъ. Да надминѣхъ на плуваніе. — ваный, прич. стр. Надминжтый, спрѣвареный на плуваніе.

Надплѣввамъ и надплѣпувамъ (да надплѣвамъ), гл. д. Надминивамъ, спрѣварямъ пѣкого на плуваніе; обголять въ плаваніи. — мѣя, гл. вз. Плувамъ да видимъ кой по може да плува.

Надприпускамъ (да надприпусѣж), гл. д. На припусканіе надминивамъ пѣкого; перегонять. — мѣя, гл. вз. Припускамъ да видимъ кой може повяче да припуска; состязаться въ гонѣбѣ.

Надприпусканіе, с. ср. отъ надприпускамъ и надприпусамя.

Надприпусѣж, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ надприпускамъ.

Надпрѣнѣкамъ, гл. свр. отъ надпрѣнѣквкамъ. Да надпрѣнѣкамъ, да надпрѣнѣжъ; перебѣжать, обѣжать, перегнать, обскакать, перескакать.

— каный, прич. стр. Надпрѣнѣканый, надпрѣнѣканый, надпрѣнѣжтый.

Надпрѣнѣквкамъ и надпрѣнѣкувамъ (да надпрѣнѣкамъ), гл. д. На прѣнѣканіе, на прѣнѣжаніе надминивамъ, надварямъ пѣкого; надпрѣнѣжъ, надпрѣнѣжъ, надпрѣнѣжъ; перебѣжать, перебѣжать, обѣжать, обѣжать, обскакивать, перескакивать, перегонять. — мѣя, 1) гл. вз. Прѣнѣкамъ да видимъ кой може повяче да прѣнѣка; надварямъся на прѣнѣканіе, надпрѣнѣжъ, надпрѣнѣжъ, надпрѣнѣжъ; перебѣжъ, перебѣжъ, обѣжъ, обѣжъ, обскажъ, обскажъ, перескажъ, перескажъ; на выбѣжъ, обѣжъ. 2) гл. стр. Бывамъ надпрѣнѣканъ.

Надпрѣнѣкваніе и надпрѣнѣкуваніе, с. ср. отъ надпрѣнѣквкамъ и надпрѣнѣкукамъ.

Надпрѣварѣж, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ надпрѣварямъ. Да надварѣхъ, да спрѣварѣхъ, да надминѣжъ. — реный, прич. стр. Надвареный, спрѣвареный, надминжтый.

Надпрѣварямъ (да надпрѣварѣж), гл. д. Надварямъ, спрѣварямъ, надминивамъ; опереживать. — мѣя, гл. вз. Надварямъся, спрѣварямъся, надминивамъся, радимъ да излѣземъ по-напрѣдъ, по-отгорѣ; состязаться.

Надпрѣдварѣаніе, с. ср. отъ надпрѣдварямъ и надпрѣдварѣамя.

Надпрѣтекъ, нар. Най-напрѣдъ.

Надпрѣтекъ сегветъ во бѣлы джеповы.

Пѣс.

Надпрѣж (да ся), ешь, — прѣлся, гл. свр. отъ надпрѣжамъ. Да ся прѣрижъ.

Надпрѣжамъ (да надпрѣж), гл. д. Пѣжъ повяче и по-добрѣ отъ другыго; перенѣвать.

Славыйча дума Марийки:

Еа пѣй, Марийко, да пѣемъ,
Ако мя, Марийко, надпрѣжъ,
Крыльца-та да ми отрѣжъ,
Крыльца-та до раменца-та,
Крчка-та до колѣнца-та. Пѣс.

— мѣя, гл. вз. Пѣемъ да видимъ кой по-добрѣ, кой повяче може да пѣе; состязаться въ пѣніи.

Славый пѣить во градинѣхъ

На утринѣхъ во недѣлѣхъ;

Дѣвоука му говорѣше:

Ой ты славый, мило брате,

Хайде да ся надпрѣжамъ. Пѣс.

Надпрѣжаніе, с. ср. отъ надпрѣжамъ и надпрѣжамя.

Надпрѣжъ, ешь, — пѣлъ и пѣялъ, гл. свр. отъ надпрѣжамъ; перенѣть. — пѣянный, прич. стр.

Надработвамъ (да надработѣж), гл. д. Надработвамъ пѣкого, работѣ по-добрѣ, по-мно-

го отъ него, надминувамъ го на работѣ.
—*мѣся, гл. въз.* Работимъ да видимъ, кой
ще сирѣвари.

Надрагувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
драгувамъ доволѣж; да ся налибѣж, да ся
нагалѣж.

Надрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣскамъ**.
Да надращѣ: 1) Да нагрездѣж, да начкрѣ-
ботѣж; нацарѣпать. 2) Да напишѣж какъ
да е; напѣчеать, намарѣть, наварѣсать.
—*скапѣтый, прич. стр.* 1) Нагрезденѣтый,
начкрѣботенѣтый; нацарѣпанный. 2) Напи-
санный какъ да е; напѣчанный, нама-
ранный, наварѣсанный.

Надрѣскамъ и **надрѣскувамъ** (да надрѣ-
скамъ и да надрѣщѣ), *гл. д.* 1) Покры-
вамъ нѣчто съ драскы, драскамъ много по
нѣчто; нагрездвамъ; нацарѣпывать. *На-
драскалъ стѣнѣж-тѣж, книгѣж-тѣж.* 2) Напи-
сывамъ какъ да е; намарывать. *Надра-
ска му завчасѣ едно писмо; онъ рѣ-
зомъ настрочилъ ему письмо.* —*мѣся, гл.*
стр. Бывамъ надрасканъ по знаменованне-
то на глагола.

Надрѣскаване и **надрѣскуване**, *с. ср.* отъ
надрѣскамъ.

Надрастѣж, *ѣшь*, —*растохъ* —*раслѣж*, *гл. д.*
свр. Да порастѣж по-высокъ отъ другыго,
на рѣсть да го замѣнѣж; переростѣж.

Надращѣж, *ѣшь*, —*драскахъ*, —*драскалъ*, *гл.*
свр. отъ **надрѣскамъ**. Да надраскамъ.

Надрѣбно, *нар.* Поразпорѣж, на малкы части;
въ рѣзницѣ, въ раздрѣбѣ, по мелочамъ.
Проданъ надрѣбно.

Надрекѣж, *чѣшь*, —*рѣкохъ*, —*рѣклѣж*, *гл. свр.*
отъ **надрѣскамъ**.

Надрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣскамъ**.
Да надрищѣж, да удрискамъ, да подрискамъ.
—*скапѣтый, прич. стр.* Удрисканный, по-
дрисканный.

Надрѣскамъ и **надрѣскувамъ** (да на-
дрѣскамъ и да надрищѣж), *гл. д.* Съ дри-
скѣж, съ дрискаво намацывамъ нѣчто; удри-
скамъ, подрискамъ. —*мѣся, 1) гл. възвр.*
Издрискамъ въ дрѣхы-ты си; удрискамъ-
ся, подрискамъся. 2) *гл. стр.* Бывамъ
надрисканъ.

Надрѣскаване и **надрѣскуване**, *с. ср.* отъ
надрѣскамъ.

Надрѣскамъ (да надрекѣж), *гл. д.* Казывамъ.

Стрѣтихъ момѣ въ ливадѣж,
Прѣйдохъ да ѣхъ цѣлывамъ,
Прѣснѣж мома да бѣга;
Еазъ въ рекохъ, надрѣкохъ:
Не мой, моме, не бѣгай,
Ты си мое, пакъ мое! *Шѣс.*

Надрищѣж, *ѣшь*, —*дрѣскахъ*, —*дрѣскалъ*, *гл.*
свр. отъ **надрѣскамъ**. Да надрискамъ.

Надрѣбвамъ и **надрѣбювамъ** (да надрѣ-
бѣж), *гл. д.* Надрѣбывамъ.

Надрѣбѣж, *ѣшь*, —*бѣилѣж*, *гл. свр.* отъ на-
дрѣбѣвамъ и надрѣбювамъ. Да надрѣбѣж,
да надрѣбѣж, да надрѣбѣж; надрѣбѣть, пе-
рекрѣбѣть, надрѣбѣть. —*бѣпѣтый, прич.*
стр. Надрѣбѣтый, надрѣбѣтый, надрѣбѣ-
тый, надрѣбѣтый на дрѣбенъ; надрѣбѣ-
тый, надрѣбѣтый, надрѣбѣтый.

Надрѣбѣвамъ (да надрѣбѣж), *гл. д.* На-
дрѣбѣвамъ, надрѣбѣвамъ нѣчто на дрѣбенъ, на
кѣсовъ; надрѣбѣвамъ, надрѣбѣвамъ, на-
кѣсывамъ, надрѣбѣвамъ; надрѣбѣвать. *На-
дрѣбѣжъ попарѣж. Надрѣбѣжъ нагна-
то, надрѣбѣжъ го.* —*мѣся, гл. стр.* Бы-
вамъ надрѣбѣж; надрѣбѣвамъ, надрѣбѣ-
вамъ, надрѣбѣвамъ; надрѣбѣваться. —
Какъто надрѣбѣжъ, това щѣшь сѣбѣжъ.
Надрѣбѣ си, надрѣбѣжъ.

Надрѣбѣване, *с. ср.* отъ надрѣбѣвамъ.

Надрѣбѣж (да ся), *ѣшь*, —*числѣж*, *гл. възвр.*
свр. Да дрѣбѣж доста; да ся надрѣбѣж, да ся
надрѣбѣж, да ся надрѣбѣж; надрѣбѣваться.

Надрѣбѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
надрѣбѣвамъ доста, да ся надрѣбѣвамъ.

Надрѣбѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
надрѣбѣвамъ доста, да ся надрѣбѣвамъ.

Надрѣбѣжѣж, *нар.* На друго мѣсто, по дру-
гѣ страны; идрѣж, въ идрѣж мѣстѣ, въ
другѣхъ крайхъ. *Надрѣбѣжѣж не правятъ
така.*

Надрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣскамъ**. Да
надрѣскамъ, да надрѣскамъ, да надрѣскамъ;
надрѣскасть. —*скапѣтый, прич. стр.* Надрѣска-
тый, надрѣскатый; надрѣскатый.

Надрѣскамъ (да надрѣскамъ), *гл. д.* На-
дрѣскамъ: 1) Друсамъ, друсамъ нѣкого
доста, много. 2) Съ друсанѣж, съ друсканѣж
надрѣскамъ, надрѣскамъ, надрѣскамъ; на-
дрѣскасть. —*мѣся, 1) гл. възвр.* само въ *свр.*
видѣж. Да ся друсамъ, да ся друсамъ доста;
да ся надрѣскамъ, да ся надрѣскамъ, да ся на-
дрѣскамъ; надрѣскасть. 2) *гл. стр.* Бывамъ
надрѣскамъ, надрѣскамъ.

Надрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **надрѣскамъ**.
Да надрѣскамъ.

Надрѣскамъ и **надрѣскувамъ** (да надрѣс-
камъ), *гл. д.* Надрѣскамъ.

Надрѣбѣж, *ѣшь*, —*вѣилѣж*, *гл. свр.* отъ на-
дрѣбѣвамъ. Да надрѣбѣж, да надрѣбѣж; по-
колѣтитѣж.

Надрѣбѣвамъ (да надрѣбѣж), *гл. д.* Надрѣ-
бѣвамъ, надрѣбѣвамъ; надрѣбѣвать. —*мѣся, гл.*
возвр. Ставамъ коравъ като дрѣво.

Надрѣбѣване, *с. ср.* отъ надрѣбѣвамъ.

Надрѣбѣжѣж и **надрѣбѣжѣжѣж** (да надрѣбѣ-
жѣж), *гл. д.* Бѣлѣж си полѣж надрѣбѣжѣж,
повдигни глѣж нагорѣж.

Надрѣгваніе и надрѣгнуваніе, с. ср. отъ надрѣгванъ.

Надрѣгнухъ, ешь, — *нжлъ*, гл. свр. отъ надрѣгванъ.

Надрѣдѣрихъ (да ся), *ишь*, — *рилси*, гл. *вззер. свр.* Да дрьдорихъ доста; да ся набрьболохъ, да ся набрьборихъ, да ся набрьтвихъ, да ся набрьщелевихъ, да ся набрьбрыхъ, да ся наплещихъ, да ся налафувамъ, да ся падьдрихъ.

Надрѣжжхъ (да ся), *ишь*, — *жѣлси*, гл. *вззер. свр.* Да дрьжхъ доста.

Надрѣжжамси, гл. *вззер.* Въздрѣжжамси за нѣчто. *Надрѣжжамси за нѣчто.*

Надрѣжжаніе, с. ср. отъ надрѣжжамси.

Надрѣзамъ, гл. д. свр. Да начешхъ (ленъ) кѣльщике доста, много; да надрѣцамъ, да натрѣбхъ, да набихъ, да намьихъ; патрепѣть (ленъ, пеньку).

Надрѣнкамъ (да ся), гл. *вззер. свр.* 1) Да дрьнкамъ доста; да ся надрьничхъ, да ся набрьничхъ. 2) Да ся напихъ, да ся надрьпамъ, да ся наплюскамъ, да ся насмучихъ, да ся нарьжжхъ, да ся натряскамъ; перепитъ.

Надрьничхъ (да ся), *ишь*, — *чѣлси*, гл. *вззер. свр.* Да дрьничхъ доста; да ся надрьнкамъ, да ся набрьничхъ.

Надрѣнамъ (да ся), гл. *вззер. свр.* Да ся напихъ, да ся надрьнкамъ въ 2-то знаменованіе.

Надрьстѣхъ, *ишь*, — *тѣлъ*, гл. д. свр. Да издрьстѣхъ доста, много; да надрьзамъ, да надрьцамъ, да натрѣбхъ, да набихъ, да намьихъ *ленъ*.

Надрѣцамъ, гл. д. свр. Да издрьцамъ, да удрьцамъ доста, много, колкото трѣбва; да надрьстѣхъ *ленъ*.

Надрѣжжхъ, ешь, — *рѣзахъ*, — *рѣзалъ*, гл. свр. отъ надрѣзванъ. — *рѣзантый. прич. стр.*

Надрѣзванъ (да надрѣжжхъ), гл. д. 1) Задрѣзванъ на робушь повяче отъ колкото трѣбва. 2) Рѣзванъ, надрѣзванъ нѣчто отгорѣ; надрѣзывать. — *мси*, гл. стр. Бывамъ надрѣзанъ по знаменованіе-то на глагола.

Надрѣзваніе и надрѣзуваніе, с. ср. отъ надрѣзванъ.

Надрѣмжхъ (да ся), ешь, — *малси*, гл. *вззер. свр.* Да дрьмжхъ доста.

Надсвѣрвамъ и надсвѣрювамъ (да надсвѣрихъ), гл. д. Надварямъ нѣкого на свирь, свирь повяче и пѣ-добрь отъ него. — *мси*, гл. *вз.* Свиримъ да видимъ кой повяче и пѣ-добрь може да свирѣ.

Надсвѣрваніе и надсвѣрюваніе, с. ср. отъ надсвѣрвамъ и надсвѣрвамси.

Надсвѣрихъ, *ишь*, — *рилъ*, гл. свр. отъ надсвѣрвамъ.

Надсѣичнамъ (да надсѣжжхъ), гл. д. На сѣченіе надминувамъ нѣкого.

Надсѣичнаніе, с. ср. отъ надсѣичнамъ.

Надсѣичнамъ (да надсѣбнижъ и да надсѣбчжхъ), гл. д. Надскокнамъ, надскокнувамъ, прѣскокнамъ повяче отъ другъго, надварямъ нѣкого на скачаніе.

Юнаци Бѣланъ послушанъ,
Нарядъ си сабли побихъ;
Юнаци да гъ прѣскачать;
Никой ся не нае да скача,
Бѣлана Романка прѣскокижъ,
Още за девять надскокижъ. *Пѣс.*

Надскокижъ транъ, прѣскокижъ го. — *мси*, гл. *вз.* Скачанъ да видимъ кой повяче и пѣ-далечъ може да скача.

Надсѣичнаніе, с. ср. отъ надсѣичнамъ и надсѣичнамси.

Надсѣбкнамъ и надсѣбкнувамъ (да надсѣбнижъ), гл. д. Надсѣичнамъ.

Надсѣбнижъ, ешь, — *нжлъ*, гл. свр. отъ надсѣичнамъ. Да надсѣбнижъ. — *нжтый, прич. стр.* Надсѣбнижтый.

Надсѣбчжхъ, *ишь*, — *чѣлъ*, гл. свр. отъ надсѣичнамъ. Да надсѣбнижъ. — *чѣтый, прич. стр.* Надсѣбнижтый.

Надсѣмѣгвамъ и надсѣмѣгнувамъ (да надсѣмѣнижъ), гл. свр. Пристигамъ, прифасвамъ, надвѣивамъ, надмѣгвамъ. *Не можжъ да надсѣмѣгжъ съ работжъ.*

Надсѣмѣгваніе и надсѣмѣгнуваніе, с. ср. отъ надсѣмѣгвамъ.

Надсѣмѣнижъ, ешь, — *нжлъ*, гл. свр. отъ надсѣмѣгвамъ. Да пристигнижъ, да прифаснамъ, да надвѣивъ, да надмѣгнижъ.

Надсѣбнижжхъ, *ищи*, с. м. Гряды на стрѣхъ на кжжжъ.

Надсѣдвамъ и надсѣднувамъ (да надсѣднижъ), 1) гл. д. Сѣдамъ възъ нѣчто, насѣдывамъ, засѣдывамъ. *Надсѣднижжъ ми полжтъжъ.* 2) гл. д. За крьвъ на убито: съсырвамъ.

На пишанъ имъ е момжъ Стамена,
Та ѣж удрихъ у бѣло грѣло,
У бѣло грѣло подъ ситенъ герданъ,
Бѣло ѣ грѣло модро станжло,
Модро станжло, крьвъ надсѣдижло. *Пѣс.*

3) гл. свр. Срьдженъ. — *мси*, гл. стр. Бывамъ насѣднижъ, насѣдывамъ, засѣдывамъ.

Надсѣдваніе и надсѣднуваніе, с. ср. отъ надсѣдывамъ.

Надсѣднижъ, ешь, — *нжлъ*, гл. свр. отъ надсѣдывамъ. — *нжтый, прич. стр.* Надсѣднижтый, засѣднижтый.

Надсѣжжхъ, чѣшь, — *сѣкохъ*, *сѣклъ*, гл. свр. отъ надсѣичнамъ. — *сѣченый, прич. стр.*

Надтічванъ и надтічювамъ (да надтічнамъ), гл. д. На тичаніе надварямъ; над-

прыпкнамъ. —*мѣя*, *гл. вѣз.* Тичнамъ да видимъ кой може повяче да тична; надпрыпкнамся.

Надѣчваніе и надѣчюваніе, *с. ср.* отъ надѣчнамъ и надѣчвамся. Надпрыпкнаніе.

Надѣчнамъ, *гл. свѣр.* отъ надѣчнамъ. Да надпрыпкамъ. —*чнаный*, *прич. стр.* Надпрыпканый.

Надтрѣчѣжъ, *ишъ*, —*чѣлѣ*, *гл. свѣр.* отъ надтрѣчѣвамъ. Да надпрыпкамъ. —*чнаный*, *прич. стр.* Надпрыпканый.

Надтрѣчѣвамъ (да надтрѣчѣжъ), *гл. д.* На трѣчаніе надварямъ нѣкого; надпрыпкнамъ. —*мѣя*, *гл. вѣз.* Трѣчимъ да видимъ кой може повяче да трѣчи; надпрыпкнамся.

Надтрѣчѣваніе, *с. ср.* отъ надтрѣчѣвамъ и надтрѣчѣваніе. Надпрыпкнаніе.

Надтуръ, *с. м.* Что ся надписва, надбачва при вземаніе бегликъ. *Имамы отъ бегликчи толкова надтуръ*, зехъ нѣ повяче.

Надтурѣжъ, *ишъ*, —*рилѣ*, *гл. свѣр.* отъ надтурѣжъ.

Надтурѣжъ (да надтурѣжъ), *гл. д.* 1) Турѣжъ повяче отъ колкото трѣбба. *Надтурѣжъ нѣ бирижъ*. 2) Турѣжъ оше, притурѣжъ; надбрасывать. 3) Турѣжъ отгорѣ надъ нѣчто; надкладывать. 4) Прѣврълювамъ, прѣмщивамъ, измщивамъ. *Надтурѣжъ планижъ-тѣжъ*.

Дори пѣтли прѣви пропѣвали,
Той поминъ Качанскы клисуръ;
Дори зора утро зазорила,
Той надтури Косовскъ нахъ;
Дори слѣнце утро да изгрѣтъ,
Той ми влѣзе во Косовско поле. *Иѣс.*

— *мѣя*, 1) *гл. вѣзвр.* Сѣдамъ, отивамъ у нѣкого да сѣдъ противъ волю-тѣ му; надтурѣжъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ надтурѣжъ по знаменованіе-то на глагола.

Надтурѣжъ, *с. ср.* отъ надтурѣжъ.

Надтѣгамъ, **надтѣгвамъ** и **надтѣгнувамъ** (да надтѣгнѣжъ), *гл. ср.* 1) Ставамъ тяжкѣ; отяготѣтъ, отяжелѣтъ. 2) Излизамъ побѣжкѣ, клинамъ на едижъ странѣ. *Надтѣгнѣжъ на едижъ странѣ Надтѣгнѣжъ откажъ него*. 3) Ослабнамъ; ослабѣвать. *Остарѣхъ, та надтѣгнѣжъ*.

Надтѣганіе и надтѣгваніе, *с. ср.* отъ надтѣгамъ.

Надтѣглювамъ (да надтѣглюжъ), *гл. д.* 1) Тяглю повяче отъ колкото трѣбба, надмѣрвамъ; перевѣшивать. 2) Дохождамъ побѣжкѣ отъ другыго; перетѣгивать.

Надтѣглюваніе, *с. ср.* отъ надтѣглювамъ.

Надтѣглюжъ, *ишъ*, —*лѣлѣ*, *гл. свѣр.* отъ надтѣглюжъ.

Надтѣгнувамъ (да надтѣгнѣжъ), *гл. ср.* Надтѣгамъ.

Надтѣгнуваніе, *с. ср.* отъ надтѣгнувамъ. Надтѣганіе.

Надтѣгнѣжъ, *ешъ*, —*нѣлѣ*, *гл. свѣр.* отъ надтѣгамъ и надтѣгнувамъ. *Надтѣгнѣжъ на едижъ странѣ*.

Надтѣгнѣжло, *като с. ср.* Чтото е дошло побѣжкѣ, прѣмщѣжло, климѣжло на едижъ-тѣжъ странѣ; перевѣсъ.

Надтѣгнѣжлыи, *лѣ*, *ла*, *ло*, *пр.* 1) Отслабнѣжлыи, ослабѣжлыи, остарѣжлыи, отпаднѣжлыи, грухнѣжлыи; отяготѣжлыи, отяжелѣжлыи. 2) Угрыженый.

Надѣвамъ (да надѣжъ), *гл. д.* 1) Духамъ въ нѣчто, та го напѣнамъ съ вѣтрѣ, съ воздухъ, издувамъ; надувать, вздымать. 2) Напѣнамъ нѣчто да стане издуто, издувамъ; напруживать. *Крѣвъ-та ми надула жилю-тѣжъ*. 3) Надѣхнамъ, подсторвамъ нѣкого да направи нѣчто лоше, надумвамъ; надувать кому либо уши или въ уши. *Надулъ го диаволъ-тѣжъ, та направилъ такова нѣчто*. — *мѣя*, 1) *гл. вѣзвр.* Изпѣнамъ съ вѣтрѣ, съ воздухъ; надуваться.

Мехурѣжъ-тѣжъ ся надулъ. 2) Навдигамся, голѣмѣжъ; надуваться, напыщаться, надмеваться, ходитъ гоголемъ. 3) Дуѣжъ, срдѣжъ, вѣжъ, мѣжъ, надувамъ прѣлижъ; надуваться, срдѣться, надувать губы, оттопиривать губы. 4) Издувамся, подпыхвамъ, шюпвамъ, кабардасвамъ, бабунасвамъ. 5) *гл. стр.* Бывамъ надутъ; надуваться. — *Наду да бѣга*, трѣти да бѣга, побѣжъ; павострѣтъ лѣжъ. — *Наду гайдѣжъ-тѣжъ*, заплака. — *Надувамъ прѣлижъ*, срдѣжъ, надувамся. — *Надулъ ся като вѣжъ въ новѣ ризѣжъ*. *Надулъ ся като свинскѣжъ вѣжъжъ*. *Надулася блѣха да избѣва слижъ*. *Надулася жаба да надмине вола*. *Надулася като мѣжъ (като пуакъ, като патя въ рѣшето)*. *Надулася като праскѣжъ*. *Надулася като чомѣжъ въ пятѣжъ*. *Колкото ся надува, толкова ся срамува*. *Надувайся, доклѣ ти ся пукне тютюва-та (доклѣ ти ся спуга кожа-та)*. *Надувайся, козлѣ, на пазарѣжъ тѣжъ водѣжъ*.

Надѣваніе, *с. ср.* отъ надѣвамъ и надѣвамся.

Надѣнамъ, *гл. свѣр.* отъ надѣвамъ. 1) Да нахоратѣжъ, да накажъ, да наговорѣжъ; наговоритѣ, нагвоздитѣ. 2) Да насѣжкамъ, да надѣхамъ, да подшишкамъ, да подсторѣжъ; подстрекнутѣ. 3) Да набѣдѣжъ, да наклеветѣжъ, да накудѣжъ; напобедничать.

Надѣнамъ и надѣнувамъ (да надѣнамъ), *гл. д.* 1) Издумвамъ, казвамъ нѣкому. мно-

го нѣчто; нахорати́вамъ, наказыва́мъ, наговари́амъ неприя́тыи думы; наговари́вать, нагвозди́ть.

Дошло с прѣмъ да излиза,
Димче си хачеца поиска,
Султапъ-тъ Плевнелимъ-та
Лоши му думъ надума,
Едыж му парж не даде. *Пѣс.*

2) Насажива́мъ, подучива́мъ, подпичива́мъ, паду́вамъ, надѣхва́мъ, подострува́мъ, подосторива́мъ, душѣ, сдупива́мъ, дрѣтѣ; подбива́ть, подстрекать, подговаривать, настрѣивать, наусѣживать. 3) Набутыва́мъ, набодыва́мъ, заде́вамъ нѣкого съ думы. 4) Набѣдива́мъ, наклеветыва́мъ, накудыва́мъ, напѣсыва́мъ, наушыва́мъ; наса́живать, напѣдинчатъ, на баламучива́ть, надува́тъ кому́ либо уши или въ уши. 5) Прѣдумыва́мъ, склоня́вамъ; уговарива́ть. *Азъ го надѹмахъ да направи това. — мѣя, 1) гл. вз.* Сговарива́мъ, наговарива́мъ, сдумыва́мъ, удумыва́мъ, додумыва́мъ, нагласна́мъ съ нѣкого за нѣчто; сговари́ваться. *Надумамъ мѣя да идемъ на ловъ 2) гл. вз.* само въ *свр. видѣ*. Да дума́мъ доста, да ся наговорѣ́мъ, да ся нахоратѣ́мъ, да ся набръбръ́мъ; наговорѣ́ться.

Да кажешъ, Марийко, мамѣ си,
Че ще тѣ, Марийко, земемъ
За самодивскѣ ны попадѣ,
Да ми ти ся мама нарадва,
Да ми ти ся мама надума. *Пѣс.*

Надѹвание и надѹвание, с. ср. отъ надѹива́мъ и надѹива́мъ.

Надѹи́ка, с. ж. Докананіе нѣкого съ думѣ; бодѣ; заде́ваніе словѣми.

Надѹи́камъ, гл. д. свр. Да наби́жъ, да набѣска́мъ, да набѣхтѣ́мъ, да надѣнѣ́мъ, да надрѣвѣ́мъ, да надѣнѣ́мъ, да наду́пкамъ, да наду́памъ, да набу́хамъ, да напѣ́шникъ; наби́тъ, наколо́титъ, нагвозди́тъ, натузи́тъ, намі́тъ бока́. — канѣ́й, *прич. стр.* Набитый и проч.

Надудѹ́рѣжъ (да ся), ишѣ, — рился, гл. взвѣр. свр. Да ся наду́жъ, да ся наму́жъ, да ся разсѣ́рѣжъ, да ся разлѹ́жъ.

Надѹ́нчива́мъ и надѹ́нчива́мъ (да надѹ́нчивѣ́мъ), гл. д. 1) Направля́мъ много дупкы на нѣчто; наде́каивать, нака́лывать, наса́дывать. *Надупчилъ стѣнѣ-тѣ. 2)* Забожда́мъ, побожда́мъ, набожда́мъ; нака́лывать, напѣ́кать, напѣ́шивать. *Надупчилъ ги по стѣнѣ-тѣ. — мѣя, гл. стр.* Быва́мъ наду́ченъ.

Надѹ́нчиваніе и надѹ́нчиваніе, с. ср. отъ надѹ́нчива́мъ.

Надѹ́нчивѣ́жъ, ишѣ, — чилъ, гл. свр. отъ надѹ́нчива́мъ; наделѣ́тъ, наделѣ́тъ, наса́дывать, напѣ́кать, напѣ́шивать. — ченѣ́й,

прич. стр. 1) Покры́тый съ дупкы, проду́ченный на много мѣста; наделѣ́тый, наделѣ́тый, наса́данный. 2) Забоде́нный, набоде́нный, забуче́нный, набу́ченый; наделѣ́тый, напѣ́канный, напѣ́шанный.

Надѹ́нѣжъ, ишѣ, — нилъ, гл. свр. отъ надѹ́нѣ́мъ. Да надумѣ́мъ, да подучѣ́мъ, да наду́жъ, да наговорѣ́мъ, да наса́жкамъ, да напѣ́хамъ, да подпичива́мъ, да подосторѣ́мъ, да сдучѣ́мъ; подбѣ́тъ, подстрекну́тъ, подговорѣ́тъ, настрѣ́мъ. — пенѣ́й, *прич. стр.* Надума́нный, подуче́нный и проч.

Надѹ́ни́амъ и надѹ́ни́амъ (да надѹ́нѣ́жъ), гл. д. Надумѣ́мъ, подучива́мъ, паду́вамъ, надѣ́хамъ, наговари́амъ, наса́жкамъ, подпичива́мъ, подосторѣ́мъ, подострува́мъ, сдучива́мъ, дрѣтѣ́мъ, подбива́тъ, подстрекать, подговарива́тъ, настрѣ́вать, наусѣживать. — мѣя, *гл. стр.* Быва́мъ наду́ченъ; надумѣ́мъ, подучива́мъ и проч.

Надѹ́ни́аніе и надѹ́ни́аніе, с. ср. отъ надѹ́нѣ́жъ.

Надѹ́рлѣ́жъ (да ся), ишѣ, — рился, гл. взвѣр. свр. Да ся надѹ́рлѣ́жъ, да ся наса́жжъ, да ся насу́нѣжъ, да ся разсѣ́рѣжъ, да напѣ́жъ су́рять; наду́тъ губы́, разсѣ́рѣтъся.

Надѹ́тѣ́й, тѣ, та, то, като пр. 1) Дебелѣ́й, крѣ́внѣй, тронѣ́тѣ́й; ту́чнѣй, тѣ́лнѣй, полнѣ́й. 2) Надѹ́нѣ́жѣ́й, подголѣ́мѣ́й, фуду́тъ; наду́тѣ́й, напѣ́щенный, напѣ́щенный.

Надѹ́хамъ, гл. свр. отъ надѹ́хива́мъ. Да нава́жъ; нава́тъ. — ханѣ́й, *прич. стр.* Навѣ́ннѣ́й; нава́ннѣ́й.

Надѹ́хива́мъ и надѹ́хива́мъ (да надѹ́хамъ), гл. д. Съ духомъ дона́вамъ, напѣ́самъ, нава́вамъ; нава́вать. *Наду́хало си́гъ прѣ́дъ врата-та. — мѣя, 1) гл. взвѣр.* само въ *свр. видѣ*. Да духомъ доста, да ся нава́жъ; набу́шевѣ́тъ, набу́шевѣ́тъся.

Вѣ́тре-ле, не нава́лся,
Вѣ́тре-ле, не наду́хался. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Быва́мъ наду́ханъ, нава́вѣ́мся; нава́вѣ́тъся.

Надѹ́хиваніе и надѹ́хиваніе, с. ср. отъ надѹ́хива́мъ.

Надѹ́шнѣ́мъ и надѹ́шнѣ́мъ (да надѹ́шнѣ́жъ), гл. д. Надѹ́шнѣ́мъ.

Надѹ́шнѣ́жъ, гл. свр. Напѣ́хива́мъ, напѣ́рива́мъ, напѣ́мъ, издава́мъ дѣ́хъ.

Надѹ́шнѣ́жъ, ишѣ, — шилъ, гл. свр. отъ надѹ́шнѣ́мъ и надѹ́шнѣ́мъ. Да поду́шѣ́мъ; напѣ́хива́тъ, напѣ́хива́тъ, напѣ́хива́тъ. — шенѣ́й, *прич. стр.* Поду́шенѣ́й; напѣ́хива́ннѣ́й.

Надѹ́шнѣ́жъ, ишѣ, — шилъ, гл. д. свр. Да уду́шѣ́мъ много, мно́зинѣ́мъ, доста.

Наду́шамъ (да наду́шнѣ), *гл. д.* Надушамъ, съ душење, съ мприсане познавамъ дѣла нѣчто; подушамъ; обонять, обнюхивать. *Котка-та и прѣзъ девять стѣнъ надуша пестрьж-тѣ.* — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ надушенъ, подушамся.

Наду́шаніе, *с. ср.* отъ наду́шамъ.

Наду́жъ, *ешъ, — дуль, гл. свр.* отъ наду́вамъ. 1) Да изду́ж; надуть, напружить. 2) Да надѣхамъ, да надумамъ. — *дѣуенътѣй* и — *дѣутѣй, прич. стр.* 1) Издутый; надутый. 2) Надѣханный, надуманный, подстеренный.

Надх́арчвамъ и **надх́арчювамъ** (да надх́арчнѣ), *гл. д.* Харчнѣ повяче отколкото трѣбва; передерживать.

Надх́арчвамъ, *ишъ, — чилъ, гл. свр.* отъ надх́арчвамъ. Да похарчнѣ повяче отъ колкото трѣбва; передержать.

Надхв́рѣнамъ (да надхв́рѣнѣ), *гл. д.* Надхв́рѣнамъ.

Надх́одвамъ и **надх́ождамъ** (да надх́оджъ), *гл. д.* На ходъ надварямъ, надминувамъ нѣкого, можъ да ходжъ повяче отъ него надхв́рѣвамъ. — *мѣся, гл. вз.* Ходимъ да видимъ кой повяче може да ходи; надхв́рѣваемъ.

Надх́одваніе и **надх́ожденіе**, *с. ср.* отъ надх́одвамъ, надх́ождамъ и надх́одвамъ.

Надх́оджъ, *ишъ, — дилъ, гл. свр.* отъ надх́одвамъ и надх́ождамъ. Да надхв́рѣжъ.

Надх́ождамъ (да надх́оджъ), *гл. д.* Надх́ождамъ.

Надхорат́жъ, *ишъ, — тилъ, гл. свр.* отъ надхорат́ивамъ. Да наддумамъ, да надговоржъ; переговарить. — *тѣнътѣй, прич. стр.* Наддуманный, надговоренный.

Надхорат́ивамъ (да надхорат́жъ), *гл. д.* На хоратеніе надминувамъ нѣкого, наддумамъ, надговарямъ; переговаривать, одержать верхъ многословіемъ. — *мѣся, гл. вз.* Хоратимъ да видимъ кой повяче и побобрѣ може да хорати; наддумываемъ, надговариваемъ.

Надхорат́иваніе, *с. ср.* отъ надхорат́ивамъ и надхорат́иваемъ.

Надх́итрювамъ (да надх́итрѣжъ), *гл. д.* Излизамъ побхитрѣ отъ другого; перехитрять, перемудрять. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ надх́итренъ; перехитряться, перемудряться.

Надх́итрюваніе, *с. ср.* отъ надх́итрювамъ.

Надх́итрѣжъ, *ишъ, — рилъ, гл. свр.* отъ надх́итрювамъ; перехитрять, перемудрять. — *ренътѣй, прич. стр.* перехитренный, перемудренный.

Надчет́жъ, *ешъ, — чѣтохъ, — чѣлъ, гл. свр.* отъ надч́итамъ.

Надч́итамъ (да надчет́жъ) *гл. д.* На четеніе надварямъ, надминувамъ другого, четѣ побобрѣ отъ него. — *мѣся, 1) гл. вз.* Четемъ да видимъ кой побобрѣ ще може да чете. 2) *гл. стр.* Бывамъ надчетенъ.

Надч́итаніе, *с. ср.* отъ надч́итамъ и надч́итамся.

Надш́ивамъ (да надш́иѣжъ), *гл. д.* 1) На шивъ надварямъ надминувамъ другого, шивъ повяче и побобрѣ отъ него. 2) Ушивамъ повяче отъ колкото трѣбва. 3) Шивъ вадъ нѣчто. — *мѣся, 1) гл. вз.* Шиемъ да видимъ кой повяче и побобрѣ може да шие. 2) *гл. стр.* Бывамъ надшитъ.

Надш́иваніе, *с. ср.* отъ надш́ивамъ и надш́иваемъ.

Надш́иѣжъ, *ешъ, — надшилъ, гл. свр.* отъ надш́ивамъ.

Надѣ́, *прѣдл.* Надѣ́: 1) Възъ, отгорѣ, на; надѣ́. *Надѣ́ главж-тѣ му висѣ ножъ. Надѣ́ село-то има водянѣци. Надѣ́ кѣщѣж-тѣ има чердакъ. Надѣ́ село-то ся вижѣтъ орли.* 2) Сравненіе. *Царѣ́ надѣ́ царѣ́-тѣ. Юнакъ надѣ́ юнаци. Мома надѣ́ можѣ-тѣ.* 3) Поборѣ; выше. *Сѣдѣ́ надѣ́ него, поборѣ отъ него. Пѣть-тѣ минува надѣ́ село-то.* 4) Прѣвходство. *Азъ съмъ надѣ́ тебе, поборѣ съмъ отъ тебе.* 5) Сставенъ съ другы рѣчи, прѣдлогъ надѣ́ показва: а) Дѣйствіе повяче отъ колкото трѣбва, наприм. *Наддавамъ*, давамъ повяче отъ колкото трѣбва, или колкото даватъ другы-ты. *Надтуртамъ*, *надплащамъ*, *туртамъ*, *плащамъ* повяче отъ колкото ся стои. б) Дѣйствіе отгорѣ, наприм. *Наднѣчнамъ*, *надвисвамъ*, *надписвамъ*. в) Надминуваніе, надвареніе въ нѣчто. наприм. *Наднѣвамъ*, *пнѣжъ* повяче отъ нѣкого, *надпѣвамъ*, *надскачамъ*, *надчитамъ*, *надшивамъ*, *надплитамъ*, надмишувамъ нѣкого на пѣзаніе-то, на скачаніе-то, на четеніе-то, на шие-то, на плетеніе-то.

Надѣ́ивамъ (да надѣ́иѣжъ), *гл. д.* Набивамъ, наблѣскамъ, набухивамъ, надрѣивамъ, натупивамъ, намѣшинивамъ. — *мѣся, 1) гл. вз.* Нападамъ и напивамъ добрѣ. 2) *гл. стр.* Бывамъ надѣненъ.

Надѣ́иваніе, *с. ср.* отъ надѣ́ивамъ.

Надѣ́нкамъ, *гл. д. свр.* Да надѣнжъ. — *кантѣй, прич. стр.* Надѣненный.

Надѣ́ннѣ, *ишъ, — нилъ, гл. свр.* отъ надѣ́ивамъ. Да набивъ, да надѣнкамъ, да наблѣскамъ, да набѣхѣжъ, да надрѣивъ, да надумкамъ, да палѣнкамъ, да натушамъ, да бухамъ, да намѣшиннѣ; набить, нагвоздить, натузить, наколотить, намѣять бока. — *не-*

итый, прич. стр. Набитый, надъиканый и проч.

Надѣхамъ, гл. свр. отъ надѣхавъ.

Надѣхавъ и **надѣхуавъ** (да надѣхамъ), гл. д. Надѣхавъ: 1) Духамъ на нѣчто да ся покрѣе съ паръ. 2) Дѣхамъ възъ нѣчто. *Надѣхало го бѣсно кучъ.* 3) Надувамъ, надумвамъ, насѣскамъ, подучвамъ, подпихивамъ, подосторвамъ, накарвамъ, душь, сдувамъ, дрѣтъ, наусвамъ; подбивать, подстрекать, подговаривать, настрѣивать, наускивать.—*мѣся*, 1) гл. *взвѣр.* само въ свр. *видѣ.* Да дѣхамъ доста, да ся надѣшамъ. 2) гл. стр. Бывамъ надѣханъ.

Надѣхавъ, гл. ср. Имамъ, издавамъ дѣхъ, падушвамъ, намиривамъ.

Надѣхване и **надѣхуване**, с. ср. отъ надѣхавъ.

Надѣмѣжъ, ишь, — мѣлъ, гл. свр. отъ надѣмѣвамъ. Да напушжъ, да накаджъ, да начаджъ; надѣмѣть, начадыть. — *мѣнѣй*, прич. стр. Напушеный, накаденый, начаденый; надѣмѣнный, начаженый.

Надѣмѣвамъ (да надѣмѣжъ), гл. д. 1) Напѣнювамъ нѣчто съ дымъ; накадиavamъ, начадиavamъ; надѣмѣть. 2) Турнамъ нѣчто на дымъ да ся упуши; напушвамъ, накадиavamъ, начадиavamъ.—*мѣся*, гл. стр. Бывамъ надѣменъ; напушвамся, накадиavamся, начадиavamся.

Надѣмѣване, с. ср. отъ надѣмѣвамъ.

Надѣръѣ и **надѣръѣжъ**, нар. Назадъ; назадъ. *Останѣмѣ надѣръѣ. Обрыися надѣръѣ, та вижъ кой иде. Дадохъ му жлытижъ, та ми повернѣ надѣръѣ плъ гроша. Надѣръѣ смѣ.*

Надѣръѣжъ (да ся), ишь,—рился, гл. *взвѣр.* свр. Да дырьѣ доста; да ся натрьѣжъ, да ся набарамъ, да ся набръкамъ; наискаться.

Надѣхамъ, гл. свр. отъ надѣхавъ. Да надѣхамъ.—*хангый*, прич. стр. Надѣханный. *Надѣханъ е*, надѣханъ е, падуманъ е.

Надѣхавъ и **надѣхуавъ** (да надѣхамъ), гл. д. Надѣхавъ.—*мѣся*, гл. *взвѣр.* и стр. Надѣхався.—*Надѣхва го да ся смѣ*, напушва го, издува го на смѣхъ.

Надѣхване и **надѣхуване**, с. ср. отъ надѣхавъ. Надѣхване.

Надѣшамъ (да ся), гл. *взвѣр.* свр. Да дышамъ доста.

Надѣвкамъ и **надѣвчувамъ** (да надѣвичжъ), гл. д. Сдѣвкамъ доста, колкото трѣбва, нагвацвамъ; нажѣвывать.—*мѣся*, гл. *взвѣр.* само въ свр. *видѣ.* Да дѣвичъ доста, да ся нагвачжъ.

Надѣдрѣжъ (да ся), ешь,—рался, гл. *взвѣр.* свр. Да дѣдрѣжъ доста, да ся надѣдрѣжъ.

Надѣ, нар. 1) На кожъ странѣ, камъ кое мѣсто, наждѣ? *Надѣ отидохъ?* — *Надолу.* *Надѣ заива плъ-тъ?* — *Надѣсно.* 2) На кожъ странѣ, камъ дѣ, наждѣ. *Надѣ надтягнѣ?*

Надѣва, нар. Тамъ, около него, около нѣчто.

Надѣвамся и **надѣнася**, гл. об. Надѣжся.

Надѣвамъ (да надѣнжъ), гл. д. Надѣнвамъ.

Надѣване, с. ср. отъ надѣнамся. Надѣване.

Надѣване, с. ср. отъ надѣнамъ. Надѣване.

Надѣвъ, с. м. Надѣжба, надѣжда, надѣжъ. *Нѣма надѣвъ*, нѣма надѣжджъ.

Надѣжба, с. ж. Надѣжда, надѣжъ, надѣвъ, надѣване.

Надѣжбича, ум. ж. отъ надѣжба.

Надѣжбичка, ум. ж. отъ надѣжбича.

Надѣжда, с. ж. Надѣвъ, надѣжба, надѣжъ, надѣване, чѣкане нѣчто, вѣрване, че ще стане то, та да го чѣкамъ; *надѣжда.* *Давамъ надѣжджъ*, надѣждувамъ. *Който чѣка отъ надѣжджъ, приживѣ ся не на-рѣжда.*

Надѣждица, ум. ж. отъ надѣжда.

Надѣждичка, ум. ж. отъ надѣждица.

Надѣждувамъ (да надѣжджъ), гл. д. Давамъ нѣкому надѣжджъ, казвамъ му, че ще стане, че ще ся сбѣдне онова, чѣто мѣка, чѣто чѣка; *обнадѣжывать.*

Надѣждуване, с. ср. отъ надѣждувамъ.

Надѣжджъ, ишь,—дилъ, гл. свр. отъ надѣждувамъ. Да дамъ надѣжджъ; *обнадѣжить.*

Надѣжъ, с. м. и ж. Надѣжда. *Той умрѣ съ надѣжъ на милость-тъ Божижъ. Плѣтувалъ съ надѣжъ да намѣри нѣчто.*

Надѣка, нар. Надѣ, наждѣ; въ какую стѣрону. *Надѣка го карашъ?*

Надѣкаго, нар. Надѣно: 1) Надѣто, наждѣто. *Надѣкато отиватъ овцѣ-тъ.* 2) На кожѣ странѣ. *Надѣкато надтяга.*

Надѣламъ, гл. свр. отъ надѣлвамъ. Да надѣлкамъ, да натесамъ; *натесать.* — *лангый*, прич. стр. Надѣланный, натесанный.

Надѣлвамъ (да надѣламъ), гл. д. Издѣлвамъ много, доста, колкото трѣбва; *надѣлвамъ.*

Надѣлкамъ, гл. свр. отъ надѣлквамъ. 1) Да надѣламъ; *натесать.* 2) Да нахокамъ, да навѣлкамъ, да накрѣпѣласамъ. — *лангый*, прич. стр. По знаменование-то на глагола.

Надѣлквамъ и **надѣлкувамъ** (да надѣлкамъ), гл. д. 1) Надѣлвамъ. 2) Нахоковать, навѣлквамъ, накрѣпѣласамъ. — *мѣся*, 1) гл. *взвѣр.* Напивамся, наплюсквамся, натѣлкамся, насмуквамся. 2) гл. стр. Бывамъ надѣлкапъ.

Надѣлкване и **надѣлкуване**, с. ср. отъ надѣлкамъ и надѣлкамся.

Нажйльвамь п нажйлювамь (да нажйльж).
 гл. д. 1) Ужйльвамь мнозинж, па много
 мьста 2) Набывамь съ пѣчто жываю; па
 шывамь, навраскывамь, нашлевывамь; па

стѣгивать. — мся, *гл. стр.* Бывамъ нажѣленъ по знаменованію-то на глагола.

Нажѣлваніе и нажѣлюваніе, с. ср. отъ нажѣлвамъ.

Нажѣлници, с. м. мн. Гряды, дръвета на покрыва на кѣщѣ, на кошпарѣ.

Нажѣлѣж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ нажѣлвамъ. 1) Да ужилѣж. 2) Да набиѣж, да нашибамъ, да навраскамъ, да нашлевиѣж; настегаѣж. — **лентый, прич. стр.** 1) Ужилѣнѣый на много мѣста. 2) Набитѣый, нашибанѣый, нашлеванѣый, наврасканѣый; настеганѣый.

Нажѣивамъ (да нажѣиѣж), гл. д. Нажѣивамъ.

Нажѣиѣж, ешь, — ниль, гл. свр. отъ нажѣивамъ. Да нажѣиѣж.

Нажѣиѣж, ешь, — наль, гл. д. свр. Да нажѣиѣж, да нажѣиѣж.

Дай ми, Боже, жито полѣгнѣло,
Да сѣ двама съ Марка наджинѣамъ,
Да видимъ кой колко че нажне,
Да видимъ кой кого че нажне. *Пѣс.*

— **Нажѣнатѣый и нажѣнатѣый, прич. стр.** Нажѣнатѣый; нажѣнатѣый.

Слѣзѣиѣжъ долѣ у поле
На конѣ травѣ да берѣ;
Найдохъ травѣ набранѣж,
Набранѣж и нажнанѣж;
Край травѣ-тѣ кладенецъ,
И до кладенецъ дѣвоиѣя,
Како сѣ брало, заспало. *Пѣс.*

Нажѣрѣбѣж (да сѣ), ишь, — билсѣ, гл. об. свр. Да сѣ нажѣрѣбѣж.

Нажѣдѣувамъ (да сѣ), гл. възвр. свр. Да жѣдувамъ доста, да сѣ нажѣдувамъ.

Нажѣмѣж (да сѣ), ишь, — мѣлсѣ, гл. възвр. свр. Да жѣмѣж доста, да сѣ нажѣмѣж, да сѣ намиѣж, да сѣ намѣжѣж.

Нажѣивамъ и нажѣиѣувамъ (да нажѣиѣж), гл. д. Ожѣивамъ, ожѣивамъ доста, много, нажѣивамъ; нажѣиѣнѣать, сожѣиѣнѣать. *Нажѣиѣамъ до сто снопа. — мся, 1) гл. стр.* Бывамъ нажѣиѣнѣать. 2) *гл. възвр.* само въ свр. *видѣ.* Да жѣиѣж доста.

Нажѣиваніе и нажѣиѣуваніе, с. ср. отъ нажѣивамъ.

Нажѣиѣж, ешь, — наль, гл. свр. отъ нажѣивамъ. Да ожѣиѣж, да ожѣиѣж, да нажѣиѣж, да нажѣиѣж; нажѣиѣнѣать, нажѣиѣнѣать. — **натѣый, прич. стр.** Ожѣиѣнатѣый, ожѣиѣнатѣый, нажѣиѣненѣый, нажѣиѣнатѣый, нажѣиѣнатѣый; нажѣиѣнѣый, сожѣиѣнѣый. *Нажѣиѣно, като с. ср.* Колкото е нажѣиѣно; нажѣиѣнѣый.

Нажѣюлвамъ и нажѣюлювамъ (да нажѣюлѣж), гл. д. 1) Жюлѣж нѣчто отгорѣж; нажѣюлѣж; нажѣюлѣж. *Нажѣюлиѣж сѣ рѣ-ѣтъ сѣ сапуѣж.* 2) Набивамъ, побивамъ,

набѣлѣксамъ, набѣлѣксамъ, налагамъ, налу-
ксамъ, натупамъ, намѣшинѣивамъ, намѣлат-
вамъ, начесамъ. — *мся, 1) гл. възвр.* Нападамъ, наѣлѣксамъ, намъ много. 2) Пиѣж много, безъ мѣрѣж; напивамъ, на-
давамъ, наѣлѣксамъ, насѣлѣксамъ, наѣлѣк-
самъ, наѣлѣксамъ, насѣлѣксамъ, наѣлѣк-
самъ, напуксамъ; насѣлѣксамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нажѣюлѣнѣый. — *Нажѣюлиѣж му по-
са, натрѣксамъ му носѣ; утерѣж кому носѣ.*

Нажѣюлваніе и нажѣюлюваніе, с. ср. отъ нажѣюлвамъ и нажѣюлювамъ.

Нажѣюлѣж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ нажѣюлвамъ. 1) Да натрѣксамъ; натерѣжѣж. 2) Да набѣж, да побѣж, да набѣлѣксамъ, да набѣлѣж, да наложѣж, да налуксамъ, да на-
тупамъ, да намѣшинѣиѣж, да намѣлатѣж, да на-
чешѣж. — **лентый, прич. стр.** 1) Натрѣ-
канѣый; натѣрѣжѣж. 2) Набитѣый, набѣлѣ-
канѣый. 3) Наѣлѣжанѣый, насѣлѣжанѣый, на-
сѣлѣжанѣый.

Нажѣюлѣивѣж (да сѣ), ишь, — вилсѣ, гл. възвр. свр. Да жюлѣивѣж доста, много, до-
вольѣж; да сѣ намѣлащѣж, да сѣ намулащѣж.

Нажѣюмѣж (да сѣ), ишь, — мѣлсѣ, гл. възвр. свр. Да жюмѣж доста; да сѣ нажѣмѣж, на сѣ намиѣжѣж.

Нажѣюркамъ, гл. д. свр. Да сжюркамъ мно-
го, доста; да нажѣюркамъ, да набѣркамъ.
— **канѣый, прич. стр.** Нажѣюрканѣый, на-
бѣрканѣый.

Нажѣдѣувамъ (да сѣ), гл. възвр. свр. Да жѣдувамъ доста; да сѣ нажѣдѣувамъ.

Нажѣабѣурвамъ и нажѣабѣурювамъ (да сѣ нажѣабѣурѣж), гл. об. Нажѣабѣурксамъ, напѣиѣнамъ сѣ уста-тѣ съ водно нѣчто и го-
дрѣжѣж въ тѣхъ; жѣабѣурѣж, нажѣабѣурчѣж.

Нажѣабѣурваніе и нажѣабѣурюваніе, с. ср. отъ нажѣабѣурвамъ.

Нажѣабѣуркамъ (да сѣ), гл. свр. отъ нажѣабѣурксамъ. Да сѣ нажѣабѣурѣж.

Нажѣабѣурксамъ и нажѣабѣуркювамъ (да сѣ нажѣабѣуркамъ), гл. об. Нажѣабѣурксамъ.

Нажѣабѣурчѣж (да сѣ), ишь, — чилсѣ, гл. свр. отъ нажѣабѣурчѣж. Да сѣ нажѣабѣурѣж.

Нажѣабѣурчѣж (да сѣ), ишь, — чилсѣ, гл. свр. отъ нажѣабѣурчѣж. Да сѣ нажѣабѣурѣж.

Нажѣабѣурчѣж (да сѣ), ишь, — чилсѣ, гл. свр. отъ нажѣабѣурчѣж. Да сѣ нажѣабѣурѣж.

Нажѣабѣурчѣж (да сѣ), ишь, — чилсѣ, гл. свр. отъ нажѣабѣурчѣж. Да сѣ нажѣабѣурѣж. — **рентѣый, прич. стр.** За уста: напѣиѣненѣый съ водно нѣчто. *Не може да сѣ приказѣж сѣ нажѣабѣурѣжѣж уста.*

Нажѣавкамъ (да сѣ), гл. възвр. свр. Да жѣавкамъ довольѣж; да сѣ нажѣавкамъ, да нагавкамъ, да сѣ нажѣавкамъ, да сѣ нажѣавкамъ.

Нажѣали (да сѣ), — лилсѣ, гл. безл. свр. отъ нажѣалиѣвѣж. Да стане жѣално.

Нажалѣжъ (да ся), *ешъ*, — *лѣался*, *гл. вѣзвр. сер.* Да жалѣжъ много, доста; да ся нажалѣжъ.

Нажалѣжъ, *ишь*, — *лѣлъ*, *гл. сер.* отъ нажалѣвамъ. Да нажаххрѣжъ, да наскрѣбѣжъ, да натѣжѣжъ; *опечѣлить*, *огорчѣть*. — *лѣпный, прич. стр.* 1) Накаххрѣпный, наскрѣбенный, натѣженый; *опечѣленный, огорчѣнный.* 2) Бато *пр.* Каххрпный, скрѣбный, тѣжнѣй; *печѣльный, грустный.* — *лѣпо, нар.* Каххрно, скрѣбно, тѣжно, жално, печально; *печѣльно, грустно.*

Нажалѣжъ (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. вѣзвр. сер.* Да жалѣжъ много, доста; да ся натѣгувамъ, да ся нагорювамъ, да ся нажалѣжъ; *натужѣться.*

Нажалѣвамъ (да нажалѣжъ), *гл. д.* Докарвамъ нѣкому жалость; *накаххривамъ, укаххривамъ, наскрѣбивамъ; печѣлить, опечѣливать, огорчѣть.* — *мѣя, 1) гл. вѣзвр.* Става ми жално, нажалѣва ми ся; *натѣживамся, накаххривамся, укаххривамся, наскрѣбивамся; опечѣливаться, огорчѣться, пригорѣниваться.* 2) *гл. стр.* Бывамъ нажалѣнъ.

Нажалѣваніе, *с. сер.* отъ нажалѣвамъ и нажалѣвамся.

Нажалѣвася (да ся нажалѣ), *гл. безл.* Става жално, тѣжно, дохожда жалость. *Нажали ми ся*, станѣ ми жално, надѣж ми жално, нажалѣхся.

ІАнки ся жалѣба нажалѣло,
Жалѣба нажалѣло, тѣжѣ натѣжѣло. *Пѣс.*

Нажамѣжъ (да ся), *ишь*, — *лился*, *гл. сер. вѣзвр.* Да жямѣжъ досѣта; да ся наджамѣжъ.

Назѣбѣжъ, *ешъ*, — *бѣдохъ*, — *бѣлъ*, *гл. д. сер.* Да забѣдѣжъ много, доста.

Назѣбѣжъ, *ишь*, — *чѣлъ*, *гл. сер.* Да забѣчѣжъ много, доста.

Назѣбѣжъ, *ишь*, — *жилъ*, *гл. д. сер.* Да забѣлѣжъ много, доста; *позамѣтить.*

Назѣведѣжъ, *ешъ*, — *вѣдохъ*, — *вѣлъ*, *гл. д. сер.* Да завѣдѣжъ много, доста.

Назѣвѣжъ, *ешъ*, — *вѣлъ*, *гл. д. сер.* Да завѣжъ много, доста, *всѣчкы-ты.*

Назѣвлѣжъ, *влѣчѣшь*, — *влѣкохъ*, — *влѣклъ*, *гл. д. сер.* Да завлѣжъ много, доста, *всѣчкы-ты.*

Назѣдѣчкы, *нар.* Съ грѣба напѣдѣ, грѣбомъ, заднимъ, заднишкѣ-тѣжъ, заднишкомъ, заднишкѣ-тѣжъ; *вѣдомъ, спиною.* *Врѣви назадѣчкы; идѣтъ вѣдомъ.*

Назѣди и **назадѣ**, *нар.* Назадѣ.

Назѣдѣ, *нар.* Назадѣ, назадѣ, отзадѣ, отзадѣ, надѣрѣдѣ, задѣ насѣ; *назѣдѣ, назадѣ, обратѣно.* *Сѣдѣж назадѣ. Обрѣнѣся, поглядѣ*

ни назадѣ. Врѣзѣжъ му рѣчѣ-тѣ назадѣ. Поверѣжѣ назадѣ. Врѣни ми напѣ-тѣ назадѣ.

Назѣсмъ солижъ зимала,
Кога жъ назадѣ врѣчала,
Сѣсъ пѣсѣкъ ми жъ мѣшпала. *Пѣс.*

— *Рѣтѣжъ назадѣ, удари назадѣ работа-та, убрѣкася, трѣгнѣжъ злѣ, не отива вѣче добрѣ.* — *Тѣй останѣжъ много назадѣ отѣ другѣри-тѣ си, тѣ го замѣнѣжъ, надварѣжъ го; онѣ далѣко отстѣлъ отѣ своѣхъ товѣрищѣй.* — *Врѣви назадѣ като ракѣ. Напѣдѣжъ дѣ-боко, назадѣ брѣзѣй. Назадѣ да врѣвишъ цѣжъ тѣжъ бѣжъ по грѣба. Безѣ напѣ на градѣ, безѣ ничѣ назадѣ. Скачѣ баба назадѣ, напѣдѣжъ, а работа-та си врѣви на своѣ рядѣ. Назадѣ, булѣка, че си съ жѣрка!*

Назѣдѣ, *нар.* Назадѣ, назади.

Богданѣ, братѣ Богданѣ,
Да сѣдишъ, братѣ, назадѣ,
Азѣ щѣ сама излѣзѣжъ,
Сама щѣ хазѣжъ узѣмѣжъ. *Пѣс.*

Назѣемъ, *нар.* Зимѣмъ назаемъ, безѣ напѣ, да го врѣжъ послѣ, или ако не могѣ да го врѣжъ, то тогѣва да го платѣжъ; *братѣ взаѣмъ, братѣ взаѣмѣ. Давѣмъ назаемъ, да ми го врѣжѣ послѣ; давѣтъ взаѣмъ, взаѣмѣ, сѣужѣтъ.* — *Кѣйто наѣ назаемъ, отѣ хѣмбѣра си наѣ. Навѣрѣжъ, назаемъ, пакѣ отѣдѣ е, незѣнаемъ.*

Вѣтора-та душѣ, что минѣжъ,
Тѣла е грѣшна прѣврѣшна:
Назаемъ брашно земѣла,
Кога го назадѣ врѣчала,
Сѣсъ пѣпѣлъ ми го мѣшпала. *Пѣс.*

Назѣемъжъ, *ешъ*, — *зѣлѣхъ*, — *зѣлѣлъ*, *гл. д. сер.* Да заѣмъжъ много, доста; *назѣѣмѣвать.*

Назѣкарѣмъ, *гл. д. сер.* Да закарѣмъ много, доста, *всѣчкы-ты.*

Назѣклѣчѣжъ, *ишь*, — *чѣлъ*, *гл. д. сер.* Да заклѣчѣжъ много, *всѣчкы-ты.*

Назѣковъжъ, *ешъ*, — *вѣлъ*, *гл. д. сер.* Да заковъжъ много, *всѣчкы-ты.*

Назѣлѣнѣжъ, *ишь*, — *нѣлъ*, *гл. д. сер.* Да залѣнѣжъ много, *всѣчкы-ты.*

Назѣмрѣжѣжъ, *ишь*, — *жилъ*, *гл. д. сер.* Да замрѣжѣжъ много, *всѣчкы-ты; наштѣпѣтъ.*

Назѣпѣсѣжъ, *ешъ*, — *пѣсохъ*, — *пѣсѣлъ*, *гл. д. сер.* Да запѣсѣжъ много, *всѣчкы-ты.*

Назарѣджъ, *нар.* *Работѣтъ назарѣджъ, на замѣнѣжъ, работѣтъ всѣчкы-ты у еѣного, доклѣ ся сврѣни неговѣ-та работа, послѣ у другѣй, у третѣй, доклѣ ся изрѣдѣтъ всѣчкы-ти.* — *Пѣжѣтъ назарѣджъ, еѣни пѣжѣтъ, послѣ сѣдѣтъ тѣхъ другѣй ся рѣдѣтъ*

да пѣхтъ; перепѣваться. *Пѣканіе назарядж*; переключное пѣніе.

Назатворѣж, ишь, — рилъ, *гл. д. свр.* Да затворѣж много, всичкы-ты.

Назвѣнкамъ (да ся), и

Назвѣнтѣж (да ся), ишь, — тѣлся, и

Назвѣнѣж (да ся), ишь, — нѣлся, *гл. вззер. свр.* Да звѣнкамъ, да звѣнтѣж, да звѣнѣж доста; назвѣнитъ ся.

Назвѣрѣж (да ся), ишь, — рѣлся, *гл. вззер. свр.* Да ся звѣрѣж доста; да ся начюдѣж.

Наздравѣсамъ и **наздравѣсувамъ** (да *наздравѣшиж*), *гл. ср.* Казвамъ на здравіе, кога да пиѣж, кога мя служать.

Наздравѣсаніе и **наздравѣсуваніе**, *с. ср.* отъ *наздравѣсамъ*.

Наздравица, *с. ж.* Думы-ты, конто ся казвать, кога да пѣ нѣкой за здравіе нѣкому.

Наздравицка, *ум. ж.* отъ *наздравица*.

Наздравѣшиж, ешь, — вѣсахъ, — вѣсаль, *гл. свр.* отъ *наздравѣсамъ*.

Наздравио, *нар.* Навѣрно, непрѣмѣнно, мутлакъ; навѣрно. *Наздравио ти ся обричамъ, че ѣж го направѣж. Наздравио да знаешь, че...*

Назѣмамъ (назѣмвамъ, да назѣмѣж), *гл. д.* Назѣмамъ.

Назѣмвамъ, *гл. мн-кр.* отъ *назѣмамъ*. Назѣмвамъ.

Назѣми, *нар.* На земѣж-тѣ, долу; назѣмъ. *Оставилъ го назѣми.*

Назѣмѣж, ешь, — зѣхъ, — зѣлъ, *гл. свр.* отъ *назѣмамъ* и *назѣмамъ*.

Назѣмѣж, *нар.* Като дойде зима, прѣзъ зимѣж-тѣ, что иде.

Назѣмамъ (назѣмвамъ, да назѣмѣж), *гл. д.* Назѣмамъ, зимамъ много, доста; набирать, побирать. — *мѣя, гл. вззер.* Зимамъ колкото искамъ, доволю. *На парѣ да ся назѣмѣж.*

Хазнѣж-тѣ да прѣваримъ,
Иманіе да ся назѣмѣж
Кой колко може да носи. *Пѣс.*

Назіманіе, *с. ср.* отъ *назімамъ*.

Назімвамъ, *гл. мн-кр.* отъ *назімамъ*.

Назімпичя, *с. ср.* Прася по-голѣмо отъ шесть мѣсяца.

Назірамъ (да *назрѣж*), *гл. д.* Поглядвамъ, зрѣнувамъ, зрѣвамъ, виждамъ да ся мѣрка нѣчто прѣдъ мене. *Бабо, видиши ли дѣба? — Не мож. — А дѣда? — Назирамъ го помалко.*

Назіраніе, *с. ср.* отъ *назірамъ*.

Назлѣ, *с. ж.* Болѣсть въ вѣнци-ты, въ жлѣбины-ты на зѣбы-ты; цынга, скорбуть.

Назлѣ, *нар.* Съ намѣреніе да досади, наипать, нападѣж, напонадѣж, напукѣж; *назлѣ*, наперекѣръ. *Прави го назлѣ.*

Назлѣво бѣліе. Раст. *Physalis Alkekengi*, дава плодъ червены листіе, затворены и вжтрѣ въ тѣхъ като чирнашъ; червено бѣліе, горчливы пиперкы, добричъ, добрича, лазаркыни, мурдароты, мѣхунія, мѣхункы, црѣвеница; жидѣвская вишня. Съ плода на това растеніе лѣкувать болѣсть назлѣ.

***Назлѣж** и **назлѣмѣж**, *пр. Т.* Който, конато прави назлѣж, съ назлѣж; *жемѣниж*. *Назлѣмѣж ходеніе*, леко ходеніе. *Назлѣмѣж стѣпна*.

Назѣбамъ (да ся), *гл. вззер. свр.* 1) Да зѣбамъ досыта, да ся наѣмъ; *назѣбать ся*. 2) Да ся наѣмъ.

Назѣбѣж, ишь, — бѣлъ, *гл. свр.* отъ *назѣбамъ*. Да нахрани съ зѣбъ, да накрѣмѣж. — *бѣнѣж*, *прич. стр.* Нахранный съ зѣбъ, накрѣмѣнѣж.

Назѣбѣвалъ (да *назѣбѣж*), *гл. д.* Нахранивамъ добытъкъ съ зѣбъ, накрѣмавамъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ назѣбенъ, накрѣмавамъ.

Назѣбѣваніе, *с. ср.* отъ *назѣбѣвалъ*.

Назѣвамъ (да *назѣвѣж*), *гл. д.* Назѣвамъ.

Назѣлвамъ и **назѣлювамъ** (да *назѣлѣж*), *гл. д.* Назѣлвамъ.

Назѣлѣж, ишь, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ *назѣлѣвамъ* и *назѣлвамъ*. Да насыпѣж, да посыпѣж, да посолѣж съ нѣчто. — *лѣнѣж*, *прич. стр.* Насыпанный, посыпанный, посолѣнѣж; насыпанный.

Назолѣвамъ (да *назолѣж*), *гл. д.* Назолѣвамъ, насыпвамъ, посыпвамъ, посолѣвамъ, напръсквамъ съ нѣчто сѣтно; *насыпѣж*. *Назолѣвать го съ прахъ отъ сѣгуръ. Назолѣжъ го съ зѣмъ; назолѣжъ.*

Вчась ми дойде Ерина Самовила
Му донесе былкы чемерлики
И назолѣи ему бѣло срьдце,
Вчась ми станѣ на ногѣ юнашкѣ. *Пѣс.*

— *мѣя, гл. стр.* и *вззер.* Бывамъ назѣленъ; насыпвамъ, посыпвамъ, посолѣвамъ, напръсквамъ.

Назѣрливѣж, въ, ва, во, *пр.* Комуто очиты глядѣть нѣ и двѣ-ты направо по едикъ посѣж; кривоглядѣж, кривоокуй, вягавѣж, вядѣж, вягѣж, гавроглядѣж, разноглядѣж, шпатавѣж, шпашнавѣж; *косой*, *косоглядѣж*, *косоокуй*, *косѣж*.

Назоромъ, *нар.* Дѣбомъ, дѣбнишкомъ, дѣбнишкѣмъ, дѣбнишкѣж-тѣ, мѣлкомъ, мѣлчяшкѣмъ, мѣлчяшкѣж-тѣ, волкома; *молчѣкомъ*, *тихомѣлкомъ*. *Отиде назоромъ по нѣж. Назоромъ го намѣрилъ.*

Еа си можамъ Секолу оружѣ да земамъ,
Вы идѣте назоромъ низъ шюмары,
Кога ке му оружѣ извадамъ,

И тогай гласъ не въ прогласамъ,
Да дойдете живъ да го хватимъ. *Пѣс.*

Кинисала руса Стойна
Поквечеръ на вода,
Кинисало лудо младо
Назоромъ по нежъ;
Постой, Стойна, почнагай
Нѣчто да ти рѣчамъ. *Пѣс.*

Назрѣвамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Назрѣтамы.

Назрѣничаветый, *въ, ва, во, пр.* Така казвать за фасулъ, бобъ, ящж, отъ копто едны зрына увирать по-лесно, а другы по-мжчно.

Назрѣнувамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Назрѣтамы.

Назрѣнж, *ешъ,—нжлъ, гл. ср.* отъ назрѣтамы, назрѣвамь и назрѣнувамь.

Назрѣтамы (да назрѣнж), *гл. ср.* Назрѣвамь, назрѣнувамь, врьгамъ поглядъ, надниквамъ, поглядвамъ; вгладывають, заглядывають. *Назрѣнжъ въ кладенеца Назрѣнжъ да въ видж какво правите.*

Назрѣтане, *с. ср.* отъ назрѣтамы. Назрѣванне, назрѣнуванне.

Назрѣвамь (да назрѣнж), *гл. ср.* Узрѣвамь, щж ся пробнж скоро; найдривають, назрѣвають. *Чирка-та е назрѣла.*

Назрѣнж, *ешъ,—зрѣлъ, гл. ср.* отъ назрѣвамь. Да узрѣнж; найдрѣть, назрѣть.

Назрѣж, *ешъ,—зрѣлъ, гл. ср.* отъ назрѣтамь.

Назрѣнж (да ся), *ишъ,—нжлся, и*

Назрѣлж (да ся), *ишъ,—лжлся, гл. възер. ср.* Да ся надзушж, да ся надзурлж, да ся навжсж, да ся намусж, да ся намрыщж, да ся насущж, да ся начюмерж, да ся разсрьдж; нахмуриться, насупиться, надуть губы.

***Назъ, с. м. Т.** Укрѣшмакъ въ обхождание то; кокѣтство.

Назъвавамь (да назъвж), *гл. д.* 1) Назовавамь, давамь имя, наричамамь, пменувамь; называють, именовають, нарекають. 2) Зъвж, повѣкывамь мнозинж; навѣкывамь, нарукывамь, накликывамь, накалесывамь; называють.—*мжся, гл. възер.* Зовжся, наричамамы, пменувамамы; называються.

Назъваванне, *с. ср.* отъ назъвавамь и назъвавамамы.

Назъвж, *ешъ,—вжлъ, и —звжхъ,—звжлъ, гл. ср.* отъ назъвавамь. 1) Да нарежж, да наименоувамь; назвають, наименовають, наречъ. 2) Да навѣкамь, да нарукамь, да накликамь, да накалесамь, да накашж; назвають.—*зъвжнѣтый и —звжнѣтый, прич. стр.* 1) Нареченѣтый, наименоуваѣтый; названѣтый, наименоваѣтый, нареченѣтый.

2) Навѣкашѣтый, наруканѣтый, накликанѣтый, накалесанѣтый, наканенѣтый.

Назѣпамь (да ся), *гл. възер. ср.* Да зѣпамь доста; да ся назѣжж, да ся нагледамь; наглавѣтсья, назѣваються.

Назѣжж (да ся), *ешъ,—зѣнжся, гл. възер. ср.* Да зѣжж доста, да ся назѣпамь.

Назѣбнамь и назѣбнамь (да назѣбжж), *гл. д.* Правж зжбы на пѣто; назубривають. *Да назѣбжж трибна.*

Назѣбванне и назѣбванне, *с. ср.* отъ назѣбнамь и назѣбнамь.

Назѣбжж, *ишъ,—былъ, гл. ср.* отъ назѣбнамь и назѣбнамь.

Назѣбнж (да ся), *ешъ,—налжся, гл. възер. ср.* Да зябнж доста; назнобѣтсья, назѣбнжсья.

Най, частица. 1) Употрѣбавася прѣдъ имена прилагателны и прѣдъ нарѣчна, та гы прави въ прѣвѣзходный стѣпень; най, сѣмѣый. *Най-добрый; най-лучшій. Най-голѣмѣый; най-величайшій. Най-въсѣбжж; сѣмѣый высокій. Най-добрѣ, най-въсѣбо, най-здорово.* 2) Употрѣбавася понѣкога и прѣдъ глаголы и прѣдъ имена сжществительны, за да показва прѣвѣзходство. *Най-бръзамь, най сж смѣжж, най-юнакж.*

Най, *сжжжж.* Нѣй, виѣсто но; по. *Не мя е страхъ отъ никого, най мя е страхъ отъ Бога.*

Най-вжче, *нар.* Най-много. *Врѣмя-то е въ вжсжко най-вжче.*

Наигрѣвамамы (да ся наигрѣжж), *гл. об.* Играж доволжж, досѣта; наигрѣтсья, наплесѣтсья. *Доклѣ ся питомни-ти на-каняють, луди-ти ся наигражж.*

Хайде, Недо, да бѣгамы,
Да нъ загынешъ още млада,
Още млада и зелена,
На младость непасытена,
На рухо непазанена,
На хоро непаиграва. *Пѣс.*

Наиграванне, *с. ср.* отъ наигравамамы.

Наигражж (да ся), *ешъ,—грѣлся, и—грѣнжся, гл. ср.* отъ наигравамамы. Да ся набѣснѣжж, да ся налудувамь, да ся насалмувамь, да ся надрочж; наигрѣтсья, наплесѣтсья, нарѣзвѣтсья, набулѣтсья, навозѣтсья.

Найда, *им. соб. женско.*

Найдамамы (да ся найамь), *гл. об.* Наадамься.

Найданне, *с. ср.* отъ найдамамы. Наадаване.

Найденъ, *им. соб. мжжско.*

Найдхъ, *ешъ,—найдохъ,—нашѣлъ,—нашѣлъ,—нашѣло, гл. ср.* отъ нахожджж. Да намѣржж; найтѣ.—*денѣтый, прич. стр.* 1) Намѣренѣтый. *Найдено дѣтя; найдѣ-*

нышъ. 2) Заварентый. *Найдена дъщеря,*
завареница, пащерка, пащерица; пѣдче-
рица.

Найдѣ, ешь, — нѣохъ, — ишѣлъ, — ишла, —
ишлѣ, гл. свр. ср. Да надойдѣ.

Какъ да не плачъ, какъ да не жюль?

Наишли ми сж всѣ Кочанчане,
Лани ми бѣхъ до пять хляды,
А сега ми сж девять хляды
Погазихъ ми гѣстѣ-тѣ трѣвѣ,
Покрышихъ ми гѣстѣ-тѣ горѣ. Пѣс.

Наизва́дж, ишь,—диль, *гл. д. свр.* Да извадж много, доста, вичкы-ты. *Наизва-дихъ измѣтъ*; набраковать.

Наизведѣ, ёшь, — вѣдохъ, — вѣлъ, *гл. д.*
свр. Да изведѣ много, доста, всичкы-ты.

Наизвлѣкѣ, чѣшь, — влѣкохъ, — влѣкль,
гл. д. свр. Да извлѣкѣ много, доста, вич-
бы-ты.

Наизка́рамы, гл. д. свр. Да изкарамы много,
доста, вcпчкы-ты.

Наизка́чамъ, гл. ср. свр Да изко́чимъ мно-
зѣна, всѣчкы.

Наизлѣзъ, ешь,—лѣзохъ,—лѣзъ, гл. ср.
свр. Да излѣземъ мнозина, вѣспнца. *Наиз-*
лѣзохъ да ги посрѣщатъ.

Наизнесѣ, ешь, — несохъ, — несъль, —
несла, гл. д. свр. Да изнесѣ много, доста,
вспчкы ты.

Наизпадамъ, гл. ср. Да изпадамы мнозина,
всина.

Наизпратѣ, ишѣ,—тилѣ, гл. д. свр. Да
изпратѣ много, доста, всечко.

Наизу́сть, нар. Наусть, отвѣнь, не по кни-
жк.; наизу́сть, на па́мять. Чѣтъ на-
изусть. Учи́ж нѣчто наизусть; тверди́ть
что наизу́сть.

Найма́ть (да на́ймж и да наёмж), гл. д.
 Наема́ть. —мся, гл. *взвр.* Наема́мся.

Наймаю, с. ср. отъ наймамъ и наймам-
ся. Наеманіе.

Наимену́вамъ, *гл. д. свр.* Да дамъ имя нѣ-
кому; да назывъ, да нарежъ; наименова́тъ,
поименова́тъ. — *выптый, прич. стр.* На-
зываный, названый, нареченый; наимено́-
ванный, поименованный.

На́ймж, ешь, на́йхъ, на́йлъ, *гл. свр.* отъ
на́ймамъ и на́емамъ.

Найнакъ, нар. Не така, друго-наче, **инакъ,**
о^{на}ко, о^{на}ка, о^нѣй; **и́нако, и́на́че.**

Наицать и пайцать, нар. Назадъ, напръ-
коръ, напонадъ, напукъ, напръко, назло,
наперекоръ, напереломъ, поперегъ, на-
зло. *Хоратъ наинатъ*, прёко, напръкоръ,
назадъ; *говорить наперекоръ. Правъ*
нѣчто наинатъ, правъ, напонадъ, напукъ;
дѣлать что либо поперегъ.

Наинатѣ (да ся), ишь,—тілся, *гл. вѣзвр.*
свр. Да ся инатѣ много, доста.

Найпáче, нар. Най-много, особено; особен-
но, наипáче.

Най-покоѣ, нар. Най-послѣ, най-сетнѣ, най-надырѣ.

Отговори Дойчинъ юнакъ :

Изведѣте невѣстѣ-тъ,
Рядомъ рѣжж да цѣлива,
Рядъ да дойде и до мене,
Да не речете най-покое :
Какъвъ гидинъ доходи,
Та проводиж не остави. Пѣс.

Найскамы, гл. д. свр. Да си поискамы, да
си изискамы много, доста.

Наистинѣж, нар. Истинно, право; въ са-
момъ дѣлѣ, дѣйствительно, правда. *На-*
истинѣж така е. *Кажѣ* ми право, *ни-*
истинѣж ли го видѣ. *Наистинѣж* съмъ
боленѣ.

Нака, нар. Тамъ, татакъ. Нанака, ната-
такъ, натамъ.

Набаджъ, *ишь*, — *дѣлъ*, *гл. свр.* отъ **наба-**
дѣвамы и **накаждамы**. Да **напушыжъ**, да
надымыжъ, да **начадыжъ**; **набадыть**, **накурыть**,
надымыть, **начадыть**. — **дѣнтый**, *прич.*
стр. Напушеный, надыменый, начаденый;
надыменный, накуранный, накопченный.

Накадіавамъ и накаждамъ (да накаджъ), гл. д. 1) Напѣнавамъ нѣчто съ кадежъ; надѣймавамъ, напушамъ, начадавамъ; надѣмилѣть, начадиѣть, накаѣривать, накадиѣть. 2) Туриамъ нѣчто на кадежъ; надѣймавамъ, упушамъ; накаѣчивать. — **мся**, 1) гл. *вззѣр*. Напивамся, нажюлвамся, наклѣнквамся, нарѣзвамся, наплюсквамся, напуквамся, насвѣтъквамся, насмуквамся, нацѣждамся; насвѣтъваться, назюѣвиться, назюѣкаться. 2) гл. *стр*. Бывамъ накаденъ.

Накадіаванію и нака́жданію, с. ср. отъ
накадіавамъ и нака́ждамъ.

Нака́жѣ, ешь,—ка́захъ,—ка́залъ, гл. свр.
отъ нака́звамь. — ка́заный, прич. стр.

Наказáние, с. ср. 1) Наказъ, въздаване за винъ, тѣгло; кáра, бáзнь, наказáніе. 2) Наученіе, наставленіе; учéніе, наученіе, наставлénіе.

Наказыва́мъ и наказыва́мъ (да **нака́жетъ**), гл. д. 1) Казыва́мъ много, наговарива́мъ, пз-наказыва́мъ; наговари́вать. *Наказахъ му ги, пч, ако ще, да ся срьди. Оно да ти накаже, умъ да ти ся смаже.* 2) Наръча́мъ, поръча́мъ, запрѣтыва́мъ; на-толковыва́тъ, **нака́зывать**. 3) Дава́мъ нѣ-кому наказъ, наказание, нѣкакво тягло, мѣжъ; **нака́зывать, карать**. *Вардися отъ оногова, когото Господь е наказавъ. Кого-то Господь об ъича, него и наказа*

*Пазі Боже, отъ кйоравъ, отъ кйосе и
отъ сакатъ: тѣхъ е Господь наказалъ.*
—мѣя, *гл. стр.* Бывамъ наказанъ.

Наказаніе и наказуваніе, с. ср. отъ на-
казывамъ.

Наказъ, с. м. 1) Наказаніе, тягло, мѣжа;
кара, казнь, наказаніе. *Това сж накази
Божии.* 2) Укоръ, мѣрzenie; укоръ.

Хазнатаръ ѿ ся молаше:
Драганко, башъ харамѣ,
Хазны-тъ да ми харижешъ,
Че вѣе ми си додѣхъ,
Отъ башинъ ми маргазы,
Отъ дѣдовъ ми наказы. *Пѣс.*

Накалайшжъ, ешь, — лайсахъ, — лайсалъ,
гл. д. свр. Да калайшжъ много, доста, да
наганосамъ; налудить, полудить.

Накалафатжъ, ишь, — тиль, гл. д. свр. Да
закалафатжъ, да задрѣстжъ много, доста.

Накалвамъ и накалювамъ (да накалямъ),
гл. д. Увалвамъ, уплескамъ нѣчто съ калъ;
калямъ, укалвамъ; грязнить, загрязнить,
нагрязнить, натапывать. —мѣя, *гл. стр.*
и *възвр.* Бывамъ накалянъ, укалваюсь;
грязниться, загрязниться. *Ако искашь
да ся накаляшь, врьми въ кала ка-
мыкъ.*

Накалваніе и накалюваніе, с. ср. отъ
накалывамъ.

Накалесамъ, гл. д. свр. Да калесамъ мно-
зинжъ; да наканжъ, да навъикамъ; назвѣтъ.

Еа ся хубавъ прѣмъни
И хубавъ ся натруфи,
Па накалесай, Калино,
Всичкъ-тъ мой роднижъ,
И мой-тъ родъ и твой-тъ,
Та да нѣ дождѣтъ на госте. *Пѣс.*

Накалжъ, ишь, — лѣлъ, гл. свр. отъ нака-
лывамъ; накалить, выкалить. —лѣптый,
прич. стр.; накалённый, выкалённый.

Накалѣвамъ (да накалѣжъ), гл. д. Калѣжъ
нѣчто въ огнь да стане то твёрдо, нако;
накалывать, выкалывать. —мѣя, *гл. стр.*
Бывамъ накаленъ; накалываться, выка-
лываться.

Накалѣваніе, с. ср. отъ накалѣвамъ;
накалъ.

Накалямъ, гл. свр. отъ накалывамъ. Да
укалямъ, да увалвамъ, да уплескамъ; на-
грязнить, загрязнить, выгрязнить. —па-
птый, *прич. стр.* Укалянпый, уваланпый,
наплесканпый съ калъ; нагрязненпый, за-
грязненпый, выгрязненпый.

Накамъ и накамто, нар. По посокъ; по
направленію. *Отиде накамъ село то.*

Наканвамъ и канювамъ (да канѣжъ),
гл. д. Наканамъ, канѣ мнозинжъ, да нака-
лесамъ, да навъикамъ; назвѣтъ, при-
глашать.

Наканиль е Стефанъ банъ
Всѣ бановы, всѣ кралевы,
Да гы служи, да гы гостѣ,
Еджъ думжъ да ми думать,
Едипъ сговоръ да сговорить. *Пѣс.*

—мѣя, 1) *гл. възвр.* Наготовлюмся да на-
правжъ нѣчто, натѣктивамся; намѣревѣтъ-
ся, норовѣтъся, собирѣтъся, вздѣмывать.
*Наканихся да му иджъ на госте. До-
клѣ ся титомы-ти канѣтъ, луди-
ти ся наскочать. Доклѣ ся имотни-
ти канѣтъ, сиромасы-ти изпукать.*
2) *гл. стр.* Бывамъ каненъ, канлесанъ.

Наканваніе и канюваніе, с. ср. отъ
наканывамъ и канюваюсь. Канѣтъ.

Наканъ, с. м. Наканваніе. *Наканъ стори,*
наканися.

Наканъ стори Данъ войвода,
Наканъ стори ловъ да гони.
Той калеса Долнеселци,
Долнеселци съ атовъ-ты. *Пѣс.*

Наканѣжъ, ишь, — нялъ, гл. свр. отъ на-
канывамъ и канѣнямъ. Да навъикамъ, да
накалесамъ; назвѣтъ, созвѣтъ, пригласить.
—пейтый, *прич. стр.* Навъиканпый, нака-
лесанпый; названпый, созванпый, при-
глашенпый.

Наканѣмъ (да канѣжъ), гл. д. Наканывамъ.

Наканѣвамъ и канѣнувамъ (да канѣжъ),

1) *гл. ср.* Натичнамъ, набирамъ капка по
капкжъ; наканѣвать. *Накана чѣла па-
ница вода.* 2) Падамъ много, окупамъ;
налетѣтъ, нападѣтъ. *Наканалъ круши
по земжъ-тж.* 3) *гл. д.* Напрѣскамъ, укап-
вамъ, покапвамъ нѣчто; ископѣтъ, избрыз-
гивать. *Накана ми дрѣжжъ-тжъ съ воскъ.*

Да ли сж буйни дѣждове,
Ил сж тяжкы снѣгове,
Что си тѣмница прокапа,
Посрѣдъ на само било,
Та ми перечежа накана. *Пѣс.*

—мѣя, 1) *гл. възвр.* Набирамъ, натичнамъ
капка по капкжъ, накупамъ; наканѣвать.
Наканася доста вода. 2) Укапваюсь, по-
капваюсь, напрѣскаюсь. 3) *гл. стр.* Бы-
вамъ накупанъ.

Наканѣваніе и канѣнуваніе, с. ср. отъ
наканывамъ и канѣнуваюсь.

Наканѣще, с. ср. Нѣчто, что изпѣква из-
ведижжъ прѣдъ чловѣка, безъ да ще той.

Наканѣжъ, ешь, — пахъ, — палъ, гл. свр. отъ
наканывамъ. 1) Да нѣтежъ, да ся набержъ
капка по капкжъ; наканѣтъ. 2) Да окупжъ,
да канѣжъ, да нападѣмъ; налетѣтъ. 3) Да
поканѣжъ, да укупжъ, да напрѣскаемъ; ископѣ-
тъ. —панпый, *прич. стр.* Покупанпый,
укупанпый, напрѣсканпый; ископѣанный.

Накарать, гл. свр. отъ накарывамъ. 1) Да

натѣрамъ, да прииждѣ, да присилж, да на-
лѣгнж нѣкого да направи нѣчто; заставитъ,
принудитъ, побудитъ. 2) Да вкарамъ, да
вгонж много. — *рангый, прич. стр.* 1) На-
тѣрантый, принужденый, присиленный; за-
ставленный, принужденый. 2) Вкарантый,
вгоненый *Накаранъ е у глушечевж дупжж.*

Накаръвань и накаръувань (да накаръамъ),
гл. д. 1) Карамъ, силж, тѣрамъ нѣкого да
направи нѣчто; натѣрвамъ, присилвамъ,
принуждавамъ; заставлятъ, вынуждаты,
принуждаты, неволитъ. 2) Надѣхвамъ,
надыхвамъ, надумвамъ, надувамъ, насж-
сывамъ, подучвамъ, подшишкывамъ, под-
сторвамъ, наусывамъ; подбиваты, подстре-
каты, подговаривать, настрѣивать, на-
ускивать. *Дяволь-тъ го накара да го*
направи; лукавый дѣрнулъ его на это. 3) Вкар-
вамъ, вгонвамъ. *Накарый говядя-*
та въ кошарж-тж. 4) Докарвамъ, надо-
карвамъ много. — *мся, 1) гл. възвр. само*
въ сѣр. видж. Да ся карамъ доста, да нахо-
камъ, да навѣкамъ, да нахукамъ, да на-
кастрж, да накрѣпѣласамъ; дать гонку,
погонку, нагоний. 2) *гл. възвр. само въ*
сѣр. видж. Да ся карамъ доста, довольж;
да ся навѣкамъ, да ся нахокамъ, да ся на-
гѣжж; набранитъся. 3) *гл. стр.* Бывамъ
накаранъ по знаменованіе-то на глагола. —
Накара го въ дѣнь земж. Накара го въ
козий рогъ; согнулъ его въ дугу, въ ба-
раній рогъ. — Накарай мръзеливъый на
работж, да тя научи на умж. Накарай
мръзла на работж, да тя научи на
память. Жена мжжя не бие, а го на-
карва по волжж-тж ѣ да ходи. Накарали
Вѣла, а той Мила. Накарали кучя-
то на работж, а оно опашжж-тж си.
Колко царвулы е покжсалъ дяволь-тъ,
доклѣ го накара да направи така.

Накаръваніе и накаръуваніе, с. сѣр. отъ
накаръвань.

Накастрѣювань (да накастрѣж), *гл. д.* 1)
Окастрѣюамъ много, доста. 2) Въ *сѣр. видж.*
Да нахокамъ, да нахукамъ, да навѣкамъ,
да насжж, да намѣмрж нѣкого, да ся на-
карамъ нѣкому; нажуритъ, напенятъ, на-
тазаты. — *мся, гл. стр.* Бывамъ накаст-
ренъ.

Накастрѣваніе, с. сѣр. отъ накастрѣювань.

Накастрѣж, ишъ, — рилъ, гл. сѣр. отъ на-
кастрѣювань. 1) Да окастрж, да наокаст-
рж, да изнакастрж. 2) Да нахокамъ, да
навѣкамъ, да нахукамъ и проч. — *ренгый,*
прич. стр. 1) Насѣченый съ кастрене,
окастреный, изнакастреный. 2) Нахоканый,
нахуканый, навѣканый.

Накатѣриж (да ся), *ишъ, — рилъ, гл. об.*

сѣр. 1) Да ся покатеримъ мнозина, да ся
накатрезимъ. 2) Да ся катерж доста, до-
вольж, да ся накатрезж.

Накатранѣж, ишъ, — нилъ, гл. сѣр. отъ
накатранѣивамъ. Да покатранж, да ука-
транж. — *пѣнгый, прич. стр.* Покатране-
ный, укатраненый.

Накатранѣивамъ (да накатранѣж), *гл. д.*
Намазvamъ, намацvamъ, нацапvamъ, наплеск-
vamъ нѣчто съ катранъ; покатранивамъ,
укатранивамъ. — *мся, гл. стр. и възвр.*
Бывамъ накатраненъ, намазvamся, наплеск-
vamся съ катранъ, покатранивамся, ука-
транивамся.

Накатранѣиваніе, с. сѣр. отъ накатра-
нѣивамъ.

Накатрѣзж (да ся); *ишъ, — вилъ, гл. об.*
сѣр. Да ся накатерж.

Накатурѣямъ, гл. д. сѣр. Да катурж мно-
го, доста, всичкы-тж; да накуткамъ, да на-
сѣборж, да наповалж.

Накахжрѣж, ишъ, — рилъ, гл. сѣр. отъ на-
кахжрѣивамъ. Да нажалж, да наскрѣбж,
да натжжж; опечалитъ, огорчитъ. — *ре-*
нгый, прич. стр. Нажаленый, наскрѣбе-
ный, натжженый; опечаленный, огор-
ченый.

Накахжрѣивамъ (да накахжрѣж), *гл. д.*
Докарвамъ нѣкому кахжръ; ухахжривамъ,
нажаливамъ, наскрѣбивамъ, натжживамъ;
печалитъ, опечаливать, огорчаты. — *мся,*
1) гл. възвр. Става ми кахжрно, тжжно,
жжжно; ухахжривамся, наскрѣбивамся,
натжживамся, нажаливамся; опечали-
ваться, огорчаться, пригорѣиваться. 2) Само въ *сѣр. видж.* Да ся кахжрж
доста; да ся нажалж, да ся нажалжж, да
ся натжжувамъ, да ся нагорювамъ; нагрус-
титъся, натузитъся. 3) *гл. стр.* Бывамъ
накахжренъ.

Накахжрѣиваніе, с. сѣр. отъ накахжрѣи-
вамъ и накахжрѣивамся.

Накацарувань (да ся), *гл. възвр. сѣр.* Да
кацарувамъ доста, довольж.

Накацъвамъ (да накацамъ), *гл. сѣр.* На-
кжцвамъ.

Накачвамъ и накачювамъ (да накачѣж),
гл. д. Накачивамъ.

Накачюлвамъ и накачюлнамъ (да нака-
чюльж), *гл. д.* Турѣямъ на нѣчто качюльж,
мѣтамъ му нѣчто катюльж. — *мся,*
1) гл. възвр. Турѣямъ си качюльж-тж, за-
будамся съ нѣчто катюльж. 2) *гл. стр.* Бывамъ накачюленъ.

Накачюлваніе и накачюлнаніе, с. сѣр.
отъ накачюлвамъ и накачюлнамъ.

Накачюльж, ишъ, — лилъ, гл. сѣр. отъ на-

качюлвань и накачюлвань. — лентый, прич. стр.

Накачюрвань и накачюрювань (да накачюрь), гл. д. Накачвань, накачюрювань.

Накачюрваніе и накачюрюваніе, с. ср. отъ накачюрвань.

Накачюрьж, ишь, — риль, гл. свр. отъ накачюрвань. Да накачж, да накачюрьж. — реный прич. стр. Накаченый, накачюреный.

Накѣчж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ накачвань. Да закачж, да задѣжж, да подкачж.

Накѣчж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ накачвань и накачвань. — ченый, прич. стр. Что има окачено на него много нѣч-та; набученый, накачченый съ много нѣч-та. *Накаченъ съ ножевъ и пишовъ.*

Накѣчж (да накачж), гл. д. Накачвань; 1) Качвань много, доста, всичкы-ты. 2) Закачвань, окачвань, заглачвань много, доста, всичкы-ты, набождажь; нацѣлѣть, нащипливать. 3) Подкачвань, забираць, начинаць.

Кузьманъ си грабѣж далана,
Накачи Качанскъ планиж,
Низъ Кара-орманъ поминж,
Никакж траж не найде. *Пѣс.*

— мся, 1) гл. *взвр.* Качванься мнозина, всипца. *Накачѣжся наврьхъ кѣжж-тж.*

2) Набождаць съ нѣчто, накачванься, на-тыкванься. *Накачѣжся съ цвѣтка.* 3) гл. стр. Бываць накаченъ.

Накѣчвань (да накачж), гл. д. Закачвань, задѣвань, задираць, подкачвань, застѣпвань, гыбамъ, кѣтѣж, лацамъ, халамъ; задѣвать, зацѣлѣть, трѣгать, ворошить, трунить. — мся, 1) гл. *вз.* Закачванься, задѣванься, задирацься, подкачванься, подиграванься. 2) гл. стр. Бываць накачанъ.

Накѣчаніе, с. ср. отъ накѣчвань. Накач-ваніе.

Накѣчаніе, с. ср. отъ накѣчвань и на-кѣчвань. Закачаніе, задѣваніе, задираніе.

Накѣплѣж (да ся), ешь, — лался, гл. *взвр.* свр. Да кашѣж доста, много.

Накѣсвань и накѣсувань (да накѣсж), гл. д. 1) Подкѣсвань много, доста. 2) Пото-пываць, наопиваць нѣчто въ водж, намо-крявань; обмачиваць, намачиваць. *На-кѣсила си полж-тж.* — мся, 1) гл. *взвр.* Намокрявань; обмачивацься. 2) гл. стр. Бываць накѣсенъ.

Накѣсваніе и накѣсуваніе, с. ср. отъ накѣсвань.

Накѣсж, ишь, — силъ, гл. свр. отъ на-кѣсвань. 1) Да подкѣсж. 2) Да на-мокры, да потожи; обмочить, намочить. — сеный, прич. стр. Намокреный, пото-

пеный, изквасеный; обмоченный, намоченный.

Накѣкамъ (да ся), гл. *взвр.* свр. Да ся навѣжж.

Накѣвичж (да ся), ишь, — чѣлся, гл. *взвр.* свр. Да квѣжж доста, доволж; да ся на-кѣкамъ, да ся навѣжж; навѣжжѣсь.

Накѣ, нар. Тѣж, така.

Накерѣсамъ, гл. д. свр. Да керѣсамъ много, доста, да наскробж; накрахмѣлѣть, на-скорбѣть.

Накехѣвань (да ся), гл. *взвр.* свр. Да кехѣвань доста, много.

Накирлѣвж, ишь, — виль, гл. свр. отъ накирлѣвань. Да намацвань, да наплескаць, да нацапвань, да уцапвань; намарать, на-пѣкать, нагрязнить. — веный, прич. стр. Укирлѣвеный, намацаный, нацапаный, наплесканый, уцапаный; намацанный, на-пѣканный, нагрязненный.

Накирлѣвань (да накирлѣвж), гл. д. На-правянь нѣчто криво, нечисто; укирлѣ-вань, намацвань, наплескавань, нацапвань, уцапвань; намацывать, напѣчивать, на-грязнивать. — мся, гл. стр. и *взвр.* Бываць накирлѣвень, укирлѣванься, намац-ванься, наплескаванься, нацапванься, уцапвань-ся; намацывацься, напѣчивацься, нагряз-нивацься.

Накирлѣваніе, с. ср. отъ накирлѣвань и накирлѣванься.

Накѣвань, гл. д. свр. Да натурвань, да нагуждаць, да наставж, да накладж; на-кѣсть. — ваный, прич. стр. Натуря-ный, нагужданый, наставеный, накладеный; накладеный.

Накѣдвань и наклѣдувань (да накла-дж), гл. д. Накладамъ.

Накладж, ешь, — клѣдохъ, — клѣлъ, гл. свр. отъ наклѣждаць и наклѣдвань. 1) Да наклавань, да навалж, да натрупанъ. 2) Да подкладж, да развѣдж, да завалж огонь; развести, разложить огонь. — дѣный, прич. стр. 1) Наклаваный, наваленый, натрупаный. 2) За огонь: подкладеный, развѣденый, заваленый.

Наклѣждаць (да накладж) гл. д. Наклад-вань: 1) Навалавань, натрупанъ, турпанъ много на едно мѣсто. *Наклади сѣно-то, натрунай го на копень, сѣни го. Да на-кладемъ дрова-та на колани,* да гы на-рядимъ. *Наклала гжѣз като тѣпанъ,* направила, накрѣвила. 2) Натрунвань дры-вѣ, вѣгле и друго, что горѣ, па го запал-вань да пламѣ; кладж, подкладжамъ, раз-вѣждаць, завалавань, навалавань огонь; раз-водѣть, раскѣдывать огонь. — мся, гл. стр. Бываць накладенъ по _ знаменование-

то на глагола. — *Накладамъ сѣдѣнкъ*, кладъ сѣдѣнкъ, сѣбирамъ сѣдѣнкъ. — *Накладамъ рѣчь*, пушамъ думъ, наклеветавамъ, наклонявамъ.

Наклáждание, с. ср. отъ наклáждамъ.

Наклáмъ, наклáдешъ, наклáдохъ и наклáхъ, наклáлъ, гл. д. свр. Да наклавамъ, да натурямъ.

Наклáнный, нъ, на, но, прич. стр. отъ наклóбъ.

Наклáнямъ (да наклонѣ), гл. д. Наклонявамъ.

Наклáниамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да ся кланямъ доста; да ся намолъ; наклáняться.

Наклáниание, с. ср. отъ наклáниамъ. Наклоняваніе.

Наклапúшамъ и наклапúшамъ (да наклапúшъ), гл. д. 1) Захлупамъ, похлупамъ, заклопамъ, поклопамъ; накрывáть крýшкою. 2) Натискамъ, притискамъ, затискамъ; прижимáть, пригнетáть, придавливáть. — *мся*, гл. стр. и вѣзвр. Бывамъ наклапúшенъ по знаменованіе-то на глагола.

Наклапúшаніе и наклапúшаніе, с. ср. отъ наклапúшамъ и наклапúшамъ.

Наклапúшъ, ишь, — шиль, гл. свр. отъ наклапúшамъ и наклапúшамъ. 1) Да захлупъ, да похлупъ, да заклопъ, да поклопъ. 2) Да натиснъ, да притиснъ, да затиснъ. — *шентый*, прич. стр. 1) Захлупеный, похлупеный, заклоненый, поклоненый; накрýтый. 2) Натиснхтый, притиснхтый, затиснхтый; прижáтый, пригнетѣнный, придавленный.

Наклáтъ (да ся), ишь, — тилъ, гл. вѣзвр. свр. Да ся клатъ доста, да ся налютъ.

Наклеветá, ишь, — тиль, гл. свр. отъ наклеветáвамъ. Да оклеветъ, да навадж, да надумамъ, да наклепъ, да накудж, да наклопамъ, да напждъ, да нападнъ; наклеветáть, оклеветáть, наскáзъ, намутить, наобедничать, напѣть, обогáть. — *тѣптый*, прич. стр. Оклеветеный, наваденый, надуманый, наклепаный, накуденый, наклонаный, напжденый, нападнхтый; наклеветанный, оклеветанный.

Наклеветáвамъ (да наклеветá), гл. д. Казвамъ клеветъ за нѣкого; оклеветывамъ, набѣдывамъ, наваждамъ, надумывамъ, наклепывамъ, наковлаждамъ, накудывамъ, наклонывамъ, нападамъ, напждывамъ; наклеветáть, оклеветáвать, наскáзывать, наобедничать, намучáть, напѣвáть, облыгáть. — *мся*, гл. стр. Бывамъ наклеветенъ; оклеветываемся, набѣдываемся и проч.

Наклеветáваніе, с. ср. отъ наклеветáвамъ.

Наклéпвамъ и наклéпувамъ (да наклéпъ), гл. д. 1) На нѣчто остро, кога ся е изхабило, кога му ся е изнала стомана-та, турямъ новъ стоманъ и го острѣ; близнъ, клецъ; настáливáть, наваривáть. *Наклепахъ бравъ-тж.* 2) За дѣждъ, кога навали, намокри нѣчто много. *Наклепа мя дѣждъ-тъ, та станъхъ виръ-вода.* 3) Навыкывамъ, нахокывамъ, нахукывамъ, нагъчывамъ, накастрювамъ, насаждамъ; нажурить, напенить, натазáть. *Наклепахъ го хубавъ.* 4) Наклеветывамъ. 5) Набивамъ, набухывамъ, наблѣскывамъ, набѣхтывамъ, надрывывамъ, натупывамъ, напухывамъ. — *мся*, 1) гл. вѣзвр. Напивамся, парѣзвямся, насьрбывамся, нажолывамся, наплюскывамся, нацѣждамся, накадывамся, накланывамся, насьмукывамся, напукывамся; насáсываться, нарѣзываться, напивáться. 2) гл. стр. Бывамъ наклепанъ по знаменованіе-то на глагола.

Наклéпваніе и наклéпуваніе, с. ср. отъ наклéпвамъ и наклéпувамъ.

Наклéпъ, ешь, — палъ, гл. свр. отъ наклéпвамъ. — *пантый*, прич. стр. 1) Клепантый, близненный; настáленный, наваренный. 2) Наваленый; намокреный много. 3) Навыканый, нахоканый, нахуканый, нагъченый, накастреный. 4) Наклеветеный. 5) Набитый, набуханый, наблѣсканый, набѣхтеный, надрвеный, натупаный, напуханый.

Наклéпъ (да ся), ешь, — палъ, гл. вѣзвр. свр. Да клепъ доволъ, доста.

Наклíкамъ, гл. д. свр. Да кликъ мнози-нъ, доста; да навыкамъ, да нарукамъ, да назвѣхъ; накликáть.

Наклóнность, с. ж. 1) Нанадолнице; наклóнность, покáтость. 2) Естествена склонность, влѣчение за нѣчто; наклóнность, расположеніе.

Наклóнный, — нъль и — нень, пна, пно, пр. 1) Наведеный, нависнхлый; наклóнный, навислый, покáтый. *Наклонно мѣсто*, нанадолнице; покáтость. 2) Който има наклонность на нѣчто, влѣчение камъ нѣчто; наклóнный. *Наклоненъ на добро.*

Наклонѣ, ишь, — ниль, гл. свр. отъ наклонáвамъ и наклáнямъ. 1) Да наведъ. 2) Да наставъ. — *пѣнтый*, прич. стр. 1) Наведеный; наклонѣный. 2) Наставеный, напѣстеный; пристрѣенный.

Наклонáвамъ (да наклонѣ), гл. д. 1) Навождамъ; наклонáть. *Наклонихъ главъ-тж си.* 2) Настанывамъ, намѣщамъ, нарядамъ нѣкого нѣйдъ; пристрѣивáть. *Наклонихъ Ивана едѣ-дѣ-си.* — *мся*, гл.

стр. Бывамъ наклоненъ по знаменованію-то на глагола.

Наклонѣваніе, с. ср. отъ наклонѣванъ.

Наклонѣамъ, гл. свр. отъ наклонѣванъ. Да наваждъ, да наковладѣ, да наклеветъ; до-нести на кого, наказать. — *пантый, прич. стр.* Наваденый, наковладеный, наклеветеный.

Наклонѣамъ и наклонѣувамъ (да наклонѣамъ), *гл. д.* 1) Обаждамъ пѣкого, че е направилъ нѣчто зло; наваждамъ, наковладѣамъ. 2) Наклеветывамъ, наваждамъ, наковладѣамъ; оклеветывать, пазказывать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наклонѣанъ.

Наклонѣваніе и наклонѣуваніе, с. ср. отъ наклонѣванъ.

Наклонѣамъ, гл. свр. отъ наклонѣувамъ. Да наклѣцамъ.

Наклонѣувамъ и наклонѣувамъ (да наклонѣувамъ), *гл. д.* Наклѣцвамъ.

Наклонѣваніе и наклонѣуваніе, с. ср. отъ наклонѣувамъ. Наклѣцваніе.

Наклѣцамъ, гл. свр. отъ наклѣцвамъ. Да наклоцамъ, да надробѣ, да начюкамъ, да натрошѣ; накромятъ, накромятъ. — *цантый, прич. стр.* Наклоцантый, надробеный, начюканый, натрошеный; накромясанный.

Наклѣцвамъ и наклѣцувамъ (да наклѣцвамъ), *гл. д.* 1) Съ кльцаніе направямъ нѣчто на ситны кжчета; наклоцамъ, надробявамъ, начюкамъ, натрошавамъ. 2) Склѣцвамъ много, доста; наклоцамъ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наклѣцанъ, наклоцвамся.

Наклѣцваніе и наклѣцуваніе, с. ср. отъ наклѣцвамъ. Наклоцваніе.

Накльѣвамъ (да наклѣвѣ), *гл. д.* 1) Кльвѣ много, доста, болгото трѣба; наклѣвывать. 2) Съ кльваніе пронадамъ, пробивамъ нѣчто, кльвѣ по нѣчто. — *мси, 1) гл. възер. само въ свр. видѣ.* Съ кльваніе да ся наамъ, да кльвѣ доста, много; наклеватъ, назоватъ. 2) Напивамся, наклепывамся, наклѣпывамся, налуцывамся, наръзывамся, нацѣждамся, нацѣпывамся, натыкывамся, наплюсывамся, насмукывамся; насаысываться. 3) *гл. стр.* Бывамъ наклѣванъ.

Накльѣваніе, с. ср. отъ наклѣвѣвамъ и наклѣвѣвамся.

Накльѣвѣ, ешь, — вѣль, гл. свр. отъ наклѣвѣвамъ. Да проклѣвѣ нѣчто нѣйдѣ. — *вѣптый, прич. стр.* Прокльвантый пѣйдѣ, наклѣваный.

Наклѣкамъ (да ся), *гл. свр. отъ наклѣкывамся.* Да са наврѣ, да ся нашонамъ.

Наклѣкывамся и наклѣкувамся (да ся наклѣкамъ), *гл. възер.* Навирамся, нашонвам-

ся, натыкывамся пѣ пѣчто. *Вси-ты само-вилы ся наклѣкалы у фурнѣ-тж.*

Наклѣчѣж (да ся), *ишь, — чился, гл. възер. свр.* Да ся кльчѣ много, доста; да ся нацѣкнѣ, да ся накривѣ, да ся напѣчѣ.

Наклѣйвамъ и наклѣювамъ (да наклѣйж), *гл. д.* Съ клѣй заклѣивамъ много, доста, наклѣивамъ; наклѣивать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наклѣенъ, наклѣивамся.

Наклѣйваніе, с. ср. отъ наклѣйвамъ. Наклѣиваніе.

Наклѣйж, ишь, — клѣилъ, гл. свр. отъ наклѣйвамъ. Да наклѣпѣ; наклѣить. — *клѣеный, прич. стр.* Наклѣпѣный.

Наклѣувамъ, гл. свр. отъ наклѣувамъ. Да наклѣвѣ; наклевать. — *цантый, прич. стр.* Наклѣваный.

Наклѣувамъ и наклѣуувамъ (да наклѣувамъ), *гл. д.* Наклѣивамъ; наклѣивать. — *мси, гл. възер. и стр.* Наклѣивамся въ всичкы-ты знаменованія. *На-кляуцался като копачъ.*

Наклѣуваніе и наклѣууваніе, с. ср. отъ наклѣувамъ и наклѣуувамся. Наклѣиваніе.

Наклѣкамъ, гл. свр. свр. Да клякнемъ много, доста, да наклѣкамъ.

Наклѣпкамъ (да ся), *гл. свр. отъ наклѣпывамся.* Да ся напѣж, да ся наклѣпж, да ся наклѣвж, да ся наклѣувамъ, да ся налуцж, да ся наплюскамъ, да ся наръжж, да ся насмучж, да ся напукамъ, да ся натыкамъ, да ся нацѣдж, да ся нацѣпж; насаысаться, накуликатъ, напѣться. — *каптый, прич. стр.* Напѣтый, наклѣпанный и проч.

Наклѣпывамся и наклѣпывамся (да ся наклѣпкамъ), *гл. възер.* Напивамся, опивамся, наклѣивамся, наклѣивамся, наклѣувамся, наклѣувамся, налуцывамся, наплюсывамся, напукывамся, наклаивамся, наръзывамся, насмукывамся, натыкывамся, нацѣждамся, нацѣпывамся; насаысываться, накуликатъ.

Наклѣпываніе и наклѣпываніе, с. ср. отъ наклѣпывамся.

Наклѣтувамъ (да ся), *гл. възер. свр.* Да клятувамъ доста.

Накметувамъ (да ся), *гл. възер. свр.* Да кметувамъ доста, досѣта.

Наковѣвамъ (да наковѣж), *гл. д.* 1) Съ кованіе направямъ нѣчто; наковѣвать. 2) Заковывамъ много; наковѣчивать. 3) Чюкамъ, ковж нѣчто да иде навѣтрѣ; набивамъ, начюкамъ; наковѣчивать, нагонѣть. — *мси, 1) гл. стр.* Бывамъ накованъ; наковѣться, наковѣчиваться. 2) *гл. възер. само въ свр. видѣ.* Ковж доста, досѣта.

Наковѣваніе, с. ср. отъ наковѣвань.

Наковѣльница, ум. ж. отъ наковѣльна.

Наковѣльна, с. ж. Желѣзна направа като столъ, на кождо ковать желѣзо; наковальня, кувалда. *Ако не си млатъ да млатишь, бжди наковалня да тръпишь. Междѣ чюка и наковалнь-тъ, междѣ двѣ злины.*

Наковѣлѣдж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ наковѣлѣждамъ. Да наклопамъ, да наклеветѣ, да набѣдѣ. — *дептый, прич. стр.* Наклопантый, наклеветеный, набѣденый.

Наковѣлѣждамъ (да наковѣлѣдж), гл. д. Наклопвамъ, наклеветавамъ, набѣдavamъ, накудavamъ. — *мси, гл. стр.* Бывамъ наковладень.

Наковѣлѣждане, с. ср. отъ наковѣлѣждамъ.

Наковѣж, ешь, — вѣхъ, — вѣлъ, гл. свр. отъ наковѣвань. 1) Наковѣтъ. 2) Да заковѣ много; наколотитъ. 3) Да набижъ, да начюкамъ; наколотитъ, нагнѣтъ. — *вѣптый, прич. стр.* 1) Скованый; накованный. 2) Закованый, забитый; наколоченный. 3) Набитый, начюканый; наколоченный, нагнаный.

Накѣзж (да ся), ишь, — зился, гл. об. свр. За козы: да ся окозять много.

Накокорвамся и накокорювамся (да ся накокорѣж), гл. об. Накокорчямся: 1) За птицѣ: разпервамся, кокорѣся, кокорчѣся; топѣряться, топѣриваться. 2) За чловѣкъ: навидгамся, надувамся, напервамся, наперчвамся; хорохѣряться, павлѣнитъся, чвѣпнѣся.

Накокорване и накокорюване, с. ср. отъ накокорвамся.

Накокорѣж (да ся), ишь, — чился, гл. свр. отъ накокорчямся. Да ся накокорѣж.

Накокорчямся (да ся накокорѣж), гл. об. Накокорвамся.

Накокорѣж (да ся), ишь, — рился, гл. свр. отъ накокорвамся. Да ся накокорѣж: 1) Да ся разперж, да ся ококорѣж, да ся ококорчѣж; натопѣряться. 2) Да ся навидгиж, да ся надужъ, да ся наперж, да ся наперчж.

Наколѣй, нар. Налесно, отдѣто лесно може да ся достане.

Наколѣвамъ и наколѣювамъ (да наколѣж), гл. д. Заколѣвамъ много, доста; накалѣывать, набивать. *Накладжѣ кокошкѣ, паткѣ. — мси, 1) гл. стр.* Бывамъ наклапъ. 2) гл. взвр. само въ свр. видѣ. Колѣж доста.

Наколѣвамъ и наколѣювамъ (да наколѣж), гл. д. Турямъ, набивамъ пѣкого на колѣ. *Наколи го на колѣ. — мси, гл. стр.* Бывамъ наколень.

Наколване и наколѣване, с. ср. отъ наколѣвамъ.

Наколо нар. Въ пѣсенъ: *Да хватишь хоро наколо.*

Наколѣничѣж, ишь, — чилъ,

Наколѣничѣтамъ, гл. ср. свр. Да колѣничимъ мнозина.

Наколѣнѣ, като нар. Колѣничилъ, колѣнищкомъ; на колѣняхъ, на колѣни.

Наколѣж, ишь, — клѣхъ, — клѣлъ, гл. свр. отъ наколѣвамъ. Да заколѣж много; набѣтъ. — *клѣптый, прич. стр.*

Наколѣж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ наколѣвамъ. Да набижъ на колѣ. — *ленптый, прич. стр.* Набитый на колѣ.

Накондѣшѣж, ешь, — дѣсахъ, — дѣсаль, гл. ср. свр. Да кондѣшемъ мнозина, доста.

Наконѣя, с. ср. Едно-двѣгодишне мѣжско дѣтя, което давати на невѣстѣ, когато тя прѣвъ пакъ слѣдъ вѣнчаніе-то влиза вѣтрѣ въ кѣжжѣтъ на мѣжна си. Това дѣтя невѣста-та дарява съ нѣкакъвъ даръ.

Накопѣвамъ (да накопѣж), гл. д. Изкопѣвамъ много; накапѣывать. *Накопѣжъ прѣстъ. — мси, 1) гл. стр.* Бывамъ накопанъ; накапѣваться. 2) гл. взвр. само въ свр. видѣ. Да копѣж доста.

Накопѣване, с. ср. отъ накопѣвамъ.

Накопѣж, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ накопѣвамъ. Да изкопѣж много; накопѣтъ. — *пѣптый, прич. стр.*; накопанный.

Накоравѣвамъ (да накоравѣж), гл. ср. Ставамъ коравъ, затврѣдѣвамъ; твердѣтъ, черствѣтъ, жѣсткнутъ.

Накоравѣване, с. ср. отъ накоравѣвамъ.

Накоравѣж, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ накоравѣвамъ. Да затврѣдѣж; нагрубнѣтъ, отврѣдѣтъ.

Накорѣдвамъ и накорѣдувамъ (да накорѣдж), гл. д. Наряждамъ единъ по другъ, насинджиривамъ. — *мси, гл. стр.* и взвр. Наряждамъ единъ по другъ, насинджиривамся.

Накорѣждане и накорѣдуване, с. ср. отъ накорѣдвамъ.

Накорѣдж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ накорѣдвамъ. Да насинджирѣж. — *денптый, прич. стр.* Насинджиреный.

Накорѣж, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ накорѣдвамъ.

Накорѣвамъ (да накорѣж), гл. д. Корѣж много. — *мси, гл. взвр.* само въ свр. видѣ. Да корѣж доста, доволѣж.

Накосѣа, с. ж. Зелена трѣва, накосена за да ся даде на добытъкъ да яде; бичимъ.

Накосѣж, ишь, — силъ, гл. свр. отъ накосѣвамъ; накосѣтъ. — *сѣптый, прич. стр.*; накосенный.

Накосіавамь (да **накосѣ**), *гл. д.* Окоснавамь много, доста, колкото трѣбва; **накашивать**. *Накосилъ кола сѣно. — мся, 1) гл. стр.* Бывамь накосеѣ; **накашивать** ся 2) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да косѣ досѣта, доста.

Накосіаваніе, *с. ср.* отъ **накосіавамь**.

Накошкамь, *гл. д. свр.* Да кошкамь доста. — *мся, гл. въз.* Да ся накошкамь, да ся покошкамь доста.

Накрадвамь и накрадувамь (да **накрадж**), *гл. д.* Накраждамь.

Накрадж, *ещь*, — **крадохъ**, **кралъ**, *гл. свр.* отъ **накрѣждамь** и **накрадвамь**. Да награбамь; **накрасть**, **наворовѣть**, **нахитить**, **нащечить**. — **дѣнчій**, *прич. стр.* Награбанчій; **накраденный**, **наворованный**, **нахищеный**.

Накрѣждамь (да **накрадж**), *гл. д.* Накрадвамь, открадвамь много, доста, зимаемь нѣчто съ кражбѣ; **награбамь**; **накрадывать**, **наворовывать**, **нахищать**, **нащечить**. — *мся, 1) гл. стр.* Бывамь накраденъ, награбамь; **накрадываться**, **наворовываться**. 2) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да крадж доста, довольъ; да ся награбамь; **навороваться**.

Накрѣждане, *с. ср.* отъ **накрѣждамь**.

Накрай, *нар.* На краиа на нѣчто; въ концѣ. *Накрай село-то има водяници.*

Накрайчій, — **краенъ**, — **крайна**, — **крайно**, *пр.* Что е на краиа, послѣдній

Накракотъ (да **ся**), *ишь*, — **тился**, *гл. об. свр.* Да ся кракотъ досѣта; да ся накрѣкотъ, да ся накрѣкотъ, да ся накыскамь.

Накрактъ, *нар.* Стояшкомь, стояшкымь, правъ прѣдъ нѣкого, отпогы; **напогѣхъ**. *Станъ му накракы. — Донесохъ му го накракы*, безъ той да ся погрыжи за него. — *Станъхъ накракы за нѣчто*, **повдигъхъ**, **залѣгъхъ**, **патисъхъ**, **скокихъ** всахъ-ти.

Накрасѣ, *ишь*, — **силъ**, *гл. свр.* отъ **накрасіавамь**. Да нагыздж, да накытъ, да украсѣ; **украсить**. — **сѣнчій**, *прич. стр.* Нагызенчій, накытенчій, украсенчій; **украшенный**.

Накрасіавамь (да **накрасѣ**), *гл. д.* Красж много, доста; **нагыздвамь**, **накытвамь**, **украшавамь**; **украшѣть**. — *мся, гл. стр.* и *возвр.* Бывамь пкрасеѣ; **нагыздвамь**, **накытвамь**, **украшавамь**; **украшѣться**.

Накрѣчъ (да **ся**), *ишь*, — **чилъ**, *гл. възвр. свр.* Да крачъ много, доста.

Накрѣцамь, *гл. д. свр.* Да крацамь, да приврѣшамь нѣчто, наврѣшамь.

Накрѣвамь и накрѣивамь (да **накрѣнж**), *гл. д.* Вдигамь, **повдигамь**; **поднимать**.

Дѣвойчи море отъ поле, Не шетай дробно по поле, Не кревай съ полты праховы, Не накревай ми надовты. Пѣс

— *мся, 1) гл. възвр.* Вдигамь, **изправямь**, **настрѣхвамь**, **щрѣхвамь**, **наежвамь**; **ощетиваться**. *Коса-та му бѣше ся накрѣнжла отъ страхъ и отъ срамъ.* 2) **Разигравамь**, **влѣпнувамь**, **бурѣхъ**. *Заповѣда Богъ на море-то да ся накрѣне.* 3) *гл. стр.* Бывамь накрѣнжъ.

Накрѣваніе и накрѣиваніе, *с. ср.* отъ **накрѣвамь** и **накрѣивамь**.

Накрѣнж, *ещь*, — **нжлъ**, *гл. свр.* отъ **накрѣвамь** и **накрѣивамь**.

Накриво, *нар.* Криво, неправо. *Булка-та добра, сокай-тъ ѣ накриво. — Глядамь нѣкого накриво*, глядамь го не добрѣ, неприятно, не съ добро око, съ надъ; **смотрѣть**, **глядѣть** на когѣ косо, **косить** ся, **искосить** ся.

Накривѣ, — **вѣло**, *гл. безл. свр.* Съ мѣстоименіе *ми*, **накривѣло ми е**: станъло ми е мѣчно, противно, неприятно ми е. *Накривѣло ми е нѣчто. Накривѣло му е, на нѣма стъ когѣ да си оттуши.*

Накривѣжъ, *ишь*, — **вилъ**, *гл. свр.* отъ **накривѣивамь**. Да наведъ, да изкривѣ, да кривнж нѣчто на едижъ странж; **накривить**. — **вѣнчій**, *прич. стр.* Наведенчій, **изкривенчій**, **кривнжчій**; **накривленый**

Накривѣивамь (да **накривѣжъ**), *гл. д.* Изкрививамь, **наклошавамь**, **навождамь** нѣчто на едижъ странж; **накривлять**, **подкривлявать**, **наклонять**. — *мся, 1) гл. възвр.* Изкрививавамь, **наклонявамь**, **навождамь**, **полѣгамь** на едижъ странж; **накривлять** ся, **наклонять** ся. 2) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да ся кривнж доста, досѣта; **накривлять** ся. 3) *гл. стр.* Бывамь **накривеѣ**; **накривлять** ся. — *Накривилъ шапкж*, **накрѣхилъ**, **нахлунилъ** ѣ на едижъ странж; **надѣлъ** шапку на бекрѣнъ. — *Спечали паръ, сега си накриви шапкж-тъ*, **гляда** ся **кефа**. — *Нѣкому щѣшь го накривилъ*, **маляко** ще го е **грыжъ**, не ще и да **знае**.

Накривѣиваніе, *с. ср.* отъ **накривѣивамь** и **накривѣивамь**.

Накрѣивамь (да **накроіжъ**), *гл. д.* Накрѣивамь.

Накрѣувамь (да **ся**), *гл. възвр. свр.* Да крѣувамь доста, досѣта.

Накроіжъ, *ишь*, — **кроілъ**, *гл. свр.* отъ **накроіавамь** и **накрѣивамь**; **накроить**. — **кроічій**, *прич. стр.*; **накрѣенный**.

Накроіавамъ (да **накроіжъ**), *гл. д.* Накрой-
вамъ, скронавамъ много, доста; **накраивать**,
перекраивать. — **мся**, 1) *гл. възвр.* само
въ *свр. видѣ*. Да кроіжъ доста. 2) *гл. стр.*
Бывамъ **накроенъ**; **накраиваться**.

Накроіаваніе, *с. ср.* отъ **накроіавамъ**.

Накрѣлвамъ и **накрѣлювамъ** (да **накрѣ-
лжъ**), *гл. ср. п* — **мся**, *гл. възвр.* Намы-
слювамъ да иджъ нѣкъдѣ, да направжъ нѣ-
что; уплѣтвямся, трѣгвамъ за . . *Накрули*
ли на еднжъ странжъ, не можешъ го от-
врънжъ. Накрулился да отиде. Накру-
лилася е, отива.

Накрѣлваніе и **накрѣлюваніе**, *с. ср.* отъ
накрѣлвамъ и **накрѣлвямся**.

Накрѣлжъ, *ишъ*, — **лилъ**, *гл. свр.* отъ **на-
крѣлвамъ**. Да **намыслжъ** да иджъ нѣкъдѣ,
да направжъ нѣчто.

Накрѣсамъ, *гл. свр.* отъ **накрѣсвамъ**.

Накрѣсвамъ и **накрѣсувамъ** (да **накрѣ-
самъ**), *гл. д.* Намразивамъ.

Накрѣсаніе и **накрѣсуваніе**, *с. ср.* отъ
накрѣсвамъ.

Накрѣвѣвжъ, *ишъ*, — **вилъ**, *гл. свр.* отъ
накрѣвѣвямъ. Да **окрѣвѣвжъ**, да **укрѣвѣ-
вжъ**; **окровѣвить**, **окровенить**, **орудняить**.
— **вентый**, *прич. стр.* Намачканный, на-
плесканный съ **крѣвь**; **окрѣвавеный**, **укрѣ-
вавеный**; **окровѣвленный**.

Накрѣвѣивамъ (да **накрѣвѣвжъ**), *гл. д.* На-
мацвамъ, наплесквамъ, нацѣпвамъ нѣчто съ
крѣвь; **окрѣваивамъ**, **укрѣваивамъ**: **крово-
вить**, **кровенить**, **окровѣвлять**, **рудняить**.
На Благосѣвъ хайдуци-ти глядѣть да
си накрѣваивѣтъ ножеви-ти. — **мся**, *гл.*
стр. п възвр. Бывамъ **накрѣвавенъ**, **окрѣ-**
ваивамся, **укрѣваивамся**; **кровоѣвиться**, **окро-**
ваиваться.

Накрѣвѣиваніе, *с. ср.* отъ **накрѣвѣивамъ**.

Накрѣвѣжъ, *ишъ*, — **вилъ**, *гл. свр.* отъ **на-
крѣвѣивамъ**. Да **ухравжъ**, да **угожъ**. — **вѣ-
птый**, *прич. стр.* Ухраненный, угоенный,
направенный.

Накрѣвѣивамъ (да **накрѣвѣжъ**), *гл. д.* Хранжъ
животно да стане **крѣвно**, **дебело**, **тѣсто**;
ухравямъ, **угонавямъ**. — **мся**, *гл. възвр.*
Ставамъ **крѣвенъ**, **надебелѣвамъ**, **натѣстѣ-**
вамъ, **наплѣзѣивамъ**, **направямся**, **угонавямся**,
утѣстѣивамъ, **унадамся**; **ботѣтъ**, **жирѣтъ**,
тучнѣтъ, **толстѣтъ**, **ожирѣтъ**, **отжирѣтъ**,
отучнѣтъ, **отѣдѣться**, **выходиться**.

Накрѣвѣиваніе, *с. ср.* отъ **накрѣвѣивамъ**
и **накрѣвѣивамся**.

Накрѣмѣжъ, *ишъ*, — **милъ**, *гл. свр.* отъ **на-
крѣмѣивамъ** и **накрѣмѣямъ**. Да **нахранжъ**
съ **крѣмъ**; **накоряить**. — **мѣнѣй**, *прич.*
стр. Нахраненный съ **крѣмъ**; **накоряеленный**.

Накрѣмѣивамъ и **накрѣмѣямъ** (да **накрѣ-**

мѣжъ), *гл. д.* 1) Нахранвамъ **добытъжъ** съ
крѣмъ; **накармливать** **скотѣну**. 2) За по-
дойнищъ: **давамъ** на дѣтя да **бозае**, **надои-**
вамъ, **нацѣпвамъ**; **кормить** **грудью**.

Дайте ми дѣтя **крѣмачъ**,
Дѣтенце да въ **накрѣмъжъ**,
Че си мя **крѣма** **напрягнжъ**. *Иѣс.*

— **мся**, *гл. стр.* и *возвр.* Бывамъ **накрѣ-**
менъ, **нахранвамся**, **наадамся** съ **крѣмъ**;
накармливаться.

Накрѣмѣиваніе и **накрѣмѣиваніе**, *с. ср.* отъ
накрѣмѣивамъ и **накрѣмѣямъ**.

Накрѣчмарѣвамъ (да **ся**), *гл. възвр. свр.*
Да **крѣчмарувамъ** доста, много, да **ся** нахо-
джъ **крѣчмаръ**.

Накрѣивамъ (да **накрѣивжъ**), *гл. д.* 1) Скры-
вамъ много, доста, колкото **трѣбва**. 2) По-
крывамъ; **накрываѣтъ**. *Накрѣй мясо-то*
да не го наплюжѣтъ мухѣ-ти.

Накрѣивжъ, *ѣшъ*, — **крѣилъ**, *гл. свр.* отъ **на-
крѣивамъ**; **накрѣить**.

Накрѣкамъ (да **ся**), *гл. свр.* отъ **накрѣк-**
вамся. Да **ся** **нанамъ**, да **ся** **наплюскамъ**,
да **ся** **напукамъ**.

Накрѣквямся и **накрѣкувамся** (да **ся** **на-**
крѣкамъ), *гл. об.* Надамся, наадамся, на-
плюскавамся, напуквямся, **натѣпквямся**; **на-**
жрѣтъся.

Накрѣквѣиваніе и **накрѣкуваніе**, *с. ср.* отъ
накрѣквямся.

Накрѣкачъ, *нар.* **Нагрѣбѣ**. *Носи го накрѣ-*
качъ, нагрѣбѣ, чюшнѣтъ на грѣба. съ рѣ-
цѣ прѣгрѣнѣжъ шыжъ-тжъ на носача.

Накрѣкотжъ (да **ся**), *ишъ*, — **тилъ**, *гл. об.*
свр. Да **ся** **крѣкотжъ** много, **достѣта**; да **ся**
накракотжъ, да **ся** **накрѣкотжъ**, да **ся** **накы-**
котжъ, да **ся** **накыскамъ**.

Накрѣивжъ, *ишъ*, — **нилъ**, *гл. свр.* отъ **на-
крѣивамъ**. 1) Да **накастржъ**, да **обрѣжжъ**.
2) Да **нащрѣбжъ**, да **ощрѣбжъ**. — **нѣнѣй**,
прич. стр. 1) **Накастрѣнѣй**, **обрѣзанѣй**.
2) **Нащрѣбенѣй**, **ощрѣбенѣй**.

Накрѣивѣивамъ (да **накрѣивѣжъ**), *гл. д.* 1)
Нащрѣивѣивамъ, **осакащамъ**. 2) **Накастрѣивамъ**,
изкастрѣивамъ, **обрѣзѣивамъ**. — **мся**, *гл. възвр.*
п стр. Бывамъ **накрѣивѣенъ**.

Накрѣивѣиваніе, *с. ср.* отъ **накрѣивѣивамъ**.

Накрѣѣліасвамъ, *гл. свр.* отъ **накрѣѣ-**
ліасвамъ. Да **нахокамъ**, да **навыкамъ**, да
нагльчжъ. — **санѣй**, *прич. стр.* **Нахока-**
нѣй, **навыканѣй**, **нагльчанѣй**.

Накрѣѣліасвамъ и **накрѣѣліасувамъ**
(да **накрѣѣліасвамъ**), *гл. д.* **Хокамъ**, **карамъ**,
выкамъ, **гльчжъ**, **навыквямъ**, **нахоквямъ**,
нагльчѣивамъ нѣкого; **бранить**, **журить**,
тазѣтъ, **распекѣтъ**. — **мся**, *гл. стр.* Бы-
вамъ **накрѣѣліасанъ**; **нахоквямся**, **навык-**
вамся, **нагльчѣивамся**.

Накрѣблѣваніе, с. ср. отъ **накрѣблѣвамъ**.

Накрѣбсамъ, гл. д. *свр.* Да крѣбосамъ много, доста, колкото трѣбва

Накрѣсть, нар. 1) Крѣстомъ, крѣтосано, като крѣсть; *накрѣсть*, крѣсть на крѣсть, крѣстообравно. *Сложижъ рѣцѣ накрѣстѣ*, крѣтосалъ гы. 2) На все страны, отъ все страны, на чегыре страны.

Хайде дружина, идѣте,
Накрѣсть пѣтица хванѣте. *Пѣс.*

Накрѣтвямъ и накрѣтувамъ (да накрѣтѣ), гл. д. Накрѣщамъ.

Накрѣваніе и накрѣтуваніе, с. ср. отъ **накрѣтвямъ**. Накрѣщаніе.

Накрѣтѣ, ишь, — тилѣ, гл. *свр.* отъ **накрѣщамъ** и **накрѣтвямъ**. — *тепѣй*, прич. *стр.*

Накрѣхвямся и накрѣхувамся (да ся накрѣхнѣж), гл. об. Крѣкотѣся, крѣкотѣся, кыскамся нѣкому да му ся смѣж, покашлювамся особено кашляне за смѣхъ. *Кога мижжѣ край нисѣ, они ся накрѣхнѣж по мене*, пзкашлася да ми ся смѣе.

Накрѣхваніе и накрѣхуваніе, с. ср. отъ **накрѣхвямся**.

Накрѣхнѣж, ешь, — нѣжѣ, гл. д. *свр.* *Накрѣхнѣжѣ шипкѣ*, навирилѣ, накривилѣ, накрѣшилѣ, нахлупилѣ калпакъ на едикъ странѣ; *надѣтъ шипку на бекрѣнѣ*.

Накрѣхнѣж (да ся), ешь, — нѣжѣ, гл. *свр.* отъ **накрѣхвямся**.

Накрѣхукамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да крѣхукамъ доста.

Накрѣшвамъ и накрѣшювамъ (да накрѣшнѣж), гл. д. Накрѣшнамъ, скрѣшвамъ, прѣкрѣшвамъ много, доста, начюшвамъ; *накрѣшыватѣ*. *Накрѣши товарѣ врышнѣж*. — *мѣя*, 1) гл. *взвѣр.* само въ *свр. видѣ*. Да ся крѣшнѣж доста. 2) гл. *стр.* Бывамъ накрѣшенѣ, начюшвамся; *накрѣшыватѣся*. — *Накрѣши калпакѣ*, навирѣ, накривѣ, нахлупѣ, накрѣхнѣж калпакъ на едикъ странѣ; *надѣлѣ шипку на бекрѣнѣ*.

Кога си на бой излѣзли,
Станка напаврѣдѣ потягли,
Бацинѣ сабѣ излѣчѣ,
Безбройны врази изсѣчѣ;
Кога си воиска доврѣши,
Тога калпачѣ накрѣши,
Бѣлыя байракѣ загрынѣж,
Камѣ дома си ся заврѣнѣж. *Пѣс.*

Накрѣшваніе и накрѣшюваніе, с. ср. отъ **накрѣшвамъ**. Накрѣшнаніе.

Накрѣшнѣж, ишь, — шилѣ, гл. *свр.* отъ **накрѣшвамъ** и **накрѣшнамъ**. Да начюшнѣж; *наломѣтъ*. — *шепѣй*, прич. *стр.* Начюшенѣй; *наломаннѣй*.

Накрѣшнамъ (да накрѣшнѣж), гл. д. Накрѣшывамъ.

Накрѣшнаніе, с. ср. отъ **накрѣшнамъ**. Накрѣшываніе.

Накрѣщамъ (да накрѣтѣ), гл. д. Накрѣтывамъ: 1) Изкрѣщамъ, окрѣщамъ много, доста. *Накрѣтили кола камѣне*. 2) Уразивамся, потрѣсывамся, нащипывамъ. *Гостбата накрѣтила*. *Накрѣтило ми е това*.

Накрѣщаніе, с. ср. отъ **накрѣщамъ**. Накрѣтываніе.

Накрѣкамъ (да ся) и

Накрѣкотѣж (да ся), ишь, — тилѣ, гл. об. *свр.* Да ся крѣкамъ, да ся крѣкотѣж доста. много; да ся накрѣкотѣж, да ся накрѣскамъ.

Накрѣхотѣж (да ся), ишь, — тилѣ, гл. об. *свр.* Да ся крѣхотѣж доста, досѣта; да ся накрѣкотѣж, да ся накрѣскамъ.

Накрѣкамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да крѣкамъ доста, досѣта; да ся накрѣскамъ, да ся накрѣнѣж.

Накрѣскамъ (да ся), гл. *взвѣр. свр.* Да ся накрѣкамъ, да ся накрѣнѣж: 1) Да крѣкамъ, да крѣчѣж доста, досѣта; да ся накрѣчѣж, да ся накрѣнѣж. 2) За чловѣка: да крѣскамъ, да крѣчѣж доста, досѣта, да ся накрѣчѣж, да ся навѣкамъ, да ся нагрѣчѣж; *пашумѣтъся*.

Накрѣчѣж (да ся), ишь, — чѣлѣ, гл. *взвѣр. свр.* За животно: да крѣчѣж доста, досѣта; да ся накрѣкамъ, да ся накрѣскамъ, да ся накрѣнѣж.

Накрѣнѣж (да ся), ишь, — щѣлѣ, гл. *взвѣр. свр.* Да крѣнѣж доста, досѣта; да ся накрѣскамъ и въ двѣ-ты знаменованія.

Накрѣбѣж, ишь, — билѣ, гл. д. *свр.* Да крѣбѣж много, доста; да накрѣбамъ.

Накуждамъ и накудувамъ (да накудж), гл. д. Кудж много, доста; *укоиравамъ*, *осжидамъ* нѣкого; *надумвамъ*, *наковлаждамъ*, *пахуламъ*, *наплѣскамъ*; *набаламучиватѣ*. — *мѣя*, гл. *стр.* и *взвѣр.* Бывамъ накуденѣж; *накоиравамся*, *надумывамся*, *наковлаждамся*, *пахулавамся*, *наплѣскавамся*.

Накужданіе и накудуваніе, с. ср. отъ **накуждамъ**.

Накудукудѣкамъ (да ся) и

Накудукудѣчѣж (да ся), ишь, — чѣлѣ, гл. *взвѣр. свр.* Да кудкудѣкамъ, да кудкудѣчѣж доста, досѣта.

Накудж, ишь, — дѣлѣ, гл. *свр.* отъ **накуждамъ** и **накужувамъ**. Да накурѣж, да надумамъ, да наковладѣж, да нахулѣж, да наплѣскаж; *набаламучитѣ*. — *денѣй*, прич. *стр.* Накоренѣй, наковладенѣй, нахуленѣй, наплѣсканѣй.

Накуждамъ (да накудж), гл. д. Накудувамъ.

Наку́камь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ку-
камь много, досыта; **накоковать**.
Накуку́вамь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ку-
кувамь доста, досыта, да ми омръзне да
живѣѣхъ усамотенъ.
Накукурѣ́гамь (да ся) и
Накукурѣ́камь (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
кукурѣгамь, да кукурѣкамь доста, досыта.
Накуму́вамь (да ся) и
Накумѣ́ж (да ся), *ишъ,—мѣлся, гл. възвр.*
свр. Да кумувамь, да кумѣж доста, много,
досыта.
Накупу́вамь (да **накупѣ́ж**), *гл. д.* Купувамь
много нѣчто; **накупать**, **искупать**, **пере-**
купать. *Накупилъ всакакѣж стокаж.*
Накупѣ́тъ, нар. Всичкы ведно, всичкы на-
едно, вкупѣ, вкупомъ, купно, купомъ, ску-
помъ; **вмѣстѣ**, **вдругъ**.
Накупѣ́ж, *ишъ,—нилъ, гл. свр.* отъ наку-
пу́вамь. Да изнакупувамь, да изнакупѣж;
накупить, искупить, перекупить. — *пе-*
нѣтый, прич. стр. Изнакупенный; накуп-
ленный, искупленный, перекупленный.
Накурдѣ́ишѣж (да ся), *ешъ,—дѣсахся,—*
дѣсался, гл. въз. свр. Да ся курдѣшемъ
мнозина, да насѣдамы.
Накусѣ́вамь и накусѣ́ване (да **накусѣ́ж**),
гл. д. Накушамь, хапвамь помалко отъ нѣчто
за да го видѣж какво е; **опытѣ́вамь**, **обихо-**
ждамь, **изкусѣ́вамь**; **отвѣ́дывать**, **пробовать**.
Накусѣ́те това вино; попробуйте этого
вина. Комишійска-та котка накусила
млѣко-то, а наша-та ся облизва.
—*мѣся, гл. стр.* Бывамь накусенъ, на-
кушамся.
Накусѣ́ване и накусѣ́ване, *с. ср.* отъ
накусѣ́вамь. Накушанье.
Накусѣ́ж, *ишъ,—силъ, гл. свр.* отъ накусѣ́-
вамь и накушамь. Да изкусѣж, да опы-
тамъ; **отвѣ́дать**, **прикусѣ́вать**, **попробовать**.
—*сенѣтый, прич. стр.* Изкусенный, опы-
танный.
Накути́шамь и
Накутка́мь, *гл. д. свр.* Да кутѣж, да пова-
лѣж много, доста; да накатурнамь, да нагж-
тамъ, да насѣборѣж.
Накути́ж (да ся), *ешъ,—пжлся, гл. възвр.*
свр. Да ся кутѣмъ мнозина, всичкы, да
изнолѣгамъ, да изналѣгамы.
Накуту́пъ, нар. Въ изречение: *свился на*
куту́пъ, лѣгналъ и ся свилъ като топкѣ;
свернулъ клубомъ.
Наку́цвамь и наку́цване, *гл. ср.* Ку-
цамъ помалко и понѣкога; **прихра́мывать**,
ковылять. *Конь-тѣ наку́ца.*
Наку́цване и наку́цване, *с. ср.* отъ
наку́цвамь.
Наку́шамь (да **накусѣ́ж**), *гл. д.* Накусѣ́вамь.

Наку́шанье, с. ср. отъ наку́шамь. На-
кусанье.
Накѣ́ишѣж, *ешъ,—палъ, гл. д. свр.* Да па-
кѣишѣж, да нажсамъ. — *натѣтый, прич. стр.*
Накѣишанный, нажсаный.
Накѣ́ивамь, гл. ср. Вѣкамь, провѣквямся
иху ху!
Накѣ́иванье, с. ср. отъ накѣ́ивамь. Про-
вѣквѣна, вѣкѣж, вѣкоть.
Накѣ́икотѣж (да ся), *ишъ,—тился, гл. об.*
свр. Да ся кѣикотѣж доста, досыта, да ся
нажѣскамъ.
Накѣ́имѣ́вамь (да **накѣ́имѣ́ж**), *гл. ср.* Съ-
кѣимване давамъ нѣкому знакъ; **наимѣ́вамь**.
Накѣ́имѣ́ване, с. ср. отъ накѣ́имѣ́вамь. На-
имѣ́ване.
Накѣ́имѣ́ж, *ешъ,—нжлъ, гл. ед-кр.* отъ
накѣ́имѣ́вамь. Да наимѣ́ж.
Накѣ́индрѣ́вамь (да **накѣ́индрѣ́ж**), *гл. д.*
Наждрѣ́вамь; **кудрѣ́вить**.
Накѣ́индрѣ́ване, с. ср. отъ накѣ́индрѣ́-
вамь. Наждрѣ́ване.
Накѣ́индрѣ́ж, *ишъ,—рилъ, гл. свр.* отъ
накѣ́индрѣ́вамь. Да наждрѣ́ж. — *ренѣтый,*
прич. стр. Наждренный.
Накѣ́ишѣж, *ешъ,—палъ, гл. д. свр.* Да па-
кѣишѣж, да нажсамъ. — *натѣтый, прич. стр.*
Накѣишанный, нажсаный.
Накѣ́ипрѣ́вамь (да **накѣ́ипрѣ́ж**), *гл. д.* Из-
кѣипрѣ́вамь, накѣитѣ́вамь, на кѣичѣ́вамь, нажѣиздѣ́-
вамь, натрѣ́фамь, натаврѣ́вамь. — *мѣся,*
гл. стр. и възвр. Бывамь нажѣипренъ, из-
кѣипрѣ́вамся, нажѣитѣ́вямся, нажѣичѣ́вямся, на-
жѣизда́мся, натрѣ́фамся, натаврѣ́вямся.
Накѣ́ипрѣ́ване, с. ср. отъ нажѣ́ипрѣ́-
вамь и нажѣ́ипрѣ́вямся.
Нажѣ́ипрѣ́ж, *ишъ,—рилъ, гл. свр.* отъ на-
жѣ́ипрѣ́вамь. Да изжѣипрѣ́ж, да нажѣитѣ́ж,
да нажѣичѣ́ж, да нажѣиздѣ́ж, да натрѣ́фѣж, да
натаврѣ́ж. — *ренѣтый, прич. стр.* Изжѣип-
реный, нажѣитѣ́ный, нажѣичѣ́ный, нажѣизде-
ный, натрѣ́феный, натаврѣ́еный.
Нажѣ́ишѣж, *ишъ,—пѣлъ, гл. свр.* отъ на-
жѣ́ишѣ́вамь.
Нажѣ́ишѣ́вамь (да **нажѣ́ишѣ́ж**), *гл. ср.* Отъ
жѣипѣ́ние ся нажѣ́ипрамъ; **нажѣ́ипать**.
Нажѣ́исѣ́вамь и нажѣ́исѣ́ване (да **нажѣ́исѣ́ж**),
гл. д. Дрѣ́жжѣ нѣчто въ водѣ или въ дру-
гѣ влажѣ да ся намокѣри, да жѣисне; на-
жѣисѣ́вамь, нажѣ́ипнамъ; **нажѣ́ичивать**. — *мѣся,*
1) гл. възвр. Стожѣ въ водѣ, тожѣся, жѣ-
исѣ́ся, мокѣжся за да омѣжѣишѣ́ или за дру-
го нѣчто; нажѣисѣ́вямся, нажѣ́ипнамся; **вы-**
мокать. *2) гл. стр.* Бывамь нажѣ́исѣ́нать;
нажѣ́ичиваться.
Нажѣ́исѣ́ване и нажѣ́исѣ́ване, *с. ср.* отъ
нажѣ́исѣ́вамь.

Накыселіж, ишь, —лілѣ, *гл. свр.* отъ накыселіавамь.

Накыселіавамь (да накыселіж), *гл. ср.* Кыселѣ малко и понѣкога. *Вино-то накыселѣва.*

Накыселіаваніе, *с. ср.* отъ накыселіавамь.

Накыскамь (да ся), *гл. об. свр.* Да ся кыскамь много, доста; да ся накыкотж, да ся накракотж, да ся накрѣкотж, да ся накрѣхотж.

Накыснувамь (да накыснж), *гл. д.* Накысвамь.

Накыснж, ешь, —налѣ, *гл. свр.* отъ накысвамь и накыснувамь. Да наквасж, да натопись, да намокрьж; намочить. —**пж-тый**, *прич. стр.* Наквасеный, натопеный, намокреный; намоченный.

Накыснж-тый, лѣ, ла, ло, *пр.* Накыснж-тый добръ, изкыснж-тый; вѣмокнж-тый.

Накытвамь и накытувамь (да накытж), *гл. д.* Накычвамь, наряджамь, уряджамь, натѣжамь и нѣчто да стои гыздаво; изкытвамь, накыпрювамь, нагыздвамь, натруфамь, натаврювамь; наряджѣть, убирѣть. *Накытилѣ ж като младж булжж. —мѣя, 1) гл. өзвѣр.* Накычвамь, изкытывамь, накыпрювамь, нагыздывамь, натруфамь, натаврювамь; наряджѣться, убирѣться. *Накытилѣ ж като юнажж на свѣтжж. 2) Пиж* много, безъ мѣрж, та ся опивамь; напивамь, нажюлвамь, накадывамь, наклѣывамь, наклѣнкывамь, нализывамь, налюхывамь, наплюскывамь, напукывамь, нарѣзывамь, насѣткывамь, насмукывамь, нацукуывамь, нацѣжжамь; насѣсывѣть. *Той ся накыти како трѣбѣа. 3) гл. стр.* Бывамь накытенѣ, накычывамь. — *Кытжж накытилѣ, нарядилѣ, набралѣ и увиѣл кытѣж.*

Калино, булне, калино,
Забради бѣлж мумиж,
Накыти кытжы смѣсенѣ,
Смѣсенѣ, булне, разиѣсомь. *Пѣс.*

Накытваніе и накытуваніе, *с. ср.* отъ накытвамь и накытывамь.

Накытецѣ, *ум. ср.* отъ накытѣ.

Накытка, *с. ж.* Накыть.

Накыть, *с. ж.* Всичко, что слугува за кытене, за кычение; кыта, кытило, кычло, кычириѣ, накытка, труфа, трухва; нарядѣ, уборѣ.

Накытж, ишь, —тилѣ, *гл. свр.* отъ накытвамь. Да накычж, да нагыздж, да накыпрьж, да натруфж, да натаврьж; нарядѣть, убратѣ. —**тенѣй**, *прич. стр.* Накыченый, нагызденый, накыпреный, натруфеный, натавреный; нарядженый, у-

браниый. —**тено**, *като нар.* Накычѣно, нагыздено, натруфено; нарядно.

Накыхамь (да ся), *гл. өзвѣр. свр.* Да кыхамь доста, много; да ся начихамь, да ся напрьхамь; начихѣть.

Накычвамь и накычювамь (да накычж), *гл. д.* Накытвамь въ всичкы-ты му знаменованія.

Рано рани малка мома,
Влѣзла ми е въ градинциж,
Накычила до три кытжы:
Прѣва кытка за ердиѣ,
Втора кытка за терзиѣ,
Трѣта кытка жабаджю. *Пѣс.*

Накычваніе и накычюваніе, *с. ср.* отъ накычвамь. Накытваніе.

Накычюрвамь и накычюрювамь (да накычюрж), *гл. д.* Накачвамь по нѣкого, нѣчто различны нѣчта; накачюрвамь. —**мѣя**, *гл. өзвѣр.* Накачамь по себе-си много нѣчта; накачюрвамь.

Накычюрваніе и накычюрюваніе, *с. ср.* отъ накычюрвамь.

Накычюрж, ишь, —рилѣ, *гл. свр.* отъ накычюрвамь. Да накачж, да накачюрж. —**ренѣй**, *прич. стр.* Накаченый съ много нѣчта, накачуреный.

Накычж, ишь, —чилѣ, *гл. свр.* отъ накычвамь. Да накытж. — **ченѣй**, *прич. стр.* Накытеный.

Накждрювамь (да накждрж), *гл. д.* Направямь нѣчто да стане кждро, на кждрици; накындрювамь; кудрявить. *Накждрилѣ си косжж-тж, мустаи-тж. — мѣя, гл. стр. и өзвѣр.* Бывамь накждренѣ, ставямь на кждрици, кждрь; накындрювамь.

Накждрюваніе, *с. ср.* отъ накждрювамь.

Накждрж, ишь, —рилѣ, *гл. свр.* отъ накждрювамь. Да накындрж. — **ренѣй**, *прич. стр.* Завитый на кждрици, накындреный.

Накждѣ и

Накждѣ, *нар.* Камь кое мѣсто, камь кожж посожж? кудѣ, въ какую сторону? *Накждѣ отиваш? Накждѣ, ако ще Господѣ? Кудѣ васѣ Богѣ несѣтъ?*

Накждѣто, *нар.* На което мѣсто, на-камь което мѣсто, кждѣто. *Води мя накждѣто щѣшь; ведѣ менѣ кудѣ хѣщѣшь. Накждѣто ся обрѣнешѣ. Накждѣто погляднешѣ. Накждѣто гляда кжѣца-та. Накждѣто е клинжжло.*

Накжкрж (да ся), ешь, —ралѣя, *гл. об. свр.* Да кжкрж доста, много; да ся набрьборж, да ся набрьбрж, да ся надрьдорж, да ся напѣкамь.

Накжибсамь, *гл. д. свр.* и

Накѣнѣ, *ѣшь*,—*нѣлъ*, *гл. д. сѣр.* Да кѣ-носамъ, да кѣнѣ много, доста.

Накѣнѣ (да сѣ), *ѣшь*,—*нался*, *гл. ѣзѣр. сѣр.* Да сѣ кѣнѣ доста, досыта; накупѣтѣся.

Накѣсамъ, *гл. сѣр.* отъ **накѣсвамъ**. 1) Да разкѣсамъ, да покѣсамъ, да изкѣсамъ, да раздѣрѣ, да накѣнѣ, да накѣнѣ. 2) Да набѣрѣ, да накубамъ, да накѣнѣ, да накѣнѣ; *нарѣтъ*.—*санѣтъ*, *прич. стр.* 1) Разкѣсанѣтъ, покѣсанѣтъ, изкѣсанѣтъ, раздѣранѣтъ; *разѣрваннѣтъ*. 2) Набранный, накубанный, откѣсанѣтъ; *нарѣанный*.

Накѣсвамъ и **накѣсувамъ** (да **накѣсамъ**), *гл. д.* 1) Направѣмъ нѣчто на кѣсовѣ, разкѣсвамъ, покѣсвамъ, изкѣсвамъ, раздѣрамъ; *рѣтъ*, *дрѣтъ*. *Накѣса го на парѣчета*. 2) Сѣбирѣмъ, набирѣмъ, откѣсвамъ, накубамъ; *нарѣватѣ*. *Накѣса кѣтъкъ цѣтъкъ*.—*мѣся*, 1) *гл. ѣзѣр.* само *въ сѣр. видѣ*. Да кѣсамъ много, доста. 2) *гл. стр.* Бывѣмъ **накѣсанъ** по знаменованіе-то на глагола.

Накѣсваніе и **накѣсуваніе**, *с. сѣр.* отъ **накѣсвамъ**.

Накѣсничко, *нар. смякч.* отъ **накѣсо**.

Накѣсо и

Накѣсомъ, *нар.* Накратко, безъ протаканіе, сѣ *малѣо думѣ*, *вкрѣтъцѣ*; *вкрѣтъцѣ*, *коротѣо*. *Да ти кѣтъкъ накѣсо*.

Накѣтамъ, *гл. сѣр.* отъ **накѣтвамъ**. 1) Да накрѣтъ, да наскѣтамъ. 2) Да натѣкмѣ, да дѣздишѣ. — *танѣтъ*, *прич. стр.* **Накрѣтъ**, **наскрѣтъ**, **наскрѣтъ**, **наскрѣтъ**, **наскрѣтъ**.

Накѣтвамъ и **накѣтувамъ** (да **накѣтамъ**), *гл. д.* 1) Сѣкѣтамъ много, доста; наскрѣвамъ, накрѣвамъ, наскѣтамъ, накрѣтамъ. 2) Натѣкѣнамъ, дѣздишѣмъ. — *мѣся*, 1) *гл. ѣзѣр.* Готѣмъ, дѣздишѣмъ за нѣчто; накрѣтамъ, стягамъ, оправѣмъ. 2) *гл. стр.* Бывѣмъ **накѣтанъ**.

Накѣтваніе и **накѣтуваніе**, *с. сѣр.* отъ **накѣтвамъ** и **накѣтувамъ**.

Накѣцамъ, *гл. сѣр.* отъ **накѣцвамъ**. Да наклѣкамъ, да наклацамъ, да застанѣ.

Накѣцвамъ и **накѣцувамъ** (да **накѣцамъ**), *гл. сѣр.* За вѣрѣкѣтъ животнѣ: кѣцѣмъ много на едно мѣсто, наклацамъ, наклѣкамъ, застаемъ. *На дрѣво-то наклѣцаемъ гарѣ*.

Накѣцваніе и **накѣцуваніе**, *с. сѣр.* отъ **накѣцвамъ**.

Накѣцувамъ (да сѣ), *гл. ѣзѣр. сѣр.* Да кѣцувамъ доста, доволѣ.

Накѣрувамъ, *гл. д. сѣр.* Да напечѣмъ, да спечѣмъ, да изкѣрувамъ. *Да сѣ накла-*

рувамъ, *гл. ѣзѣр. сѣр.* Да кѣрувамъ доста, доволѣ; да сѣ напечѣмъ.

Налѣдѣмъ (да **наловѣ**), *гл. д.* Наговѣ-
вамъ.

Налѣдѣваніе, *с. сѣр.* отъ **налѣдѣмъ**. Налѣ-
дѣваніе.

Налѣгамъ (да **наложѣ**), *гл. д.* Наложѣмъ:

1) Нарѣждамъ нѣчто на петѣрѣ, на листѣ,
Наложѣмъ банѣтъ, зелѣнѣ.

Богъ да убѣе пѣтъ-то,
Че ми е рано ранѣло,
Та сѣбудѣло бабѣ-тѣ,
Да разѣчи зелѣника;
Дорѣ да го наложи,
Кацѣ прѣсолѣ изложѣ,
Кацѣ масло наложи. *Пѣс.*

Налагамъ харманѣ, разѣтиламъ сѣнѣе-то на тока за да сѣ вѣрѣжѣтъ. 2) Натѣрамъ, натѣрамъ много нѣчто нѣдѣ; *налагѣтъ*. 3) Турѣмъ лапѣ, мокрѣ крыпѣ или дру-
го нѣчто на ранѣ, на болѣ; *ложѣ*. *Ра-
нѣ-тѣ налагѣтъ сѣ листѣ отѣ подѣлѣ*.
Наложѣмъ го въ кожѣ, турѣмъ го въ
кожѣ, кога нѣкой тяжѣо е бѣтъ. 4) За
синѣжѣрѣ, за желѣза: турѣмъ нѣкого въ
тѣхѣ, окачамъ му гѣ, обковавамъ го съ
тѣхѣ. *Наложѣмъ ми цѣтъ*, обковамъ ми
сѣ синѣжѣрѣ, въ желѣза. 5) Турѣмъ си
шѣпѣжѣ, дрѣхѣ, обличѣмъ; *вѣдѣватѣ*, *на-
дѣватѣ*. *Наложѣмъ си сокаѣ*. *Наложѣмъ
си шапѣжѣ-тѣ*, турѣмъ си ѣ на гла-
вѣ-тѣ.

Станѣа си косѣ отрѣза,
Наложѣ калѣжѣ бѣсанѣтъ,
Обрѣжѣ рѣжѣ баѣчно,
Вѣлѣтъ ми байѣжѣ понѣсе,
И сѣлѣтъ момѣи повѣде,
Че гѣ на войсѣа заведѣ. *Пѣс.*

6) Насаждамъ кокошѣ да луѣи. 7) На-
правѣмъ, надебѣлѣмъ, напластавамъ. *На-
ложѣмъ вѣтъ кѣто битѣлѣтъ про-
сѣкъ*. 8) Бѣжѣ, дѣнѣжѣ, лѣпѣмъ, пѣхѣмъ,
тѣпамъ, вѣсѣкамъ, жѣглѣ, цѣрѣжѣ, мѣшинѣжѣ,
дрѣвѣжѣ; *комѣшѣтъ*, *катѣтъ*, *кокошѣтъ*, *ту-
зѣтъ*, *колотѣтъ*, *костѣлѣтъ*. *Наложѣмъ го
добѣтъ*. *Налагамъ нѣкому грѣба*, наби-
вамъ го; *напѣрѣтъ сѣпѣу*, *наколотѣтъ ко-
му лѣбо горѣ*. *Наложѣ му самѣра*,
наби го, нѣтѣпа го. — *мѣся*, *гл. стр.* и
ѣзѣр. Бывѣмъ **наложѣнъ** по знаменованіе-
то на глагола.

Налѣганіе, *с. сѣр.* отъ **налѣгамъ** и **на-
лѣгаемъ**.

Налѣганица, *с. ж.* Кога наложѣтъ, набижѣтъ
нѣкого; *бой*, *кѣютѣкъ*.

Налѣдѣмъ и **налѣдувамъ** (да сѣ **налѣ-
дѣ**), *гл. об.* Ладѣмъ много, доста; навоз-
вамъ на ладѣжѣ; *накатѣтъся*.

Налѣдх (да ся), *ишь*,—*дился*, *гл. свр.* отъ *налѣдхамся*. Да ся навозк (въ ладыхъ); *накатѣться*.

Налѣзвѣмъ и налѣзувамъ (да налѣзж), *гл. д. 1)* Лазж връху нѣчто, *налѣзвѣмъ*. *Налѣзвѣмъ го ексемици*. 2) Съ лазение на-
дожджамъ; *напыцлювамъ*; *напѣлзывать*. —*мси*, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видж*. Да лазж доста, много, доклѣ могж; да ся напылж. 2) *гл. стр.* Бывамъ налезенъ, *полазвямся*, *напылювамся*.

Налѣзж, *ишь*,—*вилъ*, *гл. свр.* отъ *налѣз-
вамъ*. Да полазж, да напылж — *зентый*,
прич. стр. Полазентый, напылзанный, по-
пылзанный.

Налѣзамъ (да налѣзж), *гл. ср.* Влѣзамъ, *влѣзамъ*, *нагазвѣмъ*.

Дотекла е Рѣда рѣка
И си носи дребный плавуть,
Въвъ плавута малка мома;
Кой налази въ Рѣдх рѣкж
Да пзвѣди малкж момж,
Тѣа е нему прѣво либи. *Пѣс.*

Налѣйвамъ и налѣювамъ (да налѣйж), *гл. д.* Казвѣся за бѣсно кучѣ, за бѣсно живот-
но, кога надѣха нѣкого, та го хване бѣсъ.

Налѣйневѣж, *ишь*,—*вилъ*, *гл. свр.* отъ *на-
лайневѣямъ*. Да намацѣмъ съ лайна, да
улайневж. —*нѣвентый*, *прич. стр.* Нама-
цанный съ лайна, улайневентый.

Налѣйневѣямъ (да налайневѣж), *гл. д.* На-
мацѣвамъ, умацѣвамъ нѣчто съ лайно, улай-
невѣямъ. —*мси*, *гл. стр.* и *возвр.* Бывамъ
налайневенъ, намацѣвамся съ лайна, улай-
невѣямся.

Налѣйневѣямъ, *с. ср.* отъ *налайневѣямъ*.

Налѣмкамъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся лам-
камъ доста, много, колкото ми ся ще.

Налѣмотж (да ся), *ишь*—*тился*, *гл. възвр.*
свр. Да ламотж доста, много, колкото ми
ся ще; да ся наломотж.

***Налѣни**, *с. м. мн. Т.* Налжми.

Налѣнамъ, *гл. свр.* отъ *налѣивамъ*. Да
налопамъ, да ланиж нѣчто много. —*пантый*
прич. стр. Налопанный, лонизанный, лан-
нжанный.

Налѣивамъ и налѣивувамъ (да налѣивамъ),
гл. д. Лопвамъ, ланвамъ брѣзо, брѣзо
нѣчто голѣмо; *налопвамъ*, *навиврамъ*, *уви-
вамъ*, *совамъ*; *лѣпать*, *сѣдѣть*, *пожирѣть*,
поглощѣть.

Врѣзали тѣлѣкы конопци
И сж Стояна спуслижи;
Тамѣмъ ми подж гребѣише,
Сура го лама налана,
Сура ми ламѣ гирѣиска. *Пѣс.*

—*мси*, 1) *гл. възвр.* Нападамъ съ лапа-
не, *налопвамся*, *лапамъ*, *лопамъ* доста, мно-

го, доклѣ могж; *налопнѣться*, *облопнѣться*,
обожирѣться. *Налопася като попсоко
дѣтя на задушницѣж*. 2) *гл. възвр.* На-
учѣвамся да прѣжж, да връшжх нѣчто какъ
да с; *налопвамся*, *нахранѣвамся*; *наметѣ-
ваться*, *набирѣться*, *научѣться*, *зѣимство-
вать отъ другѣхъ*. *Налопался малко
влашкѣж*. *Поналапался французскѣж*, на-
училъ нѣкож и другж думж. 3) *гл. стр.*
Бывамъ налѣпанъ, *налопвамся*.

Налѣиванѣ и налѣивуванѣ, *с. ср.* отъ
налѣивамъ и *налѣиввамся*. Налѣиванѣ.

Налѣйувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
лафувамъ много, доста, доклѣ ми ся ще и
доклѣ могж.

Налѣйж, *сѣмъ*, — *лѣмалъ*, *гл. свр.* отъ *на-
лѣйвамъ*. Да надѣхамъ, да надыхамъ. Да
ся налѣйж, *гл. възвр. свр.* Да лѣж доста,
много, доклѣ ми ся ще, доклѣ могж; *на-
лѣянтся*. —*лѣпантый*, *прич. стр.* Надѣха-
нтый, надыхантый.

Налѣитецъ, *ум. м.* и *налѣитчѣ*, *ум.*
ср. Малѣкъ, младъ налѣитъ.

Налѣитница, *с. ж.* Дюкѣанъ, мѣсто, дѣто
работи налѣитъ.

Налѣитскый, *ска*, *ско*, *пр.* отъ *налѣ-
итъ*.

***Налѣитъ и налѣитицъ**, *с. м. Т.* Кой-
то кове, подковава конѣ и воловы.

Мари сестро Ангелино,
Еа извади врапа коша,
Дѣвѣть годинъ неводено,
Неводено, нековано,
Завѣди го на налѣитъ,
Да ми ковѣтъ врапа коша,
На юнашкж вересѣж. *Пѣс.*

Налѣитница, *с. ж.* Налѣитница.

Налѣ, *с. м.* Въ изреченіе: *не е лудъ налѣ*,
а далѣ.

Налѣвенувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
левенувамъ много, доста, доклѣ ми ся ще;
да ся наергенувамъ, да ся намомувамъ.

Налѣледѣишж, *сѣмъ*,—*дѣсахъ*,—*дѣсалъ*,
гл. д. свр. Да лѣледѣишж много, доста;
исѣятѣть.

Налѣлѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ле-
лѣкамъ доста, много; да ся налѣлѣцамъ, да
ся налѣлѣжж, да ся пѣвайкамъ.

Налѣлѣцамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ле-
лѣцамъ доста, много; да ся налѣлѣкамъ.

Налѣлѣжж (да ся), *ишь*,—*чился*, *гл. възвр.*
свр. Да лѣлѣжж много, доста; да ся налѣ-
лѣкамъ.

Налѣлѣжж (да ся), *ишь*,—*тился*, *гл. възвр.*
свр. Да лѣлѣжж доста, много, доклѣ ми ся
ще, доклѣ могж; да ся налѣлѣжжж, да ся
набрълѣжж, да ся наджомолж.

Налѣсно, *нар.* Отдѣто лесно може да ся до-

стане, наколай. *Тури го налесно, та кога потрѣба, да ся не маеш да го трѣсишь.*

Налеснѣ (да ся), ишь,—нился, *гл. възвр. свр.* Да си посрѣщиш пужды-ты; да ся улесниш.

Налѣтъ, *пр. неизм. Т.* Лошь, мереть, пусть. *Налетъ да е мога стока, пуста остала мона-та стока. — Налетъ да е по-харно, и безъ него може.*

Налѣшнѣ, ишь,—шилъ, *гл. свр.* Съ лешене да настрѣжиш доста, много.

Нали́, *нар.* Нели, дава, дѣвъ, ели, чева, наль, лели, като, та, дплмж; вѣдь. *Нали ти казахъ; да я тебѣ говориль, я же тебѣ говориль. Нали е така, чева е така. Нали сме роднина; да мы родня, вѣдь мы родня. Нали не си слѣпъ, та не видишь; ты же не слѣпой, вѣдь ти не слѣпой, развѣ ты слѣпой, что бы не видѣть. Нали е истина? Неправда ли?*

Налибѣж (да ся), ишь,—бился, *гл. възвр. свр.* Да ся либѣж, да либѣж доста, много, доклѣ ми ся ще; да ся налюбѣж.

Нали́вамъ (да нальѣж), *гл. д. 1)* Пльнѣж, наплънѣмъ сѣдъ съ нѣчто водно; налива́тъ. *Да нальѣмъ еднѣ стомиж водж. Налѣтъ го въ стекло.*

На бѣлъ Дунавъ отишла,
Студнѣ водж нальѣла,
И назадъ ся врънѣла. *Пѣс.*

Налѣлъ двѣ бѣзѣви вино и еднѣ ракиж.

2) Чрънѣж, почрънѣвамъ, начрънѣвамъ; черпѣтъ. *Да нальѣмъ водж отъ кладенеца.*

3) Наточвамъ. *Наливай, Недо, да пие дѣдо. Каквѣто си чашѣж брату си нальѣлъ, такава ще ся падне и на твоа дѣлъ.*

4) Заливамъ, поливамъ. *Налива ме-хлеж на ранѣ-тѣ. Откакъ ми отровилъ сръдце-то, зель да налива лѣкъ на него.* 5) Изливамъ, пзкѣлѣшавамъ много, доста. *Налѣлъ двѣ окѣ свѣци. — мѣя, гл. възвр. 1)*

За плодове-ты: наплънѣмъ ся сокъ; водяи́тъ. *Да повали дѣждъ да ся нальѣ жито-то, грозде-то.* 2) За животно: надебѣлѣвамъ, тлѣстѣж, наплънѣмъ ся, накрѣвѣвамъ ся; жи́рътъ, тучи́тъ. *Конѣ-тъ ся е нальѣлъ.* 3) Пнѣж много. *Наливася съ вино, съ водж. — Налѣ-ж му сѣ очи-тъ, наплънѣхъ му ся съ слѣзы, дойде му до плачь. — Налива ми ся сръдце-то, става ми тяжко, мѣчно.*

Буйна ся гора развива,
Майци ел сръдце налива,
Че Стоанъ безъ кiarъ останѣ. *Пѣс.*

Нали́вание, *с. ср.* отъ нали́вамъ и нали́вамъ ся.

Нали́вникъ, *с. ж.* Лѣса, цѣдилка, ставилка

на улѣй за да задрѣжа боклукъ да не отива въ цифуна.

Нали́врѣж (да ся), ишь,—рился, *гл. възвр. свр.* Да ся ливрѣж доста, много, доклѣ ми ся ще; да ся нагаврѣж, да ся наплѣзж.

Нали́гавѣж, ишь,—вилъ, *гл. свр.* отъ нали́гавѣмъ. Да намацамъ съ лигы, да улигавѣж, да наплюнчѣж; намуслитъ, намусоблитъ. — *венѣтъ, прич. стр.* Намацаи́тъ съ лигы, улигавѣи́тъ, наплюнчѣи́тъ; намусленнѣж, намусобленнѣж.

Нали́гавѣмъ (да нали́гавѣж), *гл. д.* Намацавамъ, нацапѣвамъ, намокровѣмъ нѣчто съ лигы, наплюнчѣвамъ; намусливать, наслюнивать. *Налигавилъ ся като малко дѣтъ. — мѣя, 1) гл. възвр.* Лигавѣж доста, много.

2) *гл. стр. п възвр.* Бывамъ налигавѣнъ; намацавамъ ся, нацапѣвамъ ся, намокровѣмъ ся съ лигы, наплюнчѣвамъ ся; намусливаться, наслюниваться.

Нали́гавѣние, *с. ср.* отъ нали́гавѣмъ.

Нали́жѣж (да ся), ешь,—лизахся, — лизался, 1) *гл. свр.* отъ нали́зѣвамъ. Да ся напѣж, да ся накѣтъж, да ся нажюлѣж, да ся накадѣж, да ся наклѣвѣж, да ся наклѣнѣкамъ, да ся налюхамъ, да ся наплюскамъ, да ся напукамъ, да ся нарѣжѣж, да ся насвѣткамъ, да ся насмучѣж, да ся напукамъ, да ся нацѣдѣж; нарѣзаться, насосаться, назюзиться. 2) *гл. възвр. свр.* Да лижѣж доста, много, доклѣ ми ся лиже. — *лизаи́тъ, прич. стр.* Пинаи́тъ, напѣи́тъ, нажюленѣтъ, накаденѣи́тъ, и проч.

Нали́зѣвамъ и нали́зувамъ (да ся нали́жѣж), *гл. об.* Напѣвамъ много, нажюлѣвамъ ся, накадѣвамъ ся, наклѣвѣвамъ ся, наклѣнѣвамъ ся, напукѣвамъ ся, наплюсѣвамъ ся, напукѣвамъ ся, нарѣзѣвамъ ся, насвѣтѣвамъ ся, насмукѣвамъ ся, напукѣвамъ ся, нацѣдѣвамъ ся; насѣсываться. *Нализалъ ся като копачъ. Нализалъ ся мртѣвъ пинажъ.*

Нали́зѣвание и нали́зувание, *с. ср.* отъ нали́зѣвамъ.

Нали́ламъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся лиламъ много, доста, доклѣ ми ся лила; да ся налюлѣж.

Нали́ма, *с. ж.* Изработена коприна.

На высокъ чердакъ да сѣдишь,
Бѣлѣхъ налимѣж да придешь,
Ибриши́мъ конци да сучеши. *Пѣс.*

Нали́тамъ (да нальѣтъ), *гл. ср. 1)* Спуцамъ ся, врѣгамъ ся, отивамъ възъ нѣкого, възъ нѣчто, нальѣтавамъ; кидаться, пакѣдываться, бросаться на что, нападѣтъ, налетѣтъ. *Кучѣ-то не налита на чловежъ.* 2) Отива ми око-то на нѣчто, иска ми ся много. *Стоанъ налита на пиение, на бой. Налитѣтъ като мужѣ на*

дѣждѣ. 3) Загѣгамъ, нагѣгамъ, радѣ, заста-
ямъ, настаіамъ, зарадіавамъ, грѣжѣся;
старѣяся, хлопотѣтъ, пѣчѣся, пенѣся.
*Налита за Пвана. Налита за тѣмъ
работѣ.*

Налѣтаніе, с. ср. отъ налѣтамъ.

Налѣчіамъ, гл. ср. Приличамъ, личѣ, до-
карвамъ, мѣзамъ; битъ похѣжимъ. *Нали-
ча на бацѣ си. Не налѣча на него.*

Налѣчаніе, с. ср. отъ налѣчіамъ.

Налишѣкъ (да ся), ишь, — шѣлся, гл. вѣзвр.
свр. Да лишѣ колкото могѣ, колкото ми
ся ще.

Налиѡвамъ (да налѣж), гл. д. Нападамъ,
нагѣгамъ, нагѣгнувамъ нѣкого, нѣчто. *Нали-
нѣж го като мравѣ.*

Налиѡваніе, с. ср. отъ налиѡвамъ.

Налиж, етъ, — нѣлъ, гл. свр. отъ наліѡ-
вамъ. Да нападѣж, да нагѣнѣж, да натиснѣж,
да нагѣнѣж. — нѣтъ, прич. стр. Напад-
нѣтъ, нагѣнѣтъ, натиснѣтъ, нагѣ-
нѣтъ.

Нало, сѣжѣ. Нѣ.

Не мой прѣкъвѣ да градимъ
Все отъ сребро и отъ злато,
Наше царство достаѣжло,
Турско царство настанѣжло,
Та кѣтъ прѣкъвѣ разтурити,
Отъ сребро кѣтъ сѣдѣа кова,
Отъ злато кѣтъ юзѣти лѣти,
Нало прѣкъвѣ да сградимъ,
Отъ бѣлъ камѣкъ и отъ мермеръ,
Бѣла вара, жѣтъ земѣж. *Пѣс.*

Налѡвѣж, ишь, — вѣлъ, гл. свр. отъ нало-
вѣвамъ и налѡвѣамъ. Да нахванѣж, да
науловѣж; наловѣтъ. — вѣтъ, прич. стр.
Нахванѣтъ, науловѣтъ; наловѣнный.

Налѡвѣвамъ (да наловѣж), гл. д. Нала-
вамъ, улавѣамъ, хващамъ много, доста; на-
лѡвливать. *Налѡвѣжъ рыбѣж. — мѣя, 1)
гл. вѣ. Хващамъся, ловимъся единъ за другъ.
Налѡвѣтъся момѣци, момѣ, та валѡ-
лѣтъ крышо хоро. 2) гл. вѣзвр. само
въ свр. видѣ. Да лѡвѣж колкото могѣ, кол-
кото ми ся ще; наловѣтъся. 3) гл. стр.
Бывамъ наловѣнъ; налѡвливать.*

Налѡвѣваніе, с. ср. отъ наловѣвамъ.

Налѡтъ, с. ж. мн. Гр. отъ аналѡтъ.
Въ прѣкъвѣ подставка, за да ся турѣтъ на
нежъ книгѣ-тъ, кога ся чете; аналѡгѣй,
налѡй.

Налѡжвамъ и налѡжювамъ (да налѡжѣж),
гл. д. Нагагамъ.

Налѡжваніе и налѡжюваніе, с. ср. отъ
налѡжвамъ. Нагаганіе.

Налѡжѣка, с. ж. Това что ся носи на главѣ
като шѡпѣж, забрадѣж и др. т.; головѡй
убѡръ.

Налѡжѣникъ, с. ж. Качѡмакъ разплесканъ

на петурѣ съ сѣрене и масло помеждѣ
имъ; прѣложѣникъ.

Налѡжѣничѣ, ум. ср. отъ налѡжѣникъ.

Налѡжѣж, ишь, — жѣлъ, гл. свр. отъ на-
лѣгамъ и налѡжвамъ. — женѣтъ, прич.
стр. 1) Нарѣденѣтъ, надѣленѣтъ на пе-
турѣ, на листѣ. 2) За болѣж, на коѣто е
турѣжѣ лапа или друго нѣчто. 3) Наѣ-
тъ, наѣненѣтъ, натупанѣтъ, наврасканѣтъ
и проч.

Налѡкамъ, гл. свр. отъ налѡжвамъ. Да
наѡчѣж. — канѣтъ, прич. стр. Налѡченѣтъ.
Налѡжвамъ и налѡжувамъ (да налѡкамъ),
гл. д. Наѡчвамъ.

Налѡжѣж, ишь, — вѣлъ, гл. свр. отъ на-
лѡжвамъ. Да направѣж нѣчто на лѡжѣ.
— венѣтъ, прич. стр. Направѣтъ на
лѡжѣ.

Налѡжѣнамъ (да налѡжѣж), гл. д. Напра-
вамъ нѣчто на лѡжѣ, на транѣпѣжѣ. *По-
рой-тъ налѡжѣтъ пѣтъ. — мѣя, гл. стр.
и вѣзвр. Бывамъ налѡжѣнъ, ставамъ на
лѡжѣ.*

Налѡжѣваніе, с. ср. отъ налѡжѣнамъ.

Налѡмѡтъж (да ся), ишь, — тѣлся, гл. вѣзвр.
свр. Да лѡмѡтъж доста, колкото могѣ, кол-
кото ми ся ще, да ся налѡмѡтъж, да ся на-
дѡмѡмѣж, да ся налѡмѡмѣж, да ся налѡмѡмѣж,
да ся налѡмѡмѣж.

Налѡмѣж ишь, — мѣлъ, гл. свр. отъ нало-
мѣвамъ. Да наѡмѣж, да наѡмѣж, да на-
крѣмѣж. — мѣтъ, прич. стр. Наѡмѣнѣтъ,
наѡмѣнѣтъ, накрѣмѣнѣтъ.

Налѡмѣвамъ (да налѡмѣж), гл. д. Лѡмѣж
много, доста, колкото трѣба; наѡмѣвамъ,
наѡмѣвамъ, накрѣмѣвамъ. — мѣя, 1) гл.
вѣзвр. само въ свр. видѣ. Да лѡмѣж доста,
колкото могѣ, колкото ми ся ще. 2) гл.
стр. и вѣзвр. Бывамъ налѡмѣнъ; наѡмѣ-
вамъ, наѡмѣвамъ, накрѣмѣвамъ.

Налѡмѣваніе, с. ср. отъ налѡмѣвамъ.

Налѡпанамъ, гл. свр. отъ налѡпанамъ. Да
налѡпанамъ, да налѡпанамъ. — панѣтъ, прич.
стр. Налѡпанѣтъ, налѡпанѣтъ.

Налѡпанамъ и налѡпанувамъ (да налѡпанамъ),
гл. д. Налѡпанамъ.

Налѡпаніе и налѡпануваніе, с. ср. отъ
налѡпанамъ. Налѡпаніе.

Налѡчѣвамъ и налѡчювамъ (да налѡчѣж),
гл. д. Налѡчвамъ, лѡчѣж отъ нѣчто, та го
омѣрѣвамъ; налѡчѣтъ. *Кѡтка-та налѡчи
мѣтъ-то. — мѣя, гл. вѣзвр. Наѡчѣмъся,
наѡчѣмъся съ лѡчѣне; налѡчѣтъся.*

Налѡчѣваніе и налѡчюваніе, с. ср. отъ
налѡчѣвамъ и налѡчѣвамъ.

Налѡчѣж, ишь, — чѣлъ, гл. свр. отъ на-
лѡчѣвамъ. Да налѡчѣж. — чѣнѣтъ, прич.
стр. Омѣренѣтъ съ лѡчѣне, налѡчѣнѣтъ.

взотыкѣться. 2) гл. стр. Бывамъ налѣз-
нхѣть.

Налѣзваніе и налѣзнуваніе, с. ср. отъ
налѣзвѣмъ.

Налѣзѣнѣ, ешь, — нхѣть, гл. сѣр. отъ на-
лѣзвѣмъ и налѣзнувѣмъ. Да натѣкѣнѣ,
да набодѣнѣ; натѣкнѣть, взоткнѣть. — нхѣ-
тый, прич. стр. Натѣкѣнѣтый, натѣкѣнѣ-
тый, набодѣнѣтый; натѣкнѣтый, взоткнѣ-
тый.

Налѣзітамъ (да ся), гл. вѣзѣр. сѣр. Да лы-
тамъ много, доста, колкото ми ся ще, докѣ
могѣ; да ся налутамъ.

Налѣво, нар. На лѣвѣ-тѣх, на-камъ лѣвѣ-тѣх
странѣ; налѣво. *Дръжте налѣво.*

Налѣгамъ (да налѣгѣх, налѣгвѣмъ, налѣг-
нувѣмъ), гл. д. 1) Натискаемъ, притискаемъ;
давить. *Налѣгай да не шавре. Налѣг-
ни врата-та да не отѣвѣмъ. Налѣг-
ни го съ калѣжѣ.* 2) Натискаемъ, бастис-
ваемъ, крѣтѣх да влѣзѣх нѣйдѣ спломъ; на-
падать. *У Стояновѣ поцѣсъ налѣгали
оберничи.* 3) Нападаемъ, нагнѣваемъ, врѣхлѣ-
таваемъ, навѣждаемъ; нападать. *Налѣгнѣ-
ли ги хайдути. Налѣгнѣли ги влѣци.
Налѣгнѣли ги вѣшки.* 4) Постигаемъ; по-
стигать. *Налѣгнѣло го зло. Налѣгнѣ-
ла го сиромашина, налѣгнѣла го нево-
ла. Налѣгнѣла го болѣсть, старость.* 5) Одо-
лѣваемъ; одолѣвать. *Налѣгнѣлѣ
го сѣмѣ.* 6) Настоиваемъ за нѣчто да стане,
заставѣмъ, залѣгамъ, радѣ; настаивать,
старѣться. *Налѣгамъ да си изградимъ
училище. Налѣгамъ да оженимъ Бока-
на.* 7) Натискаемъ нѣкого да направи нѣч-
то, паспрѣчимъ; заставляемъ, принуждаемъ.
Налѣгамъ го да си плати дѣла. 8)
Давамъ нѣкому пб-малко, побивѣмъ.

Два сѣх брата дѣлѣ дѣлили,
Пб-малкѣна надѣснѣли,
Пб-старѣна налѣгнѣли. *Пѣс.*

—мѣя, гл. стр. Бывамъ налѣгнѣть по
знаменованіе-то на глагола. — *Налѣгай
си парцалѣ-тѣх, стой мирѣнѣ, мирувай.*
— *Налѣгнѣли го дѣца, добылѣ много
дѣца, на не може да ги глѣда.*

Налѣгѣмъ, гл. сѣр. сѣр. въ мн. ч. Да лѣг-
нѣмъ мнозина. *Налѣгали като биволѣ
въ тѣмѣх.*

Налѣганіе и налѣгнуваніе, с. ср. отъ
налѣгамъ и налѣгнувѣмъ.

Налѣгвѣмъ, гл. мн-кр. отъ налѣгамъ.

Налѣгнувѣмъ, гл. уч. отъ налѣгамъ.

Налѣгѣнѣ, ешь, — нхѣть, гл. сѣр. отъ на-
лѣгамъ и налѣгнувѣмъ.

Налѣжито, нар. Казвѣся въ пѣсѣнь за ко-
пие-то на Марко Кралевѣтый, посено по-
лѣгато:

Марко иде отъ горѣ зеленѣх,
Сестра му Марѣна отъ водѣ студѣнѣх,
Та му вели, вели хѣмъ говори:
Варай, брато, милѣй брато,
Чѣ си тояко кахѣрѣна,
Буйно копѣ налѣжито носишь,
Самурѣ калпакъ надѣ очѣ-тѣ?

Налѣжѣжѣ (да ся), нѣшь—жѣлѣся, гл. вѣзѣр.
сѣр. Да лѣжѣх доста, много, колкото ми
ся ще, докѣлѣ могѣ.

Налѣзѣх, ешь, — залѣх, гл. сѣр. отъ налѣ-
зіамъ. Да влѣзѣх, да нагазѣх.

Налѣлѣжѣ (да ся), ешь, — лѣлѣся, и

Налѣлѣгамъ (да ся) и

Налѣлѣамъ (да ся), гл. вѣзѣр. сѣр. Да ся
лѣлѣжѣ, да ся лѣлѣгамъ, да ся лѣлѣамъ до
волѣх; да ся налѣлѣжѣ, да ся налѣлѣгамъ.

Налѣлѣваемъ и налѣлѣнувѣмъ (да налѣлѣнѣх),
гл. сѣр. Олѣлѣваемъ, залѣлѣваемъ, налѣлѣваемъ
на нѣчто; налѣлѣать, навѣзѣать. *Налѣлѣнѣ-
лѣй; налѣлѣлѣй.*

Налѣлѣнѣх, ешь, — нхѣть, гл. сѣр. отъ на-
лѣлѣваемъ; налѣлѣнѣть, налѣнѣть.

Налѣлѣнѣжѣ, нѣшь, — нѣлѣх, гл. сѣр. отъ налѣ-
лѣваемъ и налѣлѣамъ. Да залѣлѣх, да
прилѣлѣх; налѣлѣнѣть, наклѣлѣть. — нѣлѣтый,
прич. стр. Залѣлѣнѣтый, прилѣлѣнѣтый на
нѣчто; налѣлѣлѣнѣтый, наклѣлѣлѣнѣтый.

Налѣлѣивѣмъ и налѣлѣивѣмъ (да налѣлѣнѣх),
гл. д. Лѣлѣивѣмъ, залѣлѣивѣмъ, прилѣлѣивѣмъ
нѣчто много, съ лѣлѣивѣне наготѣвѣваемъ; на-
лѣлѣивѣвать, налѣлѣивѣть, наклѣлѣивѣть.

Тогѣва станѣх младѣ Йованѣх,
Та си е хвалѣлѣх Калинѣх,
Сѣх черѣнѣх ѣх катранѣх намаза,
Сѣх бѣлѣх ѣх памукѣх налѣлѣи,
Та па ѣх младѣх запали,
Та имѣ е три дни свѣтила. *Пѣс.*

— мѣя, 1) гл. вѣзѣр. Залѣлѣивѣмъ на
нѣчто, налѣлѣивѣмъ, налѣлѣивѣмъ; налѣлѣивѣть,
навѣзѣать. *Налѣлѣилися като мужѣх.* 2)
гл. стр. Бывамъ налѣлѣивѣнѣ; налѣлѣивѣ-
ваться, налѣлѣивѣться, наклѣлѣивѣваться.

Налѣлѣивѣаніе и налѣлѣивѣаніе, с. ср. отъ
налѣлѣивѣамъ и налѣлѣивѣамъ.

Налѣлѣитѣце, с. ср. Кога чловѣкѣх налѣлѣи на
нѣчто зло или кога го споелѣти нѣчто зло;
напасть, изкушение, бѣда. *Нападѣх на
ло налѣлѣитѣце, споелѣтъ го нѣчто зло;
попасть на бѣду.*

Налѣлѣитѣтый, —тѣнѣх и —тѣнѣх, —тѣна, —тѣно,
пр. Лютый, злѣй, врѣлѣй, лошѣй, лошѣнѣ-
вый; лѣлѣй, жестокѣй, злой, грѣбѣлѣй.
Налѣлѣитѣх чловѣкѣх.

Налѣлѣтѣвѣмъ (да ся), гл. вѣзѣр. сѣр. Да лѣ-
тѣвѣмъ доста, доволѣх.

Налѣлѣтѣх, нѣшь, — тѣлѣх, гл. сѣр. отъ налѣ-
тѣвѣмъ и налѣтѣамъ. 1) Да ся спуслѣх,
да ся врѣлѣх вѣзѣх нѣчто; налетѣть, кѣ-

нуться, накинуться, броситься, напасть. 2) Да нападиж, да сполѣтж, да ся натыкиж на нѣчто. 3) Да надомдемъ; налетѣть. 4) Да залѣгнж, да налѣгнж, да застанж, да настож за нѣчто; постараться, похлопотать.

НАЛѢТѢВАМЪ (да налѣтѣ), *гл. ср.* 1) Налитамъ; бросаться, кидаться. 2) За птицы, и друго, что лѣти: надхождамъ, долѣтѣвамы много; **налетѣть**. *Налѣтѣхъ зарвани.* 3) Нападамъ, наскоквामъ, врѣхлѣтѣвамъ, натыквामся, натѣквामся, сполитамъ, дохождамъ безъ да щѣ възъ нѣчто, при нѣчто; **натыкѣтся**. *Каю врьѣтѣмъ изъ пѣтки, налѣтѣмъ на хайдуци.*

Кога Татари дойдохъ,
У насъ на конакъ паднахъ,
Та зехъ мене сиромыхъ,
Та мя на коня качихъ;
Азе отъ коня отлитахъ,
На кыткъ стрѣлы налитахъ
И на два ножа ханджара. *Пѣс.*

Палѣтѣваніе, с. ср. отъ палѣтѣвамь. Палѣтаніе.

Наѣшѣхъ, ѣше, — шѣхъ, *гл. свр.* отъ на-
лѣшѣвамъ. Да направѣхъ на лѣхы. — шѣ-
нѣй, *прич. стр.* Направенѣй на лѣхы.

Налѣшывамъ (да налѣшѣ), гл. д. Напр-
вамъ нѣчто на лѣхы. *Разкопае дѣлобоко*
земь-тѣ, уравни ѣ, на ѣ налѣши.
—мѣя, гл. стр. Бывамъ налѣшенъ.

Налѣшѣваніе, *с. ср.* отъ налѣшѣвамъ.
Налѣжъ, ешь, — лѣлъ и — лѣлалъ, *гл. свр*
отъ налѣвамъ. 1) Да налѣжъ съ водно
нѣчто; налѣть. 2) Да излѣжъ, да излѣжъ
много; налѣть. — лѣжый, — лѣтый и —
лѣжаный, *прим. стр.* 1) Напѣженный съ
водно нѣчто; налѣть. 2) Пѣжый, напѣ-
женный, сочный, кровеный, дебелий.

Наліобѣхъ (да ся), ншѣхъ, — бился, *гл. взвр.*
свр. Да любѣхъ доста, довольнѣхъ; да ся на-
любѣхъ, да ся наобычнѣхъ, да ся надрагу-
вахъ.

Налюбѣжъ (да ся), ешь, —лѣлся, *гл. возвр.*
свр. Да ся любѣмъ довольжъ; да ся налю-
бамъ, да ся налѣбѣжъ, да ся налѣбѣнямъ,
да ся налѣбамъ; навачатѣся.

Налюлюмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
люлюмъ доволѣхъ, да ся налюлюхъ.

Налюскамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
напыхъ, да ся навръгамъ, да ся налюхамъ,
да ся наклеякамъ, да ся наклепж, да ся
накльвж, да ся наклеюкамъ, да ся накъйтж,
да ся нажюль, да ся нагадж, да ся на-
лижж, да ся намѣтамъ, да еж наплюскамъ,
да ся напукамъ, да ся нарѣжж, да ся на-
свѣтжамъ, да ся насмучж, да ся натыкамъ,
да ся нахлюскамъ, да ся нацукамъ, да ся

нацѣдѣ, да ся нацѣпѣ; насосѣться, набу-
ликѣться, напѣться пѣянымъ.

Налютѣнный, нѣ, на, по, *пр.* Разлутенный, лутый, ладосанный; гнѣвный. — *по, нар.* Разлутено, луте, ладосано; гнѣвно.

Налютѣвамъ (да налютѣ), *гл. ср.* Прилю-
тѣвамъ, залютѣвамъ, лютѣ малко, докарвамъ
налюто. *Пиперкы-ты налютѣвать.*

Налютѣ, ѣшь, — тѣлъ, *гл. ср. свр.* отъ
налютѣвамь. Да прилютѣ, да залютѣ
малко.

Налютѣ (да ся), **ишь**, — **тился**, *гл. възвр.*
свр. Да станѣ лютѣ, надосанѣ; да ся раз-
лютѣ, да ся надосамѣ; разгнѣваться, разъя-
ряться.

Дойде кова, дойде лѣпо врѣмя,
Да ми канить кытены сватовы;
Поканило открай докрай земь,
А неговѣ внуковѣ не каниль;
Тие ми ся мощиѣ налютили. *Пѣс.*

Наліо́хамь (да ся), *гл. свр.* отъ наліо́х-
вамся. Ла ся налюска́мь.

Налюхвася (да ся налюхамь), гл. об.
Напивася, нализвася.

Наліюшкамъ (да ся) *гл. възвр. свр.* Да ся
люшкамъ довољж; да ся налюѣжъ.

*Налѣмъ, с. м. Т. Лалѣмъ, дръвяна обув-
ка за жены за ходене по кално; родъ
жѣнскоѣ дръвяноѣ обувѣ.

Намагáнжъ, ишь,—нйль, *гл. д. свр.* Да
набъкъ, да набъскамъ, да набъхтъ, да на
дънъкъ, да надънкамъ, да нажюль, да на
желъкъ, да наложъкъ, да налукамъ, да налу
къ, да намлатъ, да намъшпнъкъ, да напе
ржъ, да напраскамъ, да напухамъ, да нату
памъ, да начешъ. —*цепный, прич. стр.*
Набитый, наблъсканый и проч.

Нама́зъжж, ешь,—**мазахъ**, —**залъ**, *гл. свр.*
отъ нама́зывать; нама́зать, наса́лнить, оса́-
лнить, обма́слить. — **мазаныйй**, *прич. стр.*
Натръкантый, намацантый съ вѣчто мазно;
намазаннный, наса́ленный, оса́ленный, об-
ма́сленный.

Нама́зывать и нама́зывать (да нама́жѣ),
гл. д. Натрѣкывать, намацывать, наплескывать
съ пѣчто мазно, съ катранъ, съ лой, съ
масло; нама́зывать, наса́ливать, выса́ли-
вать, оса́ливать, нама́сливать, обжа́сливать.
*Намажи кола-та да не скръцать. На-
мазала си лице-то съ бѣлыло и черви-
ло. — жся, гл. стр. и възвр.* Бывать на-
мазанъ, натрѣкываея, намацываея, уца́пыва-
ея съ пѣчто мазно; нама́зываея, наса́-
ливаея, выса́ливаея, оса́ливаея, на-
ма́сливаея, обжа́сливаея. — *Да на-
мажеми кола-та, да дадемъ пѣчто, та да
ея сврѣши работа-та. Намажи колеса-та,
да не скръцать кола-та. — Цлюй ми*

на ржжж-тж, да ти намажж очи-ты.
Келжвжй, кога найде масло, намаже
прѣѣ главж-тж си.

Нама́зване и **нама́зуване**, с. ср. отъ **нама́звань**.

Нама́лко, нар. Насмалко, още малко и . . .
Погнжжз гж влжж и намалко цѣлж да
гж стигне да гж разжжса.

Намалѣвань (да намалѣж), гл. ср. Ста-
вань по-малѣж, смалавамся; малѣть,
уменьшаться, умалиться. *День-тж нама-
лѣва*, станж по-кжсь. *Вода-та намалѣва*,
спада; пѣзиться.

Намалѣване, с. ср. отъ **намалѣвань**.

Намалѣж, ешь,—лѣлж, гл. свр. отъ на-
малѣвань. Да ся смалж, да ся намалж.

Намалѣж, ишь,—лѣлж, гл. свр. отъ нама-
лѣвань. Да направж по-малѣж, да сма-
лж, да умалж; уменьшѣть, умалить.
—лѣлжй, прич. стр. Смаленжй, умале-
нжй; уменьшѣнный, умаленный.

Намалѣвань (да намалѣж), гл. д. Напра-
вань нѣчто да стане по-малко, смалавамъ,
умалавамъ; уменьшѣть, умалить. — мся,
гл. взвр. и стр. Ставань по-малѣж, на-
малѣвань, бывамъ намаленъ; смалавамся,
умалавамся; уменьшѣться, умалиться.

Намалѣване, с. ср. отъ **намалѣвань** и
намалѣвань.

Нама́звань и **нама́зувань** (да нама́жж),
гл. д. Намамажь: 1) Съ мамене повѣ-
вань нѣчто, нѣкого; примаввань, мамж,
подмамвань, измамвань; примѣнивать.

Едно момча лудъ делива
Ни сѣднува, ни сборува,
И вѣвъ Калж поглѣднува,
И съсь ржжж намамнува,
И съсь око намигнува,
И съсь уста ѣ сборува:
Хайде Кале, да бѣгамъ! Пѣс.

2) Примаввань много, доста; нама́нивать.
— мся, гл. стр. Бывамъ намамень, при-
мамвамся, измамвамся, подмамвамся; при-
мѣниваться.

Нама́зване и **нама́зуване**, с. ср. отъ **нама́звань**.

Намамѣлж (да ся), ишь, — лился, гл.
взвр. свр. Да мамолж доста, доволж; да
ся наджомолж, да ся наблѣболж, да ся на-
брѣболж, да ся налѣпетж.

Нама́мж, ишь,—милж, гл. свр. отъ на-
ма́мвань и нама́мвань. 1) Да примамж,
да измамж, да подмамж; примѣнить. 2)
Да примамж много; нама́нѣть. — мѣлжй,
прич. стр. Примѣненжй, измѣненжй, под-
мѣненжй; примѣненный.

Нама́мвань (да нама́мж), гл. д. Намам-
вань.

Нама́мване, с. ср. отъ **нама́мвань**. Намам-
вань.

Нама́рена, нар. На маренъ, поврага, павра-
га, добрага; къ чѣрту. *Намарена иди,
та да ся не върнешь!*

Намастѣж, ишь,—стѣлж, гл. свр. отъ на-
мастѣвань. Да намѣстж, да набагрж, да
набойдѣнж, да навапсамъ; накрѣсѣть. —
стѣлжй, прич. стр. Намѣстенжй, набагре-
нжй, набойдисанжй, навапсанжй; накрѣ-
шенный.

Намастѣвань (да намастѣж), гл. д. Мастж
много, доста, наготвьамъ съ мамене много;
намѣстивамъ, набагрювамъ, набойдисвамъ,
навапсувамъ; накрѣшивать. — мся, гл. стр.
и взвр. Бывамъ намастенъ, намѣстивамся,
набагрювамся, набойдисивамся, навапсувамся;
накрѣшиваться.

Намастѣване, с. ср. отъ **намастѣвань**.

Нама́хамъ, гл. свр. отъ нама́хвань. Да
напрядж на махалжж.—ханжй, прич. стр.
Напряденжй на махалжж.

Нама́хамъ (да ся), гл. взвр. свр. Да ма-
хамъ доста, доволж; намаха́ться.

Нама́хвань и **нама́хувань** (да нама́хамъ),
гл. д. Напридамъ на махалжж. — мся, гл.
стр. Бывамъ намаханъ.

Нама́хвань и **нама́хнувань** (да нама́хж),
гл. ср. 1) Замѣрвань, засуквань да ударж,
замахвань; замѣхиваться.

Излѣгся войвода-та,
И даде ѣ острж сабж,
Та намахж и прѣсѣче
Дребенъ синджиръ отъ ржцѣ-то. Пѣс.

2) Съ главж, съ ржжж махамъ, климамъ
нѣкому за нѣчто; кивѣть, маха́ть.

Кали има прыны очи
Како грозѣ Каменѣолско . . .
Едно момча Гялѣ Гялѣничя,
Ни сѣдувать, ни сбировать,
А вѣвъ Калж поглѣдувать,
И съ главж надрѣдувать,
И съсь ржжж намахнувать. Пѣс.

Нама́хване и **нама́хуване**, с. ср. отъ
нама́хвань и **нама́хувань**. (Напридамъ
на махалжж).

Нама́хване и **нама́хнуване**, с. ср. отъ
нама́хвань и **нама́хнувань**. (Замахвань).

Нама́хж, ешь,—нжлж, гл. свр. отъ на-
ма́хвань и нама́хнувань. 1) Да замах-
нж, да замѣрж, да засучж да ударж; за-
махну́ться. 2) Да махж, да климж, да
кымж съ главж, съ ржжж; махну́ть,
кивну́ть.

Нама́цань, гл. свр. отъ нама́цань. Да
нацапанъ, да наплескамъ, да намачкамъ, да
намажж, да накаламъ, да умацанъ; нама-
ра́ть. —цанжй, прич. стр. Нацапанжй,
наплесканжй, намачканжй, намазанжй, на-

калантый, умацантый; нама́раний, зама́-
ранный.

Нама́цвамь и нама́цувамь (да нама́цамь),
гл. д. Замацвамь, умацвамь, нацацвамь,
уплесквамь, наплесквамь, накалвамь, намаз-
вамь, намацквамь; нама́рывать, зама́ры-
вать. *Намацалъ си дрѣж-тъ съ кат-
ранъ. — мся, гл. стр. и өзвер.* Бывамь
намацантъ, мацамь себе сп; замацвамся,
умацвамся, нацацвамся и проч.; нама́рывать-
тся, зама́рываться.

Нама́цваніе и нама́цуваніе, с. ср. отъ
нама́цвамь.

Нама́чкамь, гл. ср. отъ нама́чквамь. 1)
Да мацкамь доста, много; да нагмечкамь,
да нагмечъ, да нагнетъ; нама́ть. 2) Да
набръкамь, да насбиъ, да насджюркамь; на-
ма́ть. 3) Да намацамь; нама́рять, зама́-
рять. 4) Да намажъ; нама́зать. — *калтый, прич. стр.* 1) Нагмечкантый, нагмечентый,
нагнетеный; нама́тый. 2) Набръкантый,
набитый, насджюркантый; нама́тый. 3)
Намацантый; нама́раний, зама́раний. 4)
Намазантый; нама́занный.

Нама́чквамь и нама́чкувамь (да нама́ч-
камь), гл. д. 1) Смацквамь доста, много;
нагмечквамь, нагмечамь, нагнитамь; нами-
на́ть. 2) Съ мацканіе наготовлювамь, набрък-
вамь, наджюрквамь; намина́ть. 3) Намац-
вамь, умацвамь; нама́рывать, зама́рывать.
4) Намазвамь; нама́зывать.

Хватѣте ъ Момчюлицъ младъ,
Что прѣдаде своа стопана,
Кренѣте ъ, запрѣтайте ъ,
Закопайте дори до колѣна,
Намачкайте лоа и катрана,
Огнь дайте отъ русы-ты кости,
Изгорите вакъж биханиж. *Пѣс.*

— мся, гл. стр. и өзвер. Бывамь намач-
канъ по знаменованіе-то на глагола; нами-
на́ться, нама́рываться, зама́рываться, на-
ма́зываться.

Нама́чкваніе и нама́чкуваніе, с. ср. отъ
нама́чквамь.

Нама́ж (да ся), ешь, — ма́лся, гл. өзвер.
свр. Да ся мажъ доста, довољъ.

Намдарджина и намд́ръ, с. м. Т. Про-
чутый; извѣстный, прославленный.

Намеза́тъ, като нар. в. меза́тъ.

Намѣлвамь и намѣлювамь (да намѣлжъ),
гл. мн-кр. отъ нами́ламь.

Намѣлжъ, ешь, — млѣхъ, — млѣлъ, гл. ср.
отъ нами́ламь. Да умелжъ, да смелжъ доста,
много; перемолѣтъ. — *млѣнтый, прич. стр.* Смѣлантый, умѣлантый; перемѣлотый.

Наметжъ, ешь, — мѣтохъ, — мѣлъ, гл. ср.
отъ нами́тамь. Да сметжъ, да приметжъ мно-
го нѣйдъ; намести. — *тѣнтый, прич. стр.*

Сметентый, приметентый нѣйдъ; наметѣн-
ный.

Намешини́ж, ишь, — пиль, и

Намешіжъ, ишь, — шиль, гл. д. свр. Да
мешжъ, да мешини́ж много, доста; да наби́ж,
да навраскамь, да набльскамь, да наложжъ,
да налупкамь, да напухамь, да начешжъ.
— *шинѣнтый и — шѣнтый, прич. стр.*
Набитый, наврасканый и проч.

Нами́гамь (нами́гвамь, да нами́гжъ, на-
ми́гнувамь), гл. ср. Съ миганіе климамь
нѣкому за нѣчто, давамь му съ очи знакъ,
мигамь; мигать, перемигиваться, подми-
гивать. *Ако намигнешъ, цѣтъ ти на-
мигнѣтъ. Кой тя видѣ, чѣ намигаешъ
въ тъмниж-тъ.*

Нами́ганіе, с. ср. отъ нами́гамь.

Нами́гвамь, гл. мн-кр. отъ нами́гамь.

Нами́гнувамь, гл. уч. отъ нами́гнжъ.

Нами́гжъ, ешь, — жѣлъ, гл. ед-кр. отъ на-
ми́гамь. Да мигнжъ нѣкому; мигнуть, пе-
ремвгнуться, подмигнуть.

Намигѣлъ, с. м. Прыщка, что излиза на
клепачи-ты на очи; ячимыкъ. Народъ-тъ
вѣрва, че таа прыщка излиза, кога нѣкой
нѣкому е нами́гнжъ.

Нами́жжъ (да ся), ишь, — *жѣлся, гл. өзвер.*
свр. Да ми́жжъ доста, довољъ; да ся на-
мѣжжъ, да ся нажѣмжъ, да ся нажюмжъ.

Нами́ламь (да намѣлжъ), гл. д. Намелвамь,
смиламь, умиламь много, доста, изнамиламь;
перемѣлывать. — *мся, гл. стр.* Бывамь
намлианъ; перемѣлываться. *Отъ едно зрѣно
брашно ся не намила.*

Нами́ланіе, с. ср. отъ нами́ламь.

Нами́лвамь (да ся), гл. өзвер. свр. Да мл-
вамь, да ся млвамь доста, довољъ; да ся
намликамь, да ся нагалжъ.

Нами́лкамь (да ся), гл. өзвер. свр. Да ся
мллкамь доста, довољъ, да ся намливамь.

Нами́лувамь (да ся), гл. өзвер. свр. Да
милувамь доста, довољъ; да ся намливамь,
да ся намликамь, да ся нагалжъ.

Намин́авамь и

Намин́увамь (да мині́ж), гл. ср. Като
минувамь, влизамь нѣйдъ да виджъ что има,
какво править; заминувамь, отбывамся, ма-
хамся, махвамся, сврътамь, свръщамь, за-
быкаламь; захаживать, заѣзжать, завер-
тывать, заворачивать. *Намини камъ до-
ма, отбыйся у насъ, кога ти падне пѣтъ.*
*Наминжъ у приятеля си; зашѣлъ
мимоходомъ, мимоѣздомъ къ пріятелю.*
*Обыкалажъ да тя трѣжъ, пакъ у васъ
не наминжжъ.*

Намин́уваніе, с. ср. отъ намин́увамь. На-
миниваніе.

Намин́жъ, ешь, — жѣлъ, гл. свр. отъ нади-

нѣвамъ и намирієвамъ. Да замнѣж, да ся отбѣж, да ся махнѣж, да сврнѣж, да за-обыколыж; заидѣти, заѣхати, завернѣти къ кому.

Мама Стояна помѣра:
Стояне, сынокъ Стояне,
Что е туй чюдо отъ тебе?
Нагорѣ минешъ, замнѣшъ,
У Маламкѣны наминешъ:
Маламка топла обѣда,
Маламка добра пладнина,
Маламка добра вечера. Пѣс.

Намірамъ (да намѣриж, намиривамъ, намѣрювамъ), гл. д. 1) Нахождамъ; находить, обрѣтати. *Намѣрихъ чѣмъо трѣснѣж. Намѣрилъ иманѣ. Чѣмъо трѣсилъ, то ва намѣрилъ.* 2) Заваривамъ, застаивамъ; находить, заставати. *Намѣрихъ го, че работи; я нашѣлъ егѣ за работѣю. Намѣрили еж на собѣрѣ-тѣж; застѣли ихъ за столѣмъ.* 3) Измѣслювамъ, изкаривамъ, направлямъ нѣчто ново, что не е имало досега, что не е было познато; находить, открывати, изобрѣтати. *Кой ли е намѣрилъ най-напрѣдъ орало-то ?* 4) Съ прѣдлогъ за и безъ него: считамъ; считать. *Азъ намирамъ това за добро. Намирамъ го срамотно. Намирамъ го уменъ. Намирамъ го сладко, солено, кисело, горчиво. — мѣя, 1) гл. възер. Нахождамъся, има мя; находитьсѣя. Тука не ся намирати такыжъ нѣчѣта. Намѣри ми ся съ сто гроша, дай ми сто гроша назаемъ.* 2) Надамъся накамъ . . . отъ нѣчто; находитьсѣя къ . . . лежать. *Село-то нѣ ся намира на западъ отъ града.* 3) гл. стр. Бывамъ намѣренъ по знаменованне-то на глагола. — *Намѣрила го болѣсть, хванѣла го болѣсть, разболѣлся, поболѣлся. — Намирамъ врѣмя, сполучамъ врѣмя, сгоденъ случай; находить удобное время. Намѣрилъ му врѣмя-то, та го казалъ. — Намѣрилъ му гдѣла, намѣрилъ му слабѣ-тѣж странѣж, какъ да го залѣже; най-ти слабѣу стѣрѣну когѣо лѣбо. Намѣрилъ му гдѣла, на си го домъ като кравѣж. — Намѣрилъ си бѣлѣж-тѣж, добылъ си съ нѣчто бѣлѣж, донѣло му до главѣж-тѣж. — Намѣрила жъ срамота, направилъ ѣ нѣкой нѣчто мрѣсно, та ся приказва за нежъ*

Гропѣж си майѣж плетѣше,
Лѣжъ ѣж укѣж учѣше:
Гропко-ле, Гропко, керко-ле,
Не ранѣ рано на водѣж,
Отъ испѣ-тѣж момѣж по-рано,
Да не тя найдѣтъ срамота. Пѣс.

— *Намѣрихъся въ чюдо, въ изумление, не знаѣж какво да правѣж. — Да ся намира за кадиѣж, да ся намира, че може да по-*

трѣбва. — *Намирася, има, далѣ Господѣ. — Шѣж ся нѣидѣж, шѣж ся озовѣж, шѣж идѣж тамъ; очутитьсѣя. — Намѣрилъ бѣча си, намѣрилъ кръстника си, намѣрилъ майстора си, намѣрилъ си, който да може да му излѣзе на главѣж. — Кой каквѣмъо прави, това ще и намѣри. Каквѣмъо чини, така и да намѣри. Който другѣму зло мѣсли, зло и намира. Който дробѣ лѣжи, въ паничѣж-тѣж си ежъ намира. Нашѣлъ, та зашѣлъ. Намѣрено — немѣрено. Нашла баба, та зашла. Тражилъ, та нашѣлъ. Да ся тражѣжъж, не можѣжъж да ся найдѣжъж. Който ходѣ, находи; който трѣси, намира; който пѣе, заспѣва. Намѣри кѣлѣчѣ масло да кадѣ, а че си маже и главѣж-тѣж. Намѣри баба хапѣно, ами пакъ и щипѣно. Нашла баба краставицѣж, на рекла: крива е. Като намира, че обсира. Намѣри баба банѣж, че си загубѣ сокаѣж. Намирася колко за крастѣж. Отъ камѣжъж, отъ дрѣво, да намѣришъ. Ровѣла, ровѣла свинѣ-та, доклѣ си намѣрила бѣлѣж-тѣж. Чѣгаво, бѣгово, кой го нашѣлъ негово Врѣли задѣ себе, да намѣришъ прѣдѣ себе. Врѣли глѣстѣ, найде ягулѣж. Намѣрила булѣка-та бравѣж-тѣж (чѣрасло-то) задѣ врата-та. Намѣрилъ черковѣж (празднѣж черковѣж) да ся кръсти Намѣрила лѣзѣж, не намѣрила гроздѣж. Влѣзѣж въ лѣзѣж, че не намѣрилъ гроздѣж. Намѣрилися като куко и пѣе. Намѣрилися лика и прилика. Не е какъ знае баба, а какъ намѣри. Болѣринѣж кога ще, сирѣмѣжъж кога намѣри. Гостѣ кадѣ что намѣри, а не что му ся иска. Гостѣ не каквѣмъо иска, а каквѣмъо намѣри. Гладѣж не пробира, а каквѣмъо намира. Не кадѣ Дѣмѣо заре, кога го не намѣри. Намѣришъ ли катѣкрѣж, не му глѣдай хатѣкрѣж. Намѣрилъ сѣло безъ кучѣта, че трѣзнѣжъж безъ тоѣжъж. Намѣрилъся като кучѣ на водѣжъж. Съ свѣщѣ да го трѣсишъ, нѣма да го намѣришъ. Като намѣришъ, не ся радѣвай, като загубѣшъ, не тѣжѣж. Който прави, намѣрѣва, нѣ който тягѣли, тяжко му. Кога ся катуриѣтъ кола-та, много пѣжѣница ся намирати. Глѣдай въ крака-та си, ако ничѣ не намѣришъ, не щѣшъ ся спѣнешъ. Отъ Бога да найде! Дѣмѣо и мѣсто да не намѣри! Кѣтѣвѣ.*

Наміранѣ, с. ср. отъ намирамъ и намирѣся.

Наміривамъ, гл. мѣж-кр. отъ намирамъ.

Намирієсамъ и намирієсувамъ (да нами-

рішѣж), 1) *гл. ср.* Миришѣж, вонѣж малко, надушамъ; пони́хивать. *Мясо-то намирисва.* 2) *гл. д.* Съ мирисаніе намирамъ, помирисамъ, подушамъ, надушамъ; вы́ни́хивать.

Намирієваніе и **намирієуваніе**, *с. ср.* отъ намирієвамъ.

Намирішѣж, *ешъ*, — *рісахъ*, — *рісаль*, *гл. ср.* отъ намирієвамъ. Да помиришѣж, да подушѣж, да надушѣж; вы́ни́хивать. *Да ся намиришѣж, гл. възвр. ср.* Да миришѣж доста, довольѣж. — *рісанѣй, прич. стр.* Помирисанѣй, подушенѣй, надушенѣй; вы́ни́хивать.

Намиру́вамъ (да ся), *гл. възвр. ср.* Да мирувамъ доста, довольѣж; да ся накруту́вамъ.

Намі́самъ (да намѣсѣж), *гл. д.* Намѣсамъ.

Намі́тамъ (да намѣтѣж), *гл. д.* Съ метене закарвамъ, събирамъ нѣйдѣ; наметать. — *мєя, гл. стр.* Бывамъ наметенѣ; наметаться.

Намі́тамъ (да ся) и

Намі́ткамъ (да ся), *гл. възвр. ср.* Да миткамъ доста, много, колкото мож; да ся наскы́тамъ, да ся нашла́камъ, да ся налу́тамъ, да ся налѣ́тамъ.

Намі́то, *нар.* Казвася за платъ, за шивѣ, за мѣсто, кога ся рѣже, кога ся шие, кога ся дѣли криво, накриво, не по правѣж чрътѣж, полѣгато. *Шие нами́то. Рѣжѣж плати́то нами́то. Нива-та нѣгъ отива нами́то.*

Нами́хюрледи́шѣж, *ешъ*, — *дісахъ*, — *дісаль*, *гл. д. ср.* Да михюрледишѣж много, всичкы-тѣ.

Намладочѣй, — *чѣнѣ* и — *чѣнѣ*, — *чна*, — *чно*, *пр.* За краваж: *намладочна крава*, която ся тели вса́кѣж годѣнѣж.

Намла́дж (да ся), *ишъ*, — *дился*, *гл. възвр. ср.* Научивамся, настрѣывавамся.

Посади́л ми дѣдо три лѣхы цвѣ́тє, му ся намлади́лы три малы момы. Да му го корѣ́жъ корѣ́нь по корѣ́нь. Скры́л ми ся дѣдо задѣ́ жлѣ́то цвѣ́тє. Хвати́л ми дѣдо три млади́ момы. *Иѣс.*

Намла́скамъ (да ся), *гл. възвр. ср.* Да мласкамъ доста, довольѣж; да ся намлащѣж, да ся наму́лавѣж.

Намла́твамъ и **намла́тувамъ** (да намла́тѣж), *гл. д.* Млатѣж нѣкого много; набивамъ, на́тупвамъ, на́блѣскамъ, надрывавамъ, на́жю́лавамъ, да налупкамъ, да намаганѣж, да наме́шинѣж.

Намла́тваніе и **намла́туваніе**, *с. ср.* отъ намла́твамъ.

Намла́тѣж, *ишъ*, — *тиѣж*, *гл. ср.* отъ намла́твамъ. Да на́блѣж, да на́тупамъ, да на́блѣскамъ, да на́бѣхѣж, да надрывѣж, да на́-

дѣнѣж, да надрывамъ, да на́жю́лѣж, да на́жѣлѣж, да налупкамъ, да намаганѣж, да наме́шинѣж, да наперѣж, да на́праскамъ, да на́пущамъ, да на́шлѣвѣж. — *тѣнѣй, прич. стр.* На́блѣтѣй и проч.

Намла́щѣж (да ся), *ешъ*, — *мласкахся*, — *мласкался*, *гл. възвр. ср.* Да млащѣж много, доста, довольѣж; да ся намласкамъ, да ся намла́скамъ, да ся наму́лавѣж; на́ча́в-каться.

Намлѣ́вѣж (да ся), *ишъ*, — *вился*, *гл. възвр. ср.* Да млѣ́вѣж доста, довольѣж; да ся на́говориѣж, да ся на́приказвамъ.

Намлѣ́чѣж (да ся), *ишъ*, — *чѣлся*, *гл. възвр. ср.* Да млѣ́чѣж доста, много; на́молча́ться.

Намльѣ́ж, *ишъ*, — *зілѣж*, *гл. ср.* отъ на́мльзі́авамъ. Да намльѣ́ж, да наму́зѣж, да на́доѣж; на́дойть. — *зѣнѣй, прич. стр.* Намльзенѣй, наму́зѣнѣй, на́доѣнѣй; на́до-е́нѣй.

Намльзі́авамъ (да намльѣ́ж), *гл. д.* Съ мль́зєніе на́бирамъ, на́карвамъ; на́мльзі́авамъ, на́му́зі́авамъ, на́до́навамъ; на́да́вивать. *Намльзі́ахъ цѣ́ло вѣ́дро мль́ко.* — *мєя, гл. стр.* Бывамъ на́мльзєнѣж, на́до́навамся; на́да́вива-ться.

Намльзі́аваніе, *с. ср.* отъ на́мльзі́авамъ. На́до́наваніе.

Намла́нѣй, *прич. стр.* в. на́мѣлѣж.

Намла́скамъ (да ся), *гл. възвр. ср.* Да мласкамъ много, доста; да ся намлащѣж, да ся намла́скамъ.

Намно́жвамъ и **намно́жювамъ** (да намно́жѣж), *гл. д.* Направамъ нѣчто да стане по́-много; на́мно́жывамъ, у́мно́жывамъ; у́мно-жа́ть. *Зєми си торбѣ-нѣж съ паркы и гля-дай да гѣ на́множишъ.* — *мєя, гл. възвр. и стр.* Бывамъ на́множенѣж; на́мно́жывамся, у́мно́жывамся, ставамъ много; у́множа́ться.

Намно́жваніе и **намно́жюваніе**, *с. ср.* отъ намно́жвамъ.

Намно́жѣж, *ишъ*, — *жилѣж*, *гл. ср.* отъ на́мно́жвамъ и на́мно́жывамъ. Да у́мно́жѣж, да размно́жѣж; у́мно́жить. — *жєнѣй, прич. стр.* У́мно́женѣй, размно́женѣй; у́мно-же́нѣй.

Намно́жі́авамъ (да намно́жѣж), *гл. д.* На́мно́жывамъ.

Намоб́дрювамъ (да намоб́дрѣж), *гл. д.* На́правамъ нѣчто да стане мо́дро, сѣне, ба́грѣж съ мо́дро; на́синивамъ, по́синивамъ. — *мєя, гл. стр. и възвр.* Бывамъ на́мо́дрєнѣж; на́спивамся, по́синивамся.

Намоб́дрюваніе, *с. ср.* отъ на́моб́дрювамъ.

Намоб́дрѣж, *ишъ*, — *риѣж*, *гл. ср.* отъ на́моб́дрювамъ. Да на́синѣж, да по́синѣж. — *рє-нѣй, прич. стр.* На́багрєнѣй съ мо́дро, на́спєнѣй, по́спєнѣй.

Намо́крявамъ (да намо́кряж), *гл. д.* Поли-
вамъ, напръскавамъ нѣчто съ воджъ, потопа-
вамъ го въ воджъ, да стане мокро; наквас-
вамъ, натопивамъ; намо́чивать, обмо́чи-
вать, омоча́ть. *Намокрилъ си дрѣхы-ты.*
— *мѣся, гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ намо-
кренъ, наквасама, омочама, поливама
съ воджъ; намо́чиваться, обмо́чиваться,
омоча́ться. *Прѣзъ воджъ-тъ минжлъ и не*
ся намокрилъ.—*Да си намокри грѣло-*
то, да пийне, да смукне, да гаврътне
нѣчто.

Намо́кряване, *с. ср.* отъ намо́крявамъ.

Намо́кряж, *ишь*,—*рилъ, гл. свр.* отъ на-
мо́крявамъ. Да накважъ, да намочжъ, да
напопжъ; намочить, обмо́чить, омочить.
—*ренъй, прич. стр.* Наквасенъй, намо-
ченъй, натопненъй; намо́ченый, обмо́чен-
ный, омочѣнный.

Намо́лж (да ся), *ишь*,—*лился, гл. възвр.*
свр. Да ся моляжъ доста, много, довольжъ;
да ся накланамъ; накланяться.

Намому́вамъ (да ся) и

Намомѣ́ж (да ся), *ешь*,—*мѣялася, гл.*
възвр. свр. Да ся момувамъ, да ся момѣжъ
много, доста.

Намота́вамъ (да намота́ж), *гл. д.* 1) На-
вивамъ около нѣчто; намотывать, обмо́ты-
вать, накатывать. 2) Наготовлявамъ, напра-
вляюмъ съ мотане, смотавамъ много, доста;
измотавамъ; перематывать. —*мѣся, 1) гл.*
възвр. само въ *свр. видѣ.* Да мотажъ доста,
много, довольжъ. 2) *гл. възвр.* Напивама,
пианъ, наглѣтвама, пажюлвама, нализва-
ма; насасываться. 3) *гл. стр.* Бывамъ
намотанъ.

Намота́ване, *с. ср.* отъ намота́вамъ и
намота́вамся.

Намота́ж, *ешь*,—*таль, гл. свр.* отъ намо-
та́вамъ. 1) Да навижъ, да обмотажъ на нѣ-
что; намотать, обмо́тать, накатать. 2) Да
смотажъ, да измотажъ; перемотать. —*та-*
иый, прич. стр. Навитый, обмотаный,
смотаный, измотаный; намотанный, обмо́-
танный, перемотанный, накатанный.

Намо́трж (да ся), *ишь*,—*рѣлся, гл. възвр.*
свр. Да мотржъ много, доста; да ся нагла-
дамъ; насмотрѣться.

Намо́чкама, *гл. д. свр.* Съ мочкане да на-
мокржъ, да намочжъ, да напикажъ.

Намо́чж, *ишь*,—*чилъ, гл. свр.* отъ намо́-
чамъ. Да намочкама, да напикажъ. —*чо-*
иый, прич. стр. Намочканый, напика-
ный, попиканый.

Намо́чамъ и намо́чивамъ (да намо́чж),
гл. д. Съ мочение намо́крявамъ нѣчто; на-
пикавамъ, попикавамъ. —*мѣся, 1) гл. възвр.*
Пушамъ воджъ въ дрѣхы-ты си; напика-

вамъ, попикавамъ, измочама; мочитьсе,
сца́ться, обмо́чиваться. 2) *гл. стр.* Бы-
вамъ намоченъ.

Намо́чване и намо́чване, *с. ср.* отъ на-
мо́чамъ и намо́чамся.

Намра́звамъ и намра́зувамъ (да намразж),
гл. д. Намразивамъ.

Намра́зване и намра́зуване, *с. ср.* отъ
намра́звамъ. Намразиване.

Намра́жж, *ишь*,—*зилъ, гл. свр.* отъ на-
мра́звамъ, и

Намразжъ, *ишь*,—*зилъ, гл. свр.* отъ на-
мра́зивамъ. Да ненавижджъ, да възненавиджъ,
да ми омръзне нѣчто; возненавидѣть, не-
вълюбить. —*мра́зенъй, прич. стр.* Омръз-
нажый нѣкому, възненавиденъй; вознена-
видѣнный.

Намра́зивамъ (да намразж), *гл. д.* Намраз-
вамъ, омръзва ми нѣкой, нѣчто, та го не
обычнамъ; ненавиждама, възненавиждама;
ненавидѣть.

Лжи ты, Радо, другого,
Ала си змѣйна не лжи:
Сега надъ вазе прѣвръжжхъ,
Майка ти сѣди въ горѣны кать,
За тебе ризы съшива,
Всякаквѣ былкы обшива,
Омразны былкы, раздѣлы,
Дано ти, Радо, намразж. *Шѣс.*

—*мѣся, 1) гл. въз.* Не ся обычнамы съ нѣ-
кого, ставамы си омразни, ненавиждамыся.

2) *гл. стр.* Бывамъ намразенъ, намразва-
ма; ненавидѣться.

Намра́зване, *с. ср.* отъ намра́зивамъ.

Намрѣ́дамъ, *гл. свр.* отъ намрѣ́двамъ. Да
нашонама, да насовама, да напѣхамъ. Да ся
намрѣ́дамъ, *гл. възвр. свр.* Да мрѣ́дамъ,
да ся мрѣ́дамъ доста, много, довольжъ; да ся
нашнавръжъ, да ся находжъ. *Да бѣхъ ся на-*
мрѣдала съ васъ, да бѣхъ станжла да отп-
дъж съ васъ. —*дапъй, прич. стр.* Напо-
нанъй, насованъй, напѣханъй.

Намрѣ́двамъ и намрѣ́дувамъ (да намрѣ́-
дамъ), *гл. д.* Брѣзо турнамъ нѣчто нѣйдѣ;
нашопвамъ, насоввамъ, напѣхвамъ. — *мѣся,*
гл. възвр. и *стр.* Бывамъ намрѣданъ; на-
шопвама, насоввама, напѣхвама.

Намрѣ́ждвамъ и намрѣ́ждувамъ (да на-
мрѣ́ждж), *гл. д.* Намрѣ́ждама, свивамъ чело,
вѣжды, навжсвамъ, памусвамъ, памуртвама,
насуцвамъ, пачюмервамъ, набръчвамъ; на-
мо́рщивать, нахму́ривать, насу́пливать.
— *мѣся, гл. възвр.* Свивамъ, набръчвамъ си
чело-то, вѣжды-ты; намрѣ́ждама, навжсва-
ма, памусама, памуртвама, насуцама,
пачюмервама; наморщивама, нахму́ри-
вама, насу́пливама. *Намрѣ́ждилъ*
като гнидж въ новж дрѣхж.

Намрѣ́ждване и намрѣ́ждване, *с. ср.*

отъ намръждавамъ и намръждамъся. Намръщане, навъщане, намущане, намуртване, насупане, начюмерване.

Намръждж, ишь, — дилъ, *гл. свр.* отъ намръждавамъ. Да намръждж, да навъждж, да намущж, да намуртж, да насупж, да начюмерж; паморщитъ, нахмуритъ, насупитъ. — *дентый, прич. стр.* Намръщентый, навъщентый, намущентый, намуртентый, насупентый, начюмерентый, онгътентый; паморщеный, нахмуреный, насупленный, угрюмый, печальный.

Намръжж (да ся), ешь, — ижся, *гл. възвр. свр.* Да мръжж доста, много; настудитъся.

Намръморж (да ся), ишь, — рился, и

Намърмж (да ся), ешь, — рался, *гл. възвр. свр.* Да мърморж, да мърмж много, доста, доволж; да ся наблѣболж, да ся набръборж, да ся набѣбрж, да ся наджомолж.

Намрънкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да мрънкамъ много, доста, доволж.

Намръсувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да мръсувамъ много, доста.

Намръсж, ишь, — силъ, *гл. свр.* отъ намръси́вамъ. Да омръсж, да умръсж, да смръсж; опоганитъ, нагадитъ. — *сентый, прич. стр.* Омръсентый, умръсентый, смръсентый; опоганеный.

Намръси́вамъ (да намръсж), *гл. д.* Наплесквамъ съ нѣчто мръсно, нечисто; омръси́вамъ, умръси́вамъ; опогани́вать. — *мѣя, гл. възвр. и стр.* Бывамъ намръсентъ, омръси́вамъся, умръси́вамъся; опогани́ваться.

Намръси́ване, *с. ср.* отъ намръси́вамъ.

Намръщвамъ и намръщувамъ (да намръщж), *гл. д.* Намръждавамъ.

Намръщане и намръщване, *с. ср.* отъ намръщвамъ и намръщвамъся. Намръжданье.

Намръщж, ишь, — щилъ, *гл. свр.* отъ намръщивамъ. Да намръщж. — *щентый, прич. стр.* Намръжденый.

***Намузлѣжъ**, *с. м. Т.* Безчестие, срамъ.

Наму́камъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да му́камъ много, доволж; да ся намучж, да ся намычж, да ся наревж.

Намула́виж (да ся), ишь, — вилъ, *гл. възвр. свр.* Да мулавж доста, много; да ся намлащж, да ся нажюлавж.

Наму́рамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся му́рамъ много, доста; да ся нагмурамъ, да ся нагмуриж, да ся нагуркамъ, да ся нанурамъ, да ся нащивамъ.

Наму́ртвамъ и наму́ргувамъ (да наму́ртж), *гл. д.* Намръждавамъ. — *мѣя, гл. възвр. и стр.* Намръждамъся.

Наму́ртване и наму́ртуване, *с. ср.* отъ

наму́ртвамъ и наму́ртвамъся. Намръжданье.

Наму́ртж, ишь, — тилъ, *гл. свр.* отъ наму́ртвамъ. Да наму́ртж. — *тентый, прич. стр.* Намръжденый.

Наму́свамъ и наму́сувамъ (да наму́сж), *гл. д.* Намръждавамъ. — *мѣя, гл. стр. и възвр.* Намръждамъся. *Намусилъ като Старж планиж. Намусилъ носъ, разсрьдился.*

Наму́сване и наму́суване, *с. ср.* отъ наму́свамъ и наму́свамъся. Намръжданье.

***Наму́сь**, *с. м. Т.* Честь.

Наму́сж, ишь, — силъ, *гл. свр.* отъ наму́свамъ. Да наму́сж. — *сентый, прич. стр.* Намръжденый.

Наму́чж (да ся), ишь, — чѣлъ, *гл. възвр. свр.* Да му́чж доста, доволж; да ся наму́камъ, да ся намычж, да ся нары́камъ, да ся наревж.

Наму́швамъ и наму́шювамъ (да наму́шж), *гл. д.* 1) Съ мушене накарвамъ да влѣзе навътрѣ; навирамъ, набѣквамъ, напѣхвамъ; насобывать. *Намушилъ му крылж въ уста-та. Единъ го намушилъ, на другъ ся оттушилъ.* 2) Мушж нѣчто на много мѣста; набождамъ, надупчвамъ, нары́вамъ; накалывать. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Мушжся да влѣжж, да ся скрыжж нѣйдѣ; навирамъся, набѣквамъся, напѣхвамъся. 2) *гл. стр.* Бы́вамъ намушенъ.

Наму́шване и наму́шюване, *с. ср.* отъ наму́швамъ.

Наму́шж, ишь, — шилъ, *гл. свр.* отъ наму́швамъ. 1) Да наврж, да набѣкамъ, да напѣхамъ; насобывать. 2) Да набодж, да надупчж, да нары́гамъ; наколѣтъ. — *шенътый, прич. стр.* 1) Наврѣнътый, набѣканътый, напѣханътый; насобавиный. 2) Набоденътый, надупченътый, нары́ганътый; наколотый.

Намъ, *дателенъ над.* мн. число отъ личн. мѣст. прьво лице азъ; нѣ; намъ.

Намѣ́квамъ и намѣ́кнувамъ (да намѣ́кж), *гл. д.* 1) Съ мѣкнате надонасамъ, внасамъ нѣчто; натяглювамъ, натѣтрувамъ, навличамъ. *Намкнж кола камъне.* 2) Съ силж, мжчно обличамъ нѣчто; навличамъ; натягивать. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ намѣ́кнать.

Намѣ́кване и намѣ́кнуване, *с. ср.* отъ намѣ́квамъ.

Намѣ́кж, ешь, — налъ, *гл. свр.* отъ намѣ́квамъ. 1) Да натягж, да натѣтрж, да навлѣкж. 2) Да облѣкж, да навлѣкж; натянуть. — *натый, прич. стр.* 1) Натягленътый, натѣтранътый, навлѣченътый. 2) Облѣченътый, навлѣченътый; натянупътый.

Намѣ́рж (да ся), ешь, — рахся, *гл. възвр.*

сѣр. Да мѣмрѣ много, доста, доволѣ; да
сѣ намрѣморѣ, да сѣ намрѣмрѣ, да сѣ на-
дрѣдорѣ, да сѣ набѣбрѣ.

Намъндрѣсамъ (да ся), *г.л. възвр. свр.* Да
ся мъндрѣсамъ много, доста; да ся надру-
самъ, да ся наклатж, да ся налюлѣж.

Наи́тскамь, *гл. д. свр.* Да наби́хъ, да на-
блѣскамь, да набѣхъ, да надръвѣхъ, да на-
дѣхъ, да напегхъ, да наложѣхъ, да налу-
камь, да натупамь, да намлатѣхъ, да намага-
нѣхъ. — **сканый, прич. стр.** Набитый,
наблѣсканный, набѣхтенный и проч.

Намѣислювамъ и намѣисламъ (да намѣис-
люж), *гл.* д. Намѣиславамъ: 1) сторвамъ
намѣрение за нѣчто, турнамъ си на умъ да
направя нѣчто; възмыслювамъ, възмыслила-
вамъ, замыслювамъ, наканвамся; замыш-
лѣтъ, задумывать, вздумывать, вознамѣ-
риваться. *Намыслилъ да ся покалуге-
ри. Намыслихъ да си купимъ кѣжъ.* 2) Въ ума си, на ума си скроявамъ нѣчто;
придумывать. *Намыслихъ какъ е по-лес-
но да стане.* 3) Припоминувамъ си, докар-
вамъ си на умъ; вспоминаятъ. —*мѣся, гл.*
стр. Бывамъ намѣисленъ по знаменованне-
то на глагола.

**Намѣслованіе и намѣсланіе, с. ср. отъ
намѣсловамъ и намѣсламъ. Намѣш-
лаваніе.**

Намѣслижъ, ишь, — *лль*, *гл. свр.* отъ на-
мѣслиюамъ, намѣслиамъ и намѣсли-
лѣамъ. 1) Да възмыслижъ, да замѣслижъ,
да ся наканѣжъ; замѣслить, задумать, взду-
мать, вознамѣриться. 2) Да скроежъ, да из-
мыслижъ; придумать. 3) Да си припомнижъ,
да си докарамъ на умъ; вспомнить. — **сло-
нѣий**, *прич. стр.* 1) Скроенный, измысле-
нный; придуманный. 2) Припомненный, до-
караный на умъ.

Напѣсламъ (да намыслиж), гл. д. Намы-
слювамъ.

Нагытнлѣвамъ (да намыслиж), гл. д. На-
мыслиювамъ

Намышлѣваніе, с. ср. отъ намышлѣ-
вань. Намыслюваніе.

Намѣж (да ся), ешь,—мылся, гл. взвѣр.
свр. Да ся мѣж много, доста, доволю.

Намъ, въѣсто не знамъ. Намъ что си казалъ, не знамъ что си казалъ. Намъ что си реклъ, не знамъ что-си реклъ. Намъ какво си ся сторило, не знамъ какво си ся сторило.

Намѣжь (да ся), ишь, — жѣлся, гл. *взвр.*
свр. Да мѣжь много, доста, доволь; да
ся намѣжь, да ся нажѣмь, да ся на-
жюмь.

Намѣивамъ и намѣпувамъ (да намѣнж),
гл. д. Омѣивамъ, измѣивамъ, мѣнж много ;

наминать. — мся, *гл. стр.* Бываю намя-
нать; наминаться.

Намѣиванію и намѣивуванію, с. ср. отъ
намѣивамъ.

Намѣнкамъ (да ся), гл. *възвр. свр.* Да мын-
камъ много, доста.

**Намѣжъ, ешь, —наль, гл. свр. отъ наміи-
вамъ. Да надрѣзамъ, да надрѣцамъ, да на-
трѣбъ, да набижъ лень; наміяѣ. —натый, прич. стр. Омънатый, измѣнатый, надрѣ-
заный, надрѣцаный, натрѣбеный, набитый;
намітый.**

Намѣстѣ, ишь, — тѣль, *гл. свр.* отъ намѣ-
стѣванъ. Да намастѣ. — стѣный, *прич.*
стр. Намастеный.

Намѣстѣвамъ (да намѣстѣ), гл. д. Нама-
стѣвамъ.

Намѣстѣваніе, с. ср. отъ намѣстѣваніи.
Намастѣваніе.

Намѣникъ, ишь,—ниль, *гл. д. свр* Дамень
много, доста, колкото трѣбва.

Намѣра, с. ж. Намѣрено, найдено нѣчто,
мѣра.

Прометася свята Недѣля
Съсъ честны крсты въвъ ржж.
Покрай Иордана рѣчицъ :
Ничто ми стрѣтъ не срѣти,
Ни си намѣрѣ намѣри,
Токъ стрѣти кляты Чифуты,
Кждѣ ми мѣчатъ Христоса. *Пѣс.*

— За намѣрж, да ся намира. Купи за намѣрж. Скрый го за намѣрж, да ся намира, кога потрѣбва.— Поврага му намѣра? Пуста остала намѣра-та му! Да ся не види и намѣра-та му!

Намѣрвамъ и намѣрювамъ (да намѣрижъ,
гл. ми-кр. отъ намѣрамъ.

Намѣриваѣ и намѣриваѣ (да намѣрѣж),
гл. д. Мѣрѣж, лучѣж, нишѣж, залагаѣся съ
пушѣж или съ друго нѣчто, помѣриваѣ, на-
сочваѣ; прицѣливаться.

Намѣрваніе, с. ср. отъ намѣрвамь, нами-
рамь. Намираніе.

Намѣрваніе и намѣрюваніе, с. ср. отъ
намѣрвамь. Помѣрваніе, насочваніе, ни-
шеніе.

Намѣранный, нѣ, на, но, пр. Что може
да ся памира. Приятель безъ погрѣшковъ
— непамѣрвано разковно

Наѣтрѣніе, с. ср. Капение отъ капѣя, тѣ-
мене; наѣтрѣніе. *Имаѣ наѣтрѣніе да*
си купѣхъ кжижъ. Постигнѣхъ наѣтрѣніе-
то си.

Намѣривамъ и намѣриваю, гл. ср.
Имаю намѣреніе; имѣю намѣреніе.

Намѣркы, нар. Както дойде, както ся случи, наносокж, наобумъ, наирѣумницж, карламаданъ, тахминна; на угадъ, на удачу.

Трегнѣли намѣрникъ. Приказываю намѣрникъ, лучкамъ.

Намѣрникъ, с. м. Срѣщася въ пѣсень за пѣтнѣи.

Пѣтнѣи, зѣлъ намѣрнѣи,
Имаю си по-злѣ свѣрѣвъ,
Да пѣж да ѣ попытаю,
Има ли конакъ за тебе.

Намѣрнѣ, ешь,—пѣлъ, гл. ед-кр. отъ намѣрамъ.

Намѣрѣ, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ намѣрамъ и намѣрвамъ. Да найдѣ; найдѣти, напѣтъ, застѣтъ, отерѣтъ, отыскѣтъ. — рѣнтѣй, прич. стр. Найдѣнтѣй по знаменованіе-то на глагола.

Намѣрѣ, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ намѣрвамъ, мѣрѣ, ипѣж. Да помѣрѣ, да замѣрѣ, да насочѣ; прицѣлѣтъ.

Намѣрѣ (да ся), ишь,—рилъ, гл. взвср. свр. Да мѣрѣ много, доста, довольѣ.

Намѣса, с. ж. Намѣшна, мѣшна, мѣшнава, мѣшавина, мѣшанина, смѣса въ нѣчто; участіе. *Въ тѣж работѣ и той има намѣсѣ.*

Намѣсамъ и намѣсувамъ (да намѣсѣ), гл. д. Намисамъ, намѣсамъ, намѣшамъ: 1) Примѣсамъ, смѣсамъ, сбрѣкамъ, забрѣкамъ, убрѣкамъ; намѣшивать, примѣшивать. 2) Побрѣкамъ, сбрѣкамъ, забрѣкамъ, заплитамъ, уплитамъ; впутывать, запутывать. 3) Съ мѣсене наготвювамъ, умѣсамъ много, доста; намѣшивать. *Намѣсѣхъ много хлѣбѣ.* — мѣся, 1) гл. взвср. Смѣсамся въ нѣчто, влизамъ въ него, размѣсамся, примѣсамся; намѣшиваться, примѣшиваться, вмѣшиваться. *Намѣсилъ като джорумакъ въ лѣжжи.* 2) Заплитамся, сплитамся, уплитамся, забрѣкамся; впутываться. 3) Ставамъ ортакъ въ нѣкакѣ работѣ, вортачивамся съ нѣкого за нѣчто, имамъ мѣшавѣ въ нѣчто; вкупѣтъся, принимѣтъ участіе, 4) гл. стр. Бывамъ намѣсенъ по знаменованіе-то на глагола.

Намѣсване и намѣсуване, с. ср. отъ намѣсамъ и намѣсамся. Намисане, намѣсане, намѣшане.

Намѣсвамъ и намѣсувамъ (да намѣсѣ), гл. д. Намѣшамъ: 1) Турнамъ, поставямъ нѣчто на мѣсто-то му; натѣкнамъ; намѣщѣтъ, помѣщѣтъ. 2) Настаивамъ нѣкого нѣйдѣ, натѣкнамъ, прикѣтвамъ го; помѣщѣтъ, мѣститѣ. 3) Мпнувамъ на мѣсто-то на другого; замѣшамъ, замѣсвамъ; ваступѣтъ, замѣщѣтъ. — мѣся, 1) гл. взвср. Сѣдамъ нѣйдѣ добрѣ, нашироко; помѣщѣтъся, располагѣтъся. *Отрѣбила булакта единѣжа кѣтъ, а въ другѣй ся на-*

мѣстила. Станѣла дѣщерѣ-та, намѣстилася смѣха-та. 2) Намирамъ си мѣсто, влизамъ нѣйдѣ въ работѣ; натѣкнамся, прикѣтнамся. 3) гл. стр. Бывамъ намѣстенъ по знаменованіе-то на глагола. — *Намѣстихъ му кости-тъ, набихъ го, набѣскахъ го, надѣнихъ го, наложихъ го, цѣрихъ го за бѣсъ.*

Намѣстваніе и намѣстуваніе, с. ср. отъ намѣсвамъ. Намѣщаніе.

Намѣстѣ и намѣстѣ, нар. По пѣкоп мѣста, тукъ тамъ, понѣйдѣ; мѣстами. *Има го на мѣсти. И глупавѣй намѣсти сполучѣ.*

Намѣстичавѣтъ, въ, ва, во, пр. Что не е все еднакѣвъ, намѣсти такѣвъ, намѣсти пнакѣвъ, нѣйдѣ по-дебелъ, нѣйдѣ по-тънѣкъ, нѣйдѣ така, нейдѣ другѣче, нѣйдѣ станѣло, пѣйдѣ не; намѣстичавѣтъ.

Намѣстникъ, с. м. 1) Който замѣства нѣкого на нѣчто; замѣстникъ; ваступѣющій чѣе либо мѣсто. 2) Вѣснословенъ духъ като таласѣжъ, имало го ужъ въ всякѣж кѣщѣ, правѣтъ му служѣж въ нѣкой поне-дѣлникъ. 3) Курбанъ, жрѣтва, конато ся прави за оздравѣние-то на пѣкой болникъ.

Намѣстница, с. ж. 1) Конато замѣства пѣкого или нѣкож на нѣчто; замѣстница; ваступѣющая чѣе либо мѣсто. 2) Вторая-та, трѣгна-та жена на нѣкого.

Намѣстичавѣтъ, въ, ва, во, пр. Намѣстичавѣтъ.

Намѣсто, нар. Вмѣсто, едно за друго, не това, което трѣбѣва, а друго; вмѣсто, намѣсто, вѣамѣстъ, вѣамѣтъ. *Намѣсто да направи вѣждѣ, извади очи. Намѣсто волове-ти да режѣтъ, кола-та скрѣчатѣ.*

Намѣстѣ, нар. Намѣсти.

Намѣсѣж, ишь,—тилъ, гл. свр. отъ намѣсвамъ и намѣшамъ. 1) Да турѣж на мѣсто-то му, да натѣкѣж, да нарядѣж; намѣститѣ, помѣститѣ. 2) Да настанѣж, да натѣкѣж, да прикѣтѣж; помѣститѣ. 3) Да замѣсѣж, да замѣнѣж; ваступѣтъ, замѣститѣ. — стѣпѣй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Намѣсѣж, ишь,—силъ, гл. свр. отъ намѣсвамъ, намѣсамъ, намѣшамъ и намѣсамъ. 1) Да примѣсѣж, да смѣсѣж, да сбрѣкамъ, да забрѣкамъ, да убрѣкамъ; намѣшѣтъ, примѣшѣтъ. 2) Да побрѣкамъ, да сбрѣкамъ, да забрѣкамъ, да заплѣтѣж, да уплѣтѣж; впутѣтъ, запутѣтъ. 3) Да умѣсѣж, да измѣсѣж; намѣсѣтъ. — сѣпѣй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола; намѣшанный, примѣшанный; впутанный, запутанный.

Намѣсамъ (да намѣсѣ), гл. д. Намѣсамъ,

Намѣсаніе, с. ср. отъ намѣсамъ. Намѣсване.

Намѣталка, с. ж. Бѣло зрно, бѣло нарастнѣло на чрно-то, на чловѣча-то на око-то, та му прѣчи да види; мрѣжна, мѣталка, находъ, намѣтъ, навой; бѣлымѣ. Народъ-тъ лѣкува тѣхъ болестъ съ натопенъ въ медъ бонецъ, когото прѣкарвати надъ очи-ты.

Намѣтамъ (да намѣтиж, намѣтнувамъ), гл. д. 1) Съ мѣтаніе врьгамъ едно нѣчто възъ друго, та го покрывамъ, завивамъ съ него; накідывать, вскідывать. *Намѣтни си кожуха; накінь на себѣ тулупъ. Да си намѣтниж дрѣхж-тж; надѣтъ на опашку. Кога джждъ-тъ прѣвалѣж, той намѣтнижж качолжж.* 2) Нарамчвамъ, приплещвамъ, врьгамъ прѣзъ ramo.

Рада была па по-хытра,
Па по-хытра, по-разумна:
Облѣчеса съ Турско рухо,
И намѣтиж тѣхж пушжж,
И запаса чифтъ пищолъ,
Па ся мѣтиж на вранъ коня,
Та отиде на плашнжж.

Дѣто Повко стадо пасе. Пѣс.

Намѣтнижж пушжж на голж душжж. 3)

Намѣтвамъ. 4) Придавамъ нѣкому нѣчто; приписывать. *Намѣтате ми гордостъ,* казвате, че съмъ горделивъ. —мѣя, 1) гл. възвр. Врьгамъ нѣчто възъ себе-си, та ся покрывамъ съ него, завивамъ съ нѣчто; покрываѣтся. *Намѣтнися съ нѣчто, че щешъ изстѣнешъ.* 2) Налагамъ волж-тж си, натурямъ. 3) гл. стр. Бывамъ намѣтижтъ.

Намѣтамъ, гл. свр. отъ намѣтвамъ. Да наврьгамъ, да натрупамъ; наметать, накідать, набросать. —таптъй, прич. стр. Навръгантъй, наврълантъй, натрупантъй; намѣтанный, накіданный, набросанный.

Намѣтаніе, с. ср. отъ намѣтамъ и намѣтамъ.

Намѣтвамъ и намѣтнувамъ (да намѣтамъ), гл. д. Наврьгамъ, наврьлювамъ, натрупвамъ; намѣтывать, накідывать, набрасывать, наваливать. *Намѣта камене. Намѣтай дрѣхж-тж на вжже-то да схажжтъ.* —мѣя, 1) гл. възвр. Качвамъ на нѣчто, врьгамъ, мѣтамъ възъ нѣчто. *Намѣтажжж на коне-тж си, качажжж имъ ся.* 2) гл. стр. Бывамъ намѣтанъ, наврьленъ; намѣтываѣтся, накідываѣтся, набрасываѣтся.

Намѣтаніе и намѣтуваніе, с. ср. отъ намѣтвамъ.

Намѣтка, с. ж. Намѣталка.

Намѣтнижъ, с. м. Който ся намѣта нѣкому противъ волж-тж му, който ся натура; натурникъ.

Намѣтница, с. ж. Която ся е намѣтижла

нѣкому противъ волж-тж му, която му ся е натурала, която му е пристаижла; натурнища, пристаишша, пристаиушша.

Намѣтнице, натурнице,
Сама си ся намѣтижла,
Намѣтижла, натурала. Пѣс.

Намѣтнувамъ, гл. уч. отъ намѣтижъ.

Намѣтижъ, ешь,—ижлъ, гл. свр. отъ намѣтамъ. 1) Да завижъ, да покрывжъ съ нѣчто; накінуть, вскінуть. 2) Да нарамчжъ, да нарамжъ, да приплещжъ. 3) Да намѣтамъ. 4) Да кажжъ за нѣкого нѣчто, да му придамъ нѣчто; приписать кому что. —пж-тъй, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола. —нжто, като нар. Врьлено отглагола, мѣтижто, необлѣчено; въ накідку, на опашку. *Съ намѣтнижж дрѣхж; поейтъ въ накідку, на опашку.*

Намѣтъ, с. м. 1) Наврьгано въ рѣкж врьшинж и камъне есенъ, за да си направи тамъ рыба-та за зимж гнѣздо, та послѣ да ѣж ловять. 2) Навѣянъ нѣждѣ снѣгъ; прѣсна, сосна; сугрѣбъ. 3) Намѣталка.

Намѣшна, с. ср. Намѣса. *Какжж намѣшиж имашъ тѣхъ въ тѣхъ работж?*

Намѣшамъ (да намѣсж), гл. д. Намѣсвамъ.

Намѣшаніе, с. ср. отъ намѣшамъ. Намѣсване.

Намѣщамъ (да намѣстж), гл. д. Намѣствамъ.

Намѣщаніе, с. ср. отъ намѣщамъ. Намѣстване.

Намѣдрүвамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да мѣдрүвамъ много, доста.

Намѣдржж (да ся), ишь,—рился, гл. възвр. свр. Да ся мѣдржж много, доста. *Доклѣ ся мѣдри-ти намѣдржтъ, луди-ти ся на скачатъ.*

Намѣжчвамъ и намѣжчювамъ (да намѣжжж), гл. д. Мѣжжъ нѣкого много, измѣжчвамъ го; измѣжчывать, истомлять, изнурыть. —мѣя, гл. възвр. Мѣжжжся много, доста; измѣжчвамъ ся; измѣжчываѣтся, мѣятъ ся, натомилъ ся, набѣтъся.

Намѣжжжъ, ишь,—чилъ, гл. свр. отъ намѣжчвамъ. Да измѣжжж; измѣжчить, изнурыть, истомить, натомиль. —ченъй, прич. стр. Измѣжченъй; измѣжченный.

Намѣжкамъ (да ся) и

Намѣжкамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да мѣжкамъ, да мякамъ много, доста, да ся намѣжкамъ, да ся намѣжжж.

Намѣжкамъ и намѣжкнүвамъ (да намѣжжж), гл. ср. Ставамъ мякъ, мякжж, омяквамъ; мягчить, мѣкнүть, смѣгчѣтъся.

Намѣжканіе и намѣжкнүваніе, с. ср. отъ намѣжкамъ и намѣжкнүвамъ.

Намѣжжжъ, ешь,—пжлъ, гл. свр. отъ намѣжкамъ. Да омякжж; смѣгчѣтъся.

Намяукамь (да ся) и

Намячѣж (да ся), ешь, — мякался, *гл. възвр. сер.* Да мяукама, да мячѣж много, доста; да ся намяукамь.

Нана, *с. ж.* 1) Жена на майчинъ братъ; уйна, уйченана, вуйна, вуйченана; жена брата матери. 2) Мама.

*Нана, *с. ж.* *Каинска нана*, раст. *Mentha crispa* и *Mentha silvestris*, воленика, воленица, дива мятва, дивъ гіоузмъ, диво на-не, дива мерудна, дивъ димлюсь, жабеш-тый гіоузмъ, мятва, мятвца; мята обык-повенная и полевая мята.

Нанавѣтъ, *нар.* Навѣтъ отъ нѣчто, камъ вѣтъ; наръжу.

Нанагорний —рънь и —рень, рна, рне, *пр.* Что отива нанагорѣ, угорный.

Нанагорнице, *с. ср.* Нанагорне мѣсто, угор-нина, нагорина, прогорина, възбрѣдно, възбрѣдце; вгору.

Нанагорѣ, *нар.* По посокѣ нагорѣ; квѣрху.

Нанадвамъ и нанадувамъ (да нанадж), *гл. д.* Турнамъ на сѣчиво надъ, кленъ сѣ-чиво, близнѣж; насталивать, наваривать, клепать. *Занеси брадѣж-тж да ж нана-дѣжъ.* —мѣя, *гл. стр.* Бывамъ нанаданъ; клепѣся, близнѣся; насталиваться, нава-риваться, клепаться.

Нанадвამся и нанадувამся (да ся на-надж), *гл. об.* Нанаждамся, научвამся, на-стрѣввამся на нѣчто. *Кога ся напанди-тсь на мясарницѣж, или него убий, или мясара обѣси.*

Нанадваніе, *с. ср.* отъ нанадвамъ. Кле-пение, близнение.

Нанадваніе и нанадуваніе, *с. ср.* отъ нанадвამся. Научване, настрѣвване.

Нанадѣлний, —лънь и —лень, лна, лне, *пр.* Что не е ни равный, ни отвѣсный, а гляда надолу; полагатый; наклонный.

Нанадѣлнице, *с. ср.* Нанадолне мѣсто; про-долина, навално, низбрѣдно, низбрѣдце, сбръд-но, стрѣнина, поднога; покѣтое мѣсто, наклонъ, отклонъ, спускъ.

Нанадолу и

Нанадѣлѣ, *нар.* По посокѣ надолу; внизъ. *Спусти го нанадолу.*

Нанадж, ешь, —далъ, *гл. свр.* отъ нанад-вамъ. Да клепѣж, да близнѣж нѣчто сѣчиво; насталитъ, наварить. —дантый, *прич. стр.* Клепантый, близненый; насталенный, наваренный.

Нанадж (да ся), ишь, —дѣлся, *гл. свр.* отъ нанадвამся и нанаждамся. Да ся научѣж, да ся настрѣвѣж на нѣчто.

Нанаждамся (да ся нанадж), *гл. об.* На-надвამся.

Нанажданіе, *с. ср.* отъ нанаждамся. На-наджаніе.

Нанѣка и

Нанѣкы, *нар.* Нататакъ, натѣй, напоследъ, насетѣ. *Нанака навака, насамъ натамъ, нагорѣ надолу. Отъ тогай нанака, отъ тогава насетѣ, нататакъ.*

Нанѣсамъ, *нар.* По посокѣ на-къмъ тутъ.

Нанѣсамъ (да нанесѣж), *гл. д.* Наносамъ, наносамъ.

Нанѣсаніе, *с. ср.* отъ нанѣсамъ. Нано-саніе, наносаніе.

Нанѣ, *с. м.* Така зыкаты Шонѣ-ти намѣсто чичо, баѣ. *Мори нанѣ, като ходи у Ца-риградѣ, видѣ ли царя? — Видѣхъ. — Что праваше? — Праваше си опинѣи. — Имаше ли брадѣж? — Имаше башъ като дѣдовѣж-тж Тричковѣж.*

*Нанѣ, *с. ср.* *Диво нанѣ*, раст. нана, кани-ска нана.

Нанѣ, *им. соб.* мжжско.

Нанѣсвамъ и нанѣсувамъ, *гл. уч.* отъ на-нанѣсамъ.

Нанесѣж, ешь, —несохъ, —неслъ, *гл. свр.* отъ нанѣсамъ, нанѣсамъ, нанѣсамъ. Да донесѣж много. —несѣнный, *прич. стр.* нанесѣнный.

Нанѣжѣж, ешь, —нѣзахъ, —нѣзалъ, *гл. свр.* отъ нанѣзvamъ; нанизать. — нѣзантый, *прич. стр.* Надѣнжтый на нищѣж, на струнѣж; нанизанный.

Нанѣзvamъ и нанѣзувамъ (да нанѣжѣж), *гл. д.* 1) Продѣвамъ нищѣж, струнѣж прѣзъ дупкѣж на зрьно или на друго нѣчто, та го надѣвамъ на немъ; нанизывать. *Нани-захъ бройницѣж-тж.* 2) Налѣзvamъ, набож-дамъ; натыкать.

Дѣв-ты очи изваждамъ

На калѣж да гы нанижѣж. *Нѣс.*

—мѣя, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да нѣжѣж много, доста, доволѣж. 2) Да ся наточимъ едно по друго. 3) *гл. стр.* Бы-вамъ нанизанъ; нанизываться.

Нанѣзване и нанѣзуване, *с. ср.* отъ нанѣзvamъ.

Нанѣзець, *ум. м.* и нанизчя, *ум. ср.* отъ нанѣзѣ.

Нанѣзѣ, *с. м.* 1) Нѣчто нанизано на врьвъ, на нищѣж; нанизка. 2) Пары или мони-ста, нанизанты на нанизъ за да ся носить за накытъ; ривце, врьвъ, грѣде, герданъ; нѣзъ, нанизка, нанизъ. *Нанизъ-тж на булкѣж-тж.*

Нанѣкvamъ и нанѣкнுவamъ (да нанѣжѣж), *гл. ср.* Поникvamъ много, на много мѣста.

Нанѣкване и нанѣкнுவane, *с. ср.* отъ нанѣкvamъ.

Нао́мразъ, нар. *Сѣди наомразъ*, заднимъ, грѣбомъ, гѣзомъ камъ лѣкого.

Наопа́ка и

Наопа́къ, нар. Не така както е, наипа́къ, друго-наче.

Наопа́ждамъ, гл. д. свр. Да онождамъ много, мнозина.

Наопа́ко,

Наопа́къ и

Наопа́кы, нар. Наопа́къ, попа́кы: 1) Напрѣ́кы, съ опакото навѣнь; навѣ́воротъ, навѣ́воротъ, паоборѣ́тъ, паизпа́нку. *Ако ся е разсѣдилъ, то и азъ ужъ си обрънъ наопа́кы кожюха.* Кога има чловѣкъ облѣчено или обуто нѣчто наопа́кы, вѣр-вать, че не го хващатъ уроци. 2) Напрѣ́кы, напротивъ, наипа́тъ. *Всичко вѣрши наопа́кы. Говори ми наопа́кы.*

Наопа́кый, кт, ка, ко, пр. Наопетый, неразбраниый, лихый.

Наопа́къ, нар. Наопа́кы.

Наопа́шижъ, ешь, — па́сахъ, — па́салъ, гл. д. свр. Да опашъ много, мнозина. *Да ся наопа́шижъ*, гл. взвр. свр. Да ся опашъ съ много, да ся опашемъ мнозина.

Наопе́къ, пече́шь, — пе́кохъ, — пе́клъ, гл. д. свр. Да опе́къ много нѣчто.

Наопе́тый, ть, та, то, пр. Наопа́кый.

Наопи́жъ (да ся), ешь, — пи́лся, гл. вз. свр. Да ся опи́жъ мнозина.

Наора́вамъ (да наоръ́), гл. д. Изоравамъ много; напáхивать. — *мѣя*, гл. взвр. само въ свр. видъ. Да оръ много, доста, доволъ.

Наора́ване, с. ср. отъ наора́вамъ.

Наоръ́, ешь, — ора́лъ, гл. свр. отъ наора́-вамъ. Да изоръ много, наора́тъ, напáх-ать. — *ра́нъ*, прич. стр. Изораный; наорáнный, напáханный.

Наострю́вамъ (да паостры́), гл. д. 1) Напáвамъ нѣчто да стане остро; изострю́вамъ, паочвамъ; напáстривать, па́тичи-вать. *Наостри́лъ ножевы-тъ. Наостри́лъ си въжы-тъ на точило.* 2) Надумвамъ пѣкому нѣчто, та го насѣквамъ за нѣчто. *Наостри́лъ е селяны-тъ противъ учи-теля.* — *мѣя*, 1) гл. взвр. Насѣквася възъ, набурвася. *Какъвъ ся е наостри́лъ.* 2) гл. стр. Бывамъ наостренъ; изострю́вася, паочвася; напáстриваться, па́ти-чиваться. — *Наостри́лъ уши*, напáгнълся да слуша.

Наострю́ване, с. ср. отъ паострю́вамъ и паострю́вася.

Наостры́, ишь, — *рилъ*, гл. свр. отъ па-острю́вамъ. Да изостры́, да паочы́; на-востры́тъ, паочы́тъ. — *ренъ*, прич. стр. Изостреный, паоченый; напáостреный, па́оченный.

Наосѣ́длажъ, ешь, — *лалъ*, гл. д. свр. Да осѣ́длажъ много, всичкы-ты.

Наотпа́ди, нар. Послѣ́, най-послѣ́; пото́мъ, напáкѣ́.

Наотсе́жъ, нар. Всичко-то заедно, которина, гйотурна, топтанъ, кесимъ; обто́мъ, гур-то́мъ.

Наохамъ (да ся),

Наохкамъ (да ся) и

Наохт́жъ (да ся), ишь, — *тѣлѣя*, гл. взвр. свр. Да охамъ, да охкамъ, да охт́жъ много, доста; да ся наохамъ, да ся наохкамъ; напáхаться, наохаться.

Наочи́ари, с. м. м. Очи́ла, дзръкала, дзръ-зала, зръцала, зръкала, цъкли, цъклета; очкы́.

Напáвамъ, гл. д. Напáквямъ дюше́къ или възглави́нцъ.

Напáване, с. ср. отъ напáвамъ.

Напа́дамъ и напáдвамъ (да напáдижъ), гл.

д. Напа́днувамъ: 1) Спущамся, налитамъ възъ нѣкого, възъ нѣчто; напáдътъ, пале-тáтъ. *Напа́днъли като гладници (като влъци, като скакалци).* 2) Налѣ́гамъ нѣ-кого, бастисвамъ; напáдътъ. *Напа́днъли ги хайдуци, та ги обрали.* 3) Намирамъ, попадамъ, наскоквямъ, врѣхлѣ́тъвамъ; на-падáтъ, накрывáтъ. *Напа́днъжъ му на държ-тъж; ослѣ́дътъ, навалы́тъся на слѣ́дъ.* 4) Съ думъ боджъ, бутамъ нѣкого, докачамъ, задѣ́вамъ; задѣ́вать, задира́тъ слова́ми ко-го, оби́жътъ. 5) Наклеветянамъ, оклеветна-вамъ, набѣ́двамъ, наваждамъ, надумвамъ, напáдвзмъ; наклеветáтъ, оклеветáтъ, на-ска́зывать, напáбедничать. — *мѣя*, гл. стр. Бывамъ напáднъжъ по знаменование-то на глагола. — *Напа́днъжъ мѣла*, пади́жъ, дойде мѣла, замѣглася; напáшѣ́лъ тумáнъ. — *Дръм-ка мя напáднъжъ*, придрѣ́ма ми ся, додрѣ́-ма ми ся, прѣспа ми ся.

Вы́кни, Петкано, та запой,
Нѣ́что мя дръ́мка напáднъжъ,
Е́га ми дръ́мка разми́не! *Пѣс.*

Напа́дамъ, гл. ср. свр. Да па́днемъ мнозина; да ся напáквямъ; напáдътъ, напáсть, навалы́тъся.

Напа́дане и напáдване, с. ср. отъ на-пáдъ́тъ и напáдвамъ.

Напа́днувамъ, гл. уч. отъ напáднъжъ.

Напáднъжъ, ешь, — *пжлъ*, гл. свр. отъ на-падамъ и напáдвамъ. 1) Да ся спуснъжъ, да налѣ́жъ; напáсть, палетѣ́тъ. 2) Да на-лѣ́гнъжъ, да бастипнъжъ; напáсть. 3) Да напá-ръжъ, да наскокнъжъ, да врѣхлѣ́тъжъ; напáсть, накрыв́тъ. 4) Да докачъжъ, да задѣ́нъжъ, да на-бутамъ; задѣ́тъ, задрáтъ, обидѣ́тъ. 5) Да наклеветъжъ, да оклеветъжъ, да набѣ́дъжъ, да на-ваджъ, да надумамъ, да напáдъжъ; наклеве-

тáть, оклеветáть, наскáзáть, на́йбедни-
чáть. — пжтýй, *прим. стр.* По всикý-
ты знаменованнiа на глагола.

Напазарі́ж, ішъ, — рíль, *гл. свр.* отъ па-
пазаріáвaмь. Да пазаръ много. — рéнтый,
прим. стр.

Напазаріáвaмь (да напазарі́ж), *гл. д.* Па-
зарна́вaмь, сговарна́вaмь много, мнозинж. — мeя,
гл. стр. Быва́мь напазарeнъ.

Напáзж (да ся), ішъ, — злeся, *гл. өзввр.*
свр. Да пазж много, доста.

Напакостѣ́ж, ішъ, — стíль, *гл. свр.* отъ
напакостіáвaмь; напáкостить, напáкост-
личать, нагáдить, набе́здѣлничать.

Напакостіáвaмь (да напакостѣ́ж), *гл. д.* 1)
Пакостж много. 2) Направна́мь, сторва́мь
пакость.

Напакостіáваніе, *с. ср.* отъ напакостіá-
вaмь.

***Напалáзъ**, *нар. Т.* На подбивъ, на поди-
гравжж. *Зелж го напалазъ.*

Напалáтвaмь и напалáтувaмь (да напа-
лáтж), *гл. д.* Надохожда́мь мнозина нѣй-
дѣ́; нахлыва́мь, нагъва́мь, нагъгнува́мь, на-
лѣ́гамь, навалыва́мь, налнува́мь, допалáт-
ва́мь; накрывáть. *Щжть напалатять*
мухы. Напалатихж го влзци. — мeя, 1)
гл. өзввр. Натру́пва́мь, набпрáмь, надо-
хожда́мь. *Напалатихжeя около него.* 2)
гл. стр. Быва́мь напалатeнъ.

Напалáтваніе и напалáтуваніе, *с. ср.*
отъ напалáтвaмь.

Напалáтж, ішъ, — тíль, *гл. свр.* отъ па-
палáтвaмь. Да надойдж, да нахлуж, да
допалáтж, да нагънж, да навалж; накрýть,
нахлýнуть. — тeнтый, *прим. стр.* На-
гънжтый, наваленый, налѣ́гнжтый; на-
крýтый.

Напáлвaмь и напáлювaмь (да напáлж),
гл. д. 1) Наклажда́мь въ нѣчто огнь да
ся стоплц; запáлвaмь, стоплюва́мь; истáп-
ливать, нaтáпливать. 2) Запáлвaмь много.
Напалили сѣвици. — мeя, *гл. стр.* Бы-
ва́мь напалeнъ; запáлвaмь, стоплюва́мь;
истáпливаться, нaтáпливаться.

Напáтваніе и напáлюваніе, *с. ср.* отъ
напáлвaмь.

Напáлж, ішъ, — лíль, *гл. д. свр.* отъ на-
пáлвaмь. Да запáлж, да стоплж, да па-
тонлж; истопíть, нaтoпíть. — лeнтый,
прим. стр. Запалeнный, стоплeнный, нaтo-
плeнный; истоплeнный, нaтoплeнный.

Напанагóнъ, *нар.* Отгорѣ́ възъ нѣчто, при-
давушка. *Каченъ напанагонъ*, отгорѣ́ надъ
товаръ, каченъ всѣдѣ́лѣ́.

Напáра, *с. ж.* Кога ся пѣкой напари отъ
нѣчто. *Наплашеный отъ напарж-тж ду-
ха и на жащеницж-тж.*

Напáрвaмь и напáрювaмь (да напáръ),
гл. д. 1) Ту́риамъ нѣчто на парж, на топи-
ло да ся пари; напáривать, отпáривать,
отжáрить. 2) Парж, плевж, нѣкого съ
копривж; попарва́мь, напарва́мь; стрекáть
крапíвою. — мeя, 1) *гл. өзввр.* Сѣдж на
парж, на топило, та ся парж; напáривать-
ся, отпáриваться. 2) Излѣ́гва́мь въ нѣ-
что, та мя сполита зло, минува ми прѣ́зъ
главж-тж нѣчто зло, та го помнж и ся па-
зж виче отъ него; напáрива́мь. *Напарих-
ся въ тжж работж.* 3) *гл. стр.* Быва́мь
напарeнъ; напáриваться, отпáриваться;
стрекáться.

Напáрваніе и напáрюваніе, *с. ср.* отъ
напáрвaмь и напáрва́мь.

Напáръж, ішъ, — рíль, *гл. свр.* отъ на-
пáрвaмь. 1) Да турж нѣчто на парж; на-
пáрить, отпáрить, отжáрить. 2) Да на-
шлевж, да напарж, да попарж съ коприв-
ж; вѣ́стрекать крапíвою. — рeнтый,
прим. стр. 1) Ту́реный на парж, изпаре-
нный; напáренпый, отпáренпый, отжáре-
пный. 2) Нашлеваный, нашибаный, напаре-
нный съ копривж; вѣ́стреканный кра-
пíвою. 3) Който ся е напарилъ отъ нѣ-
что, комуто е минжло прѣ́зъ главж-тж нѣ-
что лоше. *Напареный отъ кашж-тж, ду-
ха и на жжтеницж-тж.*

Напарі́асамъ, *гл. д. свр.* Да паріасамъ мно-
го, мнозинж.

Напáсвaмь и напáсiвaмь (да напáсж),
гл. д. Дрѣ́жж добытьж на пашж, доклѣ́
да ся насытити; напáсáть. *Напасохъ говя-
да-та.* — вaмьeя, 1) *гл. өзввр.* Пасж до-
сыта; напáсáться. 2) *гл. стр.* Быва́мь
напасeнъ.

Напáсваніе и напáсiваніе, *с. ср.* отъ
напáсвaмь и напáсiвaмь.

Напáсть, *с. ж.* Бѣда, зли́на, налѣ́тище, из-
кушеніе; несгóда, несгóдье, напáсть. *Не
наведи насъ у напáсть. Случи ми ся
напáсть.*

Напáстж, ішъ, — тíль, *гл. свр.* отъ напá-
стіáвaмь. Да докарáмь напáсть, бѣдж.

Напáстіáвaмь (да напáстж), *гл. д.* Докар-
ва́мь пѣ́какж напáсть, бѣдж; напáкостіá-
вaмь.

Напáстіáваніе, *с. ср.* отъ напáстіáвaмь.
Напáкостiаваніе.

Напáсж, емъ, — пáсохъ, — пáслъ, *гл. свр.*
отъ напáсвaмь и напáсiвaмь; напáстí.

Напáтвaмь и напáтувaмь (да напáтж),
гл. д. Навъжда́мь, завъжда́мь, подвѣ́жда́мь,
завпáтвaмь; заводíть, развoдíть, раскло-
жáть. *Еа напáтихъ отъ качюлатж-тж
пловжы.* — мeя, *гл. стр.* и *өзввр.* Быва́мь
напатeнъ, навъжда́мь, завъжда́мь, подвѣ́ж-

дамся, запатвамся; заводиться, разводиться, располагаться.

напáтванiе и напáтуванiе, с. ср. отъ напáтвамъ.

напáттый, прич. стр. отъ напáвамъ. Натъпкантый, напльненный.

напáтж, ишь,—тилъ, гл. свр. отъ напáтвамъ. Да навѣдъ, да подвѣдъ, да завѣдъ, да запатж; завести, завѣсть, развести, развѣсть, расплодить. — теный, прич. стр. Навѣденый, подвѣденый, завѣденый, запатый.

напáтж (да ся), ишь,—тился, гл. свр. отъ напáтцамся. Да ся натягль, да ся намъжъ.

напáхамъ, гл. д. свр. Да пзнахамъ много, доста; да наорж.

напáтцамся и напáтцвამся (да ся напáтж), гл. об. Патж, тягль много нѣчто, много врѣмя, минува ми много нѣчто прѣзь главж-тж; натяглювамся, намжчвამся. *Да види и да ся напати.*

напáтчанiе и напáтцванiе, с. ср. отъ напáтцамся и напáтцвამся.

напéквамъ, гл. мн-кр. отъ напéчнамъ.

напекъ, печшь, напéкохъ, напéклъ, гл. свр. отъ напéчнамъ. Да напечъ: 1) Да опеж много, доста. 2) Да нагрѣж.—печёный, прич. стр. По знаменованье-то на глагола.

напендёрвამся и напендёрювამся (да ся напендёрж), гл. об. 1) Набѣбвамъ, надувамся, издувамся, набухвамъ, уголѣмивамся, бабунасвамъ, напентарвამся; разбухатъ, олухатъ, распухатъ. 2) Навдигамся, голѣмжся, надувамся, горджся, напентарвამся, напецвამся; надуватъся, напыщатъся, надмеватъся, ходитъ гóголемъ. 3) Дужся, надувамся, срьджся, вжжся, мужся, надзупвამся, надувамъ прѣлицж напентарвამся; надуватъся, сердитъся, надуватъ губы, оттопыривать губы.

Гá си имамъ либя, ей го у хоро-то,

Дъ ся е напало и напендерило

Дъка сьмъ му рѣкло: не кусай съ лъжицъ,

Не кусай съ лъжицъ, нъ топи съ трошицъ.

Нѣс.

напендёрванiе и напендёрюванiе, с. ср. отъ напендёрвამся.

напендёрж (да ся), ишь,—рился, гл. свр. отъ напендёрвამся. Да ся напентарж, да ся напецамъ, да ся надуж и въ три ты знаменованиа. — реный, прич. стр. 1) Надутый, навдигнжтый, напереный, напентареный. 2) Надутый, навжсеный, надзупеный, разсрьденый.

напентáрвამся и напентáрювამся (да ся напентáрж), гл. об. Напендервამся.

напентáрванiе и напентáрюванiе, с. ср. отъ напентáрвამся. Напендерванiе.

напентáрж (да ся), ишь,—рился, гл. свр. отъ напентáрвამся. Да ся напендерж.

напёрвამъ и напёрювамъ (да напёрж), гл. д. 1) Направнамъ нѣчто да стои право, обтягнжто; изправнамъ, обтягамъ. *Наперилъ вратъ.* 2) Натискамъ. *Наперилъ врата да ги изкрытж.*—мся, 1) гл. възвр. Стож правъ, напато; изправнамся, опервამся, ококорвამся, наежвамся, надувамся. *Наперился, та не дава думж да му ся каже.* 2) гл. стр. Бывамъ наперень.

напёрванiе и напёрюванiе, с. ср. отъ напёрвамъ и напёрвამся.

напердáшж, ишь,—шилъ, гл. д. свр. Да изпердашж, да опердашж много, мнозинж, доста. — шеный, прич. стр. Набитый, натупаный, напуханый, наврасканый.

наперешкы, нар. Курбелешкы, курпелешкы, урбелешкы, бѣгомъ, усѣтъ. *Отиде си, бѣга наперешкы, бѣга, побѣгнж, отиде усѣтъ, като да го гони нѣкой, съ выкане подырь него.*

напёрчж (да ся), ишь,—чился, гл. възвр. свр. Да ся перчж доста, довожъ.

напёрж, ешь,—прáхъ,—пралъ, гл. свр. отъ напёррамъ. Да оперж, да изперж много, доста; намѣтъ, настиратъ.—праный, прич. стр. Опраный, изпраный; намѣтый, настираный.

напёрж, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ напёрвамъ.—реный, прич. стр. 1) Исправеный, обтягнжтый. 2) Опереный, ококореный, надуый, напятый.

напётый, тъ, та, то, пр. Напятый.

напéцамъ (да ся), гл. свр. отъ напéцвამся. Да ся надуж, да ся подголѣмж, да ся напендерж, да ся навдигнж.

напéцвამся и напéцувამся (да ся напéцамъ), гл. об. Навдигамся, надувамся, голѣмжся, подголѣмивамся, горджся, напендервამся, напентарвამся; надуватъся, напыщатъся, надмеватъся, ходитъ гóголемъ. *Напецался като вжжж.*

напéцванiе и напéцуванiе, с. ср. отъ напéцвამся.

напечъ, ёшь,—пéкохъ,—пéклъ, гл. свр. отъ напéчнамъ. Да напекж.

напечáлж, ишь,—лилъ, гл. д. свр. Да печнаж много, доста; нажйтъ. Да ся напечáлж, гл. възвр. свр. Да печнаж доста, довожъ.—леный, прич. стр.

напечáтамъ, гл. свр. отъ напечáтвამъ. Да изпечатамъ, да бастинжъ, да щампосамъ; напечататъ, вѣбитъ, натиснйтъ, оттиснуть. — таный, прич. стр. Изпечатаный, бастисаный, щампосаный; напечáтанный,

тіснутий, вибітий, нати́снений, отті́снутий.

Напечіа́твамь и **напечіа́тувамь** (да **напечіа́тамь**), *гл. д.* На кни́ж, на платно́ изкарвамь, удрямь буквы, образъ или друго́ ꙗ́кщо; бастисвамь, щампосвамь; **печа́тать**, **выбива́ть**, **натиспа́ть**, **отті́скивать**, **отті́сывать**, **отті́сывать**. — *мєя, гл. стр.* Бы́вамь **напечіа́танъ**; бастисва́мся, щампосва́мся; **печа́таться**.

Напечіа́тваніє и **напечіа́туваніє**, *с. ср.* отъ **напечіа́твамь**.

Напи́ва́лка, *с. ж.* Напивка.

Напи́вамь (**напи́йвамь**, да **напи́ж**), *гл. д.*

1) Отъ ꙗ́кщо ꙗ́вно отпи́вамь малко; **отпи́вать**, **упи́вать**. *Напи́ж чаши́ж-тж, на ми ж дава.* 2) Пи́ж на, за здравіє ꙗ́кщо-му; **выпи́вать** за че́с-либо здоро́вье.

Всякой си брату напива,
Единъ другому на здравіе,
А Ёанкулъ нѣма милъ братецъ
На здравіе да му напива,
А той си коню напива. *Пѣс.*

— **Напивамь стови́ж**: обы́чай у Блѣгары-ты, ергенъ ко́га зали́би дѣвойкж, прѣсрѣ́ща ѡ́ж, ко́га ся вры́ща тѣа отъ чешмж, напива стови́ж-тж ѡ́ж, и зима цвѣ́тє-то ѡ́ж и съ това ѡ́ж показва, че ѡ́ж ли́би.

Рада на водж ходила,
Ходила и ся врыщала,
Срѣщж ѡ́ж иджтъ два змѣя,
Два змѣя, два огни́яка,
По-старый Радж отминж,
По-младый Радж запира
И стови́ж-тж ѡ́ж напива. *Пѣс.*

— *мєя, 1) гл. възвр.* Пи́ж много, та ставамь пи́панъ; опи́вамь, на́рѣзва́мся, на́плюска́мся, на́цѣжда́мся, на́кытва́мся, на́кади́ваемь, на́кля́нква́мся, на́кля́цва́мся; **напи́нать** ся, **на́рѣзывать** ся, **на́соби́ваться**, **нагру́жаться**, **на́санда́лить** по́сь. *Напи́лся като копачъ (като Цигани́ж, като трескж). Да ся напи́е мжж, да ся напи́е жена.* 2) **Попи́вамь** водж, влагж, та **наби́бвамь**. *Дрѣво-то ся напи́ло съ водж и ста́нжло тя́жко.* 3) *гл. стр.* Бы́вамь **напи́ть**. — **Напивамь бжклицж**, **прихва́щамь**, **прѣда́вамь** бжклицж, **пие́мь** и **благосла́вямь** нарядъ на сна́тж. — **Напи́вамь здра́вицж**, **пи́ж** за здравіє ꙗ́кщо. — **Напивамь чаши́ж**, при пи́ение ка́звамь джгж **здрави́цж**; **произно́сить** тѣ́сты.

Напи́ваніє, *с. ср.* отъ **напи́вамь** и **напи́-ва́мся**.

Напи́вка, *с. ж.* отъ **напи́вамь**. Напивалка, напиваніє. *Прѣ́мжжжж дѣ́ла съ пи́снж и напи́жжж.*

Напи́йвамь, *гл. жи-кр.* отъ **напи́вамь**.

Напи́ка́вамь (да **напи́ка́ж**), *гл. д.* Намо́крово́вамь, **на́кваса́вамь** ꙗ́кщо съ **пи́жж**; **попи́ка́вамь**, **у́пи́ка́вамь**, **мочж**, **измоча́вамь**. — *мєя, 1) гл. възвр.* Изпи́у́чамь ся **пи́жжж** въ дрѣ́хы-ты, въ **пости́лжы-ты**; **попи́ка́-ва́мся**, **у́пи́ка́ва́мся**, **мочжся**, **измоча́ва́мся**; **оби́мчива́ться**. 2) *гл. стр.* Бы́вамь **напи́канъ**.

Напи́ка́ваніє, *с. ср.* отъ **напи́ка́вамь** и **напи́ка́ва́мся**.

Напи́камь (да *ся*), *гл. възвр. свр.* Да **пи́ка** доста, много, дово́ль; да *ся* **напи́ска́мь**, да *ся* **напи́сжж**.

Напи́ка́ж, *ещь*, — **ка́ль**, *гл. свр.* отъ **напи́ка́вамь**. Да **попи́каж**, да **у́пи́каж**, да **намочж**, да **измочж**. — **ка́пчый**, *прич. стр.* **По́пи́канчый**, **у́пи́канчый**, **на́моченчый**, **измоченчый**.

Напи́ивамь (**напи́ивамь**, да **напи́и́ж**, **напи́ива́мь**), *гл. д.* **Нашьва́мь**: 1) **Стяга́мь**, **на́прѣга́мь**, **за́прѣга́мь**, **опи́намь**, **дры́пи́намь**, **на́тиска́мь**. *Напи́и врата-та да ся отво́рять.* 2) **Стяга́мь**, **на́тиска́мь**, **прѣтиска́мь** **успѣ́вамь**, **да́вамь** ꙗ́кщо **зорь** да **на́правѣ** ꙗ́кщо. *Напи́на гж за па́ры. Напи́жж гж да му ка́ратъ ка́мьне* — *мєя, 1) гл. възвр.* **На́прѣга́мся**, **сплжся**, **мжжжся**, **да́вамь** си **зорь** да **на́правѣ** ꙗ́кщо; **на́ту́жива́ться** **на́прѣга́ть** **си́лы**, **на́дрыва́ться**. *Напи́на ся като ра́ж на брѣ́зжѣ.* 2) *гл. стр.* Бы́вамь **напи́и́ть**. — **Напи́намь жель́зо** **зала́гамь**, **ку́рдисва́мь** **на́панъ**. *На дру́гж денъ Ту́ранъ зелъ скръ́ишемь да напи́и жель́зо на то мѣ́сто, отдѣ́ка идѣ́мъ лиси́ца-та.*

Напи́иваніє, *с. ср.* отъ **напи́ивамь** и **напи́и́ва́мся**; **на́ту́га**.

Напи́ивамь, *гл. жи-кр.* отъ **напи́ивамь**.

Напи́и́жж, *с. ж. жи.* **Напи́иваніє** съ **болжж** **напи́и́ть**. *Има́мъ напи́и́жжж*, **напи́ива́мся** бо́ли **мѣ**.

Напи́и́намь, *гл. свр.* отъ **напи́ивамь**. **Д** **на́бара́мь**, да **набу́тамь**; **на́цупа́ть**, **о́цу** **па́ть**, **осѣ́зать**. — **на́пчый**, *прич. стр.* **На́баранчый**, **набу́танчый**, **на́мѣренчый** съ **пи́и** **ше**; **о́цупа́и́и́й**.

Напи́ивамь и **напи́и́увамь** (да **напи́и́намь**), *гл. д.* Съ **пи́иваніє** **напи́рамь** ꙗ́кщо; **наба́р** **вамь**, **набу́твамь**; **на́цупы́вать**, **о́цупы́вати** — *мєя, гл. стр.* Бы́вамь **напи́ива́тъ**; **на́барва́мся**, **набу́тва́мся**.

Напи́иваніє и **напи́и́уваніє**, *с. ср.* отъ **напи́ивамь**.

Напи́и́рвамь и **напи́и́рювамь** (да **напи́и́перж**), *гл. д.* **Нато́пывамь** ꙗ́кщо въ **пи́перъ**, **порѣ́вамь** го съ **пи́перъ**. — *мєя, гл. стр.* Бы́вамь **напи́и́перенъ**.

апи́рване и напи́рване, с. ср. отъ напи́рвамъ.

апи́рѣжъ, ишь,—рплъ, гл. свр. отъ напи́рвамъ. Да нато́пѣжъ, да порѣсѣжъ съ пи́перѣ. — ренѣй, прич. стр. Натопенѣй, порѣсенѣй съ пи́перѣ.

апи́рамъ (да напѣрѣжъ), гл. д. Опирамъ, изпирамъ много, доста; намыва́тъ, настира́тъ. — мѣя, гл. възвр. само въ свр. видѣ. Да перѣ доста, довольжъ; настира́ться.

апи́рамъ (да напѣрѣжъ), гл. д. 1) Натиска́мъ, ва́лѣгамъ, на́блѣгамъ, допирамъ, давамъ зорѣ; перѣтъ, напирáтъ. *Ледъ-тѣ напирá на ставило-то.*

Ка е станжлъ Вранко юнакъ,
Та извади Влашко ножа,
Та напирá ту на себе,
Ту на себе, ту на коня,
За день земѣ да обиде. *Пѣс.*

2) Радѣ, залѣгамъ, натиска́мъ, глѣдамъ да стане нѣчто. *Напирáмъ на това; насти́н-вать на томъ.* — мѣя, гл. възвр. Облѣгамъ, на́блѣгамъ, опира́мъ, допира́мъ на нѣчто. *Напирáмъ на стѣнѣ-тѣ.*

Напи́ране, с. ср. отъ напи́рамъ.

Напи́свамъ и напи́сувамъ (да напи́ишь), гл. д. 1) Изкарвамъ писмо на книгѣ, свръшамъ писмо; настра́чивать. *Написа писмо.*

2) Нашарвамъ, изображава́мъ; нари́совать. *Написа иконѣ.* 3) Шарѣжъ, пѣстрѣжъ. *Написвамъ въжди; наводѣтъ, насурѣм-ливать бровы.*

Напи́сване и напи́суване, с. ср. отъ напи́свамъ.

Напи́скамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да пи́скамъ много, довольжъ; да ся напи́ишь, да ся напѣрѣкамъ.

Напи́чамъ (напѣквамъ, да напекѣжъ), гл. д.

1) Опичамъ, изпичамъ, пекѣжъ много, доста; напекáтъ, нажа́ривать, перепекáтъ, пережа́ривать. *Напекла фурнижъ хлѣбъ.* 2) Дръжѣжъ нѣчто срѣщъ огнь, срѣщъ слънце-то да ся стоплѣ; припекáтъ, нагрѣва́тъ. *Напекохъ си крака-та.* 3) За ракижъ: наваривамъ; перепекáтъ. *Напекли бѣчѣжъ ракижъ.* — мѣя, 1) гл. възвр. Стожъ срѣщъ огнь, срѣщъ слънце да мя грѣе, да ся пекѣжъ; нагрѣвамъ, на́топлювамъ; нагрѣва́ться. 2) гл. стр. Бывамъ напеченъ. — *Напече го тряска,* хванѣ го тряска, за-трясе го. *Ка го видѣ, напече го тряска трогодска.*

Напи́чане, с. ср. отъ напи́чамъ и напи́чамъ.

Напи́ишь, ешь, — пи́сать, — пи́салъ, гл. свр. отъ напи́свамъ; напѣсáтъ, настро́чить, нари́совать. — пи́санѣй, прич. стр. По знаменованѣ-то на глагола; напи́сан-

ный, настрóченный, нари́санный. — *Тѣй му было написано, тѣй му было отрядено отъ Бога да стане, такѣвъ му былѣжъ кжметѣ-тъ; такѣ на рóду было написано.* — *Не му е написано на чело-то, что има въ главѣ-тѣ си (на срѣдце-то си),* не ся знае, что мѣсли, что иска да прави, такѣвъ е.

Напи́ишь (да ся) ишь,—пи́лся, гл. възвр. свр. Да пи́ишь много, довольжъ; да ся напѣскамъ, да ся наварѣскамъ, да ся напѣлѣжъ.

Напи́ишь, ешь,—пи́лъ, гл. свр. отъ напи́свамъ. — пи́тый и — пи́енѣй, прич. стр. По знаменованѣ-то на глагола. *Чистѣ: свѣта вода напѣита!*

Напи́иствувамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да пи́иствувамъ много, доста, довольжъ.

Напѣ́вамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да пла-вамъ много, довольжъ; да ся напѣлувамъ.

Напѣ́вамъ, с. м. Мѣсто напѣлено, дѣто го обливала рѣка, та нанесла на него прѣстъ, пѣськѣ, утайкѣ и други нѣчта.

Напѣ́вишь, ишь,—вилъ, гл. свр. отъ напѣ́вамъ. 1) Да оплавѣжъ, да изплавѣжъ много, доста. 2) Да облѣжъ, да наводѣжъ нѣкое мѣсто. — венѣй, прич. стр. 1) Оплаве-нѣй, изплаве-нѣй. 2) За мѣсто: облѣнѣй, наводенѣй отъ рѣкѣ, та покрытъ съ утайкѣ и съ други нанесены нѣчта.

Напѣ́вамъ (да напѣвишь) гл. д. За рѣкѣ, за водѣ: притичамъ, прѣливамъ, та обли-вамъ нѣкое мѣсто и напасамъ на него зе-мѣжъ, пѣськѣ, утайкѣ и други нѣчта. — мѣя, гл. стр. Бывамъ напѣвенъ.

Напѣ́вание, с. ср. отъ напѣ́вамъ.

Напѣ́ди́вамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да ся напамъ пладни, да свръшѣ пладнува-нѣ-то

Напла́стѣжъ, ишь,—ти́лъ, гл. свр. отъ на-пласти́вамъ. 1) Да нарядѣ на пластовы; напластовáтъ. 2) Да наби́жъ, да напухамъ. — стѣнѣй, прич. стр. 1) Наряденѣй на пластовы; напластовáнный. 2) Набитѣй, напуханѣй, натушанѣй, наложенѣй; отко-лѣченѣй, отду́тый.

Напласти́вамъ (да напластѣжъ), гл. д. 1) Нарядѣмъ, налагамъ нѣчто на пластовы; напластовáвать. 3) Набивамъ, натушамъ, напухамъ, наварѣскамъ, налагамъ, на́блѣс-камъ, начесамъ, на́мѣшинавамъ, на́мѣствамъ нѣкому кости-ты; отко́лѣчивать, отду́вать, откѣ́тывать, отна́лять. — мѣя, 1) гл. стр. Бывамъ напластенъ по знаменованѣ-то на глагола. 2) гл. възвр. Нарядѣмъ, на-мѣствамъ, на́тъпѣвамъ, на́бѣкѣвамъ мнозина пѣйдѣ. *Напластилися като рѣ-бѣжъ въ качѣ.*

Напласти́ване, с. ср. отъ напласти́вамъ.

Наплатецъ, *ум. ж.* и наплатця, *ум. ср.* отъ наплатъ.

Наплатѣскамъ (да наплатѣшѣ), *гл. д.* Наплатѣшамъ.

Наплатѣсване, *с. ср.* отъ наплатѣскамъ.

Наплатѣшѣ, *ешъ*, — тѣсахъ, *гл. свр.* отъ наплатѣскамъ. Да наплатѣ.

Наплатъ, *с. ж.* Една отъ шесть-ты части, отъ които е направенъ кръгъ-тъ на колело на кола, обцида; косякъ колѣснаго обода.

Наплатѣ, *ишъ*, — тѣлъ, *гл. свр.* отъ наплатѣшамъ. Да турѣ наплатѣ на колело, да наплатѣшѣ. — тѣнѣй, *прич. стр.*

Наплатѣ, *ишъ*, — тѣлъ, *гл. свр.* отъ наплатѣшамъ. Да си изплатѣ дѣлга.

Наплатѣвамъ, *гл. мн-кр.* отъ наплатѣшамъ.

Наплатѣкамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да плачукамъ много, доволю.

Наплатѣжъ (да ся), *ешъ*, — плакахся, — кался, *гл. възвр. свр.* Да плачѣ много, доволю; да ся наревѣ; наплатѣхся, навоиѣхся, навѣхся. Да ся напѣ мѣжъ, да ся наплаче жена.

Наплатѣвамъ и наплатѣшювамъ (да наплатѣшѣ), *гл. д.* 1) Задавамъ страхъ нѣкому, направямъ го да ся бои отъ нѣчто, уплашвамъ; напугать, напужать, настрашить, нагрозить. Наплатѣхъ го, та не смѣе да ся приближи до кѣжъ-тѣжъ *им.* 2) Закаивамъ нѣкому, захвалюамъ, че щѣ биѣ, заплашвамъ, плашюамъ; грозить, пристраивать, припугивать, застраивать, остраивать, запугивать, дѣть кому острастку. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Имамъ страхъ, страхъ мя е отъ нѣчто, боѣхся, плашюхся отъ него. 2) *гл. стр.* Бывамъ наплатенъ.

Наплатѣваніе и наплатѣшюваніе, *с. ср.* отъ наплатѣвамъ и наплатѣшюамся.

Наплатѣшѣ, *ишъ*, — шѣлъ, *гл. свр.* отъ наплатѣшамъ; напугать, напужать, настрашить, нагрозить; пристраить, застраить, остраить, припугать, запугать. — шенѣй, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола. Наплатенѣй отъ напаржъ-тѣжъ духа и на мащенѣжъ-тѣжъ.

Наплатѣшамъ (да наплатѣ), *гл. д.* Изплащамъ что-то съмъ дѣженъ, плащамъ дѣлга ся; выплативать, оплативать, уплативать. — мѣя, *гл. възвр.* Изплащамся, отплащамся, разплаивамся, виждамъ си смѣткѣ-ты съ нѣкого и му плащамъ что-то му дѣжѣ; оплативаться, квитаться.

Наплатѣшамъ (наплатѣвамъ, да наплатѣ), *гл. д.* Наплатѣскамъ, турямъ наплатѣ на колело. — мѣя, *гл. стр.* Бывамъ наплатенъ, наплатѣскамся.

Наплатѣчаніе, *с. ср.* отъ наплатѣшамъ и наплатѣшамся. Изплащаніе.

Наплатѣчаніе, *с. ср.* отъ наплатѣшамъ. Наплатѣшаніе.

Наплѣскамъ, *гл. свр.* отъ наплѣскамъ. Да наплѣшѣ: 1) Да уплѣскамъ, да намащамъ, да укрѣпѣю. 2) Да набѣжъ, да наплюскамъ. 3) Да надумамъ, да нахоратѣ, да накудѣ. — сканѣй, *прич. стр.* 1) Уплѣсканѣй, намащанѣй, умащанѣй, укрѣпленѣй; намащанѣй, намащанѣй. 2) Набитѣй, наплюсканѣй; наплѣшанѣй.

Наплѣскамъ и наплѣскувамъ (да наплѣскамъ), *гл. д.* 1) Съ плѣскаше наплѣшамъ нѣтъ нѣчто много; наплѣшамъ. Наплѣскала лайна по стѣжъ-тѣжъ. Наплѣскала си лице-то съ бѣло. 2) Уплѣскамъ, намащамъ, умащамъ, накрѣпѣю, укрѣпѣю; намащивать, намащивать, намащивать, засѣивать. 3) Набивамъ нѣкого съ плѣсци, наплюскамъ; наплѣшивать, отплѣшивать. 4) Надумамъ, нахоратѣвамъ, накудѣвамъ, наговарѣвамъ нѣкому неприятѣ думѣ, накудѣвамъ; наговарѣвать, набрѣкать, нагвоздить. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Уплѣскамся, умащамся, намащамся, укрѣпѣюся, накрѣпѣюся; намащиваться, намащиваться, засѣиваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ наплѣсканъ по знаменованіе-то на глагола.

Наплѣскаваніе и наплѣскуваніе, *с. ср.* отъ наплѣскамъ и наплѣскуамся.

Наплѣтѣвамъ, *гл. мн-кр.* отъ наплѣтѣшамъ.

Наплѣтка, *с. ж.* Плетено, наплетено нѣчто; навѣзка, навѣзъ.

Наплѣтъ, *ешъ*, — плѣтохъ, — плѣлъ, *гл. свр.* отъ наплѣтѣшамъ. Да уплѣтъ, да изплѣтъ; наплѣстъ, навѣзѣтъ. — тѣнѣй, *прич. стр.* Уплѣтенѣй, изплѣтенѣй; наплѣтѣнный, навѣзанный.

Наплѣчѣ и

Наплѣщи, *нар.* По грѣба си, на грѣба си, нагрѣбѣ. Нашѣлъ на пѣтка едно мръзеливо момѣ подъ еднѣ крушѣ спружено наплѣщи. Хиляда ничкомъ, хиляда наплѣчѣ? Гат. — Керемидѣ.

Наплѣщѣ, *ешъ*, — плѣскахъ, — плѣскалъ, *гл. свр.* отъ наплѣскамъ. Да наплѣскамъ.

Наплѣскамъ, *гл. свр.* отъ наплѣскамъ. Да уплѣскамъ, да наплѣскамъ; наплѣскаѣтъ, — сканѣй, *прич. стр.* Уплѣсканѣй, наплѣсканѣй; наплѣсканный.

Наплѣскамъ и наплѣскувамъ (да наплѣскамъ), *гл. д.* Наплѣскамъ, уплѣскамъ нѣкого, нѣчто съ водѣ; уплѣскамъ, наплѣскамъ; наплѣскавать. — мѣя, *гл. стр.* и възвр. Бывамъ наплѣсканъ; наплѣскамся, уплѣскамся съ водѣ; наплѣскаваться.

Напліскваніе и напліскуваніе, с. ср. отъ напліскамъ.

Наплітамъ (наплѣтамъ, наплітамъ, да наплѣтъ), *гл. д.* 1) Съ плетение наработ-
вамъ много, доста; уплітамъ, изплітамъ;
наплѣтати, навязывать. 2) Уплітамъ още
повяче, съ плетение прикачамъ; надвязы-
вать, навязывать, наставлятъ. *Напле-
ти пята-ти на чоран-ти.* 3) Въ
едины старъ обичай: кога стане дѣти на
три години, рѣжъ и сплітамъ кожа-тъ му
по едины особенъ начинъ; настрывамъ.

Царь Милутинъ сына наплита,
Та позова вѣсико царство,
Что му царство много дръжи:
Отъ море-то до Дунава. *Пѣс.*

4) Намъ, увивамъ, плюскамъ много и брѣзо;
опрясть.—*мѣся, 1) гл. вззвр.* само въ *свр.*
видъ. Да плѣтъ много, доволъ; наплѣсться.
2) *гл. стр.* Бывамъ наплетенъ по знаме-
нованіе-то на глагола.

Наплітаніе, с. ср. отъ наплітамъ. 1)
Сплитаніе, уплитаніе, изплитаніе. 2) Настрыва-
ніе, стрыжка малкы мѣжскы дѣца.

Наплітвамъ, гл. мн-кр. отъ наплітамъ.
Наплітчя, у.м. ср. отъ наплітъкъ.

Мори момича, момича,
Марь сребрено петлича,
Душни вуйнъ да стане,
Да ти сплете наплітчя. *Пѣс.*

Наплітъкъ, тѣци и тѣци, с. м. 1) Чюжда
коса на пленици. 2) Врѣзь-та, съ кохто
жены заврѣзвать коцала за коса-тъ си.

По друмы ходитъ Татарча,
Татарча прѣно Арапча,
Съ съ себе водитъ сейсанъ,
На сейсанъ-тъ двѣйка,
Ржаѣ-ты ѣ сж врязаны
Съ съ нейзинъ-ты наплітци. *Пѣс.*

Наплѣдвамъ и наплѣдувамъ (да наплѣ-
дъ), *гл. д.* Разплѣдвамъ много, доста; на-
въждамъ, развъждамъ, подвъждамъ; распло-
жати, размножати, разводити.—*мѣся, гл.*
вззвр. Разплѣдвася много, навъждамся, раз-
въждамся; распложатися, размножатися,
разводиться.

Наплѣдваніе и наплѣдуваніе, с. ср. отъ
наплѣдвамъ и наплѣдвася.

Наплѣдъ, ишь,—дилъ, гл. свр. отъ на-
плѣдвамъ. Да навѣдъ, да развѣдъ, да раз-
плѣдъ; наплѣдити, расплѣдити.

Наплѣощъ, ишь,—щилъ, гл. д. свр. Съ
плѣшеніе да направъ много, доста; наплѣ-
ощити.

Наплѣвамъ (да ся), *гл. вззвр. свр.* Да плу-
намъ доста, доволъ; да ся наплавамъ, да
ся наплѣвамъ.

Наплѣкамъ, гл. д. свр. Да наплѣжъ, да

уплѣжъ.—*кантый, прич. стр.* Наплѣтый,
уплѣтый.

Наплѣвамъ (да наплѣнъ), *гл. д.* Наплѣ-
намъ.

Наплѣно, нар. Вѣсико-то, ничто да не оста-
ва, докрай; вполнѣ.

Наплѣнувамъ (да наплѣнъ), *гл. д.* На-
плѣннамъ.

Наплѣнѣвамъ (да наплѣнѣжъ), *гл. свр.* Ста-
вамъ плѣнъ, дебелъ; надебелѣвамъ, накрѣ-
ывавася, плѣнѣжъ, наливася, наплѣнвася.

Наплѣнѣваніе, с. ср. отъ наплѣнѣвамъ.

Наплѣнѣжъ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ на-
плѣнѣвамъ. Да надебелѣжъ, да ся накрѣ-
вѣжъ, да ся налѣжъ.

Наплѣнѣжъ, ишь,—нилъ, гл. свр. отъ на-
плѣнѣвамъ, наплѣвамъ и наплѣнувамъ.
1) Да изплѣнѣжъ; наплѣнити, набити, на-
чипити. 2) Да доврѣшъ, да наврѣшъ, да
приврѣшъ, да сврѣшъ, да приплѣжъ, да
склонѣжъ. 3) Да додамъ, да отврѣжъ, да ся
отплатъ; додѣсть, намѣстити, наверѣстѣ.
—*неный, прич. стр.* По знаменованіе-то
на глагола.

Наплѣннамъ (да наплѣнъ), *гл. д.* Наплѣ-
вамъ, наплѣнувамъ: 1) Направнамъ нѣчто да
стане плѣно, наливамъ го, насыпвамъ го,
изплѣннамъ го до врѣха, догорѣ, цѣло; на-
полнитъ, налагати, набивати, начипивати.
Наплѣннихъ кошницъ-тъ. *Наплѣннихъ*
бѣчъ-тъ съ вино. *Дошли му гости, та*
наплѣнили навсѣяждѣ. 2) Изкарвамъ нѣ-
что докрай, доврѣшнамъ, наврѣшнамъ, при-
врѣшнамъ, сврѣшнамъ, приплѣнамъ, скло-
намъ. *Още не е наплѣнилъ пять-тъ го-*
динъ. 3) Турнамъ, давамъ още да стане
колкото трѣба; додавамъ, отврѣшамъ, от-
пашамся; додавати, намѣщати, наверѣ-
вать. *Съ тѣжъ жлѣтижъ наплѣннихъ ти*
заплатъ, колкото искаше.—мѣся, 1) гл.
вззвр. Ставамъ плѣнъ, дебелъ, соченъ;
наплѣнѣвамъ, надебелѣвамъ, накрѣывавася,
наливася. 2) *гл. стр.* Бывамъ наплѣненъ
по знаменованіе-то на глагола. — *Наплѣ-*
намъ нѣкому главъ-тъ, разправямъ му,
давамъ му да разбрере, направямъ да про-
умѣе; надолѣбѣти кому что, втемѣшити.
—*Наплѣннихъ си, плѣнъ си джеба,* спе-
чалвамъ, обогатывася; набивати, набити
карманъ. *Да си наплѣни джеба, наплѣ-*
ни си гроба. — *Наплѣнамъ лулжъ,* на-
тыквкамъ ѣ съ тютюнъ; набивати трубку.
— *Наплѣнамъ пушкжъ, пищовъ,* турнамъ
имъ барутъ, коршумъ и другы нѣчто за да
пушкамъ съ тѣхъ; зарядати ружѣ.—*Очи-*
ти ми ся наплѣнижъ съ слъзы, навири-
хъ ми ся съ слъзы, дойде ми да плачъ;
глазъ омочились слезами. — *Шпа уста*

наплъва. Сврака-та поще бивола да си наплъни корема. Като има да имъ наплъниш ржѣтъги, то е вес жарно. Чѣто излѣзе отъ тридесѣтъ и два зѣба, наплънува тридесѣтъ и два града. Наплъниль му чашѣтъж като на помянь. Да наплънимъ окътъж, па ако ще бы и отъ рѣкътъж.

Наплъняние, с. ср. отъ наплънямъ и наплънямся.

Наплъивамъ (да ся), гл. *възвр.* *свр.* Да плъивамъ доста, доволюж; да ся наплаивамъ, да ся наплуивамъ.

Наплѣвъж, *ишь*,—*виль*, гл. *д.* *свр.* Да плѣвъж, да оплѣвъж много, доста; наполотъ. —*вѣнѣый*, *прич. стр.* Изплѣвѣнѣый, оплѣвѣнѣый; наполотѣый.

Наплѣзж (да ся), *ишь*,—*зился*, гл. *възвр.* *свр.* Да ся плѣзж доста, доволюж.

Наплювамъ (да наплюж), гл. *д.* 1) Плюж много пѣйдѣ, уплювамъ, поплювамъ; наплѣвывать, обхѣркать 2) За мухъ: снисамъ пѣйдѣ найца-та си. *Мухъ наплюли мясо-то.* 3) За болѣж: излизамъ на чиркы, на прыщкы; побивамъ, сплювамъ, поплювамъ; окидывать, окидываться. —*жси*, гл. *стр.* Бывамъ наплютъ по знаменование-то на глагола.

Наплювание, с. ср. отъ наплювамъ.

Наплювецъ, *вци*, с. м.

Наплювка, с. ж. и

Наплювъкъ, *вци*, с. м. Наплюто отъ мухы; плевѣкъ. *Прѣглядай мясо-то да нѣма наплювци.*

Наплюнчвамъ и наплюнчямъ (да наплюнчж), гл. *д.* Намазвамъ, намачывамъ нѣчто съ плюнкы, турнамъ на нѣчто плюнкы; наслюнчвамъ, налигавямъ; наслѣни-вить, наслюнчивать, намусливать, вымуславать, заслѣнивать, заслюнчивать. —*жси*, гл. *възвр.* и *стр.* Бывамъ наплюнченъ; наслюнчывамся, налигавямся.

Наплюнчвание и наплюнчание, с. ср. отъ наплюнчвамъ и наплюнчывамся.

Наплюнчж, *ишь*,—*чиль*, гл. *свр.* отъ наплюнчывамъ и наплюнчямъ. Да наслюнчж, да уплюнчж, да налигавж; наслѣнить, наслюнчить, намуслить, намусоблить, вымуслить, заслѣнить, заслюнчить. —*нчеснѣый*, *прич. стр.* Наслюнченѣый, уплюнченѣый, налигавѣнѣый; наслѣненѣый, наслюнченѣый, намусленѣый, намусобенѣый, нѣмусленѣый, заслѣненѣый, заслюнченѣый.

Наплюсквамъ (да ся), гл. *свр.* отъ наплюсквамся. 1) Да ся напамъ, да ся накрывамъ, да ся надѣжж; наѣться до отвалу, нажраться, опрѣсть. 2) Да се на-

пижж, да ся напѣжж, да ся наврыгамъ; напѣться, навязѣться.

Наплюсквамъ и наплюскувамъ (да ся наплюсквамъ), гл. *възвр.* 1) *Іамъ* много, наадамся, натѣкывамся, надѣивамся; нажи-раться. 2) *Пяж* много, напивамся, наврыгивамся, нализывамся, накланывамся, насмукывамся; напиваться.

Наплюсквание и наплюскувание, с. ср. отъ наплюсквамся.

Наплюжж, *ишь*,—*люль*, гл. *свр.* отъ наплюывамъ. — *плѣтѣый* и —*плѣсенѣый*, *прич. стр.* По знаменование-то на глагола. *Наплюто отъ мухъ*, наплювецъ, наплювка, наплювъкъ; плевѣкъ.

Наплюсамъ (да ся), гл. *възвр.* *свр.* Да плюсамъ много, доволюж.

Наплюшж (да ся), *ишь*,—*шилси*, гл. *възвр.* *свр.* Да плюшж много, доволюж.

Наплювамъ, гл. *уч.* отъ наплюж.

Наплюж, *ишь*,—*нхль*, гл. *свр.* отъ наплюивамъ. Да опнж, да стягнж, да натиснж. *Да ся наплюж*, да ся засплюж, да ся помжж; рвануться. —*нхтѣый*, *прич. стр.* Опнхтѣый, стягнхтѣый, натисхтѣый.

Наповалж, *ишь*,—*лиль*, гл. *д.* *свр.* Да повалж много, доста.

Наповѣжж, *ишь*,—*виль*, гл. *д.* *свр.* Да повѣжж много, доста.

Напоганжж, *ишь*,—*пиль*, гл. *д.* *свр.* Да опоганжж, да омрьжж много доста; напоганить.

Наподрѣжжж, *ишь*,—*рѣзахъ*,—*рѣзалъ*, гл. *д.* *свр.* Да подрѣжжж много, доста; начинить.

Напоѣнѣый, *прич.* отъ напоѣжж.

Напой, с. м. Мѣсто на рѣкж, па вадж, дѣ-то поять добытъкъ; водопой, попо; водо-пой, водопоило, водопоини.

Малка мома му ся кани:

Леле варе младъ калаваръ,
Не прѣпаший ранъ босилакъъ,
Стори-щж си рыба мрѣна,
Оти-щж си въ овчий напои,
Мѣтиж-щж ся, плисж-щж си,
Размжж-щж овчий напои. *Иѣс.*

Напокажжж (да ся), *ишь*,—*казахси*,—*ка-залси*, гл. *възвр.* *свр.* само въ *мл. ч.* Да ся покажемъ мнозина.

Напоконшнѣый, —*шнѣъ* и —*шенъ*, *шнѣ*, *мно*, *пр.* Чѣто иде, чѣто стана напоконъ; сѣтишнѣый, подырни; послѣднѣый.

Напоконъ, *нар.* Не сега, а слѣдъ, сѣтиж, послѣ, подырь, потора; потѣмъ, послѣ. *Дай ми малко хлѣбецъ да си допамъ сиренице-то, напоконъ ми дай сиренице да си допамъ хлѣбеца.*

Не ходи въ село Кунино,
Че сж Кунинци душмани,
Та щѣтъ ти нѣчто зло стори,
Зло стори и зло направи,
Напоконъ пишманъ да не си. *Иѣс.*

Напокрѣѣж, ешь,—крѣѣль, гл. д. свр. Да
покрѣѣж много, доста.

Напоужсамъ, *гл. д. свр.* Да поужсамъ мно-
го, доста.

Наноліо́щь, нар. Срѣдъ но́щь, по срѣдъ
но́щь; въ по́лночь.

Напóло,

Нанолова,

НѦПОЛОВИНѦ И

Напо́ль, нар. 1) Прѣз половинѣ, една-та половина; **вѣблы.** *Разсѣклъ го напо́ло,* прѣз сръдѣ-тѣ. *Да ги направимъ напо́ло,* да ги раздѣлимъ наполовинѣ. 2) Нѣ цѣло, не навсякъждѣ еднакво. *Напо́лова сине, напо́лова червено,* размѣсено сине и червено.

Напо́мвѣмъ (да напо́мниѣ), *гл. д.* На-
по́мниамъ.

Напо́мнювамъ, гл. уч. отъ напо́мнѣж.

Напо́мнижъ, ишь,—ишь, гл. *свр.* отъ напо́минамъ и напо́мвамъ. Да припо́мныхъ, да нау́мъ, да догово́рѣжъ, да подба́нъ, да подмы́сль, да до́карамъ на у́мъ; напо́мнѣть, напáмывать, наме́плуть. — *Ще-пѣтій, прич. стр.*

Напо́миналь (да напо́миж, напо́миюамь),
гл. д. Напомвамь, докарвамь иѣкому иѣчто
на умъ, припомнимамь, наумивамь, догвѣст-
вамь, подыслювамь, подканнамь, подсѣщамь;
напоми́нать, напáмáтьивать, памекáть.
Напоми́наль си, че твa бѣше така.

Напо́мнаніе, с. ср. отъ напо́мнанъ.

Напонка, с. ж. Дрвяна справа за пзвива-
ние роговы-ты на влж.

Напопъ, с. м. 1) Болкы, что доходить на
женъ, кога да роди; перехваты. 2) Напи-
вание съ болкы; напингы, напынь.

Напопáръж, ишь,—риль, гл. д. свр. Да
попáръж много, доста.

Напопрѣжамъ, гл. д. свр. Да попрѣжамъ
мнозиѣхъ; да напсувамъ; разругаѣхъ.

Напои́ува̑мъ (да ся), гл. *възвр. свр.* Да
пони́ува̑мъ доста, дово́лижъ.

Нанѡпѣж, ишѣ,—илѣ, гл. д. свр. Да опо-
ше мнозицѣ.

Панорастѣ, ешь, —растохъ, —раслъ, *гл. ср.*
свр. само въ *мн. ч.* Да порастемъ мнози-
на, всицца

Напѣръ, с. м. Напиране, напѣване, натис-
кане; напѣръ.

Напосокж. нар. Намѣржы, напрѣумицж, на-
принициж, наобумж, карламаданж; наобумж,
наугадж, наудачу. *Врѣви напосокж. Каз-
ва го напосокж.*

Напостѣлѣжъ ешь,—стѣлѣхъ,—стѣлѣлъ, *гл.*
д. свр. Да постелѣжъ много, всичко.

Напоѣдокъ, с. м. Отиде напоѣдокъ,
да си поѣди, да поѣди у тѣхъ.

Нанотѣ (да ся), **ишь**,—**тіль**, *гл. възвр.*
свр. Да ся потѣ много, довольѣ, доста; на-
потѣться.

Напои́жъ, ишь,—пои́лъ, *гл. свр.* отъ напои́вамъ. 1) Да дамъ воджъ нѣкому да пие; напои́ть, вы́пюиъ. 2) Да наваджъ, да полѣжъ; ороси́ть. —Пои́ный, *прич. стр.* 1) Закараный на воджъ, та ся напои́лъ; напои́нный. 2) Наваденый, полѣнный; орошѣнный.

Напои́вамъ (да напои́ж), *гл. д. 1*) Давамъ да пие; напоева́тъ. *Напои́хъ коня.* 2) Пушчамъ водъ на ливадъ, на градини́ж или на друго ꙗ́кото да се напие; наважда́мъ, поли́взмъ; ороша́тъ, напоева́тъ. — *мѣс, гл. стр.* Бывамъ напоенъ по знаменованіе-то на глагола.

Напоі́аваніе, с. ср. отъ напоі́авамъ.

Напо́надъ, нар. Панадж, папукъ, назло, па-
ниать; пазло, паперекоръ, папереломъ,
поперёгъ. *Правѣжъ* нѣчто *папонадъ*, пра-
вѣжъ паниать, папукъ; дѣлать что либо по-
перёгъ, паперекоръ.

Напрѣва, с. ж. 1) Работа; работѣ, издѣліе. *Майсторска напрѣва. Чловѣческа на-
права.* 2) Сграда, уграда, бина; зданіе,
постройка. *Къща зубава напрѣва* 3)
Начинъ-тъ, кроенъ-тъ, по който е направено
нѣчто. *Такажъ направѣ цръквѣ друж-
дѣ нѣма.* 4) Тѣлосложение. *Чловѣкъ здра-
ва, слаба напрѣва.*

Нап^рав^лва^мъ п нап^рав^лува^мъ, гл. *мн-кр.*
отъ нап^рав^лва^мъ.

Напра́вица, *ум. ж.* отъ напра́ва.

Направо, нар. Безъ заыыколкты, право; прѣмо. *Кажы му го направо*, не ся свѣ-
нуйвай, не му мысли. *Врѣви направо*, не
ся отбивай на страны.

Направѣжъ, **вѣшъ**, — **вилъ**, *гл. совр.* отъ **направѣамъ**. 1) Да създамъ, да сътвори́жъ, да створи́жъ; **созда́тъ**. 2) Да извры́шъ, да учы́ныхъ, да стори́жъ; **соверши́тъ**, **надѣлать**. 3) Да сготви́хъ, да пригото́вѣхъ; **настри́пать**. 4) Да изплъ́ныхъ, да послу́шамъ; **испобли́тъ**. 5) Да прѣсто́рихъ, да прѣпрати́хъ; **преврати́тъ**. 6) Да накара́мъ, да нати́рамъ; **заста́вить**. — **вѣнѣй**, *прич. стр.* По знаменованію то на глагола.

Напáрвiамъ (напáрввамъ, да напáрвiжъ), *гл.*
д. 1) Създавамъ; *созпáдъть.* Богъ е напá
вилъ тоя свѣтъ отъ ничто. Господь е
напáвилъ чловѣка отъ прѣстъ. 2) Из
врѣшамъ, учпнсамъ, сторвсамъ; *совершáть.*
Напáвилъхъ еднѣ добрѣ работѣ. Напá
вилъхъ грѣхъ, сгрѣшихъ. Да напáвимъ
свѣтбѣ. 3) Сготвувамъ; стрпнѣмъ. На
пáвилъхъ едно нaстiе, да му ся не на
кадешъ. 4) Изплннсамъ; *исполнѣть.* Да

му *направѣж* *воликъ-тъ, хаткра.* 5) Прѣсторвамъ; превращать.

Стори мѣ, Боже, стори мѣ,
Стори мѣ и направи мѣ
На какво годѣ падение,
Далеко да си завръкнѣх. *Пѣс.*

6) Накарвамъ; заставлять. *Направихъ* *го* да ся смѣе, да ся кадосва, да ся кае, да млъкне. — *Направихъ* *го* *чловѣкъ,* *напранихъ* *го* да стане *чловѣкъ* както трѣб-ва. *Направихъ* *го* *за смѣха* *Направихъ* *го* *на прагъ* и *пепелъ,* съсынахъ *го.* — *мѣс,* *гл. възвр.* 1) Угонавамся, накрънва-вамся; *жирѣтъ, тучнѣтъ.* *Конь-тъ* ся *на-**прави*лъ, *угои*лся. 2) Прѣсторвамся; при-творяться. *Направилъ* *на* *болѣзъ.* *На-**правилъ* *на* *заспалъ.* — *Единъ* *направна,* *а* *мнозина* (*хилѣда*) *тяг*лятъ. *Луди* *на-**прави*ли, *мѣдри* *развали*ли. *Направи* *добро* — не *кай*ся, *направи* *зло* — *надѣй*-ся. *Направи* *добро,* да *намѣри*шь *зло.* *Направи* *добро,* *на* *го* *връ*ли въ *море-то.* *Направи* *кучя-то* *другаръ,* и *топажъ-тъ* не *пуцай* Да *има* *сър*енецъ, да *напра-**вимъ* *попаръ,* ала *нѣма* *хлѣбецъ.* Да *зако*лимъ *вола,* да *направимъ* *збора.* *Направилъ* *си* *церковъ,* *направи* *и* *и* *олтаръ.* *Направи* *мѣ* *пророкъ,* да *тя* *направѣж* *богатъ.* *Направнахъ* *тя* *царъ,* *нѣ* *ми* *врѣм*я не *пома*га. *И* *ръш*етарка *мѣж*я *си* *тръговецъ* *направна.* *Напра-**вилъ* *като* *свят*огорскѣй *мач*арокъ.

Напрáвнaнe, *с. ср.* отъ *напрáвнaнѣ* и *напрáвнaнѣ*.

Напрáздно, *нар.* Безъ да *хване* мѣсто, *на-**пусто,* *залудо,* *нафиле:* *напрáсно,* *пону*сто-му, *тѣ*тѣно, *вот*це. *Гарванъ-тъ* *напрáз-**но* не *гра*чи. *Правдъ* *ли* *говори*шь — *напрáздно* *ся* *бори*шь.

Напрáздиувамъ (*да* *ся*), *гл. възвр. свр.* Да *праздну*вамъ *много,* *дово*лъ.

Напрáпнѣй, *нѣ, на, но, прич.* отъ *напрá-рж.* 1) *Набитѣй,* *нату*папнѣй, *наврасканѣй,* *напрасканѣй* *Дотѣлъ* *незванъ,* *отѣм*лъ *си* *напрáнъ.* 2) *Опорпѣй;* *упрáпнѣй.*

Напрáскамъ, *гл. свр.* отъ *напрáсквамъ.* Да *наврас*камъ, да *наб*иъж, да *наб*льскамъ, да *наб*ухамъ, да *наб*ъхтъж, да *надр*въж, да *наж*юлъж, да *на*млатъж, да *на*нерж, да *на*пухамъ, да *на*тупамъ, да *на*мѣшнѣж; *на*хлы-стать, *настрѣ*кать, *отпоро*тъ. — *сканѣй,* *прич. стр.* *Наврасканѣй,* *набитѣй,* *на-**бльсканѣй.*

Напрáсквамъ и **напрáскувамъ** (*да* *напрá-**скамъ*), *гл. д.* *Наврас*камъ, *наб*ивамъ, *на-**бльск*вамъ, *наб*ухвамъ, *наб*ъхтъвамъ, *надр*-*ва*вамъ, *наж*юлъвамъ, *на*млащамъ, *на*дѣвамъ, *на*первамъ, *на*пухвамъ, *на*тупвамъ, *на*мѣши-

*на*вамъ; *дуб*асить, *поро*тъ. — *мѣс.* 1) *гл. възвр.* *Имамъ* *праскотнѣ*цы *на* *много* мѣста; *пону*квамъ, *нап*уквамъ. *Кож*я-та *ся* *е* *напраскала.* 2) *На*адамъ *много,* *на*наюс-*камъ,* *на*шибвамъ, *на*дѣвамъ, *наж*юлъвамъ, *на*тыпквамъ; *наж*ираться. 3) *гл. стр.* *Бывамъ* *напрасканъ.*

Напрáскване и **напрáскуване,** *с. ср.* отъ *напрáсквамъ* и *напрáскувамъ.*

Напрáсница, *с. ж.* 1) Нѣчто *стап*кло *на-**прáсно.* 2) *Бо*лестъ *по* *кож*и-тъ *на* *рѣ*цѣ-тъ и *нозѣ*-тъ; *кож*я-та *се* *пону*ква, *ста*ва *гра*чава и *по* *ней* *из*лизать *вод*иавы *пры-**щи*цы; *на*четокъ. *Напрáсница* *да* *го* *уда-**ри!* *Кля*тва.

Напрáсничавѣй, *нѣ, ва, во, пр.* *Кому*то *до*хожда *напрáсница,* *кой*то *из*веди-жъ и *ч*ясто *ся* *измѣ*нава; *опры*ничавѣй. *Мар*та *е* *напрáсничава,* *врѣм*я-то *въ* *то*я мѣ-*сяцъ* *ч*ясто и *из*веди-жъ *ся* *измѣ*нава. *Не* *е* *лудъ,* *нѣ* *напрáсничавъ.*

Напрáспнѣй, — *сѣ*нъ и — *сѣ*нъ, *спа, спо,* *пр.* *Что* *ста*ва, *что* *до*хожда *из*веди-жъ, *безъ* да *му* *смы* *ся* *на*дѣвали, *да* *смы* *го* *ча*кали; *не*чаканѣй, *из*ненадѣйпнѣй; *вне-**з*áпнѣй, *нео*жиданнѣй, *не*чáянипнѣй. *На-**прáсна* *см*рътъ; *скоро*постѣжная *см*рътъ. *Па*зи. *Бо*же, *отъ* *тунъ* *бѣ*дъ *и* *напрáс-**нѣ* *см*рътъ. — *спо, нар.* *Из*веди-жъ, *из-**нена*дѣйно, *не*чакано, *вне*блюдъ, *сѣ*комъ, *на-**сѣ*комъ, *безъ* да *ся* *е* *ча*кало, *безъ* да *му* *сж* *ся* *на*дѣвали; *внезáпно,* *нео*жиданно, *не*чáянно.

Напрáтвамъ, *гл. мж-кр.* отъ *напрáпнaнѣ.*

Напрáтж, *ишъ, — тилъ, гл. свр.* отъ *на-**прáпнaнѣ* и *напрáтвамъ.* Да *из*пратж, да *про*водж. — *тенѣй,* *прич. стр.* *Из*прате-*нѣй,* *про*воденѣй.

Напрáчнж, *ишъ, — чилъ, гл. д. свр.* Да *на-**кривъж,* да *на*вирыж *Напрáчилъ* *носъ* *на-**кждѣ* *насъ.*

Напрáпнaнѣ и **напрáпнaнѣ** (*да* *напрá-**пнж*), *гл. д.* *Покр*ывамъ *съ* *пра*хъ, *напра-**вамъ* *нѣ*что да *ста*не *пран*но; *упра*пвамъ, *за*пращамъ, *нап*ющамъ, *зату*рмямъ; *нап*ѣлипать, *за*порошить, *напоро*пнѣвать. — *мѣс,* *гл. стр.* и *възвр.* *Бывамъ* *напра-**пнѣж,* *упра*пвамъ, *за*пращамъ, *нап*ющамъ, *зату*рмямъ, *нап*ѣливаться, *напоро*пнѣваться.

Напрáпнaнe и **напрáпнaнe,** *с. ср.* отъ *напрáпнaнѣ* и *напрáпнaнѣ.*

Напрáпнѣж, *ишъ, — шилъ, гл. свр.* отъ *на-**прáпнaнѣ* и *напрáпнaнѣ.* Да *упра*пж, да *за*пращж, да *нап*ющж, да *зату*рмж; *нап*ылить, *напоро*шить. — *шенѣй, прич. стр.* *Упра*шенѣй, *за*пращенѣй, *нап*юще-

ный, затурменный; напылённый, напо-
рошенный.

Напращаѣмъ (напращаѣмъ, да напращѣжъ), гл. д. 1) Пращаѣмъ много, мнозинѣжъ, доста, надопращаѣмъ; насылаѣтъ. 2) *Напращаѣмъ* магииѣ, зликиѣ, съ особенѣи баганина и зарпчанина напращаѣмъ да сполѣти нѣкого зли-на, бѣда. *Напраща* му бѣды. *Изпилѣ* напращаѣмъ живаѣжъ.

Напрáщаніе, с. ср. отъ напрáщамъ.

Напращѣ, ишь,—щѣль, *гл. свр.* отъ на-
пращѣванъ; нагрѣбнуть.

Напращъ (да ся), йшь,—щѣлся, *гл. вѣзвр.*
свр. Да прашъ много, доста.

Напраща́вамъ (да напраща́жъ), *гл. ср.* За
бозкы-ты, за вѣмя на животнo: наплѣна-
мъ сѣ мѣко, надувамъ, наковнавамъ;
гру́знуть, грубнѣть, грубѣть. *Напраща-
лы бозкы.*

Напраці́ваніе, с. ср. отъ напраці́-
ва́мъ.

Напригѣтъ, ишь,—виль, *гл. д. свр.* Да
пригѣтъ много, доста; наготовить.

Напрѣдѣмъ (напрѣдѣмъ, да напрядѣ),
гл. д. Упрѣдѣмъ, съ прядене наготовлюемъ
много, доста; напрядѣтъ. — *мся, гл. стр.*
Бываемъ напряденъ; напрядѣться.

Напрѣданію, с. ср. отъ напрѣдамь.

Наприѣмницѣ, нар. Напрѣумницѣ, на-
посѣбѣ.

Наприказыва́тъ (да ся), ешь, — ка́вахся, — ка-
вался, *гл. възвр. свр.* Да приказыва́мъ мно-
го, доста, дово́ль; **нака́лякаться**, **набол-
та́ться**, **натолковáться**, **набесѣдоваться**,
набáяться.

Напринесѣ, ешь,—несохъ,—неслъ, *гл. д.*
свр. Да принесѣ много, доста.

Напр^{ов}рътъжъ, ишь,—тѣль, *гл. д. свр.* Да
пр^{ов}рътъжъ много, доста; набура^вить, набу-
ри^{ть}, насверли^{ть}.

Напрости́рамъ и

Напрѣстрѣ, ешь,—рѣлъ, *гл. д. свр.* Да
прострѣ много, доста; перевѣшать.

Напрѣжъ, ишь, — силъ, гл. д. свр. Да из-просъ много, доста.

Напру́жжъ, ишь, — жилъ, гл. д. свр. Да
пружж много, доста ; да·напростржъ, да на-
простирамъ.

Напру́зци, с. м. мн. Желѣзна справа, съ
която натягать платно-то, кога го тъкжът;
напряжки, прѣжгъ, разпѣйки, зѣбци.

Напры́нкамъ, гл. ср. свр. само въ мн. ч.
Да ся наберемъ мнозина тичашкомъ. Да ся
напры́нкамъ, гл. възвр. свр. Да прыш-
камъ много, довольшъ; да ся натичамъ; на-
бѣгаться, напрыскаться.

Напрѣщива^юся и напрѣщ^ую^юся (да ся
напрѣщ^ѣ), *гл. об. 1*) Побивать мя прыщкы,

покрыва^юсь съ прыщкы; изпрыщива^юсь, избруса^юсь, изсыща^юсь; прыщевѣть, оккдываться, обметать. 2) Подпыхва^юь, отпича^юь; опухать, отека^юь. Напрыщили му ся крака-та.

Напрѣщваніе и напрѣщуваніе, с. ср.
отъ напрѣщамся.

Напры́цжъ (да ся), **пшь**, — **щился**, *гл. сов.*
отъ **напрыщиваеся**. Да ся **изпрыцжъ**, да
ся **избружъ**, да ся **изстыжъ**; **опрыщевѣть**.
— **щентый**, *прим. стр.* Изпрыщентый, из-
брусennyй, изстыпаный.

Напрѣжѣвамъ и напрѣжѣнамъ (да **напрѣ-
жѣжѣ**), *гл. д.* Опрѣжѣвамъ много, доста, из-
прѣжѣвамъ, изнапрѣжѣнамъ; **нажѣривать, на-
прѣживать, перепрѣжить**.—**Мѣя**, *гл. възвр.*
и *стр.* Бывамъ напрѣженъ, прѣжѣсъ мно-
го, изпрѣжѣмъ; **нажѣриваться.**

Напрѣжаніе и напрѣжаніе, с. ср. отъ
напрѣжамъ и напрѣжамъ.

Напрѣжѣхъ, *ишь, —жилъ, гл. сер.* отъ **напрѣжамъ** и **напрѣжамъ**. Да **изнапрѣжѣхъ**; **нажарѣть**, **напрѣжить**, **нерепрѣжить**.—**женѣтый**, *прич. стр.* **Изпрѣженѣтый**, **изнапрѣженѣтый**; **нажаренный**, **напрѣженный**.

Напрѣзѣламы (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
ся прѣзѣламы много, довољ.

Напрѣлѣжъ, ишь, — лилѣ, *гл. д. сѣр.* Да
опрьлѣжъ много, доста.

Напрѣскамъ, *гл. свр.* отъ **напрѣскавъ**.
Да упрѣскамъ, да попрѣскамъ, да набрѣзгамъ,
да изпорѣжъ; **напрѣска**тъ, **перепрѣска**тъ,
набрѣзгатъ, **обрѣзга**тъ, **накроп**ить, **окро**-
пить, **перекроп**ить. — **скап**тый, *прич.*
стр. Упрѣсканый, попрѣсканый, набрѣз-
ганый, изпорѣсеный; **напрѣсканный**, **пе**-
репрѣсканный, **опрѣсканный**, **набрѣзга**-
ный, **обрѣзганный**. *Напрѣскаю*, *нарѣсно*
съ *кап*ты; **напрѣс**къ.

Напрѣскамъ и напрѣскувамъ (да напрѣскамъ), *гл. д.* Порѣсвамъ нѣйдѣ, нѣкой прѣдмѣтъ съ нѣчто на кашку, на прахъ; упрѣскамъ, попрѣскамъ, набрѣзгивамъ, изпорѣскамъ; **напрѣскивать, опрѣскивать, перепрѣскивать, набрызгивать, обрызгивать, накрапывать, накропить, окрапывать, перекропить, вспрѣскивать, выбрызгивать.** *Въ рѣдко говно камакъ не врылай, да ты не напрыска. — мяя, гл. вѣзер. и стр.* Бывамъ напрыскаемъ; упрѣскаемся, попрѣскаемся, набрызгиваемъ.

Напрѣскванію и напрѣскуванію, с. ср.
отъ напрѣскамъ.

Напрѣстекъ, с. м. Желѣзна или кокалева
капичка, коѣто шивачи турятъ на сръдний
прѣстъ да ся не обождасть, кога шийтъ; на-
пѣрстокъ.

Напрѣстечія, у.м. ср. отъ **напрѣстекъ**; **напрѣсточець**.

Напрѣхамъ (да ся) гл. *възвр. свр.* Да **прѣхамъ** много, **доволюхъ**.

Напрѣцамъ, гл. *свр.* отъ **напрѣцвамъ**. Да **напрѣцхъ**, да **възсѣднхъ**, да **патиснхъ**.

Напрѣцвамъ и **напрѣцувамъ** (да **напрѣцамъ**), гл. *д.* **Патискамъ**, **възсѣдамъ**, **нарѣцхъ**.

Напрѣчвамъ и **напрѣчнамъ** (да **напрѣчнхъ**), гл. *д.* **Прѣчхъ**, **впрѣчхъ**, **вднгамъ** нѣчто **нагорѣ**, **навпрѣвамъ**.

Напрѣчилъ опаскхъ, *навпрѣчилъ*; *задралъ хвостъ*. *Чашка по чашкѣхъ* *напрѣчи опаскхъ*. *Напрѣчилъ мужкхъ* *като* *днвхъ* *свинкхъ*. — **мѣя**, гл. *стр.* и *възвр.* **Бывамъ** **напрѣченъ**, **навпрѣчмѣя**.

Напрѣчваніе и **напрѣчнаніе**, с. ср. отъ **напрѣчвамъ**.

Напрѣчнхъ, **ишъ**, — **чилъ**, гл. *свр.* отъ **напрѣчвамъ** и **напрѣчнамъ**. Да **навпрѣчнхъ**, — **ченый**, *прич.* *стр.* **Навпрѣченый**.

Напрѣшвамъ и **напрѣшнамъ** (да **напрѣшнхъ**), гл. *д.* **Направамъ** да **шрѣкне**, да **настрѣхне** **козина-та**, **перушина-та** на нѣчто; **наежвамъ**; **натопѣривать**, **щерить шерсть**. — **мѣя**, гл. *възвр.* **Разпервамъ** **си** **козинкхъ-та**, **пера-та**; **наежвмѣя**, **настрѣхвмѣя**; **ощетѣливамъ** **ся**. *Напрѣшилъ* *като* *мисиракхъ*.

Напрѣшваніе и **напрѣшнаніе**, с. ср. отъ **напрѣшвамъ** и **напрѣшнамъ**.

Напрѣшнхъ, **ишъ**, — **шилъ**, гл. *свр.* отъ **напрѣшвамъ** и **напрѣшнамъ**. Да **наежнхъ**, да **разпернхъ**; **натопѣрить**. — **шеный**, *прич.* *стр.* 1) **Наеженый**, **разшереный**; **натопѣренный**. 2) **Запрѣшеный**, **засукашый**, съ **юнашкый** **изглядъ**.

Напрѣварѣхъ, **ишъ**, — **рѣлъ**, гл. *д.* *свр.* Да **прѣварѣхъ** много, **доста**. Да **напрѣварѣхъ** **ракижъ**; **нагнать** **вино**.

Напрѣдвамъ и **напрѣднувамъ** (да **напрѣднхъ**), гл. *ср.* **Врѣвхъ** **напрѣдъ**, **зимамъ** **прѣдннхъ**; **успѣвать**.

Напрѣдваніе и **напрѣднуваніе**, с. ср. отъ **напрѣдвамъ**.

Напрѣдварямъ, гл. *вз.* **Прѣдварямъ** **ся**, **надварямъ** **ся**, **глядамъ** **кой** **по** **напрѣдъ** да **направи** нѣчто; **составлять** **ся**.

Напрѣдварѣніе, с. ср. отъ **напрѣдварямъ**.

Напрѣдъ, нар. **Напрѣдъ**.

Напрѣдний, — **днь** и — **день**, — **дня**, — **дне**, нар. **Что** **е** **напрѣдъ**, **прѣдний**, **отпрѣдний**.

Напрѣднхъ, **ешъ**, — **нхъ**, гл. *свр.* отъ **напрѣдвамъ** и **напрѣднувамъ**; **успѣтъ**.

Напрѣдъ, нар. **Напрѣди**: 1) **Прѣвъ**; **прѣжде**; *Напрѣдъ дай* *ты*, *послѣ* *азъ*. *Напрѣдъ той* *бше* *добръ*. 2) **Изотпрѣдъ**, **напрѣди**, **отпрѣди**; **впередъ**. *Стои* *на*

прѣдъ *Врѣви* *напрѣдъ*. — *Врѣви* *ми* *напрѣдъ*, *имамъ* *успѣхъ* *въ* *нѣчто*. *Отивамъ* *напрѣдъ*, *врѣвжъ* *напрѣдъ*, *напрѣдвамъ*; *успѣвать*. *Кой* *по-напрѣдъ*; *наперерѣвъ*, *наперехватъ*. — **За-напрѣдъ**, **отсега** **пата-такъ**; **впередъ**, **впредь**. *За-напрѣдъ* *ты* *муж* *мысли* — *Напрѣдъ* *длбоко*, *назадъ* *бръзый*. *Напрѣдъ* *пропасть*, *назадъ* *влѣчи*. *Напрѣдъ* *спрѣмно*, *назадъ* *кама*. *Врѣви* *напрѣдъ* *като* *ракъ*. *Трѣгнжми* *сжи* *напрѣдъ* *като* *раци*. *Напрѣдъ* *прѣскочи* *на* *тогава* *ся* *хвали*. *Напрѣдъ* *да* *врѣвишъ*, *цхъ* *ты* *бжжъ* *по* *носа*. *Напрѣдъ* *като* *тыжжъ* *на* *плѣтъ*. *Който* *по-напрѣдъ* *поиска* *дѣвожжъ-тж*, *негова* *е*. *Баба* *скача* *назадъ*, *напрѣдъ*, *работа-та* *врѣви* *на* *свой* *рядъ*.

Напрѣдъкъ, с. м. **Отиваніе** **напрѣдъ** въ нѣчто; **напрѣднаніе**, **прѣдннѣя**, **успѣхъ**; **успѣхъ**, **прогрѣсѣъ**.

Напрѣжжа, нар. **Напрѣжъ**.

Напрѣжный, — **жнь** и — **женъ**, — **жна**, — **жно**, нар. **Что** **е** **напрѣдъ**, **что** **е** **мнѣжъ**, **прѣжный**; **прѣжний**.

Напрѣжъ, нар. **Напрѣжжа**, **прѣди** **нѣколко** **врѣмя**.

Напрѣзпрѣкты, нар. **Напрѣкты** въ 1-то **знаменованіе**.

Напрѣзумицъ, нар. **Напрѣумицъ**.

Напрѣжннѣкъ, с. м. **Джова** **врѣшина** **напрѣчена** **на** **конъ**, **на** **лѣстникъ** съ **шюмхъ-тж** **навѣтъ** **за** **да** **схъне**.

Напрѣко, нар. **Напрѣкты**.

Напрѣкоръ, нар. **Напрѣкты**, **напрѣко**, **наполадъ**, **нанадъ**, **напукъ**, **назло**, **противно**, **ждъ**, **нашнать**; **назло**, **наперекоръ**, **напереломъ**, **поперѣтъ**.

Напрѣкты, нар. 1) **Прѣпрѣчено**, **крѣтосано**, **напрѣзпрѣкты**, **напрѣко**; **поперѣтъ**. 2) **Напрѣко**, **напрѣкоръ**.

Напрѣмѣнжъ, **ишъ**, — **нѣлъ**, гл. *д.* *свр.* Да **прѣмѣнжъ** **мнозинжъ**, **всичкы-ты**; **нарядить**. *Да* *ся* *напрѣмѣнжъ*, гл. *възвр.* *свр.* *Да* *ся* *прѣмѣнжъ* *много*, *да* *ся* *изнакытъжъ*; **нарядить** **ся**. — **пѣнтый**, *прич.* *стр.* **Изнакытеный**; **нарядженный**.

Напрѣмѣтамъ (да **ся**), гл. *възвр.* *свр.* *Да* *ся* *прѣмѣтамъ* *много*, *доволюхъ*; **накувыркатъ** **ся**.

Напрѣскжъ, **чѣшъ**, — **сѣкохъ**, — **сѣклъ**, гл. *д.* *свр.* *Да* *прѣскжъ* *много*, *доста*.

Напрѣзумицъ, нар. **Напрѣзумицъ**, **наприпмицъ**, **напосокъ**, **наобумъ**, **намѣржъ**, **карламаданъ**; **наобумъ**, **наугадъ**, **наудачу**.

Напрѣчвамъ и **напрѣчювамъ** (да **напрѣчнхъ**), гл. *д.* **Напрѣчнамъ**, **турямъ** нѣчто **напрѣкты**, **крѣтосано**, **прѣпрѣчено**; **напрѣчнамъ**, **крѣтосвамъ**, **прѣпрѣчнамъ**. — **мѣя**, гл. *възвр.*

Напу́снж, ешь, — *пжъ*, *гл. свр.* отъ **напу́скамъ** и **напу́шамъ**. Да **напустнж**, да **напустж**. — *снжтый, прич. стр.* **Напустнжтый**, **напустеный**.

Напу́ствамъ, *гл. мн-кр.* отъ **напу́шамъ**.

Напу́стеникъ, *с. м.* **Напуснжтъ**, **врьнжтъ** **годеникъ**; **запустеникъ**, **парисникъ**.

Напу́стеница, *с. ж.* **Напуснжта** **жена**, **врьнжта** **годеница**; **запустеница**, **парисница**.

Дафина Марку говори:
Люба ле, Марко, любя ле,
Не дѣй мя, любя, напуца,
Че ми е было омырно
Въ пжта вдовицж да срѣжж,
Вдовицж, напустеницж. *Пѣс.*

Напу́стиж, ешь, — *пжъ*, *гл. свр.* отъ **напу́шамъ**. — *нжтый, прич. стр.* 1) Оста-
вепый **баталъ**, **зарѣзаный**, **затрьненый**, **ба-
таласалый**; **нокнжнутый**, **оставленый**. 2)
Врьнжтый, **поврьнжтый**, **раздѣленый**, **па-
рисаный**. *Напустжжта жена*, **напусте-
ница**.

Напу́сто, *нар.* **Напраздно**, **залудо**, **нафиле**;
напрасно, **пнпусту**, **попустому**, **тцѣтно**,
вотцѣ.

Напу́стж, *ншъ*, — *стнлъ*, *гл. свр.* отъ **напу́шамъ**. Да **напустнж**, да **напуснж**. — *сте-
нтый, прич. стр.* **Напустнжтый**, **напуснж-
тый**.

Напу́хамъ, *гл. свр.* отъ **напу́хвамъ**. Да
навраскамъ, да **напраскамъ**, да **натупамъ**, да
надынж, да **надынкамъ**, да **набиж**; **нако-
лотить бока**. — *хантый, прич. стр.* **На-
врасканый**, **напрасканый**, **натупаный**, **на-
дынжный**, **надыканый**, **набитый**.

Напу́хвалъ и **напу́хувамъ** (да **напу́хамъ**),
гл. д. **Пухамъ** **пѣкого**, **нѣчто** **много**; **наби-
вамъ**, **навраскамъ**, **напраскамъ**, **натупнамъ**,
надыннамъ, **надынкнамъ**, **напѣшишнамъ**. —
мжя, гл. стр. **Бывамъ** **напуханъ**.

Напу́хвамъ и **напу́хнувамъ** (да **напу́хнж**),
гл. ср. **Издывамъ**, **надувамъ**, **подпухвамъ**,
разпухвамъ, **набѣбвамъ**, **шюпвамъ**, **бабунас-
вамъ**, **кабардисвамъ**; **подыматься**, **всходить**,
напучиваться, **вздуваться**, **надуваться**.

Напу́хваніе и **напу́хуваніе**, *с. ср.* отъ
напу́хвамъ. **Набиваніе**, **навраскваніе**.

Напу́хваню и **напу́хнуваню**, *с. ср.* отъ
напу́хвамъ. **Надуваніе**, **подпухваніе**.

Напу́хнж, ешь, — *пжъ*, *гл. свр.* отъ **напу́хвамъ** и **напу́хнувамъ**. Да **ся** **издужъ**,
да **ся** **надужъ**, да **подпужнжъ**, да **разпужнжъ**,
да **набѣбнжъ**, да **шюпнжъ**, да **бабунасамъ**, да
кабардисжъ; **напучиться**, **вздуться**, **на-
дуться**, **подняться**, **взводтѣ**.

Напу́шамъ, *гл. д. свр.* Да **пушамъ** **много**,
доста, да **напускамъ**.

Напу́швамъ и **напу́шамъ** (да **напу́шж**),

гл. д. 1) **Турнамъ** **нѣчто** **на пушакъ**; **упуш-
вамъ**, **накадиавамъ**, **надымавамъ**; **накапты-
вать**, **копотить**, **коптить**, **выкаптывать**,
накапчивать. 2) **Напшнамъ** **нѣчто** **съ пу-
шакъ**; **упушвамъ**, **накадиавамъ**, **надыма-
вамъ**, **задымавамъ**, **начнадиавамъ**, **запушвамъ**;
накуривать. 3) **Накадиавамъ** **нѣчто** **за да** **ся**
дрьжи; **коптить**. *Напушена рыба*. 4)
Като *гл. безл.* **Надува**, **издува**, **повдига**,
гони, **накарва**. *Напуши го на смѣжж*, **на-
дува го на смѣжж**, **кара го да** **ся** **смѣе**. —
мжя, 1) гл. възвр. **Напшнамъ** **съ пу-
шакъ**; **запушвамъ**, **задымавамъ**; **наку-
риваться**. 2) **Бывамъ** **напушенъ** **по** **знаме-
нованіе-то** **на глагола**.

Напу́шкамъ, *гл. д. свр.* Да **упушнж** **много**,
доста; да **натренж**, да **наубнж**; **набѣтъ**. *Да*
ся **напушкамъ**, *гл. възвр. свр.* Да **пуш-
камъ** **много**, **доста**, **доволюж**; **настрѣляться**.

Напу́шж, *ншъ*, — *шнлъ*, *гл. свр.* отъ **напу́швамъ**. 1) Да **упушжъ**, да **накаджъ**, да
надымжъ; **накоптить**, **выкоптить**. 2) Да
упушжъ, да **запушжъ**, да **задымжъ**, да **начна-
джъ**; **накурить**. 2) Да **надуе**, да **издуе**, да
повдигне, да **накара**. — *шеный, прич. стр.* 1)
Упушеный, **накаденый**, **надыменый**;
накопчѣнный, **выкопчѣнный**. 2) **Упуше-
ный**, **запушеный**, **задыменый**, **начнаденый**;
накурѣнный.

Напу́шамъ (**напу́ствамъ**, да **напустнж** и да
напустж), *гл. д.* **Напускамъ**: 1) **Правжъ**
нѣчто **баталъ**; **зарѣзvamъ**, **парисвамъ**, **бата-
ласвамъ**; **выводить изъ употребленіи**,
оставлять въ небреженіе, **запускать**. 2)
Оставямъ, **отрытvamъ**, **зарѣзvamъ**; **кидять**,
бросать, **пренебрегать**. 3) **Прѣстaнамъ**, **оста-
вамъ** да **работжъ**, **арнисвамъ**, **схоласвамъ**;
переставать работать. *Въ сжботж на-
пушамж по-рано*. 4) **Изваждамъ** **отъ ра-
ботжъ**; **отпускають**, **увольняють**. *Напушамъ*
ратамъ си. 5) **Раздѣлямъ** **мжжъ** **отъ женж**
и **женжъ** **отъ мжжъ**; **парисвамъ**, да **напро-
стжъ**; **разводиться**. *Напусти женж си*,
остави жжъ, **не живѣе** **вяче** **съ** **нелъ**. *Който*
слушж хора-та, женж си напуца. —
мжя, 1) гл. възвр. **За мжжъ** и **женжъ**: **раз-
дѣлjamъ** **ся**, **прощамъ** **ся**, **не живѣемъ** **вяче**
заедно, **парисвамъ** **ся**; **разводиться**. *На-
пустисжжжъ съ женж си*. 2) *гл. стр.* **Бы-
вамъ** **напустнжтъ** **напушенъ** **по** **знаменова-
ніе-то** **на глагола**.

Напу́шамъ, *гл. д. свр.* Да **пустнж** **много**,
доста, да **напускамъ**; **напускають**, **напу-
щать**.

Напу́шаніе, *с. ср.* отъ **напу́шамъ** и **на-
пу́шамъ**.

Напу́шнъ, *с. м.* **Напшваніе**, **напшнаніе**, **напш-
кы**, **напшнъ**.

Напѣхамъ, гл. д. *свр.* Да натѣпчж, да напѣшкамъ, да наврж; *напѣхаты*.—*хантый*, *прич. стр.* Натѣпкантый, напѣшкантый, наврѣнтый; *напѣханный*.

Напѣхамъ (да ся), гл. *взвзр. свр.* Да пѣхамъ доста, довољж, да ся напѣхтж.

Напѣхвамъ и напѣхувамъ (да напѣхамъ), гл. д. Пѣхамъ много, доста; натѣпквамъ, навирамъ, напѣквамъ, напѣшквамъ; *напѣхивать*.—*мѣя*, гл. *стр.* и *взвзр.* Бывамъ напѣханъ; натѣпквася, навирамся, напѣквася, напѣшквася, натѣквася, напѣхиваться.

Напѣхваніе и напѣхуваніе, с. *ср.* отъ напѣхвамъ.

Напѣхтж (да ся), *ишь*,—*тѣлся*, гл. *взвзр. свр.* Да пѣхтж много, доста; да ся напѣшкамъ, да ся напѣхамъ.

Напѣшкамъ (да ся), гл. *взвзр. свр.* Да пѣшкамъ много, доста; да ся напѣхтж.

Напѣткамъ, гл. д. *свр.* отъ напѣтквамъ. Да напѣхамъ, да напѣшкамъ, да натѣткамъ; *напѣхаты*.—*кантый*, *прич. стр.* Напѣхкантый, напѣшкантый, натѣкантый; *напѣханный*.

Напѣтквамъ и напѣткувамъ (да напѣткамъ), гл. д. Напѣхвамъ, напѣшквамъ, натѣквамъ, натѣпквамъ; *напѣхивать*.—*мѣя*, гл. *взвзр.* и *стр.* Бывамъ напѣтканъ; напѣхвася, напѣшквася, натѣквася, натѣпквася; *напѣхиваться*. *Влѣкж-тж ся бѣше напѣкала въ единж вѣроблажкѣ.*

Напѣткваніе и напѣткуваніе, с. *ср.* отъ напѣтквамъ и напѣткувамъ.

Напѣтшкамъ, гл. *свр.* отъ напѣтшквамъ. Да напѣткамъ.—*кантый*, *прич. стр.* Напѣткантый.

Напѣтшквамъ и напѣтшкувамъ (да напѣтшкамъ), гл. д. Напѣтквамъ. — *мѣя*, гл. *взвзр.* и *стр.* Напѣтквася.

Напѣтшкваніе и напѣтшкуваніе, с. *ср.* отъ напѣтшквамъ и напѣтшкувася.

Напѣввамъ (напѣивамъ, да напѣвж, напѣивувамъ), гл. д. Напѣивамъ.—*мѣя*, гл. *взвзр.* и *стр.* Напѣивамся. *Напѣивался планиж да роди, че родилж мѣишж.*

Напѣваніе, с. *ср.* отъ напѣввамъ и напѣивамся. Напѣиваніе, натѣиваніе, опѣиваніе; *натуга*.

Напѣивамъ, гл. *мн.кр.* отъ напѣивамъ.

Напѣивувамъ, гл. *уч.* отъ напѣивж.

Напѣивж, *ишь*, — *налъ*, гл. *свр.* отъ напѣивамъ. Да напѣивж.—*патый*, *прич. стр.* Напѣиватый.

Напѣплювамъ (да напѣплж), гл. д. 1) Пѣплж врѣху пѣчто; попѣплювамъ, налазвямъ, полазвямъ. 2) Съ пѣпление надодождвямъ много, налазвямъ; *напѣлзывать*.

— *мѣя*, 1) гл. *взвзр.* само въ *свр. видѣ*. Да пѣплж доста, много, довољж; да ся налазж. 2) гл. *стр.* Бывамъ напѣпланъ, попѣплювася, налазвася, полазвася.

Напѣплюваніе, с. *ср.* отъ напѣплювамъ.

Напѣплж, *ишь*,—*плалъ*, гл. *свр.* отъ напѣплювамъ. Да попѣплж, да полазж, да налазж.—*лаптый*, *прич. стр.* Попѣплантый, полазентый, налазентый.

Напѣстрювамъ и напѣстриамъ (да напѣстрж), гл. д. Напѣивамъ пѣчто да стане пѣстро; напѣшрвамъ, пѣпѣстрювамъ; *напѣшрять*, *испѣшрять*.—*мѣя*, гл. *взвзр.* и *стр.* Бывамъ напѣшренъ; пѣпѣстрювася, напѣшрвася; *испѣшряться*, *напѣшряться*.

Напѣстриваніе и напѣстрианіе, с. *ср.* отъ напѣстрювамъ и напѣстриамъ.

Напѣстрж, *ишь*,—*рилъ*, гл. *свр.* отъ напѣстрювамъ и напѣстриамъ. Да пѣпѣстрж, да напѣшрж; *напѣшрить*, *испѣшрить*. — *стрентый*, *прич. стр.* Изпѣшрентый, напѣшрентый; *напѣшрѣнный*, *испѣшрѣнный*.

Напѣввамъ (да напѣвж), гл. д. Съ пѣиваніе лучж. *Напѣвжамъ си прѣстенж*.—*мѣя*, 1) гл. *взвзр.* *Какво ти ся напѣ?* *Напѣло му ся на главж-тж*, дошло му до главж-тж. 2) Само въ *свр. видѣ*. Да пѣвж много, довољж; напѣтжся.

Напѣваніе, с. *ср.* отъ напѣввамъ и напѣивамся.

Напѣетж, *ишь*,—*стѣлъ*, гл. д. *свр.* Да припѣетж, да спѣетж много, доста; *назконбмить*, *сберечъ*. *Да ся напѣетж*, гл. *взвзр. свр.* Да пѣетж много, довољж.

Напѣивж, *ишь*,—*пѣлъ* и—*пѣналъ*, гл. *свр.* отъ напѣивамъ.—*пѣттый* и *напѣивантый*, *прич. стр.*

Напѣждвамъ и напѣжждамъ (да напѣждж), гл. д. 1) Изпѣжддамъ. 2) Наклеветавамъ, напѣждавамъ; *наклеветать*.—*мѣя*, гл. *стр.* Бывамъ напѣжденъ.

Напѣжданіе и напѣжжаніе, с. *ср.* отъ напѣждвамъ и напѣжждамъ.

Напѣждж, *ишь*, — *дѣлъ*, гл. *свр.* отъ напѣждвамъ и напѣжждамъ. 1) Да изпѣждж. 2) Да наклеветж, да напѣждж. — *дентый*, *прич. стр.* 1) Изпѣжденый. 2) Наклеветентый, напѣжденый.

Напѣжкамъ, гл. *свр.* отъ напѣжквамъ. Да набрѣбрж; *набрѣюзжаты*.

Напѣжкамъ и напѣжувамъ (да напѣжжж), гл. д. Съ пѣжаніе изказвамъ, наказывамъ, набрѣбрювамъ; *набрѣюзжаты*, *наворчатъ*.—*мѣя*, гл. *взвзр.* само въ *свр. видѣ*. Да пѣжжж доста, довољж; да ся набрѣбрж; *наворчатъ*ся.

Напѣживамъ и напѣживувамъ (да напѣживж), гл. *ср.* Напѣивамъ.

Напѣчѣж (да ся), *ишь*, — *чился*, *гл. свр.* отъ **напѣчѣиамся**. Да ся **напѣчѣж**, да **напѣчѣж**.

Напѣчѣиамся (да ся **напѣчѣж**), *гл. об.* **Напѣчѣиамъ**, **напѣчѣиамся**.

Зелено е **напѣчѣжло**,
Мораво ся **напѣчѣжло**,
Алено ся **разѣчѣжло**. *Пѣс.*

Напѣчѣиане, *с. ср.* отъ **напѣчѣиамся**. **Напѣчѣиане**.

Напѣчѣж, *ишь*, — *чилъ*, *гл. свр.* отъ **напѣчѣиамъ** и **напѣчѣиамъ**. Да ся **напѣчѣж**, да **ряж**, да **запѣчѣж**; **завязѣж** **пѣчку**.

Напѣчѣиамъ (да **напѣчѣж**), *гл. ср.* и **Напѣчѣиамся** (да ся **напѣчѣж**), *гл. об.* За растѣица-та: **пуцамъ** **пѣжж**, **напѣчѣиамся**, **запѣчѣиамъ**, **ряж**; **завязѣж** **пѣчку**.

Напѣчѣиане, *с. ср.* отъ **напѣчѣиамъ** и **напѣчѣиамся**. **Напѣчѣиане**.

Напѣчѣиамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да **пѣжѣиамъ** много, **довољж**.

Напѣчѣиамъ и **напѣчѣиамъ** (да **напѣчѣж**), *гл. д.* **Показѣж**, **посочѣж** **пѣкому** **пѣтѣ**; **упѣчѣиамъ**. — **мся**, *гл. възвр.* **Трѣгамъ** за **пѣжжѣ**, **зимамъ** си **пѣтѣ**; **упѣчѣиамся**.

Напѣчѣж (да ся), *ишь*, — *чился*, *гл. възвр. свр.* Да ся **пѣжж** много, **довољж**.

Напѣчѣж, *тъ*, *та*, *то*, *пр.* **Запѣчѣж**, **напѣчѣж**, **напѣчѣж**, **засукапѣж**, **гыздапѣж**, **напѣчѣж**; **молодѣиамъ**, **пѣголь**. **Напѣжѣ** **жена**; **пѣголь**.

Нарабѣжѣмъ и **нарабѣжѣиамъ** (да **нарабѣжѣ**), *гл. д.* Съ **работѣи** **наготѣжѣмъ**; **уработѣмъ**, **изработѣмъ**; **нарабѣжѣиамъ**, **перерабѣжѣиамъ**. — **мся**, 1) *гл. възвр.* **само** въ *свр. видѣ*. Да **работѣ** много, **довољж**; **нарабѣжѣиамся**. 2) *гл. стр.* **Бывамъ** **нарабѣжѣиамъ**; **уработѣмъ**, **изработѣмъ**.

Нарабѣжѣиане и **нарабѣжѣиане**, *с. ср.* отъ **нарабѣжѣиамъ** и **нарабѣжѣиамся**.

Нарабѣжѣж, *ишь*, — *тилъ*, *гл. свр.* отъ **нарабѣжѣиамъ**. Да **уработѣж**, да **изработѣж**; **нарабѣжѣиамъ**. — **тепѣж**, *прич. стр.* **Уработѣжѣиамъ**, **изработѣжѣиамъ**; **нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся **радѣж** много, **нарабѣжѣиамъ**. *Оце* не ся **нарабѣжѣиамъ**, **отлѣжѣиамъ** *му* **отъ** **рѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ, *гл. свр.* отъ **нарабѣжѣиамъ**. Да **нарабѣжѣиамъ**; **нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ и **нарабѣжѣиамъ** (да **нарабѣжѣиамъ** и да **нарабѣжѣиамъ**), *гл. д.* **Ражѣжѣиамъ** много, **мнозинѣж**; **нарабѣжѣиамъ**. **Нарабѣжѣиамъ** **дѣжѣиамъ**, *не* ся **гызѣжѣиамъ** да **гызѣжѣиамъ**. — **мся**, *гл. възвр.* **Ражѣжѣиамъ** **мнозинѣж**, много; **нарабѣжѣиамъ**.

Шетала **мома**, **шетала**
По **тѣж** **равѣж** **градѣжѣиамъ**,
Та **ранѣж** **босѣжѣиамъ** **шѣжѣиамъ**;
Не **нарабѣжѣиамъ** **босѣжѣиамъ**,
Иъ ся **нарабѣжѣиамъ** **маргарѣжѣиамъ**
И **безѣжѣиамъ** **то** **камѣжѣиамъ**. *Пѣс.*

Нарабѣжѣиамъ, *нар.* **Продаѣжѣиамъ** **нарабѣжѣиамъ**, **нарабѣжѣиамъ**, **на** **дрѣжѣиамъ**; **продаѣжѣиамъ** въ **рѣжѣиамъ**, **торговѣжѣиамъ** **мелѣжѣиамъ** **товѣжѣиамъ**. **Продаѣжѣиамъ** **нарабѣжѣиамъ**, **нарабѣжѣиамъ**; **мелѣжѣиамъ** **продаѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ и **нарабѣжѣиамъ** (да **нарабѣжѣиамъ**), *гл. д.* **Нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиане и **нарабѣжѣиане**, *с. ср.* отъ **нарабѣжѣиамъ**. **Нарабѣжѣиане**.

Нарабѣжѣиамъ, *с. ж.* 1) **Стомѣжѣиамъ**, что ся **носи** на **рамо**. 2) **Крѣжѣиамъ**, что ся **подѣжѣиамъ** **подъ** **стомѣжѣиамъ**, **кога** ся **носи** **та** на **рамо**.

Па си **узе** **новѣж** **стомѣжѣиамъ**,
Новѣж **стомѣжѣиамъ** и **нарабѣжѣиамъ**,
Та **отѣжѣиамъ** за **судѣжѣиамъ** **подѣжѣиамъ**. *Пѣс.*

Нарабѣжѣиамъ, *с. ж.* **Товарѣжѣиамъ** **колѣжѣиамъ** **може** **чловѣжѣиамъ** да **носи** на **рамо**; **нарабѣжѣиамъ**, **нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ и **нарабѣжѣиамъ** (да **нарабѣжѣиамъ**), *гл. д.* **Нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиане и **нарабѣжѣиане**, *с. ср.* отъ **нарабѣжѣиамъ**. **Нарабѣжѣиане**.

Нарабѣжѣиамъ, *с. ж.* **Нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ, *ишь*, — *чилъ*, *гл. свр.* отъ **нарабѣжѣиамъ** и **нарабѣжѣиамъ**. Да **нарабѣжѣиамъ**. — **ченѣжѣиамъ**, *прич. стр.* **Нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ, *ишь*, — *милъ*, *гл. свр.* отъ **нарабѣжѣиамъ** и **нарабѣжѣиамъ**. Да **нарабѣжѣиамъ**, да **задѣжѣиамъ** на **рамо**. — **менѣжѣиамъ**, *прич. стр.* **Нарабѣжѣиамъ**, **задѣжѣиамъ** на **рамо**.

Нарабѣжѣиамъ, *с. м.* **Нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ (да **нарабѣжѣиамъ**), *гл. д.* **Нарабѣжѣиамъ**, **нарабѣжѣиамъ**, **наготѣжѣиамъ**, **задѣжѣиамъ** **пѣжѣиамъ** на **рамо** да **го** **посѣжѣиамъ**; **векѣжѣиамъ** на **плѣжѣиамъ**. — **мся**, 1) *гл. възвр.* **Напѣжѣиамъ**, **напѣжѣиамъ**, **напѣжѣиамъ** да **го** **напѣжѣиамъ**; **брѣжѣиамъ**, **взѣжѣиамъ**, **вызѣжѣиамъ**, **осѣжѣиамъ**. 2) *гл. стр.* **Бывамъ** **нарабѣжѣиамъ**.

Нарабѣжѣиане, *с. ср.* отъ **нарабѣжѣиамъ** и **нарабѣжѣиамся**.

Нарабѣжѣиамъ, *с. ж.* **Единѣжѣиамъ** **видѣжѣиамъ** **дрѣжѣиамъ** **дыжѣиамъ** **много** **мирижѣиамъ**.

Нарабѣжѣиамъ, *ишь*, — *чилъ*, *гл. свр.* отъ **нарабѣжѣиамъ** и **нарабѣжѣиамъ**. Да **напѣжѣиамъ** **пѣжѣиамъ** **ранѣжѣиамъ**. — **пѣжѣиамъ**, *прич. стр.* **Что** е **ударѣжѣиамъ** съ **пѣжѣиамъ**, **та** **има** **по** **себѣжѣиамъ** **ранѣжѣиамъ**.

Всѣжѣиамъ **дѣжѣиамъ** **зелѣжѣиамъ**,
Съ **зелѣжѣиамъ** **лиѣжѣиамъ** **обрабѣжѣиамъ**,
Едно **ми** **дрѣжѣиамъ** **сѣжѣиамъ** **горѣжѣиамъ**.
Зелѣжѣиамъ **лиѣжѣиамъ** не **има**,
Не **ми** е **дрѣжѣиамъ** **весѣжѣиамъ**:
Подъ **дрѣжѣиамъ** **лѣжѣиамъ** **младѣжѣиамъ** **юнажѣиамъ**.
Съ **триѣжѣиамъ** **ранѣжѣиамъ** **нарабѣжѣиамъ**. *Пѣс.*

Наранѣвамь (да **нараниѣ**), *гл. д.* Удриамь нѣкого съ нѣчто, та му направиамь ранѣ, напсиамь нѣкому ранѣ.—**мѣя**, 1) *гл. вѣзвр.* Убивамся нѣйдѣ, та ми става рана.

Ходилъ е Ненчо, ходилъ е,
Седемдесять и седмь години,
Че ся е Ненчо наранилъ
Седемдесять и седмь раны,
Пѣ-малко е отъ сачмы-ты,
Пѣ-много отъ крошумы-ты. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамь нараненъ.—*Нарани ми ся сердце-то*, станѣ ми за нѣчто мѣчно, тяжко, като да съмь былъ раненъ.

Наранѣваніе, *с. ср.* отъ **наранѣвамь**.

Нарѣсвамь, *в. нарѣствамь*.

Нарѣслѣтый, —слѣ, сла, сло, като *пр.* Израслѣый, пораслѣый, ураслѣый.

Нарѣслакъ, *с. м.* Порасло като топчицѣ на животнѣ, на растеніе; вѣрга, главулякъ; наробѣть, шѣшка, болона.

Нарѣслѣчѣ, *ум. ср.* отъ **нарѣслакъ**.

Нарѣснувамь, *гл. уч.* отъ **нарѣснѣ**.

Нарѣснѣ, *есъ*, —нѣлѣ, *гл. свр.* отъ **нарѣствамь**. Да нарастѣ.

Нарѣствамь и **нарѣстувамь** (да **нарастѣ** и да **нарѣснѣ**), *гл. ср.* 1) Ставамь пѣго-лѣмь, пораствамь, израствамь; **выростѣть**, **нарастѣть**. 2) Пони-вамь, пораствамь, израствамь.

Нарѣствање и **нарѣстуваніе**, *с. ср.* отъ **нарѣствамь**.

Нарастѣ, *есъ*, —рѣстохъ, —рѣслѣ, *гл. свр.* отъ **нарѣствамь**. Да порастѣ, да израстѣ, да нараснѣ; **вырости**, **нарости**.

Нарахѣтувамь (да *ся*), *гл. вѣзвр. свр.* Да рахѣтувамь много, довольѣ.

Нарелѣ, *с. ср.* *Т.* Справа за пушеніе тумбекиѣ, на коьто дымъ-тѣ минува прѣзъ водѣ; калѣянѣ.

Нарѣвѣамься (да *ся* **наревѣ**), *гл. вѣзвр.* Ревѣ, плачь много, доста, довольѣ.

Наревѣ (да *ся*), *есъ*, —вѣлѣ, *гл. свр.* отъ **нарѣвѣамься**. Да *ся* наплачь, да *ся* нахлѣпчѣ; наплѣкаться.

Нарѣквамь (да **нарекѣ**), *гл. д.* Нарѣчѣамь.

Нарекъ, *с. м.* Разговоръ. *Нарекъ нѣма*, не *ся* сврѣшна разговоръ-тѣ имъ. *На лакърдиѣ нарекъ нѣма*. *Нарекъ, порекъ до зарѣмъ*.

Нарекѣ, *чѣшъ*—рѣкохъ, —рѣклѣ, *гл. свр.* отъ **нарѣчѣамь** и **нарѣквамь**. Да наречѣ, да назѣвѣ. — **рѣченѣый**, *прим. стр.* 1) Названѣый, наименуванѣый. 2) Опрѣдѣленѣый за нѣкого, за нѣчто. *Варѣно, печѣно намъ е наречѣно*. *Едному наречѣно, другому навлѣчѣно*; наварѣли про попѣ, а пилѣ кто попѣлѣ.

Нарѣндѣсамь, *гл. д. свр.* Да рѣндѣсамь много, доста.

Нарѣчѣникъ, *с. м.* 1) Който обѣчѣа много да говори и приказва, брѣбрица. 2) Който е наречѣнъ, опрѣдѣленъ за нѣкого да го земе, кердосникъ; сѣуженѣый.

Ана люто проклѣнала:
„Да бѣ рѣжа откапала
„Отъ прѣсты-ты до лакты-ты!“
И пакъ си *ся* раздумала:
„Да не ми е мой нарѣчѣникъ,
„Мой нарѣчѣникъ, мой кердосникъ. *Пѣс.*

Нарѣчѣница, *с. ж.* 1) Който обѣчѣа много да говори и приказва; брѣбрица. 2) Който е наречѣна, опрѣдѣлена за нѣкого да *ѣ* земе той; сѣуженѣа.

Нарѣчѣници, *с. ж. мн.* Нарѣчѣници, рѣченѣници, ориѣници, уриѣници. Народъ-тѣ вѣрѣва, че уѣъ на третѣ-тѣ ноцѣ отъ рожденіе-то на едно дѣтя три женѣ дохождаѣ при родитѣлѣ-тѣ надъ дѣтя-то и наричѣлѣ, ориѣвалѣ, прѣдо-прѣдѣлавалѣ, отраждаѣлѣ всичко, что шѣло да *ся* случѣ на новородѣно-то дѣтя прѣзъ живота му. Случѣлося попѣбога, че нѣкой гѣ слушѣлѣ като наричѣть и искаѣлѣ относѣ да имъ попрѣчи, нѣ всичко ставѣло, както нарѣчѣници-тѣ были нареклѣ. В. пѣсѣнь при **нарѣчѣници**.

Нарѣнѣамь и **нарѣивѣамь** (да **нарѣнѣ**), *гл. д.* Съ ринѣние зѣмамъ. натрунѣвамъ, нахѣк-вамъ; **нагребѣть**. *Нарѣнѣамъ лопѣтѣ прѣстѣ*. *Нарѣнѣамъ накупѣ пшеѣницѣ*, натрунѣвамъ; **ворѣшѣть**. *Дѣ-щѣшъ ми за пѣпѣлѣ, нарѣнѣа-ѣѣ ти жарѣвѣ*.—**мѣя**, *гл. стр.* Бывамъ нарѣнѣать.

Нарѣнѣваніе и **нарѣивѣаніе**, *с. ср.* отъ **нарѣнѣамь** и **нарѣивѣамь**.

Нарѣнѣ, *есъ*, —налѣ, *гл. свр.* отъ **нарѣнѣамь** и **нарѣивѣамь**. Да нагребѣ съ лопѣтѣ, да натрунѣамъ.—**натѣый**, *прим. стр.* Загребѣнѣый съ лопѣтѣ, нагребѣнѣый, натрунѣнѣый.

Нарѣчѣамь (да **нарекѣ**), *гл. д.* Нарѣквамъ: 1) Казвамъ, давамъ имя на нѣчто; зѣвѣ, назѣвавамъ, вѣкаемъ; **нарекѣть**. 2) Кога оплакѣвамъ нѣкого, казвамъ добриѣты-тѣ му, наряждамъ на оплакѣваніе умрѣлѣ; **причи-тѣть**. 3) Говорѣ нѣчто, казвамъ го като да е нарядѣно нѣкакъ да стане; заговѣрѣивѣать.

Зѣми ми живѣы ловѣашѣ,
Вѣ пово гѣ грѣня турѣашѣ,
Сѣсъ бѣлѣ гѣ бѣдилѣ бѣдашѣ,
Бѣдѣашѣ и наричѣашѣ:
Както азъ бѣдѣ зѣми-тѣ,
Тѣй да *ся* бѣдѣтъ ергѣни
За Рѣдѣкъ момѣ хубѣвѣ. *Пѣс.*

4) Зѣрѣчѣамъ, нарѣчѣамъ, порѣчѣамъ, запо-вѣдѣамъ, запрѣтѣивѣамъ, наряждамъ нѣкого да направи нѣчто.

Като ся людкы-ты дигахъ,
Мама ѝ плаче, варица:
Грозданке, мило мамино,
Деять годины сьмь ты сукала,
Деять мѣсяца да говѣшь
На свѣжрь и на свѣжрьхъ,
На прьво лѣбя вѣчяно. *Пѣс.*

5) Прѣдричань, прѣдсказвань, опрѣдѣлань, отряждань кому какво ще стане относль; нарѣчань, описань; прорицать. — *мес.* 1) *гл. възвр.* Звьжся, именувамся, вьикамся, казвамся; именовать, называть. *Наричамся Крсте. Пригатель безъ полъж врагъ ся нарича.* 2) Наканвамся, тръгвамъ за едѣ-дѣ сп. *Нарекохся за Продановы. Нареклася баба за брьдо.* Така казвать, кога нѣкой отиде нѣйдѣ за пакость. 3) *гл. стр.* Бывамъ нареченъ по знаменованіе-то на глагола.

Нарѣчаніе, *с. ср.* отъ **нарѣчань** и **нарѣчанья**.

***Наркъ**, *с. м. Т.* Опрѣдѣлена цѣна на нѣчто; такса.

Наробувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да робувамъ много, доста.

Наровѣж (да ся), *ишь*, — *вился*, *гл. възвр. свр.* Да ровѣж много, доста.

Народець, *ум. м.* отъ **народѣ**.

Народность, *с. ж.* Народство, свойства-та по конто ся различава единъ народъ отъ другъ; народность.

Народитый, — *дѣнь* и — *денъ*, *дна*, *дно*, *пр.* Что е отъ народа, на народа; народскый; народный, національный.

Народскый, *ска*, *ско*, *пр.* Народитый.

Народство, *с. ср.* Народность. *Борися за народство.*

Народця, *ум. ср.* отъ **народѣ**.

Народѣ, *с. м.* Жители-ти на едно мѣсто, на единъ дрьжавѣ, конто говорятъ единъ языкъ; **народѣ**. *Народѣ-тѣ въ черковѣ, а полѣ-тѣ въ механѣ-тѣ. Народѣ-тѣ е като брашнавѣ човалѣ: колкото и да го тупашъ, все пуца прахѣ. Народѣ-тѣ е като стадо овця: какждѣто го поведешъ, натамъ отива.*

Народѣ, *ишь*, — *дѣль*, *гл. свр.* отъ **наряждамъ** и **народѣвамъ**. Да наряджамъ; народѣть. — *дѣный*, *прич. стр.*

Народѣ (да ся), *ишь*, — *дѣлся*, *гл. свр.* отъ **народѣвамся**.

Народѣвамся (да ся **народѣ**), *гл. об.* Имамъ родство съ нѣкого, родина смѣ, сродивамся съ нѣкого.

Народѣж (да ся), *ишь*, — *ился*, *гл. възвр. свр.* Да ромонѣж много, доста; да ся наговорѣж, да ся нагльчѣж, да ся навелѣж.

Нарѣивамъ и **нароѣивамъ** (да **нароѣивъ**), *гл. д.* Ронѣж много, доста; оронивамъ, натро-

ивамъ; **нароѣивать**. *Наронѣхъ кошъ царевичѣ.* — *мес.* 1) *гл. възвр.* За ситны нѣчта: нападнѣмъ, оронивамся; **насаривать**. 2) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Ронѣж много, доста.

Нарѣиваніе и **нароѣиваніе**, *с. ср.* отъ **нароѣивамъ**.

Нарѣивѣж, *ишь*, — *илъ*, *гл. свр.* отъ **нароѣивамъ**. Да оронѣж, да обронѣж, да изронѣж; **нароѣить**. — *ненѣтый*, *прич. стр.* Ороненѣтый, оброненѣтый; **нароѣивенѣтый**.

Нарѣивѣж, *ишь*, — *силъ*, *гл. свр.* отъ **нароѣивамъ**. Да порѣж, да напѣрѣж; **нароѣить**. — *сенѣтый*, *прич. стр.* Порѣсенѣтый, напѣрѣсенѣтый; **нароѣивенѣтый**.

Нарѣивѣва (да **нароѣивѣ**), *гл. безл.* за дѣждѣ: Вали ситно като рѣж; о дѣждѣ: **нароѣивѣть**.

Нарѣивѣвамъ (да **нароѣивѣж**), *гл. д.* Напѣрѣивамъ, порѣивамъ като съ рѣж; **нароѣивѣть**. — *мес.*, *гл. възвр.* и *стр.* Бывамъ напѣрѣивѣть; порѣивамся, напѣрѣивамся; **нароѣивѣть**.

Нарѣивѣваніе, *с. ср.* отъ **нароѣивѣвамъ**.

Нарѣивѣвамъ и **нароѣивѣвамъ** (да **нароѣивѣж**), *гл. д.* Зимамъ за лошнавѣ, зимамъ нѣкого на око; урочивамъ. *Нарѣивѣчили сте мя, зели сте мя за лошъ. Стоять прѣдѣ него, на когато имѣ нарѣивѣчи, повалить го да го бѣжъ.* — *мес.*, *гл. стр.* Бывамъ нарѣивѣченъ.

Нарѣивѣваніе и **нароѣивѣваніе**, *с. ср.* отъ **нароѣивѣвамъ** и **нароѣивѣвамъ**.

Нарѣивѣтитый, *тѣ*, *та*, *то*, *пр.* Нарѣивѣтитый. — *то*, *нар.* Нарѣивно.

Нарѣивѣтитый, — *чѣль* и — *чѣнь*, *чпа*, *чно*, *пр.* Нарѣивѣтитый, напѣрѣивѣтитый съ напѣрѣивѣтити, не случайный; **нароѣивѣтитый**. — *чно*, *нар.* Нарѣивно, макусъ; **нароѣивно**, **нароѣивно**, **нароѣивно**.

Нарѣивѣж, *ишь*, — *чилъ*, *гл. свр.* отъ **нароѣивѣвамъ** и **нароѣивѣвамъ**. Да урѣж, да земѣж на око, да земѣж за лошъ. — *чѣный*, *прич. стр.* Когото сѣж напѣрѣили; урѣченѣтый.

Нарѣивѣж (да **нароѣивѣж**), *гл. д.* Нарѣивѣжамъ.

Нарѣивѣваніе, *с. ср.* отъ **нароѣивѣжамъ**. Нарѣивѣваніе.

Нарѣивѣж, *ишь*, — *билъ*, *гл. д. свр.* Да изрубѣж много, доста; да напѣрѣж.

Нарѣивѣж (да ся), *ишь*, — *гался*, *гл. възвр. свр.* Да ругаѣж много, доста.

Нарѣивѣж и **нароѣивѣж** (да **нароѣивѣж**), *гл. д.* Нарѣивѣжамъ, урѣжамъ, напѣрѣивѣжамъ нѣчто да стои гыздаво; **напѣрѣивѣжамъ**, **напѣрѣивѣжамъ**, **напѣрѣивѣжамъ**, **напѣрѣивѣжамъ**; **напѣрѣивѣжамъ**, **напѣрѣивѣжамъ**; **напѣрѣивѣжамъ**, **напѣрѣивѣжамъ**.

Нарѣивѣж (да ся), *ишь*, — *илъ*, *гл. възвр. свр.* Да ромонѣж много, доста; да ся напѣрѣивѣж, да ся напѣрѣивѣж, да ся напѣрѣивѣж.

Нарѣивѣж и **нароѣивѣж** (да **нароѣивѣж**), *гл. д.* Ронѣж много, доста; оронивамъ, натро-

Ми станѣла руса Стана
 На утринѣ на Великденѣ,
 Ся промѣни, ся наружи
 Да ми ходитъ рано въ црьковѣ. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ наруженъ; накутъ-
 вается; наръжѣтъся, убирѣтъся.

Нарѹкваше и наръжюванше, с. ср. отъ
 наръжвамъ и наръжвается.

Нарѹжжѣ, ишь, — жилѣ, гл. свр. отъ на-
 рѹжвамъ. Да накутъж; наръдѣтъ, убратѣ.
 — женѣтъ, *прич. стр.* Накътенѣтъ, на-
 къченѣтъ, изкъченѣтъ, накъпренѣтъ, на-
 къзденѣтъ, натруфенѣтъ, натаврѣнѣтъ; на-
 рѣженѣтъ, убранѣтъ.

Нарѹжкамъ, гл. д. свр. Да нахокамъ, да на-
 выкамъ, да накрѣпѣласамъ.

Нарѹкамъ, гл. свр. отъ наръжвамъ. 1) Да
 навѣкамъ, да нахокамъ, да нагѣчѣжѣ, да на-
 сѣдѣжѣ, да нахукамъ; наръгѣтъ, вѣбратѣ.
 2) Да навѣкамъ, да свѣкамъ, да наклѣ-
 камъ, да наканѣжѣ; наклѣкатѣ. — канѣтъ,
прич. стр. 1) Навѣканѣтъ, нахоканѣтъ,
 нахуканѣтъ, нагѣчѣнѣтъ, насѣденѣтъ, на-
 крѣпѣласанѣтъ. 2) Навѣканѣтъ, свѣканѣтъ,
 наклѣканѣтъ, наканѣтъ.

Нарѹкваше и наръжюванше (да наръжкамъ),
гл. д. 1) Навѣкамъ, нахокамъ, наху-
 камъ, нагѣчѣивамъ, накрѣпѣласамъ, насѣ-
 дамъ; ругѣтъ, вѣбрѣпѣвать, кричатѣ,
 всѣдѣваться на когѣ, окрѣивать. 2)
 Рукамъ, вѣкамъ мнозижѣ да дойдѣтъ нѣй-
 дѣ; навѣкамъ, свѣкамъ, привѣкамъ, на-
 клѣкамъ, наканѣтъ; наклѣкатѣ. — мѣя, 1)
гл. вѣзвр. само въ *свр. видѣ.* Да рукамъ
 много, доста; да ся навѣкамъ, да ся наклѣ-
 камъ, да ся нахукамъ. 2) *гл. стр.* Бы-
 вамъ наруканъ по знаменованше-то на гла-
 гола.

Нарѹкваше и наръжюванше, с. ср. отъ
 наръжвамъ.

Нарѹмѣжѣ, ишь, — нѣлъ, гл. д. свр. Да
 напружѣтъ нѣчто да стане румѣно, да пору-
 мѣжѣ; орумѣнитѣ.

Нарѹмѣжѣ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да ру-
 мѣжѣ доста, довоѣжѣ.

Нарѹпкамъ, гл. свр. отъ наръжкамъ. Да
 наклаждѣ. — канѣтъ, *прич. стр.* За огнѣ:
 накладенѣтъ да пламѣти, да гори съ пла-
 мѣжѣ.

**Нарѹпкамъ и наръжюванше (да наръп-
 камъ), гл. д.** За огнѣ: наклаждамъ огнѣ
 да гори съ пламѣжѣ, да пламѣти.

Нарѹхжѣ (да ся), ишь, — тѣлѣся, гл. вѣзвр.
свр. Да рухжѣ много, доста.

**Нарѹчвается и наръжюванше (да ся на-
 рѹчкамъ), гл. об.** Нададѣся ручѣжѣ.

Нарѹчкамъ, гл. д. свр. Да ручжѣ много,
 доста; да насѣборжѣ.

Нарѹчжѣ (да ся), ишь, — чѣлѣся, гл. вѣзвр.
свр. Да ручжѣ много, доста.

Нарѹчвамъ (да ся), гл. свр. отъ наръч-
 вается. Да ся наѣмъ, да ся наобѣдамъ.

Нарѹжжѣ, ишь, — рѹилѣ, гл. д. свр. Да на-
 лѣжѣ възѣ нѣкого, да нагѣжѣ, да навалѣжѣ,
 да напѣсѣжѣ. *Нарѹжилѣ го кучета.*

***Нарѣ, с. м. 1)** Дрѣво *Punica Granatum*,
 калина, калинка, шипка; гранѣтовое дѣре-
 во. 2) Плодѣ-тъ на това дрѣво; гранѣто-
 вое ѣблоко.

Нарѣвѣвамъ (да наръвѣжѣ), гл. д. 1) Съ-
 рѣванѣ наръжвѣмъ нѣчто на кѣсовѣ. 2)
 Отрѣвѣвамъ отъ нѣчто кѣшей; нахапѣвамъ.
 — мѣя, 1) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ.*
 Да рѣвѣжѣ доста, много; да ся нахапѣжѣ. 2)
гл. стр. Бывамъ наръванѣ.

Нарѣвѣжѣ, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ наръ-
 вѣвамъ. — вѣнѣтъ, *прич. стр.* Нахапа-
 нѣтъ.

Нарѣгамъ, гл. свр. отъ наръгвамъ. 1) Да
 набождѣ. 2) Да натыкамъ. — ганѣтъ, *прич.*
стр. 1) Нарѣгнѣтъ, набоденѣтъ. 2) На-
 тыканѣтъ, наватыканѣтъ, натыгнѣтъ, наха-
 канѣтъ.

**Нарѣгвамъ (да наръгамъ, да наръгжѣ, на-
 рѣгнувамъ), гл. д. 1)** Натыкамъ, набож-
 дамъ на нѣчто. 2) Натыкамъ, наватыкамъ,
 натыгнѣвамъ, нахапѣвамъ въ нѣчто. *Нарѣга-
 ги въ торбѣжѣжѣ. — мѣя, 1) гл. вѣзвр.* На-
 бождамъ, налъжвѣмся, натыгнѣмся на нѣчто.
 2) *гл. стр.* Бывамъ наръганѣ, наръгнѣжѣ.

Нарѣгваше и наръгюванше, с. ср. отъ
 наръгвамъ.

Нарѣгнувамъ, гл. уч. отъ наръгжѣ.

Нарѣгжѣ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ на-
 рѣгвамъ. Да натыкнѣжѣ, да натыгнѣжѣ, да
 набождѣ на нѣчто. — нѣтъ, *прич. стр.*
 Натыкнѣтъ, натыгнѣтъ, набоденѣтъ.

Нарѣжжѣ (да ся), ешь, — жѣлѣся, гл. вѣзвр.
свр. Да ся рѣжжѣ много, доста; да ся на-
 рѣмѣжѣ.

Нарѣмѣжжѣ (да ся), ишь, — жѣлѣся, гл.
вѣзвр. свр. Да ся рѣмѣжжѣ много, доста; да
 ся наръжжѣ.

Нарѣсѣвамъ и наръсѣувамъ (да наръсѣжѣ),
гл. д. Порѣсѣвамъ, попрѣсѣвамъ съ нѣчто,
 напрѣсѣвамъ; наморѣсѣтъ, накрапѣвать.
 — мѣя, *гл. вѣзвр.* и *стр.* Бывамъ наръ-
 сенѣ, напрѣсѣвамъ.

Нарѣсѣваше и наръсѣуванше, с. ср. отъ на-
 рѣсѣвамъ.

Нарѣсѣжѣ, ишь, — силѣ, гл. свр. отъ на-
 рѣсѣвамъ. Да напрѣсѣкамъ, да порѣсѣжѣ; на-
 морѣсѣтъ, накрапѣтъ. — сенѣтъ, *прич.*
стр. Напрѣсканѣтъ, порѣсенѣтъ; накра-
 пѣнѣтъ.

Нарѣкамъ (да ся), *гл. вѣзер. сѣр.* Да рыкамъ много, доста; да ся наревѣж.

Нарѣтамъ, *гл. сѣр.* отъ нарѣтвамъ. — *танчѣй, прич. стр.* 1) Набитый съ рытаници. 2) Натыканый съ рыташе, изрытаный.

Нарѣтвамъ и **нарѣтувамъ** (да нарѣтамъ), *гл. д.* 1) Набивамъ нѣкого съ рытаници; надзинивамъ. 2) Съ рытанье натывамъ, изкарвамъ нѣчто. — *мѣя, 1) гл. вѣзер.* само въ *сѣр. видѣ.* Да рытамъ много, доста; да ся надзинивамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нарытанъ.

Нарѣтванье и **нарѣтуванье**, *с. ср.* отъ нарѣтвамъ.

Нарѣкамъ (да ся) и

Нарѣчѣжъ (да ся), *ишь, — чѣлся, гл. вѣзер. сѣр.* Да рыкамъ, да рычѣж доста, много.

Нарѣдко, *нар.* Нечасто, сегысь тогысь.

Нарѣжѣжъ, *ешь, — рѣзахъ, — рѣзалъ, гл. сѣр.* отъ нарѣзvamъ; нарѣзать, накромятъ, нарушати. — *рѣзаный, прич. стр.* 1) Кога нѣчто цѣло е наченжто съ рѣзанье. *Нарѣзана пита.* 2) Надробеный, начюпеный, натрошеный; нарѣзанный, накромясанный, нарушанный. *Нарѣзана книга.* 3) Порѣзанный на много мѣста. *Нарѣзанъ робушь.*

Нарѣзvamъ и **нарѣзуvamъ** (да нарѣжѣжъ), *гл. д.* 1) Отрѣзvamъ отъ нѣчто още цѣло. *Още не сжѣ нарѣзали питѣжъ.* 2) Съ рѣзанье направиамъ нѣчто на кжсовы; надробивамъ, начюпвамъ, натрошивамъ; нарѣзывать, накромятъ, покромятъ, нарушати. *Нарѣжи хлѣба, мясо-то.* 3) Порѣзvamъ на много мѣста. 4) Турнамъ рѣзкы на нѣчто за да ся познава, надрѣзvamъ; надрѣзывать. — *мѣя, 1) гл. вѣзер.* Пиж много, до ошыванье, безъ мѣрѣж; нашивамся, накадиивамся, пажюлвамся, пакльивамся, накланкывамся, пакытывамся, налуцывамся, наклеивамся, наплюскывамся, напукывамся, насьвѣтывамся, насмукывамся, нацѣждамся, нацѣпывамся, натряскывамся, натыкывамся; пасасываться, нарѣзыватьсь. *Нарѣзался като мрътѣвъ Циганикъ. Нарѣзался е като на помянъ, като на сватѣж, като поъз на задушницѣж. — Нарѣзался е до джѣж, опился мрътѣвъ пианъ, пианъ тринга.* 2) *гл. стр.* Бывамъ нарѣзанъ.

Нарѣзванье и **нарѣзуванье**, *с. ср.* отъ нарѣзvamъ и нарѣзывамся.

Нарѣшѣжъ, *ишь, — сахъ, — рѣсалъ, гл. д. сѣр.* Да срѣшѣж, да изрѣшѣж много, доста; начесать.

Нарѣбvamъ и **нарѣбуvamъ** (да нарѣбѣжъ), *гл. д.* Изкарвамъ рѣбъ на нѣчто, порѣб-

вамъ; обрубать. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ нарѣбенъ.

Нарѣбванье и **нарѣбуванье**, *с. ср.* отъ нарѣбvamъ.

Нарѣбѣжъ, *ишь, — билъ, гл. сѣр.* отъ нарѣбvamъ. Да порѣбѣж; обрубить. — *бенчѣй, прич. стр.* Что е съ рѣбовы, порѣбеный.

Нарѣкѣвници, *с. м. мн.* Рѣкаве като рѣкавици, что ся турять на рѣцѣ-ты възь другы-ты рѣкавы; нарѣкѣвци, рѣкавици; нарукѣвники, побручи. *Коприяны на-рѣкавици.*

Нарѣкѣвци, *с. ж. мн.* Нарѣкавици, рѣкавици.

Проговори Милина-та майка:
Милый зятю, црна Арапину,
Кога дойдешъ Милѣж да си водишь,
Не води ми у бѣлъ день сватовы,
Доведи гы въ ноци полуноци;
Покрый лице съ бѣла тестемела,
Турѣ рѣцѣ въ златны нарѣкѣвци,
Ега бы ты Мила не познала,
Ега бы си съсъ тебе отишла! *Пѣс.*

Нарѣчvamъ и **нарѣчюvamъ**, *гл. д.* Нарѣчvamъ.

Нарѣччицѣжъ, *с. м.* Длѣга крѣпа, козато ся туря на колѣнѣ-ты, кога ся наде, за да ся не кашѣтъ и да ся пзтрывать съ пѣж; прѣзрѣччицѣжъ, мѣсалъ пешкѣръ.

Булка-та е даръ готвила:
За тебе е ситно сѣно,
Ситно сѣно садиново,
За мене е дребна дара,
Дребна дара все коприна,
На крѣстника бѣлъ нарѣччицѣжъ. *Пѣс.*

Нарѣччици, *с. ж. мн.* Наречичици, реченици, ориеници, урисичици.

Постигнѣла млада Момираца,
Не ми бѣше десѣто момичѣ,
Токо бѣше едно мѣжско дѣтя.
Ся дойдохъ до три нарѣччици:
Прѣва велить: ай да го земимъ,
Втора велить: да го не земамъ,
Дори да ся дѣти сторить,
Дѣти сторить до седумъ години;
Третя велить: пека растить дѣтя
Да ся сторить юнакъ за женение..
Тога юнакъ да си го земимъ. *Пѣс.*

Нарѣччици-ты му нарѣчалы да го постигне такова зло, ориеници-ты му орпсалы.

Нарѣчѣный, — чѣтъ и — чѣтъ, чѣа, чѣо, *пр.* Что ся лесно носѣ, лесно прави; удобный. *Пары-ты сж нѣчто нарѣчно.*

Нарѣчь, *с. м.* 1) Товаръ, козкото може да земе члѣвѣкъ въ рѣцѣ-ты си да го попесе; брѣмя, хватъ; брѣмя, заханъ, оханка, нѣша. *Единъ нарѣчь дръва; нѣша дровъ.* 2) Заповѣдь или порѣчанье нѣкому нѣчто;

зарѣчанше, зарѣжа, зарѣчка, зарѣчь; по рученіе.

Нарѣчіамъ, гл. д. Нарѣчивамъ: 1) Зарѣчанъ, порѣчанъ, казвамъ да стане нѣчто. 2) Зарѣчанъ, наричанъ, заповѣдамъ, повѣламъ, запрѣщивамъ; приказывать. *Нарѣчали ми ся да не ходж у тѣхъ.* 3) Наричанъ, описанъ, прѣдричанъ, прѣдсказанъ; прорицанъ.—*мся, гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Нарѣчаніе, с. ср. отъ нарѣчанъ.

Наряда, с. ж. 1) Нарядба. *Друга дръжава, друга наряда.* 2) Нарядъ.

Нарядба, с. ж. Наряда, наряджаніе, ряженіе, врьтѣніе, оправнаніе нѣчто; распоряженіе, расположеніе. *По неговж нарядбж станъ така.*

Нарядвамъ, гл. мн-кр. отъ нарядждамъ.

Нарядъ, с. м. Наряда, вѣщико, что е потребно за нѣчто, такжмъ; снаряды, убрѣнство. *Имамъ си вѣщикъ нарядъ.*

Нарядъ, нар. 1) Въ единъ рядъ, на рядовы, нарядены, намѣстены въ рядъ; рядомъ; рядомъ. *Врьвѣте нарядъ.* 2) Единъ садъ другъ, по рядъ, кому кога дойде рядъ; по очереди. *Наливать нарядъ.* 3) Рядомъ, вѣщкы-ты; рядомъ.

Наряджъ, ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ нарядждамъ. 1) Да турж нарядъ, да накладж; расположить, обставитъ. 2) Да оправж, да приберж, да раздигж, да утъкмж, да натѣмж, да скжтамъ, да суправж, да сурядж, да начинж; привести въ порядокъ, убратъ. 3) Да накытж, да накычж, да натруфж; нарядитъ, убратъ, украситъ. 4) Да утъкмж, да наснобж, да нагодж, да нагласж; устрѣитъ, обдѣлатъ, излѣдитъ, облѣдитъ. 5) Да рѣшж, да отрядж; положить, постановитъ. 6) Да турж, да настанж, да намѣстж, да нагѣмж; назначитъ, опредѣлитъ.—*дѣнътъ, прич. стр.* 1) Туреный нарядъ. 2) Оправеный, натѣмный, утъмный, скжаный, суправеный, суряденый, начиненый; убранный. 3) Накытеный, накыченый, натруфеный; нарядженый, убранный, украшеный. 4) Утъмный, наснобеный, нагоденый, нагласеный; устрѣеный, обдѣланный, излѣженный, облѣженный.

Нарядѣвамъ, гл. мн-кр. отъ нарядждамъ.

Нарядждамъ (нарядвамъ, нарядѣвамъ, да наряджъ), гл. д. 1) Турямъ, кладж нѣчто нарядъ, едно подыръ друго, едно до друго; накладжамъ; располагать, обставлятъ. *Нарядилъ столовы по двора да сѣдать госте-то.* 2) Разбрыкано, безъ рядъ нѣчто оправжамъ; прибирамъ, раздигамъ, натѣмивамъ, скжтвямъ, суправямъ,

суряджамъ, начинивамъ; приводить въ порядокъ, убиратъ. *Наряди софрж-тъ, че дѣца-та вѣщико ся разбрыкалы.* 3) Накытвямъ, накычивамъ, натруфивамъ; наряджѣтъ, убиратъ, украшѣтъ

Знамъ, лудо, знамъ, нѣма что да чинж,
Еднж майкж имамъ, болѣ да ѣхъ нѣмамъ,
Она не мя пуца вонка да излѣж,
Въ градинж да влѣжж, кыткы да наберж,
Кыткы да наберж, главж да нарядж,
На тебе да пуцж, любовь да захватж. *Пѣс.*

4) Изврьшамъ нѣбаквж работж, турямъ ѣхъ нарядъ, на пѣтъ да стане; утъкмивамъ, наснобивамъ, нагаждамъ, наглашамъ; устрѣивать, обдѣлывать, лѣдитъ, клеить, излѣживать, облѣживать. *Нарядилъ да идемъ на разходжж. Нарядилъ да ся сврьши само съ десять гроина разноскж.* 5) Чинж, врьшж, врьтж, оправжамъ нѣбаквж работж, повеламъ; распоряжѣтъ, располагѣтъ. *Пѣ-старъ да наряджда, пѣ-младъ да слуша.* *У кож кжцж жена-та наряджда, тамо е брыкония.* 6) Рѣшивамъ, отряджамъ; полагѣтъ, постановлятъ. *Сѣбралися и нарядили така да стане.* 7) Турямъ, настанивамъ, натѣмивамъ, пращамъ нѣкого за нѣчто, нѣйдѣ; назначѣтъ, опредѣлятъ, командировѣтъ. *Наряди го на работж. Нарядили го да иде да имъ обади.* 8) Кога плачж на умрѣлъ надъ него или надъ гроба му, изказвамъ добринжы-ты му, разказвамъ живота му; наричанъ, выкамъ; причитѣтъ. *Плаче и наряджда на жално.—мся, 1) гл. възвр.* Влизамъ въ рядъ; стать рядомъ. *Нарядися при малжы-ты.* 2) Накычивамся, накытвямся, натруфивамся; убирѣться, наряджѣться, украсѣться.

Ка си дочю бѣла Бою,
Отвори си килеры-ты,
Изкара си чисто рухо,
Промѣнися, нарядися,
Та си пойде на бунара. *Пѣс.*

3) Утъкмивамъ си работы-ты, та ми е вѣщико нарядъ, та ми е добрѣ. *Нарядился на врьмя-то, на сега си само добрува.*

4) гл. вз. Наточивамся, идемъ единъ по другъ на врьволицж. *Нарядилися като Архангеловж праздничи.* 5) гл. стр. Бывамъ наряденъ по знаменованіе-то на глагола.

Наряджаніе, с. ж. отъ нарядждамъ и наряджамся.

Насады, с. м. 1) Посаждане ново лозіе не съ наяты работници, а съ работници тлака и гошаваніе-то тѣхъ работници. 2) Народити и животны-ты, сздадени отъ Бога.

Едно врѣмя, кога дѣдо Господь създаде насада, людѣ-то были прави.

Насадж, *ишь*, — дѣлъ, *гл. свр.* отъ насѣждамъ. 1) Да посадж, да насѣжъ; насадить, засадить. 2) Да туржъ птицъ да луни. 3) Да наложжъ гумно, врышило. — дѣптый, *прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Насадѣвамъ, *гл. ми-кр.* отъ насѣждамъ.

Насѣждамъ (насадѣвамъ, да насадж), *гл. д.* 1) Турямъ, заравамъ нѣчто сѣмя, дрьво, цвѣте въ земжъ-тж да расте, посаждамъ, насѣйвамъ; насаждать, насѣживать, засаждають, засѣживать.

Провыкнжлася е Выхна Грыкыня,
Отъ башивы си скрчанъ саранъ:
Който насади срѣдъ море лозе,
Срѣдъ море лозе и покрана дюлты,
И да набере кошникъ бѣло гроздие,
Кошникъ бѣло гроздие, тестемель дюлты,
Той ще земе Выхнж Грыкыня
Съ башинты ѣ скрчанъ саранъ. *Пѣс.*

2) За кокошжъ: турямъ яйца въ пологъ, та да лѣжи клоушка-та възъ тѣхъ да гы излужи; сажать куръ. *Насаденъ е на гургорозы кайца. Пати, пати, пати, какынж-ты патенца! Вчера гы насадижъ, днесъ ся излужижъ!* — Кога да насаждать кокошжъ, турять по-напрѣдъ яйца-та въ шнапжъ и отъ нежъ въ полога, та да не излѣжжъ мжтаци. — 3) За гумно, за харманъ: разстиламъ снопе-то на тока за да ся врышжъ; налагамъ хармащъ, врышило. — *мся, гл. стр.* Бывамъ насаденъ, по знаменованне-то на глагола. — *Насадихъ му кокалы-ты, набихъ го, налунихъ го, наложихъ му кокалы-ты.*

Насѣждане, *с. ср.* отъ насѣждамъ; насадка.

Насалѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да салѣвамъ доста, доволжъ; да ся наигражъ, да ся набѣснѣжъ, да ся налудувамъ; наблюдаться, наблажиться, пашалиться.

Насѣламъ (да насолжъ), *гл. д.* Насолавамъ.

Насѣлане, *с. ср.* отъ насѣламъ. Насолаване.

Насамѣ, *нар.* Насамѣ.

Насамѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да самѣвамъ, да стожъ самъ доста, доволжъ.

Насамъ, *нар.* 1) На-камъ тука, на-камъ тукашнжъ-тж странжъ; насѣмъ, навамо, навамъ, навакты; сюда, на эту сторону. *Дойди насамъ. Иде насамъ. Тигли го насамъ.* 2) За врѣмя: на-камъ сега, на-камъ сегашне врѣмя; насѣмъ, навамо, навамъ. *Отъ десятижъ години насамъ. Оттогава насамъ не си е доходилъ. — Насамъ, насамъ. Дойди по-насамъ. — Насамъ нататъ, насамъ нататжъ, ту*

тукъ, ту тамъ, и тукъ и тамъ, нагоръ на долъ, вакай онакай; тудѣ сюда.

Насамѣ, *нар.* Насаме, насе, кога смы сами, безъ да има и другъ при насъ; наединъ, наединъ, особено, особо. *Говорихъ му насамѣ. Насамѣ бой като млинъ прѣдъ хора.*

Насанолѣвжъ, *ишь*, — вилъ, *гл. свр.* отъ насанолѣвамъ. Да усанолѣвжъ, да изсанолѣвжъ, да насанолѣвжъ. — венгый, *прич. стр.* Насанолѣвенгый.

Насанолѣвамъ (да насанолѣвжъ), *гл. д.* Намацвамъ, наплѣскамъ съ санолы; насъ-полѣвамъ, усанолѣвамъ, изсанолѣвамъ. — *мся, гл. стр.* и *возвр.* Бывамъ насанолѣвенъ, насънолѣваемся, усанолѣваемся.

Насанолѣване, *с. ср.* отъ насанолѣвамъ и насанолѣваемся.

Насанунжъ, *ишь*, — ниль, *гл. свр.* отъ насанунѣвамъ. Да натръкамъ съ санунъ; намѣлить, вымѣлить. — нѣптый, *прич. стр.* Натръкантый съ санунъ; намѣленный, вымѣленный.

Насанунѣвамъ (да насанунжъ), *гл. д.* Натръкамъ нѣчто съ санунъ; мѣлить, намѣливать, вымѣливать. — *мся, 1) гл. възвр.* Натръквямся съ санунъ; намѣливаться, вымѣливаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ насанунѣнъ; намѣливаться.

Насанунѣване, *с. ср.* отъ насанунѣвамъ и насанунѣваемся.

Насбѣрамъ, *гл. д. свр.* Да сбѣрамъ, да сбѣржъ много, доста; насбѣрять.

Насбѣжъ, *есть*, — бѣлъ, *гл. д. свр.* Да сбѣжъ много, доста; да намачкамъ, да набръкамъ; намѣть.

Насбѣржъ (да ся), *ишь*, — рился, *гл. възвр. свр.* Да сбѣржъ доста, доволжъ; да ся нагворжъ, да ся набръбжъ, да ся паромонжъ.

Насвѣдамъ, *гл. ми-кр.* отъ насвѣждамъ.

Насвѣджъ, *ишь*, — диль, *гл. свр.* отъ насвѣждамъ. Да наклѣпамъ, да наклѣветжъ, да наковладжъ; наклѣветить, наклѣветичать. — дѣптый, *прич. стр.* Наклонптый, наклѣветеный, наковладеный; наклѣветанный, оклѣветанный.

Насвѣждамъ (да насвѣджъ), *гл. д.* Наклѣветивамъ, оклѣветивамъ, наваждамъ, наковладжамъ, наклонивамъ; оклѣветивать, наклѣветивать, наклѣветичать, намучать, облыгать.

Дважъ ты прѣгрѣнжжъ, моме-ле,
Двѣстъ ти дадохъ,
Трижъ ты цалунжжъ, моме-ле,
Триста ти дадохъ,
Па ты отиде, моме-ле,
Та мя набѣде,
Та мя набѣде, моме-ле,
Та мя насвади. *Пѣс.*

—мѣя, *гл. стр.* Бывамъ насвѣденъ; наклеветивамся, наваждамъ, наковлаждамъ, наклонивамся; оклеветываться.

Насвѣжданіе, *с. ср.* отъ насвѣждамъ.

Насвѣлѣамъ, *гл. д. свр.* Да свѣлѣж, да свѣлѣамъ много, доста.

Насварѣж, *ишь, —риль, гл. д. свр.* Да сварѣж много, доста.

Насватбුවамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да сватбுவамъ доста, довольж.

Насватувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да сватувамъ доста, довольж.

Насвѣивамъ (да насвѣиж), *гл. д. 1)* Свивамъ много, доста; *нагибѣтъ. 2)* Награквѣамъ, нагурквѣамъ, нагѣвѣамъ, налѣгамъ, наспрычѣамъ, натисквѣамъ, загащѣамъ, накарвѣамъ нѣкого да направи нѣчто; заставлятъ, принуждѣтъ.

Насвѣиваніе, *с. ср.* отъ насвѣивамъ.

Насвѣирѣж (да ся), *ишь, —рилѣя, гл. възвр. свр.* Да свѣирѣж доста, довольж; насвѣистѣаться.

Насвѣиж, *есть, —свѣиль, гл. свр.* отъ насвѣивамъ.

Насвѣткѣамъ, *гл. свр.* отъ насвѣткѣивамъ. Да набѣж.—*капѣтъ, прич. стр.* Пипѣтъ.

Насвѣткѣамъ и насвѣткувамъ (да насвѣткѣамъ), *гл. д. Набивамъ. —мѣя, гл. възвр.* Пѣж много, безъ мѣрж; напивамся, нажюлвѣамся, накадѣивамся, наклѣивамся, наклепѣивамся, наклѣивѣамся, накѣтивѣамся, налущѣивамся, наплюскѣивамся, напукѣивамся, нарѣзѣивамся, насмукѣивамся, натряскѣивамся, натѣивѣамся, нацѣивѣамся, нацѣивѣамся; насѣивѣиваться, нарѣзѣивѣиваться, насѣивѣиваться.

Насвѣткѣиваніе и насвѣткуваніе, *с. ср.* отъ насвѣткѣивамся.

Насвѣтлѣж, *ишь, —лѣль, гл. свр.* отъ насвѣтлѣивамъ; раскалѣтъ —*лѣпѣтъ, прич. стр.* Нажеженный до червено; раскалѣнный.

Насвѣтлѣивамъ (да насвѣтлѣж), *гл. д.* Правѣж нѣчто да посвѣтлѣж, да стане червено отъ нагрѣиваніе; *калѣтъ. Насвѣтли машиж-тж. —мѣя, гл. стр. и възвр.* Ставамъ червень отъ нагрѣиваніе, посвѣтлѣивамъ; раскѣивѣиваться.

Насвѣтлѣиваніе, *с. ср.* отъ насвѣтлѣивамъ и насвѣтлѣивамся.

Насвѣтувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да свѣтувамъ доста, довольж.

Насе, *нар.* Насамѣ, насамѣ; отдѣльно, самѣ соббѣю.

А егиди киръ бѣла Маріе,
Клятѣж имамъ отъ мож-тж майжж:
Отъ гемѣж стокж не изваждамъ,
Отъ сте вѣе тридѣсятъ дѣвойкы,
Всѣака насе ке си отберете,
Овѣдъ много ке ся забавите,
Нѣчто роса да не ми зароситъ,
Нѣчто вѣтеръ да не ми повѣетъ,
Да огрѣдитъ свѣлж и копирѣж. *Пѣс.*

Насѣлвѣамъ и насѣлювамъ (населѣивамъ, да насѣлѣж), *гл. д.* Населѣивамъ, настанѣивамъ мнозинѣж нѣждѣ да ся заселѣтъ; населѣтъ, обселѣтъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ населенъ; населѣяться.

Насѣлваніе и насѣлюваніе, *с. ср.* отъ насѣлвѣамъ. Населѣиваніе.

Насѣлѣж, *ишь, —лѣль, гл. свр.* отъ насѣлвѣамъ и насѣлѣивамъ. Да поселѣж, да заселѣж; населѣтъ, обселѣтъ. — *лѣпѣтъ, прич. стр.* Поселенѣтъ, заселенѣтъ; населѣпѣнный.

Населѣивамъ, *гл. мн-кр.* отъ насѣлвѣамъ.

Населѣивамъ (да насѣлѣж), *гл. д.* Населѣивамъ.

Населѣиваніе, *с. ср.* отъ насѣлѣивамъ. Населѣиваніе.

Насѣрвѣамъ, *гл. мн-кр.* отъ насѣривамъ.

Насѣрѣж, *есть, —срѣхъ, —срѣль, гл. свр.* отъ насѣривамъ. Да посерѣж, да усерѣж. *Насерѣпѣтъ, прич. стр.* Посерѣпѣтъ, усерѣпѣтъ.

Насѣтитѣ, *нар.* Слѣдъ това, поб-сетѣтъ, слѣдъ, послѣтъ, подѣтъ; побѣтъ.

Насѣлвѣамъ и насѣлювамъ (да насѣлѣж), *гл. д.* Насѣлѣивамъ, давамъ нѣкому мѣжж, зорѣж за нѣчто, накарвѣамъ го насѣлѣж да го направи; потѣискамъ, принѣивѣивамъ, мѣжж, зорѣискамъ; принѣивѣивамъ, насѣлювать. *Насѣлѣивѣамъ нѣкого. Насѣлѣивамъ да влѣжж; влѣивѣиваться. —мѣя, 1) гл. възвр.* Напѣивамся, мѣжжѣж да направѣж нѣчто; засѣивамся, прѣисѣивамся, помѣжжѣивамся; дѣлѣтъ усѣлѣе, насѣлѣиваться. 2) Ставамъ поб-силенъ, поб-накъ на нѣчто, добывѣамъ силѣж; засѣивамся, усѣивамся; усѣлѣиваться.

Славѣй стои, пѣснѣж пѣе:
Чюйте, мало и голѣво,
Турско царство насѣлѣло,
Каурско-то потѣнѣло;
Что е старо, изгубили,
Что е срѣдне, полюбили,
Что е младо, поробили. *Пѣс.*

3) *гл. стр.* Бывамъ насѣленъ; потѣискамся, принѣивѣивамся, мѣжжѣж, зорѣискамся; из-насѣлѣиваться, насѣлюваться.

Насѣлваніе и насѣлюваніе, *с. ср.* отъ насѣлвѣамъ и насѣлѣивамся.

Насѣлѣе, *с. ср.* Мѣжа, мѣченіе, понѣжа, насѣлѣство, зорѣж, зорѣискамъ, зорѣискамъ; насѣлѣе.

Насѣлѣникъ, *с. м.* Който насѣлѣва, мѣжж нѣкого за нѣчто; потѣисникъ, зорѣжа, зорѣискамъ; насѣлѣникъ, прѣисѣлѣитель, тѣисѣлъ.

Насѣлѣница, *с. ж.* Кѣнѣто насѣлѣва, мѣжж нѣкого за нѣчто; потѣисница, зорѣжа; насѣлѣница, прѣисѣлѣителька.

Насѣлѣомъ, *нар.* Насѣлѣж.

Насѣлѣство, *с. ср.* Насѣлѣе.

Насѣлѣж, *нар.* Насѣлѣомъ, съ силѣж, силѣомъ, съ зорѣж, зорѣе, зорѣенъ; насѣлѣу, насѣлѣно,

силою. *Домъжкъся насилѣж. Насилѣж спасеніе не бѣва. Насилѣж въ рай ся не влиза. Насилѣж ся зема, насилѣж ся не дава.*

Насилѣж, ишь, — лиль, гл. *свр.* отъ насилѣвамъ и насилѣямъ. Да прииждѣ, да измѣжѣ, да потиснѣж, да зорладихѣж; принудить, заставитъ, изнасиловать. — *Лептѣй, прич. стр.* Принуденѣй, измѣченѣй, потисненѣй, зорладисанѣй; принужденный, насилуемый.

Насилѣямъ (да насилѣж), гл. *д.* Насилѣвамъ.

Насилѣяне, с. *ср.* отъ насилѣямъ. Насилѣваніе.

Насипѣвамъ (да насипѣж), гл. *ср.* Ставамъ сипѣ, посипѣвамъ.

Насипѣж, ешь, — нѣль, гл. *свр.* отъ насипѣвамъ. Да посипѣж.

Насипѣж, ишь, — ниль, гл. *свр.* отъ насипѣвамъ. Да посипѣж; насипѣть. — *нѣпѣй, прич. стр.* Посипенѣй; насипѣпный.

Насипѣвамъ (да насипѣж), гл. *д.* Направляю нѣчто да стане сипѣ, намацываю съ сипѣ, посипываю; насипывать. — *мси, гл. стр.* Бываю насипенѣ, посипываюся; насипываться.

Насипѣваніе, с. *ср.* отъ насипѣвамъ.

Насиракувамъ (да ся), гл. *взввр. свр.* Да спракувамъ много, доста.

Насирамъ (насервамъ, да серѣж), гл. *д.* 1) Серѣж възъ нѣчто, та го намачываю съ лайна; посирамъ. 2) Убрькваю, побрькваю, развалаю нѣкакѣж работѣж; улайнивамъ. — *мси, 1) гл. взввр.* Изспираю, изсѣждаюся въ дрѣхы-ты си, въ постилки-ты си; посираюся, нателваюся; обмарываюся. *Речи лудому да прѣдне, той ся насира. Кога поль-тѣ прѣдне, народѣ-тѣ ся насира.* 2) гл. *стр.* Бываю насраѣ, посираюся.

Насирапѣ, с. *ср.* отъ насирамъ и насирамси.

Насисамъ (да ся), гл. *взввр. свр.* Да сисамъ доста, доволь; да ся нацисамъ, да ся набозаж.

Насичамъ (да насѣж), гл. *д.* 1) Съ сѣченіе наготвѣваю, изсичамъ, разсичамъ много, доста; насѣкать, нарубать. *Насичамъ дрѣва, наѣвивамъ; накалывать.* 2) Съ сѣченіе направляю на бѣсовы; наѣзваю, разсичамъ; нарубать. 3) Съ сѣченіе, съ чюканіе направляю нѣчто. *Насичамъ пироны; набоивать гвоздей. Насичамъ пары; начеканывать.* 4) Посичамъ на много мѣста; насѣкать, нарубать. *Насѣкѣжъ корѣжъ на дрѣво-то.* 5) Направляю бѣлѣгъ на нѣчто съ сѣченіе, наѣзваю; нарубать, надрубать, насѣкать. — *мси, гл.*

стр. Бываю насѣченъ по знаменованіе-то на глагола.

Насичаніе, с. *ср.* отъ насичамъ.

Наскамісамъ, гл. *свр.* отъ наскамісвамъ. Да натякамъ.

Наскамісвамъ и **наскамісувамъ** (да наскамісамъ), гл. *д.* Натякваю, подсказываю, нѣвирамъ нѣкому нѣчто въ поса, вадѣ му съ него очиты. *Каквото и да му даде, вес му го наскамисва.*

Наскамісваніе и **наскамісуваніе**, с. *ср.* отъ наскамісвамъ.

Наскачамъ (да наскѣж), гл. *ср.* и *д.* Наскокываю.

Наскачамъ, гл. *ср. свр.* По-часто въ мн. число. Да скочимъ мнозина. *Наскачажъ на конѣ-тѣ, накачихѣжъ на конѣ-тѣ; повскакаѣтъ на копѣй. Наскачажъ отъ конѣ-тѣ, наслѣзохъ. Наскачажъ въ трапа. Да ся наскѣчамъ, гл. взввр. свр.* Да скачаю доста, доволь; напѣгаться. *Докаѣ ся мѣдра намѣдрила, луда ся наскѣчала.*

Наскачаніе, с. *ср.* отъ наскѣчамъ.

Наскѣкваю и **наскѣкнувамъ** (да наскѣж), гл. *д.* и *ср.* Наскачаю, изведижу, изнепадѣю палитаю, врѣхлитаю на нѣчто безъ да щѣ; натѣкваюся, натѣкваюся; нападѣть, попадѣть, натѣлываться, натѣкаться, набѣгѣть, набѣрѣживать, насунуться на когѣ либо. *Наскѣжжѣ на хайдутѣ; понаѣли на разбойниковѣ. Ка-то копали, наскѣжжи на иманіе.*

Наскѣкваніе и **наскѣкнуваніе**, с. *ср.* отъ наскѣкваю.

Наскѣкиж, ешь, — нѣль, гл. *свр.* отъ наскѣкваю. Да наскѣжѣ, да врѣхлѣтѣ, да ся натѣкиж, да ся натѣкиж; напасть, понасть, натолкнѣться, наткнѣться.

Наскѣкожѣ (да ся), ешь, — кѣскалѣ, гл. *взввр. свр.* Да скокожѣ много, доволь.

Наскѣжѣ, нар. Стои наскѣжѣ, напѣжѣ, да чѣка да не стане нѣчто, да не ся случи, та да е готовѣ; бытъ на сторѣжѣ.

Наскоро, нар. 1) Не слѣдѣ много врѣмя; не отдавна, не прѣди много врѣмя; не нѣздно, недавно. *Слѣдѣ това наскоро ся помина. Наскоро, бабо, девѣтъми: на девѣтъ годины.* 2) Набрѣзо, набрѣго, набрѣжѣ, брѣзо, скоро, срѣчено, чеврѣсто; поспѣшно, бѣстро, скѣро, наскоро. 3) Брѣзо, набрѣзо, изведижу, непрѣмыслѣно, какъ да е; наскоро, поспѣшно, наспѣхъ, опромѣтливо, круто, вкрутъ, на скѣрую руку.

Наскоронный, — шель и — шель, шина, шне, пр. Станѣлѣй наскоро, неотдавна; недавній.

Наскѣчж, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ на-скѣчамъ. Да наскѣчж.

Наскрипѣчамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да скрипѣчамъ много, довољж.

Наскрѣбѣж, ишь, — биль, *гл. д. свр.* Да скрѣбѣж много, доста; да накеросамъ; на-крахмѣлить, наскрѣбѣть.

Наскрѣбѣж, ишь, — биль, *гл. свр.* отъ на-скрѣбѣвамъ. Да нажнѣж, да накахжрѣж; опечѣлить, огорчѣить, оскорбѣить. — бѣнѣй, *прич. стр.* 1) Нажнѣнѣй, накахжрѣнѣй, оскорбѣнѣй, натѣженѣй; опечѣленнѣй, огорчѣеннѣй. 2) Като *пр.* Кахжрѣнѣй, скрѣбнѣй, тѣжнѣй, нажнѣнѣй; печѣальнѣй, грустнѣй.

Наскрѣбѣвамъ (да наскрѣбѣж), *гл. д.* До-каравамъ нѣкому скрѣбъ; нажналавамъ, оскор-бывамъ, накахжривамъ, ухахжривамъ; пе-чѣалить, опечѣливать, огорчѣать, оскорб-лять. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Става ми скрѣб-но; нажналавамся, натѣживамся, наках-жривамся, ухахжривамся; опечѣливаться, огорчѣаться, оскорбляться, пригорѣни-ваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ наскрѣбѣнѣ.

Богу си ся жнѣль нажнѣли,
Жнѣль нажнѣли, скрѣбъ наскрѣби,
Разигра си Черно море,
Черно море, Бѣло море,
Та ми бие свѣтъ манастиръ,
Свѣтъ манастиръ, Свѣтъ Николж. *Пѣс.*

Наскрѣбѣванѣ, *с. ср.* отъ наскрѣбѣвамъ и наскрѣбѣвама.

Наскрѣѣж, ешь, — крѣѣж, *гл. д. свр.* Да скрѣѣж много, доста; да накрѣѣж, да изна-крѣѣж; накрѣѣять. Да ся наскрѣѣж, *гл. възвр. свр.* По-чѣсто въ *мн. ч.* Да ся скрѣѣмъ мнозина; да ся накрѣѣмъ, да ся изнакрѣѣмъ.

Наскрѣзь, *нар.* Скрѣзь, прѣзь, чрѣзь; на-скрѣзь.

Наскрѣѣчамъ, *гл. д. свр.* Да изкрѣѣчамъ, да скрѣѣчамъ много, доста; да нарѣѣж, да на-крѣѣж; начакрѣѣжить. Да ся наскрѣѣчамъ, *гл. възвр. свр.* Да скрѣѣчамъ, да скрибуѣчамъ много, довољж.

Наскѣбамъ, *гл. свр.* отъ наскѣбамъ. Да нахжсамъ, да нащипж. да оскѣбамъ; на-рѣѣть, натерѣбѣть, надѣргѣть, нащипѣть, наворчѣѣть. — бѣнѣй, *прич. стр.* На-хжсанѣй, нащипанѣй, оскѣбанѣй; на-рѣѣнѣй, натерѣбленнѣй, надѣрганнѣй, нащипаннѣй.

Наскѣбамъ и наскѣбувамъ (да наскѣ-бамъ), *гл. д.* Съ скѣбанѣ наготвѣювамъ; о-скѣбамъ много, доста; нахжсвамъ, нащип-вамъ; нарѣѣвать, натерѣблѣвать, надѣргѣ-вать, нащипѣвать. — мѣя, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видж.* Да скѣбамъ доста, до-

вољж. 2) *гл. стр.* Бывамъ наскѣбанъ; на-рѣѣваться, натерѣблѣваться, надѣргѣвать-ся, нащипѣваться.

Наскѣбанѣ и наскѣбуванѣ, *с. ср.* отъ наскѣбамъ.

Наскѣтъ, като *нар.* Дрѣжж нѣкого на-скѣтъ. на колѣнѣ-ты си, въ колѣнѣ-ты си.

Наскѣтамъ, *гл. д. свр.* Да скѣтамъ, да при-кѣтамъ много, доста; да нащѣтъ, да набе-рѣж, да натрупамъ; насудѣбѣть.

Наскѣмѣж (да ся), ишь, — тѣлѣя, *гл. об. свр.* Да скѣмѣж доста, довољж; да ся на-хлѣнѣж.

Наскѣтамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся скѣтамъ доста, довољж; да ся находж, да ся налутамъ; наскѣтѣться, натолкѣться, натаскѣться, налутѣться.

Наслѣгамъ, *гл. д. свр.* Да слагамъ, да сло-жж много, да насложж. *Наслагали имѣ всѣмъ гостѣмъ. Наслагали гѣ по пѣтица-та.* — ганѣй, *прич. стр.* На-сложенѣй.

Наслѣгамъ (да наслѣжж), *гл. д.* Наслож-вамъ.

Насладѣж, ишь, — дѣлѣж, *гл. свр.* отъ на-слѣждамъ. Да засладж.

Насладѣвамъ, *гл. мн-кр.* отъ наслѣж-дамъ.

Насладѣдамъ (да насладж), *гл. ср.* Поревва ми ся нѣчто, та ми ся иска пакъ; засладж-дамъ. — мѣя, *гл. възвр.* Опытвамъ нѣчто, та му виждамъ сладость-тѣ. *Насладихъ му ся,* видѣхъ го какъвъ е, та го не щѣ-вѣче.

Насладѣданѣ, *с. ср.* отъ наслѣждамъ.

Наслѣзамъ (да наслѣжж), *гл. ср.* Наслѣз-вамъ.

Наслѣѣж, ишь, — нѣлѣж, *гл. д. свр.* Да огрѣж, да стоплж.

Хайде си огнь наклады,
Та си водицѣ наслѣни,
Та да ся, мари, омѣешь,
Та да тя, мари, улетѣж. *Пѣс.*

Наслѣпанѣ (да наслопѣж), *гл. д.* Насло-нѣвамъ.

Наслобѣдувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да слобѣдувамъ доста, довољж.

Наслѣжвамъ и наслѣжювамъ (да наслѣ-жж), *гл. д.* Наслагамъ, слагамъ, сложвамъ много, доста; накладывать. *Насложили софры по двора. Насложи му двадѣцѣть тоагы по грѣба, удари му.*

Наслѣжванѣ и наслѣжюванѣ, *с. ср.* отъ наслѣжвамъ.

Наслѣжж, ишь, — жнѣж, *гл. свр.* отъ на-слѣжвамъ и наслѣгамъ. Да наслагамъ; наслѣсть. — жѣпѣй, *прич. стр.* Насла-ганѣй.

нагрѣнувамъ, нагрѣщаю, нахокваю, накар-
ваюсь, накрѣпѣнаю, наглѣчаю пѣко-
го; распекать кого. *Насмете мя*, подбра-
мя да ми ся кара.

Насмѣтаніе, *с. ср.* отъ насмѣтамъ.

Надмогвамъ и насмогнувамъ (да насмог-
ну), *гл. д.* Изливаю отгорѣ, надсмогваю.
надмогваю, надвнмаю, одолѣваю, надделѣ-
ваю, обаряю, отвнмаю; осѣливать, пе-
ресѣливать, -перемогать, поборать, побѣж-
дать. *Не мож да насмогну на разно-*
скы-ты. — *мся*, *гл. стр.* Бываю на-
смогнѣть.

Насмогваніе и насмогнуваніе, *с. ср.* отъ
насмогвамъ.

Насмогну, ешь, — нжль, *гл. свр.* отъ на-
смогивамъ. Да надсмогну, да надмогну, да
надвну, да одолѣю, да надделѣю, да обо-
рю да отвну; осѣлить, пересѣлить, пе-
ремочь, побѣдить, одолѣть, побороть, по-
бить. — *нжтый*, *прич. стр.* Надсмогну-
тый, надмогнухтый, надвнутый, одолѣхтый,
надделѣхтый, оборонхтый, отвнхтый; осѣлен-
ный, пересѣленный, побѣжденный, по-
боротый.

Насмолиѣ, ишь, — лиль, *гл. свр.* отъ на-
смоливамъ. Да засмолю, да изнасмолю;
насмолить, осмолить, высмолить. — *лѣ-*
птый, *прич. стр.* Намазаный съ смолю;
засмоленхтый, изнасмоленхтый; насмолен-
ный, осмоленный, высмоленный.

Насмоливамъ (да насмолиѣ), *гл. д.* Нама-
ваю нѣчто съ смолю, засмоливаю; насма-
ливать, осмѣливать, осмѣлить, высмѣли-
вать. — *мся*, *гл. стр.* и *възвр.* Бываю
насмоленъ, засмоливаюсь; насмѣливаться
осмѣливаться, высмѣливаться.

Насмоливаніе, *с. ср.* отъ насмоливамъ;
осмѣлка.

Насмрьдѣва, *гл. безл.* Смрьди по-малко,
попѣкога.

Насмѣкувамъ и насмѣкувамъ (да насмѣ-
чѣ), *гл. д.* Съ смуканіе набираю, наваж-
даю; насѣсывать. — *мся*, 1) *гл. възвр.*
За дѣтя божайничя: насыщаю съ смука-
нне, набозаваюсь; насѣсываться. 2) Пнж
много, безъ мѣрж; напиваю, опиваю, на-
жюлваю, нажаждаю, наклеиваю, на-
клеиваю, наклеиваю, наклеиваю, на-
лущаю, наплюскаю, наплюскаю, на-
рѣзваю, наскѣтываю, насосаю, наскѣб-
ваю, наскѣбываю, наскѣбываю, наскѣб-
даю, наскѣбываю; насѣсываться, наскѣ-
бываться, наскѣбываться, наскѣбываться. 3)
гл. стр. Бываю насмѣку; насѣсываться.

Насмѣкуваніе и насмѣкуваніе, *с. ср.* отъ
насмѣкувамъ и насмѣкувамъ.

Насмѣчѣ, ешь, — смѣкаѣ, — смѣкаѣ, *гл.*

свр. отъ насмѣкувамъ; насосать. — *смѣ-*
кантый, *прич. стр.* насосанный.

Насмѣхъ, с. м. Приемѣхъ, присмиваю, по-
диграчка, подигравание; насмѣханіе, насмѣ-
хательство.

Ага сж тамо отишли,
Чюдися царь-нѣ, мѣлися,
Какъ-вѣ ще насмѣхъ да стори,
Та ми порты-нѣ затвори. *Пѣс.*

Насмѣхъ, нар. Само за смѣхъ, не напстинѣ,
нашеж; насмѣхъ, въ шутку.

Насмѣшѣ, ишь, — шиль, *гл. свр.* отъ на-
смѣшывамъ. 1) Да ся присмѣю; насмѣ-
яться, издѣяться. 2) Да накажѣ, да напра-
вѣ смѣшно; набагагурить.

Насмѣшывамъ (да насмѣшѣ), *гл. ср.*
Смѣю ся пѣкому, присмиваю, шегуваю
съ него; насмѣхаться, издѣваться.

Насмѣшываніе, *с. ср.* отъ насмѣшывамъ.

Насмѣж (да ся), ешь, — смѣся п — смѣял-
ся, *гл. свр.* отъ насмѣиваю. Да ся смѣю
доста, доволю; да ся нашегуваю; насмѣ-
яться, нахохотаться, набагагуриться, на-
труниться.

Наснобывамъ и наснобывамъ (да насно-
бѣ), *гл. д.* Наснобываю.

Наснобѣ, ишь, — биль, *гл. свр.* отъ на-
снобывамъ и наснобывамъ. Да нагласж, да
нарядж, да натѣмж, да утѣмж, да при-
кѣтаю, да нагодж; уладить, изладить,
обладить, обдѣлать, склейть. — *бѣнхтый*-
прич. стр. Нагласенхтый, нагоденхтый, наря-
денхтый, натѣменхтый, утѣменхтый, прикѣта-
хтый; уладенхтый, изладенхтый, облажен-
хтый, обдѣланный, склейенный.

Наснобывамъ и наснобывамъ (да насно-
бѣ), *гл. д.* Нагаждаю, наглашаю да ста-
не нѣчто, натѣмываю, утѣмываю, при-
кѣтаю; ладить, клеить, излаживать,
облаживать, обдѣлывать, устрѣивать. —
мся, *гл. стр.* Бываю наснобѣ.

Наснобваніе и наснобываніе, *с. ср.* отъ
наснобывамъ.

Насновывамъ (да насновѣ), *гл. д.* Наряж-
даю, оправиваю основж за тѣканъ, притѣк-
иваю ж за тѣканіе, основаю; осно-
вывать прѣжу. *Насноважж платно-то.*
— *мся*, *гл. стр.* Бываю насновѣ.

Насновываніе, *с. ср.* отъ насновывамъ.

Насновѣнхтый, нѣ, на, но, пр. За чловѣкъ:
здравхтый, нахтый, заврѣжж, нахтый;
плѣтхтый, битѣж. *Наснованъ чловѣкъ.*

Насновѣ, ешь, — валь, *гл. свр.* отъ насно-
вивамъ. Да основж платно; основать прѣ-
жу. — *ванхтый*, *прич. стр.* За основж-тж
на тѣканъ: наряденхтый за тѣканіе, осно-
ванхтый.

Наспоиѣ, ишь, — пиль, *гл. свр.* отъ на-

сно́ннамъ и наспо́нѣнамъ. Да направѣхъ на снопы, на брусовы; напла́стать. — *пѣптый, прич. стр.* Направенный, наръзанный на снопы, на брусовы; напла́станный.

Наспо́ннамъ и наспо́нѣнамъ (да наспо́нѣ), *гл. д.* 1) Направлямъ, наръзывать пѣчто на снопы, на брусовы; напла́стать. *Наспо́нѣмъ сви́нѣ-тѣ, сла́нѣ-тѣ.* 2) Врѣзамъ пѣчто на снопы, на сноповы. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ наспо́нѣ; напла́статься.

Наспо́ннаніе и наспо́нѣваніе, с. ср. отъ наспо́ннамъ.

Насо́намъ, гл. свр. отъ насо́ннамъ. Да натыкамъ, да наврѣхъ, да въврѣхъ, да набѣкамъ, да напѣхамъ; всѣнуть, насѣнуть. — *ваптый, прич. стр.* Натыканный, натыканный, набѣканный, напѣханный, въврѣханный, наврѣханный; всѣнутый, насѣнутый.

Насо́ннамъ и насо́нѣнамъ (да насо́намъ), *гл. д.* Совамъ много, доста; натыкывамъ, натыкывамъ, набѣхывамъ, напѣхывамъ, въвирамъ, навирамъ; совать, всовывать, всовать. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ насо́нѣ.

Насо́ннаніе и насо́нѣваніе, с. ср. отъ насо́ннамъ.

Насо́лѣхъ, ишѣ, — лѣхъ, гл. свр. отъ насо́лѣвамъ и насо́лѣнамъ. 1) Да посо́лѣхъ; посо́лѣхъ, насо́лѣхъ, вы́со́лѣхъ. 2) Да нахо́камъ, да накрѣ́лѣнамъ, да навѣкамъ; насо́лѣхъ, отщелка́хъ, отпудри́хъ. — *лѣптый, прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Насо́лѣвамъ (да насо́лѣхъ), *гл. д.* Насо́лѣнамъ: 1) Посы́пывамъ пѣчто съ со́ль, посо́лѣвамъ; посо́лѣхъ, вы́со́лѣхъ. 2) Посо́лѣвамъ много, доста; насо́лѣхъ. 3) Насы́пывамъ, напры́скывамъ съ пѣчто сы́тно, катю съ пепе́хъ, съ пра́хъ; насы́пѣхъ, насы́пѣхъ. 4) Нахо́кывамъ, навѣ́кывамъ, накрѣ́лѣнамъ пѣкого, набрѣ́рювамъ му пѣчто непри́тно; отпудри́ривамъ, отщелка́хъ, насо́лѣхъ, насѣ́харивамъ кому́ ли́бо. *Хуба-вѣ го насо́лѣхъ, ще го помѣи.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ насо́лѣхъ по знаменова́ніе-то на глагола.

Насо́лѣваніе, с. ср. отъ насо́лѣвамъ.

Насо́намъ (да ся), *гл. об. свр.* Да ся со́намъ много, доста; да ся на́карамъ, да ся навѣ́камъ.

Насо́полѣвѣхъ, ишѣ, — вѣхъ, гл. свр. отъ насо́полѣвамъ. Да насѣ́полѣвѣхъ. — *вѣптый, прич. стр.* Насо́полѣвѣхъ, насѣ́полѣвѣхъ.

Насо́полѣвамъ (да насо́полѣвѣхъ), *гл. д.* Насо́полѣнамъ, насѣ́полѣвамъ. — *мѣя, гл. свр.* и *стр.* Насѣ́полѣвамъ.

Насо́полѣваніе, с. ср. отъ насо́полѣвамъ.

Насо́самъ, гл. свр. отъ насо́свамъ. Да до́стигнѣхъ, да стѣгнѣхъ, да до́сосамъ.

Насо́самъ (да ся), *гл. свр. свр.* отъ насо́свамъ. Да ся на́пѣхъ, да ся на́сѣмъ, да ся на́рѣхъ.

Насо́свамъ и насо́сѣвамъ (да ся насо́самъ), *гл. свр.* На́сѣвамъ, на́рѣвамъ, на́сѣмъ.

Насо́свамъ и насо́сѣвамъ (да насо́самъ), *гл. ср.* До́ста съ́мъ, быва́мъ до́ста, ко́лѣкѣ трѣ́бва; стѣ́гамъ, до́сти́гамъ, до́соса́мъ; до́става́хъ, бы́хъ до́ста́точно, хва́та́хъ.

Насо́сѣваніе и насо́сѣваніе, с. ср. отъ насо́свамъ.

Насо́сѣваніе и насо́сѣваніе, с. ср. отъ насо́сѣвамъ.

Насо́сѣвамъ и насо́сѣвамъ (да насо́сѣхъ), *гл. д.* 1) На́сѣвамъ пѣчто на́вѣхъ, та го со́чѣхъ да ся ви́ди; посо́сѣвамъ, по́каза́мъ; по́каза́мъ. 2) На́сѣвамъ да со́чѣхъ, да глѣ́да камъ пѣчто; до́кара́мъ; на́води́хъ, на́правля́хъ, на́мѣ́ча́хъ, на́сѣ́ли́хъ. 3) Упѣ́твамъ, по́каза́мъ, посо́сѣвамъ; на́правля́хъ. *Насо́сѣхъ го въ е́дѣ-ко́ж-си кѣ́жѣ.* 4) Упѣ́твамъ, на́ставѣ́мъ, на́учѣ́мъ, по́каза́мъ; на́сѣ́ли́хъ, на́правля́хъ, на́гвозди́хъ. — *мѣя, гл. свр.* и *стр.* Быва́мъ насо́сѣхъ. *Какъ́хъ ся насо́сѣхъ катю́ о́ж въ о́чи.*

Насо́сѣваніе и насо́сѣваніе, с. ср. отъ насо́сѣвамъ и насо́сѣвамъ.

Насо́сѣхъ, ишѣ, — чѣхъ, гл. свр. отъ насо́сѣвамъ и насо́сѣвамъ; по́каза́хъ; на́вести, на́прѣ́вѣхъ, на́мѣ́ти́хъ, на́сѣ́ли́хъ, на́гвозди́хъ. — *ченѣхъ, прич. стр.* 1) Посо́сѣхъ, по́каза́нѣхъ; по́каза́нѣхъ, у́каза́нѣхъ. 2) На́сѣ́мъ, до́кара́нѣхъ да глѣ́да камъ пѣчто; на́ведѣ́нѣхъ, на́правле́нѣхъ. 3) Упѣ́тѣхъ; на́правле́нѣхъ. 4) Упѣ́тѣхъ, на́ставѣ́нѣхъ, на́ученѣхъ; на́сѣ́ли́нѣхъ, на́правле́нѣхъ.

Насо́сѣхъ, ишѣ, — чѣхъ, гл. д. свр. Да на́бе́рѣхъ, да на́сѣ́дѣхъ со́къ; насѣ́чи́хъ. — *Да ся насѣ́чи́хъ, гл. свр.* Да ся на́бе́рѣхъ, да на́те́кѣ ма́лко по-ма́лко, да ся на́сѣ́дѣхъ; насѣ́чи́хъ. — *ченѣхъ, прич. стр.* На́бра́нѣхъ, на́те́кѣ ма́лко по-ма́лко, на́сѣ́дѣнѣхъ.

Насѣ́рамъ (да ся), *гл. свр. свр.* Да ся на́бо́дѣхъ, да ся на́гѣ́зѣхъ на пѣчто. *Отъ́ глѣ́хъ на глѣ́хъ, ще́ ся на́спѣ́ра на пѣ́кой глѣ́хъ.*

Насѣ́вамъ (да ся насѣ́хъ), *гл. об.* Сѣ́мъ ма́лко, до́во́лѣхъ, отсѣ́вамъ е́и; на́сы́па́хъ, на́сы́па́хъ. *Да за́идѣ до́ждѣ, да ся на́спѣ́мъ, да ся на́гѣ́зѣмъ.*

Насѣ́ваніе, с. ср. отъ насѣ́вамъ.

Наспо́мянѣ, ешѣ, — нѣхъ, гл. д. свр. Да спо́мянѣхъ, да при́помѣхъ, да по́де́ѣхъ; на́по́мѣнѣхъ.

Заборавихъ да ся женж,
Доръ ми чиче наспомянж,
И си пригнѣжъ четворткола,
Четворткола два бывола,
Та си пойдохъ въвъ Сочани,
Си ѣхъ зедохъ Шаваръ дудж. *Пѣс.*

Наспорѣжъ, *ишь*, — *риль*, *гл. свр.* отъ **наспори́вамъ**. Да **намножж**, да **умножж**; **умножитъ**, **наверстать**. — **рѣпый**, *прич. стр.* Намноженный, умноженный; умноженный, навѣрстанный.

Наспорѣдъ, *нар.* 1) Спроти, наспроти, наспротивъ, спорядъ; соответственно. 2) Напосокж. — *Наспоряджъ хала и товара. Наспоряджъ чловѣка и какже-то (ча-ша-та).*

Наспори́вамъ (да **наспорѣжъ**), *гл. д.* Направлямъ да има отъ нѣчто много, доста; **намножавамъ**, **умножавамъ**; **умножать**, **навѣрстывать**. *Наспорилъ го Господь*, далъ го, та го има. *Господь да го наспори*, да даде Господь да стане много! Благословина. *Боже, наспори, вси-тъ. Грѣци разтури*, салъ едного остави и него козаръ **направи**.

Наспори́ване, *с. ср.* отъ **наспори́вамъ**.

Наспроти́, *нар.* Наспротивъ.

Наспроти́ва, *нар.* Насрѣщжъ.

Наспроти́въ, *нар.* Наспроти, спроти, спротивъ, спорядъ, наспорядъ; соответственно. *Наспроти́въ работж-тжъ заплама-та му е голѣма.*

Наспрѣ́чвамъ и **наспрѣ́чямъ** (да **наспрѣ́чжъ**), *гл. д.* Давамъ нѣкому мжж **утѣсненіе**, **зоръ**, **свивамъ** го, **накарвамъ** го да **направ** нѣчто; **награжвамъ**, **нагуржвамъ**, **нагѣвамъ**, **налѣгамъ**, **навивамъ**, **натисжвамъ**, **загажвамъ**; **заставлять**, **принуждать**. — **мся**, *гл. стр.* Бывамъ **наспрѣченъ**.

Наспрѣ́чване и **наспрѣ́чване**, *с. ср.* отъ **наспрѣ́чвамъ** и **наспрѣ́чямъ**.

Наспрѣ́чжъ, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ **наспрѣ́чвамъ** и **наспрѣ́чямъ**; **заставить**, **принудить**. — **ченый**, *прич. стр.* Награбанный, нагурканный, нагнѣжтый, налѣгжтый, натисжжтый, загажжтый да **направи** нѣчто; **заставленный**, **принужденный**.

Наспѣ́жъ (да **ся**), *ишь*, — *спѣхся*, — *спѣлся*, *гл. свр.* отъ **наспѣ́вамся**. Да **ся** **отспжж**; **наспѣтъся**, **выспѣтъся**, **надрѣхнутъся**.

Насрѣ́пый, *иъ*, *на*, *но*, *прич. стр.* отъ **наспѣ́жж**.

Насрѣ́бамъ (да **ся**), *гл. свр.* отъ **наспрѣ́б-вамся**. 1) Да **ся** **налапамъ**, да **ся** **наспрѣбамъ**; **нахлебаться**. 2) Да **ся** **наппжж**, да **ся** **наспмучж**.

Насрѣ́бване (да **ся** **наспрѣ́бамъ**), *гл. об.*

1) Нападамъ съ **срѣбаме**, **налапвамся** съ нѣчто **чорбаво**; **наспрѣбамся**; **нахлебаться**.

Надроби си, насрѣбайся. 2) Напивамся **наспмуквамся**.

Насрѣ́бване и **наспрѣ́бване**, *с. ср.* отъ **наспрѣ́бамся**.

Насрѣ́дчѣжъ, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* **наспрѣ́д-чѣвамъ**; **ободрить**, **одушевить**. — **чѣпый**, *прич. стр.* Подостренный; **ободрѣнный**, **одушевлѣнный**.

Насрѣ́дчѣвамъ (да **наспрѣ́дчѣжъ**), *гл. д.* Да-вамъ **жплъ** нѣкому, **придавамъ** му **силж**, **давамъ** му **срѣдце**, **дрѣзость**, **подострувамъ**; **ободрять**, **одушевлиять**, **придавать** **силы**, **дѣху**. — **мся**, *гл. стр.* и *възвер*. Бывамъ **наспрѣдченъ**, **давамъ** **си** **силж**, **срѣдце**, **дрѣзость**, **подострувамся**; **ободряться**, **одушевляться**.

Насрѣ́дчѣване, *с. ср.* отъ **наспрѣ́дчѣвамъ** и **наспрѣ́дчѣвамся**.

Насрѣ́джъ (да **ся**), *ишь*, — *дился*, *гл. об. свр.* 1) Да **ся** **срѣдж** **доста**, **довольж**. 2) Да **ся** **разсрѣдж**: **разсердиться**.

*Дѣвойко, душе Сардеа,
Зачто ми си насрѣдена,
Что не ми менѣ сборувань,
Что не ме съ очи поглядвань? Пѣс.*

Насрѣ́камъ, *гл. свр.* отъ **наспрѣ́кжамъ**. Да **нахранж** съ **чорбж**. — **каный**, *прич. стр.* Нахраненный съ **чорбж**.

Насрѣ́кжамъ и **наспрѣ́кжамъ** (да **наспрѣ́-камъ**), *гл. д.* Нахранямъ нѣкого съ **чор-баво** нѣчто.

*Прила баба три врѣтена,
Продала гы по три паръ,
Купила си единъ дѣдо,
Пяда чловѣкъ, лактъ брада,
Па сварила казанъ чорбж,
Насрѣка го, наяде го,
Изнесе го насрѣдъ село,
Во срѣдъ село да ся бори. Пѣс.*

— **мся**, *гл. възвер*. Наидамъ съ нѣчто **чор-баво**; **наспрѣбамся**, **налапвамся**; **нахлебать-ся**. *Брѣжайте да ся насрѣкамжъ рѣби-нж чорбж безъ парж.*

Насрѣ́кване и **наспрѣ́кване**, *с. ср.* отъ **наспрѣ́кжамъ** и **наспрѣ́кжамся**.

Насрѣ́дъ, *нар.* На **срѣдж-тж**, по **срѣдж-тж** на нѣчто; **верѣдъ**, **посрѣдъ**, **срѣдъ**; въ **се-редѣнѣ**, **средѣ**, въ **самомъ**, въ **самой**. *Насрѣдъ двора*; **среди двора**. *Насрѣдъ село*; въ **самомъ** **селѣніи**.

Насрѣ́щпый, — **щѣль** и — **щѣнь**, **щна**, **щно**, *пр.* Что е **наспрѣщж**; **отерѣщный**, **отупрѣщный**. *Той сѣди въ насрѣщж-тж кжжж.*

Насрѣ́щжъ, *нар.* 1) Противъ, прѣдъ **насп**, **срѣщж**, **отупрѣжж**; **напроти́въ**, **проти́въ**. *Кжжа-та имж е насрѣщжъ напжж-тж.* 2) Противъ, срѣщж, **спрѣма**, **спротива**, **връху**, **възъ**; **проти́въ**, **на**. *Той отиде на-*

сръцѣж Нѣмца да ся бие; онъ пошѣлъ войною на Нѣмца. Съ пушкѣж излѣзе насръцѣж имъ.—За вѣка приказвать, и вѣкъ-тъ насръцѣж; помани вѣлка, а вѣлкѣ тукъ. Гдари кучи въ главѣ-тъж, и мома ти насръцѣж. Ако е насръцѣж ти буболечка, бори ся като съ мечкѣж.

Наста́вамъ (да наста́нж, наста́вамъ), гл. ср. и д. Наста́вамъ: 1) Идѣж, дохождамъ, настѣпнамъ, настагъмъ; наставать, насто́ять. *Настанж лошаво вѣрѣмъ. Настанжжлы гладны годины. Десята година настава.*

Данъ имъ банъ имъ говораше:
Ей селяни, ей кметове,
Не мой цръквы да градимъ
Все отъ сребро и отъ злато,
Наше царство достанжло,
Турско царство наставяло,
Та щѣтъ цръквы разтурити,
Отъ сребро щѣтъ сѣдла кова,
Отъ злато щѣтъ юзды лѣти. *Пѣс.*

2) Подкачамъ да ходж изъ нѣчто, настѣпнамъ, стѣпнамъ, забирамъ; приходѣтъ, вступѣтъ кудѣ либо.

Минжхъ горж, минжхъ другѣ,
Настахъ горж наствож,
У насѣтъ ми славѣй пѣе,
Како пѣе, дори дума. *Пѣс.*

Врѣвѣли что сѣж врѣвѣли,
Минжли горж зеленж,
Настали поле широко. *Пѣс.*

3) Израствамъ, пораствамъ, настагъмъ, пристигъмъ; **выростѣтъ**. *Настанжжлы му дѣца вяче за работж, застигнжжлы за работж.*

Ми е настанялъ мой-тъ милчѣй синъ,
Засака твож-тъ милж щеркж,
Милж щеркж каджѣ Ангелинж. *Пѣс.*

4) Настонавамъ, радж, залѣгамъ, натискамъ, налѣгамъ, зарадавамъ, заставамъ, грыжѣжся, чапанцевамъ да стане нѣчто; старѣтъся, хлопотѣтъ, пѣчѣся, пеңѣся. *Настанжжж да иде на запанатж.*

Наста́вамъ, гл. ср. свр. По-чисто въ мн. ч. Да стане мнозина, да настанамы; повста́вать.

Цоговариать три войводы:
Такомъ Бога триста души,
Триста души харамни,
Стига пихте и надохте,
Наставайте да станамы,
Да идемы на Вьлушж,
Да туримы три закопа. *Пѣс.*

Наста́ваніе, с. ср. отъ наста́вамъ.

Наста́вка, с. ж. Нѣчто наставено, нападено нѣидѣ; наста́вка.

Наставлѣніе, с. ср. Поучение, научение, наказыние; наставлѣніе, руководствованіе.

Наста́виникъ, с. м. Който наставя, поучва, който дава наставление, учитель; наста́виникъ.

Наста́виница, с. ж. Която наставя, поучва, която дава наставление; наста́виница.

Наставра́нчѣж (да си), ишь, — числ., гл. об. свр. По-часто въ мн. ч. Да ся натръкаламъ единъ възъ другъ, да ся начовалимъ.

Наста́вчя, с. ср. Раст. *Equisetum arvense*, горчица, дзука, хуркы, конеска борика, кукувичина наюнка, мече вѣрѣнено, прыщлика, прыщлицы, ставиакъ; хвоцѣ полевой, пестышкѣж, пунгыши.

Наста́виж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ наста́вамъ. 1) Да надамъ, да приставамъ, да придамъ, да добавж, да продлѣжж; наста́вить, придѣтъ. 2) Да поставж, да избѣрж; **выбратъ**; наста́вить. — **венѣтъ**, *прич. стр.*

1) Нададенѣтъ, добавенѣтъ, приставенѣтъ, придаденѣтъ; наставленѣтъ, наставноѣ, приданѣтъ. 2) Поставенѣтъ, избранѣтъ; выбранѣтъ. 3) Наученѣтъ, поученѣтъ; наставленѣтъ.

Наста́вамъ (да наста́виж), гл. д. 1) Давамъ, падамъ, придавамъ, приставамъ, продлѣжавамъ; наставлятъ, наставлявать, придѣлывать. *Настави вжже-то, падай го да стане по-длѣго. Господъ да му настави имане и годины!* 2) Поставямъ, избирамъ; **выбирѣтъ**.

Слѣдъ три дни въ горж излѣзли,
На полянж ся събрали,
Войводж да си наставятъ. *Пѣс.*

3) Давамъ умъ, разумъ, акжлѣ, учж пѣкого на нѣчто, научвамъ, поучвамъ; наставлятъ, поучѣтъ, руководствовать. *Наставамъ память нѣкому, давамъ му акжлѣ. Наставя го на правж работж. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ наставенъ по знаменованіе-то на глагола.

Наста́ваніе, с. ср. отъ наста́вамъ.

Настамені́ж, ишь, — илѣ, гл. свр. отъ наста́вамъ. Да настанж, да нагодж, да натѣкмж, да наклонж, да вридж; **пристрѣитъ**, **опредѣлѣтъ**. — **нѣнѣтъ**, *прич. стр.* Настаменѣтъ, нагоденѣтъ, натѣкменѣтъ, наклоненѣтъ, приденѣтъ; **пристрѣенѣтъ**, **опредѣленѣтъ**.

Настамені́вамъ (да настамені́ж), гл. д. Настонавамъ, нагодавамъ, натѣкнамъ, наклонявамъ, наряджамъ, вряждамъ; **пристрѣивать**, **опредѣлѣтъ**. — мѣя, 1) гл. *въ свр.* Настапиавамся, нагодаивамся, натѣкивамся, наряджамся, вряждамся; **располагаѣтъся**. *Кумъ-тъ пристига съ дружинж-тъж си и*

Настланный, нь, на, но, прич. стр. отъ
настѣлж.

Настойникъ, с. ж. 1) Който настои́ва, над-
глядва нѣчто, грыжися за него; *понецъ-
тель. Настойникъ на малкы дѣца*, ва-
сина; *окекуиъ*. 2) Приставенъ отъ други-
го да наглядва, да врыши нѣчто; *прика-
щикъ, агѣнтъ, стрѣнчій*.

Настойница, с. ж. Която настои́ва на нѣ-
что, грыжися за него, надглядва го; *поне-
чительница, онекуиша*.

Кога мома либи нѣма,
Либи нѣма, ви либила,
Звѣю да е любовница,
На коня му настойница,
На дружишъ стәневица. *Пѣс.*

Настойный, стоѣтъ, стойна, стойно, *пр.*
Който настои́ва, пристои́ва, ради за нѣчто.
Настойны хора.

Настойъ, ишь, — стои́лъ, *гл. свр.* отъ на-
стои́вамъ. 1) Да ся погрыжъ, да залѣг-
нъ за нѣчто. 2) Да натиснъ, да наблѣгнъ,
да постои́нствувамъ; *настойтъ*.

Настойъ (да ся), ишь, — стои́лся, *гл. възвр.*
свр. 1) Да стои́ доста, доволи́; *насто-
и́ться*. 2) Да стои́, да сѣдъ, да живѣи́
нѣйдѣ доста, доволи́, да ся насѣдъ; *на-
жи́ться*.

Настои́вамъ (да *настойъ*), *гл. ср.* 1) При-
стои́вамъ на нѣчто, радъ, грыжися, гля-
дамъ, залѣгамъ, настанамъ за него; *забѣ-
титься, пѣчься*. 2) Дръжи́ здраво за нѣчто,
натиска́мъ, постои́нствувамъ; *настои́вать*.
Не настои́ва вяче толкова, станълъ е
по-мякъ, зель е да отетъша.

Настои́вание, с. ср. отъ *настои́вамъ*.

Настра́дамъ (да ся) и

Настра́дѣхъ (да ся), ешь, — *дался, гл. възвр.*
свр. Да страда́мъ, да страда́хъ доста, много

Настрапѣхъ, *нав.* Неблизу, не на лице, не
при насъ, не прѣдъ насъ. *Падамъся на*
страпѣхъ. Иди настрапѣхъ.

Настра́хувамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
ся страхува́мъ, да беръ страхъ доста, много;
натру́ситься.

Настри́гвамъ и настри́гувамъ (да *настри-
гъ* и да *настрижѣхъ*), *гл. д.* 1) *Настри-
жа́мъ* 2) При крыцаване рѣжъ кожь на
мочия; *късмъ*.

Царь Радославъ стрижѣхъ има,
Стрижѣхъ има, служѣхъ има,
Да настригва мѣжска рода. *Пѣс.*

3) Изврѣшамъ обычнаа настригване; на-
пишамъ въ 3-то знаменование. *Дѣньска*
наши-ти настригвахъ дѣтъ-то.

Въ манастира до три церкви:
Прва церква дѣто вѣнчавать,
Втора церква дѣто крыцавать,
Третя церква дѣто настригвать,
Дѣто настригвать малкы дѣца,
Малкы дѣца годинаци. *Пѣс.*

Настри́гване и настри́гуване, с. ср.
Кога завождатъ нять нестгодишны мѣжскы
дѣца при крѣстинка имъ, та отрѣзва отъ
седмъ мѣста отъ кожь-тхъ имъ и гы наго-
щава; *стрижа, наплатане*.

Настрижѣхъ, *стрижѣшь*, — *стригохъ*, — *стригълъ*,
гл. свр. отъ *настри́гвамъ* и *настри́-
жа́мъ*. Да *настрижѣхъ*; *настри́чь*. — *стри́-
ганый*, *прич. стр.* *Настриженный*; *на-
стриженный*.

Настри́жвамъ и настри́жювамъ (да *на-
стрижѣхъ*), *гл. д.* *Настри́жамъ*.

Настрижи́хъ, ешь, — *стригохъ*, — *стригълъ*,
гл. свр. отъ *настри́жамъ* и *настри́г-
вамъ*. Да *настрижѣхъ*.

Настри́жамъ (да *настрижѣхъ* и да *настри-
жѣхъ*), *гл. д.* *Настри́жвамъ*, съ стрижене
наготвамъ, *остри́жамъ* много, доста, *на-
стригвамъ*; *настри́гать. Настригли дѣтъ*
торбы паринъ. — *мси*, 1) *гл. възвр.* са-
мо въ *свр. видѣ* Да стрѣжъ доста, дово-
ли́; *настри́чься*. 2) *гл. стр.* Бывамъ *на-
стриганъ*; *настригаться*.

Настри́жаніе, с. ср. отъ *настри́жамъ*.

Настрои́хъ, ишь, — *строи́лъ*, *гл. д. свр.* Да
построи́ много, доста; да награ́дъ, да напра́въ.

Настри́гвамъ и настри́жамъ (да *настри́-
жѣхъ*), *гл. д.* Съ стрижене наготвамъ,
остѣгвамъ много, доста; *настри́гивать, на-
скребать, наскѣбливать. Настрѣгалъ кошь*
стрѣготинъ. — *мси*, 1) *гл. възвр.* само
въ *свр. видѣ*. Да стрѣжъ доста, доволи́;
настрогаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ *на-
стрѣганъ*; *настри́гиваться, наскребаться,
наскѣбливаться*.

Настри́гване и настри́жаніе, с. ср. отъ
настри́гвамъ и *настри́жамъ*.

Настри́жамъ, ешь, — *стрѣгахъ*, — *стрѣгълъ*,
гл. свр. отъ *настри́гвамъ* и *настри́-
жа́мъ*; *настри́гать, наскрѣсть, наскоб-
лѣть, настрогать*. — *стри́ганый*, *прич.*
стр. Наготвеный съ стрѣгане; *настро́ган-
ный, настри́ганный, наскребенный, на-
скобленный*.

Настри́хвамъ и настри́хнувамъ (да *на-
стри́хихъ*), *гл. ср.* 1) За кози́нъ, за ко-
мы: *вдига́мъ, изправя́мъ, шрѣ́вамъ, на-
е́жвамъ, накре́вамъ, накрена́мъ; ошѣтѣ-
ни́ваться. Настрѣхъ ми коса-та*; *вѣ-
лосы дыбѣтъ, стѣли дыбѣтъ*. 2) *Казвася*
*и за кожь, за снагъ, кога отъ нѣчто по-
трыни́жъ; содрогаться. Настрѣхъ ми*
кожа-та. Отъ страхъ цѣлъ настрѣхъ.
Настрѣхъмъ като осъ. Настрѣхъмъ
като праскъ, измръзъхъ

Настри́хване и настри́хнуване, с. ср.
отъ *настри́хвамъ*.

Настри́хихъ, ешь, — *и́хъ*, *гл. свр.* отъ *на-*

стрѣхвѣмъ и настрѣхнувѣмъ. Да щрѣкнѣж, да ся наежѣж, да ся накрѣнѣж; оощетипитѣся.

Настръчѣкъ (да ся), ишь, — чѣлся, *гл. възвр. свр.* Да стрѣчѣж доста, доволѣж.

Настръвѣжъ, ишь, — вѣлъ, *гл. свр.* отъ настръвѣивѣмъ. Да научѣж, да подкустрѣж, да застрѣвѣж; повѣдѣть. — вѣнѣтый, *прич. стр.* Наученѣтый, подкустренѣтый, застрѣвенѣтый; повѣженѣтый.

Настръвѣивѣмъ (да настръвѣжъ), *гл. д.* Научѣмъ нѣкого, нѣчто да ходи да врѣши нѣчто лоше; стрѣвѣж, застрѣивѣмъ, подкустрѣивѣмъ; повѣживѣть. — мѣя, *гл. възвр.* Научѣмъся да ходж да врѣшж нѣчто лоше, застрѣивѣмъ; повѣживѣтѣся. *Настръвѣилася е мечка-та. та идѣа вѣтакж ноцѣ на говѣдарника. Настръвѣи ли ся кучѣ на касѣнницѣж, врата не варди.*

Настръвѣивѣние, *с. ср.* отъ настръвѣивѣмъ и настръвѣивѣмъся.

Настръѣламъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да стрѣламъ доста, доволѣж; настръѣлѣтѣся.

Настудѣивѣмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да студѣивѣмъ доста, много, да ся набѣрѣж студѣ; набѣбнутѣ.

Настѣивѣмъ и настѣивѣмъ (да настѣивѣжъ), *гл. ср.* Изстудѣивѣмъся, простудѣивѣмъся, добывѣмъ настѣивѣжъ, изстѣивѣмъ; простужѣтѣся. *Кога думѣж: тепло ми е, вардисѣя да не настѣивѣнешъ.*

Настѣивѣние и настѣивѣние, *с. ср.* отъ настѣивѣмъ и настѣивѣмъся.

Настѣивѣжъ, *с. ж.* Кога нѣкой ся простуди, та му стане злѣ, изстѣивѣжъ; простудѣа.

Настѣивѣчица, *ум. ж.* отъ настѣивѣжъ.

Настѣивѣжъ, ешь, — налъ, *гл. свр.* отъ настѣивѣмъ и настѣивѣмъ. Да ся изстудѣж да ся простудѣж, да изстѣивѣж; простудѣйтѣся.

Настѣивѣлѣца, *с. ср. мн.* Справа на станѣ, на кождо стѣивѣжъ, кога тѣжѣжъ, та оправѣжъ съ нежъ нищѣлѣжъ-тѣ да отвѣрѣжъ основѣжъ-тѣ за да влѣза совѣлка-та; подножѣе.

Настѣивѣжъ, ишь, — пилѣ, *гл. свр.* отъ настѣивѣмъ и настѣивѣмъ. 1) Да застѣивѣжъ, да стѣивѣжъ; настѣивѣть. 2) Да дойдѣжъ, да настанѣжъ, да пристѣивѣжъ; настѣивѣть. 3) Да настанѣжъ, да настѣивѣжъ, да забѣрѣжъ, да подкачѣжъ; приидѣти, вѣступѣть. 4) Да докачѣжъ, да повѣрѣдѣжъ, да набутѣмъ, да бодѣжъ; обидѣть, задѣть. — пенѣтый, *прич. стр.* 1) Да застѣивѣжъ, да стѣивѣжъ. 2) Докаченѣтый, повѣрѣденѣтый, набутѣнѣтый; обидѣнѣтый, задѣнѣтый.

Настѣивѣмъ и настѣивѣмъ (да настѣивѣжъ), *гл. д. и ср.* 1) Стѣивѣмъ врѣху нѣчто; застѣивѣмъ; настѣивѣть. *Настѣивѣи мравѣ-*

жѣжъ-тѣжъ и та тѣжъ хѣпѣ. 2) Идѣжъ, дохожѣмъ, наставѣмъ, настѣивѣмъ; наставѣть, настѣивѣть. *Настѣивѣжъжъ лоши годѣжъжъ. Пѣ-тѣя годѣина настѣивѣжъ.* 3) Стѣивѣмъ, влѣивѣмъ въ нѣчто, забѣивѣмъ, наставѣмъ; прихѣидѣть, вѣступѣть кудѣ либо. *Настѣивѣжъжъ горѣжъ зелѣжъжъ.* 4) Докѣивѣмъ, повѣрѣивѣмъ, задѣивѣмъ, набутѣмъ нѣкого; обидѣивѣмъ, задѣивѣмъ. — мѣя, *гл. стр.* Бывѣмъ настѣивѣнѣжъ.

Настѣивѣние и настѣивѣние, *с. ср.* отъ настѣивѣмъ и настѣивѣмъ.

Насѣивѣмъ и насѣивѣмъ (да насѣивѣжъ), *гл. д.* 1) Усѣивѣмъ много, доста; насѣивѣвать, навѣивѣть. 2) Въ *свр. видѣжъ.* Да набѣивѣжъ; насѣивѣть. — мѣя, *гл. възвр.* Навѣивѣмъся съ сукѣанѣе, набѣивѣмъся; насѣивѣтѣся.

Насѣивѣжъ (да ся), ишь, — тѣлся, *гл. възвр. свр.* Да сумѣжъ много, доста.

Насѣивѣмъ и насѣивѣмъ (да насѣивѣжъ), *гл. д.* Навѣивѣмъ, намѣивѣмъ, намѣивѣжъ, начѣивѣмъ, набѣивѣмъ чѣло, вѣжѣдѣ, ли-це за нѣчто; нахѣивѣмъ, насѣивѣмъ. — мѣя, *гл. възвр.* 1) За чѣлѣжъ: набѣивѣмъ сѣ ли-це-то отъ нѣчто неприѣтно; навѣивѣмъся, намѣивѣмъся, намѣивѣмъся, намѣивѣмъся, начѣивѣмъся; нахѣивѣмъся, насѣивѣмъся, дѣлѣть кѣслоѣ ли-це, покѣивѣмъ кѣслѣый видѣжъ. 2) За врѣмѣ-то: правѣжъ на развалѣние, замѣивѣмъся, заоблачѣивѣмъся, навѣивѣмъся; насѣивѣмъся.

Насѣивѣние и насѣивѣние, *с. ср.* отъ насѣивѣмъ и насѣивѣмъся.

Насѣивѣжъ, ишь, — пилѣ, *гл. свр.* отъ насѣивѣмъ. Да набѣивѣжъ, да навѣивѣжъ, да намѣивѣжъ, да намѣивѣжъ, да начѣивѣжъ; нахѣивѣмъ, насѣивѣмъ. — пенѣтый, *прич. стр.* Набѣивѣнѣтый, навѣивѣнѣтый, намѣивѣнѣтый, намѣивѣнѣтый, начѣивѣнѣтый, кѣселѣый, увѣивѣнѣтый; нахѣивѣнѣтый, насѣивѣнѣтый, насѣивѣнѣтый, мѣивѣнѣтый, кѣслѣый.

Насѣивѣжъ, *гл. д. свр.* Да сѣивѣмъ много, мнозинѣжъ; насѣивѣмъ.

Насѣивѣмъ, *гл. ср. свр.* Кѣзѣя за плѣдѣ, кога земѣ да зрѣѣ, да ся быѣстри. *Гроздѣ-то зѣло да насѣивѣмъ.*

Насѣивѣжъ, *нар.* Останѣжъ насѣивѣжъ, нѣмѣа ни-какѣжъ облажъ за неѣ, не можѣа да ся полѣзуѣа.

Насѣивѣмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да сѣивѣмъ много, доста, доволѣж.

Насѣивѣжъ, ешь, — сѣивѣжъ, — сѣивѣжъ, *гл. свр.* отъ насѣивѣмъ. Да намѣивѣжъ; насѣивѣмъ, навѣивѣмъ. — сѣивѣнѣтый, *прич. стр.* Усѣивѣнѣтый, намѣивѣнѣтый; насѣивѣнѣтый, навѣивѣнѣтый, насѣивѣжъ, ишь, — пилѣ, *гл. свр.* отъ насѣивѣмъ. Да насѣивѣжъ много, доста; насѣивѣмъ.

шійть. — шѣнѣй, прич. стр. Осушенѣй, изсушенѣй; насущенѣй.

Насушіавамъ (да насущѣ), гл. д. Наготовлювамъ съ сушеніе, изсушавамъ много, доста; насущивать. — *мси, гл. стр.* Бывамъ насущенъ; насущиваться.

Насушіаваніе, с. ср. отъ насушіавамъ.

Насъ, вин. пад. мн. ч. отъ лично мѣстоименіе нъсѣ. Ны; насъ; *по насъ*, по наши-ты мѣста. *По насъ вальжж дъждове на врѣмя.* — *У насъ*, у дома. *Дойди у насъ.* *Той сѣди у насъ.*

Насъбѣрж, ешь, — брѣхъ, — брѣль, гл. д. сѣр. Да съберж много, мнозинж. *Насъбралъ ги куда и куркуда.* Да ся насъбѣрж, гл. вѣзѣр. сѣр. Пб-часто въ мн. ч. Да ся съберемъ мнозина. *Насъбралися отъ колъ и отъ вѣже.*

Насъблѣкж, чѣшь, — блѣкохъ, — блѣль, гл. д. сѣр. Да съблѣкж много, мнозинж. Да ся насъблѣкж, гл. вѣзѣр. сѣр. пб-часто въ мн. ч. Да ся съблечемъ мнозина.

Насъбѣрж, ишь, — риль, гл. д. сѣр. Да съборж много, доста.

Насънѣвамъ (да ся), гл. вѣзѣр. сѣр. Да сънѣвамъ много, доста, довольж.

Насѣнѣ, нар. Кога спимъ, въ врѣмя на спаніе. *И насѣнѣ не видѣлъ.* *Много бабка знала и насѣнѣ глядала.*

Насъполѣвж, ишь, — виль, гл. сѣр. отъ насъполѣивамъ. Да насъполѣвж, да насъполѣивж. — *венѣй, прич. стр.* Насъполи-венѣй, насъполивенѣй.

Насъполѣивамъ (да насъполѣивж), гл. д. Намацвамъ, наплѣскамъ, измокрявамъ нѣчто съ съполы; насъполѣивамъ, насъполивамъ, усьполивамъ, изсьполивамъ; соплѣвить, възгривить. — *мси, 1) гл. вѣзѣр.* Намац-вамся, наплѣскавмся съ съполы; насъполи-вамся, насъполиваемся; соплѣвѣть, възгрѣ-вѣть. 2) гл. стр. Бывамъ насъполивенъ.

Насъполѣиваніе, с. ср. отъ насъполѣи-вамъ и насъполѣивамся.

Насѣхвамъ и насѣхнувамъ (да насѣхнж), гл. сѣр. Засѣхвамъ на нѣчто отгорѣ; насѣхать.

Насѣхж, ешь, — палъ, гл. сѣр. отъ на-сѣхвамъ; насѣхнутъ.

Насыивамъ и насыипувамъ (да насыиж), гл. д. 1) Сывамъ много, доста; насы-пать. *Насыпалъ му шиникъ жито.* 2) Наливамъ; наливать. 3) Посыивамъ, порѣсвамъ, нарѣсвамъ; натрусить. 4) На-плѣнямъ нѣчто съ насыиваніе, правж на-сыпъ; засыпять. — *мси, гл. стр.* Бывамъ насыпанъ по знаменованіе-то на гла-гола. — *Насыивамъ пушкж, наплѣнювамъ ж; зарядать ружьѣ.*

Насыиваніе и насыипуваніе, с. ср. отъ насыивамъ.

Насыицеъ, ум. м. и насыипчи, ум. ср. отъ насыипъ.

Насыинице, с. ср. Насыпано мѣсто; насыпъ.

Насыипъ, с. м. Мѣсто, дѣто е насыпано, та е наплѣнено и изравнено; засыпъ.

Насыиж, ешь, — палъ, гл. сѣр. отъ на-сыивамъ; насыипать, натрусить; налить. — *напѣй, прич. стр.* 1) Изсыпанѣй; насыпанный. 2) Налѣиѣй; налитѣй. 3) Посыпанѣй, нарѣсентѣй. 4) Наплѣненѣй съ насыиваніе; засыпанный.

Насыивамъ и насыирувамъ (да насыируж), гл. д. Подсыивамъ много, доста.

Насыируж, ишь, — риль, гл. сѣр. отъ на-сыивамъ. Да подсыируж.

Насыитка, с. ж. Насыить. *До насыиткж, доплѣ ся насыити.* *Нѣмамъ насыиткж, не можъ да ся насыитж.* *Насыиткж на ничто да нѣма.* — *Не е за насыиткж, не е да ся нааде отъ него, а само да си ханце, да го види какво е.*

Насыить, с. м. Насыитка, насыщаніе, наада-ніе отъ нѣчто, бжктисваніе. *Алж, пилъ до насыита, доплѣ да ся насыити; дбсыта.* *Нѣмамъ насыита, не можъ да ся насыитж.*

Насыитж, ишь, — тиль, гл. сѣр. отъ насы-щамъ. Да нахранж досыта; насытитъ. — *тѣнѣй, прич. стр.* Нахраненѣй, налѣй досыта; насыщѣнный.

Насыиавамъ, гл. мн-кр. отъ насыищамъ.

Насыищамъ (насыитѣвамъ, да насыитж), гл. д. Нахранвамъ, накрывавамъ досыта; насыищать. *Да желе знае, да насыити не умѣе.* — *мси, 1) гл. вѣзѣр.* Наадамся до-сыта; насыищаться. 2) Направнамъ какво-то ми ся ще, та ставамъ като сытъ; на-сыищаться. *Очи ся никога не насыищать.* 3) Досажда ми ся, омръзва ми, дотягва ми да врѣшж нѣчто; бжктисвамъ; надоѣдять, почувствовать омерзѣніе, отвращѣніе. *На-сыитился да хита по горы-тъ.* 4) гл. стр. Бывамъ насыитенъ; насыищаться.

Насыищаніе, с. ср. отъ насыищамъ и на-сыищамся.

Насѣдѣ, нар. Натѣка, пасамъ, на-камъ насъ, на тѣж странж.

Насѣвамъ (насѣивамъ, да насѣж), гл. д. 1) Засѣвамъ, посѣвамъ, насаждамъ много, доста; насѣвать, засѣвать, посѣвать, об-сѣвать, обсеменять.

Татунче майжж послушна,
Продаде пушкж бойлиж,
И острж сабжж френгжж,
Та купи бръзъы бывоалъ,
Изора бацино угарѣ,
Насѣж блжж пшеницж. *Пѣс.*

2) Отсѣвамь, прѣсѣвамь много, доста; насѣ-
вать. *Насѣкала едны нзгвзы брашно.*
— *мси, гл. стр. и възвр.* Бывамь насѣ-
ванъ; засѣвамь, посѣвамь; насѣваться.

Насѣваніе, с. ср. отъ насѣвамь.

Насѣдамь, гл. ср. сѣр. По-часто въ *мн. ч.*
Да сѣднемъ мнозина, всица; насѣдѣть. *Насѣдахъ на земь-тѣ. Насѣдали около;*
обсѣдѣть.

Насѣдамь и насѣднувамь (да насѣднж),
гл. д. Сѣдамь отгорѣ на нѣчто; засѣдамь.
Насѣднжлѣ ми кракѣ-тѣ, дрѣвлѣ-тѣ, сѣд-
нжлѣ възъ тѣхъ.—*Насѣднжла му кровѣ-*
та, съсырила му ся, сбрала му ся на
одно мѣсто.

Па го извадихъ изъ жежж банж,
Два дни го мьж, три дни го трѣж,
Пуста му шна кровѣ насѣднжла,
Пусто му лице модро станжло. *Пѣс*

— *мси, гл. стр.* Бывамь насѣднжѣть, за-
сѣдамь.

**Насѣданіе и насѣднуваніе, с. ср. отъ на-
сѣдамь и насѣднувамь.**

Насѣдлаж, ешь, — лѣлѣ, гл. д. сѣр. Да
обсѣдлаж много, доста; осѣдлѣть.

Насѣднж, ешь, — нжлѣ, гл. сѣр. отъ на-
сѣдамь и насѣднувамь. Да засѣднж. **Насѣ-**
днжтѣй, прич. стр. Засѣднжтѣй.

Насѣдѣвамь (да ся насѣдѣ), гл. възвр.
Сѣдѣ нѣйдѣ доста, доволѣ, настоавамь;
насѣдѣться, наживѣться. *Насѣдѣхся на*
чуждо мѣсто; нажился на чужой сто-
ронѣ.

Насѣдѣваніе, с. ср. отъ насѣдѣвамь.

Насѣдѣкувамь (да ся), гл. възвр. сѣр.
Да сѣдѣнкувамь доста, доволѣ.

Насѣдѣж (да ся), ишь, — дѣлѣ, гл. сѣр. отъ
насѣдѣвамь. Да ся настож; насѣдѣться,
нажитья.

Насѣйвамь, гл. мн-кр. отъ насѣвамь.

Насѣкнамь, гл. мн-кр. отъ насѣкнж.

Насѣкомь, нар. Сѣкомь, изненадѣнно, вне-
блюдѣ, напрасно; внезапно. *Умрѣ насѣ-*
комь, напрасно; скоростѣжно.

Насѣкж и насѣчж, чѣшь, — сѣкохъ, на-
сѣклѣ, гл. сѣр. отъ насѣкнж; насѣчѣ,
нарубѣть, натѣпать. — **сѣченѣй, прич.**
стр. По знаменованіе-то на глагола, нарѣ-
занѣй, набасканѣй, нагльцанѣй; насѣчен-
нѣй, нарубленнѣй.

Насѣмь, нар. Насамь. *Отъ десятиж го-*
динж насѣмь.

Насѣчж, в. насѣкж.

Насѣкж, ешь, — сѣлѣ и — сѣналѣ, гл. сѣр.
отъ насѣкнж. 1) Да засѣкж, да посѣкж,
да насадж; насѣять, посѣять, засѣять,
обсѣять, обсѣмнѣть. 2) Да отсѣкж, да
прѣсѣкж много, доста; насѣять. — **сѣнѣй,**

— **сѣнанѣй и — сѣтѣй, прич. стр.** 1)
Засѣнанѣй, посѣнанѣй, насаденѣй; насѣ-
ннѣй, засѣннѣй, посѣннѣй, обсѣн-
нѣй. 2) Отсѣнанѣй, прѣсѣнанѣй; насѣ-
ннѣй.

Насѣкамь, гл. сѣр. отъ насѣкнж. Да
насѣкамь, да насѣскамь. — **канѣй, прич.**
стр. Насѣканѣй, насѣсканѣй.

Насѣкувамь и насѣкувамь (да насѣкувамь),
гл. д. Насѣкувамь, насѣсквамь въ 1-то зна-
менованіе.

**Насѣкуваніе и насѣкуваніе, с. ср. отъ
насѣкувамь.**

Насѣдѣ и

Насѣдѣ, нар. Сѣдѣ, сѣдѣ, всѣдѣ, всѣдѣ,
навсѣдѣ, навсѣдѣ, вѣдѣ, навѣдѣ, на
всѣко мѣсто; вѣдѣ, всѣдѣ, повсѣдѣ. *На-*
сѣдѣ тѣ трѣсѣхъ, дѣдо попе, само у
васъ не ходѣхъ.

Насѣдѣж (да ся), ишь, — дѣлѣ, гл. въз. сѣр.
Да ся сѣдѣмъ доста, много вѣмѣ; насѣ-
дѣться.

Насѣкнамь, гл. сѣр. отъ насѣкнж. Да
насѣскамь, да насѣкукамь.

Насѣкнамь и насѣкувамь (да насѣкнамь),
гл. д. Насѣкнамь, казvamь сю, сю! насѣк-
намь; наусѣкнж.

**Насѣкнж и насѣкуваніе, с. ср. отъ
насѣкнж.**

Насѣскнамь, гл. сѣр. отъ насѣкнж. Да
насѣскамь, да надумамь, да сдупж, да под-
бутж, да наущж, да наежж, да надѣхамь,
да подсторж, да подшишкнамь; подстрек-
нѣть, насѣкнѣть, натравѣть. — **сканѣй,**
прич. стр. Насѣканѣй, насѣканѣй, наду-
манѣй, сдупенѣй, подбутнѣй, наущен-
нѣй, наеженѣй, надѣханѣй, подсторенѣй,
подшишканѣй; натравленнѣй.

Насѣскнж и насѣкувамь (да насѣс-
камь), гл. д. 1) Казvamь на кучя, на жи-
вотно сю, сю! дрѣж, дрѣж! насѣкувамь,
насѣкнамь; наусѣкнж, натравлѣвать.
Насѣскалѣ кучя-то възъ Стоана. 2)
Подсторвамь, надумвамь нѣкого да направи
нѣчто зло, да налѣти възъ другого; насѣс-
камь, подучвамь, подшишкнамь, надувамь,
наущвамь, наущвамь, надѣхвамь, надѣх-
вамь, подострувамь, подбутвамь, душж, сдуп-
вамь, наежвамь, дрѣжж; насѣкнѣть, под-
стрекѣть, наусѣкнж, натравлѣвать. *На-*
сѣскалѣ ги е възъ мене за бащинѣж,
та нѣмамь мира отъ тѣхъ. — *мси, гл.*
стр. Бывамь насѣсканѣ.

**Насѣскнж и насѣкуваніе, с. ср. отъ
насѣскнж.**

Насѣкнж, ешь, — налѣ, гл. д. сѣр. Съ сѣк-
натѣ да изкарамь; да изсѣкнж, да усѣкнж;
насморѣть.

Ната́врюваѣ (да ната́врюж), *гл. д.* Накыт-
ваѣ, накычваѣ, накыпрюваѣ, нагызд-
ваѣ, натруфаѣ; **наряжаѣ**, **убираѣ**.
—*мси, гл. стр. и възвр.* Бываѣ натав-
ренъ, таврюж себе си; **наряжаѣ**се, **уби-
раѣ**се.

Ната́врюване, *с. ср.* отъ ната́врюваѣ.

Ната́врюж, *ишъ,—рилъ, гл. ср.* отъ па-
та́врюваѣ. Да накытж, да накычж, да
накыпрж, да нагыздж.

Натадѣва, *нар.* Камъ тадѣва, на-камъ тукъ,
на-камъ тыа мѣста.

Ната́камъ (да нато́чж), *гл. д.* Наточваѣ.

Ната́каніе, *с. ср.* отъ ната́камъ. Наточване.

Ната́кваѣ и ната́куваѣ (да нато́чж),
гл. д. Наточваѣ, натачаѣ.

Отговаря Ангелина:
Ой ты тебе, бре ножарю,
Проводи мя болень Гергий
Да наточишь острж сабыж...
Отговаря ножаря-то:
Ой ты тебе, Ангелино,
Натакваѣ ти острж сабыж,
Ако даваѣшь прыны очн. *Иѣс.*

Натаманіж, *ишъ,—ниль, гл. ср.* отъ па-
таманіаваѣ. Да изтъкмыж, да натъкмыж,
да изтаманж. —**пѣнѣтж**, *прич. стр.* Из-
тъкменѣтж, натъкменѣтж, изтаманенѣтж.

Натаманіаваѣ (да натаманіж), *гл. д.* На-
правіаѣ вѣсичко да бжде тамаж, направаѣ
наплѣно вѣсичко, колкото трѣба; дотамана-
ваѣ, изтаманіаваѣ, дотъкмаваѣ, изтък-
маваѣ, натъкмаваѣ, изкусунаваѣ. —*мси,
гл. стр.* Бываѣ натаманенъ.

Натаманіаваніе, *с. ср.* отъ натаманіаваѣ.

Ната́мо и

Ната́мъ и натамѣ, *нар.* Камъ тамо, камъ
тамъ, камъ оныа мѣста; тудá. *Насамж
натамж, натамж навамж, нагорѣ* надолѣ,
тукъ тамъ; тудá сюда. *Слѣпа-та баба
тична натамж навамж, та гж гони.*

Кога сж натамъ отишлж,
Лѣтно ми слѣнце грѣшае,
Вышши-ты прѣши цвѣтахж,
Тяжю Дунавъ прѣсаянлж. *Иѣс.*

Натамані́камъ (да ся), *гл. възвр. ср.* Да
тананікамъ доста, довольж.

Ната́шаѣ (да нато́шж), *гл. д.* Натошаваѣ.

Натараші́оваѣ (да ся), *гл. възвр. ср.* Да
тарашіоваѣ доста, довольж.

Ната́та и

Ната́такъ, *нар.* 1) Натамо, натамъ, натамѣ;
нахваѣ, камъ татакъ, камъ оныа мѣста;
тудá, въ ту сторону. *Врѣи натамаж,
Натамаж има блато.* 2) Пó-далечъ, пó-
сетѣѣ; далѣе. *Пó-натамаж не можж да
врѣвж. Отсега натамаж иде мжчно-то.
Оттукъ натамаж е все поле.*

Ната́таншій, —*ишъ* и —*ишъ*, *ишъ, ише,
пр.* Что е натамаж; дальнѣйшій. *Ната-
ташми-ты мѣста сж пó-равны.*

Нататра́зваѣ и нататра́зуваѣ (да па-
татра́зж), *гл. д.* Дотатразваѣ много, доста-
патътруваѣ, навличнаѣ, намѣкваѣ; на-
тáскиваѣ, навола́киваѣ. — *мси, 1) гл.
возвр.* Натътрамаѣ, навличнаѣ, намѣк-
ваѣся; набродіѣ, набра́живаѣ. 2) *гл.
стр.* Бываѣ нататразенъ.

Нататра́зване и нататра́зуване, *с. ср.*
отъ нататра́зваѣ.

Нататра́зж, *ишъ,—зиль, гл. ср.* отъ па-
татра́зваѣ. Да натътрж, да навлѣкж, да
намѣкж; натáскыся, навола́чыся, нате́чый,
прич. стр. Натътранѣтж, навлѣченѣтж, на-
мѣкнжтѣтж; ната́сканный, навола́ченый.

Ната́чаѣ (да нато́чж), *гл. д.* Натакваѣ,
наточваѣ.

Натаѣ, *нар.* Тайно, скрыпемъ, скрышино.

Ната́жж (да ся), *ешъ,—тамалж, гл. възвр.
ср.* Да ся разтаж, да ся разтопж доста,
много; ната́ятж, ната́ятся.

Натв́риаѣ (да натв́риж), *гл. д.* вѣ. па-
тов́риаѣ.

Натекл́осамъ, *гл. д. ср.* Да теклосамъ мно-
го, доста.

Натеќжж, *течѣшъ,—тѣкохъ,—тѣклъ, гл. ср.*
отъ ната́чаѣ.

Натѣ́лваѣ и натѣ́люваѣ (да ся нате́-
лж), *гл. възвр.* 1) По-часто въ *мн. ч.*
Отѣлваѣся много, доста. *Натѣлжжж
много телци.* 2) Наспраѣ, поспраѣ, по-
сѣждаѣся въ дрѣхы-ты си, въ постылицы-
ты си; обмáриваѣся.

Натѣ́лж (да ся), *ишъ,—лилж, гл. ср.*
отъ натѣ́лваѣся. 1) Да ся отѣлимъ, да ся
изотѣлимъ. 2) Да ся насерж, да ся посерж,
да ся пѣсждж; обмáрѣся.

Нателі́акъ, *с. ж.* Турмаж, малаж, юнецъ,
кога стѣпи въ третѣж-тж, нъ четвѣртѣж-тж
си годинж.

Нателі́ачка, *с. ж.* Турмажына, юница, кога
стѣпи въ третѣж-та, нъ четвѣртѣж-та си
година.

***Натѣ́ма**, *с. ж. Гр.* Анатема.

***Натемі́сваѣ** и натемі́суваѣ (да нате-
мі́шж), *гл. д. Гр.* Анатемисваѣ, апате-
матисваѣ.

Натемі́шжж, *ешъ,—мисахъ,—мисалъ, гл.
ср.* отъ натемі́сваѣ. Да анатемішжж, да
анатематішжж.

***Натемі́на**, *с. ж. Гр.* Прокльнаване, про-
кльнаніе нѣкого отъ народа; проклятія
анатема; проклятіе.

Натѣ́пваѣ и натѣ́пуваѣ (да натѣ́пж)
гл. д. 1) Утепваѣ много, доста. 2) На-
трепваѣ. —*мси, гл. стр.* Бываѣ натѣпанъ

Натѣпваніе и натѣпуваніе, с. ср. отъ натѣпваѣ.

Натѣиѣхъ, ешь, — палъ, *гл. свр.* отъ натѣн-
вань. 1) Да утепѣ много, доста. 2) Да
натренѣ. — **напѣый**, *прич. стр.* 1) Нагот-
веный съ тепанье. 2) Натрепаный.

Натѣсамъ, гл. *свр.* отъ **натѣсвамъ**. Да надѣламъ; натесать. — **сантый**, прич. *стр.* Надѣлантый; натѣсанный.

Натѣсывамъ и натѣсуывамъ (да натѣсамъ), гл. д. Съ тесаніе наготовлювамъ; надѣивамъ; натѣсывать. — **мси**, 1) гл. *взвр.* само въ *свр. видѣ*. Да тесамъ доста, довольнѣ; нате- саться. 2) гл. *стр.* Бывамъ натесанъ; на- тѣсываться.

Натѣсваніе и натѣсуваніе, с. ср. отъ натѣсвань.

Натимарѣжъ, **ишь**, — **рѣль**, *гл. свр.* отъ **натимариавамъ** 1) Да изтимарѣжъ. 2) Да набѣжъ, да напухамъ. — **рѣнчѣй**, *прим. стр.* 1) Изтимаренчѣй, отимаренчѣй. 2) Набѣтѣй, напуханчѣй, натуланчѣй, нашибанчѣй.

Натиміря́вамь (да натиміря́ѣ), *гл. д. 1)*
 Изтими́рявамь, отиміря́мь мно́го, доста. 2)
 Набива́мь, напу́хвямь, нату́пвамь, наші́б-
 вамь. — *мся, гл. стр.* Быва́мь натимі́ренъ.

Натимаріаваніє, с. ср. отъ натимаріавань.
Натіи́камъ (да ся), гл. възвр. свр. Да ся
тинкамъ много, доста; да ся надрусамъ.

Натинямаъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся нама-
камаъ, да ся наплѣскамаъ съ тиняъ. *Накала-*
ся свиня, па ся натиняла.

Нати́парѣжъ, *и́шь*, — **ри́ль**, *гл. свр.* отъ **на-типа́ри́вамъ**. Да **напечѣ́тамъ**, да **щампо́самъ**. — **рѣ́нѣи**, *прич. стр.* **Напечѣ́тан-ный**, **щампо́санѣи**; **напечѣ́танныи**.

Нати́наріава́мъ (да нати́нарі́жъ), *гл. д.* Напечатыва́мъ, шампосва́мъ; *печа́тать.* — *мся,* *гл. стр.* Быва́мъ нати́наренъ; *печа́таться.*

Нати́паріава́ннє, с. ср. отъ нати́паріа́вамь.
Нати́рванъ и нати́рваномъ (ср. нати́рванъ)

Нати́ривать и нати́ривать (да нати́ривъ),
гл. д. Пждж, изпжджамъ, напжджамъ, го-
нж, изгонивамъ, нагонивамъ, изти́ривамъ; вы-
гоня́ть, прогоня́ть, отгоня́ть. *Нати́рилъ*
женя си. Нати́рилъ коня-ты по кя-
ра сами да пася́ть. — мѣя, гл. стр.
Быва́тъ нати́ривъ.

Натѣрваніе и натѣрюваніе, с. ср. отъ
натѣрвамь.

Нагѣръжъ, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ на-
тѣрвамь. Да изпждж, да напждж, да из-
гонжь, да нагонжь, да изтирьж; выгнать,
прогнать, отогнать. —реный, прич. стр.
Изпженный, напженный, изгоненый, наго-
ненный, изтиренный; выгнанный, прогна-
нный, отогнанный.

Натѣскамъ (натѣскамъ, да натѣснѣ, натѣснувамъ), гл. д. 1) Наблѣгамся на нѣ-

что, турнамъ възъ него тѣжко нѣчто, та го мачкамъ, та го гнетѣ, налѣгамъ отгорѣ; налѣгамъ, затискамъ, притискамъ, наклапушвамъ, напирамъ; натѣсбивать, нажимать, прижимать, надавливать, придавливать, напирать. *Натиснѣхъ го като съ менге-ме.* 2) Хващамъ нѣкого, та съ силѣ, съ мжкы искамъ да му земѣ нѣчто, да го накарвамъ на нѣчто; налѣгамъ, нападамъ. 3) Давамъ нѣкому зорѣ, усилие за нѣчто, налѣгамъ, турнамъ го на тѣсно, свивамъ го, накарвамъ го да направи нѣчто; награввамъ, нагурквамъ, нагѣвамъ, насвивамъ, наспръчамъ, загащвамъ; заставлятъ, принуждаты. — *мся,* 1) *гл. възвр.* Бутамся, мушкѣся изъ калабалжкѣ; продираться во множествѣ. 2) Облѣгамся, наблигамся, наваламся на нѣчто; наваливаться. 3) Бывамъ натиснѣтъ, натисканъ. — *скантъй, прич. стр.* По знаменование-то на глагола.

Натѣскаше, с. ср. отъ натѣскамъ и натѣскамся.

Натиска́мъ, гл. мн.кр. отъ натѣска́мъ.
Натѣска́тъ, с. м. Натисканіе, наблѣваніе, зорладисваніе, даваніе нѣкому зорѣ да направи нѣчто ; давлѣніе, гнѣтъ.

Натіснுவாம், *гл. уч.* отъ натіснж.

Натѣснѣ, ешь, — нжлѣ, гл. свр. отъ натѣскамъ. 1) Да налѣгнѣ, да затиснѣ, да

притиснѣ, да наклапушѣ, да напшѣ; на-
тїснуть, нажѣть, прижѣть, надавить, при-
давить. 2) Да налѣгнѣ, да нагнѣ, да на-
гнѣти, да нагнѣти, да нагнѣти, да нагнѣти.

гракамъ, да насвижъ, да наспрѣжъ, да зага-
щж; заставитъ, принудитъ. — **СНЖТЫЙ**,
прич. стр. 1) Налѣгнжтый, затиснжтый,
притиснжтый, пакланжтый; потѣснжтый.

пригнѣзѣтый, наклапушенный; натиснутый, нажѣтый, прижѣтый, надѣвленный, при-
дѣвленный. 2) Налѣгнѣтый, нагнѣтый, на-
граканзый, насвитый, наспрыченый, зага-

щенный; заставляемый, принуждённый. **Натѣчамъ** (да натежъ), *гл. ср.* Съ теченіе набираюсь доста, много; натека́ть. *Нате́че паница вино.*

Натѣчаю (да ся), *гл. свр. възвр.* Да ти-
чаю доста, доволю; да ся напрыскаю,
да ся нагоню, да ся натрѣчу.

Натіччяніе, с. ср. отъ натіччямъ (да натекъ); патеканіе.
Натічкавамъ (да натікаѣ), *гл. д.* Натѣка-
рамъ.

Натка́вание, с. ср. отъ натка́вамъ. Натъ-
кавание.

Наткѣжъ, ешь, — ткѣль, *гл. свр.* отъ наткѣвамь. Да наткѣжъ. — ткѣтый, *прич. стр.* Наткѣтый.

Нѣтълака, с. ж. Утайка по земь-тѣхъ отъ во-
дж, дѣто е текла, талогъ; осѣдовѣ.

Натла́на, с. ж. Натлапъ.

Натлапънъ, с. м. Последний день отъ вѣч-ти праздници, 14 Ноемвриа.

Натлапвамъ, гл. мн-кр. отъ натлапнамъ.

Натлапъ, с. м. отъ натлапнамея. Натлапилось, втлапило въ ума; натлана. *Това е нѣчто натлапа.*

Натлапъж, ишь, — пиль, гл. свр. отъ натлапнамъ. Да натуръж, да втыкъж, да нахлузж, да вѣперъж, да втрапъж. — пеный, прич. стр. Натуреный, втыкнжтый, нахлузеный, вѣпереный, втрапеный.

Натлапнамъ (натлапвамъ, да натлапъж), гл. д. Натурнамъ, нахлузвамъ, натраивамъ, вѣпервамъ, втраивамъ, втыкамъ. *Да ти го натлапъ на главъ-тъж, тебе да въвръж, ты да му берешъ грыжъ-тъж. — мся, гл. вѣзер. 1) Натурнамся, намѣтамся, навличамся, отивамъ нѣкому ще мя, не ще мя; навѣзываться. Натлапиль му ся да го храни. 2) Казвася пб-часто: натлапнава-ся въ ума, въ память-тъж, влиза, заначавамся въ ума, въ память-тъж, втлапнава-ся, запоминовася; врѣзывать, вкоренять-ся, впечатлѣваться въ умѣ, въ памети, натвѣрживать. Натлапило му ся е на ума, че е боленъ. Натлапило му ся е, че го лъжжъ. 3) гл. стр. Бывамъ натлапенъ.*

Натлапнане, с. ср. отъ натлапнамъ и натлапнамея.

Натласкамъ, гл. свр. отъ натласкнамъ. Да натыкамъ, да нахакамъ, да наблѣскамъ; впихатъ, впихнѣтъ, втолкатъ, втолкнѣтъ, врѣютить. — сканый, прич. стр. Натыканый, нахаканый, наблѣсканый; втолканый, втолкнутый, вихнутый.

Натласкнамъ и **натласкувамъ** (да натласкнамъ), гл. д. Съ тласкане намѣщамъ нѣдѣ много, доста; натыкнамъ, нахакамъ, наблѣскамъ; втѣлковать, вихивать, врѣчивать. *Натласка гы въ обора, въ камъ-тъж. — мся, 1) гл. вѣзер. само въ свр. видъ. Да тласкамъ доста, доволю; да ся натыкамъ. 2) гл. вѣзер. Напивамся и ся на-надамъ много, безъ мѣрж; натыкнамся, наплюскнамся, нахакамся. 3) гл. стр. Бывамъ натласканъ; втѣлковаться, вихиваться, врѣчиваться.*

Натласкнане и **натласкуване**, с. ср. отъ натласкнамъ и натласкнамея.

Натлѣчж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ натлѣчнамъ. Да натоварж, да нарядж, да заржнамъ. — ченый, прич. стр. Натовареный, наряденый да направи нѣчто.

Натлѣчнамъ (да натлѣчж), гл. д. Порж-намъ нѣкому да направи нѣчто, натовар-вамъ го, наряджамъ го да го направи. *Натлачилъ мя е да му купъж стокъж отъ Вѣнж. — мся, гл. стр. Бывамъ натлаченъ.*

Натлѣчнане, с. ср. отъ натлѣчнамъ.

Натлѣкнамъ, гл. мн-кр. отъ натлѣчнамъ.

Натлѣж, тлѣшь, — тлѣкохъ, — тлѣкль, гл. свр. отъ натлѣчнамъ. Да натлѣж, да стлѣж много, доста; натолѣж. — каный, прич. стр. Натлѣченый, стлѣченый; натолѣченный.

Натлѣстѣвамъ (да натлѣстѣж), гл. свр. Ставамъ тлѣсть, накрѣивамся, натлѣстивамся, утлѣстѣвамъ; отѣдѣться, жирѣть.

Натлѣстѣване, с. ср. отъ натлѣстѣвамъ.

Натлѣстѣж, ешь, — тѣль, гл. свр. отъ натлѣстѣвамъ. Да ся натлѣстж, да ся накрѣвж, да утлѣстж, да ся ухранж, да ся угож, да надебелж, да наплѣж; ожирѣть, отжирѣть, пожирѣть, отучлѣть, отѣбѣться, нѣходиться.

Натлѣстж, ишь, — тиль, гл. свр. отъ натлѣстѣвамъ. Да накрѣж, да ухранж, да угож. — стѣнный, прич. стр. Накрѣвеный, ухраненый, угоеный.

Натлѣстѣвамъ (да натлѣстж), гл. д. Хранж живоотно да стане тлѣсто; накрѣивамъ, ухранвамъ, угонавамъ. — мся, 1) гл. вѣзер. Натлѣстѣвамъ, накрѣивамся, надебелѣвамъ, наплѣивамъ, направиамся, угонавамся, утлѣстѣвамъ, ухранвамся, унадамся; ботѣть, жирѣть, тучнѣть, толстѣть, отѣдѣться. 2) гл. стр. Бывамъ натлѣстенъ.

Натлѣстѣване, с. ср. отъ натлѣстѣвамъ.

Натлѣчж, ешь, — тлѣкохъ, — тлѣкль, гл. свр. отъ натлѣчнамъ. Да натлѣжж.

Натлѣчивамъ, гл. мн-кр. отъ натлѣчнамъ.

Натлѣчнамъ (натлѣкнамъ, натлѣчивамъ, да натлѣжж и да натлѣчж), гл. д. Съ тлѣчение наготовлювамъ, стлѣчнамъ много, доста; натолѣж.

Натовариамъ и **натовариювамъ** (да натоварѣж), гл. д. Натовариамъ.

Натоварѣж, ишь, — риль, гл. свр. отъ натовариамъ и натоваривамъ. 1) Навьючить, нагрузить. 2) Да поржнамъ, да нарядж, да натлѣж; возложить кому что. 3) Да прѣтоварж, да отрунамъ; обременить, отяготить. — реный, прич. стр. По знаменоваше-то на глагола.

Натовариамъ (да натоварѣж), гл. д. Натоваривамъ: 1) Турнамъ товаръ на нѣчто; на-гружж, навьючивать. *Натовариль сто-кж-тъж за панаиръ. Натовариамъ стно, сламж; навиватъ.*

Отиде въ тъмпы ажры,
Извади девять катъры,
И гы съ жлѣтци натовари,
Че гы самичкъ поведе,
Въ Святж Горж гы заведе
На Хилендарскый монастырь. Пѣс.

Който спрѣвариль, той натовариль.

2) Казвася и за друго нѣчто, кога ся земе нагрѣбѣ, на рамо, та ся носи, потоварямъ. *Натоварилъ солж на рамо.* 3) Порѣч-вамъ, повеламъ нѣкому да направѣ нѣчто, нарядвамъ го, натлачамъ; возлагать обязанность. *Натоварилъ го да му сврши работѣ-тъ въ Цариградѣ.* 4) Натрупвамъ съ работы, съ грѣжи, правѣ нѣкому гла-воболѣе съ нѣчто; прѣтоварямъ, отрупвамъ; обременять, отягощать. *Натоваренъ е съ много работѣ, съ много дѣца.* 5) Нахок-вамъ, навѣкчамъ, накрѣпѣлюсамъ. *Нато-варилъ го хубавѣ, нахокалъ го.* 6) Удрямъ съ солж, потоварямъ. *Натовари го по главѣ-тъ съ едно дръво, стовари му едно дръво, удари го.* — *мѣся, 1) гл. възвер.* Зе-мался за нѣчто да го направѣ; нагрѣбамся, емвамся, наемался, завзимался, съгласивамся, обричался; брѣтѣся, вѣйтѣся. *Нато-варился да му сврши работѣ-тъ.* 2) Земамъ нѣкакѣвъ юкъ, товаръ, нѣкакѣвъ грѣжѣвъ възъ себе-си, та ся грѣжѣмъ и му мыслѣмъ; прѣтоварямся, отрупвамся; обре-менѣтѣся, отягощѣтѣся, *Натоварился и съ братовѣ-тъ си дѣца.* 3) *гл. стр.* Бывамъ натоваренъ по знаменованѣ-то на глагола. — *Натоварилъ си юкъ-тъ, напри-вилъ си юкъ-тъ, нарядилъ така, та спечна-лилъ отъ нѣкѣждѣ, отъ нѣчто много.*

Натоварѣние, с. ср. отъ натоварѣнамъ и натоварѣмся.

Натѣплювамъ (да натѣплюж), *гл. д.* Стоп-лювамъ много, доста; напалвамъ; натѣпли-вать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ натѣпленъ; натѣпливаться.

Натѣплюванѣ, с. ср. отъ натѣплювамъ.

Натѣплюж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ на-тѣплювамъ. Да стоплюж много, доста; да напалж; натѣпѣтъ. — *лѣпѣтъ, прич. стр.* Напаленный; натѣпленный.

Натѣпѣрвамся и натѣпѣрювамся (да ся натѣпѣрѣж), *гл. възвер.* Навдигамся, надръ-вивамся, ставамъ.

Натѣпѣрѣж (да ся), *ишь, — рилъ, гл. свр.* отъ натѣпѣрвамся. Да ся навдигнѣж, да ся надръвѣж, да станѣж, да ся изправѣж.

Натѣпѣж, ишь, — ниль, гл. свр. отъ нато-пѣивамъ и натѣпѣямъ. 1) Да потѣпѣж много. 2) Да стопѣж, да разтѣпѣж много. 3) Да нахвасѣж, да нахѣтѣж; намѣчѣтъ. 4) Да тонѣж, да потѣпѣж; погрузѣтъ, обмак-нѣтъ. 5) Да тонѣж, да затѣпѣж. 6) Да на-мокѣж, да нахвасѣж, да разхвасѣж, да раз-хладѣж. — *пѣтѣтъ, гл. стр.* По знаменова-нѣ-то на глагола.

Натѣпѣивамъ (да натѣпѣж), *гл. д.* Натѣпѣямъ: 1) Потѣпѣивамъ много, доста. 2) Стопѣ-вамъ, разтѣпѣивамъ много, доста; натѣпѣивать.

3) Гурвамъ, потѣпѣивамъ нѣчто въ водѣ да сѣди въ неж; нахвасвамъ, нахѣтѣивамъ; на-мѣчивать, погружать. *Натѣпѣилъ царѣв-ли-тъ да омѣкнѣтъ. Натѣпѣила си кра-ка-та въ горячѣж водѣ.* 4) Гурвамъ, по-тѣпѣивамъ за мало врѣмя въ водѣ или въ друго нѣчто водѣ; погружать, обма-кивать.

Хотѣло лудо конѣ да нишивать,
Тамо найде момѣ, лудѣ момѣ,
Дѣка спѣетъ подѣ бѣлѣ-тъ лозѣ;
Урѣ листѣ отѣ бѣлѣ-тъ лозѣ,
Натѣпи го въ студѣнѣж водѣ,
Попрѣска ѣж по бѣлото лице *Пѣс.*

Натѣпѣива залѣга съ медѣ и го дава на дѣтя-то. 5) Казвася за солѣ, пѣперѣ и за друго нѣчто сѣтно: топѣж, затѣпѣивамъ. *Натѣпи кѣшеѣ въ солѣ-тъ.* 6) Намо-крювамъ, нахвасвамъ, разхвасвамъ, разхла-дивамъ; омѣчивать.

Додай ми, сестро, водѣчѣ
Нѣзѣ зеленѣ-тъ стѣвнѣчѣ;
Устѣ ми ся захванѣжлы,
Грѣло ми е загракнѣло,
Устѣ-та да си разхванѣ,
Грѣло-то да си натѣпѣж. *Пѣс.*

— *мѣся, 1) гл. възвер.* само въ *свр. видѣ.* Да топѣж доста, доволѣж. 2) *гл. стр.* Бы-вамъ натѣпенъ по знаменованѣ-то на глагола.

Натѣпѣиванѣ, с. ср. отъ натѣпѣивамъ.

Натѣрѣж, ишь, — риль, гл. свр. отъ нато-рѣивамъ. Да нагнож; унавѣзѣтъ, удобрѣтъ. — *рѣпѣтъ, прич. стр.* Нагноенный; уна-вѣженный, удобреный.

Натѣрѣивамъ (да натѣрѣж), *гл. д.* Торѣж много, доста, турѣж торѣ на нѣчто; на-гноивамъ; навѣзѣтъ, унавѣжѣивать, удоб-рѣтъ. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ натѣренъ, нагноивамся; навѣзѣтѣся, унавѣжѣивать, удобрѣтѣся.

Натѣрѣиванѣ, с. ср. отъ натѣрѣивамъ.

Натѣчѣвамъ и натѣчѣивамъ (да натѣчѣж), *гл. д.* Натакамъ, натакѣвамъ, натокамъ: 1) Тѣчѣж, изтѣчѣвамъ много, доста. 2) Съ тѣче-нѣ направѣмъ сѣчивѣ тѣнѣко, остро да рѣ-же; изтѣчѣвамъ, изострювамъ, наострювамъ, заглаждамъ, захващамъ, охващамъ; натѣчи-вать, оттѣчивать, вывѣстривать, навѣ-стривать, отвѣстривать, изострѣтъ, наму-сѣтъ. *Всѣкой исѣка да натѣчи брадѣ-вѣ-тъ си. Дай Катунѣну да ти на-тѣчи дѣрака, та да го отѣкрадѣ.* 3) Наливамъ нѣчто прѣзъ канѣлѣж, прѣзъ цѣвѣж; тѣчѣж, вѣдѣж, пзѣвѣждамъ; тѣчѣтъ, отѣжѣ-ивать, наѣжѣивать, наливѣтъ.

Искренѣ Милици говорѣ:
Люби Милице, Милице,
Умѣси бѣлѣ погачѣж,

Наточи ждѣтъ здравѣжъ
У тѣхъ ждѣтъ бѣлици,
Па хайде, любя, дѣ идемъ
У твоѣхъ майжѣхъ на гостіе. *Пѣс.*

4) Наряждамъ едно по друго да връвятъ. *Наточилъ ги като гжжжж.* — *мѣя*, 1) *гж.* *взвѣр.* Поб-часто въ *мж.* ч. Наряждамъся единъ по другъ, връвимъ, идемъ единъ слѣдъ другъ. *Наточилися единъ по другъ цѣла врьволица.* *Наточилися на врьволицѣ.* 2) *гж.* *стр.* Бывамъ паточень. — *Наточилъ зжжж*, приготоуился да іаде.

Натѣваніе и **натѣчюваніе**, *с. ср.* отъ **натѣчювамъ**.

Натѣчѣж, *ишѣ*, — *чилѣ*, *гж.* *свр.* отъ **натѣчювамъ**, **натѣчювамъ** и **натѣчювамъ**. 1) Да наострѣж, да изострѣж, да загладж, да охванѣж; *наточѣтъ*, *отточѣтъ*, *наострѣтъ*, *изострѣтъ*, *намусѣтъ*. 2) Да налѣж, да извадж; *налітъ*, *нацѣдѣтъ*, *отцѣдѣтъ*. — *чѣпѣтъ*, *прин. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Натѣчювамъ (да **натѣчѣж**), *гж.* *д.* **Натѣчювамъ**. **Натра**, *с. ж.* Нищѣтъ на станѣ отъ едно-то кросно до друго-то. *Една натра день затра.*

Тодорка платно тѣчаше,
Съ чѣтыре браны кенары,
Мама ѣ натра отбира. *Пѣс.*

Натра́вямъ (да **натра́вѣж**), *гж.* *д.* **Натра́вямъ**.

Натра́ка, *с. об.* Напѣтъ чловѣкъ; щѣголь, щеголіха, *кокѣтъ*.

Натра́камъ (да *ся*), *гж.* *взвѣр. свр.* 1) Да тракамъ доста, доволѣж. 2) Да *ся* напѣж, да *ся* напѣюскамъ.

***Натрапа́зъ**, *с. м.* *Т.* Матрапазъ, прѣкупникъ, прѣпродавачъ; препродавецъ, барѣшникъ, кулакъ.

Натра́пвамъ и **натра́пювамъ** (да **натра́пѣж**), *гж.* *д.* **Натра́пвамъ**, **натурвамъ**, **нахлуз-вамъ**, **втыкамъ**, **влѣпервамъ**, **натлапвамъ**; **навѣзывать**, **всучивать**, **налагать**. *Натрапи му го на главѣ-тѣ*, *натури му го*, та той да му бере грѣжѣ-тѣ. — *мѣя*, *гж.* *взвѣр.* *Натуриамъ*, *натурвамъ*, *намѣтамъ*, *навличамъ*, *натлапвамъ*; *навѣзывать*, *набивать*, *называть*, *налагать*. *Натрапилъ за чорбаджижъ въ село-то.* *Натрапилъ му ся на главѣ-тѣ.*

Натра́пваніе и **натра́пюваніе**, *с. ср.* отъ **натра́пвамъ** и **натра́пювамъ**.

Натра́пникъ, *с. м.* Който *ся* е *натрапилъ*, *натурилъ* нѣкому на главѣ-тѣ; *натурникъ*.

Натра́пница, *с. ж.* Която *ся* е *натрапила*, *натурила* нѣкому на главѣ-тѣ; *натурица*.

Натра́нж, *ишѣ*, — *пилѣ*, *гж.* *свр.* отъ **на-**

тра́ннамъ и **натра́ннамъ**. Да *натуриж*, да *нахлузж*, да *влѣперж*, да *натлапж*; *навѣзывать*, *всучѣтъ*, *налажѣтъ*. — *непѣтъ*, *прин. стр.* *Натурепѣтъ*, *нахлузепѣтъ*, *влѣперепѣтъ*, *натлапепѣтъ*; *навѣзанепѣтъ*, *наложепѣтъ*. **Натра́ннамъ** (да **натра́нж**), *гж.* *д.* **Натра́н-вамъ**.

Натра́ннаніе, *с. ср.* отъ **натра́ннамъ**. **Натра́ннаніе**.

Натра́нж (да *ся*), *ишѣ*, — *тра́нжалъ*, *гж.* *взвѣр. свр.* Да *траж* доста, много.

Натра́ннамъ и **натра́ннювамъ** (да **натра́нѣж**), *гж.* *д.* **Утреннамъ** много, доста; *на-колкамъ*, *напушкѣмъ*, *набивамъ*; *набивать*.

Натра́нперѣж (да *ся*), *ишѣ*, — *ралъ*, *гж.* *взвѣр. свр.* Да *треперѣж* доста, много.

Натра́нж, *ишѣ*, — *палѣ*, *гж.* *свр.* отъ **на-тра́ннамъ**. Да *наколѣж*, да *напушкѣмъ*, да *набѣж*; *набѣтъ*. — *напѣтъ*, *прин. стр.* *Накланѣтъ*, *напушканѣтъ*, *набѣтъ*; *набѣтъ*.

Натри, *нар.* *Нѣдѣтъ*, *нѣтри*, *какъ* да *е*, *какъ* *заврѣне*, *прѣзъ купѣ* за *грошѣ*; *кѣе-какъ*, *какъ* *нибѣдѣ*, *какъ* *ни* *попѣло*, *че-рѣзъ* *пѣлъ* *колѣду* *валѣтъ*. *Прѣболѣ го*, *направижъ го*, *ушилъ го* *нѣдѣтъ*, *нѣтри*.

Натра́ввамъ и **натра́вювамъ** (да **натра́вѣж**), *гж.* *д.* 1) **Утроввамъ** много, доста; **натра́вямъ**; **натра́вливать**, **отра́вливать**. 2) *Каз-вася* за *дѣвѣж*, за *мечѣж*, *кога* *ся* *настрѣ-ви* та *ходи* да *іаде*, да *пасе* *нѣчто*; *пзтров-вамъ*. — *мѣя*, 1) *гж.* *взвѣр.* *Прѣхващамъ*, *полазвямъ*, *моленсвямъ* отъ *нѣкакъж* *бо-лестъ*; *заражѣтъ*, *отра́вливать*. 2) *гж.* *стр.* Бывамъ *натровень*.

Натра́вваніе и **натра́вюваніе**, *с. ср.* отъ **натра́ввамъ** и **натра́вювамъ**.

Натра́нж, *ишѣ*, — *вилѣ*, *гж.* *свр.* отъ **на-тра́ввамъ** и **натра́вювамъ**; **натра́вить**, **отра́-вить**. — *венѣтъ*, *прин. стр.* *Изтровенѣтъ*.

Натра́ннамъ и **натра́ннювамъ** (да **натра́нѣж**), *гж.* *д.* **Отроннамъ** много, доста; **нароннамъ**, **ороннамъ**. — *мѣя*, *гж.* *стр.* Бывамъ *натро-ненъ*; *нароннамъ*, *ороннамъ*.

Натра́ннаніе и **натра́ннюваніе**, *с. ср.* отъ **натра́ннамъ**.

Натра́нж, *ишѣ*, — *пилѣ*, *гж.* *свр.* отъ **на-тра́ннамъ**. Да *наронѣж*, да *оронѣж*. — *не-пѣтъ*, *прин. стр.* *Наронепѣтъ*, *оронепѣтъ*.

Натра́ннамъ (да *ся*), *гж.* *взвѣр. свр.* 1) Да *тропамъ* доста, много; да *ся* *набѣскамъ*. 2) Да *тропамъ*, да *играж* доста, доволѣж; да *ся* *наиграж*, да *ся* *паскачамъ*.

Натрошѣж, *ишѣ*, — *шилѣ*, *гж.* *свр.* отъ **на-трошѣвамъ**. Да *начоуѣж*, да *надрѣѣж*, да *издрѣѣж*, да *нарѣѣж*; *накрошѣтъ*, *искро-шѣтъ*, *покрошѣтъ*, *перекрошѣтъ*. — *шѣ-пѣтъ*, *прин. стр.* *Начоупенѣтъ*, *надрѣе-нѣтъ*, *издрѣенѣтъ*, *нарѣзанѣтъ*; *накрошен-*

ный, перекрошенный, покрóшенный, искрóшенный.

Натроші́вамъ (да натроші́ж), *гл. д. 1)* Направлямъ нѣчто на трохи; надробивамъ, издробивамъ, начюпвамъ, нарѣзvamъ; крошѣть, растирать, перекрóшивать. 2) Трошиж много, доста; взночюпвамъ; переламывать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ натрошенъ.

Натроші́вание, *с. ср.* отъ натроші́вамъ.

Натру́намъ, *гл. сер.* отъ натру́нивамъ. Да утрунамъ, да струнамъ, да скупчѣмъ, да начовалѣмъ, да навалѣмъ; навалѣть, нагородѣть, наворотѣть, скучѣть. — *пантый, прич. стр.* Утрупаный, струпаный, скупченый, начоваленый, наваленый; наваленый, нагороженый, наворóченный, скученный.

Натру́нивамъ и **натру́нивамъ** (да натру́памъ), *гл. д.* Събирамъ, наваламъ нѣчто накупъ; утрупвамъ, струпвамъ, скупчямъ, начоваламъ; навалѣвать, нагромождать, нагорáживать, наворáчивать, взгромо́живать. *Натрупажъ жито-то на вражъ, събрахъ го накупъ; наворошѣть. Натрупвамъ паръ, имотъ, набирамъ; огребать деньги, накоплять. Натрупа снѣгъ, навѣна, нанесе снѣгъ; набивать. Натрупвамъ съ дрѣвца, съ постилки; накутывать. Натрупала въ коша всечко, натурнала, наложила; налагать. — мся, 1) гл. взвѣр. и вз.* Трупамыся накупъ, събирамыся мнозина на едно мѣсто; струпвамся, набирамся, наваламся, начоваламся, нахлывамъ; скучиваться, столплѣться, набѣгать, набродѣть, набрáживать, набиваться, натѣсываться, натѣснѣться. *Натрупахъжся по пѣтица та Натрупахъжся около него. Натрупалися като на халвж по сырны заговѣзни. Натрупалися да купувать като на сырно заговѣванне халвж-тж. Натрупали ся като орлы на мръшж (като кучета на умрѣлж конь) 2) гл. взвѣр.* Утрупвамся, покрывамся съ много нѣчто; накутываться. *Натрупался съ дрѣвца. 3) гл. стр.* Бывамъ натрупанъ.

Натру́нивамъ и **натру́нивамъ** (да натру́нж), *гл. д.* Натрунѣмъ.

Натру́нѣние и **натру́нѣние**, *с. ср.* отъ натру́нивамъ и натру́нѣмъ.

Натру́нж, *ишь, — пилъ, гл. сер.* отъ натру́нѣмъ. Да направж на труповы, да разтрунж. — *пентый, прич. стр.* Разтрупентый.

Натру́нѣмъ (да натру́нж), *гл. д.* Натрунѣвамъ, разсичамъ дръво на труповы, разтрупвамъ, разтрупѣмъ. — *мся, гл. стр.* Бывамъ натрупецъ, разтрупѣмъ.

Натру́нѣние, *с. ср.* отъ натру́нѣмъ.

Натру́фвамъ и **натру́фвамъ** (да натру́фж), *гл. д.* Натруфѣмъ.

Натру́фж, *ишь, — филъ, гл. сер.* отъ натру́фѣмъ и натру́фвамъ. Да накытж, да накычж, да нагыздж, да накыпж, да натаврж; парядѣть, убратъ. — *фентый, прич. стр.* Накытеный, накыченый, нагызденый, накыпеный, натаврѣный; нарыженый, убранный.

Натру́фѣмъ (да натру́фж), *гл. д.* Натруфѣвамъ, накытвамъ, накычвамъ, нагыздвамъ, накыпрювамъ, натаврювамъ, начинѣмъ; наряжать, убирать. — *мся, гл. стр. и взвѣр.* Бывамъ натруфѣнъ, труфж себе-си, накытѣмся; наряжаться, убираться.

Хубаво ся, снѣхо, прѣмни,
Прѣмни, оше натруфи
Съ копрѣяно и сукнѣно,
И съ сребърно и златѣно,
Наточи вино червено,
Налѣй жлѣтж бѣлкаж
Марку сватбж да посрѣщѣшь. *Пѣс.*

Натру́фѣние, *с. ср.* отъ натру́фѣмъ и натру́фѣмъ.

Натрѣ́гивамъ (да ся), *гл. взвѣр. сер.* Да трѣгивамъ доста, доволю.

Натрѣ́тъ, *нар.* Назадъ. *Врыжлся натрѣгъ.*

О Иване, ты бѣлограждане,
Врынѣся натрѣгъ, Бѣлый гладъ изгорѣ!
— Нека гори, огнь да го гори,
Три годѣнь у него съмъ чернѣлъ! *Пѣс.*

Натрѣ́кѣвамъ и **натрѣ́кѣвамъ** (да натрѣ́кѣмъ), *гл. д.* Трѣкѣмъ много, доста; накѣтывать. — *мся, 1) гл. взвѣр.* Пóчѣсто въ *мн. ч.* Трѣкѣмъмыся мнозина, да налѣгамъ; развалѣться, разлѣчься. *Натрѣкѣмъжся по земѣж-тж единъ до другъ. 2) гл. стр.* Бывамъ натрѣкѣмъ.

Натрѣ́кѣмъ, *гл. сер.* отъ натрѣ́кѣмъ. Да наваламъ, да наповалѣмъ; накатѣть. — *пантый, прич. стр.* Наваленый, поваленый; накатанный.

Натрѣ́кѣмъ, *гл. сер.* отъ натрѣ́кѣмъ. 1) Да стрѣкѣмъ много, доста; натерѣть. 2) Да трѣкѣмъ, да трѣж по нѣчто, да натрѣмъ; натерѣть. 3) Да отрѣкѣмъ, да натрѣж, да убѣж, да охлужж; набѣть, натрутѣть. — *кантый, прич. стр.* По знаменованѣ-то на глагола.

Натрѣ́кѣмъ и **натрѣ́кѣмъ** (да натрѣ́кѣмъ), *гл. д. 1)* Съ трѣканѣ наготовѣвамъ, стрѣкѣмъ много, доста; натирѣть. 2) Трѣкѣмъ на нѣчто, по нѣчто съ какво да е; натирѣть. 3) Съ трѣканѣ убивамъ, отрѣкѣмъ, натрѣтѣмъ, охлужѣмъ; набивѣть, натручѣть. — *мся, 1) гл. взвѣр.* Трѣкѣмъ о нѣчто, съ нѣчто. 2) Съ събѣраше съ людѣ

опитомѣвамся, одѣлвамся, изтрѣквамся, оттрѣквамся, свѣквамся, привыквамъ, ставамъ опытенъ, научвамся на добро владаніе; обтирѣть, наблюсти, наболтѣть. 3) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ*. Да трѣкамъ доста, доволь. 4) *гл. стр.* Бывамъ натрѣканъ. — *Натрѣквамъ нѣкому главѣ-тѣ съ сапуи, натрѣквамъ му носа, навѣквамъ, нахоквамъ, накрѣпѣлсамъ нѣкого, поливамъ го съ врѣлѣ водѣ, съ студенѣ водѣ; утерѣть кому либо носѣ, мѣлнить, намѣлнить, намѣлть кому либо гóлову.*

Натрѣкване и натрѣкуване, с. ср. отъ натрѣквамъ.

Натрѣламъ, гл. д. свр. Да натрѣкамъ, да натрѣжъ, да намажъ; *натерѣть.*

Шетала е шекерли дѣвойка,
Шетала е по малѣ градинѣ,
Хемъ шетала, хемъ думѣ думала:
Да бы знала шекерли дѣвойка,
Да бы знала дѣ че старѣ да земе,
Да откѣне горчива пелина,
Да натрѣла мома было лице,
Кога прииде старо да цалива,
Ега бы му лице загорчало,
Ега бы ся старо отмахнѣло. *Пѣс.*

Натрѣтвамъ и натрѣтувамъ (да натрѣтѣжъ), гл. д. Натрѣщамъ.

Натрѣтване и натрѣтуване, с. ср. отъ натрѣтвамъ. Натрѣщане.

Натрѣтѣжъ, ишъ, — тилъ, гл. свр. отъ натрѣщамъ и натрѣтвамъ. 1) Да натрѣкамъ, да убѣжъ безъ ранѣ; натрутить, набѣить, оконтузить, нагнестъ, *натерѣть.* 2) Да насытѣжъ скоро и съ малко. — *тепый, прич. стр.* Натрѣканый, убитый; натрученный, набитый, оконтуженный. — *но,* като с. ср. Убито натрѣкано; ушибъ безъ раны, контузия.

Натрѣщамъ (да натрѣтѣжъ), гл. д. Натрѣтвамъ: 1) Съ удраніе, съ натисканіе, съ трѣканіе убивамъ безъ ранѣ; натрѣквамъ; натручать, набивать, нагнѣтѣть, контузить, ушибѣть безъ раны. *Натрѣтилъ си крака;* натрутить, *натерѣть ногу.* 2) За хлѣбъ, за наѣіе: насыщамъ скоро и съ малко. *Мясо-то натрѣща,* малко стига да ся наадежъ. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Убивамся о нѣчто безъ ранѣ, безъ крѣвь. *Натрѣтилъ на камѣкъ.* 2) *гл. ст.* Бывамъ натрѣтенъ.

Натрѣщане, с. ср. отъ натрѣщамъ.

Натрѣвамъ (да натрѣжъ), гл. д. Съ трѣканіе наготвювамъ, стрѣивамъ много, доста; *натирѣть.* — *мѣя, 1) гл. възвр.* Трѣжѣся много, доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ натрѣтъ; *натирѣться.*

Натрѣване, с. ср. отъ натрѣвамъ.

Натрѣжъ, ешъ, — рилъ, гл. свр. отъ на-

трѣивамъ. Да стрѣжъ много, доста; *пате-рѣть.* — *трѣитый, прич. стр.* Стрѣитый. **Натрѣквамся (да ся натрѣнѣжъ), гл. об.** Трѣжъ, поскъ, тягѣжъ много, доста.

Натрѣнѣжъ (да ся), ишъ, — иѣлся, гл. свр. отъ натрѣквамся.

Натрѣсвамъ и натрѣсувамъ (да натрѣсѣжъ), гл. д. Натрѣскамъ, съ трѣсене, съ трѣсене пасѣбарямъ, набирамъ; *надрусвамъ. Натрѣсѣжъ сливи.*

Натрѣсване и натрѣсуване, с. ср. отъ натрѣсвамъ.

Натрѣскамъ, гл. свр. отъ натрѣскамъ.

1) Да натрѣсѣжъ. 2) Да наврѣламъ. — *скантый, прич. стр.* 1) Натрѣсеный, *надрусаный.* 2) *Натрѣшканый, наврѣланый.*

Натрѣскамъ и натрѣскувамъ (да натрѣскамъ), гл. д. 1) Съ трѣсканіе направямъ да падне; *натрѣсвамъ, надрусвамъ. Натрѣскай ми малко сливи.* 2) Съ трѣсканіе, сурлосано врѣламъ нѣчто на земѣ-тѣ; *наврѣлювамъ, натрѣшквамъ. Натрѣскамъ гл. прѣдъ врата-та.* — *Натрѣскала толкова дѣца,* народила, надобила, отгядала.

Натрѣсканіе и натрѣскуване, с. ср. отъ натрѣскамъ.

Натрѣсѣжъ, ишъ, — спѣлъ, гл. свр. отъ натрѣскамъ. Да натрѣскамъ, да надрусамъ. — *сенный, прич. стр.* Натрѣсканый, *надрусаный.*

Натрѣнѣжъ (да ся), ишъ, — чѣлся, гл. об. свр. Да трѣжъ много, доволь; да ся *натрѣшккамъ, да ся натрѣшккамъ.*

Натрѣшккамъ, гл. свр. отъ натрѣшккамъ. Да натрѣскамъ, да наврѣламъ. — *кантый, прич. стр.* Натрѣсканый, *наврѣланый.*

Натрѣшккамъ и натрѣшкувамъ (да натрѣшккамъ), гл. д. 1) Трѣшккамъ много, мнозинѣ. 2) Съ трѣшканіе, съ хаканіе, сурлосано врѣламъ нѣчто на земѣ-тѣ; *натрѣскамъ, наврѣлювамъ.* — *мѣя, 1) гл. възвр.* само въ *свр. видѣ* и *но-често въ мн. ч.* Да *натрѣгамъ, да ся наврѣламъ, да ся натрѣкаламы мнозина.* 2) *гл. стр.* Бывамъ *натрѣшканъ.*

Натрѣшкканіе и натрѣшкуване, с. ср. отъ натрѣшккамъ.

Натрѣжѣжъ, ишъ, — бѣлъ, гл. д. свр. Да трѣжѣжъ доста, много; *натрубить.*

Натрѣскамъ (да ся), гл. свр. отъ натрѣскамъ. 1) Да ся *напукамъ, да ся понукамъ.* 2) Да ся *напѣжъ, да ся начукамъ, да ся насмучѣжъ, да ся нахлянкамъ, да ся нахряскамъ, да ся насосамъ; насѣсаться, нарѣваться, насѣлиться, налѣпиться, натрѣсаться, наклѣкаться, накулѣкаться.*

Натрѣскамес и натрѣскувамес (да ся натрѣскамъ), гл. възвр. 1) Трѣскамесъ, пу-

камся на много мѣста; напуквамся, пошуквамся. 2) Пиш много, безъ мѣрж; напишамся, опивамся, напюлювамся, накадывамся, наклеивамся, наливывамся, накликиваемся, накушывамся, нализывамся, налушывамся, наплюсывамся, напукывамся, нарѣзывамся, насвѣтывамся, насмукывамся, насосывамся, насрѣбывамся, натыкывамся, нахлюсывамся, нацѣждамся, нацѣивамся, начюкывамся; насасываться, нарѣзываться, насусливаться, налѣпаться, натягиваться, нахлюстаться, накуликатся, назюлзяться. 3) Іамь много, безъ мѣрж; натрѣскаются.

Натрієскваніє и натрієскуваніє, с. ср. отъ натрієсквамся.

Натрясѣ (да ся), ешь, — трясохся, — тряселься, *гл. өзвер. свр.* Да ся трясѣ, много, доста.

Натүгъ, нар. По посож камъ тукъ; насамъ.

Натүпамъ, гл. свр. отъ натүпвамъ. Да набѣж, да навраскамъ, да набльскамъ, да набѣхтж, да надръж, да надъж, да надънкамъ, да нажюлж, да нажегльж, да налупкамъ, да намаганъ, да наменинъ, да наперж, да напраскамъ, да напухамъ, да нашлевъж; нагвоздѣть, натузѣть, отвалѣть, отдубасѣть, отхлопѣть, отщелкѣть, намѣлить шѣю. — **папѣй, прич. стр.** По знаменованіе-то на глагола.

Натүпвамъ и натүпувамъ (да натүпамъ), *гл. д.* Тупамъ нѣкому много; нацпвамъ, набльскамъ, набѣхтывамъ, надръывамъ, надънж, нажюлвамъ, нажеглювамъ, наменинавамъ, напраскамъ, напухвамъ, начесвамъ, нашлевамъ; дубасѣть, тузѣть, мѣлить шѣю, отворѣчать бока. — **мѣя, гл. стр.** Бывамъ натупанъ.

Натүпваніє и натүпуваніє, с. ср. отъ натүпвамъ.

Натуріа, с. ж. Коюто ся натурна; натурница.

Натуранъ, с. м. Който ся натурна; натурникъ.

Натүрвамъ и натүрювамъ (да натүріамъ), *гл. д.* Турнамъ много нѣчто; налагамъ, натрупвамъ, набѣывамъ, наврылювамъ; накладывать, налагѣть, накладывать, наставлявать, наставлять. *Натурнали вѣсичко въ ковчѣга. Натурнали много дръва въ собѣ-тж.*

Не сѣди, снѣхо, не плачи,
Омѣйся да ты оплетж,
Плетица да ти нарядж,
Натурай гривны до лакты,
Хубаво ся, снѣхо, прѣмѣни,
Прѣмѣни, оше натурфи,
Марку сватѣж да посрѣщнешь. *Пѣс.*

Натүрвамъ и натүрювамъ (да натүрж), *гл. д.* Натурнамъ.

Натүрваніє и натүрюваніє, с. ср. отъ натүрвамъ.

Натүрмж, ишь, — миль, гл. свр. отъ натүрмамъ. Да надѣмж, да накадж, да напушж, да начадж; накадѣть, накурѣть, надѣмѣть, начадѣть.

Натүрмамъ (да натүрмж), *гл. д.* Наплѣнамъ нѣчто съ кадеж; надѣмавамъ, накадывамъ, напушамъ, начадывамъ; надѣмлять, накуривать. — **мѣя, гл. стр.** Надѣмавамся, накадывамся, напушамся, начадывамся.

Натүрманіє, с. ср. отъ натүрмамъ.

Натүрникъ, с. м. Който ся е натурилъ, натрапилъ нѣкому на главж-тж; натуранъ, натрапникъ.

Натүрница, с. м. 1) Коюто ся е натурила, натрапила нѣкому на главж-тж; натурана, натрапница. 2) Коюто ся е намѣтнѣла нѣкому противъ волю-тж му, коюто му е пристанѣла за да го земе; намѣтница, пристапуша, пристануша.

Намѣтнице, натурнице,
Сама си ся намѣтнѣла,
Намѣтнѣла натурила. *Пѣс.*

Натуръ, с. м. *Натуръ Божий*, казвася за чловѣкъ готованъ, не вряденъ за ничто, който ся натурна ту одному, ту другому да ся нахрани. *Оти да ми кори хлѣба, Еа не съмъ тукъ натуръ Божий?*

Натүрж, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ натүрмамъ и натүрвамъ. Да натрапж, да наглапж, да навлѣкж, да обѣж; навязѣть, всучѣть, наложѣть. — **ренъй, прич. стр.** Натрапенъй, наглапенъй, навлѣченъй; навязанный, наложенный.

Натүріамъ, гл. свр. отъ натүрвамъ. Да турж много, да наложж, да натрупамъ, да набѣкамъ, да наврыламъ; накладыть, накладыть, накладыть. — **рипѣй, прич. стр.** Наложенъй, натрупанъй, набѣканъй, наврыланъй; накладынный, накладынный, накладынный.

Натүріамъ (да натүрж), *гл. д.* Натурвамъ: 1) Давамъ нѣкому нѣчто ще не ще; наглапамъ, натрапамъ, навличамъ, нахлужамъ, втыкывамъ, влѣпервамъ; навязывать, всучивать, налагѣть. *Натурили му го на главж-тж, натрапили му го, та той да му бере грыжж тж. Натурили му едѣ-кож-си, оженили го, вѣнчали го съ неж по нѣкож причинж безъ да ще той. Стокану натурижж Милжж.* 2) Прѣтурвамъ, навлизамъ, наставамъ, настѣпамъ, настѣгамъ.

На поле овця потѣра,
Ергеле конѣ поведе,
Натура Мара, натуря

нѣтъ, *прич. стр.* Нажаленный, накахж-реный, наскрѣбеный; опечаленный, огорченый.

Натѣжнѣвамы (да натѣжнѣ), *гл. д.* Докар-вамы нѣкому тѣж; нажалѣвамы, наскрѣ-вамы, накахжрѣвамы, ухахжрѣвамы; пе-чѣлить, опечѣливать, огорчѣть.—*мси, 1)* *гл. өзвер.* Става ми тѣжно, натѣва ми тѣга, натѣжѣва ми ся; нажалѣвамяся, наскрѣвамяся, накахжрѣвамяся, ухахжрѣвамяся; опечѣливаться, огорчѣться, пригорѣ-ниваться. 2) *гл. стр.* Бываю натѣженъ.

Натѣжнѣване, с. ср. отъ натѣжнѣвамы и натѣжнѣвамяся.

Натѣжнѣвамяся (да ся натѣжнѣ), *гл. безл.* Става тѣжно, жално, дохожда тѣга. *Натѣжнѣ ми ся*, станѣ ми тѣжно, наднѣ ми тѣга, натѣжнѣся.

Снощи си мама Ёанкѣ сгодила,
А зарана ми ѣж люто вляда;
Ёанки ся жалба нажалѣло,
Жалба нажалѣло, тѣга натѣжнѣло *Пѣс*

Натѣгамъ (натѣгвамы, да натѣгнѣж, натѣ-гувамы), *гл. ср.* Ставамы тяжкѣ, надтя-гамъ; отяготѣть, отяжелѣть. 2) Излизамъ нѣ-тяжкѣ, климамъ на еднѣ странѣ; надтягамъ. *Натѣгнѣ на еднѣ странѣ. Да натѣгне и откажѣ мене.* 3) Ослабѣвамы, ослабѣвамы, отпадамы, надтягамъ; ослабѣ-вать. *Натѣгнѣж старецъ.* 4) *гл. д.* Из-опѣвамы, напѣвамы, опѣвамы, обтягамъ; на-тѣгивать, обтѣгивать. *Натѣгнѣж вѣж-то.* — *мси, гл. стр.* Бываю натѣгѣжъ; изопѣвамяся, напѣвамяся, опѣвамяся, обтягамяся; натѣгиваться, обтѣгиваться. — *Натѣгнѣж ми главѣ-тѣж*, за снѣж, отъ болѣж или отъ друго нѣчто глава-та ми става тяжка, та не мож да стоѣж правѣ, да ѣж дрѣжжѣ вдигнѣжтѣ.

Натѣгване, с. ср. отъ натѣгамъ.

Натѣгвамы, гл. мн-кр. отъ натѣгамъ.

Натѣгнѣж, ишѣ, — *лиль, гл. д. сѣр.* 1) Да тѣгнѣж, да опиnamъ много, доста; да надрѣ-пнѣвамы, да наопинамы. *Натѣгнѣж му уши-тѣж*; надрѣть уши. 2) Да тѣгнѣж, да прѣтѣгнѣж много, доста. *Натѣгнѣж сто окы влѣгнѣж.* *Да ся натѣгнѣж, гл. өзвер.* *сѣр* 1) Да тѣгнѣж, да прѣтѣгнѣж доста, доволѣж. 2) Да тѣгнѣж, да ся мѣжжѣ доста, доволѣж; наколотѣться. *Тѣжжѣ зимѣж ся натѣгнѣжжѣж.*

Натѣгнувамы, гл. уч. отъ натѣгнѣж.

Натѣгнѣж, ешѣ, — *ишѣ, гл. сѣр* отъ на-тѣгамъ. 1) Да надтягнѣж; отяготѣть, отя-желѣть, ослабѣть. 2) Да изопнѣж, да напѣ-нѣж да опнѣж, да обтягнѣж; натѣгнуъ, об-тягнуъ.—*ишѣтѣж, прич. стр.* Изопнѣтѣжый, напѣнѣтѣжый, опнѣнѣтѣжый, обтягнѣтѣжый; на-тѣгнутѣжый, обтѣгнутѣжый.

Натѣжнѣва (да натѣжнѣ), *гл. безл.* Става тѣжно, мѣжно; домѣжнѣва, дотѣгнѣва. *Натѣ-жѣло ми е*; миѣ стѣло въ тѣгость, ти-желѣ.

Па си скуби отъ косѣ-тѣж,
Отъ косѣ-тѣж едно вѣкно,
Наставѣ го съѣж лѣсто-то;
Хважѣжжѣж грѣшнѣ души,
Че си имѣ е натѣжѣло,
Да си сѣдлѣть, да си горѣть. *Пѣс.*

Натѣжнѣе, жѣло, гл. сѣр. отъ натѣжнѣва. Да домѣжнѣе, да дотѣгнѣе.

Натѣкамы, гл. сѣр. отъ натѣкѣвамы. Да до-тякамы, да отякамы, да напѣкамы, да опѣ-камы, да набрѣжжѣж, да наводнѣж, да опѣж; попрекнѣть, упрекнѣть.

Натѣкѣвамы и натѣкувамы (да натѣкамы), *гл. ср.* Тякамы, пѣкамы, брѣжжѣж нѣкому за нѣчто, че не было станѣло както трѣбвало; дотѣкамы, отѣкамы, напѣкамы, опѣкамы, набождамы, опѣвамы; попрекѣть, упрекѣть, колѣть глазѣ чѣмѣ. *Натѣква ми, че не съмѣ годилѣж у тѣжжѣ.*

Натѣкване и натѣкуване, с. ср. отъ натѣкѣвамы.

Науѣнѣж, ешѣ, — *бѣль, гл. д. сѣр.* Да убѣж много, доста; да натренѣж, да набиѣж.

Науѣиснѣж, ешѣ, — *ишѣ, гл. ср. сѣр.* Пѣ-чѣсто въ *мн. ч.* Да увѣиснемѣ много, мно-зина. *Сѣщи лѣдѣж, науѣиснѣж по стѣ-жѣ-тѣж.*

Наугарѣж, ишѣ, — *рѣль, гл. д. сѣр.* Съ угаренѣ да наготѣж много; да изнаорѣж угарѣ.

Науѣорѣж, нар. Нанагорѣ. *Трѣгнѣжло ми е науѣорѣж*, трѣгнѣжло ми е нанапрѣдѣ, отпѣ-вамы добрѣ.

Наука, с. ж. 1) Излаганѣ, изказване нѣкомъ отъ чловѣческѣ-тѣ познанѣя по еднѣж рядѣ; наука. 2) Умѣ, сѣвѣть, поука. *Не ще ба-ба наукѣж. Това е за мене добра наука,*

Мама на Пенѣж думашѣ:
Пенѣж-лѣ, мѣла мампѣна,
Макарѣ да съмѣ ти машѣжжѣ,
Наукажжѣж тѣ научѣж:
Кога ти доде сватѣба та,
Като прѣдѣ сватѣбѣж излѣзѣшѣж,
Хубаво да ся прѣмѣнишѣж,
Лѣкѣжыко да ся поклонѣшѣж
На кума и на кумѣж-тѣж. *Пѣс.*

3) Урокѣж; урѣкѣж. *Нека ти бѣде за нау-укѣж*, да помнишѣж, да знаешѣж какѣво трѣбѣва да ся прави.

Че ся Калинка разсѣрѣди,
Дигнѣж Иванѣча, засука
Натѣво ошѣ надѣсно,
Че го о земѣж удари,
Че си потѣнѣж Иванѣче
Дѣвѣтѣж пѣдѣж въ земѣж-тѣж.
— На ти, Иванѣче, наука,
На мож да ся присмѣвашѣж! *Пѣс.*

4) Навѣкъ, нѣравъ, адетъ, табехетъ; навѣкъ, привѣчка, повѣчка, повѣдка. *Наука е една мѣка, а отука двѣ. — Дѣло бѣже наука, дѣло бѣже работа. — Дѣто наука, тамъ и сполука. Ни една наука не бѣже безъ мѣжж. Безъ мѣжж нѣма наука.*

Науловѣжъ, ишь, — вѣлъ, *гл. д. свр.* Да уловѣж много, доста; да нахванѣж, да наловѣж. Да ся науловѣж, *гл. вѣзер. свр.* Пб-чясто въ мн. ч. Да ся уловимъ мнозина, да ся наловимъ, да ся нахванемъ.

Наулѣжъ, нар. Когато трѣбва, на врѣмя; впопадъ.

Наумѣ (да ся), — мѣлося, *гл. свр.* отъ наумѣвася. Да дойде на умъ; вонти въ голову.

Наумъ, с. м. Омыслъ, умыслъ, мѣсль; мысль, понятие. *Съ тоа наумъ направихъ тоа, така мѣслахъ, кога да го направѣж, така бѣхъ наумылъ да направѣж, да стане.*

Наумѣжъ, ишь, — мѣлъ, *гл. свр.* отъ наумѣвамъ. 1) Да подсѣтъ, да напомижъ, да припомнижъ, да подканѣжъ, да подмѣслижъ, да договѣстѣж; напомижъ. 2) Да си припомнижъ, да си напомижъ; припомнижъ, вспомижъ. 3) Да намѣслижъ, да възмѣслижъ, да замѣслижъ, да ся наканѣжъ; замѣслить, задѣмать, въздѣмать, възнамѣряться.

Наумѣвамъ (да наумѣжъ), *гл. д. 1)* Докарвамъ на умъ нѣкому; подсѣщамъ, напоминовамъ, подканямъ, подмѣслювамъ, договѣствамъ, припоминовамъ; напоминаятъ, намекають. 2) Дохожда ми нѣчто на умъ, припоминовамъ си, напоминовамъ си; припоминаятъ, вспоминаятъ. 3) Турнамъ си на умъ сторвамъ шпетъ, намѣслювамъ, възмѣслювамъ, замѣслювамъ, наканвамъ ся; замѣшлять, задѣмывать, въздѣмывать, възнамѣряться. *Наумѣвамъ си нѣчто, дохожда ми на умъ, та ся наканвамъ да го направѣж.*

Наумѣваше, с. свр. отъ наумѣвамъ.

Наумѣвася (да ся наумѣ), *гл. безл.* Дохожда на умъ; вонти въ голову. *Наумѣло ми ся е, дошло ми е на умъ, канѣся, вса ми ся.*

Ненчу ся на умъ науми
Лоза-та да си обиде;
Като лоза-та обхождалъ,
Люта го глава заболѣ,
Врѣла го тряска увтрѣсе. *Пѣс.*

Наупорядъ, нар. Наупорядъ, въ единъ посокъ и еднакво надалечъ едно отъ друго; наралѣлно.

Науѣствамъ и науѣствувамъ (да науѣстѣжъ), *гл. д.* Науѣствамъ: 1) Подсторвамъ, надумвамъ

нѣкого да направи нѣчто зло, да налѣти възъ нѣкого; насѣжвамъ, насѣжквамъ, нашинямъ, нашинѣжкамъ, подучвамъ, подшинѣжкамъ, надучвамъ, надѣхкамъ, надѣхкамъ, подострувамъ, подбѣтвамъ, подуствамъ, дупѣжъ, сдупвамъ, насѣжкамъ, дрѣтъжъ; насыкають, подстрѣкають, патрѣвливать, науѣсѣживать, подбивають, надувають кому либо уши, въ уши, наущають, подущають. 2) Казвамъ клеветѣж за нѣкого; наклеветѣвамъ, оклеветѣвамъ, набѣждавамъ, наваждамъ, надумвамъ, наклепвамъ, наковлаждамъ, накудвамъ, нахлопвамъ, нападамъ, напѣждамъ; наклеветать, оклеветывать, наговаривать, наскѣзывать, наобедничать, наважждать, намукають, напѣвать, облыгать, набивають въ уши. — *мсл, гл. стр.* Бывамъ наустенъ.

Науѣстванне и науѣстванне, с. свр. отъ науѣствамъ.

Науѣстникъ, с. м. Който науѣства, наклеветѣва нѣкого; клеветникъ, клепаць, клопаць; клеветникъ, навадникъ, наущникъ.

Науѣстница, с. ж. 1) Която науѣства, наклеветѣва нѣкого; клеветница, клепачка, клопачка; клеветница, навадница, наущница. 2) Црковна книга часословъ; часословъ. *Учи, изучилъ наущникъ-тъ.*

Науѣстъ, нар. Изусть, отвѣнь, безъ да глѣдамъ въ книгажъ; наизусть. *Учижъ нѣчто наустъ, нѣ по книгажъ, отвѣнь; твердить что наизусть.*

Науѣтъжъ, ишь, — тѣлъ, *гл. свр.* отъ науѣствамъ. Да наущѣжъ. — стѣнѣтъ, *прич. стр.* По знаменованне-то на глагола; наущенѣтъ.

Науѣтивамъ, *гл. мн-кр.* отъ науѣствамъ.

***Науѣтъ**, с. м. Нафутъ.

Научвамъ и научювамъ (научѣвамъ, да научѣжъ), *гл. д.* Научѣвамъ: 1) Затвърдявамъ, запоминовамъ нѣчто добръ, както трѣбва; изучвамъ; изучають. *Научилъ занѣмата.* 2) Знажъ нѣчто наустъ, изусть; изучвамъ; выучивать, вытѣрживать. *Научилъ молитѣжъ-тъ, та ѣж чете въ черковѣж.* 3) Показвамъ нѣкому, какъ трѣбва да прави, какъ става нѣчто; изучвамъ; научають. *Научихъ го на занѣматъ, на книгажъ. Научихъ го, какъ ся правѣтъ кола.* 4) Давамъ нѣкому умъ, докарвамъ му на умъ, вразумѣвамъ, наставѣямъ; наобумливать, наразумливать, наразумлять. *Кой ли го е научилъ да направи така?*

Мама Тодорчу думаше:
Тодорче, сынокъ Тодорче,
Азъ на умъ да тя научѣжъ:
На земѣ мрѣжжъ лѣняжъ,
Че иди въ тиха Дунава,
Улови рыбѣжъ морунѣжъ,

Добра объда да сготвишь,
Съ отровк да ж посолишь,
Ичча си да си угостишь. Пѣс.

5) Узнавамъ, научвамся; узнавать, вывѣдывать, высирѣшивать, освѣдомляться. Тѣ крижтъ отъ мене, ала азъ научихъ всичко. 6) Привыквамъ, приучвамъ нѣкого, нѣчто да ходи да врѣши нѣчто; стрѣвжъ, настрѣвжамъ, застрѣвжамъ, подкустрѣвжамъ; повѣжывать. Научилъ го да си позимва отъ сладко-то. Научилъ го слѣ; извѣжывать. 7) Казваея и за животно, кога ся изучи да ся изди, да ся впряга или на друго нѣчто; выѣжжѣтъ, выѣжжывать, на-тѣривать.—мси, 1) гл. възвр. Съ учение добываея знание, научаеяся; выучивать-ся, научаться. Научилъя дълбокъ кни-гж. 2) Глядамъ, слушамъ какво прави другъ, та го правѣ и азъ; выучивать-ся, перенимать, наслушиваеяся. Отъ него ся научи да прави, да казва така. Побий го да ся научи още ведикжъ да не прави така. 3) Узнавамъ, чювамъ, достига и до менъ, та го знаѣхъ, научвамъ; узнавать, освѣдомляеяся, вывѣдывать, высирѣшивать. Научихъся, че стѣ щали да ходите на банѣ. 4) Навѣквамъ, приви-квамъ, свѣквамъ, нахнадаеяся, алащис-вамъ; выкнутъ, выкѣтъ, привыкѣтъ, на-выкѣтъ, повыкѣтъ, приучаеяся, научаея-ся, набиваея руку, обжипаеяся. Научил ся да спи на дебело, да наде рано. 5) Стрѣвжся, настрѣвжамъ, застрѣвжамъ, подкустрѣвжамъ; повѣжываеяся.

Стоянтъ майци си думаше:
Нито съмъ на злж дружинѣ,
Нито ми слж врьди овчари,
Но ся научи, майпо-ле,
Зла мечка стрѣвница,
Та вечеръ кжсно дохожда. Пѣс.

6) гл. стр. Бывамъ наученъ — Азъ щж го научж! щж му дамъ да разбере, ще види, кой е майсторъ-тъ; будеть онъ мс-нй звать. Азъ щж тя научж! щж тя накарамъ да правишь както трѣбва; и те-бѣ выучу. — Имане научва, имане разучва. Отъ лудѣ и пинѣхъ научаваш истинж-тж. Ако съ куцъ ходить, щещъ научишь да куцашь. Ако ся Иванче не научи, Иванъ никога не може ся научи. Накарай мръзливж на работж да тя научи на умъ Научилъя попъ на варенъ бобъ, довършилъся бобъ, оту-чилъся попъ. Който ся научилъ, той ся и отучилъ. Ако ся не учи, не може ся научи. Наученъ койи не ся ражда. Научи ли ся кучя на касатницж, или кучя-то убий, или касатницж-тж изго-

ри. Дѣто ся кучило, тамо ся и нау-чило. Научило ся кучя да гложде ко-калъ. Научилъся да вдѣва, че надми-нжлъ майстора си. Научилъся голъ, та го е срамъ облѣченъ. Научилъся да ме-ле, да пасме не умѣе.

Научване и научюване, с. ср. отъ на-учвамъ и научивамъ.

Научѣние, с. ср. Поучение, наставление, на-казание; наставленіе, руководство, на-

Научж, ишь,—чилъ, гл. свр. отъ науч-вамъ и научамъ; научить, научить, выучить, вытвердить, надоумить, на-разумить, узнать, вѣдѣть, вѣспросить, освѣдомиться, новадить, выѣздить, нато-рить. —ченый, прич. стр. По знамено-ванне-то на глагола; изученный, научѣ-нный, выученный, вытверженный, надо-умленный, наразумленный, узнаанный, вы-вѣданный, вѣспрошенный, выѣзженный, привыканный, привичанный, извѣканный.

Научіавамъ, гл. мн-кр. отъ научвамъ.

Научамъ (да научж), гл. д. Научвамъ.

Наушвамъ и наушювамъ (да наушж), гл. д. Науствамъ и въ двѣ-ты знаменованіа.

Наушване и наушюване, с. ср. отъ на-ушвамъ. Наустване.

Наушжты, с. ж. мн. Общи, обѣщи, обѣт-кы, менгущи, менгыши, мендущи, ушпи-кы; сѣргы.

Наушжж, ишь,—шилъ, гл. свр. отъ науш-вамъ. Да наустж. —шеный, прич. стр. Наустеный.

*Нафеліа, пр. неизм. Т. Подплатеный съ липчи кожи.

И си станж млада Марковица,
И си зеде свое мжжско дѣтя,
Мжжско дѣтя малечекъ Огняна,
Му облѣче бурунджи конюлъж,
Му облѣче отъ кафтанъ доламъ,
Му облѣче джубѣ нафеліа,
А на главж самура калпага. Пѣс.

Нафелтж (да ся), ишь,—тилъся, гл. възвр. свр. Да фелтж доста.

*Нафилѣ, нар. Т. Напусто, напраздно; на-прасно. Ако сака и перо да си забодѣ, на е нафилѣ.

*Нафоль, с. ж. Прѣструвание, прѣструвка. Лѣгнжлъ боленъ отъ нафоль, прѣправилъ ся на боленъ, прѣсторилъся, че ужъ е боленъ.

Ай Коруне, вѣрный побратиме,
Аль това те тебе брига нашло?
Езъ ке лѣгнажъ болна отъ нафоль,
Ке си лѣжамъ за еднж недѣля.
И безъ хлѣбецъ и безъ студнж водж;
Ке го пуцж во горж зеленж,
Да ми барать водж лѣковитж,
Ке го пуцаж въ горж безъ оружіе,
Да го чикашь ты да го загубишь,
Да быдемъ како что смѣи были. Пѣс.

*Нафора, с. ж. Гр. Профора, отъ коѣто сѣ изваденъ чѣсти за литургичъ и коѣто священникъ-тъ раздава на народа; анти-дѣръ.

Нафорка, ум. ж. Мало кѣсця нафора.

Нафрѣскамъ, вм. наврѣскамъ.

Нафудульж (да ся), ишь, — лѣлся, гл. възвр. свр. Да ся фудульж доста, доволюж; да ся нагордѣж.

Нафутецъ, ум. м. Мало нафуть.

Нафутця, ум. ср. Дребно зрю нафуть.

*Нафуть, с. м. Т. Раст. *Pisum cicer* и неговый плодъ; сланутькъ, сланотогъ, слантокъ, науть, нахуть, пхуть, похуть, лихуть; овѣчий горѣхъ.

Нафѣвлѣж (да ся), ешь, — лался, гл. възвр. свр. Да фѣвлѣж доста, доволюж; да ся набрѣбръж, да си набрѣбръж.

Нахабѣж, ишь, — билъ, гл. свр. отъ нахабѣвамъ. Да изхабѣж, да похабѣж, да накрѣнѣж. — бѣнѣй, прич. стр. Изхабеный, похабеный, накрѣненый, поврѣденый.

Нахабѣвамъ (да нахабѣж), гл. д. Хабы много, доста; изхабѣвамъ, похабѣвамъ, накрѣнвамъ, поврѣждамъ. *Нахабилъ цѣлз топъ абл. Нахабилъ ножевы-тъ. Съ това нито цѣ му нахабѣж, нито цѣ му угодж. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ нахабенъ.

Нахабѣваніе, с. ср. отъ нахабѣвамъ.

Нахѣждамъ, гл. мн-кр. отъ нахѣждамъ. Находвамъ; нахѣживать.

Нахѣдутьвамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да хѣдутьвамъ доста, доволюж.

Нахѣлазутьвамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да хѣлазутьвамъ доста, доволюж.

Нахѣманутьвамъ (да ся), гл. възвр. свр. Да хѣманутьвамъ доста, доволюж.

Нахѣкамъ, гл. свр. отъ нахѣквамъ. 1) Да наврѣгамъ, да накарамъ, да нарпѣж, да натѣкамъ. 2) Да вѣпнѣж, да нахлуж, да омѣкнѣж, да натѣкамъ. — *капѣй, прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Нахѣквамъ и нахѣкувамъ (да нахѣкамъ), гл. д. 1) Съ хаканіе, съ заврѣчаніе врѣгамъ пѣчто иѣкѣдѣ; наврѣгвамъ, наблѣсквамъ, накарвамъ, нарицамъ, натѣквамъ. *Нахакагы въ трапа. Нахакагы въ торбѣж-тъ.* 2) Натурвамъ иѣкому пѣчто; нахлужвамъ, вѣпнѣвамъ, омѣквамъ, намѣквамъ, натѣквамъ. *Скѣпо ми го нахака. — мѣя, гл. стр.* Бывамъ нахаканъ.

Нахѣканіе и нахѣкуваніе, с. ср. отъ нахѣквамъ.

Нахѣлѣсамъ, гл. д. свр. Да хѣлѣсамъ много, мнозинѣж; да натѣкамъ, да нахакамъ, да наблѣсквамъ.

Нахѣлѣсть, нар. Напусто, напраздно, залудо, нафиле; напѣсно.

Нахѣпанѣ, като с. ср. Что е хапанѣ, рѣвано; нарѣвано; накусъ. *Орѣжи нахапанѣ-то, па му го дай да го изаде.*

Нахѣпвамъ и нахѣпувамъ (да нахѣпж), гл. д. 1) Хапж много, доста, на много мѣста. 2) Съ хапаніе отдѣламъ отъ иѣчто; нарѣывамъ, отхапвамъ; накусѣтъ, надкусывать. 3) Отхапвамъ прѣвъ хапѣкъ отъ иѣчто; нарѣывамъ. *Погачѣж-тъ ли ми е нахапанѣ, та дл ми знае годины-тъ?* — мѣя, 1) гл. възвр. Хапжся на много мѣста. 2) Бывамъ нахапанъ.

Нахѣпваніе и нахѣпуваніе, с. ср. отъ нахѣпвамъ.

Нахѣпж, ешь, — палъ, гл. свр. отъ нахѣпвамъ. Да нарѣвж, да отрѣвж, да отхапж; накусѣтъ, надкусѣтъ. — *панѣй, прич. стр.* Нарѣваный; накусанный. *Оставенѣ женѣ и нахапанѣ шошкж не питай.*

Нахарѣлѣсамъ, гл. д. свр. Да харѣлѣсамъ много, доста.

Нахарѣлѣж, ешь, — рѣвахъ, — рѣвалъ, гл. д. свр. Да харѣлѣж много, доста.

Нахѣвака, с. ж. Въ изреченіе: *новѣ денѣ нова нахѣвака*, нова работа.

Нахѣвлѣвамъ (да нахѣвлѣж), гл. д. Нахѣвлѣвамъ.

Нахѣвлѣж, ишь, — лѣлъ, гл. свр. отъ нахѣвлѣвамъ и нахѣвлѣвамъ. Да похѣвлѣж много, доста; нахѣвлѣтъ, набахѣвлѣтъ.

Нахѣвлѣмамъ (да нахѣвлѣж), гл. д. Хѣвлѣж много, доста; нахѣвлѣвать. *Не може да го нахѣвали. — мѣя, 1) гл. възвр.* Хѣвлѣжся много; нахѣвлѣваться, нахѣвлѣстывать. *Не може да ми ся нахѣвали съ него. 2) гл. стр.* Бывамъ нахѣвленъ.

Нахѣвлѣчаніе, с. ср. отъ нахѣвлѣмамъ и нахѣвлѣмамъ.

Нахѣпж, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ нахѣпвамъ и нахѣптамъ. Да хѣпж доста, мнозинѣж; да нахѣпж, да наловѣж; нахѣпѣтъ, наловѣтъ. — *пѣтъй, прич. стр.* Нахѣпанный: 1) Наловеный; нахѣпанный, наловленый. 2) Нагваленый, напазареный, наловеный.

Нахѣптамъ (да нахѣпж и да нахѣпж), гл. д. Нахѣптамъ.

Нахѣпж, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ нахѣптамъ и нахѣптамъ. Да хѣпж доста, мнозинѣж; да нахѣпж, да наловѣж; нахѣпѣтъ, наловѣтъ. — *пѣтъй, прич. стр.*

Нахѣпжамъ (да нахѣпж и да нахѣпж), гл. д. 1) Хѣпжамъ, ловѣж много, доста; наловѣвамъ; нахѣпѣвать. 2) Хѣпжамъ, глаѣвамъ мнозинѣж; нагѣлаивамъ, наловѣвамъ, напазаривамъ; напѣдрѣжѣтъ. *Нахѣпжамъ аргѣтъ — мѣя, 1) гл. възвр.* По-чисто въ мн. ч. Хѣпжамъся мнозина. *Нахѣпжамъ*

ся на хоро. 2) гл. стр. Бываю нахва-
щать.

Нахва́щаніе, с. ср. отъ нахва́щанъ и на-
хва́щанъ.

Нахирѣгамъ, нахвѣрѣламъ и производны-
ты отъ тѣхъ в. при нахвѣрѣгамъ, нахвѣ-
рѣламъ.

Нахвѣкамъ, гл. д. сѣр. Да патрунамъ, да
нахвѣламъ, да нахвѣж. *Нахвѣка сѣбѣ.*

Нахвѣчѣж (да ся), ишь,—чѣлся, гл. вѣзвр.
сѣр. Да хвѣчѣ доста, довольж.

Нахѣйка, у.м. ж. отъ нахѣйна.

*Нахѣйна, с. ж. Т. 1) Най-малка-та терито-
риална единица въ Турско. 2) Страна, зе-
мя, околина, крайнина.

Прѣчюла ми ся Пована
Съ хубавинѣж, гыздовинѣж,
Най-повяке со работж,
На всѣж-тѣ земѣж ся прѣчю,
Всѣж-тѣ земѣж околинѣж,
И Вардарскѣж Вардаринѣж,
На Солунскѣж-тѣ нахѣинѣж,
Дорѣ ся прѣчю на Дервѣшкѣж,
Дервѣшкѣж далечинѣж земѣж. *Пѣс.*

Нахлѣнчѣж (да ся), ишь,—чѣлся, гл.
вѣзвр. сѣр. Да хлѣнчѣж доста, довольж; да
ся нахлѣнамъ; нахлѣнѣваться, нахлѣнѣться.

Нахлѣнамъ (да ся), гл. вѣзвр. сѣр. Да хлѣ-
намъ доста, довольж; да ся нахлѣнѣж.

Нахлѣпамъ (да ся), гл. вѣзвр. сѣр. Да хлѣ-
памъ доста, довольж; да ся нахлѣскамъ.

Нахлѣвамъ (да нахлѣж), гл. ср. 1) За-
водж: брѣзо и много натичнамъ, дотичнамъ;
нахлѣннуть. *Отъ двора вода-та нахлѣ-
въ зимника.* 2) Навлѣзвамы изведнѣжъ
мнозина; навалнамъ, натрупвамъ; нахлѣ-
гѣтъ, нахлѣннуть. *Нахлѣ народѣж. Нахлѣ-
хлѣли въ кѣжѣж-тѣж. Нахлѣжѣж калаба-
лѣжѣж въ конака.*

Нахлѣваніе, с. ср. отъ нахлѣвамъ; нахлѣгъ.

Нахлѣзѣнамъ и нахлѣзувамъ (да нахлѣзѣж),
гл. д. 1) Съ мѣжѣж набрѣзо турнамъ, обли-
чамъ иѣчто; навлѣчамъ, намѣкѣвамъ; на-
хлѣзѣвать. *Нахлѣзу ми шапѣж-тѣж. Нахлѣ-
зуи си дрѣжѣж-тѣж.* 2) Давамъ иѣкому
иѣчто, безъ да го ще той, безъ да забѣлѣ-
жи, каково е то; намѣкѣвамъ, омѣкѣвамъ, на-
хлѣзѣвамъ, навлѣзѣвамъ; навязѣвать. —мѣя,
гл. стр. Бываю нахлѣзѣтъ.

Нахлѣзѣваніе и нахлѣзуваніе, с. ср. отъ
нахлѣзѣвамъ.

Нахлѣжѣж, ишь,—вилъ, гл. сѣр. отъ нахлѣ-
зѣвамъ. 1) Да навлѣжѣж, да намѣжѣж;
натянуть. 2) Да намѣжѣж, да омѣжѣж, да
натѣжѣж, да навлѣжѣж; навязѣтъ. —зе-
пѣтый, прич. стр. 1) Навлѣзѣпѣтый, намѣжѣ-
пѣтый; натѣжѣпѣтый. 2) Намѣжѣпѣтый, омѣжѣ-
пѣтый, натѣжѣпѣтый, навлѣжѣпѣтый; навязѣ-
пѣтый.

Нахлѣйвамъ, гл. мн-кр. отъ нахлѣвамъ.
Нахлѣйнамъ и нахлѣйнувамъ (да нахлѣ-
йж), гл. д. Нахлѣйнамъ.

Нахлѣпѣтъ, нар. Съ лице-то надолу, по ко-
рема си, по очи-ты си, ничкомъ; ницѣ,
ничкомъ. *Болѣиѣж лѣга нахлѣпѣтъ, съ
лице-то камѣж земѣж-тѣж, на прага на
кѣжѣж-тѣж врата.*

Нахлѣпѣж, ишь,—пилъ, гл. сѣр. отъ нахлѣ-
йнамъ и нахлѣйнамъ; нахлѣбѣчить,
нахлѣбѣчить, нахлѣбѣчить. —пѣтый, прич.
стр. Навѣдѣпѣтый, климѣжѣтый надолу; при-
хлѣпѣпѣтый; нахлѣбѣченѣтый, нахлѣбѣченѣ-
пѣтый, нахлѣченѣпѣтый.

Нахлѣйнамъ (да нахлѣйж), гл. д. Нахлѣй-
намъ, турнамъ, гуждамъ иѣчто на главѣж-тѣж
си и го навождѣж, прихлѣйнамъ надѣж очи-
ты; нахлѣбѣчѣвать, нахлѣбѣчѣвать, нахлѣ-
бѣчѣвать. *Нахлѣпѣлъ си шапѣжѣж-тѣж;
нахлѣпѣтъ на лобѣж шапѣж, нахлѣбѣчѣтъ
шапѣж, нахлѣпѣтъ глубоко.*

Гергѣй сѣрѣдѣ дворѣж посѣдѣжѣж
На зелѣнѣж-тѣж морѣжѣж,
Бѣло си кнѣжѣж четѣжѣж,
Като четѣжѣж плачѣжѣж,
Бѣстры си слѣзѣжѣж ронѣжѣж,
Нахлѣпѣлъ калѣжѣж надѣж очи. *Пѣс.*

—мѣя, 1) гл. вѣзвр. Лѣгамъ нахлѣпѣтъ, по-
хлѣпѣмамъ, захлѣпѣмамъ. *Нахлѣпѣлся да
го не видѣтъ другѣж-тѣж, че плаче.* 2)
гл. стр. Бываю нахлѣпѣтъ.

Нахлѣйнаніе, с. ср. отъ нахлѣйнамъ.

Нахлѣйж, ешь,—хлѣлъ, гл. сѣр. отъ нахлѣ-
вамъ; нахлѣннуть.

Нахлѣзѣгамъ (да ся), гл. вѣзвр. сѣр. Да ся
хлѣзѣгамъ доста, довольж.

Нахлѣтамъ, гл. сѣр. отъ нахлѣтѣвамъ. Да
нахлѣжѣж, да навлѣжѣж, да ся навлѣжѣж, да
нахлѣжѣж, да ся намѣжѣж; нахлѣннуть.

Нахлѣтѣвамъ и нахлѣтѣувамъ (да нахлѣ-
тамъ), гл. д. Нахлѣтѣжѣж, навлѣзѣжѣж,
навлѣжѣж, навлѣжѣж, навлѣжѣж; нахлѣ-
ннуть, нахлѣгѣтъ. *Нахлѣтѣжѣж като
гладѣжѣж Циганѣжѣж.*

Нахлѣтѣваніе и нахлѣтѣуваніе, с. ср. отъ
нахлѣтѣвамъ.

Нахлѣтѣжѣж (да ся), гл. вѣзвр. сѣр. Да
хлѣтѣжѣж много, доста.

Нахлѣтѣскамъ, гл. д. сѣр. Да хлѣтѣскамъ мно-
го, доста; да нахлѣтѣскамъ.

Нахлѣтѣжѣж (да ся), ишь,—вилъ, гл. вѣзвр.
сѣр. Да хлѣтѣжѣж доста, довольж; да ся нахлѣ-
тѣжѣж.

Нахлѣтѣскамъ, гл. сѣр. отъ нахлѣтѣскамъ.
Да нахлѣтѣскамъ. —скѣпѣтый, прич. стр.
Нахлѣтѣскапѣтый.

Нахлѣтѣскамъ и нахлѣтѣскаувамъ (да нахлѣ-
тѣскамъ), гл. д. Хлѣтѣскамъ много, мнози-

пльѣивамъ, наираивамся, уговивамся, утѣсѣивамъ, ухравивамся, уидамся, накрѣививамся; ботѣтъ, жирѣтъ, тучиѣтъ, толстѣтъ, ожирѣтъ, отжирѣтъ, отучиѣтъ, отѣдѣтъся, выйдѣтъся. 3) *гл. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Нахранианіе, с. ср. отъ нахраниамъ и нахраниамся.

Нахраниамъ (да ся), гл. об. ср. Да ся понаучж, да ся напаламъ съ наукж; паметѣтъся.

Нахранивамся и нахраниваемся (да ся нахраниамъ), гл. об. Научивамся да правж, да врьшж нѣчто какъ да е, позививамъ отсамъ оттамъ отъ наукж, научивамся, напалаивамся, напалаивамся съ наукж или съ друго нѣчто; памѣтываться, набирѣтъся, научѣтъся, займствоватъ отъ другѣхъ. *Нахраниахся малко грѣхъж, научилъся малко да говори грѣхъж.*

Нахраниваніе и нахраниваніе, с. ср. отъ нахраниивамся.

Нахраниивамъ и нахраниивамъ (да нахраниивж), гл. д. Храчж много, наплѣскаивамъ съ храчжы, нахрѣивамъ; нахариивать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ нахраченъ; нахарииваться.

Нахранииваніе и нахранииваніе, с. ср. отъ нахраниивамъ.

Нахраниивж, ишъ, — чиль, гл. ср. отъ нахраниивамъ. Да нахрѣивамъ, да нахраивамъ; нахариивать. — *ченгый, прич. стр.* Наплѣскаивангый съ храчжы, нахрѣивангый; нахариивангый.

Нахраниивамъ, гл. ср. ср. по-чясто въ *мн. ч.* Да хрипнемъ мнозина, да наскочивамъ; повскакавъ.

Нахруивамъ (да ся), гл. вѣзвр. ср. Да хруивамъ доста, доволю, да ся наивамъ съ хруиваніе.

Нахрѣивамъ, ишъ, — лиль, гл. д. ср. Да направж на нѣчто хрѣбелъ; назубрѣтъ. — *лѣнгый, прич. стр.* Что има хрѣбелъ, покрытъ съ хрѣбелъ; назубренгый.

Нахрѣивамъ и нахрѣивамъ (да нахрѣивамъ), гл. вѣзвр. ср. Да ся хрѣзалиамъ много, доста; да ся напръзалиамъ, да ся налѣзалиамъ, да ся нахлѣзалиамъ.

Нахрѣивамъ, гл. ср. отъ нахрѣивамъ. Да нахраивж; нахариивать. — *кангый, прич. стр.* Нахраченгый; нахариивангый.

Нахрѣивамъ и нахрѣивамъ (да нахрѣивамъ), гл. д. Нахрѣивамъ; нахариивать. — *мся, 1) гл. вѣзвр.* само въ *мн. ч.* Да хрѣивамъ доста, доволю. 2) *гл. стр.* Бывамъ нахрѣиванъ, нахрѣививамся; нахариививаться.

Нахрѣиваніе и нахрѣиваніе, с. ср. отъ нахрѣививамъ.

Нахрѣивамъ (да ся), гл. вѣзвр. ср. 1) Да хрѣивамъ доста, доволю. 2) Да ся напнж, да ся нахлюскаивамъ, да ся наптрискаивамъ.

Нахуивамъ, ишъ, — диль, гл. д. ср. Да худж много, мнозинж; да нахулю. Да ся нахуивж, гл. вѣзвр. ср. Да худж доста, доволю; да ся нахулю.

Нахуивамъ, гл. ср. отъ нахуивамъ. Да нахоивамъ. — *кангый, прич. стр.* Навѣивангый, нахоивангый.

Нахуивамъ и нахуивамъ (да нахуивамъ), гл. д. Нахоивамъ. — *мся, 1) гл. вѣзвр.* само въ *ср. видъ.* Да хуивамъ доста; да ся нахуивамъ, да ся нахуивамъ, да ся нахуивамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нахуиванъ, нахоививамся.

Нахуиваніе и нахуиваніе, с. ср. отъ нахуививамъ и нахуививамъ.

Нахуивж, ишъ, — лиль, гл. д. ср. Да хулю много, мнозинж; да нахуивж. Да ся нахуивж, гл. вѣзвр. ср. Да хулю доста, доволю, да ся нахуивж.

***Нахуръ, с. ж. Т.** Сждъ за ракиж, юзя.

***Нахутъ, с. м. Т.** Нафутъ, нохутъ.

Нахучивж (да ся), ишъ, — чиль, гл. вѣзвр. ср. Да хучивж доста, доволю.

Нахъ, прѣдл. Камъ, възъ, кодь, нахъ; къ. *Отивамъ нахъ рѣкж-тж, камъ, възъ рѣкж-тж. Трыгнжлъ да си иде нахъ до-ма си.*

Стоане, прѣво любовие,

Хайде, Стоане, да идемъ

Нахъ мож старж майчицж. *Пѣс.*

Нахѣивж (да ся), ишъ, — лиль, гл. вѣзвр. ср. Да ся хѣивж доста, доволю.

Нацѣивамъ, гл. д. ср. Да цѣивамъ много, мнозинж, да нацѣивамъ. Да ся нацѣивамъ. Да ся нацѣивамъ: 1) *гл. вѣзвр. ср.* Да цѣивамъ доста, доволю. 2) *гл. вѣзвр.* Да ся цѣивамъ мнозина; нацѣививаться, нацѣививаться.

Нацѣивамъ, гл. д. ср. отъ нацѣививамъ. Да намачивамъ, да намачивамъ, да наплѣскаивамъ, да намачивж, да накаивамъ, да умаивамъ, да уцаивамъ; намаивать, напѣивать, перенаивать. — *пангый, прич. стр.* Наплѣскаивангый, намачивангый, намаивангый, намаивангый, накаивангый, умаивангый, уцаивангый; намаивангый, напѣивангый, перенаивангый.

Нацѣивамъ и нацѣивамъ (да нацѣивамъ), гл. д. 1) Уплѣскаивамъ, поплѣскаивамъ нѣчто да стане нечисто; наплѣскаивамъ, намачивамъ, намачивамъ, намаивамъ, намаивамъ, накаивамъ, умаивамъ, уцаивамъ; намаививать, намаививать, перенаививать. *Нацѣивалъ дръхъ-тж си съ калъ.* 2) Потопивамъ, гуривамъ въ нѣчто водно, нацѣивамъ, нацѣивамъ. *Нацѣива ги въ водж-тж да кыснжтъ.* 3) Нахоратив-

вамь нѣкому неприхъти, неприхъти думъ; казвамь за нѣкого недобрѣ нѣчта; напѣскамь. *Нацапалъ го прѣдъ есичкы-ты селяны. Нацапалъ прѣдъ бацъ му.* 4) Набивамь, напѣскамь, напыхвамь нѣкого. *Нацапалъ го по бузы-ты, та му сж оше сини.* —мѣя, 1) гл. *взвѣр.* Цапамь себе-си; намацавамь, напѣскавамь; намарываться, замарываться. *Нацапалъ прѣстѣ-то си съ масило.* 2) гл. *стр.* Бывамь нацапанъ по знаменованіе-то на глагола.

Наца́пване и наца́пуване, с. ср. отъ наца́пвамь и наца́пвамься.

Нацарѹвамь (да ся), гл. *взвѣр. стр.* Да царувамь доста, доволю.

Нацѣилъ (да ся), ишь, —лился, гл. *взвѣр. стр.* Да цѣилъ доста, доволю.

Нацѣичъ (да ся), ишь, —чѣлся, гл. *взвѣр. стр.* Да цѣичъ много, доволю.

Нацѣтѣвамь (да ся нацѣтѣж), гл. *об.* Нацѣтѣвамь, разцѣтѣвамь.

Нацѣтѣване, с. ср. отъ нацѣтѣвамь.

Нацѣтѣж (да ся), ишь, —тѣлся, гл. *взвѣр. стр.* отъ нацѣтѣвамь. Да ся нацѣтѣж.

Нацѣлосамь, гл. *д. стр.* Да цѣлосамь много, доста; да нагледжосамь; наглазѹрить.

Нацѣцамь, гл. *стр.* отъ нацѣцвамь. Да набозажь, да насѣсамь, да насучь; накормѣть грудью. *Да ся нацѣцамь,* гл. *взвѣр. стр.* Да ся набозажь, да ся насѣсамь, да ся насучь, да цѣцамь доста, доволю; насосѣтсья.

Нацѣцвамь и нацѣцувамь (да нацѣцамь), гл. *д.* Давамь нѣкому цѣцъ да бозае; набозавамь, насѣсамь, насуквамь; кормѣть грудью.

Стани, стани, сирота вдовице,
Нацѣцай си твое мѣжско дѣтя,
Оти ти е дѣтя уморено,
Отдамна не си нацѣцала. *Пѣс.*

—мѣя, гл. *взвѣр.* Съ цѣцаніе ся насытывамь; набозавамь, насѣсамь, насуквамь; насосѣваться.

Не ми е жалба за прѣвж любовь,
Токъ ми е жалба за мѣжско дѣтя:
Кова му дошло да ми ся кренить,
Да ми ся кренить, да ся нацѣцать. *Пѣс.*

Нацѣпамь, гл. *стр.* отъ нацѣпвамь. Да потонъ, да гмурнъ, да нацапамь, да цомбуриж.

Нацѣпамь и нацѣпувамь (да нацѣпамь), гл. *д.* Цопвамь много нѣчто въ водж; потопывамь, гмурамь, нацапамь, цомбуривамь. *Нацѣпа гѣ въ водж-тъж, въ калъ-тъж.*

Нацрѣвѣж, ишь, —вѣлъ, гл. *стр.* отъ нацрѣвѣвамь. Да начервѣж, да почервѣж;

нарумѣнѣть. —вѣнѣй, *прич. стр.* Начервенѣй, почервенѣй; нарумѣненный.

Нацрѣвѣвамь (да нацрѣвѣж), гл. *д.* Направямь нѣчто да стане црѣвено; натрѣк-вамь, намазвамь съ црѣвено; начерывамь, начерывсамь, почерывамь; нарумѣнивать. —мѣя, гл. *взвѣр.* Натрѣквямь, намазвямь съ црѣвило; начерывамь, почерывамь, червовсамь; нарумѣниваться.

Гюргѣя майкж не слуша, ...
Набѣлся, нацрѣвѣся,
И забодѣ до двѣ иглы,
Иглы праматарскы, ...
И отидѣ на хоро то. *Пѣс.*

Нацрѣвѣване, с. ср. отъ нацрѣвѣвамь и нацрѣвѣвамься.

Нацрѣкамь, гл. *стр.* отъ нацрѣквамь.

Нацрѣкамь (да ся), гл. *взвѣр. стр.* Да црѣкамь доста, доволю; да ся нацрѣчъ.

Нацрѣквамь и нацрѣкувамь (да нацрѣкамь), гл. *д.* Съ црѣкалж нацрѣквамь, наливамь.

Нацрѣкване и нацрѣкуване, с. ср. отъ нацрѣквамь.

Нацрѣнювамь (да нацрѣнѣж), гл. *д.* Начернювамь.

Нацрѣнѣж, ишь, —нѣлъ, гл. *стр.* отъ нацрѣнювамь. Да начернѣж.

Нацрѣивамь и нацрѣиувамь (да нацрѣпж), гл. *д.* Съ црѣиеніе наливамь, нацрѣнювамь, начерпвамь; начерпывать.

Ай въи въе до седумъ кралеви,
Сопашите свѣлянѣ поасѣ,
Врѣжете мя прѣко половинѣ,
Пушете мя въ бунаръ баталина,
Да нацрѣпж еднѣ студнѣ водж. *Пѣс.*

—мѣя, гл. *стр.* Бывамь нацрѣпанъ, начерпувамь; начерпываться.

Нацрѣиваніе и нацрѣиуваніе, с. ср. отъ нацрѣивамь.

Нацрѣпж, ешь, —палъ, гл. *стр.* отъ нацрѣивамь. Да начерпж, да налѣж; начерпать. —панѣй, *прич. стр.* Начерпанный, налѣнный, нагребенный; начерпанный.

Нацрѣтѣж (да ся), ишь, —тѣлся, гл. *взвѣр. стр.* Да црѣтж доста, доволю; да ся нацрѣчъ, да ся нацрѣкамь.

Нацрѣцрж (да ся), ешь, —рался, гл. *взвѣр. стр.* Съ црѣцраніе да ся наберж; да ся нацрѣцрж.

Нацрѣчѣж (да ся), ишь, —чѣлся, гл. *взвѣр. стр.* Да црѣчж доста, доволю; да ся нацрѣтж, да ся нацрѣкамь.

Нацѹквямь (да ся), гл. *взвѣр. стр.* отъ нацѹквѣямь. Да цуквамь, да пнѣж много, безъ мѣрж; да ся напнѣж, да ся нацѹдж.

Нацѹквямь (да ся нацѹкамь), гл. *взвѣр.*

крынавамъ. —*мѣся*, 1) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ*. Да чеплѣж много, доста. 2) *гл. стр.* Бывамъ начепленъ.

Начѣплювање, *с. ср.* отъ начѣплювамъ.

Начѣплѣж, *ишь*, —*лилѣ*, *гл. свр.* отъ начѣплювамъ. Да начекнѣж. —*плентый*, *прич. стр.* Начекнѣтый.

Начервенѣж, *ишь*, —*нилѣ*, *гл. свр.* отъ начервенѣвамъ. Да начервѣж, да начрвѣж. —*пѣнтый*, *прич. стр.* Начервеный, начрвѣный.

Начервенѣвамъ (да начервенѣж), *гл. д.* Начервавамъ, начрввавамъ; *накрѣшивать*. —*мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ начервенѣж; *накрѣшиваться*.

Начервенѣвање, *с. ср.* отъ начервенѣвамъ.

Начервѣсвамъ и **начервѣсувамъ** (да начервѣшиж), *гл. д.* Намазvamъ, натрѣкvamъ *лице-то* на нѣкого съ червило; *начрвѣивамъ*; *нарумѣивать*. —*мѣся*, *гл. вѣзвр.* Намазvamъ, натрѣкvamъ *лице-то* си съ червило; *начервѣиваюся*, *начрвѣиваюся*; *нарумѣиваться*.

Начервѣсване и **начервѣсуване**, *с. ср.* отъ начервѣсвамъ и начервѣсуваюся.

Начервѣшиж, *ешь*, —*вѣсахъ*, —*вѣсалъ*, *гл. свр.* отъ начервѣсвамъ. Да начрвѣж, да начервѣж; *нарумѣивать*. —*вѣсантый*, *прич. стр.* Начрвѣеный, начервѣеный; *нарумѣивенный*.

Начервѣж, *ишь*, —*вилѣ*, *гл. свр.* отъ начервѣивамъ. Да начрвѣж: 1) Да начрвѣж, да почервѣж; *накрѣсывать*. 2) Да начервѣшиж; *нарумѣивать*. —*вѣнтый*, *прич. стр.* 1) Начрвѣеный, почервѣеный; *накрѣшеный*. 2) Начервѣсаный; *нарумѣивенный*.

Начервѣивамъ (да начервѣж), *гл. д.* Начрвѣивамъ: 1) Натрѣкvamъ, вапсвамъ *нѣчто* съ червено; *начрвѣивамъ*, *начервенавамъ*; *накрѣшивать*. 2) Начервѣсвамъ; *нарумѣивать*. —*мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ начервѣж по знаменованіе-то на глагола.

Начервѣиваніе, *с. ср.* отъ начервѣивамъ.

Начѣрнювамъ (да начѣрниж), *гл. д.* Натрѣкvamъ, намазvamъ *нѣчто* съ черно; *почернювамъ*, *начрѣнювамъ*, *начрѣнювамъ*; *начѣрнивать*. *Начернилъ лице-то му съ сажды*. —*мѣся*, 1) *гл. вѣзвр.* Натрѣкvamъ, намазvamъ *себе-си* съ черно; *начрѣнюваюся*, *почернюваюся*; *начѣрниваться*. 2) *гл. стр.* Бывамъ начервѣж.

Начѣрнювање, *с. ср.* отъ начѣрнювамъ и начѣрнюваюся.

Начѣрниж, *ишь*, —*нилѣ*, *гл. свр.* отъ начѣрнювамъ. Да начрѣниж, да начрѣниж, да почерниж; *начерниять*. —*нентый*, *прич.*

стр. Начрѣненый, почерненый; *начерпенный*.

Начѣривамъ и **начѣрпувамъ** (да начѣрниж), *гл. д.* Съ черпене, загрибаніе *наливамъ*, *наплѣнювамъ*; *начрѣивамъ*, *начрѣивамъ*; *начѣрпывать*. —*мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ начерпанъ; *начрѣиваюся*; *начѣрпываться*.

Начѣриваніе и **начѣрпуваніе**, *с. ср.* отъ начѣривамъ.

Начѣрниж, *ешь*, —*палѣ*, *гл. свр.* отъ начѣривамъ. Да начрѣниж, да начрѣниж, да палѣж; *начѣрпать*. —*пантый*, *прич. стр.* Начрѣпаный, нагребеный, наплѣнный; *начѣрпаный*.

Начѣсвамъ и **начѣсувамъ** (да начѣшиж), *гл. д.* 1) Счесвамъ, очесвамъ много, доста, съ чесаніе *наготовлювамъ*; *начѣсывать*. 2) Набпвамъ, натупвамъ, напраскvamъ, напхвѣивамъ, наблѣскvamъ, набѣхтvamъ, надрѣивамъ, надтѣивамъ, нажеглювамъ, нажюлvamъ, намешинивамъ, нашлававамъ; *дубѣсать*, *тузѣть*, *отчѣсывать*, *мѣлѣть шѣю*, *наміять*, *отворѣчать бокѣ*, *вздутъ спѣну*, *сильно прибить*. *Ако ти, пако, арсва, пакъ тя бако начесва*. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ начесаъ по знаменованіе-то на глагола.

Начѣсване и **начѣсуване**, *с. ср.* отъ начѣсвамъ.

Начѣститокъ, *нар.* На честито, за много *годинѣ*. *Отидохъ му начѣститокъ*.

Начѣтвамъ, *гл. мн-кр.* отъ начіінаѣ.

Начѣтокъ, *с. м.* Болѣсть по кожѣ-тѣ на рѣцѣ-ты и крака-та, напрасниці.

Начѣтѣж, *ешь*, — *чѣтохъ*, — *чѣлъ*, *гл. свр.* отъ начіінаѣ. 1) Да наброж. 2) Да начепж, да начнж. — *четеный*, *прич. стр.* 1) Набрѣеный. 2) Начнѣеный, начнѣеный.

Начѣшиж, *ешь*, —*чѣсахъ*, —*чѣсалъ*, *гл. свр.* отъ начѣсвамъ. 1) Да счѣшиж, да очѣшиж, да пчѣшиж; *начѣсать*. 2) Да набшиж, да наблѣскамъ, да набѣхтж, да навраскамъ, да надрѣвж, да надѣнж, да надѣнкамъ, да нажюлж, да нажегльж, да налупкамъ, да намаганж, да намешинж, да наперж, да напраскамъ, да напхвѣивж, да напхвѣивж; *нагвоздѣть*, *натузѣть*, *отвалѣть*, *отдубѣсать*, *отхлѣпать*, *отщѣлкать*, *отчесать*, *намілѣть шѣю*, *наміять*, *отворѣчать бокѣ*, *вздутъ спѣну*. — *чѣсантый*, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Начіінаѣ (да начѣнж и да начпж), *гл. д.* Начевамъ, нач-наѣмъ, начѣивамъ, начвамъ, *начнувамъ*, *подкачнамъ* да *врышж* *нѣчто*, *починамъ*, *подбирамъ*, *подхващамъ*, *забирамъ*, *закачнамъ*, *захващамъ*, *залавамъ*, *зачинамъ*,

зачитаѣмъ, начитаѣмъ, зимаѣмъ; начиняѣтъ, вчиняѣтъ. *Който никога не начина, той никога не свърши.* — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Имамъ начаю, зачяю, починамъ, зачинамъ, подбачаѣмъ; начиняѣтъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ наченѣтъ; начиняѣтъ.

Начѣпаніе, *с. ср.* отъ начѣпамъ и начѣпанѣя.

Начѣпвамъ, *гл. мн-кр* отъ начѣпамъ.

Начѣпвамъ и начѣпвамъ (да начѣпѣжъ), 1) Направямъ, сторвамъ много нѣчто. *Начинилъ му много пакости.* 2) Накѣтывамъ, натруфѣямъ, накѣпрювамъ, накоптивамъ, нарядѣямъ, натѣкѣямъ, нагѣздѣямъ, натафрѣямъ; нарядѣѣтъ, убирѣѣтъ. *Начини стаж-тѣж.* 3) Закрѣпѣямъ нѣчто врѣху плоско да ся не клати. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Накѣтывамъ, натруфѣямъ, накѣпрювамъ, накоптивамъ, нагѣздѣямъ, натафрѣямъ; нарядѣѣтъ, убирѣѣтъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ начиненъ.

Начѣпваніе и начѣпваніе, *с. ср.* отъ начѣпвамъ и начѣпвамъ.

Начѣпѣжъ, *с. м.* Похватъ, подобъ, способъ, колай; образъ, манѣръ, способъ, средство. *Съ тога начинѣжъ го направѣжъ, съ тога подобѣжъ; такѣмъ образомъ. По този начинѣжъ, така, тѣжъ; такѣмъ образомъ. По никакѣвъ начинѣжъ, никакъ; никѣмъ образомъ.*

Начѣпѣжъ, *ишъ*, — *ниль*, *гл. свр.* отъ начѣпвамъ и начѣпвамъ. 1) Да направѣжъ, да сторѣжъ много, доста; надѣлѣтъ. 2) Да накѣтѣжъ, да натруфѣжъ, да накѣпрѣжъ, да наконѣжъ, да нагѣздѣжъ, да натафрѣжъ, да нарядѣжъ, да натѣкѣжъ; нарядѣѣтъ, убирѣѣтъ. 3) Да закрѣпѣжъ — *пентѣй*, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Начѣпѣямъ (да начѣпѣжъ), *гл. д.* Начѣпвамъ.

Начѣпѣямъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся чѣпѣямъ доста, довоѣжъ.

Начѣпѣѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да чѣпѣѣвамъ доста, много, довоѣжъ.

Начѣсто, *нар.* Въ чѣстъ видѣ, чѣсто; нѣчѣсто, набѣлѣ. *Прѣпѣши писмо-то нѣчѣсто.*

Начѣстѣжъ, *ишъ*, — *тиль*, *гл. д. свр.* Да очѣстѣжъ много, доста; начѣстѣтъ. Да ся начѣстѣжъ, *гл. възвр. свр.* Да чѣстѣжъ доста, довоѣжъ — *стенѣй*, *прич. стр.* Очѣстѣнѣй; начѣщенѣй.

Начѣтамъ (да начѣтѣжъ), *гл. д.* 1) Броѣвамъ много нѣчто, наброѣнамъ; насчитѣвать. *Начѣстожъ му двѣстѣ жѣлѣци.* 2) Брѣбрѣжъ, мѣмрѣжъ нѣкому; набрѣбрувамъ, намѣмрувамъ, напѣжѣвамъ; накаликатѣ, набрѣюзѣѣтъ, набѣлѣтѣвать. 3) Начѣнамъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Имамъ, брѣмѣжъ, чѣтѣжъ;

сѣя; считѣтъ сѣбѣ, припѣмѣтъ сѣбѣ за... *Начѣтамъ и азъ сѣлянѣнѣжъ.* 2) *гл. стр.* Бывамъ начѣтѣнѣ. 3) *гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да чѣтѣжъ доста, довоѣжъ.

Начѣтаніе, *с. ср.* отъ начѣтамъ.

Начѣтѣкамъ, *гл. д. свр.* За навалицѣжъ: да напѣлѣжъ, да натѣчѣжъ. — *канѣй*, *прич. стр.* Напѣлѣченѣй, натѣчѣканѣй; набѣтѣй. *Мостѣтѣжъ бѣмѣ начѣтѣканѣжъ откѣрай докрай съ хора.*

Начѣпѣкамъ, *гл. свр.* отъ начѣпѣкѣвамъ. Да посѣрѣжъ, да пасѣрѣжъ. — *канѣй*, *прич. стр.* Посѣранѣй, пасѣранѣй.

Начѣпѣкѣвамъ (да начѣпѣкамъ), *гл. д.* За дѣтѣя: насѣрамъ, посѣрамъ — *мѣя*, *гл. възвр.* и *стр.* Насѣрамъ, посѣрамъ.

Начѣпѣнѣжъ, *с. м. мн.* Рѣзаници отъ хлѣбѣжъ, отъ мясо, что зима священѣнѣжъ, кога отстоѣваѣ, отѣчитѣ нѣкому; порѣзаници.

Начѣпѣвамъ, *гл. уч.* отъ начѣпѣжъ.

Начѣпѣжъ, *ишъ*, — *иѣжъ*, *гл. свр.* отъ начѣпѣвамъ и начѣпѣвамъ. Да начѣнѣжъ. *Начѣпѣжъ да играѣ; онѣжъ пошѣлѣ плясѣтъ.* — *пѣжъ*, *прич. стр.* Начѣпѣжѣй. *Начѣпѣжъжъ хлѣбѣжъ, наѣдѣнѣжъ.*

Начѣвалѣжъ, *ишъ*, — *лѣжъ*, *гл. свр.* отъ начѣвалѣтамъ. Да натрупамъ, да струпамъ, да сѣпѣжъ, да навалѣжъ; навалѣтъ, нагорѣдѣтъ, наворѣтѣтъ, сѣчѣтъ. — *лѣнѣй*, *прич. стр.* Натрупанѣй, струпанѣй, сѣпѣченѣй, наваленѣй; наваленѣнѣй, нагорѣженѣнѣй, наворѣченѣнѣй, сѣченѣнѣй.

Начѣвалѣтамъ (да начѣвалѣжъ), *гл. д.* Наврѣгамъ нѣчто едно възъ друго накупѣ; натрупамъ, струпамъ, сѣпѣчамъ, навалѣмъ; навалѣвать, нагорѣдѣтъ, наворѣчѣтъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* и *вз.* Трупамъся, спѣчамъся, нахѣпѣвамъ, сѣпѣчамъся, наворѣчѣмъ, навалѣмъ; натрупамъся, струпамъся, напѣрамъся, навалѣмъся; сѣчѣваться, столѣлѣтъся, набѣгѣтъ, набрѣживѣтъ, набѣваться, натѣскѣваться, натѣсѣнѣтъся. *Начѣвалѣжъжъ възъ него и го повалижъ на земѣжъ-тѣжъ.* 2) *гл. стр.* Бывамъ начѣвалѣнѣ.

Начѣвалѣтаніе, *с. ср.* отъ начѣвалѣтамъ и начѣвалѣтамъ.

Начрѣвѣжъ, *ишъ*, — *вѣжъ*, *гл. свр.* отъ начрѣвѣивамъ. Да начѣрѣжъ. — *вѣнѣй*, *прич. стр.* Начѣрѣвенѣй.

Начрѣвѣивамъ (да начрѣвѣжъ), *гл. д.* Начѣрѣивамъ.

Начрѣкѣвамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся чрѣкѣвамъ доста, довоѣжъ.

Начрѣпѣвамъ (да начрѣпѣжъ), *гл. д.* Начѣрѣивамъ.

Начрѣнѣжъ, *ишъ*, — *ниль*, *гл. свр.* отъ на-

чрѣнювамь. Да начернѣ. — *нечый, прич. стр.* Начерпеный.

Начрѣивамь и начрѣпувамь (да начрѣпѣ), *гл. д.* Начеривамь.

Начрѣпѣ, *ешь*, — *паль, гл. свр.* отъ начрѣивамь. Да начерпѣ. — *паный, прич. стр.* Начерпанный.

Начрѣтѣивамь (да начрѣтѣпѣ), *гл. д.* Направѣивамь, написѣивамь, надраскѣивамь нѣчто съ чрѣты, съ драскѣ; начрѣтѣивать.

Начрѣтѣиваніе, *с. ср.* отъ начрѣтѣивамь.

Начрѣтѣпѣ, *ешь*, — *тѣль, гл. свр.* отъ начрѣтѣивамь; начертѣть. — *тѣлый, прич. стр.* Начертанный.

На-что си. Не знамь какъ-си, нѣчто-си. *На-что-си реклѣ. На-что-си направилѣ.*

Начюдѣивамь (да ся начюдѣ), *гл. об.* побѣ часто въ *свр. видѣ*. Да ся чюдѣ доста, довоѣ; чюдѣся много; надивѣться. *Не мо-гъ да имѣ ся начюдѣ, какъ го на-правѣивѣ.*

Начюдѣиваніе, *с. ср.* отъ начюдѣивамь.

Начюдѣ (да ся), *ишь*, — *дѣлѣя, гл. свр.* отъ начюдѣивамь. Да ся чюдѣ много; надивѣться.

Начюкамь, *гл. свр.* отъ начюквамь. Да наковѣ, да набѣ; наколотѣть, нагнѣть. — *каный, прич. стр.* Накованный, набитый; наколѣченный, нагнанный.

Начюквамь и начюкувамь (на начюкамь), *гл. д.* 1) Чюкамь, ковѣ нѣчто да иде навѣтрѣ; наковавамь, набивамь; наколѣивать, нагонѣть. *Начюкахъ клѣчкѣ-тъ, обрѣчи-тъ на кауѣ-тъ.* 2) Чюкамь, трошѣ, чюшѣ много, доста; натрошѣивамь, начюпѣивамь, изчюпѣивамь. *Начюкалѣ окѣ орѣхѣ. Начюкахъ соль, натлѣохѣ.* — *мѣя, 1) гл. взѣвр.* само въ *свр. видѣ*. Да чюкамь доста, довоѣ. 2) *гл. взѣвр.* Пшѣ много, безѣ мѣрѣ; пишѣивамь, натряскѣивамь. 3) *гл. стр.* Бывамь начюканѣ.

Начюкѣиваніе и начюкуѣиваніе, *с. ср.* отъ начюквамь и начюкувамь.

Начюмерѣивамь и начюмерѣивамь (да начюмерѣ), *гл. д.* Начюмерѣивамь, свѣивамь чело, вѣжды, навѣсѣивамь, намрѣждѣивамь, намрѣщѣивамь, намусѣивамь, намуртѣивамь, насупѣивамь, набрѣивамь; намѣрѣивать, нахмѣрѣивать, насупѣивать. — *мѣя, гл. взѣвр.* Свѣивамь, набрѣивамь си чело-то, вѣжды-тъ; начюмерѣивамь, навѣсѣивамь, намрѣждѣивамь, намрѣщѣивамь, намусѣивамь, намуртѣивамь, насупѣивамь; намѣрѣиваться, нахмѣрѣиваться, насупѣиваться. *Начюмерѣилѣя като бабѣ мартѣ, разѣрѣдилѣ.*

Начюмерѣиваніе и начюмерѣиваніе, *с. ср.* отъ начюмерѣивамь и начюмерѣивамь. Начюмерѣиваніе, навѣсѣиваніе, намрѣждѣиваніе,

намрѣщѣиваніе, намусѣиваніе, намуртѣиваніе, насупѣиваніе.

Начюмерѣивамь, *ишь*, — *рилѣ, гл. свр.* отъ начюмерѣивамь. Да начюмерѣ, да навѣсѣ, да намрѣждѣ, да намрѣщѣ, да намусѣ, да намуртѣ, да насупѣ; намѣрѣить, нахмѣрѣить, насупѣить. — *реный, прич. стр.* Начюмереный, навѣсеный, намрѣжденый, намрѣщеный, намусеный, намуртеный, насупеный, оплѣтеный; намѣренный, нахмѣренный, насупленный, угрѣмый, печальный.

Начюмерѣивамь (да начюмерѣ), *гл. д.* Начюмерѣивамь.

Начюмерѣиваніе, *с. ср.* отъ начюмерѣивамь и начюмерѣивамь. Начюмерѣиваніе.

Начюмерѣивамь, *ишь*, — *рилѣ, гл. свр.* отъ начюмерѣивамь. Да начюмерѣ. — *реный, прич. стр.* Начюмереный.

Начюпѣивамь и начюпувамь (да начюпѣ), *гл. д.* 1) Счюпѣивамь, почюпѣивамь много, доста; натрошѣивамь, начюквѣивамь, накрѣивамь, нарѣивамь; налѣивамь, разлѣивамь, разбѣивать, накрѣивать. 2) Отчюпѣивамь отъ нѣчто прѣвъ пѣть. *Отчюпи си отъ не-начюпенѣ-тъ пѣтъ.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамь начюпенѣ.

Начюпѣиваніе и начюпуѣиваніе, *с. ср.* отъ начюпѣивамь.

Начюпѣивамь, *ишь*, — *пилѣ, гл. свр.* отъ начюпѣивамь. 1) Да натрошѣ, да начюкамь, да накрѣивамь, да нарѣивамь; наломѣть, разломѣть, разбѣить. 2) Да надробѣ, да натрошѣ, да нарѣивамь; накрѣивать, накрѣивать. 3) Да отчюпѣ, да наченѣ. — *пѣтый, прич. стр.* 1) Натрошеный, накрѣшеный, начюканый; наломанный, разломанный, разбитый. 2) Надробеный, натрошеный, нарѣзанный, разчюпеный; накрѣсанный. 3) Наченжый, начижый да ся чюпи.

Начюрулѣивамь (да ся), *гл. взѣвр. свр.* Да чюрулѣивамь доста, довоѣ.

Начючѣивамь, *гл. д.* свр. Да чючѣ, да оставѣ доста, много.

Начюшкѣивамь, *гл. свр.* отъ начюшквѣивамь. Да налушѣ, да набѣлѣ; налушѣть, налушѣть, перелушѣть. — *каный, прич. стр.* Налушѣеный, набѣлѣеный; налушѣенный, перелушѣенный.

Начюшкѣивамь, *гл. д. свр.* Да чюшкѣивамь, да чюшѣ много, мнозинѣ. Да ся начюшкѣивамь, *гл. взѣвр. свр.* Побѣ часто въ *мн. ч.* Да ся чюшѣемъ мнозина, всинца.

Начюшкѣиваніе и начюшкѣиваніе (да начюшкѣивамь), *гл. д.* Очюшкѣивамь, пчюшкѣивамь много, доста; налушѣивамь, набѣлѣивамь; налушѣивать. — *мѣя, 1) гл. стр.* Бывамь

начіюшканъ; налуцвамся, набѣлвамся; налуцваться. 2) *гл. вѣзвр.* само въ *свр. видѣ*. Да чіюшканъ доста, доволю; да ся налуцъ, да ся набѣлю.

Начіюшкваніе и начіюшкуваніе, с. ср. отъ начіюшкванъ.

Начіюшникъ, с. м. Првѣый пѣйдѣ на пѣчто; глава; начіюшникъ.

Начіюшница, с. ж. Првѣ-та пѣйдѣ или на пѣчто; начіюшница.

Начіюшничя, ум. ср. Малѣкъ, младъ начіюшникъ.

Начіюло, с. ср. Зачіюло: 1) Онова, съ което ся подкача какво да е пѣчто, каква да е работа; начіюло, начіюпъ, начіютокъ. *Отъ начіюло-то личи конецъ-тъ. Начіюло-то на годимъ-тъ, на свѣта* 2) Првѣ-та причіюла, првѣый изворъ на пѣчто; начіюло. *То бѣше начіюло-то на толкова пакости.*

Начіюлствуамъ, гл. ср. Бывамъ начіюшникъ на пѣчто; начіюлствовать.

Начіюлствованіе, с. ср. отъ начіюлствуамъ; начіюлствованіе.

Начіюстичавый, въ, ва, во, пр. Что не е всякога все единъ, все еднакъвъ, что става отъ врѣмя на врѣмя, на стихии.

Начіюсто, нар. Много чѣсто, чисто, много-бранно; чѣсто, многократно.

Начіюдѣ, ишь,—диль, гл. свр. отъ начіюдіавамъ. Да накадѣ, да надымѣ, да напушѣ, да натурмѣ; начадѣть, накадѣть, надымѣть, накурѣть. —*дѣнгый, прич. стр.* Накадѣный, надымѣный, напушеный, натурмѣный; надымлѣнный, накурѣнный, накопчѣнный.

Начіюдіавамъ (да начіюдѣ), гл. д. Напльпнамъ пѣчто съ чадѣ, съ кадежъ; накадіавамъ, надыміавамъ, напушамъ, натурмамъ; надымлѣть, накуривать. —*мси, 1) гл. вѣзвр.* Напльпнамся съ чадѣ; накадіавамся, надыміавамся, напушамся, натурмамся. 2) *гл. стр.* Бывамъ начіюдѣнъ; надымлѣть-ся, накуривать-ся.

Начіюдіаваніе, с. ср. етъ начіюдіавамъ.

Начіюкамъ, гл. свр. отъ начіюкванъ. Да причіюкамъ, да прѣчіюкамъ, да прѣсѣрѣшиж; наждѣть.

Начіюкамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да чіюкамъ доста, доволю.

Начіюкванъ и начіюкуванъ (да начіюкамъ), гл. д. Чіюкамъ пѣкого, пѣчто пѣйдѣ да налѣтъ, да ся врьлѣ възъ него, да го нападѣ; причіюкамъ, прѣчіюкванъ, прѣсѣрѣшамъ; наждѣть.

Сватове сж люди и пиани,
Не слушахъ кума господина,

Не слушахъ, токо засвирихъ,
Засвирихъ девятгласны свиркы,
Затупахъ до девять тувана,
Кога бѣхъ прѣзъ тѣсны клісурѣ,
Начіюка гы Хайдаръ арамя,
Вси сватовы подѣ калѣчъ е туридѣ,
Останѣлъ е младѣй младоженѣ,
Младоженѣ и младѣ невѣста. *Пѣс.*

Начіюкваніе и начіюкуваніе, с. ср. отъ начіюкванъ.

Начіюкувамъ (да ся), гл. вѣзвр. свр. Да чіюкувамъ доста, доволю.

Нашегувамъ (да ся), гл. об. свр. Да ся шегувамъ доста, доволю; да ся насмѣхъ; нашутѣть-ся, насмѣхѣть-ся, натрунѣть-ся, набалагурѣть-ся, набалѣсничать.

Нашегъ, нар. Само за шегъ, нѣ наистинѣ, насмѣхъ, лѣтво; насмѣхъ, въ шутку. *Ка-за му го нашегъ. Направилъ го нашегъ.*

Нашенецъ, ици, с. м. Който е отъ наше-то отечество, отъ наши-ты страны; со-отѣчественникъ, нашевѣмецъ, землѣкъ.

Нашенка, с. м. Който е отъ наше-то отечество, отъ наши-ты страны; соотѣчественница, землѣчка.

Нашенско, с. ср. Наши-ты мѣста, страны, наше-то отечество; наши мѣста, рѣдина. *Сега по нашенско е вяче зима Изъ нашенско врьлутѣ хайдуци*

Нашенскій, ска, ско, пр. Что е отъ наши-ты страны, отъ наше-то отечество, что ся намира по нашенско. *Нашенскы дръ-жы. Нашенскій обичай.* —*скы, нар.* Като по насъ, кѣкто става у нашенско. *Ка-ра си го по нашенскы.*

Нашенця, ум. ср. Малѣкъ, младъ нашенецъ.

Нашѣнж (да ся), ишь,—нился, гл. об. свр. Да ся шенжъ доста, доволю; да ся на веселѣ; навеселѣть-ся, патѣшиться.

Нашѣнамъ, гл. свр. отъ нашѣивамъ. Да нашонамъ, да натурнамъ, да наврѣж. —*на-пый, прич. стр.* Нашопаный, натурна-пый, наврѣпый.

Нашѣивамъ и нашѣипувамъ (да нашѣн-ж), гл. д. Нашѣивамъ.

Нашѣипвамъ и нашѣипувамъ (да нашѣ-намъ), гл. д. Нашопнамъ, шѣнамъ, шопнамъ, турнамъ, вѣвирнамъ пѣйдѣ пѣчто много; натурнамъ, навирнамъ *Нашѣна гы въ дупкѣ-тъ, въ кисижъ-тъ — мси, 1) гл. вѣзвр.* Шѣнамъ-ся, влизамъ-ся вкупомъ мнозина; навлизамъ, навлазимъ, навѣлвамъ, нахлывамъ, навмѣввамъ, натѣквамъ, навѣквамъ; налѣзѣть, вторгѣть-ся. *Нашѣпажжѣ изъ кжици-тъ, изъ дупкѣ-тъ* 2) *гл. стр.* Бывамъ нашѣпанъ.

Нашѣиваніе и нашѣипуваніе, с. ср. отъ нашѣивамъ и нашѣипувамъ. Нашѣиваніе.

Нашѣннхъ, ешь, — пхль, *гл. свр.* отъ **нашѣннхъ**. Да **нашннхъ**.

Нашѣнчхъ (да ся), ишь, — чился, *гл. възвр. свр.* Да шепчхъ доста, довольхъ; да ся нашнчхъ.

Нашѣтамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да шетамъ, да ходхъ доста, довольхъ; да ся нахондхъ; нагуляться.

Что ми е мило и драго
Младъ арамина да идемъ,
Руды агнца да идемъ,
Негушко вино да пиемъ,
На села да ся нашетамъ,
На момы да ся ваглядамъ! *Пѣс.*

Нашибамъ, *гл. свр.* отъ **нашібамъ**. 1) Да **набихъ**, да **напраскамъ**, да **навраскамъ**, да **наплескамъ**, да **нашлевхъ**; **нахлестать**, **нахлыстать**, **отхлестать**, **отхлыстать**, **отшлѣпать**, **отстегать**, **отпоротъ**, **отдуть**, **отполосовать**, **отжарить**. 2) Да **натурнамъ**, да **натыкамъ**, да **вмѣкихъ**, да **омѣкихъ**, да **нашѣпамъ**. — **бантый**, *прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Нашибаннхъ и **нашібуваннхъ** (да **нашібамъ**), *гл. д.* 1) **Шибамъ**, **быхъ** съ нѣчто **жпаво**, **тънко**; **набивамъ**, **навраскамъ**, **наплескамъ**, **напр.скамъ**, **нашлевамъ**; **настѣгивать**, **отстѣгивать**, **отшлѣпывать**, **отпаривать**, **отдывать**. 2) **Натурвамъ**, **намѣвамъ**, **омѣвамъ**, **натыкамъ**, **нашѣпамъ** въ нѣчто. — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видъ*. Да **шпбамъ**, да ся **шпбамъ** доста, **доволюхъ**; да ся **нашлевхъ**; **нахлестаться**. 2) *гл. възвр.* **Наадамъ** много, **натыквямся**; **натѣкаться**, **нажраться**. 3) **Напльнювамся**, **надувамся**, **накрывивамся**; **полиѣтъ**. 4) *гл. стр.* **Бывамъ** **нашибанъ**.

Нашибаннхъ и **нашібуваннхъ**, *с. ср.* отъ **нашібамъ** и **нашібвямся**.

Нашивамъ (да **нашіхъ**), *гл. д.* 1) **Ушивамъ** много, **доста**; съ шпене **наготвювамъ**; **нашивать**, **перешивать**, **настрѣчивать**. 2) **Зашивамъ** **отгорѣ** на нѣчто, **правхъ** **нашивъ**; **нашивать**, **насаживать**. — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* само въ *свр. видъ*. Да **шивхъ** доста, **доволюхъ**. 2) *гл. стр.* **Бывамъ** **нашитъ**.

Нашиваннхъ, *с. ср.* отъ **нашивамъ**.

Нашивецъ, *ум. м.* отъ **нашивъ**.

Нашивка, *с. ж.* **Нашивъ**.

Нашивчица, *ум. ж.* отъ **нашивка**.

Нашивтъ, *с. м.* **Нашивка**, **шито** нѣчто по **дрѣхъ** за **шнуренихъ**; **нашивка**, **накладка**, **шитѣ**.

Нашивенихъ, *с. м.* **Нашивнихъ**.

Наший, **нашь**, **нашна**, **наше**, *мѣст. прич.* отъ **пръво** **лице** **множ. число**; **нашь**. *Да ся чое и на нашхъ-тхъ нивхъ гласъ Родн-це и наша-та вѣрба гроздѣ. Паля-*

то е наше, чолъ-тхъ му мѣненъ. Наше е палъ-то, нека си лае. Наша баба нашъ помянъ. Наша баба нашъ клоуъ. Азъ ваша, тхъ наша, кой ще вари кашхъ? Ни наши, ни вашъ, тягли (носи), враже, кждѣ знаиъ! — Наши-ти, като с. об. Вспчкы, что сж наши или наша роднина. Наши ти си дойдохъ. Срѣцахте ли нѣидѣ наши-тхъ?

Нашійнихъ, *с. м.* **Нашивенихъ**, **нашивка**, **пришивка** на **дрѣхъ** около **шивъ-тхъ**; **огрѣле**, **корилъ**, **нака**; **воротнихъ**, **воротъ**.

Нашійнича, *ум. ср.* отъ **нашійнихъ**.

Нашикеробамъ, *гл. свр.* отъ **нашикеробсамъ**. Да **нашикерхъ**. — **сантый**, *прич. стр.* **Нашикереный**.

Нашикеробсамъ и **нашикеробсувамъ** (да **нашикеробсамъ**), *гл. д.* **Нашикериavamъ**.

Нашикерѣхъ, **ишь**, — **рилъ**, *гл. свр.* отъ **нашикерѣвамъ**. Да **нашикеросамъ**, да **подсладжъ**; **насахарить**. — **реный**, *прич. стр.* **Нашикеросантый**, **подсладеный**; **насахаренный**.

Нашикериavamъ (да **нашикерѣхъ**), *гл. д.* **Нашикеросамъ**, **турнамъ** въ нѣчто **шкеръ**, **посыивамъ** го съ **шкеръ** да **сладн**, **подсладивамъ**; **насахаривать**. — **мѣя**, *гл. стр.* **Бывамъ** **нашикеренъ**; **нашикеросамся**, **подсладивамся**; **насахариваться**.

Нашикериаваннхъ, *с. ср.* отъ **нашикерѣвамъ**.

Нашинамъ (да **нашихъ**), *гл. д.* **Нашививамъ**.

Нашинаннхъ, *с. ср.* отъ **нашінамъ**.

Нашироко, *нар.* 1) На **голѣмъ** **широчинъ**, много **длѣго**. *Разказа ми го надлѣго и нашироко.* 2) **Безъ** да ся **стѣснивамъ**, на много, на **боллукъ**. *Живѣ си нашироко.*

Наширъ, *нар.* По **широкъ-тхъ** **странъ**, отъ **широчинъ-тхъ**; въ **ширинѣ**. *Наширъ е пять пядѣ. Надлѣжъ и наширъ.*

Нашарѣхъ (да ся), **ишь**, — **рилъ**, *гл. об. свр.* Да ся **паживѣхъ** да ся **поживѣхъ** **нашироко**, на **свободно**. *Да остане самичка, та да ся нашири.*

Нашичкый, — **чкхъ**, **чка**, **чко**, *пр. смѣхъ* отъ **наший**.

Нашійшкамъ, *гл. свр.* отъ **нашійшквямъ**.

Да **нашихъ**, да **подишивамъ**, да **наустхъ**, да **наушхъ**, да **насжкамъ**, да **насжескамъ**, да **надужъ**, да **надѣхамъ**, да **насжхъ**, да **надумамъ**, да **подучхъ**, да **подосторѣхъ**, да **подбутнхъ**, да **подустхъ**; **насыкнѣтъ**, **подострекнутъ**, **натрѣвить**, **подбѣтъ**, **наустѣтъ**, **подустѣтъ**, **надуть** **кому** **дѣбо** **уши**, въ **уши**. — **каптый**, *прич. стр.* **Нашихтый**, **подишивкаптый**, **наустепеный**, **наушеный**, **насжканый**, **насжканптый**, **надумаптый**, **надутый**, **надѣхптый**, **наеженый**, **подученый**, **подостореный**,

подбунтѣтый, подуспенѣтый; подстрекну-
тый, натравленный, наущенный, поду-
щеный.

Наи́ишквѣмъ и наи́ишкувѣмъ (да на-
и́ишкѣмъ), *гл. д.* Подосторѣмъ, надумѣмъ
и́ѣкого да направи и́ѣчто зло, да палѣти
възъ и́ѣкого; нашивѣмъ, поди́ишквѣмъ, на-
уствѣмъ, наушивѣмъ, насжквѣмъ, насжсквѣмъ,
падувѣмъ, надѣхвѣмъ, надѣхвѣмъ, насжвѣмъ,
подуцвѣмъ, подбунтѣмъ, подострувѣмъ, под-
сторѣмъ, подустѣмъ; насыкѣмъ, подстре-
кѣмъ, натравливать, наусѣмъ, подби-
и́мъ, надувѣмъ кому́ либо уши, къ уши.
— *мси, 1) гл. възвр.* Ставѣмъ ши́шкѣмъ,
дебелъ; надебелѣмъ, наплѣи́мъ, наплѣс-
тѣмъ; поли́мъ, толстѣмъ, отолстѣмъ.
2) *гл. стр.* Бывѣмъ наи́ишканъ.

Наи́ишкване и наи́ишкуване, с. ср.
отъ наи́ишкѣмъ и наи́ишкѣмъ.

Наи́ишж, ешь, — ши́ль, гл. свр. отъ на-
и́ишѣмъ. 1) Да съши́ж, да уши́ж много;
наи́ишъ, переши́тъ, настрочи́тъ. 2) Да
заши́ж надъ и́ѣчто; наи́ишъ, насадѣтъ.
— *ши́тѣый, прич. стр.* По зваменованне-
то на глагола.

Наи́лѣвѣмъ, гл. свр. отъ наи́лѣвѣмъ.
Да наи́лѣвж, да наи́ишѣмъ. — *ванѣый,
прич. стр.* Наи́лѣвѣый, наи́ишѣый.

Наи́лѣвж, ешь, — вѣль, гл. свр. отъ на-
и́лѣвѣмъ. Да наи́лѣвѣмъ, да наи́ишѣмъ.
— *ванѣый, прич. стр.* Наи́лѣванѣый, на-
и́ишѣый.

Наи́лѣвѣмъ (да наи́лѣвж и да наи́лѣ-
вѣмъ), *гл. д.* Наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ — *мси,
гл. стр.* Бывѣмъ наи́лѣванъ, наи́ишѣмъ.

Наи́лѣванье, с. ср. отъ наи́лѣвѣмъ.
Наи́лѣване.

Наи́лѣмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ся
наи́лѣмъ доста, довольж.

Наи́мѣмъ и наи́мѣмъ (да на-
и́мѣмъ), *гл. д.* Оти́мѣмъ много, доста,
съ и́мѣмъ наи́мъ много, колко́о трѣб-
ва; наи́мѣмъ, наи́мѣмъ. — *мси, 1) гл.
возвр.* само въ *свр. видѣ.* Да наи́мѣмъ до-
ста, довольж; да ся наи́мѣмъ, да ся наи́мѣмъ.
2) *гл. стр.* Бывѣмъ наи́мѣмъ; на-
и́мѣмъ, наи́мѣмъ.

Наи́мѣване и наи́мѣване, с. ср.
отъ наи́мѣмъ.

Наи́мѣж, ишь, — ли́ль, гл. свр. отъ на-
и́мѣмъ. Да наи́мѣж, да наи́мѣж. — *ле-
нѣый, прич. стр.* Наи́мѣнѣый, наи́мѣнѣый.

Наи́ишж, ешь, — и́жль, гл. свр. отъ наи́и-
шѣмъ. Да наи́ишѣмъ, да наи́ишѣмъ — *и́ж-
тѣый, прич. стр.* Наи́ишѣнѣый, наи́ишѣнѣый.

Наи́ишѣмъ, гл. свр. отъ наи́ишѣмъ. Да

наи́ишѣмъ. — *наи́ишѣый, прич. стр.* На-
и́ишѣнѣый.

Наи́ишѣмъ и наи́ишѣмъ (да наи́ишѣмъ,
гл. д. Наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ, гл. д. свр. Да наи́ишѣмъ
много, доста.

Наи́ишѣмъ, с. ж. Т. Маи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ, и́ишѣмъ, в. наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ, с. ж. Пятидесято слово, пятидесято
буква отъ Словянскѣмъ азбукѣ, и; наи́ишѣмъ

Наи́ишѣмъ и наи́ишѣмъ (да наи́ишѣмъ,
гл. д. Шы́ишѣмъ и́ѣкому на ухо-то; на-
и́ишѣмъ, наи́ишѣмъ; наи́ишѣмъ. — *мси,
гл. възвр.* само въ *свр. видѣ.* Да наи́ишѣмъ
да шы́ишѣмъ доста, довольж; да ся наи́ишѣмъ
да ся наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ, ешь, — и́жль, гл. свр. отъ на-
и́ишѣмъ. Да наи́ишѣмъ, да наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да ся), *ишь, — тѣлѣся, гл. възвр.*
свр. Да шы́ишѣмъ доста, довольж; да ся на-
и́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да на-
и́ишѣмъ доста, довольж.

Наи́ишѣмъ (да ся), *ишь, — ли́лѣся, гл. възвр.*
свр. Да шы́ишѣмъ доста, много.

Наи́ишѣмъ (да ся), *ишь, — тѣлѣся, гл. възвр.*
свр. Да шы́ишѣмъ доста, много.

Наи́ишѣмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* 1) Да
наи́ишѣмъ доста, много. 2) Да наи́ишѣмъ
да ся наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да ся), *ишь, — тѣлѣся, гл. възвр.*
свр. Да шы́ишѣмъ доста, много; да ся на-
и́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да ся), *ишь, — тѣлѣся, гл. възвр.*
свр. Да шы́ишѣмъ доста, много; да ся на-
и́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да ся), *ишь, — тѣлѣся, гл. възвр.*
свр. Да шы́ишѣмъ доста, довольж; да ся на-
и́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да
наи́ишѣмъ доста, довольж.

Наи́ишѣмъ, ишь, — и́ишѣмъ, гл. свр. отъ на-
и́ишѣмъ. Да наи́ишѣмъ, да наи́ишѣмъ,
наи́ишѣмъ, да наи́ишѣмъ; наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ.
— *и́ишѣмъ, прич. стр.* Наи́ишѣмъ,
наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ (да наи́ишѣмъ), *гл. д.* Наи́ишѣмъ
наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ,
наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ.
— *мси, гл. стр.* Бывѣмъ наи́ишѣмъ; наи́ишѣмъ,
наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ,
наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ, наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ, с. ср. отъ наи́ишѣмъ.

Наи́ишѣмъ, тж. Както си и́ишѣмъ, кѣ-
то ся наи́ишѣмъ иска; по на́ишѣмъ. *Знаемъ
наи́ишѣмъ.*

нашіавамъ (да ся), *гл. възвр. свр. и*
нашіаврж (да ся), *ешъ, — врался, гл.*
возвр. свр. Да шнавамъ, да шнаврж доста,
 довољъ; да ся наклатж, да ся намрдаъмъ.
нашаматж (да ся), *ишъ, — тїлся, гл.*
возвр. свр. Да шаматж доста, довољъ; да
 ся налудувамъ; насодобитъ.

нашамся, *гл. об.* Навдигамся, голѣмжся,
 подносамся; хвѣстатъ, хвѣстаться.

Похвалился богатый-тъ:
 Азъ съмъ богатъ и прѣбогатъ.
 Тукъ ся напнать и напнать
 Како рыбж во глубинж,
 Како орелъ со възшинж,
 Како овцж съ рудо нагна,
 Како лозж съ бѣло гроздіе. *Пѣс.*

нашаніе, *с. ср.* отъ **нашанся**.

нашіарвамъ и **нашіарювамъ** (да **наші-**
рж), *гл. д.* Изписывамъ шарении врху
 нѣчто; напѣструвамъ, изпѣструвамъ; на-
 пѣщрять, испѣщрять, выпѣщрять. — **мся**,
гл. стр. Бывамъ нашенренъ, напѣструвамъ
 ся, изпѣструвама; напѣщряться, испѣщ-
 ряться, выпѣщряться.

нашіарваніе и **нашіарюваніе**, *с. ср.* отъ
нашіарвамъ. Напѣструваніе, изпѣстру-
 ваніе.

нашіарж, *ишъ, — рилъ, гл. свр.* отъ **на-**
шіарвамъ. Да напѣстрж, да изпѣстрж;
 напѣстрить, испѣстрить, выпѣстрить. —
реный, *прич. стр.* Изписанный съ ша-
 ренъи, напѣстреный, изпѣстреный; напѣ-
 щреный, испѣщреный, выпѣщренный.

нащавж, *ишъ, — вилъ, гл. д. свр.* Да уща-
 вж много, доста; съ щавеніе да наготвж.
нащанамъ (да ся), *гл. възвр. свр.* Да ща-
 намъ доста, довољъ; да ся накрачж.

нащѣ, *нар.* Не налъ и не пилъ, на гладно;
 патошакъ. *Нащѣ срьдце вино не ся пие,*
на гладно срьдце.

нащипвамъ и **нащипювамъ** (да **нащип-**
ж), *гл. д.* Нащипывамъ: 1) Съ щипаніе
 наготвювамъ, ощипывамъ много, доста; на-
 скубывамъ; нащипывать, натерѣблывать,
 надѣргивать, нарывать. 2) Щипж много,
 доста. *Хванж, та ж нащипа. — мся, 1)*
гл. възвр. само въ свр. видѣ. Да щипж
 доста, довољъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ нащип-
 ванъ; нащипываться, натерѣбливаться,
 надѣргиваться, нарываться.

нащипваніе и **нащипюваніе**, *с. ср.* отъ
нащипвамъ. Нащипаніе.

нащипж, *ешъ, — палъ, гл. свр.* отъ **на-**
щипывамъ и **нащипывамъ**. Да ощипж мно-
 го, доста, да наскубамъ; нащипывать, на-
 терѣбять, надѣргать, нарвать. — **щипаный**,
прич. стр. Наскубанный; нащипанный,
 натерѣбленный, надѣрганный, нарванный.

нащипывамъ (да **нащипж**), *гл. д.* Нащип-
 вать.

нащипываніе, *с. ср.* отъ **нащипывамъ**. На-
 щипываніе.

***нащраня**, *с. ж. Т.* Нащрана.

нащрѣжж, *ешъ, — нжлъ, гл. ср. свр.* За
 козинж, за космы: да щрѣжж, да ся из-
 дигж, да ся изправж, да ся наежж, да ся
 накрѣж, да настрѣхж; ощѣтиниться. *На-*
щрѣжж ми коса-та; волосы дыбятся,
стѣли дѣбоятъ.

нащрѣбж, *ишъ, — билъ, гл. свр.* отъ **на-**
щрѣбывамъ. Да ощрѣбж, да накрѣбж, да
 осакатж. — **бѣпый**, *прич. стр.* Ощрѣбе-
 ный, накрѣпный, осакаченный.

нащрѣбывамъ (да **нащрѣбж**), *гл. д.* На-
 правивъ нѣчто щрѣбо, направивъ му щрѣ-
 белъ; ощрѣбывамъ, накрѣбывамъ, осака-
 щамъ. — **мся, 1)** *гл. възвр.* За мѣсячинж-
 тж: става побѣла, щрѣба, има разсыпъ.
Мѣсячина-та ся нащрѣбыва, на раз-
сыпъ е; луня ущѣрбаѣтъ. 2) *гл. стр.*
 Бывамъ нащрѣбенъ, ощрѣбывама, накрѣ-
 бивама, осакащамся.

нащрѣбываніе, *с. ср.* отъ **нащрѣбывамъ**.

нащрѣжж, *нар.* Стои нащрѣжж, стои на-
 скокъ, будно, да чнака да не стане нѣчто,
 да не ся случи, та да е готовъ; быть на
 сторѣжъ.

нащулци, *с. ж. м.* Дѣѣ тоагы съ разо-
 хы на нихъ, на които стѣпнать, та хо-
 дять съ тѣхъ; гыгы, ждракыли, кокыли,
 конкыли, кукыли, ногачкы, ногавици, но-
 щалкы, патарагы, стулицы, шули; ходули.

нащупвамъ и **нащупывамъ** (да **нащупж**),
гл. д. Навождамъ нѣкого съ дырника му
 нагорѣ. — **мся, 1)** *гл. възвр.* Навождамся
 съ дырника си нагорѣ, на-камъ нѣкого. 2)
гл. стр. Бывамъ нащупенъ.

нащупваніе и **нащупываніе**, *с. ср.* отъ **на-**
щупывамъ и **нащупывамъ**.

нащупж, *ишъ, — пилъ, гл. свр.* отъ **на-**
щупывамъ и **нащупывамъ**. — **пеный**, *прич.*
стр. Наведенъ и съ дырникъ навиренъ на-
 горѣ, на-камъ нѣчто.

наюривамъ и **наюрювамъ** (да ся **наюр-**
рж), *гл. об.* Ставамъ, скокывамъ, наежвама
 да направж нѣчто. *Наюривжся да иджтъ.*
Наюрися да го бие.

наюриваніе и **наюрюваніе**, *с. ср.* отъ **на-**
юривамъ.

наюрж (да ся), *ишъ, — рился, гл. свр.*
 отъ **наюривамъ**.

наја, *мѣст. ж.* отъ **ной**. Онаја.

наіавамъ, *гл. мн-кр.* отъ **наіадамъ**.

наіавѣ, *нар.* 1) Не скрѣшно, не тайно,
 явно, ачикъ, на мейданъ; въявъ, въявъ,
 наружу, наружно, явно, открыто. *Из-*

вѣждамъ нѣчто наивѣ, на лице, на мей-
данѣ, на бѣлѣ свѣтѣ, направлямъ да си ви-
ди, да ся познае; выводитъ паружу, об-
наруживать, обнажать. Излизамъ наивѣ,
на мейданѣ, открывамя, стапамъ наивѣ;
выидти паружу, обнажаться. Лъжа-та
му излѣже наивѣ; обманъ егѣ вышелъ
паружу. 2) Не кога спъхъ, не насытъ, ко-
га сымъ буденъ; наяву. Това бѣше наивѣ,
видѣхъ го съ очи-тъи си.

Сладкы съпища, джанжмъ. си глядахъ:
Поминжжъ до три гуди млади,
Ирьво-то менъ даде наблоко,
Второ-то менъ даде златъ прьстенъ,
Трете-то мене, джанжмъ, цѣлива . . .
Той что ме мене, джанжмъ, цѣлива,
Дай ми го, милый Боже, яначъ,
Вькъ да поминъ, Боже, съсъ него. *Пѣс.*

Набѣгнѣжъ (да ся), **пншь**, — **пнлся**, *гл. об.*
свр. само въ *мн. ч.* За **тагнѣта**: да ся
огнѣгнѣтъ, да ся **обѣгнѣтъ** **мнѣго**; да ся **на-**
агнѣжъ.

Найда́мь (найда́вмь, да на́ймь и да на-
па́дѣ), гл. д. Напаждамь, нападамь: 1) Отъ
нѣчто цѣло отадамь, проадамь, отхѣпнамь,
отгрызvamь. *Мышки напалгы торбѣ тѣ,
нитѣ тѣ.* 2) Давамь нѣкому, на нѣчто
хранѣ да паде; нахранvamь, насыщамь, на-
брънvamь; накармлиvamь, напѣывамь.

Купила си единъ дѣдо,
Пяда чловѣкъ, лакътъ брада...
Па свари му казанъ чорбѣ,
Насръка го, наnade го,
Изнесе го насрѣдъ село,
Во срѣдъ село да ся борн. *Пѣс.*

—мѣся, 1) гл. *възвр.* Ямь до насыщане; вѣдамся, насыщамся, нахранвамся, накрѣмамся; наѣдѣться, накушѣться, насыщѣться. 2) Ямь много, досыта. *Накадохся круши.* 3) Застѣдѣвамся иѣйдѣ на службѣ, та спечнавамъ много по не дотамъ честенъ иѣтъ. *Той кметува въ село деѣ годинъ нарядъ и добръ ся накаде.* 4) гл. *стр.* Бывамъ нападѣнь — *Да му ся не накадѣшь.* казвася за иѣчто, кога е много сладко. *Млинъ, да му ся не накадѣшь!* ѣто не прѣрогъ, а объядѣние. — *Досега ся е накалъ и който си е загубилъ воловъ-тъ.* *Накался* като сиракъ на службѣ. *Накадохся* като на татово-то кръщене. *Накался* като попско дѣтя на задушиницѣ. *Да умре попъ-тъ, да ся накамъ жито.* *Накалася* въшка, че излѣзла на чело. *Коминийска-та котка* извала мясо-то, а нашта та ся накала. *Дванадесѣтъ овчари* съ еднѣ лѣжницѣ или и дванадесѣтъ-ти ся накали. *Каша* врташе, баба дѣтя клѣнаше: дано

дѣтя умираше, да ся баба сами кашат
нападнаше.

Наи́даніе, с. ср. отъ наи́дамъ и наи́-
да́ся.

На іа двамъ, гл. ин-кр. отъ на іа дамъ.

Нападѣный, иѣ, на, но, *присл. стр.* отъ паадѣ и пааѣмъ. 1) Пропаденый, отпаденый, отхапанный, отгрызеный. *Нападены хлѣбъ. Нападены зѣбъ*, прожранъ, изпаденъ, съ дуикѣ на него, поврежденъ зѣбъ. 2) Нахраниеный, насытеный, наярменый; набодреленый, наиптанный.

Напѣдка, с. ж. 1) Нападѣкъ, нападеніе *Изма нападокъ*: а) Да му ся не нападешъ, много е сладко. б) Не може да ся нападе, да ся насыти. 2) Бѣдливъ вечеръ, бѣдникъ, кадепѣй вечеръ, кадепѣлка.

Наи́досамь (да ся), *гл. вѣзвр. свр.* Да ся
на́досамь доста, дово́ль; на́бѣсѣться.

Нападрѣвамъ (да нападрѣж), гл. ср. Ста-
вамъ нѣ-надрѣ, наголѣмъвамъ, растѣ, по-
раствамъ, нараствамъ; доужѣтъ, покрунѣтъ,
подожѣтъ, прибываѣтъ. *Дѣца-та му на-
падрѣжъ. День-тъ нападрѣва.*

Нападрѣваніе, с. ср. отъ нападрѣванъ.

Нападрѣжъ, емь, — рѣлъ, *гл. свр.* отъ на-
падрѣвамь. Да наголѣмьжъ, да порастнѣжъ,
да нарастнѣжъ; подюжѣтъ, покруниѣтъ, при-
бытъ.

Нападѣтъ, с. м. Нападѣ, нападане. Това не е за нападѣтъ, не е за нападѣж, не е да ся нападе чловѣкъ само отъ него. Нѣма нападѣтъ, нѣма нападѣж.

Нападѣ, ешь,—падохъ,—папъ, гл свр. отъ
пападамы п папайдамы. Да папамъ.

Нападѣ, нар. Назло, напонадѣ, напрѣко, на-
прѣкорѣ, напукѣ, напнатѣ; назло.

Нападѣ́жъ, *имѣн.* — дѣлѣ, *гл. д. свр.* Да *задо-*
самъ, да *разсерѣжъ*, да *разлютъжъ*, да *налютъжъ*;
разгнѣвать, *разъярѣть*, *разсѣрдить*. Да
ся *нападѣжъ*. 1) *гл. възвр свр.* Да *мѣ хва-*
не *задѣжъ*, да *сѣ задо*самъ, да *сѣ разсерѣжъ*, да
сѣ разлютъжъ, да *сѣ налютъжъ*; *разгнѣваться*,
разъярѣться, *разсѣрдиться*. 2) *гл. стр*
*Бываю*мъ *нападенъ*. — *дѣнѣтый*, *прич. стр*
*Задо*санѣтый, *разсерѣ*нѣтый, *разлюте*нѣтый, *на-*
*люте*нѣтый; *разгнѣ*ваннѣый, *разъярѣ*ннѣый,
*разсѣр*женнѣый.

Наіа́ждамъ (да наіа́мъ и да наіа́джъ), *гл*
д. Наіа́дамъ.

Наи́аждаше, с. ср. отъ наи́аждамы. Наа
даше.

Напаздѣж (да ся), ишь, — дилси, *гл. възвр.* Да издѣж доста, доволиж; наѣздиться
Напаквямъ и напѣкнумамъ (да напѣкнѣжъ)
гл. свр. Сганамъ пакъ, подпаквямъ; крѣп
нуть, становиться сѣильнымъ. *Дѣца-те*
имѣ напакнѣжы, порастѣтѣ.

Наіакваніе и **наіакнуваніе**, с. ср. отъ **наіаквамъ** и **наіакнувамъ**.

Наіакнѣж, смѣ, — **нжѣлѣ**, гл. свр. отъ **наіакнамъ**. Да **подіакнѣж** ; **окрѣпнѣж**.

Наіамъ, **наіадѣшъ**, **наіадохъ**, **наіалъ**, гл. свр. отъ **наіадамъ** и **наіаждамъ**. 1) Да **пронамъ**, да **отнамъ**, да **нахапѣж**, да **нагрѣзѣж**. 2) Да **нахранѣж**, да **насытѣж**, да **накрѣмѣж** ; **накормѣж**, **напитѣж**. — **Наіаденѣж**, прич. стр. в го на ряда му.

Наіарчѣж (да ся), **ншѣ**, — **члѣсѣ**, гл. **взвѣр**. свр. Да **нарчѣж** доста, **доволѣж**.

Наіахамъ (да ся), 1) гл. **взвѣр**. свр. Да **нахамъ** доста, **доволѣж** ; да ся **напаздѣж** ; **наѣздѣж**.

Майка Дойкѣ не давате,
Деять брата ѣ дадохъ,
Зачто бѣше надалеко,
Кога къ ходѣть на прѣвичѣ,
Кони да си ся **наахатѣ**,
Пушкѣ да си ся **наврѣлатѣ**. *Пѣс.*

2) гл. **вз**. **пѣ**-чѣсто въ **мн**. **ч**. Да **нахнемъ** мнозина, да ся **накачимъ** на конѣ мнозина. **Наахажѣж** на конѣ-тѣ, **накачихѣж** **ншѣ** ся.

Не, нар. Отрицаніе ; **не**. *Не ходи, не пиши. Не е правѣ. Недалеко. Не азъ, не тѣ*, **нето азъ**, **нето тѣ**. *Не мя карай далеко да ходѣж. Не е день, не е два, цѣлѣ недѣлѣж станѣж*, **какъ го чакамы**. *Не че ми трѣбѣа, дума станѣж, та пѣтамъ. Не ли ти мама думашѣ. Да бѣ ся пало, не бѣ и висѣло. Да не е такъвѣж. Има ли нѣкой у васъ? — Не, нѣма. Бѣва ли да излѣзе? — Не, не бѣва. Не е червѣно, а зелено. Не бѣло въ тѣкѣж, а въ кратунѣж. Не бѣло въ младѣж младѣж, та ще бѣде въ бѣлѣж брѣдиѣж*.

Нѣбе, с. ср. Небо.

Небѣнѣж, **у.м.** ср. отъ **нѣбе** и **нѣбо**.

Небѣсница, с. ж. Казвѣся въ **нѣсенъ** за **змиѣж** :

Не е нашла никѣдѣ водиѣж,
Салѣ е нашла едѣвъ дълбокъ излакѣ,
У излака змиѣа небѣсница,
Никой смѣе водѣ да **налѣе**,
Кѣ го поглѣне тама люта змиѣа.

Небѣснѣж, — **сѣлѣ** и — **сѣнѣ**, **спа**, **спо**, **пр**. Что е на небе-то, что ставѣ горѣ въ небѣса-та, что иде, что ся **праща** отъ небе-то, отъ небѣса-та ; **небѣснѣж**.

***Небѣтѣж**, с. м. *Т*. Нойбѣтѣ, **рядѣ**, по **рядѣ**, **еднѣж** слѣдѣ **другѣ** ; **бчѣредѣ**. *Сѣж небѣтѣж*, по **рядѣ** ; **поочѣредѣно**.

Неблагодѣрнѣж, — **рѣлѣ** и — **рѣнѣ**, **рпа**, **рпо**, **пр**. 1) Който не познава за **добро-то**, что му е **нѣкой** **направилѣж** ; **неблагодѣр-**

нѣж, **непрѣзнѣтѣлѣнѣж**. 2) Който не е **доволенѣж** отъ **нѣчто**, **недоволенѣж** ; **недоволенѣж**.

Неблѣдѣж, с. м. **Нѣчто**, **станѣж** **изнепадѣж**-но, **бѣзѣ** да го **чакашѣж**, **бѣзѣ** да му ся **надѣвашѣж** ; **нѣчаянѣж**, **сюрпрѣзѣж**. — *Вз неблѣдѣж* (**внеблѣдѣж**), **нар**. **Внезапно**, **изнепадѣж**-но, **пзведѣжжѣж**, **изнебѣрѣшкѣж**, **непадѣж**-но, **нѣчакано** ; **внезѣпно**, **незѣпно**, **неожѣданно**, **набѣгомѣж**.

Нѣбо, **небѣсѣж**, с. ср. Небѣ : 1) Онаѣа чѣсть отъ **свѣта**, въ **конѣто** ся **врѣтѣть** **слѣнѣце-то**, **мѣсячина-та** и **звѣзды-тѣ** ; **нѣбо**. 2) Мѣсто, дѣто **Богѣж** **показѣва** **славѣж-тѣж** **си** на **правѣднѣиѣж-тѣж** ; **нѣбо**. *Душѣа-та му отидѣ правѣо на небо-то при Богѣа*. 3) Казвѣся **пѣнѣкога** **вмѣсто** **Богѣж** ; **нѣбо**. *Небо-то го наказа. Небо-то ны прѣти дѣждѣж*. 4) **Горѣна-та** чѣсть на **уста-та**, что е **кѣто** **кубѣ** **вдлѣбнѣжѣта**, **междѣж** **зжѣбы-тѣж** и **грѣло-то** ; **небѣце**, **темя** ; **нѣбо** **во рѣту**. — *Единѣж Господѣж на небо-то и единѣж царѣ на земѣж-тѣж. Еасно небо отъ грѣмежѣж не ся бѣи. Еасно небо — голѣмѣж студѣж. Отъ чернѣж земѣж до сѣне небо. Далѣчѣ е кѣто отъ небо-то до земѣж-тѣж. Не падѣть отъ небо-то нѣченѣж вѣрѣчета*. — *Сѣнна рѣза и брѣиѣница, прѣсо и пшѣница и двѣ дѣлѣж мѣризлѣвѣж* ? **Гѣт**. — Небо, **звѣзды**, **слѣнѣце** и **мѣсяцѣж**.

Набѣдѣнѣж, въ, **ва**, **во**, **пр**. Който не ся **бѣи**, който **нѣма** **страхѣж**, не е **страхлѣвѣж** ; **бѣзѣстрашнѣж** ; **бѣзѣбѣязнѣнѣж**.

Небрѣжѣне, с. ср. отъ **небрѣжѣж**.

Небрѣжѣж, **ншѣж**, — **жлѣж**, гл. **д**. **Немарѣж**, не **тачѣж**, не **щѣж** да **знаѣж** ; **прѣнебрѣжѣж**. **Небрѣжѣж** за **ничѣто**. **Небрѣжѣж** **тѣжѣж** **работѣж**.

Небѣцѣж, с. ср. Небо въ **уста-та**, **темя** ; **нѣбо** **во рѣту**. *Смѣди мя небѣце-то*.

Небѣдѣнѣж, с. ж. **Срѣщѣся** въ **кѣлѣтѣж** за **женѣж**, **конѣто** да не **бѣде**, да ся **смахнѣ**, да ся **провалѣ**. *Еа видѣи ѣж, небѣдѣнѣж и прокѣлѣтѣнѣжѣа-та, како ми ся крѣви со уста-на, да бѣи ѣж ся свѣрѣтѣла отѣкао грѣбо!*

Нѣва, **им**. **соб**. **женѣско**

Навѣдѣмѣж, с. ж. *Шапка* **невѣдѣмѣж**, **конѣто** **правѣи** да не ся **видѣи** **онѣа**, който **ѣж** **носѣи** ; **навѣмѣж** **невѣдѣмѣж**. *Кѣто турѣи чѣловѣкѣж на главѣж-тѣж си тѣжѣж навѣмѣжжѣж, правѣи го да ся не видѣи*.

Невѣдѣнѣж, **мѣж**, **ма**, **мо**, **прѣж**. Что не **можѣ** да ся **видѣи**, что ся не **видѣи** ; **невѣдѣмѣж**. *Отъ невѣдѣмѣж огнѣж да паднѣе, та да го изгѣри! Да го удари отъ невѣдѣмѣж! Кѣлѣтѣж*.

Невидѣлица, с. ж. Въ изреченіи: *отъ невидѣлицъ*, отъ дѣто му ся не надѣиашъ, отъ невидѣно, внеблюдо, изненадѣино, нечаявано; нечаянно. — *Ходи по триста невидѣлицъ*, ходи та ся лута, та ся скыта, ходи по халостъ. — *Отпили видѣ невидѣлицъ*, отпили поврага, прѣждосалися, джедемосалися.

Невидѣно, като с. ср. Коего още не смѣли виждали, което другъ нѣтъ не е ставало, случася сега за пръвѣ нѣтъ; невидаль, невидѣльщина.

Невидѣный, нѣ, на, но, пр. Что не е видѣно, когото не смѣли видѣли. *Невидѣно лице лесно ся забравя*.

Невинность, с. ж. Нѣмане винѣ, качество на невинный; невинность.

Невинный, —пнь и —ленъ, яна, ино, пр. 1) Что нѣма винѣ, кабахать; безвинный; безвинный, невинный. *Невиненъ е въ тѣхъ работѣ*. 2) Что нѣма грѣхъ, порокъ; безгрѣшный; невинный, непорочный. *Невинно дѣтеце*. 3) Что не докарва врѣдѣ, что не врѣди; безврѣдный; невинный, безврѣдный, неврѣдный. *Невинны думы, невинна игра*. —ино, нар.

1) Безъ винѣ, безъ кабахать; безвинно; невинно, безвинно. *Тя невинно пострада*. 2) Безъ грѣхъ, безъ порокъ, безгрѣшно; невинно, безгрѣшно, беспорочно. *Живѣ невинно. Каза го невинно*.

Невинманіе, с. ср. Кога нѣкой не внимае, не гяда, не пазѣ нѣчто хубавѣ; невинманіе.

Невинмателный, —льнъ и —ленъ, лна, лно, пр. Что не внимава, кога ся врьши нѣчто, или кога той врьши нѣчто; непрѣдпазливый; неосторожный, неосмотрительный, опрометчивый. —лно, нар. Съ невинманіе, непрѣдпазливо; неосторожно, неосмотрительно, опрометчиво.

Неводець, у. м. и неводчя, у. м. ср. отъ неводъ; неводокъ.

Неводъ, с. м. Голѣма мрѣжа за ловене рыбѣ; влакъ, гриба, грибъ; неводъ. *Ловѣ рыбѣ съ неводъ; неводитъ*.

Неволитый, тѣ, та, то, пр. Неволный, болнавый, болничавый, пехвелитый, чамавый.

Даде Господь третѣ-та година,
Бѣ година тако неволита;
Лѣгнѣ либѣ болно да ми лѣжи,
Като лѣгнѣ и главѣ не дигнѣ,
Та ми умрѣ младо и зелено. *Пѣс.*

Неволица и неволичка, у. м. ж. отъ невола; неволюшка.

Неволия, с. ж. Неволѣа *Слободѣ-та е по-тяжка отъ неволия-тѣ*.

Неволитый, —льнъ и —ленъ, лна, лно, пр.

Неволитый: 1) Който има нѣкаквѣ неволия, неволия, или е боленъ, или го е постигнало друго нѣкакво зло; нуждитый, бѣднѣый, злочестѣый, злоризичѣый, болнавый, пехвелитый; несчастный. *Самоволенъ та неволенъ. Неволны му ся овця-тѣ*.

Не смѣли ти дошли, Стояне,
Крѣвь-тѣ да ми ти пиемѣ,
Мяса-та да ти ѣдемѣ,
Ала смѣли дошли, Стояне,
Понудѣ да те попудимѣ,
Че лѣжишь боленъ неволенъ,
Вечѣно-то лѣто неволенъ. *Пѣс.*

2) За женѣ: трудна, тяжка, непрадна.

Станѣла трудна неволя,
Тяжѣ е рождѣ родѣла. *Пѣс.*

—лно, нар. Злочестно, бѣдно, неволито, злоризично; несчастно.

Неволя, ишь, —лилъ, гл. ср. по-често въ м. ч. неволия: прѣкарѣмы както можемѣ, поминуѣмы какъ да е.

Неволя, с. ж. Неволѣа: 1) Злочестіе, зло, бѣда, бѣдность; неволя, нужда. *Неволя-та научѣа чловѣка; порѣ на умѣ навѣдѣть*.

Кажи, Марко, Марко кралевитый,
Что неволя, Марко, ми те наило? *Пѣс.*

2) Тяжка болѣсть, тяжка болѣа. — *Всѣкой си има своѣ неволя. Болѣа жена голѣма неволя. Сиромашѣа до шѣж, неволя до волѣ. Малѣо благословѣа, много неволя. За неволя съ мѣжѣа, кога гостѣ нѣма*. — *По неволя, като нар.* Безъ да щѣ, нѣма какъ да ся правѣ. *По неволя и съ човѣдо магарѣ на пазарѣ*.

Невратъ, с. м. Голѣма лѣдина отъ борѣвы дѣскѣ, съ коѣто по Дуѣава карѣтъ градивѣ и другѣ тяжѣе стѣкѣ; тѣа врьѣи само надолѣ изъ рѣкѣ тѣ, по течѣне-то ѣ; салѣ; плѣтъ. — *Парѣ-тѣ отидѣхъ на невратѣ, да ся не врьѣжѣ*.

Неврътъ, с. м. За неврътъ, да ся не врьѣе. *Врьѣи салѣдѣ тѣхѣ по единѣ камѣкъ за неврътъ*.

Неврѣтъкъ, с. м. Казѣся за четвѣрътъкъ, неврѣтъкъ. *Срѣда — не ся срѣда, четвѣрътъкъ — неврѣтъкъ*.

Неврѣска, с. ж. Живѣотно *Mustela putorius*, байѣова буѣлица, батѣва буѣлица, раѣва буѣлица, байѣовѣа, власѣца, еѣсѣва буѣлица, кадѣлка, калѣманѣа, лѣсѣца, неврѣсѣулка, неврѣсѣтка, поѣадѣйѣа, поѣѣѣна буѣлица, пѣѣѣи поѣадѣйѣа, царѣва неврѣсѣта, царѣва неврѣсѣулка, царѣва цѣрка, чѣѣѣѣѣѣ сѣсѣтра; лѣсѣца, лѣсѣтка, лѣсѣка, порѣкъ.

Невтасялтый, лѣ, ла, ло, пр. Что не е още втѣсѣлъ, узрѣлъ, неузрѣлѣый; недѣѣлѣый, молодѣый.

Невтасаникъ, с. м. Срѣщася въ клятвѣхъ :
невтасанику, да бы не втасалъ!

Невъздрѣжнѣй, — жнѣ и — женѣ, жна, жно, пр. Който не може да ся въздрѣжи да не направѣ нѣчто; невоздѣржнѣй.

Невѣда, с. об. Невѣждѣ чловѣкъ, който не отбѣра отъ нѣчто, не знае нѣчто; невѣжа. *Хала и невѣда*, казвася за надутъ, невѣщѣ чловѣкъ. *Каква си тѣ хала и невѣда!*

Невѣждѣ, пр. неизм. Който не е вѣждѣ въ нѣчто, на нѣчто; невѣщѣй; невѣжественнѣй, неискуснѣй.

Невѣмъ, нар. 1) Може, негли, белки, белкимы, беки, алаемъ; *мѡжетъ бытъ, кѡжется. Невѣмъ ще вали дѣждѣ*, може да вали дѣждѣ. *Ще умрѣ невѣмъ*. 2) Много, тврѣдѣ много, кой знае колко, какво; невѣдѣ, нивѣстѣ. *Невѣмъ колко много парѣ има*; у негѡ невѣдѣ, какъ много дѣнегѣ.

Невѣра, с. ж. Кога не вѣрвамъ нѣкого; недовѣрие. *Каква би тѣ невѣра, та никои ничто ми не дава!*

Невѣренѣй, нѣ, на, по, пр. Не наученѣй на вѣрж, непросвѣтенѣй въ вѣрж, некрѣстенѣй.

Чюль сѣмъ земѣ некрѣстенж,
Некрѣстенж, невѣренж,
Христосъ Богу непрѣдаденж;
Бѣзи ке пѣж да ж крѣстж,
Да ж крѣстж, да ж вѣрж,
Христосъ Богу да ж прѣдамы. *Пѣс.*

Невѣрець, рѣи, с. м. Невѣрникъ.

Невѣрие, с. ср. Невѣрство; невѣрие.

Невѣринѣкъ, с. м. 1) Който не дрѣжи никаквж вѣрж; невѣрець, безвѣрець; безвѣръ, невѣръ. 2) Който не дрѣжи здраво вѣрж-тѣ си; невѣрець, безвѣрець; нетвѣрдыъ въ своѣй религѣи, невѣръ. 3) Който не е отъ нашѣх-тѣ вѣрж; нехристианинѣ, безвѣрець; невѣрный, нѣхристѣ. 4) Който не вѣрва нѣкого; недовѣрчивѣй. 5) Който не стои на думж-тѣ си, не изпльнава обѣщание-то си; измѣнникѣ.

Чакай, чакай, слънце невѣричѣ,
Али вака вѣрж си дрѣжало,
Обѣвъ едножъ ке си огрѣимъ,
И пакъ обѣвъ ке се зайдѣмъ. *Пѣс.*

Невѣрниѣца, с. ж. Жѣна, мома невѣринѣкъ; безвѣрниѣца, безвѣрка. *Да вака тѣ менѣ ми направѣ, невѣрниѣце гуди една, да ми стѣпнѣшъ на честѣ-тѣж;*

А друженѣкѣ невѣрниѣци,
Что мѣ мене не вѣрвите?
Змѣхъ мѣ любить три годинѣ,
Бѣ не можамъ да гѣ отдѣламъ. *Пѣс.*

Лѣгнѣж лудо да прѣспис
Перниѣца невѣрниѣца,
На душека бѣледѣна,
Подъ юргана чпчеклиѣ. *Пѣс.*

Ой дѣвоѣко невѣрниѣце,
Тѣ ся синокъ заклѣинаше,
Заклѣинаше, проклѣинаше,
Не кѣшъ тѣтка да оставишъ,
А за свѣрка опытувашъ. *Пѣс.*

Невѣринѣй, —рѣнѣ и —рѣнѣ, рѣна, рѣно, пр. 1) Что нѣма, не дрѣжи никаквж вѣрж; безвѣринѣй; безвѣринѣй. 2) Что не дрѣжи вѣрж-тѣ си здраво; безвѣринѣй; нетвѣрдыъ въ своѣй религѣи. 3) Что не изповѣдва нашѣх-тѣ, христианскѣх-тѣ вѣрж; безвѣринѣй, нехристианинѣ; невѣринѣй, безвѣринѣй, нѣхристѣ. 4) Что не дрѣжи думж-тѣ си, не стои на думж-тѣ си, не изпльнава обѣщание-то си, въ когото нѣмамы вѣрж; невѣринѣй, вѣроломнѣй. *Невѣренѣ приѣтели. —рѣно, нар. Безъ вѣрж.*

Невѣрство, с. ср. Невѣрие, нѣманѣ вѣрж, безвѣрие; безвѣрие.

Невѣръ, пм. соб. мѣжско; срѣщася въ пѣсѣнѣ за планинѣж:

Изгрѣна слънце
Отъ Невѣръ Балканѣ;
Та не е слънце,
Малка е мома. *Пѣс.*

Невѣста, с. ж. 1) Кѡнѣто скоро ся е мѣжила; булка, нѣфа; новобрѣчнаѣ, молодѣя, молодѣиѣца, молѡдка, киягѣиѣ.

Бѣе Дѣманѣ. Дѣманѣ,
Млада сѣмъ, байчѣ, невѣста,
Скоро сѣмъ тукъ доведена,
Не знажъ, дѣ е чѣшѣна сребърѣна. *Пѣс.*

2) Свекрѣ, свекрѣва, дѣвери и злѣвыъ вѣкѣтъ на снѣхъ си невѣста и булка; така и вѣкѣтъ и тѣхнѣ-тѣ роднѣиѣ; булѣа; невѣстѣка, тѣкѣже обрѣщѣнѣе къ ней свекрѣа, свекрѣви, дѣверѣй и зѡловокъ и вѣхѣхъ вообѣщѣ рѡдствѣнникѡвъ ихъ.

Свекрѣ невѣсти продума:
Мома невѣсто, невѣсто,
Ако ми юнаѣи посрѣщѣнешъ,
Просто да тѣ е ковчѣжѣи-то,
Ковчѣжѣи-то най-мѣнѣчѣи-то,
Что го шѣсть бѣвола вѡзѣтъ. *Пѣс.*

3) Булка и невѣстѣ ся казѣва на всѣакожъ млѣджъ женѣж; булѣа; обрѣщѣнѣе къ млѡдѡй жѣнѣиѣнѣ. *Невѣсто Стоѣаниѣце.*

Вѡйвода кѣмѣ невѣсти:
Мѣла хубѣана невѣсто,
Что тѣ е крондѣръ сребрѣренѣ,
А чѣшѣи-тѣ каѣяна? *Пѣс.*

— *Цѣреѣа невѣста*, живѡтно невѣстѣулка.

— *Мѣмѣтъ му невѣстѣж-тѣж*, казѣватъ за оноѣгоѣа, коѣуто е разпѣсанѣжъ поѣнасъ-тѣ, тѣ ся

влѣче. — *Харна мома* — зла невѣста. *Зять сынъ не става, нето невѣста дѣщерна. Мѣдрися като младж невѣстж. Минжла сватба и триси невѣстж-тж. Чекори като младж невѣстж. Мрьдаты му ржѣб-тж като на младж невѣстж позѣ-тж.*

Невѣстинскій, ска, ско, пр. Невѣстиный, булгыный, булчиный; невѣстинъ. *Речи му да ти донесе шаренъ санджжъ съ невѣстинскж прикиж. Невѣста-та рад-на радостна си земж невѣстинскж-тж стовнж.*

Стойте, момци, братови ти момци,
Да си обльчж невѣстинскж рубж.
— Хайде Яно, хайде мила сестро,
Не е сватба за невѣстинскж рубж,
Токъ е сватбж за катаденшнж рубж. *Пѣс.*

— **скы**, нар. Като невѣстж. *Растохъ, растохъ дѣвойчинскы, поклонихся невѣстинскы, стѣкохъ мя като роба, влѣкохъ мя като булж, тлѣкохъ мя по главж като змиж.* Гат. — Ржжъ.

Невѣстиный, нъ, на, по, пр. отъ невѣста. Невѣстинскій, булгыный, булчиный, булчный; невѣстинъ, невѣстинъ.

Невѣстица, 1) у. ж. отъ невѣста. *Тѣнка, дълга невѣстица сама си гробъ копавъ.* Гат. — Кѣпчюгъ. 2) Животинка *Cosciniella*, божна бубалка, божна кравица, велиденця, водводица, господава момичка, гуролъ, даскалця, калника-малинка, кална мална, кукумара, литмара, мара, путмара; бѣжъя ковявка, бѣжъя корѣвка, козявка.

Невѣстка, с. ж. Животно невѣстѹлка.

Невѣстѹлка, с. ж. 1) Животно *Mustela putalis*, байнова булчица, батева булчица, радева булчица, байновка, власица, енева булчица, кадѣнка, калманжж, ласица, невѣрѣска, невѣстка, попадийка, попова булчица, пиши-попадийка, царева невѣста, царева невѣстѹлка, царева щерка, чюмова сестра; ласица, ласка, лѣстка, порѣкъ. *Невѣстѹлка-та гонж мѣшкы, мори кокошкы, кѣса дрѣхы.* 2) Животинка *Lampiris*, блѣщунка, блѣщунка, ламберѹда, свѣтѹлка; свѣтлякъ.

Невѣстѹлчя, у. ср. Малко-то на невѣстѹлж.

Невѣстця, у. ср. Малка, млада невѣста. *Момичя мило — невѣстця гнило.*

Невѣщый, нъ, ща, ще, пр. Невѣждъ.

Невяна, им. соб. женско.

Невянецъ, у. ж. Малко невянъ.

Невянѹга, им. соб. женско.

Невянъ, с. ж. Раст. цвѣтие *Calendula officinalis*, цвѣти жлѣто-граниво; девеципоенець, голѣмо цвѣтие, джюнджюла, кроконъ, левянъ; ноготкы.

Невлнуга невянъ сади,
День го сади, два го вади,
Нѣкой ю го пощж бере,
Пошж бере, денъ нощ. *Пѣс.*

— **Дивъ невянъ**, раст. *Asperugo procumbens*; острица лежачая, скѣлка.

Негасѣный, нъ, на, по, пр. *Негасена варъ, Calx viva*, още неполѣна съ волж; негашенная извѣсть.

Негли, нар. 1) Може, може бы, невѣмъ, белки, белкимъ, беки, алаемъ; мѣжетъ бытъ, кѣжется, вѣроятно. 2) Нежели, нели, камоли, а не; нежелю.

Леле Марко, леле милый сыну,
Болъ, сыну, на дворы му иди,
Негли, сыну, тува да го чакашь. *Пѣс.*

Него, 1) вин. пад. ед. число отъ лично мѣст. 3-те лице мжж и ср. родъ, го; егѣ. 2) показ. мѣст. вж. она, онова. *По него пѣтъ, по него вѣмъ, него мѣсто*, по она пѣтъ, по онова вѣмъ.

Неговый, въ, ва, во, мѣстоим. прит. отъ трете лице един. число мжж. и ср. родъ; егѣ. *Кой съ кое, Иванъ съ негово-то. Чигаво, бегово, кой го нашьлъ негово. Който по-напрѣдъ поиска дѣвойкж-тж, негова е.*

Неговж-тж, нар. Както си той знае, както си нему иска. *Какво-то и да му казвашъ, той неговж-тж си знае; что ни говори ему, опъ все такы свою несѣтъ.*

Негодѹвамъ, гл. ср. Показывамъ, че не съмъ благодаренъ отъ нѣчто, че мя е ладъ, дѣто е станжло то така; негодовать.

Негодѹвание, с. ср. отъ негодѹвамъ; негодованіе.

Неда, им. соб. женско. *У Нединж свѣщы горятъ*, казвася, кога нѣкои запали двѣ свѣщы.

Недалечъ, нар. Близо; невадалекъ, недалѣко, неподалѣку. *Недалечъ отъ насъ има чешмж.*

Недка, им. соб. женско. *Рачѣ рачи, Недка влачи.*

Неднйый, — днъ и — денъ, дна, дно, пр. Никакъвъ, ниденнъ, нѣднйый. *Азъ разбойникъ-тъ неднйый, кучл-то недно какво ми направиль!*

Недобѣръ, с. ж. Что е останжло отъ даникъ, отъ дѣгъ да ся добира; заднина, заднище, бакина; недоймка, недобѣръ.

Недобринъ, с. ж. Нѣ добро нѣчто, не доброта, злина, лошетица. *Зло и лошаво — двѣ недобрини.*

Недоброжелатель, с. ж. Който не желае, не иска нѣкому добро-то; недоброжелатель, недоброхѣтъ.

Недѣбрый, — бѣръ, бра, бро, пр. Който не е добѣръ; злыи, лоший; недѣбрый.

Недовѣждамъ, гл. д. и ср. Не виждамъ добръ, при спѣхъ съмъ; недовѣдѣть. *Хваняхъ да недовѣждамъ.*

Недовѣждане, с. ср. отъ недовѣждамъ.

Недовѣрѣлый, лъ, ла, ло, пр. *Недовѣрѣлы думы, работы, недокупи́лы, несвѣсны думы, работы, не за-въ работѣ думы.*

Недовѣрие, с. ср. Изгубване вѣрѣ въ нѣкого, съмнѣване, че той прави нѣчто не добро, не както трѣбва, невѣра; недовѣрие, недовѣрка.

Недовѣрчивый, — рень и —ренъ, рна, рно, пр. Който не ся довѣрава нѣкому, нѣма вѣрѣ на него; недовѣрчивый.

Недогледный, — днь и —день, дна, дно, пр. Что не може да ся изгледа; голѣмый. *Излѣзньтъ десять пятнадесять плуга и за еднѣ недѣльѣ изоравать поле недогледно.*

Недоговѣждане, с. ср. Кога нѣкой самъ не ся договѣжда, не ся сѣща; недосѣщане; недогѣдка.

Недохѣланый, нъ, на, но, пр. *Недохѣлана глава, дебела глава, что не разбира отъ ничто.*

Недозрѣлый, лъ, ла, ло, пр. Что не е добръ, не е съвсѣмъ узрѣлъ, недовтасалый; незрѣлый.

Недокупи́лый, лъ, ла, ло, пр. *Недокупи́лы думы, работы, недовѣрѣлы, несвѣсны думы, работы.*

Недомѣкнѣть, с. м. Който не бере домъ, не може да врьти къщѣ; разсѣпникъ, разтурникъ, пинаница.

Недомрѣлый, лъ, ла, ло, пр. Който не е съвсѣмъ умрѣлъ, който още бере души. *Недомрѣлъ чловѣкъ поплътъ да е такъ.*

Недоносѣя, с. ср. Дѣтя, родено прѣди врѣмя, недоносѣкъ; недоносѣкъ, въкидышъ.

Недоносѣкъ, с. м. и недоносѣя, с. ср. Недоносѣя.

Недопеченый, нъ, на, но, пр. Что не е добръ, не съвсѣмъ опеченъ; недопеченный, недопеклый.

Недоплата, с. ж. Что-то е останало още да ся плаща; неплатена още частъ отъ дългъ; недоплата.

Недоушане, с. ср. Бранение, неизволаване; запрещеніе.

Недосолѣный, нъ, на, но, пр. Что не е добръ, колко-то трѣбва посолень. *Торлакъ недосолень, така ся присмивать околнѣ-ти селяни на Морповци (въ Македоніи).*

Недостойный, — стѣнь, стѣйна, стѣино, пр. Който има нѣкакъвъ порокъ, нѣкакъвъ лошавинѣ, не е достоенъ, не е врьденъ, не е кадженъ за нѣчто; недостойный.

Недосѣтливый, въ, ва, во, пр. Който не

можетъ самъ да ся сѣти, да ся договѣди за нѣчто; недогадливый, несѣтливый.

Недосѣщане, с. ср. Кога нѣкой самъ не ся сѣща, не ся договѣжда за нѣчто, недоговѣждане; недогѣдка.

Недоучъ, с. ср. Който не доврѣшилъ науки-ты си, не ся е изучилъ докрай, полуученый; недоучъ.

Недоучювамъ (да недоучюжъ), гл. д. 1) Не чювамъ, не слушамъ добръ, приглухъ съмъ; недослышать. *Съ едно-то ухо недоучюва.* 2) Не чювамъ всичко-то, докрай; недослышать. *Ако нѣчто недоучюешъ, то пытай.*

Недоучюване, с. ср. отъ недоучювамъ; недослышка, ослышка.

Недоучюжъ, ешь, — чюлъ, гл. свр. отъ недоучювамъ; недослышать.

Недрагый, гъ, га, го, пр. Что не е драгъ; немилый. *Немилъ, недрагъ. Скъсѣтася немила, недрага.*

Недромѣнѣжъ, ишь, — ниль, гл. ср. Не сѣдамъ, не ся умиравамъ, не мѣкнучамъ.

Недуга, недугавый, в. недѣгавый.

Недѣвки, с. ж. мн. Невидимы сѣщества, като юды-ты; докарвалы чловѣку ужъ урамъ.

Недѣй, недѣйте, повелит. накл. отъ неупотрѣбителенъ глаголъ дѣйжъ. Немой, некай, не прави; незамай. *Недѣй ходи*, не ходи. *Недѣй прави така. Недѣйте много прыжка*, не прыпкайте много. *Да идъ ли у васъ? — Недѣй. Недѣй учи Варварѣ, какъ ся прави попарѣ.*

Недѣлѣ, им. соб. мѣжско.

Недѣлица, ум. ж. отъ недѣля.

Недѣличка, ум. ж. отъ недѣлица.

Недѣльникъ, с. м. Казвать за понедѣльника нехривѣ-ти, кога не искать да работять; чистѣ дѣльникъ. *Понедѣльникъ — недѣльникъ, вторникъ — повторникъ, срѣда — не ся сѣда, четвертъкъ — несвѣтъкъ...*

Недѣлинченъ, — чна, чно и

Недѣлный, — льнъ и —ленъ, лна, лно, пр. отъ недѣля. Казвася за дни, въ които не ся работи; праздинченъ.

Недѣля, с. ж. 1) День-тъ сѣдѣ сѣботѣ, който ся празнува отъ всичкы-ты христианы; воскресеніе.

Мари қалино Марийке,
Днеска е свѣта всѣдѣля,
Азъ щѣ въ черковѣ да идѣ,
Свѣщницѣ да си запалѣ,
Ты да ми дѣтя наглядывашъ. *Пѣс.*

Въ дѣльникъ зелникъ, въ недѣльѣ попарникъ. Циганикъ и въ недѣльѣ работи, а мѣхъ-тъ му голъ. 2) Седемъ-ты дни отъ недѣльѣ до недѣльѣ, седмица; недѣля, седмица. Прѣва-та недѣля на великъ

посты. 3) Врѣмя отъ седемь дена, отъ който день и да подкачимъ, седмица; недѣля. Стоялъ цѣль недѣль въ село-то. Отъ тукъ до тамъ има двѣ недѣли нѣтъ. Забѣнжалъ Гаго три дни безъ недѣль. — Бѣла недѣля, русалка недѣля, русална, пятидесятица. — Велика недѣля, страстна недѣля, послѣдняя-та недѣля на великы посты. — Кръстна недѣля, четверта-та недѣля на великы посты, крестопоклонна. — Кйорова-та недѣля, слѣна-та сѣбота, така казвать, кога дойде врѣмя нѣкому за женение. — Опална свята недѣля, 7-й Юлиа. — Праздна недѣля, свѣтла недѣля, недѣля-та слѣдъ Велидень. Пуста праздна недѣля (ей гуди праздна недѣля), какъ не би цѣла година! — Разчюшка, рушна недѣля, недѣля-та прѣди рядовиъ недѣль. — Сырна недѣля, отъ сырно до мѣсно заговѣваніе, сырница; масленица. — Рядовна недѣля, недѣля-та прѣди сырницѣ. — Свѣтла недѣля, праздна недѣль, недѣля-та слѣдъ Велидень. — Страстна недѣля, велика недѣля. — Чиста недѣля, прѣва-та недѣля на великы посты.

Недѣля, *им. соб. женско.*

Недѣлясамъ, *гл. свр. отъ недѣлясвамъ.*
Да склопѣж, да наврѣшѣ недѣль.

Недѣлясамъ и недѣлясувамъ (да недѣлясамъ), *гл. ср. Склонвамъ, наврѣшвамъ, изкарвамъ недѣль, седмицѣ. Не е още недѣлясалъ.*

Недѣлясване и недѣлясуване, *с. ср. отъ недѣлясвамъ.*

Недѣляшний, — шнь и — шепъ, шина, шие, *пр. Что е недѣлясалъ.*

Пила Неда ноцѣж водъ,
Нощѣж водъ недѣляшний,
Па изпила лютъ змиѣ;
Хванѣ Неда да жлѣтѣе,
Да жлѣтѣе, да блѣдѣе. *Пѣс.*

Недѣга, *с. м. Недуга, недѣгъ, неволя, неволна, бѣда, болѣсть, недугъ.*

Недѣгавичкый, — чѣкъ, чѣка, чко, *пр. смѣжч. отъ недѣгавый.*

Недѣгавый, въ, ва, во, *пр. Недугавый:*
1) Слабый, болный, болнавый, хлѣнавый, нехвѣлитый, немоцный, гевшекъ; недужный, болѣзненный. Недѣгавъ съмъ, та не могъ да работѣж. На едно мѣсто былъ паслъ единъ овчаръ двѣстѣ овецъ, ама ни еднѣ нѣмало здравѣж; вси-тѣ были недѣгавы. 2) Злочестый, злочестный, злоризичный; несчастный, злополучный. 3) Гламавый, глунавый, залухавый, несмысленный, неумный, слабоумный, простый, будала; глупый, скудоумный, неразумный,

негодный. Недѣгава жена разплетена ходи.

Ай честитый царю Костадине,
Опулиси въ мене оказанѣ,
Како брата на да си прѣжнѣлъ: ...
Токъ си тѣжѣ мой милый брата,
Что загына отъ недугавѣж женѣ. *Пѣс.*

Недѣгъ, *с. м. Недѣга.*

Неже и

Нежели, *сгжз. Негли, нѣли, камоли, а не; нѣжели. По-добръ да съмъ умрѣлъ, не-жели (неже) да съмъ живъ да видѣ таково чодо.*

Нежѣто, *с. ср. Раст. Sedum tectorum, бабинъ квасъ, дебелець, нежить, кашпичавча, тлѣстига, тученица, тучница.*

Нежѣтъ, *с. м. 1) Болѣсть по вѣнци-ты и въ захы-ты, като вѣтръ. 2) Раст. нежито, съ което лѣкувать болѣсть нежить. 3) Невидимо нѣкакво сѣщество, за което народъ-тъ вѣрва, че то ся скыта отъ мѣсто на мѣсто.*

Незаконный, — нѣнь и — нень, нѣна, нѣно, *пр. Противный на законы-ты, не по законы-ты; незаконный. — шно, нар. Противъ законы ты, не по законы-ты, беззаконно; незаконно.*

Незапáмный, — тѣнь и — тенъ, тѣна, тѣно, *пр. Отъ незапáмтно врѣмя, отъ памти вѣка, отъ давнѣж, отъ незапомнено врѣмя. До чешмѣж-тѣ имало еднѣ старѣ слѣж отъ незапáмтно врѣмя.*

Незнáный, нѣ, на, но, *пр. Невыканный, неканенный; незнáнный. Незнáнъ гостъ — готово магаря.*

Незнный, нѣ, на, но, *прит. мѣстоим. отъ трете лице един. число женскый родъ; незнный, неинный. За незнно-то добро.*

Что ми ѣж дочю незна керка,
Незна керка, млада Яника,
И ми отрѣчы право на чешмѣж,
И ми залѣж утрѣшнѣж водъ,
Ми ѣж отнесе на незнѣж майкѣж. *Пѣс.*

Незнáный, — знáенъ, знáйна, знáйно, *пр. Когото не познавамъ, когото не знаемъ; незнный, непознанный, неизвѣстный; неизвѣстный, невѣдомый, незнаемый.*

Тога него старецъ го скоривать:
Стани, стани незнака делю,
Оги дойде кова за ставане!

Незнáный, нѣ, на, но, *пр. 1) Незнáный, непознанный, неизвѣстный; неивѣстный, невѣдомый, незнаемый.*

Проговори Тимишаринъ Гуро:
Богъ помага, младый побратиме!
Отговаря дѣтя Голомѣше:
Даль Богъ добро, незнáный делю! *Пѣс.*

2) Что е много, та не ся знае колко е, та

не може да ся брои; безчетный, безброй-
ный; несмѣтный, безсѣтный, безчислен-
ный, несчѣтный.

Ете иде Марина свекрѣва
Въ рѣдѣ носи отъ злато тепсиж,
На тепсиж назнано имане,
Па си Мари потихо говори:
Слѣзани, Маро, слѣзани моа съѣхо,
Просто да е отъ злато тепсижа
И на тепсиж незнано имане! *Пѣс.*

Незнáние, с. ср. 1) Кога нѣкой не знае
нѣчто; **незнáние**. 2) Неотбирание, неумѣна-
ние; **неумѣние**.

Незѣ, дат. пад. ед. число отъ лично мѣстоим.
3-те лице женскый родъ; **нейзѣ**, **ней**, **и**;
ей. *Не ѿ давать Господь незѣ челядь
за добро-то незнано.*

Ней, дат. пад. ед. число отъ лично мѣстоим.
3-те лице женскый родъ; **и**, **ной**, **незѣ**,
нейзѣ; **ей**.

Ней, *междом.* Ой, **ей**.

Ней море дѣвойко,
Ней море хубава,
Что любишь, что глядашь
Той людъ гидижъ? *Пѣс.*

Нейдзинный, **нѣ**, **на**, **но**, *пр.* **Нейный**.

Неизбѣжный, — **жнѣ** и — **женѣ**, **жна**, **жно**,
пр. Безъ когото, безъ чтого не може; по-
трѣбный; **неизбѣжный**, **необходимый**.

Неизвѣстный, — **стѣнѣ** и — **стенѣ**, **стна**,
стно, *пр.* **Незнайный**, **непознатый**; **неиз-**
вѣстный.

Неизглядный, — **днѣ** и — **денѣ**, **дна**, **дно**,
пр. Что нѣма добръ изгладъ, что не хваща
очи, **неуглядный**; **невзрачный**, **непри-**
гожий.

Нейзинный, **нѣ**, **на**, **но**, *мѣстоим. прит.*
Нейный.

Неизмѣнный, — **нѣнѣ** и — **ненѣ**, **нна**, **нно**,
пр. Что не може да ся измѣни, да ся про-
мѣни, что си остава все еднакъвъ; **неиз-**
мѣнный,

Нейзинный, — **знѣ** и — **зенѣ**, **зна**, **зно**,
мѣстоим. прит. **Нейзинный**, **нейный**.

Допущилъ книгж нейзный братъ:
Ей сестро, сестро родена,
Даль чифликъ да си продавамъ,
Даль тимаръ да си заложамъ,
Еазъ тебе да тя откупамъ? *Пѣс.*

Неизречѣный, **нѣ**, **на**, **но**, *пр.* Что не мо-
же да ся изрече, да ся изкаже, да ся раз-
каже; **неизреченный**, **несказанный**.

Нейзѣ, дат. пад. ед. число отъ мѣстоим.
лично 3-те лице женскый родъ; **ней**, **и**,
ной, **незѣ**; **ей**.

Нейзѣ говори Гюро златарця:
О майко, майко, остарѣла майко,
Остарилася, безумилася,
Това си имать, това си пуци. *Пѣс.*

Нейкую, **нейкуюмъ**, *гл. д.* Не щж, не искамъ;
не хочу. *Нейкую да идемъ. Кешъ ли да
идеши? — Нейкуюмъ.*

Нейный, **нѣнѣ**, **нѣйна**, **нѣйно**, *мѣстоим. прит.*
отъ трете лице едн. число женскый
родъ; **незинный**, **нейзинный**, **нейдзинный**, **ной-**
ный; **ей**. *Нейна работа; тна да му
мысли.*

Да си пише бѣлж книгж,
Бѣлж книгж, лѣпо писмо,
Да си пуци до татко му,
И до нейж прѣжж любнж,
И до нейна мила сына,
И до нейж милж керкж. *Пѣс.*

Нейниж-тж, *нар.* Както си тна знае, както
ся ней иска.

Нейстинж, *нар.* Не наистинж, нашегж, лѣ-
во; въ шутку.

Нека, *связз.* 1) За отстѣпване, за повеле-
ние; **дако**, **да**; **пустѣ**, **пускай**. *Нека иде,
да иде. Влачете мя, азъ нека си пла-*
чж. 2) Ако, и да; хорошб, ничего, пус-
кай. Вали джжжж.—Нека.

Некаджриникъ, с. м. **Некаджренъ** чловѣкъ.

Некаджриница, с. ж. **Некаджрна** жена, мома.

Некаджритый, — **ринѣ** и — **ренѣ**, **рина**, **рино**,
пр. Който не е каджренъ за нѣчто, не го
быва за нѣкаквж работж, **непoxватный**;
неспособный.

Некайлникъ, с. м. Който не става кайлъ,
не пристава, не приима.

Некайлиница, с. ж. Която не става кайлъ,
не пристава, не приима.

Некайлство, с. ср. **Неставане** кайлъ, непри-
стаиване, неприимане.

Неканентый, **нѣ**, **на**, **но**, *пр.* **Невыкантый**,
незвантый, **некалесантый**. *Неканентъ гостъ
като магаря на паслы.*

***Некѣзинъ**, с. м. **Т.** **Некѣзъ**, скжпъ чло-
вѣкъ, скжперникъ, скжпецъ, неподатливый,
скръжавый, вариклѣчко; **скръята**.

Нѣкни, *нар.* в. **нѣкни**.

Нековъ, с. ж. Голѣмъ топачъ желѣзо излѣ-
но, нѣ още нековано; **крѣца**.

Некрѣнжтый, **тѣ**, **та**, **то**, *пр.* **Невдигнжтый**.

Азъ си ся качихъ на высоту диванъ,
Тамо си найдохъ пустж постель,
Како постлана и некрѣнжта,
До постель тж мжско-но дѣтя,
Какъ повиено неразвѣнено. *Пѣс.*

Некрѣкъ, с. м. Растение нѣкакво.

Некрѣстениця, с. ср. **Некрѣстця**.

Некрѣстеный, **нѣ**, **на**, **но**, *пр.* **Некрѣсте-**
ни дни, **дни-ти** отъ малкж колядж до во-
дичи, спорядъ едигъ, а спорядъ другы отъ
Игнатъ-день до бабинъ-дѣнь; **нечисти дни**,
мръсници, **мръсни дни**, **караконджарови дни**;
богоявлѣнскіе дни, **свѣтки**.

Некрѣстця, с. ср. Мало некрѣстено още мажско дѣтя; некрѣстениця, некрѣсть, некрѣщъ, голче, гуше, джолъ, ноне, пуже, пурде, пуше, пушле, пыже, кушле, шуля, шулю, еврейця.

Некрѣсть и **некрѣщъ**, с. м. 1) Некрѣстця 2) Чловѣкъ нехристианинъ, та не е крѣщаванъ; нехристъ.

Нектѣ, с. м. мн. Ноктѣ.

Нелѣ, нар. Налѣ, дава, дѣвѣ, ели, лели, налѣ, чева, като, та, дилма; вѣдь. *Нели ти казвахъ да не ходишь*; да я тебѣ говорилъ, я же тебѣ говорилъ не ходишь. *Нели сме роднина*? да мы родни, вѣдь мы родни. *Нели е така*? *Нели глѣдашь*.

Нелѣ, сѣкъ. Неже, нежелѣ. *По-добрѣ смръть, нелѣ такъвъ животъ*.

Нело и **нелъ**, сѣкъ. Нъ; по. *Лозе не че молитвѣ, нело сака мотѣкъ*.

Такомъ Бога, старъ калугеръ,
Да ја не съмъ кукувица,
Нело съмъ си Божѣ майка,
Божѣ майка хаберджика. *Пѣс.*

Нити Боснѣ силенъ огънь гори,
Нити Боснѣ мѣтна вода носи,
Нело Боснѣ прѣкъ чюма бие. *Пѣс.*

Не съмъ дошелъ отъ конь да си слѣзъ,
Не съмъ дошелъ вино да ти пижъ,
Нело съмъ дошелъ двори да ти паѣнж. *Пѣс.*

Нелѣивнѣ, въ, ва, во, пр. Немръзеливнѣ, прѣгавнѣ.

Немѣ, нар. Лема, нима, ма, лаума, легома, истинѣ ли, белки, мигаръ, зеръ, чунки; рѣзвѣ, неужѣли, неужли, неужто. *Та нема, та истинѣ ли? нѣшто, рѣзвѣ, неужто? Нема го не знаешъ? Нема не е така?*

Немарѣние, с. ср. отъ немарѣж. Нерадѣние, нехайство, безопасность, незабѣгане; нерадѣние.

Немарлѣвица, с. об. Немарлѣ чловѣкъ, немарлива жена, мома; нехайникъ, нехайница; нерадѣвецъ, нерадѣвица.

Немарлѣвнѣ, въ, ва, во, пр. Что не пази, не съгладва хубаво, немари, не хае, кога прави нѣчто; безопаснѣ, нехайнѣ; нерадѣвнѣ, нехайвнѣ, неосторожнѣ, небрежнѣ, небрежливнѣ, неосмотрѣтельнѣ, оплошлѣвнѣ, оплошнѣ. — во, нар. Съ намѣрене, безъ пазене, безопасно, нехайно; нерадѣво, нехайво, неосторожно, небрежно, небрежно, небрежливо, неосмотрѣтельно, оплошливо, оплошно.

Немарѣж, ишь,—рилъ, гл. ср. Барамъ, врѣшь нѣчто немарливо, безопасно; не радѣ, не тачѣ, нехай; нерадѣтъ, пренебрѣгѣтъ.

Немари за работѣ-тъ си, не ще ни да знае, малко го е грѣжъ за работѣ-тъ му. **Немилостивнѣ**, — вѣтъ и — нѣтъ, вина, вно, и

Немилостивнѣ, въ, ва, во, пр. Что нѣма милость, не ся смилѣва за нѣчто; безмилостивнѣ, безмилостивнѣ, безмилостнѣ, безжалостнѣ; немилосѣрднѣ, нещѣднѣ, безмилостивнѣ, безмилостнѣ. — вно и — во, нар. Съ немилость, безъ милость; безмилостивно, безмилостиво, безмилостно, безжалостно; немилосѣрдо, нещѣдно, безмилостивно, безмилостно.

Немилость, с. ж. Нѣмаше милость, немилѣвание, несмилѣване за нѣчто; немилость, опѣла.

Немилѣ, лъ, ла, ло, пр. *Ходи немилѣ недрагъ*, нѣма си нѣдѣ никого, нѣдѣ ничто, скѣтѣся по людскѣ-тъ врата, по чюжбинѣ; безрѣднѣ, безпрѣтнѣ.

Немирѣнѣ, нѣ, на, но, пр. Немпросѣнѣ.

Додѣ врѣмя да слизамъ,
Да слизамъ отъ столнѣжъ,
Че ще сѣдне друга вѣра,
Друга вѣра некрѣстена,
Некрѣстена, немпрена. *Пѣс.*

Немирникъ, с. м. Който не мирува, бѣснѣ; пакостникъ, обѣсникъ, обѣшникъ, вѣжникъ, лудетина; кудесникъ, куролѣсъ, куролѣсникъ, гомозѣ, непосѣденѣ.

Намирнѣ, — рѣтъ и — рѣтъ, рѣа, рѣо, пр. Что не мирува, что бѣснѣ; лудичкѣ, палавнѣ, буйнѣ; беспокѡйнѣ, немѣрнѣ. — рѣо, нар. Палаво, лудо, буйно; беспокѡйно.

Немѡжане, с. ср. Кога нѣкой не може, не е кадѣренѣ. *Неужанѣ и немѡжанѣ сѣ два брата (сѣ братѣ и сѣстра).*

Немѡй, немѡйте, повелѣтел. наклон. особена форма отъ глаголъ мѡжѣ. Недѣй, нимѣ, некай, не прави; незамѣй. *Немой плака*, не плачи.

Немѡлиго, като с. ср. Въ изреченѣ: *Има село, та го вѣкатъ Немѡлиго*. Така казвать на дѣца, кога ся разсѣдѣтъ и не щѣтъ да надѣтъ.

Немѡчѣ, с. ж. Нѣмане, немотина, сиромашина, бѣдность, оскѣдность, нищѣта; бѣдность, нищѣта, убѣжество. *Дѣто си живѣтъ задружно, тамо немѡчка не улази. У задружнѣ кѣжѣ немѡчка-та не улази.*

Немѡбцица, с. ж. Немошь, слабость, нехвѣль, болѣсть, недѣжа, неволя; немѡшь, недѣтъ.

Хабѣръ менѣ ты ми пуци,
За да дойдѣ да ти видѣ,

Покрай тебе да ся найда,
Изметъ тебѣ да ти сторжъ,
На твоѣхъ-тѣхъ немошницѣхъ. *Пѣс.*

Немоштыи, — шънъ и — щенъ, щна, щно, *пр.* Что има нѣкакъхъ немошь; сухый, слабый, болнавый, неждавый, нехвельный, жѣлавый, жюлавый; немошныи, слабой, безсилый, хворый.

Немошь, *с. ж.* Немошница, нехвель, болеть, неждѣтъ, неволя, слабость; немошь, немочь, недугъ, болѣзнь, хворость.

Немошѣнѣжъ, ешь, — щѣлъ, *гл. ср.* Ставамъ немошенъ, изгубамъ си силы-ты; слабѣжъ, ослабамъ, отслабамъ, запирамъ, изнадамъ, отпадамъ, изнемошчавамъ, изнемогвамъ, изнеможвамъ, чмажъ; изнемогѣтъ, ослабѣвѣтъ.

Немошѣнѣние, *с. ср.* отъ немошѣнѣжъ.

Нему, дател. пад. един. число лично мѣстоим. отъ 3-те лица мужскый и *пр.* родъ; му; ему.

Немытый, тѣ, та, то, *пр.* *Немытъ чловекъ*; неумывка. **Немытъ**, като *нар.* Нечисто; неумываю. *Да не падешь немытъ.*

Ненавѣдѣжъ, ишь, — дѣлъ, и

Ненавѣждамъ, *гл. д.* Не искамъ да видѣ нѣчто, нѣкого; не обычаю, мразѣ, гонѣ, имамъ ненависть; ненавѣдѣтъ. — *мся*, *гл. вѣ.* Не ся обычаю, мразимся, гонимся.

Ненавѣждане, *с. ср.* отъ ненавѣждамъ.

Ненависть, *с. ж.* Ненавѣждане, необычайне, мразение, вражда, гонение, зложелательство; ненависть.

Ненавѣкнѣжлыи, лѣ, ла, ло, *пр.* Что не е навѣкнѣжлъ, привѣкнѣжлъ на нѣчто, неопытный; необычный.

Ненавѣнтыи, нѣ, на, но, и

Ненавѣнтыи, нѣ, на, но, *пр.* Комуто не ся навѣбамъ, когото не чакамъ; нечаянныи; нежданый, неожиданныи. *Отъ ненаданѣхъ дупкѣхъ мышка излиза.*

Ненавѣжъ, *с. ж.* Кога ся нѣкой не навѣжъ за нѣчто, не чака нѣчто. *На ненавѣжъ*, като *нар.* Ненавѣжно.

Ся собрахъ много калабалжкѣ,
Отдохжъ невѣстѣ да барать,
Отдохжъ тие на ненавѣжъ
И хватихъ тога да гы колятъ,
До колына крѣвѣхъ направихъ. *Пѣс.*

Ненавѣнтыи, дѣенъ, дѣйна, дѣино, *пр.* Что става, что дохожда изведнѣжъ, изненадѣно, нечаяно; неожиданныи. — *дѣино*, *нар.* Изненадѣно, изведнѣжъ, изневѣрешкѣ, на ненавѣжъ, пенаузданица, внебюдѣ, пенаузда, начаяно, неочаяно; нечаяно, неожиданныи, врасплѣхъ, набѣгомъ.

Непарядѣнтыи, нѣ, на, но, *пр.* Нетурѣнтыи на рядѣ, въ рядѣ, ненадѣменныи; неустрабѣнныи.

Ненавѣнтѣжъ, *с. м.* Който не може да ся насытити, да ся нааде; ненавѣда.

Ненавѣнтѣца, *с. ж.* Която не може да ся насытити, да ся нааде; ненавѣда.

Ненавѣнтѣжыи, — тѣнъ и — тенъ, тна, тно, *пр.* Что не може да ся насытити, да ся нааде; несѣнтѣжыи, несѣнтѣжыи; ненавѣнтѣжыи, ненавѣдныи.

Крѣзь планижъ пилци пропѣвалъ,
Крѣзь ливадѣ цвѣтѣхъ разцутылъ,
Во ливадѣ зелено езеро,
Во езеро хаждаръ ненавѣнтѣжыи,
Всякой день п' единъ чловекъ паде. *Пѣс.*

Непаузда и пенаузданица. *нар.* Ненавѣжно.

Ненаука, *с. ж.* *Сиви юнци наука*, още неучени.

Ненаходѣнтыи, нѣ, на, но, *пр.* Что не ся е находилъ, насытилъ на ходѣ.

Еаъ щжъ си умрѣ младо зелено,
Младо зелено неаходѣно,
Неаходѣно, неаносѣно,
Салъ армосано, па невѣччано. *Пѣс.*

Нени, нени! *междом.* За приспѣвание дѣтя; нѣни, нѣни! нуни, нуни!

Неника и неница, *с. ж.* Срѣщася въ гатанѣхъ за солѣ, натоварѣна на мѣскѣ, карана отъ калугеръ: *качихъ на никово поле, опулихъ на кукуберѣ, ете една неплѣда, что си води нерѣдѣ, та си кара немѣжъ (неницѣ), или: мѣжъ нерѣда, та води неплѣдѣ, что носи неницѣ.*

Нена, *с. ж.* Така наричатъ понѣйдѣ сестрѣ на майкѣ; лѣла, лола; тѣтка по матери.

Необыкновенныи, нѣ, на, но, *пр.* Чтото става рѣдко, невсякого, чюдныи, дивныи; необыкновенныи, необычайныи, необычный.

Неодавна, *нар.* Скоро, неоткогда; недавно.

Неодавнашныи, — шѣль п' — шѣнь, шна, шне, *пр.* Что не е отодавна, скорошныи; недавныи.

Неодѣлантыи, нѣ, на, но, *пр.* *Неодѣланъ чловекъ*, дебелъ, дебелѣкъ, глупѣкъ, ахмакъ, простакъ, селаченинъ; мужѣкъ.

Неопытныи, — тѣнъ и — тенъ, тна, тно, *пр.* Който нѣма опыты, умѣние за нѣчто, не знае, не е навѣкнѣжлъ да врѣши нѣчто; ненавѣкнѣжлыи, аджамѣна; необычный, небывалый.

Неорѣзъ, *с. м.* Нескѣпѣна свинѣна, нерѣ, нерѣзъ, шипарѣ, вепрѣ; нерѣзъ, порѣзъ, вепрѣ.

Неоскудныи, — дѣль и — дѣнь, дна, дно, *пр.* Что си има вѣсѣчо, чтото му трѣбѣва, охолныи; неоскудный.

Неослабый, — бѣнъ и — бѣнь, бна, бно,

пр. Что не ослабѣа, что е все еднакво силѣнъ; неослабѣный.

Неотгрѣленный, нѣ, на, по, пр. Съ неотворены грѣды. *Несѣта-та дарѣва свекъра и свекръвѣ-тѣ съ по еднѣ неотгрѣленѣ конюплѣ, за да имѣ ся затворены уста-та.*

Неотколѣ, нар. Неодавна, прѣди нѣколко врѣмя, скоро; недавно.

Неотколѣшенный, — шень и — шень, шина, шне, пр. Что не е отколѣ, неодавнѣвший, скорошнѣй; недавнѣй.

Неотрѣсеный, нѣ, на, по, пр. Что не ся е отрѣсилъ нѣкому, что не е можалъ да му ся отговори, да му отврѣне.

Неочѣкаваный, нѣ, на, по, пр. Что става изведиждѣ, безъ да му ся надѣвамы, безъ да го чѣкамы; нечѣкаваный, ненадѣйный, ненаденый; неожиданный, нежданѣмый. — по, нар. Нечѣкано, ненадѣйно, изведиждѣ, изневѣрешкы, вшеблюдѣ, на ненадѣжъ; нежданѣно, нежданѣмо.

Непара, нар. Мало, нетолкова, немного; мѣло, плѣхо. *Непара радѣтъ и пѣтъ. Отъ очи непара глѣдамы, съ очи слабо глѣдамы.*

Вино пѣамъ, непара го пѣамъ,
Конѣ гахамъ, конѣ аджамѣа. Пѣс.

Неисытъ, с. м. Птица *Pelicanus*, баба, батланъ, несытъ; пеликанъ, баба.

Непендѣкъ, 1) с. м. Цѣръ, плачь, колай за да стане, да ся изврѣши нѣчто; пендѣкъ. *Това му е непендѣкъ-тъ за да оздраве. Непендѣкъ-тъ му е да . . .* 2) нар. Безъ друго. *Ако сакатъ нѣкой гостѣ-то му непара да радѣтъ и пѣтъ, непендѣкъ было, ахчина-та да закачить за поасъ еднѣ лѣжницѣ.*

Неплѣта, с. ж. Кога нѣкой не плати на врѣмя, чѣто е трѣбвало да плаща; неплатѣжъ, неуплѣта.

Неплѣда, с. ж. Срѣщася въ гатанкѣ за калугеръ, за мѣскѣ; в. пенѣка.

Неплодность, с. ж. Неполюство.

Неплодный, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, пр. Что не принася, не дава плодъ, нѣма рожбѣ; бесплодный; неплодный.

Неплодородный, — дѣнь и — дѣнь, дна, дно, пр. Что не е ималъ, кога не е имало много плодородне; гладный, оскудный; голодный. *Неплодородна година, гладна година; голодный годъ. Неплодородно мѣсто, гладно мѣсто; голодная сторона.*

Неплодство, с. ср. Нѣмане, недаване, непринасанне плодъ, рожбѣ; неплодность; неплодность, неплодѣ, неплодство.

Неподѣтливый, въ, ва, во, пр. Что ся стиска да не даде нѣкому нѣчто, да не по-

харчи нѣйдѣ нѣчто, който трѣпере надѣ парѣ-тѣ; скѣпый, стисливый, скръжавый, варикѣчко, джюмерка, скѣперникъ, скѣпецъ, стислѣ, тврѣдица, цинѣа, стипѣа, некезишъ, тамахѣаръ; скръга, скупѣга, скупецъ, скупердый, скунердыйка.

Неподѣбный, — бѣнь и — бѣнь, бна, бно, пр. Что не пде, что не подобае да ся каже, да ся направи; неприличнѣй, безприличнѣй, безряднѣй, безнѣжнѣй, срамнѣй; непристойнѣй, неприличнѣй.

Непокорный, — рѣнь и — рѣнь, рна, рно, пр. Който не ся покорѣва; непослушнѣй; непокорнѣй.

Непокорство, с. ср. Кога ся нѣкой не покорѣва нѣкому; непокорность.

Непожѣтнѣй, тѣ, та, то, пр. Что не е пожѣтѣ, не е побаранѣ, не е бутанѣ; непобаранѣй, непохванѣй, непочекнѣй; нетрѣнутѣй.

Непослушникъ, с. м. Който не слуша, не ся покорѣва, не ще да знае за каквото му казватъ; нѣслухъ, блухъ, ослушникъ.

Непослушница, с. ж. Жѣна, мома непослушникъ; ослушница.

Непослушнѣй, — шень и — шень, шна, шно, пр. Что не слуша, не ся покорѣва, не прави, не ще да знае, каквото му казватъ; непокорнѣй, инатъ; непослушливѣй, ослушливѣй, ослушнѣй, огурливѣй.

Непостоянный, — нѣнь и — нѣнь, нпа, нпо, пр. Что нѣма постоянство, что не дрѣжи, не стои на думѣ-тѣ, что не е всѣакога еднакѣвъ, что ся мѣнава; непостояннѣй.

Непостоянство, с. ср. Качество на непостояннѣй; непостоянство.

Непосѣдно, с. об. Който, когато не стои мирно, а все ся движи, все шавре, мрѣда; мрѣдѣ, мрѣда, мрѣдогжица, шаврогжѣ.

Непотрѣбный, — бѣнь и — бѣнь, бна, бно, пр. Что не трѣбова, не е за въ работѣ, не го бѣва за нѣчто; разваленѣй; непотрѣбнѣй, неадабнѣй, неужнѣй, лѣдѣнѣй.

Непохванѣй, тѣ, та, то, пр. Непобаранѣй, непожѣтнѣй, непобутнѣй, непочекнѣй; нетрѣнутѣй.

Непохватность с. ж. Своиство на нехватнѣй.

Непохвѣтнѣй, — тѣнь и — тѣнь, тна, тно, пр. Кокуто не иде отъ рѣжкы да направи нѣчто, който не умѣе; некадрѣнѣй.

Непочѣнѣй, тѣ, та, то, пр. Непожѣтнѣй, непобарѣнѣй, непохванѣй, непобутнѣй; нетрѣнутѣй.

Неправда, с. ж. Нѣчто неправо, не по правѣ-тѣ, не по законы-тѣ, нѣмане правѣ;

беззаконие, неправдина, неправина, неправица, безправда; неправда, несправедливость.

Неправди́ня, с. ж. Неправда.

Неправди́ца, ум. ж. отъ неправда.

Неправди́нка, ум. ж. отъ неправди́ня.

Неправина, с. ж. Неправда.

Само грѣми, дождь не врьне
Отъ Нединъ неправинъ :
Отровила свой-тѣ сестрѣ,
Задюбила своѣ зята! Пѣс.

Неправи́ца, с. ж. Неправда.

Неправы́й, въ, ва, во, пр. Что не е спорядъ правдѣ-тѣ, не е спорядъ законъ-ты, вънъ отъ правдѣ-тѣ; беззаконный; несправедливый.

Непра́здна женá. Тяжка, трудна жена; непра́здная, беременная, чревата, брюхатая.

Неприли́чие, с. ср. Нѣманье приличия, неприлично нѣчто; неприли́чїе.

Неприли́чный, —чѣнь и —чѣнь, чна, чно, пр. 1) Что е безъ приликъ, что е отъ пакта навѣнъ, что не е за-вѣ людѣ; неприличный, безрядный, безпактный, неподобный, срамный, срамотный; неприлич-ный, непристойный, неумѣстный, неблагопристойный, непригожий, беспутный. 2) Что не прилична, что не мѣста на друго нѣчто, что не сж си прилика; несхожий. —чно, нар. безъ приликъ, отъ пакта навѣнъ, недобрѣ, неприлично, безпактно, безрядно; неприлично, непристойно, неумѣстно, неблагопристойно, беспутно.

Непри́ятелка, с. ж. Жена, жма непри-натель, душманка; непри́ятельница.

Непри́ятельскы́й, ска, ско, пр. отъ непри́ятель. Вражий, вражеский, душман-ский; непри́ятельскы́й. —скы, нар. Като непринатель; вражескы, душманскы; непри́ятельски, вражески.

Непри́ятелство, с. ср. Ненавиджанье, нена-висть, вражда, гонение нѣкого, душманлѣжъ; враждá.

Непри́ятель, с. м. Който ненавиди, гони другога и му иска зло-то; врагъ, злостор-никъ, душманъ; непри́ятель, недругъ, врагъ, злодѣй, лиходѣй. Боже, пази мя отъ приатели, отъ неприатели самъ щж ся пазя.

Непри́ятность, с. ж. Качество на неприат-ный; непри́ятность.

Непри́ятный, —тънь и —тенъ, тна, тно, пр. Что нѣма приатность, что е безъ при-атность, противный; непри́ятный, про-тивный. —тно, нар. Противно, чоглаво, гумазно; непри́ятно, противно.

Непростѣ́ный, нъ, на, но, пр. Комуто не

сж дали още прощж, който не е ходилъ още на прощж.

Оставилъ любя вѣнчано,
Вѣнчано, а непростено. Пѣс.

Непрохóдный, —дѣнь и —дѣнь, дна, дно, пр. Что не може да ся прѣмине; непро-ходный, непроходимый, непро́здный.

Непрѣ́тъкъ, с. м. Раст. *Ranunculus acris*, непыртѣкъ, гороцвѣтъ, жабрынакъ, жа-бунакъ, капикость, грѣвавиця, грѣвиность, качюнь-трѣва, лютиця, лютиница, скопирни-ця, слѣтѣкоса, струмишко цвѣтие, попова чнашка, тряскавица; лютикъ, прегра́дъ, купáло, соломѣнова печáть, лучовой ра-нункулъ, куріная слѣпотá, чечина.

Непрѣ́двардване, с. ср. Кога нѣкой не варди, не пази прѣди да стане, да се слу-чи зло-то; неосторѣжность.

Непрѣ́клонный, —нѣнь и —нѣнь, нна, нно, пр. Който не ся прѣкланя, не ся прѣвива отъ ничто, не зима отъ никаквы молбы; тврды́й; непреклонный, неус-тупчивый.

Непрѣ́мысленный, нъ, на, но, пр. Что става, что ся врьши безъ да ся прѣмысли по-напрѣдъ какъ ще стане, какво ще излѣ-зе; бръзый, неразумный; неразсудитель-ный, неразумливый, неразумный. —но, нар. Безъ да ся прѣмысли, какъ да е, бръзо, наскоро, изведнѣжъ; опрометчиво, на скору́ю рѣку, круто, вкрутъ, насѣтѣхъ, посѣтѣшно, неразумно.

Напрѣ́мѣный, нъ, на, но, пр. Что не ся промѣна, постоянный; непрѣмѣнный.

Непрѣ́стайный, стаѣнь, стайна, стайно, и

Непрѣ́станный, —нѣнь и —нѣнь, нна, нна, пр. Что не прѣстана, что не ся прѣ-кжсва; безпрѣстайный, безпрѣстанный, не-прѣсякнжтый, едностайный: непрерывный, безпрестанный. —нно, нар. Безъ прѣ-стананье, безпрѣстайно, безпрѣстанно, непрѣ-сякнжто, едностайно; непрерывно, бес-престанно.

Непрѣ́сякнжтый, тѣ, та, то, пр. Непрѣ-стайный, непрѣстанный. *Непрѣсякнжтъ трудъ; непрерывный трудъ.* —нжто, нар. Непрѣстайно, непрѣстанно; непрерыв-но, непрерывно, безпрестанно.

Непрѣ́гнжтый, тѣ, та, то, пр. Что не е още впряганъ.

Ей селяне, мили брака,
Кой ке ся юнакъ отбере,
Да наржча на Севдж момж...
Да заколи до три юнци,
до три юнци непрягнжты. Пѣс.

Не́пряда, с. ж. Прѣкоръ за срѣдъ отъ мръзеливы ты: *понедѣльникъ пощѣдльникъ, вторникъ посборникъ, срѣда непряда,*

четырьткъ несорьткъ, пятъкъ свята
Петка, сѣбота на бань, недѣля на
пазарь.

Непытáнь, като нар. Безъ пытанье, безъ
да пытамъ, безъ позволение. Улѣзнкхъ
непытáшь. Послушни-ты дѣца не вѣ-
шаютъ ничто непытáшь.

Нерабóтний, —тънь и —тень, тна, тно,
пр. Когато не ся работи, праздничный;
нерабóтний. Неработень день, праздникъ.

Неравнѣй, —вънь и —вень, вна, вно,
пр. Что е отгорѣ грапавъ, съ дупкы; не-
ровный.

Нерадѣя, с. ср. Раст. *Polytrichum com-
mune*; многовлáсникъ, многовлáска, ку-
кушкинъ ленъ. Съ тона бурянь кадать
родилкъ, кога ѿ ся слоши нѣчто.

Неразборáна, с. ж. 1) Неразборъ, нераз-
бранщина, неразбирание, неотбирание, незна-
нане, нѣмане оцѣтъ, аджемажкъ; незнá-
нѣ, небытность, малобытность, младо-
уміе. *Прави го отъ неразбориъ.* 2) Нѣ-
что разбрькано, та не може да ся разбере,
та нѣма въ него умъ, мысль; неразбран-
щина, безмыслица; несклáдница, несвѣзи-
ца, безтолковщина. 3) Разправна, рекли
—казали, прѣпирна, мѣва. *Междъ тѣхъ
има голѣмъ неразбориъ.*

Неразбóръ, с. м. Неразборна въ прѣво-то
знаменованье.

Неразбрáнщина, 1) с. ж. Неразборна въ
прѣво-то и второ-то знаменованна. 2) с. об.
Неразбранъ чловѣкъ, джасижтъ, бльсижтъ.

Неразбрáнѣй, нъ, на, но, пр. Бльсижтый,
потиренѣй, пернѣй, полудичавѣй, ха-
лосанѣй, джасижтый, смахижтый, лудѣй;
безразсудный, безтолковый, свопрáвный,
сумасбрóдный, неумóбный, вбáлмóш-
ный. —но, нар. Не може да ся разбере,
забрькано, разбрькано, завалено.

Неразмѣсленѣй, нъ, на, но, пр. Непрѣ-
мысленѣй, необмысленѣй, неразумнѣй;
необдуманный. —но, нар. Непрѣмыслено,
необмыслено, неразумно; необдуманно.

Неразумнѣй, —мънь и —мень, мна, мно,
пр. Безумнѣй, непрѣмысленѣй, необмысле-
нѣй, неразмѣсленѣй; неразумительный,
неразсудливый, неразсудный, необдуман-
ный. —мно, нар. Безумно, непрѣмыслено,
необмыслено, неразмѣслено; неразсуд-
тельно, неразсудливо, неразсудно, необ-
думанно.

***Нерáндзъ**, с. м. и нерáнца и нерáнджа,
с. ж. Т. Раст. *Citrus Aurantium* и пе-
говый плодъ, портокалъ; померáнцево
дѣрево, апельсѣнное дѣрево, померáнецъ,
апельсѣнъ.

Каква е наша сестрица,
Кога нъ бѣше мапенка,
Колко нъ бѣше хубава,
А сега е прѣблáдла,
Прѣблáдла, прѣжлáтъла
Како дунѣ прѣзрѣналъ,
А перанджъ прѣкапалъ,
Како рыбъ отровенъ,
На сухъ пѣсокъ изрыленъ! Пѣс.

Нѣрвы, с. ж. мн. *Нервы отъ рыбъ*, су-
хы жилы отъ нѣкои рыбы; нязѣга.

Нѣрòда, с. ж. Употрѣбавася въ гатанкъ за
мыскъ, натоваренъ съ соль; *качигся на
покой и погляднжъ низъ пороѣ*; ей че
иданье нерòда и носанье нестѣж.

Нѣродѣнѣй, нъ, на, но, пр. *Нѣродень
Петко, капъ му купили. Нѣродень гыз-
дѣ, каламано му имя.*

Нѣръ, с. м. Сви́ня нѣръзъ, неорѣзъ; поро́зъ,
бóровъ.

Цѣрмо, Ермо,
Что ся си разбучала,
Разбучала, разбѣсѣла
Като нѣръ по свинкы-ты,
Като быкъ по кравы-ты,
Като пастухъ по кобилы-ты,
Като влѣкъ по кучкы-ты,
Като которакъ по коткы-ты,
Като пѣтель по кокошкы-ты,
Като мышекъ по мышкы-ты.

Изъ баанье за болѣсть цѣрмъ.

Нѣрѣ́дко, нар. Чáсто, много пжты; нѣрѣ́-
ко, чáсто.

Нѣрѣ́зець, у. м. м. отъ нѣрѣ́зъ.

Нѣрѣ́зца, с. ж. Лозе оставено нѣрѣ́зано;
нѣрѣ́зъ, марашъ, браитна, парасина, пар-
логъ, баталъ.

Нѣрѣ́зъ, с. м. 1) Нескопена, непрѣ́вита сви-
на; нѣръ, неорѣ́зъ, вепръ; нѣрѣ́зъ, поро́зъ,
бóровъ, килѣкъ. *Реве като нѣрѣ́зъ.* 2)
Лозе нѣрѣ́зца.

Несврѣ́та́лець, с. м. Който ся не запира
на едно мѣсто да си гляда работъ-тж, а
се скыта нагорѣ надо́лъ безъ работж; хай-
мана; бродѣга.

Несврѣ́тъкъ, с. м. Прѣ́коръ за четврьткъ
отъ мръзелывы-ты. *Вскакой день работж
имаъ: въ понедѣльникъ си мѣсж пос-
тежь зелникъ, вторникъ пототолникъ,
срѣ́да — щж ж врьжж за грядж, чет-
врьткъ несорьткъ, пяткъ мѣѣглавець,
въ сѣботж щж ходж на пазаръ, въ не-
дѣльж щж сѣдж на портж-тж.*

Несвѣ́стный, —стѣнь и —стенъ, стна,
стино, пр. Който нѣ́ма свѣ́сть, направенѣй
безъ свѣ́сть, что не чини: бльсижтый, пер-
нѣжтый, несмысленѣй. *Несвѣ́стно свѣ́тъ
свѣ́тува.*

Несвѣ́сть и несвѣ́сь, с. ж. Нѣ́мане, из-

губанье свѣсть, память, умъ; беспамятство. *Врѣти ми ся глава-та въ несвѣсть*, шемедень съмъ, зашемедень съмъ, ще ми припадне. *Паднѣ въ несвѣсть*, припаднѣ, примрѣ, бѣидиса, дошло му навѣсъ; упастъ въ обморокъ, обмереть. — *У несвѣсть* (унесвѣсть), като *нар.* Несвѣстно, несмыслено, непрѣмыслено, необмыслено; необдуманно, безотчѣтно. *Даватся парѣ у-несвѣсть*.

Несгласѣно, *нар.* Разбръкано, чѣгално, безъ съгласіе; нестрѣйно.

Несгѣворъ, *с. м.* Нѣманіе сговѣръ, безъ сговѣръ, неслога; несогласіе.

Несгѣда, *с. ж.* Кога нѣчто никакъ не е сгод-но, нѣманіе сгодность; неудобство, препятствіе.

Несѣтъръ, *с. м.* Рыба *Accipenser sturio*, есетра, есетръ, мерсинѣ, цѣга; осѣтъръ.

Нѣска и **несъ**, *нар. вѣм.* днѣска и днѣсъ.

Несклопѣный, нѣ, на, но, *пр.* *Несклопѣно блюдо*, особенъ кравай, когото понѣйдѣ мѣсятъ за помянъ на смрътнѣкъ.

Неслѣга, *с. ж.* Нѣманіе слѣгъ; несговоръ; несогласіе. *Неслога дружина не можѣтъ си починѣ.*

Нѣсмасеный, нѣ, на, но, *пр.* Нечистый.

Несмысленый, нѣ, на, но, *пр.* 1) Който не смыслиа, не прѣмыслиа, когато прави нѣчто; несвѣстный; безсознательный. *Несмыслено свѣтъ свѣтува, който го смыслиа, той го не види.* 2) Что не е прѣмысленъ, не е обмысленъ; непрѣмысленый, необмысленый, несвѣстный; необдуманный. 3) Что нѣма умъ, разумъ; безумный, неразумный; несмысленный, неразумный. — *но, нар.* Непрѣмыслено, необмыслено, несвѣстно; необдуманно, безсознательно, несмысленно.

Несполѣка, *с. ж.* Нѣманіе сполукъ, несполучаніе, неуспѣхъ; неудача, неуспѣхъ, лядѣ.

Несполѣчный, —чѣнь и —ченъ, чна, чно, *пр.* Что нѣмѣ сполукъ; неудачливый, неудачный.

Неспѣрность, *с. ж.* Нѣманіе споръ, неспореніе, безспорность.

Неспѣрный, —рѣнь и —ренъ, рна, рно, *пр.* Что не спорѣ, нѣма споръ; безспорный; неспѣрый. — *рно, нар.* Безспорно; неспѣро.

Нѣспрѣтный, —тѣнь и —тенъ, тна, тно, *пр.* Нечистый, мръснѣй, мундаръ; неопрѣятнѣй, нерѣшливый, грѣзнѣй. — *тно, нар.* Нечисто, мръсно, мундаръ; неопрѣятно, нерѣшливо, грѣзно, безалаберно.

Нѣсрѣчный, —чѣнь и —ченъ, чна, чно, *пр.* Что не може да ся работѣ съ него, да

ся направи, не иде на угодж, на колай; неспѣрчнѣй.

Нѣсггласіе, *с. ср.* Нѣманіе съгласіе; раздоръ, разрога; несогласіа, несогласіе.

Нѣсггласнѣй, —сѣнь и —сенъ, сна, сно, *пр.* Что нѣма съгласіе, что не е на единъ умъ съ другого, несговорнѣй; несогласнѣй.

Нѣсѣтнѣй, —тѣнь и —тенъ, тна, тно, *пр.* Несытый, ненасытнѣй; ненасытнѣй, ненасытнѣй.

Излѣзла ми е хала несѣтна
На край ми на край,
Край Черно море. *Пѣс.*

Нѣсѣтъ, *с. м.* Птица *Pelicanus*, ненасытъ, баба, батанъ; пеликанъ, баба.

Нѣсѣтѣй, тѣ, та, то, *пр.* Что не може да ся насытити, что нѣма насытъ; несѣтнѣй, ненасытнѣй; ненасытнѣй, ненасытнѣй. *Грѣбитѣлно око, влѣчѣшко грѣло, адѣ несѣтъ.*

Нѣсъ, *нар. вѣм.* днѣсъ.

Нѣсъна, *с. ж.* Срѣщася въ гатанѣхъ за соль: *качихся на покой и поглядѣхъ низъ порой, ей че иде нерѣда, та си води неплѣдѣ, та ми кара несъна.* — *Балугѣръ води мѣскѣ, натоварѣна съ соль.*

Нѣсъ, ѣшь, нѣсохъ, неслѣ, *гл. д.* Носѣ; нести. *Нѣси водѣ, та ѣ заливай.*

Нѣто, сѣкъ. Нѣто.

Нѣто, *им. соб.* мѣжско.

***Нѣтопѣ**, *с. м.* *Гр.* (срѣбрѣнъ женскѣй на-кѣтъ; носѣся на главѣ на чѣло.

Вѣдѣя долѣ, наша дружѣ,
Дѣръ да ти кладѣтъ нѣтопѣ на чѣло-то,
Нѣтопѣ на чѣло-то, плѣчѣ на срѣдѣ-то! *Пѣс.*

Стойничѣ, моѣ душичѣ,
Лѣлъ тя е глава болѣло,
Зачѣто не дойдѣ до мене:
Ѣзъ имѣмъ бѣлѣкъ отъ главѣ,
Позлатѣнъ нѣтопѣ на главѣ,
Глава-та да ти помине,
Тѣга-та да ти разминѣ. *Пѣс.*

Нѣтопѣръ, *с. м.* Животно *Vespertilio murinus*, вечерно пѣля, вѣщѣръ, каралѣпѣ, ли-лѣкана, лилѣкъ, люлѣча, ноцно пѣля, слѣ-по пѣля, прилѣпѣ, сумракъ; летѣчая мышѣ, нѣтопѣръ, кожѣнѣ.

Нѣтрѣпѣливѣй, вѣ, ва, во, *пр.* Что нѣма трѣпѣнѣе, что не може да трѣпѣ, да траѣ; нѣтрѣпѣливѣй. — *во, нар.* Съ нѣтрѣпѣнѣе; нѣтрѣпѣливо.

Нѣтрѣпѣнѣе, *с. ср.* Нѣманіе трѣпѣнѣе, нѣтрапѣнѣе; нѣтрѣпѣнѣе.

Нѣтрѣ, *нар. вѣм.* вѣтрѣ.

Неугляднѣй, —дѣнь и —денъ, дна, дно, *пр.* Что не вѣзѣ въ очѣ, не хѣща очѣ, что нѣма добръ изгѣдѣ; невѣзѣчнѣй, не-пригѣжѣй.

Неуэрѣлый, лъ, ла, ло, *пр.* Зеленый, нефтасалый, нестанжалый; недосеблалый.

Неукъ, с. ж. Чловѣкъ, что не ся е училъ, неучень чловѣкъ; неукъ, неучъ, неучь.

Неумѣритель, —рьль и —рень, рна, рпо, *пр.* Что не ся уморана; неумѣритель.

Неумѣритель, —рьль, и —рень, рна, рпо, *пр.* Что не пазн мѣрж, что е безъ мѣрж; неумѣритель.

Неумѣститель, —тъль и —теиль, тна, тно, *пр.* Что не си е на мѣсто-то; неумѣститель. —стно, *нар.* Нѣ на мѣсто, неприлично, нѣ на врѣмя; неумѣстно, неупопадъ, некстати.

Неумѣтитель, —тъль и —теиль, тна, тно, *пр.* Что не умѣ да врьши нѣчто, аджемна, неопытный; неопытный, малоопытный, несвѣдущий, младоумный. *Слава е оуе млада и неумѣтна.*

Неупѣй-гобета, с. об. Неврядень, некаждрень чловѣкъ; некаждрипкъ, некаждрица; недостѣпный, неспособный.

Неурядитель, —дъль и —дъль, дна, дно, *пр.* Что нѣма урядъ, что е безъ урядъ, безъ рядъ; неприборчивый, неряшливый.

Неурядъ, с. ж. Нѣмане урядъ, рядъ въ нѣчто; безурядица, безрядица, брыкотина, брыкотина; неурядица, беспорядица, беспорядокъ, неустройство.

Неутѣшитель, —шьль и —шень, шна, шно, *пр.* Что нѣма утѣхъ, что не може ся утѣши; безутѣшный; неутѣшитель, неутѣшитель, безутѣшитель. —шно, *нар.* Безъ утѣхъ, безутѣшно; неутѣшимо, неутѣшно, безутѣшно.

Нехѣламы, гл. *ср.* Нехеламы.

***Нехѣсъ**, с. ж. *Т.* Зимамъ нефесъ, въздышамъ, понимамъ си въздухъ.

Стано-ле, лѣпа неаѣсто,
Попѣй си, гайде нѣмай си!
— Кога ми гласомъ выкижала,
Лѣста отъ горж паднахъ,
Кога ми нефесъ земаше,
Древна-та ся поклонвахъ! *Пѣс.*

Нефирантъ, с. ж. Срѣщася въ пѣснп-ты за конь вихрогонъ.

Похвалился Михалъ добръ юнакъ,
Похвалился сноци на сѣдны,
Похвалился при малкы-ты момъ,
Че си има коня фигогона,
Фигогона коня, нефирана,
Че прѣваря това ясно слѣнце,
И прѣваря той силны вѣтровы. *Пѣс.*

Нефтасалый, лъ, ла, ло, *пр.* Что не е фтасалъ; невтасалый, неуэрѣлый; непосѣлый, недѣшлый, молодѣй.

Нефтасина, с. ж. Кога нѣкой никога не може да фтаса, да си приврьши работы-ты,

а все остава нѣчто оуе да врьши; не досугъ. *Отъ нефтасикъ не мож да пристигикъ да идж въ черковж.*

***Нефть** и нефтъ, с. ж. Една течность ка то смолж, извира изъ земж-тж; *Витмен парфта*, бѣль вѣтеръ; нефть.

Нехѣние, с. *ср.* отъ нехѣж.

Нехѣйковецъ, вци, с. ж. Нехайникъ. *Скж перниково имане нехѣйковци наджъ.*

Нехѣйникъ, с. ж. Нехайковецъ, който не хае, не ще да знае за ничто; немарливщина; нехѣйнецъ. *Нехѣйникъ нехѣйника въ механж-тж срѣща.*

Нехѣйница, с. ж. Жена, мома, която не хае, не ще да знае за ничто; немарливщина; нехѣйница.

Нехѣйничя, *ум. ср.* Малъкъ, младъ нехайникъ.

Нехѣйный, хѣиль, хѣйна, по, *пр.* Немарливый, безопасный; нехѣйный, нехѣйный.

Нехѣйство, с. *ср.* Нехане, немарение; беззаботность, небрежение. *Кага го на нехѣйство*, не ще да знае за ничто.

Нехѣж, ешь, — хѣмъ, гл. *ср.* 1) Не щж да знаж, не зимамъ, немарж, не тачж; нехѣжъ, пренебрегать, не обращать вниманія. *Какво то и да му кажж, нехае.* Богъ да го прости: откажъ умръ по нехае! 2) Минувамъ си врѣмя-то; животж, живѣж си, животуж, поминувамъ; поживѣтъ, вѣкъ коротѣтъ, майчить, мотѣться. *Нехаемъ.*

Нехѣние, с. *ср.* отъ нехѣж. Нехайство.

Нехѣламы, гл. *ср.* Нехеламы, нефеламы: 1) Не мя быва, болнавъ съмъ, болъж, чмаж; немѣж, нездорѣвътъ, хворѣтъ. 2) Не влизамъ въ работж, не мя быва, не съмъ за работж, не чпны, не струвамъ; быть негоднымъ. *Това дръво нехѣла за тамъ, гнило е.*

Нехѣламе, с. *ср.* отъ нехѣламы. Нехеламе.

Нехѣлитый, тъ, та, то, и

Нехѣлпый, — льль и — лѣль, лна, лно, *пр.* Нехелитый, нехелитый, нефелитый: 1) Който има нѣкакъж болестъ и, и да не лѣжж, не е здравъ; болнавый, болниавый, болниавый, болнипчавый, нехѣлпавый, немощный, хлѣмавый, хрѣланый, запфъ, гешекъ; болѣзненный, хворый, недужный. 2) Что не влиза въ работж, что не става, что не чпни, не е за работж; негодный, плохой. *Нехѣла работа. Добро млѣчане по-добро отъ нехѣлито глѣчане.*

Нехѣль, с. ж. Нехель, нефель, болка, болестъ, нехѣжъ; боль, болѣзнь, недугъ. *Хванжло го е нехѣль, нѣчто болестъ.*

Нехѣламы, гл. *ср.* Нехеламы.

Нѣхра, с. ж. Нехрива, мръзелива, лѣнива жена, мома; нехривщина, мръзла, мръзеловщина; лѣнтійка.

Нехрани-кѣщѣ, с. об. Който не е достоенъ, не е каджрѣнъ да храни кѣщѣ.

Нехрани-майкавецъ, с. м. п

Нехрани-майка, с. об. Недостойный, некаджрый да храни майка си; хаймана; негодникъ, негодий. *Хлѣта като нехрани-майкавецъ*, скытася, ходи безъ работѣ.

Нѣхрѣ, с. м. Нехривъ, мръзеливъ, лѣнивъ чловѣкъ; нехривщина, мръзеловщина, нехривецъ, мръзлѣ, лѣнчѣ, готованъ; лѣнтій, лѣнивецъ, лежебѣкъ, лѣжень.

Нехривецъ, вц, с. м. Нехрѣ.

Нехривичкый, — чѣкъ, чка, чко, пр. *смякч.* отъ нехривый. Лѣнивичкый.

Нехривщина, с. об. Нехрѣ, нехра.

Нехривый, въ, ва, во, пр. Който не обича да работи; мръзеливый, лѣнивый, лѣнливый, смръдливый, хайлазъ; лѣнивый, вялый. — **во**, нар. Мръзеливо, лѣниво, лѣнливо, смръдливо; лѣниво, вяло.

Нѣхръ, с. м. п **пѣхръ**, с. ж. Нехръ.

Нѣхте, с. м. мн. Нокте.

Нѣхъръ, с. м. п **пѣхъръ**, с. ж. Мръзълъ, мръзежъ, мръза, лѣнность, лѣнь; лѣнность, лѣнь. *Нехъръ мя е*, мръзи мя, не ми ся ще, лѣнь мя е. *Нехъръ го е да ся поклати.* — *Нехъръ мя е хванялъ* и *нехъръ-та мя е хваняла*, нехъръ мя е, не ми ся ще. — *Най-често нехъръ-та си бере тлака.*

Нѣхъпый, нъ, на, но, мѣст. прит. Нейный.

Нецѣпѣтый, тѣ, та, то, пр. Что нѣма цѣпѣ, что не може да ся откупи; скѣпоцѣпный, безцѣпный, безцѣпнаты; безцѣпный, драгоцѣпный. *Нецѣпети камъне.*

Нечестивый, въ, ва, во, пр. 1) Неблагочестивый, беззаконный, грѣшный, нечистый; нечестивый. *Нечестивы работѣ.* 2) Като с. м. Дьяволъ, врагъ, вражлѣ, сотона, бѣсъ, еднокракый, кжсый; бѣсъ, дьяволъ. *Нечестивый го надъхалъ*, казвать за нѣкого, кога подудѣ. — **во**, нар. Неблагочестиво, съ нечестие, беззаконно, грѣшно, нечисто; нечестиво.

Нечѣстие, с. ср. Нѣчто вѣнъ отъ закона, противно на законъ; грѣхъ, беззаконие, беззаконство; нечѣстѣе, беззаконіе.

Нечистникъ, с. м. Нечистъ чловѣкъ; гнусникъ, мръсникъ, галатинъ; неумывка, неумойка, поганецъ, поганышъ.

Нечистница, с. ж. Нечиста, мръсна жена, мома; гнусница, мръсница; неумывка, поганка.

Нѣчисто, с. ср. Една болѣсть по малкы-ты

дѣца; коремчѣта-та имъ ся издувать и ставать коравы; одобрено. Тѣж болѣсть лѣкувать съ нечисты былкы.

Нечистотѣ и

Нечистотина, с. ж. Нѣчто нечисто; мръсота, мръсотина, гнусота, гнусотина; нечистотѣ, грязность.

Нечистый, стѣ, ста, сто, пр. Что нѣма чистотѣ; мръсый, гнусавый, гнусый, ганадный, галатный, несмѣсеный, неспрѣтный, поганый, мундаръ; нечистый, грязный, нечистоцѣпный, неопрѣтный, неряшливый, безалаберный. *Не гляда Богъ на нечисти утинци, а на чисто сръдце.* — **сто**, нар. Съ нечистотѣ, гнусно, гнусаво, мръсно, ганадно, галатно, несмасено, неспрѣтно, погано, мундаръ; нечисто, грязно, неопрѣтно, неряшливо, безалаберно. — *Нечистъ духъ*, зълъ духъ, бѣсъ, врагъ, дьяволъ; нечистый, злый духъ, демонъ. *Щерка му била много лична и умна, ала имала духъ нечистъ въ неж.* — *Нечисти дни*, дни-ти отъ малка коляж до водниці, спорядъ едни, а спорядъ други отъ Игнажъ-день до бабинъ-день; мръсници, мръсни дни, некръстени дни, караконджанрови дни; богоявленскіе дни, свѣтки.

Нечютый, тѣ, та, то, пр. Что не ся е чюлъ досега, не е станялъ да ся чюе; неслыханный.

Нечіаканый, нъ, на, но, пр. Что не е былъ чіаканъ; ненадежный, ненадѣжный, изненадѣжный; нечаянный, нежданый, неожиданный. — **но**, нар. Ненадено, ненадѣно, изненадѣно, изведижажъ, изневѣрешкы, на ненадѣжъ, внеблюдъ; нечаянно, нежданно, неожиданно, невзначай, набѣгомъ.

Нещіаніе, с. ср. отъ не щѣ. Неисканіе. *Нещаніе и неможеніе сѣ два брата* (сѣ братъ и сестра).

Нещіанъ, с. м. Който не ще нѣчто. Употрѣбавася въ пословици: *мръзанъ и нещанъ сѣ брата*. *Нещанъ кашъ не щаше, а повяче грѣня-то гребаше.*

Нѣж, вин. пад. ед. число отъ лично мѣстопм. 3-те лице женскый родъ; жъ, ню; еѣ.

Нѣнадка, с. ж. 1) Постѣнь день, въ който не ся нае ничто, прѣзъ кѣто ся тримири. 2) Праздникъ, 5 Юнуарина, спроти водниці; крѣстове, попова коляда; крещенскый сочѣльникъ.

Нейкый, кѣ, ка, ко, пр. Что не е още станялъ іакъ, что не е още наіакыжъ, та да може да врыши нѣчто да си изварва прѣхранѣ-тѣ. *Азъ съмъ още неіакъ, почакай да порастѣ.*

Ни, съжз. 1) Нѣто; ни. *Ни здравъ, ни*

болѣнь. Ни азъ, ни ты. Ни стрижено, ни косено; ни стриженно, ни брито.

Телялъ вѣка, личѣкъ личи:
Вонка мома да пѣ излѣзе,
Ни мома, та ни повѣста,
Ни црѣноокѣ вдовица,
Ни па млада мажевница. *Пѣс.*

Ни по едно врѣмя, кѣсно, нѣ когато трѣбна, нѣ на врѣмя. *Дошълъ ни по едно врѣмя.* — *Нѣма ни окъ*, по-малко е и отъ окъ. — *Не ще ни думъ*, то ся знае, то е навно, това си е така; нѣтъ сомнѣнія. — *Не ще ни да знае*, не го е грижа, малко го е грижа, не зима отъ ничто, не мари; и въ усъ себѣ не дѣетъ, и знатъ не хѣчетъ, наклеватъ. 2) Ставѣнь съ нѣкош мѣстоименна и нарѣчна прави други мѣстоименна и други нарѣчна съ отрицателно знаменоване. *Никой, ничий, ничто, никакъвъ, никога, никъдѣ, николко, нидѣ* и проч.

Нѣва, нѣвы, нивіа, нѣвѣ, с. ж. 1) Мѣсто, което орѣтъ и обработвать, та го сѣють съ нѣчто хранъ; пашня, поле, нѣва. *Гавна нѣва.* 2) Чтото е было посѣяно на нѣвъ, та е порасло; хлѣбъ. *Полѣгнѣла нѣва. Нѣва-та сѣ рѣдкъ. Още не смѣли пожьнали нѣве-то.*

Дружѣно вѣрна, сговорна,
Нѣщо щѣ да въ погытавъ:
Имамъ си нѣвъ зеленъ,
Научилъ сѣ суръ еленъ,
Нѣвъ-тъ да ми прогазва;
Да ли суръ еленъ утрепъ,
Или нѣвъ-тъ оженъ? *Пѣс.*

— *Чю-ще ся гласъ и на нашѣ-тъ нѣвъ*, до-ще врѣмя и азъ щѣ си отвърнѣ; проведемъ и я свою борозду. *Да ся чюе и ни нашѣ-тъ нѣвъ гласъ. По-добръ думѣ на нѣвъ, а не цѣлуга на гумно. Врѣти, Вратоломѣе, бльскай, Германе, само вавди Кутличевъ-тъ нѣвъ! Не турнай сръвъ на чюждѣ нѣвъ. Пѣсъ на нѣвъ, стопанъ въ копривѣ. Заврѣши работѣ като кучѣ на нѣвъ.*

Нѣва, нар. Нѣвога.

Нѣвѣнце, ум. ср. отъ нѣвѣ.

Нѣвица, 1) ум. ж. отъ нѣва. Малка нѣва, нѣва; пашенка. 2) *с. ж.* Единъ видъ дреба на рыба въ Прѣспанско-то езеро.

Нѣвичка, ум. ж. отъ нѣвица. Нѣвенце.

Нѣвѣста момчи хвалаше:
Имамъ си момчи работно,
На день браздѣ оришѣ,
Во нѣдѣль-тъ лѣхъ-чѣкъ,
И въмѣсяць-тъ погончѣ,
А въ годанъ-тъ нѣвичѣкъ. *Пѣс.*

Нѣвище, с. ср. Напуснѣта нѣва; лѣда, лѣ-

дина, келеме; лѣда, запущенная пашня. **Нѣвница, с. ж.** Наемъ за нѣвъ; сѣмѣнна, юджеретъ.

Нѣвѣтъ, — вѣтъ и — вѣтъ, пѣа, вно, пр. отъ нѣва.

Тръгнѣлъ ми е свѣтъ Гѣргѣй,
Рано ми сутромъ на Гѣргѣвъ-денъ,
Да обиходи нѣвѣтъ сѣноръ,
Нѣвѣтъ сѣноръ, зеленъ чаиръ. *Пѣс.*

Нѣвѣ, ум. ср. отъ нѣва. Нѣвица.

Нѣдѣ, нар. Нѣдѣ.

Нѣдѣ и нѣдѣка, нар. Нѣдѣ, нѣдѣ, нѣдѣ, на нѣкое мѣсто; нѣдѣ, нѣдѣ. *Безъ парѣ нѣдѣ не вѣрѣи. Нѣдѣ нѣма момѣно сѣло.*

Погодѣлся Момчилъ юначѣ,
Три годѣнъ ходѣ годѣно,
Нѣдѣ не сѣ ся видѣли,
Нѣдѣ не сѣ ся сръщѣли. *Пѣс.*

Свошѣ далѣ мя побарали
Отъ три мѣста три момѣи;
Нѣдѣ майка не ми даде,
Нѣдѣ татко не ми сврѣши,
Нѣдѣ братѣцъ не мя сборѣа. *Пѣс.*

Нѣдѣнѣ, дѣа, дѣо, пр. 1) Нѣкой отъ многото; ни одѣнъ, нѣкто, нѣкотѣрый. *Нѣдѣнѣ не ся обѣди да каже нѣчто. Нѣдѣного не познавамъ.* 2) Нѣкакъвъ, нѣдѣнѣй, нѣдѣнѣй.

Гуга болѣа лѣжѣтъ
Отъ нѣдѣнѣ болѣстъ,
Отъ нѣдѣнѣ болѣстъ,
Отъ черѣ-тъ чюмъ,
Прѣмирѣтъ, замѣрѣтъ
На майкѣнѣ скутѣ. *Пѣс.*

Въ нѣдѣно врѣмя, ни въ едно врѣмя: а) Безъ врѣмя, когато не му е врѣмя; не въ надлѣжащее врѣмя. *Заградѣлъ кѣчѣ въ нѣдѣно врѣмя.* б) Ношѣкъ кѣсно, по нѣкое-сѣ врѣмя, когато всѣчѣо ся потѣпѣло; по чѣсъ поздѣно, когда всѣ покрѣнѣся. *По чѣсъ въ нѣдѣно врѣмя ся потропа на врата-та.*

***Нѣтъ, с. ж.** Т. Омыслъ, намѣренѣе, умутъ; намѣренѣе. *Имамъ нѣтъ да . . , мѣслѣ, искамъ да Стѣрихъ нѣтъ, намѣслихъ.*

Нѣженѣ, с. ср. отъ нѣжѣ. Нѣжанѣ.

Нѣжѣ, сѣвъ, — нѣжѣтъ, — нѣжѣтъ, гл. д. Нѣжѣвамъ нѣчто на нѣжѣтъ, на вѣръ; на-нѣжѣвамъ, дѣжѣ; нѣжѣтъ, на-нѣжѣвать. *Нѣжѣ бройницѣ. Нѣжѣ гѣбѣ да сѣжѣжѣ. Жѣмѣжѣ-тъ нѣжѣрѣдѣ нѣжѣ. — жѣжѣ, 1) гл. вѣ. Тѣчѣмъ, идѣмъ едѣнъ сѣдѣ другъ. 2) гл. стр. Бывамъ нѣжанъ; нѣжѣтъ, на-нѣжѣваться. Нѣжанѣтъ, прѣч. стр. Нѣжанѣтъ, нѣжѣжѣтъ; нѣжанѣтъ, на-нѣжанѣтъ.*

Нѣза, с. ж. 1) Нѣчто нанизано на врьвь, на нищкѣ; низъ, нанизъ; *нализка*. 2) Пары или монета нанизаны на нанизъ за да ся носить за нахытъ; *низалка*, *низанка*, *низъ*, *ривце*, *врьвь*, *грѣде*, *герданъ*; *низъ*, *низѣлье*, *нализка*, *нализъ*. *Една низа монета*.

Соколя высоко лѣташе,
Съсь крыль сънкъ дръжаше;
Подъ нежъ съдѣахъ златари,
На Ганжъ сажъ шиахъ,
На зятѣа прѣстенъ ковахъ,
На невѣстѣа низъ нижахъ. *Пѣс.*

Низѣлка, с. ж. Низа въ 2-то знаменованіе.

***Низѣмъ**, с. ж. Т. Вошка.

Низаніе, с. ср. отъ *нижѣ*. Нижнее.

Низѣнка, с. ж. Низа въ 2-то знаменованіе.

Ако мене прѣварышъ,
Джаба тебѣ баиръ-тъ
Съсь вси дробны низанкы;
Ако тебѣ прѣварышъ,
Джаба менѣ стадо то
Съсь вси руды агънца. *Пѣс.*

Низачто, като нар. *Низачто и ничто*, за ничто и никакво.

Низобразно,

Низорѣдно и

Низорѣдце, нар. и с. ср. Нанадолне мѣсто, нанадолнище, продолина, навално, сбръдно, стръвно, стръмнина, поднога; покѣтое мѣсто, наклѣнь, отклѣнь, спускъ, вгѣру. *Иде на низорѣдно*.

Низврѣгамъ (да *низврѣлж*), гл. д. Низврѣлмъ.

Низврѣганіе, с. ср. отъ *низврѣгамъ*. Низврѣганіе.

Низврѣлж, ишь, —лиль, гл. свр. отъ *низврѣлмъ* и *низврѣгамъ*. Да *изврѣлж*. —ленгый, прич. стр. *Изврѣленгый*.

Низврѣлмъ (да *низврѣлж*), гл. д. Низврѣгамъ, *изврѣгамъ*, *изврѣлмъ*. —мѣя, гл. стр. и *възврѣ*. *Низврѣгамся*, *изврѣлмся*, *изврѣгамся*.

Низврѣлмѣ, с. ср. отъ *низврѣлмъ*. Низврѣганіе, *изврѣлмѣ*, *изврѣганіе*.

Низичкый, —чѣкъ, чѣка, чѣко, нар. *смякч*. отъ *нижкый*. При-*нижкый*, *възъ-нижкый*; *низковѣтый*, *низенкый*. —чѣко, нар. При-*низко*, *възнизко*; *низковѣто*, *низенъко*.

Низѣна, с. ж. Низко мѣсто, низнина.

Низкарѣмъ, гл. свр. отъ *низкарѣлмъ*. Да *изкарѣмъ*. —рангый, прич. стр. *Изкарѣнгый*.

Низкарѣлмъ и *низкарѣлмъ* (да *изкарѣлмъ*), гл. д. *Изкарѣлмъ*.

Низкарѣганіе и *низкарѣганіе*, с. ср. отъ *изкарѣлмъ*. *Изкарѣганіе*.

Низко, нар. 1) Пѣ-долу отъ другы-ты, на-

долу, близу до земѣ-тж, невысоко, долу; *низко*. *Низко стой, высоко пѣй*. *Който низко гляда, дълбоко копае*. *Който низко гляда, широко види*. *Който высоко врька, низко пада*. 2) Тихо, невысоко; *тихо*.

Низкогледый, дѣ, да, до, нар. Който низко гляда, който ходи съ наведенъ надолу очн. *Пази, Боже, отъ низкогледж*.

Низкотѣ, с. ж. Долнѣта, долень нѣравъ, безчестность; *низина*, *низость*, *подлость*.

Низкрѣтж, ишь, —тилъ, гл. свр. отъ *низкрѣщамъ*. Да *изкрѣтж*. —тенгый, прич. стр. *Изкрѣтенгый*.

Низкрѣщамъ (да *низкрѣтж*), гл. д. *Изкрѣщамъ*, *изкрѣтвямъ*.

Низкрѣщаніе, с. ср. отъ *изкрѣщамъ*. *Изкрѣщаніе*.

Низкый, —зѣкъ, зѣка, зѣко, нар. 1) Что не е высоко, колкото сж высокы другы-ты, колкото трѣбва, что стои пѣ-близо до земѣ-тж отъ другы-ты; сложнгый; *нижкый*, *нижменный*, *поземистый*, *поземнгый*. *Низка кжца*; *нижненное строеніе*. *Низкъ на бой*; *приземистый*, *поземистый*. 2) Тпхый, слабый, невысокый; *тихый*. *Низкъ гласъ*. 3) Безчестнгый, долингый, мръснгый; *нижкый*, *подлый*, *презрительнгый*. *Низкъ чловѣкъ, низка душка*.

Низнина, с. ж. Низко мѣсто, низина; *низина*, *низъ*, *нижменность*, *логъ*, *подоль*.

Низнинка, ум. ж. отъ *низинѣ*.

Низпадамъ (да *низпадиж*, *низпаднувамъ*), гл. ср. *Падамъ* надолу, *изпадамъ*; *ниспадѣтъ*.

Низпаданіе, с. ср. отъ *изпадамъ*. *Изпаданіе*.

Низпаднувамъ, гл. уч. отъ *изпадиж*. *Изпаднувамъ*.

Низпадиж, ешь, —нжлъ, гл. свр. отъ *изпадамъ*. Да *изпадиж*; *ниспастъ*.

Низпраздвамъ и *низпраздиувамъ* (да *изпраздиж*), гл. д. *Изпраздвамъ*, *изпраздиувамъ*, *изпраздиамъ*.

Низпразданіе и *изпраздиуваніе*, с. ср. отъ *изпраздвамъ*. *Изпразданіе*.

Низпраздиж, ишь, —ниль, гл. свр. отъ *изпраздвамъ*. Да *изпраздиж*. —ненгый, прич. стр. *Изпраздненгый*.

Низпрѣгамъ (да *изпрѣганиж*, *изпрѣгнувамъ*), гл. д. 1) *Изпрѣгамъ*. 2) *Опинамъ* бръзка на пушкѣ да грѣмж; *отпѣвамъ*.

Додѣ си Стоанъ издума,
Че си пушкѣ-тж *изпрѣганижлъ*,
Че е чича си ударилъ,
И на чича си думаше:
На тебѣ пары съсь *файдж*,
На тебѣ булчѣ за залогъ,
Давамъ ти пушкѣ за залогъ! *Пѣс.*

Низирѣгане, с. ср. отъ низирѣгамъ.

Низирѣгнувамъ, гл. уч. отъ низирѣгнж.

Низирѣгнж, смъ, — нжль, гл. свр. отъ низирѣгамъ. 1) Да низирѣгнж. 2) Да отпнж, да оннж пушкж. — нжтый, прич. стр. 1) Низирѣгнжтый. 2) Отпнжжтый.

Низржжж, нар. Казвася за особенно врыланне камыкъ, кога лучать съ него пѣчто.

Низтакамъ (да низтѣчж), гл. д. Низточвамъ, източвамъ, изтакамъ.

Низтаканне, с. ср. отъ низтакамъ. Изтаканне.

Низтѣчвамъ и **низтѣчювамъ** (да низтѣчж), гл. д. Низтакамъ, източвамъ.

Низтѣчж, ншъ, — чилъ, гл. свр. отъ низтакамъ и низтѣчвамъ. Да изтѣчж. — чептый, прич. стр. Изтѣчжтый.

Низтрѣгамъ (низтрѣгвамъ, да низтрѣгнж, низтрѣгнувамъ), гл. д. Изтрѣгвамъ.

Низтрѣганне, с. ср. отъ низтрѣгамъ. Изтрѣганне.

Низтрѣгвамъ, гл. мн-кр. отъ низтрѣгамъ. Изтрѣгвамъ.

Низтрѣгнувамъ, гл. уч. отъ низтрѣгнж. Низтрѣгнувамъ.

Низтрѣгнж, смъ, — нжль, гл. свр. отъ низтрѣгамъ. Да изтрѣгнж. — нжтый, прич. стр. Изтрѣгнжтый.

Низтурж, ншъ, — рилъ, гл. свр. отъ низтурямъ. Да изтурж. — рентый, прич. стр. Изтуренжтый.

Низтурямъ (да низтурж), гл. д. Изтурямъ.

Низтуряганне, с. ср. отъ низгурямъ. Изтуряганне.

Низчѣствамъ и **низчѣстувамъ** (да низчѣстж), гл. д. Изчѣствамъ.

Низчѣстванне и **низчѣстуванне**, с. ср. отъ низчѣствамъ. Изчѣстванне.

Низчѣстж, ншъ, — стилъ, гл. свр. отъ низчѣствамъ. Да изчѣстж. — стѣптый, прич. стр. Изчѣстѣптый.

Низъ, с. м. Низа. Единъ низъ жлѣтници.

Низъ, прѣдл. Изъ въ всичкы-ты знаменонаша и употрѣблена. *Низъ село мнжжж Ходи низъ горж-тж. Попустнжжж го низъ море. Низъ носа му крвъ течѣ. Слизамъ низъ стлѣбж-тж.*

Мога булюкбашъ говори:

Хай на ншанъ да врылжты,
Низъ прѣстѣнъ куршумъ проврѣмъ;
Кой ке ми ншанъ погодить,
Той булюкбаша да быдять Пѣс.

Отдолу иде Българка робыня,
Та си прыпка прѣвъ поле широко,
Хемъ си прыпка и низъ грѣло вѣка:
Леде варѣ, незнайно юначя,
Чюла съмъ ти, а не ти видѣла,
Че си много робие куртулисалъ,
Давно можешъ и менъ куртулиса. Пѣс.

Низъ, 1) у.м. ср. отъ низъ. 2) Плитка, плить, сплитка, сплить, вжженица, вѣнецъ, вязаница лукъ.

Нийдѣ, нар. Нидѣ.

Нийнжый, ншѣтъ, нийна, нийно, мѣсто-им. Нихнжый, тѣхнжый.

Ника, с. ж. Пѣчто, что никне; срѣщася въ гатакж за соль: *качихся на берокукникж, опулихся конъ никопойницж, что видохъ; ни плода носаше, ни никж?*

Никага и

Никада, нар. Никого.

Никаквиж, с. м. Ничто и никакъвъ чловѣкъ, долень, низъкъ чловѣкъ, мискинъ, хайта; негодий, бездѣльникъ.

Никакый, —кѣвъ, ква, кво, 1) мѣст. Нито единъ, ни единъ, никой; *никакой. Качамакъ булкж доведе, а никакъвъ ж пропжди.* 2) Като пр. Что не струва пѣчто, нехубавый, долний, низкий; *ничтѣжный, презрѣнный. Ничто и никакъвы работж. Никакъвъ чловѣкъ.*

Па си вѣкнж дели Татомирче:

Никакъвъ еденъ ты црьнь Арапнж,
Что си дошѣлъ кралевъ да хващашъ! Пѣс.

Най-никакъвъ отъ всичкж-тж, най-долень; ничтожнѣйшій. 3) Что не е много, не е голѣмъ, малкый, хичъ; *нималый, никакой. Никакъвъ труж не иска. Нѣма да има никакъж облаж.*

Никако и

Никакъ, нар. 1) По никой начинъ; *никакъ, никоймъ образомъ. Никакъ не можешъ му помогнж.*

Никакъ дума не минува,
Ни съсъ сребро, ни съсъ злато,
Но ми людъ главж искать,
Отъ душж да мя раздѣлять. Пѣс.

Никакъ не ся воджа. 2) Ни най-малко, никакло, хичъ; *нимало, отнюдъ, вѣсѣ. Никакъ не го е грѣжжж Никакъ не е той крѣвъ. Азъ никакъ не съмъ така богатъ, както ты мжслишь; я далекѣ не такъ богать какъ ты это полагаешъ. — Никакъ не, за усилаванне отрицанне-то; никакъ нѣтъ. Боленъ ли е? — Никакъ не.*

Никакый, къ, ка, ко, мѣст. Никакый.

Никненне и **никнатие**, с. ср. отъ нѣкиж.

Нѣкиж, смъ — наль, гл. свр. Пробивамъ зѣтъ-тж, прорѣзвамъ кожж, та ся показвамъ; *израстнамъ, порастнамъ, прораствамъ, пзниквамъ, пониквамъ, пичж; выходить, изникать, прозибать, пробиваться, прорѣзываться, всходить, вырастать, пускать росткж. Ржж-та подкачи ди никне; рожъ нѣчала выходить.*

Дѣто падне Стани руса коса,
Тамъ да никне трѣва дителна;

Дѣто паднѣтъ Стани прѣнѣти очи,
Тамъ да бликижѣтъ два бѣстри кладенци. Пѣс.

Дѣто го не сѣнешъ, тамъ никне. Какво-
то сѣнешъ, таквось ще никне. Кога ум-
ре магаря-то, трѣва ако ще никнѣ,
ако не. Дѣто стѣпни, трѣва не никне.
Дѣто стѣпни Грѣкъ тамъ, трѣва не
никне. Кое дѣ е никнѣло, тамо е и
навѣкижѣло. Ега му рогове никнѣтъ!

Нѣкиж, ешь—нѣжъ, гл. ср. п. иѣкижся,
гл. вѣзвр. Навождямся, наводѣямся, навѣждам-
ся, наклонѣвамся, нагибѣямся, слагѣямся, вѣли-
мамъ, повѣлаямся, напѣнувамся, ницѣжъ, ни-
чѣмъ; наклонѣйтѣся, нагибѣйтѣся, навѣли-
вайтесь.

Никнѣжѣ йодж да налѣжъ,
Испаднѣжѣ мерджани-ти,
Мерджани-ти отъ грѣло-то,
Отъ грѣло-то вѣвѣ бунара. Пѣс.

Никола камень мѣташе
Отъ вѣсоко-го бунѣще,
Испаднѣжѣ му ножеве
Отъ сѣрѣбрѣжъ ножницъ;
Никнѣ ножевѣ да земе,
Убодилъ ми ся Никола
А-вѣ въ клято сѣрдце усойно. Пѣс.

Нѣковѣй, вѣ, ва, во, пр. Никово поле,
сѣрѣщѣся нѣ гатанѣжъ за муля, натовѣрено сѣ
солъ : *излѣвохъ на никово поле, опулихся
на кукуберѣ, ете една неплода, кѣдѣ
носи неникѣ.*

Нѣкога и **нѣкогѣ**, нар. Никого, никада,
ни вѣ никое врѣмя; **никогдѣ**, **николи**.
*Робу всѣкога, гробу никого. Господѣ
никога не може да нѣ угоди. Ако ся
Иванѣ не научи, Иванѣ никога не
можетъ ся научи. Никого язѣкъ-тъ му
не спира.*

Нѣкой, **нѣкомъ**, **нѣкое**, мѣст. Нѣто единѣ,
ни единѣ, никакѣвѣй, никакѣй, никутрѣй;
никѣто, **никакѣй**, **никѣтѣрой**. *Кѣйто нѣма,
никѣй му не зема. Никѣй не знае, кога
ще умре.*

Е гиди ЕАно, млада невѣсто,
ЕАзъ ти ся молѣтъ ты да не жѣлишь,
Никола майка чѣдо не клѣнѣтъ,
Чѣдо не клѣнѣтъ чѣдо да нѣмѣтъ,
Токо нѣ было кѣсметѣ отъ Бога! Пѣс.

Нѣкѣла, им. соб. мѣжско. В. **Нѣкулѣдѣ**.
Нѣколѣко, нар. Ни най малѣко, никакѣ, хичѣ;
нимѣло, отнѣдѣ, вѣсѣ.

Нѣкомѣ, нар. Сѣ очѣ-тъ си надолу, по очѣ-
тъ си, ничѣко, ничѣкомѣ, ничѣгы; **нѣкомѣ**,
ничѣкомѣ. *Глѣда нѣкомѣ, надолу. Вси
сѣватѣве нѣкомѣ поникнѣжѣли. Нѣкомѣ
паднѣ Ойрадѣнѣ войвода. Нѣкомѣ ник-
нѣжѣжѣ, поглѣднѣжѣжѣ надолу, навѣдохѣжѣ главѣ.*

Ако портѣ, Марѣко, не отворишь,
Не ке дадемъ Алатинѣжѣ момѣ,
Нѣ ке всѣкѣтъ да вѣ погубимѣ.
Вси сѣватѣве нѣкомѣ поглѣднѣжѣжѣ,
Всѣкѣтъ-ти ся чѣдо зачѣдохѣжѣ. Пѣс.

Нѣкобѣйница, с. ж. Сѣрѣщѣся въ гатанѣжъ
намѣсто потоѣкъ, рѣчица : *качѣхся на бѣ-
рокуникѣжѣ, опулихся конѣ нѣкопѣйницѣжѣ,
чѣто видѣохъ : ни плода носѣашѣ, ни никѣ?*
Гат.—Камѣла сѣ солъ нѣтовѣрена.

Нѣкопѣцува, гл. бѣзл. *Нѣкопѣцува мя*, не
мѣ е грѣжѣна, малѣко мѣ е грѣжѣна, толѣкова
мѣ струва, не ся бѣжѣ.

Нѣкрѣжѣтъ, с. м. Раст. *Heliotropium sua-
veolens*; гелѣотрѣпѣ.

Нѣкулѣдѣнѣ, с. м. Праздникѣ Св. Нѣколаѣй
чѣдѣотѣворѣцѣ, 6-й Дѣкемѣврѣна; Нѣкулицѣ. Св.
Нѣкола е покрѣвитѣль и застѣпникѣ на
пѣжѣтѣниѣ по морѣ, по водѣжѣ.

Благо дѣлѣтъ чѣтѣри ангѣли,
Благо дѣлѣтъ вѣше на небѣси . . .
На свѣтѣй Нѣколѣолѣжъ чѣто му паднѣжѣло?
Паднѣжѣло му водѣ и бѣродѣвѣ,
Му паднѣжѣжѣ гѣмѣи по морѣ,
Онѣ да имѣтъ, онѣ да гѣ повѣлѣѣтъ.
Кѣй юнаѣтъ водѣжѣ ке нагаѣтъ.
Да ся помѣли на Свѣтѣй Нѣколѣжѣ,
Онѣ е вѣрдѣнѣ отъ водѣжѣ да изѣвади. Пѣс.

На Нѣкулѣдѣнѣ всѣкоѣй Бѣлѣгарѣнѣ си прави
рыбѣникѣжѣ и го раздава за свѣтого. На рыбѣ-
никѣ ся отѣчитѣ кѣто на всѣкоѣй курбанѣ.

Нѣкулицѣ. Нѣкулѣдѣнѣ, Свѣтѣй Нѣкола. *Нѣ-
кулицѣ, Вѣрѣварѣицѣ, кола дрѣва, кола
бѣрашно, кѣдѣ да си, дома да си.*

Нѣкулѣскѣй, ска, ско, пр. отъ **нѣкулѣ-
дѣнѣ**. *Нѣкулѣскѣй мѣсяѣцѣ*, мѣсяѣцѣ Дѣкемѣ-
врѣй.

Нѣкулѣтѣко, нар. Малѣко, манѣчѣко, мѣнѣчѣко,
пѣющѣа; немѣнѣжѣко.

Нѣкулѣтрѣй, тра, тро, пр. Нѣкой.

Тогѣся царѣ-нѣ ми повѣйка
Пѣповѣ-нѣ, вѣладѣи-нѣ,
Да изѣжѣтъ бѣлѣжѣ книгѣжѣ,
Нѣкутро ся не наѣло
Да изѣжѣ бѣлѣжѣ книгѣжѣ,
Бѣлѣжѣ книгѣжѣ сѣ чернѣ писмо. Пѣс.

Нѣкѣдѣ, нар. На нѣкое мѣсто; нѣдѣ, нѣй
дѣ, нѣгдѣ, ни на едно мѣсто; **нѣкудѣ**, **ни-
гдѣ**. *Тѣй не ходѣ нѣкѣдѣ. Нѣкѣдѣ го
не намѣтрѣлѣ.* — **Заникѣдѣ**, за нѣкое
мѣсто, занѣдѣ. *Заникѣдѣ не е, не е вѣрѣ-
дѣшѣ, не е кадѣжѣрѣнѣ за ничѣто; ни на чѣто
не гѣдѣнѣ.* — **Донѣкѣдѣ**, до нѣкое мѣ-
сто, донѣдѣ. *Донѣкѣдѣ не сѣмѣ ходѣлѣ.*
— **Наникѣдѣ**, на нѣкое мѣсто, на-камѣ
нѣкое мѣсто, нанѣдѣ. *Наникѣдѣ го нѣма.*
— **Отнѣкѣдѣ**, отъ нѣкое мѣсто, отнѣдѣ;
ниѣотѣвѣда. *Отнѣкѣдѣ не ся видѣ.*

*Никіахъ, с. ж. Т. 1) Пары или друго-
пѣчто, что Турчинъ обрѣча да-даде на же-
нѣ си, ако бы да ѣхъ напустне. 2) Пары,
копто попѣйдѣ момѣкъ дава на булѣкѣ-тѣ
си на сватѣхъ и копто, ако ся напустнѣхъ,
зима жена му; кепишъ. 3) Дрѣхы, нақы-
ти, копто годеникъ и негови-ти даватъ на
годеницѣ-тѣ на одежѣна.

Ой хубава Глядано двѣйко,
Като ми ти спощи углавнѣхъ,
Та что ми ти никіахъ издадохъ?
— Дадохъ ми, дружкѣ, дадохъ ми:
Отъ свѣтъра тоа чоханѣ колюхъ,
Отъ свѣръвѣ кафтанѣ антершѣ,
Отъ любя-то тына златны пахты,
Отъ дѣвера тоа златенѣ прѣстенѣ,
Отъ злѣвы-ты тына виты гривны. *Пѣс.*

Нимѣ, нар. Нема.

Ними, вин. пад. множ. число отъ лично мѣ-
стном. 3-те лице; нимѣ, нихѣ, тѣхѣ,
гы; ихѣ.

Хой въ Турци Анадоли,
Еазъ си имамъ до три сестры,
Ними да си азъ опѣтамъ,
Али да мя потурчите,
Али да мя загубите. *Пѣс.*

Нимѣ, 1) Дате. пад. множ. число отъ лич-
но мѣстном. 3-те лице; нимѣ, тѣмѣ; нимѣ.

Такомъ Бога, шарца добра коня,
Че излѣзѣхъ момынѣ-ты сестры,
Че излѣзѣхъ, та че ты прихванѣхъ;
Дижай главѣ и нимѣ ся не давай. *Пѣс.*

2) Ними, нихѣ, тѣхѣ, гы; ихѣ.

Задалися силни-нѣ вѣтрови,
Задалися мѣгли и прахове,
По нимѣ идѣхъ сѣлны вѣулицѣ
Крѣпкѣ ми млада зятѣщина. *Пѣс.*

Нимѣ, повелѣт. наклонение отъ глагола мо-
гж. Немой, недѣй, некай, не прави; не-
замѣй.

Тогай вели димнѣй Марко:
Ангелино прѣва любовь,
Нимѣ ся грѣжи ты за мене,
Извѣки си, запѣи си. *Пѣс.*

Нино, им. соб. мѣжско.

Нипочто, като нар. Низачто и нипочто,
за ничто и за никакво.

Нипусто, мѣстном. Ничто. Нѣмало ни-
пусто, нѣмало ничто.

*Нирюдѣ, с. ср. Обичиво за изглаждаше
дѣскы, дрѣвета, за правение на тѣхъ жлѣ-
бовы, шаркы; ренде; рубанѣ.

Нискый, —сѣвъ, ска, ско, пр. Низкый.

Нистинарка, с. ж. Жена, мома нистинарь.

Нистинарскый, ска, ско, пр. отъ нисти-
нарь. Нистинарска свирна, особена
свирна, кождо свирять, когато нистинири
играють хоро. —скы, нар. Като нистинарь.

Нистинарь, с. ж. Който е добылѣ подаде-
ние отъ Св. Константина да пророкува, да
прѣдрѣча кому какво ще ся случи. По нѣ-
кои села въ Лозенѣ-Градско въ тѣмны зо-
ры въ дѣна на царѣ Константинѣ и цари-
цѣ Еленѣ наклаждатъ буйны огненѣ, въ
копто прѣхванѣти-ти отъ Св. Константина
нистинари ся врьгаты и боси скачаты по
жарѣ-тѣ, докѣлѣ ся прѣнесѣхъ, та подѣ-
чаты да прорѣкуватъ. Това става съ особе-
ны обряды и много ся почита по опыта
мѣста.

Нити и

Нито, сѣмж. Употрѣбавася за усмѣлане отри-
цанне-то; ни, нето; ни. Нито го видѣхъ.
Нито сѣмъ му казалъ нѣчто. Нито
думѣ иска. Нито здравѣ, нито болѣнѣ.
Нито го е отъ хора срамѣ, нито го е
отъ Бога грѣхѣ.

Горица му потахомъ говори:
Леле Марко, леле врьденѣ юнакѣ,
Нити мя е слана посланила,
Нити мя е пожарѣ опожарилѣ,
Нѣ поминѣ прѣна Арапина,
Та поведе три синджира робѣ:
Единѣ синджирѣ все младѣ юнаци,
Другиѣ синджирѣ все младѣ дѣвойкѣ,
Третиѣ синджирѣ все младѣ невѣстѣ. *Пѣс.*

Азъ доведохъ врьла мечка,
Дано мечка быволѣ ладе,
Дано быволѣ Дунавѣ шѣ,
Дано Дунавѣ огнь гасѣ,
Дано огнь папретѣ гори,
Дано папретѣ родѣ роди;
Нито мечка быволѣ ладе,
Нито быволѣ Дунавѣ шѣ,
Нито Дунавѣ огнь гасѣ,
Нито огнь папретѣ гори,
Нито папретѣ родѣ роди! *Пѣс.*

Ты да не сакашѣ, Стопане,
Самодивѣ женѣ да водѣши:
Самодива домѣ не събира,
Нито ти дѣца отглажда. *Пѣс.*

Ергенѣ момѣ отговаря:
Хайде дѣ идемъ въ пусто горѣ,
Въ пусто горѣ Тилилейско,
Дѣто не си птичка врька,
Нито врька, нито царѣка. *Пѣс.*

Нити ми ся наряжда, нити ми ся
погляжда. Нити съ лопатѣ да го по-
ринешѣ, нити съ метлѣ да го изме-
тешѣ. Нито е змиа да тя хапѣ, нито
е магарѣ да тя тѣди. Нито дяволѣ-тѣ
да видишѣ, нито да ся кръстишѣ. Нито
ся води, нито ся тѣра. Нито въ клинѣ,
нито въ рѣкавѣ. Нито е шото, нито
е рогато. Нито сухо. нито сурѣво. Ни-
то го ладе, нито го другѣму дава. Ни-
то да му земешѣ, нито да му дадешѣ.

Нѣты, с. ж. им. 1) Нищелкѣ, нищкѣ. 2)

Органъ на рѣбѣ, съ когото поглѣща и из-
връга водѣ-тѣ, та дѣшина; уши на рѣбѣ;
жабры.

*Нѣфа, с. ж. Жена, конато скоро ся е мѣ-
жила; невѣста, булка; новобрачная, моло-
дая, молодѣца, молодѣка, княгиня.

Нѣхний,—хѣнь, хѣна, хѣне, *прит.* мѣстоим.
отъ множ. число 3-те лице; нѣхний, тѣх-
ний; нѣхній.

Останѣла ми е невѣста
Сѣсъ Бранко младо дѣверця,
Та гы хванѣхъ Татари,
Та гы карахъ, карахъ
У нѣхнѣ земѣ Татарскѣ. *Пѣс.*

Нѣхте, с. м. мн. Нокте.

Нѣхутъ, с. м. Растение и плодъ нафутъ.

Нѣхъ, винит. пад. множ. число отъ лично
мѣстоим. 3-те лице; тѣхъ, ихъ, гы; ихъ.

Нѣцина, с. ж. Болѣа *Symphangite*, като
чирка, что излиза подъ мѣшницѣ-тѣ и въ
цици-ты.

Нѣчий, чѣа, чѣе, *прит.* мѣст. Что не е на
никого.

Нѣчко п

Нѣчкомъ, нар. Ничкы, нпкомъ; нѣкомъ,
нпчѣомъ. *Падѣхъ ничкомъ*, по очѣ-ты
си. *Глядамъ ничкомъ* надолу, съ наведе-
нѣ главѣ. *Сложилъ паницѣ-тѣ нич-*
комъ, похлупилъ ѣ, съ устѣ-то надолу.

Наша Неда дома сѣди,
Дома сѣди ничко лѣжи
И си рони дробны слѣзы,
И си кѣне пейнѣ майкѣ. *Пѣс.*

Нѣчкосамъ, гл. свр. отъ нѣчѣсовамъ. Да
прѣврънѣ, да прѣобрнѣ, да прѣкатуриѣ, да
прѣмѣтнѣ, да гѣтнѣ; опрокинутъ. — са-
пѣй, *прит.* стр. Прѣврънѣтый, прѣобрѣ-
нѣтый, прѣкатуренѣй, прѣмѣтнѣтый, га-
врътнѣтый, гѣтнѣтый; опрокинутый. Съ
очи нѣчкосанѣ, наведены надолу.

Ако мя милувашь, милувай,
Ако не, право си ми кажи;
Не ми доходяй нѣмтурекы,
Сѣсъ главѣ-тѣ наведенѣ,
Сѣсъ очѣ-ты нѣчкосанѣ. *Пѣс.*

Нѣчѣсовамъ и нѣчѣсувамъ (да нѣчѣ-
самъ), гл. д. Правѣ нѣчто да си прѣобрѣ-
не, да падне по лице-то си; прѣвръщамъ,
прѣобрѣщамъ, прѣкатуриамъ, прѣмѣтамъ, га-
връщамъ, гѣтамъ; опрокидывать. — мѣс,
1) гл. *възвр.* Падамъ на лице-то си, прѣ-
връщамся, прѣобрѣщамся, прѣкатуриамся,
прѣмѣтамся, гавръщамся, гѣтамся; опроки-
дываться. *Кочина-та ся нѣчкоса.* 2) гл.
стр. Бывамъ нѣчкосанѣ.

Нѣчѣсованіе и нѣчѣсуваніе, с. ср. отъ
нѣчѣсовамъ и нѣчѣсовамся.

Нѣчкы, нар. Ничко, ничкомъ.

Мѣжско си дѣтя убоде,
Ничкы го въ люлкѣ турѣла. *Пѣс.*

Нѣчѣничко, мѣст. смякч. отъ нѣчто.

Нѣчто, 1) мѣст. Нѣманіе какво да е нѣчто,
каква да е вѣщъ, работѣ; нипусто; нѣчто.
Нѣмамъ нидѣ никого, нидѣ ничто. Нѣ-
что е по-добро отъ ничто. По-добрѣ
нѣчто отъ ничто Ничто не може безъ
Бога. Господъ одному всичко дава, а
другому ничто. Отъ нѣманіе ничто
не бѣва. Ако рѣка дава, а срдѣце не
дава, ничто не става. Безъ парѣ ни-
что не врьви. Безъ парѣ на градѣ, безъ
ничто назадѣ. 2) Като нар. Николко, ни-
пай-малко, хичъ. Ничто му не струва;
ему ѣто непочѣмъ, нипочѣмъ. За ничто
не струва; ѣто никудѣ не годѣтся. Каз-
вать, че Цѣтанѣ е болѣнѣ. — А, ни-
что му, нѣма ничто, не е болѣнѣ, здравѣ
е. — Ничто нѣчто: а) Много малѣѣ.
Ничто нѣчто чловѣкъ, ничто нѣчто
работа. Отъ ничто нѣчто скаражѣя.
б) Ничто и никакво. — Ничто и никак-
во, ничто нѣчто, празднѣ нѣчѣта, празднѣ
работѣ; вадорѣ, пустѣкѣ. Приказва ни-
что и никакво. За ничто нѣчто; ни
за что ни прочѣто.

Нѣчѣж, нѣшъ,—чѣлѣ, гл. ср. Никнѣ.

Какъ ѣ е майка проклѣла,
Всѣа ѣ е кѣтѣва стѣгнѣла:
И още девѣтъ лѣжѣла,
Кость по кость ся е разнѣла,
Низъ кости трава нѣчала,
Низъ травѣ змиѣ лазилѣ. *Пѣс.*

Нѣчѣж, нѣшъ,—чѣлѣ, гл. ср. и нѣчѣжѣя,
гл. *възвр.* Нѣчамъ, никнѣ, никнѣся, на-
вождамъ, навождамся. *Какво ся нѣчимъ*
покрай плетѣца-та? какво ся нѣнѣшѣ,
каково ся слагашъ, какво ся навождашъ?

Нѣчѣамъ (да нѣчѣж), гл. ср. Нѣчѣжъ, нѣчѣ-
ся, никнѣж, никнѣся, навождамъ, нѣнѣшѣмъ.

Всѣчкы-ти, маре, дружина,
Всѣчкы-ти нѣкомъ никнѣхѣ,
Босулъ си нѣкомъ не никнѣжъ,
Баа си въ очи глѣдаше. *Пѣс.*

Нѣчѣнаніе, с. ср. отъ нѣчѣамъ.

Нѣшадѣрець, ум. м. Малѣо нѣшадѣръ.

*Нѣшадѣръ, с. м. Т. Сѣставъ като солѣ
отъ амонѣакъ и хлорѣ, *Sal ammoniacum*;
нашатѣрь.

Нѣшандѣжѣйка, с. ж. Жена, мома нѣ-
шандѣжна.

Нѣшандѣжѣйчи, ум. ср. Малѣкъ, младѣ нѣ-
шандѣжна.

*Нѣшандѣжѣйна, с. м. Т. Който може добрѣ
да нѣши, да лучи; мѣткѣй, мѣткѣй, стрѣ-
лѣкъ.

Нѣшандѣсамъ, гл. свр. отъ нѣшандѣс-

вамь. Да турж нишань, да дамгосамь, да бѣлѣжж; отмѣтити апакомь. — саптый, прич. стр. Бѣлѣженный, дамгосаный; отмѣченный.

Нишандісвамь и нишандісувамь (да нишандісамь), гл. д. Турнамь нишань, бѣлѣж на нѣчто; бѣлѣжнамь, дамгосамь; отмѣчать, означать.

Ай тѣ Турча потуриачи,
Да го видж, го познавамь
Отъ негово дѣсно рамо:
Кога бѣше малечково,
Майка ми го нишандиса,
Дѣсно рамо грѣсть ми имать. *Пѣс.*

Нишандісване и нишандісуване, с. ср. отъ нишандісвамь.

Нишанѣние, с. ср. отъ нишанѣж. Нишанѣние.

Нишанѣнецъ, ум. м. отъ нишанѣж. Нишанѣнецъ.

Нишанлійка, с. ж. Конато има нишань, бѣлѣж да ся познава.

Нишанлійчя, ум. ср. отъ нишанлійка.

Нани, нани, дѣти нишавлійчи,
Подъ мѣшкы-ты крылѣ позлатенъ,
На крылѣ-тѣ пера пауновы. *Пѣс.*

***Нишанлійа**, с. м. Т. Что има нишань, бѣлѣж да ся познава; бѣлѣжитый.

Нишанѣчя, ум. ср. отъ нишанѣж. Нишанѣнецъ.

***Нишанѣ**, с. м. Т. 1) Всичко, что показыва нѣчто, или по което едно нѣчто ся разпознава отъ друго; бѣлѣж, бѣланка, дамга; знакъ, признакъ, отмѣта, отмѣтина, отмѣтка.

Постигнала сирота вдовица,
Постигнала едно мужско дѣта:
Дѣта имать голѣма нишана:
На рамена крыла позлатены. *Пѣс.*

На лоший чловѣкъ Господь далъ нишанъ. 2) На тѣло-то чловѣку или на козинж-тж на животно нѣчто другъ шаръ; бѣлѣж, прынка, дамга; пятно, пѣжина, пелѣсина, матежъ. 3) Дыра отъ нѣчто като отъ ударъ, отъ порѣзване, отъ ранж, и проч.; бѣлѣж; рубѣцъ, слѣды удара, порѣза, раны. *Има на крака нишанъ отъ коршумъ.* 4) Нѣкакво показаніе, лѣча, поличба, знаменіе, бѣлѣж; признакъ, примѣта, предзнаменованіе, предвѣстіе, знакъ. *Лошь нишанъ; худой признакъ.* 5) Нѣчто за пишеніе, за лученіе въ него съ пушкж, съ стрѣлж или съ друго нѣчто; бѣлѣга, бѣлѣж, лучъ, луча; цѣль, мѣта, мѣшеніе. *Врьгамъ, мѣрж на нишанъ, лучж нишанъ, пушамъ на бѣлѣж, нишж, нишанж; стрѣлять въ цѣль, мѣтити.*

Пакъ Арапинъ на нишанъ застанж:
Хайде Грue, тебе да тя видамъ,

Да тя видамъ, что юнаство имашъ?
Нишанъ кладе Арапско колѣно. *Пѣс.*

6) Пары, что давать на годеницж на годѣжя. *Дали ѣ нишанъ мякж мажмудижъ. Въ старо вѣрѣмъ за нишанъ на годѣжъ сж давали сто пары.*

Нишанѣж, ишь—ниль, гл. д. Врьгамъ, мѣрж на нишанъ, лучж нишанъ, пушамъ на бѣлѣж, нишж; стрѣлять въ цѣль, мѣтити, прицѣливаться.

Станжло е прѣмладо дѣверчя,
Станжло е на юначко мѣсто,
Станжло е малко на бѣлѣжы;
Ка нишани прына Арапина,
Не нишани коню у грѣды-тѣ,
Нелъ нишани копою между очи. *Пѣс.*

Нішвамь, гл. мж-кр. отъ нійшамь.

Нішеніе, с. ср. отъ нійшж. Нишанѣние.

***Нішестѣ и нишищѣ**, с. ср. Т. Варено брашно, трыци за топеніе въ него пряжж за основж на тѣваніе, за лѣпеніе съ него нѣчто; скробъ, керосина; крахмалъ.

Нішестяный, нъ, на, по, пр. Направеный съ нішесте, что има нешесте; крахмальный.

Нішіна, с. ж. Низкы-ты клоніе на дрьво; увѣсь.

У море дрьво вѣсоко,
Врьше-то му сж въ небо-то,
Съ нишини земж покрыва,
На вѣсоко лѣста и душа,
На врьше-то сж три души. *Пѣс.*

Нішкамъ, гл. д. Нишамь, люшкамъ.

Нішканіе, с. ср. отъ нійшкамъ

Нішнувамъ, гл. уч. отъ нійшж.

Нішж, ешь,—нжль, гл. ед-кр. отъ нійшамь. Да люшж, да поклатж, да залюлѣж; покачнуть. —нжтый, прич. стр. Люшжжтый, поклатеный, залюлѣжтый; покачнутый.

Нішжж, ишь,—шйль, гл. Нпшанж, мѣрж, лучж, залагамся, врьгамъ на бѣлѣж, на нишанъ съ нѣчто; стрѣлять въ цѣль, цѣлить, мѣтити, мѣшеніи, нацѣливать. —шжжж, 1) гл. вж. Лучимся, мѣримся, замѣривамся; кидаться, лукаться. *Нишжжжж съ толжж.* 2) гл. вжзвр. Нпшжж, лучжж, лучжжж, мѣржж, мѣржжж, нпшанжж; цѣлится. 3) гл. стр. Бывамъ нпшенъ; лучжжж, мѣржжжж.

Нішжжжж, ишжж,—шилж, гл. вжзвр. Слагамся, навождамся, снпшивамся, нпшамся, нпшжжж, нпшамъ, тулжжж. *Нпшжжжж по дувари-тж, по тратица-та.*

Нішіалка, с. ж. Справа за нишаніе, за люлѣваніе на неж; люлка, крылашка, крьлюшка, врьташка; качѣлы, качѣль.

Нішшамъ (нішвамъ, да нійшж, нійшнувамъ, гл. д. Нишкамъ: 1) Люлѣж, лю-

ляамъ, лиляамъ, люшкамъ, клатѣ; качать.
Не нишай го толко, да ся не скѣне
вѣже-то.

Не мой, коню, не мой,
Не нишай си главѣ,
Не нишай си главѣ,
Не рови си бисеръ,
Не ти ружамъ, коню,
За да ти продавамъ,
Токъ ти ружамъ, коню,
Сватъ ке ми ти пушамъ. Пѣс.

Па го нишиж низъ Иордана,
Низъ Иордана, възъ Иордана. Пѣс.

2) Клатѣ, врьѣ, махамъ; махатъ.

Сыну Илие, Илие,
Отдалекъ коня не играй,
Отдалекъ пушакъ не врьѣй,
Отдалекъ сабѣ не нишай. Пѣс.

— мѣя, 1) гл. възер. Люлѣмся, люлямъ-
ся, лиляамъ, крѣямъ, крѣлюшкамъ; ка-
чатъся.

Момча ся нишатъ, Гюрге-ле,
Мома го глѣдѣть отъ въсокий чардакъ;
Выкомъ въкаше мадо-то моме:
Краткомъ нишайся, мадо-то момча! Пѣс.

2) Клатѣся, клатукамъ, люлѣмся, люш-
камъ; качатъся, колыхатъся, колебатъся,
перевѣливатъся.

Сестра трѣгѣ нойнѣ русѣ главѣ,
Русѣ косы на главѣ изкрѣти,
Дареци ся низъ тимелѣ нишѣжѣ. Пѣс.

Братъ си сестрѣ изводи
Покрай равнѣ дворовѣ;
Дворове ся нишѣжѣ
Отъ моминѣ хубости,
Отъ братовѣ жалости. Пѣс.

3) Вълнувамъ, повдигамъ, разбѣкѣвамъ,
бунѣся, бурѣся, разигравамъ; волно-
ватъся.

Карамфиле, сыну мой,
Что ся ниша сине море,
Сине море и бѣдѣ Дунавѣ,
Ке потоне монастыро,
Монастиро Святогорскый? Пѣс.

4) Слагамъ, навождамъ, нишѣся, снѣша-
вамъ, нишѣся, нишамъ. 5) гл. стр. Бы-
вамъ нишѣня по знаменование-то на глагола.

Нишпанѣ, с. ср. отъ нишпанъ и ни-
шпанѣ.

Нишѣлѣкѣ, с. ж. мн. На станѣ справа отъ
клуповѣ, прѣвъ копто и навѣдена основѣ-
тѣ, та съ нѣж основа-та ся отвѣря и зат-
варя, кога тѣжѣть; нитѣ, нишѣ; нишѣ-
нишѣ, нишѣнишѣ.

Нишѣлѣникѣ, с. м. Прѣтѣка, тояга на ни-
шѣлѣкѣ; мѣждѣлѣникѣ.

Нишѣнѣ, с. ср. отъ нишѣж и нишѣся.

*Нишѣръ, с. м. Т. Сѣчиво за пушѣние
крѣвь; ланѣтъ.

Нишѣтѣ, с. ж. Нишѣние ничто свое; спро-
машина, голота; нишѣтѣ.

Нишѣка, с. ж. Тѣка врьѣчица като конецъ,
източена, напѣдена отъ вълнѣж, памукъ
или отъ копринѣж; жица; нитѣ, нѣтка.
Дебѣла нишѣка, тѣнка нишѣка, усукана
нишѣка. — Дрѣжѣся на нишѣжѣ, дрѣжѣ-
ся на малко, виси на конецъ, виси на ко-
сѣмъ, едва ся дрѣжи, малко му остава за
да ся скѣся; висѣтъ на волѣскѣ, на нѣт-
кѣ, на нѣточѣкѣ.

Нишѣ, мѣст. и нар. Ничто.

Нишѣчица, ум. ж. отъ нишѣка; нѣточѣка.

Нишѣтѣ, с. ж. мн. Нишѣлѣкѣ.

Нишѣжѣ, ишѣ,—щѣлѣ, гл. д. На тѣканѣ ва-
дѣ, измѣчѣамъ нишѣкѣ-тѣ еднѣ по еднѣ;
изнишѣамъ, разнишѣамъ; разбѣратъ по нѣ-
точѣкѣ. —щѣжѣся, гл. възер. Излизатъ ми
нишѣкѣ-тѣ, разтѣкавамъ, изнишѣамъ, раз-
нишѣамъ; разбѣратъ по нѣточѣкѣ, осѣ-
патъся (о тѣянѣхъ).

Но, сѣжѣ. Нѣ.

Нова, мѣстоим. ср. отъ ной. Оно, онона,
онози.

Новѣкъ, с. м. 1) Който е вѣзлѣ за прѣвъ
пѣтъ, отскоро въ нѣкомѣ работѣ, който е
още новѣ на нѣчто; новѣкъ, новѣчѣкъ.
2) Който скоро е вѣзлѣ въ нашѣ-тѣ вѣ-
рѣ, който скоро ся е крѣстилѣ, скоро е
повѣрвалѣ въ нашѣ-тѣ вѣрѣ; новѣтрѣцѣ,
новѣкрѣщенѣцѣ, новѣобращѣннѣй. 3) Новѣ
войникѣ; новѣбранѣцѣ, рекрутѣ. 4) Съ-
дружнѣкъ, ортакѣ, ортакѣни на сѣно.

Новѣкъ, пм. соб. мѣжско.

Новѣнѣ, с. ж. 1) Нѣчто ново да ся при-
казѣ да ся чѣе; новѣсть. Иванѣ прѣвъ
море, Иванѣца новѣнѣ приказѣ. 2)
Нова мѣсячѣна, новолунне; пѣрѣва чѣтверѣ
лунѣ. Ще да трае отъ новѣнѣ до по-
гѣбѣлѣ, казѣся за нѣчто злѣ направѣно, та
нѣма да трае. 3) Цѣлѣна за прѣвъ пѣтъ
разорана; новѣнѣ.

Новѣнѣкъ, ум. ж. отъ новѣнѣ.

Новѣца, с. м. Нова новѣца, здрава здра-
вица! така казѣтъ, кога прѣвъ пѣтъ ви-
дѣтъ новѣ мѣсячѣнѣж, и ся обрѣщѣтъ на
стрѣжѣ, та плѣжѣтъ.

Новѣчѣкѣй, —чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. сѣжѣ.
отъ новѣй; новѣнѣкѣй. Всякой дѣнь но-
вишко, на Велиденѣ старѣчѣко.

Новѣнѣчѣкѣ, чѣка, чѣко, пр. сѣжѣ. Новѣ
новѣнѣчѣкѣ, сѣвѣсѣмъ новѣ; новѣхѣонѣкъ,
новѣшенѣкъ.

Новолунне, с. ср. Врѣмя-то, кога то мѣся-
чина-та ся намира междѣ слѣнце-то и зе-
мѣ-тѣ, та е обрѣнѣта кѣмъ насѣ съ тѣмъ-

Нóжець, *ум. ж.* отъ **ножь**. Ножа, ножля, ножча; нóжикъ.

Ножикъ, *ум. ж.* отъ **ногá**. Ногыца.

Ножница, *ум. ж.* отъ **ногá**. Ногыца.

Ножница, *с. ж.* Тёсна длъга пвица отъ кожь; ножичка, ложичка, рёмычка; кожаная тесьма.

Нóжница, *пó-часто въ мн. ч.* нóжници. *с. ж.* Справа отъ два ножа за рёзание, за стрижение; нóжницы.

Ножичка, *с. ж.* 1) Ножца, ложичка, рёмычка; кожаная тесьма. *Отпустнхлхся като ножичкх въ огнь.* 2) Дупка на царвуль. 3) Една игра като прж на грънета.

Ножичка, *ум. ж.* отъ **ножница**. Ногычка.

Ножичка, *ум. ж.* отъ нóжница. Малкы ножници, ножичета; нóженки.

Нóжича, *ум. ср.* отъ нóжница. Нóжичка.

Ножиче, *ув. ср.* отъ **ножь**. Голёмъ ножъ; ножиче.

Ножлénце, *ум. ср.* отъ **ножля**. Ноженце.

Ножля, *ум. ср.* отъ **ножь**. Ножа, ножча.

Нóжница, *с. ж.* Калхп-ть, въ който стом ножъ, сабна; капина; **ножны**.

Куме-ле, господине-ле,
 Еа мя прости, благослови,
 И ми пуци два другаря,
 Назадъ да ся поврнемъ,
 Забравилъ съмъ ножевы
 Съсъ дванадесеть ножници. *Пёс.*

Нóжничка, *ум. ж.* отъ нóжница.

Нóжченце, *ум. ср.* отъ нóжча.

Извади остро ножченце
 И ся въ срьдце-то убоде. *Пёс.*

Нóжча, *ум. ср.* отъ **ножь**. Ножля, ножа, ножець; нóжикъ. — *Зьмино ножча*, раст. *Calla palustris*, змиино гроздие, зминово гроздие, зминовъ трънъ, змиинны дубеници; бёлокрьльникъ, змйика водяная.

Ножъ, *ножеве и ножи*, *с. м.* Желёзно съчиво съ чирень за рёзание съ него нёчто; **ножь**. *Вадж, тяглы ножъ възъ нёкого, замахвамъ съ ножъ, искамъ да ударжъ нёкого съ ножъ.*

Младъ юнакъ ся не стрыпа,
 Па си отъ конь прёсянж
 Либа-то да си цалуве;
 Златенъ му ножъ калъзе,
 Та си невёстж прободе. *Пёс.*

Ей тызeka, дётя Андреаше,
 Не боди си твоа добра коня,
 Не мрьси си твож тынжх устж,
 Не галати твоё клято срьдце,
 Не галати твои рушкы ножи. *Пёс.*

— *Ножи боди*, шила и бодила, надумвания, натяквания, бодове. *Не ми клавай ножи боды*, не мя боди съ думы въ срьдце-то като съ ножъ. — *Опрёлж нож-тж до ко-*

кала, дошло да не може вяче да ся тръпи, дошло му до шпъ-тж. — *На ножца му муха не кжца*, голёма му е работа-та. — *Прёстче го като съ ножъ*, изедичжж каза, рёши какво-то трёбваше, нёма много приказкы. — *Който прави ножевы*, не е убиець, а който съ тёхъ коли. *Дай му ножъ*, да тя заколи. *Дай му ножъ*, да ти извади очи-тж. *Като за голъ ножъ ся дръжи*. *Празденъ мжжъ — острж ножъ*, праздна жена — сама злина. *Какво щещъ свршыишъ съ ножца*, кога бравата не свршыла. *Ако си острж*, *ножца си право дръж*.

Ножй, 1) *ум. ср.* отъ **ножь**. Ножча, ножля, ножець; нóжикъ. 2) Малёкъ ножъ съ чирень, что ся затваря; заклабачъ, заклопчя, захлупачя, клепаця, бритва, пахлупачя, поклепаць, похлупачя, сойка, скуравця.

Ножика, *ум. м.* отъ **ножь**. Ножище; **ножище**. *Ножъ ножцага — пори-жабж, стржжи-гауци.*

Ножикакъ, *с. м.* Бравда, малара, манара, съкыра, наджикакъ, топоръ, балтца; топоръ.

Ножикарскый, ска, ско, *пр.* отъ **ножикарь**. Бучакчийскый.

Ножикарь, *с. м.* Който прави, продава ножевы, бучакчина; **ножёвникъ**, **ножевицькъ**.

Нóздрица, *ум. ж.* отъ **нóздри**.

Нóздри, *с. ж.* Дупка на носъ, хрёнка; **ноздрй**.

Отъ Ивана хаиръ нёма:
 Въвъ чамбасъ му змиа пилать,
 Въвъ уши му мышкы пилать,
 Прёвъ ноздри му мухы врькаты,
 Нехте му сж до лактё-ты. *Пёс.*

Нозъ, *с. ж.* двойств. число отъ **ногá**.

Ной, *наа, нёе и нова, мёст. указат.* Оный, онъ, она, она; *этотъ*. *Прибилж си нока хайдутинж, куртулисалж си много людё.*

Ега сж, холанъ, отипли
 Въвъ нжж горж зеленж,
 Въвъ нова поле широко,
 На мечжынж-тж поланж,
 Димо ся въкомъ извъка. *Пёс.*

Ной, *дат. пад. едн. число отъ лично мёстоим.* 3-те лице женскый родъ; *й, ней, незж, нейзж; ей.*

Задрёмала обёдна Марина,
 Задрёмала у честны трапезы;
 Ной ся чиня, никой ж не види,
 Нъ ж видъ кума и кумица. *Пёс.*

Всакому дали по вёнецъ,
 Елки ся дали до три вёнци;
 Ной ся вёнци отщали,
 Че й е жалба за майкж,
 За майкж още за тейкж
 И за най-малко братенце. *Пёс.*

•Нойбѣтъ, с. м. Т. Небетъ, рядъ; очередь.

Иаджъ, шикъ, ся веселятъ,
Съсъ нойбѣтъ си града чювать:
Всѣ-ти радъ-тъ отрядихъ,
Рядъ-тъ дойде на Дойчина. Пѣс.

Нойко, име соб. мжжско.

Нойный, нойнъ и нойнъ, нойна, нойно,
мѣстоим. прит. Нейный. Врѣмя-то из-
кльвало и нойно-то жито.

Три капкы ми крѣвь капнахъ
Отъ моп-ты тѣкы уста
На нойно-то было лице Пѣс.

Широкъ гроба изкопалъ,
Наедно гы закопалъ,
Мею нойны двѣ братета,
Двѣ братета, двѣ близюета Пѣс.

Ноквы, с. ж. мн. Ношвы. Ако е у хам-
бара, не е у ноквы-ты.

Нокѣвамъ и нокѣвамъ, гл. ср. Ношувамъ.

Нокѣмъ, нар. Ношѣмъ.

Нокѣска, нар. Ношѣска.

Нокѣаина, с. ж. и

Нокѣаждъ, с. м. Нокѣаина.

Нокѣице, ум. ср. отъ нокѣи.

Нокѣице, ум. ср. отъ нокѣи; ногѣице.
Котанъ има опашчице като кросно,
жбица като иглица, нокѣица като
ченгелъ.

Нокѣаина, с. ж. *Saranitium*, болѣсть
по нокѣи-то; нокѣаина, нокѣаждъ; ногѣ-
аина, ногѣаина, заногѣица.

Нокѣи, ум. ср. отъ нокѣи. Нокѣице;
ноготѣкъ.

Нокѣице, ум. м. и нокѣица, ум. ср.
отъ нокѣи. Нокѣи; ногѣице.

Нокѣи, нокѣи, с. м. 1) Твърда луска на
врѣха на прѣсти-то чловѣку; пазнѣтъ; но-
готъ. Паднѣли му нокѣи-то. Отрѣжи
си нокѣи-то, че драгѣи като котѣкъ
2) Копѣи на крака на нѣкои животны;
чапонѣкъ, чапонѣцъ; плѣнѣцъ, кѣтица;
копѣи. 3) Твърди заострени бодѣи на
крака на прѣсти-то на нѣкои животны и
на птици-ты; кѣготъ, кѣготъ. Орлѣви
нокѣи. — Не му остави ни кала подъ
нокѣи-то, всѣчко му зе, обра го, съблѣче
го. — Орлѣви нокѣи има, никой не смѣе
да го закачи, силенъ е. — Не давай на
кѣлавѣи нокѣи, че си одира главѣи-
тъ. Дай на кѣлача нокѣи, да си одере гла-
вѣи-тъ. Крѣе си като котѣкъ нокѣи-то.
Отрѣжи му нокѣи-то, докѣл е младо.
Който си рѣже нокѣи-то въ недѣлѣ,
здравѣи-то си рѣже. Съ нокѣи-то си
може да оре. Нокѣи-то му ставатъ за
мѣшкѣи. Нокѣи-то му сѣж като на орѣлѣ.
— Десятъ полове вси-ти съ шапки на
главѣи? Гат. — Прѣсти-то съ нокѣи-то. —

Орлѣви нокѣи, едно растение, което на-
рѣтъ и подѣтъ му шикъ за дизентерѣи. —
Пѣтлѣви нокѣи, раст. *Lonicera caprifol-
ium*, анжмѣи, богородичино цѣтѣи, бого-
родичина рѣка, богородичино прѣсти, мѣста-
кы; кѣзѣи жѣмѣи. — Блѣгарѣи-ти, бога-
то си рѣжѣтъ нокѣи-то, не вргѣтъ отрѣ-
занѣи-то, а го скрѣватъ въ пазухѣ, че цѣ-
ло имъ трѣбова на онѣи свѣтъ, та да зна-
жѣтъ, дѣ е скрѣто.

Ноло и нолъ, сѣмѣ. Нѣ, ала, ама, ами, а,
обаче; но, одѣако, одѣакожѣ, а. Баба ми
лѣжи болна, ноло нѣма да умре. И на
хочѣмъ и клѣсе хѣче, ноло када Богъ
нече. Не посакалѣ, ноло отишѣлѣ, та
открадѣлѣ. Хубавѣи е, добѣи е, вргѣ-
ишѣ е, дума не може да ся каже за
него, ноло пусто-то ми срьдѣе ся сви-
ло и го не обѣи.

Нѣи, с. ср. Малко, некрѣтено още дѣти;
голѣе, гушѣе, дѣола, еврейѣи, некрѣтѣица,
некрѣтѣи, некрѣтъ, некрѣтъ, нѣже, нѣре,
пуше, пушѣе, пыже, кушѣе, шѣола, шѣола.

Нѣаки, нар. Наонаки, наонако.

Нѣаина, с. ж. Опако-то на нѣи, не ли-
це-то му, опачина; изѣаина. Облѣче го
отъ нѣаина-тъ му; надѣлѣ егѣ на
изѣаину.

Нѣрамъ и нѣрамъ (да нѣрѣ), гл. ср.
Слушѣамся въ водѣ цѣлѣи и сѣ главѣи-
надолу; гмурѣамся, гмурѣамся, гмурѣамся, мур-
камся, нурѣамся, нурѣамся, нурѣамся, щѣ-
вамся; нѣрѣи, лѣзѣи.

Нѣрѣи и нѣрѣи, с. ср. отъ нѣр-
амъ.

Нѣрѣи, ешѣ, — нѣлѣ, гл. свр. отъ нѣр-
амъ и нѣрамъ. Да ся гурѣи, да ся
гмурѣи, да ся мурѣи, да ся нурѣи, да ся
щѣи; нѣрѣи.

Нѣрѣи, с. ср. Птица *Podiceps*, далѣи, гму-
рѣи, крѣи пѣи, потѣи, шѣи; чѣи-
га, нѣрѣи, нѣаина.

Нѣсѣа, с. ж. Чѣи носѣи наденѣи и пѣи,
ко а идѣтъ нѣи дѣи на гѣи.

Нѣсамъ, гл. мн-кр. отъ нѣсѣи; нашивѣи.

Нѣсѣи, с. ср. отъ нѣсѣи. Нѣсѣи; нѣсѣи.

Нѣсѣица, с. ж. Кѣи ся носѣи нѣи
единъ другѣ. Да играѣи на носѣи.

Нѣсѣице, ум. ср. отъ носѣи. Нѣсѣице.

Нѣсѣи, с. м. Нѣсѣи, врѣхѣи на носѣи.
Не ся роди бѣла бѣи, нолѣ ся роди
шѣи, шѣи, та ж сѣ нѣи
ошѣи, на нѣи наклѣи, на нѣ-
сѣи оврѣи, напѣи кѣи
мѣи и та лѣи нѣи.

Нѣсѣи, ум. м. отъ носѣи. Нѣи, нѣи; нѣ-
сѣи, нѣсѣи.

Носѣлки, с. ж. мн. Носило въ 1-то знаменование.

Носѣло, с. ср. 1) Направа на два прѣта за носене съ нѣкъ нѣчто; носилки, тезеге; носѣлки. 2) Носилки, въ които занасят мрътвецъ да го погребѣтъ; ковчегъ, тронъ; одръ, одѣръ.

Срѣщѣ имъ иде носило,
Майка му дума думаше:
Назадъ носило връняете,
Носила да нѣ не срѣщате,
Лѣла е Нетка годила,
Та си на сватѣж отводимъ.
Лѣла имъ тихомъ думаше:
Не си е Нетка годила,
Но си е Нетко година. *Пѣс.*

— *Прѣхлунилъ и на бацѣ си носило-то, казвать за прахосникъ и не прокопсѣлъ сынъ. — Кой го прави, не трѣбва му, кому трѣбва, не види го?* Гат. — Носило за мрътвецъ.

Носѣца, с. ж. Нусѣца, отпрѣдъ на чакрѣжъ сирава съ два крака на горѣ, на които има уши, та турнать вртено и работникъ, кога прядѣтъ.

Носѣчки, нар. По носа си, ничкы.

Носѣще, ув. ср. отъ носѣть. Носѣлага; носѣще.

Носѣна, с. ж. 1) Носене. 2) Облѣкло, рухо, руфетъ; костюмъ.

Носѣнце, ум. ср. отъ носѣя. Носѣнце.

Носѣя, ум. ср. отъ носѣть. Носѣць, носѣя, носѣя.

Носѣтый, —сынъ и —сенъ, сна, сно, пр. Что ся носи всякой день. *Носны дрѣхы,* что ся носять всякой день, дѣлничны дрѣхы.

Носѣя, ум. ср. отъ носѣть. Носѣць, носѣя, носѣя; носѣкъ.

Донино-то носѣя френско дудулинче,
Донина-та коса тура ибришимъ. *Пѣс.*

Носѣ, с. м. Нусѣ: 1) Изпѣкнѣла чѣсть на лице-то междѣ уста-та, очи-ты и чело-то; носѣ. 2) Гага на птицѣ, клѣвка, клѣвунъ, клювъ, клювница, клюница, клюнь, джонка, чѣвка, чѣпка, чипка; носѣ, клювъ. 3) Издадено отъ брѣгъ навжтрѣ въ море; бурунъ; мысъ, носѣ. 4) Прѣдина-та, остра-та чѣсть на врѣницѣ, на корабъ; носѣ. 5) На една отъ джгы ты на бѣкѣлъ изпѣкнѣлы мѣста съ дупкы за наливане и ипение цѣз тѣхъ — *Водж нѣкого за носѣ; водѣть за носѣ:*

а) Мамѣж, лѣжѣ нѣкого. б) Правѣж си какъ-вото щѣ съ нѣкого. — *Взвирамъ нѣкому нѣчто въ носа,* изваждамъ му го изъ носа, въвпрамъ му го въ очи-ты, подказвамъ му го; колѣтъ чѣмъ глази, утыкѣтъ глази, по глазиамъ чѣмъ. — *Изваждамъ нѣкому нѣчто изъ носа:* а) Отвръщамъ му за нѣчто, правѣж го да ся кае за нѣчто; заставлятъ каѣться. б) Подказ-

вамъ му до досаждане онова, что му съмъ далъ или съмъ направилъ за него. — *Навирилъ носѣ:* а) Станѣлъ непослушенъ, непокоренъ, навирилъ главѣ; дѣлаться непокорнымъ, непослушнымъ. б) Възгордился, навидиѣлся, подголъмился, възнесѣлся, величаеся, навирилъ главѣ; гордѣться, чвѣнитъ, поднимѣть носѣ. в) Разерѣдился, намусилъ носѣ; дуть губы. — *Намусилъ носѣ,* навирилъ носѣ, разерѣдился; дуть губы. — *Напрѣквамъ нѣкому носа,* на-трѣквамъ му главѣ-тѣ съ сапуиъ, нахок-вамъ, навѣквамъ, наврѣиѣлѣсвамъ нѣкого, поливамъ го съ врѣлѣ водѣ, съ студенѣ водѣ; утерѣтъ кому либо носѣ, мѣлѣть, намѣлѣть, намѣтъ кому либо голову. — *Не види по-далечъ отъ носа си,* не може да прѣдвиди, да угади по-рано, глупавъ е; далѣе своего носа не видѣть. — *Не смѣе да си покаже носѣ-тъ,* да дойде, да ся вѣсти, да ся покаже, да ся мѣрне. — *Строшили му носа,* счюпили му свирѣты-ты, направили го да ся смири, да ся покори, да не ся навидѣа; сбѣли съ него слѣси, сбѣить рогѣ. — *Подѣ носа му,* много, съвсѣмъ близо до него; на носѣ. — *Ще му излѣзе изъ носа,* ще тягли отпослѣ за него, ще му стане скѣпо. — *Смрѣди, не смрѣди, подѣ носа ми си.* Голѣмъ: не му ся стѣга носѣ-тъ съ посранѣ клѣбкѣ. *Кой-то има много масло, той си маже и носа.* *Едному ся срдѣце топѣ, другому ся носѣ топори.* Таково цѣте е, дѣто, който го помирише, носѣ-тъ му откапѣа. *Кацнѣла му муха на носа.* *Носѣ-тъ му като патлѣджанъ.* *Изпотѣлся е подѣ носа.* *Напращилъ носѣ какѣдѣ насѣ.* *Не му влизай у носа.*

Носѣж, ишъ, —сѣлъ (носѣвамъ), гл. д. Носѣж: 1) На рѣцѣ, нагрѣбѣ, на рамо или по другъ начинъ прѣмѣщамъ стѣ едно мѣсто на друго; прѣносѣмъ; нести, носѣть. *Носѣж нѣчто на грѣбѣ.*

Стоѣанъ дружинѣ думаше:
Дружинѣ вѣрна сговорна,
Много сте мѣ, кардашѣ, носѣли,
Още мѣ малко носѣте,
Да си въ нивѣ-та стѣгнемъ...
При кладенець мѣ сложете,
Сложете и оставѣте. *Пѣс.*

2) За водѣ, за вѣтрѣ: увличѣмъ съ себе, влѣкѣ; нести, носѣть. *Рѣка-та носи лѣдѣ; по рѣкѣ несѣтъ лѣдѣ, лѣдѣ идѣтъ по рѣкѣ.* 3) Зѣмамъ съ себе, влѣкѣ, мѣкнѣ, тѣтрѣ; носѣть, возѣть. *Кога трѣгне за нѣидѣ, носи цѣлѣ-тъ кѣцѣ.* 4) За дрѣхѣ, за обувѣ: обличѣмъ, обувѣмъ, та ходѣ съ тѣхъ; носѣть. *Кучѣ царѣулы не носи.* *Шопѣ-то носѣтъ бенеѣреци.*

Ты носишь ризж лелянж,
Лелянж и коприняж,
Азъ носж ризж отъ чергж;
Ты носишь гащты сукнянж,
Азъ носж сукманъ отъ козякъ;
Ты носишь калпакъ самуричъ,
Азъ носж кряпж отрѣбкж. *Пѣс.*

5) За врѣмя-то: приносамъ, доносамъ, докарвамъ, причинявамъ; нести, нагонять. *Какво ли нѣ носи нова та година? Кой знае, день и ноцъ что носи, сир что има да стане до утрѣ.* 6) Докарвамъ, довождамъ, привождамъ; приводить. *Что тя носи посрѣдъ ноцъ тука? Кой даволъ тя носи? кудѣ тебѣ не сѣтъ нелѣгка.* 7) Водж, довождамъ, докарвамъ; водить, вести.

Что е врѣва во горж зеленж,
Аль е паша, ель е младъ субаша?
— Ни е паша, ни е младъ субаша,
Того ми сж двѣ раза сватоне,
Что ми носить кѣтенеж невѣстж! *Пѣс.*

8) За птици: сиисамъ яйца; нести, нестися, класть, класться, накладываться. 9) Траж на нѣчто, тръпж, прѣнасамъ, кайратж; выносить, переносить, спосить. *Носж студа, траж на студа. Той носи, моженъ е, тръпж, трае. Стока-та не носи такжж кириж, не иде, не поноси да ся товари съ такжжж кириж. Все азъ ли да носж кривжж-тж дръва на...? все азъ ли да отѣвямъ, да тягжж за него?* 10) Казвася за тяжкж женж, за тяжко женско животно. *Носила дѣтя-то си осьмъ мѣсяци, была тяжка, ходила тяжка. — сжся, 1) гл. възвр. Владамъ, докарвамъ, относамъ; обходиться, вести себя, поступать. Носися кротко. 2) гл. стр. Бывамъ носенъ по знаменованне-то на глагола; нестися, носиться, наноситься. — сенѣй, прич. стр. За дрѣхж, за обувкж: обличанѣй, обуванѣй. Носена дрѣха. Носени обуца. — Визри го носить, казвася: а) Кога нѣкой все брѣза и ничто не врѣши. б) Кога нѣкой брьщелеви, что заврѣне. — Вѣтръ го носи на бѣлж кобылж, праздна му е работа-та, не го бива. — Носж армаганъ, дадено ми е нѣчто, та като си идж въ село, да го занесж тамъ. — Носж нѣкому имя-то, крѣстенъ сѣмъ на него. — Носж много здраве, поздравявамъ одного отъ другыго; кланяться. — Носж поклонъ, давамъ нѣкому подарѣжъ, бавишиш; кланяться, приносить подарѣки. — Носи си много здраве, пди си, врѣй си. — Носи си тамака подъ носа, душа-та му е междж жбж-тж, много е слабъ, едвамъ ся дрѣпж да не умрѣ. — Който проси, той и но-*

си. *Ще носи съ рѣтето водж. Ни намъ, ни вашъ, носи, враже, кждѣ знашь. Дѣто чоешь много жагоди, носи малкж кошницж. Щж врьвж, доклѣ очи видятъ и крака носить. Дрѣжся, не бойся, вѣтръ тя носи на бѣлж кобылж. Варвара вари, Савва носи, Никола паде. Тиха-та рѣка носи кладж-тж. Ежж, каквото ти ся паде, носи, каквото носить. Потурчилася Мара да не носи свинскж царвулж, та заносила кучешкж. Да ся бокаше влѣкж-тъ отъ джжда, щаше да си носи и качюлж. Кога е ясно, кабаницжж-тж носить, кога е джждовно, она сама паха. Да бжжж носили всички-тж магарета самарж, самарджии-ти щажж да паджтъ въ златж паници. Какъжто ржѣж тпалж, таквось грѣбина носила. Бѣжанова майка бѣло носи, а Стоянова черно. Дѣ кудкудачятъ кокошкж-тж, а дѣ носить. Черна кокошка бѣлж яйца носи. Кожиийска-та кокошка пѣ-голѣмъ яйца носи. На чорбаджия и пѣтли-ти носить яйца. Малка кокошка, малкж яйца носи. Копато кокошка много крячи, малко яйца носи. Друго носи, друго мжти. Дошло е брѣмя, ще ся носи. На главж ся два калпака не носить. Дѣ лебеници подъ еднж мжшницж не ся носить. Нѣма оногози, что носаше голѣмж-тж яйца.*

Носѣй, *у. м. ср.* отъ носѣ. Носець, носля; нѣсикъ, нѣсѣкъ.

Нохѣ, *с. ср.* Разлатъ мѣдянь сждъ; тепсиа.

Нѣхтѣ, *с. м. мн.* Ноктѣ.

*Нохутъ, *с. м. Т.* Растение и плодъ пафутъ.

Нѣхча, *у. м. ср.* в. м. нѣжча.

Ночѣвамъ, *гл. ср.* Нощувамъ.

Нѣчемъ, *нар.* Прѣзъ ноцъ-тж, пощеска, ноцѣска; нѣчью. *Ночемъ го е дрѣмка одрѣмала.*

Ночъ, *с. ж.* Ноцъ. Срѣди ноци, посрѣдъ ноцъ.

Хвала тебѣ, бѣла Бѣло,
Зачто блѣнешъ срѣди ноци,
Срѣди ноци, полуночи?
Да ли си ми трѣвж гладна,
Или си ми водж жидна,
Или не си накрѣмена,
Накрѣмена, навобена,
Та си блѣнешъ срѣди ноци,
Срѣди ноци, полуночи. *Пѣс.*

Нѣчѣска, *нар.* Нощеска, ноцѣска.

Ношкѣвы, *с. ж. мн.* Нощѣвы.

Ношѣлки, *с. ж. мн.* Ногачкж.

Нощвы, с. ж. мн. Нощовы.

Нощмъ, нар. Нощно-время, нощемъ, нощѣ, нощицъ; нощью.

Нощеска п

Нощесъ, нар. Мнѣхъ-тѣ нощъ, нощеска; нощесъ.

Нощешний, —шнь п —шенъ, шня, шне, пр. Что е останѣхъ отъ нощесъ, что е станѣхъ нощесъ; нощешний.

Нощи, нар. Нощицъ, нощемъ; нощью.

Милый зяту, црына Арапино,
Кога дойдешъ Милѣ да си водишь,
Не доводи у бвлъ день сватовъ,
Доведи гы нощи, полунощи,
Ега бы ты Милѣ не познала! Пѣс.

Нощица, ум. ж. отъ нощъ; нощка, нощенька.

Нощицъ, нар. Нощемъ, нощемъ, нощемъ, нощи, нощѣ; нощью. Нидѣ не ходи нощицъ И денѣ и нощицъ работи; онѣ трудиться денно и нощно. Конѣ-тѣ и нощицъ види.

Нощно пиля. Животно нетопырѣ.

Нощицый, —шнь п —шенъ, шня, шно, пр. 1) Что е на нощѣ-тѣ, отъ нощѣ-тѣ; нощицый. Нощица тѣмнина. 2) Что ставѣ нощицъ; нощицый. Нощица-та работа на денѣ смѣхъ.

Нощовици, ум. ж. мн. отъ нощовѣ; нощевки.

Нощовѣ, с. ж. мн. Корыто, копанѣ, за мѣсенѣ въ тѣхъ клѣбъ; ноквы, нощвы, нощковѣ, нѣщовѣ, нѣчвы; нѣчвы, лѣтъ, квашнѣ. Градѣ бие и въ нощовѣ-тѣ.

Нощувамъ, гл. ср. Прѣминувамъ, прѣкарвамъ нощѣ-тѣ; нощевамъ, нощевамъ; нощевать.

Нощуване, с. ср. отъ нощувамъ. Нощеванѣ; нощевка.

Нощъ, с. ж. Время-то отъ смръкванѣ до сьнуванѣ; нѣщъ, нощъ; нощъ. Цѣлѣ нощъ не сьмъ спилѣ; нощъ нѣчески не спалѣ. Колкото ся старѣ оженишь, толкъосъ нѣдлѣгъ ти быватъ нощи-тѣ. Въ срѣдѣ нощъ да сьзне, по срѣдѣ нощъ ставамъ. Трьколися черно клѣбо. та измори цѣлѣ свѣтъ? Гат. — Нощъ.

Нощѣ п нощѣмъ, нар. Нощицъ. Сьгласиѣ то денѣ ся тѣче, а нощѣ ся разтѣкава.

Нощицъ, нар. Нощицъ.

Нѣна, нѣна, нѣе, мѣстоим. показ. вл. поѣ.

Нѣденѣ, с. ср. отъ нѣдж. Нѣденѣ.

Нѣдж, нѣшъ, —дѣлѣ, гл. д. Нѣдж, накарвамъ, притѣскамъ, налягамъ, усливамъ; нѣдѣтъ, нѣвѣлитъ, принуждѣтъ. Не мя нуди да идѣ тамѣ.

Нѣжба п

Нѣжда, с. ж. 1) Болѣсть, нехвелѣ, недугъ,

невола; недугъ. Кокато пере междѣ Колѣдж и Ивановѣ-денѣ, ще ѣ сполѣти нѣкого нѣжда. Имамъ нѣждѣ, имамъ болѣсть, болѣтъ сьмъ. 2) Бѣда, бѣдность, невола, неволинѣ, зло, злочестѣ; нѣжда, неволя. Имамъ нѣждѣ отъ, за нѣчто, нѣмамъ го, па ми е потрѣбно; нѣждѣтъся. 3) Мѣжа, насилѣ, успилѣ, зорѣ; нѣжда, насилѣ, принуждѣнѣ, неволя. Отъ нѣждѣ го правѣ, отъ нѣмай кѣдѣ, отъ зорѣ — Нѣжда законѣ измѣнава. Нѣжда главѣ загубѣ. Нѣжда ся въ павѣ не гужѣ. Приатѣль ся познава въ нѣждѣ като злато въ огнь. Нѣжда-та е отъ камѣкъ нѣтверѣда. Нѣжда-та не е желѣзо, а камѣкъ троши. Поклонѣся злому отъ нѣждѣ като святому. Кой-то нѣждѣ не е виждалѣ, честѣ-тѣ си не познава. Зачто ти е пука? — Нѣждѣ ради. — Ами отъ тѣхъ нѣждѣ нѣголѣма има ли? Нѣждѣ ради кѣдѣ найде граби.

Нѣждица, ум. ж. отъ нѣжда.

Нѣждичка, ум. ж. отъ нѣждица.

Нѣждинѣ, с. ж. Мѣсто, дѣто ходѣть по сьбе; халѣ, стоборѣ, заходѣ, коцѣ, мушурѣкъ, серникѣ, кенѣфѣ; отхѣжее мѣсто, отхѣдное мѣсто, отхѣдѣ, заходѣ, нѣжное мѣсто, нѣжнѣкъ.

Нѣждитѣ, —дѣнѣ п —дѣнѣ, дна, дно, пр. Който трѣбѣва, безъ когото не може; потрѣбнѣй; нѣжнѣй, потрѣбнѣй, надѣбнѣй. Стара жена у кѣлѣи е нѣждно зло: ако го имашѣ, продай го, ако го нѣмашѣ, купи го.

Нѣзлѣта, с. ж. Една болѣсть въ забѣ-тѣ.

*Нѣла, с. ж. Арапска цифра, конато ся пише за да покаже, че нѣма ничто; сѣфѣрѣ; ноль, нуль.

*Нѣмерѣ, с. ср. Число за рядѣ на нѣчто; нѣмерѣ.

Нѣни, нѣни! междѣ. За приспѣванѣ дѣ-ца; нѣни, нѣни! лю, лю! бай, бай!

*Нѣнка, с. ж. Гр. Жѣна на кумѣ, жѣна кумѣ; кума, калѣмана, батѣна.

Нѣнкамъ (да нѣниѣ), 1) гл. д. Нѣнкамъ, приспѣвамъ нѣкого като му цѣхъ нѣни, нѣни! люлюватѣ, байтѣ, байватѣ. 2) гл. ср. Нѣнкамъ, спѣ; спѣтъ.

Нѣнканѣ, с. ср. отъ нѣнкамъ. Нѣнканѣ.

*Нѣнко, с. ж. Гр. Който крышава нѣкого или пѣкъ вѣнчава; кумѣ, крѣстникѣ, калѣтѣ, батѣна.

Стопанѣ ми ся ожени:

Мраморѣна плѣча — нѣвѣста,
А камарѣ-то — дѣверѣя,
Дѣверѣи — дробнѣи камѣна,
Сватѣне — сухѣи дѣверѣи,
Нѣнко-то — Стара планиѣна! Пѣс.

НѢНѢ, нар. Това врѣмя, тоа часъ, сега; нѣнѣ, нѣнѣче, нѣнѣча, нѣнѣче, тепѣрь.

Не ся смѣж на твои-ты,
На твои ты бръвы слугы,
Нѣй ся смѣж на себе-си:
Като бѣхмы нѣй малечкы,
Каквы бѣхмы телчарчета,
Дребны си телци пасяхмы,
На пѣтя съ пепелъ играхмы,
Ами нѣнѣ какъ станяхмы:
Тебе выкаты царь Радославъ,
Мене выкаты дели Марко. *Пѣс.*

НѢНѢШНИЙ, —шнѣ и —шенъ, шня, шне, пр. Что става нѣнѣ, что е отъ нѣнѣ, сегашний; нѣнѣшній, тепѣрешній, настоящий.

НѢРѢЦЬ, с. м. и

НѢРИЩЕ, с. ср. Праздно мѣсто, голѣма дупка въ планиж, въ скалѣ или подъ земѣ-тъ; пещера, подзидъ; пещѣра, пещѣра, гротъ.

НѢ (ня), вмѣсто не е; нѣтъ.

НѢВГА, нар. намѣсто нѣкога.

НѢГА (Няга), им. соб. женско.

НѢГДѢ, нар. Нѣйдѣ. *Нѣгдѣ-горѣ*, понѣйдѣ, тука-тамъ; кое-гдѣ.

НѢГУЛЬ (Нягуль), им. соб. мѣжско.

НѢДИЦЫЙ, —дѣнъ и —денъ, дна, дно, пр. Недѣный, нѣдинѣ, никакъвъ. *Гиди куча нѣдно!*

НѢ, им. соб. мѣжско.

НѢЙДѢ, нар. Нѣгдѣ, нѣждѣ, въ кое да е мѣсто, въ нѣкое мѣсто; гдѣ либо, гдѣ-нибудѣ, куда либо, куда нибудѣ, нѣгдѣ. *Нѣйдѣ ся е скрѣлъ. Нѣйдѣ има нѣчто. Да идемъ нѣйдѣ. — Донѣйдѣ, донѣгдѣ, донѣждѣ: а) До нѣкое мѣсто. б) До едно врѣмя, до нѣкога. Донѣйдѣ ерѣваше добрѣ, на ся развали. в) До единъ рядъ; до нѣкоторой стѣпени. Работа-та донѣйдѣ е добрѣ. — Занѣйдѣ, за нѣкое мѣсто, занѣгдѣ, занѣждѣ. — Изнѣйдѣ, изнѣгдѣ, изнѣждѣ, изъ нѣкое мѣсто. — Отнѣйдѣ, отнѣгдѣ, отнѣждѣ, отъ нѣкое мѣсто; откуда нибудѣ. — Понѣйдѣ, понѣгдѣ, понѣждѣ, по нѣком мѣста, тукъ-тамъ, нѣгдѣ-годѣ; мѣстами, кое-гдѣ.*

НѢЙДѢ-СИ, нар. На нѣкое-си мѣсто, не знамъ дѣ-си, ѡсвѣтъ; гдѣ-то. *Нѣкой нѣйдѣ-си, а имя-то му на базарь.*

НѢЙКА, им. соб. женско.

НѢКАКЪЦЫЙ, —кѣвъ, кѣа, кѣо, мѣстоим. Не знамъ какъвъ, еде-какъвъ, какъвъ да е, нѣкой-си; нѣкоторый, какой-то, кой-какъ. *Дошълъ нѣкакъвъ чловѣкъ. Намѣри му нѣкакъ работѣ. Донесълъ е нѣкакъ-вѣ нѣчто.*

НѢКАКЪ, нар. По нѣкой начинъ; нѣкотормъ образомъ, какимъ-то образомъ, кое-какъ. *Виждъ нѣкакъ-си да го сѣршиши.*

НѢКНИ,

НѢКНОСКА и

НѢКНѢ, нар. Нѣкныя: 1) По дни-ты прѣди днешний день, прѣди нѣкой и другъ день, прѣзь дни-ты, прѣзь дене си, тува, тына дни, отнѣкны; намѣдни, на дняхъ. *Нѣкни сватовѣ-ты му ся издавихъ, сега конаци-ты му ся запалихъ. Ете нѣкни герданця-то на Босилкъ загина.*

Камо ти, камо, что сѣмъ ти купилъ, что сѣмъ ти купилъ нѣкни въ недѣль, Нѣкни въ недѣль на велий пятокъ? *Пѣс.*

2) День-тъ прѣди вчерашний; она день, завчера, заючеръ, запчеръ; трѣтьяго дня, позавчерѣ. *Не знамъ, что да ся прави; се что направихмы отъ нѣкни, сега е загинато.*

Врѣви въ пѣтемъ, лудо, не сборви, Не трискай ми го срьдце-во, Отъ ми е срьдце трясаюто: Нѣкни ми умрѣ татко ми, Вчера ми умрѣ майка ми, Бракия-та ми сѣ готовы! *Пѣс.*

НѢКОГА, нѣкогажъ и нѣкогы, нар. 1)

Едно врѣмя; нѣкогда, когдѣ-то. *Нѣкога хора-та живѣли друго-начѣ. Нѣкога си имало единъ дѣдо и единъ бабъ; жилъ былъ старикъ да баба. 2) Нѣкое-си врѣмя, нѣкой день, единъ день; когдѣ нибудѣ, когдѣ ни естъ, когдѣ либо. Дойдете, наминѣте нѣкога и у дома. 3) Единъ пѣтъ, единъжъ; однажды. Нѣкога иска, нѣкога не. Нѣкога така, нѣкога инакъ. — Понѣкога, отъ врѣмя на врѣмя, не всакога, по вѣкой пѣтъ; иногда, по временѣмъ. — Понѣкога-си, по нѣкое-си врѣмя, кѣсно; поздно, ночью поздно.*

НѢКОГАШНИЙ и **НѢКОГЫШНИЙ**, —шнѣ и —шенъ, шня, шне, пр. Что е отъ нѣкога; едноврѣмешний, едноврѣмекый; дрѣвний. *Нѣкогашии работѣ, парѣ.*

НѢКОГЫ, нар. Нѣкога.

НѢКОГЫШНИЙ, —шнѣ и —шенъ, шня, шне, пр. Нѣкогашний.

НѢКОЙ, нѣкоа, нѣкое, мѣстоим. Не знамъ кой, единъ, еде-кой, онцица; нѣкоторый, нѣкто, нѣкакъй, нѣкій, какой-то. *Нѣкой е влизалъ въ кѣщи. Нѣкой-си нѣйдѣ-си, а имя-то му на базарь. — Нѣкой день, единъ день. Нѣкой пѣтъ, нѣкога. — Нѣкой и другъ, единъ, два, нѣколко, малко. Дай му нѣкой и другъ грошъ. Да ся мине нѣкой и другъ день. — По нѣкое-си врѣмя, кѣсно, по нѣкога-си, ни въ едно врѣмя, ноцижъ кѣсно, богато всичко си потапо; поздно, ночью поздно, когдѣ всѣ покытѣ. Врѣмѣя по нѣкое-си врѣмя.*

НѢКОЛКО, нар. Не единъ, не два, а повнѣ

че, не еднѣжъ, не дваѣжъ, а повяче пѣти; нѣсколко. *Има нѣколко кѣци*, повяче отъ двѣ. *Далъ му нѣколко окы*. *Нѣколко дѣца*. *Нѣколко жени*.

Нѣболкома и

Нѣболица, нар. Казвася намѣсто нѣболко, нѣ само за мѣже; нѣколко душъ мѣже.

Нѣблѣни, нар. Нѣбли.

Нѣблѣдѣ, нар. в. нѣйдѣ въ вѣпчкы-ты му употрѣбленна.

Нѣма, нѣмало, гл. безъ 1) Не има; нѣтъ. *Нѣма никого на двора*. *Ничто нѣма въ кѣци*. *Тамъ мя нѣма*, или: мене нѣма тамъ, азъ ся не брькамъ, не щѣ ничто. — *Нѣма да го бжде*, отива злѣ, ще ся свръши злѣ, ще да мрѣ. — *Что има, что нѣма?* пытаніе кога ся срѣщиятъ двама, на което единый отговаря: *отъ Бога всичко добро*, или: *нѣма ничто зло*, а добро да-ще Господь. 2) Не ще. *Нѣма да стане*, не ще да стане. *Нѣма да дойде*, не ще да дойде. — *Когато нѣма, то стига*. *Нѣма она*, что носаше голѣмы-ты нѣйца. *Нѣма за Стояна камѣкъ*, да си пукне главѣ-тъ. *Нѣма да му откапѣтъ рѣцѣ-тъ*. *Нѣма да му ся изаждѣ уста-та*. *Нѣма ли котката*, игражѣ мѣшкы-ты. *Нѣмало мѣсто да си врьже коня*. *Нѣма Петка въ лѣджичника*. *Нѣма по-сладко отъ сѣнъ*.

Нѣма. Отрицание не, нѣ; нѣту, нѣтъ.

Нѣмай. (рѣщася въ изреченія: до нѣмайкадѣ, тврѣдѣ много, не може повяче; до невозможности, до крайности. Скъпо до нѣмайкадѣ. Голѣмо до нѣмайкадѣ. — *Отъ нѣмайкадѣ*, по неволѣ, нѣма какъво да правѣ. *Прави го отъ нѣмайкадѣ*. — *Отъ нѣмайкакво*, нѣма друго какъво. *Отъ нѣмайкакво да каже*.

Нѣмашъ, гл. д. Не имамъ. — *Нѣмалъ дни*, нѣмалъ животъ, скѣспѣ му ся животь-тъ, та умрѣлъ. — *Имамъ нѣмашъ*: а) И имамъ и нѣмашъ, не можъ да кажѣ, ни че имамъ, ни че нѣмашъ. б) И да имамъ и да нѣмашъ, щѣ не щѣ, безъ друго. *Има нѣма*, направи го. — *Нѣма була вртено*, казнатъ, кога нѣкой не иска да работи. — *Въ Срѣднѣхъ горѣхъ клѣчкѣ нѣма*, или: *Срѣднѣхъ гора клѣчкѣ нѣма*, казвася за отговоръ, кога каже нѣмой, че нѣма нѣчто, което има, колкото щешъ. — *Нѣмала баба бѣлицѣ*, че си купила прасенѣ. *Нѣмали си протогирѣ*, опопили си попѣ. *Глава голѣма*, нѣ умъ (мозгъ) нѣма. *Защо ти е брадата*, кога го нѣмашъ въ главѣ-тъ. *Който нѣма*, никой ничто му не зема.

Нѣманіе, 1) с. ср. отъ нѣмамъ. 2) Сиромашина, бѣдность, нѣмотна. *Иманіе отъ нѣманіе по-губаво*. *Отъ нѣманіе ничто не бива*. *Нѣманіе ни ся купува*, ни ся продава.

Нѣмачка, с. ж. Нѣмца.

Нѣма нѣмачка, слѣпа слѣпачка,
Нѣма нѣмачка гускы ми пасить,
Гускы ми пасить, паткы ми хранить. *Пѣс.*

Нѣмачникъ, с. м. Който нѣма ничто; сиромашъ, просиакъ, пытачъ.

Дейди Боже, златенъ Боже,
Си ѣ дадохъ вси-тъ стокъ
Да ѣ падажѣ нѣмачниці,
Нѣмачниці, нѣмтурици! *Пѣс.*

Нѣмачница, с. ж. Която нѣма ничто; сиромашкыня, просиакыня, пытачка, нѣмотна жена, мома.

Нѣмецъ, мѣи, с. м. Германецъ, Германскый житель, който е отъ Германскѣхъ народностей.

Нѣмца, с. ж. Нѣма мома или жена; нѣмачка, нѣмтурица; нѣмѣя, нѣмтѣрка. *Нѣма ли си нѣмѣя, та не говоришь?*

Ако си нѣма нѣмѣя,
Та не си слѣпа слѣпѣя,
Та ми було-то запади! *Пѣс.*

Нѣмкыня, с. ж. Германка; Нѣмка, Нѣмцѣйка.

Нѣмота, с. ж. Качество на нѣмый, кога нѣкой не може да говори; нѣмотна; нѣмота.

Нѣмотѣя, с. ж. 1) Нѣманіе, немочна, сиромашина, бѣдность, оскѣдность, нищета; бѣдность, нищета, убѣжество. *Отъ нѣмотѣя го прави*, зачѣто нѣма. 2) Нѣмота.

Нѣмотный, —тънъ и —тенъ, тѣа, тѣо, пр. Който си нѣма нидѣ ничто, който не е имотенъ; сиромашкый, бѣдный, оскѣдный, нищый; бѣдный, нищый, убѣдый. *Колкото и да сѣ нѣмотни*, все пакъ цѣтъ ся отерамятъ съ нѣчто.

Нѣско, с. ср. Страна-та на Нѣмцы-ты: Австрѣя, Германия, Нѣмца, Нѣмѣя.

Нѣмскый, ска, ско, пр. отъ нѣмецъ. Германскый; нѣмѣцкый. — *скы*, нар. 1) Като нѣмъ, като нѣмы-ты; какъ нѣмой. 2) Германскы; по нѣмѣцки. — *Нѣмско гроздѣ*, растеніе *Ribes grossularia* и неговый плодъ; отѣво гроздѣ, цариградско гроздѣ; крыжѣвникъ.

Нѣмтѣрица, с. ж. Нѣмца, нѣмачка; нѣмтѣрка.

Нѣмтѣрекы, нар. Като нѣмтѣръ, като нѣмтѣрицѣ, нѣмскы.

Ако мя милувань, милувай,
Ако не, право си ми кажи;
Не ми доходѣй нѣмтѣрекы,
Съсь главѣ-тъ наведѣжъ,
Съсь очѣ-ты пичѣосапы. *Пѣс.*

Нѣмтѹръ, с. ж. Нѣмъ чловѣкъ, нѣмчѣ; нѣм-
тѹръ, нѣмкѣ. *Трае като нѣмтѹръ.*

Нѣмца, с. ж. Казвася въ клятвѣ: нѣмца
да тя трѣти! Така клѣнхъ нѣмоу, ко-
гато искать нѣчто и имъ кажѣть, че нѣма.

Нѣмца и Нѣмчина, с. ж. Нѣмско.

Нѣмчѣ, с. м. Нѣмъ чловѣкъ, нѣмтѹръ; нѣм-
тѹръ, нѣмкѣ.

Нѣмтый, мѣ, ма, мо, пр. Който не може да
говори; нѣмой.

Нѣмѣж, ешь,—мѣлъ, гл. ср. Стоѣ като
нѣмъ, не говорѣж; нѣмѣть.

Нѣмѣаніе, с. ср. отъ нѣмѣж.

Нѣхний, —хнѣ, хна, хне, мѣстоим.
прит. отъ множ. число трете лице; ни-
хний, тѣхний; ѣхний.

Събралися три-ти братѣ
Да си молятъ зѣндандѣна,
Да ми пусти най-малѣна,
Най-малѣна нѣхний братецъ. *Пѣс.*

Нѣчий, чѣ, чѣе, прит. мѣстоим. Что е
на нѣкого-си; еде-чий-си; чѣй-то.

Нѣчичко, ум. ср. отъ нѣчто; нѣщечко.

Нѣчто и **нѣщо**, мѣстоим. 1) Каквото и
да е, на което имя-то не знаемъ или не ис-
камы да кажемъ; нѣчто, что-то. *Всяко
живо нѣчто. Нѣчто цѣл да ѡи позы-
тамъ. Нѣчто кружѣ въ зелника. Нѣ-
что ся вѣка на пѣтѣ. Нѣчто мя боли
глава-та; что-то головѣ болѣтъ. Всяко
нѣчто на врѣмя-то си; всякому дѣлу
свой порѣ. Добро-то нѣчто на годинѣ
излѣзва. Който ходи или ще намѣри
нѣчто да изаде, или ще го намѣри
нѣчто да го изаде.* 2) (стварь, стварь,
вещь; вещь, предметъ). 3) Какво да е,
что-годѣ; коѣ-что. *Купи нѣчто, па не
пѣтай какво и колко.* 4) Като с. ср.
Казвася на дѣца намѣсто всяко сладко за
наденіе, като овозе, захарь и проч.; бобо.
Тато имъ донесе нѣчто. 5) Като нар.
Около, близо, приблизительно, до; ѡколо,
приблизительно. *Нѣчто до десятиѣ
кола; примѣрно до десяти вѣзовъ.* 6)
Малко; немножко. *И азъ съмъ далъ нѣ-
что за тѣхъ работѣ.—Отъ ничто нѣ-
что, отъ малко станѣло много.—За ни-
что нѣчто, за съвѣтъ малко.—По нѣ-
что, по малко. И той принася по нѣчто.*
В. нѣчто.

Ню, впр. падежъ един. число отъ лично мѣсто-
именіе трете лице женскій родъ; нежъ, ѣж.

Помла Лада на водѣ,
Съсь кованѣ вѣдрицѣ,
По ню иде младѣ войно. *Пѣс.*

Нюиѡреніе, с. ср. отъ нюиѡрѣж и ню-
иѡрѣжся. Галене, глезене.

Нюиѡрѣж, ишь,—рилъ, гл. д. Казвася за
дѣца: правѣхъ всичко по волѣ-тѣхъ имъ, дръ-
жѣхъ, гѣ разпустижто; галѣхъ, глезѣхъ; ласкѣхъ,
нѣжѣхъ, баловѣхъ, голубѣхъ, поблажѣхъ.
—рѣжся, гл. вѣзер. Галѣся, глезѣся, мил-
вамся; нѣжѣхъся. *Дѣтя-то ся нюиѡри.*

Нюра, нюревщина и нюрина, с. об. Млѣ-
чалѣвъ и опакъ чловѣкъ.

Нюшкѣмъ (да нюшиж, нюшпувамъ), гл. д.
Мпришѣхъ нѣчто за да видѣ какъвъ дѣхъ
има, какво е; душѣхъ; нюхѣхъ, обонѣхъ.
—мѣся, гл. вѣ. Мпришемся, душѣмся единъ
другъ; нюхѣхъся, перенюхѣхъся.—ка-
нѣтъ, прич. стр. Душенѣтъ, мпришенѣтъ.

Нюшпувамъ, гл. ум. отъ нюшиж.

Нюшиж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ нюш-
камъ. Да помиришѣхъ, да подушѣхъ; нюх-
нуть.

Нж, нж! междомѣт. За приспиваніе дѣтя;
нжни, нжни! нуни, нуни!

Нѣдж, ишь,—дѣлъ, гл. д. Нудж.

***Нѣмлина**, с. ж. Масуръ, цѣвъ на пушкѣ;
дѣло, стволъ ружѣя.

Нѣни, нѣни! междомѣт. За приспиваніе
дѣтя; нуни, нуни; нж, нж! люли! лю, лю,
люли, люшенски, бай, бай!

Нѣнкамъ (да нѣняж), гл. д. и ср. Нун-
камъ.

Нѣнкане, с. ср. отъ нѣнкамъ. Нунканіе.

Нѣниж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ нѣн-
камъ. Да нунж.

Нѣршамся, гл. об. За рѣбѣхъ: вѣргамъ си
хайвера, бѣжѣхъ, мрѣстѣхъ, мрѣстѣхъ; ме-
тѣтъ икру, рѣстѣхъся, пускѣтъ молѣки,
нѣрѣхъся.

Нѣршаніе, с. ср. отъ нѣршамся.

Нѣтрѣ, нар. Петрѣ, унетрѣ, вѣтрѣ, вѣтрѣ,
внетрѣ; внутрѣ.

Тамо имѣтъ бунаръ баталѣхъ,
Нѣтрѣ имѣтъ змиѣхъ тройноглавѣхъ,
Что да влѣзѣтъ, все си го изаѣвѣтъ,
Никому си водѣ та не даватъ. *Пѣс.*

Нѣга, им. соб. женско.

Нѣгулъ, им. соб. мѣжско.

Нѣнка, с. ж. Женска грѣда, бѣзка, сѣска,
цица, цица; грудь, тѣтка, сѣса, сѣска,
сѣся. *Дѣтя на нѣнкѣ, бѣзѣнѣцѣ, крѣ-
мѣчѣ, крѣмѣнѣчѣ; грудѣй ребѣнокъ.*

Нѣнѣца, ум. ж. отъ нѣнка.

Нѣнна, с. ж. Пѣ-голѣма сестра, кака.

О. Шестнадесято слово, шестнадесята буква въ словянскѣхъ азбукѣхъ, наричано *онъ*, по старо-то начрътаніе *о*, по ново-то *о* и ржкописно *о*.

О, *объ* и *оби*, *прѣдл.* употрѣбавася отдѣлно прѣдъ имена сжцствителны, прилагателны и мѣстоименна, и сставенъ съ другы рѣчи. Отдѣлно се употрѣбава като въ изреченна: *о прѣвъ нѣтъ*; съ пѣрваго рѣзу, въ пѣрвый разъ. *О едно, о двѣ, о три и проч.* Тури го *о* едно. Впрягни го *о* двѣ, *о* три; сложи его въ два рѣза. Усучи го *о* три; ссучи его, скрути его въ три рѣза. *О веднѣжъ, о двоѣжъ, о триѣжъ*; въ одномъ, въ двухъ, въ трѣхъ пріемахъ. *О веднѣжъ изли цѣлѣхъ чашѣхъ*; однимъ рѣзомъ выпилъ цѣлѣхъ стакѣнъ. *О единѣхъ нѣтъхъ прѣсѣкохъ двѣ дръвета, о веднѣжъ, изведнѣжъ.* Кжца *о* (на) три ката; домъ трѣтѣжнѣхъ. Да го удари *о* камѣнѣхъ; удари *о* камѣнѣхъ. Обий го *о* главѣхъ-тѣхъ си Опирася *о* стѣнѣхъ-тѣхъ; опирается *о* стѣну. Дръжися *о* столи; держится *о* столѣхъ. *О земѣхъ-тѣхъ*; бземъ. Удари го *о* земѣхъ-тѣхъ. Овися *о* дръво-то, около дръво-то. *О плетѣхъ, за плетѣхъ.* Твои-ти конѣ *о* плетѣхъ врьзани.—Сставенъ съ другы рѣчи прѣдлогъ *о* и *об* показва: 1) Движение или дѣйствие около нѣкой прѣдмѣтъ, като: *очрътавамъ, обвивамъ, обтакамъ, обвръзвамъ.* 2) Прихождение, докарване въ нѣкакво състояние, като: *остарѣвамъ, ослабвамъ, ослѣпѣвамъ, оживѣвамъ, омайвамъ, онѣмѣвамъ, окоравѣвамъ, опаивамъ, опопывамъ, опитомавамъ.* 3) Добывание подобно себѣ като: *отелѣвамся, ожръбѣвамся, оагнувася и облигувася, оковѣвамся, опрасѣвамся, оцѣнѣвамся, оковѣвамся.* 4) Дѣйствие свръшено, като: *оживѣвамъ, обрѣсѣвамъ, озобѣвамъ, осрѣбѣвамъ, ограбѣвамъ, окапѣвамъ, оожѣдамъ* —Прѣдлогъ *о* ся употрѣбава и

отдѣлно и сставенъ съ другы рѣчи, а *об* само сставенъ съ другы рѣчи. — Прѣдлогъ *объ* ся употрѣбава въ формѣ *оби* по нѣкога сставенъ съ рѣчи, които начинать отъ согласны *г, к, х* и рѣдко отъ другѣхъ согласны, като: *обигръзвамъ, обиграждамъ, обикрачѣвамъ, обихождамъ* и *обинисамъ*. — Има нѣколко рѣчи, които сжца-та рѣчь съ прѣдлогъ *о* има едно значеніе, а съ прѣдлогъ *объ* друго, като: *оковавамъ, налагамъ оковы, и обковавамъ* нѣчто наоколо съ желѣзъ или съ другъ металлъ; *оковы-вать*; *олизѣвамъ* и *облизѣвамъ*; *омывамъ* и *обмывамъ*. — Поиѣйдѣ въ нѣколко рѣчи прѣдлогъ *о* ѣ замѣненъ съ прѣдлогъ *въ*, *вбѣсѣвамъ, впасѣвамъ, вмѣсто обѣсѣвамъ, опасѣвамъ. Тѣхъ саби впасѣхъ. Карайте и ги вбѣсѣте.*

О, *междом.* 1) Изричано съ издиганіе гласа на него, казвася, когато си говори нѣкому като съ молбѣхъ и за прѣдумване да склонни на нѣчто; а, а-бе, абре, бе; *о, пожа-луста. О, Боже, помогни ми! О, брате, бываше ли така да направимъ!* 2) Изричано проточено, казвася отъ радостъ, отъ нечаянность, за чюдение; а, ахъ, охъ; а, ахъ, охъ. *О! какво чудо стало! О! колко душъ были!* 3) Изричано проточено, казвася за обаяние, кога выкаты нѣкого. *Иванс! — О! чуюж, идѣ, какво!* 4) Повтаряно нѣколко пѣти и брѣзо изричано, казвася отъ неудовольствие. *О, о, о! втасѣхъ си, улѣсѣхъ го!*

Обагнѣж (да ся), ишь,—нилася, гл. об. *сер* За овцѣхъ: да родѣхъ агня; да ся обагнѣж, да ся обагнѣж; обагнѣжнѣхъ.

Оба, числ. м. и обѣ, ж. и ср. Двама, два

мина, двоѣца; обаца; оба. Оба-та, и двамина-та.

Не те пуцамъ, дѣвойко,
Ты си менѣхъ потрѣбно,

Да ми перешь кошюлжъ,
Да постелашь постелжъ,
Да лѣжымъ оба-та. *Пѣс.*

Дайте прѣстенъ да му даймъ,
Да нѣ даде скрма ризжъ,
Да ся оба кердосамъ,
Цѣлывамъ, намѣтывамъ. *Пѣс.*

Обавѣж, ишь, — виль, *гл. свр.* отъ **обавямъ**. Да забавжъ, да замажъ, да задрѣжжъ; задержать, замедлить. — *вентый, прич. стр.* Забавентый, заманентый, задрѣжантый; задержанный, замедленный.

Обавямъ (да **обавѣж**), *гл. д.* Задрѣжамъ нѣкого нѣйдѣ или отъ работж-тж му; забавямъ, замаивамъ; задерживать, замедливать, замедлять.

Драганке, сестро Драганкс, ...
Кать ся хазны-ты зададжъ, ...
Съ кыткы-ты да гы обавишь,
Докато дойдж и азе,
Додѣ мя глава отболи,
Докать мя тряска прѣтрясе. *Пѣс.*

Марущица отговаря :
Ой ты момча лудо младо,
Кайно мя си обавило,
Научи мя какъ да лѣжжъ,
Какъ да лѣжжъ старж майкж ? *Пѣс.*

— мся, 1) *гл. възвр.* Забавямся, замаивамся, закѣснѣвамъ; медлить, мѣшкать, замѣшживать. *Обавися нѣйдѣ, та го нѣма още.* 2) Забавямся, замаивамся, заплесвамся, забжкатвамся; замѣшживаться, застѣиваться. 3) *гл. стр.* Бывамъ обавентъ.

Обавиане, *с. ср.* отъ **обавямъ** и **обавямся**.

Обагнувамся, *гл. уч.* отъ **обагнижся**.

Обагниж (да ся), ишся, — нился, *гл. об. свр.* За овцж : да родж агня; да ся оагнжъ, да ся онагнжъ, да ся онагнжъ; обьягнитися, оягнитися.

Обагрювалъ (да **обагриж**), *гл. д.* Турямъ багрилжъ, божъ на нѣчто; вапсувамъ, бойдисвамъ; выкрасивать, окрасивать, покрашивать, подкрасивать, подцвѣчать. — мся, *гл. стр.* Бывамъ обагрентъ, вапсувамся, бойдисвамся; выкрасиваться, окрасиваться, покрашиваться, подкрасиваться, подцвѣчаться.

Обагрюване, *с. ср.* отъ **обагрювамъ**. Вапсуване, боадисване.

Обагриж, ишь, — рилъ, *гл. свр.* отъ **обагрювамъ**. Да вапсамъ, да бойдишжъ, да боадишжъ; выкрасить, окрасить, покрасить, подкрасить, подцвѣтить. — *реный, прич. стр.* Вапантый, бойдисантый, боадисантый; выкрашенный, окрашенный, покрашенный, подкрашенный, подцвѣченный.

Обадавмъ, *гл. мн.кр.* отъ **обаждамъ**.

*Обадижа, в. овадижа.

Обадж, ишь, — дилъ, *гл. свр.* отъ **обаждамъ**. 1) Да кажжъ, да извѣстжъ, да навжъ; дать знати, извѣститъ, обвѣститъ, повѣститъ, увѣдомить, объявить, сказать. 2) Да нахлопамъ, да наваджъ, да наковладжъ; донести на когѣ. 3) Да кажжъ, да навжъ, да угласжъ; оповѣститъ, обвѣститъ, огласить, разгласить. 4) Да кажжъ; сказать. — *дентый, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Обаждамъ (обадвамъ, да **обадж**), *гл. д.* 1) Казвамъ нѣкому нѣчто ново, нѣчто станжло да го знае, пращамъ му извѣстие, извѣстия-вамъ, навывамъ; даю знать, извѣщать, обвѣщать, увѣдомлять, объявлять, повѣщать, скѣзывать. *Обади имжъ, че си дойдохъ. Обадишъ имжъ, че ще прави сватбж.* 2) Казвамъ нѣчто съ высокъ гласъ, разпращамъ за нѣчто писма на всякъждѣ, та да го знажтъ всицкы; навывамъ, угласывамъ; оповѣщать, обвѣщать, разглашать, оглашать. *Обадили по села-та, че ще има сборъ.* 3) Казвамъ, че нѣкой е направилъ нѣчто зло; нахлопывамъ, наваждамъ, наковлаждамъ; доносить на когѣ. *Обадишъ го на бацжъ му, че краде таблѣжъ. Обадили го, че прибира пощижъ хайдутжъ, та го затворили.* 4) Казвамъ; скѣзывать. *Обади ми, тжъ ли го направи ?*

Байно-ле Герги грамматижъ,
Нѣчто щжъ да тя попытамъ,
Правишко да ми обадишь:
Зачто си четешъ и плачешъ ? *Пѣс.*

— мся, 1) *гл. възвр.* Выкамъ, казвамъ нѣкому, че го чюжъ, че го слушаемъ; отговарямъ, отзвивамся; откликаться, отзывать. *Тропахъ, нжъ никой ся не обади. Выкахъ, выкахъ, само дяволъ-тжъ ми ся обади. Каквото повиыкало, таково ся и обадило.* 2) Показвамъ, че имамъ желанне да изврѣшжъ нѣчто; отзывать. *Ни единъ не ся обади да каже нѣчто. На поканж-тжъ имжъ никой не ся обади. Както хожжжло, така ся и обадило.* 3) *гл. въз.* Выкамъ си единъ другому да ся чюемъ, та да ся знаемъ кой дѣ е, за да не ся изгубимъ; окликиваться, обакиваться. 4) *гл. стр.* Бывамъ обаденъ по знаменованне-то на глагола.

Обаждане, *с. ср.* отъ **обаждамъ** и **обаждамся**.

Обайвамъ и **обаювамъ** (да **обаиж**), *гл. д.* 1) Съ бзание заслѣивамъ нѣкого, та не знае какво прави; омагйосвамъ; обворѣживать, околдовывать, обморѣчивать, очаровывать. 2) Направямъ нѣчто съ башне, съ магнжъ; омагйосвамъ, освятавамъ. 3) Прѣвзимамъ нѣкому мысли-ты, срьдце-то,

та ся прѣнася, та го прѣсатаносвамъ; омай-
вамъ, омагѣосвамъ; очаровывать, обвора-
живать, плѣнять.—*мся, гл. стр.* Бывамъ
обананъ; омаивамся, омагѣосвамся; очаро-
вываться, плѣняться, прельщаться.

**Обайване и обаявание, с. ср. отъ обай-
вамъ и обаявамъ.**

Обаца, числ. ж. Оба, двама, двамина, дво-
ница; двѣе.

Чакай, чакай, Груице дѣтенце,
Кѣдѣ вака коня си потѣралъ,
Али ходишь у бабѣ на гости?
Хай дружина да си ся чинимъ,
Обаца пѣть да си трѣгамъ! *Пѣс.*

Обаивамъ (да обаяж), гл. д. Обаянъ.

Обаносамъ, гл. възвр. отъ обаносевамъ. Да
обанъ, да окжнъ, да изкжпъ; **выкупать.**
—*саный, прич. стр.* Обаненый, окжпа-
ный, изкжпанный; **выкупанный.**

**Обаносвамъ и обаносувамъ (да обано-
самъ), гл. д.** Обаянъ, окжпвамъ, изкжп-
вамъ; **выкупать.** — *мся, гл. стр.* Бы-
вамъ обаносанъ; обанамся, окжпвамся, из-
кжпвамся; **выкупаться.**

**Обаносване и обаносуване, с. ср. отъ
обаносевамъ.**

Обаяж, ишь,—ниль, гл. свр. отъ обая-
нъ и обаявамъ. Да обаносамъ, да окж-
пъ, да изкжпъ; **выкупать.** —*неный, прич. стр.* Обаносанный, окжпанный, изкжпанный; **выкупанный.**

Обаянъ и обаянъ (да обаяж), гл. д.
Обаносамъ, окжпвамъ, изкжпвамъ; **выкупать.**

Марша свѣкръвъ не слуша,
Отишла си е на нивъ,
До пладне нивъ ожнала,
Вълы погачи омѣси
И девять бѣлы баницы,
Мажско си дѣти обая. *Пѣс.*

—*мся, гл. стр.* Бывамъ обаненъ; обанос-
вамся, окжпвамся, изкжпвамся; **выкупаться.**

Обаяние, с. ср. отъ обаянъ.

Обаривамъ (да оборж), гл. д. Оборвамъ: 1)
Надвивамъ, надделѣвамъ, одолѣвамъ, надмог-
вамъ, намогвамъ, навивамъ; **осиливать,**
пересиливать, перемогать, побѣждать,
оборать, поборать, нобивать, нивагать,
преодолѣвать. Обори душманина си. 2)
Доказывамъ, че нѣчто не е така, както другъ
казва или мисли. *Съ двѣ думи го обори-
хъ.* —*мся, гл. стр.* Бывамъ оборенъ,
оборвамся.

Обариване, с. ср. отъ обаривамъ. Оборване

Обацамъ, гл. свр. отъ обаивамъ. Да нама-
цамъ, да умацамъ, да накаламъ, да ука-
ламъ, да напескамъ, да улескамъ; нама-
рять, напѣчивать, засѣлять. —*цаный, прич. стр.* Намацанный, умацанный, нака-

ланый, укаланый, напесканный, улеска-
нный; намаранный, напѣчанный, засѣ-
ленный.

Обаивамъ и обаивувамъ (да обаивамъ), гл. д.
Намаивамъ, умаивамъ, накаивамъ, ука-
ивамъ, напескивамъ, улескивамъ; намари-
вать, напѣчивать, засѣлять. *Что та-
ка си ся обаивалъ, что е така калъ?*
—*мся, 1) гл. възвр.* Намаивамся, ума-
ивамся, накаивамся, укаивамся, напескива-
мся, улескиваемся; намарываться, напѣчи-
ваться, засѣливаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ
обаиванъ; напескивамся.

**Обаиване и обаивуване, с. ср. отъ обаи-
вамъ и обаивамся.**

Обаце, съжж. Нъ, ноло, дева, ала, ама, ан-
джакъ; **вирочемъ, одпако, но.**

Обаявамъ (да обаяж), гл. д. Обаянъ.

Обаяж, ешь,—баяль, гл. свр. отъ обая-
вамъ и обаявамъ. Да омагѣосамъ, да
омажъ; обворожить, обморочить, околдо-
вать, очаровать. —*банный, прич. стр.*
Омагѣосанный, омажанный; обвороченный,
обмороченный, околдованный, очаро-
ванный.

Обаяние, с. ср. Кога нѣкой, нѣчто обае нѣ-
кого, та ся прѣнесе, та ся забрави; обай-
ване, омайване, омагѣосване; обаянѣ.

Обаяничя, с. ср. Кръстья и другы работы
отъ Божий гробъ нанизаны да ся носять
на шиж-тж.

Обеднѣжж, нар. Обеднѣжъ, обеднѣжъ.

Обвѣзvamъ, в. обвѣзvamъ.

Обвивамъ (да обвиж), гл. д. Обвивамъ:

1) Завивамъ нѣчто тънко или жилаво около
друго нѣчто; обвивать. *Обвижъ го около
шиж-тж му.* 2) Завивамъ, свивамъ, пови-
вамъ, увивамъ, обврѣтамъ, обврѣзвамъ, уврѣз-
вамъ съ нѣчто; обврѣтывать, обврѣчивать,
обврѣтывать, переврѣтывать, обвивывать,
кутать, закутывать, окутывать. *Обвижъ го
въ книжж, на му го прати. Обвилъ го
съ дрѣвж-тж си.* — *мся, 1) гл. възвр.*
Завивамся, покрывамся отвсякждѣ съ нѣчто,
увивамся въ нѣчто; обврѣтываться, обврѣ-
чиваться, обврѣтываться, кутаться, заку-
тываться, окутываться. 2) Завивамся, уви-
вамся около нѣчто; обвиваться. 3) *гл.
стр.* Бывамъ обвить.

Обвиване, с. ср. отъ обвивамъ. Обвива-
ние.

Обвивка, с. ж. Обвивка, нѣчто за обвива-
ние, съ което обвивать друго нѣчто; обвив-
ка, обврѣтка, обертка, перевой.

Обвинѣж, ишь,—ниль, гл. свр. отъ обви-
нѣвамъ. Да окабахатъ; обвинить. —*нѣ-
пый, прич. стр.* Окабахатеный; обви-
неный.

Обвиніавамъ (да обвинѣхъ), *гл. д.* Казвамъ за нѣкого, че е виновенъ, окабахативамъ; обвинять. *Обвинявать* го, че былъ кралъ. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обвиненъ, окабахативамся; обвиняться.

Обвиніаваніе, с. ср. отъ обвиніавамъ.

Обвісвамъ и обвіснувамъ (да обвісижъ), *гл. ср.* 1) Увисвамъ, висж надъ нѣчто, нависвамъ, надвѣсвамся; висѣть, навѣснуть. *Обвиснѣлъ надъ пропасть-т.ж.* 2) Висж отъ вси страны; обвіснуть, повѣснуть. *Обвиснѣли клонѣ.*

Обвісваніе и обвіснуваніе, с. ср. отъ обвісвамъ и обвіснувамъ.

Обвісижъ, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ обвісвамъ и обвіснувамъ. 1) Да увисижъ, да надвисжъ, да ся надвѣсжъ; навѣснуть. 2) Да увисижъ отвснѣждѣ; обвіснуть, повѣснуть.

Обвѣжъ, ешь,—вилъ, гл. свр. отъ обвѣивамъ. Да обивѣжъ, да увѣжъ, да свѣжъ, да завѣжъ, да повѣжъ, да обвѣрѣжъ; обвѣить, обвертѣть, обвернуть, обернуть, перевернуть, закутатъ, окутатъ. — *вѣтѣй и вѣнѣтѣй, прич. стр.* Обвѣтѣй, увѣтѣй, свѣтѣй, завѣтѣй, повѣтѣй, обвѣрѣтѣй; обвѣтѣй, обвѣрнутѣй, обвѣрнутѣй, перевернутѣй, закутанѣй, окутанѣй.

Обврѣжжъ, ешь,—врѣзахъ,—врѣзалъ, гл. свр. отъ обврѣивамъ. Да обвяжжъ, да заврѣжжъ, да уврѣжжъ; обвязатъ. — *врѣзанѣй, прич. стр.* Заврѣзанѣй, уврѣзанѣй, обвязанѣй; обвязанѣй.

Обврѣивамъ и обврѣивувамъ (да обврѣжжъ), *гл. д.* Заврѣивамъ, уврѣивамъ нѣчто отъ вси страны, отвснѣждѣ; обвяивамъ; обвяивать. *Обврѣили го съ рѣжжѣи.* — *мѣся, 1) гл. възер.* Врѣивамся, уврѣивамся отвснѣждѣ, обвяивамся; обвяиваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обврѣиванъ, обвяивамся; обвяиваться.

Обврѣиваніе и обврѣивуваніе, с. ср. отъ обврѣивамъ. Обвяиваніе.

Обвѣжжъ, ешь,—вѣзахъ,—вѣзалъ, гл. свр. отъ обвѣивамъ. Да обврѣжжъ. — *вѣзанѣй, прич. стр.* Обврѣзанѣй.

Обвяивамъ и обвяивувамъ (да обвяжжъ), *гл. д.* Обврѣивамъ.

Обвяиваніе и обвяивуваніе, с. ср. отъ обвяивамъ. Обвяиваніе.

Обга, с. ж. Разточено тѣсто; нетура, омба, губа; листъ тѣста.

Обгѣджъ, ишь,—диль, гл. свр. отъ обгѣивамъ. Да познажъ, да налужжъ, да улужжъ, да усѣтжъ, да угоджъ, да погоджъ; отгадѣть, угадѣть, узнатъ. — *данѣй, прич. стр.* Познатѣй, налуженѣй, улуженѣй, усѣте-

нѣй, угоденѣй, погоденѣй; отгаданный, угаданный, узанный.

Обгѣивамъ (да обгѣджъ), *гл. д.* Сполучамъ да познажъ нѣчто какъ е; налуживамъ, полуживамъ, улуживамъ, угаживамъ, погаживамъ, усѣживамъ; отгадывать, угадывать, узнавать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обгаденъ, познавамся, угаждамся, усѣждамся; отгадываться, угадываться, узнаваться.

Обгѣиваніе, с. ср. отъ обгѣивамъ.

Обгѣивамъ (да обгорѣжъ), *гл. д.* Обгорѣивамъ и обгоривамъ.

Обгѣиваніе, с. ср. отъ обгѣивамъ.

Обглождивамъ и обглождивувамъ (да обгложджъ), *гл. д.* Оглождивамъ нѣчто отъ вси страны, отоколо; обглодывать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ обгложданъ, огложданъ; обглодываться.

Обглождиваніе и обглождивуваніе, с. ср. отъ обглождивамъ.

Обгложджъ, ешь,—далъ, гл. свр. отъ обглождивамъ. Да обгложджъ; обглодѣть. — *данѣй, прич. стр.* Обгложданѣй; обглоданный.

Обгложджамъ, гл. д. свр. Да огложджамъ отъ вси страны, отоколо; да обгложджъ. — *ганѣй, прич. стр.* Обгложданѣй; обглоданный.

Обгляивамъ, гл. свр. отъ обгляивамъ. Да изгляивамъ, да огляивамъ, да разгляивамъ; обглядѣть, осмотрѣть. — *данѣй, прич. стр.* Изгляиванѣй, огляиванѣй, разгляиванѣй; осмотрѣиванѣй.

Обгляивамъ, гл. мн-кр. отъ обгляивамъ.

Обгляивамъ (обгляивамъ, да обгляивамъ), *гл. д.* Гляивамъ наоколо, гляивамъ нѣчто отъ вси чкы-ты страны; изгляивамъ, огляивамъ, разгляивамъ; обгляивать, осматривать. — *мѣся, 1) гл. възер.* Гляивамся въ нѣчто, огляивамся. *Надъ изворъ ся обгляива.* 2) Гляивамъ наоколо, огляивамся; осматриваться. 3) *гл. стр.* Бывамъ обгляиванъ.

Обгляиваніе, с. ср. отъ обгляивамъ и обгляивамся.

Обгниивамъ (да обгнижъ), *гл. ср.* Изгниивамъ наоколо; обгниивать, опрѣивать.

Обгнииваніе, с. ср. отъ обгниивамъ.

Обгнижъ, ешь,—ниль, гл. свр. отъ обгниивамъ. Да изгнижъ наоколо; обгниить.

Обгорѣивамъ (да обгорѣжъ), *гл. ср.* Обгаривамъ, изгаривамъ, изгорѣивамъ наоколо, изотгорѣ; обгорѣать.

Обгорѣиваніе, с. ср. отъ обгорѣивамъ.

Обгорѣжъ, ишь,—риль, гл. свр. отъ обгорѣивамъ. Да изгорѣжъ, да опрыжъ наоколо, изотгорѣ; обжѣчь, обуглѣть. — *рѣнѣй, прич. стр.* Изгоренѣй, опрыленѣй наоколо, изотгорѣ.

Обгоріж, ишь,—рѣль, *гл. свр.* отъ обгорѣвамъ; обгорѣть.

Обгоріавамъ (да обгоріж), *гл. д.* Изгоривамъ, опрылювамъ нѣчто наоколо, отгорѣ; туріамъ нѣчто на пламыкъ да му поизгорп вышніа-та часть; обгаріамъ; обжигать, обугливать. —*мси, гл. стр.* Бывамъ обгоренъ, обгаріамся; обугливаться.

Обгоріаваніе, *с. ср.* отъ обгоріавамъ; обжигъ.

Обградж, ишь,—діль, *гл. свр.* отъ обграждамъ. 1) Да заградж наоколо; загородить, обнести, обвести, обомкнуть, одѣть. 2) Да заобыколож; окружить. —*дѣнтий, прич. стр.* 1) Заграденый изоколо. 2) Заобыколенный.

Обграждамъ (да обградж), *гл. д.* 1) На правнамъ оградж около нѣчто; ограждать, обносить, обводить, обмыкать, одѣвать. *Обградихми си двора.* 2) Заобыкаламъ нѣчто (тъ вси страны; окружать. *Обградихи нги влзци.* —*мси, гл. стр.* Бывамъ обграденъ по знаменованіе-то на глагола.

Обграждане, *с. ср.* отъ обграждамъ.

Обгрѣнж, ешь,—нжль, *гл. свр.* отъ обгрѣщамъ п обгрѣтьмъ. Да обигрѣнж, да обхванж, да прѣгрѣнж изоколо; обхватить, обнять, охлѣпнуть, окінуть. —*нжтый, прич. стр.* Обигрѣнжтый, обхванжтый, прѣгрѣнжтый; обхваченный, обнятый, окінутый.

Обгрѣтамъ (да обгрѣнж), *гл. д.* Обгрѣщамъ.

Обгрѣтаніе, *с. ср.* отъ обгрѣтамъ.

Обгрѣщамъ (да обгрѣнж), *гл. д.* Обигрѣщамъ, обигрѣтамъ, обгрѣтамъ: 1) Прѣгрѣщамъ, обхващамъ нѣчто; обнимать. 2) Заобыкаламъ нѣчто отъ вси страны; обхващамъ; обнимать, обхватывать, окидывать, охлѣпывать. *Обгрѣнж го плажикъ тѣ.* —*мси, гл. стр.* Бывамъ обгрѣнжтъ; обгрѣтамся, обигрѣщамся, обхващамся. *Колкото може нѣкой да обгрѣне; обхвѣтъ, обѣтъмъ.*

Обгрѣзвамъ п обгрѣзувамъ (да обгрѣж), *гл. д.* Да огрѣжж наоколо, изотоколо; обглождамъ, оглождамъ, оіадамъ; обгрызѣтъ, обгладывать, обкусывать. —*мси, гл. стр.* Бывамъ обгрызенъ; обглождамся, оглождамся, оіадамся; обгладываться, обгрызѣться, обкусываться.

Обгрѣзваніе п обгрѣзуваніе, *с. ср.* отъ обгрѣзвамъ.

Обгрѣжж, ешь,—грѣзохъ,—грѣзль, *гл. свр.* отъ обгрѣзвамъ. Да обглождж, да обглозгамъ, да оглождж, да оіамъ; обгрѣзѣтъ, обглодѣтъ, обкусѣтъ. —*зѣнтий, прич. стр.* Обгложданный, обглозганный, оіаденый; обгрѣзанный, обглоданный, обкусанный.

Обгѣрвамъ (да ся обгѣрж), *гл. об.* Научвамъ на нѣчто, съ нѣкого, или нѣдѣ; навѣккамъ, привѣккамъ, приучвамъ, свѣкнамъ, прѣтрѣннамъ, алацисвамъ; вѣкннуть, привѣкѣтъ, навѣкѣтъ, повѣкѣтъ, приучѣться, приучиваться, набывѣтъ руку. *Обгѣрился у Софѣнж. Онъ ся обгѣри съ Стокана.*

Обгѣрваніе п обгѣрюваніе, *с. ср.* отъ обгѣрвамъ.

Обгѣрж (да ся), ишь,—рился, *гл. свр.* отъ обгѣрвамъ. Да ся научж, да ся приучж, да навѣкнж, да привѣкнж, да свѣкнж, да прѣтрѣнж, да алацисж; привѣкннуть, навѣкннуть, повѣкннуть, приучѣться.

Обдѣвамъ (да обдѣмъ), *гл. д. 1)* Давамъ, давамъ на мнозинж, рядомъ давамъ. 2) Давамъ въ ржжж, подавамъ; подавать.

Іа ми обдай, мамо, сватбарекж прѣмѣнж, Кожоухъ отъ три мечкы и калпакъ самурскый, И ми обдай, мамо, най-малкѣна топузъ, Най-малкѣна топузъ отъ сто окы желѣзо.

Обдѣмъ, дѣдѣшь,—дѣдохъ,—дѣль, *гл. свр.* отъ обдѣвамъ.

Обдарѣж, ишь,—рилъ, *гл. свр.* отъ обдаріавамъ. Да надарж, да изнадарж; одарить. —*рѣнтий, прич. стр.* Надареный, изнадареный; одарѣнный.

Обдаріавамъ (да обдарѣж), *гл. д.* Давамъ даръ на мнозинж, надаривамъ; одаривать, одарить.

Паша гы дарбж обдары,
По една феса жьлтици,
По еднаж крыж Стамболекж. *Иѣс.*

—*мси, гл. стр.* Бывамъ обдаренъ, надаривамся; одариваться, одаряться.

Обдаріаваніе, *с. ср.* отъ обдаріавамъ.

Обденіи (да ся),—нілося, *гл. свр.* отъ обденіавася. 1) Да съне, да ся развѣдѣли. 2) Да ся изнаси, да ся разнаси.

Обденница, *с. ж.* Звѣзда зора, зорница, зорна, денница, дѣнница, утреница; денница, утреница звѣздѣ.

Огрѣвала звѣзда обденница,
Не ми было звѣзда обденница,
Токъ ми была чѣпна войводова. *Иѣс.*

Обденіаваніе, *с. ср.* отъ обденіавася.

Обденіавася (да ся обденіи), *гл. безл. 1)* Развѣдѣлавася, разсѣлавася, ставѣ день; за денѣвася, зазорѣвася, обзорѣвася, съзорѣвася; начинать разсѣлѣтъ, ободѣнѣтъ. *Другий-тѣ дѣнь ми ся обденіло.* 2) Каѣвася за врѣмя-то, когато отъ облачно с оправи на добро, на ясно; изнасилавася, разнасилавася, извѣдровася.

Обдѣрж, ешь,—дрѣхъ,—дрѣль, *гл. свр.* отъ обдѣрамъ. Да издерж, да одерж отъ всѣ

страви; ободрать.—дра́ный, прич. стр. ободраный.

Обдіра́мь (да обде́ржъ), гл. д. Издира́мь, одира́мь, съдира́мь отъ вси страны; обдира́ть.

Обдіра́ние, с. ср. отъ обдіра́мь.

Обдрѣ́гвамь и обдрѣ́гнувамь (да обдрѣ́гнѣжъ), гл. ср. Навыквамь, привыквамь, научвамь, алащесвамь на нѣчто тяжко; вти́гиваться, околѣчиваться. *Обдрѣгнѣжъ на работа. Обдрѣгнѣжъ на бой, и да го бнѣжъ не зима; околотенъ. Обдрѣгнѣжъ е на бога, та не зима; такъ околотѣлся, что и побѣи неймутъ.*

Обдрѣ́гваніе и обдрѣ́гнуваніе, с. ср. отъ обдрѣ́гвамь.

Обдрѣ́гнѣжъ, ешь,—нѣжъ, гл. свр. отъ обдрѣ́гвамь. Да навѣгнѣжъ, да привѣгнѣжъ, да ся научѣжъ, да алащисѣжъ на нѣчто тяжко; вти́нутъ, околотѣтъ.

Обды́рвамь и обды́рювамь (да обды́рѣжъ), гл. д. 1) Ды́рѣжъ навсѣгдѣ. 2) Съ ды́рене памира́мь. *Не можете ли да обды́рите нѣкъдѣ моѣ-тѣ черкѣ, зачтото ся она изгуби?*

Обды́рваніе и обды́рюваніе, с. ср. отъ обды́рвамь.

Обды́рѣжъ, ишь,—риль, гл. свр. отъ обды́рвамь. 1) Да поды́рѣжъ навсѣгдѣ. 2) Да намѣ́рѣжъ, да найдѣжъ.—реный, прич. стр. Намѣ́ренный, найденый.

Обдѣ́ламь, гл. свр. отъ обдѣ́лвамь. Да издѣ́ламь изотоколо, да обтесамь; обтесать.—ланый, прич. стр. Издѣ́ланый наоколо, обтесанный; обтѣсанный.

Обдѣ́лвамь и обдѣ́лувамь (да обдѣ́ламь), гл. д. Издѣ́лвамь нѣчто отоколо, отъ вси страны, обтесвамь; обтѣсывать.—мѣя, гл. стр. Бывамь обдѣ́ланъ, обтесивамь; обтѣсываться.

Обдѣ́лваніе и обдѣ́лваніе, с. ср. отъ обдѣ́лвамь.

Обеднѣ́тъ и

Обеднѣ́жъ, нар. Обведнѣ́жъ, оеднѣ́жъ, о единѣ́ пѣтъ, заведнѣ́жъ, заеднѣ́жъ, изеднѣ́жъ, изведнѣ́жъ, наведнѣ́жъ; однімъ разомъ, разомъ, съ разу, за оди́нъ пріѣмъ, однімъ пріѣмомъ. *На одного булка-та добыла обеднѣ́жъ двѣ близнета.*

Обезгры́живамь и обезгры́жювамь (да ся обезгры́жѣжъ), гл. вззвр. Оставамь безъ гры́жѣжъ, махвать ми ся гры́жи-ты, нѣмамъ вяче за какво да му мыслѣжъ; обеззабѣ́чиваться.

Обезгры́живаніе и обезгры́жюваніе, с. ср. отъ обезгры́живамь.

Обезгры́жѣжъ (да ся), ишь,—жился, гл. свр. отъ обезгры́живамь. Да ми мнѣжъ

гры́жи-ты, да нѣма за какво да му мыслѣжъ; обеззабѣ́титься.

Обезобра́жѣжъ, ишь,—зіль, гл. свр. отъ обезобра́живамь. Да направѣжъ нѣчто да стане безобразно, грозно; обезобра́зить.—зѣ́ный, прич. стр. Направеный безобразенъ, погрозеный; обезобра́женный.

Обезобра́живамь (да обезобразѣ́жъ), гл. д. Направямь нѣчто да стане безобразно, грозно, погрози́вамь; обезобра́живаться.—мѣя, 1) гл. вззвр. Ставамь безобразенъ, погрози́нѣвамь; обезобра́живаться. 2) гл. стр. Бывамь безобразенъ.

Обезобра́живаніе, с. ср. отъ обезобра́живамь и обезобра́живамь.

Обезси́лвамь и обезси́лювамь (да обезси́лѣжъ), гл. д. Обезси́лнамь.

Обезси́лѣвамь (да обезси́лѣжъ), гл. ср. Ставамь безси́ленъ, ослабвамь, отслабвамь, отпадамь, изнемо́щивамь, запирамь, изнемо́гвамь; изнемо́гать, ослабѣ́вать, обезси́лѣтъ.

Обезси́лѣваніе, с. ср. отъ обезси́лѣвамь.

Обезси́лѣжъ, ешь,—лѣль, гл. свр. отъ обезси́лѣвамь. Да ослабѣ́жъ, да отслабѣ́жъ, да отпадѣ́жъ, да запрѣ́жъ, да изнемо́щѣ́жъ, да изнемо́гѣ́жъ; изнемо́чь, ослабѣ́тъ, обезси́лѣтъ.

Обезси́лѣжъ, ишь,—лиль, гл. свр. отъ обезси́лѣвамь и обезси́лѣвамь. Да изнемо́щѣ́жъ, да омало́мощѣ́жъ, да ослабѣ́жъ; сдѣ́лать нѣмо́щнымъ, обезси́лѣтъ.—леный, прич. стр. Изнемо́щенный, омало́мощеный; обезси́леный, изну́реный.

Обезси́лѣнамь (да обезси́лѣжъ), гл. д. Обезси́лвамь, зивамь си́лѣ-тѣ на нѣчто, направямь го безси́лно, нѣмощно; изнемо́щивамь, омало́мощивамь; дѣ́лать нѣмо́щнымъ, обезси́лѣвать, изну́рять.—мѣя, 1) гл. вззвр. Изгубямь си́ си́лѣ-тѣ, ставамь нѣмощенъ, обезси́лѣвамь, изнемо́щивамь, омало́мощивамь; обезси́ливаться, изну́ряться. 2) гл. стр. Бывамь обезси́ленъ.

Обезси́лѣваніе, с. ср. отъ обезси́лѣнамь и обезси́лѣнамь.

Обезсра́мивамь и обезсра́мивамь (да ся обезсра́мѣжъ), гл. об. Обезсра́мивамь.

Обезсра́мѣжъ (да ся) ишь,—мѣлся, гл. свр. отъ обезсра́мивамь и обезсра́мивамь. Да си́ изгубѣ́жъ срама, да не мѣя е вече срамъ; обезсра́миваться.—мѣный, прич. стр. Който си́ е изгуби́лъ срама, не ся сраму́ва вяче отъ ничто.

Обезсра́мивамь (да ся обезсра́мѣжъ), гл. об. Обезсра́мивамь, ставамь безсра́мникъ, изгубѣ́ямь всѣ́какѣвъ срамъ; испохѣ́бничаться, обезсра́миваться.

Обезсра́миваніе, с. ср. отъ обезсра́мивамь.

Обезсрьдчѣ́жъ, ишь,—чѣль, гл. свр. отъ обезсрьдчѣ́ивамь.—чѣ́ный, прич. стр.

Който е изгубилъ сръдце, жилы за нѣчто. **Обезсръдѣвамъ** (да обезсръдѣѣ), *гл. д.* Направлямъ нѣкого да изгуби сръдце за нѣчто, да нѣма силъ, дръзость за нѣчто, да ся остави отъ нѣкоѣ работѣ. — *мся, 1) гл. възвр.* Изгубвамъ сръдце, волю, силъ, дръзость за нѣчто. 2) *гл. стр.* Бывамъ обезсръдченъ. *Не трѣбва да ся обезсръдчавамъ отъ нищо и никакво.*

Обезстрашѣѣ (да ся), *ишь,—шилсѣ, гл. свр.* стъ обезстрашѣвамся. Да добыѣмъ сръдце, да ми прѣмине страхъ-тъ. — *шѣ-нѣый, прич. стр.* Комуто е минѣлъ страхъ-тъ, който е добыѣлъ сръдце.

Обезстрашѣвамся (да ся обезстрашѣѣ), *гл. възвр.* Прѣминува ми страхъ-тъ, ставамъ безстрашенъ, добывамъ сръдце; перестѣтъ пугѣтисѣ, мужѣтисѣ, храбрѣтисѣ. *Обезстрашилсѣ и отишлѣ, та го зель.*

Обезстрашѣвамъ, с. ср. отъ обезстрашѣвамся.

Обезумѣвамъ (да обезумѣѣ), *гл. ср.* Ставамъ безумень, изгубвамъ ума си; оглуѣвамъ; безумѣтъ, обезумѣтисѣ, лишѣтисѣ умѣ, разсѣдка, глупѣтъ. *Обезумѣхъ отъ страха, та не можяхъ да му кажѣмъ ни думѣ. Старецъ обезумѣлъ отъ старость.*

Обезумѣване, с. ср. отъ обезумѣвамъ.

Обезумѣѣ, ешь,—мѣлъ, гл. свр. отъ обезумѣвамъ. Да изгубѣмъ ума си; обезумѣтъ, поглупѣтъ, избежумѣтисѣ.

Обезумѣѣ, ишь,—милъ, гл. свр. отъ обезумѣвамъ. Да направѣмъ нѣкого безумень, да му земѣмъ ума; обезумѣтъ. — *мѣнѣый, прич. стр.* Комуто е земень умъ-тъ, който си е изгубилъ ума; обезумѣленный.

Обезумѣвамъ (да обезумѣѣ), *гл. д.* Направлямъ нѣкого да стане безумень, да си изгуби ума, зымамъ нѣкому ума; обезумѣтъ. *Безумѣный обезумѣва и другѣтъ, а умный гл вразумѣва.* — *мся, 1) гл. възвр.* Изгубвамъ си ума, ставамъ глупавъ; обезумѣвамъ, оглуѣвамъ; безумѣтъ, обезумѣтисѣ, глупѣтъ, лишѣтисѣ умѣ. 2) *гл. стр.* Бывамъ безумень.

Обезумѣване, с. ср. отъ обезумѣвамъ и обезумѣвамся.

Обезчестѣѣ, ишь,—тѣлъ, гл. свр. отъ обезчестѣвамъ. Да омаскариѣмъ; обезчестѣтъ, опорѣчить, опозѣрить, ошельмовѣтъ. — *стѣнѣый, прич. стр.* Омаскаренный; обезчещенный, опорѣченный, опозѣренный, ошельмованный.

Обезчестѣвамъ (да обезчестѣѣ), *гл. д.* Направлямъ нѣкому безчестѣе, зымамъ нѣкому чести-тъ; омаскарявамъ, посрамлявамъ; обезчещивать, опозѣривать, опорѣчивать, ошель-

мовывать. — *мся, 1) гл. възвр.* Изгубямъ си чести-тъ; посрамлявамся, омаскарявамся; обезчещиватисѣ, опозѣриватисѣ, опорѣчиватисѣ. 2) *гл. стр.* Бывамъ обезчестень; обезчещиватисѣ, ошельмовыватисѣ.

Обезчестѣване, с. ср. отъ обезчестѣвамъ.

Обѣрвамъ, гл. мн-кр. отъ обѣрамъ.

Обѣрникъ, с. м. обѣрникъ. *Нощь обѣрники ходили изъ село-то нѣ.*

Обѣръ, с. м. Обиръ.

Обѣрж, ешь,—брѣхъ,—брѣлъ, гл. свр. отъ обѣрамъ. 1) Да сѣрж, да съсѣрж, да при-сѣрж; обрѣтъ, оборѣтъ, отобрѣтъ. 2) Да ограбѣмъ, да скрабѣмъ; окрабѣтъ, облупѣтъ, ободрабѣтъ. — *брънѣый, прич. стр.* 1) Сбрънѣый, събрънѣый, прибрѣнѣый; собрънѣый, отобрѣнѣый. *Обрѣно лозе.* 2) Ограбѣнѣый, окрабѣнѣый; обокрабѣнѣый, облупленѣый, ободранѣый. *Брънѣи си като обрѣмъ Гръкъ на купѣ.*

Обжѣгѣ и обжѣжѣ, ешь,—жѣгохъ, обжѣгъ, гл. свр. отъ обжѣгамъ. Да опекѣмъ, да изпекѣмъ; обжѣтъ. — *жежѣнѣый, прич. стр.* Опеченѣый, изпеченѣый.

Обжѣгамъ (да обжѣжѣ и да обжѣжѣ), *гл. д.* Опичамъ, изпичамъ глиняны нѣчта да станѣтъ тврѣды; обжѣгѣтъ.

А Цыганкѣ ѣ думѣхъ:
Да си варишь былѣ-то
Въ пятѣхъ спроти сѣботѣ
Въ клѣжѣ заустѣнѣѣ,
Въ грѣлѣ необжежено,
И съ водѣ неачетѣнѣ,
И голѣ и гологлавѣ. *Пѣс.*

Обзѣлагамся (да ся обзѣложѣѣ), *гл. об.* Хващамся на бастъ, пмамъ съ нѣкого за нѣчто обложѣ; обзѣлагамся, улагамся, басѣмъ; держѣтъ парѣ, заклѣдъ, бѣтисѣ обзѣ заклѣдъ. *Обзѣлагамся, че утрѣ по това врѣмѣ щѣ бѣдѣ пакѣ тукѣ.*

Обзѣложисѣ младѣ Стоѣанъ
Съ Турчина вино да пие,
Съ Турчина Ёличарива,
Червено вино да пие,
Печено ѣгня да ѣде,
Калинка да имѣ залѣва:
Ако ся опие младѣ Стоѣанъ,
Турчинъ Калинкѣ ще земе,
Ако ся опие Турчина,
Стоѣанъ конѣ му ще земе. *Пѣс.*

Обзѣлагане, с. ср. отъ обзѣлагамся.

Обзѣлогъ, с. м. Обложъ, бастъ; парѣ, заклѣдъ.

Обзѣложѣѣ (да ся), *ишь,—жилсѣ, гл. свр.* отъ обзѣлагамся. Да ся обложѣмъ, да ся уложѣмъ, да ся хващѣмъ на бастъ.

Обзѣмвамъ, гл. мн-кр. отъ обзѣмамъ.

Обзѣмж, ешь,—зѣхъ,—зѣлъ, гл. свр. отъ

обзімаць. 1) Да земж; ваяць. 2) Да хванж, да прѣвземж; овладѣть. — меншій, прич. стр. 1) Земеншій; ваяшій. 2) Хваншій, прѣвзашій.

Обзімаць (обзѣмваць, да обзѣмж), гл. д. Обузимаць: 1) Земаць, зимаць; братъ. Обзѣхъ мраморенъ камѣкъ, обгрѣнжхъ, обхванжхъ.

Обзѣла мжжско дѣтенце
Дѣто го бабж не знае. *Пѣс.*

2) Завладѣваць, ўсвоиваць, посвоиваць; овладѣваць. *Обзѣли имж земж-тж. Обзѣ го стражж, хванж го; стражж овладѣл имж. Обзѣло го е едѣ-что-си. Обзѣмаць главж, зимаць главж, поспѣнаць; обеаглавлѣваць.*

Царь е манафѣ изпратилъ
До триста души дружинж,
Дѣка Татунча намѣрять,
Главж-тж да му обзѣмжть. *Пѣс.*

Обзіманіе, с. ср. отъ обзімаць.

Обзінж, ешь,—налъ, гл. д. сѣр. Да заханж нѣчто безъ да отханж, да отръвж отъ него.

Обзірамяся (да ся обзрж), гл. об. Обрыщамся да погляднж; оглядвямся, обзрѣвямся; оглядываться, озираться. *Татко ми ся обзрѣ и изпусти мало-то братчя.*

Обзіраніе, с. ср. отъ обзірамяся.

Обзнѣвямся (да ся обзнѣж), гл. вз. Запознавямся съ нѣкого, съ нѣчто; спрѣнѣтѣлвямся; ознакомливаться. *Ще ся обзнѣе съ улчичж-тж дѣца.*

Обзнѣваніе, с. ср. отъ обзнѣвямся.

Обзнѣж (да ся), ешь,—анѣнался, гл. сѣр. отъ обзнѣвямся. Да ся запознаж, да ся спрѣнѣтелж; ознакомѣтѣся.

Обзорѣж, ѣшь,—рѣлъ, гл. сѣр. отъ обзорѣвямъ. Да пустнж, да дамъ зорж, да засвѣтж.

Обзорѣвямъ (да обзорѣж), гл. д. Пушамъ, давамъ зорж, свѣтлнж.

Стани ми, лудо, за стани,
Звѣзда-та зорж обзорѣ
Три пѣти проѣѣ билбиль-тъ,
А девѣть пѣти паунъ-тъ! *Пѣс.*

—вася, гл. безл. Заорнавася, съзорнавася, заденнавася, обденнавася, подкача да сѣвнува; начинѣть разсвѣтѣть, ободнѣть.

Заспала ми е назлж Іана
Базиргану на колѣна:
Стани, стани назлж Іано,
Ти ся зора обзорѣла,
Билбили ся разпѣвали
По оѣтна еманѣици,
Гугушкы ся разгугали
На твоѣ-тъѣ капавици. *Пѣс.*

Обзорѣваніе, с. ср. отъ обзорѣвася.

Обзрѣвямся (да ся обзрѣнж, обзрѣнувамся), гл. взѣвр. Обзрѣтамся, обрѣщамся да погляднж, обзирямся, оглядвямся; оглядываться, озираться. *Ей брате, на обзрѣнися назадъ да видишь, что замнж на другѣй-нж край на мостж-вж!*

Обзрѣнися, керко мила,
Іа да тя привидж. —
Ни ся обзрѣнувамъ, ни тя поглядывамъ,
Зачто мя даде далеко. *Пѣс.*

Та си слѣзе гюзелъ Ангелина,
Да му подайтъ неговѣй-тъ скорентъ,
И назадъ таѣ ми ся обзрѣнжла,
Та видѣла силнж-тж воисжж. *Пѣс.*

Обзрѣваніе, с. ср. отъ обзрѣвямся.

Обзрѣнувамся, гл. уч. отъ обзрѣнжся.

Обзрѣнж (да ся), ешь,—нжлся, гл. сѣр. отъ обзрѣвямся и обзрѣтамся. Да ся обрѣнж, да погляднж, да ся оглядамъ, да ся обзрж; оглянѣтѣся, озрѣтѣся.

Обзрѣтамся (да ся обзрѣнж), гл. взѣвр. Обзрѣвямся.

Обзрѣтаніе, с. ср. отъ обзрѣтамся. Обзрѣваніе.

Обзрѣж (да ся), ешь,—арѣлся, гл. сѣр. отъ обзірамяся. Да ся обзрѣнж, да ся озрѣнж, да ся обрѣнж, да ся оглядамъ; оглянѣтѣся, озрѣтѣся.

Оби, прѣдл. вж. обѣ. Употрѣбывася въ тѣж формж понѣкого оставенъ съ рѣчж, конто начинѣть отъ сѣгласнѣ г, ж, х и рѣдко отъ другж сѣгласнж, катѣ: *обиграждамъ, обигражчамъ, обиграчамъ, обиграждамъ, обигрисамъ, обирадвамъ.*

Обѣвямъ (да обѣж), гл. д. 1) Бѣж, удриямъ едно нѣчто о другѣ прѣдмѣтъ. *Обѣй си го о главж-тж, чини го каквото щешъ, прави-съ него каквото знаешъ.* 2) Очюквямъ, очупвамъ наоколо, окрѣтвямъ; обколичивать. *Обѣй леда около кацж-тж. — мѣя, гл. взѣвр. Бѣжся, удриямъ о нѣчто. Оби му ся о главж-тж, нему останж на главж-тж, вѣзъ него останж, той да му ся грыжи, да му мѣсли.*

Обѣваніе, с. ср. отъ обѣвямъ.

Обѣвѣвямъ (да обѣвѣж), гл. д. Обѣвямъ. —мѣя, гл. взѣвр. и стр. Обѣвямся.

Обѣвѣваніе, с. ср. отъ обѣвѣвямъ. Обѣваніе; обѣвка.

Обѣвѣж, ешь,—вѣлъ, гл. сѣр. отъ обѣвѣвямъ. Да обѣвж.—вѣтѣй, прич. стр. Обѣвѣтѣй.

Обигравямъ (да обиграж), гл. д. 1) Обыкавамъ около нѣчто. 2) Изучвамъ нѣкого на нѣчто, научвамъ на нѣчто; натѣривать. *Обигра го вж зиманіе-даваніе. Обигра конж. — мѣя, 1) гл. взѣвр. Навѣывамся, навѣывкамъ, привѣывкамъ, изострѣвямся, на-*

учвамся на нѣчто, отрѣквамся; натѣриваться. *Обигрался на занаката.* 2) *гл. стр.* Бывамъ обигранъ; натѣриваться.

Обиграване, с. *ср.* отъ обигравамъ и обиграваемся.

Обиграджъ, ишь,—дѣлъ, *гл. свр.* отъ обиграждамъ. Да обиграджъ.—дѣптый, *прич. стр.* Обграденый.

Обиграждамъ (да обиграджъ), *гл. д.* Обграждамъ.

Обиграждаме, с. *ср.* отъ обиграждамъ. Обграждане.

Обигражъ, ешь,—рѣлъ, *гл. свр.* отъ обигравамъ. Да изучъ, да научъ, да приучъ на нѣчто; натерить.—рѣптый, *прич. стр.* Изученый, наученый, приученый на нѣчто. *Той е обигранъ на тѣжъ работѣ.*

Обигръжъ, ешь,—нжлъ, *гл. свр.* отъ обигръщамъ и обигрътамъ. Да обгръжъ.—нжптый, *прич. стр.* Обгръжптый.

Обигрътамъ (да обигрънжъ), *гл. д.* Обгрътамъ, обгръщамъ.

Обигрътане, с. *ср.* отъ обигрътамъ. Обгрътане, обгръщане.

Обигръщамъ (да обигрънжъ), *гл. д.* Обгрътамъ.

Обигръщане, с. *ср.* отъ обигръщамъ. Обгръщане.

Обидвамъ, *гл. мн-кр.* отъ обиждамъ.

Обидка, с. *ж.* Ходене при роднакъ наскоро слѣдъ добыване-то съ надене и лиене; пануда, панжда, понуда.

Обиджъ, ешь,—идѣхъ,—ишѣлъ, ишла, ишло, *гл. свр.* отъ обиждамъ. 1) Да обходжъ, да обиходжъ, да изходжъ, да крестосамъ; обойтѣ, объѣхатъ. 2) Да обыколожъ, да навѣстжъ, да наглядямъ; посѣтитъ.—дѣптый, *прич. стр.* 1) Обходеный, обиходеный, изходеный, крестосаный; обойденый, объѣханый. 2) Обыколеный, навѣстеный, нагляданый; посѣщеный. 3) Опытаный; попробованный.

Обиждамъ (обидвамъ, да обиджъ), *гл. д.* 1) Ходжъ отъ единъ край до другъ, обыканиамъ нѣчто на вси страны; обхождамъ, обихаждамъ, обихождамъ, изхождамъ, крестосамъ; обходить, объѣзжать. *Всѣ-тѣ земжъ обиде.*

Улогъ ся уложихъ
Райко и Хоанза:
Ако обиде Райко за день
Докрай тѣвиж земжъ,
Да земе Хоанза му
Триста бѣлы гроша;
Пакъ леко не обиде за день.
Докрай тѣвиж земжъ,
Че да хариже Хоанзу
Милжъ прѣво либя. *Пѣс.*

2) Обыканиамъ, навѣстивамъ, снохождамъ, наглядвамъ; посѣщать, осмѣтривать. *Да обидемъ болги-тѣ.*

Нечю ся на умъ научи,
Лоза та да си обиде;
Като лоза-та обхождалъ,
Люта го глава забодѣ,
Врѣла го тряска увтрисе. *Пѣс.*

3) Опытамъ нѣчто да го виджъ какво е; пробовать. *Обидохъ манджж-тѣ, пакусихъ ѣж да ѣж виджъ каква е.—мси, 1) гл. вз.* Опытамыся, боримся да видимъ кой е по-юнакъ, по-мансторъ на нѣчто; мѣрятся, состязаться. *Дойди оба да си обидимъ кой е по-юнакъ.*

Ся надюти Марко Кралевике,
И му рече на дѣти малово:
Айде сега да си обидимъ,
Да видимъ нашиж юнациж. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Бывамъ обиденъ по знаменоване-то на глагола.

Обиждане, с. *ср.* отъ обиждамъ и обиждамся.

Обикрѣвамъ и обикрѣчювамъ (да обикрѣжъ), *гл. д.* Обкращамъ.

Обикрѣчане и обикрѣчюване, с. *ср.* отъ обикрѣчвамъ. Обкращане.

Обикрѣжъ, ишь,—чилъ, *гл. свр.* отъ обикрѣчвамъ. Да обкрѣжъ.—ченптый, *прич. стр.* Обкращеный.

Обинесжъ, ешь,—несохъ,—нѣслъ, *гл. свр.* отъ обинѣсамъ. Да обнесжъ.—несѣптый, *прич. стр.* Обнесеный.

Обинѣсамъ (да обинесжъ), *гл. д.* Обинѣсамъ.

Обинѣсане, с. *ср.* отъ обинѣсамъ. Обинѣсане.

Обирадвамъ, *гл. д. свр.* Да обрадвамъ. Да ся обирадвамъ, *гл. взвѣр.* Да ся обрадывамъ.

Че съ зарадва, обирадва,
Че запрѣтжъ златны skutы,
Че си крѣсти млада Бога. *Пѣс.*

Обирамъ (обѣрвамъ, да обѣржъ), *гл. д.* 1)

Нѣчто разврълено на трохы, на кжсовы събирамъ, прибирамъ; собирать. *Обери трохы-тѣ, шюцѣ-то.* 2) Окжсамъ плода на нѣчто; обирать, снимать плоды съ дѣрева. *Обирамъ сливж-тѣ, крушж-тѣ. Обирамъ си лозѣ-то.* 3) Трѣбжъ, чистжъ, ошитажъ. *Обирамъ прахъ, одухвамъ; опѣхивать, обмѣхивать. Обери папжжжж-тѣ.* 4) Зимамъ, събирамъ, собирамъ; отбирать. *Обиражъ имъ пушкы-тѣ, силжжж.* 5) Ограбвамъ, окраднамъ, отрѣбвамъ, очистывамъ; воровать, окрадывать, облушпвать, обдирать, отѣребливать, очинѣть, охолощивать. *Обрали гы хайдутѣ. Обралъ го както трѣбѣва. Обирачи обрали кж-*

цж-тж имъ. *Купци ся събирать, хорта да обирають.* 6) Очиствамъ, отрѣбвамъ, пиздамъ всичко-то; подбирать. *Кучета обралзи кокалы-тж.* 7) Зимаю купувамъ всичко, что е останало.—мся, 1) гл. възвр. Не оставамъ вече, привръщамся, довршамся, свръшамся; подбираться. *Стока-та ся обра.* 2) Оставамъ безъ паръ, изхарчвамъ, что то съмъ пмалъ; обездѣнѣть. *Ображся, та нѣма съ что да си платж кириж-тж.* *Обралъ съмъ ся до парж.* 3) гл. стр. Бывамъ обранъ по знаменование-то на глагола.—*Обра си круши-тж, обра си парцалж-тж,* отиде сп, махнѣся, бѣга; ударѣть.

Обиране, с. ср. отъ **обирамъ** и **обирахся**.

Обиране жита, особена магина, кождо вражнелици извршнать въ потайно врѣмя ерѣщж *Аневъ-день,* за да земжть берекега на еднж нпвж и да го прѣнесжть на другж.

Обирачка, с. ж. 1) Обирница. 2) Особено сѣчиво, съ което колари дѣлають спици за козела; косица.

Обирачъ, с. м. Обирникъ. *Домашний обирачъ е по-страшенъ отъ чуждѣй.* *Който нѣма ничто, отъ обирачи не ся бои.*

Обирецъ, ум. м. отъ **обиръ**.

Обирникъ, с. м. Който краде, обира нѣкого; обирачъ, обирникъ; воръ, грабитель.

Обирница, с. ж. Кюато краде, обира нѣкого; обирачка, обирница; воровка, грабителька.

Обиръ, с. м. 1) Крадене, окрадане, обирање нѣкого, нѣчто; воровство. *Голъ отъ обиръ ся не бои.*

Паша-та писмо написа,
Че го Радану проводи:
Дѣ да е Раданъ да дойде,
Въ Мухамеда ся заклывамъ,
Байрактаръ щж го направж,
Да води отборъ юнаци,
Да пазѣ хазны отъ обиръ. *Пѣс.*

2) Краденъ, обранъ, ограбенъ нѣчто.

Хайде да идемъ, дружина,
Долу по равно Романе,
Турска ся войска събира,
Войска да си разбиемъ
И обиръ да ся наземемъ. *Пѣс.*

3) Събиране, съборъ, обирање, сбирание, сборъ; собраніе, собирање.

Обискамъ, гл. свр. отъ **обискувамъ**. Да при-
выкнж, да навѣкнж на нѣчто, да ся научж, да алащншж.

Обискувамъ и обискувамъ (да обискамъ),
гл. свр. Навыквамъ, привыквамъ, научвамъ,
алащисвамъ на нѣчто, та го искамъ. *Азъ си набражъ отъ букж и джжж-жирж*

и е много хубавъ за падене, затова нѣ ти малце и на тебе да обискашъ.

Обискуване и обискуване, с. ср. отъ **обискувамъ**.

Обитавамъ, гл. свр. Обитаж, сѣдж, живѣж обитать. *Досега сте обитавали въ Филибе.*

Обитавање, с. ср. отъ **обитавамъ**.

Обитаж, ешь,—талъ, гл. свр. Обитавамъ.

Обитый, тъ, та, то, прич. отъ **обикж**.

Обихаждамъ (обиходвамъ, да обиходж),
гл. д. Обихождамъ, обихождамъ: 1) Ходж
наседж; обиждамъ, обыкаламъ, прѣбродвамъ.
кръстосвамъ, изхождамъ; обходить, объѣз-
жать. *Обиходилъ съмъ свѣта,* прѣбродилъ
сьмъ го. 2) Обыкаламъ, обиждамъ, навѣ-
стивамъ, спохождамъ; навѣщать.

Ой хубава Ело, мала моме,
Змѣй доходи, Ело, обиходи,
Па на Елж потихомъ говори:
Растни, Ело, голѣма порастни,
Да ся нѣе два-та залюбимъ. *Пѣс.*

3) Обиждамъ, опытвамъ, накусвамъ, изкус-
вамъ, наглагодамъ; отвѣдывать, пробовать.
Обихаждамъ манджж-тж. —мся, гл.
възвр. Прѣкарвамъ, поминувамся, живѣж,
можж; обходиться. *Обиходимся и безъ....*

Обихаждане, с. ср. отъ **обихаждамъ** и
обихаждамся.

Обихванж, ешь,—нжлъ, гл. свр. отъ **оби-
хвѣщамъ**. Да обихватж, да обхванж, да
обхватж. —нжтый, прич. стр. Обихва-
теный, обхванжтый, обхваченый.

Обихватж, ншъ,—тилъ, гл. свр. отъ **оби-
хвѣщамъ**. Да обихванж. —теный, прич.
стр. Обихванжтый.

Обихвѣщамъ (да обихванж и да обихвѣ-
тж), гл. д. Обхвѣщамъ.

Обихвѣщане, с. ср. отъ **обихвѣщамъ**.

Обиходвамъ, гл. мн-кр. отъ **обихаждамъ**
и **обихождамъ**.

Обиходъ, с. м. Ходене по разны мѣста;
путешествіе.

Обиходж, ншъ,—дилъ и обинѣлъ, гл. свр.
отъ **обихаждамъ** и **обихождамъ**. Да
обходж: 1) Да обидж, да обыколыж, да из-
ходж, да прѣбродж, да кръстосамъ; обой-
ти, объѣхать. 2) Да обыколыж, да навѣстж,
да споходж, да обидж; навѣститъ, посѣ-
тить. 3) Да обидж, да опытамъ, да наглаго-
дамъ, да накусж, да изкусж; отвѣдать, по-
пробовать. —деный, прич. стр. Обхо-
деный: 1) Обиденый, обыколеный, изхо-
деный, прѣброденый, кръстосаный; обой-
деный, объѣханный. 2) Обыколеный,
нагладанный, навѣстеный, споходеный, оби-
деный; посѣщеный. 3) Опытаный, на-

кусеный, изкусеный, обиденый; отвѣданный, попробованный.

Обихѡждамъ (обихѡдвамъ, да обихѡджъ), *гл. д.* Обихаждамъ, обхождамъ.

Обихѡждане, *с. ср.* отъ обихѡждамъ. Обихаждание, обхождение.

Обица, *с. ж.* Обѣса, обѣтка, обинка, менгушь, менгыши, мевдюшь, наушкы, ушника, ушникъ, тока, цурайкы; сѣрьга. *Окачи си обицъ, да ти е обица на уxo-то*, да си купишь менгушь, окачи си го за менгушь, имай си го на ума, да го помнишь, че щѣ ти отврьнъ, врьжи си червенко; зарубѣ себѣ на носъ, зарубѣ у себѣ на носу.

Обичка, *ум. ж.* отъ обица. *Обичкы*, растение нѣкакво, чарчялушна.

Обишка, *с. ж.* 1) Обица. 2) Птица отъ рода на соколы-ты; убишка.

Обишникъ, *с. м.* Който обычна да ходи, да мѣтка по махалъ-тж; махаланъ, махалушь, махалджо.

Обишница, *с. ж.* Кюато не сѣди у дома, а обычна да ходи, да шета по махалъ-тж; махалка, махалушна, махалджийка.

Обиѣло, *с. ср.* Бжсъ платъ за обвиване крака, кога сж обути въ царвулы; навой, навойще, навуще, обѣло, прѣтеница; онучи, носкѣ, портѣнка.

Обиѣж, *ешъ*,—обиѣлъ, *гл. свр.* отъ обивамъ. —биѣтый, *прич. стр.*

Обкѣчвамъ, *гл. мн-кр.* отъ обкѣчамъ.

Обкѣчѣжъ, *ишъ*,—чилъ, *гл. свр.* отъ обкѣчамъ; обвѣшать, обколѣть. —ченый, *прич. стр.* обвѣшанный, обколотый.

Обкѣчамъ (обкѣчвамъ, да обкѣчѣжъ), *гл. д.* Окачамъ наоколо, изотоголо; обвѣшивать, обкѣчывать.—*мся*, 1) *гл. възвр.* Окачамъ наоколо по себе си; обвѣшиваться, окѣчываться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обкаченъ; обвѣшиваться, обкѣчываться.

Обкѣчаніе, *с. ср.* отъ обкѣчамъ.

Обкѡва, *с. ж.* Златны, серебряны украшенія, съ които нѣчто е обковано; опрѣва, окладъ. *Икона съ златнѣж обковѣ. Чобукъ-тж му има серебрянѣж обковѣ.*

Обковѣвамъ (да обковѣжъ), *гл. д.* 1) Ковѣж, заковавамъ около нѣчто; окѡвывать, обкѣдывать, обивать, обшивать, оправлять. *Обковавамъ сандѣжъ, заковавамъ обрѣчи, желѣза да стане здравъ; окѡвывать сундукъ, обивать сундукъ желѣзомъ. Обковавамъ съ дѣскы; обшивать, обивать досками. Обковавамъ иконѣж, турѣамъ ѣ златенъ, серебрянъ вѣнецъ; оправлять, обкѣдывать икону зѡлотомъ, серебромъ.*

Да бѣхъ брала кованъ герданъ,
Всѣ-тѣ горѣ же ѣ обковахъ

Все со злато и со стребро,
За хубавы дѣвойкы,
За свръшенны юнаци. *Пѣс.*

2) Турѣамъ, оковавамъ нѣкого въ обковы, налагамъ му желѣза, турѣамъ му бугаи, облагамъ; посаждать въ кандалы, налагать цѣпи, окѡвывать. *Обковахъ ги въ сундѣжы и ги пратиѣж въ Пловдивъ въ зжидана.* — *мся*, *гл. стр.* Бывамъ обкованъ по знаменование-то на глагола.

Обковѣваніе, *с. ср.* отъ обковѣвамъ.

Обкѡвы, *с. ж.* Желѣза, съ които оковывать нѣкого; бугаи, оковы; кандалы, цѣпи.

Обковѣжъ, *ешъ*,—вѣлъ, *гл. свр.* отъ обковѣвамъ; окѡвать, обѣть, обшить, обложить, обкѣастъ, опрѣвить. — *вѣптый, прич. стр.* 1) Окованный наоколо съ нѣчто; окѡванный, обѣтый, обшитый, обложенный, обкѣденный, опрѣвленный, окладной. 2) Окованный, турѣжтый въ желѣза, въ бугаи.

Обкѡлвамъ и обкѡлѣвамъ (да обколѣжъ), *гл. д.* 1) Побивамъ коле около нѣчто, заобыкаламъ нѣчто съ коловы; обтыкать кольѣми, околѣчивать. 2) Обколѣсвамъ.

Тога ми ся двѣ лѣрвты пулятъ
Отъ бедены высокы чардацы,
Что да видять чюдо и голѣмо,
Кждѣ вонсеа обколила ними. *Пѣс.*

Обкѡлвамъ, *вм.* обыкѣламъ.

Обкѡлваніе и обкѡлѣваніе, *с. ср.* отъ обкѡлвамъ и обкѡлѣвамъ.

Обколѣсамъ, *гл. свр.* отъ обколѣсвамъ. Да обколишъ.

Обколѣсвамъ и обколѣсувамъ (да обколѣсамъ и да обколишѣжъ), *гл. д.* Обыкаламъ, заобыкаламъ, очрътавамъ, обыкѡлавамъ, запасавамъ; окружать, облагать. *Обколѣсахъ го милы чѣда.*

На Момчула тогаѣ му теѣжло.
Ма съ опули по бѣлы друмвты,
Сѣ ядали мѣгы и прахове,
Гѣ обколѣсвать люде оружие. *Пѣс.*

—*мся*, *гл. стр.* Бывамъ обколѣсанъ; обыкаламся, обыкѡлавамся, очрътавамся, запасавамся; окружаться, облагаться.

Обколѣсваніе и обколѣсуваніе, *с. ср.* отъ обколѣсвамъ.

Обколѣшѣжъ, *ешъ*,—лѣсахъ,—лѣсалъ, *гл. свр.* отъ обколѣсвамъ. Да обколѣсамъ, да обыкѡлѣжъ, да заобыкѡлѣжъ, да очрътажъ, да запашѣжъ; окружить, обложить. — *лѣсанный, прич. стр.* Обыколенный, заобыколенный, очрътанный, запасанный; окруженный, обложенный.

Обколѣжъ, *ишъ*,—лѣлъ, *гл. свр.* отъ обкѡлвамъ и обкѡлѣвамъ. Да заобыкѡлѣжъ, да заграджъ нѣчто съ коловы; околѣтить, об-

тыкать колы́ями. — лёнѣый, прич. стр. Заобыколенѣый, заграденѣый съ коле; око́лоченный, обты́канный колы́ями.

Обколáвамь (да обколáж), гл. д. Обколáвамь.

Обкопáвамь (да обкопáж), гл. д. Изкопáвамь трапъ, хендекъ около нѣчто; обкáпывать, окáпывать. — мся, гл. стр. Бы́вамь обкопанъ; обкáпываться, окáпываться.

Обкопáвание, с. ср. отъ обкопáвамь.

Обкопáж, ешь, — пáль, гл. свр. отъ обкопáвамь; обкопáть, окопáть. — пáнѣый, прич. стр. Заобыколенѣый съ трапъ, съ хендекъ; обкопаннѣый, окопаннѣый.

Обкращáвамь и обкращáювамь (да обкращáж), гл. д. Обикращáвамь, обгръщáмь съ крака-та си нѣчто. Обкращилъ огнище-то, разкращилъ около него, та го захванжлъ вси́чко-то. — мся, гл. стр. Бы́вамь обкращенъ.

Обкращáвание и обкращáювание, с. ср. отъ обкращáвамь. Обкращáвание.

Обкращáж, ишь, — чилъ, гл. свр. отъ обкращáвамь. Да обикращáж, да обгръжъ съ крака-та си. — ченѣый, прич. стр. Обикраченѣый, обгръжнѣый съ крака.

Обкрѣ́тáмь и обкрѣ́тувамь (да обкрѣ́тж), гл. д. Крѣ́тж, окрѣ́тáмь нѣчто наоколо; облáмывать. — мся, гл. стр. Бы́вамь обкрѣ́тенъ; облáмываться.

Обкрѣ́тáние и обкрѣ́туванъ, с. ср. отъ обкрѣ́тáмь.

Обкрѣ́тж, ишь, — тилъ, гл. свр. Да окрѣ́тж наоколо; обломáть. — тенѣый, прич. стр. Окрѣ́тенѣый наоколо; обломáнный.

Обкрѣ́шáмь и обкрѣ́шювамь (да обкрѣ́шж), гл. д. Окрѣ́шáмь, очю́шáмь наоколо; облáмывать.

Обкрѣ́шáние и обкрѣ́шювание, с. ср. отъ обкрѣ́шáмь.

Обкѣ́тáмь и обкѣ́тувамь (да обкѣ́тж), гл. д. Укѣ́тáмь, накѣ́тáмь навсѣ́ждѣ, наоколо; обкѣ́чáмь; на́ряжáть, убирáть.

Иде слънце, иде, зайде,
Мѣсячина рогъ подаде,
Звѣзды небо обкѣ́тихъ,
Стовны тръва обраснѣхъ. Пѣс.

— мся, гл. възвр. Укѣ́тáмься, изкѣ́тáмься, накѣ́тáмься; на́ряжáться, убирáться.

Обкѣ́тáние и обкѣ́туванъ, с. ср. отъ обкѣ́тáмь. Обкѣ́чáние.

Обкѣ́тж, ишь, — тилъ, гл. свр. отъ обкѣ́тáмь. Да обкѣ́чж, да накѣ́тж, да укѣ́тж, да изкѣ́тж; на́рядить, убрáть. — те́нѣый, прич. стр. Обкѣ́ченѣый, накѣ́ченѣый, укѣ́ченѣый, изкѣ́ченѣый; на́ряженнѣый, убраннѣый.

Обкѣ́чáмь и обкѣ́чювамь (да обкѣ́чж), гл. д. Обкѣ́чáмь.

Обкѣ́чж, ишь, — чилъ, гл. свр. отъ обкѣ́чáмь и обкѣ́чювамь. Да обкѣ́чж. — ченѣый, прич. стр. Обкѣ́ченѣый, укѣ́ченѣый, накѣ́ченѣый, изкѣ́ченѣый; на́ряженнѣый, убраннѣый.

Обкѣ́чáмь (да обкѣ́чж), гл. д. Обкѣ́чювамь, обкѣ́чáмь. — мся, гл. възвр. Обкѣ́чювамься, обкѣ́чáмься.

Обкѣ́чáние, с. ср. отъ обкѣ́чáмь. Обкѣ́чювание, обкѣ́чáние.

Облáга, с. ж. 1) Печáла, полза, благодать, фáйда; польза, прѣ́быль, вы́года, ните-рѣсь. Нѣ́мамъ никакъ облажъ отъ тѣ́жъ работж. Не́ма́ же види нѣ́какъ облажъ отъ дѣ́ца-та си? 2) Нѣ́что, направѣно за измамж, за помамж; подмама, лѣ́жя; подлóгъ, обмáнъ.

Майка Иринжъ не пуца:
Сѣди си, дѣ́ще Иринке,
Това е врьла измама,
Измама, дѣ́ще, облага. Пѣс.

Облáгамь (облóжáмь, да облóжж), гл. д.

1) Турáмь, полага́мь наоколо, около нѣ́что; обклáды́вать, облагáть. 2) Турáмь, окова́мь нѣ́кого въ оковы, налага́мь му же-лѣ́за, турáмь му буга́н; обкова́мь; по-сажда́ть въ кандалы, налага́ть цѣ́пи, окó-вывать. Обложи́хъ го съ цѣ́пи. — мся,

1) гл. въз. Хва́щамъ на басъ, имáмъ съ нѣ́кого за нѣ́что облогъ; обзала́гамъ, ула-гамъ, басжъ; держáть парй, заклáдъ, бѣ́ться объ заклáдъ.

Юнаци думать Димитру:
Не ся, Димитре, облагай
Съ Керимж, бѣ́лж ханжж,
Че си, Димитре, глупавъ,
Керима ще те затрѣе. Пѣс.

2) гл. възвр. Турáмь, полага́мь наоколо си нѣ́что; обклáды́ваться. 3) Покрѣ́вамъ съ нѣ́что; облагáться. 4) гл. стр. Бы́вамь обложенъ; обклáды́ваться, облагáться.

Облáгáние, с. ср. отъ облáгáмь и облá-гамъся.

Облагъ, с. м. Облогъ.

Облáгы́ца, у. ж. отъ облáга.

Обладáвамь (да обладáж), гл. д. Обхва́щамъ отъ вси́чкы-ты страны; обгръщáмь, заобыкáнамь; окружáть. Кости-ты́ му облада́ло мясо. Не глáдате какъ́въ е облакъ́ пристигнѣ́лъ, сватбж-тж обла-дава.

Обладáвание, с. ср. отъ обладáвамь.

Обладáж, ешь, — дáль, гл. свр. отъ обла-дáвамь. Да обхва́нж, да обгръ́нж, да за-обыкóль; окружáть. — дáнѣый, прич. стр. Обхва́нѣый, обгръ́нѣый, заобыко-ленѣый; окру́женнѣый.

Облажжъ, ишь, — жѣ́ль, гл. свр. отъ обла-

жѣвамъ. Да омрьсѣ, да огалатъ; оскоромить. — *жѣнѣй, прич. стр.* Омрьсенѣй, огаленѣй.

Облажѣвамъ (да облажѣ), *гл. д.* 1) Да намъ нѣкому да наде блажно въ постенѣ день; омрьсавамъ, огалашамъ; скоромить.

Еже си имамъ шюгаво шилъ,
У лужъ, Пенке, мѣко му мѣзжъ,
У чубукъ му мѣтеницѣ бѣжъ,
Когъ го избѣжъ, цѣль свѣтъ облажж. *Пѣс.*

2) Докарвамъ, донасамъ нѣкому облажъ, полжъ отъ нѣчто. — *мѣя, 1) гл. възвр.* Намъ блажно въ постенѣ день; омрьсавамся, огалашамся; скоромитьсѣ. 2) Виждамъ, имамъ отъ нѣкого, отъ нѣчто облажж, полжж; пользоветьсѣ, попользоватьсѣ. 3) *гл. стр.* Бывамъ облаженъ; омрьсавамся, огалашамся; скоромитьсѣ.

Облажѣваніе, *с. ср.* отъ облажѣвамъ и облажѣвамся.

Облізвамъ, *гл. мн-кр.* отъ облізівамъ.

Облізжъ, *ишь, — вилъ, гл. свр.* отъ облізівамъ. Да пзлазжъ, да полазжъ, да попылжъ наоколо; облізітъ, излізітъ, оползітъ.

Облізівамъ (облізавъ, да облізжъ), *гл. д.* Лазжъ около нѣчто, лазжъ навсѣкждѣ; пзлазвамъ, полазвамъ, попылювамъ; облізивать, опалзывать. *Облазило го е нѣчто, полазило го е.*

Облізіваніе, *с. ср.* отъ облізівамъ.

Облакъ, *с. м.* 1) Сгжстена пара горѣ въ въздуха; облако, туча. *Зададе ся облакъ. Който вѣрва сѣница-та, турѣ ума си на облаци тѣ.* 2) Прахъ, дымъ, мъгла, вдпгнжти отъ нѣчто; туманъ. *Какъвъ облакъ ся е вдигнжлъ долѣ изъ пжтѣ.* 3) Дѣга на небо-то, богородиченъ понасъ, божий лжкъ, зона, зунца; рѣдуга. 4) Широка, дебела дѣска на прѣднж-та частъ на самаръ.

Облакътъ (да ся), *ишь, — тилъ, гл. свр.* отъ облакътіавамся.

Облакътіавамся (да ся облакътъ), *гл. възвр.* Облѣгамся съ лактъ на нѣчто. *Облакътилъ на камыка и глѣда надолу.*

Облакътіаваніе, *с. ср.* отъ облакътіавамся.

Область, *с. ж.* Часть отъ земь-тѣ на еднж дрѣжавж; область.

Облѣтѣвамъ и облѣтувамъ (да облѣтъ), *гл. д.* За животно: обыкамамъ около нѣчто и го душжъ. *На заранъ-тѣ видѣлъ, че палешѣ-то на поляка облатило оттукъ, оттамъ около хамбара и лае, като да имало нѣчто подъ него.*

Облѣтаніе и облѣтуваніе, *с. ср.* отъ облѣтѣвамъ.

Облѣтъжъ, *ишь, — тилъ, гл. свр.* отъ облѣтѣвамъ.

Облачець, *ум. м.* отъ облакъ. Облачи.

Облачитѣй, —чѣтъ и —чѣтъ, *чи, чпо, пр.* 1) Покрытѣй съ облаци, что има облаци; мъглавѣй; облачитѣй, пасмурнѣй. *Облачно небе, врѣмя; пасмурная погода.* 2) Что е отъ облаци; облачитѣй. *Облаченъ стлѣбъ.* 3) Что е като мъглж мжтѣнъ, та не може да ся прозира прѣзь него; мъгланѣй, дымнавѣй; тусклѣй. *Облачно стѣкло; тусклое, бѣлое, сѣрое стекло.*

Облачи, *ум. ср.* отъ облакъ. Облачець; облачко.

Облѣчанъ (да облѣкжъ), *гл. д.* Облѣчанъ. —чанѣй, *прич. стр.* Облѣчанѣй.

Облѣчаніе, *с. ср.* отъ облѣчанъ. Облѣчаніе.

Обленіе, *с. ср.* отъ обліжъ.

Облѣсъ, *с. м.* Рыба *Alburnus mento*.

Облівамъ (да обліжъ), *гл. д.* 1) Поливамъ отгорѣ, отоколо, отъ вси страни; обливать, обдавать, обкѣчивать, окѣчивать. *Облѣ го съ врѣлж воджъ.*

Като гы Иванъ пристигнжъ,
Извади остры пожевы,
Та си Петранжъ удари,
Чръны ъжъ крѣви облѣхжъ. *Пѣс.*

Мариѣ книжѣ писала,
Та го на брата пратила,
Бѣло е книжѣ пратила,
Црьно е слово писала,
И дору го е писала,
Тѣѣ го съсъ слѣзы облѣла. *Пѣс.*

2) Изпотнавамся изведнжжъ, побива мя потъ. *Облѣ мя студѣнъ потъ.* 3) За пламыкъ: достигама до нѣчто и ся растилама по него; лижжъ. *Пламыкъ-тѣ облива стрѣхж-тѣ; пламя влізываетъ подъ кровлю.*

Когъ клапатъ тѣжъ пустжъ уста,
Дуръ отъ уста огнь изверлюва,
Дуръ на горжъ листовъ облива. *Пѣс.*

—*мѣя, 1) гл. възвр.* Поливамся съ нѣчто, разливамъ нѣчто възъ себе-си; обливатьсѣ, обдаватьсѣ, окѣчиваться. *Облѣлся съ мастило, полѣлся, намацалъ съ мастило. Облѣлся съ слѣзи, плака много.* 1) *гл. стр.* Бывамъ облѣпъ.

Обліваніе, *с. ср.* отъ облівамъ.

Облізжъ, *ишь, —лизѣхъ, —лизалъ, гл. свр.* отъ облізвамъ. Да олижжъ; облизать, обсосать. —лизѣнѣй, *прич. стр.* Облізѣнѣй, обсосѣнѣй.

Облізѣвамъ и облізувамъ (да облізжъ), *гл. д.* Лижжъ нѣчто за да замъ или да махнжъ, чтото има по него; олизѣвамъ; облизывать, обсѣсывать. *Облизѣ си прѣстѣ-то,*

устны-ты. *Крива-та облизала теля-то.* — *мся, 1) гл. възвр.* Ближк себе си, ближк нѣчто, что е по мене; олизвамся. 2) *Иамь* нѣчто прѣдъ нѣкого полека и му го сочѣ, та да мя гяда да му ся поше; подслаждамъ. *Облизвамся нѣкому.* 3) *Облизвамся* за нѣчто, много ми ся иска; зѣриться. 4) *гл. стр.* Бывамъ облизанъ, олизвамъ; облизываться, обсаываться. — *Прѣстие-то* да си оближешъ, казвася за нѣчто много сладко; такъ вкусно, что хоть пѣльчичи облизѣть, обсаыть. — *Кой-то* бръка въ меда, облизва си прѣстие-то. *Който* мже медяно качя, ще си оближе прѣстие-то. *Бръкнѣлъ* у меда, та си не облизалъ прѣстие-то. *Не* щала кумица, а облизала паницѣ. *Облизва* си рѣцѣ-ты като кракѣ теля-то. *Облизвалъ* костичѣ, платилъ овичѣ. *Мачка* рибѣ не ще, а за неж мустака си облизва. *Облизвася* като коткѣ, кога наде лой. *Комшийска-та* котка изкала мясо-то (накусила мѣтко-то), а наша-та ся облизва.

Облизване и облизуване, с. ср. отъ облизвамъ и облизвамся.

Облизно, нар. Наблизо, наоколо, тадѣсь, окрѣсть; вблизи, близко. *Има ли овца тука облизно?*

Облистѣ (да ся), ишь, — тѣлсѣ, гл. об. свр. Да ся покрѣжъ съ листа; да ся залистѣ, да ся зашюмѣ; облиственѣть.

Обли́тамъ (да облѣтѣ), гл. д. Съ лѣтѣние изхождамъ много, навсѣкаждѣ.

Обли́тание, с. ср. отъ обли́тамъ.

Обличкы, с. ж. мн Зръна жито, останѣлы съ лусны-ты неовръшени; облица, обувиты, облѣкъ, облѣчы.

Облича, с. ж. За обличж, за знакъ, за спомянъ, да ся знае, да ся помни. *За обличж на тѣж прѣсѣдѣ дѣдо* Господь заповѣда на вола, та настѣпилъ бръбинака, а козѣ-то на нозѣ-ты му ся разѣцѣло нѣдѣ, а на бръбинака грѣбина-тъ ся прѣципижла.

Облѣ́тамъ (да облѣжѣ и да облѣчѣ), гл. д. Облѣчамъ: 1) Навличамъ, надѣвамъ, турямъ дрѣхѣ, облѣкло: одѣвать, надѣвать, вадѣвать. *Облѣкожъ* новѣ-тъ си дрѣхѣ. *Какѣ-то* ризѣ облѣчешъ, такѣ-жъ и щешъ съдерешъ. 2) Турямъ, надѣвамъ на нѣкого, на нѣчто дрѣхѣ, облѣкло; одѣвать, облекать, облачать. *Облѣкожъ* дѣтя-то. *Да* го обличашъ, а да не го хранишъ. 3) Давамъ нѣкому дрѣхы, облѣкло; одѣвать, снабѣвать одѣждою. *Той* го облича, че не е вѣрѣмѣ еднѣ дрѣхѣ да си купи. 4) Покрѣвамъ, обшивамъ, об-

грѣчамъ като съ облѣкло; оболѣкивать, одѣвать, обшивать, обтѣгивать. *Сабѣ* съ злато облечена, обкована съ злато.

И си зема сабѣ димискижъ,
Димискижъ сабѣ, демирлижъ,
Демирлижъ съ злато облѣченѣ. *Пѣс.*

— *мся, 1) гл. възвр.* Надѣвамъ, навличамъ на себе-си нѣчто дрѣхѣ, облѣкло: одѣваться, облекаться, облачаться. *Облѣче* ся *Алиа*, погляднѣся, пакъ съсъ тѣна. *За* почетъ глава ся облача. 2) За пилета: покрѣвамъ съ пера, израствать ми пера; оперушинивамъ; перѣться, оперѣться, онушѣться, наводѣть крѣлья. 3) *гл. стр.* Бывамъ облѣченъ по знаменование-то на глагола. — *чангый, прич. стр.* Облачанный, за дрѣхѣ: носеный. *Обличанѣ* ко-жюжѣ.

Облѣ́чание, с. ср. отъ облѣ́чамъ и облѣ́чамся. Облѣчание.

Обло, нар. Валчисто, валчевисто, топчисто; крѣгло, овально.

Облогъ, с. м. Облагъ, обзалогъ, басъ; парѣ, закладъ. *Имамы* облогъ съ него, хванѣли смѣ ся на басъ съ него, обзаложили смѣ ся. *Облогъ* главѣ загубѣ.

Ергени облогъ си чинятъ:
Кой ке прѣврѣли дрьво-то
Сѣсъ трыста окы желѣзо,
Съ тридесѣтъ благы лабожкы,
Тога ке земе Иринѣ,
Ирина мома шеплива. *Пѣс.*

Обложвамъ, гл. мн-кр. отъ обложамъ.

Обложѣный, нѣ, па, но, пр. Обложенъ дѣждѣ, обложникѣ, каплама; окладной, обкладной дождѣ.

Обложникъ, с. м. Когато вспѣкый небо-склонъ, цѣло-то небо е покрыто съ облаци, та вали дѣждѣ; обложенъ дѣждѣ, каплама; окладной, обкладной дождѣ.

Обложж, ишь, — жилъ, гл. свр. отъ обложамъ; обкладъ, обложить, оковать. — *женый, прич. стр.* 1) Заобыколеный отколо съ нѣчто; обкладенный, обложенный. 2) Обкованный, окованный; окованный.

Облѣ́тый, обѣлъ, обла, обло, пр. Что е като топъ, като топкѣ; валчистый, топчистый, валевистый; крѣглый, шарообразный, окатистый, овальный. *Обло* дрьво, обѣлъ ка-мыжѣ.

Облѣ́вамъ, гл. свр. отъ облѣ́ввамъ. Да облювамъ. — *ваный, прич. стр.* Облюваный.

Облѣ́ввамъ и облѣ́вувамъ (да облѣ́вамъ), гл. д. Облювамъ.

Облѣ́вание и облѣ́вание, с. ср. отъ облѣ́вамъ. Облювание.

Облѣскамъ, гл. *свр.* отъ облѣскамъ. 1) Да обыкъ, да отръскъ нѣчто. 2) Да изнамъ, да онамъ, да опраскамъ, да изплюскамъ, да опукамъ, да изпукамъ; пережрѣть, сожрѣть. — *скантый, прич. стр.* 1) Обитый, отупантый, отръсеный о нѣчто. 2) Изаденый, озаденый, опрасканный, изплюсканный, опуканный, изпуканный; пережраный, сожраный.

Облѣскамъ и облѣскувамъ (да облѣскамъ), гл. *д.* 1) Обивамъ, опухвамъ, отупвамъ, отръсвамъ о нѣчто. *Облѣскахъ го о стѣнѣ-тѣ. Облѣскай си го о главѣ-тѣ*, обий си го о главѣ-тѣ, чини го каквото щешъ, прави съ него каквото знаешъ. 2) Изнадамъ, озадамъ, опраскavamъ, изплюскавамъ, оплюскавамъ, изпукavamъ, опукavamъ; пережирѣть, сожирѣть. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ облѣскавъ по знаменованіе-то на глагола. *Облѣска му ся о главѣ-тѣ*, оби му ся о главѣ-тѣ, нему останъ на главѣ-тѣ, възъ него останъ, той да му ся грыжи и да му мысли.

Облѣскаване и облѣскуване, *с. ср.* отъ облѣскамъ.

Облѣгамъ (облѣгвамъ, да облѣгнѣ, облѣгнувамъ), гл. *д.* 1) Възслаанамъ, турнамъ нѣчто да полѣгнѣ възъ друго, да ся наблѣга на него; прислонять. *Облѣгнѣхъ го възъ стѣнѣ-тѣ. Облѣгнѣхъ главѣ-тѣ си на ерѣдѣ-тѣ му.* 2) Оставямъ, турнамъ, патоварнамъ нѣчто възъ друго, той да му ся грыжи, той да ся труди вмѣсто мене; возлагать. *Облѣгнѣли смѣ само на Ивана*, отъ него чакамы, той да направи, той да нѣ донесе. *Облѣгнѣхъ е само на това*, само това му е останѣло, само него има, само съ него ся храни. — *мѣя, 1) гл. өззвр.* Опирамся, натискамы на нѣчто, лѣгамъ възъ нѣчто, подпирамся о него; наблѣгамси, възслаанамся; налегать, налегатьсы, опираться на что, навѣливатьсы, прислоняться, прилегать. *Облѣгася като бѣберѣ. Облѣгася като на бащино-то си колѣно.* 2) Лѣжъ, изтагамся и не врынь ничто; излѣживамся, изтагамся, валамы, тръкалямы; залѣживать, вѣлятьсы, перевѣртываться съ боку на бокъ. *Облѣгнѣхъ е, та не ще ничто да похване.* 3) Чакамъ отъ друго, уповавамся, надѣвамся на него, възслаанамся възъ него; полагаются. *Облѣгамся на Юана*, отъ него чакамъ, на него ся уповавамъ. *Облѣгнѣхъ е на мене*, азъ да му ся грыжи, азъ да му помогнѣ. *Облѣгнѣхъ съмъ ся на нѣчто*, то ми е остало, отъ него ся поминувамъ. 4) *гл. стр.* Бывамъ облѣгнѣть по знаменованіе-то на глагола.

Облѣгане, *с. ср.* отъ облѣгамъ и облѣгамся.

Облѣгвамъ, гл. *мн. кр.* отъ облѣгамъ.

Облѣгнувамъ, гл. *ул.* отъ облѣгнѣ.

Облѣгнѣ, *свр.* — *нхлѣ*, гл. *свр.* отъ облѣгвамъ. 1) Да възслонѣ, да опрѣ, да подирѣ, да наблѣгнѣ на нѣчто; прислонить. 2) Да възслонѣ, да оставѣ, да натоварѣ възъ друго нѣчто; возложить. — *нхтѣй*, *прич. стр.* Възслоненый, опрѣный, подирѣный, наблѣгнѣтый; прислоненый.

Облѣклѣ, *с. ср.* 1) Венчко, что ся облѣча, да ся носи; дрѣха, одѣло, руба; одѣжа, одѣжда, плѣтьсѣ.

Турчанъ каланки думаше:
Съблѣчай чрыпо облѣкло,
Облѣчай синѣ и зелено,
Че щешъ далеко да идешъ:
Прѣвъ девять горы зеленѣ,
Прѣвъ девять воды студены,
Прѣвъ девять села въ десято. *Пѣс.*

Ты съднешъ и то съдне съ тебе, ты станешъ и то стане? Гат. — Облѣкло.

2) Кросѣть-ть, шпѣть-ть, дрѣхы-ты както ся носять нѣйдѣ; носия, рухо, руфеть; *костюмъ. Щопско облѣкло.* 3) Врѣмя-то, когато нѣкой ся облѣча. *Облѣкло на булкѣ*, когато ѣ облѣчатъ за вѣнчавкѣ-тѣ. *Облѣкло на родилкѣ*, когато облѣчатъ родилкѣ на третина день слѣдъ добываше-то.

Облѣкѣ, *с. м.* Облѣккы.

Облѣкѣ и облѣчѣ, облѣчѣшь, облѣкохъ, облѣкълъ, гл. *свр.* отъ облѣчами и облѣчамъ. Да облѣчѣ: 1) Да навлѣчѣ, да надѣчѣ, да намѣчѣ дрѣхѣ; одѣть, надѣть, вздѣть. 2) Да навлѣчѣ, да надѣчѣ нѣкому дрѣхѣ; одѣть, облѣчѣ, облачить. 3) Да покрѣчѣ, да обшнѣ, да обгрѣчѣ, да обковѣ; оболѣчѣ, одѣть, обшить, обтянуть. — *лѣченый, прич. стр.* 1) За дрѣхѣ: навлѣченый, надѣчѣтый, намѣчѣтый; одѣтый, надѣтый, вздѣтый. 2) Кой-то има на себе-си дрѣхы, неголѣтый; одѣтый, облѣченый. *Научилъ голѣ, та го е срамъ облѣченъ.* 3) Покрѣчѣтый, обшитый, обгрѣчѣтый, обкованый съ нѣчто като съ дрѣхѣ; одѣтый, обшитый, обтянутый. 4) За лица: покрѣчѣтый съ пера, оперушенный; оперенный.

Облѣниѣ (да ся), *ншѣ*, — *нился*, гл. *свр.* отъ облѣниавамся и облѣниамся. Да ся полѣниѣ, да ся влѣниѣ, да мя хване лѣниѣ.

Облѣниавамся и облѣниамся (да си облѣниѣ), гл. *об.* Ставамъ лѣнивъ, хваща мя лѣниѣ; лѣнихъ, полѣниавамся, влѣниавамся; лѣнитъся. *Да не ся облѣниши да свръшиши, что то ти порѣчахъ.*

Облѣняванію и облѣнянню, с. ср. отъ
облѣняванія.

Олѣпѣжъ, *ишъ*, — **пѣль**, *гл. сѣр.* отъ облѣ-
пѣамъ и облѣпѣивамъ. Да олѣпѣжъ, да вз-
лѣпѣжъ наоколо, вѣсѣко-то; облѣпѣить, об-
клеить, обить. — **цѣпѣный**, *прич. стр.*
Олѣпѣнный, взлѣпѣнный отоколо, отъ всѣхъ
страны; облѣпѣенный, облѣсенный, оклѣ-
енный, обитый.

Облѣпѣвать и облѣпѣшь (да облѣпѣжъ),
гл. д. Олѣпѣваахъ, излѣпѣваамъ, лѣпѣжъ на-
около, отъ всѣхъ страны; облѣплѣать, об-
клѣпывать, оклѣпывать, обивѣать. *Облѣпѣлъ*
прозорци-ми. — мся, 1) гл. *възвр.* Олѣ-
пѣмся, залѣпѣмся около нѣчто; обливѣать.
2) Залѣпѣмъ, налѣпѣмъ около себе си; об-
лѣпѣяться, обклѣпѣваться, оклѣпѣваться. 3)
гл. *стр.* Бываамъ облѣпѣнь.

Облѣпѣванію и облѣпѣнію, с. ср. отъ
облѣпѣваѣмъ и облѣпѣваѣмся.

Облѣтый, тѣ, та, то, прич. стр. отъ
облѣж.

Облѣчь, с. ж. Неврзадо зрьно, което на
врштитѣж остава междѣ жито-то съ облѣк-
ло-то си, съ луспы-ты си; облѣкъ, облѣч-
кы, облѣщи, облѣтити.

Облѣчѣ, в. облѣкѣ.

Облѣцѣвамъ и облѣцѣвамъ (да облѣжѣ),
гл. д. *Облѣцѣвамъ очи*: 1) Глядамъ опу-
лено на нѣчто, вторачѣвамъ, влѣпѣвамъ очи
на нѣчто; выисѣчѣвать, уставлѣть, вне-
рѣть глазъ. *Какво си облѣцилъ очи, та-
мѣ глѣдашъ?* 2) Умирамъ, опулѣвамъ, об-
лѣцѣвамъ. — *мѣся, гл. възер.* 1) Умирамъ,
опулѣвамъ, облѣцѣвамъ очи, обрѣцѣвамъ очи.
2) Избыстрява ми ся лице-то отъ болѣсть,
отъ слабость; изцѣлкѣвамъ, изцѣбрѣвамъ,
изсмѣкѣвамъ.

Облѣщаніе и облѣщиваніе, с. ср. отъ
облѣщаю и облѣщаюся.

Облѣщѣ, ишь, — щѣль, гл. свр. отъ облѣщѣамъ. Да облѣщѣ очѣ: а) Да сѣ опуль въ нѣчто. б) Да умрѣ, да сѣ облѣщѣ, да обрѣжѣ очѣ. — щѣный, прич. стр. 1) Опуленый. 2) Умрѣлый.

Обли́ж, ешь, —лѣлъ, *гл. свр.* отъ обли-
вамь. Да полѣж отгорѣ, отъ вси страны;
облить, обдѣть, обкатить, окатить. —лѣ-
ный и —лѣтый, *прич. стр.* Полѣный,
залѣный отгорѣ, отколо; облитый, обка-
ченный, окáченный.

Облюбѣный, нъ, на, но, пр. Любѣный и
отъ другыго. Знай, горо, и тѣ, че
сьмъ зель любя облюбено, и разнеси на
други-ты горы да знають и оны! Така
выка въ горѣ младоженецъ, кога излѣзе,
че невѣстата му не е была упазила дѣв-
ство-то си.

Облю́бамъ, гл. свр. отъ облю́бвамъ. Да облю́бамъ, да наблю́бамъ, да наплѣ́скамъ съ блюво́чь, да ублю́бамъ; набле́зать. — **ва́нѣй, прич. стр.** Облю́банный, наблю́банный, ублю́банный, наплѣ́сканный съ блюво́чь; набе́занный.

Облюбвамъ и облюкувамъ (да облюбвамъ),
гл. д. Облюбвамъ, ублюбвамъ, нацапвамъ,
напѣскамъ нѣчто съ блювочъ, наблюквамъ;
наблѣвыватьъ. — **мся**, 1) *гл. взвр.* Намаца-
вамся, напѣскавамся съ блювочъ; облюбвам-
ся, ублюбвамся, наблюквамся. 2) *гл. стр.*
Бывамъ облюванъ.

Облю́вывать и облю́выватье, с. ср. отъ
облю́ввамъ и облю́вваюсь.

Облѣж, ишь,—лилъ, гл. д. Правѣж нѣчто да
стане обло, валчисто; обруглѣть.

Облаци, с. м. мн. Облѣчь.

Обма́зжъ, ешь,—ма́захъ,—ма́залъ, *гл. свр.*
отъ обма́звamy. Да **измажжъ**, да **намажжъ**
наоколо; обма́заты. — ма́зантый, *прич.*
стр. обма́занный.

Обма́зывать и обма́зывать (да обма́жетъ),
гл. д. Измазывать, намазывать наоколо, около
нѣчто; **обма́зывать**. — **мси**, 1) гл. *взвр.*
Натрѣкаться, намазывать; **обма́зываться**. 2)
гл. *стр.* Бывать обмазанъ; **обма́зываться**.

Обма́зване и обма́зуване, с. ср. отъ обма́звамъ.

Обми́ривама̋ и обми́рисувама̋ (да обми́ришиж), *гл. д.* Зами́ривама̋ мно́го, на́пра-
вля́ма̋ вси́чко нао́коло ми да ми́рише ; уми́-
ривама̋, уво́навама̋.

Кинисала Яна по своего брата,
Па изминъ девять вишаты-нъ планине,
Изгнала Яна девять красскы пѣсмы,
Завлѣзе въ десятъ, ѣ обмисра теманъ :
Постой, мало брате, теманъ ми мирисать. *Пѣс.*

—*ж*ся, *г*л *вз*звр. Замиприсва^мь много, уми-
рисва^мся, завон^ѣва^мь, увон^ѣва^мся. Обми-
риса^лся на тютюн^ѣ.

Обми́риванію и обми́риванію, с. ср.
отъ обми́риваю и обми́риваюся.

Обмири́шѣ, ешь, —**рѣ**сахъ, —**рѣ**саль, *гл.*
свр. отъ обми~~рѣ~~савъ. Да умиришѣ, да
увоишѣ. —**рѣ**сантый, *прич. стр.* Умири-
сантый, увонентый:

Обмѣтавамъ (да обмѣтаѣж), гл. д. 1) На-
мѣтавамъ около нѣчто; обмѣтыва^ть. 2) За-
мѣтавамъ, смѣтавамъ, забръкыва^ть въ нѣчто;
обмѣтыва^ть. *Обмѣтаеъ си крака-та въ*
кѣтминако. — **мся**, 1) гл. възвр. Намѣта-
вамъ нѣчто наоколо си; обмѣтыва^тсь. 2)
гл. стр. Быва^ть обмѣта^нъ.

Обмотáваніе, с. ср. отъ обмотáвамь.

Обмота́нж, ешь,—та́ль, *гл. свр.* отъ обмо-
та́вамъ; обмо́тáть.—та́нчѣй, *прич. стр.*
1) Намотанный около нѣчто; обмо́танный.

2) Замотаный, смотаный, умотаный, забрыканый въ нѣчто; обмотанный.

Обмѣивамъ (да обмѣиж), *гл. д.* Мыж нѣчто отъ вси страны; обмѣивать.—*мси, 1) гл. възвр.* Мыжся, измѣивамся, омѣивамся; обмѣиваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обмѣить.

Обмѣиваніе, *с. ср.* отъ обмѣивамъ.

Обмѣислюнамъ (да обмѣислж), *гл. д.* Обмыслнамъ.

Обмѣислж, *ишь*, — *лиль*, *гл. свр.* отъ обмѣислнамъ и обмѣислюнамъ. Да прѣмыслж, да размыслж; обдумать.—*ленчый, прич. стр.* Прѣмысленый, размысленый; обдуманный.

Обмѣисламъ и **обмѣислювамъ** (да обмѣислж), *гл. д.* Мыслж за нѣчто, какъ е по-добрь да стане; прѣмыслнамъ, размыслнамъ; обдумывать.—*мси, гл. стр.* Бывамъ обмысленъ.

Обмѣислнаніе и **обмѣислнованіе**, *с. ср.* отъ обмѣислнамъ.

Обмѣиж, *ешь*, — *мылъ*, *гл. свр.* отъ обмѣивамъ. Да измыж, да омыж отъ вси страны; обмѣить.—*мѣитый, прич. стр.* Измытый, омѣитый отъ вси страны; обмѣитый.

Обнѣсамъ (да обнѣсж), *гл. д.* Обписамъ, обносамъ.—*мси, гл. възвр.* Обнисамся, обносамся, обножся.

Обнѣсаніе, *с. ср.* отъ обнѣсамъ и обнѣсамся.

Обнѣсж, *ешь*, — *пѣсохъ*, — *пѣслъ*, *гл. свр.* отъ обнѣсамъ, обнѣсамъ и обнѣсамъ. Да занесж навсакждѣ. Да ся обнѣсж, *гл. възвр.* Да ся отнѣсж, да направж, да ся покажж, да постжнж, да ся владамъ, да ся докарамъ; поступить, обойтися, вести, показывать себя.

Обнѣжж, *ешь*, — *нѣзахъ*, — *залъ*, *гл. свр.* отъ обнѣивамъ. Да унижж наоколо; обнизать.—*нѣзаный, прич. стр.* Унизаный наоколо; обнизанный.

Обнѣивамъ и **обнѣивувамъ** (да обнѣижж), *гл. д.* Униивамъ нѣчто наоколо, наниивамъ на вси страны, обнизууж; обниживать.

Да е знаела войну майка,
Че ще войно да ся жени,
Да е пел шкы разнизала,
Войну коня обнизала. *Пѣс.*

—*мси, гл. стр.* Бывамъ обнизанъ; обниживаться.

Обнѣиваніе и **обнѣивуваніе**, *с. ср.* отъ обнѣивамъ.

Обнизууж, *ешь*, *гл. д.* Обниивамъ.

Марко кове коня у Заграда,
Самъ го кове, самъ копыто дръжи,
Кытатж му гривж обнизуе
Все со золы и съ бѣлы грошовы. *Пѣс.*

Обнѣивамъ и **обнѣивувамъ** (да обнѣижж), *гл. ср.* Обниивамъ, обниивамъ, порастивамъ; ныходить, изникать, прозлбать, пробиваться, всходить.

Черна слуга Свита Петка,
Та запѣна царскж нѣсенъ:
Че обнижж у рай божий,
Че обнижж чюдно дрьво
Маламено, столовато,
Всѣ му дебелъ позлатена. *Пѣс.*

Обнѣиваніе и **обнѣивуваніе**, *с. ср.* отъ обнѣивамъ.

Обнѣижж, *ешь*, — *нжлъ*, *гл. свр.* отъ обнѣивамъ и обнѣивамъ. Да обнижж, да порастж: видѣти, изникнуть.

Обнѣисамъ (да обнѣисж), *гл. д.* Обписамъ, носж нагорѣ, надолѣ, носж навсакждѣ; обнасамъ, обносамъ.

Обнѣисаніе *с. ср.* отъ обнѣисамъ.

Обнѣитъ, *с. м.* Подножие на стапъ, на разбой за тѣканіе килимы, протекы чергы.

Обнѣивамъ (да обнѣижж), *гл. ср.* Обниивамъ.

Обнѣиваніе, *с. ср.* отъ обнѣивамъ. Обнииваніе.

Обнѣивамъ, *гл. мн-кр.* отъ обнѣисамъ.

Обнѣисж, *ишь*, — *ейся*, *гл. об.* Обнасамся, обносамся, обниисамся, отнасамся, показивамся, владамся, докаривамся, дръжжся съ хората; поступать, обходиться, вести себя.

Обнѣисамъ (обнѣисамъ, да обнѣисж), *гл. д.* Обнасамъ, обниисамъ, носж нагорѣ надолу, навсакждѣ.—*мси, гл. възвр.* Обножся.

Обнѣисаніе, *с. ср.* отъ обнѣисамъ и обнѣисамся. Обнасаніе, обниисаніе, владаніе, докариваніе; обхожденіе, поведеніе.

Обогатѣивамъ (да обогатѣиж), *гл. ср.* Стаивамъ богатъ, спечивамъ, натруивамъ богатство; обогативамъ, богатѣж, богатѣся, забогатѣивамъ, разбогатѣивамъ; богатѣть, обогащаться, разживаться.

Обогатѣиваніе, *с. ср.* отъ обогатѣивамъ.

Обогатѣиж, *ешь*, — *тѣлъ*, *гл. свр.* отъ обогатѣивамъ. Да ся обогатж, да разбогатѣж, да ся обогатѣж; обогатиться, разжиться.

Обогатѣж, *ишь*, — *тилъ*, *гл. свр.* отъ обогатѣивамъ. Да направж нѣкого богатъ; обогатить, набогатить, озолотить, наживить.—*тѣнчый, прич. стр.* Станжлый богатъ, направеный да стане богатъ; обогащенный, набогащенный.

Обогатѣивамъ (да обогатѣж), *гл. д.* Правжж нѣкого да стане богатъ: богатж, забогатѣивамъ; богатить, обогащать, набогащать, наживлять. *Господь сиромасы-тж обогатѣивава, богатж-тж осиромашѣивава.* —*мси, 1) гл. възвр.* Стаивамъ богатъ, богатѣж, обогатѣивамъ, разбогатѣивамъ, забогатѣивамся,

обо́нарявамся; богати́ться, обогаща́ться, набогача́ться, нажива́ться. 2) *гл. стр.* Быва́мь обогате́нь.

Обогати́вание, с. ср. отъ обогати́вамь и обогати́вамся.

Ободѣ, с. м. Уста-та на капж.

Обожи́вамь, гл. д. Има́мь нѣкого, нѣчто катъ за богъ; обожа́ть.

Обожи́вание, с. ср. отъ обожи́вамь.

Обо́и, числ. м. Оба, обаица, и два-та и два-матъ; оба.

Оболна́риѣ (да ся), ишь, — ри́лся, гл. свр. отъ оболна́ри́вамся. Да обогате́ж, да разбогате́ж, да забогате́ж, да ся обогатж; обогати́ться, разжи́ться.

Оболна́ри́вание (да ся оболна́риѣ), гл. възвр. Става́мь богать, богате́ж, богате́вамь, разбогате́вамь, забогате́вамь, обогатна́вамся, забогата́намся; богати́ться, обогаща́ться, набогача́ться, нажива́ться.

Оболна́ри́вание, с. ср. отъ оболна́ри́вамся.

Обо́няние, с. ср. Чувство за душе́нье, за мирса́ние, за распознавание дѣхъ тѣ на нѣчто; обо́няііе.

Обора́виѣ (да ся), ишь, — ви́лся, гл. свр. отъ обора́ви́вамся. Да ся окопѣтж, да ся свѣстж, да ся сбѣудж, да дойдж на себе си; при́дти въ себя, ои́омня́ться.

Обора́вивамся (да ся обора́виѣ), гл. об. Дохожда́мь на себе-си, сбѣужда́мся, окопи́щамся, свѣсти́намся; при́ходить въ себя, ои́омни́ваться.

Обора́вивание, с. ср. отъ обора́вивамся.

Обо́рвамь и обо́рювамь (да обо́риѣ), гл. д. Обара́мь: 1) Побѣ́дыва́мь нѣкого на нѣчто; надви́вамь, надделѣ́вамь, одолѣ́вамь, надмо́гвамь, насмо́гвамь, навива́мь; оси́ливать, переси́ливать, пере́мога́ть, побѣ́ждать, по́бора́ть, обо́ра́ть, побива́ть, низлага́ть, одо́лѣва́ть, одержа́ть верхъ, побѣ́ду. Обо́ри душмани́на си.

Та сж ся двама бори́ли,
Та сж ся три-днѣ бори́ли,
Та си обо́риаъ младе́ Стои́анъ,
Дѣвѣ́ яди въ земѣ́ накарале́. *Пѣс.*

2) Надду́мыва́мь нѣкого, де́казыва́мь, че негово-то не е право, че не трѣ́бва да ся слуша́; опроверга́ть. *Обо́риаъ му лѣжи-тъи.* 3) Сва́ива́мь, снѣма́мь, откача́мь, отми́та́мь; снѣма́ть. *Си обо́риаъ чантж, чантж та-гарджийкж, бера́мь, бера́мь, нѣктрѣ́ кла-ва́мь.* 4) Сѣ́баря́мь, пова́ива́мь, зава́ива́мь, рути́намь, ручка́мь, катуря́мь; опро́киды-вать, на́клоня́ть, слома́лять.

Стоя́не, хола́нъ Стоя́не,
Бръ́кни си въ златѣ́хъ джоповы́,
Изва́ди кры́ж джобенкж́,
Че си очп-ты прѣ́връжи́,

Че сж за си́лно да бѣ́гамь,
Плани́ны-ты сж обо́риѣ,
Камѣ́ни-ты прахъ сжъ сторѣ́ж. *Пѣс.*

Лю́то кля́неть стара майка́
Хайду́тъ Ве́лкова:
Да бы́ далъ Богъ си́ленъ въ́теръ
Изъ Буди́нъ гра́да,
Да обо́ритъ баде́мъ дръ́во
Тенко́ вы́соко,
Да убо́детъ хайду́тъ Ве́лко
сосъ́ малж́ момж́. *Пѣс.*

—мѣя, 1) *гл. възвр.* Сѣ́баря́мся, пада́мь, развала́мся, катуря́мся, срупа́ламся, срут-вамся; обруша́ться, разруша́ться, обва́ливаться.

Станж́ майка́ по́кара́ла:
Не ходи́ ми ра́но въ прѣ́вѣжъ,
Въ прѣ́ковы́ имать́ много́ гла́ци,
Въ те́бе ке́ ся опу́лять,
Цръ́кви ке́ ся обо́рять. *Пѣс.*

2) *гл. стр.* Быва́мь обо́ренъ по знамено-вание-то на глаго́ла.

Обо́рвание и обо́ривание, с. ср. отъ обо́р-вамь и обо́ривамся.

Обо́рець, ум. м. отъ обо́ръ. Обо́рча.

Обо́рчлива́ бы́лка. Раст. *Tanacetum vul-gare*, враты́ка, вратли́ка, враты́га, врьты́га, врьты́ка; пѣ́жма, дѣ́кая ряби́нка.

Обо́рча, ум. ср. отъ обо́ръ. Обо́рець.

Обо́ръ, с. м. 1) Сгра́да, угра́да, кѣ́жжъ за на́дъръ до́бытъкж́; ахѣ́ръ, нахѣ́ръ, да́мъ; хлѣ́въ, сто́ило. *Обо́ръ за конѣ́, коню́шница́; коню́шния. Обо́ръ за до́бытъкж́, по-тонѣ́; ка́рда. Дѣ́в магарета́ ся рѣ́затъ въ́ чю́ждѣ́ обо́ръ.* 2) Мѣ́сто за подслонж́ на до́бытъкж́, на друго́ нѣчто; су́шина, сла-мя́никж́, са́на. *Обо́ръ за сѣ́но, дѣ́то дры́жя́тъ сѣ́но. Обо́ръ за ока́чанье́ нѣчто́; повѣ́тье.* 3) Загра́да око́ло нѣчто́; огра́да, сто́боръ, плетѣ́; забо́ръ. 4) Оби́ръ. *Обо́ръ обо́ражмѣ́.*

Обо́ръж, ишь—ри́ль, гл. свр. отъ обо́р-вамь и обо́ря́мь. 1) Да надви́ж, да на-ви́ж, да надделѣ́ж, да одолѣ́ж, да надмо́гнѣ́, да насмо́гнѣ́; оси́лить, переси́лить, пере́мо́чь, побѣ́дить, одо́лѣть, по́бора́ть, обо́ро́ть, по́бить, низло́жить. 2) Да над-дума́мь нѣкого, да му дока́жжъ проти́вно-то; опровер́гну́ть. 3) Да сва́иж, да снемж́, да отка́жж, да отми́тнѣ́; снѣ́тъ 4) Да сѣ́бо-ри́ж, да пова́иж, да катурѣ́ж; опро́кину́ть, на́клонѣ́ть, слома́ить. —*ренѣ́й, прич. стр.* По знаменова́ние-то на глаго́ла.

Обо́сுவамся, гл. възвр. Обо́сѣ́вамь въ 3-то знаменова́ние.

А сто́пане́ Момчу́ла войво́да,
Ке́ те пра́шамь, пра́во да ми́ ка́жешь,
Квече́рина́ коня́ поджо́увашъ́,
На утри́нжъ ко́нь ся обо́сுவать. *Пѣс.*

Обоѣвамь (да обоѣѣж), *гл. ср.* 1) За чловѣкъ: оставамь боѣ, не ми оставать обуца, издирамь си обуца-та.

Вардили сж, вардили сж до седемь годинны,
Голи оголѣли, бои обоѣли,
Бои обоѣли, вѣшкы гы изалты,
Вѣшкы-ты имъ, вѣшкы-ты имъ като
добры прасци,
А пакъ гинды като добры миды. *Пѣс.*

2) Изпадамь, западамь, осиромашивамь, засиромашивамь; упадѣть въ своѣмъ состоянїи, бѣднѣть. *Оголѣ и обоѣ народѣ-тъ, нѣма съ какво хлѣбъ да си купи.* 3) За животное: падать ми пета-ла-та, плочиты; обосувамь, разковавамь; раскѣвываются. *Обоѣлъ конь, паднѣлы му пета-ла-та.*

Десято конця най-харно,
Него ще бинекъ да изди;
Снощи го Тодоръ накова,
Отозарана му обоѣ. *Пѣс.*

Обоѣване, *с. ср.* отъ обоѣвамь.

Обоѣѣж, *ещь,—сѣлъ, гл. свр.* отъ обоѣвамь. 1) Да останж боѣ. 2) Да западнж, да изпаднж, да осиромашнж, да засиромашнж, да оголѣж; упѣсть, обѣднѣть. 3) Да ся разковж; раскѣвѣть.

Обрабѣвамь и обрабѣтувамь (да обрабѣтж), *гл. д.* Работж, направнамь нѣчто както трѣбва; изработвамь, разработвамь; обрабѣтывать, обдѣлывать. *Обрабѣтихъ си нивы-тъ, разорахъ гы, наторихъ гы както трѣбва.* — *мси, гл. стр.* Бывамь обработенъ; изработвамь, разработвамь; обрабѣтываться, обдѣлываться.

Обрабѣване и обрабѣтуване, *с. ср.* отъ обрабѣтамь.

Обрабѣтж, *ишь,—тилъ, гл. свр.* отъ обрабѣтамь. Да изработж, да уработж, да разработж; обрабѣтѣть, обдѣлѣть. — *тенѣтъ, прич. стр.* Изработенѣтъ, уработенѣтъ, разработенѣтъ; обрабѣтанѣтъ, обдѣланѣтъ.

Обрабѣвамь и обрабѣдувамь, *гл. д. свр.* Да зарабѣвамь, да възрабѣвамь, да развеселѣж; обрабѣдовать. Да ся обрабѣвамь, *гл. възвр.* Да станж радостенъ, да ся обирабѣвамь, да ся зарабѣвамь, да ся възрабѣвамь, да ся развеселѣж; обрабѣдоваться.

Самъ си ся царь-тъ обрабѣва,
Та прие Радж влахынѣ,
На чардаци ѣз изкачи,
Та ѣз столинѣ хариза. *Пѣс.*

Обрабѣвался като сирѣчь на слнцѣ.
Обрабѣвался като рѣждж на желѣзо.
— *ванѣтъ, прич. стр.* Обирабѣванѣтъ, зарабѣванѣтъ, възрабѣванѣтъ, развеселенѣтъ; обрабѣдованѣтъ. *Обрабѣванъ и засмѣнъ до уши.*

Обрабѣдамь (да обродж), *гл. д.* Рабѣдамь много.

Не вѣй, вѣтру, не лѣлуй ме,
Оти сумь си обродила
На двѣ вѣткы три яболка! *Пѣс.*

— *мси, гл. възвр.* Рабѣдамь, ставамь много.

Дойди, дойди, левентъ Марко,
Жито ти ся обродило,
Всяка нива хамбаръ жито,
Гноеница два хамбара. *Пѣс.*

Обрабѣдаше, *с. ср.* отъ обрабѣдамь и обрабѣдамся.

Образецъ, *ум. м.* отъ образъ.

Образумѣж, *ишь,—милъ, гл. свр.* отъ образумѣвамь. 1) Да вразумѣж, да наста-вѣж, да умѣдрѣж; образумѣть, остепенѣть. 2) Да дамь умъ, да научѣж, да наставѣж на правѣтъ пѣтъ, да вразумѣж; надоумѣть, наразумѣть, надоразумѣть. 2) Да дамь да разбере, да направѣж да разумѣж, да вразумѣж, да изтѣкувамь; вразумѣть. — *мѣ-нѣтъ, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Образумѣвамь (да образумѣж), *гл. д.* 1) Докарвамь нѣкому на умъ, вразумѣвамь го, умѣдрѣвамь го, наставѣмь го на правѣтъ пѣтъ; образумѣвать, остепенѣть. 2) Докарвамь нѣкому на умъ, давамь умъ; вразумѣвамь, научѣмь, наставѣмь; надоумѣ-ватъ, наразумѣвать. 3) Давамь, правѣж да разумѣе, да разбере; вразумѣвамь, тѣ-кувамь; вразумѣть. — *мси, гл. възвр. и стр.* Дохождамь на умъ, добывамь умъ, ставамь разуменъ; вразумѣвамь, умѣдрѣ-вамь; образумѣваться, остепенѣться.

Образумѣване, *с. ср.* отъ образумѣвамь и образумѣваемь.

Образчя, *ум. ср.* отъ образъ. Образецъ.

Образъ, *с. м.* 1) Прѣдѣна-та частъ на главѣ-тж на чловѣка; лице, лико, сурѣтъ; лицѣ.

Сынко Никола, Никола,
Като е толко далеко,
Да ли е, сыне, хубава,
Да ли е, сыне, гыздава,
Бѣла-червена на образъ,
Тѣнка-высока у снаж
Като прѣзморскѣ трѣстикѣ? *Пѣс.*

Една-та рѣчка мѣе другѣ-тъ, и двѣ-тъ образа, *или: рѣчка рѣкѣ мѣе, а и двѣ-тъ образа.* 2) Буза, страна на чловѣка; набѣлѣница; щекѣ.

Досѣтися болно Еане,
Та си одра дѣсенъ образъ;
Потекохъ црпы крѣви,
Та написа бѣлѣ книгѣ,
Бѣлѣ книгѣ, црпо писмо. *Пѣс.*

Немой, керко, немой, врата не отварѣй,
Лудо е пиано, вечерѣж не сакѣтъ! —

Ако, майко мила, вечерѣ не наймѣ,
Мой бѣли образи сладка-на вечера! *Пѣс.*

3) Изписано лице, изписанъ образъ; лице, ликъ, кадрю; изображеніе, портреть. 4) Една-та страна на листо на печатанѣ книж; страница. — *Обѣлилъ му образа:* а) Засрамилъ го съ нѣчто. б) Отворилъ му лице-то, излѣзълъ съ чисто лице.

Да ти е живо коня-то,
Това ти образъ обѣли,
Хатли чѣто ми надели! *Пѣс.*

Обрана, с. ж. Отбрана, забрана, запаза, завардване; оборона, защита, оплотъ, ограда. **Обранѣй, нѣ, на, но, прич. стр. в. обѣрѣ.** **Обранѣж, ишь,—ниль, гл. свр. отъ обраниамъ.** Да забранѣж, да запазѣж, да закрѣлѣж, да затулѣж; оборонѣть, защитѣть, оградѣть. — **нѣнѣй, прич. стр.** Забранѣнѣй, заварденѣй, запазенѣй, закрѣленѣй, затулѣнѣй, защитѣнѣй; оборонѣнѣй, защитѣнѣй, оградѣнѣй.

Обранѣж, ишь,—ниль, гл. свр. отъ обраниавамъ. Да подранѣж, да станѣж рано.

Обраниавамъ (да обранѣж), гл. ср. Ставамъ рано, подраниавамъ.

Хай билбиле, лѣпо пиля,
Чѣто си толко обранило,
Отъ сонѣ мене разбудило,
Да бы куршумъ те удрило! *Пѣс.*

Обраниаваніе, с. ср. отъ обраниавамъ.

Обраниамъ (да обранѣж), гл. д. Бранѣж нѣкого, нѣчто; забраниамъ, завардвамъ, запазвамъ, закрѣлямъ, затулямъ, защитѣвамъ; оборонѣть, защитѣть, оградѣть. — **мѣя, гл. взвр.** Бранѣся, забраниамся, завардвамся, запазвамся, закрѣлямся, затулямся, защитѣвамся; оборонѣться, защитѣться, оградѣться.

Обранианіе, с. ср. отъ обраниамъ и обраниамся. Обрана.

Обраслѣй, —сѣлъ, сла, сло, пр. Чѣто има по себе-си, наоколо нѣчто порасло; зорослѣй, оброслѣй, порослѣй. *Обрасѣлъ дворѣж, покрытъ съ трѣвѣж, съ бурянь.*

Обраствамъ, обрастувамъ и обрастнувамъ (да обрастѣж и да обрастѣж), гл. ср. 1) Покрывамся съ трѣвѣж или съ друго растение; зараствамъ; зарастѣть, поростѣть, обростѣть.

Малко дрѣвѣяхъ, голѣмъ сѣнь сѣнувахъ:
Двори ми въ пелѣнь обрасли,
Прѣдъ порты ми прынь байракъ побить,
До байрака чѣшма изведена. *Пѣс.*

Всичкы-ты дрѣвѣя зеленѣ,
Съ зеленѣ листѣ обрасли,
Едно ми дрѣво срѣдъ горѣ
Зеленѣ листѣ не има. *Пѣс.*

Звѣзды небо обкытихъ,
Стовны трава обростихъ,

Хванѣ мома да лихуе,
Да лихуе, да врагуе,
Да врагуе да си иде. *Пѣс.*

2) Покрывамся съ космѣ, съ мѣхъ, съ брадѣж, порастѣть ми космѣ, брада; опушѣть-ся, обелѣдываться. *Обрасѣлъ въ косѣж, въ брадѣж.* 3) Зараствамъ за нѣчто, вроставамъ; вростѣть. *Обрасте въ скалѣж-тѣж.* 4) Пораствамъ, израствамъ; вырастѣть.

Да ѣ кажешъ на мож-тѣ милѣж майкѣ:
Ми обрасѣлы косѣ до земѣж-тѣж,
Ми обрасѣлы у прына зѣдана! *Пѣс.*

Обрастваніе, обрастуваніе и обрастнуваніе, с. ср. отъ обраствамъ.

Обрастѣж, ешь,—нѣлѣж, и

Обрастѣж, ешь,—растохъ,—расѣлъ, сла, сло, гл. свр. отъ обраствамъ и обрастнувамъ. 1) Да зарастѣж; заростѣть, поростѣть, обростѣть. 2) опушѣться. 3) Да зарастѣж, да вростѣж, да ся вростѣж; вростѣть. 4) Да порастѣж, да израстѣж; въростѣть.

Обратъ, с. м. Въ изреченіи: *овратѣж, за-вратѣж тамо,* ср. кой кѣдѣ ще, ты тамъ. *Обратѣж, за-вратѣж все токо това ся соборува,* навсѣкѣдѣ все едно ся приказва, все за едно ся соборува.

Обраниѣвъж, ишь,—вилъ, гл. свр. отъ обрашнѣвамъ. Да обрашнѣж. — **венѣй, прич. стр.** Обрашнѣнѣй.

Обрашнѣвамъ (да обрашнѣвъж), гл. д. Обрашнѣвамъ. *Който иде на водѣжнѣж, все ще ся обрашнѣви.*

Обрашнѣваніе, с. ср. отъ обрашнѣвамъ.

Обрашнѣж, ишь,—ниль, гл. свр. отъ обрашнѣвамъ. Да обрашнѣж, да напрашнѣж съ брашно, да набрашнѣж; намучнѣть, обмучнѣть. — **нѣнѣй, прич. стр.** Обрашнѣвенѣй, набрашнѣвенѣй, напрашнѣнѣй съ брашно.

Обрашнѣвамъ (да обрашнѣж), гл. д. Напрашвамъ нѣчто съ брашно; обрашнѣвамъ, убрашнѣвамъ, набрашнѣвамъ. — **мѣя, гл. взвр. и стр.** Бывамъ обрашнѣнъ, покрывамся, напрашвамся съ брашно.

Обрашнѣваніе, с. ср. отъ обрашнѣвамъ.

Обращамъ, в. обрѣщамъ.

Обрѣкѣж и обрѣчѣж, чѣшь,—рѣкохъ,—рѣклѣж, гл. свр. отъ обрѣщамъ. Да дамъ думѣж, да врѣкѣж, да обѣщамъ, да втаксамъ; обѣщѣть, отсулѣть. — **рѣчѣнѣй, прич. стр.** Врѣченѣй, обѣщанѣй, втаксанѣй; обѣщанѣй, отсулѣнѣй.

Обрѣнь, с. ж. Пѣтека възъ стрѣмень врѣхъ.

Обривамъ (да обрѣж), гл. д. Обривчамъ.

Обриваніе, с. ср. отъ обривчамъ. Обривчаніе.

Обривчамъ и обривчамъ (да обрѣж), гл. д. Ривѣж, поривчамъ навсѣкѣдѣ.

накытѣ, да ся накычѣ, да ся укытѣ, да ся нагыздѣ, да ся накыпрѣ, да ся натруфѣ, да ся натаврѣ; нарядѣться, убрѣться. *Обружался, нарядился.—жнанный, прич. стр.* Накытенный, накыченый, укытенный, нагызденый, накыпреный, натруфеный, натавранный; нарядженный, убранный.

Изльзохъ, Дойко-ле, ергевн-ти
Какъ соколы, Дойко-ле, по горж-тѣ,
Изльгохъ, Дойко-ле, двѣйгы-ты
Какъ яребицы, Дойко ле, обружаны. *Пѣс.*

Обру́лвань и обру́лювань (да обру́лж), *гл. д.* Обрулжамъ

Обру́лж, ишь,—лиль, гл. свр. отъ обру́лвань и обру́лвань. Да обрусѣ, да ожуль, да ошмуль; сбить, обить плоды съ дѣрева.—леный, *прич. стр.* Обрусеный, ожуленый, ошмуленый. *Обруленъ отъ вѣтра плоды; обѣй.*

Обру́лвань (да обру́лж), *гл. д.* Обрулвань: 1) Удрямъ по овоцѣ съ нѣчто, за да опада плодѣ-тъ отъ неж; обрусвамъ, ожулвамъ, ошмулвамъ; сбивать, обивать плоды съ дѣрева. *Обрулихъ жи крушѣ-тѣ, орѣ-хѣ.* 2) Казвася за нѣчто, кога бпе, удра о друго нѣчто, и за вѣтра, кога духа, бпе въ нѣчто; ожулвамъ. *Вѣтрѣ-тъ му обрули уши-ти.*—мѣя, *гл. стр.* Бывамъ обруленъ; обрусвамся, ожулвамся, ошмулвамся; обиваться.

Обру́лшаніе, с. ср. отъ обру́лвань.

Обру́свань и обру́сувань (да обру́сж), *гл. д.* Обрулсвамъ, ожулсвамъ, ошмулсвамъ.

Обру́свань и обру́сувань (да обру́шж), *гл. д.* Обрышвамъ, обрысвамъ, отрывамъ.

Обру́сваніе и обру́суваніе, с. ср. отъ обру́свань.

Обру́сець, у.м. м. и обру́сця, у.м. ср. отъ обру́сь. Крѣпица, пешкирець.

Обру́сь, с. м. Всякой късъ платъ за изтрываніе лице-то и рѣцѣ-ты; крыла, рѣченикъ, рѣчникъ, просопъ, пешкирь; полотѣнце, платѣкъ, салфѣтка.

Обру́сж, ишь,—силъ, гл. свр. отъ обру́свань. Да обрулж, да ожуль, да ошмуль; сбить, обить плоды съ дѣрева.—сеный, *прич. стр.* Обруленый, ожуленый, ошмуленый.

Обру́шж, ешь,—русаль, гл. свр. отъ обру́свань. Да обрышж, да обрышж, да отрыж, да изтрыж. — русаный, *прич. стр.* Обрышеный, обрысанный, отрытый, изтрытый.

Обрѣ́гвань и обрѣ́гнувань (да обрѣ́гнж), *гл. ср.* Привыксамъ, алащисвамъ на нѣчто, одрыгвамъ, вгугнавамъ, научамся, навывкамъ; вѣянуть, повывать, привыкать, пріучаться, набивать руку; предаваться,

безропотно покоряться чему. *Обрѣгнж на бой, на товарѣ.* В. обдрѣгвамъ.

Обрѣ́гваніе и обрѣ́гнуваніе, с. ср. отъ обрѣ́гвань.

Обрѣ́гнж, ешь,—нжль, гл. свр. отъ обрѣ́гвань. Да привыкнж, да навывкнж, да ся научж, да одрыгнж, да обдрыгнж, да ся вгугнж; привыкнуть, пріучиться.

Обрѣ́свань и обрѣ́сувань (да обрѣ́шж), *гл. д.* Обрышвамъ, отрывамъ.

Обрѣ́сваніе и обрѣ́суваніе, с. ср. отъ обрѣ́свань. Обрышваніе, обрышваніе.

Обрѣ́скамъ, гл. свр. отъ обрѣ́свань. Да избрѣскамъ, да отбрѣскамъ. — сканый, *прич. стр.* Избрѣсканный, отбрѣсканный.

Обрѣ́скамъ и обрѣ́скувань (да обрѣ́скамъ), *гл. д.* Съ брѣсканіе изчиствамъ, омытамъ нѣчто; избрѣскамъ, отбрѣскамъ. —мѣя, 1) *гл. взвр.* Избрѣскамъ, отбрѣскамъ нѣчто по себе-сп. 2) *гл. стр.* Бывамъ обрѣсканъ.—*Обрѣскай му го о главѣ-тѣ, или: да си го обрѣска о главѣ-тѣ, не струва ничто, да го правн, каквото ще, да ся бпе по главѣ-тѣ съ него.*

Обрѣ́сканіе и обрѣ́скуваніе, с. ср. отъ обрѣ́скамъ.

Обрѣ́швань и обрѣ́шювань (да обрѣ́шж), *гл. д.* Обрысвамъ: 1) Брышж, трыж нѣчто мокро, прашно; избрышвамъ, обрышвамъ, изтрышвамъ, отрывамъ, избрусвамъ; обтирать, отирать, вытирать. *Обрыши си лице-то.* 2) Нѣчто написано затривамъ; избрышвамъ, избрысвамъ, изтрышвамъ, отписывамъ, заличивамъ, изгасивамъ; зачеркивать, исключать изъ снѣска. *Обрышилъ дѣскѣ-тѣ.* — мѣя, 1) *гл. взвр.* Избрышвамся, обрышвамся, избрусвамся, изтрышвамся, отрывамся; обтираться, отираться, вытираться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обрысанъ, обрышенъ; изличивамся, заличивамся, изгасивамся; зачеркиваемся.

Обрѣ́шваніе и обрѣ́шюваніе, с. ср. отъ обрѣ́швань и обрѣ́швань.

Обрѣ́шж, ишь,—шилъ, гл. свр. отъ обрѣ́швань, обрѣ́швань и обрѣ́свань. 1) Да обрышж, да избрышж, да избрышж, да обрусж, да изтрыж, да отрыж; обтерѣть, отерѣть, вытерѣть. 2) Да избрышж, да изтрыж, да отпышж, да заличж, да изгасж; зачеркнуть. —шеный и обрѣ́санный, *прич. стр.* 1) Обрысанный, обрышеный, избрышеный, обрусанный, изтрытый, отрытый; обтертый, отертый, вытертый. 2) Затрытый, отписанный, заличеный, изличеный, изгасеный; зачеркнутый.

Обрѣ́швань (да обрѣ́шж), *гл. д.* Обрышвамъ.

Обрѣ́шаніе, с. ср. отъ обрѣ́швань. Обрышваніе.

Обрѣва, с. ж. Сыпанца, шарка червенка; корь.

Обрѣвамъ (да обрѣжъ), гл. д. Зарывамъ нѣчто отоколо, отъ вси страны; обрывать. —мси, 1) гл. *възвр.* Зарывамся въ нѣчто; обрываться. 2) Покрыва ми ся снага-та съ пшцици обрывъ; изпыщивамся. 3) гл. *стр.* Бывамъ обрѣть.

Обрѣваніе, с. ср. отъ обрѣвамъ и обрѣвамся.

Обрывъ, с. м. 1) Прыщцици, съ конто ся покрыва тѣло-то на чловѣка, кога ся изпоти. 2) Тяжка, голѣма шарка.

Обрѣвамъ и обрѣсувамъ (да обрѣшжъ), гл. д. Обрышвамъ.

Обрѣсваніе и обрѣсуваніе, с. ср. отъ обрѣвамъ. Обрышваніе.

Обрѣшвамъ и обрѣшнамъ (да обрѣшжъ), гл. д. Обрышвамъ.

Обрѣшваніе и обрѣшнаніе, с. ср. отъ обрѣшвамъ. Обрышваніе.

Обрѣшжъ, ишь,—шилъ, гл. *свр.* отъ обрѣшвамъ и обрѣсамъ. Да обрышжъ. —шеный и —рысаный, *прич. стр.* Обрышеный, обрысаный.

Обрѣкамъ, гл. *свр.* отъ обрѣквамъ. 1) Да разбрѣкамъ, да избрѣкамъ, да убрѣкамъ, да размѣсжъ. 2) Да сбрѣкамъ, да побрѣкамъ, да карашисжъ. —каный, *прич. стр.* 1) Разбрѣканый, избрѣканый, убрѣканый, размѣсжый. 2) Сбрѣканый, побрѣканый, карашисжый.

Обрѣквамъ и обрѣкувамъ (да обрѣкамъ), гл. д. 1) Мѣсжъ, брѣкамъ нѣчто много, та да бжде навснжѣдъ еднакво; разбрѣкамъ, избрѣкамъ, убрѣкамъ, размѣшнамъ, смѣшнамъ, кагашисвамъ; смѣшивать, размѣшивать. *Обрѣкажъ калъ-тжъ и залѣпилъ дупжъ-тжъ.* 2) Сбрѣкамъ, побрѣкамъ, забрѣкамъ, заматавамъ, заглѣивамъ; спутывать, сбивать. *Обрѣкажъ пряжджъ-тжъ.* *Обрѣкажъ работжъ-тжъ си.* —мси, 1) гл. *възвр.* Побрѣквямся, сбрѣквямся, забрѣквямся, слисвамся, смайвамся. 2) гл. *стр.* Бывамъ обрѣканъ. *Да ся сбрѣка добръ кирежъ-тжъ съ пѣска.*

Обрѣкваніе и обрѣкуваніе, с. ср. отъ обрѣквамъ и обрѣквямся.

Обрѣнка, с. ж. Едно цвѣтіе.

Обрѣнувамъ, гл. *уч.* отъ обрѣнжъ.

Обрѣнжъ, ешь,—нжъ, гл. *свр.* отъ обрѣщамъ и обрѣтамъ. Да изврынжъ, да избрынжъ, да прѣврынжъ, да прѣобрынжъ, да прѣмѣтнжъ, да катуржъ, да заврынжъ, да извынжъ, да завжжъ; да измѣнжъ, да промѣнжъ; оборотѣть, переворотѣть, вѣворотитъ, обернуть, перевернуть, повернуть, переворочѣть, переиначѣть, переимѣнѣть. —нжъ.

тый, *прич. стр.* Изврынжый, избрынжый, прѣврынжый, прѣобрынжый, прѣмѣтнжый, катуреный; заврынжый, извынжый, завитый; измѣненый, промѣненый; обороченый, перевороченый, вѣвороченый, обернутый, перевернутый, повернутый, перевороченый, переиначеный, переимѣненый.

Обрѣсамъ и обрѣснувамъ (да обрѣсжъ), гл. д. 1) Орѣзамъ съ брыснажъ косжъ-тжъ, браджъ-тжъ на нѣкого; обривамъ, обривчвамъ, остригвамъ; обривать, оголять.

Іа земли скоро брыснажъ,
Русжъ ми косжъ обрысни,
Іа шжъ самичка да иджъ,
Младъ Богданъ за да пустнжъ. *Пѣс.*

2) Издамамъ, зимамъ нѣкому нѣчто; обирамъ, оголвамъ. *Обрыснжжъ го като съ брыснажъ. Обрыснжжъ го като безъ брыснажъ.* —мси, 1) гл. *възвр.* Орѣзамъ си, остригвамъ си съ брыснажъ браджъ-тжъ, косжъ-тжъ; обривамся, обривчвамся; обриваться. 2) Казвася за животно, кога пролѣтъ му окапе обдѣлга-та козина; избрысвямся, заглажда ми ся козина-та. 3) гл. *стр.* Бывамъ обрыснать. —*Обрысни пайце-то, земни му косжжъ-тжъ. Обрысвашъ ли ся на припекжъ? Обрыснися нагорѣ. Обрыснися, че щешъ пишешъ.*

Обрѣсаніе и обрѣснуваніе, с. ср. отъ обрѣсамъ и обрѣснувамъ.

Обрѣснжъ, ешь,—налъ, гл. *свр.* отъ обрѣсвамъ. 1) Да обрыжъ, да обрычжъ, да остригжъ; обрѣть. 2) Да обержъ, да оголжъ, да изямъ нѣкому нѣчто; обобратъ, обокрасть, обрѣть дочиста. —снатый, *прич. стр.* 1) Обритый, обреченый, остриганный; обрѣтый. 2) Обраный, оголенный, ограбанный.

Обрѣтамъ (да обрѣжъ), гл. д. Обрыщамъ.

Обрѣтаніе, с. ср. отъ обрѣтамъ. Обрыщаніе.

Обрѣть, с. м. Двѣ-ты страны на нивжъ, дѣто орачъ обрыща рало-то, кога оре.

Обрѣщамъ (да обрѣнжъ), гл. д. Обрѣтамъ, обращамъ: 1) Завивамъ, възвивамъ нѣчто на другжъ странжъ; избрыщамъ, изврыщамъ, прѣврыщамъ, прѣобрыщамъ; ворочать, оборачивать, переворачивать, обертывать, перевертывать, переворашивать. *Обрыни паницжъ-тжъ. Обрыщамъ сѣно; шевелѣть, ворошить, переворашивать сѣно.* 2) Изврыщамъ, прѣврыщамъ, прѣмѣтамъ, катурямъ, заврѣтамъ; опрокидывать. *Обрынжжъ стола съ крака-та нагорѣ. Накаде ли ся свига, обрыща коржъто-то.* 3) Възвивамъ нѣчто да гляда на едикъ странжъ; изврыщамъ, заврыщамъ, извивамъ, завивамъ; повертывать, оборачивать, обращать. *Обрыни го насажъ. Обрынжжъ го*

съ грѣба кѣмъ слѣнце-то. 4) Изваждамъ нопачицѣ-тѣ на нѣчто на лице, навѣтъ, прѣ-обръщамъ; **выворѣчивать**. *Обръняхъ си рѣкава. Ако ся е разсърдилъ, то и азъ щѣ си обрънѣ наопаки кожоха.* 5) Правѣ да не е както е или както ся раз-бира; изврѣщамъ, промѣнямъ, измѣнямъ; **переничавать, перемѣнять**. *Обръщамъ работѣ-тъ.* 6) Направлямъ нѣчто да врѣви, да ся врѣшп, както ся менъ иска; **повер-нѣтъ по свѣому**. *Обрънѣ го на смѣхъ, зе да ся смѣе. Да пиемъ съ грѣня, дано Господь на добро да обръне.* — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* Повръщамся, изврѣщамся, зави-вамъ главѣ, та погледвамъ на еднѣ странѣ, обзръвамся; **обѣртываться, обораѣчиваться, поворѣчиваться, обраѣщаться**. *Обрънися, та го вижѣ. Назадъ не ся обръщай.* *Обръняся, та му каза, та го удари.*

Не извади злато сахатча,
Най-извади сабѣжъ френгѣжъ;
Катъ ся надѣсно заврѣтъ,
Докалъ ся налѣво обръве,
Всякѣ-тъ ми е посѣгълъ. *Пѣс.*

Присмѣлся црѣпѣ на шютарѣ, кога да ся обръне, онѣ по-шютарѣ. Дѣто плюжъ, не ся обръщамъ да лижѣ. 2) Изврѣщамся, прѣобръщамся, прѣврѣщамся, изврѣщамся, прѣмѣтамся на другѣ странѣ; **перевѣрты-ваться, перелѣчы**. *Обръняся, та лѣгнѣ по грѣба си.* 3) За слѣнце-то: трѣгамъ, врѣщамся назадъ; **възврѣщамся; обраѣтъ-ся**. *Скоро слѣнце-то ще ся обръне на лѣто.* 4) Прѣобръщамся, промѣнямся, ста-вамъ; **превращаться, обраѣщаться**. *Обръ-няся на прахъ, на пепелѣ.* *Обрънялся е на възелницѣ.* 5) *гл. стр.* Бывамъ обрънѣтъ по знаменование-то на глагола. — *Обрънѣ си грѣба, показа си грѣба, бѣга, побѣгнѣ, подвѣ си опашѣ-тѣ; наострѣтъ лѣжи.* — *Обръщамъ нѣкому грѣбъ, показ-вамъ му врата-та, не му давамъ, чтото ми иска, изпращамъ го съ праздни рѣцѣ.* — *Обрънѣ му дебелѣй край, показа му де-белѣй край, показа му дебелѣ-тѣ, показа му противно-то на това, что чѣка, что иска, что мѣсли.* — *Обръщамъ кола-та, листо-то, подкачамъ друго да говорѣжъ, да правѣжъ, за да обрънѣ работѣ-тѣ.* — *Обръняхъ очи, умрѣлѣ, обръняхъ петала-та, мѣтнѣлѣ пе-тали.* — *Не мож да обрънѣ обуца-та нѣ-кому-си, не можъ му полѣ на малѣтина прѣстъ, не съмъ ничто спорѣдъ него, много съмъ подалечъ отъ него; я ему и въ под-мѣтки не гоужѣсь.* — *Обръщася като па-рѣ-тѣ.* *Обръняхъ кѣжѣ-тѣ на главѣ-тѣ си.* *Обръняхъ си калпакъ-тъ наопа-ки.* *Обрънялся очи-тъ му на плѣсень.*

Обръщаніе, *с. ср.* отъ обръщамъ и обръ-щамся.

Обръжжѣжъ, *ешъ, — рѣзахъ, — рѣзалъ, гл. свр.* отъ обръзвамъ; обръзатъ. — **рѣзанѣй**, *прич. стр.* 1) Орѣзанѣй, изрѣзанѣй на-около, окастренѣй, арашладисанѣй; обръ-занный, подрѣзанный. 2) На когото сѣ изврѣшили обрядъ обръзание, сконетѣлѣ; **обръзанный**.

Обръзание, *с. ср.* Вехтозавѣтенъ обрядъ, изврѣшванъ надъ мѣжскѣ дѣца Еврейчета и Мухамеданчета, сконетъ; обръзаніе.

Обръзвамъ и обръзувамъ (да обръжжѣжъ), *гл. д.* 1) Рѣжѣжъ, кастрѣжъ клоновѣ-тъ на растение, крайща-та на нѣчто; подрѣзвамъ, окастрювамъ, арашладисамъ; обръзывать, подрѣзывать. 2) Изврѣшвамъ обръзание по вехтозавѣтѣнѣй обрядъ; обръзывать. — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* Подрѣзвамся, окастрювамся, арашладисамся; обръзывать, подрѣзы-ваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ обръзанъ.

Обръзване и обръзуване, *с. ср.* отъ обръзвамъ и обръзвамся.

Обръзкѣжъ, *с. ж. м.* Парчета, кѣсчета отъ вѣчто обръзано, петѣци; окрѣбекъ.

Обръйко, *им. соб. мѣжско.*

Обръѣтение, *с. ср.* Нампране; обръѣтѣніе.

Обръѣтѣнѣжъ, *им. соб. мѣжско.*

Обръшвамъ и обръшнувамъ (да обръш-нѣжъ), *гл. д.* 1) Нампрамъ; обрътѣтъ. 2) Нампрамъ, споитамъ. *Какво го зло обръшнѣжъ, на какво зло нападнѣжъ; понастъ на бѣду.* — **мѣя**, 1) *гл. възвр.* Нампрамся, нахо-дямся. *Все тукъ ся обръшѣва.* 2) *гл. стр.* Бывамъ обръшнѣжъ.

Обръшване и обръшнуване, *с. ср.* отъ обръшвамъ.

Обръшѣко, *им. соб. мѣжско.*

Обръшнѣжъ, *ешъ, — шнѣжъ, гл. свр.* отъ обръшвамъ. 1) Да намѣрѣжъ, да найдѣжъ; обръстѣ. 2) Да сполѣтъ, да снамѣрѣжъ. — **шнѣжѣй**, *прич. стр.* Намѣренѣй, най-денѣй; обръшѣнѣй.

Обръжжѣжъ, *ишъ, — жѣлѣ, гл. свр.* отъ обръжжамъ. Да въорѣжжѣжъ; **вооружѣтъ**. — **жѣ-нѣй**, *прич. стр.* Въорѣженѣй; воору-женѣй.

Обръжжамъ (да обръжжѣжъ), *гл. д.* Давамъ нѣкому орѣжие, въорѣжжамъ; **вооружѣтъ**.

Станѣка си косѣжъ отрѣза,
Наложѣ калпакъ босанскѣй,
Ображѣ рѣжѣ бацино,
Вѣлѣй си байракъ понесе
И селскѣ момѣци поведе. *Пѣс.*

— **мѣя**, 1) *гл. възвр.* Наѣжжамся съ орѣ-жие, наѣжжамся съ орѣжие, въорѣжжа-вамся; **вооружѣтъся**. 2) *гл. стр.* Бывамъ обръженъ.

Обрѣзаніе, с. ср. отъ обрѣзанъ.

Обрѣзъ, с. ж. мн. Сговоръ за момѣкъ и момѣ да ся земаѣ за стопанѣи; годѣжъ, годѣвка, главѣжъ, главѣлка, года, оглавѣ, огляди, запнѣжъ, мѣна, свѣршѣвачка, строй, тѣмѣжъ, прѣстѣпуванѣ, армаѣжъ; сговоръ, помѣлка.

Обрѣзецъ, у. м. м. и обрѣзчи, у. м. ср. отъ обрѣзчи.

Обрѣзчи, с. м. 1) Дрѣвенъ или желѣзенъ понаѣ за стяганѣ дѣгы-ты на сѣждѣ, чѣмѣ беръ; обрѣучи. *Отъ старо дрѣво обрѣзчи не става. Отъ дебелѣ буквѣ обрѣзчи не ся прави. Приличка му като на тѣмѣжъ обрѣзчи. На свинѣжъ зѣгнѣцъ и на тѣмѣжъ обрѣзчи.* 2) Вѣнака халка за стяганѣ нѣчто; кольцо.

Обрѣдъ, с. м. Рядъ-тѣ, който ся назѣ при изврѣшванѣ нѣкакѣжъ службѣ; обрѣдъ.

Обсаджъ, ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ обсаждамъ. Да посаджъ, да насаджъ наоколо; обсаждать.—дѣнѣтъ, прич. стр. Посаженѣтъ, насаженѣтъ около нѣчто; обсаженѣтъ.

Обсаждамъ (да обсаджъ), гл. д. Посаждамъ, насаждамъ дрѣвета, растѣнѣна около нѣчто; обсаживать, обсажать.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсаженъ; обсаживаться, обсажаться.

Обсажданіе, с. ср. отъ обсаждамъ.

Обсебвамъ и обсебувамъ (да обсебѣжъ), гл. д. Обсебывамъ.

Обсебѣжъ, ишь,—бѣлъ, гл. свр. отъ обсебывамъ и обсебывамъ. Да присвоѣжъ, да усвоѣжъ, да засвоѣжъ; освоѣтъ, присвоѣтъ, отжѣлѣтъ.—бенѣтъ, прич. стр. Присвоенѣтъ, усвоенѣтъ, засвоенѣтъ; присвоенѣтъ, отжѣленѣтъ.

Обсебывамъ (да обсебѣжъ), гл. д. Обсебывамъ, направямъ нѣчто чюждо да стане мое; присвоивамъ, усвоивамъ, засвоивамъ; освоивать, присвоивать, отжѣлѣвать.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсебенъ; присвоиваюся, усвоиваюся, засвоиваюся; освоиваться, присвоиваться.

Обсебываніе, с. ср. отъ обсебывамъ.

Обсѣрвамъ, гл. мн.к. отъ обсѣирамъ.

Обсѣрѣжъ, ешь,—срѣхъ,—срѣлъ, гл. свр. отъ обсѣирамъ. Да посерѣжъ, да насерѣжъ навѣна-кѣдѣ.—срѣнѣтъ, прич. стр. Посрѣнѣтъ, насрѣнѣтъ навѣна-кѣдѣ.

Обсѣда, с. ж. Обсѣда.

Обсѣдѣсвамъ, в. обсѣдѣсывамъ.

Обсѣивамъ (да обсѣивѣжъ), гл. д. Казнася за плазѣжъ, кога обгрѣне, обхване нѣчто отъ всѣхъ странѣ. *Плазѣжъ-тѣ е обсѣивалѣ цѣлѣ-тѣжъ кѣжъ.*

Обсѣивѣжъ, ешь,—пахъ,—налѣ, гл. свр. отъ обсѣивамъ. За плазѣжъ: да поглѣнѣжъ, да обгрѣнѣжъ, да обхванѣжъ.—патѣтъ, прич.

стр. Поглѣнѣтъ, обгрѣнѣтъ, обхванѣтъ. *Кѣжъ-та е обсѣивата отъ плазѣжъ.*

Обсѣивамъ и обсѣивувамъ (да обсѣивѣжъ), гл. ср. Отъ много выканѣ или отъ студи си изгубямъ гласъ-тѣ, схваща ми ся гласъ-тѣ, та не можъ насѣи и високо да говорѣжъ; прѣсѣивамъ, прѣбгравамъ; осипѣтъ, охрипѣтъ. *Обсѣивѣжъ чловѣкъ; осипѣлъ, охрипѣлъ.*

Обсѣиванѣ и обсѣивуванѣ, с. ср. отъ обсѣивамъ.

Обсѣивѣжъ, ешь,—иѣлъ, гл. свр. отъ обсѣивамъ. Да прѣсѣивѣжъ, да прѣбгравѣжъ.

Обсѣирамъ (да обсѣрѣжъ, обсѣрѣвамъ), гл. д. Посирамъ, насирамъ, усирамъ навѣна-кѣдѣ, на всѣхъ странѣ. *И птичѣжъ-тѣ гнѣздо-то си не обсѣирамъ. Като намира, че обсѣира.—мѣся, 1) гл. възвр. Посираюся, насираюся, усираюся. 2) гл. стр. Бывамъ обсѣиранъ.*

Обсѣиранѣ, с. ср. отъ обсѣирамъ и обсѣираюся.

Обсѣичамъ (да обсѣѣжъ и да обсѣѣѣжъ), гл. д. Сѣѣжъ, осипѣчамъ отоколо, отъ всѣхъ странѣ; одѣлѣвамъ; обсѣѣѣтъ, обсѣѣлѣвать, обсѣѣсывать, обсѣѣсывать. *Обсѣѣжъ кѣжъ.*—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсѣѣченъ; одѣлѣваюся; обсѣѣѣтъ, обсѣѣлѣваться, обсѣѣсывать, обсѣѣсываться.

Обсѣичанѣ, с. ср. 1) отъ обсѣичамъ. 2) Праздникъ Обсѣѣченѣ.

Обсѣивѣвамъ (да обсѣивѣжъ), гл. д. Покрѣивамъ цѣлѣтъ масуръ на мекерѣ-то съ прѣждѣ.—мѣся, гл. стр. Бывамъ обсѣивѣванъ. *Да ся обсѣивѣ мекерѣ-то, да ся наплѣни съ прѣждѣ.*

Обсѣивѣванѣ, с. ср. отъ обсѣивѣвамъ.

Обсѣивѣжъ, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ обсѣивѣвамъ.—вѣнѣтъ, прич. стр. Покрѣивѣтъ, наплѣненѣтъ съ прѣждѣ.

Обсолѣжъ, ишь,—лѣлъ, гл. свр. отъ обсолѣивамъ. Да посолѣжъ, да усолѣжъ; усолѣтъ.—лѣнѣтъ, прич. стр. Посолѣнѣтъ, усолѣнѣтъ.

Обсолѣивамъ (да обсолѣжъ), гл. д. Посолѣивамъ, насолѣивамъ нѣчто добрѣ, та да си земѣ соль-тѣжъ; усолѣивамъ; усолѣтъ.—мѣся, 1) гл. възвр. Намъ нѣчто солено, за да си земѣ соль-тѣжъ. *Да халѣжъ рѣбицѣжъ, да ся обсолѣжъ.* 2) гл. стр. Бывамъ обсолѣенъ, усолѣиваюся; усолѣѣтъ.

Обсолѣиванѣ, с. ср. отъ обсолѣивамъ и обсолѣиваюся.

Обсѣрѣнѣтъ, нѣ, на, по, прич. стр. отъ обсѣрѣжъ.

Обстоѣжъ, ишь,—иѣлъ, гл. свр. отъ обстоѣивамъ. Да отѣстоѣжъ, да отѣчетѣжъ.

Обстоѣивамъ (да обстоѣжъ), гл. свр. Отчи-

тамъ на гробъ, на пяти хлѣбовы опрѣдѣлены молитвы; отстоявамъ. *Не смѣи оцѣ обстоили на Стояновѣа гробъ.*

Обсто́иваніе, с. ср. отъ обсто́ивамъ. Отстоясамъ.

Обстрѣ́гвамъ и обстрѣ́жамъ (да обстрѣ́жж), гл. д. Изстрѣ́гвамъ, острѣ́гвамъ, изглаждамъ нѣчто отвсѣаждѣ, отъ всеи страны; обстрѣ́гивать. —*мѣя, гл. стр.* Бывамъ обстрѣганъ; обстрѣ́гиваться.

Обстрѣ́гваніе и обстрѣ́жаніе, с. ср. отъ обстрѣ́гвамъ и обстрѣ́жамъ.

Обстрѣ́жж, ешь, — стрѣ́гохъ, — стрѣ́галъ, гл. свр. отъ обстрѣ́гвамъ и обстрѣ́жамъ. Да изстрѣ́жж, да острѣ́жж отоколо; обстро́гать. —*стрѣ́ганый, прич. стр.* Изстрѣ́ганый, острѣ́ганый изотоколо; обстро́ганный.

Обе́сѣивамъ и обе́сѣивамъ (да обе́сѣж), гл. д. Обесучамъ: 1) Завивамъ, усуквамъ, засуквамъ около нѣчто; завива́ть, обвива́ть. *Обсука го около вѣрѣно-то.* 2) Засуквамъ, усуквамъ, завивамъ, нажда́рювамъ; закру́чивать, скру́чивать. *Обсукалѣ мустаи.* 3) Възсуквамъ, засуквамъ, възвивамъ, завивамъ, възпрѣ́твамъ, запрѣ́твамъ, упрѣ́твамъ, запрягамъ, запрывамъ; засучивать, засуча́ть, подбѣрять (рукава, пла́тье). *Обсуци си крачюлы-ты.* —*мѣя, 1) гл. свр.* Засукваюсь, възсукваюсь, запрѣ́твася, възпрѣ́твася, опрѣ́твася, упрѣ́твася, подпрѣ́твася, увивася, усукваюсь; засучиваться. *Обсукалася, ще мѣси.* 2) Замахвася, засуквамъ, засукваюсь, зампрямъ, помѣ́рвамъ, заврѣ́твася; замáхиваться, размáхиваться. *Обсукася, та го удари.* 3) Усукваюсь, всукваюсь, увивася на нѣчто да го направж; наострѣ́ть рѣ́ку. *Обсука му ся, ще го сѣрши.* 4) гл. стр. Бывамъ обсуканъ по знаменованіе-то на глагола.

Обе́сѣиваніе и обе́сѣиваніе, с. ср. отъ обе́сѣивамъ и обе́сѣивамъ.

Обе́сѣж, ешь, — сѣ́кахъ, — сѣ́калъ, гл. свр. отъ обе́сѣивамъ и обе́сѣивамъ. 1) Да завивж, да усучж, да засучж, да обвивж; завива́ть, обвива́ть. 2) Да засучж, да усучж, да завивж, да нажда́рж; закру́тить, скру́тить. 3) Да засучж, да възсучж, да възвивж, да възпрѣ́тж; засучи́ть, подбѣ́рять. —*сѣ́каный, прич. стр.* 1) Завитый, засуканый, усуканый, обвивитый; завитый, обвитый. 2) Засуканый, усуканый, завитый, нажда́ренный; закру́ченный, скру́ченный. 3) Засуканый, възсуканый, възвивитый, възпрѣ́тжтый; засученный, подбѣ́ренный.

Обе́сѣивамъ (да обе́сѣж), гл. д. Обесучамъ. **Обе́сѣжж**, ишь, — шѣ́лъ, гл. свр. отъ обе́сѣивамъ.

и́вамъ. Да иссушж, да осушж; обсу́шить, объя́вить. —*шѣ́ный, прич. стр.* Иссушенный, осушенный; обсу́шенный, объя́вленный.

Обесу́ивамъ (да обсу́жж), гл. д. Осушивамъ, иссушивамъ навсѣаждѣ, отъ всеи страны; обсу́ивать, объя́влять. —*мѣя, гл. стр. и възвр.* Бывамъ обсу́шенъ; иссушивамся, обсу́иваюся; обсу́иваться.

Обесу́иваніе, с. ср. отъ обсу́ивамъ.

Обе́сѣивамъ и обе́сѣивамъ (да обе́сѣжж), гл. ср. Изсѣ́ивамъ отгорѣ, отоколо, обсѣ́ивамъ; обсѣ́хатъ.

Обе́сѣиваніе и обе́сѣиваніе, с. ср. отъ обе́сѣивамъ; обсѣ́хатіе.

Обе́сѣжж, ешь, —*наль, гл. свр.* отъ обе́сѣивамъ. Да обсѣ́хжж; обсѣ́хнутъ. *Обсѣ́хна-лжй, изсѣ́хна-лжй, обсѣ́хна-лжй; обсѣ́х-лжй.*

Обе́сѣивамъ и обе́сѣивамъ (да обе́сѣжж), гл. д. Засы́ивамъ, посы́ивамъ нѣчто отоколо, отъ всеи страны; затру́ивамъ, обтру́ивамъ; обсы́пать, осы́пать, обкідывать. *Обсѣ́пали го сѣ пѣсѣж.*

Разпаса чѣ́те ке́меры,
Издади жлѣ́ты жлѣ́тици,
Та си кунъ-ты на́лѣпи
И си дѣ́тя-то обсы́па. *Пѣс.*

Сѣ жлѣ́тици да мѣя обсѣ́пешъ, пакъ не щж. Обсѣ́па мѣя сѣ работж, надава ми много работж, утрупа мѣя сѣ работж. —*мѣя, гл. стр. и възвр.* Бывамъ обсы́панъ; засы́ивамся, посы́ивамся, обтру́ивамся, утру́ивамся, затру́ивамся; обсы́паться, осы́паться, обкідываться.

Обе́сѣиваніе и обе́сѣиваніе, с. ср. отъ обе́сѣивамъ.

Обе́сѣжж, ешь, —*наль, гл. свр.* отъ обе́сѣивамъ. Да засы́жж, да посы́жж, да обтру́жж, да утру́жж, да затру́жж; обсы́пать, осы́пать, обкідать. —*панъй, прич. стр.* Засы́паный, посы́паный, обтру́паный, утру́паный, затру́паный; обсы́панный, осы́панный, обкіданный.

Обе́сѣивамъ (обе́сѣивамъ, да обе́сѣивж, обе́сѣивамъ), гл. д. Сѣ́дамъ вѣ́рху нѣ́что и го обкра́ивамъ; възсѣ́дамъ, вѣ́сѣдамъ, вѣ́зсѣ́дамъ, нахамъ, качвася; садѣ́ться на что, обхвáтывая е́го по́гами.

Послушна си Марко коня Шаркулиж,
Че му стягж до девѣ́ты колана,
Заюди го сѣ ю́здж позла́тенж;
Па обе́сѣивж коня Шаркулиж,
Па си дры́нж са́бж отъ рѣ́мѣка. *Пѣс.*

—*мѣя, гл. стр.* Бывамъ обе́сѣивж, възсѣ́дамся, вѣ́сѣдамся, вѣ́зсѣ́дамся, нахамся.

Обе́сѣиваніе, с. ср. отъ обе́сѣивамъ.

Обе́сѣивамъ, гл. мн-кр. отъ обе́сѣивамъ.

Обе́сѣивамъ (да обе́сѣивж), гл. д. Ту́-

рыамъ сѣдо на конь, осѣдлавамъ; осѣдлы-
вать. *Обсѣдлай коня.*—*вамся, гл. стр.*
Бывамъ обсѣдланъ, осѣдлаванъ; осѣдлы-
ваться. *Конь-тѣ не дава да ся обсѣдлае.*

Обсѣдлаваніе, с. ср. отъ обсѣдлавамъ.

Обсѣдлаѣжъ, ешь,—*лѣлъ, гл. стр.* отъ об-
сѣдлавамъ. Да осѣдлаѣжъ; осѣдлаѣть.—*лѣ-*
ный, прич. стр. Осѣдланый; осѣдлан-
ный.

Обсѣднувамъ, гл. уч. отъ обсѣднж.

Обсѣднжъ, ешь,—*нѣлъ, гл. стр.* отъ обсѣ-
дамъ. Да възсѣднжъ, да възсѣднжъ, да врѣз-
сѣднжъ, да нахнжъ, да ся качжъ.—*нжтый,*
прич. стр. Възсѣднжтый, възсѣднжтый,
врѣзсѣднжтый, нахнжтый.

Обсѣкжъ и обсѣчкжъ, чешъ,—*сѣкохъ,—сѣ-*
клъ, гл. стр. отъ обсѣчаюмъ. Да одѣламъ;
обсѣжъ, обколѣтъ, обтесать, отесать.—*сѣ-*
ченый, прич. стр. Одѣланный; обсѣчен-
ный, обколотый, обтесанный, отесанный.

Обсѣнь, с. ж. Срѣщася въ пѣсень за сѣнкжъ,

Еа побийте кривы харбы,
Кривы харбы и наджащи,
Намѣтайте напундечи,
Дано стигне обсѣнь сѣнка,
Обсѣнь сѣнка на овця-ты. *Пѣс.*

Обсѣченіе, с. ср. Праздникъ на 29-й Ав-
густа, посвященіе Святаго Иованна Прѣдтечи;
обсѣчание, сѣкновение, усѣкновение, Святый
Иванъ сѣконоглавъ; усѣкновение главы Но-
анна Предтечи.

Обсѣгамъ (обсѣгвамъ, да обсѣгнжъ, обсѣг-
пувамъ), гл. д. Простирамъ ржжъ да земжъ,
да достигнжъ нѣчто; посягамъ.—*мся, гл.*
възвр. Побѣчаю въ сѣга. *видъ:* да имамъ
възможность, да могжъ, моженъ съмъ; имѣть
возможности. *Не могжъ да ся обсягнжъ*
да купнжъ това, нѣмамъ срѣдства.

Обсѣгание, с. ср. отъ обсѣгамъ.

Обсѣгвамъ, гл. мн-кр. отъ обсѣгамъ.

Обсѣгнувамъ, гл. уч. отъ обсѣгнжъ.

Обсѣгнжъ, ешь,—*нѣлъ, гл. стр.* отъ обсѣ-
гамъ. Да посягнжъ.

Обтѣкамъ (обтѣчвамъ, да обтѣчжъ), гл. д.
Зашивамъ по крайща-та на дрѣхжъ или на
друго нѣчто гайтанъ, ширить или какво да
е друго; обчрътавамъ; каймить, оторачи-
вать, обклѣдывать, опушѣть.—*мся, гл.*
стр. Бывамъ обтѣченъ; обчрътаванъ; кай-
миться, оторачиваться, обклѣдываться.
—*Обточи го,* обтягнжся, обтягнжъ крака,
склопи очъ, свръши, умрѣ.

Обтѣканіе, с. ср. отъ обтѣкамъ.

Обтегъ, с. ж. в. обтѣгъ.

Обтекжъ, чешъ,—*тѣкохъ,—теклъ, гл. стр.*
отъ обтѣчаюмъ. Да обтрьчжъ, да обходжъ.

Обтѣсамъ, гл. стр. отъ обтѣсвамъ. Да об-
дѣламъ, да обсѣкжъ; обтесать.—*саный,*

прич. стр. Обдѣланный, обтѣченный; обтѣ-
санный.

Обтѣсвамъ и обтѣсувамъ (да обтѣсамъ),
гл. д. Отесывамъ, изтесывамъ нѣчто отъ вси
страны; обдѣламъ, обсичамъ; обтѣсывать.
—*мся, гл. стр.* Бывамъ обтесанъ, обдѣ-
ванъ, обсичанъ; обтѣсываться.

Обтѣсваніе и обтѣсуваніе, с. ср. отъ об-
тѣсываніе. Обдѣлваніе.

Обтѣчаюмъ (да обтекжъ), гл. д. Съ тичаніе,
съ прыпканіе изходывамъ нѣчто; обтрьчаюмъ.

Обтѣчаніе, с. ср. отъ обтѣчаюмъ.

Обтлѣхамъ, гл. стр. отъ обтлѣхвамъ.

Обтлѣхвамъ и обтлѣхувамъ (да обтлѣ-
хамъ), гл. стр. Тлѣхамъ, дыржъ нѣчто за
надене навсѣкжѣ (казвася за животно).
Оставѣте свинжъ-тѣ да обтлѣха по
гумно-то, на жъ заворѣте.

Обтѣка, с. ж. 1) Обтѣканіе; оторѣчка. 2)
Ширить, гайтанъ, съ който нѣчто е обто-
чено; оторѣчка. 3) Домашень гайтанъ.

Обтѣчвамъ, гл. мн-кр. отъ обтѣкамъ.

Обтѣчжъ, ишь,—*чилъ, гл. стр.* отъ обтѣ-
камъ. Да обчрътажъ; оторочить, обложить,
опушѣть.—*ченый, прич.* Обчрътаный,
обшитый по краища-та съ нѣчто; оторѣ-
ченный, обложженный, опушѣнный.

Обтрьчжъ, ишь,—*шилъ, гл. стр.* отъ об-
трьчаюмъ. Да изтрьчжъ, да отрьчжъ на-
около, по крайща-та.—*шеный, прич.*
стр. Изтрьченый, отрьченый.

Дѣжи, курво, кого дѣжешь,
Старжъ майкжъ не мой дѣга,
Стара майка много знае,
И познава бѣло лице,
Бѣло лице побѣдѣло,
Морны косы наропены,
Тѣка снажка обтрьченка. *Пѣс.*

Обтрьчаюмъ (да обтрьчжъ), гл. д. Изтрь-
шивамъ, отрьшивамъ нѣчто наоколо, по
крайща-та; потрьчивамъ.

Обтрьчувамъ, гл. д. стр. отъ обтрьчувамъ.
Да отрупамъ, да утрупамъ, да затрупамъ,
да обсыпжъ.—*пантый, прич. стр.* Отрупа-
ный, утрупанный, затрупанный, обсыпанный.

Обтрьчувамъ и обтрьчувамъ (да обтрь-
чувамъ), гл. д. Затрупамъ нѣчто отвсѣкжѣ-
дѣ, отъ вси страны; отрупамъ, утрупамъ,
обсыпывамъ. *Обтрупали го съ дрѣхжъ.* Об-
трупажъ го съ работжъ, надали му, на-
дonesли му много работжъ.—*мся, гл. стр.*
и възвр. Бывамъ обтрупанъ, отрупаванъ,
утрупаванъ, обсыпыванъ.

Обтрьчуваніе и обтрьчуваніе, с. ср. отъ
обтрьчувамъ.

Обтрьчжъ, ишь,—*чилъ, гл. стр.* отъ об-
трьчаюмъ. Да обтекжъ, да обходжъ.

Обтрьчаюмъ (да обтрьчжъ), гл. д. Съ

трѣчение обхождамъ, обыкаламъ навсѣяж-
дѣ; обтѣчамамъ.

Обтѣнвамъ и обтѣвамъ (да обтѣнж), *гл. ср.* Затѣнвамъ, потѣнвамъ, загазvamъ, за-
гѣбвамъ, заглобывама, загелывамъ въ нѣ-
что; завязать, погрязѣть, врѣчиваться,
утопать. *Обтѣвамъ въ калѣ-тж.* *Обтѣ-*
нжлз въ потѣ, изпотѣлся много. *Обтѣнжлз*
въ длгз, задѣжнѣлѣ, заборчлѣлѣ много.
Обтѣнжлз въ водѣ, намокрился.

Сньнъ посѣнила млада Ганкулица
Въ сѣботѣ вечерѣ спорядѣ недѣлж:
Тѣхнѣ двори въ водѣ обтѣнжали,
Насрѣдѣ двора двѣ тополы. *Пѣс.*

Обтѣнваніе и обтѣваніе, *с. ср.* отъ об-
тѣнвамъ.

Обтѣнж, *ешъ,—нжлѣ, гл. свр.* отъ обтѣн-
вамъ и обтѣвамъ. Да потѣнж, да затѣнж,
да загазж, да загѣбнж, да ся заглобж, да
загелпж; завязнуть, погрянуть, врѣ-
титься, утонуть. *Обтѣнжлжй, потѣнжлжй,*
затѣнжлжй.

Обтѣгамъ (обтѣгвамъ, да обтѣгнж, обтѣг-
нувамъ), *гл. д. 1)* Опинамъ нѣчто да стои
изопнжто; натягамъ, изопинамъ, изопвамъ,
напывамъ, опывамъ; натѣгивать, обтѣги-
вать. *Обтѣгнж вжже-то, кожж-тж.* 2) *Стягамъ,*
затягамъ, заначивамъ, укрѣпывамъ,
потягамъ. 3) *Притягамъ, привличамъ, опи-*
намъ, дрыпинамъ; притѣгивать. — *мся, 1)*
гл. възер. Простирама, протягама, излѣ-
живама; протѣгиваться, растѣгиваться.
Обтѣгнжлж е на лѣгло-то, колкото
е длгж. 2) *Протягама, извивама, крѣпж-*
ма, кльчжся. Какво ся обтѣгажшъ срѣцж
мене? 3) *Не щѣ да врѣшж нѣчто, проти-*
вжся, пнатжся; пѣтжться. Обтѣгася, та
не ще . . . 4) *гл. стр.* Бывамъ обтѣгнжтъ
по знаменованіе-то на глагола. — *Обтѣг-*
нжлжся, обрѣнжлѣ очи, озжбилжся, облѣщил-
жся, врѣшилѣ петалата, умрѣлѣ. — *Работж-*
тж имж ся обтѣгнжтж, не сж добрѣ по-
междж-сѣ, скарани сж. — *Обтѣгнжлжся като*
элж годинж. Обтѣгнжлжся като нало-
варско псѣя. Обтѣгася като кобылж на
врашѣтж. *Обтѣгася като юня.*

Обтѣганіе, *с. ср.* отъ обтѣгамъ и обтѣ-
гамъ.

Обтѣгвамъ, *гл. мн-кр.* отъ обтѣгамъ.

Обтѣгнувамъ, *гл. уч.* отъ обтѣгнж.

Обтѣгнж, *ешъ,—нжлѣ, гл. свр.* отъ обтѣ-
гамъ. 1) Да натягнж, да опнж, да изопнж,
да напнж, да опнж; натянуть, обтѣнжтъ.
2) Да стягнж, да затягнж, да заначж, да
укрѣпж, да потягнж. 3) Да притягнж, да
притягж, да привлѣкж, да опнж, да дрып-
нж; притянуть. — *нжтжй, прич. стр.*
По знаменованіе-то на глагола.

Обтѣгъ, *с. ж.* Тогага, когага дръжи прѣво-то
кросно на станѣ да не ся отвива; окрѣ-
палка.

Обувамъ (да обуѣж), *гл. д. 1)* Надѣвамъ,
обличамъ гащѣ, потурѣ, беневреци: обу-
вать, надѣвать. *Обуѣли му потурѣ. Обуѣлж*
гащѣ. 2) Надѣвамъ, турѣамъ на крака нѣ-
что, да не сж боси; обувать.

Че сѣднж Босулѣ, че сѣднж
Царвулѣ да сѣ постягне;
Додѣ едина обуе,
А другжй ми ся разслаби. *Пѣс.*

Обуѣли кучя-то въ царвулѣ, то сѣ из-
пало крака-та. — *мся, 1)* *гл. възер.* На-
дѣвамъ сѣ, обличамъ сѣ, турѣамъ сѣ поту-
рѣ, гащѣ, беневреци, обувѣти; обувѣться.
Който рано стане, рано ся и обуе, той
рано ще и да пропѣе. 2) *Потѣвамъ, за-*
тѣвамъ, загелпвама, цапамъ, цопвама въ
нѣчто; плѣхжтжся. Обуѣя въ лайно, на-
гази лайно. 3) *гл. стр.* Бывамъ обуѣтъ;
обувѣться. — *Обуѣли му гащѣ,* казвася за
дѣтя: станжло е голѣмо, порастнжло е. —
Щж го обуѣж въ мжши царвулѣ, щж го
докарама до крайность, до проснж; обуѣ
кого изъ сапоговѣ въ лайны.

Обуваніе, *с. ср.* 1) отъ обувамъ и обу-
вама. 2) Употрѣбено е въ еднж пѣсенѣ
вмѣсто обувка, обще:

Ой ты тебе, Марко Кралевитжй,
Еа сѣ всягни въ дѣсно обуваніе,
Тамъ сѣ има потайно оружје.

Обуѣчка, *с. ж.* Врѣвь, ножичка, рѣмжчка
на царвулѣ.

Обуѣвка, *с. ж.* Обще.

Обуѣчица, *ум. ж.* отъ обуѣвка.

Обуѣдвамъ (да обуѣдѣж), *гл. д.* Обуѣдвамъ,
обуѣдвамъ.

Обуѣдваніе, *с. ср.* отъ обуѣдвамъ.

Обуѣдѣж, *ешъ,—дѣлѣ, гл. свр.* отъ обуѣ-
двамъ. Да обуѣдж, да обуѣдж. — *дѣнтжй,*
прич. стр. Обуѣденжй, обуѣденжй.

Обуѣдвамъ и обуѣдывамъ (да обуѣдж), *гл. д.*
Обуѣдывамъ, обуѣдывамъ: 1) Турѣамъ уздѣ
на конѣ; зауѣдывамъ, заоѣдывамъ; вануѣды-
вать, обуѣдывать, мундштѣчить.

Царица дума Стояну:
Стояне, холанѣ Стояне,
Извади конжя хранено,
Че го осѣдлѣ, обуѣди;
Ако ти пѣтъ ва недѣлж,
Ты сѣ го земли за пладня. *Пѣс.*

2) Не давамъ прѣднинж, спирама, въздрѣ-
жнамъ, зимама главж; зауѣдывамъ, заоѣдывамъ;
обуѣдывать. — *мся, гл. стр. и възер.* Бы-
вамъ обуѣденѣ, зауѣдывама, заоѣдывама; обуѣ-
дываться.

Обу́здание и обу́здување, с. ср. отъ обу́здамъ и обу́здваемся.

Обу́здж, ишь,—диль, гл. свр. отъ обу́здвамъ. Да обуздамъ, да обуздж, да зауздж, да заюздж; вануадѣтъ, обуздѣтъ.—деный, прич. стр. Обузданный, обузденный, заузденный, заюзденный; ванузданный, обузданный.

Обу́земж, ешь,—вѣхъ,—вѣлъ, гл. свр. отъ обу́зимамъ. Да обуземж.—зѣменный и—зѣтый, прич. стр. Обземенный, обзетый.

Обу́зимамъ (да обу́земж), гл. д. Обзимамъ, хващамъ. *Обузе го страхъ.*

Обу́zymanie, с. ср. отъ обу́зимамъ.

Обу́лчѣмъ и обу́лчювамъ (да обу́лчж), гл. д. 1) Направлямъ момъ и момъкъ да ся земжъ, та да станжъ мжжъ и жена; оженвамъ, задомамъ. *Обулчвамъ мжжско, оженвамъ го, давамъ му булжж; жепить. Обулчвамъ женско, омжжвамъ го, направлямъ го булжж; выдавать за мужъ.* 2) Строшавамъ, счюшамъ нѣчто, нѣкакъвъ сждъ; оженвамъ. *Обулчила стовнж-тж, строшила жъ.—мси, 1) гл. стр. и възвр.* Бывамъ обулченъ, оженвамся, задомамся. 2) гл. възвр. Исправямся нѣйдѣ, та стожъ като булжж; окумамся. *Какво си ся обулчилъ насрѣжж му?*

Обу́лчване и обу́лчювање, с. ср. отъ обу́лчвамъ. Оженване, задоманье.

Обу́лчж, ишь,—чилъ, гл. свр. отъ обу́лчвамъ. 1) Да оженж, да задомж. 2) Да строшж, да счюшж, да оженж.—ченый, прич. стр. 1) Ожененный, задоменный. 2) Строшеный, счюпеный, ожененный. 3) Исправенный, окуменый.

Обу́мъ, съ прѣдл. на: *наобумж*, намѣркы, напосокж, напѣрумижж, както дойде, както ся случи, кармаданъ, тахмина; на угадъ, на удачу.

Обу́тина, с. ж. Въ жито-то зръна съ облѣкло-то, съ луспы-ты облѣченъ; обличкы, облица, облѣкъ, облѣчь.

Обу́тинка, ум. ж. отъ обу́тина.

Обу́тый, ть, та, то, пр. Чловѣкъ, който мжно ся учи на нѣчто, мжно зима; запятый, съныжтый, талый, тжпоумный. *Цѣтко е обутъ, та каквото и да хване, не му отива.*

Обу́хамъ, гл. свр. отъ обу́хвамъ. Да опупамъ, да отрьсж, да обихж.—ханый, прич. стр. Отупанный, обитый, опуханный, отрьсеный.

Обу́хвамъ и обу́хувамъ (да обу́хамъ), гл. д. Отрьсвамъ нѣчто отъ прахъ; отупвамъ, опухвамъ, обивамъ. *Обухай кожоха, чергж-тж.—мси, гл. стр.* Бывамъ буханъ; отупвамся, опухвамся, обивамся, отрьсвамся.

Обу́хване и обу́хување, с. ср. отъ обу́хвамъ.

Обу́чж, ишь,—чилъ, гл. свр. отъ обу́чаюмъ. Да научж, да изучж, да приучж; обучить.—ченый, прич. стр. Наученый, изученый, приученый;* обученный.

Обу́чаюмъ (да обу́чж), гл. д. Научамъ, изучамъ, приучамъ нѣкого на нѣчто; обучать. *Обучи го на рядъ, на занаятъ—мси, 1) гл. възвр.* Учжся, приучамся на нѣчто; обучаться. 2) гл. стр. Бывамъ обученъ.

Обу́чанье, с. ср. отъ обу́чаюмъ и обу́чаюмся.

Обу́швамъ и обу́шювамъ (да обу́шж), гл. д. 1) Развѣламъ уши-ти на нѣкакъж справж; изучвамъ, изучамъ, изпрошвамъ. 2) Отпыщвамъ, разпыщвамъ, отпыщамъ, отпущамъ; отпущивать.—мси, гл. стр. Бывамъ обушенъ по знаменованье-то на глагола.

Обу́шване и обу́шювање, с. ср. отъ обу́швамъ.

Обу́шж, ишь,—шилъ, гл. свр. отъ обу́шывамъ. 1) Да изучж, да изпрошж. 2) Да отпыщж, да разпыщж, да отпыщж, да отпущж; отпудить.—шеный, прич. стр. 1) Изученый, изпрошеный. 2) Отпыщеный, разпыщеный, отпыщеный, отпущеный; отпущеный.

Обу́шѣрвамъ и обу́шѣрювамъ (да обу́шѣрж), гл. д. 1) Удриамъ, бльскамъ нѣчто о другъ, въ другъ прѣдмѣтъ безъ да видж. *Обушѣрилъ стовнж-тж въ камж-ка.* 2) Удриамъ, чюквамъ нѣкого съ думж; набутвамъ, набождамъ; задрѣать, задрѣать когô словами.—мси, 1) гл. възвр. Удриамся, бльскамся въ нѣчто, о нѣчто безъ да видж. *Обушѣрихся въ стѣнж-тж, ударихся; стѣкнуться, ударились объ стѣну.* *Обушѣрихся о дерека, въ дерека.* 2) гл. стр. Бывамъ обушѣренъ.

Обу́шѣрване и обу́шѣрювање, с. ср. отъ обу́шѣрвамъ и обу́шѣрваемся.

Обу́шѣрж, ишь,—рилъ, гл. свр. отъ обу́шѣрвамъ. 1) Да ударж, да бльсжж въ нѣчто, о нѣчто. 2) Да набутвамъ, да набождамъ, да боджж съ думж; задрѣать, задрѣать словами.—реный, прич. стр. Бльсжжтый, удареный о нѣчто, въ нѣчто.

Обу́ща, с. ср. мн. 1) Всяко нѣчто, что ся обува на крака-та да не сж тѣ боси; обувжы; обувъ. 2) Съшиты обувжы отъ мѣшинъ, отъ кожж за носене надъ другж-ты обувжы; прѣвие; обувъ. *Да играе жома-та проси, на обуца и не носи.* 3) Чтото дава момъкъ даръ на моминж-ты родинжж като обуца, а понѣкога и пары; обуцца.—*Не може да му обрѣне обу-*

ща-та, не е достоенъ да му обрне обу-
ща та, не може му полѣ на малкына
прѣстѣ, не е ничто спорядъ него, много е
по-деленъ отъ него; онъ ему и въ под-
мѣтки не годѣтъ.

Обуцарскый, ска, ско, пр. отъ обуцарь.
Обуцарска трапеза, гощавка обуцари-
ты на сватбѣ.

Обуцарчя, ум. ср. отъ обуцарь. Малкъ,
младъ обуцарь.

Обуцарь, с. м. 1) Който шие или продава
обуца; папучина, кундураджина; сапож-
никъ. 2) Който носи даръ обуца на сват-
бѣ. *Да гостимъ обуцари-тъ.*

Обуцва, с. ср. мм. Обуца въ 3-то знамен.

Обуцѣ, с. ср. в. обуца.

Обуцѣ, ешь, —булъ, гл. свр. отъ обувамъ.
Да надѣнж обуцѣж, гащы или потуры;
обуць. — **буцый**, прич. стр. Който има
обуцки на крака та си; обуцый. В. на
ряда му.

Обхаждамъ (да обхаж), гл. д. Обхождамъ.
*Тамъ ся грозде не ражда, дѣто моты-
ка не обхожда.*

Обхва́нвамъ, гл. мн-кр. отъ обхва́щамъ.

Обхва́нж, ешь, —нжлъ, гл. свр. отъ обхва́-
щамъ. Да обхватж, да обихванж, да обх-
хватж, да обгрьнж; обнять. — **нжтый**,
прич. стр. Обхваченый, обихвантый,
обхваченый, обгрьнжтый; обнятый.

Обхва́тамъ (да обхва́тж, обхва́твамъ), гл.
д. Обхващамъ.

Обхва́тане, с. ср. отъ обхва́тамъ. Обхва-
щане.

Обхва́твамъ, гл. мн-кр. отъ обхва́тамъ.

Обхва́тж, ишь, —тилъ, гл. свр. отъ обхва́-
тамъ. Да обхванж. — **теный**, прич. стр.
Обхванжый.

Обхва́щамъ (обхва́нвамъ, да обхва́нж), гл.
д. Обхватамъ, обихващамъ, хващамъ, захва-
щамъ, залавямъ нѣчто отъ вси страны, об-
грьщамъ; обнимать, обхва́тывать. — **мси**,
гл. стр. Бывамъ обхванжъ; обниматься,
обхва́тываться.

Обхва́щане, с. ср. отъ обхва́щамъ. Обхва-
тане, обихващане.

Обхóда, с. ж. Отнасяне, владане, дръжя-
не съ люде-то; обхождѣніе, манеры. *Има
добръ обходъ.*

Обхóдвамъ, гл. мн-кр. отъ обхóждамъ.

Обхóдж, ишь, —дилъ, гл. свр. отъ обхóж-
дамъ. Да обиходж: 1) Да обидж, да изхо-
дж, да крѣтосамъ; обходить, обойти. 2)
Да обидж, да навѣстж, да обыколж, да на-
глядж; навѣститъ, посѣтитъ. — **деный**,
прич. стр. По знаменование-то на глагола.

Обхóждамъ (да обхóдж, обхóдвамъ), гл. д.
Обхаждамъ, обхождамъ: 1) Ходж на много

мѣста, навснхадѣ; обидвамъ, изходвамъ,
обшетвамъ, крѣтосвамъ; обхаживать, об-
ходить. *Обходихъ свѣта.*

Елко-ле, либи змице,
Ты като толко ходишь,
Всякый свѣтъ обходишь,
Не знаешь ли былые омразно,
Омразно, былые отдѣлно? *Пѣс.*

2) Обиждамъ, навѣстивамъ, наглядвамъ, спо-
хождамъ, обыкаламъ; навѣщать, посѣ-
щать.

Тръгнжлъ ми Святый Георгий,
Сутра рано на Гергѣвъ-день,
Да обхожда зеленъ синоръ,
Сутра рано на Гергѣвъ-день,
Зеленъ синоръ башъ пшевицж. *Пѣс.*

— **мси**, 1) гл. *взвр.* Живѣж, владамъ,
дръжѣся, докарвамъ, обносяся, врьтж, врь-
шж; обходиться. *Обхождася добръ съ
дѣца-та.* 2) Поминувамъ, минувамъ, прѣ-
карвамъ; обходиться. *Обхождамъ и
безъ това.* 3) гл. стр. Бывамъ обходенъ.
— *Обхожда като лисицж около капанъ.
Обхожда около него, като майкж около
дѣтя-то си.*

Обхóждане, с. ср. отъ обхóждамъ и об-
хóждамъ.

Обчи́да, с. ж. Една отъ шесть-ты дръвяны
части, отъ които е направенъ кражгъ-тъ на
кожело на кола; обсида, наплатъ; косякъ
колѣснаго обода.

Обчи́дица и обчи́дка, ум. ж. отъ обчи́да.

Обцидóсамъ, гл. свр. отъ обцидóсвамъ.

Да обсидосамъ, да наплатж, да наплатишж.
— **сантый**, прич. стр. Обсидосаный, на-
платеный, наплатисаный.

Обцидóсвамъ и обцидóсувамъ (да обци-
дóсамъ), гл. д. Обсидосвамъ, турямъ обци-
ды на кожело; наплатисвамъ, наплатжамъ.

— **мси**, гл. стр. Бывамъ обцидосанъ; обси-
досвамъ, наплатисвамъ, наплатжамъ. — *Об-
сидосалъ го, майсторскы го излѣгалъ.*

Обцидóсване и обцидóсуване, с. ср. отъ
обцидóсвамъ.

Обчи́пвамъ и обчи́пювамъ (да обчи́нж),
гл. д. Направямъ, извършямъ, свършямъ,
учинвамъ, сторвамъ; совершать.

Момица го мираше:
Млѣчи ми, млѣчи, овчарчя,
Хранимъ пѣтля хран но,
И сватбж щемъ обчини,
И куму щемъ приклони
Прѣнжж племжж пѣтлѣвж. *Пѣс.*

— **мси**, гл. стр. Бывамъ обчиненъ; на-
правямъ, извършамъ, свършвамъ, учи-
нямъ, сторвамъ; совершаться.

Обчи́пване и обчи́пюване, с. ср. отъ
обчи́пвамъ.

Обчѣны, *ишь, — ниль, гл. свр.* отъ обчѣн-
вамъ и обчѣннамъ. Да направъ, да из-
врьшь, да сврьшь, да учинъ, да сторъ;
совершѣть, надѣлать. — *пеный, прич.*
стр. Направеный, изврыненый, сврьше-
ный, учиненый, стореный; совершѣнный,
надѣланный,

Обчѣннамъ (да обчѣнж), *гл. д.* Обчѣннамъ.
Обчѣннане, *с. ср.* отъ обчѣннамъ. Обчѣн-
нане.

Обчѣтывамъ (да обчѣтж), *гл. д.* 1) За-
граждамъ нѣчто съ врьвъ или съ рѣзж;
обводитъ чертами, верѣвкой. 2) Обтакамъ
нѣчто съ гайтанъ или съ какво да е; кай-
митъ, оторачивать, обкладывать, обла-
гать, обшивать, опущать. 3) Очрѣтывамъ,
заграждамъ, заобыкавамъ, обыкаламъ, обы-
ковавамъ; окружать. — *мся, гл. стр.* Бы-
вамъ обчѣтанъ по знаменованье-то на глагола.

Обчѣтыване, *с. ср.* отъ обчѣтывамъ.

Обчѣтж, *ешъ, — таль, гл. свр.* отъ об-
чѣтывамъ. 1) Да заграждъ съ врьвъ, съ
рѣзж. 2) Да обточж; оторочить, обло-
жить, обшить, опущить. 3) Да очрѣтж,
да заграждъ, да заобыкожъ, да обыкожъ;
окружить. — *тапый, прич. стр.* 1) За-
граденый съ врьвъ, съ чрѣтж. 2) Обточе-
ный. 3) Очрѣтанный, заграденый, заобыко-
ленный, обыколенный; окруженный.

Обчѣхнувамъ и обчѣхвамъ (да обчѣх-
нж), *гл. ср.* Изчухвам отгорѣ, отоколо;
обсѣхвамъ, изсѣхвамъ; обсѣхатъ.

Обчѣхнуване и обчѣхване, *с. ср.* отъ
обчѣхнувамъ. Обсѣхване.

Обчѣхнж, *ешъ, — наль, гл. свр.* отъ об-
чѣхнувамъ. Да обсѣхнж, да пзсѣхнж;
обсѣхнуть. *Обчѣхналжый, обсѣхналжый, из-*
чѣхналжый; обсѣхалый.

Обчѣкамъ, *гл. свр.* отъ обчѣкавамъ. Да
почакамъ, да дочакамъ.

Обчѣкавамъ и обчѣкувамъ (да обчѣкамъ),
гл. ср. Чакамъ, слухтж да стане. да ся
чюе нѣчто; почакавамъ, дочакавамъ. *Обчѣ-*
ваше да чюе да пропѣжъ пѣтлѣ ти,
за да си иде вепиръ-тж.

Обчѣкане и обчѣкуване, *с. ср.* отъ
обчѣкавамъ.

Обшѣтывамъ и обшѣтувамъ (да обшѣс-
тж), *гл. д.* Направнамъ, начрѣтывамъ кржгъ
съ шестаго, съ пергелъ, обчрѣтывамъ съ
шестаго. — *мся, гл. стр.* Бывамъ обшѣс-
тепъ. *За да ся работи камжы-тж вал-*
чисто, трѣва да ся обшѣсти.

Обшѣтване и обшѣтуване, *с. ср.* отъ
обшѣтывамъ.

Обшѣтж, *ишь, — тиль, гл. свр.* отъ об-
шѣтывамъ. Да обчрѣтж съ шестаго. — *сте-*
пый, прич. стр. Обчрѣтанный съ шестаго.

Обшѣтамъ, *гл. свр.* отъ обшѣтывамъ. Да
обходж, да обиходж, да обидж, да изходж,
да крѣтосамъ; обходить, обойти. — *та-*
пый, прич. стр. Обходеный, обходеный,
обиденый, изходеный, крѣтосапый.

Обшѣтывамъ и обшѣтувамъ (да обшѣтамъ),
гл. д. Шетамъ, ходж на много мѣста, на-
всакждѣ; обхождамъ, обхаждамъ, обхаж-
дамъ, обидвамъ, пзходвамъ, крѣтосывамъ;
обхаживать, обходить.

Люто моме люто колнитъ :

Да бы далъ Богъ да обшѣташь,

Да обшѣташь вси градица,

Оплъ назадъ да ся вратишь,

Пакъ да дойдешъ въ моя дворы. *Иѣс.*

Обшѣтване и обшѣтуване, *с. ср.* отъ
обшѣтывамъ.

Обшѣивамъ (да обшѣж), *гл. д.* 1) Защи-
вамъ нѣчто вѣтрѣ въ платъ; зашивать.
2) Зашивамъ нѣчто наоколо, отоколо; об-
такамъ; обшивать. *Обшивамъ нѣчто задъ-*
иелж; обстрачивать. — *мся, гл. стр.* Бы-
вамъ обшитъ.

Обшѣиване, *с. ср.* отъ обшѣивамъ.

Обшѣивка, *с. ж.* Онова, съ което обшивать
нѣчто; обшивка.

Обшѣж, *ешъ, — шиль, гл. свр.* отъ обшѣ-
ивамъ. 1) Да зашивж, да вшивж; зашить.
2) Да обточж; обшить. — *шыйтый, прич.*
стр. 1) Зашитый, вшитый въ нѣчто; за-
шитый. 2) Обточенный; обшитый.

Обшѣтамъ, *гл. свр.* отъ обшѣтывамъ. Да
изшѣтамъ, да ушѣтамъ, да уработж, да из-
трѣбж. — *тапый, прич. стр.* Изшѣтанный,
ушѣтанный, уработеный, изчистеный, из-
трѣбеный.

Обшѣтывамъ и обшѣтувамъ (да обшѣтамъ),
гл. д. Шѣтамъ навсждѣ; изшѣтывамъ, ушѣт-
ывамъ, изтрѣбывамъ, изчистывамъ. — *мся, гл.*
стр. Бывамъ обшѣтанъ.

Обшѣтване и обшѣтуване, *с. ср.* отъ
обшѣтывамъ.

Обшѣтывамъ (да обшѣтж), *гл. д.* Съ
шѣтване, съ шѣтване обхождамъ, об-
шѣтывамъ навсакждѣ.

Обшѣтж, *ешъ, — траль, гл. свр.* отъ об-
шѣтывамъ.

Обшѣж, *с. ж.* Црьконна книга съ богослу-
жебны пѣсни въ честь на Прѣсвятжъ Бо-
городицж и на другы-ты святы; мнѣя
общая.

Обше, *нар.* Всичкы ведно, неотдѣлно; вооб-
щѣ, обще.

Обшежитие, *с. ср.* Особена нарядба въ мо-
настирь, дѣто братина-та нѣмать ничто свое,
а всичко имъ е общо и испичко си зимать
отъ монастыря; общежитіе. *Доскоро въ*
Ргилскый монастырь имаше общежитіе.

Общій, щѣ, ща, що, пр. Что е на всичкы, на мнозинѣ, на нѣколицѣ; **общій**. *Кж-ца-та ны е обща, още не е дѣлена.*

Община, с. ж. 1) Село или нѣколко села съ единъ кметъ, съ едно управление: община, влостъ. *Селска община.* 2) Церковно-училищно настоятельство. 3) Кжца въ общинѣ, дѣто е управление-то. *Да и-дежъ въ общинѣ-тѣ.*

Общинарь, с. м. Члѣнъ, житель на общинѣ. **Общинница** и **общинка**, ум. ж. отъ община.

Общинскый, ска, ско, пр. Что е на общинѣ; селскый; мирскый. *Общинскы раз-носцы.* —**скты**, нар. Всичкы ведно, цѣла-та община, селскы.

Общо, като с. ср. Что е на всица, на мно-зинѣ, что не е още дѣлено; купъ. *Да платимъ отъ общо-то.*

Объ, прѣдл. Оби, о. Употрѣбавася само составенъ съ другы-ты рѣчи и имъ дава зна-менованне на дѣйствие изврѣшвано около, наоколо, отоколо, на поврхность-тѣ на нѣ-что, а понѣкога на дѣйствие изврѣшвано на-всакждѣ и е употрѣбенъ намѣсто изъ: *об-грѣцамъ, обшивамъ, обтакамъ, обкова-вамъ; обхождамъ, обиждамъ, обштвамъ, обедняжъ.* Рѣдко прѣдл. **объ** ся съчетава съ нѣкой глаголъ безъ нѣкакво знаменованне, само за мѣрж на стиха: *обдавамъ, обини-самъ.*

Объхтѣ, ишь, —тѣлъ, гл. свр. отъ **объх-ти́вамъ**. Да **обихъ**, да **отупамъ**. —**тѣпый**, прич. стр. **Обитый**, **отупаный**.

Объхти́вамъ (да **объхтѣ**), гл. д. **Бъхтѣ**, **бихъ**, **удриамъ** едно нѣчто о друго; **оби-вамъ**, **отупвамъ**. —**мся**, гл. стр. **Бывамъ** **объхтѣнъ**, **обивамся**, **отупамся**.

Обыкѣламь (да **обыкѣлѣ**), гл. д. и ср. 1) **Врѣвжъ**, **ходжъ** около; **врътжся**, **забыка-ламь**; **ходить** **вокругъ**, **кружить**, **охо-дить**, **обѣзжѣть**, **обращѣться**, **вращѣться**. *Обыколимъ двора, камзика. На конь обыколимъ село-то. Коня-ти обыкаламъ около стожера. Колело-то обыкала око-ло ось-тѣ. Сѣлика-та обыкала все око-ло дръво-то си.* 2) **Врѣвжъ** изотдалечъ, **за-минувамъ** отоколо; **забыкаламъ**, **избыка-ламъ**, **заобыкаламъ**; **кружить**, **обигѣть**, **обходить**, **обѣзжѣть**. *Не отишли на-право, а обыколили прѣзъ махалѣ-тѣ. Не минува прѣзъ село-то, а обыкала по крака му.* 3) **За пѣтъ**, **за рѣкѣ**: **из-вивамъ**, **врътжъ**, **избыкаламъ**, **забыкаламъ**, **кривульжъ**; **извивѣться**, **крутиться**, **коле-сѣть**. *Пѣтъ-тѣ много обыкала.* 4) **Хо-джъ**, **разхождамъ**, **забыкаламъ** изъ . . . **хо-дить** по . . . *Обыкаламъ изъ града, да*

го изгледамъ. 5) **Сѣджъ**, **мажся**, **врътжся** **нѣйдѣ**, **забыкаламъ**; **прогѣливаться** **гдѣ** **въ ожиданіи** чегѣ. *Обыкалай тука, доклѣ да заминѣ.* 6) **Броджъ**, **скытамся**, **врътжся**; **бродить**. *Хайдуци обыкаламъ изъ горѣ-тѣ. Влѣци обыкаламъ около село.* 7) **Скытамся**, **лутамся**, **лѣтамъ**, **хо-джъ**, **размаивамся**, **хайманувамъ**, **хаскамъ**, **блѣджъ**, **блѣдажъ**, **миткамъ**; **шлѣться**, **ски-тѣться**, **блудить**, **слонѣться**. *Обыкала пѣтица-та.* 8) **Ходжъ** **тукъ** **тамъ** **за нѣ-каквѣ работѣ**. *Всѣду обыкалажъ да* **тя трѣсжъ**, **пакъ** **у васъ** **не наминѣжъ**. 9) **Наминувамъ** **нѣйдѣ**, **у нѣкого**, **отбывам-ся**, **махвамся**, **забыкаламъ**; **заходить**, **за-вѣртывать** **къ кому**, **куда**, *Обыколимъ да* **вжъ видѣ**, **что чините**. *Обыколи Ивана, че былъ боленъ.* 10) **Отивамъ** **да видѣ**, **да нагледамъ** **нѣчто**; **обиждамъ**, **обижаждамъ**. *Обыкаламъ говяда-та, нивѣ-тѣ да ви-дѣ, **да не е станѣло** **нѣчто**. *Обыкаламъ манджѣ-тѣ*; **опытвамъ**, **накусвамъ**, **из-кусвамъ**; **отвѣдывать**, **пробовать**. 11) **Обы-ковлавамъ**, **забыкаламъ**, **обколисвамъ**, **око-лнавамъ**, **очрътавамъ**, **запасвамъ**, **заграждамъ**; **окужѣть**, **облагѣть**. *Хайдуци обыколили село-то. Обыколили сѣ отесѣдѣ.* 12) **Наряждамъ**, **турнамъ** **наоколо**, **отоколо**, **за-граждамъ**; **окужѣть**. *Обыколимъ го съ камъне.* 13) **Намирамъ**, **врѣвжъ**, **тежъ** **око-ло** **нѣчто**; **заграждамъ**; **окужѣть**, **обле-гѣть**, **облежѣть**, **обставѣть**, **обтекаѣть**. *Го-ра обыкала нивѣ-тѣ ны. Селане ны обыколимъ.* *Рѣка обыкала ливадѣ-тѣ му.* 14) **Врътжся** **около** **нѣкого**, **намирамъ** **междѣ** **приатели-тѣ** **му**, **около** **него**; **оку-жѣть**. *Обыколили го цюжди хора.* 15) **Хо-джъ**, **наминувамъ**, **бывамъ** **често** **у нѣкого**; **посѣщѣть**, **обѣзжѣвать**. *Всѣкой день гѣ обыкала за пары.* 16) **Ходжъ** **на много** **мѣста**, **навсакждѣ**; **обхождамъ**, **обжаждамъ**, **обихождамъ**, **обидвамъ**, **обштвамъ**, **изход-вамъ**, **крѣстосвамъ**; **обѣзжѣвать**, **обходить**. *Обыколимъ е свѣта. Обыколи цѣлѣ Бѣл-гаринѣ.* 17) **Казвамъ** **нѣчто** **не направо**, **а** **отдалечъ** **съ** **забыкаланне**, **искамъ** **да кажѣ** **за** **нѣчто**, **на приказвамъ** **за** **другы** **нѣчѣ** **прѣди** **него**, **подкачамъ** **изотдалечъ**; **забы-каламъ**; **говорить** **околицу**, **околицею**, **околичностями**. *Не обыкалай такѣвъ, а кажи направо, каквѣто искашъ да кажешъ.* —**мся**, 1) гл. **възвр.** **Турнамъ** **нѣчѣ** **около** **себе-си**; **забыкаламся**, **заграж-дамся**; **обклѣдываться**. *Обыколимъ сѣ книгы.* 2) гл. стр. **Бывамъ** **обыколенъ**; **забыкаламся**, **заграждамъ** — *Обыкаламъ нѣкого*, **врътжся** **около** **него** **за** **нѣчто**, **за-быкаламъ** **го**; **ухѣзжѣвать** **за** **къмъ**.*

Обыкѣланіе, с. ср. отъ обыкѣлань.

Обыкѣмань, гл. мж-кр. отъ обычань. *Ако си не приличаеж, не ся ни обыкѣмань.*

Обыкновенный, нъ, на, но, нар. Что става, что быва, что е почти всякога; обыкновенный. Обыковена работа, обыкновенъ студъ. —но, нар. Почти всякога; обыкновенно. Обыковено тыла работы така ставать.

Обыкнувамь, гл. уч. отъ обыкнж.

Обыкнж, ешь,—нжъ, гл. свр. отъ обычань. Да заобычань, да замплвамь, да залпжъ, да полюбжъ; полюбить. —нж-тый, прич. стр. Заобычаный, залпбеный, полюбеный.

Обыкнж, ешь,—нжъ, гл. ср. свр. Да навькнж, да привькнж, да ся научжъ, да алащпшж; привькнж, навькнж, повькнж, пріучитьсѣ. Обыкнжли смѣ да надемъ рано.

Обыколка, с. ж. 1) Обыкѣланіе, замплваніе отоколо, забыкѣланіе; забыкала, забыколка, заобыколка; обходъ, объѣздъ, крюкъ. 2) Мѣсто, дѣто ся обыкала; забыколка; крюкъ, обходъ, объѣздъ. 3) Липпа-та, по кождо ся забыкала валчпето, крѣзисто нѣчто; окружность. Обыколка на древо, на водяниченъ камыкъ. 4) На калець, на чоранъ, единъ рядъ влпचेва наоколо; забыколка. 5) Забыкѣланіе, обыкѣланіе въ разказаніе нѣчто; забыколка; околпчности, обпнякѣ. Говори съ обыколкы; говорить съ околпчностями.

Обыколпнца, ум. ж. отъ обыколка.

Обыколѣж, йшь,—лѣлъ, гл. свр. отъ обыкѣлань. —колѣный, прич. стр. По знаменованне-то на глагола.

Обыколѣж, йшь,—лѣлъ, гл. свр. отъ обыколѣвань. Да забыколѣж, да обыколѣж, да заграджъ, да запашжъ, да околѣж, да околпшж; окружить, обложить. —лѣный, прич. стр. Забыколеный, обыколеный, заграденый, запасаный, околѣный, околпсанный; окруженный, обложенный.

Обыколѣвань (да обыколѣж), гл. д. Опасавъ, запасавъ, заграждамъ нѣчто околѣрьеть, отъ вси страны; обыкѣлань, забыкѣлань, заобыкѣлань, обколпсавъ, околпсавъ, обколѣавъ, околѣавъ, очрътаванъ; окружать, облагать, обступать, оцѣвлять. —жси, гл. стр. Бывамъ обыколенъ; опасавася, запасавася, заграждамъ, забыкѣламъ, заобыкѣламъ, обколпсавася, околпсавася, обколѣавася, околѣавася, очрътавамъ; окружаться, облагаться, обступаться, оцѣвляться.

Обыколѣваніе, с. ср. отъ обыколѣвань.

Обычлпвый, въ, ва, во, нар. Что е за обычъ, что ся вдражана, та ся обыча; обычный, либавый; располагающій къ себѣ. Обычлвы дѣца. —во, нар. Съ обычъ, обычно, либаво; прійтно, любѣзно. Обычпнця, с. ср. Была нѣкакъ, кождо бержтъ на Еневъ-день; млади-ти ѣж носятъ за да гы обычнать, либать.

Обычпный, —чпъ и —ченъ, чпа, чпо, нар. 1) Любезный, любовный, драгый, млгый, драговный, радый; любѣзны, любпмы, дорогѣ. Той е обыченъ на вспкы нѣж. 2) Обычлвы, либавый, любавый. Обычны дѣца.

Такомъ Бога, Бутарко дѣвойко, Да ми кажешъ Илювы дворы! — И она му тихомъ отговаря: Такомъ Бога, бане Бугаринъ, Нему двори личны, та обычпн, Заградени отъ юначкы главы. Пѣс.

3) Контѣ ся обычнать помеждъ си, любовный. Обычпн дружина. 4) Что показва любовь, обычъ; любовный; любпмый. Обычны думѣ. —чпо, нар. Любезно, любовно, драго, мило, драгово, радо; любѣзно, дорого, любѣ.

Обычъ, с. ж. 1) Срѣдечно влѣченіе къ нѣчто, обычаніе, любеніе нѣчто; любовь. Нето ружа безъ трѣне, нетѣ обычъ безъ свадж. Заловили съ обычъ, съ крамолжъ изкарватъ. 2) Либеніе, галеніе, драгуваніе междъ двамъ млади; любовь, севда; любовь.

Обычпай, с. м. Рядъ, урядъ, както става нѣчто, както е останжло да ся врьши нѣчто; адетъ; обычай, покѣнъ. Да направимъ какѣто с обычай, да направимъ както му е рядъ-тъ, както е останжло да ся правѣ, да си сторимъ адетѣ. Влѣку зима за обычай.

Обычань (обыкѣмань, да обыкнж, обыкнувамь), гл. д. 1) Имамъ особено влѣченіе къ нѣкого, къ нѣчто, пріятно ми е да го имамъ, да го глядамъ; любжъ, галжъ, млпвамъ; любить. Обычанъ дѣцѣта. 2) За можжъ, за момѣжъ, за женжъ, за мжжъ: имамъ любовь, севджъ за нѣкого; любжъ либжъ, галжъ, драгувамъ, млпвамъ; любить, быть влюблпнымъ. Та обычна много мжжѣ си, ала той ѣ изнеобрѣва. 3) Желѣжъ, пскамъ, пска ми сѣ, млпвамъ; желѣтъ, хотѣтъ. Обычанъ да намъ рано. Обычанъ съмъ, отпшмъ съмъ. Какѣто обычанъ; какъ хотѣте. —жси. 1) гл. вз. Имамъ единъ камъ другъ любовь, севджъ; любпмся, либпмся, галпмся, драгувамъ, млпвамъ; любпться. 2) гл. вз. Имамы обычъ, сговоръ помеждъ си;

любимся, живувамъ си, другарувамъ; любить другъ друга, жить дружно съ кѣмъ, дружить, вести дружбу, лѣдитъ. 3) *гл. стр.* Бывамъ обычанъ по знаменованіе-то на глагола. — Обычнѣмъ го като ланскыи снѣгъ; радъ что ланскому снѣгу. Обычна го като лицѣ на Велидень. Обычна го като куча тогѣж. Обычна го като соль въ очи-тѣ си. Обычна го като писано кѣйце. Обычна достѣ си съ грѣшнѣж-тѣ му. Обычнала мома хорото, та зела мѣжъ гждуларь. Обычнѣмъ да ми завиждатъ, а не да мя жиятъ. Обычнѣмъ съ добры-тѣ да плачѣж, а не съ луды-тѣ да скачнѣмъ. Обычнѣмъ мѣтнѣж-тѣ водѣж. Всякой обычна, който му прилична. Ако не си приличнаж, не ся ни обычнаж. Влѣжѣ-тѣ мѣлѣж-тѣ обычна. Влѣжѣ-тѣ мѣлаво врѣмѣ обычна. Парѣ-тѣмъ обычнѣмъ четѣж, а хлѣбѣ-тѣ мѣрѣж Който обычна мене, обычна и кучѣ-то ми. И кучѣ-то обычна своѣ сейбиѣ. Нѣма по сладко отъ снѣж, а кога-то го обычнѣмъ повячко, останѣмъ и безъ хлѣбецъ Дѣто тѣ мразѣтъ, не ходи, дѣто тѣмъ обычнѣмъ, не чѣсти. Вонѣца рѣба мащѣрѣж обычна. Бѣжѣ тѣ рѣжѣмъ обычнѣмъ чуждѣжѣмъ трудѣж. Обычнѣмъ ся като кучѣ и котѣж. Обычнѣмъ ся като кучѣ-то и мѣчѣж-тѣж.

Обычаніе, с. ср. отъ Обычнѣмъ и Обычнѣмъ.

Обѣ, числ. ж. п. ср. Двѣ, и една-та и друга-та, и едно-то и дрогѣ-то, и това и оно-ва; обѣ. Обѣ-тѣ рѣжѣмъ, и двѣ-тѣ рѣжѣмъ.

Обѣда, с. ж. Обѣдѣ, ручекѣ, срѣща ся въ пѣснь:

Добрѣ обѣдѣ да сготвишь,
Съ отровѣж да ѣжъ посолишь.

Обѣдвамъ и Обѣдувамъ, гл. д. п. гл. ср. Намъ по обѣдѣ, ручнѣмъ; обѣдѣтъ, кѣпѣтъ. Който лѣже и обѣдва, дума право и не вечерѣ.

Обѣдѣние и Обѣдуваніе, с. ср. отъ Обѣдѣ-вамъ.

Обѣдець, ум. ж. отъ Обѣдѣ.

Обѣднѣй, —дѣнъ и—дѣнъ, дна, дно, пр. Срѣща ся въ пѣснь:

Задрѣмала обѣдна Марѣя,
Задрѣмала у честнѣхъ трапѣзѣхъ;
Ной ся чини, никой ѣжъ не види,
Но ѣжъ видѣ кума и кумица. Пѣс.

Задрѣмала обѣдна Марѣя,
Задрѣмала мегю два дѣвера;
Ной ся чини, никой ѣжъ не види,
Согляда ѣжъ прѣмлада кумица. Пѣс.

Ариасахъ обѣднѣхъ Марѣжъ,
Пойдохъ си кѣтѣни свѣтѣве,
Та пойдохъ до бѣло-то море. Пѣс.

Обѣдѣ с. ж. 1) Врѣмѣ-то по срѣдѣж-тѣ на дѣна, кога-то ѣдемъ; ручекѣ; обѣдѣ. *Голѣмѣ обѣдѣж, пладня. Малѣжъ обѣдѣж, закусованіе нѣчто маало по-ранѣ отъ обѣдѣж; за-тракѣ. По обѣдѣж, кога-то е врѣмѣ за обѣдѣж.*

Господѣ посѣѣна набѣлѣжъ,
До обѣдѣ никнѣж, поникнѣж,
До пладнѣ цѣвнѣж, заврѣза,
До пиндѣжъ узрѣжъ
До три ми златнѣхъ набѣлѣжѣ. Пѣс.

2) Настѣе, гостѣѣ, хлѣбѣж, приготвенѣхъ за обѣдѣж, за обѣдѣваніе, ручекѣ; обѣдѣ. Обѣдѣ-тѣ оцѣ не е станѣлѣж.

Сутранѣ, кога-то на нивѣжъ ходи,
Съ торѣжъ си хлѣбецѣ не зема,
Ами мѣ кара да му готѣжъ,
Да му наготѣжъ топла обѣда,
Да му ѣжъ носѣжъ чѣпѣжъ на нивѣжъ-тѣж. Пѣс.

Обѣдѣж, ишѣ, —дѣлѣ, гл. свр. отъ Обѣдѣ-вамъ и Обѣждамъ. Да набѣдѣж, да навадѣж, да наклеветѣж, да наковладѣж, да напастѣж, да избѣдѣж; оговорѣтъ, наклеветѣтъ, наклепѣтъ, взвестѣ напѣрѣслину. — *дѣнѣй, прич. стр.* Набѣдѣнѣй, избѣдѣнѣй, навадѣнѣй, наклеветѣнѣй, наковладѣнѣй, напастѣнѣй; наклеветѣнѣнѣй, наклепѣнѣнѣй.

Обѣдѣвамъ и Обѣждамъ (да обѣдѣж), гл. д. Казѣвамъ за нѣкого, че е направилъ нѣчто, кога-то той не го е никакѣ правѣлъ, кога-то той е съвѣсѣмъ невпѣнѣнъ; набѣдѣвамъ, избѣдѣвамъ, наваждамъ, наклеветѣвамъ, наковладѣвамъ, напастѣвамъ; оговѣрѣвать, наклеветѣвать, наклепѣвать, взводѣтъ напѣрѣслину.

Тунѣжъ гѣ е бѣдѣжъ обѣдила,
Тунѣжъ бѣдѣжъ за правѣхъ правѣнѣжъ,
Затѣвори гѣжъ кралѣѣ капѣтана,
Затѣвори гѣжъ у тѣвна зѣндѣна. Пѣс.

Чѣто ми е у Софѣнѣжъ,
Софѣѣѣ го обѣдила,
Обѣдила, обѣсила. Пѣс.

Митрѣте бѣдѣжъ обѣди,
Обѣди го, затѣвори го. Пѣс.

—мѣя, 1) *гл. взѣвр.* Самъ ся бѣдѣжъ, набѣдѣвамъ ся, избѣдѣвамъ ся, наклеветѣвамъ ся. 2) *гл. стр.* Бывамъ обѣдѣнѣ.

Обѣдѣваніе и Обѣждане, с. ср. отъ Обѣдѣ-вамъ.

Обѣлѣвамъ и Обѣлювамъ (да обѣлѣж), гл. д. Обѣлѣмъ: 1) Бѣлѣжъ, очѣствамъ корѣж-тѣж, кожѣж-тѣж, черупѣж-тѣж отъ нѣчто; олушѣвамъ, олушѣвамъ; олушѣтъ, вылушѣтъ, отлушѣвать, очѣщать, сдѣрѣтъ. *Обѣлѣжъ корѣж-тѣж на дрѣво-то. Да обѣлѣжъ набѣлѣжѣ. Обѣли орѣхѣжѣ-тѣж.* 2) Острѣжѣвамъ, очѣствамъ лѣсѣжѣ-тѣж на нѣчто, олушѣвамъ; шелушѣтъ, ошелушѣтъ, изшелушѣвать. 3) Обѣрамъ, ограбѣвамъ, олобѣвамъ нѣкого; облѣ-

пять, грабить. 4) За ястие: подбѣлвамъ, подмазvamъ, турямъ му мазилкx.

Ся почуди Кира какъ дѣ обѣлѣтъ чорбѣ,
Ми скръшпа Кира вошкѣ заловицѣ,
Обѣлила Кира три казанѣ чорбѣ,
Ми гостила Кира отъ три села момѣ. *Пѣс.*

—мѣя, 1) *гл. възвр.* За кожѣ, за корѣ: повдигамъ, подкужюсамъ, та падамъ; ото-прѣвѣтъ. *Обѣлилъ му ся вратѣ-тъ, изгорѣла кожа-та, та онадала.* 2) *гл. стр.* Бывамъ обѣленъ по знаменованне-то на глагола. *Отъ слѣнце-то му ся обѣлила кожа-та, обѣлилъ му ся носѣ-тъ. — Обѣли ми образа, засрами ми съ нѣчто. — Не си обѣли жѣбѣ да продума, да каже нѣчто, не си отвори уста-та, не казаничто. — Не смѣе да си обѣли жѣбѣ, не смѣе да каже нѣчто, не смѣе да продума; не смѣеть рта разинуть.*

Обѣлване и обѣлюване, с. ср. отъ обѣлвамъ и обѣлвамся.

Обѣлѣвамъ (да обѣлѣжъ), гл. ср. 1) Ставамъ бѣлѣ; побѣлѣвамъ, избѣлѣвамъ; бѣлѣтъ. *Очи-ти му обѣлѣжъ отъ гладостъ*

На сви-ты момѣ бѣлѣ момчина,
На бѣлѣ Еанѣ прыно Арапча;
Си го отнесла на новѣ банѣ,
Три дни го кыснѣ, два дни го мыла;
Не обѣлѣло прыно Арапча,
Само обѣлѣ дѣсно-то око. *Пѣс.*

2) Побѣлѣвамъ, поспѣлѣвамъ, остарѣвамъ; сѣдѣтъ. *Остарѣжъ, обѣлѣжъ, такъвъ пощипкѣ не видѣжъ.*

Обѣлѣване, с. ср. отъ обѣлѣвамъ.

Обѣлѣжъ, ешь,—лѣлѣ, гл. свр. отъ обѣлѣвамъ. 1) Да побѣлѣжъ, да избѣлѣжъ; побѣлѣтъ. 2) Да побѣлѣжъ, да поспѣлѣжъ, да остарѣжъ; посѣдѣтъ.

Обѣлѣжъ, ишь,—лилѣ, гл. свр. отъ обѣлвамъ и обѣлнамъ. 1) Да олущѣ, да олущѣ; облупитъ, вылупитъ, отлупитъ, очиститъ. 2) Да олущѣ, да острѣжъ; ошелушитъ, изшелушитъ. 3) Да ограбѣжъ, да обержъ, да оголѣжъ; облупитъ, ограбить. 4) Да побѣлѣжъ, да подмажѣ, да турѣжъ мазилкѣ въ ястие. —*лепый, прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Обѣлнамъ (да обѣлѣжъ), гл. д. Обѣлвамъ.

Обѣлнане, с. ср. отъ обѣлнамъ. Обѣлване.

Обѣрѣчка, с. ж. Стоманяно съчиво като скобѣ съ двѣ рѣжкѣ за стрѣгане, за гладене дръвяны лѣчта; роканѣ; скобель.

Обѣсвамъ и обѣсувамъ (да обѣсжъ), гл. д.

1) Окачамъ нѣчто, нѣкого да висѣ; вѣсвамъ, вѣсжъ, вѣшнамъ; вѣшать. *Обѣсили го съ главѣ-тъ надолу.* 2) Мѣтамъ нѣкому клушъ на шѣжъ-тъ и го окачамъ да висѣ, та да ся удуши; вѣсжъ, вѣсвамъ; вѣшать.

Като ми, буле, обѣять,
Да ми разченешъ перчѣмъ-тъ,
Да ми наложишъ шапкѣ-тъ.
Да ми извадишъ ризѣ-тъ;
Да ми ся перчѣтъ разѣтна,
Да ми ся черви шапка-та,
Да ми ся бѣлѣй риза-та. *Пѣс.*

—мѣя, 1) *гл. възвр.* Окачамъ на нѣчто да висѣ; бѣсжъ, вѣшнамъ, увисвамъ; виснуть. 2) Мѣтамъ ся клушъ на шѣжъ-тъ и ся увисвамъ на нѣчто, та ся удушнамъ; вѣшаться. 3) Натурвамъ, увисвамъ, натраввамъ нѣкому на главѣ-тъ, та той да ми ся грыжѣ; навѣзыватьсѣ, навѣнѣтъсѣ. *Обѣси ми ся на шѣжъ-тъ, натурѣ ми ся, натрани ми ся.* 4) *гл. стр.* Бывамъ обѣсенъ. — *Когото щѣтъ обѣсѣтъ, той ся не удавя.* За сиромашѣ никого не сѣ обѣсили. *Кога ся напани пѣсъ на мясарницѣ или него убий, или мѣсара обѣси. Когото кучѣ искалъ да обѣсѣтъ, казавѣ бѣсно е. Скачѣ като обѣсенъ. Всака коза е обѣсена за свой кракѣ, нѣ, кога дойдѣ видоѣвъ день, видѣцѣмъ Обѣсилъ брѣдѣ като нѣкой прычъ. Обѣсилъ рѣжѣ като пицовѣ. Обѣсилъ уши като пазарскѣй хлѣбѣ. Обѣсѣте брата ми, че азъ имамъ работѣ. Обѣсѣте го брата ми, оти мене ми ся меле умѣ-тъ.*

Обѣсване и обѣсуване, с. ср. отъ обѣсвамъ и обѣсвамся.

Обѣсеникъ, с. м. 1) Обѣсникъ, обѣслиникъ.

2) Обѣсенъ чловѣкъ.

Обѣсеница, с. ж. 1) Обѣсница, обѣслиница.

2) Обѣсена жена, мома.

Обѣслиникъ, с. м. Обѣсникъ.

Обѣслиница, с. ж. Обѣсница.

Обѣсникъ, с. м. Който е за бѣсене; обѣсеникъ, обѣслиникъ, обѣшникъ, немриникъ, вѣжжѣжъ; висѣльникъ, сорванѣцъ, бездѣльникъ, повѣса, головорѣзъ.

Обѣсница, с. ж. 1) Която е за бѣсене, за вѣжжѣ; обѣсеница, обѣслиница, немриница, вѣжжѣница; висѣльница, бездѣльница, повѣса.

2) Крына, дарѣ зѣтию отъ невѣстѣ-тъ, съ кождо го врѣзѣтъ за врата.

Обѣсѣца, с. ж. Обѣтка, обѣца.

Обѣсжъ, ишь,—силѣ, гл. свр. отъ обѣсвамъ.

1) Да окачѣ да висѣ; повѣситъ. 2) Да удушѣ, да удавѣ съ бѣсене; повѣситъ.

—*сенѣй, прич. стр.* 1) Окаченѣй да висѣ; повѣшенѣй. 2) Удушенѣй, удавленѣй съ бѣсене; повѣшенѣй.

Обѣтка, с. ж. Обѣсѣца, обѣца, обѣца, менгушъ; сѣръга. *Нека ти стѣ обѣтка, окачи си обѣцѣ, да ти е обѣца на ухо-то, да си купишъ менгушъ, окачи си го за менгушъ, имай си го на ума, да го помнишъ,*

че щѣ ти отврьнѣ, врьжи си червенко;
зарубѣ себѣ нѣ нось, зарубѣ у себѣ на
носѣ.

Обѣца, с. ж. Обѣтка.

Обѣщникъ, с. м. Обѣсникъ.

Обѣщавамь (да обѣщаѣж), *гл. д.* Давамь
думѣ, казвамь, че щѣ направѣ нѣчто; об-
ричамь, вричамь, втаксувамь; обѣщаѣть.
Обѣщава му мазно, ала напраздно.
— *мся, 1) гл. възвр.* Обричамся, вричам-
ся, изричамся, втаксувамся, давамь думѣ,
вѣтамся; обѣщаѣться. *Обѣщайся на лу-
дыа, да ся порадва. 2) гл. стр.* Бы-
вамь обѣщаѣнъ. *Лесно ся обѣщаѣва, мжчно*
ся дава. Обѣщано-то като дадено.

Обѣщавање, с. ср. отъ обѣщавамь и обѣ-
щаѣмся.

Обѣщаніе, с. ср. Даваніе думѣ за нѣчто,
обричаніе да направимь нѣчто, оброкъ; обѣ-
щаніе. *Не си изплънилъ обѣщаніе-то.*

Обѣщаѣж, ешь, — щѣль, гл. свр. отъ обѣ-
щавамь. Да обрекѣж, да врекѣж, да втаксамь,
да дамь думѣ. — **щѣнѣый, прич. стр.** Об-
реченѣый, врененѣый, втаксанѣый; обѣщан-
нѣый.

Обюздвамь и обюздувамь (да обюздѣж),
гл. д. Обюздвамь.

Обюздване и обюздуване, с. ср. отъ
обюздвамь. Обюздване.

Обюздѣж, ишь, — дилъ, гл. свр. отъ обюзд-
вамь. Да обюздѣж. — **депѣый, прич. стр.** Об-
юзденѣый.

Обнавѣж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ обна-
ви́вамь. Да покажѣж нѣчто нанавѣ, да го
извадѣ на бѣль свѣтъ; да извѣстѣж, да оба-
дѣж; обявѣять. — **вѣнѣый, прич. стр.** Из-
ваденѣый нанавѣ, на бѣль свѣтъ, извѣстенѣый,
обаденѣый; обявленнѣый.

Обнави́вамь (да обнави́ж), *гл. д.* Показвамь
нѣчто нанавѣ, изваждамь го на бѣль свѣтъ;
извѣствамь, обаждамь; обявѣять. — *мся,*
гл. стр. Бывамь обнавенъ.

Обнави́вање, с. ср. отъ обнави́вамь.

Оби́гнувамся, гл. уч. отъ оби́гнѣж.

Оби́гнѣж (да ся), *ишь, — нился, гл. об. свр.*
Да ся оагнѣж, да ся оагнѣж, да ся оагнѣж;
оби́гнѣться, оагнѣться.

Оби́ло, с. ср. Оби́ало.

Оби́ловѣж (да ся), *ишь, — ви́лася, гл. об.*
свр. Казвася за кравѣж, когато мѣкото ѣ
ся сякне и тѣля-то ся отбѣе безъ врьмя.
Крава-та ся оби́ловила.

Оби́хамь, гл. свр. отъ оби́хвамь. Да на-
учѣж конь да ся наха, да ся наздѣ; обѣз-
дѣть. — **ханѣый, прич. стр.** Наученѣый,
приученѣый да ся наха, да ся наздѣ; обѣз-
женнѣый.

Оби́хвамь и оби́хувамь (да оби́хамь),

гл. д. Научвамь, приучвамь конь да ся наха,
да ся наздѣ; обѣзѣжѣть, обѣзѣживѣть.
— *мся, гл. стр.* Бывамь оби́ханъ.

Дойде врьме конь да ся оби́ха,
Па го нахнѣж Милошь добръ юнакъ,
Та трѣпуци възъ тѣснѣи сокаци. *Пѣс.*

***Ова́, с. ж. Т.** Поле. *Тѣ го трѣсѣть по*
горѣ-тѣж, той ся лута по овѣ-тѣж.

***Ова, нар.** Ма, лема, нема, лаума, ба; не
уже ли, рѣзвѣ. *Ова не ще го направи.*
Ова че не е така. Каза ли му? —
Ова не съмь му казалъ.

Оваджійскѣый, ска, ско, пр. отъ оваджіа.
Обаджійскѣый. *Оваджійско кучя! Ова-*
джійско-то дѣтя паднѣж, та ся уби!

***Оваджіа, пр. неизм.** Обаджіа, употрѣ-
бавася като така за чюдене безъ особено
знаменованіе. *Да ся не е видѣло овад-*
жіа-та! Оваджіа-та недна не щѣ
да дойде!

Овай, мѣстоим. Овей, тона. *До овай чѣсѣж,*
до тона чась.

Овѣж юнакъ неженетъ,
Онѣж мома хубава;
Смѣсли да го оженишь,
Овай есенѣж сврьши го,
А до другѣй жени го. *Пѣс.*

Овайкамь, гл. д. свр. Да вайкамь много, за
много нѣчѣта; да окажѣ, да опѣшкамь. *Овай-*
ка свѣта.

Ова́ка и

Ова́ко, нар. Вака, така, тѣй; такѣ, та-
кѣмь образомъ. *Овака да чинишь, хичь*
не е добро. Овака, овака, тѣй и тѣй,
така и така. Аманъ, Господи, овака,
овака ся случила една работа, нѣма
ли да дадешъ сега на момѣя-то душѣж?

Ова́кѣвъ, ква, кво, пр. Ваквѣый, такѣвъ;
такѣый.

Ова́лвамь и ова́лювамь (да ова́ламь), *гл.*
д. Валамь, трѣкаламь нѣчто да стане тврѣ-
до, топчисто; увалвамь; валѣть. *Да ова-*
ламъ плѣсть-тѣж. Овалламъ топѣж.
— *мся, гл. стр.* и възвр. Бывамь овалянъ,
увалявамь; валѣться.

Ова́лвање и ова́лювање, с. ср. отъ
ова́лвамь.

Ова́ламь, гл. свр. отъ ова́лвамь. Да ува-
ламь; свалѣть. — **лапѣый, прич. стр.**
Увалянѣый; свалѣннѣый.

Ова́мо и

Ова́мъ, нар. Вамо, тука, самъ, пасамъ; сю-
дѣ. *Иди овамъ, ела самъ. По овамо, по-*
пасамъ; сюдѣ, ближе.

Овдовѣвамь (да овдовѣж), *гл. ср.* Оста-
вамь вдовець или вдовица; вдовѣть.

Овдовѣла ѣ лисица-та
Съсъ дванадесѣть лисиченѣа,

Сѣдѣла е да гы плаче:
Дѣ жемъ, сынокъ, да ся видимъ?

Овдовѣваніе, с. ср. отъ овдовѣвамъ.

Овдовѣлый, лъ, ла, ло, пр. Останжлый вдовець; овдовѣлый.

Овдовѣж, ешь,—вѣлъ, гл. ср. отъ овдовѣвамъ. Да останж вдовець, вдовица; овдовѣть.

Овдѣ и

Овдѣка, нар. Тука, тукана, тудѣка; вѣкъ, сюда. Стой овдѣ; стой вѣкъ. Овдѣ си и жмѣ юнакъ неженеть. — До-овдѣка, дотука. — Овдѣ ондѣ: а) Тукъ тамъ. б) Сегысь тогысь.

На дрьво-то до три кукавици:
Прва кука токо овдѣ ондѣ,
Втора кука токо осинѣла,
Третья кука и хичь не прѣстае Пѣс.

Оведѣжжъ, нар. 1) О единъ пѣтъ, на единъ пѣтъ, изведѣжжъ, наведѣжжъ, обедѣжжъ, обедѣжжъ, оедѣжжъ; одинъмъ равомъ, равомъ, съ равъ, за одинъмъ прѣемъ, одинъмъ прѣемомъ. Оведѣжжъ прѣстѣжжъ дрьво то. 2) О прѣвъ пѣтъ, изведѣжжъ; съ равъ. Вдигѣжжъ тушжжъ-жъ и оведѣжжъ го улуи.

Овѣнецъ, ум. м. и овѣнця, ум. ср. отъ овѣнцъ. Овня; барашекъ.

Овѣнъ, овни, с. м. Мѣжско-то на овѣж; баранъ, овѣнъ. Скопенъ овенъ; крутенѣцъ. На хубавый овенъ окачать звѣнецъ. Овенъ ли е, празъ ли е. Дѣто хрипа овенъ-тъ, тамъ хрипа и кагня-то. Азъ турскы не знажъ, ала овни-ти ми и отъ тебе по-добръ знажъ.

Азъ си не щѣ руды овны,
Нито искамъ ваклы овця,
Лю си искамъ два юнака,
Кавалѣина, свирѣлѣина,
Дѣъ дѣвойкы пѣснопоикы. Пѣс.

Овеселѣж, ишь,—лѣлъ, гл. ср. отъ овеселѣвамъ. Да развеселѣж; развеселѣть. —лѣтлый, прич. стр. Развеселенный.

Овеселѣвамъ (да овеселѣж), гл. д. Направлямъ нѣкого да стане веселъ, докарвамъ му веселинж, развеселѣвамъ; развеселѣть.

И ето го мало моме,
Водж моме кай му носитъ;
Си ся напѣ, си охладѣ
И срьдце си овесели. Пѣс.

—мѣя, 1) гл. възвр. Ставамъ веселъ, развеселѣвамся; развеселѣться. 2) Бывамъ овеселѣж, развеселѣвамся; развеселѣться.

Овеселѣваніе. с. ср. отъ овеселѣвамъ и овеселѣвамся.

Овесецъ, ум. м. отъ овѣсъ. Мало овесъ.

Овесѣна, с. ж. Слама отъ овесъ, овесѣнина.

Овѣсовый, въ, ва, во, пр. отъ овѣсъ; овѣсый.

Това жито овесово,
Все стояло, треперало,
И Недѣла го проклѣяла:
Все да стоишь да треперешъ,
Родъ да родишь да съ не іаде! Пѣс.

Овѣсъ, с. м. Раст. *Avena sativa*; овѣсъ. Дивъ овесъ, раст. *Bromus secalinus*, овѣсга; овесецъ, костѣрь рѣяный.

Овѣсяница, с. ж. Овесѣна слама, овесѣнина.

Овѣсяный, нъ, на, но, пр. отъ овѣсъ. Направеный, добытый отъ овесъ; овѣсый. Овѣсяно брашно. Овѣсяна слама.

Овехтѣвамъ (да овехтѣж), гл. ср. Ставамъ вехтъ; извехтѣвамъ, увехтѣвамъ; изветшавать, обветшавать.

Овехтѣваніе, с. ср. отъ овехтѣвамъ.

Овехтѣж, ешь,—тѣлъ, гл. ср. отъ овехтѣвамъ. Да извехтѣж, да увехтѣж; изветшѣтъ, обветшѣтъ. Овехтѣлый, извехтѣлый, увехтѣлый; изветшалый, обветшалый.

Овехтѣж, ишь,—тѣлъ, гл. ср. отъ овехтѣвамъ. Да извехтѣж, да увехтѣж; сдѣлать вѣтхимъ. —тѣтлый, прич. стр. Извехтѣный, увехтѣный.

Овехтѣвамъ (да овехтѣж), гл. д. Направлямъ нѣчто да стане вехто; извехтѣвамъ, увехтѣвамъ; дѣлать вѣтхимъ.—мѣя, гл. стр. Бывамъ овехтѣж, извехтѣвамся, увехтѣвамся.

Овехтѣваніе, с. ср. овехтѣвамъ.

Овина, с. ж. Раст. *Funiperus communis*, андрѣжъ, ардѣжъ, кацарка, ойна, смрика, смрьчъ, хвойна, хойна, хуйна; можжевельникъ, вѣресъ, арцѣ, артышъ, ахра, можѣуха.

Овѣрамъ (да овѣж), гл. д. Въвѣрамъ, увѣрамъ, вѣкамъ, бѣкамъ, пѣхамъ, шопамъ; всовѣвать, вынѣтъ, вѣскавать, засовѣвать, занукавать. —мѣя, гл. възвр. Въвѣрамя, увѣрамя, вѣкамя, бѣкамя, пѣкамя, прѣкамя, просувамя; совѣтъся, всовѣваться, вѣскаваться, вѣрамясь, подвѣртываться, нырѣтъ.

Овѣраніе, с. ср. отъ овѣрамъ и овѣрамя.

Овлѣдамъ, гл. ср. отъ овлѣдамъ. Да овлѣдѣж, да завлѣдамъ, да завлѣдѣж.—даный, прич. стр. Овлѣдѣный, завлѣдѣный, завлѣдѣный.

Овлѣдамъ и овлѣдувамъ (да овлѣдамъ), гл. д. Овлѣдѣвамъ, завлѣдамъ, завлѣдѣвамъ.

Овлѣдѣчѣвамъ и овлѣдѣчѣювамъ (да овлѣдѣчѣж), гл. д. Рѣжкополагамъ нѣкого за влѣдѣжж; завлѣдѣчѣвамъ; носѣящѣтъ нъ архѣренъ.—мѣя, гл. стр. Бывамъ овлѣдѣчѣж; завлѣдѣчѣвамся.

Овлѣдѣчаніе и овлѣдѣчѣюваніе, с. ср. отъ овлѣдѣчѣвамъ.

Овлѣдѣчѣж, ишь,—чилъ, гл. ср. отъ

овладѣчивамь. Да завладѣчѣж. — ченый, прич. стр. Завладѣченный.

Овла́дѣвамь (да овладѣ́ж), гл. д. Завзѣмамь, присвоѣвамь сп нѣчто; овладѣвамь, обладавамь, завладѣвамь, овладѣвамь, усвоѣвамь, обсебѣвамь; овладѣ́вать. — мся, гл. стр. Бывамь овладѣ́нь.

Овла́дѣваніе, с. ср. отъ овладѣ́вамь.

Овла́дѣж, ешь, — дѣль, гл. свр. отъ овладѣ́вамь. Да овладѣмь, да обладамь, да завладѣмь, да завладѣ́ж; завладѣ́ть, овладѣ́ть. — дѣ́лѣый, прич. стр. Овла́дѣный, овладѣ́ный, завладѣ́ный, присвоеный, обсебѣ́ный.

Овлѣ́гнувамь и **овлѣ́гвамь** (да овлѣ́гнѣж), гл. ср. 1) Ставамь влаженъ, намокривамся отъ влагѣ; вла́гнѣж, извлѣ́гвамь; еспрѣ́ть, во́лгнѣть, мо́кнѣть, домока́ть. *Влѣ́гнѣ-та е овлѣ́гнѣла. Стѣны ты овлѣ́гнѣжѣ.* 2) Отъ влагѣ омякѣвамь; отмя́кнѣть, отво́лгнѣть.

Овлѣ́гнуваніе и **овлѣ́гваніе, с. ср.** отъ овлѣ́гнувамь и овлѣ́гвамь.

Овлѣ́гнѣж, ешь, — нѣль, гл. свр. отъ овлѣ́гнувамь. 1) Да извлѣ́гнѣж; осырѣ́ть, отсырѣ́ть, домо́кнѣть. 2) Да омя́кнѣж; отмя́кнѣть, отво́лгнѣть. *Овлѣ́гнѣлѣый, намокреный отъ влагѣ; во́лгнѣый, мо́кнѣый, отсырѣ́лѣый, отво́лгнѣлѣый.*

Овлѣ́чѣ́ж (да ся), ѣшь, — чѣ́лѣя, гл. свр. отъ овлѣ́чѣ́вамь. Да станѣж като влѣ́къ, да ся въвѣ́чѣж, да ся взвѣ́рѣж; ово́лчѣ́ть-ся, оевирѣ́пѣть,

Овлѣ́чѣ́вамь (да ся овлѣ́чѣ́ж), гл. об. Ставамь като влѣ́къ, заприличѣвамь на влѣ́къ; въвѣ́чѣ́вамь, взвѣ́рѣ́вамь. *Да живѣ́ешь междѣ влѣ́ци, да ся овлѣ́чишь; съ волѣ́ми жити по во́лчѣи вы́ть.*

Овлѣ́чѣ́ваніе, с. ср. отъ овлѣ́чѣ́вамь.

Овнѣ́рскѣый, ска, ско, пр отъ овнѣ́ръ.

Овнѣ́ръ, с. м. Който пасе стадо овны.

Овнѣ́нце, у.м. ср. отъ овнѣ́.

Овнѣ́нскѣый, шка, шко, пр. отъ овнѣ́нь. Что е на овнѣнь, отъ овнѣ́ж; овнѣ́й, бара́нѣй. *Овнѣ́шко мя́со; бара́нина.*

Овнѣ́й, у.м. ср. отъ овнѣ́нь. Овенецъ, овенча; бара́шекъ.

Ово́дъ, с. м. Насѣ́комо *Tabanus*, овѣ́дъ, стрѣ́къ, шры́клець, шры́къ, шры́кѣ́ль; слѣ́нѣнь. Таа муха хапе много добы́тъка и отъ неж той шры́клѣе.

Ово́й, овала, овое и **ова, ово, мѣстоим.** Овай, овѣ́й, тоа; *ѣ́тоъ. Ово́й вѣ́жъ како смѣ́жъ. Ово́й свѣ́тъ е како мазе́жъ кубу́съ. Ово́й вѣ́жъ е како вѣ́тъж. Ово повѣ́сѣмо е длѣ́го вѣ́сѣмо. Ово́й что чини, на себе си чини. Ова погача чиста и прѣ́чистѣ. Ово жито прѣ́чисто отъ грѣ́гори-*

кѣ, отъ прѣ́торикѣ и отъ злѣ́к трѣ́вѣ позлани́цѣж.

Ово́лко, нар. Толкова, толкосъ.

На ми ти, майко, води́цѣж,
Ово́лко еть отъ керѣ́ж отѣ́на;
На ми ти, татко, води́цѣж,
Ово́лко еть отъ керѣ́ж отѣ́на;
На ми ти, брате, води́цѣж,
Ово́лко еть отъ сестрѣ́ж отѣ́на. *Пѣс.*

Ово́щие и **овѣ́щие, с. ср.** Плодове отъ нѣ́кои гради́нскѣ дръ́веса, като кру́ши, я́блѣ́-кы, сли́вы, чере́ши и др.; еми́шь; **фру́к-ты, пло́дѣ, ово́щѣ.**

Мерудо, Мерудо,
ай златна Мерудо
Знае́шь, моме, знае́шь,
памятува́шь,
Кога ми ти носѣа́хъ
дре́бно-то ово́ще:
Лѣ́щи и минда́гы, и
благы я́блѣ́кы,
Кысе́лы кали́нкы, и
су́хо-но грозде? *Пѣс.*

Ово́щѣка, с. ж. Гради́нское дръ́во, което ра́ж-да ово́щие, като я́блѣ́ка, кру́ша, сли́ва и др.; пло́дѣвое дѣ́рево. *Тѣ́ж годни́ж ово́щ-кы-ты не роди́жѣ.*

Ово́щѣница, у.м. ж. отъ ово́щѣка.

Овра́гъ, с. м. До́лъ съ стрѣ́мны брѣ́говы; вра́гъ, дере; овра́гъ.

Овра́скамь, гл. свр. отъ овра́сѣ́вамь. 1) Да обѣ́ж, да отупѣ́мъ, да опухѣ́мъ о нѣ́что. 2) Да пѣ́замъ, да опрасѣ́мъ, да оврѣ́жѣ, да опѣ́камъ, да изпрасѣ́мъ, да изпѣ́камъ, да изплю́скамъ, да оплю́скамъ. — **сѣ́канѣый, прич. стр.** По знаменование-то на глагола.

Овра́сѣ́вамь и **овра́сѣ́кувамь** (да овра́скамь), гл. д. 1) Врасѣ́мъ, удра́мъ едно нѣ́что о друго; обѣ́вамъ, опухѣ́вамъ, отупѣ́вамъ. 2) Изѣ́дамъ, изпрасѣ́вамъ, изпѣ́кувамъ, изплю́сѣ́вамъ, опрасѣ́кувамъ, опѣ́кувамъ, оплю́сѣ́кувамъ. *Овра́сѣ́ка е́днѣ нѣ́тъж хлѣ́бѣ. Овра́сѣ́ка гы за два дни. — мся, гл. стр.* Бывамь овра́сѣ́канъ.

Овра́сѣ́ваніе и **овра́сѣ́куваніе, с. ср.** отъ овра́сѣ́вамь.

Овра́тъ, с. м. Въ изречение: *овра́тъ, за-вра́тъ тамо*, свр. кой кѣ́дѣ́ ще, ты тамъ.

Оврѣ́жѣж, ешь, — врѣ́захъ, — врѣ́залъ, гл. свр. отъ **оврѣ́зѣ́вамь**. Да обѣ́жѣж, да обврѣ́жѣж, да обѣ́жѣж, да уврѣ́жѣж; обѣ́жѣ́тъ, опѣ́жѣ́тъ. — **врѣ́занѣый, прич. стр.** Обѣ́жѣ́тый, обврѣ́занѣый, обѣ́жѣ́занный, уврѣ́занѣый; обѣ́жѣ́занный, опѣ́жѣ́занный.

Оврѣ́зѣ́вамь и **оврѣ́зѣ́кувамь** (да оврѣ́жѣ́ж), гл. д. Заврѣ́зѣ́вамъ, завѣ́жѣ́мъ нѣ́что отъ вси страны, отсѣ́ка́ждѣ; обврѣ́зѣ́вамъ, обѣ́жѣ́зѣ́вамъ, уврѣ́зѣ́вамъ, обѣ́жѣ́зѣ́вамъ; обѣ́жѣ́зѣ́вать, опѣ́жѣ́зѣ́вать. — мся, гл. стр. и *възѣ́р.* Бывамь

овръзанъ; обвръзвамъ, обвѣзвамъ, увръз-
намъ, обвѣзвамъ; обвѣзывать, опуты-
ваться.

Овръзване и **овръзуване**, с. ср. отъ **овръзвамъ**.

Овръхвамъ и **овръхувамъ** (да овръхъ),
гл. д. Овръшамъ.

Овръхъ, врьшешъ,—врьхохъ,—врьхълъ, гл.
свр. отъ **овръхвамъ**. Да овръшхъ.

Овръчатъ, ишь,—тилъ, гл. д. свр. Да из-
горхъ нѣкого съ жаръ, да го попархъ съ
врѣлхъ водж. Да ся овръчатъ. 1) гл.
взвр. свр. Да ся изгорхъ съ жаръ, да ся
попархъ съ врѣлхъ водж. 2) гл. стр. свр.
Да бждъ овръчатенъ. — **тептъй**, прич.
стр. Изгореный съ жаръ, попареный съ
врѣлхъ водж.

Овръшижъ, ешь,—врьхохъ,—врьхълъ, хла,
хло, гл. свр. отъ **овръшиавамъ**. Да овръ-
хъ, да изврхъ, да пзврхъ, да уврхъ,
да уврхъ; измолотить, обмолотить. —
ишѣтъй, прич. стр. Извршеный, увр-
шеный; измолоченый, обмолоченый.

Овръшиавамъ (да овръшижъ), гл. д. Овръ-
вамъ, извршавамъ много, всичкы-ты;
увршавамъ; измолачивать, обмолачивать.
Оврьхохъмы сполте-то. — **мся**, гл. стр.
Бынамъ овршенъ; пзвршавамъ, уврша-
вамъ; измолачиваться, обмолачиваться.

Овръшиаване, с. ср. отъ **овръшиавамъ**.

Оврѣмя, нар. Още когато е имало врѣмя,
доклѣ има врѣмя, съ врѣмя, по-напрѣдъ,
уврѣмя; зарѣфе, заблаговременно, во-
время. Да си приготвимъ оврѣмя зим-
нинъ.

Оврѣжъ, ешь,—рѣлъ, гл. свр. отъ **овірамы**.
Да въврѣжъ, да уврѣжъ, да втъкнъ, да втыкнъ,
да бѣкнъ, да пѣкнъ, да шопнъ; сѣнуть,
всѣнуть, засѣнуть, выпирнуть. — **рѣтитъ**,
прич. стр. Въврѣтый, уврѣтый, втъкнъ-
тый, втыкнътый, бѣкнътый, пѣкнътый,
шопнътый; сѣнутый, засѣнутый, всѣну-
тый.

Овсѣйга, с. ж. Раст. *Bromus secalinus*, дивъ
овесъ; овесецъ, костеръ ржаный.

Овца, с. ж. 1) Извѣстно животно; овца.
Овца рогошата, рогошата овца, овца съ
роговы; овца съ рогами. 2) Бѣлы звѣз-
дици, что излизать поѣгого по нокте-то.
— *Влѣкъ и овца*, една игра, коѣто овча-
ри и овчарчета играхъ. — *Изгубена овца*
е. Гляда като закланъ овцъ. Овца
безъ млѣко е. Раздразнилъ му овця-ты,
на му дава ракнъ да пие. Отъ еднъ
овцъ двѣ кожи не бивать. Овця безъ
овчаръ не ходять. Овця безъ овчаръ на
влѣка сѣ даръ. Овца безъ доходъ на
влѣка е дѣлъ. Овца безъ облага—влѣци

ж нали. Вѣкалъ влѣка да му варди
овця-ты. Влѣкъ овця пасе. Жени влѣка
за овцъ-тж. Косто кучи не знае да лас,
докарва влѣка на овця-ты. Драга му
като овцъ на влѣка. Дери овця, храни
влѣци. Ама что ще и овца сръцъ влѣ-
ка? Влѣка стригали, той за овця-ты
пѣталъ. Надѣвася като влѣкъ на овця.
Влѣкъ-тж и отъ бросны овця каде. Кой-
то става овцъ, изада го влѣкъ-тж. Коа-
то овца ся дѣли отъ стадо-то, влѣкъ
ж изада. Ед влѣкъ не дошълъ, на овця
не нашълъ. Старо куча овця варди. Съ
гладны кучета овця ся не вардятъ.
Овця нѣмамъ и кучета не дръжж. Ов-
ця-ты си продадохъ, кучета-та си на-
тирихъ, не ми трѣбвать кехачи. Доклѣ
има овця, сиромашинъ нѣма. И да ко-
лятъ овцъ-тж, та не блѣе. Да остри-
жемъ нѣе овцъ-тж, че, който ще, да ж
пасе. Доклѣ имамъ двѣ овця, всякой
ми вѣка добръ день. Всяка овца за
крачя-то си виси. Присмѣталася коза-
та на овцъ-тж, че лудо пасе. Една
овця едно лѣгло. Съ еднъ овцъ бачило
не бива. Една овца една краста, двѣ
овця двѣ красты. Една шюгава овца
все-то стадо ошюгава. Вси-т овця
еднаково млѣко не пуцать Овця нѣма,
масло продава. Като не въздишь овця,
не ти мржтъ. Прѣпка слѣдъ него като
овцъ за крѣмло. Безъ фѣйдж овця
трѣнь и подъ опашкж.

Овчебрѣй, с. м. Който брои овця, та събира
беглѣкъ; беглѣчнина.

Свири, свири Нойко чобанъ,
Добра ти сѣ тѣста стори:
Излѣзкли кляти Турци,
Кляти Турци овчебрѣс,
Закарали сиво стадо
И възъ стадо Ладо младо. Пѣс.

Овченикъ, с. м. 1) Прѣпникъ, прѣсно млѣ-
ко сварено много гѣсто; куртмачъ, крут-
мачъ. 2) Овчакъ.

Овчий, чна, чие, пр. Что е отъ овцъ, на
овцъ, за овцъ; овчѣй, овчій. Има овчий
ицатъ. На десять влѣци овчий кракъ.
Агнѣицы-ты кожи сж по-много на па-
заръ отъ овчи-ты. Варди като влѣкъ за
овчи оно да капилтъ. — Овча соль, ед-
ска соль, морска соль; повѣренна соль,
жѣлтая соль. — Овча кошара, хлѣбъ ов-
чарница. — Овча кожа, овчина.

Овчий діаволъ. Прѣпка *Carbunculus*, да-
лакъ, лошна пѣпка; карбункулъ, чумный
нариѣвъ.

Овчина, с. ж. Овча кожа; овчина.

Овчица 1) ум. ж. отъ овца. 2) Раст. *Nar-*

cissum poeticus, бѣло лале, бургина, гергевча, диве-бой, качюшка, латинча, менцифарь, миргишиле, риза, рѣземка, шиншарка, шрькоцвѣтне; нарицѣсь бѣлый — *Облизалъ костчицъ, платилъ овчицъ. Да ти даде Господь шаренъ овчицъ и шарено шиленце!*—Кога дѣца просять, изкривять си рѣжж-тѣх и пѣхтъ:

Крива, крича рѣжча,
Далъ въи Господь овчицъ
И шарено шиленце!

Овчѣчка, *ум. ж.* отъ овчѣца.

Овчѣа гюзѣль. Раст. *Lathyrus tuberosus*, медова кытка, фасулия; земляныя орѣхи, чина клубеносная.

Овчѣакъ, *с. м.* Настие като кашъ отъ прѣсникъ и чисто брашно; овченикъ.

Овчѣа онашка. Раст. *Verbascum thapsus*, бабѣакъ, дивъ кобакъ, лопень, лубовачка, лѣпанъ, мече ухо, пукъ, свищулка, свѣщилка, папалечъ, богородичина и богородична хурка, феверча; медвѣжье ухо, коровѣкъ, вербишникъ, царскій скипетръ, царская свѣча.

Овчѣаринъ, *с. м.* Овчарь.

Овчѣарка, *с. ж.* 1) Жена, мома, конато пасе овца, чобанка; пастушка стада овцѣхъ. 2) Жена на овчарь. 3) Цвѣтне *Tagetes erecta*, була, кадийка, каджка, изпѣди овчарь; бархатная гвоздика.

Овчѣарко, *зв. пад.* отъ овчѣарь.

Провѣкнѣхъ ся малка мома:
Ой овчарко, ой козарко,
Оттукъ натѣй братъ да ми си,
Братъ да ми си побратима. *Пѣс.*

Овчѣарница, *с. ж.* Обряденъ хлѣбъ, който понѣйдѣ мѣсяти и прѣкаждатъ на бѣдний вечеръ и Герговъ-день; овча кошара.

Овчѣаровъ стапъ. Една трѣва, конато понѣйдѣ наджъ; дѣдовы дигады, жабова нога, крастава гора, мачецъ, пазина, щева.

Овчѣареска мерудина. Раст. *Thymus serpyllum*, бабина душица, марина душица, мащерига, мащерица, мащерка, мащрика, мащерица, матерка, маторъ, махра, наблѣкына, яребичина; богородская трава, тимѣанъ.

Овчѣареска торбичка Раст. *Capsella bursa pastoris*, бабинны гниды, бѣла трѣва, лютича, поповы вѣшкы; пастушья сумка.

Овчѣарскый, ска, ско, *пр.* отъ овчѣарь. Пастырскый, чобанскый; пастушескый. *Овчарска гега. Овчарско куча*; овчѣарка, лѣщая собѣака. *И отъ щенъ-то излиза овчарско куча.* — *рекы, нар.* Като ов-

чарь, като овчарп-ты. *Връга овчарскы-врѣга камыка*, та минува изъ-подъ мышъ, ницж-тѣх на лѣвж-тѣх рѣжж.

Овчѣарчи, *ум. ср.* отъ овчѣарь. Малѣкъ, младѣ овчарь; чобанча; пастушокъ.

Поминѣло ми е овчарча,
А Искренъ му ся молаше:
Овчарча, братецъ да ми си,
Еа прииди та мя отвържи. *Пѣс.*

Овчѣаръ и овчѣаринъ, *с. м.* 1) Който пасе овца; пастыръ, чобанъ; пастухъ, пастыръ, отарщикъ. 2) Нѣкой отъ свои-ты, отъ кѣщныты, който си е дошълъ отъ далечъ, отъ чужбинѣхъ, отъ печалѣхъ, отъ гурбеть; гостенинъ. *Честитъ въи овчаръ!* — *Изпѣди овчаръ*, цвѣтне овчарка. — *Едно на кезаж-тѣх, а друго на овчарп-тѣх.* Вали ли дѣждъ, овчаръ-тѣх ся оплаква, че му е мокро; не вали ли, оплаквася, че му е суша. Овчаръ-тѣх и кучж-тѣх овцъ не остави. *Вардися овчаръ-тѣх и отъ дѣжда и отъ слънце-то.* Рѣзта овчаря, да ся радва влѣкж-тѣх. *Бездомовенъ като овчаръ.* Дѣто овчаръ-тѣх, тамъ и стадо-то. *Еажъ, Пено, съиреню, че си овчаря сакала.* Дванадесѣтъ овчари съ еднѣхъ лѣжжжъ нали и дванадесѣтъ-ти ся напали!

Овѣдъ, *с. м.* Настѣкомо оводъ.

Овѣый, оваа и ова, овое и ово, *мѣстоим.* Тоа, таа, това, този, тѣзи, тозъ; *ѣтотъ.* *Владѣко святый, и овѣый ся мже.* Ова погача чиста и прѣчиста. *В. овой.*

Овѣкамъ, *гл. ср.* отъ овѣквѣамъ. 1) Да выкамъ много. 2) Да оплачж. 3) Да нахокамъ, да навѣквѣамъ.

Овѣквѣамъ и овѣквѣвамъ (да овѣкамъ), *гл. д.* 1) Выкамъ много, глѣчж, грѣмж та вдигамъ на главж-тѣх си всичко. *Овѣка и окряка свѣта.* 2) Оплаквѣамъ, плачж и наряджамъ падъ умрѣлъ. 3) Нахоквѣамъ, навѣквѣамъ, наглѣчжвѣамъ нѣкого.

Овѣсь, *с. м.* Раст. овесъ.

Овѣвамъ (да овѣж), *гл. д.* Съ вѣванне изчувствамъ зръна отъ плѣвж-тѣхъ, отъ мякыжж-тѣхъ; обвѣвѣать. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ овѣванъ; обвѣвѣаться.

Овѣванне, *с. ср.* отъ овѣвамъ.

Овѣж, смѣ,—вѣналъ, *гл. ср.* отъ овѣвамъ; обвѣять. — *вѣнѣтый, прич. стр.* обвѣянный.

Овѣивамъ и овѣивувамъ (да овѣж), *гл. ср.* Овѣхвѣамъ, овѣхнувамъ, увѣивамъ, извѣивамъ, повѣивамъ, завѣивамъ; извѣдѣать, повѣдѣать, увѣдѣать.

Овѣиванне и овѣивуванне, *с. ср.* отъ овѣивамъ.

Овѣнж, ешь, — налъ, *гл. свр.* отъ овѣнжамъ. Да овяхнж, да увяхнж, да увянж, да извянж, да повянж, да завянж; извянуть, повянуть, увянуть.

Овѣхнувамъ и **овѣхвань** (да овѣхнж), *гл. ср.* Овянжамъ.

Овѣхнуваніе и **овѣхваніе**, *с. ср.* отъ овѣхнувамъ.

Овѣхнж, ешь, — налъ, *гл. свр.* отъ овѣхнувамъ. Да овянж.

Огади (да ся), — дилося, *гл. безл. свр.* Съ мѣстоим. *ми*, да *ми ся* огади: да ми ся урази, да ми ся потрясе, да ми стане гадно, противно, да ми опротивѣе, да ми ся не ще ваче.

Огаднѣй, — днѣ и — днѣ, дна, дно, *пр.* Мръснѣй, срамнѣй, неприличнѣй. безпѣтнѣй, безряднѣй, гнуснавѣй; неприличнѣй, непристойнѣй, похабнѣй, сквернѣй, мѣркѣй, гадѣй. *Огаднѣ думѣ. Огаднѣ въ уста-та*, който говори огаднѣ думѣ — дно, *нар.* Мръсно, срамно, неприлично, безпѣтно, безрядно, гнуснаво; неприлично, непристойно, похабно, скверно, мѣрко, гадко.

Огалѣтвамъ и **огалѣтувамъ** (да огалѣтж), *гл. д.* Огалѣтамъ: 1) Омръснавамъ нѣчто съ нечистотж, съ нѣкакво дѣйствице. 2) Научвамъ нѣкого на нѣчто непохвално, нѣчто лоше; галѣтж, изгалѣтамъ, онѣравямъ, изхайтувамъ, изхуйлузнавамъ, развалѣямъ; изваживать. — мѣя, 1) *гл. възвр.* Научивамся, навѣкнамъ на нѣчто лоше; галѣтжся, развалѣямся, изгалѣтамся, изхайтувамся, изхуйлузнавамся, онѣравямся; изваживаться, портиться. 2) Омръснавамся съ нѣкакво дѣйствице, съ нѣчто нечисто, нанадено. 3) *гл. стр.* Бывамъ огалѣтенъ.

Огалѣтаніе и **огалѣтуваніе**, *с. ср.* отъ огалѣтвамъ и огалѣтувамъ.

Огалѣтж, ишь, — тиль, *гл. свр.* отъ огалѣтвамъ и огалѣтамъ. 1) Да омръсж. 2) Да изгалѣтж, да онѣравж, да изхайтж, да изхуйлузж, да развалж; извадитъ. — те-пѣй, *прич. стр.* 1) Омръсенѣй. 2) Изгалѣтенѣй, онѣравенѣй, изхайтенѣй, изхуйлузенѣй, разваленѣй; изваженѣй.

Огалѣщамъ (да огалѣтж), *гл. д.* Огалѣтвамъ. **Огалѣщаніе**, *с. ср.* отъ огалѣщамъ. Огалѣтаніе.

Огарекъ и

Огарецъ, *с. м.* Нѣчто недогорѣло или отъ свѣщъ, или отъ цигарж; огарѣкъ, угарецъ; огарокъ. *Запали му огарецъ.*

Огарчя, *ум. ср.* отъ огарекъ. Угарчя; огарочекъ.

Огарѣкъ, *с. м.* Огарекъ.

Огарѣамъ (да огорѣж), *гл. д. и ср.* Огорѣивамъ, огорѣвамъ.

Огарѣаніе, *с. ср.* отъ огарѣамъ. Огорѣиваніе, огорѣваніе.

Оглавець, *ум. м.* отъ оглавъ.

Оглавѣивамъ, *гл. ср.* За жито: ставамъ главѣивъ, добывамъ главѣивъ. *Когато рѣси поѣ въ кѣщи и си излѣзе, хвърлятъ подирѣ му едикъ главѣивъ, за да не оглавиѣва жито-то.*

Оглавѣиваніе, *с. ср.* отъ оглавѣивамъ.

Оглавѣивѣкъ, *с. м.* Онаа чѣсть отъ юларъ, конато е на главѣ-тж на добытъкъ; оглавъ, главѣивѣкъ, башлѣжъ на юздж на юларъ; бѣголовъ, бѣглавъ, бѣротъ, недоузокъ, капцукъ. *Глядай конѣа, а не оглавиѣвѣка.* Турѣли му оглавиѣвѣкъ.

Оглавѣивѣчя, *ум. ср.* отъ оглавиѣивѣкъ.

Оглавъ, *с. м.* 1) Оглавиѣивѣкъ. *Оглавъ ти паднѣж у долнѣж земж!* Клятва за конѣ. 2) Обрѣжжы, годежъ, главѣжъ, тѣкмежъ.

Оглавѣж, ишь, — вѣлъ, *гл. свр.* отъ оглавиѣивамъ. Да годж, да главж, да вглавж, да углавж, да утъкмж, да запнж; сосвѣтѣть, обрѣчѣть. — вѣнѣй, *прич. стр.* Годенѣй, главенѣй, вглавенѣй, углавенѣй, утъкменѣй, запнѣй; сосвѣтанѣй, обрѣченѣй.

Оглавѣж, ишь, — вѣлъ, *гл. свр.* отъ оглавиѣивамъ. Да турѣж оглавиѣивѣкъ на добытъкъ, да обюздж. — вѣнѣй, *прич. стр.* Обюзденѣй.

Оглавиѣивамъ (да оглавиѣж), *гл. д.* Сговарѣивамъ момѣкъ съ момж да ся земжъ; главѣивамъ, вглавиѣивамъ, углавиѣивамъ, годѣивамъ, прѣстенувамъ, придварѣивамъ, прѣдварѣивамъ, запивамъ, утъкмавамъ, равунжъ, армаснамъ; свѣтѣть, сговарѣивать, обрѣчѣть.

Като бѣаше рекла Еѣна:

Мале, оглави ми,
Мале, ожени ми,
На далечно село,
Сама да ся хвалѣж
По малкѣ-ты момѣ,
По малкѣ-ты момѣци. *Пѣс.*

— мѣя, *гл. възвр. въ. и стр.* Главѣивамся, вглавиѣивамся, углавиѣивамся, годѣивамся, прѣстенувамся, придварѣивамся, прѣдварѣивамся, запивамся, утъкмавамся, армасвамся; свѣтѣть, обрѣчѣть. *Оглавися, поробися; оженися, погребися.*

Дѣвѣтъ е села прѣмѣнѣжъ
И въ десято-то намѣри,
Намѣри лижъ приликъ,
Тамъ ся с Радилъ оглавиѣвъ, *Пѣс.*

Оглавиѣиваніе, *с. ср.* отъ оглавиѣивамъ и оглавиѣивамся.

Огла́внѣмъ (да огла́виж), *гл. д.* Турнѣмъ огла́вникъ на добытъкъ; обюздвамъ.—*мся, гл. стр.* Бывамъ огла́венъ, обюздвамся.

Огла́внѣше, *с. ср. отъ огла́внѣмъ.*

Огла́дѣмъ (да огла́дѣж), *гл. д.* Оглаждамъ.

Оглади́вамъ (да оглади́виж), *гл. ср.* Ставамъ гладенъ, добывамъ нищѣхъ за наденіе, изглади́вамъ; проголода́ться, оголода́ть, чувствоватъ голо́дь. *Лыта като оглади́ло кучя. Оглади́лоъ като остарѣлоъ заакъ.*

Оглади́ваніе, *с. ср. отъ оглади́вамъ.*

Оглади́вижъ, *ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ оглади́вамъ.* Да изглади́вижъ; проголода́ться, оголода́ть, почувствоватъ голо́дь.

Огла́дѣжъ, *ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ оглади́вамъ.* Да изгла́дѣжъ; вы́голодитъ.

Огла́дѣжъ, *ишь,—ди́лъ, гл. свр. отъ огла́ждамъ.* Да изгла́дѣжъ, да изравни́жъ, да угла́дѣжъ; вы́равнитъ, вы́гладитъ, нагла́дитъ, огла́дитъ.—*денный, прич. стр.* Изгладенный, угладенный, изравненный; вы́равненный, вы́глаженный, нагла́женный, огла́женный.

Оглади́вамъ (да огла́дѣж), *гл. д.* Правѣжъ нѣкого да гладува, дръжжъ го безъ хранѣж, не му давамъ да на́де, та да изглади́ше; изгла́давамъ; вы́гола́живатъ. *Градеъ не огла́дава.*

Оглади́ваніе, *с. ср. отъ оглади́вамъ.*

Огла́ждамъ (да огла́дѣж), *гл. д.* Оглаждамъ, нѣчто гра́пава, ро́шпава, нера́вно изравни́вамъ; изгла́ждамъ, угла́ждамъ; вы́равни́ватъ, вы́гла́живатъ, нагла́живатъ, огла́живатъ.—*мся, 1) гл. взвѣр.* Приглаждамся, лѣска́мся, срѣска́мся, избръска́мся, обръска́мся. 2) *гл. стр.* Бывамъ огла́денъ, изгла́ждамся.

Огла́ждѣніе, *с. ср. отъ огла́ждамъ и огла́ждамся.*

Огласѣ́жъ (да ся), *ишь,—си́лся, гл. свр. отъ огла́шнѣмъ.* Да ся обадѣж, да ся отго́ворижъ; отклѣ́кнуться, отзо́ваться.

Огласѣ́вамся, *гл. мн-кр. отъ огла́шнѣмъ.*

Огла́шижъ, *ишь,—ши́лъ, гл. свр. отъ огла́ши́вамъ.*

Огла́ши́вамъ (да огла́шижъ), *гл. д.* На́вѣвамъ, призна́вамъ нѣкого досто́енъ за нѣчто. *Само ватафинѣтъ избира и огла́шка-ва каллушарѣ-ты.*

Огла́ши́ваніе, *с. ср. отъ огла́ши́вамъ.*

Огла́шнѣмъ (да ся огласѣ́ж), *гл. взвѣр.* Вы́камъ, ка́звамъ нѣкому, че го чу́жъ, че го слу́шамъ; оба́ждамся, отгова́рамся, отзвѣ́вамся; откли́каться, отзы́ваться.

Кога ся Димка събуди,
Та на ся гласомъ провѣтѣжъ:
Горице, разстави ми ся,
Водице, достави ми ся,
Димо, огласи ми ся! *Пѣс.*

Окнѣжъ е Стопанъ, что може:
Шуро-ле, шуро Юруше,
Дѣка си, шуро Юруше,
Дѣка си, оглашай ми ся!...
А Юрушь му ся огласи
Низъ тѣжъ горѣ зеленѣ. *Пѣс.*

Огла́шнѣніе, *с. ср. отъ огла́шнѣмъ.*

Огло́ждамъ и огло́ждувамъ (да огло́ждѣж), *гл. д.* Огло́ждамъ.

Огло́ждѣніе и огло́ждуваніе, *с. ср. отъ огло́ждамъ.*

Огло́ждѣжъ, *ешь,—далъ, гл. свр. отъ огло́ждамъ.* Да огло́ждамъ; —*даный, прич. стр.* Огло́зганый.

Огло́згамъ, *гл. свр. отъ огло́згвамъ.* Да огло́ждѣжъ, да огры́зжъ, да обгры́зжъ; огло́да́ть, обгло́да́ть, изгло́да́ть.—*ганый, прич. стр.* Огло́зганый, изгло́зганый, огры́зеный, обгры́зеный; огло́зганный, обгло́зганный, вы́глозганный.

Огло́згвамъ и огло́згувамъ (да огло́згамъ), *гл. д.* Съ глосза́не обира́мъ, изна́дамъ нѣчто; огло́ждамъ, обгло́ждамъ, изгло́ждамъ, огры́замъ, обгры́замъ, о́надамъ; огла́ды-ватъ, вы́гла́дыватъ, обгла́дыватъ, обгры́зѣтъ. *Огло́згалъ кокала. Огло́згалъ мя-со-то —мся, гл. стр.* Бывамъ огло́зганъ, огло́ждамся, обгло́ждамся, изгло́ждамся, огры́замся, о́надамся; огла́дываться, вы́гла́дываться, обгла́дываться, обгры́зѣться, обку́сываться.

Огло́згваніе и огло́згуваніе, *с. ср. отъ огло́згвамъ.*

Оглуи́вамъ (да оглуи́вижъ), *гл. ср.* Ста́вамъ глупа́въ, обезумѣ́вамъ; глупѣ́тъ.

Оглуи́ваніе, *с. ср. отъ оглуи́вамъ.*

Оглуи́вижъ, *ешь,—пѣлъ, гл. свр. отъ оглуи́вамъ.* Да ста́нѣж глупа́въ, да обезумѣ́жъ; оглуи́тъ, поглуи́тъ.

Оглу́хци, *с. м. мн. п.*

Оглу́хкы, *с. ж. мн.* Въ изреченіе: *пра-вижъ си оглу́хкы, оглу́хци*, стру́вамъ си углу́хци, углу́хкы, правѣжъ ужъ какъ не слу́шамъ, не чу́жъ, глу́хувамъ, вты́лавамся; притво́ряться глу́хымъ, дѣлаю́ видъ что не слы́шу.

Оглу́шѣжъ, *ишь,—ши́лъ, гл. свр. отъ оглу́шѣвамъ.* Да напра́вижъ нѣкого да стане глу́хъ; оглу́шить.—*шѣптый, прич. стр.* Ко́муто сѣ поврѣ́дены уши-ты, та не чу́е; оглу́шѣнный.

Оглу́ши́вамъ (да оглу́шижъ), *гл. д.* Напра́вамъ нѣкого да стане глу́хъ, поврѣ́ждамъ му уши-ты, та не може да слу́ша; оглу́шѣтъ.

Оглу́ши́вамъ (да оглу́ши́вижъ), *гл. д.* Ста́вамъ глу́хъ, не мо́жъ да чу́жъ, за́глы́хвамъ, оглы́хвамъ; глы́хнутъ.

Огнѣць, *ум. м.* отъ **огнь**. Мало огнь, огнѣць; огонѣкъ. *Нѣма огнець безъ дѣмець.*

Огнѣво, *с. ср.* Огнило.

Огнѣвце, *ум. ср.* отъ **огнѣво**. Огнилце.

Огнѣло, *с. ср.* Отъ стоманѣ направена справа, съ кождо цѣкати огнь и охващать ножевы; огнѣво, чекмакъ; **огнѣво**. *Плоско огнѣло за точене ножъ съ него; мусать. Шило за огнѣло.*

Огнѣлице, *ум. ср.* отъ **огнѣло**. Огнѣвце; огнѣвцо.

Огнѣца, *с. ж.* Болѣсть *Febris acuta*, огнѣница, тяжка болѣсть, буица; горячка, огнѣница.

Огнѣчище, *с. ср.* Огнѣчаво былье; сварено пшеса за огнѣж.

Огнѣчаво былье. Раст. *Ajuga*, огнѣчище; дубровка, живучка.

Огнѣчавый, *въ, ва, во, пр.* 1) Който има болѣсть огнѣж. 2) За быволъ, за добытъкъ: что не пасе зеленъ трѣвж, дыри сѣно, печеса на сѣнце и сѣхне. — *Огнѣчава тряска*, голѣма, усилна тряска като огнѣж.

Че ѣ отговаря момченце Бошняча:
Не мож, дѣвойко, конча да отсѣдж,
Конча да отсѣдж, конча да възсѣдж,
Мене си е утрясло огнѣчава тряска. *Пѣс.*

Огнѣца, *с. сгб.* отъ **огнь**. Много огнѣве.

Огнѣще, *с. ср.* 1) Мѣсто въ кѣщи, дѣто ся кладе огнь, оджакъ; очѣгъ, камѣнь.

Димитро, сыно Димитро,
Что ти мами си не каза,
Мама ти да тя полве,
Въ пусто огнѣще въ пустъ бакрачь. *Пѣс.*

2) Мѣсто, дѣто е кладено огнь. 3) Бащина, майчина кѣща, бащинъ, майчинъ домъ; пепелище. *Приврѣтъся на бащино-то си огнѣще.* 4) Корени-ти на лозж, на царевицѣ и на другы нѣкои растення. — *На ланско огнѣще огнь трѣси (огнь не барѣй). Като коткъ на огнѣще. Не оставилъ му ни пепелъ на огнѣще-то. Кога пѣтелъ на зноище, и нѣе на огнѣще. Да му не остане и котка на огнѣще! Огнѣще у кукж-тж да нѣма!* Клятвы.

Огнѣвѣкъ, *йшь,—вилъ, гл. д. свр.* Да разгнѣвѣхъ, да надосамъ, да разсѣрѣж; разгнѣвѣвать.—**вѣнѣтый**, *прич. стр.* Разгнѣвенный, надосаный, разсѣренный; разгнѣванный.

Хубавъ, хубавъ, старый дѣдо,
Като куча опрылено,
Като котя огнѣвено. *Пѣс.*

Огнѣна, 1) *с. ж.* Една болѣсть, лѣкуваема съ вратыкъж, комуныжж и строщнича. 2) *им. соб.* женско.

Огнѣникъ, *с. м.* Прѣзима на змѣй, който рыга огнь изъ уста-та сп.

Рада на водж ходила
На змѣсвѣты-ты кладени,
Ходила и ся врычала;
Срѣщж ѣ идѣтъ два змѣя,
Два змѣя, два огнѣника. *Пѣс.*

Огнѣница, *с. ж.* Болѣсть огнѣца.

Огнѣнѣ, *им. соб.* мжско.

Огнѣнѣтый, *яъ, на, но, пр.* Что е като огнь, что е отъ огнь, что има огнь; **огнѣнный**. *Огнѣнѣ поглядѣ, горящъ поглядѣ; масленые глаза. Жюржавѣ очи, огнѣнѣ поглядѣ.*

Огѣйка, *с. ж.* Раст. *Bryonia dioica*; переступѣнь двудѣмный.

Огѣйници, *с. ж. мн.* Прыцкы по тѣлѣ-то; крѣвеници, кравеници, гойпици, гноиници, свришкы.

Огѣлвамъ и огѣлювамъ (да **огѣлж**), *гл.* д. 1) (валнамъ, изваждамъ, смѣквамъ нѣкому дрѣхы-ты и го оставямъ голъ; събличамъ; **огѣлѣть**, **обнажѣть**. 2) Обирамъ, оадамъ, огрызvamъ, обѣлвамъ мѣсо-то, корж-тж на нѣчто, та го оставямъ голо. *Огѣлилъ кокала, дѣво-то.* 3) Заголвамъ, загалнамъ, отголвамъ; **загѣлѣть**. 4) Зимамъ нѣкому имане-то и го оставямъ безъ ничто, безъ сермиж като голъ; събличамъ, обрѣсвамъ, острѣгвамъ, ожюлвамъ, обирамъ; **обобрѣть** **когѣ** **кругѣмъ**, **оглѣживѣть**. *Огѣлилъ го както трѣбѣа.* — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Съблѣчамъ си дрѣхы-ты и оставямъ голъ; **огѣлѣться**, **обнажѣться**. 2) Загалнамъ, заголвамъ, отголвамъ; **загѣлѣться**. 3) Оставямъ голъ, безъ сермиж, безъ имѣть. 4) *гл. стр.* Бывамъ огѣленъ.

Огѣлваше и огѣлюванѣ, *с. ср.* отъ **огѣлвамъ**.

Огѣлъ. Въ изрѣчение: **огѣлъ голъ**, **огѣлъ гола**, **огѣлъ голо**, голъ голнѣничъкъ, съвѣсмъ голъ, голъ голошнатъ, голнѣнавѣтый, горопалѣтый; голѣхонѣкъ.

Огѣлѣвамъ (да **огѣлѣж**), *гл. ср.* 1) Оставямъ голъ, безъ обѣлѣло; **голѣтъ**, **наготѣтъ**. 2) Окапвать ми, падать ми косы-ты, козина-та, лѣта ми козина-та; **лысѣтъ**. *Огѣлѣла му глава-та.* 3) Осиромашивамъ, западамъ, оставямъ безъ ничто; **голѣтъ**, **бѣдѣтъ**. *Грычѣлѣся, грычѣлѣся, дѣръ му грѣбѣ-тж огѣлѣ.*

Вардили сж, вардили седемъ години,
Голи огѣлѣли, боси обѣсѣли,
Боси обѣсѣли, вѣшкы гы изнали. *Пѣс.*

Огѣлѣванѣ, *с. ср.* отъ **огѣлѣвамъ**.

Огѣлѣж, *емъ,—лѣлъ, гл. свр.* отъ **огѣлѣвамъ**. 1) Да останж голъ; **огѣлѣтъ**. 2) Да

ми окане, да мы опада коса-та, козина-та; облысѣть. 3) Да осироманиахъ.

Огóлѣж, ишь,—лѣль, *гл. свр.* отъ огóлнать. 1) Да съблѣхъ, да съблѣчь; огóлѣть, выголѣть, обнажить. 2) Да заголѣхъ, да отголѣхъ; заголѣть. 3) Да съблѣхъ, да обрѣхъ, да остригъ, да обержъ; обобратъ, оглѣдѣть. — *лѣпый, прич. стр.* По знаменованье-то на глагола.

Огорчѣхъ, ишь,—чѣль, *гл. свр.* отъ огорчѣивать. Да наскрѣхъ, да оскрѣхъ; огорчѣть. — *чѣстый, прич. стр.* Наскрѣбный, оскрѣбный; огорчѣнный. *Огорченъ съмъ*; я огорчѣю.

Огорчѣивать (да огорчѣхъ), *гл. д.* Докарвать нѣкому горчевинъ, казвать му, направлять му нѣчто неприятно; наскрѣивать, оскрѣивать; огорчѣть. — *мѣя, 1) гл. вѣзвр.* Дохожда ми нѣкаква горчевина, прѣкарвать нѣкаквж неприятность; наскрѣиваюся, оскрѣиваюся; огорчѣаться. 2) *гл. стр.* Бывать огорченъ.

Огорчѣиванье, *с. ср.* отъ огорчѣивать и огорчѣиваюся.

Огорѣивать (да огорѣхъ), *гл. ср.* Огаривать, изгаривать отоколо, наоколо; обгорѣивать; обгорѣть.

Свои дойдохъ отъ твои дворовы,
Твои двори у пельны урасли,
Средъ дворты дрьво огорѣло,
На дрьво-то до три кукавици. *Пѣс.*

Огорѣлъ пѣль, казвать за самичкѣ неженъ чловѣкъ; опаленъ крѣдегъ.

Огорѣиванье, *с. ср.* отъ огорѣивать.

Огорѣхъ, ишь,—рѣль, *гл. свр.* отъ огорѣивать. Да обгорѣхъ; обгорѣть.

Огорѣхъ, ишь,—рѣль, *гл. свр.* отъ огорѣивать. Да обгорѣхъ, да изгорѣхъ, да оналѣхъ, да опрѣхъ наоколо, изотоколо; обжечъ, обуглѣть. — *рѣпый, прич. стр.* Обгореный, изгореный, опаленый, опрѣпый наоколо, изотгорѣ.

Огорѣивать (да огорѣхъ), *гл. д.* Огаривать: 1) Изгоривать, опрѣивать нѣчто наоколо, отгорѣ; обгаривать, обгоривать, опаливать; обжигать, обугливать. 2) Нажеживать, нагорящивать; разжигать, раскѣивать.

Богъ да биеть арамии,
Что хватихъ да ты мѣчать,
Та огорихъ, тенка Стано,
Огорихъ пиростижъ,
Кладохъ ѣ на шиж-тж! *Пѣс.*

— *мѣя, гл. стр.* Бывать огоренъ; обгариваюся, обгориваюся, опаливаюся; обжигать-ся, обугливать-ся.

Огорѣиванье, *с. ср.* отъ огорѣивать.

Огоиѣхъ, ишь, огоиѣль, *гл. свр.* отъ огоиѣивать. Да угоиѣхъ, да накрѣиѣхъ, да патлѣтъ,

да ухранихъ. **Огоиѣтый**, *прич. стр.* Угоиѣтый, накрѣпѣтый, ухраниѣтый, направѣтый.

Огоиѣивать (да огоиѣхъ), *гл. д.* Угоиѣивать, накрѣивать, патлѣтивать, ухранивать. — *мѣя, гл. вѣзвр.* Стаивать крѣвѣнь, дебелъ; угоиѣиваюся, надебелѣиваюся, патлѣтивать, патлѣиваюся, направиаюся, накрѣиваюся, ухраниаюся; ботѣть, жирѣть, тучиѣть, толѣть. *Огоиѣся като Дунавскъ свиѣж.*

Ограбѣивать и **ограбѣивать** (да ограбѣхъ), *гл. д.* Съ грабанье зимать всичко; обираю, окрадваю, оплѣиваю, прѣплѣиваю; грабить, выграблять, облупѣть. *Ограбѣиѣхъ имъ стокж-тж.* — *мѣя, гл. стр.* Бывать ограбѣенъ.

Ограбѣиванье и **ограбѣиванье**, *с. ср.* отъ ограбѣивать и ограбѣивать.

Ограбѣхъ, ишь,—билъ, *гл. свр.* отъ ограбѣивать и ограбѣивать. Да обержъ, да окраджъ, да оплѣиѣхъ, да прѣплѣиѣхъ; ограбѣить, пограбѣить, выграбѣить, облупѣть. — *бѣпый, прич. стр.* Обраный, окраденый, оплѣиѣпый; ограблѣенный, пограблѣенный, выграблѣенный, облуплѣенный.

Огра́да, *с. ж.* 1) Стѣна, плетъ, слоги около нѣчто; заграда; заборъ, загоро́дка, огра́да. 2) Градина, садина, нива край село, заградена съ плетъ; заграда, оградна; загоро́дка, огра́да.

Земи ся, сынче, остро свѣчурча,
Ходи ми, сыну, въ оградъ зеленъ,
Дрьва да берешъ, огонь да वालीшъ. *Пѣс.*

3) Блѣдъ крѣтъ около мѣсячпѣж-тж, кога врѣмя-то е мыглаго и вѣтровито; харманъ. *Когда-то около мѣсяца има оградъ, ще вали дъждъ.*

***Оградѣивать** и **оградѣивать** (да оградѣиѣхъ), *гл. ср.* Орадѣивать, налпѣивать, нагазывать на нѣчто нечисто, мрѣсно, та мя хваща нѣкаква болѣсть; уручѣивать. *По-щесъ спалъ подъ дрьво-то и оградѣивалъ.*

Оградѣиванье и **оградѣиванье**, *с. ср.* отъ оградѣивать.

Огра́дница, *ж. ж.* отъ ограда.

Оградѣиѣхъ, емъ,—дѣсахъ,—дѣсаль, *гл. свр.* Да орадѣиѣхъ, да уручѣиваюся.

Огра́дница, *с. ж.* Ограда нъ 2-то знаменованье.

Оградѣхъ, ишь,—дѣль, *гл. свр.* отъ оградѣивать. Да заградѣхъ; огородѣть, загорѣть, оградѣть.—*дѣпый, прич. стр.* Заобыкновенный съ оградѣ, заграденый; огорѣженый, загорѣженый, оградѣеный.

Оградѣивать, *гл. мж-кр.* отъ оградѣивать.

Оградѣивать (оградѣивать, да оградѣхъ), *гл. д.* Заобыкаивать нѣчто съ оградѣ, заграждаю; оградѣать, огорѣивать, загорѣивать, обносить. — *мѣя, 1) гл. вѣзвр.* Ту-

ряма нѣчто около себе, заграждамъ; **огражда́тъся**. 2) *гл. стр.* Бывамъ оградить.

Огражда́ние, *с. ср.* отъ **огражда́мъ** и **огражда́мся**.

Ограничи́жъ, *ишь*, — *чи́ль*, *гл. свр.* отъ **ограничи́вамъ**. Да **разграничи́жъ**; **ограничи́ть**. — *че́нтий*, *прич. стр.* Разграниченный; ограниченный.

Ограничи́вамъ (да **ограничи́жъ**), *гл. д.* Ту-ряма границы на нѣчто, **разграничи́вамъ**; **ограничи́вать**. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ ограниченъ, **разгранича́вамся**; **ограничи́ваться**.

Ограчи́вамъ, *с. ср.* отъ **ограчи́вамъ**.

Огра́нь, *с. ж.* Ограда, заграда на голѣмъ дворѣ въ селскѣхъ кѣшкѣхъ.

Огребѣ́жъ, *ешь*, — *гребѣ́охъ*, — *гребѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огри́бамъ**. — *бѣ́нтий*, *прич. стр.* Изгребенный, изринатый, изчистенный съ гребенне.

Огри́бамъ (да **огребѣ́жъ**), *гл. д.* Събирамъ съ гребло сѣно-то, что е остало послѣ црво-то събирание, **остры́гвамъ** отъ тенджерѣхъ или отъ другъ сѣдѣ, что-то е остало слѣдѣ изсыпывание манджѣхъ-тѣхъ, съ гребенне изчистивамъ нѣчто, събирамъ нѣчто; **огребѣ́тъ**, **выгра́б-ливать**, **подскребѣ́тъ**. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ огребенъ.

Огри́бание, *с. ср.* отъ **огри́бамъ**.

Огри́бачъ, *с. ж.* Кацарско сѣчиво, съ което изглаждатъ изваѣтъ дѣгы-ты на бѣчвѣхъ, на кацѣхъ.

Огри́бка, *с. ж.* Сѣчиво, съ което **огри́бать** ношѣвы, **остругалка**, **остругачка**, **остружка**, **постружка**, **стругало**, **стружка**, **стрыгачка**, **систо**; **родъ кирѣй**, **скребѣ́й**.

Огри́бчица, *ум. ж.* отъ **огри́бка**.

Огрози́вамъ (да **огрози́жъ**), *гл. ср.* Ста-вамъ грозенъ; **погрози́вамъ**, **вгрозна́вамся**, **огру́бамъ**, **огрубну́вамъ**, **огръд́вамъ**; **дур-нѣтъ**.

И па изнесѣте двѣ метлы брѣзовѣхъ,
Да измете Ганга два двора голѣмѣхъ,
Лице да запраши, ега **огрози́вѣ** . . .
Лице запрашила, мало **огрози́вѣла**. *Пѣс.*

Огрози́вание, *с. ср.* отъ **огрози́вамъ**.

Огрози́жъ, *ешь*, — *нѣ́ль*, *гл. свр.* отъ **огрози́вамъ**. Да **погрози́жъ**, да **огру́бжъ**, да **огръд́жъ**, да **ся вгрози́жъ**; **подурни́тъ**.

Огро́жъ, *ишь*, — *зи́ль*, *гл. свр.* отъ **огрози́вамъ**. Да **загро́жъ**, да **вгро́жъ**, да **огръ́жъ**, да **загру́бжъ**; **обезобра́зить**. — *зѣ́нтий*, *прич. стр.* Загрозенный, вгрозенный, огръденный, загрубенный; **обезобра́женный**.

Огрози́вамъ (да **огро́жъ**), *гл. д.* Направлямъ нѣчто да **ся види**, да **стане грозно**; **вгро-зна́вамъ**, **загрозна́вамъ**, **загру́бамъ**, **огръд́амъ**; **безобра́зить**, **обезобра́живать**. *Богъ ми е*

далъ голѣмѣхъ красотѣхъ, а само едно е което мя огрознава, това е тѣзи кози уши. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Огрознавамъ се-бе-си. 2) *гл. стр.* Бывамъ **огрозенъ**; **вгро-зна́вамся**, **загрозна́вамся**, **загру́бамся**, **огръд-вамся**; **обезобра́живаться**.

Огрози́вание, *с. ср.* отъ **огрози́вамъ**.

Огру́бнувамъ и **огру́бамъ** (да **огру́бжъ**), *гл. ср.* **Огрози́вамъ**, **погрози́вамъ**.

Дворове ти **огру́бнѣли**,
Зеленъ пелынь ураснѣли. *Пѣс.*

Огру́бнување и **огру́бване**, *с. ср.* отъ **огру́бнувамъ**.

Огру́бжъ, *ешь*, — *нж́ль*, *гл. свр.* отъ **огру́б-вамъ**. Да **огрози́жъ**, да **погрози́жъ**.

Огру́хамъ, *гл. свр.* отъ **огру́хамъ**. 1) Да **оронѣжъ**, да **оврышѣжъ**. 2) Да **изнамъ**, да **изпу-камъ**, да **оплюскамъ**. — *ханчѣй*, *прич. стр.* 1) Ороненный, оврышенный, очюканый. 2) Изнаденый, изпуканый, оплюсканый

Огру́хамъ и **огру́хувамъ** (да **огру́хамъ**), *гл. д.* 1) **Очюква́мъ**, **оронѣ́вамъ**, **оврыша́мъ** съ **гру́хание**. 2) **Изнада́мъ**, **изпукѣ́вамъ**, **оплюс-ква́мъ**, **изплюсѣ́вамъ**, **очюкѣ́вамъ**, **изчюкѣ́вамъ**. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ **огруханъ**.

Огру́хване и **огру́хување**, *с. ср.* отъ **огру́хамъ**.

Огрѣ́днувамъ и **огрѣ́двамъ** (да **огрѣ́днжъ**), *гл. ср.* **Огрози́вамъ**, **погрози́вамъ**.

Огрѣ́днување и **огрѣ́дване**, *с. ср.* отъ **огрѣ́днувамъ**.

Огрѣ́днжъ, *ешь*, — *нж́ль*, *гл. свр.* отъ **огрѣ́д-нувамъ**. Да **огрози́жъ**, да **погрози́жъ**.

Огрѣ́джъ, *ишь*, — *ди́ль*, *гл. свр.* отъ **огри́-дямъ**. Да **огро́жъ**. — *денчѣй*, *прич. стр.* Огрозенный.

Хай ты **пиля**, **пиля** соколово,
Ты да пойдешъ въ мои-ты дворы,
Да ми видишь мой-ты равны дворы,
Мои-ты дворы какъ сѣ **огръдени**,
Дворы **огръдени**, трѣва **обрастени**. *Пѣс.*

Огрѣ́дямъ (да **огрѣ́джъ**), *гл. д.* Огрознавамъ, **вгрозна́вамъ**, **загрозна́вамъ**, **загру́бамъ**; **безо-бра́зить**, **обезобра́живать**, **по́ртить**.

Смыслихъ дома да **влѣзжъ**,
Да **загубѣ** татка ти;
Жа́ль ми **паднѣ** за тебе,
Да не **врылишь** гайтана,
Да **огръдишь** ставѣ-тѣхъ! *Пѣс.*

— *мѣя*, *гл. стр.* и *възвр.* Бывамъ **огръ-денъ**; **огрозна́вамся**, **вгрозна́вамся**, **загрозна́-вамся**, **загру́бамся**; **обезобра́живаться**.

Огрѣ́дание, *с. ср.* отъ **огрѣ́дямъ** и **огри́-дямся**.

Огрѣ́лие, *с. ср.* 1) **Пришивка** на дрѣхѣхъ око-ло **иши́хъ-тѣхъ**; **наши́йникъ**, **наши́еникъ**, **ко-рилъ**, **яка**, **трахи́ла**; **воротни́къ**, **во́ротъ**. 2) **Огрѣ́лица**.

Огрѣлица, с. ж. Нанизъ или друго иѣкакво украшение, нахытъ за посение на шны; огрѣлие, огрѣлица, герданъ; ожерѣлье, нашенникъ.

Тамамъ Рада подь вѣчилю,
Лудый Петко на врата-та,
На врата-та съсъ кривака:
Давай, Радо, что си зела,
Триста бабкы огрѣлицъ,
Два прьстена отъ жьлтицъ. *Пѣс.*

Огрѣличка, у. ж. отъ огрѣлица.

Огрѣлица, с. ж. 1) Вязано огрѣлие, вязана иака на ризъ. 2) Огрѣлица.

Огрѣлакъ, с. м. 1) Особена кожа, кожьто кожьохари употрѣбавать за огрѣлие, за иакъ на кожьоси. 2) Ширкы, шивове отъ черны концы по огрѣлие на кожьохъ.

Огрѣиъ, ешь,—ижь, гл. свр. отъ огрѣтамы и огрѣщамъ. Да прѣгрѣиъ, да загрѣиъ, да обгрѣиъ; обниъ, обхватитъ, окниуть. —**ижтый**, прич. стр. Прѣгрѣижтый, загрѣижтый, обгрѣижтый; обнижтый, обхваченный, окниутый.

Огрѣтамы (да огрѣиъ), гл. д. Огрѣщамъ.

Огрѣтане, с. ср. отъ огрѣтамы. Огрѣщане.

Огрѣтачы, с. м. Горна дрѣха като длъгъх антерниъ; джубе; родъ полущубки, кафтанъ.

Огрѣщамъ (да огрѣиъ), гл. д. Огрѣтамы, прѣгрѣщамъ, загрѣщамъ, обхващамъ, обыкамы нѣчто отъ вси страны; обгрѣщамъ, обигрѣщамъ; обнимать, обхватывать, окидывать. —**мси**, гл. стр. Бывамъ огрѣижъ; огрѣтамы, обгрѣщамся, обигрѣщамся, прѣгрѣщамся, загрѣщамся, обыкамыся.

Огрѣщане, с. ср. отъ огрѣщамъ. Огрѣтане

Огрызvamъ и **огрызуvamъ** (да огрызъ), гл. д. Съ грызение оадамъ, изадамъ нѣчто; изгрызvamъ, оглождvamъ; огрызать, обгрызать, оглѣдывать. *Хубавъ-тъх наблжж свинка огрыза. Дай му да огрызе кокала.* —**мси**, гл. стр. Бывамъ огрызаны; изгрызvamся, оглождvamся; огрызаться, обгрызаться, оглѣдываться.

Огрызване и **огрызуване**, с. ср. отъ огрызvamъ.

Огрызкы, с. ж. мн. Остало отъ нѣчто иадено, угрызкы; **огрызокъ**. *Изчисти огрызкы-ты изъ наслж-тъх.* — *Тамъ има огрызкы*, има нѣчто за иадение. — *Той дойде на огрызкы-ты*, дойде късно на трапезъ-тъх, когато вѣче другы-ты приврѣшати иадение-то.

Огрызичици, у. ж. мн. отъ огрызкы.

Огрызъ, ешь,—грызохъ,—грызълъ, гл. свр. отъ огрызvamъ. Да изгрызъ, да оглождъ; огрызать, обгрызать, оглодать. — **зѣнтый**, прич. стр. Изгрызеный, огложданный, оглозганный; **огрызанный**, **обгрызанный**, **оглоданный**.

Огрѣнавѣжъ, ешь,—иѣлъ, гл. ср. свр. Да станж грѣнавъ, да изнадж, да смрѣнавѣжъ; *похудѣть. Огрѣнавѣжъ комъ.*

Огрѣва, с. ж. Огрѣване, огрѣвка, полза, фий да отъ иѣчто. *Зятева огрѣва* — *врьбови дрѣва. Зятева окрѣпа* — *врьбова огрѣва*.

Огрѣvamъ (огрѣивамъ, да огрѣиъ), гл. д.

1) Турямъ иѣчто на огнь, срѣщж огнь, срѣщж слънце да ся грѣе, да ся пече, та да ся стопли; сгрѣвамъ, припицамъ; **огрѣпать**. *Огрѣи манджж-тъх. Огрѣлъ си ржцѣ-тъх.* 2) Пада свѣтлина-та ми върху иѣчто, та го освѣтлава; **освѣщать**, **озарять**, **осиявать**. *Огрѣтала гж мѣсичина-та.*

Грѣи, слънце и мѣсячинко,
Горы и планины да огрѣешь. *Пѣс.*

3) гл. ср. Давамъ, пушамъ свѣтлинъ, свѣтъ, засвѣтъ; **свѣтитъ**, **засвѣтитъ**, **засиеть**.

Чевли тропнѣли, перѣ цвѣтнѣжы,
Отъ лице слънце нейзъ огрѣи;
Кога жь видѣ, умъ-тъ му зайде,
Отъ кулж паднѣ, на скелж удри *Пѣс.*

4) гл. ср. За слънце-то, мѣсяца и звѣзды-ты: излизамъ, показвамъ, изтичамъ, изгрѣвамъ; **восходить** (о небесныхъ свѣтилахъ). *Слънце-то огрѣи. Мѣсячина-та още не е огрѣтала.* — **мси**, 1) гл. **възвр.** Припицамыся, сгрѣвмыся, пекжся на огнь, на слънце; **обогрѣваться**. 2) гл. стр. Бывамъ огрѣваны. — *Ако нж огрѣе и това слънце*, ако стане и това нѣчто, за което ся говори. — *Да не тѣ е огрѣла моя-та*, да не си натиъ и ты като мене, да не ти е минѣла прѣзъ главж-тъх моя-та болка. — *Нѣма да го огрѣе*, нѣма да му ся даде, нѣма да добые, нѣма да стане. — *Нѣма да го огрѣе това слънце*, нѣма да стане това. — *Огрѣтало го слънчице*, зарадвался. — *Не съмъ слънце да огрѣиъ* всякого. *Отъ тѣмъ-нинж огрѣи слънце. Отдѣто чакжжжж слънце да нж огрѣе*, *оттамъ слана нж попарѣ. Отдѣто не ся надѣвамъ*, *оттамъ тѣ огрѣва. Огрѣи, слънце*, *да огрѣемъ ржцѣ. И него ще огрѣи мое то слънце.*

Огрѣване, с. ср. отъ огрѣvamъ.

Огрѣвка, с. ж. Огрѣва. *Зятева огрѣвка* — *врьбови дрѣва.*

Огрѣвичица, у. ж. отъ огрѣвка.

Огрѣвъ, с. м. 1) Огрѣване, огрѣвка, толико *Нѣмало дрѣва за огрѣвъ*. 3) Изгрѣвъ, изгрѣи, изтокъ, изникъ, огрѣване; **восходъ**.

Откако ся засакахмы,
Никако ся не видохмы,
Само еднижъ на чешмж-тъх,
И тогай ми малко много
Отъ огрѣва до захода. *Пѣс.*

Огрѣивамъ, гл. мн-кр. отъ огрѣвамъ.

Огрѣйнувамъ, гл. үч. отъ огрѣйнухъ.

Огрѣйнухъ, ешь, — ижлъ, гл. свр. смякъ. отъ огрѣнухъ. Огрѣйнухъ слѣдиче. Огрѣйнухъ му кунку-тѣ.

Огрѣитъ, им. соб. мжжско.

Огрѣишъ, ишь, — шилъ, гл. свр. отъ огрѣивамъ. Да вкарамъ нѣкого въ грѣхъ, да огалатъ, да омрьсѣ; ввѣстѣ когѣ въ грѣхъ. — шеный, прич. стр. Вкаранный въ грѣхъ, огалатеный, омрьсеный.

Огрѣишавамъ (да огрѣишъ), гл. д. Вкарвамъ нѣкого въ грѣхъ, накарвамъ го да направѣ нѣкакъвъ грѣхъ; огалатвамъ, омрьсывамъ; вводѣ когѣ въ грѣхъ. Огрѣишъ го, дадохъ му нѣчто блажно да наде, та го омрьсѣхъ. — мся, 1) гл. өзвер. Влизамъ въ грѣхъ, направямъ нѣкакъвъ грѣхъ, берѣ грѣхъ; грѣишъся, грѣишувамся, прѣгрѣишавамъ; братъ грѣхъ на дѣшу. Огрѣишъся да ти думамъ такъвъ думѣ. Огрѣишъся си думѣ-тѣ, огрѣишъся.

Огрѣишаване, с. ср. отъ огрѣишавамъ и огрѣишавамся.

Огрѣишъ, ешь, — грѣлъ и — грѣялъ, гл. свр. отъ огрѣивамъ; огрѣтъ, освѣтитъ, озаритъ, осѣятъ, засвѣтитъ, засѣятъ, взойти. — рѣиный, — рѣиный и — рѣиный, прич. стр. 1) Сгрѣиный, припеченый, стопленый. 2) Освѣтленый, озареный.

Огурѣхъ (да ся), ишь, — рѣлся, гл. свр. отъ огурѣивамся. Да ся вгурѣхъ, да обдрѣхъ, да обрѣхъ, да привѣхъ, да навѣхъ на нѣчто тяжко, да одрѣхъ; втянутъся, околѣтѣся, привѣхнутъ, приучѣтѣся.

Огурѣивамся (да ся огурѣхъ), гл. об. Вгурѣивамся, навѣхивамъ, привѣхивамъ, научивамся, алащивамся на нѣчто тяжко; обдрѣивамъ, одрѣивамъ, обрѣивамъ; вѣхнутъ, привѣхнутъ, приучѣтѣся, набивѣтъ руку, втягивѣтѣся, околѣчивѣтѣся; предавѣтѣся, безропотно покорѣтѣся чему. Доста ся е огурѣилъ на ходѣ. Огурѣена кокошка, нелуда, опытомена, алащисала.

Огурѣиване, с. ср. отъ огурѣивамся.

Огѣивамъ и огѣивамъ (да огѣишъ), гл. д. Гѣишъ нѣчто та го пзвивамъ; свивамъ, прѣвивамъ; сгѣбѣтъ. — мся, 1) гл. өзвер. Гѣишъся, вишъся, свивамся, прѣвивамся; сгѣбѣтѣся. 2) гл. стр. Бывамъ огѣишъ; свивамся, прѣвивамся; сгѣбѣтѣся. Овоцѣитѣ ся огѣивѣхъ отъ вѣтъра като сламѣхъ.

Огѣиване, с. ср. отъ огѣивамъ.

Огѣивъ, с. ж. ж. мн. Гѣивъ, вѣрѣтъ, дѣпѣтъ, брѣкѣтъ; сгѣбѣтъ, складѣтъ, борѣтъ.

Огѣивчици, ум. ж. ж. мн. отъ огѣивъ.

Огѣицець, ум. ж. ж. мн. отъ огѣишъ. Малко огѣишъ; огѣишъ, огѣишъ; огѣишъ.

Огѣишамъ (да огѣишъ), гл. д. Огѣивамъ.

Огѣишъ, ум. ж. ж. мн. отъ огѣишъ.

Огѣишъ, ум. ж. ж. мн. отъ огѣишъ.

Огѣишъ, ум. ж. ж. мн. отъ огѣишъ. Огѣишъ, огѣишъ. Огѣишъ да ми накладѣтъ.

Огѣишъ, с. ж. ж. мн. Огѣишъ: 1) Запалѣни вѣглѣ, дѣва на огнищѣ да горѣтъ; огѣишъ. Накладѣти огѣишъ да подгрѣмѣ гостѣ-тѣ. Постѣжѣти огѣишъ. 2) Такъвъ огѣишъ, накладѣтъ дѣ-да-е; огѣишъ, костѣръ.

Въ пустынѣ бѣга мома Драганка,
Слѣзы е лѣла, дѣва е брала,
Дѣва е брала, сама гѣ клала,
И запалила лѣтъ бусѣ огни,
Прѣкрѣстилася и ся хвѣрила
Въ огни да гори, канѣнъ да изплѣни;
Тамъ е умрѣла, но не изгорѣла. Пѣс.

Ой ти тебе Димке Будимке,
Като вѣрѣишъ прѣвъ Рылъ планинѣ,
Напрѣдѣ ти какъвъ огни гори,
На вѣрѣ ты варѣ Вѣканъ войвода
Съ триста момѣ юнаѣ. Пѣс.

3) Кога гори нѣчто сграда, гора, сѣно и др. т.; пожаръ, нагѣнъ; пожаръ. Ношѣсь имало огни въ село, изгорѣли двѣ кѣщи. 4) Разпалѣни вѣглѣни, разгорѣны вѣглѣни, жаръ, жарѣва, жарѣвна; жаръ. Тури огни въ манѣгала. 5) Живъ вѣглѣнъ, запалѣна прахѣнъ, кибрѣтъ за запалѣне нѣчто съ тѣхъ; огни. Занѣси му огни да си запали чубука. Имѣтъ ли огни? Сѣжѣтъ огни; высѣжѣтъ, выкрѣшѣтъ огни. 6) Горѣишъ въ снагѣ-тѣ на члѣвѣка отъ болѣсть или отъ друго нѣчто; жаръ. Има огни, глава-та му гори. Мѣтѣмъ мя въ огни, за болѣсть: до-кара ми огни, възпалѣне, зе да ми гори снагѣ-та.

Разболѣся болѣтъ Гергѣи,
Болѣтъ лѣжѣ, зѣвъ умира
Отъ девѣтъ рѣнѣ крушѣмѣнѣ,
Деѣта-та съ ножъ бѣжѣтъ,
Бре зѣвъ боли, въ огни гори. Пѣс.

7) Кога нѣкой е много живъ, отъ нѣчто запалѣнъ, разпалѣнъ, та е разгорѣнъ; огни. Той е огни и пламѣнъ, много живъ; онъ огни огнѣмъ.

Любѣ си имѣтъ отъ тебе по-младѣ ...
На мѣнѣ ке постѣле и ке побѣгне;
Отъ това сѣмъ, момѣ, мощѣнъ кахѣрѣнѣ,
Иа при тебе идѣтъ, огни да помнѣ. Пѣс.

— Божѣи огни, запалѣнъ съ трѣканѣ двѣ сухѣ дѣва одно о друго отъ двѣма близѣнѣ. Прѣвъ такъвъ огни по нѣкой мѣста прѣкарѣтъ добѣтъкъ да го не хвѣща болѣтъ, или да ся изѣтрѣ, ако е хвѣжѣтъ. — Дивѣ огни, огни запалѣнъ съ трѣканѣ двѣ сухѣ дѣвета одно о друго; живъ

Одарѣхъ, *ишь*, — *риль*, *гл. свр.* отъ одарѣ-
вамъ. Да надарѣхъ, да подарѣхъ, да дарѣхъ; на-
дарѣхъ, обдарѣхъ, одарѣхъ. — *рѣнѣхъ прич.*
стр. Даренѣхъ, надаренѣхъ, подаренѣхъ; на-
дарѣнѣхъ, одарѣнѣхъ.

Одарявамъ (да одарѣхъ), *гл. д.* Дарявамъ,
давамъ даръ, надарявамъ, подарявамъ; ода-
рѣхъ, одарѣвать, обдарѣвать.

Еа наведися, горнице,
Та дарѣхъ да ты одарѣхъ;
Всичка ся гора навела,
Та си ѣхъ Дона одарѣхъ. *Пѣс.*

Одаряваніе, *с. ср.* отъ одарѣвамъ.

***Одай** *с. ж. Т.* Ода: 1) Горница, стана, кп-
лина, чердакъ; комната, горница, покой.
Шарена одаи, что е нарядена, нахитена
за гостіе. *Дѣѣ одаи съ единъ прозорецъ.*
На ачикъ одаи една пенджера стига.
2) Едно стадо овца.

Велко прѣмладъ одажина,
Стока ми, Велко, да глядашь,
Коніе-тъ, Велко, овця-тъ;
Азе щжъ тука да сѣдъ,
Тебѣ щжъ си зарѣчамъ,
Глжжъ одаи да свалишь,
Да слѣзешъ долѣ въ поле,
Ты запри тяжжъ одаи,
На коніе звонци да свалишь,
На коніе, Велко, на овця. *Пѣс.*

Одважъ, *нар.* О два пѣти, на два пѣти, въ
два прѣхвата, надважъ; въ двухъ прѣмахъ.
Толкова дебело дръво одважъ го прѣсѣче,
два пѣти басыхъ и го прѣсѣче.

Одвай, *нар.* 1) Насилъ, съ мѣжжъ, едва,
едвамъ; едва, такъ такъ.

Одвай юнакъ кукѣ-тъ му нашелъ
Порты былъ, Богъ ми, затворенъ,
Во дворовы свирци, табуани,
Дѣка Еано двѣ сватѣ си правѣлъ,
Сынъ си женилъ и керкжъ си мѣжилъ. *Пѣс.*

2) Като чтомъ, едва, едвамъ; едва, чуть
только. *Одвай вѣзе, и му вели.*

Одвой дойде при свои-тъ дворе,
Така Дойчинъ лѣпшъ и си умрѣ. *Пѣс.*

Одвѣ, *нар.* 1) О два ката, водвѣ. *Впрягни*
го одвѣ, сложѣ егѣ вдвѣ. *Усуквамъ ницъ*
къ-тъ одвѣ; сучѣхъ пѣтки вдвѣ, дво-
ѣхъ, едвойтъ. 2) Два пѣти толковѣ, водвѣ.
Азъ щжъ ти го отѣрѣхъ одвѣ; и отѣлачу
тебѣ вдвѣ.

Одебелѣвамъ (да одebelѣхъ), *гл. ср.* 1)
Ставамъ дебелъ; надебелѣвамъ, плѣнѣхъ,
гѣстѣхъ; полиѣтъ, толстѣтъ, отолстѣтъ.
Одебелѣхъ му вратѣ-тъ. 2) Ставамъ де-
белъ, коравъ, грубъ, надебелѣвамъ; огру-
бѣвать. *Одебелѣли му рѣцѣ-тъ отъ мо-
тижжъ-тъ.*

Одебелѣваніе, *с. ср.* отъ одebelѣвамъ.

Одебелѣхъ, *ишь*, — *лѣль*, *гл. свр.* отъ оде-
белѣвамъ. Да надебелѣхъ; отолстѣтъ, огру-
бѣтъ.

Одебелѣхъ, *ишь*, — *лѣль*, *гл. свр.* отъ оде-
белѣвамъ. — *лѣнѣхъ, прич. стр.*

Одебелѣвамъ (да debelѣхъ), *гл. д.* Напра-
вамъ нѣчто да стане дебѣло, да стане по-
дебело. *Одебели краи на токажжъ-тъ, на*
кола.

Одебелѣваніе, *с. ср.* отъ одebelѣвамъ.

Оделѣвамъ (да оделѣхъ), *гл. д.* Надделѣвамъ,
одолѣвамъ, надвивамъ, надмогвамъ; пересѣ-
ливать, одолѣвать, побѣждать, перемо-
гать. *Да имъ оделѣешъ съ хлѣбъ*, да имъ
надвѣшъ, да имъ набѣвишь колкото трѣбва,
да имъ наспоришь. — *мѣя, гл. стр.* Бы-
вамъ оделѣнъ, надделѣвамся.

Оделѣваніе, *с. ср.* отъ оделѣвамъ.

Оделѣхъ, *ишь*, — *лѣль*, *гл. свр.* отъ оде-
лѣвамъ. Да надделѣхъ, да одолѣхъ, да над-
виъхъ, да надмогнъ; пересѣлѣхъ, одолѣхъ,
побѣдѣхъ, перемогъ. — *лѣнѣхъ, прич. стр.*
Наделѣнѣхъ, одолѣнѣхъ, надвиѣнѣхъ, надмог-
нѣхъ; пересѣлѣнѣхъ, побѣдѣнѣхъ.

Одѣрвамъ, *гл. мн-кр.* отъ одірамы.

Одѣржъ, *ишь*, — *одрѣхъ*, *одрѣхъ*, *гл. свр.*
отъ одірамы. 1) Да отпержъ кожжъ-тъ на
нѣчто; содрѣхъ. 2) Да откѣснъ, да одѣржъ;
оторвать. 3) Да удраскамъ, да издраскамъ,
да издѣржъ, да охлѣжъ; выцарапать, исца-
рапать, оцарапать. 4) Да уморжъ, да из-
моржъ. — *дрѣнѣхъ, прич. стр.* По знамено-
ваніе-то на глагола.

***Оджакъ**, *с. м. Т.* 1) Огнище. 2) Огнище
съ коминна ведно; каминъ, очагъ. *Богъ*
дава, ама отъ оджака не пуца. 3)
Бѣща. 4) Гѣздо за водницъ, водничѣще.
5) Отдѣленіе вонска отъ ланичары, отъ
делибашѣ.

Оджаскамъ, *гл. д. свр.* Съ джасканіе да
удрамъ едно нѣчто о друго; да обѣжаскамъ.
Оджаска го о каминъ-тъ.

Одірамы (одѣрвамъ, да одѣржъ), *гл. д.* 1)
Отпирамъ, махвамъ кожжъ-тъ на нѣчто; сди-
рѣхъ. *Одрѣхъ овцъ-тъ.* 2) Откѣсвамъ
кѣсъ отъ книгъ, отъ платъ цли отъ друго
нѣчто; рвать, отрывѣхъ. *Одрѣхъ едно*
листо отъ книгжъ-тъ. 3) Удраскамъ,
охлѣзамъ; выцарапывать, исцарапывать,
оцарапывать. *Не давай на келавѣи*
нокте, че си одира главжъ-тъ. Дай на
келѣа нокте, да си одере главжъ-тъ. 4) Уморавамъ, изморавамъ. *Одражжъ ма-*
гарѣ-то, уморихъ го, та му зехъ кожжъ-тъ.
Одрѣхъ овця-тъ, изморилъ гы.
— *мѣя, 1) гл. взвр.* Удраскавѣхъ, издра-
скавѣхъ, издирамъ, охлѣзавама; выцарапы-
ваться, исцарапываться, оцарапываться.

2) Казвася, кога выкамы много, та ми прѣсипва, та ми прѣдразва грѣло-то; выкамы, прычы колкото си могъ; драть ротъ, драть горло, драть во всё горло. *Одрахъ ся да выкамы. Одерися да выкашъ, нѣма кой да тя чюе.* 3) *гл. стр.* Бывамъ одранъ. — *Одира го съ крѣмъжъ*, ще го мѣчи много, докѣ го накара на нѣчто. — *Одралъ кожъ-тъ на бацъ си*, досущъ прилична на него, зель му приликъ-тъ. — *Одрахъ му кожъ-тъ съ бой*, съсыпахъ го съ пienie. — *Одрахъ си грѣло-то да выкамы*, выкахъ много, одрахъ да выкамы. — *Одралъ лисицъ-тъ*, отъ пienie бльвагъ.

Одѣраше, *с. ср.* отъ одѣрамъ и одѣрашея.

Одлѣжѣ, *ишь,—жѣлъ, гл. ср.* отъ одлѣжѣвамъ. Да задлѣжъ; одолжить, обязать.—*жѣный, прич. стр.* Задлѣженный; одолженный, обязанный.

Одлѣжѣвамъ (да одлѣжѣ), *гл. д.* Правъ нѣкого длѣженъ за нѣчто, направамъ му добро, та ми е длѣженъ за него; задлѣжѣвамъ; одолжать, обязывать. — *мси, гл. възвр.* Зимаю на себе-си нѣкакъ длѣжность, нѣкакъ длѣгъ, задлѣжѣваюсь; одолжаться, обязываться.

Одлѣжѣваніе, *с. ср.* отъ одлѣжѣвамъ и одлѣжѣваюсь.

Одма, *нар.* Топа-си чясъ, вчасъ, навчасъ, завчасъ, тутакси, веднага, изведнажъ, изеднажъ, въ исто-то врѣмя, тврѣдѣ скоро, много, незабавно, бирденъ; тотчасъ.

Одобрено, *с. ср.* Болестъ нѣчисто.

Одобровѣлѣ, *ишь,—лилѣ, гл. ср.* отъ одобровѣламъ. Да одобрь, да придобрь, да прѣдобрь, да одобрь, да помиръ, да примиръ, да прѣговоръ, да сговоръ, да прѣдворъ, да прѣдумаю, да заблажъ, да усладъ, да баращисъ; помирить. —*лѣный, прич. стр.* помирѣнный, примирѣнный.

Одобровѣламъ (да одобровѣлѣ), *гл. д.* Одобрявамъ, придобрявамъ, прѣдобрявамъ, одобрявамъ, помиравамъ, примиравамъ, прѣговарямъ, сговарямъ, прѣдварямъ, прѣдумаю, заблаживамъ, услаждаю нѣкого, баращисъ; мирить, примирить. —*мси, гл. стр. и възвр.* Бывамъ одобровленъ; одобряваюсь, помираваюсь; мириться, примирять.

Одобровѣланіе, *с. ср.* отъ одобровѣламъ и одобровѣлаюсь. Одобрявание.

Одобриваша, *гл. възвр.* Казвася за работенъ добытъкъ, кога ся прѣсипи, та му ся изде коремтъ.

Одобриваніе, *с. ср.* отъ одобриваша.

Одобрь, *ишь,—рилъ, гл. ср.* отъ одо-

бръивамъ. Да одобровѣлѣ.—*рѣный, прич. стр.* Одобровленъ.

Одобрявамъ (да одобрь), *гл. д.* Одобровѣлавамъ. —*мси, гл. стр. и възвр.* Бывамъ одобренъ, одобровѣлаваюсь.

Одобряваніе, *с. ср.* отъ одобрявамъ и одобряваюсь. Одобровѣланіе.

Одомѣ, *ишь,—мѣлъ, гл. ср.* отъ одомѣвамъ. Да задомѣ, да омѣжъ, да оженъ; выдать за мужъ, оженить. —*мѣный, прич. стр.* Задомѣный, омѣжена, ожененъ; выданный за мужъ, ожененный.

Одомѣвамъ (да одомѣ), *гл. д.* Женихъ, задомивамъ; женить, выдавать за мужъ. *Одомѣжъ си на си*; женихъ сына. *Одомѣважи дѣщеръ*, мѣжимъ мѣ; выдаю дочь за мужъ. —*мси, 1) гл. възвр.* Женихъ, мѣжъся, задомиваюсь; жениться, выходить за мужъ. 2) *Стѣжѣвамъ си къ, щъ, домъ, покъщѣнъ; задомиваюсь; обзаводиться домомъ.* 3) *гл. стр.* Бывамъ одомѣнъ.

Одомѣваніе, *с. ср.* отъ одомѣвамъ и одомѣваюсь.

Одонѣдъ, *нар.* Отонѣдъ.

Одѣнувамъ и **одѣцвамъ** (да одѣнѣ), *гл. ср.* Заодѣнувамъ, закънѣвамъ, окънѣвамъ, забавляюсь; поводить, запаривать, опаривать.

Одѣнуваніе и **одѣцваніе**, *с. ср.* отъ одѣнувамъ.

Одѣнѣ, *ишь,—нѣлъ, гл. ср.* отъ одѣнувамъ. Да заодѣнѣ, да закънѣвъ, да окънѣвъ, да ся забавы; заоздѣтъ, оповѣтъ.

Одразгавѣвамъ (да одразгавѣжъ), *гл. ср.* Обсипывамъ, прѣсипывамъ, захрипывамъ, прѣхрипывамъ, прѣгракваю, прѣдразваю, прѣдрѣзваю; осипать, охрипать.

Одразгавѣваніе, *с. ср.* отъ одразгавѣвамъ.

Одразгавѣжъ, *ишь,—вѣлъ, гл. ср.* отъ одразгавѣвамъ. Да обсипнѣ, да прѣсипнѣ, да захрипнѣ, да прѣхрипнѣ, да прѣгракнѣ, да прѣдрѣзнѣ; осипнуть, охрипнуть.

Одрѣкъ, *с. ж. мн.* Раст. *Polygonatum Latifolium*, прѣсѣкнѣ; купѣна, Соломонова печать.

Одрѣный, *иъ, на, но, прич. стр.* отъ одѣрѣжъ.

Одрѣцъ, *ум. ж.* отъ одѣръ. Одрѣця; побѣкъ.

Одрѣпа, *с. ж.* Лоза одрѣпа, лоза, лозина, лозница, винага, гыжна.

Да си паднѣ въ Стопановы рамны дворы
Край тѣхъ малъ градинъ,
Край тѣхъ лозъ одринѣ! *Пѣс.*

Одрипавѣвамъ (да одрипавѣжъ), *гл. ср.* Одрѣпывамъ, ставямъ дрипавъ, изпожъсваюсь.

Одрипавѣжъ като набѣжарскы конь.

Одрипавѣваніе, *с. ср.* отъ одрипавѣвамъ.

Одрипавѣж, ешь, — вѣлъ, *гл. свр.* отъ одрипавѣвамь. Да одрипѣж, да ся изпожжамь.

Одрипѣвамь (да одрипѣж), *гл. ср.* Одрипавѣвамь, изпожжамся.

Одрипѣвание, *с. ср.* отъ одрипѣвамь.

Одрипѣж, ешь, — пѣлъ, *гл. свр.* отъ одрипѣвамь. Да одрипавѣж.

Одрѣсамь, *гл. свр.* отъ одрѣсвамь. Да одрускамь; оттрястѣ. — сантый, *прич. стр.* Одрусканный; оттрясенный.

Одрѣсвамь и одрѣсувамь (да одрѣсамь), *гл. д.* Съ друсане, съ трѣскане направнамь нѣчто да падне, одрускамь; оттрясать. — мся, *гл. стр.* Бывамь одрусанъ, одрускамся; оттрясаться.

Одрѣсване и одрѣсуване, *с. ср.* отъ одрѣсвамь.

Одрѣскамь, *гл. свр.* отъ одрѣскамь. Да одрусамь. — скаптый, *прич. стр.* Одрусантый.

Одрѣскамь и одрѣскувамь (да одрѣскамь), *гл. д.* Одрусвамь.

Одрѣскане и одрѣскуване, *с. ср.* отъ одрѣскамь.

Одрѣ, *с. м.* Одрѣ.

Одрѣгвамь и одрѣгнувамь (да одрѣгнж),

1) *гл. д.* Очпсвамь, снимаю съ дрыглицъ сѣмя то на лекъ отъ стѣбла-та му. 2) *гл. д.* Чешж, трѣнамь нѣчто много до нараниване; ожюлвамь, охлужвамь; осаднивать, начѣсывать, обдирають, натирають, сеадить кожу, сеаднить, ошмыгнуть докрови. *Одрѣгнжжъ си грѣба. Конь-тъ си одрѣгнжжъ омуза*; лошадь набѣла плечѣ. 3) *гл. ср.* Одрѣгвамь, обрѣгвамь, вгүривамся, привыквамь, навѣквамь, алащивамь; втѣгиваться, околѣчиваться, привыкать, приучаться, набивать, рѣку. *Одрѣгнжжъ на работж. на бой.* — мся, 1) *гл. възвр.* Трѣкамся, чешжся о нѣчто до нараниване; охлужамся. 2) *гл. стр.* Бывамь одрѣгнжтъ

Одрѣгване и одрѣгнуване, *с. ср.* отъ одрѣгвамь и одрѣгвамся.

Одрѣгнж, ешь, — пжлъ, *гл. свр.* отъ одрѣгвамь. 1) Да снемж сѣмя-то на лень отъ стѣбла-та му. 2) Да охлужж, да ожюлж, да одрѣж; осаднить, начесать. 3) Да обдрѣгнж, да обрѣгнж, — нжтый, *прич. стр.* По знаменованне-то на глагола.

Одрѣгнжто, като *с. ср.* Рана, станжла отъ одрѣгване, отъ охлужване; охлужено, ожюлено на тѣло; начѣсъ, сѣдно, подпѣрина.

Одрѣзамь, *гл. д. свр.* Да одрыцамь, да омѣнж, да отрѣбж; обмѣвать.

Одрѣзостѣж, ишь, — стѣлъ, *гл. свр.* отъ одрѣзоставамь. Да дамь дрѣзость, да на-

срѣдчж. — стѣнтый, *прич. стр.* Насрѣдченый, подостреный; ободрѣнный, одушевленный.

Одрѣзостѣвамь (да одрѣзостѣж), *гл. д.* Придавамь нѣкому силж, давамь му дрѣзость, срѣдце; насрѣдчивамь, подострувамь; ободрѣть, одушевлять, придавать силы, дѣху. — мся, 1) *гл. възвр.* Давамь си силж, срѣдце, добывамь дрѣзость, смѣж, посягамь да направж нѣчто, дрѣзжж; смѣть, осмѣливаться, одушевляться. 2) *гл. стр.* Бывамь одрѣзостень; насрѣдчивамся, подострувамся; ободрѣться, одушевляться.

Одрѣзостѣвание, *с. ср.* отъ одрѣзостѣвамь и одрѣзостѣвамся.

Одрѣпамь, *гл. свр.* отъ одрѣпвамь. Да окжсамь, да окжсамь, да разжжсамь. — нантый, *прич. стр.* Окжсантый, окжсантый, разжжсантый, дрипавый; обѣрванный. *Одрѣпанъ чловѣкж*, съ одрѣпаны, дрипавы дрѣхы; обѣрванецъ, ломѣтникъ.

Одрѣпвамь и одрѣпувамь (да одрѣпамь), *гл. д.* Окжсамь, покжсамь, разжжсамь съ дрѣпане. — мся, *гл. стр.* Бывамь одрѣпанъ.

Одрѣтѣвамь (да одрѣтѣж), *гл. ср.* Ставамь дрѣть; остарѣвамь, застарѣвамь; состарѣваться.

Одрѣтѣване, *с. ср.* отъ одрѣтѣвамь.

Одрѣтѣж, ешь, — тѣлъ, *гл. свр.* отъ одрѣтѣвамь. Да остарѣж, да застарѣж; состарѣться.

Одрѣцамь, *гл. д. свр.* Да одрѣзамь.

Одрѣмамь, *гл. д. свр.* За дрѣмжж: да хванж, да налѣгнж. *Дрѣмка го одрѣмала* налѣгнжло го, прѣварило го дрѣмка, при, спало му ся; дрѣма долить.

Излѣзж юда изъ Дунавъ,
Та си младъ Стопанъ изюди,
Врѣла го дрѣмка одрѣма,
Та лѣгжж Стопанъ, та заспа,
Та му е стадо бѣгало. *Пѣс.*

Сѣди Груѣ на Старж планинж.
Три дни сѣди та каравулъ чюва,
Ночемь го е дрѣмка одрѣмала. *Пѣс.*

Одѣвамь, *гл. свр.* отъ одѣвямь. Да прѣдумамь, да укоржж; переговориють, пересудить, осудить, опѣть, похѣять, захѣять, расхѣять. — мантый, *прич. стр.* Прѣдумантый, укореный.

Одѣвямь и одѣмувамь (да одѣмамь), *гл. д.* Приказвамь за нѣкого лоши работы; прѣдумамь, укоривамь; переговаривать, пересуживать, осуждать, опѣвать, хѣять. *Одѣвямь свѣта.*

Третѣ-та душа грѣховна:
Момж годежж одѣмала,
Одѣмала, кжжжж развалила. *Пѣс.*

— мся, *гл. възвр.* Отричамся, отврѣщамся,

не стоѣ на думѣ-тѣ сп; отказываться. 2) Мыслѣся, размышлявѣ; думать. *Одумвася като обранѣ Грѣкъ на куле.* 3) гл. *вз.* Сговаривѣся, наговаривѣся, сдумывѣся, наглашивѣся; сговариваться. 4) гл. *стр.* Бывамѣ одуманѣ; прѣдумвася, укоривамся.

Одѣвание и одѣмување, с. ср. отъ одѣ-
вамѣ и одѣмвася.

Одѣмгы, с. ж. мн. Прѣдумгы, укори; пере-
говоры, пересуды.

Одѣмникъ, с. м. 1) Който одумва, укорива
нѣкого; прѣдумникъ; переговорщикъ,
пересудчикъ. 2) Който ся сговаривать, одум-
вать на годежъ; оглядникъ; сватъ.

Мари моме, малка моме,
Не крый очи задъ майкѣ си,
Задъ майкѣ си, задъ бацѣ си:
Нѣе не смѣ оглядници,
Оглядници, одумници. *Пѣс.*

Одѣмница, с. ж. 1) Който одумва, укорива
нѣкого; прѣмница; переговорщица,
пересудчица. 2) Женѣ, който ся сговарива,
одумватъ на годежъ; оглядница; свѣха.

Одѣхамъ, гл. свр. отъ одѣхвѣмъ; одѣтъ,
обдѣтъ, опашнѣтъ, поднахнѣтъ. — *хантый,*
прич. стр. Изчистеный съ духане; одѣ-
тый, обдѣтый.

Одѣхвѣмъ и одѣхувамъ (да одѣхамъ), 1)
гл. д. Съ духане изчистивѣмъ, махвѣмъ нѣ-
что; одѣвать, обдѣвать, опашивѣтъ, под-
нахивѣтъ. 2) *гл. ср.* Побѣгвѣмъ, очистивѣмъ,
офѣгвѣмъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамѣ одуханѣ.

Одѣхвание и одѣхување, с. ср. отъ одѣ-
хвѣмъ.

Одѣшие, с. ср. и

Одуши, с. ж. нескл. Душиница, задушиница,
задуши, задушна, мрътва сѣбота, мрътвенѣ;
родительская, отцовская суббота.

Одѣнкамъ, гл. д. свр. Да изнамъ, да ожю-
мъ, да опраскамъ, да оплюскамъ, да опу-
камъ, да овраскамъ; пожрать.

Одѣрецъ, ум. м. и одѣрчя, ум. ср. отъ
одѣръ.

Одѣръ и одръ, с. м. 1) Въ кѣщѣ подѣ,
постланѣ съ дѣскы; потонѣ; дощаный
полѣ. *Постлала имъ на одѣра да ве-
чернѣ.* 2) Голѣма, широка лавица въ кѣ-
щѣ за спанѣе, за сѣдѣне на немъ. *Подѣ-
одѣра,* праздно мѣсто подѣ одѣръ; под-
пѣлье. *Канѣтъ мръля на одѣра, той
ходи подѣ одѣра. Пустимъли тарля
подѣ одѣра, той ся покачилъ на одѣра.* 3) Отворена стаѣ въ кѣщѣ прѣдѣ други-
ты стаѣ; отводѣ, пулата, трѣмъ, чардакъ.
Да излѣземъ на одѣра.

Мана шарѣ шаренѣ одѣръ,
Хемъ го шарѣ, хемъ го пише

По темниѣ безѣ боринѣ,
По ѣснѣ-тѣ мѣсячинѣ. *Пѣс.*

4) Дрѣвяно лѣгло; кровать. 5) Прѣдѣ кѣ-
щѣ лавица за сѣданѣе на немъ. 6) Плетена
отъ прѣтѣкы лѣса за сѣдѣне на кола.
Обѣр-тѣ на кола-та ся продѣнилъ.

Одѣцнѣ, нар. Досна, доцна, доцкана, доцѣна,
кѣсно, поздно; побздно. *Единъ по цѣлъ
день пилъ по мѣханѣ-тѣ и всѣмъ ве-
черъ си доходилъ дома одѣцна.*

Одѣвамъ (да одѣмъ), гл. д. Одѣивамъ, об-
личивѣмъ; одѣвать. — *мѣя, гл. взѣвр.* и *стр.*
Одѣивамся, обличивамся; одѣиваться.

Одѣвание, с. ср. отъ одѣвамъ и одѣ-
вася.

Одѣверѣкъ, йшь, — рѣлъ, гл. д. свр. Да земѣ
за дѣверѣ, да направѣ да калесамъ нѣкого
за дѣверѣ.

Накани Марко сватовѣ
Отъ три градовѣ по триста,
Окуми кума, старойка,
Одѣверилъ два дѣвера. *Пѣс.*

Одѣвѣкъ и одѣвѣцѣ, нар. смякъ. отъ
одѣвъ.

Одѣвъ и одѣвѣка, нар. Прѣди малко, прѣгѣ,
прѣе, прѣгѣска, прѣеска, отточка, отточкы;
дѣвичѣ. *Одѣвъ нали ти казахъ да дой-
дѣшь. — Отъ одѣвъ (отодѣвъ), нар.* Отъ
прѣди малко. *Отодѣвъ все за тебе ми
приказѣва.*

Одѣвѣшнѣй, — шѣнь и — шѣнь, шина, шне,
пр. Что е былъ, что е станѣлъ одѣвъ;
дѣвшнѣй.

Одѣвѣдѣ, с. ж. мн. Црковны, священни-
ческы дрѣхы, който священникъ облача,
коѣ е въ службѣ; облачѣне.

Одѣламъ, гл. свр. отъ одѣлвамъ. Да об-
сѣкъ, да обтесамъ, да отесамъ; отесѣтъ,
обтесѣтъ, огранѣтъ. — *лантый, прич. стр.*
Обсѣченый, остѣченый, обтесаный, отесаный;
отсѣсанный, обтсѣсанный, огранѣнный. *Не
одѣланъ чловѣкъ, дебѣлакъ. Единоу гла-
ва-та спукана, другому неодѣлана.*

Одѣлвамъ и одѣлювамъ (да одѣламъ), гл.
д. 1) Дѣламъ нѣчто отоколо; издѣлавѣмъ,
обсичивѣмъ, отесивѣмъ, обтесивѣмъ; отсѣсывать,
обтсѣсывать, огранивѣтъ. 2) Направивѣмъ нѣ-
кого да стане чловѣкъ, да е за-прѣдѣ хо-
рата; окастривамъ; отсѣсывать. — *мѣя, 1)*
гл. взѣвр. Отъ сбирѣне съ людѣто, отъ
вылизѣне междѣ тѣхъ ставамъ по за-въ
сѣвѣ; отрывамся; обтираться. 2) *гл. стр.*
Бывамъ одѣланъ; издѣлавамся, отесивамся;
отсѣсываться, ограниваться.

Одѣлвание и одѣлывание, с. ср. отъ одѣл-
вамъ и одѣлвася.

Одѣло, с. ср. Облѣгло.

Одѣлце, ум. ср. отъ одѣло.

Одѣивамъ и одѣивувамъ (да одѣнж), *гл. д.* Одѣивамъ;

Одѣнж, *ешь*, — *пжлъ, гл. сер.* отъ одѣивамъ и одѣивамъ. Да облѣкж; одѣть. — *пжтый, прич. стр.* Облѣченный; одѣтый.

Одждѣ,

Одждѣ и

Одждѣж, *нар.* На другъ-тж странж; одандѣ, одандѣ, отвждѣ, отвжди, оттатѣж, отсрѣжж; по ту стѣрону, съ той стѣрѣнѣ, на той стѣрѣнѣ. *Одждѣж рѣжж-тж е ливадѣ-то.*

Забѣнж Стоянъ, побѣнж
Одждѣж Дунавъ у Влашко,
Па ся болѣвъ поболѣвъ
Чръна му земѣа постела,
Мермеръ му камъкъ узгавне,
Тѣменъ му облакъ завивка. *Пѣс.*

Одѣачж, *ишь*, — *чилъ, гл. д. сер.* Да направѣ нѣкого дяконъ, да рѣкоположж за дяконъ; да задначж. — *ченый, прич. стр.* Задначеный.

Оевтинѣвамъ (да оевтинѣж), *гл. ср.* Ставамъ евтѣнъ, поевтинѣвамъ; дешевѣть. *Жито то оевтинѣ.*

Оевтинѣванѣ, *с. ср.* отъ оевтинѣвамъ.

Оевтинѣж, *ешь*, — *нѣлъ, гл. сер.* отъ оевтинѣвамъ. Да поевтинѣж; подешевѣть, вздешевѣтъ,

Ождрѣбвамъ (да ся ождрѣбж), *гл. об.* Ождрѣбамъ, за кобылж: раждамъ, добывамъ ждрѣбъ. *Хылися, чегато сж ся ождрѣбѣлж бацѣнж-тж му кобылж.*

Ождрѣбанѣ, *с. ср.* отъ ождрѣбвамъ. Ождрѣбанѣ.

Ождрѣбж (да ся), *ишь*, — *билася, гл. сер.* отъ ождрѣбвамъ. Да ся ождрѣбж, да ся отурмж; ожеребѣтъся.

Ожегъ, *с. м.* Желѣзенъ пржтъ съ възвѣтъ край за разбрѣкване главѣты въ собж и за пзгрибанѣ жнаравж; ватралъ, конкувалка, кацина, посыпалка, рѣженъ, лопата; вочергѣ, бжегъ.

Ожежж, *ешь*, — *жѣгохъ, — жѣглъ, гл. д. сер.* Да пзжежж, да опежж, да пзгоржж; вѣжжѣ. *Ожени го, ожежи го.*

Оженвамъ и ожѣновамъ (да ожѣнж), *гл. д.* Оженамъ: 1) Давамъ, намирамъ нѣкому женж, наиравамъ момъкъ да земе момж за женж; обулчвамъ; женѣтъ. *Оженилж брата си.*

Либѣнъ ся съ горж прощава:
Прости ми, горо, прости,
Че щж дома да си идж,
Мама да мя погоди,
Погоди, още ожени
За попово-то момича. *Пѣс.*

2) Казвася още и намѣсто *омжжвамъ*, да-

вамъ момж за мжжъ, мжжжж жж, женж жж за момъкъ; обулчвамъ; выдаватъ за мужж. *Оженили сестрж си.*

Братъ ѣ жж не послуша,
Но си сестрж погоди
За Стояна за желепина,
Погоди жж, ожени жж. *Пѣс.*

3) Строшавамъ, счюпвамъ нѣчто, обулчвамъ. *Оженила стѣнж-тж, счюпила гы. — мся,*

1) *гл. възвр. а)* За мжжъ: зѣмамъ си женж, обулчвамъ, задомиавамъ; женѣтъся. б) За момж, за вдовицж: зѣмамъ си мжжъ, омжж-вамъ, обулчвамъ, задомиавамъ; выходѣтъ за мужжъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ оженѣнъ по знаменованѣ-то на глагола. — *Ожени момж, да не е дома. И мене щѣ мама ожени, и азж щж си добж булчицж. Ожени го, да не пѣе. Ожени го, да мираса свѣтж-тж отъ него. Ожени го, уерьжи го. Далечъ мя, мамо ожени, лесно да ся хвалж. Ожени мя, мамо, въ чѣждо село да можж да ся хвалж. Шж, жж! да не кажж тату, и тебе да ожени! Оженися, да си земежхъ белж на главж-тж. Ожѣнися дѣдо, да си има бабж. Лесно е да ся оженишж, нж какж щѣеж ся разженишж. Кога ся мома ожени, тогасъ годежници ся показватъ. Кѣмато мома минува подъ пѣжджинж, мжчно ся оженва. Ея ся младѣ жени, на ся младѣ калуѣри. Кѣлото ся пѣ-старѣ оженишж, толкосъ пѣ-длѣгж ти бжватъ ноци-тж. Доклѣ граждѣнка свѣщж запали, сѣлянжка ся ожени. Кѣято смѣта журлж и тѣпанж, не може ся ожени.*

Ожѣнванѣ и ожѣнжованѣ, *с. ср.* отъ ожѣнвамъ и ожѣнжамъ.

Ожѣнж, *ишь*, — *нилъ, гл. сер.* отъ ожѣнвамъ и ожѣнжамъ. 1) Да забулчж, да булчжж, да задомж, да омжжж. 2) Да счюпж, да стрѣжж, да булчжж. — *ненѣтъ, прич. стр.* По знаменованѣ-то на глагола.

Ожѣнжамъ (да ожѣнж), *гл. д.* Ожѣнжамъ.

Ожѣнжанѣ, *с. ср.* отъ ожѣнжамъ. Ожѣнжанѣ.

Оживѣвамъ (да оживѣж), *гл. ср.* 1) Оставамъ живѣ, ставамъ живѣ, съжививамъ; оживѣтъ. 2) Дѣчаквамъ живѣ, доживѣвамъ; доживѣтъ. *Оживѣхж да видимъ и унжж. — Оживѣло ми е на корѣма, оживѣло ми е на срдѣце-то, много ми ся иска, все за него мѣслж.*

Оживѣванѣ, *с. ср.* отъ оживѣвамъ.

Оживѣж, *ешь*, — *вѣлъ, гл. сер.* отъ оживѣвамъ. 1) Да ся съживж; оживѣтъ. 2) Да доживжж; доживѣтъ.

Оживѣж, *ишь*, — *вѣлъ, гл. сер.* отъ оживѣвамъ. Да съживж; оживѣтъ, оживѣ-

творить. — *вѣнтьй, прич. стр.* Съживе-
нтьй; оживлённый, оживотворённый.

Ожи́ива́мъ (да *ожи́ивъ*), *гл. д.* Врыщамъ
живота нѣкому, давамъ му животь; съжи-
вивавамъ; оживлять, оживотворять. — *мся,*
1) *гл. възвр.* Ставамъ живъ, пржгавъ,
бодръ; оживляться. 2) *гл. стр.* Бывамъ
оживень, съжививавамся; оживляться, ожи-
вотворяться.

Ожи́ива́ние, с. ср. отъ *ожи́ива́мъ*.

Ожи́и́дамъ (*ожи́и́двамъ*), *гл. д. и ср.* Надѣямъ
на нѣчто, чакамъ; *ожи́и́дъть.* *Недѣй*
показа на конка торбж-тж да ожида,
да ся надѣва за зобъ. Ожида като конь
за зобъ.

Ожи́и́даніе, с. ср. отъ *ожи́и́дамъ*.

Ожи́и́двамъ, гл. мн-кр. отъ *ожи́и́дамъ*.

Ожи́лтѣ́вамъ (да *ожи́лтѣ́жъ*), *гл. ср.* Ста-
вамъ жлѣтъ, пожелтѣвамъ; желтѣть.

Кога глѣда бѣла Пеца,
Ячмени-ти побѣдѣли,
А пченици ожлѣтѣлы. *Пѣс.*

Ожи́лтѣ́ваніе, с. ср. отъ *ожи́лтѣ́вамъ*.

Ожи́лтѣ́жъ, ешь, — тѣль, гл. свр. отъ *ожи́лтѣ́вамъ*. Да пожелтѣжъ; пожелтѣть.

Ожрѣ́бвамся и ожрѣ́бувамся (да ся *ожрѣ́-
бжъ*), *гл. об.* Ождрѣбвамся.

Ожрѣ́бжъ (да ся), *ишь, — билася, гл. свр.*
отъ *ожрѣ́бвамся*. Да ся ождрѣбжъ.

Ожѣ́гвамъ и ожѣ́гнувамъ (да *ожѣ́гжъ*), *гл.*
ср. и д. За копривжъ: паржъ, упаривамъ.

Ожѣ́гваніе и ожѣ́гнуваніе, гл. ср. отъ
ожѣ́гвамъ.

Ожѣ́гжъ, ешь, — нжъ, гл. свр. отъ *ожѣ́г-
вамъ и ожѣ́гнувамъ*. Да упаржъ, да пар-
нжъ. — *нжтьй, прич. стр.* Упарентый,
парнжтьй.

Ожѣ́ди́вамъ (да *ожѣ́ди́жъ*), *гл. ср.* Ста-
вамъ жѣдень, допива ми ся нѣчто, ожѣди́-
вамъ; жаждать, жаждать.

Драганка ходи изъ лозіе,
Изъ лозіе изъ бѣло грозде;
Драганка люто ожѣди́,
Потрьси водж да пше. *Пѣс.*

Ожѣ́ди́ваніе, с. ср. отъ *ожѣ́ди́вамъ*.

Ожѣ́ди́жъ, ешь, — нѣль, гл. свр. отъ *ожѣ́ди́-
вамъ*. Да усѣтж жяжджъ, да ми се до-
пие нѣчто, да ожѣди́жъ; возжаждать.

Ожѣ́ива́мъ и ожѣ́и́увамъ (да *ожѣ́и́жъ*), *гл.*
д. Сврѣшамъ жятвж-тж, изжѣивамъ всичко;
пожывамъ; ожипать, обжипать.

Имамъ си нивж зеленжъ;
Научился е суръ елень
Нивж-тж да ми прогазвж;
Да ли суръ елень утрешж,
Или нивж-тж оженьж? *Пѣс.*

— *мся, гл. стр.* Бывамъ ожнать, из-

жывамся, пожывамся; ожипаться, обжи-
паться.

Ожѣ́иваніе и ожѣ́и́уваніе, с. ср. отъ *ожи́и́-
вамъ*.

Ожѣ́и́жъ, ешь, — наль, гл. свр. отъ *ожи́и́-
вамъ*. Да изжѣи́жъ, да пожѣи́жъ; *ожа́тъ, об-
жа́тъ.* — *натъй, прич. стр.* Изжѣнатый,
пожѣнатый.

Ожѣ́и́лвамъ и ожѣ́и́лювамъ (да *жѣ́и́лжъ*), *гл.*
д. 1) Одрывамъ, охлузvamъ, одирамъ. 2)
Издамъ, опраскамъ, оплюскамъ, опукvamъ.
3) Обирамъ, ограмvamъ, обрѣсвамъ, острѣ-
вамъ; оглѣживать. — *мся, гл. стр. и възвр.*
Бывамъ ожюленъ.

Ожѣ́и́лваніе и ожѣ́и́люваніе, с. ср. отъ
ожѣ́и́лвамъ.

Ожѣ́и́лено, като с. ср. Одрѣгнжто.

Ожѣ́и́лжъ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ *ожѣ́и́-
вамъ*. 1) Да одрѣгнжъ, да охлузжъ, да одержъ.
2) Да изнамъ, да одынкамъ, да опраскамъ,
да оплюскамъ, да опукамъ, да овраскамъ;
пожрать. 3) Да обержъ, да ограбжъ, да
обрѣснжъ, да острѣжжъ; обобрать когѣ кру-
гомъ, оглѣдить. — *лентый, прич. стр.*
По знаменованіе-то на глагола.

Ожѣ́и́рвамъ и ожѣ́и́рювамъ (да *ожѣ́и́ржъ*),
гл. д. За слѣнце-то: изгарнамъ, опрылювамъ.
Ожѣ́и́ри мя слѣнце-то, изгори мя, опры-
ли мя.

Ожѣ́и́рваніе и ожѣ́и́рюваніе, с. ср. отъ
ожѣ́и́рвамъ.

Ожѣ́и́ржъ, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ *ожѣ́и́р-
вамъ*. Да изгоржъ, да опрыжъ. — *рентый,*
прич. стр. Изгорентый, опрылентый отъ
слѣнце-то.

Ожѣ́ди́бвамъ (да *ожѣ́ди́бжъ*), *гл. ср.* Ожѣд-
нѣвамъ.

Ожѣ́ди́бваніе, с. ср. отъ *ожѣ́ди́бвамъ*.

Ожѣ́ди́бжъ, ешь, — нѣль, гл. свр. отъ
ожѣ́ди́бвамъ. Да ожѣди́бжъ.

Ожѣ́и́лжъ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ *ожи́и́-
лвамъ*. Да ми стане жналь за нѣкого, да
поми́лжъ за нѣкого. — *лентый, прич. стр.*

Ожѣ́и́лнамъ (да *ожи́и́лжъ*), *гл. д.* Става ми
жналь, мило за нѣкого, за нѣчто; милжъ,
болжъ за него, съжнѣивамъ; сожалѣть.
Нѣма кой да го ожѣили. — *мся, гл. стр.*
Бывамъ ожѣилепъ, съжнѣивамся.

Ожѣ́и́лнаніе, с. ср. отъ *ожи́и́лнамъ*.

Ожѣ́и́рѣвжъ, ишь, — виль, гл. свр. отъ *ожи́и́-
рѣнамъ*. 1) Да разирѣтамъ, да разровжъ
огнь. 2) Да ожяржъ. — *нентый, прич. стр.* 1) Разирѣтантый, разровентый 2) Ожя-
рентый,

Ожѣ́и́рѣнамъ (да *ожи́и́рѣвжъ*), *гл. д.* 1) Раз-
равнамъ, разирѣтамъ огнь. 2) Ожярнамъ.
— *мся, гл. стр.* Бывамъ ожяривень.

Ожѣ́и́рѣваніе, с. ср. отъ *ожи́и́рѣнамъ*.

Ожіаріж, ішъ,—рилъ, *гл. свр.* отъ ожіаріамъ. Да ожаравѣж, да опежж; **изжаріть**. —*рентый, прич. стр.* Ожаравенный, опеченый; **изжаренный**.

Ожіаріамъ (да ожіаріж), *гл. д.* Опичнамъ нѣчто на жаравж, ожаравамъ; **жаріть**. —*мєя, гл. стр.* Бывамъ ожаренъ; ожаравамся, опичнамся; **жаріться**.

Ожіаріаніе, *с. ср.* отъ ожіаріамъ.

Озарана и **озарна**, *нар. 1)* Тѣж сутренъ, отзоры, отсутра, отсутрѣ, оцутра; сего дня *утромъ, спозаранку, спозаранковъ. Озарана отиде на градъ. 2)* Застра, утрена, сутрена, сутренъ; *утромъ.* —*Отъ озарана* (отозарана и отбзарна), отъ тѣж сутренъ. *Отозарана вали джждъ. Отозарна два пжти го дырять.*

Озаранка, *нар. смѣжк.* отъ озарана.

Озараріж, ішъ,—рилъ, *гл. свр.* отъ озараріавамъ. Да отщетж, да напакостж. —*рентый, прич. стр.* Отщетеный, напакостеный.

Озараріавамъ (да озараріж), *гл. д.* Направнамъ нѣкому нѣкакъвъ зараръ, пагубж; отщетавамъ, напакоставамъ. —*мєя, гл. стр.* Бывамъ озараренъ, отщетавамся.

Озараріаваніе, *с. ср.* отъ озараріавамъ.

Озарашний, —шнь и —шенъ, шнія, шне, *пр.* Что е былъ, что е станжлъ озарана, тѣж сутренъ, что е отъ озарана; озарашный.

Озарна, *нар.* Озарана.

Озарнашний, шнь и —шенъ, шнія, шне, *пр.* Озарашний.

Озаріж, ішъ,—рилъ, *гл. свр.* отъ озаріавамъ. Да освѣтж; озаріть. —*рентый, прич. стр.* Освѣтеный; озаренный.

Озаріавамъ (да озаріж), *гл. д.* Пуцамъ заріж, та свѣтж възъ нѣчто, освѣтавамъ; озаріть. *Слѣнце-то ги озари,* огрѣна на тѣхъ. —*мєя, гл. стр.* Бывамъ озаренъ, освѣтавамся, огрѣвамся; озаріться.

Озаріаваніе, *с. ср.* отъ озаріавамъ.

Озвѣрж, (да ся), ішъ,—рилъ, *гл. свр.* отъ озвѣріавамся и озвѣріамся. 1) Да станж като звѣрь. 2) Да ся очюдж, да ся почюдж, да ся зачюдж, да ся удивж; удивіться.

Озвѣріавамся и **озвѣріамся** (да ся озвѣріж), *гл. об. и взвр.* 1) Ставамъ като звѣрь, оскотіавамся. 2) Очюдвамся, почюдвамся, зачюдвамъ, удивіавамся; удивліяться.

Озвѣріаваніе и **озвѣріаніе**, *с. ср.* отъ озвѣріавамся и озвѣріамся.

Озгоръ и **озгорѣ**, *нар.* Отгорѣ.

Оздолъ и **оздолѣ**, *нар.* Отдолу, отдолѣ.

Оздраввамъ и **оздравувамъ** (да оздравж), *гл. ср.* Оздравѣвамъ.

Оздравваніе и **оздравуваніе**, *с. ср.* отъ оздравѣвамъ. Оздравѣваніе.

Оздравѣвамъ (да оздравж), *гл. ср.* Оздравамъ, оздраввамъ, ставамъ здравъ, избждвамъ, избждамъ, изцѣрѣвамъ, оправямся, замогвамся; **адоровѣть, оздорівливать, въздорівливать, оправліться, омогаться, обмогаться.**

Оздравѣваніе, *с. ср.* отъ оздравѣвамъ.

Оздравѣж, ешъ,—вѣлъ, *гл. свр.* отъ оздравѣвамъ. Да оздравж, да избждж, да изцѣрѣж, да ся оправж, да ся замогж; **адоровѣть, въздорівѣть, оправіться, омочься, обмочься.**

Оздравж, ешъ,—вѣлъ, *гл. свр.* отъ оздравѣвамъ и оздравіамъ. Да оздравж.

Оздравіж, ішъ,—вилъ, *гл. свр.* отъ оздравіавамъ. 1) Да изцѣрж, да изцѣлж, да излѣкувамъ; **исцѣлїть.** 2) Да заздравж, да опежж, да увржж; **утвердіть, обеспѣчить.** —*вентый, прич. стр.* 1) Изцѣреный, изцѣленный, излѣкуваный; **исцѣленный.** 2) Заздравеный, опеченый, увржаный; **обеспеченый.**

Оздравіавамъ (да оздравіж), *гл. д.* 1) Правж да оздраве; изцѣривамъ, изцѣливамъ, излѣкувамъ; **исцѣлїть, вылѣчивать.**

Нонке ле, млада невѣсто,
Дѣ има да знаешъ джерафы,
Джерафы, Нонке, екимджи
Раны-ты да ми оздравять,
Раны седемдесять и седемъ? *Пѣс.*

2) Направнамъ, напраждамъ нѣчто здраво; заздравивамъ, опичнамъ, увржвамъ; **утверждать, обеспѣчивать.** *Оздравижъ си работж-тж, опекохъ ж, изпекохъ ж.* —*мєя, гл. стр.* Бывамъ оздравенъ.

Оздравіаваніе, *с. ср.* отъ оздравіавамъ.

Оздравіамъ (да оздравж), *гл. ср.* Оздравѣвамъ.

Оздраваніе, *с. ср.* отъ оздравіамъ. Оздравѣваніе.

Озімжа, *с. ж.* Добытъкъ, что ся дои двѣ зимы нарядъ. *Крава озімжа.*

Озімжя, *с. ср.* Едногодишне тѣля, годинача.

Озірамся (да ся озрж), *гл. об.* 1) Глядамъ насамъ, пататъкъ, на вси страны; озрѣтамся, оглядамся; **озрѣться, обоарѣваться, обзирѣться, осмѣтриваться.** 2) Изврѣщамся, та поглядывамъ назадъ, надырѣ; **оглядамся; оглядываться.**

Озіраніе, *с. ср.* отъ озірамся.

Озлачіж (да ся), ішъ,—чилъ, *гл. свр.* отъ озлачіавамся.

Озлачіавамся (да ся озлачіж), *гл. взвр.* Іамъ нѣкакъвъ злакъ, нѣчто зелено пролѣтъ за прывъ пжтъ на годичж-тж. *Да ся накадежж копривж, та да ся озлачимж.*

показывать нищкы-ты, оловкамся; сѣтѣться. *Озѣбихъ ся нищкы-ты на дрѣхъ-тѣ.*

5) гл. стр. Бывамъ озѣбенъ.

**Озѣбваніе и озѣбуваніе, с. ср. отъ озѣб-
вамъ и озѣбамся.**

**Озѣбѣхъ, ишь,—билъ, гл. свр. отъ озѣб-
вамъ; оскалить, очерить. —беный, прич. стр. 1) Умрѣлый. 2) За платъ;
патрытый, изъбнуваный, охлузеный.**

**Озѣбамъ и озѣбнувамъ (да озѣбѣхъ), гл.
ср. Изъбамъ, измръзамъ, помръзамъ, за-
мръзамъ, изцръкамъ, изстынвамъ; озя-
бать, позябать, иззябать, отзябать, пе-
резябать, вызябать, вымерзать, замер-
зать, померзать, отмерзать. *Озябихъ
ми рѣчѣ-тѣ. Озябли въ планинѣ-тѣ.***

**Озѣбуваніе и озѣбпуваніе, с. ср. отъ
озѣбамъ.**

**Озѣбѣхъ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ озѣб-
вамъ. Да иззябѣхъ, да измръзѣхъ, да по-
мръзѣхъ, да замръзѣхъ, да изцръкѣхъ, да из-
стынѣхъ; озѣбнуть, позябнуть, иззябнуть,
отзябнуть, вызябнуть, вымерзнуть, за-
мерзнуть, померзнуть, отмерзнуть.**

**Озѣбѣжлый, ль, ла, ло, пр. Измръзѣжлый,
изстынѣжлый, иззябѣжлый; озѣблый, от-
зяблый, иззяблый.**

**Ой, междом. Казвася: 1) Въ извыкъ отъ
разны чувства; ай, ей, вой, хой; гой. *Ой
тя тебе, харенъ юнакъ! охъ ты гой
есі, добрый молодецъ.***

Отговаря Гюро добръ юнакъ:
Ой ты тебе, черна гарванино,
Что ми грацишь, что съ очи долу глядашь;
Что ми съ нокте клоние трошишь,
Та ми черны очи прашаешь? *Пѣс.*

2) Когда да ся повыка нѣкой; ей, хой,
хей; гей, ей. *Ой, чюеш ли? эй, слышь!
Ой, момча, на ела тука! эй парень,
поди сюда.*

Ойдамъ (да оіамъ), гл. д. Оіадамъ.

Оіданіе, с. ср. отъ ойдамъ. Оіаданіе.

**Ойджъ, ешь, ойдохъ, ошѣлъ, ошлѣ, гл. ср.
свр. Да пойдѣхъ, да отидѣхъ. *Ойдохъ си съ
Ивана, отидохъ си.***

Ойна, с. ж. Растеніе овина.

***Ойпѣтъ, с. ж. Т. Лѣкъ, вѣтерничавъ чло-
вѣкъ, на кого не можемъ да ся надѣвамъ.**

Ойпѣ, с. ср. вж. овнѣ.

**Ойще, с. ср. Длѣго-то дръво на ораго; воп-
ще, грядель, камара, камарица, стрѣлка;
грядиль сохѣ.**

***Ока, с. ж. Т. 1) Мѣра за тяжесть отъ че-
тырестотинъ драма, отъ 1282 грамма; мѣ-
ра въ три фунта. 2) Схдъ за мѣрене тя-
жесть отъ скѣ; оканица. 3) Нѣчто тяжко
еднѣ окѣ. *Налѣй ми окѣ вино. Прѣмѣ-
ри ми окѣ соль. — Изъде еднѣ окѣ бой,***

*наде много бой. Тягли му еднѣ окѣ ла-
бутѣ, би го много. — Ока влѣна — ока
череша. Ока пара, полѣ ока — джаба.
Да е съ окѣ-тѣ, че ако ще би и отъ
рѣкѣ-тѣ. Мома вино не пие, коза сѣно
не паде: мома-та съ окѣ-тѣ, коза-та
на копѣ-тѣ! Ока та е все четъресто-
тинъ драма.*

**Окабахатѣхъ, ишь,—тѣлъ, гл. свр. отъ ока-
бахатѣвамъ. Да окривѣхъ, да обвинѣхъ; об-
винѣть. —тѣпый, прич. стр. Окриве-
ный, обвиненый; обвиненный.**

**Окабахатѣавамъ (да окабахатѣхъ), гл. д. Об-
винѣвамъ, окривѣвамъ; винѣть, обвинѣть.
—мѣя, гл. стр. и възвр. Обвинѣвамся,
окривѣвамся; винѣться, обвинѣться.**

**Окабахатѣаваніе, с. ср. отъ окабаха-
тѣавамъ.**

**Окаджъ, ишь,—дѣлъ, гл. свр. отъ окадѣ-
вамъ и окаждамъ. Да накаджъ, да напу-
шѣхъ, да начаджъ. —деный, прич. стр.
Накаденый, напушеный, начаденый.**

**Окадѣавамъ и окаждамъ (да окаджъ), гл.
д. Напушамъ съ нѣчто, накадѣвамъ, на-
чадѣвамъ, упушамъ. —мѣя, гл. стр.
Бывамъ окаденъ, напушамся, упушамся,
накадѣвамся, начадѣвамся.**

**Окадѣаваніе и окаждане, с. ср. отъ ока-
дѣавамъ и окаждамъ.**

**Окайвамъ и okayвамъ (да okayхъ), гл. д.
Оплакѣвамъ, жѣлѣхъ нѣкого, тѣжѣхъ за нѣко-
го; жалѣть, оплакивать. *Добръ си, кога
ти завиждатъ, а не кога тя okayвать.
Пѣ-добръ е да ти завиждатъ, а не да
тя okayвать. —мѣя, гл. възвр. Блѣс-
камъ си главѣ-тѣ, каѣся, разкайвамся, блѣхъ
си главѣ-тѣ; кѣяться, раскѣваться. 2)
Оплакѣвамся, жѣлѣхъся, тѣжѣхъ, тѣгувамъ;
жалѣть, жаловаться.***

**Окайваніе и okayваніе, с. ср. отъ okay-
вамъ и okayвамся. Жѣленіе, оплакваніе.
Чловѣкъ за okayваніе, за жѣленіе, за
оплакваніе. *Азъ съмъ за okayваніе.***

**Окалвамъ и okayлювамъ (да okayнамъ), гл.
д. Умацѣвамъ, напѣсѣвамъ нѣчто съ калъ;
укалѣвамъ, накалѣвамъ; грязнѣть, загрязнѣть,
натѣпывать. —мѣя, гл. стр. и възвр.
Намацѣвамся, напръсѣвамся, напѣсѣвамся съ
калѣ, бывамъ okayнѣхъ; укалѣвамся, накалѣ-
вамся; грязнѣться, загрязнѣться.**

**Окалваніе и okayлюваніе, с. ср. отъ
okayлвамъ.**

**Окалпазанѣхъ, ишь,—нѣлъ, гл. свр. отъ
окалпазанѣвамъ. Да направѣхъ нѣкого да
стане калпазанѣ, калпавѣ; да изхуйлузѣхъ,
да онѣравѣхъ. —нѣпый, прич. стр. Из-
хуйлузеный, онѣравеный.**

Окалпазанѣавамъ (да okayпазанѣхъ), гл. д.

Направямаь нѣкого да стане калпазанинъ, калпавъ; изхуйлузавамъ, онѣравямъ. — мси, 1) *гл. възвр.* Ставамъ калпазанинъ, калпавъ; онѣравямся, изхуйлузавамся. 2) *гл. стр.* Бывамъ окалпазанецъ.

Окалпазаніавање, с. ср. отъ окалпазаніавамъ и окалпазаніавамся.

Окалямаь, гл. ср. отъ окальвамъ. Да укалямаь, да накалямаь; нагрязніть, загрязніть, выгрязнить. — *лпнѣй, прич. стр.* Укаляній, накаляній; нагрязнённый, загрязнённый, выгрязнённый.

Окаменѣвамъ (да окаменѣж), гл. ср. 1) Ставамъ на камыкъ, коравъ като камыкъ; вкаменявамся, окаменявамся; окаменѣться, окаменѣть, ожесточаться.

Окаменѣвање, с. ср. отъ окаменѣвамъ.

Окаменѣж, ешь, — нѣль, гл. ср. отъ окаменѣвамъ. Да ся вкаменѣж, да ся окаменѣж; окаменѣть; ожесточиться.

Окаменѣж (да ся), ишь, — нѣлся, гл. възвр. ср. отъ окаменѣвамся. Да окаменѣж, да ся вкаменѣж.

Окаменѣвамся (да ся окаменѣж), гл. възвр. Ставамъ на камыкъ, коравъ като камыкъ; вкаменявамся, окаменѣвамъ.

Окаменѣвање, с. ср. отъ окаменѣвамся.

Оканикъ, с. м. Сѣдъ за мѣренье; оканица.

Оканица, с. ж. 1) Мѣра, сѣдъ за една окж; оканикъ. *Вси-ти камъне не сж оканици.* 2) Прѣстьянъ сѣдъ съ широкы уста и съ двѣ уши отстранъ; каната, шепендеръ.

Окапалѣй, лъ, ла, ло, пр. Опадалий, олѣтѣлий; опалый, облѣтый, вылѣтый, вылінялый. *Окапалы листа, плоды; опаль.*

Окапаникъ, с. м. Който ся е скапалъ, който е окапалъ.

Ми го дочю крива лоза виняна:

Что ся хвалишь, грандафилу окапанику?

Еазъ ке родамъ много грозде въ годинѣ,

Ке оженамъ много младаы юнаци. *Пѣс.*

Окапаница, с. ж. Конато ся е скапала, конато е окапала.

Окапвамъ и окапувамъ (да окапж), гл. ср. 1) За листе, за цвѣте, за плодъ, за космъ: падамъ отъ дръжжж-тж си, отъ кореня си; опадвамъ, олптамъ, олѣтѣвамъ, опцивамся; опадать, облѣтать, облѣзать, вылінивать. *Окапажж листа-та. Окапала му коса-та, олѣтѣла му.* 2) Отъ болестъ, отъ гниене, или отъ друго нѣчто ся развалямаь; скапвамся, силувамся, схумвамся. *Окапалъ като змиж на трънь. Окапалы му мяса-та.*

Окапвање и окапување, с. ср. отъ окапывамъ.

Окапж, ешь, — нѣль, гл. ср. отъ окапывамъ. 1) Да опадамъ. 2) Да ся скапж, да ся силужъ, да ся схумж.

Окарамаь, гл. д. ср. Да ся подигражъ съ нѣчто, да покоражъ, да похуляжъ; похулить.

Окарниавамъ (да окарниж), гл. д. Окрынавамъ,

Младъ Еанкула; старъ Секула,

Ми лѣжали три годинъ,

Три годинъ у зхидана,

Чтъ окаралы Турекж върж. *Пѣс.*

Окастрж, ишь, — риль, гл. ср. отъ окастриамъ. Да орѣжж, да обрѣжж, да окрънж, да скрънж, да подрѣжж, да разчигарж, да арашладпшж; обрѣзать, подрѣзать, окорнать. — *стрѣный, прич. стр.*

Окастриамъ и окастриувамъ (да окастриж), Рѣжж, кастрж клоновы-ты на растение, крапца-та на нѣчто; орѣзвамаь, обрѣзвамаь, подрѣзвамаь, окрынавамъ, разчигаривамъ, арашладисвамъ; обрѣзывать, подрѣзывать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ окастрѣнъ; обрѣзываться, подрѣзываться.

Окастрианіе и окастриуваніе, с. ср. отъ окастриамъ.

Окаѣтый, тъ, та, то, пр. 1) Който може добръ да виждъ; вѣрій, глазѣстый. *Окаѣ слѣпецъ е.* 2) Който има очи, който не е слѣпъ. 3) За пауново перо: что има око. *Окаѣто перо пауново.*

Окачвамъ и окачювамъ (да окачж), гл. д. Окачямаь.

Окачж, ишь, — чиль, гл. ср. отъ окачямаь и окачывамъ; повѣсить, навѣшать, навѣсить, подвѣсить, вдѣть, ваткнуть; задѣть, зацѣпить, трѣпнуть. — *ченѣй, прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Окачямаь (да окачж), гл. д. Окачвамъ: 1) Бѣсж, вѣсж нѣчто на кукж, на гвоздѣй да ниси; закачямаь, прикачямаь; вѣшать, навѣшивать, подвѣшивать. *Окачиль го на кукж-тж, на грядж-тж.* 2) Турямаь кукж въ клупъ, та да ся дръжи, да ся врѣти нѣчто на тѣхъ; закачямаь, прикачямаь; навѣшивать. *Откачили сж ся врата-та, та ги окачи.* 3) Турямаь на станъ наспова-то и надѣжж-то, за да го тѣжж; прикачямаь, приврѣзвамаь. *Окачилихъ платно, нагодихъ го на станъ да ся тѣче.* 4) Надѣзвамаь, турямаь на шиж-тж, на главж-тж нѣкому нѣчто; закачямаь, прикачямаь. *Окачилихъ му торбж-тж да зоба. Окачили ривѣжж жлѣтж жлѣтжци. На жубавѣй овенъ окачять звѣнецъ.* 5) Затыкамаь, втыкамаь, закачямаь; пдѣвать, ватыкать. *Окачи чифте пишови.* 6) Закачямаь, подка-

чамъ, задѣвамъ, задирамъ, застѣпнамъ, гыбамъ, кѣтнѣ, лацамъ, халамъ; задѣвать, зацѣплять, трѣгать, ворошить, трунить. — *мѣся*, 1) Бѣсѣя, увѣсѣямся, закачѣямся на нѣчто; вѣшѣться. 2) Задирамся, залѣпѣямся, закачѣямся, захѣщѣямся; зацѣплять-ся, прилипать. *Окачѣся о мѣсала*, оцѣписѣ. 3) *гл. вѣз*. Закачѣямся, подкачѣямся, задѣвамся, задирамся, замѣдамся. 4) *гл. стр.* Бывамъ окаченъ. — *Окачи си обѣцѣ, окачи си го за менгушѣ*, врьжи си червенко, да ти е обѣца на уxo-то, имай си го на ума, да го помнишь, че щѣ ти отврьнѣ; зарубѣи себѣ на носѣ, зарубѣи у себѣ на носѣ. — *Окачилѣ му ся на шѣи-тѣ*, обѣспѣлѣ му ся на врата, отъ него чѣака, обѣгнѣлѣся на него да го храни.

Окачаніе, *с. ср.* отъ **окачань** и **окачаньсѣя**. *Дупка на уxo за окачаніе обѣци; прѣйма*.

Окаювамъ (да **окаѣжѣ**), *гл. д.* Окайвамъ.

Окаѣжѣ, *ешѣ*, **окаѣаль**, *гл. сѣр.* отъ **окаѣивамъ** и **окаювамъ**. Да оплачѣжѣ, да пожа-лѣжѣ; пожалѣть, сожалѣть, оплакать.

Окаѣантѣй, *нѣ, на, но, пр.* Спромахѣ, горкѣй, клѣятѣй, злѣчестѣй, злѣчестѣйтѣй, злополучѣйтѣй, бѣдѣйтѣй, неволѣйтѣй, злоризѣйтѣй, завалина; злѣсчѣастѣйтѣй, несчѣастѣйтѣй, злополучѣйтѣй, жалѣйтѣй.

Изговори Момчулова сестра:
А честѣйтѣй царю Константѣне,
Опулѣся въ мене окаѣанѣжѣ,
Како брата на да си прѣжѣалѣмъ!

Окѣвичѣжѣ, *ишѣ*, — **чѣаль**, *гл. ср. сѣр.* Да кѣвичѣжѣ много. *Окѣвичѣ свѣта, доклѣ да му го дадѣжѣ*.

Окѣлавѣивамъ (да **окѣлавѣѣжѣ**), *гл. ср.* Ставамъ кѣлавѣ, добывамъ кѣлѣ, излѣиза ми, поплѣжува ми кѣлѣ; паршѣивѣть.

Окѣлавѣиваніе, *с. ср.* отъ **окѣлавѣивамъ**.

Окѣлавѣѣжѣ, *ешѣ*, — **вѣлѣ**, *гл. сѣр.* отъ **окѣлавѣивамъ**. Да станѣ кѣлавѣ, да добѣжѣ кѣлѣ; опаршѣивѣть, запаршѣивѣть, зашелудѣивѣть.

Окѣлавѣѣжѣ, *ишѣ*, — **вѣлѣ**, *гл. сѣр.* отъ **окѣлавѣивамъ**; опаршѣивѣть. — **вѣнтѣй**, *прич. стр.* Прѣхѣанѣжѣйтѣй отъ кѣлѣ.

Окѣлавѣивамъ (да **окѣлавѣѣжѣ**), *гл. д.* Направѣямъ нѣкой да добѣе кѣлѣ, да стане кѣлавѣ; паршѣивѣть.

Окѣйоравѣивамъ (да **окѣйоравѣѣжѣ**), *гл. ср.* Ставамъ кѣйоравѣ, ослѣпѣивамъ. *Добѣжѣ (лудѣ) конѣ или ще окѣйорѣѣѣ, или ще окѣйорѣѣѣ*.

Окѣйоравѣиваніе, *с. ср.* отъ **окѣйоравѣивамъ**.

Окѣйоравѣѣжѣ, *ешѣ*, — **вѣлѣ**, *гл. сѣр.* отъ **окѣйоравѣивамъ**. Да ослѣпѣѣжѣ; ослѣпѣнѣть.

Окѣйоравѣѣжѣ, *ишѣ*, — **вѣлѣ**, *гл. сѣр.* отъ

окѣйоравѣивамъ. Да ослѣпѣѣжѣ. — **вѣнтѣй**, *прич. стр.* Ослѣпѣѣйтѣй; ослѣпѣлѣнѣйтѣй.

Окѣйоравѣивамъ (да **окѣйоравѣѣжѣ**), *гл. д.* Направѣямъ да стане кѣйоравѣ, ослѣпѣивамъ; ослѣпѣлѣть. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ окѣйоравѣнѣ, ослѣпѣивамъ; ослѣпѣлѣть-ся.

Окѣйоравѣиваніе, *с. ср.* отъ **окѣйоравѣивамъ**.

Окѣйрлѣивѣжѣ, *ишѣ*, — **вѣлѣ**, *гл. сѣр.* отъ **окѣйрлѣивѣмъ**. Да накрѣивѣжѣ, да укрѣивѣжѣ. — **вѣнтѣй**, *прич. стр.* Накрѣивѣнѣйтѣй, укрѣивѣнѣйтѣй, намаѣанѣйтѣй, уѣпанѣйтѣй; на-мѣаранѣйтѣй, напѣачѣанѣйтѣй, нагрѣивѣнѣйтѣй.

Окѣйрлѣивѣмъ (да **окѣйрлѣивѣжѣ**), *гл. д.* Направѣямъ нѣчто кѣрлѣво, нечѣсто; накрѣивѣивѣмъ, укрѣивѣивѣмъ, намаѣивѣмъ, наплѣскѣивѣмъ, наѣпанѣивѣмъ, уѣпанѣивѣмъ; на-мѣарѣивѣвать, напѣачѣивѣвать, нагрѣивѣивѣвать. *Окѣйрлѣивѣжѣ си нажѣ-тѣ си*. — *мѣся*, *гл. стр.* и *вѣзѣр*. Бывамъ окѣйрлѣивѣнѣ; накрѣивѣивѣмъ, укрѣивѣивѣмъ, намаѣивѣивѣмъ, наплѣскѣивѣивѣмъ, наѣпанѣивѣивѣмъ, уѣпанѣивѣивѣмъ; на-мѣарѣивѣивѣваться, напѣачѣивѣивѣваться, на-грѣивѣивѣивѣваться.

Окѣйрлѣивѣивѣнѣ, *с. ср.* отъ **окѣйрлѣивѣивѣмъ** и **окѣйрлѣивѣивѣмъ**.

Окѣлѣгѣна, *с. ж.* Гладка прѣтѣчка за точеніе пѣтуры; точѣлка, точѣлѣнѣкѣ, махѣлка-скѣлка.

Окѣлѣекѣжѣ, *с. ж.* Животно *Mus rattus*, голѣмъ; мышѣка, мышѣ, глушѣѣжѣ, плѣхѣокѣжѣ, плѣхѣа плѣшѣекѣжѣ, поганѣѣжѣ. срѣнѣнѣкѣжѣ, ставѣорѣжѣ, ста, вѣорѣѣжѣ, сѣжѣелѣжѣ; кѣрѣсѣа.

***Окѣламѣ**, *с. ж. Т.* Бѣупѣжѣ, грѣня, коѣто ту-рѣнѣть прѣѣзѣ нѣколко клѣнѣка на чѣшѣмѣжѣ, за да сѣ чѣсти тѣа отъ тамѣ или да сѣ дѣлѣи вода-тѣа ѣ. *Окѣлама на чѣшѣмѣжѣ*.

Окѣлѣкѣивѣнѣжѣ, *на, но, пр.* Прѣчѣютѣ, извѣстѣнѣжѣ, познѣнѣжѣ, лѣченѣжѣ; извѣстѣйтѣй.

Окѣлѣсамъ, *гл. сѣр.* отъ **окѣлѣсамъ**. Да оха-пѣжѣ, да орьѣжѣ, да окастрѣжѣ, да окѣлопѣамъ — **санѣйтѣй**, *прич. стр.* Охапанѣйтѣй, орьѣ-нѣйтѣй, окастрѣнѣйтѣй, окѣлопанѣйтѣй, очѣюканѣйтѣй, ошѣрѣбенѣйтѣй.

Окѣлѣсамъ и **окѣлѣсувамъ** (да **окѣлѣсамъ**), *гл. д.* Охапѣивѣмъ, орьѣивѣивѣмъ, окѣлопѣивѣмъ, ока-стрѣивѣивѣмъ, очѣюкѣивѣмъ, ошѣрѣивѣивѣмъ. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ окѣлѣсанѣ.

Окѣлѣсѣивѣнѣжѣ и **окѣлѣсѣивѣивѣнѣжѣ**, *с. ср.* отъ **окѣлѣсамъ**. Окѣлопѣивѣнѣжѣ.

Окѣлѣцѣамъ, *гл. сѣр.* отъ **окѣлѣцѣивѣмъ**. Да окѣлѣсамъ. — **цѣанѣйтѣй**, *прич. стр.* Окѣлѣ-санѣйтѣй. *Окѣлоцѣана понѣица*, очѣюкана, ошѣрѣивѣна.

Окѣлѣцѣивѣмъ и **окѣлѣцувамъ** (да **окѣлѣцѣамъ**), *гл. д.* Окѣлѣсамъ. — *мѣся*, *гл. стр.* Бы-вамъ окѣлоцѣанѣжѣ, окѣлѣсѣивѣивѣмъ.

Окѣлѣцѣивѣнѣжѣ и **окѣлѣцуивѣнѣжѣ**, *с. ср.* отъ **окѣлѣцѣивѣмъ**. Окѣлѣсѣивѣнѣжѣ.

Окѣлѣцѣамъ, *гл. сѣр.* отъ **окѣлѣцѣивѣмъ**. Да орьѣжѣжѣ, да наклѣцѣамъ, да нарьѣжѣжѣ. — **ца-**

ный, прич. стр. Орѣзаный, наклѣцаный, нарѣзаный, набасканый.

Оклѣцвамъ и оклѣцувамъ (да оклѣцать), гл. д. Клѣцать нѣчто отоколо, клѣцать го, та го прахъ на кшчета; наклѣцвамъ, нарѣцвамъ, орѣцвамъ, набасквамъ. — *мся*, гл. стр. Бывамъ оклѣцанъ.

Оклѣцваніе и оклѣцваніе, с. ср. отъ оклѣцвамъ.

Оклѣвѣвамъ (да оклѣвѣ), гл. д. Съ клѣваніе пизадамъ всепо наоколо; изклѣвѣвамъ; оклѣвѣвать. *Птици-ты не сж оше оклѣвали просо-то*. — *мся*, гл. стр. Бывамъ оклѣванъ, изклѣвѣваюсь; оклѣвѣваться.

Оклѣвѣваніе, с. ср. отъ оклѣвѣвамъ.

Оклѣвѣжъ, ешь, — *вѣлъ*, гл. сер. отъ оклѣвѣвамъ. Да изклѣвѣж; оклѣвѣтъ. — *вѣлтый*, прич. стр. Изклѣванный; оклѣванный.

Оклѣй, с. ж. Рыба *Alburnus lucidus*, блѣскунъ, блѣлица, стрѣлица, стрѣлка; уклѣя, уклѣйка.

Оклѣтина, с. ж. Проклѣтина, проклѣтне. *Оклѣтити ти оставамъ*, заклѣвамъ тя, проклѣтъ да бѣдешъ, ако не направишь, чтоо сѣмъ ти порѣжалъ.

Майко ле, мила майко-ле,
Ке си загынамъ млада-зелена,
Оклѣтити ке ти-ле оставамъ:
Ты да нѣ ме брѣго закопашъ,
Дуръ да ми дойдѣтъ другачкы
Свѣцѣж вощѣж да палѣтъ,
По кыскѣ цвѣтѣ да носѣтъ,
Жыаловна ми тѣга да тѣжѣтъ. *Пѣс.*

Оклѣтъ (да ся), ишь, — *тился*, гл. *възер. сер.* Да станѣ клѣтъ, клѣтникъ, да станѣ нечеститъ.

Ся оженихъ, ся оклѣтихъ,
Зедохъ женѣ неспогоднъ;
Вси орачи ручегъ и поручегъ,
Еазъ ни ручегъ, ни поручегъ! *Пѣс.*

Окнища, с. ж. Врата-прозорецъ на хыжѣхъ ѹземъ; окно.

Окно, с. ср. 1) Прозорецъ на покрывѣ на вѣжѣхъ; дыменикъ; слуховое окно. 2) Окнища. 3) На водяницѣхъ всякой камыкъ и на теновицѣхъ всякой бутъ.

Мало нѣчто подмокнула,
Заврѣтъ девѣтъ окна,
Девѣтъ огня водяницѣхъ,
А десято валавицѣхъ. *Пѣс.*

4) Врата на голѣмѣхъ бѣжѣхъ, прѣзъ копто ся влиза, та ся мѣте. 5) Отдѣленіе, гйозъ въ хамбаръ; прѣсѣкъ, курсакъ; засѣкъ, закромъ. *Скрылася у едно окно отъ хамбара*. 6) Облѣиенъ кошь за дръжаніе въ него хранѣж като въ хамбаръ. 7) Дунка-та, прѣзъ копто ся влиза въ рудницѣхъ за созъ и сама-та рудница. *Пратили го у Влаш-*

ко въ окна-та. 8) Сводъ на мостъ. *Мостъ съ шесть окна. Кѣпѣжмыся подъ окна-та*. 9) Особенности шаркы на завѣсѣхъ, на вѣзничникъ.

Око, очі, с. ср. 1) Орѣдніе на зрѣніе-то, глазъ. *Отслабѣжжы му очі-ты*. За укоръ, очі наричатъ и *зрѣжжы*, *мигали*, *блѣжжы*. 2) Самый поглядъ на очі-ты; глазъ, призоръ очесъ. *Има вѣрно око. Има лоши очі. Поглядѣж мя съ лоши очі*. 3) На пауново перо шарка като око. 4) Мѣхурѣя, гйолѣя отъ зехтинъ, отъ маслѣ. 5) Плѣтчица на растеніе; очіне, очіе; почка, завязъ. — *Врамѣ око*, растеніе като кремъ. — *Волово око*, растеніе молохо въ прѣво-то знаменованіе. — *Керико око*, раст. *Adonis autumnalis*, бѣла метла зѣячий макъ, стародубка, желтоцвѣтъ. — *Слѣжжы очі*, отъ двѣ-тъ странѣ на глазѣхъ межѣж очі-ты и уши-ты; вискы. — *Вѣстрѣж очі*, чпсты, яснѣ очі; свѣтлые, блѣстѣщѣ глазѣ. — *Виняжжы очі*, что ся на цвѣтъ, на шаръ като вино, като вино-то. — *Гривѣж очі*, сиво-шаренѣ очі. — *Коравѣж очі*, копто не мигатъ отъ ничто. *Има коравѣж очі*, не ся свѣтні, не ся срамува у негѣ мѣднѣй лобъ, онъ крѣпко-лобъ. — *Бѣжжы въ очі*, правѣж да ми ся вглядѣвать влизамъ въ очі, врыгамся въ очі; кидатъ ся, бросатъ ся, метатъ ся въ глазѣ. *Н прави такѣжжы работѣж, че много бѣе въ очі*. — *Бѣде го въ очі-ты*, натѣжжа му подказва му нѣчто, брѣжа му въ очі-ты. — *Брѣжжы нѣкому въ очі-ты*: а) Бѣдѣ нѣкого въ очі-ты. б) *Да му брѣжжы въ очі*, много е тъмно, тъмно е като въ рогъ, хоть глазѣхъ вѣжжы. — *Вадѣж си очі-ты съ нѣчто*, работѣж нѣчто нѣ отъ срдце, отъ нѣмай-кѣдѣ; работѣтъ что какъ бѣ насильно. — *Вадѣж очі-ты нѣкому*, докажамъ му надѣ, надосвама го, като ми глѣдѣ причинѣтъ досѣду. — *Вадѣжжы си очі-ты съ нѣкого*, не смѣ дѣбрѣ, карамыся; ссѣрѣтъ ся. — *Вдѣжжы очі отъ нѣчто*, не глѣдамъ вѣче. — *Вдѣжжы очі на нѣчто* камъ нѣчто, мѣтамъ поглядъ на него, п глѣдамъ го. — *Вдѣжжы го съ очі-ты* сѣ азъ самъ го вѣдѣхъ, случихся тамъ; в дѣтъ своими глазѣми. — *Вдѣжжы очі, вѣжжы очі*, вторѣжжы очі, вглядѣвамъ, зазрамъ, вочѣжжы очі, вторѣжжы очі въ нѣчто вперѣтъ глазѣ. — *Влизамъ въ очі*: а) Влизамъ въ очі, врыгамся въ очі. б) Ревѣжжы очі, аресѣжжы очі, прѣжжы очі. *Вдѣжжы ми въ очі* вѣдѣхъ ми въ срдце, поревѣжжы ми ся. — *Вдѣжжы око* възѣж нѣчто, врыгамъ очі: нѣчто, ревѣжжы ми ся, та искамъ да го имамъ азъ; при вѣдѣ чѣгѣ възимѣтъ желѣжжы

приобрѣсть оное. — *Врѣгамся въ очи, бнхъ въ очи.* — *Глядамъ, варджъ нѣчто като очи-ты си, трепержъ надѣ него, много го пазж.* — *Да си ми прѣдѣ очи-ты, да ся врьтишь около мене, та да тя глядамъ; быть на виду.* — *Да тя не видятъ и очи-ты ми, махнися отгукъ и да не си дошлѣтъ вѣче при мене, да не си ся мѣрнѣлѣ прѣдѣ мене; и слѣдѣ ко мнѣ не кладѣ! долѣй съ глазъ мойхъ!* — *Дочернѣ ми прѣдѣ очи-ты, почрнѣ ми, причрнѣ ми прѣдѣ очи-ты:* а) Става ми черно, тѣмно, дочернѣва ми, причернѣва ми, прѣмрѣж-вать ми ся очи-ты, та не видж; засти-лаетъ глазѣ, не вѣидѣлъ свѣта. б) Става ми черно, дочернѣва ми, дотягва ми, довива ми, та ся забравѣхъ и не знаѣхъ какво правѣхъ, дотѣмнѣва ми, притѣмнѣва ми, кыпѣвамъ; менѣ взорѣвало. *Дочернѣ ми прѣдѣ очи-ты, та го враснѣхъ.* — *Замасвамъ нѣкому очи-ты, залѣгвамъ го съ нѣчто; отвести глазѣ.* — *Заклопвамъ очи, затва-рямъ очи, умирамъ, обрѣщамъ очи, зами-жавамъ; закрытъ глазѣ.* — *За очи, само да го видятъ, само да ся каже; для виду.* *За очи плаче, не че му ся плаче, а да го видятъ, да ся каже, че плаче.* *Направилъ го само за очи, само да го видятъ, токо да си е; сдѣлать для виду.* — *Затварямъ очи, заклопвамъ очи.* — *Затворихъ едѣ-ко-му-си очи-ты, намѣрихся при него, кога издѣхнѣхъ, дръжнахъ му свѣщъ.* — *Кога оста-нѣтъ очи ты на мрътвецъ отворены, каз-вать, че ще умрѣ и другъ нѣкой въ кѣщи.* *Затова, кога умре нѣкой, затварятъ му клѣпачи-ты и турятъ на тѣхъ пары.* — *Зелъ ми ся очи-ты, отидохъ ми очи-ты, останѣхъ ми очи-ты, много ми ся ареса, поревнѣ ми ся, влѣзе ми въ очи.*

Что видѣхъ едикъ невѣстѣхъ,
Очи-вѣ ми ся зедохъ,
Умѣ-тъ ке си го загубѣхъ,
Отъ пейзинѣхъ-тѣхъ хубавинѣхъ! Пѣс.

— *Зелъ си очи-ты въ рѣцѣ, упхитися, трѣгнѣлѣ за нѣкѣдѣ.* — *Зимамъ нѣкого на око, имамъ го на око, турямъ го на око, гонѣхъ го, искамъ да му направѣхъ зло.* — *Из-важдамъ нѣкому очи-ты, направлямъ му нѣчто зло.* — *Изваждамъ нѣкому очи-ты съ нѣчто, продавамъ му го за повѣче, отъ колкото струва.* — *Излѣзе ми изъ очи, на-мразихъ го, омрѣзнѣ ми.* — *Изсѣмъ му ся въ очи-ты, не скрѣ, че му ся смѣе.* — *Из-плѣнѣхъ му очи-ты, наплѣнѣхъ му очи-ты, направихъ нѣчто, дѣто да му хване мѣсто, дадохъ му много нѣчто.* — *Изцѣклѣхъ очи, заклопѣхъ очи, опулѣхъ очи, обрѣнѣхъ очи, умрѣлѣ, замижаѣхъ.* — *Има лоши очи,*

когого поглядѣне, сполиа го зло; у негоъ глазъ нехорѣшъ. — *Имамъ нѣкого на очи, зимамъ нѣкого на око.* — *И очи-ты си дава за него, обыча го много, милѣ му е.* — *Казвамъ му въ очи, казвамъ му го направо; говорѣтъ въ глазѣ.* — *Кждѣто нѣзи очи видятъ, кждѣ нѣзи очи, тамъ нѣзи и глава, трѣгамъ усвѣтъ, не глядамъ на-кждѣ, зимамъ си партушинѣхъ-тѣхъ.* — *Лѣтѣ ми око-то камъ него, милѣхъ, жѣдувамъ за него.* *Дѣто срѣдѣ-то лѣжи, тамъ и око-то лѣтѣ.* — *Махнися отъ очи-ты ми! отпрѣдѣ очи-ты ми!* врьви си, да ти виджъ грѣба, иди поврага, по дяволѣ-ты; съ глазъ долѣй, сгинѣ съ мойхъ глазъ, прочѣ, убирайся отсюда! — *Мѣтамъ око на нѣ-что, врьгамъ око въъ нѣчто, рѣвне ми ся, та искамъ да го имамъ азъ.* — *Не му жига, не му трепѣва око-то, не зима отъ нѣчто, не го е страхъ отъ нѣчто.* — *На-плѣнѣхъ му очи-ты, дадохъ му много.* — *Не ми го хвацатъ очи-ты:* а) Не го намирамъ за добро, не ми ся видѣ добрѣ. б) Не ми стига умѣ-тъ, не ся сѣщамъ, какъ да стане. — *Нѣма очи, не ся сра-мува, безсрамникъ е.* — *Нѣмамъ очи да го видж, нѣмамъ очи да излѣзѣ прѣдѣ него, виновенъ съмъ, та мя е срамъ да ся покажѣхъ прѣдѣ лице-то.* — *Обрѣщамъ очи, заклопвамъ очи, умирамъ.* — *Омѣлѣ си очи-ты отъ него, изгубилъ го, умрѣло му.* — *Опулвамъ очи:* а) Пулѣхъ си очи-ты; тарѣщитъ, пѣлитъ глазѣ. б) Заклопвамъ очи, умирамъ. — *Останѣхъ ми очи-ты, отидохъ ми очи ты, зехъ ми ся очи-ты.* — *Останѣхъ бѣлѣ въ очи-ты, останѣхъ съ праздинъ рѣцѣ, не имѣ дадохъ, не зехъ, не спечѣлихъ нѣчто.* — *Отварай си очи-ты на четѣре, внимавай, глядай си работѣхъ-тѣхъ добрѣ.* — *Отварямъ нѣ-ко-му очи-ты:* а) Казвамъ му какъ е рабо-тата, направлямъ го да види зло-то; от-крѣтъ кому либо глазѣ. б) Измамвамъ нѣ-кого съ нѣчто; обуватъ. — *Отидохъ ми очи-ты въ нѣчто, останѣхъ ми очи-ты на него, зехъ ми ся очи-ты.* — *Отъ око:* а) На глядѣ, както нѣзи ся видѣ. б) На лу-чѣхъ, на нпшѣнѣхъ, насочено.

Пукнѣхъ му пушка отъ око,
Удри Мурата срѣдѣ чело. Пѣс.

— *Очи-ты ми ся наплѣнѣхъ съ слѣзы, навпѣрихъ ми ся съ слѣзы, дойде ми да плачѣхъ; глазѣ отмочѣлисъ слѣзѣми.* — *Очи-ты ми ся вѣтѣвориѣхъ, прѣмрѣжи-хъ ми ся, та всичко ми ся видѣ двойно; двойтъся въ глазѣхъ.* — *Почрнѣ ми прѣдѣ очи-ты, причрнѣ ми на очи-ты, дочрнѣ ми прѣдѣ очи-ты.* — *Прѣдѣ очи-*

ты ми, прѣдъ мене; въ главахъ, на главахъ. — Прѣмрѣжа ми ся на очиты, прѣмрѣжати ми ся очиты, дочрѣва ми на очиты, зымаю да не виждамъ. — Правякъ нѣкому очу, мамы го съ очу, мамы го му; дѣлать кому либо глази. — Съ кои очу ще мя гляда, не ще ли го е срамъ. — Съ четьре очу, съ отворены очу, много внимателно. — Туркамъ нѣкого, нѣчто на око, зымаю го на око, мамы го на око. — Турямъ око възъ нѣчто, иска ми ся да го мамы, врягамъ око възъ него. — Умрѣлъ съ отворены очу, ждѣнь за нѣчто. — Хванякъ очу, уручясагъ. — Хацамамъ очу напѣннамъ очу, быва мя, доста съмъ. — Очу камъ Бога, срьдце камъ разрога. Кога не си на очу, не си и на срьдце. Очу плавы, срьдце плахо. Какъ-то срьдце болѣло, така очу слъзи пролѣли. Други сж зашакы очу, други сж бухалскы. Не ми рече въ очиты, че отъ вѣжды не вижда. Да му направу вѣжды, извадилъ (изболъ) му очиты. Пишешъ му вѣжды, той мисли, че му вадишъ очу. Извади ми ты едно око, да ти извади и дѣтны. Дай му ножъ, да ти извади очиты. Гарванъ гарвану око не вади. Врана на вранъ око не вади. Правда-та очу вади. Извади му око-то, че слѣпо похубаво. Инакъ очу избожда. Видѣли у слѣпца едно око, и него искашъ да извадишъ. Хвани слѣпца, та му извади очиты. Извади на кѣоравыта очиты. Кой ти избоде око-то?—Братъ ми.—Затова така дълбоко. Похвали го, та му извади очиты. Какъ-то очу глядали, такъ-въ слъзи и капалы. Който плаче за свѣта, безъ очу остаа. Който плаче по чюдны-ты гробища безъ очу остаа. Плакалъ на чюднъ гробъ, та му истеклы очиты. Който плаче за добро, безъ очу остаа. Очу плъны, рѣкъ празны. Да го направя едно-то му око да плаче, а друго-то да ся смѣе. Очу плахы, рѣкъ робие. Очиты му сж на прѣстѣ-то. Очиты му на краката. На шашавы очу омила не трѣбватъ. Жюркавы очу огнянъ погляде. Право, куме, та въ очу. Залѣпены му очиты съ каль. Гора уши и мракъ очу. И плетъ очу има, и зидъ уши. Гора уши има, а поле очу. Очу не сж за вѣрж. Повяче вѣрвай очиты си, а не уши-ты си. Пѣ-добръ вѣрвай очиты си, а не хора-та. Вѣрвай и служ-тѣ, вѣрвай и око-то. Очиты си не вѣрвамъ, тебе ли да повѣрвамъ?

Съ очу-ты си да видя, пакъ не вѣрвамъ. Едно око домакинско свѣршава повяче отъ дѣтъ рѣкъ служынскы. Който си съ очу-ты изплакалъ, той вѣрва. Влиза съ дѣтъ очу, излиза съ едно. Съ едно-то око слѣпъ, а съ друго-то не види. Пѣ-добръ око да ти излѣзе, та лоша дума да не ти излиза. Въ очу кравай, въ грѣба камыкъ дай. Какъ-въ ся насочи като оскъ въ очу. Влѣзе му като трѣнь въ очу-ты. Като че е гурелъ въ очу. Изглядажъ ми ся очу ты да глядамъ. Поглядни якъ съ мои-ты очу. Очиты му на хаджижъ не приличатъ. Удари го да му свѣтнѣжъ очу-ты. Болятъ мя очу-ты отъ него. Плюй ми на рѣкъ-тѣ, да ти намажѣ очу-ты. Двамина съ едно око. Отварай си очу-ты, да тыгы не отворять. Азъ жюмѣжъ и продавамъ, ты си очу-ты отваряй. Отваря си очу-ты като мѣшкѣ въ трѣци. Отваряй си очу-ты като жабы. Не може да си отвори очу-ты отъ набодѣ. Горко-то, изпѣкнѣло му око-то. Не мя глядай въ очу-ты, а слушай ми рѣчи-ты. Глядамъ (вардажъ) го като очу-ты си. Ако мя глядашъ съ едно-то око, якъ-та глядамъ и съ дѣтъ-ты. Който гляда — соль и пиперъ въ очу! Дяволу пиперъ въ очу. Трѣбва да хвърли пепелъ въ очу. Очу като лѣжыцѣ, пакъ не видятъ ни трошицѣ. Мокры и сж полы-ты, че и сж мякы очу-ты. Всякой очу-ты си брани отъ мухы-ты. Божие-то око вичко види. Сладость до зѣбы, свѣтъ до очу, радость до уши. Да му ся опулятъ очу-ты като на жабы въ каль. Опулѣжъ очу като жабы въ тымѣ. Ты менѣ зѣбы побѣли, а Господъ тебѣ очу. Очиты му облѣжжъ отъ гладость. Очу ся никога не насыщатъ. Все е маляко на попово око. Грабительно око, вѣческо грѣло, адъ несмытъ. На дѣда око-то въ вино-то. На бивола (на птичя-то) око-то въ просо-то. На бѣглицѣ-тъ око-то е гора-та. Колко-то и да хранишь вѣлка, око-то му въ горж-тѣ. На вола му очу-ты, а крава-тѣ дръжи. Не види дѣрека прѣдъ очу-ты си, а сламкѣ-тѣ на други-ты. Муха, бай-муха ти въ око!—А въ твоѣ-то пѣкъ-къ Закръжавилъ очу като касатикъ. Който знае книгѣ, той има четьре очу. Царя корня за очу. Очиты му игражъ като на воденъ дяволъ. Очиты очу-ты не му видятъ. Чловѣк-то око отъ море-то е земено. Очу за клопены думы разклопены. Очу на ико-

ны, умъ на коконъ. Очи-ты му сивы, вѣжды-ты му гривы, крака-та му кри-вы. Очи-ты на тыла му да стоятъ. Вилы очи ти изболъ! Орли очи-ты да ти изкльвѣтъ! Осъ очи-ты да му изпижтъ! Ега му змии очи изпижтъ! За очи да заплачешъ! Очи ты да си извадишъ! Очи-ты да си извади, та безъ очи да киниса! Очи-ты да му изте-кжтъ! Очи-ты да му изпръсжтъ! Клятвы — Дѣв сестрици прѣзъ плетъ стоятъ, не можтъ да ся видятъ, или: имаъ си дѣв братлета, прѣстъ ги дѣ-ли, гонятся, а не можтъ да ся стиг-нать? Гат.—Очи.

Оковавамъ (да оковж), гл. д. Обковавамъ и въ двѣ-ты знаменованиа.

Войно Милоше, Милоше,
Окова ли ми пахты-ты?
—Оковаль сымъ гы, оковаль,
Ама не сымъ гы оковаль:
Вси сымъ златари обихель,
Чисто ся золото не найде. *Пѣс.*

Нель си дочю войвода-та,
Та станжж, ся свалижж,
Ся свалижж отъ горж-тж,
Па хватихж димный Марко,
Во желѣзо гъ оковажж. *Пѣс.*

Оковаване, с. ср. отъ оковавамъ и око-
вавамъ. Обковаване.

Оковіци и **оковічкы**, ум. ж. мн. отъ
окобвы.

Окобвы, с. ж. мн. Обковвы; окобвы, канда-
лы, цѣпи. *Турили го въ оковъ, обковали*
го, оковали го; посадить въ окобвы, въ
кандалы, налагать цѣпи.

Оковж, یشъ, — валь, гл. свр. отъ окова-
вамъ. Да обковж. — ваный, прич. стр.
Обкованый.

Окобвамъ и **окобзувамъ** (да ся окобж),
гл. об. За кобж: раждамъ, добывамъ кобж.
Коза-та скоро ще ся окози.

Окобване и **окобзуване**, с. ср. отъ окоб-
вамъ.

Окобж (да ся), یشъ, — зилася, гл. свр. отъ
окобвамъ.

Ококорвамъ и **ококорювамъ** (да ококо-
рж), гл. д. Ококорилъ очи, отворилъ,
оперилъ, опулилъ очи, ококотвалъ. — мся,
гл. възвр. Ококорчямся: 1) Кокоржся, ко-
корчжся, пержся, перчжся, надувамъ, на-
вдигамъ; хорохоритьсѣ, павлинитьсѣ,
чвалитьсѣ. *Ококорился като пѣтель.* 2)
Вгядвамъ въ нѣчто второчено; джаржся,
опуламъ, ококотвамъ, зазирамы; всмѣт-
риватьсѣ, вгядываться.

Ококорване и **ококорюване**, с. ср. отъ
ококорвамъ и ококорювамъ. Ококорчание.

Ококорчж (да ся), یشъ, — чился, гл. свр.
отъ ококорчямся. Да ся ококорж. — че-
птый, прич. стр. Ококореный.

Ококорчямся (да ся ококорчж), гл. възвр.
Ококорвамся.

Ококорчание, с. ср. отъ ококорчямся.
Ококорчание

Ококорж (да ся), یشъ, — рился, гл. свр.
отъ ококорвамся. Да ся ококорж: 1)
Да ся оперж, да ся оперчж, да ся надуж,
да ся навдигж. 2) Да ся вгядамъ, да ся
зазрж, да ся зашнж, да ся опулж, да ся
ококотж. — реный, прич. стр. Ококорче-
ный: 1) Опереный, оперченый, събуденый,
бодрый; бодрый. 2) Отвореный, събуда-
еный, умный, ачикпозъ; смѣтливый, до-
гядливый, умный, оборотливый. — репо,
нар. Ококорчено, оперено, оперчено, събу-
дено, бодро; бодро.

Ококобтамъ и **ококобтувамъ** (да ококобж),
гл. д. Ококотилъ очи, ококорилъ, отво-
рилъ, опулилъ, оперилъ, вторачилъ очи.
Ококотилъ очи като мачѣръ въ мутлы.
— мся, гл. възвр. Вгядвамся, вторачвамся,
джаржся, опуламся, ококорвамся, ококорч-
вамся, зазирамы.

Ококобване и **ококобтуване**, с. ср. отъ
ококобтамъ и ококобтамся.

Ококобж, یشъ, — тилъ, гл. свр. отъ око-
кобтамъ. Да опулж, да отворж, да оперж,
да ококорж очи.

Околийка, ум. ж. отъ околіна.

Околіна, с. ж. Околина.

Околісвамъ и **околісувамъ** (да околі-
шж), гл. д. Обыколавамъ, околавамъ. —
мся, 1) гл. възвр. Врѣтѣся около нѣчто,
като залѣпенъ о него, обыкаламъ около
него. *Околисался около мене като куча.*
Околисажмыся, та не можажмы да си
видимъ работж-тж. 2) гл. стр. Бывамъ
околисанъ, обыколавамся, околавамся.

Околісване и **околісуване**, с. ср. отъ
околісвамъ и околісвамся.

Околішж, ешъ, — лисахъ, — лисалъ, гл.
свр. отъ околісвамъ. Да обыкольж, да
окольж. — лисаный, прич. стр. Обыколе-
ный околениый.

Околіще, с. ср. 1) На варницж, на жи-
ницж горна-та часть, иззидана съ камне.
2) Лубъ-тъ, въ който сж помѣстени гор-
някъ-тъ и долнякъ-тъ на водяницж.

Околіна, с. ж. 1) Мѣста-та около пѣчто;
окольность, околина, жупа; окрѣсность,
окольность, околичность, окружность. *Въ*
околийж-тж на Трьново има... *Ма-*
чѣръ-тж бѣше сотрылъ вси тж глухцы
въ тжж околийж, кай что живѣнаше.

2) Административно подраздѣленіе на окръгъ; уѣздъ. *Варненска околика.*

Око́лность, с. ж. Око́лша, око́лшина, джюпа, жюпа; окрѣсность, око́лбность, око́лчность, о́кружность. *Въ око́лности-тѣ на града има много лоза.*

О́ко́лнѣй, —лѣнь и —ленъ, лна, лно, пр. Който ся намира около нѣчто, въ око́лности-тѣ на нѣчто; око́лнѣй, окрѣтнѣй, око́лчнѣй. *Отишълъ по око́лнѣ-тѣ мѣста. — Око́ленъ пѣтъ, който обыкала изотоколо, не отива направо; объѣзжая доро́га, объѣздъ, око́лница.*

О́коло, нар. Око́лъ: 1) Въ око́лнѣ-тѣ, въ око́лности-тѣ на нѣчто; окръсть; о́коло, о́крестъ, во́кругъ, круго́мъ. *Около село-то нѣ има хубави мѣста. Има много села около Пловдивъ. 2) Въ забыко́лѣ-тѣ, по забыко́лѣ-тѣ на нѣчто; окръсть; о́коло, во́кругъ, круго́мъ. Около къщѣ-тѣ имъ има дуваръ. Около нивѣ-тѣ му има окопѣще. Около шивѣ-тѣ му има крыѣ, па шивѣ-тѣ му. Опасалъ си понасъ около крыста. 3) Близо при нѣчто, ту́къ, тѣдѣва, съдѣва. Стой около мене. Врѣтисѣ около къщи, че може нѣкой да нѣ потрѣси. 4) За врѣмя: близо, къмъ, недавна, почти; о́коло, во врѣмя. Около пладне завалѣло дъждъ. Щѣлъ да си дойде около Велидень. 5) Близо, почти, почти, като-речи, токо-речи, безъ малко; о́коло, приближительно, почти, безъ малаго. Той има около три гроша. Живѣлъ около сто годинъ. За такъвъ работѣ трѣбва около едни педѣлъ. Около двѣсти годинъ сѣ ся изми-нѣлъ. 6) Като прѣдл. Покрай, по, за; на, изъ-за. Около него е похарчилъ доста парѣ. Около тѣхъ работѣ му отиде имотъ-тъ. — Изъ о́коло (изоколо), изъ око́лнѣ-тѣ мѣста, отоколо; во́кругъ. Обыколи изоколо. — На о́коло (наоколо), около нѣчто, облизъ, тѣдѣсь, съдѣва, околорѣсть, окръсть; о́коло, круго́мъ, во́кругъ, вѣругъ. Стой наоколо. Наоколо има хубави ливады. — Отъ о́коло (отоколо), отъ око́лнѣ-тѣ мѣста, изоколо. Отишли отоколо. Слѣзли отоколо. — Широко му около шивѣ-тѣ, добръ му сѣ наряденъ работы ты, та нѣма за какво да мисли, та нѣма никакъвъ грѣхъ.*

Околорѣтене, с. ср. отъ околорѣтѣся.

Околорѣтѣся, ишея, —тилѣ, гл. об. Обыкаламы около нѣчто, вѣртѣся, намирамы около нѣчто, навѣртамы.

Околорѣсть, нар. 1) По око́лнѣ-тѣ мѣста, около, наоколо, окръсть; о́коло, круго́мъ, во́кругъ, вѣругъ, въ окрѣсности.

2) Отъ всѣхъ странъ, отвсѣакъдѣ наоколо; со всѣхъ сторонѣ, круго́мъ, во́кругъ. *Околорѣсть село-то нѣ с забыко́лено съ горѣ. 3) Въ забыко́лѣ-тѣ, по забыко́лѣ-тѣ на нѣчто; около, окръсть; о́коло, во́кругъ, круго́мъ, въ о́кружности. Древо-то околорѣсть има три аршина.*

Околорѣтѣ, нар. Пѣвѣрага, пѣвѣрага, дѣвѣрага, по дѣволѣ ты. *Околорѣтѣ го! да иде околорѣтѣ! Да иде, да ся не види, да иде повѣрага!*

Око́лчнѣй, стѣ, ста, сто, пр. Что е като ко́лѣло, като трѣкало, като то́нкъ; трѣкалѣстѣй; о́круглый, круглый. *Око́лчнѣ-то мѣсто.*

О́ко́лъ, нар. Около.

Око́лѣ, ишея, —лѣлъ, гл. свр. отъ око́лѣ-вамъ. Да обыко́лѣ, да око́лнѣ. —лѣ-нѣй, прич. стр. Обыко́ленѣй, око́лнѣ-санѣй.

Око́лѣвамъ (да око́лѣ), гл. д. Обыко́лѣ-вамъ, око́лнѣ-вамъ. —мѣя, гл. стр. Бы-вамъ око́ленъ, обыко́лѣ-вамъ, око́лнѣ-вамъ. **Око́лѣване**, с. ср. отъ око́лѣ-вамъ. Обы-ко́лѣване.

Око́лѣвамъ (да око́лѣ), гл. д. 1) Копаѣ, разкопавамъ около нѣчто; око́лѣ-вать, об-рѣ-вать. 2) Правѣ око́пнѣ около нѣчто; замѣ; око́лѣ-вать, обрѣ-вать. —мѣя, 1) гл. възвр. Заграждамы съ око́пнѣ, съ замѣ, око́лѣ-ваться, обрѣ-ваться. 2) гл. стр. Бывамъ окопаѣ.

Око́лѣване, с. ср. отъ око́лѣ-вамъ и око́лѣ-вамъ.

Око́лѣж, ешея, —пѣлъ, гл. свр. отъ око́лѣ-вамъ; око́пѣть, обрѣ-ть. —пѣнѣй, прич. стр. око́лѣнѣй, обрѣ-тѣй.

Око́нець, у. м. и око́нѣя, у. м. ср. отъ око́нѣ.

Око́нѣ-вамъ, гл. мн-кр. отъ око́нѣ-вамъ.

Око́нѣ-вамъ, ишея, —мѣлъ, гл. свр. отъ око́нѣ-вамъ. Да око́нѣ-тъ. —мѣнѣй, прич. стр. Око́нѣнѣй.

Око́нѣ-вамъ (да око́нѣ-вамъ), гл. д. Око́нѣ-вамъ. Това ще око́нѣ-тъ и най-иско́пнѣ-тъ. —мѣя, гл. възвр. Око́нѣ-вамъ.

Око́нѣ-ване, с. ср. отъ око́нѣ-вамъ и око́нѣ-вамъ. Око́нѣ-ване.

Око́нѣ-тъ, ишея, —тилѣ, гл. свр. отъ око́нѣ-вамъ. Да око́нѣ-тъ, да сѣ-тъ, да сѣ-тъ, да сѣ-тъ. —тенѣй, прич. стр. Око́нѣ-тенѣй, сѣ-тенѣй, сѣ-тенѣй, сѣ-тенѣй.

Око́нѣ-тамъ (око́нѣ-тамъ, да око́нѣ-тъ), гл. д. Око́нѣ-тамъ, сѣ-тамъ, сѣ-тамъ, сѣ-тамъ, сѣ-тамъ. —мѣя, 1) гл. възвр. Дохож-дамъ на себе-си, око́нѣ-тамъ, оборо-

вямся, опомнювамся, свѣстнавамся, събуждамся, съживнавамся; приходѣть въ себя, опомниваться, опаматываться. *Спи безъ да ся окопиту; спитъ безъ просыпу. Отъ снъ не може ся окопиту.* 2) *гл. стр.* Бывамъ оконитень, окопитомавамся.

Окопи́щаніе, с. ср. отъ **окопи́щамъ** и **окопи́щамся**. Обопитомаваніе.

Окопи́ще, с. ср. Окопъ.

Окопъ, с. м. Изкопанъ трапъ около нѣчто за заградъ; окопище, хендекъ; **окопъ.** *То ва ми е и за откупъ и за окопъ.*

Окоравѣвамъ (да **окоравѣжъ**), *гл. ср.* Ставамъ коравъ, затврьдѣвамъ; черствѣть, жѣсткнуть, ожестѣвать. *Хлѣбъ-тъ окоравѣ.*

Окоравѣваніе, с. ср. отъ **окоравѣвамъ**.

Окоравѣжъ, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ **окоравѣвамъ**. Да затврьдѣжъ; очерствѣть, ожѣсткнуть, ожестѣть, пожѣсткнуть, пожестѣть. *Окоравѣлый; очерствѣлый, ожѣсткый, ожестѣлый, пожѣсткый, пожестѣлый.*

Окосѣ, ѣшь,—сѣлъ, гл. свр. отъ **окосѣвамъ**. Да покосъ; окосить, скосить, выкосить. —**сеный, прич. стр.** Покосеный, изкосеный; выкошенный.

Окосѣвамъ (да **окосѣжъ**), *гл. д.* Орѣзвамъ нѣчто съ косъ; покосивамъ, изкосивамъ; окашивать, скашивать, выкашивать. —**мся, гл. стр.** Бывамъ окосень, покосивамся, изкосивамъ; окашиваться, скашиваться, выкашиваться.

Окосѣваніе, с. ср. отъ **окосѣвамъ**.

Окотвамся и окотувамся (да **ся окотъ**), *гл. об.* За коткъ: раждамъ, добывамъ котя; окотиться.

Окотваніе и окотуваніе, с. ср. отъ **окотвамся**.

Окотъ (да ся), ишь,—тилася, гл. свр. отъ **окотвамся**. Да **ся** омачъ; окотиться. —**те-ный, прич. стр.**

Окочанѣвамъ (да **окочанѣжъ**), *гл. ср.* 1) Ставамъ тврьдъ, коравъ като кочанъ; вкочанивамся, вдръивамся; коченѣть, леденѣть. 2) Озябамъ, измрьзамъ.

Окочанѣваніе, с. ср. отъ **окочанѣвамъ**.

Окочанѣжъ, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ **окочанѣвамъ**. 1) Да **ся** вкочанъ, да **ся** вдръивъ; окоченѣть, оледенѣть. 2) Да озябнъ, да измрьзнъ.

Окра́двамъ и окра́дувамъ (да **окраджъ**), *гл. д.* Съ краджъ зимамъ нѣкому много нѣчто, всичко; обирамъ; окра́дывать, обкра́дывать, обворовывать, подбивать. —**мся, гл. стр.** Бывамъ окраденъ, обирамся; окра́дываться, обкра́дываться.

Окра́дваніе и окра́дуваніе, с. ср. отъ **окра́двамъ**. Обиране, кражба,

Окраджъ, ешь, окрадохъ, окра́лъ, гл. свр. отъ **окра́двамъ**. Да оберъжъ, да ограбамъ; **окра́сть, обокра́сть, покра́сть, обворова́ть.** —**дѣный, прич. стр.** Обраный, ограбанный; **окра́денный, обокра́денный.**

Окраставѣвамъ (да **окраставѣжъ**), *гл. ср.* Ставамъ краставъ, добывамъ крастъ; **коростевѣть, коростѣть, шелудивѣть.** *Косто кучя окраставѣ, него и наджъ червечи-ти.*

Окраставѣваніе, с. ср. отъ **окраставѣвамъ**.

Окраставѣжъ, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ **окраставѣвамъ**; **окоростѣть, ошелудивѣть.** *Окраставѣлый, който има крастъ; окоростѣлый, ошелудивѣлый.*

Окраставѣжъ, ѣшь,—вѣлъ, гл. свр. отъ **окраставѣвамъ**; **ошелудивѣть.**

Окраставѣвамъ (да **окраставѣжъ**), *гл. д.* Направамъ нѣкого да хване крастъ, да стане краставъ; **шелудивѣть, заражъть коростою.** *Една крастава коза всичко-то стадо окраставява.*

Окраставѣваніе, с. ср. отъ **окраставѣвамъ**.

Окра́чвамъ и окра́чювамъ (да **окра́чжъ**), *гл. д.* 1) Разтварямъ крака, разкрачвамъ, чекоръжъ; раздвигать, разставлять нѣги. *Кукурмакъ былка отдалеко въка: отвори, бабо, да ся грѣмы, окрачи крака, да ся смѣмъ.* Дѣтинска залгалка. 2) Обкрачвамъ, обикрачвамъ, възсѣдамъ, нахамъ нѣчто. —**мся, 1) гл. възвр.** Разтварямъ сп, разчеквамъ сп крака-та; разкрачвамся, чекоръжъ; разводѣть нѣги, баръчѣться. 2) *гл. стр.* Бывамъ окраченъ.

Окра́чваніе и окра́чюваніе, с. ср. отъ **окра́чвамъ и окра́чвамся**.

Окра́чжъ, ишь,—чиль, гл. свр. отъ **окра́чвамъ**. 1) Да разкрачъ, да разчекоръжъ. 2) Да обкрачъ, да обикрачъ, да възсѣднъ, да нахнъ. —**ченый, прич. стр.**

Окривѣжъ, ѣшь,—вѣлъ, гл. свр. отъ **окривѣвамъ и окривѣямъ**. Да обвинъжъ, да окабахатъ; обвинѣть. —**вѣный, прич. стр.** Обвиненый, окабахатеный; обвинѣнный.

Окривѣвамъ и окривѣямъ (да **окривѣжъ**), *гл. д.* Базвамъ за нѣкого, че е кривъ, че е виновенъ; обвинивамъ, окабахативамъ; **виѣть, обвинѣть, виѣть, виѣть.** *На когъ кривду.—мся, 1) гл. възвр.* Окрививамъ себе-си. 2) *гл. стр.* Бывамъ окривенъ; обвинѣться.

Окривѣваніе и окривѣяніе, с. ср. отъ **окривѣвамъ и окривѣямся**.

Окри́шь, с. м. Шюмъ, шямата, гръмѣжъ, смѣтна, бръканца, гюрултина; шумъ, суматоха, кутерьма.

Окрѣивамъ и **окрѣювамъ** (да **окроѣжъ**), *гл. д.* Орѣзvamъ. *Отива на лозе, окроѣва три лозы и остава на тѣхъ свѣци-тѣ.*

Окрѣиваніе и **окрѣюваніе**, *с. ср.* отъ **окрѣивамъ**. Орѣзваніе.

Окропецъ, *ум. м.* отъ **окропѣ**. Мало окропѣ.

Окрѣпникъ, *с. м.* Който е былъ на сватбѣ на окропа.

Окрѣпница, *с. ж.* Която е была на сватбѣ на окропа.

Окропѣна, *с. м.* Който знае да вари добръ питіе окропѣ.

Окропѣ, *с. м.* 1) Питіе отъ стоплено вино съ черенъ пиперъ, подсладено съ медъ; пийтъ го по сватбѣ. *Пижмы окропѣ. Щѣтъ чрълатъ съ окропѣ.* 2) Хоро, что игражтъ въ понедѣльникъ слѣдъ сватбѣ и пийтъ питіе окропѣ. *Въ понедѣльникъ игражтъ окропѣ.*

Въ понедѣльникъ пили ракиж,
Въвъ вторникъ годежъ правиля,
Въ срѣда сж дара кропля,
Въ четвъртъкъ сж го съшили,
Въ пятъкъ засѣвкы правиля,
Въ сѣботѣ даръ събирали,
Въ недѣльжъ сватбѣ дагжжля,
Въ понедѣльникъ окропѣ играли,
Въвъ вторникъ було врыляли. *Пѣс.*

Ходишмы на окропа, ходихмы на сватбѣ да пиемъ окропѣ и да играемъ хоро окропѣ.

Окроѣжъ, *ишь,—ройлъ, гл. сѣр.* отъ **окрѣивамъ**. Да орѣжжъ.

Обрухъ, *с. м.* Единъ хлѣбъ, пита.

Кждѣ ми ходять, сами да ми додѣтъ,
Да ми додѣтъ, да ѣжъ согдѣтъ,
Да ѣжъ согдѣтъ, още мѣнятъ:
Зелевъ вънець, мѣненъ окрухъ. *Пѣс.*

Окрѣвавѣвамъ (да **окрѣвавѣжъ**), *гл. ср.* Ставамъ нѣкому крѣвавѣ, та не иска да мя види; омрѣavamъ. *Окрѣвавѣжъ ми е, та не можъ да го виджъ.*

Окрѣвавѣваніе, *с. ср.* отъ **окрѣвавѣвамъ**.

Окрѣвавѣжъ, *ешъ,—вѣлъ, гл. сѣр.* отъ **окрѣвавѣвамъ**. Да омрѣжжъ.

Окрѣвавѣжъ, *ишь,—вилъ, гл. сѣр.* отъ **окрѣвавѣвамъ**. Да накрѣвавѣжъ, да укрѣвавѣжъ; окрѣвавѣтъ, окрѣвенѣтъ, орудяниѣтъ.—*Вѣнътый, прич. стр.* Накрѣвавенътый, укрѣвавенътый; окрѣвавленътый.

Окрѣвѣивамъ (да **окрѣвѣивжъ**), *гл. д.* Намацвамъ, напѣтскамъ, напѣтскамъ съ крѣвъ; накрѣвѣивамъ, укрѣвѣивамъ; кровѣивѣтъ, окрѣваивѣтъ, рудяниѣтъ.—*мси, гл. стр. и възѣр.* Накрѣвѣивамъ я, укрѣвѣивамъся; кровѣивѣтъся, окрѣваивѣтъся.

Окрѣвѣиваніе, *с. ср.* отъ **окрѣвѣивамъ**.

Окрылачъ, *с. м.* Раст. *Malva* и *Althaea officinalis*, божна рѣчица, волово око, кам-

була, камбулѣтъ, камбулѣшинѣтъ, кампилакъ, кампилакъ, кампила, кампила, коспилакъ, кралица, молохо, проскурнякъ, проспуринѣтъ, слѣзенка, слѣзенъ, слѣзъ, уккрычя, пѣтзъ, шапка; калачики, просвирки, проскурнякъ, мѣльва, зипзивѣй.

Окрѣкамъ, *гл. д. сѣр.* Да оямъ, да оплескамъ, да опукамъ, да оплюскамъ, да изплюскамъ, да изямъ.

Чюдятся момъ, мажтъся,
Кждѣ да днѣжтъ старѣца?
Запратили го за воджъ,
Давно го вода отнесе,
Давно го жабы окрѣкаты! *Пѣс.*

Окрѣнѣжъ, *ишь,—нѣлъ, гл. сѣр.* отъ **окрѣивамъ**. 1) Да окастрѣжъ, да обрѣжжъ, да разчигарѣжъ. 2) Да накрѣнѣжъ, да нащрѣнѣжъ, да ощрѣнѣжъ; **окорнѣтъ**. —*пенътый, прич. стр.* 1) Окастрѣнътый, обрѣзанътый. 2) Накрѣненътый, нащрѣбенътый, ощрѣбенътый.

Окрѣивамъ (да **окрѣивжъ**), *гл. д.* 1) Окаструвамъ, обрѣavamъ, скрѣивамъ. 2) Накрѣивамъ, нащрѣивамъ, ощрѣивамъ, осакащамъ; корнѣтъ. —*мси, гл. стр.* Бывамъ окрѣивенъ по знаменованіе-то на глагола.

Окрѣиваніе, *с. ср.* отъ **окрѣивамъ**.

Окрѣтъ, *нар.* Около, наоколо, околѣвьрътъ, облизѣ, ваблизѣ, тѣдѣсъ; **окрѣтъ**, **вокругъ**, **вблизъ**.

Окрѣтvamъ и **окрѣтывамъ** (да **окрѣтъжъ**), *гл. д.* Окрѣщамъ.

Окрѣтваніе и **окрѣтываніе**, *с. ср.* отъ **окрѣтvamъ**. Окрѣщаніе.

Окрѣтъжъ, *ишь,—тилъ, гл. сѣр.* отъ **окрѣивамъ** и **окрѣтvamъ**. Да обкрѣтъжъ, да изкрѣтъжъ, да очюпжъ, да обижъ, да отропжъ; обломѣтъ, околѣтъ, обколѣтъ, околѣтъ, обѣтъ. —*тенътый, прич. стр.* Обкрѣтенътый, изкрѣтенътый, очюпенътый, обитътый, отрошенътый; обломанътый, околѣченътый, обколѣченътый, обколѣтъ, обитътый.

Окрѣивамъ и **окрѣивамъ** (да **окрѣивжъ**), *гл. д.* 1) Изкрѣивамъ, изчюивамъ пѣчто наоколо, много; очюивамъ, отрошивамъ; обламывамъ. *Окрѣивжъ пѣдѣлжъ-тѣжъ сжжжъ.* 2) Счюивамъ, строшивамъ, скрѣивамъ; слѣивамъ, слѣивамъ. *Кости-тѣжъ щжжжъ ми окрѣивжъ.* —*мси, гл. стр.* Бывамъ окрѣивенъ; обламывѣтъся, слѣивѣтъся.

Окрѣиваніе и **окрѣиваніе**, *с. ср.* отъ **окрѣивамъ** и **окрѣивамъ**.

Окрѣплякъ, *ци, с. м.* 1) Нѣчто окрѣшено, кѣсъ, нарче отъ пѣчто; отломѣкъ. 2) Кѣга нѣкой въ хода си, въ работѣ-тѣ си ся крышѣ, мѣтъся отъ едикъ странжъ на другжъ. *Кѣви сж тѣа окрѣпляци отъ тебе?* 3) Кучи лайна, щесляци.

Окрѣшь, с. м. *Окрѣшь има тукъ, има мж-кѣ, има спѣнкы, нека трудъ.*

Окрѣшиж, ишь, —шилъ, гл. свр. отъ окрѣш-вамъ. 1) Да очюпж, да отрошж; обло-мать. 2) Да счюпж, да строшж, да скрѣ-шж; сломать. —шеный, прич. стр. 1) Изкрѣшеный, очюпеный, отрошеный; об-ломанный. 2) Счюпеный, строшеный, скрѣ-шеный; сломанный.

Окрѣшамъ (да окрѣшиж), гл. д. Окрѣшвамъ.

Окрѣщамъ (да окрѣтж), гл. д. Окрѣтвамъ, крѣтж, изкрѣщамъ нѣчто наоколо; обкрѣ-щамъ, очюпвамъ, обивамъ; облѣмывать, око-лѣчивать, обколѣчивать, окѣлывать, обив-ать. *Окрѣтилъ лѣпужа. Окрѣти леда.* —мѣя, гл. стр. Бывамъ окрѣтенъ; окрѣт-вася, обкрѣщамся, очюпвася, обивамся.

Окрѣщане, с. ср. отъ окрѣщамъ.

Окрѣпа, с. ж. Подкрѣпа, помощь; помочъ, подкрѣплѣніе. *Зятова окрѣпа, врьбова огрѣва.*

Окрѣпѣлка, с. ж. Прѣтъ-тъ на станъ, който дръжи кросно-то съ нишкы-ты да не сѣ-отвива; обтягъ, повратулка, разпѣлка.

Окрѣпѣлица, у. м. ж. отъ окрѣпѣлка.

Окрѣгъ, с. м. Съединение-то на нѣколко околии подъ едно управленіе; округъ.

Окрѣжиж, ишь, —жилъ, гл. свр. отъ окрѣ-жи́вамъ. Да заобыколож, да обыколож, да околж. —жѣный, прич. стр. Заобыколен-ный, обыколенный, околѣный.

Окрѣжи́вамъ (да окрѣжиж), гл. д. Заобы-колавамъ, обыколавамъ, околавамъ. —мѣя, гл. стр. Бывамъ окрѣженъ.

Окрѣжи́ванне, с. ср. отъ окрѣжи́вамъ.

Окрѣкамъ, гл. ср. свр. 1) Да крякамъ мно-го. 2) гл. д. свр. Да утраж, да изврьшж, да пзкарж нѣчто. *Не можилъ да го окрѣка.*

***Оксіа**, с. ж. Гр. Въ црковный языкъ знакъ поставлянь надъ гласны-ты буквы; оксіа.

***Октѣръ**, с. м. Гр. Мѣра за тяжесть, близо колко шиникъ.

Тж годинж зла сѣпшиа,
Отъ годинж евинниа:
Октѣръ жито за едикъ аспрж,
Стоуяж вино за флорина. *Пѣс.*

***Октѣврий**, с. м. Гр. Единъ отъ мѣсяци-ты, десятый мѣсяцъ на годинж-тж; кратунъ мѣсяцъ, кратуновъ мѣсяцъ; октѣбрь.

***Октойхъ**, с. м. Гр. Осмогласникъ; октойхъ.

Окумѣж, ишь, —милъ, гл. свр. отъ оку-мѣ́вамъ. 1) Да земж, да хванж нѣкого за кумъ. 2) Да изправж, да опонж нѣкого, нѣчто нѣйдѣ. —мѣный, прич. стр. По знаменованне-то на глагола.

Окумѣ́вамъ (да окумѣж), гл. д. 1) Зимаж, хващамъ, калесвамъ нѣкого, нѣкомж за кумъ.

Запсалъ бѣхъ едикъ малж момж,
Дадохъ жь другому у село-то,
А менека кумъ окумѣж,
Пѣ-старъ брата старокъ го туражж,
Пѣ-младъ брата дѣверъ дѣверѣжж. *Пѣс.*

2) Исправямъ, опопвамъ нѣчто срѣщж нѣ-кого да стоп право, мирно. *Какво си го окумѣж срѣщж мене.* —мѣя, 1) гл. възвр. Исправямся прѣдъ нѣкого, прѣдъ нѣчто, та стож мирно. *Окумѣлся срѣщж него като младж булкж.* 3) гл. стр. Бывамъ оку-мѣнь.

Окумѣ́ванне, с. ср. отъ окумѣ́вамъ п оку-мѣ́вамся.

Оку́свамъ п оку́сувамъ (да оку́сж), гл. д. Окушамъ, накусвамъ, вкусвамъ изкусвамъ, опытвамъ, обихождамъ; отвѣдывать, проб-овывать.

Оку́сванне п оку́суванне, с. ср. отъ оку́с-вамъ. Окушанне.

Оку́сж, ишь, —силъ, гл. свр. отъ оку́с-вамъ п оку́шамъ. Да накусж, да вкусж, да опытамъ, да изкусж; отвѣдать, при-кушать, попробовать. —сеный, прич. стр.

Оку́трый, —търъ, тра, тро, пр. Горкый, клятый, кутрый, горкана; бѣдный, не-щастный.

Оку́триж (да ся), ишь, —рился, гл. об. свр. За кучкж: да родп малкы, да ся окучи. —*Ай да ся окутри!* ай да ся не види, ай да ся осмѣди.

Окуцѣ́вамъ (да окуцѣж), гл. ср. Ставамъ куцъ; хромѣть. *Добръ конъ (лудъ конъ) или ще окуцѣе, или ще окѣоравѣе.*

Окуцѣ́ванне, у. ср. отъ окуцѣ́вамъ.

Окуцѣ́ж, ешь, —цѣлъ, гл. свр. отъ оку-цѣ́вамъ. Да станж куцъ; охромѣть.

Окуцѣ́ж, ишь, —цѣлъ, гл. свр. отъ окуцѣ́-вамъ. Да направж нѣкого да стане куцъ; охромѣть. —цѣный, прич. стр.

Окуцѣ́вамъ (да окуцж), гл. д. Поврѣждамъ крака нѣкому, на нѣчто, та го направямъ да стане куцо. *Окуцѣлъ вола.*

Окуцѣ́ванне, с. ср. отъ окуцѣ́вамъ.

Оку́чвамся (да ся оку́чж), гл. възвр. За кучкж: раждамъ, добывамъ малкы кученца; ощенавамся; щенѣтьсѣ. *Дѣто ся окучи-ло, тамъ ся научило.*

Оку́чванне п оку́чванне, с. ср. отъ оку́ч-вамся.

Оку́чж (да ся), ишь, —числая, гл. свр. отъ оку́чвамся. Да ся окутриж, да ся ощенж; ощенѣтьсѣ.

Оку́шамъ (да оку́сж), гл. д. Окусвамъ. *Кой слуша, онъ окуша.*

Окушанье, с. ср. отъ окушамъ. Окусанье.
Окце, 1) *ум. ср.* отъ око. Очище; глазикъ, глазокъ. 2) *с. ср.* Пижка на растенье; око, очище; пючка, завязь. 3) Примка, клупъ на мрѣжъ.

***Октъ**, с. м. Длго дрьво на талгы намѣсто процѣпъ-тъ на кола; дышло.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да окѣиѣ), *гл.* д. Окѣивамъ, окѣивамъ.

Окѣиванье и окѣивуанье, с. ср. отъ окѣивамъ.

Окѣнтѣ (да ся), *ишь*,—*тился*, *гл. об. свр.* Да ся окѣнтѣ.

Окѣиѣ, *ешъ*,—*налъ*, *гл. свр.* отъ окѣивамъ. Да окѣиѣ, да окѣсамъ. —*патый*, *прич. стр.* Окѣинатый, окѣсантый.

Окѣсиѣвамъ (да окѣсиѣѣ), *гл. ср.* Оставамъ късно, забавямся до късно нѣйдѣ, дождамъ късно; закѣсиѣвамъ, задоцнувамъ, одоцнувамъ; запаздывать, опаздывать. *Ако врьви въ колелника, скоро ще си дойде; ако тръгне прѣко, ще окѣсиѣ. Окѣсиѣлзий жоуерика или е версиджика, или пакъ парѣ-ты му сѣ калтавѣ.*

Окѣсиѣванье, с. ср. отъ окѣсиѣвамъ.

Окѣсиѣѣ, *ешъ*,—*нѣлъ*, *гл. свр.* отъ окѣсиѣвамъ. Да закѣсиѣѣ, да задоцнѣ, да одоцнѣ; запоздѣтъ, опоздѣтъ.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да окѣиѣ), *гл.* д. Окѣивамъ, окѣивамъ.

Окѣиванье и окѣивуанье, с. ср. отъ окѣивамъ. Окѣиванье.

Окѣиѣѣ, *ешъ*,—*налъ*, *гл. свр.* отъ окѣивамъ. Да окѣиѣѣ, да окѣсамъ. —*патый*, *прич. стр.* Окѣинатый, окѣсантый.

Окѣиѣ, *ум. ж.* отъ окѣиѣ.

Окѣиѣѣ, *ум. ж.* отъ окѣиѣѣ.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да окѣиѣ), *гл.* д. Натопивамъ нѣкого въ водѣ, поливамъ го съ водѣ, за да го измыѣ, изкѣивамъ, обанамъ; *выкупать*. *Окѣипала дѣтя-то. Окѣипалъ гѣ дѣждѣ-тъ, намокрылъ гѣ. —мси, гл. възвр.* 1) Влизамъ въ водѣ да си измыѣ всичкѣ-тъ снагѣ; изкѣивамся, обанамся; *выкупаться*. 2) *гл. стр.* Бывамъ окѣипаѣ, изкѣивамся, обанамся; *выкупаться*.

Окѣиванье и окѣивуанье, с. ср. отъ окѣивамъ.

Окѣиѣѣ, *ешъ*,—*налъ*, *гл. свр.* отъ окѣивамъ. Да изкѣиѣѣ, да обанѣ; *выкупать*. —*патый*, *прич. стр.* 1) Изкѣипантый, обанентый; *выкупанный*. 2) Намокреный. *Спи като окѣипаѣ, спи сладко и длѣбоко.*

Окѣсамъ, *гл. свр.* отъ окѣивамъ. 1) Да изкѣсамъ, да оберѣ; оборвѣтъ, отеребить. 2) Да покѣсамъ, да изпокѣсамъ, да одръпамъ; обносить, обмѣкать, охлестѣтъ,

охлестѣтъ. —*сантый*, *прич. стр.* 1) Изкѣсантый, обрантый; оборвантый, отеребленный. 2) Покѣсантый, изпокѣсантый, одрыпантый; охлѣстаный, охлѣстанный.

Окѣивамъ и окѣивуамъ (да окѣсамъ), *гл.* д. Окѣивамъ, окѣивамъ: 1) Махивамъ нѣчто отъ стѣбло-то му, отъ дѣто е увисено; отчезивамъ, отчезивамъ; обрывѣтъ, отереблывать. *Окѣисалъ му листа-та. Окѣисала цѣтѣ-то.* 2) Направивамъ нѣчто на кѣсо. *вы*, на дрипы отъ много носение, отъ много работение съ него; покѣивамъ, одрыивамъ, охлѣивамъ, очюквивамъ; обмѣивамъ, обмѣивамъ, охлѣивывать, охлѣивывать. *Окѣисалъ дрѣвѣ-ты си. Окѣисала полѣ-ты на сукмана си. —мси, 1) гл. възвр.* Окѣивамъ, покѣивамъ дрѣвѣ-ты си, оставамъ само съ вехты дрѣвѣ; обмѣивать, обдирать, обмѣивать. *Окѣисаѣся, нѣ-мамъ дрѣвѣ за-прѣдѣ хора-та.* 2) *гл. стр.* Бывамъ окѣисанъ.

Окѣиванье и окѣивуанье, с. ср. отъ окѣивамъ и окѣивамся.

Окѣисаѣтъ, *ци*, с. м. Кѣсчета, парчета отъ нѣчто кѣсано. *Окѣисаѣти конѣи*; *опрядѣи*.

Окѣисаѣѣ, *ум. ср.* отъ окѣисаѣтъ.

Окѣисѣвамъ (да окѣисѣѣ), *гл. ср.* Окѣисѣвамъ.

Окѣисѣванье, с. ср. отъ окѣисѣвамъ. Окѣисѣванье.

Окѣисѣѣ, *ешъ*—*сиѣлъ*, *гл. свр.* отъ окѣисѣвамъ. Да окѣисѣѣ.

Окѣистрѣѣ, *ишь*,—*рилъ*, *гл. д. свр.* Да окастрѣѣ.

Окѣисѣвамъ (да окѣисѣѣ), *гл. ср.* Окѣисѣвамъ, ставамъ кѣсъ. *Окѣисѣ ми, окѣисѣ ми дрѣвѣ-та, станѣ ми кѣса.*

Окѣисѣванье, с. ср. отъ окѣисѣвамъ. Окѣисѣванье.

Окѣисѣѣ, *ешъ*,—*сиѣлъ*, *гл. свр.* отъ окѣисѣвамъ. Да окѣисѣѣ, да станѣ кѣсъ.

Окѣисѣѣ, *ишь*,—*сиѣлъ*, *гл. свр.* отъ окѣисѣвамъ. Да направѣ нѣчто да стане кѣсо, да стане по-кѣсо; *окоротѣтъ, окурѣвѣтъ. —сѣпый*, *прич. стр.* Направеный по-кѣсъ; *окороченный, курѣвѣтый. Окѣисѣна дрѣвѣ.*

Окѣисѣивамъ (да окѣисѣѣ), *гл. д.* Правѣ нѣчто кѣсо, по-кѣсо отъ колкото трѣбѣва; *прѣхывивамъ; окорачивать, курѣвѣтъ. Окѣисѣ ми дрѣвѣ-тъ, направи ми ѣѣ, скропи ми ѣѣ кѣса. —мси, гл. стр.* Бывамъ окѣисѣиванъ; *окорачиваться*.

Окѣисѣиванье, с. ср. отъ окѣисѣивамъ.

Окѣнтѣ (да ся), *ишь*,—*тился*, *гл. об. свр.* Да ся окѣнтѣ, да ми израсте, да ся покаже кѣтнѣѣ.

Олайнёвж, *ишь*,—*вилъ*, *гл. свр.* отъ олайнёвж.

нёвямь. Да улайнёвъ, да налайнёвъ. — венгый, прич. стр. Улайнёвентый, налайнёвентый.

Олайнёвямь (да олайнёвъ), гл. д. Намац-вамь нѣчто съ лайца; улайнёвямь, налайнёвямь. — мся, гл. стр. и *взвэр.* Бывамь олайнёвентъ; улайнёвямся, налайнёвямся.

Олайнёваніе, с. ср. отъ олайнёвямь.

Олайнёвань (да олайнё), гл. д. Олайнёвань.

Олапнамь, гл. свр. отъ олапнамь. Да олопнамь, да пзнамь. — напгый, прич. стр. Олопангый, издаденгый.

Олапнамь и олапнувамь (да олапнамь), гл. д. Съ лапаніе издамь; олопнамь. — мся, гл. стр. Бывамь олопанъ, олопнамся.

Олапнаніе, с. ср. отъ олапнамь. Олопнаніе.

Олаба, с. ж. 1) Разточено тѣсто; петура, обга, губа; листь тѣста, лепёха, лепёшка. 2) Стѣлянтъ ссждъ съ грѣшникъ за ракнж.

Оле, междом. Олеле.

Олеveníж (да ся), ишь, — нйлся, гл. свр. отъ олеveníвамся.

Олеveníвамся (да ся олеveníж), гл. *взвэр.* Ставамь левентъ, силентъ, юнакъ.

Олеveníваніе, с. ср. отъ олеveníвамся.

Олеви, с. ж. Дебелъ шапакъ, аба, прѣтеница.

Олевічкы, с. ж. мн. Женскы чорапе безъ ходила, само съ горнища като калци, та покрывать само цифары-ты, свиркы-ты на крака-та.

Оледенѣж, ешь, — пѣлъ, гл. ср. свр. Да станж студентъ и коравъ като ледъ; да ся вдрыжь.

Олѣкнамь и олѣкпувамь (да олѣкнж), гл. ср. Ставамь лекъ, ставамь пб-лекъ; легчѣть, отлѣгѣть. *Сега товаръ-тъ олѣкнж.* — *Олѣква ми*, става ми пб-леко, отлѣква ми, махвамь си грѣжи-ты; отлѣгѣть. *Менѣ че омѣкне, тебѣ че олѣкне.*

Олѣкваніе и олѣкпуваніе, с. ср. отъ олѣкнамь.

Олѣкнж, ешь, — пжлъ, гл. свр. отъ олѣкнамь и олѣкпувамь. Да станж пб-лекъ, да отлѣкнж; отлѣчъ.

Олѣкотж, ишь, — тилъ, гл. свр. отъ олѣкотіавамь. Да олѣкчъ; облѣгчѣть. — тѣнгый, прич. стр. Олѣкченгый; облѣгчѣнгый.

Олѣкотіавамь (да олѣкотж), гл. д. (мална-вамь тягло-то на нѣчто, направнамь го да стане, да ся види пб-леко, умалнавамь грѣжи-ты му; олѣкчавамь; облѣгчѣть. — мся, 1) гл. *взвэр.* За женж: раждамь, добы-вамь. *Остане ли нѣкоа вдовица и е трудна, та по никоу начинъ не може ся омѣжи, добѣто не ся олѣкчи.* 2) гл. стр. Бывамь олѣкотентъ, олѣкчавамся.

Олѣкотіаваніе, с. ср. отъ олѣкотіавамь и олѣкотіавамся. Олѣкчаніе.

Олѣкчѣж, ишь, — чилъ, гл. свр. отъ олѣкчѣвамь. Да олѣкотж. — чѣнгый, прич. стр. Олѣкотенгый.

Олѣкчѣвамь (да олѣкчѣж), гл. д. Олѣкотна-вамь. — мся, гл. стр. и *взвэр.* Олѣкотна-вамся.

Олѣкчѣваніе, с. ср. отъ олѣкчѣвамь и олѣкчѣвамся. Олѣкотнаніе.

Олелѣ! междом. Оле, казвася отъ болѣсть, отъ жалость, отъ отчужданіе; ай, вай, охъ, леле; ай, ой, охъ, увь, ахтѣ! *Олеле мале, убижж мя! Олеле варе, бре варе, отъ тѣвъ пустж комарж! Олеле, что ли е станжло! ахтѣ! что такѣ сдѣла-лось. Олеле за тѣхж, сре варе отъ тѣхж. Олеле отъ него, дважд олеле за него. Олеле мале, дрыжте мя нозѣ!*

Олелѣйка, с. ж. Една птица, кождо пзъ горж-тж ноцижъ выка олю, олю, като да плаче малко дѣтя; олювица.

Олелѣйкань, гл. ср. Выкамь олеле! олеле! Олелечъ.

Олелѣйканіе, с. ср. отъ олелѣйкань. Олелѣканіе.

Олелѣченіе, с. ср. отъ олелѣчѣж. Олелѣйканіе.

Олелѣчѣж, ишь, — чилъ, гл. ср. Олелѣйкань.

Олелѣйна, с. ж. 1) Выкотъ олеле! врѣва, выкотина, глѣчъ; крикъ, суматѣха, кутерма. *Чюся олелѣйна. Иде олелѣйна*, има глѣчъ, выкъ, каранщж. 2) Кота ся случи нѣчто страшно, та станжтъ пакости и ся изплаши свѣтъ-тъ; поразина. *Страшна олелѣйна стана.* 3) По нѣкон мѣста обы-чай да ся игражтъ хора на сырны заго-вѣзни.

Оле-мале, нар. Ужжакъ, като да си е. *Има-мж едно ole-мале училище*, ничто и никакво училище, да го речемъ, че е училище.

Олеснѣж, ишь, — нилъ, гл. свр. отъ олесніавамь. Да улеснж, да помогнж. — нѣнгый, прич. стр. Улеснепгый.

Олесніавамь (да олеснѣж), гл. д. Помагамь нѣкому въ работж-тж му; улеснавамь. — мся, 1) гл. *взвэр.* Наряждамь, натѣмна-вамь си работы-ты, та да ми е лесно да гы врышж; улеснавамся. *Олеснижж ся съ парж, сдобыхся съ парж, дойдохж ми пары.* 2) гл. стр. Бывамь олесненъ.

Олесніаваніе, с. ср. отъ олесніавамь.

Олжица, с. ж. Лѣжица, лайца.

Оліжіж, ешь, олізяхъ, олізаль, гл. свр. отъ олізнамь. Да обліжжъ, да ометж съ языка си; облізѣть, подлізѣть, обсосѣть. — лізангый, прич. стр. Облізангый, оме-

тѣпѣй, обрашѣй съ языкъ; облизанный, подлизанный, обесбанный.

Оли́звѣмъ и **оли́зувѣмъ** (да **оли́жжъ**), *гл. д.* Съ лизанье, съ языка си издамъ, обирамъ, омитамъ, отмахвамъ нѣчто; облизвѣмъ; облизывать, подлизывать, обсаивать. *Олизалъ меда. Олизалъ мастило-то отъ книж-тж.* — *мся, гл. вѣзвр. и стр.* Облизвася въ вспчкы ты знаменованна.

Оли́зване и **оли́зуване**, *с. ср.* отъ **оли́звѣмъ** и **оли́звася**.

Олишѣвѣмъ (да **олишѣжъ**), *гл. ср. 1)* За жпотно: мѣнавамъ си пролѣтъ козинж-тж, перушинж-тж; линять, вылинивать. *2)* За платъ: опадва ми мѣхъ-тж, изтрѣквася, мѣнава ми ся боа та.

Олишѣване, *с. ср.* отъ **олишѣвѣмъ**.

Олишѣжъ, *ешъ*, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ **олишѣвѣмъ**.

Оли́тамъ (олѣтѣвѣмъ, да **олѣтѣжъ**), *гл. ср. 1)* За космы, за листе, за цвѣтне: опадвамъ, окапвамъ, ощишвася; облетѣтъ, опадѣтъ, облѣзѣтъ, вылинивать. *Олѣтѣла му косата, окапала му.*

Да даде Господь, Петрано,
Сната-та да ти угние,
Мяса-та да ти окашѣтъ
Като на горж листе-то,
Коса-та да ти олѣти
Като росица въ ливадѣ! *Пѣс.*

2) За росж, за кашкы: ставамъ на парж; изпаривамся, извѣтрѣвамъ, изгубямся, вдигамся, махвася; испарѣться, улѣтучиваться. *Да олѣти росѣ-та*, да ся вдигне, да ся махне.

Оли́тане, *с. ср.* отъ **оли́тамъ**.

Оличѣжъ, *ишъ*, — *чилъ, гл. свр.* отъ **оличѣвѣмъ**. Да заличжъ, да захубавжъ; *укра-силь.* — **чѣпѣй**, *прич. стр.* Заличеный, захубавеный; *украшенный.*

Оличѣвѣмъ (да **оличжъ**), *гл. д.* Направямъ нѣчто да стане лично, да личи, да ся хубавѣе; заличавамъ, захубавявамъ, разхубавявамъ; *украшѣтъ.*

Вино пиетъ Елѣ Пласти-косж,
Вино пиетъ, хемъ Бога ми молитъ:
Аль ке дойдить дѣна Гюргевдена,
Шюма да листить, горж да оличить? *Пѣс.*

— *мся, гл. стр.* Бывамъ оличенъ, заличавамся, захубавявамся, разхубавявамся; *украшѣться.*

Оличѣване, *с. ср.* отъ **оличѣвѣмъ**.

Олко, *нар. вм. тѣлко.*

Олѣвина, *с. ж.* Питье отъ разны-ты жита, най-много отъ пшеницж; нѣчто като пиво; ловина, вино.

Олѣвинка, *ум. ж.* отъ **олѣвина**. Малко оловина.

Оловижъ, *ишъ*, — *вѣлъ, гл. свр. вм. уловижъ.*
Оло́камъ, *гл. свр.* отъ **оло́квѣмъ**. Да оло-чжъ, да излочжъ, да изнамъ. — **канѣй**, *прич. стр.* Олоченый, излоченый, изда-еный съ лочене.

Оло́квѣмъ и **оло́кувѣмъ** (да **оло́камъ**), *гл. д.* Олочвамъ. — *мся, 1) гл. вѣзвр.* За плать; отрѣквася, та ся продирамъ; изтрѣквася, излизвася, озжбвася; *сѣтитъ ся.* *Олока-лы му ся гаузи-тж на колѣнѣ-тж.* *2) гл. стр.* Бывамъ олоканъ, олочвася.

Оло́кване и **оло́куване**, *с. ср.* отъ **оло́квѣмъ** и **оло́квася**.

Олома́да, *с. ж.* Ломада, плочка, плочница.

Оло́млани и **оло́мнани**, *нар.* Пѣ-минжж-тж годниж; трѣтьяго гѣда.

Оломла́нскый, *ска, ско, пр.* Что е было, что е отъ оломлани, отъ пѣ-минжж-тж годниж; *пѣланскый; трѣтягѣднишый.*

На ридъ имать до три бѣлы снѣга,
Еденъ ланскый, другый оломланскый,
Овой третий, леле, годинашый. *Пѣс.*

Оло́памъ, *гл. свр.* отъ **оло́пвѣмъ**. Да ола-памъ, да опраскамъ, да олущжъ, да изнамъ, да излопамъ, да излапамъ; *оплѣсть, опле-стѣ.* — **панѣй**, *прич. стр.* Опананый, опрасканый, олущеный, издаеный, изло-паный, излапаный; *оплетѣнный.*

Оло́пвѣмъ и **оло́пувѣмъ** (да **оло́памъ**), *гл. д.* Съ лопане, съ лапане издамъ всичко; олапвамъ, излапвамъ, излопвамъ, опрасквѣмъ, оплюсквѣмъ, олущвѣмъ; *оплетѣтъ.* — *мся, гл. стр.* Бывамъ олопанъ, олапвася.

Оло́пване и **оло́пуване**, *с. ср.* отъ **оло́пвѣмъ**.

Оло́чвѣмъ и **оло́чювѣмъ** (да **оло́чжъ**), *гл. д.* Съ лочене издамъ, изпивамъ всичко; олоквѣмъ, излочвѣмъ. — *мся, гл. стр.* Бы-вамъ олоченъ; олоквася, излочвася.

Оло́чване и **оло́чюване**, *с. ср.* отъ **оло́чвѣмъ**.

Оло́чжъ, *ишъ*, — *чилъ, гл. свр.* отъ **оло́чвѣмъ**. Да олокамъ, да излочжъ, да излокамъ. — **чешѣй**, *прич. стр.* Олоканый, излока-ный, излоченый.

Олошавѣвѣмъ (да **олошавѣжъ**), *гл. ср. 1)* Ставамъ нехвѣленъ, нездравъ; захехвел-вамъ, поболывася. *2)* Ставамъ пѣ-лоше, пѣ-злѣ, влошавявамся.

Олошавѣване, *с. ср.* отъ **олошавѣвѣмъ**.

Олошавѣжъ, *ешъ*, — *вѣлъ, гл. свр.* отъ **олошавѣвѣмъ**. *1)* Да захехвеламъ, да ся поболжъ. *2)* Да ся влошавжъ.

***Олтѣрь**, *с. м. Л.* Алтѣрь; алтѣрь.

***Олу́**, *Т.* Оглу, сынъ. Турнася въ краи на собствены имена. *Петроолу*, сынъ на Петра, Петровъ.

Олу́пвѣмъ и **олу́пнѣмъ** (да **олу́пжъ**), *гл. д.*

Махвамъ корж-тж, петурж-тж на нѣчто; облѣ-
вамъ, олушвамъ, излупвамъ; облупѣть, вы-
лупѣть, отлупливать, очищать, сдирѣть.
*Олупилъ корж-тж на дрьво. Олупили
лѣпежа.*—мѣся, 1) *гл. възвр.* За лѣпежъ,
за корж; падамъ, облѣвямся, пада ми кора-
та; облупѣться. *Лѣпежъ-тж ся олупилъ.*
2) *гл. стр.* Бывамъ олупенъ.

Олѣиваніе и олѣиваніе, с. ср. отъ олѣи-
вамъ и олѣивамъ.

Олѣивж, ишь,—пилъ, гл. свр. отъ олѣи-
вамъ и олѣивамъ. Да облѣж, да олущж,
да излупж; облупѣть, вылупѣть, отлу-
пѣть. — пенѣтый, *прич. стр.* Облѣенный,
олущенный, излупенный; облупленный, вы-
лупленный, отлупленный, облѣалый. *Олу-
пено нѣчто; облупа.*

Олѣивамъ и олѣивамъ (да олѣивж), гл. д. Острыгвамъ, очиствамъ луспы-ты на нѣ-
что; излупивамъ, облѣивамъ; шелушить,
ошелушѣть, изшелушивать, отшелушивать.
—мѣся, *гл. стр.* Бывамъ олѣивенъ, излуп-
ивамся, облѣивамся.

Олѣиваніе и олѣиваніе, с. ср. отъ
олѣивамъ и олѣивамъ.

Олѣивж, ишь,—пилъ, гл. свр. отъ олѣи-
вамъ и олѣивамъ. Да олѣивж, да облѣ-
ж; ошелушить, изшелушить. — пенѣтый,
прич. стр. Излупенный, облѣенный; оше-
лупенный, изшелушенный.

Олѣивамъ и олѣивамъ (да олѣивж), 1)
гл. д. Лущж, излущивамъ корж-тж, кожж-
тж на нѣчто; олупивамъ, облѣивамъ. 2) Мах-
вамъ луспы-ты, лущунжы-ты, чущжы-ты
на плодъ; очюквамъ, очюжквамъ; вылущи-
вать, обрушивать. 3) Олопивамъ, олапивамъ.
Олущи глѣба. 4) *гл. ср.* Побѣгивамъ,
офейквамъ — мѣся, 1) *гл. стр.* Бывамъ
олѣивенъ. 2) *гл. възвр.* Оставамъ безъ
нѣчто.

Олѣиваніе и олѣиваніе, с. ср. отъ
олѣивамъ и олѣивамъ.

Олѣивж, ишь,—щилъ, гл. свр. отъ олѣи-
вамъ. 1) Да олупж, да облѣж. 2) Да очю-
камъ, да очюжкамъ; вылущить, обрушѣть.
3) Да олопамъ, да олапамъ. 4) Да побѣгивж,
да офейкамъ. — щенѣтый, *прич. стр.* По
знаменованіе-то на глагола.

Олѣивамъ (да олѣивж), гл. ср. Ставамъ
лысъ, окапва мп, олита ми коса-та; плѣ-
шивѣть, лысѣть.

Олѣиваніе, с. ср. отъ олѣивамъ.

Олѣивж, ишь,—щилъ, гл. свр. отъ олѣи-
вамъ; облѣивѣть, олѣививѣть. *Олѣив-
жый, станжжый лысъ; облѣивжый, олѣи-
шивжый.*

Олѣивамъ, гл. д. свр. Съ лытавіе да пзхо-
дж навснѣждѣ; да пзлытавъ.

Олѣивамъ (да олѣивж, олѣививамъ), гл. д.
Облѣивамъ. — мѣся, *гл. възвр.* Облѣивамся.
Олѣива като на бацж си на колѣно-то.

Олѣиваніе, с. ср. отъ олѣивамъ и олѣивамъ.
Облѣиваніе.

Олѣививамъ, гл. уч. отъ олѣивж. Об-
лѣививамъ.

Олѣивж, ишь,—нжлъ, гл. свр. отъ олѣи-
вамъ. Да облѣивж. — нжтый, *прич. стр.*
Облѣивжтый.

Олѣивамъ и олѣививамъ (да олѣивж), гл.
ср. Залѣививамся о (на) нѣчто, олѣививам-
ся, облѣививамся; облипѣть.

Олѣиваніе и олѣививаніе, с. ср. отъ
олѣивамъ.

Олѣивж, ишь,—нжлъ, гл. свр. отъ олѣи-
вамъ. Да ся залѣивж, да ся олѣивж, да об-
лѣивж, да ся полѣивж; облипнѣть.

Олѣивж, ишь,—пилъ, гл. свр. отъ олѣи-
вивамъ и олѣивамъ. Да облѣивж. — нѣ-
нжый, *прич. стр.* Облѣивжтый.

Олѣививамъ и олѣививамъ (да олѣивж), гл.
д. Облѣививамъ, облѣививамъ. — мѣся, *гл.*
возвр. и *стр.* Облѣививамся въ всичкы-ты
знаменованія.

Олѣививаніе и олѣививаніе, с. ср. отъ олѣи-
вивамъ и олѣивамъ. Облѣививаніе.

Олѣививамъ, гл. мн-кр. отъ олѣивамъ.

Олѣивж, ишь,—тѣлъ, гл. свр. отъ олѣивамъ.
1) Да опадамъ, да окапж; облѣивѣть, опастъ,
облѣивѣть, вылинять. 2) Да ся изгубж, да
пзвѣтрѣж, да ся изгубж, да ся вдигнж, да
ся махнж; испаритъся.

Олѣива, с. ж. Птица олелейка.

Олѣивамъ (да олѣивж), гл. д. Олупивамъ.

Олѣививамъ (да олѣивж), гл. д. Олупивамъ.

Олѣививамъ (да олѣивж), гл. д. и ср.
Олупивамъ.

Ома, вм. момѣ. Употрѣблялася понѣбога прѣдъ
личны женскы имена въ звательнѣ падежъ.
Ома жено, кждѣ си ходила?

Омагивсамъ, гл. свр. отъ омагивсамъ.
Да обаж — санѣтый, *прич. стр.* Обанѣтый.

**Омагивсамъ и омагивсувамъ (да омагив-
самъ), гл. д.** Обайивамъ. — мѣся, *гл. възвр.*
и *стр.* Обайивамся.

Омагивсаніе и омагивсуваніе, с. ср. отъ
омагивсамъ. Обайиваніе.

Омаіивамъ и омаіивамъ (да омаіивж), гл. д.
1) Прѣвзимамъ нѣкому мѣсли-ты, та ся
прѣнасна и ся забравна, та го прѣсатанос-
вамъ; обайивамъ, омагивсамъ, замайивамъ,
прѣлѣстивамъ, осатанивамъ, смайивамъ, очюд-
ивамъ; восхищѣть, очаровывать, поражѣть,
удивлять, прельщѣть, плѣнить, морбчить.
*Омага го съ приказжы-тж си, съ рабо-
ты-тж си.* 2) Замайивамъ, залѣивамъ, за-
шемедивамъ; отѣививать. *Вино то го омака.*

—мси, 1) *гл. възвр.* Замайвамся, забравямся, прѣнасямся, обайвамся, омагйосвамся; восхищѣться, очаровываться. 2) *гл. стр.* Бывамъ омаианъ.

**Омайване и омайованіе, с. ср. отъ омай-
вань и омайваси.**

Омайникъ, с. м. Който омайва нѣкого, нѣчто.

Омайница, с. ж. Която омайва нѣкого, нѣчто.

Радо-ле, мома хубава, . . .
Майка ти сѣди въ горень катъ,
Майка ти магйосница-та,
Майка ти омайница-та,
За тебе ризы съшива,
Всѣкаквы былгы обшива,
Омразны былгы, раздѣлны,
Даво тя, Радо, намразы! *Пѣс.*

Омакамъ, гл. свр. отъ омаквань. Да отопѣ, да изтопѣ. —*кантъй, прич. стр.* Отопѣный, изтопѣный.

Омаквань и омакувань (да омакамъ), гл. д. Отопнавамъ, изтопнавамъ. —*мси, 1) гл. възвр.* Натопнавамся, омацвамся. *Омакался съ пеплице.* 2) *гл. стр.* Бывамъ омаканъ.

**Омакване и омакуване, с. ср. отъ омак-
вань.**

Омакъ, с. м. Мажко конча отъ еднж годинж до три.

Омакѣйна с. ж. Женско конча отъ еднж годинж до три.

Омала, с. ж. Омарина, омална.

Омалѣксамъ, гл. свр. отъ омалѣксвань. Да отслабнѣ, да отпаднѣ, да запрѣ.

***Омалѣксвань и омалѣксувань (да омалѣксамъ), гл. ср. Гр.** Отслабвамъ, отпадамъ, запирамъ, слабѣж, ослабвамъ, немощаѣж, изнемоощавамъ, омалѣвямъ; изнемогѣть, отслабѣвать. *Ногы-ты ми омалаксаж и на цѣхъ да паднѣ. Омалаксаж ми ржѣ-ты.*

Омалѣксване и омалѣксуване, с. ср. отъ омалѣксвань.

Омалина, с. ж. Голѣма горящина; омала, омарина, умарина, мараня, тяжчина, задуха, задухъ, жечина, жегъ; зной, жаръ. *Омалина ми паднѣ, станѣ ми много горящо, много тяжко.*

Омалиный, —льнѣ и —ленѣ, лна, лно, пр. За врѣмя-то: когато има омалж, омариннж, мараня. *Омално врѣмя.*

Омалодушвань и омалодушанъ (да омалодушж), гл. д. Оставямъ нѣкого съ малко душж; омаломощвамъ. *Тойъ выка, чловѣкъ-тъ удра, дори го омалодуши.* —*мси, гл. стр.* Бывамъ омалодушенъ, омаломощвамся.

Омалодушване и омалодушаніе, с. ср. отъ омалодушвань.

Омалодушж, ишъ, — шилъ, гл. свр. отъ

омалодушвань и омалодушанъ. Да омаломощж. —*ишѣтый, прич. стр.* Омаломощѣтый.

Омаломощвань и омаломощувань (да омаломощж), гл. д. Направямъ нѣкого да ослабне, зимамъ нѣкому силж-тж, изнуривамъ го, омалодушвамъ; истомлѣть, изнурѣть, истощѣть. —*мси, гл. стр.* Бывамъ омаломощенъ, изнуривамся, омалодушвамся.

Омаломощване и омаломощуване, с. ср. отъ омаломощвань.

Омаломощж, ишъ, — шилъ, гл. свр. отъ омаломощвань. Да отслабж, да изнурж, да омалодушж; истомлѣть, изнурѣть, истощѣть. —*ишѣтый, прич. стр.* Отслабѣтый, изнурѣтый, омалодушеный; истомлѣнный, изнурѣнный, истощѣнный.

Омалѣвань (да омалѣж), гл. ср. 1) Ставамъ малѣкъ, пб-малѣкъ; намалѣвамъ, спадамъ, смалнавамся; малѣть, убавлѣться, уменьшѣться, умалѣться. *Вода та омалѣва, спада; пйванъся. Демъ-тъ омалѣва, става пб-кжсь. Омалѣжж ми болжы-ты.* 2) Слабѣж, ослабвамъ, отслабвамъ, отпадамъ, запирамъ, немощаѣж, изнемоощавамъ, изнемогвамъ, омалаксвамъ; изнемогѣть, отслабѣвать. *Омалѣжж отъ гладъ. Омалѣжж ми крака-та. Омалѣжж ми ржѣ-ты.* 3) Като гл. безл. съ мѣстоимение; *омалѣва ми, става ми злѣ, прѣмадѣва ми, примадѣва ми, иде ми да паднѣ въ несвѣсть. Омалѣ ми на корема.*

Омангблвань и омангблювань (да омангблж), гл. д. Направямъ нѣчто циганскы, както го правять Цигани-ты

Омангблване и омангблюване, с. ср. отъ омангблвань.

Омангблж, ишъ, — лилъ, гл. свр. отъ омангблвань. —*ленѣтый, прич. стр.*

Омѣница, с. ж. Не ждрѣблпаса още кобыла.

Оманъ, с. м. 1) Раст. *Inula helenium*, чернокосъ; девясилъ лекарственный. 2) Раст. *Telekia speciosa*.

Омѣра и

Омѣрина, с. ж. Рѣдка мъгла, пара утрень и вечеръ надъ долины-ты, надъ села-та; омѣра. *Да ся вдигне омѣра-та.*

Омѣрица, ум. ж. отъ омѣра.

Омѣричка, ум. ж. отъ омѣрица.

Омѣринна, с. ж. Омалина.

Омаскарйж, ишъ, — рилъ, гл. свр. отъ омаскарйвань. Да обезчестж, да осрамж —*рѣный, прич. стр.* Обезчестѣный, осрамѣный.

Омаскарйвань (да омаскарйж), гл. д. Обезчѣствавамъ, осрамивамъ, посрамивамъ; обезчѣивать, опозоривать, опорбичивать, опбдливать, ошельмовывать. —*мси, гл. възвр.*

и *стр.* Обезчести́вама, осрама́ивама, посрама́ивама.

Омаскаріаваніе, *с. ср.* отъ **омаскаріавамъ** и **омаскаріавамся**.

Оматорѣвамъ (да **оматорѣжъ**), *гл. ср.* 1) Ставамъ мжжъ, възрастенъ; матерѣтъ. 2) Остарѣвамъ.

Оматорѣваніе, *с. ср.* отъ **оматорѣвамъ**.

Оматорѣжъ, *ешъ*, — *рѣлъ*, *гл. ср.* отъ **оматорѣвамъ**. 1) Да станж мжжъ, възрастенъ, илѣнолѣтенъ; *выматорѣтъ*. 2) Да остарѣжъ, да застарѣжъ; *состарѣтъся*.

Омахъ, *с. м.* Вѣдрина, прохлада, хладина, хладъ, вѣтрина; свѣжесть.

Омачѣжъ (да *ся*), *ишь*, — *чилася*, *гл. възвр. ср.* За *мачжъ*: да роди малгы-ты *си*; да *ся* *окоти*; *окотѣтъся*.

Омашекъ и

Омашлякъ, *с. м.* Врѣлина, прѣтъ, тонага, сопа; пѣлка, дубіна, ослопина, ослопъ, жердь.

Омашлячя, *ум. ср.* отъ **омашлякъ**.

Омаювамъ (да **омаѣжъ**), *гл. д.* Омаивамъ.

Омаѣжъ, *ешъ*, — *маѣлъ*, *гл. д.* отъ **омаѣивамъ** и **омаювамъ**. 1) Да замажъ, да смажъ, да обажъ, да омаѣюсамъ, да прѣльстжъ, да осатанжъ; *восхитѣтъ*, *очаровѣтъ*, *поразѣтъ*, *удивѣтъ*, *пѣнѣтъ*. 2) Да замажъ, да залишжъ, да зашемеджъ; *отурѣтъ*. **Омаѣнѣй**, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

***Омбаръ**, *с. м. Т. вм.* **хамбаръ**.

***Омбрѣла**, *с. ж.* Справа за пазеніе отъ дѣждъ; чаджъ; парасоль, зонтѣжъ.

Ометжъ, *ешъ*, *омѣтохъ*, *омѣлъ*, *гл. ср.* отъ **омѣтамъ**. Да *пометжъ*, да *пзметжъ*, да *приметжъ*; *вымести*, *помести*. — **тѣнѣй**, *прич. стр.* Пометенѣй, пзметенѣй, приметенѣй; *выметенный*, *пометѣнный*.

Омѣчѣжъ (да *ся*), *ишь*, — *чилася*, *гл. възвр. ср.* За *мечжъ*: да роди меча, да *ся* *ощени*.

Омилѣвамъ (да **омилѣжъ**), *гл. ср.* Ставамъ милъ, драгъ; *домилѣвамъ*, *вдражѣивама*.

Стано, Стано, прѣвена забѣлко,
Омилѣ ми твоѣ хубавина,
Хубавина, Стано, гыздавина.
—Ако съмъ ти войно, омилѣла,
Ты си дойди кой день до вечера. *Пѣс.*

Шпенне му омръзжло,
Краденіе му омилѣло:
Украдижъ чачи чуловы,
На ука брѣзъы бѣволы. *Пѣс.*

Омилѣваніе, *с. ср.* отъ **омилѣвамъ**.

Омилѣжъ, *ешъ*, — *лѣлъ*, *гл. ср.* отъ **омилѣвамъ**. Да *домилѣжъ*, да *ся* *вдражжъ*.

Омисирѣжъ (да *ся*), *ишь*, — *чилася*, *гл. възвр. ср.* Да *ся* *умыслжъ*, да *ся* *замыслжъ*, да *улюковжъ* *като* *мисиржжъ*; да *ся* *опуйчжъ*.
Омисирчился като мисиржжъ на говно.

Омѣтамъ (да **ометжъ**), *гл. д.* 1) Съ метеніе *очиствамъ*; *поимтамъ*, *примитамъ*, *пзмитамъ*, *пзбрѣскамъ*; *обметѣтъ*, *выметѣтъ*, *сметѣтъ*. *Ометохъ двора*. 2) *Обирамъ*, *пзнадамъ* съ метеніе *всичко*. *Омете сахана*, *что* *имаше* *по* *него* *обра*, *та* *го* *пзнаде*. — *мся*, 1) *гл. възвр.* Съ метеніе *чистжъся*, *пзчистжъся*. 2) *Отпывамъ* *си* *безъ* *да* *мя* *види* *нѣкой*; *пзмѣжъся*, *пзчистжъся*. 3) *гл. стр.* *Бывамъ* *ометенъ*.

Омѣтаніе, *с. ср.* отъ **омѣтамъ** и **омѣтамся**.

Омѣткамъ, *гл. д. ср.* Да *пзходжъ*, да *пзброджъ* *много* *мѣста*. *Омиткажъ е ѹло-то село*.

Омѣтъ, *с. м.* Метла, съ *кожто* *омитатъ* *мякынжъ-тжъ*, *кога* *вѣжътъ* *нѣчто* *на* *врахъ*.

***Омниадисѹжъ**, *ешъ*, *гл. ср.* *Гр.* *Прплпчамъ*, *мязамъ*, *омясвамъ*; *походѣтъ*. *Омниадисѹе на едѣ-кого*.

Омотѣвамъ (да **омотѣжъ**), *гл. д.* 1) *Намотавамъ* *около* *нѣчто*; *обмѣтыватъ*. *Омоталъ го около крѣста си*. 2) *Заплитамъ* *нѣчто* *въ* *нѣчто*; *запѹтыватъ*, *опѹтыватъ*, *обмѣтыватъ*. *Тѣй* *го* *е* *омоталъ* *въ* *работжъ-тжъ*, *дѣто* *никога* *нѣма* *да* *ся* *избави*. — *мся*, 1) *гл. възвр.* *Заплитамся*, *уплптамся*, *забрѣжъся* *въ* *нѣчто*; *запѹтыватся*, *опѹтыватся*. *Омотался въ еднж бельжъ*. 2) *Намотавамъ* *нѣчто* *около* *себе-си*; *обмѣтыватся*. 3) *гл. стр.* *Бывамъ* *омотанъ*; *обмѣтыватся*.

Омотѣваніе, *с. ср.* отъ **омотѣвамъ** и **омотѣвамся**.

Омотѣжъ, *ешъ*, — *тѣлъ*, *гл. ср.* отъ **омотѣвамъ**. 1) Да *намотажъ*; *обмотѣтъ*. 2) Да *замотажъ*, да *заплетжъ*, да *уплетжъ*; *запѹтатъ*, *опѹтатъ*. — **тѣнѣй**, *прич. стр.* По знаменованіе-то на глагола.

Омѣчивамъ и **омѣчювамъ** (да **омѣчѣжъ**), *гл. д.* *Намокрювамъ*, *наквасвамъ*, *натопивамъ*, *поливамъ* съ *воджъ*; *намѣчиватъ*, *обмѣчиватъ*, *омѣчатъ*. — *мся*, 1) *гл. възвр.* *Намокрюжъся*, *наквасжъся*, *поливжъся* съ *воджъ*; *намѣчиватся*, *обмѣчиватся*, *омѣчатся*. 2) *гл. стр.* *Бывамъ* *омоченъ*.

Омѣчваніе и **омѣчюваніе**, *с. ср.* стъ **омѣчвамъ** и **омѣчювамъ**.

Омѣчѣжъ, *ишь*, — *чилъ*, *гл. ср.* отъ **омѣчвамъ**. Да *намокржъ*, да *наквасжъ*, да *натопжъ*, да *полѣжъ*; *намѣчѣтъ*, *обмѣчѣтъ*, *омѣчѣтъ*. — **чѣпѣй**, *прич. стр.* *Намокренѣй*, *наквасенѣй*, *полѣнѣй* съ *воджъ*; *намѣченнѣй*, *обмѣченнѣй*, *омѣченнѣй*.

Омраза, *с. ж.* *Омразина*, *омразъ*: 1) *Мразеніе*, *ненавижданіе*, *ненавистъ*, *вражда*, *зложелателство*; *пѣнавистъ*. *Захванжъли съ любовъ, свѣршили съ омразжъ*. 2) *Баране*,

крамола, свада, свара, ссоръ, побѣса, кавга; себѣра. *Да не става омраза, крамола.*

Омразѣтый, ть, та, то, пр. Что докарва омразъ; омразный.

Глядела гы жена бездушница,
Па слѣзѣла у горъ зеленъ,
Па набрала трѣвж омразитъ,
Омразила до два луды млады. *Пѣс.*

Омразѣа, с. ж. Омраза.

Омразѣжъ, с. м. Омраза.

Омразныйца, с. ж. Омразита, омразна трѣва, былка.

Коса коси, три откоса кара:
Единъ откосъ дръта длѣтина,
Другой откосъ былка омразница,
Третий откосъ смилъ и боспѣнякъ. *Пѣс.*

Омразнича, с. ср. Былне омразнича, омразита, омразна былка, трѣва; омразница.

Ятрѣнице по-стара отъ мене,
Да ли знаешъ былне омразнича,
Да омразитъ сестрицъ Енинѣжъ,
Да ѣ бракъ толко не милувать,
Да ю бракъ толко не купувать? *Пѣс.*

Омразный, —знь п —зень, зна, зно, пр. Что докарва омразъ, что не е за обычанье, что ся потрѣсва; омразный; ненавистный, противный.

Пенко-ле, любя Пенко-ле,
Зачто ми, Пенко, не думаешь?
Да ли съмь, Пенко, омразень,
Или не знаешь, Пенко, да думамъ.
Да думамъ, да ся шагувамъ? *Пѣс.*

Омразны былкы, омразиты, омразница, омразнича, копто вражалкы давати да ся пѣзътъ или да ся носятъ, та да ся омразимъ съ нѣкого, да станемъ омразни.

Майка-ти омайница-та
За тебе ризы сѣшива,
Всѣкаквы былкы обшива,
Омразны былкы, раздѣлять,
Дано тя, Радо, намразъ. *Пѣс.*

—зно, *нар.* Съ омразъ, съ ненависть, съ необычь; **противно, отвратительно, ненавистно.** *Омразно ми е,* не ми ся ще, **противно ми е,** необычямъ, мразъ; **миѣ** **противно.**

Дафина Марку говори:
Люба-ле Марко, любя ле,
Недѣй мя, любя, напуца,
Че ми е было омразно
Въ пѣтѣ вдовицъ да сръщѣжъ,
Вдовицъ напустеницъ. *Пѣс.*

Омразъ, с. м. 1) Който обычна да ся кара, да ся смразява съ другы-ты; кавгаджина, кавгажина; **вадѣрливый, вадѣрный, сварливый, ваѣдуга, ваѣдчивый.** *Ама си омразъ! Омразъ е, да го омрази свѣтъ-тъ! 2)* Омраза, омразина. — *Сѣди на омразъ,*

сѣди заднимъ, грѣбомъ, гжзомъ камъ нѣкого. *Зимѣ котка-та на омразъ сѣди сръщѣжъ огъна.*

Омразъ, йшь, — зѣлъ, гл. свр. отъ омразѣвамъ. 1) Да измразъ, да изстудъ, да ознобѣжъ; **выморозитъ, изморозитъ, отморозитъ.** 2) Да намразъ, да възненавидѣтъ, возненавидѣтъ, **непалюбитъ.** 3) Да смразъ, да напразъ да ся не обычать; **внушитъ ненависть, нособрить.** — **зѣпый, прич. стр.** По знаменованье-то на глагола.

Омразѣвамъ (да омразъ), гл. д. 1) Напразамъ нѣчто да изстыне; измразявамъ, изстудявамъ, ознобывамъ; **вымораживать, измораживать, отмораживать.** 2) Омръзвѣ ми нѣкой, нѣчто, та го не обычать; напразивамъ, **ненавиждамъ, възненавиждамъ; ненавидѣтъ.** *Да ли знаешъ былне омразнича да омразимъ сестрицъ Енинѣжъ?* 3) Напразамъ нѣкоп да ся не обычать, да ся напразятъ; смразявамъ, **скарвамъ; внушать ненависть, соборить.**

Набрала ми трѣвж омразитъ,
Омразила до два луды млады:
Мома бѣга при майкѣ, при татко,
Момча бѣга у града Стамбула. *Пѣс.*

— мѣя, 1) *гл. св.* Ставамъ си омразны, омръзvamъ си, смразявамъ ся, скарвамъ ся; **себорить ся.** 2) *гл. стр.* Бывамъ омразень.

Омразѣванье, с. ср. отъ омразѣвамъ и омразѣваемся.

Омрачѣжъ, йшь, — чѣлъ, гл. свр. отъ омрачѣвамъ. 1) Да помрачъ, да замрачъ; **омрачѣтъ, помрачѣтъ.** 2) Да замъгъжъ, да замрачъ; **омрачѣтъ, помрачѣтъ.** — **чѣптый, прич. стр.** По знаменованье-то на глагола.

Омрачѣвамъ (да омрачѣжъ), гл. д. 1) Покрывамъ съ мракъ; **помрачывамъ, замрачывамъ; омрачѣтъ, помрачѣтъ, покрывѣтъ мракъ.** 2) Напразамъ нѣчто да стане мѣглаго, покрывамъ съ мѣгъжъ; **замрачывамъ, замѣглаго; затуманивать.** 3) **Зашемедывамъ, забръкывамъ, замрачывамъ, замѣглаго; отуманивать.** — мѣя, *гл. стр.* Бывамъ омраченъ.

Омрачѣванье, с. ср. отъ омрачѣвамъ.

Омръзvamъ и омръзнуvamъ (да омръзъ), гл. ср. Ставамъ тягостень, дотягивамъ, досаждамъ, **бѣжтисвать, бездисваться отъ мене, погнусявамся, омръзпивамъ; мерѣтъ, надоѣдѣтъ, наскучѣтъ, наскучивать, постыѣлѣтъ, оупотѣвѣтъ.** *Омръзнулъ ми е свѣтъ-тъ, животъ-тъ; свѣтъ опостѣлѣлъ.* — **Омръзвѣ и омръзнуvа, гл. безл.** съ мѣстоимен. *ми, омръзвѣ ми:* дотягнуvа ми, досажда ми ся, доѣдѣва ми ся, **бѣжтисвамъ, бездисвамяся; миѣ надоѣдѣтъ, я чувствую омерзѣние, отвращѣние.** *Омръзъжъ*

ми да ходи и да дохождамъ. Омръз-
нѣло и да го глѣда болѣнъ. — Тато,
побѣлѣ ми глава-та, омръзѣ ми же-
на-та. Омръзѣхъ му свѣтъ-тъ, та си
хванѣхъ свѣтила-та. По нашъ Никола
омръзѣ ми и Свѣтѣй Никола.

Омръзване и омръзнуване, с. ср. отъ
омръзвамъ.

Омръзѣнамъ, гл. ср. Омръзвамъ. *Что е съ
обичъ, оно не омръзѣна.*

Омръзѣняне, с. ср. отъ омръзѣнямъ.

Омръзѣж, ешь, — нѣжъ, гл. сѣр. отъ ом-
ръзвамъ и омръзнувамъ. Да дотѣгѣж, да
досадѣж, да ся погнушѣж; омерзѣтъ, надобѣтъ,
наскучѣтъ, опостылѣтъ, опротѣвѣтъ.
Омръзѣжѣй; опостылѣй, опротѣвѣй.

Омрълѣшѣж (да ся), ишь — шилѣ, гл. сѣр.
отъ омрълѣшамся. Да станѣж мрълѣшавъ,
омрълѣшенъ; да отпадѣж, да уклѣвѣж, да
ся умѣслѣж. — *шенѣй, прич. стр.* Мръ-
лѣшавѣй, умрълѣшенѣй, уклѣвѣжѣй,
умѣслѣненѣй, отпадѣжѣй; истомлѣнный,
изнурѣнный, истощѣнный.

Омрълѣшамся (да ся омрълѣшѣж), гл. вѣзвр.
Ставамъ мрълѣшавъ, омрълѣшенъ; отпадамъ,
уклѣввамъ, умѣслювамся. *Омрълѣшилѣся
е, не му ся ничто работи.*

Омрълѣшане, с. ср. отъ омрълѣшамся.

Омрълювамъ (да омрълѣж), гл. д. Напѣск-
вамъ, намацвамъ, упѣсквамъ, умацвамъ съ
нѣчто нечисто; омундарвамъ; намарывать,
напачкивать, засѣливать. — *мѣя, гл. вѣзвр.
и стр.* Напѣсквамся, намацвамся, упѣс-
квамся, умацвамся; намарываться, напач-
киваться, засѣливаться.

Омрълюване, с. ср. отъ омрълювамъ и
омрълювамся.

Омрълѣж, ишь, — лилѣ, гл. сѣр. отъ омръ-
лювамъ. Да напѣскамъ, да намацамъ, да
упѣскамъ, да умацамъ, да омундарѣж; на-
марать, напачкать, засѣлить. — *ленѣй,
прич. стр.* Напѣсканѣй, намацанѣй, упѣс-
канѣй, умацанѣй, омундаренѣй; намаран-
ный, напачканный, засѣленный.

Омръсѣж, ишь, — сѣлѣ, гл. сѣр. отъ омръ-
сѣивамъ. 1) Да огалѣж, да омрълѣж, да
омундарѣж. 2) Да облажѣж. — *сѣнѣй, прич.
стр.* 1) Огалѣтенѣй, омръленѣй, омунда-
ренѣй. 2) Облаженѣй.

Омръсѣивамъ (да омръсѣж), гл. д. Умръсѣ-
вамъ: 1) Направямъ нѣчто да стане мръсно,
нечисто; огалѣвамъ, огалѣвамъ, опоганѣямъ,
омрълямъ, омундарѣямъ; опоганѣивать, осквер-
нять. 2) Давамъ нѣкому да нае бланно
въ постѣнь день, облажѣивамъ; скорбѣить.
— *мѣя, 1) гл. вѣзвр.* Омръсѣивамъ себе-си;
огалѣвамся, облажѣивамся. 2) гл. стр. Бы-
вамъ омръсенъ; опоганѣиваться, осквер-

няться; скорбѣить. *Ако ся омръсѣж,
за агня печено да ся омръсѣж, а не за
кайце варено.*

Омръсѣиване, с. ср. отъ омръсѣивамъ и
омръсѣивамся.

Омръшнавѣвамъ (да омръшнавѣж), гл. ср.
Ставамъ мръшнавъ; измръшнавѣвамъ, осла-
бѣвамъ, отънѣвамъ, отпадамъ, изпадамъ, поста-
лѣж; худѣтъ, отошѣвать, осбываться.

Омръшнавѣване, с. ср. отъ омръшнавѣ-
вамъ.

Омръшнавѣж, ешь, — вѣлѣ, гл. сѣр. отъ
омръшнавѣвамъ. Да измръшнавѣж, да из-
тънѣж, да изпадѣж, да отънѣж, да ослабѣж,
да отпадѣж; исхудѣтъ, исхудѣтъ, поху-
дѣтъ, отошѣтъ, осунуться.

***Омѣзъ**, с. м. Т. Плещѣ. *Конѣ-тъ си обръг-
нѣжъ омѣза.*

Омундарвамъ и омундарѣивамъ (да омун-
дарѣж), гл. д. Направямъ нѣчто да стане
мундаръ, нечисто; омрълювамъ. — *мѣя, 1)
гл. вѣзвр.* Ставамъ мундаръ; омрълювамся.
2) гл. стр. Бывамъ омундаренъ.

Омундарване и омундарѣиване, с. ср.
отъ омундарвамъ.

Омундарѣж, ишь — рѣлѣ, гл. сѣр. отъ омун-
дарвамъ и омундарѣивамъ. Да омрълѣж,
да омръсѣж. — *ренѣй, прич. стр.* Омръле-
нѣй, омръсенѣй.

Омѣквамъ и омѣкнувамъ (да омѣкѣж),
гл. д. 1) Съ мѣкнате изваждамъ; изоп-
вамъ, изтрѣвамъ, измѣквамъ, изскубамъ,
оскубамъ; вымѣкѣтъ, вырѣвать, отдѣр-
гивать, извлекѣтъ, *Омѣкѣжъ му брадѣ-
тъж, оскубѣжъ му ж.* 2) Възличамъ нѣчто
вѣтрѣ нѣкѣдѣ; вмѣчамъ, вмѣквамъ, намѣк-
вамъ; втѣскивать. *Едвамъ го омѣкѣжъ въ
двора.* 3) Съ силѣж, мѣчно обличамъ нѣ-
что; намѣквамъ, навличамъ; натѣгивать.
Омѣкѣжъ си потурѣ-тъж. 4) Втыкамъ нѣ-
что въ рѣцѣ нѣкому; влѣпервамъ, влѣпѣ-
вамъ, втрапѣвамъ; всбывъвать въ руку что.
Омѣкѣжѣжъ му едѣжъ калпавѣжъ парѣж. —
мѣя, 1) гл. вѣзвр. Влѣзамъ нѣйдѣ, въ-
вѣрамся нѣкѣдѣ въ тѣсно, измеждѣ нава-
лицѣж; вмѣквамся; втирѣться, втѣскивать-
ся, втѣспѣяться. *Омѣкѣжѣжъ въ црѣкѣж.*
2) Влѣзамъ нѣйдѣ скритѣно, безѣ да мя
усѣтѣтъ; вмѣчамся; вкѣдѣваться, вѣби-
рѣться. *Ношѣжъ ся омѣкѣжѣжъ въ село.*
3) гл. стр. Бывамъ омѣкѣжѣжъ,

Омѣкване и омѣкнуване, с. ср. отъ
омѣквамъ и омѣкнамся.

Омѣкѣж, ешь, — нѣжъ, гл. сѣр. отъ омѣк-
вамъ. — *нѣжѣй, прич. стр.*

Омѣгвалникъ, с. м. Мѣйникъ, мѣяльникъ,
омѣгвалъ, помѣгвалъ, водникъ; рукомѣй-
ная, судомѣйная.

Омѣвалнича, ум. ср. отъ **омѣвалникъ**.
Омѣвамъ (да **омѣтъ**), гл. д. Очищатьмъ нѣ-
 что съ водѣ; пѣмывамъ, изплавкамъ, оплак-
 вамъ; вымывать, обмывать, омывать, пе-
 ремывать, подмывать, смывать. *Горчи*
ли ти лѣзкъ-тъ, омѣй го. По-лесно е
себе-си да почернишь, а не арапина да
омѣешь. Омѣй си крака-та, че ще ми-
не царъ-тъ. — мся, 1) гл. възвр. Очи-
ствамъ съ мѣтене; пѣмывамъ; умываться,
омываться. Сама рѣка и въ море-то не
може ся омѣе. 2) гл. стр. Бывамъ
омѣтъ; омываться. Омѣлася лѣжица-та,
та станѣла паница. — Не ще го омѣе
ни Вѣло море, ничто нѣма да му помогне,
ничто не може да му обѣли лице-то. —
Омѣвъ си рѣцѣ-тъ отъ нѣчто, не ся
брѣкамъ въ него, не ще бѣде моа вина,
ако излѣзе злѣ. — Омѣлъ си очи-тъ отъ
нѣчто, изгубилъ го, умрѣло му.

Омѣване, с. ср. отъ **омѣвамъ** и **омѣ-**
ванъ.

Омѣвка, с. ж. Мывка, помывка, отрѣбка,
 пачавра.

Омѣванкъ, с. м. Омѣвалникъ.

Омѣслъ, с. м. 1) Намѣрение, мѣсль, прѣ-
 мысливание, канение, тѣмление, ниетъ, умуть;
 намѣреніе. *Правѣ го съ омѣслъ, гонѣ*
съ него нѣчто. Не го направихъ съ лошъ
омѣслъ. 2) Съинение, съмынавание, шупе;
подозрѣніе. Имамъ омѣслъ, че работа-
та не е была така.

Омѣтъ, ешь, омѣлъ, гл. свр. отъ **омѣ-**
вамъ. Да измѣтъ, да изпакнѣ, да онак-
 нѣ; вѣмѣтъ, обмѣтъ, омѣтъ, перемѣтъ,
 подмѣтъ, смѣтъ. — **Омѣтѣтый**, прич. стр.
 Измѣтѣтый, изпакнѣтый, оплакнѣтый. —
Нѣмамъ отъ него омѣтъ главѣ, не мо-
гъ да ся отрѣвъ отъ него, нѣмамъ мира
отъ крѣкане-то му, отъ укоры-ты му.

Омѣтъ, ешь, —налъ, гл. свр. д. Да очистѣ
 клѣщище, коноше, лѣтъ отъ клѣчки-ты; да
 одрѣзамъ, да одрѣцамъ, да отрѣбѣ; об-
 мѣвать.

Омѣдрѣтъ, ишь, —рѣлъ, гл. свр. отъ **омѣ-**
дрѣвамъ. Да вразумѣ, да образумѣ, да
 умѣдрѣ; образумѣть, остепенѣтъ.

Омѣдрѣвамъ (да **омѣдрѣтъ**), гл. д. Докар-
 вамъ нѣкого на умъ, докаривамъ го, оправ-
 вамъ го на правѣтъ пѣтъ; вразумѣвамъ,
 образумѣвамъ, умѣдрѣвамъ; образумѣвать,
 остепенѣтъ. —мся, гл. възвр. Дохождамъ
 на умъ, добывамъ умъ, ставамъ уменъ, раз-
 уменъ; вразумѣвамъ, образумѣвамъ, умѣ-
 дрѣвамъ; образумѣваться, остепенѣтъся.

Омѣдрѣване, с. ср. отъ **омѣдрѣвамъ** и
омѣдрѣванъ.

Омѣжвамъ и **омѣжювамъ** (да **омѣжѣтъ**),

гл. д. Давамъ момѣ, вдовицѣ за мѣжъ;
 оженвамъ, обуживамъ; выдавать за мужъ.
Омѣжилъ сестрѣ си.

Прядите, прѣжѣтъ, прядите,
 Да омѣжѣтъ Дрѣмѣтъ . . .
 За кого, майко, за кого,
 За кого не ме омѣжѣтъ? Пѣс.

—мся, гл. възвр. Зивамъ си мѣжъ; ожен-
 вавъ, обуживавъ, задомиавъ; выхѣдѣтъ
 за мужъ.

Омѣжване и **омѣжюване**, с. ср. отъ
омѣжвамъ и **омѣжванъ**.

Омѣжѣтъ, ишь, —жѣлъ, гл. свр. отъ **омѣж-**
вамъ. Да оженѣ, да обужѣ, да задомѣ;
 вѣдѣтъ за мужъ. —жена, прич. стр.
 Оженена, обужена, задомѣна; замужная.

Омѣкнамъ и **омѣкнувамъ** (да **омѣкнѣтъ**), гл.
 ср. 1) Ставамъ мякъ, мякнѣ; мягчѣтъ,
 мѣкнѣтъ, намѣкать. *Кожѣ-та омѣкнѣ.*
Мѣтъ че омѣкне, тебѣ че олеки. 2)
За врѣмя-то: ставамъ по-тонѣ, студѣтъ
поспадва. Врѣмя-то омѣкнѣ, станѣ по-
топло, не е много студено, по-мяко е, студѣтъ
ся смали, поспадва.

Омѣкване и **омѣкнуване**, с. ср. отъ **омѣ-**
кнамъ.

Омѣкнѣтъ, ешь, —жѣлъ, гл. свр. отъ **омѣк-**
намъ и **омѣкнувамъ**: обмѣкнѣтъ, омѣкнѣ-
 нѣтъ, перемѣкнѣтъ. *Омѣкнѣлый; мѣк-*
лый, обмѣклый, перемѣклый.

Омѣкотѣтъ, ишь, —тѣлъ, гл. свр. отъ **омѣ-**
котѣвамъ. Да омѣкчѣ, да смѣкчѣ; об-
 мягчѣтъ, смѣгчѣтъ. —тѣнѣтый, прич. стр.
 Омѣкчѣнѣтый, смѣкчѣнѣтый; обмягчѣнѣнѣтый,
 смѣгчѣнѣнѣтый.

Омѣкотѣвамъ (да **омѣкотѣтъ**), гл. д. Напра-
 вѣмъ нѣчто да стане мяво; омѣкчѣвамъ,
 смѣкчѣвамъ; обмягчѣтъ, смѣгчѣтъ. —мся,
 1) гл. възвр. Омѣкчѣвамъ, омѣкчѣвамъ. 2)
 гл. стр. Бывамъ омѣкотѣтъ; омѣкчѣвамъ,
 смѣкчѣвамъ; обмягчѣтъся, смѣгчѣтъся.

Омѣкотѣване, с. ср. отъ **омѣкотѣвамъ**.

Омѣкчѣтъ, ишь, —чѣлъ, гл. свр. отъ **омѣк-**
чѣвамъ. Да омѣкотѣ. —чѣнѣтый, прич.
 стр. Омѣкотѣнѣтый.

Омѣкчѣвамъ (да **омѣкчѣтъ**) гл. д. Омѣко-
 тѣвамъ. —мся, гл. възвр. и стр. Омѣ-
 котѣвамъ.

Омѣкчѣване, с. ср. отъ **омѣкчѣвамъ**.

Омѣзѣтъ, тѣ, то, то, пр. Приличнѣтъ,
 личнѣтъ, хубавѣтъ, лѣнѣтъ. *Вѣковѣта като*
качѣнѣтъ, омѣзѣта като игличѣтъ.

***Омѣзѣтъ**, с. м. Гр. 1) Прилика. *Това нѣ-*
что е на тоа омѣзѣ, докарва на едѣ-ко-
си. 2) Лице. Омѣзѣ да не види!

***Омѣсавамъ** и **омѣсувамъ**, гл. ср. Гр.
 Приличамъ, пѣжѣ, мѣзамъ, омѣсѣвамъ,
 уѣсѣвамъ; похѣдѣтъ.

Омѣсване и омѣсуване, с. ср. отъ омѣсвамъ. Омѣзъ, приличане.

Онѣ, мѣст. ж. отъ онѣ. Тя; онѣ.

Онѣзи и онѣзъ, мѣст. ж. отъ онѣзи. Онаѣ.

Онѣка, нар. 1) Онако, онакъ, онѣй, онакъ, не така, а другоначе; инако, иначе. 2) Натата, натакакъ, натамо, натамъ, натамъ; тудѣ, въ ту сторону. *Пѣ-онака, пѣ-нататъкъ*; дѣлѣе.

Ми отишълъ пѣ-онака,
Ми ѣхъ нашълъ негѣжъ майкѣ,
Си продава голѣмъ герданъ,
Да откупи два-та сына *Пѣс.*

Онѣкай, нар. Въ изречение: *онакай вакай*, насамъ натамъ, натамъ навамъ, нагорѣ надолѣ; тудѣ сюда. *Бури-тѣ потѣралѣ ладжѣ-тѣ онака вака.*

Онѣквѣсь, онѣквѣсь, мѣст. ж. и ср. Онакава, онаково. *Таквѣсь онѣквѣсь.*

Онѣквѣтый, ва, во, мѣст. Онѣквѣтъ.

Онѣко и онѣкъ, нар. Онака.

Онѣкъвъ, онакава, онаково, мѣст. Что не е такъвъ, что не е така, а другоначе; онѣквѣтый, инаквѣтый; инакий, инаковѣтый, инабѣй. *Такъвъ онѣквѣтъ: а) И такъвъ, и инаквѣтъ. б) Ничто и никакъвъ, много лошѣ, вснакакъвъ; такѣй сякѣй.*

Онѣмо, нар. На онова мѣсто, тамъ, тамѣ, ондѣ; тамъ. *Тамѣ онамо*, и тукъ, и тамъ, насамъ натамъ, онакай вакай; тудѣ сюда, тамъ и сямъ.

Онѣна, мѣст. ж. отъ онѣтый, онѣна.

Онѣналѣжѣна, с. м. Т. Който събира онѣналѣжѣна.

Онѣналѣжѣкъ, с. м. Т. Десята часть, отъ десять едно, что зима правителство-то отъ земны-ты рожбы; десятина, десятѣкъ; десятина.

Онѣнѣ, с. м. День-тъ, что е слѣдъ утрѣшній; другѣй день, заутрѣшникъ; послѣзавтрашній день.

Онѣдѣ, онѣдѣва, онѣдѣй и онѣдѣка, нар. На онова мѣсто, тамъ, тамѣ, тамѣ, тамѣ, татѣкъ; тамъ. *Онѣдѣ си имѣтъ мома хубава. — Овѣдѣ онѣдѣ: а) Тукъ тамъ. б) Сегысь тогысь.*

Онѣдѣ юнакъ неженетъ,
Онѣдѣ мома хубава,
Смысли да го оженишь. *Пѣс.*

Онѣмириѣжъ, ѣшь,—рѣлъ, гл. свр. отъ онѣмириѣвамъ; обезпокоить.

Онѣмириѣвамъ (да онѣмириѣжъ), гл. д. Не оставямъ на мира; кѣтъжъ, закачамъ, додѣвамъ, брѣвамъ; обезпокоивать.

Онѣмириѣване, с. ср. отъ онѣмириѣвамъ.

Онѣправѣдамъ (да онѣправѣдѣжъ и да онѣправѣдѣжъ), гл. д. Изврѣшамъ нѣкому нѣка-

кѣжъ неправѣжъ, клеветѣжъ; оскрѣбѣвамъ; обижать.

Онѣправѣдаване, с. ср. отъ онѣправѣдавамъ.

Онѣправѣдѣжъ, ѣшь,—дѣлъ, и

Онѣправѣдѣжъ, ѣшь,—дѣлъ, гл. свр. отъ онѣправѣдавамъ. Да оскрѣбѣжъ; обидѣтъ. — *данѣтый, прич. стр.* Оскрѣбенѣтый; обиженѣтый.

Онѣзи, онѣзи, онѣзи, онѣзи, онѣзи и онѣзъ и онѣсь, онѣзъ и онѣсь, онѣзъ и онѣсь, мѣст. Что е тамъ, срѣщѣны, та го виждамы; онѣй, онѣна, онѣна, онѣна, онѣна, онѣна, онѣна, онѣна; тотъ, та, то. *Онѣзи столѣжъ, онѣзи кѣжица, онѣзи людѣе. И той за колѣжъ и онѣзи за вѣжѣе. — Онѣзи ми ти, казва сѣ за усиѣване. Онѣзи ми ти чловѣкъжъ, онѣзи ми ти жена. — Онѣзи свѣтъжъ, онѣна свѣтъжъ, другѣй свѣтъжъ, който ще настане, който ще живѣемъ слѣдъ смрътъжъ си. Онѣзи свѣтъжъ не е като този. Врѣнѣжѣся отъ онѣзи свѣтъжъ. Отъ онѣзи свѣтъжъ никой не сѣ е вѣрѣжѣжѣ. Никой не знае, что има на онѣзи свѣтъжъ. Щѣжъ ми го дамъ на онѣзи свѣтъжъ.*

Онѣзика и онѣзикана, мѣст. смякѣ. отъ онѣзи.

Онѣй, мѣст. мн. ч. отъ онѣ.

Онѣйкнувамъ и онѣйквѣмъ (да онѣйкѣжъ), гл. ср. Навѣждамъ главѣжъ надолу, поскрѣнѣвамъ, утрѣжѣвамъ, замѣсѣжѣвамъ, уклѣжѣнѣвамъ.

Еано, моме Еано,
Что си онѣйкѣжѣла
Като зрѣло просо,
Зрѣло и прѣзрѣло,
Прѣзрѣла пшеница? *Пѣс.*

Онѣйкнуване и онѣйкване, с. ср. отъ онѣйкнувамъ.

Онѣйкѣжъ, ѣшь,—нѣжъ, гл. свр. отъ онѣйкнувамъ и онѣйквѣмъ.

*Онѣлѣкъ, с. м. Т. 1) Пара, что врѣжѣ десять пары. 2) Дѣсѣка дѣлѣга десять пѣди.

Онѣлѣчѣ, у. м. ср. отъ онѣлѣкъ.

Онѣо, мѣст. ср. отъ онѣ.

Онѣо, мѣст. като с. Виѣсто пѣмя, което сѣ употрѣбѣва намѣсто всѣако друго, кога не дойде то изведѣжѣжъ на умъ; инакѣ-то; тоѣо, тоѣо, тоѣо, тоѣо. *Подѣай оно-то. Видѣжъ ми оно-то? Оно, братѣ, не е като оно, оно е малѣжѣ пералѣжѣ.*

Онѣовѣ, мѣст. ср. отъ онѣтый, онѣна. Онѣози, онѣось, онѣуй.

Онѣовѣчка, мѣст. смякѣ. отъ онѣовѣ. Онозика, оноскана, онѣуйцакъ.

Онѣогѣдѣнѣтъ и онѣогѣнѣтъ, нар. Минѣжѣ-тѣ годѣнѣжъ, лѣнѣжъ; въ прошлѣмъ годѣ.

Онѣодѣмъ и

Онѣоѣждамъ, гл. д. Употрѣбѣва сѣ намѣсто всѣа-

кой другъ глаголъ, когато не нѣй дойде той изведиждъ на умъ, или когато не искамы да го кажемъ; иначе. *Да не бѣше излѣзло оно-то, да оножда оно-то, оно-то щикаше да мя ононожда. То мя ононожда, азъ го ононождамъ, то мя ононожда, азъ го ононождамъ.*

Опѣждане, с. ср. отъ опѣждамъ.

Опѣзи, мѣст. ср. отъ ѳизи. Опова.

Опѣзика, мѣст. смякч. отъ опѣзи.

Опѣзъ, мѣст. ср. отъ ѳизи. Онова.

Опѣжинась, нар. Прѣди нѣколко деня; оногдасъ, оногдѣни, оногдѣсь.

Опѣжинишптый, — шнь и — шень, шня, шне, пр. Станѣлптый оногдѣсь, прѣди нѣколко деня; оногдѣшптый, оногдѣнишптый, оногдѣшптый.

Опѣскана, мѣст. смякч. отъ опѣсь.

Опѣсь, мѣст. ср. отъ ѳизи. Онова, онозъ.

Опѣца и **опѣца**, мѣст. Еде-кой-си, нѣкой-си; такой-то.

Опѣй, мѣст. ср. Онова. *Туй опѣй*, едно друго. *И туй мое и опѣй за мене.*

Опѣцакъ, мѣст. смякч. отъ опѣй. Оновачка, опѣскана, опѣсика.

Опѣ, с. м. Шестнадесято слово, шестнадесята буква отъ Словянскъ-тѣ азбука, о; опѣ.

Опѣ, опѣ, опѣ, опѣ, опѣ, мѣст. трете лице. Той, та, то; опѣ, опѣ, опѣ. *Опѣ си мя въ очи гляда. Она му вели и говори. Оно му ся моли.*

Опѣравъ, ишь,—вилъ, гл. свр. отъ опѣравамъ. Да изгалатъ, да изхайтъ, да изхуйлузъ; извѣдѣть. — *венптый, прич. стр.* Изгалатѣнптый, изхайтѣнптый; изхуйлузѣнптый, развалѣнптый; извѣженптый.

Опѣравамъ (да опѣравъ), гл. д. Научамъ нѣкого на нѣчто лоше, непохвално; изгалачамъ, изхайтвамъ, изхуйлузавамъ, разваламъ; извѣживать.—мѣя, 1) гл. *възвр.* Разваламся, изгалачамся, изхайтвамся, изхуйлузавамся; извѣживаться, портиться. 2) гл. *стр.* Бывамъ опѣравѣнъ.

Опѣраваніе, с. ср. отъ опѣравамъ и опѣравамся.

Опѣ, бина, опѣна, опѣна, мѣст. Опѣзи, опѣзи, опѣна, ной, нана, нова; опѣй, тотъ, та, то, этотъ. *Опѣа день*, завчера, заючеръ, заичеръ, пѣни, нѣкисска, пѣни; позавчера, трѣтьяго дня. *Пѣ-опѣа день*, пѣ-завчера; четвѣртаго дня. *Опѣа недѣля*, минѣлѣ-тѣ недѣля; на прошлой недѣлѣ. *Опѣа година*, минѣлѣ-тѣ година, лани, оногдѣни; въ прошлѣмъ году. В. ѳизи.

Опѣ, мѣст. м. ж. отъ опѣ. Тѣ.

Опѣивамъ (да опѣивъ), гл. ср. 1) Подкачамъ да не можъ да говоръ, ставамъ нѣмъ; пѣивѣть.

Мѣчи, мале, опѣивѣла,
Опѣивѣла съ бѣло грѣло,
Ослѣивѣла съ черны очи,
Оглушала съ двѣ-тѣ уши!

2) Сбръккамся, заплѣтамся, забравамся, вдръывамся и не зпѣжъ какво да камъ; нѣмѣть. *Опѣивъ отъ страхъ, та му не каза ничто. Опѣивѣлъ, та не може да проговори.*

Опѣиваніе, с. ср. отъ опѣивамъ.

Опѣивѣж, ешь,—мѣлъ, гл. свр. отъ опѣивамъ; опѣивѣть.

Опѣй, нар. Опака. *Тѣй или опѣй.*

Опѣ, мѣст. м. отъ опѣй.

Опѣдамъ, гл. свр. отъ опѣдвамъ. Да окапъ, да олѣтъ; опѣсть, облѣтѣть, облѣвать, выливать.

Опѣдвамъ и **опѣдувамъ** (да опѣдамъ), гл. ср. Окапвамъ, олѣтамъ, оцѣпвамся; опѣ дѣтъ, облѣтѣтъ, облѣзѣтъ, вылиивать.

Опѣдваніе и **опѣдуваніе**, с. ср. отъ опѣдвамъ.

Опѣдлика, с. ж. Едно растение, съ пушиака на което кадѣть конто падать отъ вѣтъ за да ся изцѣбрътъ.

Опаднѣж, ешь,—нѣлъ, гл. д. свр. Каввася въ пѣсенъ за росѣ намѣсто пароспѣла:

Никѣдъ го слѣнце не огрѣва,
Никѣдъ го роса не опаднѣж,
У Будинъ го слѣнце огрѣвало,
У Будинъ го роса опаднѣжа. *Пѣс.*

Опако, с. ср. Опақты, нѣ лице-то на тѣкаво нѣчто, а противнѣ-та му страна; означава, означава, означава-то; изпѣнка, вѣротъ, испѣдъ, ничко, оборѣтна, лѣвал сторона. *На опако*, наопақты, съ опако-то павѣтъ; на изпѣнку, на вѣворотъ.

Опакъ, нар. Надырѣ, назадъ, отзадѣ, опақты; назадъ.

Подрани Раданъ въ четвѣртѣтъ,
Самъ-си при пашѣ отидѣ;
Гавазѣ го сѣ хванѣли,
Опакъ му рѣцѣ врьзали,
Накрамъ сѣ го извели,
Извели, ижѣ го посѣжѣтъ. *Пѣс.*

Опакъ ракъ. Животина *Cancer iricolai*, кривъ ракъ, опачникъ, приколѣшъ, прѣколѣшъ; полевѣй крабъ.

Опакты, 1) с. м. Опако. 2) нар. Опакъ. **Опактый**, кѣ, ка, ко, пр. 1) Който ничто не удобрава, ничто не арѣсва, който врьши, отива все наопақты, напротивъ, комуто всичко е криво; опачничанптый, опачптый; правптый, своерѣвптый, обѣчливптый, кѣрпизптый. *Опакъ пѣловѣкъ*, ипатъ, лошъ, лютъ. *Опака година*, коѣто не е кѣто другѣ-тѣ години, пѣ-лоша, нередовна година. *Опака година-та, опако и*

отива. 2) Хытрый, дьяволитый, дьяволъ. Они сѣ хытры и опаки, не можешь ги измами. —ко, нар. 1) Опакъ. 2) Опаки, противно, напръкы, ждѣ; противъ когѣ, на перекѣръ чему. Опако отива, прави напнать.

Опала, с. ж. Въ изречение: *опала го опалила!* огнь го изгорилъ!

Опáлвaмъ и опáлювaмъ (да опáлѣж), гл. д. 1) Обгоривамъ, обгаривамъ, опрылювaмъ; опалѣть, обжигать. 2) Турнамъ на болно мѣсто разчесанъ ленъ, памукъ, па го запалвaмъ; прилагать, прикладывать моксъ. Известно лѣкуване. —мѣя, 1) гл. *възвр.* Обгарямся, опрылювaмся; опалѣться, обжигаться. 2) гл. *стр.* Бывамъ опаленъ. — *Ай да сѣ опали,* ай да сѣ осмѣди, ай да сѣ ошурѣ, ай да сѣ не види!

Опáлвaнѣ и опáлювaнѣ, с. *ср.* отъ опáлвaмъ.

Опáленътый, нѣ, на, но, пр. Обгоренный, опрыленый. *Опаленъ пѣнь,* казвать: а) На калугеръ. б) На сѣмейство безъ рожбж. — *Вси-ти мѣжже сѣ нарядили сѣ чобурѣ като свяци, а той стои като опаленъ крьндекъ.*

Опáлѣна, с. ж. 1) Опагъ. 2) Жена, мома опалникъ. *Опалѣна-та недна!*

Опáлѣна Свѣта Недѣлна. Праздникъ Свята Недѣла, Свята Кирпакина, 7-й Юдина.

Опáлѣникъ, с. м. Лошѣтникъ, пакостникъ, изадникъ, прохалиникъ.

Опáлѣ, с. ж. Опалина, пожаръ, изгоръ. *Дѣто влѣзе, огнь и опалѣ.*

Опáлѣж, ишѣ,—лѣлѣ, гл. сѣр. отъ опáлвaмъ. —лѣнътый, *прич. стр.*

***Опáлѣжѣкъ и опáлѣчѣкъ, с. м.** Опжиджакъ, епанча, чепкенъ, намурлукъ; епанча, курка, плащъ.

Опáлѣкы, с. ж. мн. Опинци, царвугы.

Опáркы, с. ж. мн. Въ изречение: *прѣлѣща на опаркы,* като опаренъ. *Щѣшъ го глѣташъ на опаркы,* като да ти прѣсѣда.

Опáрѣничавътый, въ, ва, во, пр. Опакый, опасный. *Опáрѣничава жена.*

Опáсвaмъ и опáсувaмъ (да опáсѣж), гл. д. Съ пасенѣ изадамъ трѣвж, растение, мѣха на нѣчто. *Опасли ливадж-тж, кивж-тж. Молѣци опасли шакака.* —мѣя, гл. *стр.* Бывамъ опасенъ. *Брада-та израсла, ума опасла.*

Опáсвaмъ и опáсувaмъ (да опáсѣж), гл. д. Впасвaмъ: 1) Обвръзвaмъ, завивамъ съ опасъ; запасвaмъ, прѣпасвaмъ, повивамъ; опойсывaтъ. 2) Завивамъ нѣчто около като съ понасъ; обгибать. *Опáши ги сѣ обржѣ* 3) Заграждамъ нѣчто околѣвьрьсть, отъ вси страны; запасвaмъ, обколѣнавaмъ,

околѣсвaмъ, околѣнавaмъ, очрътавaмъ, затвaрѣнамъ; *окужъать, облагъать, обступъать, оцѣлѣть, блокировать.* *Опасажмы града,* затворихмы го. —мѣя, 1) гл. *възвр.* Завивамъ понасъ около себе, около крьста сѣ; запасвaмся, прѣпасвaмся, повивaмся; опойсывaться, подвѣивaться. *Опасался сѣ лѣко, че пѣта, дѣ има вино жубаво.* 2) Завивaмся, навивaмся, увивaмся около нѣчто; обгибъаься. 3) гл. *ср.* Бывамъ опасанъ.

Опáсвaнѣ и опáсувaнѣ, с. *ср.* отъ опáсвaмъ.

Опáсвaнѣ и опáсувaнѣ, с. *ср.* отъ опáсвaмъ и опáсвaмся.

Опáснѣсть, с. ж. Прѣдпазване, внимаванѣ, внимательность; опáска, опáсливость, берѣжнѣсть, осторожнѣсть, осмотрѣтельнѣсть.

Опáснътый,—сѣнь—п—сѣнь, сна, сно, пр. Който внимава, кога сѣ врѣши нѣчто, или кога той врѣши нѣчто, бара, врѣши нѣчто съ вниманѣ, който бара, пѣпа въ работы-тѣ сѣ съ опаснѣсть, съ прѣдпазване; внимателный, озрьтливый, прѣдпазливый; опáсливый, осторожный, осмотрѣтельный. —сно, нар. Съ опаснѣсть, съ прѣдпазване, съ зазоръ; внимательно, озрьтливо, прѣдпазливо; осторожно, осмотрѣтельно.

Опáсѣ, с. м. Длѣгъ платъ, когото завивать, опасать около крьста сѣ, съ когото сѣ опасать; понасъ; понасъ, опойска, опойсѣ, кушакъ.

Разпаса опасъ копрѣнянъ,
Направи люлкж въ горж-тж. *Пѣс*

Опáсѣж, ешѣ, опáсохѣ, опáсѣлѣ, сла, сло, гл. сѣр. отъ опáсвaмъ. Да изпасж. —сѣнътый, *прич. стр.* Изпасеный.

Опáтѣж (да сѣ), ишѣ, — тѣлaси, гл. *възвр.* сѣр. За паткж: да излупж патета.

Хубавъ ли сѣмѣ, бабо?

— Хубавъ ми сѣ, бадо,

Като патя опатено,

Като прася опщѣано!

Опáчѣнѣ, с. ср. отъ опачѣж. Кривенѣ нѣчто.

Опáчѣнѣ, с. ж. Своѣство, качество на пакый, на опасный; своенравѣ, капрѣвъ. *Отъ опачѣж го прави. Опачѣна край нѣма.*

Опáчѣна, с. ж. Опако-то на нѣчто, не лице-то му; поначѣна; нанѣнка.

Опáчѣна, с. ж. Мѣсто въ ладѣж, дѣто двама тягъать съ весла-та. *Единъ ще бѣде на крѣмж-тж, а двоѣцж на опачѣж-тж.*

Опáчѣникъ, с. м. Животина опагъ рагъ.

Опáчѣный,—чѣнъ и—чѣнъ, чѣна, чѣно, пр. Опакый, опарѣничавый.

Опáчѣж, ишѣ,—чѣлѣ, гл. д. Кривж нѣчто, та да сѣ види, да сѣ чѣни нѣ тѣжъ какъ то е,

а другоначе; представлятъ въ превратномъ видѣ, лугавить, вилять. *Опачжъ си душк-тж*, кривжъ си душк-тж, казвамъ или правжъ нѣчто на криво, не по правдж; вилять, кривить душею. — *чѣхси, гл. өззер.* 1) Казвамъ, врьшкъ нѣчто криво, не по правдж. 2) Врьшкъ нѣчто опако, отивамъ напротивъ, ждѣ на нѣчто.

Опачіавамъ, гл. мн. кр. отъ опачіжъ.

Опашіина, с. ж. Луспы, слажки и праздни зръна, что излизать отгорѣ, кога ся сѣе, или вѣе жито; заборина, зуборина, мякына, починики, плѣва, плѣворъ; мякына, пелѣ, пушпыца, плѣвелъ.

Опашітый, ть, та, то, пр. Опашатый.

Опашка, с ж. 1) У четвероногы-ты животны: продолжение на задний край на грѣбнака покрыто съ козинжъ, съ космы, съ луспы; опашъ, опашна; хвостъ, опашъ, опашъ, огонка, ошнѣ. *Длѣга опашка.* 2) Косми-ти, козина-та на опашкж; опашъ, опашна; хвостъ. *Рунтава опашка.* 3) У птици-ты: по-дѣгы-ты пера, израслы на трѣтж-тж; опашна; хвостъ. *Оскубали на пѣтела опашкж-тж.* 4) У рыбы-ты, змиц-ты, насѣкомы-ты: край-тъ на тѣло-то, противоположенъ на главж-тж; хвостъ. *Опашка на рыбж; плѣсѣ.* 5) На дрѣхж: задна-та пола по-дѣга отъ прѣднж-тж, та да ся влѣче по земж-тж; хвостъ. 6) Дрѣжка *Pedicellus*, на кождо стои листо-то или плодъ тѣ на растение; поѣжка. 7) Край-тъ на хоро, противоположенъ на чело-то *Хванжъ ся на опашкж-тж на хоро-то.* 8) На опашнатж звѣздж: свѣтлый облакъ, что иде слѣдъ нежъ като метлж; метла. 9) На кола: длѣго-то дрьво, което дръжи двѣ-ты колесаркы; разтока, разточникъ, стрѣичка, опашница; дрога. 10) Задний край на всяко нѣчто, что е проточено, или что ся точи едно слѣдъ друго; хвостъ. *Наточили ся единжъ слѣдъ другъ не можешъ да имъ видишь опашкж-тж.* 11) Дрѣжка на лопатж; рукоятъ, рукоятка, рѣчка. *Дрѣвяна лопата съ прѣбитж опашкж.* 12) Дрѣжка на пѣкон сѣдзовы; рѣчка. *Тиганна безъ опашкж.* 13) При снованіе съ сновалкж задний-тъ звѣвъ. 14) Раст. *Delphinium consolida*, злы ятрѣвы, ралица, ралика, сини кыткы, рѣжа, хуркы; живокость, кавалерійскія шпоры. — *Женска опашка*, женско покрѣпало, присмѣхъ на зятъ на приводъ. — *Клатж, врьтж, мажамъ опашкж*, лѣстж, подлизвамся, подмазвамся; вилять хвостомъ. — *Навирилъ, напръчилъ опашкж*, възгордился, навдигихся, подголѣмился, възнесся, величаеся, навирилъ носъ; поднимать носъ, гордиться, чваниться. — *Нададе му*

опашкж, казва го съ опашкж, притуря отъ себе-си нѣчто, что не е истина, что го е той измыслилъ. — *Плюйнилъ му подъ опашкж-тж*, изпѣдилъ го, натирилъ го, изгонилъ го, показалъ му врата-та. — *Подви си опашкж-тж, сви си опашкж-тж*, отиде си надвить; поджалъ хвостъ. — *Прѣби му опашкж-тж, смажа му опашкж-тж*, засрамилъ го, извадилъ му работы-ты на-навѣ, обуздилъ го, смирилъ го, укротилъ го; утерѣтъ комуъ носъ, ошибѣтъ комуъ крылья, перья. — *Прѣчюпилъ, счюпилъ на дявола опашкж-тж*, счюпилъ на дявола крака-та, навдвилъ на нѣкаквж страсть, на нѣкакво изкушение, устоялъ на нѣчто. — *Стигналъ на опашкж-ты*, стигналъ на краи, късно пристигналъ. — *Трънъ му подъ опашкж*, изгонилъ го, плюйнилъ му подъ опашкж-тж, далъ му пакта. — *Хванжъ го за опашкж-тж*, не можалъ да го хване. — *Градъ бие козж-тж, а та пакъ вири опашкж-тж си.* Гръци-тж сж като краставж козж: колкото ж чока градъ-тж, толкова повяче си вири опашкж-тж. *Опашка-та на главж-тж не заповѣда.* Ако си глава, щжтъ тя чокать, ако си опашкж, щжтъ тя тѣлжжтъ. Да си не прѣваря опашкж-тж. Не ся удръжа за опашкж-тж, като му си пусти-налъ гривж-тж. *Рекли на лисицж-тж (на коткж-тж), а та на опашкж-тж си.* Мечка на лисицж-тж, лилица на опашкж-тж си. Накарали кучя-то на работж, а оно опашкж-тж си. *Мажа опашкж за врабчж.* *Мажа си опашкж-тж като коткж за мрьвкж.* *Мажа си пѣсь опашкж-тж*, доклѣ да грабне дробенж-тж. *Срьдце му трѣпка като на мрьтво кучя опашкж-тж.* *Чашкж по чашкж напръчи опашкж.* Да не бѣше опашкж-тж, утрепалъ быхъ ж. Дебелж опашкж има. Безъ файдж овца, трѣнъ и подъ опашкж-тж. *Всяка крушка за опашкж-тж си виси.* Крушка си има и опашкж. *Всяка крушка си има и опашкж.* Какзато е крушка-та, такава с и опашка-та. *Кога крушка безъ опашкж, та и той безъ женж?* Ходи ли тиганъ безъ опашкж? *Дѣ ти, грѣня, опашка-та?* — *Ами тебѣ дѣ дѣно-то?* — *Лисичка, лѣсичка опашка, раст.* *Echin vitulgaris*; синѣцъ, румѣнка. — *Овца опашка*, растение, в. го на ряда му.

Опашкарка, с. ж. Конато ся е хванжла на опашкж-тж на хоро. *Рано е ранила мома опашкарка.*

Опашкарча, ум. ср. отъ опашкаръ. Малжкъ, младъ опашкаръ.

ся *опива*. Който не пие, не ся и *опива*. Кога *взикахъ* всички *пипанъ* си и да не си, *цѣлихъ* ся *описи*. Не е *пианецъ* она, който *изпива* много, а който ся *опива*.

Опи́ване, с. ср. отъ *опивамъ* и *опивамся*.

Опи́лѣхъ, *пишъ*,—*лилъ*, гл. д. *свр.* Да *излуишъ*, да *измѣтѣхъ*, да *изчуишъ*, да *изведѣхъ*; *вывѣсти*, *высидѣть*.

Догляда си *пиля* позлатено,
Изгляда го, дѣка съдѣло си *гради*,
Почнака го дори *пили* да си *опили*. *Пѣс.*

Да ся *опи́лѣхъ*, гл. *взвѣр. свр.* Да ся *излуишъ*, да ся *измѣтѣхъ*, да ся *изчуишъ*, да ся *изведѣхъ*. *Кждѣто* *пиля* ся е *опилило*, *тамъ* *му* е и *мил*.

Богъ да бие Юмера бербера,
Что остави *тѣхъ* русъ *кошъ*,
Змина ся е въ неѣхъ *опилила*,
Та ми пие, мале, русъ *кошъ*,
Това ми ся е, мале, *допиляло*. *Пѣс.*

Опи́намъ (*опивамъ*, да *опиѣхъ*, *опи́нувамъ*), гл. д. *Опивамъ*: 1) *Дрънамъ*, *дръпинамъ*, *дръцамъ*, *тягѣхъ*, *тръгамъ*, *тягиѣхъ*, *дръмоиѣхъ*; *тягиѣхъ*, *натягивать*. *Опи* *му* *ухото* да *порасти*. *Опи* *го* *на-камъ* *тебе*. 2) *Турнамъ*, *поставямъ*, *настанивамъ*, *изопнамъ*, *простирамъ*, *курдисвамъ*; *разбивать*, *поставлять* (*палатку*).

— Тамъ *опиѣхъ* три *чаджра*,
Три *чаджра*, три *миндера*:
Единъ *чаджръ* бѣлий *чаджръ*,
Другой *зелень*, другой *румянъ*. *Пѣс.*

— *мѣся*, 1) гл. *взвѣр.* *Дрънамся*, *дръпинамся*, *дръцамся*, *тягѣмся*, *сѣнамся*. *Опи* *нася* *насамъ* *натамъ*. *Опиѣся*, не *ще* да *ерви*. 2) *Пб-често* въ *свр. видъ*: да ся *дръниѣхъ*, да *потягѣхъ*, да *тръгниѣхъ*, да ся *бренѣхъ* *изведиѣхъ* за *нѣкъдѣ*, да ся *грабѣхъ* да *отидѣхъ* *нѣкъдѣ*. *Кждѣ* *си* *ся* *опиѣхъ*? *накъдѣ* *отивашъ*? 3) *Обсуквамся*, *усуквамся*, *всукувамся*, *увивамся*, *нагрѣбамся* *на* *нѣчто* да *го* *направѣхъ*; *наостриѣхъ* *руку*. *Опиѣ* *му* *ся*, и *го* *изаде*. 4) гл. *стр.* *Бывамъ* *опиѣхъ*.—*Опиѣ* *му* *единъ* *бой*, *трѣти* *му*, *дръниѣхъ* *му* *единъ* *бой*, *наби* *го*.—*Опиѣхъ* *си* *пѣта*, *дръниѣхъ* *си* *пѣта*, *зеѣхъ* *си*, *лониѣхъ* *си* *пѣта*, *отидохъ* *си*.

Опи́пане, с. ср. отъ *опи́намъ* и *опи́намся*.

Опи́понецъ, *пипи*, и *опи́пнакъ* и *опи́пникъ*, с. м. *Обувкы* отъ *кожъ* съ *нрѣви*, съ *рѣмычкы* *обтягивать* *на* *врака*; *опанкы*, *опипкы*, *опипици*, *царвули*. *Хвани* *босина*, *та* *му* *сбуй* *опипици-тъ*. *Когато* *ся* *ти* *роди*, *азъ* *си* *праваѣхъ* *опипици*. *Спекли* *му* *ся* *опипици-ти* *като* *чапунѣкъ*. *Не* *гляда* *Богъ* *на* *нечистиѣ* *опипици*, а *на*

чисто *срдце*.—*Стягни* *си* *опипици-ти*, *опипиѣся*, *иди* *та* *си* *врили* *самъ* *работѣ-тъ*.

Опи́пкы, с. ж. м. *Опипецъ*.

Опи́пникъ, с. м. *Опипецъ*.

Опи́пнакъ, с. м. *Опипецъ*.

Опи́пничъ, с. м. *На* *станъ* *за* *килимъ*, *за* *Пиротскыѣ* *чергы* *особена* *справа* *за* *опипане* *бросна* *та*, *та* *да* *стои* *основа-та* *изоппѣта*.

Опи́пкѣѣхъ, *ешъ*,—*вѣлъ*, гл. *ср. свр.* Да *станѣхъ* *пипкавъ*, *шурѣхъ*, да *ощурѣхъ*; *оти* *пупѣтъ*.

Опи́помъ, нар. *Съ* *пипане*; *ощуниѣю*. *Опи-помъ* *хваща*.

Опи́ра (да *опре*), гл. *бсзл.* *Казвася*, *кога* *искать* *да* *кажѣтъ* *за* *нѣчто*, *че* *не* *быва*; *нрѣсѣда*. *Не* *стига* *хлѣбецъ*, *ами* *и* *винце*; *опира*!

Опи́рамъ (да *оперѣхъ*), гл. д. *Съ* *пране* *пчиствамъ*, *изпирамъ*; *стираѣтъ*, *вымываѣтъ*. *Не* *си* *е* *опрала* *още* *дрѣхы-тъ*.—*мѣся*, 1) гл. *взвѣр.* *Съ* *пране* *ся* *пчиствамъ*; *изпирамся*, *опирамъ* *дрѣхы-ты* *си*. 2) гл. *стр.* *Бывамъ* *опранъ*; *выстираѣтъся*, *вымываѣтъся*.—*Ни* *сери*, *ни* *опери*, *ни* *что* *и* *никакво*, *глупости*. *Говори* *ни* *сери*, *ни* *опери*.—*Не* *може* *го* *опра* *ни* *Дунавъ*, *ни* *кой* *не* *може* *му* *помогнѣхъ*, *съ* *ни* *что* *не* *може* *да* *му* *ся* *помогне*.

Опи́рамъ (да *опрѣхъ*), гл. д и *ср.* 1) *Доблѣжнамъ*, *досягамъ* *до* *нѣчто*, *допирамъ*, *доблѣгамся*; *упираѣтъ*, *касѣтъся*. *Опрѣ* *въ* *стѣнѣ-тъ*. *Опрѣлѣ* *и* *коремъ* *тъ* *до* *земѣ-тъ*. 2) *Достигамъ*, *дохождамъ* *до* *нѣкъдѣ*, *допирамъ*; *достигаѣтъ*, *доходиѣтъ*, *доѣзжѣтъ*. *Опрѣ* *колѣ-тъ* *въ* *камѣкъ*. *Опрѣ-ли* *до* *планинѣ-тъ*. 3) *Взспиравамъ*, *турнамъ* *нѣчто* *да* *ся* *досяга*, *възсламнамъ*, *допирамъ*. *Опри* *го* *възъ* *стѣнѣ-тъ*. 4) *Не* *давамъ* *всичко-то*, *задрѣжамъ* *отъ* *онова*, *что-то* *трѣба* *да* *дамъ*; *запирамъ*; *задѣрживаѣтъ*, *удѣрживаѣтъ*. *Опрѣ* *ми* *два* *гроша*—*мѣся*, 1) гл. *взвѣр.* *Доблѣгамся*, *облѣгамся* *на* *нѣчто*, *досягамся*, *допирамся*. *Опрѣлѣся* *на* *стѣнѣ-тъ*. 2) *Подпирамся*, *крѣпѣхъ* *дрѣжѣхъ* *о* *нѣчто*; *опираѣтъся*. *Опрѣся* *на* *рамо-то* *мѣ*. 3) *Отговарямъ* *настрѣжъ*, *не* *ся* *покоривамъ*, *не* *слушамъ*, *отвърщамъ*; *протѣвѣтъся*, *сопротѣвляѣтъся*. *Опирася* *на* *бащѣ* *си*, *на* *даскала* *си*. 4) *Опрѣтнамся* *срѣжъ* *нападѣжѣ* *възъ* *мене*, *допирамся*, *даврандисвамся*; *дѣлаѣтъ* *отпѣръ*. *Опрѣжѣся* *на* *хайдурѣ-тъ*, *та* *не* *имѣ* *ся* *вдадохъ* *да* *ги* *обекѣтъ*. 5) гл. *стр.* *Бывамъ* *опрѣлъ*.—*Опрѣлѣ* *пожѣ-тъ* *до* *кокала*, *достигнѣла* *работа-та* *дотамъ*, *дѣто* *да* *не* *може* *вяче* *да* *се* *трѣни*.

Опи́ране, с. ср. отъ *опи́рамъ* и *опи́рамся*.

Описывамъ и описувамъ (да опи́шж), *гл. д.* Написывамъ едно по друго всичко, что има; описывать. *Описалъ пожжщнинж-тж си.*

Описывание и описувание, с. ср. отъ опи́сывамъ.

***Опистіе, с. ср.** *Гр.* Широко рѣмыкъ подъ опашкж-тж на конь за да дръжи самара му; палджмъ, подопашникъ.

Опитоміж, ишь, — милъ, гл. свр. отъ опитомі́ывамъ; приручнѣть. — *мѣптый, прич. стр.*

Опитомі́ывамъ (да опитомі́ж), *гл. д.* Нѣчто диво направямъ да стане питомно; приручнѣть. *Опитомилъ единъ влѣкъ — мѣя, гл. стр. и възвр.* Ставамъ питомнъ; приручнѣться.

Опитывание, с. ср. отъ опитомі́ывамъ и опитомі́ивамъ.

Опѣтый, ть, та, то, прич. отъ опи́ж.

Опѣчивамъ (да опежж и да опеѣж), *гл. д.* 1) Дръжж нѣчто въ пещь, въ огънь, на огънь, доклѣ стане добро за ѣдене, или за работж; пѣпичамъ; выпекать, испекать, пѣжѣривать. *Идважъ ли, куме, печено прася, да ти опежемъ?* 2) Съ печене направямъ нѣчто да стане кораво, псушывамъ нѣчто на огънь; пѣпичамъ; выжѣривать, обжигать, ожогать 3) Изгоравамъ, пригоравамъ, опрылювамъ. *Опече ми слънце-то врата.* 4) За слънце-то: направямъ да узрѣе, да фтаса, да стане добро за браше; пѣпичамъ. *Слънце-то опича плодоеж-тж;* солнце приводитъ плоды въ зрѣлость. 5) Научывамъ, пзучывамъ нѣчто добрѣ; пѣпичамъ; пзучать. *Опече запаната.* 6) Направямъ, научывамъ, приучывамъ нѣкого да привыкне на нѣчто тяжко, мжчно; казивамъ, пѣпичамъ. 7) Извршамъ нѣкаквж работж, нѣкакъвж сговоръ както трѣбва, на здраво; пѣпичамъ, нагласывамъ, оздравивамъ. *Опекожъ си работж-тж, оздравилъ ж. — мѣя, 1) гл. възвр.* Изгарнася отъ слънце, отъ огънь; пѣпичамся, изпогарнася; пережѣриваться. 2) Жгарямъ, пригорѣвамъ; пригорать, подгорать. 3) Научнамяся, привыкнамъ да вршжж нѣчто добрѣ, както трѣбва; пѣпичамся, казивамся; набивать руку. 4) *гл. стр.* Бывамъ опеченъ. — *Опичай си ума,* бѣди внимательнъ, внимавай.

Опѣчивание с. ср. отъ опи́чивамъ и опи́чивамся.

Опи́шж, ешь, описяхъ, описалъ, гл. свр. отъ опи́сывамъ; описать. — *Опи́санный, прич. стр.* описанный.

Опи́ж, ешь, — опи́лъ, гл. свр. отъ опи́ывамъ. Да напижж, да опи́ишж. — **Опи́тый, прич. стр.** Напштый, опи́ишанный.

Опи́ишж, ишь, — пи́лъ, гл. д. свр. Да опишж, да напишж. Да ся опи́ишж, *гл. възвр. свр.* Да ся опишж, да ся напишж.

Въ мехаяж съмъ го отнесла
За пусто вино црвено,
За шурж лютж ракиж;
Како что съмъ си напило,
И съмъ ся опи́ишило,
Тука и съмъ си лѣгнѣло! *Пѣс.*

Опи́ывж, ишь, — виль, гл. свр. отъ опи́авамъ. Да изпи́ывж, да отми́ывж; отми́ять, вы́полоскать. — *вѣптый, прич. стр.* Изплавеный, отми́тый; вы́полосканный, отми́тый.

Опи́авамъ (да опи́ывж), *гл. д. 1)* Съ глакнение въ водж отдѣлямъ, пзчистывамъ; пзплавямъ, отми́ывамъ; отми́вать. *Опи́авилъ лицж-тж, хурдж-тж.* 2) Потопявамъ въ водж да го пзчистж, да го изперж; оплакывамъ; вы́поласкивать. *Опи́авилъ дрѣвж-тж,* слѣдъ пране-то прѣкарахъ гы прѣзъ студенж водж. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ оплавенъ — *Оплови си соль-тж,* обирай си круши-ты, махайся оттукъ!

Опи́авание, с. ср. отъ опи́авамъ.

Опла́кывамъ и опла́кывамъ (да опла́кж), *гл. д.* Измывамъ нѣчто съ плакание; заполаскивать, вы́поласкивать, ополаскивать, отполаскивать, обка́чивать. *Оплакнѣла паници-тж.* Да оплакнемъ бѣжж-тж. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ оплакнжтъ. — *Оплакивалъ отъ едѣ-дѣ-си,* оплакнѣлъ си тѣжжж-тж отъ едѣ-дѣ-си, отишжлъ си, очистишж, бѣгалъ, оплавилъ си соль-тж, обралъ си круши-ты.

Опла́кывамъ и опла́кувамъ (да опла́чж), *гл. д. 1)* Сѣдж, та плачжж за нѣчто, надъ нѣчто; опла́кивать, обво́пливать. *Оплаква бацж си и майкж си.* 2) Жѣлѣж, тѣжжж за нѣчто, мпо ми е за него; опла́кивать. — *мѣя, гл. възвр.* Плачжся, тѣжжжся, варекамся отъ нѣчто, отъ нѣчто; пла́каться, жѣловаться. *Оплаквася отъ мжжжя си.* *Оплаквася отъ нѣчто.* *Оплаквася като жѣнѣ на чюджъ гробъ.* 2) Давамъ молѣж, та ся плачжж прѣдъ владыкж, прѣдъ господарь отъ нѣкого; жѣловаться, пожѣловаться, нажѣловаться, обжѣловаться. *Оплакажжжся отъ ажж-тж си.* *Кога ти царь прави зло (кога тя цоръ казди), кому да ся оплачешъ?* 3) *гл. стр.* Бывамъ оплаканъ. — *Живъ да го оплачешъ,* казвася за чловѣкъ въ жалостно състоѣние, въ тяжко тягло. — *Оплаква майчичо-то си мѣлко,* много ся мжчи, тяжкж е живѣти-тъ му, та ся кае, дѣто ся родилъ.

Оплагваніе и оплакиваніе, с. ср. отъ
оплаквамъ и оплакивамамъ.

Опла́кване и опла́куване, с. ср. отъ о-
пла́квань и опла́кванъся. Оплакъ; жалоба.
Оплакв́ачка, с. ж. Която оплаква мрътвецъ
и наяржда надъ него; тжжачка.

Оплативувамъ (да оплатиѣ), *гл. д.* Оплат-
вамъ.

Оп^ла^кн^ж, ешь,—п^жль, *гл. свр.* отъ оп^ла^к-
вамъ и оп^ла^кн^увамъ. Да изп^ла^кн^ж, да
омы^ть, да очист^ж, да ок^жн^ж; въп^лос-
кать, зап^лосекать, оп^лосекать, отп^лос-
кать, обк^тить. —п^жтый, *прич. стр.*
Изп^ла^кн^жтый, омы^тый, очист^{ен}ый, об^ж-
пан^ный.

Будла да тѣжи, будла да плаче,
Че оставила мъжско си дѣти,
Мъжско си дѣти въ горѣ зеленѣ
Неокъпано, неоплаквато,
Нито християнскы цѣло кръстено. *Пѣс.*

Оплакъ, с. ж. Оплакваніе, поплакъ, попла-
кы ; жалоба.

Оплатица, с. м. Горня-та часть на стѣпа-
ло-то на нѣж.

Опла́чѣжъ, ешь, оплакахъ, оплакалъ, *гл.*
свр. отъ **опла́кѣвъ**; **опла́кѣать**. — **Опла́-**
кантый, *прич. стр.* **опла́канный**.

Оплѣсквамъ, в. оплѣсквамъ.

Оплѣтъ, ешь, оплѣтохъ, оплѣлъ, *гл. свр.*
отъ оплѣтавъ. Да уплетѣ. —тѣпый,
прич. стр. Уплетеный.

Оплѣщкы, с. ж. мн. Единъ видъ вязаны
шнуркы по назвы-ты на ризж.

Оплѣтаѣ (да оплетѣ), гл. д. Уплитаѣ.
Оплете си кошицу ж-тѣ, наряди да бж-
де добрѣ за него.

Девять королевъ вѣнчалы,
Съ девять млада кралицы,
И девять дѣца крестили
И оше девять оплели. *Пѣс.*

Оплитамъ коматъ-ты, уплитамъ кома-
ты-ты, намъ, оплѣсквамъ, оплюсквамъ.

Оплѣтаніе, с. ср. отъ оплѣтаѣ. Уплитаніе.

Оплѣтываѣ и оплѣтываѣ (да оплѣтъ),
гл. д. Заграждаѣ, ограждаѣ нѣчто съ
плотъ, плетъ. — *мѣся, гл. стр.* Бываѣ
оплотенъ.

Оплѣтваніе и оплѣтуваніе, с. ср. отъ
оплѣтвань.

Оплóтж, ишь,—тиль, гл. свр. отъ оплóт-
вамь. —тентый, прич. стр. Заграденый
съ илетъ.

Оплувамъ (да **оплуѣжъ**), гл. ср. 1) Разва-
ляамся, та земж да гниѣжъ; сплувамся, скап-
вамся, изгнипвамъ. *Ще оплуе като кот-
кѣ въ армеѣжъ. Оплула маѣа въ каѣжъ,
а маѣа-то въ каѣа-то.* 2) Съдѣжъ нѣидѣжъ,
тврѣдѣжъ много, та подкаѣжъ вѣче да гниѣжъ,

да ся сплывамъ. Оплуй, скапися тука. Да
оплусъ въ тъмница. Оплулъ е по кръч-
мѣ-мѣ.

Оплу́ваніе, с. ср. отъ оплу́вань.

Оп^лу^ж, ешь, оп^лу^л, гл. свр. отъ оп^лу^л-
вамь. Да ся сп^лу^ж, да ся ска^ж, да ся
разва^ж, да изгни^ж.

Опѣтъжъ (да ся), ише, — тѣлси, *гл. свр.* отъ
опѣтъгавамся. 1) Да ся вампѣриасамъ.
2) Да ся умѣтжык, да мѣтжык, да опѣтъжык.
— *тѣпый, прич. стр.* 1) Станжлытый вѣм-
пѣръ. *Голъ опѣтень.* 2) Намрѣжденый,
намрѣщеный, намусеный, насупеный, на-
чюмереный; наморщеный, нахмуренный,
наеуценный, угрѣомый, печальный.

Оплѣтавамся (да ся оплѣтъ), гл. об. 1)
Ставамъ плѣтеникъ, плѣтеникъ, вампиръ;
вампиравамся; дѣлаться упиремъ. 2)
Млѣквамъ, онѣмѣвамъ, вдрывавамся.

Въвъ черковы го завели,
Чрековы сж ся затворилы
И попове оплътили . . .
Кога си сж разпытали,
Че то были братъ и сестра. *Итс.*

Опльті́ваніє, с. ср. отъ опльті́вамася.

Опльчѣжъ, ѣшь, — чѣлъ, *гл. свр. отъ* опль-
чѣвамъ; ополчѣть.

Оплъчи́вамъ (да оплъчи́жъ), гл. д. 1) Изваждамъ, изкарвамъ нѣкого въ нѣчто; ополча́тъ. 2) Издувамъ, издупвамъ, изирѣчвамъ насрѣщъ. *Оплъчижъ вадникъ като тзпанъ* — мей, гл. възвр. Отивамъ срѣщъ нѣкого, възъ нѣкого; ополча́тъся. *Азъ му ся оплъчихъ*.

Опльчѣванію, с. ср. отъ опльчѣвамь
опльчѣваемся.

Оплѣзвамъ и оплѣзнувамъ (да оплѣвиж),
гл. ср. Сѣдж много нѣйдѣ, оплзувамъ, сплзу-
вамся, скапвамся нѣйдѣ. *Оплъзни туча*.

Оплѣзване и оплѣзнуване, с. ср. отъ
оплѣзвамъ.

Оплѣзѣжъ, ешь, — нѣжъ, *гл. свр.* отъ оплѣзѣ-
вамъ и оплѣзнувамъ. Да оплужъ, да ся
сплужъ, да ся скапѣжъ нѣйдѣ.

ОПЛѢВѢ, йшь,—виѣ, *гл. сер.* отъ ОПЛѢ-
ВІАВАМЪ. Да ОПЛѢВЪ; ополѣть, вѣпо-
лѣть, переполѣть, отеребитьъ. —ВѢПЪЙ,
прич. стр. Изпѣвѣный; ополѣтый, вѣ-
полѣтый, переполѣтый, отеребленный.

Оплѣиваѣмъ (да оплѣвижъ), *гл. д.* Скубамъ трѣвжъ или другъ бурянь, что е израслѣ междѣ посѣяно нѣчто; **изплѣиваѣмъ**; **оплѣивать**, **выплѣивать**, **переплѣивать**, **отерѣбивать**. — *мся, гл. стр.* Бывамъ оплѣивенъ, изплѣиваѣмся.

Опѣвѣванію, с. ср. отъ опѣвѣваніи.

Оплѣзвамъ и оплѣзувамъ (да оплѣзж),
гл. д. Оплѣзвамъ си языка, изплѣзвамъ

си языка, изваждамъ си го изъ уста-та, да виси, да ся плѣзжъ; **высѣвывать языкъ**. —**мѣся**, *гл. възвр.* 1) Показывамъ языка си нѣкому, подкривямъ му ся, изплѣзvamъ му ся. *Какво ми си ся оплѣзилъ?* 2) Умирамъ, озжбамся, опулвамся, обръщамъ очи, мѣтамъ петалата, заклопвамъ очи.

Оплѣзваніе и оплѣзуване, с. ср. отъ **оплѣзvamъ и оплѣзvamся**.

Оплѣзжъ, ишь, —**зилъ**, *гл. свр.* отъ **оплѣзvamъ**. Да изплѣзжъ. —**зентый, прич. стр.** Изплѣзентый; **высунутый**.

Оплѣтъ, с. м. Дрѣво, что стои надъ ось-тж на кола и въ което ся втыкать климннты и ся турять риклы-ты; възглавници на кола, столъ, боботець; подушки въ повозкахъ, насады. *Прѣдний оплѣтъ ся вѣрты, а задний е прикрѣпенъ здраво на ось-тж.*

Оплѣнѣжъ, ишь, —**нилъ**, *гл. свр.* отъ **оплѣнѣvamъ**. Да оберж, да ограбжъ, да окраджъ; ограбить, пограбить, выграбить, облупить. —**нѣптый, прич. стр.** Обрантый, ограбеный, окраденый; ограбленный, пограбленный, выграбленный, облупленный.

Оплѣнѣвамъ (да **оплѣнѣжъ**), *гл. д.* Силомъ, съ неправдъ зимамъ нѣкому нѣчто; ограбvamъ, обирамъ, окрадvamъ, прѣпѣнѣвамъ; грабить, выграблять, облупать. —**мѣся**, *гл. стр.* Бывамъ оплѣненъ.

Оплѣнѣваніе, с. ср. отъ **оплѣнѣvamъ**.

Оплѣскамъ, гл. свр. отъ **оплѣскамъ**. Да оплѣсжъ: 1) Да уплѣскамъ, да наплескамъ, да намацамъ. 2) Да оплюскамъ, да изнамъ. —**скантый, прич. стр.** 1) Уплѣскантый, наплескантый, намацантый. 2) Оплюскантый, изнаденый.

Оплѣсқаніе и оплѣскуване (да **оплѣскамъ и да оплѣсжъ**), *гл. д.* 1) Уплѣскамъ, наплескамъ, намацамъ, умацамъ. 2) Изнадамъ, оплюскамъ, опраскамъ, опуквамъ. —**мѣся**, 1) *гл. възвр.* Уплѣскамся, наплескамся, намацамся, умацамся. 2) *гл. стр.* Бывамъ оплѣсканъ.

Оплѣсқаніе и оплѣскуване, с. ср. отъ **оплѣскамъ и оплѣскамся**.

Оплѣсжъ, ешь, оплѣскажъ, гл. свр. отъ **оплѣскамъ**. Да оплѣскамъ.

Оплѣоскамъ, гл. свр. отъ **оплѣоскамъ**. Да изнамъ, да оплѣскамъ, да оплѣсжъ, да опраскамъ, да опукамъ, да олуцжъ, да изплюскамъ, да изпукамъ, да прахосамъ; **оплѣсть, опрѣсть**. —**скантый, прич. стр.**

Оплѣосқаніе и оплѣоскуване (да **оплѣоскамъ**), *гл. д.* Изнадамъ, оплѣскамъ, опраскамъ, опуквамъ, олуцвамъ, олопвамъ, изплюскамъ, изпуквамъ, прахосвамъ; **опле-**

тать, опрѣсть. —**мѣся**, *гл. стр.* Бывамъ оплюсканъ.

Оплѣосқаніе и оплѣоскуване, с. ср. отъ **оплѣоскамъ**.

Опнувамъ, гл. уч. отъ **опнжъ**.

Опнжъ, ешь, —**нжъ**, *гл. ед-кр.* отъ **опнѣнамъ**. Да опнжъ: 1) Да дрыпнжъ, да дрыцнжъ, да потягнжъ; **потянуть, натянуть**. 2) Да туржъ, да поставжъ, да насташжъ, да изопнжъ, да простржъ, да курдишжъ; **разбѣтъ, поставитъ** (палатку). —**пжтый, прич. стр.** По знаменованіе-то на глагола.

Оповѣвамъ (да **оповѣжъ**), *гл. д.* Прѣпасавамъ и чѣовой; **повивамъ; сповивать, пеленать**.

Не ходи, страшенъ страшикъ,
Не ходи, буюнъ буйникъ,
Че е Цоло кръстенъ, миросанъ,
Христу Богу прѣдаденъ,
Съ Божий повой оповить! *Изъ багане.*

Оповѣваніе, с. ср. отъ **оповѣвамъ**.

Оповѣжъ, ешь, —**вѣлъ**, *гл. свр.* отъ **оповѣвамъ**. Да повнжъ; **сповить, спеленать**.

Опогѣнѣжъ, ишь, —**нилъ**, *гл. свр.* отъ **опогѣнѣvamъ**. Да огалатжъ, да омрьжъ, да омрьлжъ; **опогѣнить, осквернить**. —**нѣптый, прич. стр.** Огалатеный, омрьсеный, омрьленый; **опогѣненный, оскверненный**.

Опогѣнамъ (да **опогѣнжъ**), *гл. д.* Огалащамъ, омрьсавамъ, омрьнамъ; **опогѣнѣвать, осквернять**. —**мѣся**, *гл. възвр. и стр.* Огалащамся, омрьсавамся, омрьнамся; **опогѣнѣваться, оскверняться**.

Опогѣнаніе, с. ср. отъ **опогѣнамъ**.

Опожарижъ, ишь, —**рилъ**, *гл. свр.* отъ **опожариѣvamъ**. Да изгоржъ, да опалжъ. —**рѣптый, прич. стр.** Изгореный, опаленый.

Опожариѣвамъ (да **опожарижъ**), *гл. д.* Изгарямъ, опалвамъ (за голѣмъ огнь, за пожаръ). *Горж-тж пожаръ опожарижъ.*

Мари горо, зелена джбраво,
Что си, горо, зелена янала,
Да ли тя е слана осланила,
Или тя е пожаръ опожарижъ? *Пѣс.*

Опожариѣваніе, с. ср. отъ **опожариѣвамъ**.

Опознаѣвамъ (да **опознаѣжъ**), *гл. д.* Познавамъ, узнавамъ, запознавамъ, намирамъ; **опознавать, узнавать, признавать**. *Прѣдрѣшилъ, та не можеш да го опознаеш, че е той*. —**мѣся**, *гл. възвр. и вз.* Правжъ познаиство, запознавамся; **знакомить, ознакомливаться, познакомливаться**.

Опознаѣване, с. ср. отъ **опознаѣвамъ и опознаѣвамся**.

Опознаѣжъ, ешь, —**зиѣлъ**, *гл. свр.* отъ **опознаѣвамъ**. Да познажъ, да узнажъ, да запознажъ, да намѣрьжъ; **опознать, узнать, признатъ**. —**знѣптый, прич. стр.** Позна-

тый, узнатый, запознатый; опознанный, узанный, признанный.

Опобниювамся (да ся опобниж), *гл. възвр.* Дохождамъ на себе-си, свѣстиавамся, окопичама; опобниваться.

Опобниюване, *с. ср.* отъ опобниювамся.

Опобниж (да ся), *ишь,—нился, гл. свр.* отъ опобниювамся. Да ся свѣстж, да ся окопичж; опобнитися.

Опобивамъ и опобивувамъ (да опобивж), *гл. д.* Правжъ попж, ржкополагажъ за священникж, запопивамъ; посвящати, рукополагати въ священники, ставити въ попы. *Нѣмали си протогирж, опопили си попж. —мси, гл. възвр.* 1) Ставамъ попж, запопивамся; быть рукоположеннымъ въ священники. 2) Опивамся, напивамся, наплюсквамся, натыквамся. 3) Наряждамся, уряждамся, накытывамся.

Опобиване и опобивуване, *с. ср.* отъ опобивамъ и опобивама.

Опобивж, *ишь,—пилж, гл. свр.* отъ опобивамъ. Да запопж. —пептый, *прич. стр.* Запопентый.

Опобра, *с. ж.* 1) Нѣчто, на което чловѣкж може да ся опре, да ся подпире; опбра, опбрж. 2) Дохватка. 3) Окопж, окопище, хендекж за закрыване войници, кога ся бижтъ; табия; редутж. 4) Помощъ, подкрѣпа, забрана; опбра, опбрж. *Нѣма си никого за опорж.*

Опбрець, *с. ж.* На животное *interstitium*.

Опоритость, *с. ж.* Качество на опоритый; инать; упрямство, упбрство.

Опоритый, *тъ, та, то, пр.* Быковитый, быкоглавый, прѣкый, опятый, зурепавый, инать; упрямый, упбрный, неговорчивый. —то, *нар.* Быковито, быкоглаво, сопнжто, треснжто, съ инать. *Отговаря опорито.*

Опорбжж, *ишь,—жилж, гл. д. свр.* Да връжж говядо за рога-та му съ вжже. *Опорожи воловъ-тж. —жептый, прич. стр.* Връзанный съ вжже за рога-та.

Опбскамъ, *гл. свр.* отъ опбскама. Да опощж, да попоскама, да попощж. —скаптый, *прич. стр.* Попоскантый.

Опбскама и опбскувамъ (да опбскама), *гл. д.* Изчиствамъ нѣкого, пѣчто отъ блжхы, отъ вжжты; попоскама, опощвамъ.

Опбскаване и опбскуване, *с. ср.* отъ опбскама. Опощване.

Опбщамъ и опбщивамъ (да опбщж), *гл. д.* Опбщамъ.

Опбщж, *ешь,—опбскалж, гл. свр.* отъ опбщивамъ. Да опоскама.

Опожж, *ишь, опойлж, гл. свр.* отъ опойивамъ. Да опощж, да напощж; накатитъ.

Опоивамъ (да опойж), *гл. д.* Напивамъ, опивамъ нѣкого до забраване; накатитъ. —мси, *гл. възвр.* Напивамся, опивамся до забраване, натыквамся нацѣждамся, нацѣпивамся, насмуквамся; насѣсливаться, накатитися.

Опоиване, *с. ср.* отъ опойивамъ и опойивама.

Опоисвамъ и опойсывамъ (да опойисж), *гл. д.* Опасама, прѣпасама, запасама; опойсывать. —мси, *гл. възвр.* Опасамася, прѣпасамася, запасамася; опойсываться.

Опоисване и опойсыване, *с. ср.* отъ опойисвамъ.

Опоисжж, *ешь, опойсакж, опойсалж, гл. свр.* отъ опойисвамъ. Да опашж, да прѣпашж, да запашж; опойсать. **Опоисантый**, *прич. стр.* Опасантый, прѣпасантый, запасантый; опойсантый.

Оправа, *с. ж.* 1) Оправж, оправина, рядж, урядж; порядокж. *Нѣма си никаквж оправж. Оправа —оттукж до круши! Въ кождо кжжж нѣма оправж, тамъ не виджашъ млчжж кражж* 2) Оправщина.

Оправдывамъ (да оправдвжж), *гл. д.* Изкарвамъ нѣкого правж, изваждамъ го правж; оправдываться. —мси, *гл. възвр.* Изказамъ правж, доказвамъ, че съмъ правж; оправдываться.

Оправдыване, *с. ср.* отъ оправдывамъ и оправдывама.

Оправдвжж, *ешь,—двлж, гл. свр.* отъ оправдывамъ; оправдати. —длптый, *прич. стр.* оправданный.

Оправина, *с. ж.* Оправа. *Нѣма оправинж.* **Оправитый**, —внж и—венж, *впа, вию, пр.* Что има оправж, что е парядж; оправеный, наряденый. *Оправна работа*, чиста, нарядена, лесна. *Не съмъ оправенж, нѣмамъ оправж, не ми сж нарядж работы-ты, не знажж, какво връшжж.*

Оправщина, *с. ж.* Оправа, запись, тезкере; билетъ, пидъ.

Оправж, *с. ж.* Оправа, оправина. *Нѣма оправж.*

Оправжж, *ишь,—вилж, гл. свр.* отъ оправивамъ; выпутать, отпуть, распуть, поправитъ, выправитъ, выпрмить, исправитъ, напратить, управитъ; остепенить, оправдати. —венптый, *прич. стр.* По знаменоване-то на глагола.

Оправивамъ (да оправивж), *гл. д.* 1) Нѣчто разбржкано турямъ парядж; выпутывать, отпутьвать, распутьвать, поправлять. *Оправивамъ нѣкожж работж. Оправивжж концж-тж. Да си оправивжж пжта на главжж-тж; раздвлитъ, пробрати волосы*

на головѣ. 2) Нѣчто криво направямъ да стои, да отива право; изправямъ; выправлять, выправлять, отгибать. *Грѣбавий ще оправи гробъ-тъ, а губатий сопа-та.* 3) Побръкано, погрѣшено турнамъ нарядъ; изправямъ, поправямъ, уряждамъ; поправлять, исправлять, переправлять. *Оправихъ писмо-то. Оправихъ грѣшки-ты.* 4) Турнамъ нарядъ, наряждамъ на рядовы; выправлять. *Оправи ученици-ты да стоятъ нарядъ.* 5) Рядъ, глядамъ, врьжъ, врьшъ работы-ты на нѣкого, на нѣкой градъ, на дръжнавъ; управямъ; управлять. 6) Рядъ, тъкмъ, готвъ, справямъ да направихъ нѣчто; приготовить.

Оправя Бойна да иде
У милъ майкъ на госте,
Съсь по-мало-то дъверя,
Съсь мжжско дѣтя Николчо. *Пѣс.*

7) Показвамъ нѣкому пжтна, по който той трѣбва да врьви; упжтвамъ; направлять. *Оправихъ го камъ дома. Забрѣкался бѣше, та го оправихъ.* 8) Вразумивамъ, образумивамъ, омждривамъ, умждривамъ; остепенять. 9) Оправдавамъ; оправдывать, оправлять. *Не го оправтай, кривъ е.* 10) Давамъ сълж, погавямъ, повдигамъ, замогвамъ; поправлять. *Добра-та храна го оправи.* — мѣя, 1) гл. *възвр.* Ставамъ добръ, завзимамся, замогвамся, поправямся слѣдъ болѣсть, оздравямъ; оправляться, выздоравливать. 2) За вѣмя-то: ставамъ добро, поправямся, отбивамся; поправляться. 3) Излизамъ правъ оправдавамся; оправдываться, отговариваться. *Оправился като вжже въ сакулж.* 4) Зимамъ правына пжтъ, оставямся отъ лоши-ты си навъци; изправямся; поправляться, исправляться. 5) Тръгамъ за нѣкждѣ, на нѣкждѣ; упжтвамся. *Да ся оправимъ на кож-годѣ стра-нѣ.* 6) гл. стр. Бывамъ оправенъ.

Опрáвiанiе, с. ср. отъ опрáвiамъ и опрáвiямся.

Опрáздиувамъ, гл. уч. отъ опрáздижъ.

Опрáздижъ, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ опрáздиамъ и опрáздвамъ. Да изпраздникъ; въпорожнить, въпорознить, испразднить, въпростать, опростать. — ченый, прич. стр. Изпраздненный.

Опрáздиамъ и опрáздвамъ (да опрáздижъ, опрáздиувамъ), гл. д. Изпраздиамъ; въпорожнять, испражнять, опорáжнивать, выпрáстывать, опрáстывать. — мѣя, гл. стр. и *възвр.* Изпраздиамся.

Опрáздианiе и опрáздианiе, с. ср. отъ опрáздиамъ и опрáздвамъ.

Опрáпъий, иъ, па, но, прич. стр. отъ опѣрж. 1) Изпраный; въмытый. Раз-

мыслена жена неопрана ходи. *Опранъ, та незакръпенъ.* 2) Убитый, утрепанный, утѣпанный, погубеный; убитый.

Опрáсвамъ и опрáсувамъ (да окрáсж), гл. д. За свинж: раждамъ, добывамъ прасета. *Свинка та имж опрасила девять прасета.* — мѣя, гл. *възвр.* За свинж: опрасвамъ, раждамъ, добывамъ прасета. *Свинка та ны ся опраси.*

Опрáскамъ, гл. свр. отъ опрáсквамъ. Да оплюс амъ. — скантый, прич. стр. Оплюскантый.

Опрáсквамъ и опрáскувамъ (да опрáскамъ), гл. д. Оплюскавамъ.

Опрáскванiе и опрáскуванiе, с. ср. отъ опрáсквамъ.

Опрáсж, ишь, — сила, гл. свр. отъ опрáсвамъ. *Да ся опрасж; опорозѣться.*

Опрáтно, нар. Опрѣтнжто, сирѣтно, сирятнжто, напжто; молодцовато.

Опрáшвамъ и опрáпшювамъ (да опрáшж), гл. д. Прашж, прѣконавамъ. *Опращихъми лозе-то.* — мѣя, гл. стр. Бывамъ опрашенъ.

Опрáшванiе и опрашюванiе, с. ср. отъ опрáшвамъ.

Опрáшжъ, ишь, — шилъ, гл. свр. отъ опрáшвамъ. Да прѣконажъ. — шеный, прич. стр. Прѣкопанный.

Опрѣ, им. соб. мжжско.

Оприличжъ, ишь, — чилъ, гл. свр. отъ оприличивамъ. Да уприличжъ, да направжъ да приличж; уподобить. — ченый, прич. стр. Уприличеный; уподобленный.

Оприличивамъ (да оприличжъ), гл. д. Направямъ да прилича, да ся види като друго нѣчто; уприличамъ; уподоблять. — мѣя, 1) гл. *възвр.* Ставамъ приличенъ на другыго, приличамъ, мжамамъ на другыго; уприличамся; уподобляться. 2) гл. стр. Бывамъ оприличенъ.

Опрíмчжъ, ишь, — чилъ, гл. д. свр. 1) Да заобыкожъ съ примкы, да зложжъ около нѣчто примкы; да спримчж; оѣтитъ. 2) Съ измамж, съ хитрость да земж нѣкого въ ржцѣ-ты си; да спримчж; оѣтитъ. — ченый, прич. стр. Спримченый.

Опрíчко, им. соб. мжжско.

Опропастжъ, ишь, — тилъ, гл. свр. отъ опропастивамъ. Да разоборжъ, да закопжъ, да погубжъ, да съсышж; разорить, погубить. — стеный, прич. стр. Разобореный, съсышанный, закопанный, погубеный; разоренный, погубленный.

Опропастíвамъ (да опропастжъ), гл. д. Разобарямъ, съсышвамъ, закопavamъ, погубвамъ нѣкого; разорять, погублять. *Сынъ ми мя опропасти.* — мѣя, 1) гл. *възвр.*

Разобарѣамся, съсыпѣамся, закопѣамся, погубѣамся, изгубѣамъ си вѣнчко, пронадамъ съвѣстѣмъ; разорѣамся, погибѣамъ. 2) *гл. стр.* Бывѣамъ опронастѣамъ.

**Опронасти́вание, с. ср. отъ опронасти́-
намъ.**

**Опростѣжъ, ишь,—стѣлъ, гл. свр. отъ опро-
щѣамъ.** Да простѣжъ. — *стѣнѣый, прич. стр.* Простѣнѣый.

Опростѣжъ, ишь,—стѣлъ, гл. д. свр. Да из-
правѣжъ, да прѣврѣнѣжъ да стои правѣжъ. *Дѣтя-
то опрости коша и пчелѣ-тѣ ся сбра-
жъ нѣжтрѣ.* Да ся **опростѣжъ, гл. вѣзвр.**
свр. Да ся изправѣжъ, да извѣнѣжъ, да излѣ-
жъ нѣйдѣ изведѣнѣжъ. *Заеднѣжъ врата-
та ся хласнѣла и юнакѣ-тѣ ся опро-
стили прѣдъ нѣхъ.*

Опрощѣамъ (да опростѣжъ), гл. д. 1) Давамъ
прощѣжъ нѣкому, забравѣамъ зло-то, что-то е
сторилъ; прощѣамъ; навѣнѣый, прощѣать,
ослабѣать. 2) Не дырѣжъ, оставѣамъ, проща-
вамъ; прощѣать, освобожѣать. *Опростижъ
му длѣжъ-тѣ. — мѣя, 1) гл. вѣзвр.* Отри-
чамся, отказѣамся отъ нѣчто, нѣма да го ды-
рѣжъ; прощѣамся. *Опростися съ парѣ-тѣ
си. 2) гл. вѣз.* Давамъ си единѣ другому
прощѣжъ; прощѣамъ; отпрощѣамъ; про-
щѣаться. 3) *гл. стр.* Бывѣамъ опростѣнѣ.

**Опрощѣанѣе, с. ср. отъ опрощѣамъ и
опрощѣамся.**

**Опружѣжъ, ишь,—жѣлъ, гл. свр. отъ опру-
жѣамъ.** Да спружѣжъ, да прострѣжъ, да про-
тянѣжъ. — *жѣнѣый, прич. стр.* Спруже-
нѣый, прострѣнѣый, протянѣжѣый.

Опружѣамъ (да опружѣжъ), гл. д. Спружѣамъ,
пзпружѣамъ, простирамъ, протягамъ. — *мѣя,
гл. стр. и вѣзвр.* Спружѣамся, пзпружѣам-
ся, простирамся, протягамся.

Опружѣанѣе, с. ср. отъ опружѣамъ.

Опрѣжѣамъ и опрѣжѣнамъ (да опрѣжѣжъ),
гл. д. Турѣамъ нѣчто на огнѣ да ся из-
прѣжѣ, да ся пзпечѣ; кавжрдѣсамъ; пзжѣ-
ривать. *Опрѣжѣамъ мрѣнѣ рыбѣ. — мѣя,
гл. стр.* Бывѣамъ опрѣжѣнѣ.

**Опрѣжѣанѣе и опрѣжѣанѣе, с. ж. отъ
опрѣжѣамъ и опрѣжѣнамъ.**

**Опрѣжѣжъ, ишь,—жѣлъ, гл. свр. отъ опрѣжѣ-
амъ и опрѣжѣнамъ.** Да изпрѣжѣжъ, да ка-
вжрдѣшѣжъ; пзжѣрѣить. — *жѣнѣый, прич. стр.*
Изпрѣжѣнѣый, кавжрдѣсанѣый; на-
жѣренѣый.

**Опрѣлѣжъ, ишь,—лѣлъ, гл. свр. отъ опрѣ-
лѣамъ; опалѣть. — лѣнѣый, прич. стр.**
1) Пзжѣравѣнѣый; опалѣнѣый. 2) Загорѣ-
лѣый. *Опрѣленѣжъ чловѣкѣжъ, загорѣлѣжъ; огорѣ-
лышѣжъ, загорѣлышѣжъ. Опрѣлено, сгурѣ;
палѣлица, палѣница.*

Опрѣлѣамъ (да опрѣлѣжъ), гл. д. 1) Турѣамъ

нѣчто на огнѣ, на пламѣкѣ да ся прѣлѣ,
да обгорѣ, да му изгорѣть космѣ-тѣ, пера-
та, шѣма-та; пзжѣравѣамъ; опалѣть. *Опрѣ-
лѣамъ си брадѣжъ-тѣ. Опрѣлѣамъ прасѣ-то.*
2) За слѣнце, за вѣтрѣ; направѣамъ да за-
горѣ. *Слѣнце-то му опрѣлѣло лице-то.*
*Опрѣлено и посрѣнѣло отъ вѣтра и
отъ годинѣ тѣ му лице. — мѣя, 1) гл.*
вѣзвр. Изгарѣамъ си нѣчто по себе; опа-
лѣться. *Доклѣ ся баба прѣврѣли, дѣду
ся брада опрѣли. 2) гл. стр.* Бывѣамъ
опрѣленѣ; опалѣться. — *Вѣга като опрѣ-
ленѣжъ, бѣга като да го гони нѣкой, като да
е направѣлѣ нѣчто накость.*

Опрѣлѣанѣе, с. ср. отъ опрѣлѣамъ.

Опрѣлѣичка, с. ж. Прѣстѣлка, запрачка, за-
прѣшка, опрягачъ, хута; передѣникѣжъ, заѣпѣнѣ.

Опрѣнѣичѣвѣый, вѣ, ва, во, пр. Кой-то из-
ведѣнѣжъ и часто ся пзмѣнѣва; напрасѣнѣ-
чѣвѣый.

Опрѣскамъ, гл. свр. отъ опрѣскамъ. Да
упрѣскамъ, да напрѣскамъ, да попрѣскамъ;
опрѣскачь. — *сканѣый, прич. стр.* Упрѣ-
скачѣый, напрѣскачѣый, попрѣскачѣый; опрѣ-
скачѣнѣый.

Опрѣскамъ и опрѣскачь (да опрѣскамъ),
гл. д. Упрѣскамъ, напрѣскамъ, попрѣска-
чь; опрѣскачь.

Разѣигра ми ся хранѣно конѣя,
Тогазѣ поглядѣжъ, тогазѣ продума:
Махѣнѣя оттукъ, бате Стоѣанѣ,
Махѣнѣя оттукъ вранѣ-то конѣя,
Че ми опрѣска жѣтѣ-тѣ чѣхѣлы. *Пѣс.*

— *мѣя, 1) гл. вѣзвр.* Упрѣскачѣамся, на-
прѣскачѣамся, попрѣскачѣамся; опрѣскачѣаться.
2) *гл. стр.* Бывѣамъ опрѣскачѣнѣ; опрѣ-
скачѣваться.

**Опрѣскачѣанѣе и опрѣскачѣанѣе, с. ср. отъ
опрѣскачѣамъ.**

Опрѣчѣамъ и опрѣчѣнамъ (да опрѣчѣжъ), гл.
д. Напрѣчѣамъ, навѣрѣамъ. *Опрѣчѣамъ опѣш-
кѣжъ; задрѣлѣжъ хвостѣжъ. Рыкѣнѣжъ волѣжъ
тѣмѣнѣжъ долѣжъ, чѣжъжъ лѣсѣнѣнѣ-тѣжъ, опрѣчѣ-
амъ опѣшкѣ-тѣжъ? Гѣт. — Тѣнѣашѣ. — мѣя,
гл. стр. и вѣзвр.* Напрѣчѣамся, навѣрѣамся.

**Опрѣчѣанѣе и опрѣчѣанѣе, с. ср. отъ опрѣчѣ-
амъ и опрѣчѣнамъ.**

**Опрѣчѣжъ, ишь,—чѣлъ, гл. свр. отъ опрѣчѣ-
амъ и опрѣчѣнамъ.** Да напрѣчѣжъ, да на-
вырѣжъ. — *чѣнѣый, прич. стр.* Напрѣчѣнѣый,
навѣренѣый.

**Опрѣдѣлѣжъ, ишь,—лѣлъ, гл. свр. отъ
опрѣдѣлѣамъ и опрѣдѣлѣамъ.** Да прѣ-
дѣлѣжъ, да отѣсѣжъ; опрѣдѣлѣть. — *лѣнѣый,
прич. стр.* Прѣдѣлѣнѣый, отѣсѣнѣый; опре-
дѣлѣнѣый.

**Опрѣдѣлѣамъ и опрѣдѣлѣамъ (да опрѣ-
дѣлѣжъ), гл. д.** Казѣамъ за нѣчто тѣмѣю, то-

чно както е; прѣдѣлямъ, отсичамъ; опре-
дѣлять. — *мсл, гл. стр.* Бывамъ опрѣ-
дѣлецъ.

Опрѣдѣленіе и опрѣдѣляваніе, с. ср.
отъ опрѣдѣлѣній.

Опрѣжъ, нар. Отирѣдъ, отирѣди, прѣдъ,
упрѣжъ; спѣреді.

Опрѣный, нѣ, на, по, прич. стр. отъ
опрѣж.

Опрѣтвамъ и опрѣтнувамъ (да ся опрѣт-
нѣ), *гл. възвр.* Усуквамъ, увивамъ да на-
правѣмъ, да свръшѣмъ нѣчто; упрѣтвамъ, за-
прѣтвамъ, подпрѣтвамъ, възпрѣтвамъ, въз-
суквамъ; **принимать** за дѣло, налегать.
Опрѣтнѣмъ на дръвѣта, *та гѣ изсѣче.*
Опрѣтнѣмъ му ся, *та го изаде.*

Опрѣтваніе и опрѣтцваніе, с. ср. отъ
опрѣтвася.

Опрѣтѣтый, — тѣнь и — тѣнь, тѣа, тѣо, *пр.*
Опрѣтѣжтѣый. — тѣо, *нар.* Опрѣтѣжтѣо.

Опрѣтѣжъ (да ся), ешь, — *нжся, гл. свр.*
отъ **опрѣтвамъся**. Да ся **упрѣтѣжъ**, да ся
запрѣтѣжъ, да ся **подпрѣтѣжъ**, да ся **възпрѣтѣжъ**,
да ся **уsucъжъ**, да ся **засуcъжъ**, да ся **въз-**
суcъжъ, да ся **увъжъ**.

Опрѣтнѣтый, тѣ, та, то, *пр.* Опрѣтнѣый, спрѣтнѣый, запрѣтнѣый, запрѣтнѣтый, засу- канѣый, възсуканѣый; **прѣвѣрнѣый**, **опрѣт- нѣый**. *Опрѣтнѣята мома*, прѣгава. — **ТО**, *нар.* Опрѣтно, спрѣтно, запрѣтно, запрѣт- нѣто, опратно, засукано, възсукано; **прѣ- вѣрно**, **опрѣтно**. *Говори опрѣтнѣю*, за- сукано.

Опрѣж, ешь, опрѣль, *гл. свр.* отъ опі-
рамы. Да допрѣж, да доблѣгнѣж. — рѣный,
прич. стр. Допрѣный, доблѣгнѣтый.

Опругачъ, с. м. Прѣстилка, опрылчакъ, утайка, skutайка, запрашка, запрѣшка, унечка, хута, отрѣбка, skutале; передникъ, запонъ.

Опуйчѣж (да ся), ишь, — чился, гл. *възвр.*
свр. Да ся опульж, да ся изправьж като
пуйчж; да ся омспирчж.

Опулвамъ и опулювамъ (да опулъ), *гл.*
д. *Опулвамъ очи, опулвамся, отварямъ, ококотвамъ, ококорвамъ, бървамъ, вторачвамъ очи.* — *Опулилъ очи като жижикъ въ тръци. Опулилъ очи като жабъ въ тиньк. Тупни го, да си опули очи-ты.* — *мся, гл. възвр.* 1) Пулъся, кривъ си очи-ты, пабъзая, джаръся; *вылупать, выпучивать, тарашить, пйлить глаза.* *Удари го, да му ся опулять очи-ты като на жабъ въ калъ.* 2) Вгледвамся, завирамся, вторачвамся, джаръся, ококорвамся, ококорчвамся, ококотвамся; *оставлять, устремлять, вперять глаза.* *Какво си ся опулилъ въ него? Опулися, та го вижъ.*

Опѹлваніе и опѹлюваніе, с. ср. отъ опѹл-
вань и опѹлванься.

Опѹлж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ опѹл-
вამь.—лещѹй, прич. стр.

Опу́льж (да ся), ишь, — лася, гл. възвр.
свр. За магарицѣ: да роди пуля, магарчя.
Магарица-та ся опулила.

Опусто́самъ, гл. свр. отъ опусто́свамъ.

Опустѡсвамъ и опустѡсувамъ (да опустѡсамъ), гл. д. Къльжъ, казвамъ: пусто да остане!

Опусто́сване и опусто́суване, с. ср. отъ
опусто́свамъ.

**Опустошѣнъ, ѣшь, — шѣлъ, гл. свр. отъ
опустошѣваѣмъ.** Да разборѣжъ, да опустѣжъ,
да запустѣжъ; **опустошѣтъ. — шѣтѣый, прич.
стр.** Разборенѣый, опустенѣый, запустенѣый;
опустошенѣый.

Опустошѣвамъ (да опустошѣ), *гл. д.* Направлямъ да стане пусто; опустѣвамъ, запустѣвамъ, разобрѣвамъ, разсыпѣвамъ; опустошѣть. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ опустошѣть.

Опустошѣваніе, с. ср. отъ опустошѣ-
валѣ.

Опустѣвань (да опустѣѣ), гл. ср. Оста-
вань, ставамъ пустъ; запустѣвань, замръз-
вѣвань, баталнасьвань; опустѣвать, запустѣ-
вать. Кога азъ умрѣхъ, нека опустѣе
всичкій свѣтъ. Кога му опустѣе глава-
та, тогазъ и шапка-та. До утрѣ мно-
го шапки опустѣвать. Дотогава колко
шапки щѣтъ опустѣѣтъ. Докль зли-
це-то изрѣе, колко калпаци опустѣ-
вать. Да опустѣешъ! Опустѣло въ!
Опустѣло му и добро-то и всичко! Опу-
стѣлы му добрини-тъ, кога щѣ му
изтягль злини-тъ! Да ти опустѣе
глава-та! Да му опустѣе шапкѣ-тъ!
Опустѣло ти! Пусто опустѣло! По-
мянъ да остане, да опустѣе и да оцу-
рѣе! Опустѣлъ да го видѣхъ! Клятвы.

Опустѣванію, с. ср. отъ опустѣвамь.

Опустѣѣ, ешь,—стѣлъ, *гл. свр.* отъ опу-
стѣвань. Да запустѣѣ, да замрътвѣѣ, да
батагнасамъ; опустѣть, запустѣть.

Опустѣ́, ишь, — стѣль, гл. *свр.* отъ опу-
стѣ́вать. Да опустошѣ. — тѣпый, *прич.*
стр. Опустошенный.

Опустѣиваю (да опустѣ), гл. д. Опусто-
шаю.

Опустѣ́ваніе, с. ср. отъ опустѣ́вамь.

Опытъ, с. ж. Рѣмъчка на царвулѣ.

Олѹхвѣмъ и олѹхпувѣмъ (да олѹхнѣ),
гл. ср. Издѹамся, надѹамся, бѣбнѣ, под-
пѹхвѣмъ, разпѹхвѣмъ; вѹдѹватѣсь, надѹ-
ватѣсь, напѹчиватѣсь. Олѹхнѣлѣзѣ очѣ,
подпѹхнѣлѣзѣ.

Опѣхваніе и опѣхнуваніе, с. ср. отъ опѣхвамъ.

Опѣхнѣ, ешь,—нхлѣ, гл. свр. отъ опѣхвамъ. Да подпхнѣ, да разпхнѣ, да ся издуж, да ся надуж, да набѣбнѣ; вадуться, надуться, нанучиться.

Опѣшвамъ и опѣшнамъ (да опѣшнѣ), гл. д. Упушвамъ, напушвамъ, надѣшвамъ, на-кадѣшамъ; окѣпчивать, обкуривать.—мся, гл. стр. Бывамъ опушенъ; упушвася, напушвася; окѣпчиваться, обкуриваться.

Опѣшвамъ и опѣшнувамъ (да опѣшнѣ), гл. д. Убивамъ съ пушкѣ, съ пищовъ; упушвамъ; застрѣливать, разстрѣливать.—мся, 1) гл. възвр. Убивамъ съ пушкѣ, съ пищовъ; упушвася. 2) гл. стр. Бывамъ опушнѣть; упушвася.

Опѣшваніе и опѣшнаніе, с. ср. отъ опѣшвамъ и опѣшнамъ.

Опѣшваніе и опѣшнуваніе, с. ср. отъ опѣшвамъ и опѣшнувамъ.

Опѣшнѣ, ешь,—нхлѣ, гл. свр. отъ опѣшвамъ и опѣшнувамъ. Да упушнѣ; застрѣлить, разстрѣлить.—нхлѣтъ, прич. стр. Упушеннѣтъ; застрѣленный, разстрѣленный.

Опѣшнѣ, ишь,—нхлѣ, гл. свр. отъ опѣшвамъ и опѣшнамъ. Да упушнѣ, да напушнѣ, да надѣшнѣ, да накадѣ; окопѣть, обкурѣть.—шѣпѣтъ, прич. стр. Упушеннѣтъ, напушеннѣтъ, надѣшеннѣтъ, накаденнѣтъ; окопѣнный, обкурѣнный.

Опѣшнамъ (да опѣшнѣ), гл. д. Опушвамъ.

Опѣшнаніе, с. ср. отъ Опушнамъ.

Опѣквамъ, гл. свр. отъ опѣквамъ. Да набрѣбрѣ, да нахоратѣ, да напѣквамъ за нѣчто, да опѣкѣ.—капѣтъ, прич. стр.

Опѣквамъ и опѣкувамъ (да опѣквамъ), гл. д. Пѣквамъ, брѣбрѣ пѣкому за нѣчто; опѣвамъ, натяквамъ. *Опѣка ми падене-то, дѣто мя е гостилѣ.*

Опѣкваніе и опѣкуваніе, с. ср. отъ опѣквамъ.

Опѣтвамъ, гл. свр. отъ опѣтвамъ; попробовать, опробовать, испытать, извѣдать, отвѣдать, откушать; спросить, распросить.—танѣтъ, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Опѣтвамъ и опѣтнувамъ (да опѣтвамъ), гл. д. 1) По нѣкой начинѣ глядамъ да видѣ нѣчто какво е; пробовать. *Опѣтай да ли е како. Опѣтвамъ, дълбоко ли е.* 2) Изпытвамъ нѣчто за да го видѣ какво е, научамъ съ опытъ; извѣдывать, испытывать. *Еа опѣтай, може ли да ся мине. Опѣтай тѣж рудѣ каква е.* 3) Хапвамъ, пийвамъ отъ нѣчто да го видѣ какво е; накушнамъ, накусвамъ, обиждамъ;

пробовать, отвѣдывать, откушивать. *Еа опѣтай това вино; попробуйте этого вина.* 4) Пытамъ, разпытывамъ, прашамъ; спрашивать, распрашивать.

Дунавѣ, бѣлѣтъ Дунавѣ,
Еазъ ке те тебе опѣтвамъ,
Ты менѣ право да кажешъ:
Откако пѣтли пѣтали,
Колко гении минѣхъ? *Пѣс.*

Хай въ Турци Анадоли,
Еазъ си изамъ до три сестры,
Ними да си назъ опѣтвамъ,
Али да мя потурчите,
Али да мя погубите? *Пѣс.*

—мся, 1) гл. възвр. Мѣхѣся, спѣхѣся-искама да видѣ да ли щѣ могѣ да направѣ нѣчто; пробовать, пытаться. *Опѣтайся да отвориши врата-та. Опѣтался да го открадне, нѣ го хванѣли.* 2) гл. въз. Мѣрѣся, надѣшамъ съ пѣкого на нѣчто, обиждамъся, боримся да видимъ кой е пѣ-юнакъ, пѣ-майсторъ на нѣчто; мѣряться, состязаться. *Да ся опѣтвамъ да видимъ, кой пѣ-може.* 3) гл. стр. Бывамъ опѣтанъ. — *Опѣтахъ си кѣсмета, видѣхъ си кѣсмета.*

Опѣтваніе и опѣтнуваніе, с. ср. отъ опѣтвамъ и опѣтнамъ.

Опѣтностъ, с. ж. Качство на опѣтнѣтъ; опытность.

Опѣтнѣтъ,—тѣнъ и—тѣнъ, тѣна, тѣно, пр. Който е видѣлъ много рабсты, който е врѣлъ и кѣпѣлъ нѣ много нѣчто, та гѣ знае добрѣ; опытный. *Опѣтенъ майсторъ.*

Опѣтъ, с. м. Опѣтваніе нѣчто за да видѣмъ какво е, кѣкъ е; опытъ. *Направилъ опѣтъ, опѣтался да види Нѣма никакъвъ опѣтъ, не е никакъ врѣшилъ това нѣчто, не ся е опѣтвалъ да види, да ли ще може да го прави.—Отъ опѣтъ го знае, опѣтался е, та знае какво е.*

Опѣвамъ (опѣнвамъ, да опѣнѣ), гл. д. Опѣнамъ.—мся, гл. възвр. и стр. Опѣнамся.

Опѣваніе, с. ср. отъ опѣвамъ, Опѣваніе.

Опѣвамъ, гл. мн-кр. отъ опѣвамъ.

Опѣнѣкъ, опѣнци, с. м. Опѣнецъ.

Опѣнѣ, ешь,—нхлѣ, гл. свр. отъ опѣнамъ.

Да опѣнѣ.—нхлѣтъ, прич. стр. Опѣнѣтъ.

Опѣнамъ (да опѣнѣ), гл. д. 1) Четѣ и пѣкъ молитвы-ты, за мртвець; спѣвамъ; отпѣвать. *Опѣли го и безъ погѣ (и безъ патрахилѣ, и безъ темянѣ), и безъ него ся сврѣшила работѣ-тѣ.* 2) Пѣквамъ, приказвамъ пѣкому за нѣчто, вѣшрамъ му го въ очпѣтъ; опѣквамъ. *Что ми го опѣвашъ, что ми пѣканъ за него. Опѣва го безъ патрахилѣ, напусто приказва.—мся, гл. стр. Бывамъ опѣнанъ, опѣтъ.*

Опѣваніе, с. ср. отъ опѣвамъ.

Опѣвлѣ и

Опѣлѣ, с. ср. Чтеніе и пѣваніе молитвы за мрътвець; отпѣваніе, отпѣвъ.

Опѣжъ, ешь, — пѣлъ, гл. сѣр. отъ опѣвамъ.

1) Да спѣжъ; отпѣтъ. 2) Да опѣкамъ. Опѣнѣтый, опѣнанѣтый и опѣтѣтый, прич. стр. отпѣтѣтый.

*Опѣжджѣнѣтъ, с. м. Т. Опѣжджѣнѣтъ.

Опѣтъ, нар. Опетъ, пакъ, пзново, още единъ пакъ; опѣтъ.

Люта мома ся налюти,
Лютж клятвж го проклѣнж:
Нигдѣ момж да не найдешь,
Опѣтъ назадъ да ся вратишь,
Пакъ въ моминѣ рамнѣ дворѣ,
Пакъ съ мене да ся ставишь! Пѣс.

Опѣтѣтый, тѣ, та, то, пр. Опетѣтый: 1) Опѣтѣтѣтый, възсуканѣтый, напрушенѣтый. Шопѣто сж опѣти. 2) Опорѣтѣтый.

Ора, с. ж. Ораніе, оранѣ.

Кога е было подесенъ,
Та ся кириа махнѣло,
Тръгнѣли орж да орѣжъ,
Бѣлж бѣлѣж да сѣжътъ. Пѣс.

Ораѣница, с. ж. Малка ладина; ораница, ураница, врѣница, шлага, шайка, канкъ, лунтра; лѣдка, ѣликъ.

*Орадѣсвамъ и орадѣсувамъ (да орадѣшѣ), гл. ср. Гр. 1) Орадѣсвамъ, уручѣсвамъ. Спалъ на купѣлицѣ, та орадѣсалъ. 2) Налѣтамъ, нападѣмъ, сполѣтамъ, натѣкѣмъ на нѣчто лоше. Който бѣга отъ дѣждѣ, на градѣ орадѣсва. 3) Всѣкога съ отрицаніе не, не орадѣсвамъ, не помѣрисвамъ, не отивамъ, не надѣнѣвамъ, бѣгамъ отъ нѣчто, отъ нѣждѣ. Набѣжж го и вѣче другѣ пѣтъ не орадѣсва тамъ, не отиде.

Орадѣсваніе и орадѣсуваніе, с. ср. отъ орадѣсвамъ.

Орадѣшѣжъ, ешь, — дѣсахъ, — дѣсалъ, гл. сѣр. отъ орадѣсвамъ.

Ораѣлище, с. ср. Ораніе, ора, оранѣ.

Покланѣте тебѣ, татко,
Да ми орашь ораѣлище,
За есена ке си дойдѣ,
За Митровденъ ке ся женѣж. Пѣс.

Ораѣло, с. ср. Справа за работеніе съ немъ земѣж-тѣж; рало; ораѣло. Криво ораѣло, ораѣло съ едикъ дръжжѣ, съ рѣлицѣ безъ разсохж; сохѣ. Право ораѣло, ораѣло съ двѣ дръжжѣ, съ рѣлицѣ съ разсохж; плугъ, сабанъ. Ораѣло и мотыжка хранѣтъ свѣта.

Ораѣлицѣ, ум. ср. отъ ораѣло.

*Ораѣнѣ, с. ж. Урама.

Ораѣнѣ, с. ср. отъ орѣжъ.

Ораѣница, с. ж. 1) Ораѣница. 2) Дрѣво, коѣто корабари турѣнѣ напруѣко на грѣдѣ ты си, съ врѣзано на нѣто вѣже, та тягѣтъ нагорѣ по рѣкѣж малкѣ корабѣ, кога нѣма вѣтрѣ.

Ораѣница, с. ж. 1) Разоранѣтый горевъ пласть на земѣж-тѣж; взоранѣнная земѣж. Земѣж-та, что остава неразорана подѣ ораницѣж-тѣж, ся парѣчна изподѣница. 2) Мѣсто, дѣто е было орано лани и полѣнѣ; оранѣ, оранище, ораница, нивѣище, прѣлогъ; полѣ подѣ нѣромъ, нѣръ, перелѣгъ.

Ораѣнѣтый, нѣ, на, но, прич. стр. отъ орѣжъ.

Оранѣ, с. ж. 1) Работеніе земѣж-тѣж съ ораѣло; ора, ораніе, ораѣлище; нахотѣ. Ходѣжж на оранѣ. Съ козѣж на оранѣ не отивай. 2) Мѣсто, дѣто ся оре, орано мѣсто; ораница; оранина, оранѣ, пѣшня. Тамъ има оранѣ.

Ораѣтѣжъ, ешь, ораѣстохъ, ораѣслъ, гл. ср. сѣр. Да порастѣж по нѣчто, да обраѣтѣжъ.

Ораѣтѣникъ, с. м. Курѣлѣникъ, рѣкла, самодѣвскѣтый огнѣ.

Ораѣтѣный, — тѣнѣж и — тѣнѣж, тѣна, тѣно, пр. Что е за ораніе, за оранѣ; пѣхотѣный.

Ораѣтѣни воловѣци. Ораѣтѣни ножеви.

Ораѣхъ, с. м. Орѣхъ.

Ораѣчѣ, с. м. Който оре, работѣ земѣж-тѣж; ораѣчарѣ, чѣвѣчина; пѣхарѣ, пѣхотѣникъ. Ораѣчѣ-тѣж иска дѣждѣ, а пѣхѣтѣникъ-тѣж сухо врѣмѣж.

Ораѣчарѣ, с. м. Ораѣчѣ.

*Ораѣнѣж и орѣнѣжъ, с. м. Раст. лиѣнѣжъ.

*Орѣда и

*Орѣдѣна, с. ж. Т. 1) Мѣсто, дѣто станувѣтъ воѣска; станѣж. 2) Дружина воѣска, вѣорѣжѣнѣи люде; орѣдѣ, отрѣдѣж. 3) Така наричѣтъ въ Скопѣе сѣбора, кога правѣднуватѣ патѣрицѣж-тѣж на обѣчѣна слѣжѣж.

*Орѣдѣлѣжъ, с. м. Т. Кога крѣстѣсѣватѣ нагорѣ, надолу орѣдѣ; размириѣ врѣмѣж, размирица, размириѣ, воѣна, бѣзгѣнѣлѣжъ; мѣтѣжѣное врѣмѣж, мѣтѣжѣж.

Сиво орѣли отговарѣа:
Тѣ не помѣнишь, кѣто бѣше
Орѣдѣлука, бѣзгѣнѣлука,
Чѣ врѣвѣнажж мало Турѣци,
Мало Турѣци трѣи хиѣлѣдѣ,
Запѣлихѣж Вѣшѣжж горѣж,
Чѣ си пѣламѣжж вѣито гнѣздо,
Нѣгорѣ ми дѣсно крѣило. Пѣс.

Орѣвѣвамъ (да орѣвѣжъ), гл. д. Рѣвѣжж много за нѣчто. Орѣва свѣта.

Орѣвѣваніе, с. ср. отъ орѣвѣвамъ.

Орѣвѣжъ, ешь, — вѣлѣж, гл. сѣр. отъ орѣвѣвамъ. Да оплачѣжъ.

Орѣзилѣжъ, ишь, — лѣлѣж, гл. д. сѣр. Да напрувѣжж нѣкого, нѣчто рѣзилѣжъ; да омѣскарѣжъ.

Орѣлецъ, у.м. м. отъ орѣлъ. Орѣля, орля.
Орѣловый, въ, ва, во, пр. отъ орѣлъ.
Орловый.

Орѣлчи, у.м. ср. Орля, орленце, орелецъ.

Орѣлъ, орли, с. ж. Птица *Aquila*; орѣлъ.
Гологлавъ орѣлъ, птица *Vultur persop-
terus*, лешенадъ; синъ, ягнѣтникъ. Кар-
талъ орѣлъ, птица *Vultur monachus*,
мрышлякъ. — Дѣто ходи, орлы води,
казвася за нечистъ чловѣкъ. — Гляда ка-
то орѣлъ на мрышъ. Орѣлъ-тъ кляка,
дѣто има мрышъ. Натрупалися като
орлы на мрышъ. Трыпи закакъ-тъ, за-
что орѣлъ му е надъ главъ-тъ. Нокте-
то му сѣ като на орѣлъ. Доклѣ орѣлъ
дотече, нему глѣзъ-тъ отече. Орѣлъ му-
хы не лови и съ мухы ся не храни.
Врыкатъ орли-ти единъ по единъ, ала
мрыша-та ги събира. Орли да тя
наджтъ! Орли да го разкыжтъ! Орли
да го разнесжтъ! Орли очи-тъ ди му
изкльжтъ! Клятвы.

Орѣкъ, с. ж. Растеніе и плодъ рѣжъ.

Орѣвчя, с. ср. Кѣсча, парчя абж; петакъ.

Орѣзѣвый, въ, ва, во, пр. отъ орѣзъ. Ори-
зѣный; рисовый. Орѣзѣва чорба.

Орѣзецъ, у.м. м. Малко орѣзъ.

Орѣзище, с. ср. Нивы, посѣяны съ орѣзъ;
чагтикъ; рисовыя поля.

Орѣзници, с. ж. мн. Гѣбы *Hyrholoma
fasciculare*, желѣзники, челядинкы; опѣнки.

*Орѣзъ, с. ж. Л. Раст. *Oriza sativa* и не-
говый плодъ; рисъ, сарачинская еруна,
срачинское пшенѣ. Дай ми копана, а
ты кажъ ориза.

Дякончя дума на Пенкъ:
Ѣа на ти, Пенке, тозъ бешликъ,
Да купишь орѣзъ за пѣлафъ
И още мясо за кебалъ;
Довечера щж, Пенке, да додж,
Двама щемъ, Пенке, вечерамъ. Пѣс

Орѣзяница, с. ж. Орѣзѣва, оризѣна слама.

Орѣзантый, нъ, на, но, пр. отъ орѣзъ.
Что е отъ, на орѣзъ, направеный отъ орѣзъ;
орѣзѣвый; рисовый. Орѣзѣна слама.
Оризано брашно.

Орѣнвамъ и орѣнувамъ (да орѣнж), гл.
д. Съ ринатіе изчиствамъ, махвамъ нѣчто;
изринвамъ, поринвамъ. Орѣни лайна-та
по двора. Да орѣне обора. — мся, гл.
стр. Бывамъ орѣнать.

Орѣнваніе и орѣнуваніе, с. ср. отъ орѣн-
вамъ.

Орѣнж, ешь, — палъ, гл. свр. отъ орѣн-
вамъ. Да изринж, да поринж. — натый,
прич. стр. Изринатый, поринатый.

Орѣсвамъ и орѣсувамъ (да орѣшж), гл.
д. Урѣсвамъ, казвася за оризници: орѣдѣ-

ламъ, казвамъ какъвъ ще бѣде животь-тъ
на нѣкого; наричамъ, наржчамъ, прѣдпри-
чамъ, прѣдсказвамъ; опредѣлять, предо-
предѣлять, прорицать. Орѣсници-тъ го
орѣсали да ся ожеми за царскж-тъ
церкж.

Орѣсваніе и орѣсуваніе, с. ср. отъ орѣс-
вамъ.

Орѣсници, с. ж. мн. Нарѣсници, наржчи-
ци, реченици, ур сници. Както го е орѣс-
ница-та орѣсала, както му е писано,
както му е отрядено.

Димитре, любя Димитре,
Като мя пыташь, да кажъ,
Что по дворъ ходж и плачъ . . .
Когато съмъ ся родила,
Три мя сж оризници орѣсалы:
Прѣва-та дума, продума:
Хайде да земень дѣтя-то!
Втора-та дума, продума:
Хайде да земень мамж му!
Трѣта-та дума, продума:
Нека да сѣди дѣтя-то,
Дѣтя-то още майка му,
Да расте, да си порасте,
Да стане булка подъ було,
Тогази да го земень,
Три майкы щемъ разплачемъ,
Съсь прѣво либл Димитра! Пѣс.

Орѣшж, ешь, орѣсахъ, орѣсаль, гл. свр.
отъ орѣсвамъ. Да уришж, да нарежж, да
наржчамъ, да прѣдрекж, да прѣдскажж.
— рѣсантый, прич. стр. Кому какъто
е орѣсано, то ще го сполѣти.

Орѣще, с. ср. Оранѣца въ 2-то знамено-
ваніе.

Извѣдило лудо-младо
Възъ орища неоранъ,
Възъ ливадѣ некосенъ,
Да си лови добръ лова. Пѣс.

Орла, с. ж. Женскый орѣлъ, орлица; ор-
лица.

Орлѣва папрать. Раст. *Pteris aquilina*
конска папрать, папра, папрать; орлѣвъ,
орлѣчникъ.

Орлѣви нокте. Едно растеніе, което ва-
рять и водж-тъ му пѣжтъ за дизентерѣжъ.

Орлѣвый, въ, ва, во, пр. Орѣловый орло-
вый, что е на, отъ, за орѣлъ; орлѣй, ор-
лѣный. Има орлѣжы нокте, никой не
сжѣ да го закача. Орлѣви нокте, очи
коравы, лице мѣшимяно.

Орлѣнце, у.м. ср. отъ орлѣ.

Орлица, с. ж. 1) Женскый орѣлъ; орла;
орлица. 2) Нѣкаква частъ на кола.

Орлище, ув. ср. отъ орѣлъ. Голѣмъ орѣлъ.

Стори мя, Боже прѣстори
На какъхъ-годъ гадинажъ,
На сиво-бѣло орлище,
Въсоко да си подврыжж. Пѣс.

Орловый, въ, ва, во, *пр.* Орлёвый.

Орлй, *ум. ср.* отъ орёлъ. Малко-то на орелъ; орленце; орлёнокъ.

Орлакъ, *с. м.* 1) Много птици накупъ, стадо птици; куда, нато; стая птицъ. *Скворци-ти врьчатъ на орлакъ.* 2) Много животны накупъ, билюкъ животны, стадо. 3) Много людие събрани нѣйдѣ, билюкъ людие; станъ, смречъ; толпѣ, чернь. *Орлакъ дѣца*, много дѣца. *Спуснѣж ся като орлакъ.* 4) *Орлаци*, така сѣ были наричани нѣкои отъ жители-ты на сѣверо-западнѣ Българинъ, които сѣ носили гащы и длъгы дрѣхы дорамчета съ голѣмы полы, та ся развѣвалы като крыла-та на орелъ.

Орманецъ, *ум. м.* Малкъ орманъ, горица.

Орманйце, *ув. ср.* отъ орманъ.

***Орманъ**, *с. м. Т.* Гора, джбравѣ, лѣсъ, дрездакъ, кычеръ; лѣсъ.

Орни-бѣсъ. Въ изречение: *трѣчи орни-бѣсъ*, като трѣчи, земѣ-тѣ вдига, много трѣчи, като вихрушкѣ.

Орница, *с. ж.* 1) Въ срѣдѣ горѣ полнана съ трѣвѣх обрасла; прогалина въ лѣсу. 2) Нивище оставено да прѣлѣжи; ораница, прѣлогъ, келеме.

Лудо лѣгнѣ на орницѣ,
На орницѣ безъ перницѣ;
Му ся сонѣ мала мома,
Ся разбуди лудо младо,
Не си найде малѣ момѣ. *Пѣс.*

Орнищакъ, *с. м.* Мѣсто, дѣто има много нивы орници.

Оровецъ, *ум. м.* Малко оровъ.

Оровъ, *с. м.* Раст. *Vicia Cracca* и него-вый плодъ; ровъ, борчакъ; выва, воро-быинный горѣхъ, кормовой горѣшекъ, журавлинный горѣхъ. — *Като да е нѣкъ оровъ*, изгяжда като ахмакъ.

Оровѣница, *с. ж.* Слама отъ оровъ, ровѣ-ница, борчаковица.

Орогѣшвамъ и орогѣшамъ (да орогѣшѣ), *гл. д.* Удрѣамъ нѣкого съ нѣчто по главѣ-нѣ, та му излиза рогъ. краставица.

Орогѣшване и орогѣшване, *с. ср.* отъ орогѣшвамъ.

Орогѣшѣж, *ишѣ*, — *ишѣ*, *гл. свр.* отъ орогѣшвамъ и орогѣшамъ.

Оролобъ, *междом.* Въ изречение: *направилъ оролобъ, шоролобъ*, направилъ нѣ-какѣхъ дяволѣхъ, та смѣкнѣлъ, та зель нѣчто.

Оробване и оробуване (да оробѣж), *гл. д.* Ронѣж нѣчто да опада; изронвамъ, на-ронвамъ, изтронвамъ, натронвамъ, избухвамъ, очюквамъ; наранивать. *Оронишъ грозде-то.* — *мѣся*, 1) *гл. възвр.* За сытны нѣ-чта: ронѣжѣ та падамъ, нападвамъ, изрон-

вамъ, наронвамъ; насаривать, опалзы-вать. 2) *гл. стр.* Бывамъ ороненъ.

Оробване и оробуване, *с. ср.* отъ орон-вамъ.

Оробѣж, *ишѣ*, — *ишѣ*, *гл. свр.* отъ ороб-вамъ. Да изронѣж, да наронѣж, да изтронѣж, да натронѣж, да избухамъ, да очюкамъ; на-ронѣтъ. — *непѣтый, прич. стр.* Изроненый.

Оронъ, *с. м.* Рыба *Perca fluviatilis*, бабой, бибонъ, гергечъ, гибанъ, кестеречъ, костуръ, острика, пиркина; *бкунъ*.

Оросѣж, *ишѣ*, — *ишѣ*, *гл. свр.* отъ оросѣ-вамъ. Да наросѣж, да порѣсѣж; оросѣтъ. — *сѣнѣтый, прич. стр.* Наросеный, нарѣ-сеный, порѣсеный; орошѣнный.

Оросѣвамъ (да оросѣж), *гл. д.* Попрѣскамъ съ нѣчто водно като съ росѣж; наросѣвамъ, нарѣсвамъ, порѣсвамъ; орошѣтъ. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ оросенъ; орошѣться.

***Орта**, *с. ж. Т.* Ода.

***Ортаклѣжъ**, *с. м. Т.* Кога нѣкои сѣ орта-ци за нѣчто; товарищество, пѣйщина. *Нѣмамъ никакѣхъ ортаклѣжъ съ него*, не съмъ ортакъ съ него, не смѣ съдружници.

***Ортакъ**, *с. м. Т.* Който ся е сдружилъ съ нѣкого да врьшатъ нѣчто и да си дѣлятъ печалѣ-тѣ или загубѣ-тѣ; съдружникъ, съдруга; товарищъ, пѣйщикъ, половин-щикъ, подругъ, клеверѣтъ. *Ставамъ ор-такъ на нѣчто*, вортачавамъ; *идти въ долю*. *Не ставай ортакъ съ онѣа*, който гологлавъ си гяда хесапа. *Да дадемъ, мѣжю*, *наши-тѣ повѣсма на ортака*, *а нѣе да земемъ чюжды на изполо*.

***Орталѣжъ**, *с. м. Т.* Въ изречение: *съсы-па орталѣжа*, мнозина съсыпа, свѣта съ-сыпа.

Орташкый, *шка, шко, пр.* Что е на орта-ци, что не е само на одного, а го владѣть нѣколцина; заединчкый, стрѣцкый, общий; ббшій. *Орташка кѣща*, *стока*. *Орташ-кѣ кобылѣ и псета-та не надѣтъ* *Ор-ташко-то мясо и кучета-та не надѣтъ*. *Орташка стока* — *кучета-та да ѣдѣтъ*. *Орташкина волѣ влѣци-ти лес-но изадаѣтъ*. — *ишѣ*, *нар.* Мнозина, вси-ца, нѣколцина въ едно; ббще, сообщѣ. *Орташкѣ го направилѣмъ*. *Владамъ го орташкѣ*.

***Ортоа**, *с. ж.* Дебело вѣже, хоръома; ка-нѣтъ. *Суши просо на ортоа*, нѣчто не врьши. *Ортоа да скине на моста*, да го обѣсѣтъ.

Орубвамъ и орубувамъ (да орубѣж), *гл. д.* Изрубвамъ всѣхѣ-ты; осичамъ; вы-рубѣтъ. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ орубенъ, осичамъ; вырубѣться.

Орубѣж, *ишѣ*, — *ишѣ*, *гл. свр.* отъ оруб-

намы. Да оѣжж; вырубать. — бешый, прич. стр. Оѣченый; вырубленный.

Ору́жие, с. ср. Оръе.

Ору́пѣ, с. ср. Една рыба отъ рода на *Acetina*, въдися по блатата и въ Дунава; гыбачя.

Ору́чанъ, гл. д. сѣр. Да изручанъ, да изчанъ. — чиный, прич. стр. Изручаный, изаденый.

Ору́чанкы и

Ору́шкы, с. ж. мн. Единъ видъ опищи безъ врьви и навръха тѣши.

*Орфанъ, с. ж. Гр. Сирота.

Ривца да си пажешь
Отъ жалты жалтици,
Орфанъ да рядишь
Изметъ да ти чинять. Пѣс.

*Орфенѣ, с. ср. вм. ерфенѣ,

Орвѣвамъ (да орвѣж), гл. д. 1) Рвѣж нѣчто, та го кѣсамъ на много мѣста; оханвамъ, окжевамъ. 2) Изнадамъ, оадамъ. — мѣя, 1) гл. вѣзвр. За тѣбанъ: окжевамъ по краища-та; обиватьея. 2) гл. стр. Бывамъ орванъ.

Орвѣж, ешь, — вѣлъ, гл. сѣр. отъ орвѣвамъ. Да орѣфамъ, да оханж, да окжеамъ. — вѣпый, прич. стр. Орѣфаный, оханый, окжаный.

Орѣфамъ, гл. д. сѣр. Да орвѣж. — фаный, прич. стр. Орѣфаный.

Орѣл, с. м. Орелъ.

Орѣдѣвамъ (да орѣдѣж), гл. ср. Ставамъ рѣдѣж, по-рѣдѣж; жидѣтъ, рѣдѣтъ.

Орѣдѣж, ешь, — дѣлъ, гл. сѣр. отъ орѣдѣвамъ; пождѣтъ, порѣдѣтъ.

Орѣжж, ешь, орѣзахъ, орѣзалъ, гл. сѣр. отъ орѣзvamъ. Да обрѣжж, да окрож; обрѣзать, подрѣзать, окроить, окорнать. — рѣзаный, прич. стр. Обрѣзаный, окроеный; обрѣзанный, подрѣзанный, окорнянный.

Орѣзало, с. ср. Отъ основаж-тъ ницкы-ты, что останжъ на приврзало-то, кога изтѣжжъ нѣкакж тѣбанъ и жж отрѣжжж; урѣзало.

Орѣзvamъ и орѣзуvamъ (да орѣжж), гл. д. И рѣзvamъ краища-та на нѣчто, рѣжж нѣчто отоколо; обрѣзvamъ; обрѣзывать, подрѣзывать, окривать, корнать. Орѣзали прѣткы-ты на лозж-тж. Орѣзvamъ нѣкому косж-тж, остригvamъ го; обстригать. Орѣзvamъ си косж-тж, остригvamъ; обстригатьея. Орѣзахъ си нокпето; обстричь нѣгги. — мѣя, гл. стр. Бывамъ орѣзанъ.

Орѣзване и орѣзуване, с. ср. отъ орѣзvamъ.

Орѣхѣрка, с. ж. Коато бере и продана орѣхы.

Орѣхѣрскый, ска, ско, пр. отъ орѣхѣрь.

Орѣхѣрчя, ум. ср. Малѣжъ, младъ орѣхѣрь.

Орѣхѣрь, с. м. Които бере и продава орѣхы; орѣшнаръ. Драгалевчини сж орѣхари.

Орѣхѣрый, въ, па, во, пр. отъ орѣхъ; орѣховый. Орѣхово дрьво; орѣшина. Орѣхова шюма, черунка.

Орѣхчя, ум. ср. Орѣшчя: 1) Малѣжъ орѣхъ, орѣшець; орѣшекъ. 2) Птичка *Motacilla troglodites*, орѣшко, орѣшковчя, орѣшчя, гургулушка, мушптрычя, муши-трыль, подплетачъ, подлетница; краи́вникъ.

Орѣхъ, с. м. Орахъ: 1) Дрьво *Funglans regia*; грѣцкый орѣхъ, орѣховое дѣрево, орѣшина. 2) Плодъ-тъ на това дрьво; орѣхъ. — У него е и урѣхъ-тж и камени-тж, той вѣнчокъ има въ рѣцѣ-ты си, вѣнчко може. — Грѣхъ на орѣхъ, душа на крушж. Съ вѣлж вѣрга орѣхы. Не можешъ му орѣхъ измѣжж изъ рѣжж-тж. Орѣхы си не кржжжж. Два лѣу-ника на единъ орѣхъ надвигать. Които има пржжж, той наде орѣхы. Не си вѣрга топажж-тж, ако не види чѣтыредесять орѣхы. — Чѣтыре братиа въ единъ ризж? Гат. — Орѣхъ — Дивъ орѣхъ, растение мага-решкый костень.

Орѣшне, с. сбир. отъ орѣхъ. Орѣшнаръ.

Помамилъ е чобанъ Гергний
Пять хилды сѣво стадо,
Подъ орѣшне столовато,
Подъ камене варовито. Пѣс.

Орѣшець, 1) ум. м отъ орѣхъ. Орѣхчя.

2) Раст. *Spiraea Filependula*, момниска кытка, срамничя; таволга питковислая. 3) Раст. орѣшкови́ня.

Орѣшка, с. ж. Орѣхова шюма, орѣховы лѣта.

Орѣшко, с. ср. Птичка орѣхчя.

Орѣшкови́ня, с. ж. и

Орѣшковни, с. ж. мн. Раст. *Lathyrus tuberosus*, орѣшець, медова кытка, овчя гюзель, фасуличя; земляныя орѣхи, чина клубенбѣная.

Орѣшковчя, с. ср. Птичка орѣхчя.

Орѣшчя, ум. ср. Орѣхчя.

Орѣшж, ишь, орѣсахъ, орѣсалъ, гл. д. сѣр. Дѣ изрѣжж, да орѣжж вѣнчы-ты.

Орѣшникъ, 1) с. сѣб. Дѣто има много дрьвета орѣхы; орѣшне; орѣшина. 2) с. м. Растение нѣкакво.

Орѣшнѣрка, с. ж. Орѣхарка.

Орѣшнѣрскый, ска, сто, пр. отъ орѣшнѣрь. Орѣхарекый.

Орѣшнѣрчя, ум. ср. Малѣжъ, младъ орѣшнаръ; орѣхарчя.

Орѣшнѣрь, с. м. Орѣхаръ.

Орѣ, ёшь, ораѣхъ, ораѣль, *гл. д.* Разработ-
вамъ земѣ-тѣ, за да посѣѣхъ нѣчто въ немъ;
пахамъ; пахатъ. *Дьяволъ-тѣ ни оре, ни*
копает. Нидѣтно рало криво оре. Съ пок-
те-то си може да оре. Кой лѣжи, той
тѣжжи, кой оре, той добръ. Ори и сѣи
додѣто спи мръзелизгий. Ори, мели,
ажъ; простѣчи плетѣ, дой млѣко. Оралъ
палѣджинъ-тѣ. Орала крава-та, усра-
ла рало-то. Орала телица, одрала
ралицѣ.

Орѣ, ёшь, ораѣль, *гл. д.* Трупамъ, врьгамъ
накупъ нѣчто, что не може да ся слѣгне;
натрупивамъ.

Орѣ, ишь,—рилъ, *гл. д.* Рутѣ, събаривамъ,
разваливамъ, катуривамъ, рутинивамъ;
рушить, разрушатъ. —**рѣжѣся**, *гл. възвр.* Рутѣся,
рутинивамъ, събаривамъ, разваливамъ, кату-
ринивамъ; рүшиться, разрушѣться.

Маноилъ масторъ два моста гради,
Два моста гради на Струмѣ рѣкѣ,
Денъ гы гради, ноцѣ ся орять. *Пѣс.*

Орѣдѣ, *с. ср.* Справа, съ коѣто ся врьши
нѣчто; сѣчиво; орудіе.

Орѣжѣ и **орѣжѣ**, *с. ср.* Оружѣе, рѣжѣе,
пусать; оружіе.

Осѣ, *с. ж.* Насѣкомо *Vespa*, восѣ; осѣ.
Лютѣ като осѣ. Оса го ухапала за
языка. Пчела отъ осѣ по-добро. Какъвъ
ся насочи като осѣ въ очи. Млѣкѣ
като да бѣ го ужилила оса по врата.
И оса-та е пчела, ала не дава медѣ.
Законъ-тѣ е като палѣжинъ: оса-та ѣ
прѣкѣсва, муха-та ся сплита. Осѣ да
го изадѣтъ како благо грозде! Осѣ-тѣ
да му изпикѣтъ очи-тѣ! Клятвы.

Осакатѣвамъ (да осакатѣѣ), *гл. ср.* Ста-
вамъ сакатъ.

Осакатѣване, *с. ср.* отъ осакатѣвамъ.

Осакатѣѣж, ёшь,—тѣлъ, *гл. свр.* отъ оса-
катѣвамъ. Да стана сакатъ.

Осакатѣж, ишь,—тѣлъ, *гл. свр.* отъ осакѣ-
щамъ. 1) Да направѣ сакатъ; изувѣचितъ,
окалѣчить, искалѣчить. 2) Да ошрьѣжъ,
да нащрьѣжъ. —**тѣнѣй**, *прич. стр.* По
знаменованѣ-то на глагола.

Осакатѣивамъ, *гл. мн-кр.* отъ осакѣщамъ.

Осакѣщамъ (да осакатѣж, осакатѣивамъ),
гл. д. 1) Правѣ нѣкого сакатъ, хромъ;
калѣчить, изувѣчивать. 2) Ошрьѣивамъ,
нащрьѣивамъ, накрѣивамъ *Осакатихъ*
стовѣж-тѣ. —мси, 1) гл. възвр. Уби-
вамъ, наранивамъ, та ставамъ сакатъ. 2)
гл. стр. Бывамъ осакатенъ.

Осакѣщанѣ, *с. ср.* отъ осакѣщамъ и оса-
кѣщамъ.

Осатѣнѣж, ишь,—пѣлъ, *гл. свр.* отъ оса-
танѣивамъ. Да осотонѣжъ, да омаѣжъ, да за

маѣжъ, да прѣльстѣжъ, да прѣсатанѣжъ; очаро-
ватъ. —**нѣнѣй**, *прич. стр.* Осотоненѣй,
прѣсатаненѣй, омаѣнѣй, замѣнѣй, прѣ-
льстенѣй; очарованѣй, околдованѣй,
обворожѣнѣй.

Осатѣивамъ (да осатѣнѣж), *гл. д.* Было
съ маѣжъ, было съ измаѣжъ, было съ ху-
бость замѣивамъ нѣкого; осотонивамъ, прѣ-
сатѣивамъ, омаѣивамъ, прѣльстѣивамъ; оча-
ровыватъ, околдовыватъ, обвороживатъ.
—**вамъся**, *гл. стр.* Бывамъ осатѣненъ.

Осатѣиванѣ, *с. ср.* отъ осатѣивамъ.

Осѣтка, *с. ж.* Единъ видъ жито.

Освобѣдж, ишь,—дилъ, *гл. свр.* отъ осво-
бѣждамъ. Да ослобѣджъ, да оставѣжъ на сво-
бѣджъ, да дамъ свобѣджъ; освобѣдитъ. —**де-**
нѣй, *прич. стр.* Ослобѣденѣй; осво-
бѣженѣй.

Освобѣждамъ (да освобѣдж), *гл. д.* Осло-
бѣждамъ, оставѣивамъ нѣкого на свобѣджъ, да-
вамъ му свобѣджъ; освобѣдитъ. —**мси**,
1) *гл. възвр.* Ставамъ свободѣнъ, отбивамъ
си грѣѣжъ-тѣ за нѣчто, оставѣивамъ свободѣнъ,
ослобѣждамъ; освобѣждѣться. 2) *гл. стр.*
Бывамъ освобѣденъ.

Освобѣжанѣ, *с. ср.* отъ освобѣждамъ и
освобѣждамъ.

Освоѣж, ишь,—илъ, *гл. свр.* отъ освоѣ-
ивамъ. Да засвоѣжъ, да присвоѣжъ, да усвоѣжъ,
да обсеѣжъ; освѣитъ, присвѣитъ. —**воѣ-**
нѣй, *прич. стр.* Засвоенѣй, присвоенѣй,
усвоенѣй, обсебенѣй.

Освоѣивамъ (да освоѣжъ), *гл. д.* Зимамъ нѣ-
что за свое, засвоивамъ, присвоивамъ, усво-
ивамъ, обсеивамъ; освѣивать, присвѣи-
вать. *Освоилъ му кивѣж-тѣ, стѣжъ-тѣ.*
—**мси, гл. стр.** Бывамъ освоѣенъ. —
Освоихъ нѣкого, докарахъ го да пристанѣ
откамъ мене, да дрьжи моѣжъ странѣ, да ся
сговорѣ съ мене за нѣкоѣ работѣ.

Освоѣиванѣ, *с. ср.* отъ освоѣивамъ.

Осемгодѣшнѣй, — шѣнъ и — шѣнъ, шина,
шнѣ, *пр.* Осмогодишнѣй.

Освѣнъ и **освѣмъ**, *нар.* Катѣ махнемъ, възъ
етъ . . . , осѣмъ, сѣмъ; кромѣ, окромѣ,
опрѣтъ.

Азъ съмъ чула и разбрала,
Че ты ходишь по хора-та,
Че ты любишь друго любя,
Друго любя освѣнъ мене. *Пѣс.*

Освѣмъ фермана иматъ и надъ порта-
та написанъ царскъ-тѣ туркъ. —Освѣнъ
това, това и още друго нѣчто; свѣрхъ
тогѣ, впрѣчемъ.

Освѣстѣничѣ, *с. ср.* Едно растение, съ пу-
шина на кѣсто каѣтъ опына, коѣто падѣтъ
отвѣнъ.

Освѣстѣж, ишь,—стѣлъ, *гл. свр.* отъ освѣ-

стіавамъ. Да свѣтъ, да окопѣтъ, да окопѣтомъ. — стѣный, прич. стр. (свѣтѣный, окопѣтѣный, окопѣтоменый).

Освѣтіавамъ (да освѣтъ), гл. д. (свѣтіавамъ, окопѣцамъ, окопѣтомамъ, събуждамъ, съживавамъ; приводить въ себя, въ чувство. — мѣя, 1) гл. вѣзвр. Дохождамъ на себе-си, на свѣтъ-тъ си, свѣтіавамся, окопѣцамся, окопѣтомамся, оборавамся, събуждаемся, съживаемся; приходить въ себя, въ чувство. 2) гл. стр. Бывамъ освѣтенъ.

Освѣтіаваніе, с. ср. отъ освѣтіавамъ и освѣтіавамся.

Освѣтъ, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ освѣтіавамъ. Да озарѣ; озарѣть, освѣтѣть, осіять. — тѣный, прич. стр. Озарѣный; озарѣнный, освѣщеный, осіинный.

Освѣтіавамъ (да освѣтъ), гл. д. Озаривамъ; озарѣть, освѣщѣть, осіавѣть. — мѣя, гл. стр. Бывамъ освѣтенъ, озариваемся; озарѣться, освѣщѣться.

Освѣтіаваніе, с. ср. отъ освѣтіавамъ.

Освятѣтъ, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ освѣтіавамъ; освятѣть. — тѣный, прич. стр. освѣщеный.

Освятіавамъ (да освятѣтъ), гл. д. Съ молитвы, съ священо дѣйствіе направимъ нѣчто да стане свято: освятѣть. *Освятѣжмъ цркъж-тъ, водж-тъ.* — мѣя, гл. стр. Бывамъ освятенъ; освятѣться.

Освятіаваніе, с. ср. отъ освятіавамъ; освятѣніе.

Осемдѣсѣтый, та, то, пр. отъ осемдѣсѣтъ; осемдѣсѣтый.

Осемдѣсѣтъ, числ. На осемь мѣста по десяти; осемдѣсѣтъ.

Осемъ, числ. смякч. отъ осемь.

Осемнадѣсѣтый, та, то, пр. отъ осемнадѣсѣтъ; осемнадѣсѣтый.

Осемнадѣсѣтъ, числ. Десять и осемь; осемнадѣсѣтъ.

Осемстѣтинъ, числ. На осемь мѣста по сто; осемстѣтъ.

Осемтіа и

Осемтіа, числ. Осемь душъ, осмина; осемро.

Осемь, числ. Седемь и едно, два пѣти по четыре; осемь. *Варь-та рекла на кертича: подрѣжъ мя осемь годниъ, азъ да тя дръжжъ осемстѣтинъ. Осемь пѣти; осемью.*

Осеповый, въ, ва, во, пр. отъ осепъ. Іасеповый; іасеповый.

Осепъ, с. м. Дрѣво *Fraxinus excelsior*, іасепъ, мѣждрианъ; іасепъ. *Черепъ осепъ*, дрѣво *Fraxinus ornus*. Отъ това дрѣво правятъ черпъ боѣжъ.

Осѣржъ, сшь, осѣрѣтъ, осѣрѣтъ, гл. свр. отъ осірамъ. Да усѣржъ, да посѣржъ, да насѣржъ. **Осѣраный**, прич. стр. Усѣраный, посѣраный, насѣраный.

Осіиъ (да сѣ), ишь, — пилси, гл. вѣзвр. свр. Срѣщаеся въ коляднѣ пѣсень:

Сива, сива голобница,
Кждѣ си си осивила?
— Тамо горѣ на бѣлъ Дунавъ.
— Что имаше, что имаше?
— Златиъ чашѣ и канатѣ,
Да служимъ мала Бога. *Пѣс.*

Осіка, с. ж. Дрѣво *Populus tremula*, дивъ кавакъ, трепетлика, треперыга, іашка; осіка.

Осілавамъ и **осілювамъ** (да осілъ), гл. д. Усплавамъ. — мѣя, гл. вѣзвр. Усплаваемся.

Осілваніе и **осілюваніе**, с. ср. отъ осілавамъ.

Осілець, ум. м. Малко осілъ

Осілко, с. м. Казвѣся за присмѣтъ на ячмыкъ, что има много осілъ.

Осіловый, въ, ва, во, пр. Что има много осілъ. *Осіловъ класъ, осілово жито*

Осілъ, с. м. 1) Мустачкы-ты по шюню-кы-ты на жито, на класовы-ты на жито; чеклѣсъ; осѣ, усѣ, у колѣса. 2) Въ жито-то зръна като овесъ, иъ само слѣмка, само мякына.

Осілъ, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ осілавамъ. Да успілъ. — лѣный, прич. стр. Успіеный.

Осіпвамъ и **осіпнувамъ** (да осіпнѣтъ), гл. ср. Схваща ми сѣ гласъ-тъ, прѣграивамъ, прѣдрѣзвамъ, прѣспивамъ; осіпѣтъ, охрипѣтъ. *Викажъ, викажъ, дорѣ осіпнѣжъ.*

Срѣдъ дворіе дрѣво дафиново,
На дрѣво сѣ до три кувачици:
Прѣва кувать, дорі онѣмывать,
Втора кувать, дорі осіпнувать,
Третя кувать и така и така. *Пѣс.*

Осіпваніе и **осіпнуваніе**, с. ср. отъ осіпвамъ.

Осіпнѣтъ, сшь, — нѣлъ, гл. свр. отъ осіпвамъ и осіпнувамъ. Да прѣспнѣтъ, да прѣграивѣтъ, да прѣдрѣзѣтъ; осіпнѣтъ, охрипнѣтъ. *Осіпнѣлый, осіпнѣтый; осіпнѣлый, охрипнѣтый.*

Осіпнѣтый, лъ, ла, ло, пр. Осіпнѣтый прѣспнѣтый.

Осіръ мѣ (да осѣржъ), гл. д. Усірамъ, посірамъ. *Орала крава и осрала рало-то. Осрала си крава опашкж-тъ, ис иска и други-ты да умаца. Осралъ си калцѣ-ты.* — мѣя, 1) гл. вѣзвр. Усіраемся, посіраемъ, пасіраемся. 2) гл. стр. Бывамъ осіранъ.

Осіране, с. ср. отъ осірамъ.

Осиромашѣхъ, *ишь*, — *шѣлъ*, *гл. свр.* отъ осиромашѣвамъ. Да направѣхъ нѣкого сиромашѣхъ. — *шѣнѣый*, *прич. стр.*

Осиромашѣвамъ (да осиромашѣхъ), *гл. д.* Направѣмъ нѣкого да стане сиромашѣхъ, да западне; *нищитѣ*. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ осиромашѣнъ.

Осиромашѣвамъ (да осиромашѣхъ), *гл. ср.* Ставамъ сиромашѣхъ, бѣденъ; *изпад-мъ*, *западамъ*; *бѣднѣтъ*, *обнищевать*.

Осиромашѣване, *с. ср.* отъ осиромашѣвамъ.

Осиромашѣхъ, *ешъ*, — *шѣлъ*, *гл. свр.* отъ осиромашѣвамъ. Да *изпаднѣхъ*, да *западнѣхъ*; *обѣднѣтъ*, *обѣднѣтъ*, *обнищать*. *Осиромашѣхъ*; *обѣднѣхъ*, *обѣднѣхъ*, *обнищѣхъ*.

Осиротѣвамъ (да осиротѣхъ), *гл. ср.* Оставамъ безъ бащѣхъ и безъ майкѣхъ, ставамъ *сиротѣхъ*; *сиротѣтъ*.

Осиротѣване, *с. ср.* отъ осиротѣвамъ.

Осиротѣхъ, *ешъ*, — *тѣлъ*, *гл. свр.* отъ осиротѣвамъ. Да станѣхъ *сиротѣхъ*; *осиротѣтъ*.

Осиротѣхъ, *ишь*, — *тѣлъ*, *гл. д. свр.* Да *уморѣхъ* нѣкому бащѣхъ и майкѣхъ и да *го* направѣхъ *сиротѣхъ*; *осиротѣтъ*.

Осѣца, *ум. ж.* отъ *осѣ*.

Осѣца, *ум. ж.* отъ *осѣ*.

Осѣчка, *ум. ж.* отъ *осѣца*.

Осѣичамъ (да *осѣхъ*), *гл. д.* Прѣсѣичамъ *всичко* *наоколо*; *псѣичамъ*; *обрубать*, *вырубать*. *Осѣхъ* *прѣсѣича-тъ*. *Осѣхъ* *горѣ-тъ*. — *мѣся*, *гл. стр.* Бывамъ *осѣченъ*, *изсѣичамъ*; *обрубать*, *вырубать*.

Осѣичане, *с. ср.* отъ *осѣичамъ*.

Осѣичамъ и *осѣичувамъ* (да *осѣичхъ*), *гл. д.* Качвамъ, *покачивамъ*, *възбачивамъ*. — *мѣся*, 1) *гл. възвр.* Качвамъ, *покачивамъ*, *възбачивамъ*. 2) Качвамъ, *възбѣдамъ*, *нахамъ*. *Тогава* *кралѣй* *Марко* *ся* *осѣичахъ* *на* *коня* *си*. 3) *гл. стр.* Бывамъ *осѣиченъ*.

Осѣичане и *осѣичуване*, *с. ср.* отъ *осѣичамъ* и *осѣичувамъ*.

Осѣичхъ, *ишь*, — *чѣлъ*, *гл. свр.* отъ *осѣичамъ*. Да *качѣхъ*, да *покачѣхъ*, да *възбачѣхъ*. — *чѣнѣый*, *прич. стр.* Каченѣый, *покаченѣый*, *възбаченѣый*.

Осквернѣхъ, *ишь*, — *нѣлъ*, *гл. свр.* отъ *осквернѣвамъ*. Да *омръсѣхъ*; *осквернѣтъ*. — *нѣнѣый*, *прич. стр.* Омръсенѣый; *осквернѣнѣый*.

Осквернѣвамъ (да *осквернѣхъ*), *гл. д.* Нѣчто *свято*, *чисто* *умащивамъ*; *омръсывамъ*; *осквернѣтъ*. — *мѣся*, *гл. възвр.* и *стр.* Омръсывамъ; *осквернѣтъ*.

Осквернѣване, *с. ср.* отъ *осквернѣвамъ*.

Оскомени и *оскомеци*, *с. м. жн.* *Оскомина*.

Оскомина, *с. ж.* Изскръбване, *оскрѣбване* на *зѣбы-ты*; *оскомени*, *оскомеци*; *оскомина-на*. *Другъ* *таде* *незрѣло-то*, *другому* *оскомина-та*. *Единъ* *таде* *кѣсело-то*, *другъ* *бере* *оскоминѣ-тъ*. *Единъ* *таде* *тагури-дж-тъ*, *другъ* *тѣхъ* *оскоминѣ-тъ*.

Оскорушна, *с. ж.* Дърво *оскорушна*.

Оскотѣвамъ (да *оскотѣхъ*), *гл. ср.* Ставамъ *като* *скотъ*, *озвѣрявамъ*, *възвѣрявамъ*, *оскотавамъ*; *оскотѣнѣтъ*.

Оскотѣхъ, *ешъ*, — *тѣлъ*, *гл. свр.* отъ *оскотѣвамъ*. Да *ся* *възвѣрѣхъ*; *оскотѣнѣтъ*.

Оскотѣхъ (да *ся*), *ишь*, — *тѣлъ*, *гл. свр.* отъ *оскотѣвамъ*. Да *оскотѣхъ*.

Оскотѣхъ, *ишь*, — *тѣлъ*, *гл. ср.* Да *свѣтнѣхъ*, да *блѣснѣхъ*, да *ся* *лѣснѣхъ*; *блѣстѣтъ*, *блѣстѣтъ*. *Оскотѣхъ* *отъ* *злато* *свѣтнѣхъ*, *отъ* *злато*. *Отъ* *оскотѣхъ* *много*, *ко-ни-въ* *ся* *плашатъ*.

Оскотѣвамъ (да *ся* *оскотѣхъ*), *гл. възвр.* *Оскотѣвамъ*.

Оскорушна, *с. ж.* 1) Дърво *Sorbus aucuparia* и *неговѣй* *плодъ*; *брѣкѣина*, *възкрушна*, *калина*, *мяко* *дърво*, *оскорушна*, *скорушна*, *смръдлика*, *смръдливо* *дърво*; *рябина*. 2) Дърво и *плодъ* *мушмулъ*. 3) *Прѣсѣдливѣ* *круши*, *дребнищи*.

Оскръбнѣый, — *бѣнъ* и — *бѣнъ*, *бна*, *бно*, *пр.* Что *оскрѣбнава*, что *докарва*, что *правѣ* *оскрѣбъ* *на* *чловѣка*; *оскорбѣнѣый*. — *бѣно*, *нар.* Съ *оскрѣбъ*; *оскорбѣнѣо*.

Оскръбъ, *с. м.* Кога *нѣкой* *оскрѣбѣ* *нѣкого*, кога *съ* *нѣчто* *му* *докара* *скръбъ*; *оскрѣбване*; *оскорбѣнѣе*.

Оскръбѣхъ, *ишь*, — *бѣлъ*, *гл. свр.* отъ *оскрѣбѣвамъ*. Да *наскръбѣхъ*; *оскорбѣтъ*. — *бѣнѣый*, *прич. ст.* *Наскрѣбенѣый*; *оскорбѣнѣый*.

Оскръбѣвамъ (да *оскрѣбѣхъ*), *гл. д.* *Наскрѣбывамъ*, *нажѣбывамъ*, *укажѣбывамъ*; *оскорбѣтъ*. — *мѣся*, *гл. стр.* и *възвр.* *Наскрѣбывамъ*, *нажѣбывамъ*, *укажѣбывамъ*; *оскорбѣтъ*.

Оскръбѣване, *с. ср.* отъ *оскрѣбѣвамъ*.

Оскръбѣвамъ и *оскрѣбѣнувамъ* (да *оскрѣбѣхъ*), *гл. ср.* За *зѣбы*: *отъ* *кѣсело* *или* *отъ* *друго* *нѣчто* *изтрыпывамъ*, *та* *не* *могъ* *да* *дѣвѣхъ*, *добывамъ* *оскоминѣхъ*; *изскръбывамъ*; *набѣвѣтъ* *оскомину*, *скомѣтъ*, *скомѣтъ*, *нѣтъ* (*о* *зубѣхъ*).

Оскръбване и *оскрѣбѣнуване*, *с. ср.* отъ *оскрѣбѣвамъ*.

Оскръбѣхъ, *ешъ*, — *нѣлъ*, *гл. свр.* отъ *оскрѣбѣвамъ* и *оскрѣбѣнувамъ*. Да *изскръбѣхъ*.

Оскръцавамъ, *гл. свр.* отъ *оскрѣцавамъ*. Да *орѣжѣхъ*; *окромсѣтъ*. — *цѣнѣый*, *прич. стр.* *Орѣзанѣый*.

Оскръцавамъ и *оскрѣцувамъ* (да *оскрѣ-*

цать), гл. д. Орѣзвамь, окльцвамь нѣчто
наколю, отоколо; кромсать.

Оскрѣцваніе и оскрѣцваніе, с. ср. отъ оскрѣцвамь.

Оскрѣдн, с. м. мн. Фурда отъ платъ, парчети, петачета, изрѣзаны въ кроение дрѣхы; окрѣйки.

Осѣбамъ, гл. свр. отъ осѣбуамъ. — бптый, прим. стр. 1) Изсекубаный, изсекубнхтый, осекубнхтый, изтрыгнхтый, изкорененный, омьенхтый; отерёбленный, обдёрганый. 2) Изнердушеный, ошпаный; выщипанный, перещипанный. 3) Ограбеный, обраный; терёбленный, ограбленный.

Оскубамъ и оскубувамъ (да оскубамъ, да оскубѣж, оскубувамъ), гл. д. 1) Измѣкнамъ нѣчто изъ корень; изскубамъ, изтрѣвамъ, изкоренавамъ, омѣкнамъ; отерѣблывать, обдѣргивать. *Оскубай трѣвѣ-тѣ* 2) Измѣкнамъ пера-та, козинѣ-тѣ на нѣчто; изпердущивамъ, ощипывамъ; выщипывать, перещипывать, ощипывать. *Оскубалъ паткѣ-тѣ. Оскубано мѣсто, ощипано; выщипъ.* 3) Съ мѣкѣ изваждамъ, измѣчаю нѣчто. *Едвамъ му го оскубѣнѣхъ изъ рѣцѣ-тѣ.* 4) Съ измамъ, по честенъ пѣтъ зинамъ отъ нѣкого пары; обирамъ, ограбямъ; отерѣблывать, ограбить. *Оскубалъ го както трѣбѣва. Болѣзѣна на лѣгло-то оскубать.* — мся, 1) гл. възвр. Опадать мп пера-та, козина-та, ощипався, изпердущивався. 2) Оставамъ безъ ничто, изгубвамъ всичко, оставамъ голъ. *Оскубался паница като лисичѣ въ косене.* 3) гл. стр. Бывамъ оскубанъ по знаменование-то на глагола.

Оскѣбавіе п оскѣбуваніе, с. ср. отъ
оскѣбамъ п оскѣбамся.

Оскѣбпувамъ, гл. уч. отъ оскѣбнж.

Оскѣбѣж, ешь, — пжль, гл. ед-кр. отъ
оскѣбамъ. Да пзскѣбѣж, да изтрѣгѣж.
— пжтый, прич. стр. Пзскѣбѣжтый, из-
трѣгѣжтый.

Оскудѣвать (да оскудѣѣ), *гл. ср.* Изпа-
дамъ въ нѣмотѣ, засиромашивама, осиро-
машивама; **оскудѣвать**.

Оскудѣѣж, ешь,—дѣлъ, *гл. свр.* отъ оску-
дѣвамъ. Да западныхъ, да оспромашихъ ;
оскудѣть.

Оскѣдность и оскѣдность, с. ж. Нѣмане
нѣчто, нѣмотня, сиромашня; **скѣдность**,
бѣдность.

Оскѣднѣтый и оскѣднѣтый, — дѣнь п — дѣнь, дна, дно, *пр.* Който ся намира въ оскѣднѣность, нѣмотнѣтый, спромашнѣтый; **скѣднѣтый**. *Оскѣдна година. Оскѣденъ обѣдъ*; голѣднѣтый обѣдъ. — **дно**, *нар.* Нѣмотно, спромашнѣтый; **скѣдно**.

Оскѣпвамъ, и **оскѣпнувамъ** (да оскѣпнѣ), *гл. ср.* Ставамъ поб-скѣпъ, възкачвамъ ся, покачвамъ ся, глдамъ нагорѣ; **оскѣпнѣвамъ**, **оскѣпѣвамъ**, **отскѣпвамъ**; **надорожѣтъ**, **подорожѣтъ**. *Стока-та* ще оскѣпнѣ, гл-да нагорѣ.

Оскѣиваніе и оскѣипуваніе, с. ср. отъ
оскѣивамъ и оскѣипувамъ.

Оскжнѣвамъ (да оскжнѣж), гл. ср.
Оскжпвамъ.

Оскѣпѣваніе, с. ср. отъ оскѣпѣвамь.
Оскѣпваніе.

Оскжпнѣжъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ
оскжпнѣвамъ. Да оскжпнжъ.

Оскѣпѣжъ, ешь, — **нѣжъ**, гл. *свр.* отъ **оскѣпѣ** вать. Да ся покачѣжъ, да ся възкачѣжъ, да оскѣпѣѣжъ, да оскѣпѣѣжъ, да отскѣпѣжъ ; вѣдородѣжъ, подорозѣжъ. *Оскѣпѣжъ*, станѣжъ, пѣ-оскѣжъ, заскѣпѣжъ ; вѣдородѣжъ.

Оскѣнѣвамъ (да оскѣнѣж), гл. ср. Оскѣн-
вамъ.

Оскѣпваніе, с. ср. отъ оскѣпѣвань.
Оскѣпваніе.

Оскѣпѣжъ, ешь,—пѣлъ, гл. свр. отъ оскѣ-
пѣвамъ. Да оскѣпнѣжъ.

Осла́ба, с. ж. Дръжнаніе нѣкого, нѣчто сла-
бо, разпуснжто; разслаба; ослаба, отпу-
щеніе, спснхожденіе, послабленіе.

Ослабѣвамъ и ослабѣнувамъ (да ослабнѣж), гл. ср. Ставамъ слабъ; ослабѣвамъ, ослабнѣвамъ, отслабѣвамъ, отпадамъ, омалѣвамъ, омаласѣвамъ, отнѣвѣжъ, омръщавѣжъ; ослабѣвать, обезсилѣть, пзлѣмѣть, осыпаться. *Ослабѣли му крака-та.*

Ослабѣвамъ и ослабѣнамъ (да ослабѣю), *гл.*
д. 1) Опущамъ стягнжто иѣчто да стане
пѣ-слабо; разслабѣвамъ, отслабѣвамъ; ослаб-
лять. *Ослаби вжже-то; опустѣ верѣвку.*
2) Намалѣвамъ силѣ тѣхъ на иѣчто; разслаб-
вамъ; ослаблять, обезсиливать. *Пукни-
ца-та много го ослаби. — мся, 1) гл.*
възвр. Отслабѣамся, разслабѣамся, отпушамъ-
ся, ослабѣѣвамъ; отдаѣамъсь. 2) *гл. стр.*
Бѣвамъ ослабѣнь.

**Ослабваніе и ослабнѹваше, с. ср. отъ
ослабѡмъ и ослабнѹмъ.**

**Осла́бване и осла́бване, с. ср. отъ осла́б-
вань и осла́бвань.**

Ослабнѹвамъ, в. ослабѹвамъ.

Ослабѣвамъ (да ослабѣѣж), *гл. ср.* Ослаб-
вамъ, ослабнѣвамъ, ослабѣвамъ.

Ослаби́въж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ
ослаби́ввамь. Да ослабнж, да ослабѣж.

**Ослабѣжъ, ешь, — нѣжъ, гл. сер. отъ ослабѣ-
вать и ослабѣивать. Да ослабѣжъ, да
ослабѣишъ, да отслабѣжъ, да отпадишъ, да ома-
ласамъ, да отыишъ, да омыришавъ; осла-**

бѣтъ, обезсилѣтъ, изнемо́чь, осуну́ться. *Ослабѣжливый, омаѣлѣтый, отпадежливый, изпадежливый, пзѣохантый; ослаблѣый, изтащѣнный, изнурѣнный.*

Ослабѣвамъ (да ослабѣжъ), *гл. ср.* Ослабѣвамъ, ослабѣивамъ.

Ослабѣвание, *с. ср.* отъ ослабѣвамъ.

Ослабѣжъ, *ешъ*,—бѣлъ, *гл. свр.* отъ ослабѣвамъ. Да ослабѣжъ, да ослабѣжъ.

Ослабѣжъ, *ишь*,—билъ, *гл. свр.* отъ ослабѣвамъ и ослабѣямъ. Да разслабѣжъ, да отслабѣжъ; ослабить, обезсилить. — *бенѣтый, прич. стр.* Разслабенѣтый, отслабенѣтый; ослабленѣнный, обезсиленѣнный.

Ослабѣямъ (да ослабѣжъ), *гл. д.* Ослабѣямъ.

Ослабѣяние, *с. ср.* отъ ослабѣямъ. Ослабѣяние.

Осладжъ, *ишь*,—дѣлъ, *гл. свр.* отъ ослаждамъ. Да подсладжъ, да усладжъ; подсластитъ, усладить. — *дѣнѣтый, прич. стр.* Подсладенѣтый, усладенѣтый; подслащѣнный, усладѣнный.

Ослади́вамъ, *гл. мн-кр.* отъ ослаждамъ.

Ослаждамъ (да осладжъ, осладѣивамъ), *гл. д.* Турнамъ на нѣчто сладко да слади, подслаждамъ, услаждамъ; подслащивать, услаждать. — *мѣся, гл. възвр.* Показываюся ся сладѣкъ за надене; услаждаюся, вслаждаюся; нравиться, казаться прѣятнымъ на вкусъ. *Ослажда ми ся, вслажда ми ся, услажда ми ся.*

Ослаждание, *с. ср.* отъ ослаждамъ и ослаждаюся.

Ослаи́жъ, *ишь*,—ниль, *гл. свр.* отъ ослани́вамъ и ослани́вамъ. Да посланижъ, да ознобѣжъ, да попарѣжъ. — *нѣнѣтый, прич. стр.* Посланенѣтый, ознобенѣтый, попаренѣтый. *Ослаи́нена трѣва не ся зеленѣе. Ослаи́нено-то цвѣтѣе не дига врьхъ.*

Ослаи́ивамъ и ослани́вамъ (да ослани́жъ), *гл. д.* За сланижъ: попарѣвамъ, послани́ивамъ, ознобѣивамъ. *Слани́а нѣгъ ослани́и.*

Мари горо, зелена джбраво,
Что си, горо, зелена вянала,
Да ли ти е слани́а ослани́ла,
Или ти е пожарѣ опожарилъ? *Пѣс.*

— *мѣся, гл. стр.* Бывамъ ослани́енъ; послани́иваюся, ознобѣиваюся, попарѣиваюся.

Ослаи́ивание и ослани́ивание, *с. ср.* отъ ослани́ивамъ и ослани́ивамъ.

Ослани́вамъ (да ослани́жъ), *гл. д.* Ослани́ивамъ.

Ослани́вамъ (да ослонѣжъ), *гл. д.* Ослонѣивамъ, подни́ивамъ, облѣгамъ, опи́ивамъ, възпи́ивамъ, възклани́ивамъ, възслани́ивамъ; прислонить. — *мѣся, гл. възвр.* 1) Облѣгиваюся, опи́иваюся, възслани́иваюся, полѣгиваю възь нѣчто; прислоняться. 2) Възлагаю надѣжджъ възь нѣкого; надѣиваюся, облѣгиваюся, опи́иваюся на

нѣкого; полага́ться. *Ако има дѣ да ся поклонѣишь, ще има и дѣ да ся ослаи́ишь.*

Ослани́ивание, *с. ср.* отъ ослани́ивамъ и ослани́ивамъ.

Осли́цамъ и осли́циувамъ (да осли́цѣжъ), *гл. ср.* Осли́ивамъ, осли́ицамъ.

Осли́цание и осли́циување, *с. ср.* отъ осли́ицамъ.

Осли́цѣжъ, *ешъ*,—нѣлъ, *гл. свр.* отъ осли́ицамъ. Да осли́ицѣжъ, да осли́ицѣжъ.

Ослобѣджъ, *ишь*,—дѣлъ, *гл. свр.* отъ ослобѣждамъ. 1) Да освобѣджъ. 2) Да насрьдѣжъ, да дамъ срьдце. — *дѣнѣтый, прич. стр.* 1) Освобѣденѣтый. 2) Насрьдченѣтый.

Ослобѣждамъ (да ослобѣджъ), *гл. д.* 1) Освобѣждамъ. 2) Насрьдчиваю, давамъ срьдце. — *мѣся, гл. стр.* и *възвр.* Освѣждаюся.

Ослобѣждане, *с. ср.* отъ ослобѣждамъ и ослобѣждаюся.

Ослонѣжъ, *ишь*,—ниль, *гл. свр.* отъ ослани́ивамъ и ослонѣивамъ. Да поди́ивамъ, да опи́ивамъ, да възпи́ивамъ, да облѣгивамъ, да възклони́ивамъ, да възслони́ивамъ; прислонить. — *нѣнѣтый, прич. стр.* Подпрѣнѣтый, опи́ивенѣтый, възпрѣнѣтый, облѣгивенѣтый, възклоненѣтый, възслоненѣтый; прислоненѣнный.

Ослонѣивамъ (да ослонѣжъ), *гл. д.* Ослани́ивамъ.

Ослу́швамъ и ослу́шивамъ (да ослу́шамъ), *гл. д.* Слу́шамъ, послу́швамъ; повиновать-ся, слу́шать. *Не ослу́шива́жъ, не послу́шива́жъ.* — *мѣся, гл. възвр.* Слу́шамъ да чую́ нѣчто, услу́шываюся; прислу́шиваюся, слу́шать.

Позапрѣся младо Турчѣ,
Позапрѣся, ослу́шмѣся,
Что си плачѣть Нединѣты брата,
Что мирѣше на бѣлъ темѣнѣтъ!
Усѣтѣся младо Турчѣ,
Умръѣла е бѣла Неда. *Пѣс.*

Ослу́швание и ослу́шивание, *с. ср.* отъ ослу́швамъ и ослу́шываюся.

Ослу́шнамъ, *гл. свр.* отъ ослу́швамъ. Да послу́шнамъ; повинѣться, послу́шать.

Ослѣ́пеникъ, *с. м.* Слѣ́пчѣ, кѣорчѣ.

Ослѣ́пеница, *с. ж.* Слѣ́пка, кѣорка.

Ослѣ́пѣвамъ (да ослѣ́пѣжъ), *гл. ср.* Ставамъ слѣ́пъ; окѣорѣивамъ; слѣ́пнуть.

Млѣ́чи, малѣ, овѣ́мѣла,
Овѣ́мѣла съ бѣло грѣ́ло,
Ослѣ́пѣла съ черны́и очи,
Оглу́шмѣла съ двѣ́-ты у́ши! *Пѣс.*

Ослѣ́пѣвание, *с. ср.* отъ ослѣ́пѣвамъ.

Ослѣ́пѣжъ, *ешъ*,—пѣлъ, *гл. свр.* отъ ослѣ́пѣвамъ. Да окѣорѣивамъ; ослѣ́пнуть.

Ослѣ́пѣжъ, *ишь*,—ниль, *гл. свр.* отъ ослѣ́пѣивамъ. Да окѣорѣивамъ; ослѣ́пить. — *пѣ-*

пѣтъ, прич. стр. Ослѣпѣванный; ослѣпѣнный.

Ослѣпѣванѣ (да ослѣпѣ), гл. д. Изваждамъ, поврѣждамъ нѣкому очи-ты, та да не може да глѣда, !направѣамъ нѣкого слѣпѣ; ослѣпѣванѣамъ; ослѣпѣлѣть. — мси, гл. стр. Бывамъ ослѣпѣнѣ; ослѣпѣлѣться.

Ослѣпѣваніе, с. ср. отъ ослѣпѣванѣ.

Ослѣкѣамъ и **ослѣкѣувамъ** (да ослѣкѣ), гл. ср. За животно: умирамъ, пукѣамъ, врѣгамъ пѣтала-та, пѣовисѣамъ, ослѣцѣамъ, гибердѣасѣамъ; колѣтъ. *Умре ли нѣкому дѣтя — вампѣри-ти сѣ го уморили; ослѣкѣне ли добѣця или котѣка — отъ вампѣри-ты ослѣкѣнѣло.*

Ослѣкѣаніе и **ослѣкѣуваніе**, с. ср. отъ ослѣкѣамъ.

Ослѣкѣж, ешь, — пѣлѣ, гл. свр. отъ ослѣкѣамъ. За животно: да умрѣ, да пукнѣ, да пѣовиснѣж, да ослѣцнѣж, да гибердѣасѣамъ; околѣтъ, поколѣтъ.

Осмѣкѣ, с. м. 1) Нѣчто, что има осемь единици; восмерѣкѣ, осмерѣкѣ, осьмерѣкѣ. 2) Дѣсѣка дѣлѣга осемь пѣди. 3) Осемгодишно животно. 4) Мѣра за жито на еднѣ мѣста два шнѣника, а на другѣ тридѣсѣтъ окѣ. *Осмѣкѣ жито, два шнѣника или четѣтыре кутѣы.*

Осмѣкѣина, с. ж. Влѣнянѣ дебелѣ тепѣанѣ плѣтъ; прѣтѣниѣца, абѣ, бѣло; абѣ, гѣбѣ.

Осмѣрѣскѣый, ска, ско, пр. отъ осмѣрѣ. Табѣшѣкѣый; кожѣвѣниѣскѣый.

Осмѣрѣ, с. м. Който щѣви кожѣ; табѣакѣ, усмѣрѣ; кожѣвѣникѣ.

Осменѣый, нѣ, на, но, пр. Щѣвенѣый, уѣщѣвенѣый. *Осмена кожѣа; вѣдѣлѣанѣя кожѣа. Осмени царѣули, отъ щѣвенѣж кожѣа.*

Осмѣивѣамъ и **осмѣйивѣамъ** (да осмѣйж), гл. д. Смѣйжѣ нѣкому за нѣчто, та го подѣигравамъ; присмѣивѣамъ, гаврѣйжѣ; осмѣйивѣать, осмѣйхѣать, пересмѣйивѣать, пересмѣйхѣать, перѣцѣыгѣанѣивѣать. — мси, гл. стр. Бывамъ осмѣйивѣанѣ.

Осмѣйивѣаніе и **осмѣйивѣаніе**, с. ср. отъ осмѣйивѣамъ и осмѣйивѣамъ.

Осмѣйивѣачѣка, с. ж. Койѣто осмѣивѣа нѣкого, нѣчто; осмѣйивѣиѣца, осмѣйивѣательниѣца.

Осмѣйивѣачѣ, с. м. Който осмѣивѣа нѣкого, нѣчто; присмѣивѣачѣ, присмѣивѣулѣка; осмѣйивѣиѣкѣ, осмѣйивѣатель.

Осмѣйна, с. ж. 1) Осмѣа чѣсть отъ нѣчто; осмѣухѣа, осмѣухѣа, осмѣушѣка, осмѣйна, осмѣмѣйна. 2) Само за мѣжѣе: осемь душѣ; осемѣтѣина, осемѣтина; вѣсмерѣо.

Осмѣинѣка, ум. ж. отъ осмѣйна.

Осмѣиѣца, с. ж. Осмѣрка.

Осмогѣлѣснѣикѣ, с. м. Црѣковѣна кнѣига сѣ

пѣсѣни на осемь гласѣ; окѣтонѣхѣ; осмогѣлѣснѣикѣ, окѣтойхѣ.

Осмогодишнѣий, — шѣнѣ и — шѣнѣ, шнѣа, шнѣе, пр. Что има осемь годѣинѣ, что е отъ осемь годѣинѣ; осемгодишнѣий; осмогѣлѣтнѣий.

Осмѣкрѣакѣый, кѣ, ка, ко, пр. Что има, что е сѣ осемь краѣа; *вѣсмишѣогѣий.

Кнѣисѣало рѣче осмѣкрѣачѣе,
Кнѣисѣало дѣлѣго мѣстѣакѣнѣчи
Да ми тражитѣ хѣубѣавѣж пѣвѣѣтѣж,
За свѣого сѣйна осмѣкрѣака. Пѣсѣ.

Осмѣрка, с. ж. Кнѣига за игрѣж сѣ осемь бѣлѣзѣы на нѣж; осмиѣца; осмѣрка, осмѣйѣрка.

Осмѣкѣамъ и **осмѣуѣамъ** (да осмѣуѣж), гл. д. 1) Сѣ смѣукѣанѣе пѣцѣѣждамъ, обѣирамъ, обѣлизѣамъ; обѣсѣисѣывать. *Осмѣуѣалѣж коѣкала.* 2) Изнѣивѣамъ, пѣзмѣуѣкѣамъ. — мси, гл. стр. Бывамъ осмѣуѣанѣ.

Осмѣуѣаніе и **осмѣуѣаніе**, с. ср. отъ осмѣкѣамъ и осмѣуѣамъ.

Осмѣуѣж, ешь, — смѣуѣахѣ, — кѣлѣ, гл. свр. отъ осмѣкѣамъ и осмѣуѣамъ. Да обѣлиѣжѣ, да пѣзмѣуѣжѣ; обѣосѣать. — канѣый, прич. стр. Обѣлиѣзанѣый, пѣзмѣуѣканѣый; обѣосѣанѣный.

Осмѣый, ма, мо, пр. числ. отъ осемь. Что пѣде слѣдѣ седмѣый; осмѣой. *Осмѣа годѣина дѣвѣята зѣима.*

Осмѣйивѣамъ (да осмѣйж), гл. д. Осмѣивѣамъ.

Осмѣйж, ешь, — осмѣйивѣалѣ, гл. свр. отъ осмѣйивѣамъ и осмѣйивѣамъ. Да сѣ подѣиграѣж, да сѣ присмѣйж; осмѣйѣать, пересмѣйѣать, перѣцѣыгѣанѣить. **Осмѣйивѣанѣый**, прич. стр. осмѣйивѣанный, пересмѣйивѣанный.

Осмѣждѣено, кѣто с. ср. Подсмѣждѣено, запѣарѣено; прѣлѣ (вѣ пѣахѣахѣ у млѣдѣенѣцевѣ).

Осмѣждѣамъ и **осмѣждѣамъ** (да сѣ осмѣждѣа), гл. вѣзѣвр. Подсмѣждѣамъ, подѣсѣиѣамъ, запѣарѣивѣамъ. — Ай да сѣ осмѣжди, ай да сѣ не видѣи, ай да сѣ осѣури!

Осмѣждѣаніе и **осмѣждѣаніе**, с. ср. отъ осмѣждѣамъ и осмѣждѣамъ.

Осмѣждѣж (да сѣ), ишѣ, — дѣлѣсѣа, гл. свр. отъ осмѣждѣамъ, осмѣждѣамъ. Да сѣ подѣсмѣждѣж, да сѣ подѣсѣкѣж, да сѣ запѣарѣж.

Осмѣова, с. ж. 1) Долѣна-та чѣсть на стѣнѣж, на сѣрадѣж, вѣзѣж коѣжѣто сѣ градѣять тѣ; темѣлѣ; осмѣова, грунтѣ. *Кѣжѣца-та нѣма здѣравѣж осмѣовѣж.* 2) Начѣало-то на всѣако нѣчто, что слѣужи кѣто за осмѣовѣж. *Осмѣовѣа на тѣжѣж работѣж е . . .* 3) Прѣстѣнѣжѣ-ты шнѣцѣкѣы на тѣбѣанѣ, междѣу коѣнто сѣ проѣкарѣва вѣтѣкѣтъ-тѣ; осмѣова. *Кѣжѣслиѣа осмѣова. Пѣамѣучѣна осмѣова. — Товѣа ми е и за осмѣовѣж и за вѣтѣжѣж, само товѣа имѣамъ, товѣа ми е за всѣнѣчѣко.*

Осмѣовѣамъ (да осмѣовѣж), гл. д. 1) Турѣамъ осмѣовѣж на нѣчто; осмѣовѣывать. 2) Снѣовѣж,

насновавамъ нищкы-ты на тъкань; осно-
вывать прѣжу. Да основемъ платно-то.
— мя, гл. стр. Бывамъ основанъ.

Основáваніе, с. ср. отъ основáвамь.

Оснóвица, *ум. ж.* отъ оснóва. Малко
ОСНОВА.

Оснóвичка, ум. ж. отъ оснóвица.

ОСНОВѢ, ёшь, —вѣль, *гл. свр.* отъ основѣ-
вѣмъ. 1) Да турѣ основѣ, да направѣ;
основѣтъ. 2) Да насновѣ; основѣтъ пря-
жу. — **ВѢНГЫЙ**, *прич. стр.* основанный.

Особный, — бытъ и — бенъ, бна, бно, пр. Что е насамо, не заедно съ другы; отдѣльный; особый, особенный, особливый, особый. *Особна кѣща, особна работа.* — бно, нар. 1) Насамо, отдѣлно; особенно, особно, особливо, особо. 2) Най-много, най-вече, повяче отъ друго; особенно. *Такыва работы особенно обича.*

Особе, с. ср. и осой, с. м. Осоа.

Осо́йка, с. ж. Птица *Garrulus glandarius*,
усойка, сойка, сока, деригжзица, сакерица,
сокерица, ширка; со́я, ро́нжа.

Осойница, с. ж. 1) Надовита змѣна, лютица, осоица, качюлата змѣна. *Средитъ като змѣжъ осойницѣжъ. Хвучи като осойницѣжъ.* 2) Мѣсто осона.

Зимѣ да зимвишь въ еднѣ осойницѣ,
Кждѣ мрзвнхѣть древна и камена;
Лѣтѣ да лѣтвишь въ еднѣ присойницѣ,
Кждѣ нѣматѣ ни трѣвѣ, ни шюмѣ. *Пѣс.*

Осѡйничка, ум. ж. отъ осѡйница.

Осо́бный, **осо́бенъ**, **осо́бна**, **осо́бно**, *пр.*
Усо́йный: 1) Что ся намира на **осоуж**, дѣто
 слънце не хваща. *Осо́йно мѣсто*, **осо́на**,
осо́й, **осо́е**, **мрътвино**, **мрътвица**, **мрътвичина**,
замка, **кузь**; **мѣсто** ма́ло досту́пное со́лн-
 цу. 2) Что живѣ въ **осоуж**, на **осо́йно**
мѣсто.

Айде пойдн си отъ осой въ осой,
Ты да сихватишь двѣ люты змии,
Едвж осойнж, другж присойнж. Пѣс.

Община, с. ж. Зъмна осоиница. Разрѣдился
като зъмъ осоица. Азлика-та е ма-
ненка, а кога брани гнѣздо-то си, и на
осоицѣ-тъ надвигва.

Осоляжъ, ишь, — лиль, *гл. свр.* отъ осолѣ-
вань. Да усолье, да посолье; осолить. —
лѣпный, *прич. стр.* Усоленый, посолёный;
осолённый.

Осолѣвамъ (да осолѣ), *гл. д.* Турнамъ на
нѣчто соль, турнамъ го въ соль; **усолѣвамъ**,
посолювамъ; **осолять**. — *мси*, 1) *гл. възвр.*
Хващамъ си соль-тх, **усолѣвамя**, **посолю-**
вамя, **обсолѣвамя**. 2) *гл. стр.* **Бывамъ**
осоленъ.

Осолѣванію, с. ср. отъ осолѣвамь.

Осорливый, въ, ва, во, пр. Който има нѣ-

какви болки въ пикочнына мѣхуръ, та не може да си дръжи пикнь-тъ, а често, често ника, поиѣкога ся и наипкава.

Осотонѣжъ, ишь, — нѣль, гл. свр. отъ осотонѣавамъ. Да осатанѣжъ. — нѣптый, прич. стр. Осатаненый.

Осотонѣвамъ (да осотонѣ), *гл. д.* Осатнавамъ. *Осотонилъ* го е, *омагалъ* го е, *направилъ* го е *серсемъ*.

Осотои́ванію, с. ср. отъ осотои́ванѣ.

Осѡчвамъ и осѡчювамъ (да осѡчижъ), гл.
д. Изсушавамъ, осушавамъ, прѣсушавамъ;
осушати.

Ёа щж станж быстра рѣка,
 Ты да стане мрѣна рыба,
 Да ся крыешь по рѣкж-тж.
 — Ёа щж хванж сакаджини,
 Да осочять бѣлж рѣкж,
 Да уловять мрѣнж рыбж. *Пѣс.*

— *мѣся, гл. стр. и възвр.* Изсушаиваюся, осушаиваюся, прѣсушаиваюся, прѣсѣхиваю ; осушѣтьсѣ.

Осѣчаніе и осѣчюваніе, с. ср. отъ осѣч-
вань.

Особи́ж, ишь, — чиль, *гл. свр.* отъ осочи-
вань. Да осушь, да псушь, да прѣсушь;
осушить.—**ченый**, *прич. стр.* Осушенный,
псушенный, прѣсушенный; **осу́енный**.

Осо́на, с. ж. Усо́на, мѣсто, дѣто слѣнце не
хвѣща, осо́ино мѣсто; осо́й, осо́е, мрътвина,
мрътвища, мрътвичина, замка, кузь; мѣсто
мѣло досту́нное солнцу.

Ей тѣ дрьво засиково,
Да ся родишь на зло мѣсто,
На зло мѣсто у осое,
У осое, у присое,
Дѣка слѣнце не огрѣва,
Дѣка роса рано пада. Пѣс.

Оспроти́ва, нар. Срѣща, насрѣщж, противъ,
отупрѣжъ; **напроти́въ, прѣтивъ.**

Осрамѣжъ, ишъ, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ осрамѣваѣмъ. Да посрамѣжъ, да омаскарѣжъ; осрамѣть. — *жёнѣтый, прич. стр.* Посраменѣтый, засраменѣтый, омаскаренѣтый; осрамлѣнный.

Осрамѣвамъ (да осрамѣ), *гл. д.* Направѣмъ нѣкого, нѣчто за срамъ; засрамѣвамъ, посрамѣвамъ, омаскарѣвамъ; осрамѣть, постыжѣть, оподѣлѣвать. — *мѣс. 1)* *гл. вѣзвр.* Ставамъ за срамъ; засрамѣваюсь, посрамѣваюсь, омаскарѣваюсь; осрамѣться, постыжѣться. 2) *гл. стр.* Бываю осрамѣю.

Осрамѣванію, с. ср. отъ осрамѣваѣ и
осрамѣваѣся.

Осѣръж. нъ, на, но, прич. стр. отъ
осѣръж.

Осеребръжъ, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ
осеребріявамъ. Да посеребръжъ; осеребритъ.

—рѣнѣй, прич. стр. Посеребрѣнѣй; осеребрѣнѣй.

Осеребрявамъ (да осеребряжъ), гл. д. Покрывать съ сребро, посеребрявамъ; осеребрить. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осеребрѣнъ, посеребряваемся; осеребриваться.

Осеребряваніе, с. ср. отъ осеребрявамъ.

Осѣрѣбамъ, гл. сѣр. отъ осѣрѣбамъ. Да изсѣрбамъ; *выхлѣбать, выхлѣбнутъ.* — *банѣй, прич. стр.* Изсѣрбанѣй; *выхлѣбаннѣй.*

Осѣрѣбамъ и **осѣрѣбувамъ** (да осѣрѣбамъ), гл. д. Съ сѣрбаніе издамъ, изсѣрбамъ, изсѣрбамъ; *выхлѣбывать.* *Осѣрѣбамъ чорбж-тж.* — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осѣрѣбанъ, изсѣрбамся; *выхлѣбываться.*

Осѣрѣбаніе и **осѣрѣбуваніе**, с. ср. отъ осѣрѣбамъ.

Осѣрѣжѣтый, тѣ, та, то, пр. Посѣрѣжѣтый, посѣрѣжѣтый, угрыженѣй.

Оставамъ и **остаивамъ** (да останжъ), гл. ср. Оставамъ, остаивамъ: 1) Другы-ты заминувать, а азъ не си отивамъ съ тѣхъ за да сѣдѣ още на мѣсто-то, дѣто смѣ были; *оставаться.* *Тато и мама си отидохж, азъ пакъ останжж.* 2) Сѣдѣ нѣйдѣ повяче, отколкото смѣ мѣслилѣ да сѣдѣ; *оставаться.* *Останжжъ още за нѣкой и другъ день.* 3) Изгубвамъ нѣчто, нѣмамъ го вяче, намирамъ безъ него; *оставаться.* *Останжжъ и остажъ безъ паръ, безъ работж.* 4) Намирамъ въ нѣкакво състояние. *На тебе смѣ осталъ да мя биешь. Останжжъ сиромажъ, неученъ.*

Останж Ненчѣ спрача,
Безъ бацж, Ненчѣ, безъ майжж,
Че нѣма видѣ никого,
Кой на умъ да го научи. *Пѣс.*

5) Намирамъ повяче, отколкото е было потребно; *артисвамъ; оставаться.* *Остали му още пять гроша. Късно е да пѣстишь, кога не остане.* 6) Бывамъ оставенъ, оставямся. *Останжжъ отъ бацж му и майжж му.* — *Малко останж, насмалко останж да . . ,* още малко искаше да . . , безъ малко, едва не, смалъ не; *едва не, чуть не.* *Малко останж да паднж. Насмалко останж булка да станж.* — *Оставатъ още три дни до Велидснъ, има още три деня.* — *Оставамъ назадъ:* а) Врѣвж полека, та другы-ти мя заминувать; *отставать.* б) Не отивамъ, не врѣвж напѣдѣ въ нѣкожъ работж, другы-ты мя заминувать; *отставать.* — *Останжжжъ ми очѣ-тж, отидохъ ми очѣ-тж, зехж ми ся очѣ-тж, много ми ся ареса, поревнж ми ся, вѣдѣ ми вѣ очѣ.* — *Останжжжъ бѣжжъ въ очѣ-тж и останжжжъ на*

сухо, останжжжъ съ праздни ржцѣ, не имъ дадохж, не зехж, не спечалихж ничто, подраздно ся труднж. — *Останж на понедѣлникъ, на сѣдѣж-тж, на сѣдѣж пж-та, на студени тж бани, остана бѣжъ въ очѣ-тж, останж на сухо.* — *Останжжжъ отъ дѣда Адама, отъ старо врѣмя.* — *Останжжжъ само кости и кожж, омръшнавѣж, изсѣхнавѣж.* — *Останжжжъ голъ прѣстѣ, изпаднажжъ, оголѣж.* — *Това ли ти е останжжло да . . ?* нѣмашъ ли другъ работж, а . . ? — *Останжжжъ като жабж на сухъ виръ. Останжжжъ като патжж на ледъ. Порой ся стична, нѣсжжжъ останва.* Не плачи на чужды гробища, да не останешъ безъ очѣ. *Който плаче за добро, безъ очѣ остава. Богъ не остава никому длжжжжъ. Остало баби коренжж.* *Останжжжъ като момж безъ понедѣлникъ.* *Едно куря, кога служи на двѣ портж, гладно остава. Който ся надѣва на чужды трапезж, гладенъ остава. Който проси, гладенъ не остава.* — *Мжшжжъ въ копенъ гладна не останува.* *Ще си остане Мара съ вѣждж-тж. Кокато можа много пробира, неженена остава.* *Казвай правото, да останешъ безъ прикатель.* *Вси-тж птици отходятъ, а ерабци-ти останватъ.* *Ако азъ умрѣж, тебѣ свѣтж-тж не ще остане.* *Да му не остане ни котка на огнище!*

Остаиваніе, с. ср. отъ остаивамъ.

Остаивжжъ, ншъ, —вилъ, гл. сѣр. отъ остаивамъ; *положить, оставитъ, покінуть, брѣснѣ, допуститъ, позволитъ, предоставитъ, отдатъ, проститъ, уступитъ, отложитъ, отейнуть.* — *венѣй, прич. стр.* По знаменованіе то на глагола. *Оставена жена, напустнжжъ, напустеница.* *Оставенжжъ женж и нахапанжжъ чюшжжъ не пинай.*

Остаивамъ (да остаивжъ), гл. д. 1) Турямъ, клавамъ, полагамъ, поставямъ нѣйдѣ нѣчто; *полагать.* *Оставихжъ го на полицж-тж.* 2) Не знамъ съ себе-си; *оставлять.* *Тяжко ми бжше да носж и тѣжжъ, та гж оставихж у дома. Оставихжъ го на дюкжана.*

Много сте мя, кардашь, носили,
Още мя малко носѣте
Да си въ нивж-та стигнемъ,
Въ нивж-та, въ ливадѣ-то,
Тамъ имамъ нивж башинж,
Въ нивж-тж има зеленъ боръ,
Подъ бора студентъ кладенецъ;
При кладенецъ мя сложете,
Сложете и оставѣте. *Пѣс.*

3) Отдѣлямъ отъ нѣчто, раздѣлямъ; *покидывать.* *Той бжше принуденъ да остави прикатели и отечество.* 4) Прѣста-

вамъ да връщѣхъ нѣчто; завръгвамъ, зарѣз-
вамъ, напушамъ; оставля́ть, покида́ть, бро-
са́ть. Оставилъ работѣ-тъ си и трѣг-
нѣлъ по ловѣ. Оставилъ лошину адетъ.
5) Не ся грыжѣхъ за нѣчто; оставля́ть,
покида́ть, не радѣть. Оставилъ болѣзнь
безъ помощь. 6) Напушамъ, завръгвамъ,
отрыгвамъ; покида́ть, окидыва́ть, побро-
са́ть. Оставилъ кѣжѣ-тъ си. Всички
го оставили за тоя му адетъ. Вѣгали
и оставили орѣжие-то си на неприна-
тѣла. 7) Не кѣтѣхъ, не закача́мъ, не
безпоко́жъ; оставля́ть. Остави мя да си
поспѣхъ. Остави го, не го закачай. Пер-
нѣтъ е, остави го. 8) Давамъ волю, изнѣ
за нѣчто; пушамъ; допускѣть, позволя́ть.
Не оставя никой да дойде. Не оста-
ва пиле да помине. Не оставя мужъ
да кацне на него. 9) Не ся бръкамъ на
нѣчто, да става, както другъ иска; предо-
ставля́ть, отдава́ть. Оставамъ на васъ,
вѣе както искате. 10) Наряждамъ, гля-
дамъ за слѣдъ смръть-тъ си; оставля́ть.
Ще му остави добро имя и малко па-
ргы. 11) Прощавамъ, опрощавамъ, отстѣ-
пѣмъ, пушамъ, не дырѣхъ; оставля́ть, про-
ща́ть, уступля́ть. Остави ми понѣ пѣтъ
гроша отъ дѣла му, а други-тъ да
ти платѣхъ азъ. 12) Задръжамъ, не пла-
шамъ колкото трѣбѣа; останѣвливать. О-
ставилъ отъ заплатѣ-тъ ми два гро-
ша за равностѣ. 13) Изоставямъ, от-
лага́мъ; откѣдыва́ть, отлага́ть, откѣ-
дыва́ть. Да го оставимъ за другъ пѣтъ.
14) Не стрижехъ, не рѣжѣхъ, отпушамъ, пу-
шамъ; отпуска́ть, отращива́ть. Оставилъ
си браджъ. — мся, 1) гл. *възвр.* Отказѣмъ-
ся, отричамъся, възгечисѣмъ; откѣзыва́ть-
ся, отступѣ́ться, отрека́ться. Оставилъ
отъ пианство-то. 2) Давамъ, прѣдавамъ,
довѣрявамъ; полага́ться, довѣря́ться, под-
дава́ться. Оставилъ е на чужди людѣ.
Не имъ ся оставяй да тя крадѣтъ.
3) гл. *стр.* Бывамъ оставенъ. — Оста-
вамъ *дзрѣхъ*, дѣто ходѣхъ, има бѣлѣзы;
класть. — Оставамъ наслѣдство, меравъ;
откѣзыва́ть. — Азъ го тамъ и оставихъ,
ничто не съмъ правилъ или мѣслилъ за
тѣхъ работѣ. — Остави че . . . , не глѣдай,
не обръщай вниманце, че . . . ; не смотрѣй
на то, что , мѣло того, что
— Остави́ся, не ся закачай, не ся бръ-
кай, стига; оста́въ, перестѣнь, полно.
Остави́ся лоши работѣ ся чо-
вать! — Не ми ся оставя, ще ми ся,
иска ми ся. — Не мя оставя на мира,
кѣтне мя, закача мя, безпокои мя; не
оставля́етъ мепѣ въ пово́дъ. — Оставямъ

нѣкого съ душы, колкото да си крѣпи ду-
шы-тъ. — Не оставилъ камѣкъ надъ ка-
мѣкъ. Старѣна адетъ не оставяй. Бо-
же, наспори, вси-тъхъ Грыци разпори,
токо одного остави и пѣдаръ го напра-
ви. Вечерѣшнѣ-тъ работѣ за утрѣ не
оставяй. Оставилъ питомно-то, та
гони диво-то. Оставилъ дявола, уло-
вился за сотонѣ-тъхъ. Оставилъ дѣдо
бабѣ, че ся уловилъ за какѣ. Оста-
вила була дѣлникъ, да си прави зел-
никъ. Остави одного, бухни другого. Го-
лота мя жарави, фудулукъ мя не
оставя. Иска да ся посвѣтити, не го
оставѣтъ дяволи-ти. Оставили мечкѣ-
тъхъ да варѣтъ дрѣнѣкъ-тъхъ. Остави го
да си развали и той калпѣвѣна грошъ.
Да го биешь, ще плаче; да му ся оста-
вишь, ще ти ся сѣмѣ.

Оста́вѣние, с. ср. отъ оста́вямъ и оста́-
вѣямъ.

Оста́йвамъ и

Оста́нвамъ и Оста́нѣвамъ (да оста́нѣхъ), гл.
ср. Оставамъ.

Оста́нѣтъ, с. ж. мн. Остатѣтъ.

Оста́нѣхъ, ешь, — нѣлъ, и оста́хъ, оста́лъ,
оста́й, оста́йте, гл. *свр.* отъ оста́вамъ,
оста́мъ, оста́йвамъ и оста́нѣвамъ; оста́-
тъсь.

Оста́нѣлѣый, лѣ, ла, ло, *пр.* Другѣый, оста-
лѣый; оста́лнѣой, оста́лѣый, *прѣчѣй.* Земи
и останѣлѣ-тъхъ. Останѣли-ти не стру-
вать ничто. Това изнажте, а останѣ-
ло-то врьлѣте.

Оста́нѣтъый, тѣ, та, то, *пр.* Останѣлѣый.

Остаросѣва́тъ, ишь, — тиль, гл. *свр.* д. Да
земѣхъ, да калесамъ нѣкого за старѣый свѣтъ

Любихъ любня отъ мало малено.
Отъ малено дори до голѣмо;
Кога станѣхъ любня за зѣмѣте,
Оно ми го другѣ прѣотѣняхъ,
А менека кума окумѣхъ,
А денницѣхъ остаросѣвахъ. Пѣс.

Рано лѣгѣхъ, по-рано е станѣлъ,
Та поканилъ трѣпѣхъ юнаци:
Марко-те е кума окумѣлъ,
Момчила е остаросѣвалъ,
Груѣ-те е дѣверъ одѣверилъ. Пѣс.

Остарѣ́вамъ (да остарѣ́хъ), гл. *ср.* Ставамъ
старѣ, одръгѣвамъ; старѣ́тъ. Да знаеши
много, скоро щѣшь остарѣ́еши; много
знать — скѣро состарѣ́тъся. Остарѣ́, по-
бѣлѣ, а умѣ-тъ му не дойде. Остарѣ́хъ,
обѣлѣхъ, такѣвъ пощипѣхъ не видѣхъ.
Не ся надосвай много, да не остарѣ́еши
безъ врьмя. Остарѣ́хъ влѣкъ маскара
на кучета-та. Учи́ся отъ малѣкъ, та
кога остарѣ́еши, да не ти е жѣлъ. Ку-

ча отъ ходеніе оstarѣва, а мома отъ кѣтене. Кокато мома много ся кѣтѣ, оstarѣла с. Рыба не оstarѣва, нѣ ся вѣзонава.

Остарѣваніе, с. ср. отъ оstarѣвамъ.

Остарѣж, ешь, —рѣлъ, гл. сѣр. отъ оstarѣвамъ. Да одрѣтѣж; оstarѣть, поста-рѣть, состарѣться.

Остарѣж, ишь, —рѣлъ, гл. сѣр. отъ оstarѣвамъ. Да състарѣж; состарѣть.

Остарѣвамъ (да оstarѣж), гл. д. Напра-вамъ нѣкого да оstarѣе; състарѣвамъ; старѣть. Болестъ-та и грѣжи-тъ го оstarѣиж.

Остарѣваніе, с. ср. отъ оstarѣвамъ.

Остарѣкъ, с. ж. мн. Останжло отъ нѣчто, останкы; бѣталъ, останки.

Остарѣмъ (да оstarѣж, оstarѣхъ, оstarѣлъ, оstarѣй, оstarѣйте), гл. ср. Оставамъ.

Остарѣаніе, с. ср. отъ оstarѣмамъ. Оставаніе.

Остенѣцъ, ум. м. и остѣнчя, ум. ср. отъ остѣнѣть.

Остенѣ, с. м. Тонага съ бодѣлъ на врѣха за караніе воловы; дѣканикъ. *Какъ-то во-лѣ-тъ, такъ-тъ и остѣнѣ-тъ. Ты го ду-пишь съ остѣнѣ, той ти вели: трѣнь ми вадимъ. Въсь день мясо наде, всѣхъ ноцъ звѣзды брой?* Гат. — Остенѣ.

Ости, с. ж. мн. Желѣзна вила съ седѣмъ, осѣмъ бодѣлъ, накрапа малко завити, за ло-вене съ нежъ рыбѣхъ ноцихъ на боринѣхъ; острогѣ.

Острѣнне, с. ср. отъ острѣж и острѣжся.

Острѣцъ, с. м. Остра-та чясть на бравѣж, на ноѣж, на бръсначъ; острѣло; острѣе, острѣе, лезвѣе, лѣвѣе, лезвѣѣ.

Остригвамъ и острижамъ (да остригъ и да острижѣ), гл. д. Орѣзвамъ косѣ-тъ, козицѣ-тъ, вѣлѣж-тъ на нѣчто; остригѣть, обстригѣть. *Да острижемъ нѣже овцѣ-тъ, че кой ще да ѣхъ пасе.* — *мѣя*, гл. стр. Бывамъ остриганъ; остригѣться, обстригѣться.

Остригваніе и острижаніе, с. ср. отъ остригвамъ и острижамъ.

Остригъ, жѣмъ и

Острижѣ, ешь, остригѣхъ, остригѣлъ, гл. сѣр. отъ остригвамъ и острижамъ. Да остригѣж, да острижѣж; остричѣ, обстричѣ. **Остригантый и остриженный**, прич. стр. Остриженный; остриженный, обстриженный.

Острикъ, с. ж. 1) Раст. трѣва *Carex*, кѣн-дра, шаваръ; осѣка. 2) Рыба *Perca fluviatilis*, бабой, бибонъ, гергечъ. гибанъ, ке-стеречъ, костуръ, оропъ, острица, пирѣина; ѳкуль.

Острило, с. ср. Острѣцъ.

Острина, с. ж. Остротѣ.

Острица, с. ж. 1) Раст. трѣва отъ рода на *cyperaceae*. 2) Рыба острика.

Остричкый, — чѣкъ, чѣка, чѣко, пр. смякъ. отъ острый; острѣнчкый.

Островецъ, ум. м. Малѣкъ островъ.

Островрѣхый, хѣ, ха, хо, пр. Что е съ острѣ врѣхъ; островѣрѣхый.

Островчя, ум. ср. отъ островъ. Островецъ.

Островъ, с. м. Земля, заобыколена съ водѣхъ; ада; островъ.

Острогъ, с. м. Побитъ колъ срѣдъ кожъ съ-но или сламу.

Острогѣница, с. ж. Така е наречена въ едикъ пѣсенъ звѣзда денница:

Звѣздодепнице, бръгосборнице,
Бръгосборнице, остропожце,
Кога ми дойде, кога прѣвѣче?

Остротѣ, с. ж. Качество, своѣство на острый, острина; остротѣ.

Остроумецъ, с. м. Остроумникъ.

Остроуміе, с. ср. Иманіе добѣръ, здравъ, быстрѣ умъ; остроуміе.

Остроумникъ, с. м. Остроумень чловѣкъ; остроумецъ; остроумецъ.

Остроумница, с. ж. Остроумна жена, мома.

Остроумный, — мѣлъ и—мѣлъ, мѣла, мѣно, пр. Что има здравъ, быстрѣ умъ, остроумный; остроумный. — мѣно, нар. Съ остроуміе; остроумно.

Остроумный, мѣ, ма, мо, пр. Остроумный.

Остроумѣ,

Остроумѣ и

Остроумѣ, с. ж. Огрибка.

Остригвамъ и острижамъ (да острижѣ), гл. д. 1) Съ стрѣганіе нацравнамъ гладко; изстригвамъ, изглаждамъ; выстригивать, выстригивать, выстригивать, остригивать, остригивать. 2) Съ стрѣганіе махвамъ, очиствамъ; изстригвамъ; выскабливать, осклабывать, оскребѣть, отскребѣть. *Острижи луски-тъ; выскаблить чешую.* — *мѣя*, гл. стр. Бывамъ остриганъ.

Остригваніе и острижаніе, с. ср. отъ остригвамъ и острижамъ.

Острижѣ, ешь, острижѣхъ, — галъ, гл. сѣр. отъ остригвамъ и острижамъ. Да изстрижѣж; выстрогать, выстригивать, остригивать, остригивать, выскабливать, осклабывать, оскребѣть, отскребѣть. — гантый, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Острый, рѣ, ра, ро и остѣръ, остѣра, остѣро, пр. 1) Что е съ тѣнко острило, съ тѣнкъ врѣхъ, та рѣже, та бодѣ; острый, вострый. *Остѣръ ножъ, колъ.* 2) Что има тѣнкы врѣховы, тѣнкы крапца. *Остри кимѣе. Остро брашино, смяно надро.* 3) За вѣлѣжъ власатый. *Остра вѣлна.* 4) Что докача,

что бode; тяжкѣй, лютѣй; ко́лькѣй. *Остры думѣ въ срьдцѣ влиза.* — *Показа му отрына край, възпротиви му ся, оупрѣ му ся.* — *Остры като брадѣж, много устатѣ.* — *Остро желѣзо въ торбѣ съди ли, зло и лоша работа не ся укрывать.* — *Остро шило и камыка пробива.* Два оstri камыка брашно не мельжѣ. Празденж мжжъ — остры ножъ, праздна жена — сама злина. Ако си острѣ, ножка си право дръжѣ.

Острый бұранѣ. Едно растение, сварено пиесе за дизентерѣж.

Острѣгвамъ и острѣжнамъ (да острѣжъ и да острѣжѣ), *гл. д.* Острѣгвамъ.

Острѣжѣ, жешѣ, и

Острѣжѣ, ешѣ, острѣгохѣ, острѣглѣ, гл. сѣр. отъ острѣгвамъ и острѣжнамъ. Да острѣжъ, да острѣжѣ.

Острыж, ишѣ, —рыль, гл. д. 1) Правжъ нѣчто остро, тѣло на врѣха; изострювамъ, шилжъ, изшилвамъ; острѣть, вострѣть, заострѣть, обвастривать. 2) Точжъ, охващамъ, изострювамъ; острѣть, вывастривать, навастривать, изощрѣть, направлять. — *ржѣся, гл. стр.* Бывамъ острѣнѣ; острѣться. — *ренѣый, прич. стр.* Шилѣный, точѣный.

Острѣжѣ, острѣгове, с. м. Станѣ за тѣбане Пиротскѣ килимѣ.

Остудѣ, ишѣ, —дѣль, гл. сѣр. отъ остудѣвамъ. Да изстуджъ; остудѣть, охолодѣть, охладѣть. — *дѣнѣый, прич. стр.* Изстудѣный, разхладѣный; остужѣнный, охоложѣнный, охлаждѣнный.

Остудѣвамъ (да остудѣжѣ), *гл. д.* Направямъ нѣчто тепло да стане студено, хладко, да изстыне; разхладѣвамъ, изстудѣвамъ; остужѣть, охоложѣвать, охлаждѣть. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ остудѣнѣ, изстудѣвамъ, разхладѣмся.

Остудѣванѣ, с. сѣр. отъ остудѣвамъ.

Ость, с. ж. в. остѣ.

Остягѣрка, с. ж. Тонага лагастарка.

Осушѣжѣ, ишѣ, —шилѣ, гл. сѣр. отъ осушѣвамъ. 1) Да изсушжъ, да прѣсушжъ, да осочжъ; осушѣть. 2) Да изпишжъ, да изцѣджъ; осушѣть. — *шѣнѣый, прич. стр.* По знаменованѣ-то на глагола.

Осушѣвамъ (да осушѣжѣ), *гл. д.* 1) Направямъ нѣчто да изсѣхне; изсушѣвамъ, прѣсушѣвамъ, осочѣвамъ; осушѣть, осушѣвать. 2) Изпишѣмъ до дѣно, изцѣждамъ; осушѣть. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осушѣнѣ.

Осушѣванѣ, с. сѣр. отъ осушѣвамъ.

Осѣтъ, с. м. Растѣнна магарешкѣй бодилѣ.

Осѣый, осѣ, оса, осо, пр. Что има голѣмъ и острѣ въласъ; въласѣтый, вълѣнистый;

осѣстый. *Горѣ осо, долѣ босо; свѣрху густо, снѣзу пѣсто.*

Ось, бси, с. ж. Изработено длѣго дръво, на дѣнжѣ съ двѣта си краица въ главѣни-ты на двѣ колеса, за да ся врьтѣть тѣ около него; ось.

Осѣвнувамъ, осѣввамъ и осѣмнувамъ (да осѣвнѣжъ и да осѣмнѣжѣ), *гл. сѣр.* Устожѣ, сѣдж докатѣ сѣвне; бытъ застѣжену разсѣвѣтомъ. *Осѣвнѣжѣ на планинѣж-тѣж. Кой-то осѣмѣва на хана, той замрѣква на пѣжѣж. Замрѣкѣмѣжѣ, та не осѣвнѣмѣжѣ. Да даде Господѣ да не осѣмнѣ!*

Осѣвнуванѣ, осѣвванѣ и осѣмнуванѣ, с. сѣр. отъ осѣвнувамъ.

Осѣвнѣжъ и осѣмнѣжѣ, ешѣ, —нжѣ, гл. сѣр. отъ осѣвнувамъ и осѣмнувамъ.

Осѣмъ, числ. Осѣмъ.

Осѣдлѣвамъ (да осѣдлѣжѣ), *гл. д.* Осѣдлѣмамъ, турѣмамъ сѣдло на конѣ, обсѣдлѣвамъ; осѣдлѣывать. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осѣдлѣанѣ, осѣдлѣмся, обсѣдлѣвамъ, обсѣдлѣваться.

Осѣдлѣванѣ, с. сѣр. отъ осѣдлѣвамъ.

Осѣдлѣжѣ, ешѣ, —лѣль, гл. сѣр. отъ осѣдлѣвамъ. Да осѣдлѣжѣ, да обсѣдлѣжѣ; осѣдлѣть. — *лѣнѣый, прич. стр.* Осѣдлѣанѣй, обсѣдлѣанѣй; осѣдлѣанный.

Осѣдлѣжѣ, ишѣ, —лѣль, гл. сѣр. отъ осѣдлѣмамъ. Да осѣдлѣжѣ. — *лѣнѣый, прич. стр.* Осѣдлѣанѣй.

Осѣдлѣмамъ (да осѣдлѣжѣ), *гл. д.* Осѣдлѣвамъ.

Осѣдлѣванѣ, с. сѣр. отъ осѣдлѣмамъ. Осѣдлѣванѣ.

Осѣжѣжъ и осѣчѣжѣ, ешѣ, осѣкохѣ, осѣклѣ, гл. сѣр. отъ осѣжѣмамъ. Да изсѣжѣжѣ; обсѣчѣ, высѣчѣ. *Осѣченѣый, пр. стр.* Изсѣченѣый.

Осѣмъ, нар. Осѣмъ. *Вода-та всѣчко изтира, осѣмъ (сѣмъ) черно лице и лошѣ язѣжѣжѣ.*

Осѣнѣжѣ, ишѣ, —нѣль, гл. сѣр. отъ осѣнѣвамъ; осѣнѣть.

Осѣнѣвамъ (да осѣнѣжѣ), *гл. д.* Покрѣвамъ сѣ сѣнжѣ; засѣнѣвамъ, затѣнамъ; осѣнѣть. — *мѣся, гл. стр.* Бывамъ осѣнѣнѣ; засѣнѣвамъ, затѣнамъ; осѣнѣться.

Осѣнѣванѣ, с. сѣр. отъ осѣнѣвамъ.

Осѣтжѣ, ишѣ, —тилѣ, гл. сѣр. отъ осѣщѣмамъ. Да усѣтжѣ.

Осѣщѣмамъ (да осѣтжѣ), *гл. д.* Усѣщѣмамъ.

Осѣщѣванѣ, с. сѣр. отъ осѣщѣмамъ. Усѣщѣванѣ.

Осѣджѣ, ишѣ, —дилѣ, гл. сѣр. отъ осѣжѣдамъ. 1) Да прѣсѣджѣ; осѣдѣть. 2) Да посѣджѣ, да покорѣжѣ, да покурѣжѣ, да нахокамъ; осѣдѣть, опорѣчить, охѣдѣть, оговорѣть, пересѣдѣть. 3) Да прѣдамъ, да обрѣжѣ;

обречь.—дентый, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Осѣждамъ (да осѣждъ), гл. д. 1) Съ сждъ разглагольствуемъ вишъ-тѣ на нѣкого и му опрѣдѣляемъ наказание; прѣсѣждамъ; осуждѣть. *Осѣдили го на затворѣ.* 2) Приказывамъ лоше за нѣкого, за нѣчто; корѣжъ, кудѣжъ; осуждѣть, пересуждѣть, пересудѣчивать, оговѣривать, охуждѣть, опорочивать. *Осѣждамъ му работѣ-тѣ.* *Осѣжда мя прѣдѣ хора-та.* 3) Отрицаемъ да стане нѣчто, отрицаемъ, прѣдаемъ; обречѣть. *Отъ Бога е осѣденъ на тяжкъ животѣ.* — мѣя, гл. стр. Бывамъ осѣденъ.

Осѣждане, с. ср. отъ осѣждамъ.

Осѣзѣивамъ (да осѣзѣѣ), гл. д. Съ шипаніе познаемъ, усѣщаемъ; осѣзѣть.

Осѣзѣиваніе, с. ср. отъ осѣзѣивамъ.

Осѣзѣѣжъ, ешь, — зѣлъ, гл. свр. отъ осѣзѣивамъ. Да усѣтъ.

***Отѣва**, с. ж. Т. 1) Трѣва, что е изново израсла слѣдъ косене; отѣва, подроствѣ. 2) Вода луга. 3) Вода отъ сѣривѣ влѣнѣ.

Отѣвица, ум. ж. отъ отѣва.

Отѣквася и **отѣкнувася** (да ся отѣкнѣ), гл. възвр. Завръщася.

Отѣкнѣ (да ся), ешь, — нѣлся, гл. свр. отъ отѣквася. Да ся заврънѣ.

Отѣслоивамъ (да отѣслѣѣ), гл. д. Изрѣзѣивамъ, орѣзѣивамъ, отесѣивамъ, обтесѣивамъ какъ да е; оболѣививать. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отѣслѣнъ.

Отѣслѣѣжъ, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ отѣслоивамъ; оболѣивить. — лѣнтый, прич. стр.

Отѣръ, с. м. Междѣ.

Отбѣивѣжъ, ишь, — вѣлъ, гл. свр. отъ отбѣивамъ. 1) Да оттурѣжъ, да отѣдѣжъ, да отмахнѣжъ, да отбѣивѣтъ. 2) Да погубѣжъ, да прѣмахнѣжъ, да затрѣивѣжъ, да погубѣтъ. — вентый, прич. стр. По знаменованіе-то на глагола.

Отбѣивамъ (да отбѣивѣжъ), гл. д. 1) Оттурѣивамъ, отѣивѣивамъ, отмахивамъ; отбѣивѣть. 2) Погубивамъ, прѣмахивамъ, затрѣивамъ; погубѣть. *Щѣжъ отбѣивѣжъ мѣжѣ та, щѣжъ погубѣжъ.* — мѣя, 1) гл. възвр. Погубивамъ, умирамъ, отивамъ. *Щѣише да ся отбѣивѣ, ако не бѣ тоѣ лѣкарѣ, да жъ изѣвѣри.* *Отбѣивѣжъ ми ся до двадесѣтъ овѣнѣ.* *измѣрѣжъ ми.* 2) Уморивамъ, отпадамъ, замирамъ. 3) гл. стр. Бывамъ отбѣивѣнъ. *Отбѣивѣжъ ся толкова хора, избѣивѣжъ гѣ, загѣивѣжъ.*

Отбѣиваніе, с. ср. отъ отбѣивамъ и отбѣивамся.

Отбѣивѣжъ и **отбѣивѣивѣжъ** (да отбѣивѣжъ), гл. д. Сврѣивѣивамъ да бѣжъ; прѣбѣивѣивамъ.

Отбѣивѣивѣжъ (да ся отбѣивѣжъ), гл. възвр. Борѣивѣивѣжъ съ нѣчто, глѣивѣивѣжъ да го сврѣивѣивѣжъ;

отбѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣивѣжъ съ мицѣивѣивѣжъ тѣ, даивѣивѣивѣжъ нѣчто искѣтъ, та да отрѣивѣивѣжъ и другѣ.*

Отбѣивѣивѣжъ и **отбѣивѣивѣивѣжъ** (да отбѣивѣивѣжъ), гл. д. Отбѣивѣивѣивѣжъ, отѣивѣивѣивѣжъ, отрѣивѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣивѣивѣжъ единѣжъ комѣжъ.* — мѣя, гл. стр. Бывамъ отбѣивѣивѣивѣжъ. — *Кому какъво ся отбѣивѣивѣивѣжъ, кому какъво бѣло уречѣно.*

Отбѣивѣивѣжъ, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отбѣивѣивѣивѣжъ. Да отбѣивѣивѣжъ, да отѣивѣивѣжъ, да отрѣивѣивѣжъ. — рѣнтый, прич. стр.

Отбѣивѣивѣжъ, гл. свр. отъ отбѣивѣивѣжъ. Да отѣивѣивѣжъ, да отбѣивѣивѣжъ, да отрѣивѣивѣжъ; отѣивѣивѣжъ, отѣивѣивѣжъ, отлѣивѣивѣжъ, отлѣивѣивѣжъ. — скѣнтый, прич. стр.

Отбѣивѣивѣжъ и **отбѣивѣивѣивѣжъ** (да отбѣивѣивѣжъ), гл. д. Съ брѣивѣивѣжъ или съ друго нѣчто, отѣивѣивѣивѣжъ, отрѣивѣивѣжъ, отбѣивѣивѣжъ; отѣивѣивѣжъ. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отбѣивѣивѣжъ.

Отбѣивѣивѣжъ и **отбѣивѣивѣивѣжъ**, с. ср. отъ отбѣивѣивѣжъ.

Отбѣивѣжъ, ешь, — бѣилъ, гл. свр. отъ отбѣивѣивѣжъ. Да прѣбѣивѣжъ.

Отбѣивѣжъ, ешь, — брѣилъ, — брѣилъ, гл. свр. отъ отбѣивѣжъ. — брѣнтый, прич. стр.

Отбѣивѣивѣжъ (да отбѣивѣжъ), гл. д. 1) Задѣивѣивѣжъ нѣкого, нѣчто отъ пѣжъ да ся запре на странѣжъ, да на мѣивѣивѣжъ нѣидѣ. *Отбѣивѣжъ го отъ пѣжѣ, та му казѣжъ, дѣ съ мѣжъ ги скрѣжъ.* *Червѣно мѣивѣжъ царѣ отъ пѣжѣ отбѣивѣжъ.* 2) Пѣивѣивѣжъ, вѣжъ да тѣе на друго мѣиво; отѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣжъ водѣжъ-тѣжъ отъ рѣжъжъ-тѣжъ, прѣставѣивѣжъ рѣжъжъ-тѣжъ; отѣивѣивѣжъ водѣ отъ рѣжъжъ.* 3) Прѣставѣивѣжъ да даивѣивѣжъ на малѣжъ да бѣивѣжъ, да сѣжъ мѣжъ; не подаивѣжъ; отѣивѣивѣжъ, лѣжъ, отлѣивѣивѣжъ; отѣивѣивѣжъ, отѣивѣивѣжъ рѣжъжъ отъ грудѣжъ, отѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣжъ дѣжъ-тѣжъ.* *Отбѣивѣжъ агнѣжъ-та, отлѣивѣивѣжъ гѣ.*

4) Не плащѣивѣжъ колѣжъ смѣжъ ся условѣжъ, задѣивѣивѣжъ, удѣивѣивѣжъ; задѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣжъ му отъ парѣжъ-тѣжъ.* *Отбѣивѣжъ му три грошѣжъ.* 5) Зивѣивѣжъ, отѣивѣивѣжъ, привѣивѣивѣжъ; отбѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣжъ му мицѣивѣивѣжъ-тѣжъ, зѣжъ да купѣивѣжъ отъ мѣивѣжъ.* 6) Съ спѣжъ, съ бѣжъ, съ ударѣ отѣивѣивѣжъ, отѣивѣивѣжъ; отбѣивѣивѣжъ, отѣивѣивѣжъ. 7) Отѣивѣивѣжъ нѣкого отъ нѣчто, та го размѣивѣивѣжъ; отѣивѣивѣжъ, залѣивѣивѣжъ; отрѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣжъ тѣжъ отъ работѣжъ-тѣжъ.* 8) Отѣивѣивѣжъ, рѣивѣивѣжъ, урѣивѣивѣжъ; отѣивѣивѣжъ. *Рѣивѣивѣжъ-тѣжъ и рѣивѣивѣжъ-тѣжъ отбѣивѣивѣжъ коѣжъ да стане го-дѣжъ-тѣжъ.* — мѣя, 1) гл. възвр. Не врѣивѣжъ по правѣжъ пѣжъ, а закрѣивѣивѣжъ на другѣжъ странѣжъ; завѣивѣивѣжъ, крѣивѣивѣжъ, закрѣивѣивѣжъ; поворѣивѣивѣжъ, свѣивѣивѣжъ. *Отбѣивѣжъ отъ пѣжѣжъ.* *Отбѣивѣжъ на лѣво изъ тѣжъжъ-тѣжъ улицѣжъ.* 2) На мѣивѣивѣжъ вѣивѣжъ нѣидѣ;

наминувамъ, заминувамъ, махвася, свръщамъ, забыкалнамъ; заха́жпвать, заѣзжа́ть, завёртывать, заворачивать мимоходомъ, мимоѣздомъ. *Отбихся да въ видѣ, что чините.* 3) Прѣставамъ да ходѣ, да бѣдѣ нѣбѣдѣ. *Дохождаше чясто, нѣ сега ся отби, недохожда вѣче.* 4) Отдѣламся, отдалечивамся, отстранивамся; отбива́ться. *Отбился отъ правѣ-тѣ мисль.* 5) Изгубвася, махвася, прѣкращася; отпа́дѣть. *Отби ми ся ищахъ-тѣ; отпала охота.* 6) За вѣмя-то: ставамъ добро, оправвася, поправвася; поправля́ться. *Дай да ти хранѣ оуця-тѣ и, като ся отбие вѣмя-то, да гы дѣлимъ по наполовинѣ.* 7) гл. стр. Бывамъ отбитъ. — *Отбивамъ си грыжѣ-тѣ, сврышвася работа-та, та не остава да ся грыжѣ, отгрыжвася. — Отбивамъ си надѣждѣ-тѣ, изгубвамъ надѣждѣ, нѣма вѣче на какво да ся надѣямъ*

Отб́иваніе, с. ср. отъ отб́ивамъ и отб́ивамся.

Отб́ивъ, с. м. 1) Отбито, задрѣжано отъ пары; вѣче́ть, учё́ть. 2) Мѣсто, направа на рѣкѣ, на вадѣ за отбиваніе водѣ-тѣ; отводъ, ставило. 3) Сговоръ, кога да стане сватба; оте́къ.

Отб́ирамъ (да отб́ерж), гл. д. 1) Изваждамъ, оттурямъ на странѣ; избирамъ, пробирамъ; **выбира́ть, отбира́ть, избира́ть, отдѣля́ть, вые́йдывать.** *Отбралѣ най-здравѣ-тѣ. Отбра си, коковто му трѣбѣва.* 2) Разбирамъ, разумѣвамъ, проумѣвамъ, познавамъ, знаѣхъ отъ нѣчто; **быть свѣдущимъ въ чѣмъ, понима́ть.** *Не отбирамъ отъ тѣхъ работѣ. Отбира, разбира, сѣче му умъ-ть. — мся, 1) гл. вѣзер. Разбирамъ, разумѣвамъ, проумѣвамъ, познавамъ, не съмъ забравенъ, не ся намирамъ въ залпѣ. Не ся отбира като малко дѣтя.* 2) Наймамъ, намирамъ, излизамъ; **находѣ́ться, осмѣля́ться.** *Кой ке ся юнакъ отбере, да ходи да нарѣча.* 3) гл. вѣ. Отдѣламъ ся, избирамъ ся *Отбралися все отборъ юнаци.* 4) гл. стр. Бывамъ отбранъ. — *Господь не отбира, а събира. Гладенъ не отбира, нѣ какво-то намира. Кой отбира, той набира. Отбира колкото свинѣ отъ дѣнѣ (отъ тѣкѣѣ). Свинѣ отъ бисерѣ не отбира. Отбира ли ти свинѣ отъ кладенчѣѣ водѣ. Отбира колкото магарѣ отъ кантарѣ. Въ много просо-то ся не отбира.*

Отб́ираше, с. ср. отъ отб́ирамъ и отб́ивамся.

Отб́иръ, с. м. 1) Отборъ. 2) Най-зрѣло то и най-здро-то гроздѣ, което отбирати на

гроздоберъ за трушнѣ или пакъ за прѣзъ зимѣ-тѣ.

Отб́иѣ, ешь, — бѣлъ, гл. свр. отъ отб́ивамъ. — бѣтый и — бѣеный, прич. стр. **Отблагодари́ѣ, ишь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отблагодари́вамъ.**

Отблагодари́вамъ (да отблагодари́ѣ), гл. д. и ср. Благодарѣ, поблагодари́вамъ нѣкому за нѣчто.

Отблажѣ, ишь, — жѣлъ, гл. ср. свр. Да прѣстанѣ да блажѣ, да запостѣ.

Отблѣзо, нар. Отъ близне разстояние, не отдаlechъ; **изблизѣ, изблизѣка.** *Той е отблизо. Пристѣпи, та му кажи отблизо.*

Отблѣбѣлѣж (да си), ишь, — лилъ си, гл. ср. свр. Да блѣболѣж доста, да ся наблѣболѣж **Отблѣсквамъ гл. свр. отъ отблѣсквамъ.** Да оттыкамъ, да отбѣж, да отгонѣ.

Отблѣсквамъ и отблѣснувамъ (да отблѣскамъ, да отблѣснѣж), гл. д. Оттыквямъ, отбивамъ, отгонвямъ; **отража́ть, отбива́ть, отгоня́ть, отта́лкивать.**

Отблѣснѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отблѣсквамъ; отразѣть, отбѣть, отогна́ть, оттолкну́ть. — снѣжтый, прич. стр.

Отбодѣ, ешь, — дохъ, — болъ, гл. свр. отъ отбѣждамъ. Да разбодѣ, да отпгѣж; **отколѣть, отпнѣлить. — дѣнѣый, прич. стр.**

Отбѣждамъ (да отбѣдѣж), гл. д. Забодено изваждамъ, разваинамъ; разбѣждамъ, отпглювамъ; **отѣалывать, отпнѣливать. — мся, гл. стр.** Бывамъ отбѣденъ.

Отбѣжданіе, с. ср. отъ отбѣждамъ.

Отбѣза́вамъ (да отбѣза́ѣж), гл. д. 1) Съ бѣзаніе отпивамъ, отсѣмуквамъ; **отсѣсывать.** 2) *Отбѣзавамъ си, бѣзаѣ много, довоѣж, набѣзавамся.*

Отбѣза́ѣж, ешь, — зѣлъ, гл. свр. отъ отбѣза́вамъ. — зѣнѣый, прич. стр.

Отболѣ́вамъ (да отболѣ́ѣж), гл. д. Прѣставамъ да болѣж; **прѣболѣ́вамъ.** *Отболѣ́ мя глава-та.*

Драганке, сестро Драганке, . . .
Катъ ся хазѣты-тѣ зададѣть, . . .
Съ кытѣты-тѣ да гы обавишь,
Докато дойдѣ и азе,
Додѣ мя глава отболи,
Докатъ мя тряска прѣтрасе. *Нѣс,*

Отболѣ́ѣж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ отболѣ́вамъ. Да прѣболѣ́ж.

Отбо́рвася и отбо́ривася (да ся отбо́риѣж), гл. вѣзер. Отбаривася.

Отбо́риый, — рѣнъ и — рѣнъ, рѣнѣ, рѣнѣ, пр. По-хубавѣый, отбранѣый, избранѣый, личнѣый; **избраннѣый, отбо́рниый, выбо́рниый, отмѣтнѣый, отпнѣннѣый.** *Отборна стока. Отборни люде.*

Отбѣрчѣж (да ся), ишь, — чился, *гл. възвр. сѣр.* Да ся отплатѣ, да ся наплатѣ, да си отвѣрчѣж за нѣчто. *Сакамь сега да ти направѣж нѣкакѣо добро, да ти ся отборчѣж.*

Отборѣ, с. м. 1) Избрано най-добро-то отъ нѣчто; изборѣ, отбирѣ; отбѣрѣ. *Най-хубавѣж отборѣж грозде ся бере прѣдѣж Кръстовѣ-денѣ. Отборѣж говяда.*

Събралися съборѣ момци,
Съборѣ момци, отборѣ момци,
Триста момци колядари,
Събралися на Витушѣж,
Да си мѣтатѣ, бре, бѣлѣ камыкѣ,
Да го мѣтатѣ отъ Витушѣж,
Отъ Витушѣж на Пирива. *Пѣс.*

Младѣ дѣвойкѣ отборѣ земахѣ,
Та гѣ правяхѣ младѣ робѣни;
И младѣ момци отборѣ земахѣ,
Та гѣ правяхѣ все ланичари. *Пѣс.*

Паша-та писмо написа,
Че го Радану проводи:
Дѣ да е Раданѣ, да дойде,
Байрактарѣ щѣ го направѣж,
Да води отборѣ юнаци,
Да пазѣ хазнѣ отъ обирѣ. *Пѣс.*

2) Разборѣ, разборѣна, оправа, оправѣна, рядѣ. *Нѣма никакѣж отборѣж.*

Отбѣрѣж (да ся), ишь, — рился, *гл. сѣр.* отъ отбѣрѣмѣся и отбѣрѣвамѣся.

Отбѣрадѣж, ишь, — дилѣ, гл. сѣр. отъ отбѣрадѣмѣся. Да разбѣрадѣж. — дѣнѣтый, *прич. стр.*

Отбѣрадѣмѣся (да отбѣрадѣж), *гл. д.* Махѣмѣ, разѣмѣмѣ забѣрадѣж-тѣ на нѣчто; разбѣрадѣмѣся. — мѣся, *гл. стр.* и *възвр.* Разбѣрадѣмѣся.

Отбѣрадѣмѣня, с. сѣр. отъ отбѣрадѣмѣся и отбѣрадѣмѣся.

Отбѣрана, с. ж. Обрана, забрано, запаза, завардѣмѣня; оборѣна, защѣта, оплѣтъ, огрѣда.

Отбѣранѣтый, нѣ, на, по, пр. Отборнѣтый.

Отбѣранѣж, ишь, — нилѣ, гл. сѣр. отъ отбѣранѣмѣся. Да забранѣж, да запазѣж, да завардѣж; оборѣнѣтъ. — нѣнѣтый, *прич. стр.*

Отбѣранѣмѣся (да отбѣранѣж), *гл. д.* Бранѣж нѣкого отъ нѣчто; забранѣмѣся, запазѣмѣся, завардѣмѣся; оборѣнѣтъ, защѣмѣтъ. *Отбѣранѣмѣся го да го не бѣмѣтъ. — мѣся, 1) гл. възвр.* Бранѣж себѣ-си, забранѣмѣся, запазѣмѣся, завардѣмѣся; оборѣнѣтъ, защѣмѣтъ. 2) *гл. стр.* Бѣмѣмѣся отбѣранѣмѣся.

Отбѣранѣмѣня, с. сѣр. отъ отбѣранѣмѣся.

Отбѣроѣж, ишь, — броилѣ, гл. сѣр. отъ отбѣроѣмѣся. Да наброѣж; отсѣчитѣ. — броѣнѣтый, *прич. стр.* Наброѣнѣтый.

Отбѣроѣмѣся (да отбѣроѣж), *гл. д.* Съ броемѣня отдѣмѣся; отчитѣмѣся, наброѣмѣся; от-

сѣчитѣмѣся. — мѣся, *гл. стр.* Бѣмѣмѣся отброемѣня.

Отбѣроѣмѣня, с. сѣр. отъ отбѣроѣмѣся.

Отбѣруѣмѣся и отбѣруѣмѣся (да отбѣруѣмѣся), *гл. д.* Съ бруѣмѣня откѣмѣсямѣся, свѣмѣмѣся; отбрусѣмѣся, отшмѣмѣся; сбѣмѣтъ, обѣмѣтъ плодѣмѣ съ дѣрева. *Отбруѣмѣся си крушѣж. — мѣся, гл. стр.* Бѣмѣмѣся отбруѣмѣся.

Отбѣруѣмѣся, ишь, — лилѣ, гл. сѣр. отъ отбѣруѣмѣся. Да отбрусѣж, да отшмѣмѣся. — лѣнѣтый, *прич. стр.* Отбрусѣнѣтый, отшмѣнѣтый.

Отбѣруѣмѣся и отбѣруѣмѣся (да отбрусѣж), *гл. д.* Отбруѣмѣся, отшмѣмѣся.

Отбрусѣж, ишь, — силѣ, гл. сѣр. отъ отбрусѣмѣся. Да отбрусѣж. — сѣнѣтый, *прич. стр.* Отбрусѣнѣтый.

Отбрусѣмѣся, гл. сѣр. отъ отбрусѣмѣся. Да избрусѣмѣся. — сѣнѣтый, *прич. стр.*

Отбрусѣмѣся и отбрусѣмѣся (да отбрусѣмѣся), *гл. д.* Съ брусѣмѣня отмахѣмѣся, избрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣся (да ся), ишь, — лилѣ си, *гл. сѣр.* Да си отбрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣся (да ся), ишь, — рилѣ си, *гл. сѣр.* Да брусѣмѣся, да брусѣмѣся много, доволѣж; да си отбрусѣмѣся, да си отбрусѣмѣся, да ся набрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣся (да ся), ешь, — ралѣ си, *гл. сѣр.* Да брусѣмѣся много, доволѣж; да си отбрусѣмѣся; набрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣся (да ся), *гл. сѣр.* Да брусѣмѣся много, доволѣж; да ся набрусѣмѣся; набрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣся и отбрусѣмѣся (да отбрусѣмѣся), *гл. д.* Сѣмѣмѣся, махѣмѣся бѣло-то на нѣчто; откѣмѣсямѣся. — мѣся, 1) *гл. възвр.* Махѣмѣся си, сѣмѣмѣся си бѣло-то. 2) *гл. стр.* Бѣмѣмѣся отбрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣня и отбрусѣмѣня, с. сѣр. отъ отбрусѣмѣся.

Отбрусѣмѣся, ишь, — лилѣ, гл. сѣр. отъ отбрусѣмѣся и отбрусѣмѣся. Да откѣмѣся. — лѣнѣтый, *прич. стр.*

Отбрусѣмѣся, гл. сѣр. отъ отбрусѣмѣся. Да откѣмѣся, до откѣмѣся. — тѣнѣтый, *прич. стр.* Откѣмѣсѣнѣтый, откѣмѣсѣнѣтый.

Отбрусѣмѣся и отбрусѣмѣся (да отбрусѣмѣся), *гл. д.* Съ брусѣмѣня откѣмѣсямѣся нѣчто; откѣмѣсямѣся, откѣмѣсямѣся. — мѣся, *гл. стр.* Бѣмѣмѣся отбрусѣмѣся.

Отбѣгвамь и отбѣгвамь (да отбѣгвамь), *гл. сѣр.* и *д.* 1) Побѣгвамь, избѣгвамь; убѣгѣтъ, ухѣдѣтъ, отбѣгѣтъ. *Отбѣгвамь да лѣтъ отъ село.* 2) Бѣгѣмѣся отъ нѣчто, че не ми ся ще да го врѣмѣж, та глѣмѣся да изклѣмѣж; избѣгвамь, избѣгвамь, отбѣгвамь;

избѣгати, уклоняться, отелоняться, отвѣр-
тываться, отбывати, отвѣливаться. *От-
бѣга труда.* 3) Странѣ отъ нѣкого, отъ
нѣчто, не ми ся ще да ся срѣщамъ съ не-
го; избѣгати, удалиться. *Той отбѣга
отъ мене. Отбѣга отъ приатели-тѣ си.*
Отбѣгваніе и отбѣгнуваніе, с. ср. отъ
отбѣгвамъ.

Отбѣгнѣж, ешь, — нѣжъ, гл. свр. отъ от-
бѣгвамъ и отбѣгнувамъ.

Отбѣлвамъ и отбѣлювамъ (да отбѣлѣжъ),
гл. д. Съ бѣленіе отмахвамъ. *Отбѣлѣхъ
му корѣ-тѣ, кожѣ-тѣ.* — мся, гл. вѣзвр.
и стр. Бѣлѣся, отпирямъ.

Отбѣлваніе и отбѣлюваніе, с. ср. отъ
отбѣлвамъ. Бѣленіе нѣчто. *Отбѣлваніе
царевнѣж.*

Отбѣлѣжѣж, ишь, — жиль, гл. д. свр. Да
забѣлѣжѣжъ, да турѣ бѣлѣжъ.

Отвѣдѣж, ишь, — диль, гл. свр. отъ отвѣдѣ-
дамъ. Да отмахнѣж, да оттурѣж, да отбавѣж;
отбавить. — денѣжъ, прич. стр.

Отвѣдѣнамъ, в. отвѣдѣдамъ.

Отвѣдѣдамъ (да отвѣдѣжъ), гл. д. Отвѣдѣнамъ :

1) Махвамъ. *Отвади го оттажѣ.* 2) От-
махвамъ, оттурнамъ, отбавнамъ; отбавли-
вать, отбавлять. *Отвади малко, та да не
е прѣлѣжено.* — мся, 1) гл. вѣзвр.
Махвямся, отмахвямся. *Отвадися оттука.*
2) Умирамъ. *Ще ми ся отвѣди дѣтя-
то.* 3) гл. стр. Бывамъ отвѣденъ.

Отвѣдѣдамъ, гл. ср. Отвѣдѣнамъ, отвѣдѣнамъ,
отвождамъ, отхождамъ, отивамъ; уходить,
отправляться. *Отваждать на пазарѣ.*

Отвѣдѣданіе, с. ср. отъ отвѣдѣдамъ.

Отвалѣж, ишь, — лѣлѣжъ, гл. свр. отъ отвѣ-
ламъ; отвѣлѣть. — лѣнѣжъ, прич. стр.

Отвалѣжъ (да си), ишь, — лѣлѣ си, гл. ср.
свр. За дѣждѣ: да валѣжъ много, доволѣжъ;
да ся навалѣжъ.

Отвалѣламъ (да отвѣлѣжъ), гл. д. Съ валѣніе,
съ трѣкалѣніе отмахвамъ; отвѣлѣвать. —
мся. 1) гл. вѣзвр. Надамъ, отрѣкалвямся,
махвямся. *Отвалися було-то,* открылся.
2) Махвямся, разотивямся, разнѣсамся. *От-
валися калабалѣжѣ-тѣ.*

Отвѣра, с. ж. Извара, подвара, хурда, шю-
микъ; творогъ.

Отвѣрица, у. ж. Малко отвѣра; творо-
жѣкъ.

Отварѣж, ишь, — рѣлѣжъ, гл. свр. отъ отва-
ривамъ и отвѣривамъ; отварить. — рѣ-
нѣжъ, прич. стр.

Отваривамъ и отвѣривамъ (да отварѣжъ),
гл. д. Съ вареніе приготвювамъ; отварѣ-
вать. *Отварилъ млѣко-то,* прѣварилъ го,
сварилъ го. *Да отварѣжъ цѣвика;* отворо-
жить.

Отвѣривамъ (да отвѣрѣжъ, отвѣривамъ), гл. д.

1) Затворено разтваривамъ да зѣе; отворѣть,
отверѣть, открывѣть. *Оставилъ врата-
та отворенѣж. Отворилъ прозореца.* 2)
За ножъ, за друго, что ся затварива: разтвар-
ивамъ, отклониамъ. *Отвори ножици-тѣ,
клѣщи-тѣ.* 3) Махвамъ, повдигамъ кана-
ка, захлупѣжъ-тѣ на нѣчто; открывѣть,
вскривѣть, отслѣнивать. *Отворилъ сан-
джка. Отворилъ теңджерѣжъ-тѣ,* отлупилъ
жъ. 4) Заключено отключамъ; отпирѣть. *На
ти ключа, та отвори долапа.* 5) Разтвар-
ивамъ врата-та, кепенци-тѣ на нѣчто, за да
работѣж; открывѣть. *Чаршина-та не е
отворена.* 6) Зимамъ дюкѣнѣжъ, магазѣжъ и
ся нарядѣдамъ въ тѣхъ, за да трѣгувамъ;
открывѣть. *Отворилъ дюкѣнѣжъ, сергиѣжъ.*
7) Подкачнамъ да врышѣжъ нѣчто; открывѣ-
ть. *Отворилъ имѣжъ войнѣжъ. Отворилъ
сѣбрѣніе-то.* 8) Показывамъ да ся види, да
ся знае; разкрывамъ; вскрывѣть. *Отво-
рилъ игрѣжъ-тѣ съ купѣжъ.* 9) Направивамъ да
може да ся минува, да има пѣть. *Отво-
рилъ новѣжъ пѣть.* *Отворилъ му пѣть.*
10) Направивамъ ранѣжъ или друго нѣчто да
тече. *Лапа-та отвори чирѣжъ-тѣ и ще
жъ изчисти.* 11) Нѣчто сбрано, впрягнѣто
разпирѣямъ, раздѣплювамъ. *Отваривамъ пла-
тина на корабѣ; поднѣять нарусѣ.* 12) На-
правивамъ способѣжъ да научи, да разбира
нѣчто; отверѣть. *Отвори му срьдце-то.*
Работа-та го много отвори. 13) Напра-
вивамъ нѣчто да не е толкова тѣмно, да ста-
не по-свѣтло, по-ачѣкъ. *Отворена бока.*
14) Захубавивамъ, ачѣисвамъ; придавать
лучшій видѣ, дѣлать эффектѣжъ. *Колко
го отвори цѣтѣ-то.* — мся, 1) гл. вѣзвр.
Ставамъ опытенѣжъ въ нѣчто; научивамся, ачѣ-
тисвамся. *Отъ день на день ся отварѣ
на работѣжъ-тѣ.* 2) Ставамъ слободѣжъ, ос-
лободивамся, не ся срамѣвамъ, обезсрамѣ-
вамся; ачѣтисвамся; дѣлаться развѣзнѣе.
Отворихся прѣдѣ едѣ-кого-си. *Още не
ся е отворилъ прѣдѣ васѣжъ.* 3) Разтвар-
ивамъ, разпѣчивамся, разцѣвѣтѣвамся. *Плѣ-
кѣ-тѣ ся отворилѣжъ.* 4) Изливамъ, пока-
звямся; появляться.

Кѣдѣ кръвь-та въ ся истурѣла,
Тука ми ся прѣква отворѣла;
Кѣдѣ глава нейзѣ е падѣла,
Алтарѣ ми ся тука суградило;
Кѣдѣ слѣзѣ таѣ обрѣнила,
Тамо вода ми ся отворѣла,
Съ отворѣла вода лѣковита. *Пѣс.*

5) гл. стр. Бывамъ отворенѣжъ въ всѣхъ-
тѣ знаменованнѣжъ. *Врата-та ся отво-
рилѣжъ. Сама ся тѣмница отвори. Отво-
рися пѣть-тѣ прѣзъ планинѣжъ-тѣ.* *Ко-*

гато ся катуруютъ кола-та, много пѣ-
тица ся отвѣрнатиѣ. — Не си отво-
ри уста-та, не си обѣли зѣбѣ, не каза
ничто, не продума. Той не смѣе да си
отвори уста-та; онъ не смѣетъ рта
раскрѣти передѣ нимъ. — Отвѣрнатиѣ
нѣкому очи-ти, отвѣрнатиѣ си очи-ти,
в. окѣ. — Отворишъ думъ за нѣчто,
зехъ да говорѣхъ за него. — Отвори ми
ся ищахъ, прииска ми ся нѣчто. — От-
вори ми ся работа, показа ся, излѣзе ми
работъ, намѣрихъ си работъ, цѣхъ имамъ
работъ. — Даволъ-тъ затваря ед-
ни врата, Господь десять отвѣрнатиѣ.
Чюка тамо, дѣто не му отвѣрнатиѣ.
Блага рѣчь желѣзны врата отвѣрнатиѣ.
Не може да си отвори очи-ти отъ на-
бодѣ. Отворишъ му ся очи-ти като на
утѣхъ денѣ. Отвѣрнатиѣ си врата-та
голѣмы, сега не можемъ да ги смалимъ.
Отвѣрнатиѣ си уста-та салъ за добро.

Отвѣрнатиѣ, с. ср. отъ отвѣрнатиѣ и отвѣ-
рнатиѣ.

Отвѣдигнѣ, ешь,—нѣлъ, гл. д. сѣр. Да по-
вдигнѣ, да вдигнѣ, да помѣстѣ.

Отвѣдигнѣ, нар. Оведигнѣ.

Отвѣдѣ, ешь,—вѣдохъ,—вѣлъ, гл. сѣр. отъ
отвѣждамъ и отвѣждамъ. —дѣнѣй,
прич. стр.

Отвѣждамъ (да отвѣдѣ), гл. д. Отвождамъ.

Отвѣжѣ, в. отвѣжѣ.

Отвѣзѣ, ешь,—вѣзохъ,—вѣзѣ, гл. сѣр. отъ
отвѣждамъ.

Отвѣлѣ, ишь,—лѣлъ, гл. сѣр. отъ отве-
лѣвамъ. Да отговорѣ, да отромонѣ.

Отвѣлѣвамъ (да отвѣлѣ), гл. д. Отгова-
рамъ, отромонямъ; отвѣлѣтъ.

Отвѣчерѣ (да ся), —рѣлося, гл. сѣр. отъ
отвѣчерѣвамъ ся. Да замрачае, да ся све-
черп, да замрѣчае; затемнѣтъ.

Отвѣчерѣвамъ (да ся отвѣчерѣ), гл. безл.
Подкача да ся стѣмнѣва, да мрѣква вечерѣ;
свѣчеривамъ, замрачавамъ, замрачавамъ, смрѣк-
нувамъ; начинатиѣ темнѣтъ.

Отвѣчѣ, нар. Весма много, твѣрдѣ много.

Отвѣивамъ (да отвѣивѣ), гл. д. 1) Нѣчто за-
вито като витло, бурмѣ вѣртѣ на другѣ-
тъ странѣ за да го извадѣ; развивамъ, от-
вѣртѣвамъ; отвѣртѣвать, отвѣививать, от-
вивать, вывивать, вывѣививать. *Отвѣилъ
витло-то.* 2) Нѣчто навито развивамъ, от-
суквамъ, размотавамъ; отвѣивать, откручи-
вать, развивать, размѣтивать. *Отвѣилъ
нищѣ-ти.* 3) Махвамъ завивѣхъ тѣ на нѣ-
что; откѣивамъ, отскѣивамъ, отголѣвамъ;
откѣивать, откѣивать, раскѣивать. *От-
вѣивъ му крака-та.* 4) Надвивамъ, намог-
вамъ, одолѣвамъ, обарямъ; осѣивать, по-

бѣждать. *Гладѣ-тъ му отвѣилъ*, отпадыѣлъ
отъ гладѣ. *Не могѣ да отвѣивѣ*, не могѣ
да намогнѣ, да пристигнѣ за нѣчто; силѣ
не хватѣетъ, стало не въ могоутѣ. —мѣя,
гл. вѣзѣр. 1) Отвѣртамъ, развивамъ. 2)
Отсуквамъ, отматавамъ. 3) Откѣивамъ,
отскѣивамъ, отголѣвамъ. 4) Отбѣивамъ въ
2-то знамен. *Отвѣивѣ да отговорѣ прѣ-
ко*; я отклонѣлся отъ прѣмага отвѣта.
5) гл. стр. Бывамъ отвѣитѣ. — *Отвѣива
ми ся*, като гл. безл. Довива ми, дотяг-
ва ми, омрѣзва ми, досажда ми ся, досѣдѣва
ми ся, додѣва ми ся; мѣѣ надоѣдѣтъ.

Отвѣиватиѣ, с. ср. отъ отвѣиватиѣ и отвѣиватиѣ.

Отвѣилѣжѣ (да си), ешь,—нѣлъ си, гл.
ср. сѣр. Да вѣлѣжѣ много, доволю; да ся
навилѣжѣ.

Отвѣивѣ, ешь,—вѣлъ, гл. сѣр. отъ отвѣ-
иватиѣ. —вѣитѣй, прич. стр. По знамено-
ванѣ-то на глагола.

Отвѣиватиѣ и **отвѣиватиѣ** (да отвѣивѣжѣ),
гл. д. 1) Сѣ вѣиченѣ относимъ, заносимъ;
отбѣивамъ, отбѣивамъ; отвѣивать, отво-
лѣивать, отбѣивать, отбѣивать. *От-
вѣивѣ го на странѣ.* 2) Знамъ, отно-
симъ, отвождамъ, открадвамъ; уводѣтъ.
Отвѣивѣли дѣщерѣ му. —мѣя, гл. стр.
Бывамъ отвѣивѣчѣ.

Отвѣиватиѣ и **отвѣиватиѣ**, с. ср. отъ
отвѣиватиѣ и отвѣиватиѣ.

Отвѣивѣжѣ и **отвѣивѣжѣ**, чешѣ,—вѣлѣкохъ,
—вѣлѣкъ, гл. сѣр. отъ отвѣиватиѣ и
отвѣиватиѣ. —вѣлѣченѣй, прич. стр.

Отвѣивѣцѣ, у.м. м. и **отвѣивѣцѣ**, у.м. ср. отъ
отвѣивѣ.

Отвѣивѣ, с. м. 1) Отворена стаѣ въ кѣжѣ
прѣдѣ другѣ-тъ стаѣ; одѣ, пулатѣ, трѣмъ,
чердакъ, диванхана. 2) Отбѣивѣ, ставило на
рѣжѣ, на вадѣ. 3) Възвѣито и заровено въ
земѣ-тъ клонѣ отъ дѣрво за да пустнѣ ко-
ренѣ, та да ся прѣсади; далѣдрма; от-
водѣкъ.

Отвѣиватиѣ, гл. ср. Отваждамъ, отвождамъ,
отваждамъ, отивамъ, отхождамъ.

Отвѣиватиѣ (да отвѣивѣ), гл. д. Отваждамъ:
1) Хващамъ за рѣжѣ, за водило нѣбого,
нѣчто, та го завождамъ на друго мѣсто. 2)
Закарвамъ; отводѣтъ. 3) Завиватиѣ, отвѣив-
ватиѣ, относимъ, откарвамъ, открадвамъ,
уводѣмъ; уводѣтъ. *Отвѣивѣжѣ ми конѣ*,
откарахъ го, откраднѣхъ го. 4) Прѣвивамъ
клонѣ и го заравивамъ въ земѣ-тъ да пустнѣ
коренѣ, та да го прѣсади; далѣдрдисвамъ;
отводѣтъ дѣрвѣя, дѣлать отводѣки. —мѣя,
гл. стр. Бывамъ отведѣнѣ.

Отвѣиватиѣ, гл. ср. Отваждамъ, отваждамъ,
отваждамъ, отивамъ, отхождамъ. *Когато ти
отваждаше, азѣ ся вѣрѣвахъ.*

Отвѣждане, с. ср. отъ отвѣждамъ.

Отвѣждамъ и **отвѣждаю** (да отвѣж), гл. д. Завозжаю на друго мѣсто, откарваю; отвѣзѣть.

Отвѣжѣ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ отвѣлавамъ.

Отвѣлавамъ (да отвѣжѣ), гл. ср. Съ мѣстоппенне си, *отвѣлавамъ* си: 1) Давамъ си волю на нѣчто. 2) Имамъ, правжъ нѣчто доволжъ; наслаждѣться чѣмъ-либо вволю, по горло; натѣшиться вволю. *Отвѣлихъ* си съ *рыбжъ*, надохмы рыбжъ много пжтъ, доволжъ.

Отвѣлка, нар. Отвѣнка.

Отвѣржамъ, гл. мн-кр. отъ отвѣрямъ.

Отвѣрѣтый, нъ, на, но, 1) *прич. стр.* отъ **отвѣрѣжъ**. Въ всякы-ты знаменованна. 2) *пр.* За чловѣкъ: събудѣтый, умный, ачкгнозъ; смѣтливый, догадливый, умный, оборотливый, бойкій. *Отворено дѣтя*, что не ся срамува; бойкое дѣтя. 3) За божъ, за пжтъ: что е по свѣтъ отъ другъ, что не е толкова тѣмѣнь; ачикъ; свѣтлый. *Отворена бока*. — *по, нар.* Открыто, ачикъ; открыто, поло. — *Съ отворено чело*, безъ да ся срамува за нѣчто, чистъ, невнѣнѣ. — *Съ отворенжъ ржѣ*, на драго срдѣце, отъ все срдѣце. *Ще го посрѣтне съ отворенжъ ржѣ*. — *Умрѣжъ съ отворенжъ очи*, жѣдѣнь за нѣчто.

Отворецъ, ум, м. и отворця, ум. ср. отъ отворѣ.

Отворѣ, с. м. Ключъ, отключъ, откличъ; ключъ.

Да си узе отворѣ-то,
Отворѣ-то отъ килеры,
Отключѣ-то отъ сандажца,
Да изкара чисто рухо. *Пѣс.*

Отвѣрѣжъ, ишь, — риль, гл. свр. отъ отвѣрямъ. — *реный, прич. стр.* В. го погорѣ.

Отвраткы, с. ж. мн. Отвраткы.

Отвратъ, с. м. Одно растение; варено, пшея за далакъ.

Отврѣжъ, ишь, — виль, гл. свр: отъ отврѣлавамъ. Да разврѣжъ, да изврѣжъ. — *вѣный, прич. стр.*

Отврѣлавамъ (да отврѣжъ), гл. д. Нѣчто наврѣвено разваламъ; изврѣлавамъ, разврѣлавамъ. — *мся, гл. стр.* Бывамъ отврѣвень.

Отврѣгамъ и **отврѣлаю** (да отврѣжъ), гл. д. Отхврѣлаю: 1) Врѣгамъ на странжъ, отмѣтамъ; отвергать, отбрасывать, откидывать. *Отврѣли дрѣвжъ-тжъ* си. 2) Оттыквать, отринывать; отвергать, откидывать, отмѣтывать. 3) Не принимаю, оттык-
вамъ, отпжждамъ; отмѣтать, отвергать, от-

талкивать. *Азъ го отврѣлихъ* отъ себе-си. — *мся, 1) гл. възвр.* Излизамъ, изска-
чямъ; выбрасываться, выскакивать.

Охъ, ка си зачю Недкова майка,
Тя ся отъ талигжъ отврѣли,
Съ носила Недка прѣгрѣнжъ,
Па си мама изрѣва,
И си ся отъ душжъ раздѣли. *Пѣс.*

2) Отричамся, отказываю, прѣминувамъ на другжъ странжъ; отвергаться, перекидываться. 3) *гл. стр.* Бывамъ отврѣленъ.

Отврѣгане и **отврѣлане**, с. ср. отъ отврѣгамъ и отврѣлаю.

Отврѣдѣвамъ (да отврѣдѣжъ), гл. ср. Ставамъ тврѣдъ, затврѣдѣвамъ, вкоравнавамъ; отврѣдѣвать.

Отврѣдѣжъ, ешь, — дѣль, гл. свр. отъ отврѣдѣвамъ. Да ся вкоравжъ; отврѣдѣть. *Отврѣдѣлжъ*; отврѣдѣлый, окрѣпый.

Отврѣжжъ, ешь, — врѣзахъ, — врѣзалъ, гл. свр. отъ отврѣзвамъ. Да отвяжжъ, да разврѣжжъ. — *заный, прич. стр.* Отвязанный.

Отврѣзвамъ и **отврѣзую** (да отврѣжжъ), гл. д. Отвязываю, нѣчто врѣзано разваламъ; разврѣзваю, отрѣшювамъ; отвязывать, отрѣшать. *Отврѣзалъ вжже-то. Отврѣжи коня*. — *мся, гл. стр. и възвр.* Отвязываю, развязываю.

Отврѣзание и **отврѣзувание**, с. ср. отъ отврѣзваю.

Отврѣжамъ, гл. мн-кр. отъ отврѣчаю.

Отврѣкнужамъ, гл. уч. отъ отврѣкнжъ.

Отврѣкнжъ, ешь, — нжль, гл. ед-кр. отъ отврѣчаю.

Отврѣлжъ, ишь, — лиль, гл. свр. отъ отврѣгамъ и отврѣлаю. Да отхврѣлжъ. — *леный, прич. стр.*

Отврѣлаю (да отврѣлжъ), гл. д. Отврѣгамъ.

Отврѣлане, с. ср. отъ отврѣлаю.

Отврѣнувамъ, гл. уч. отъ отврѣнжъ.

Отврѣнжъ, ешь, — нжль, гл. свр. отъ отврѣ-
щамъ.

Отврѣтамъ (да отврѣтжъ), гл. д. Отврѣтѣвамъ.

Отврѣтане, с. ср. отъ отврѣтамъ.

Отврѣткы, с. ж. мн. Обычай на сватѣжъ да си ходять момини и момкови на гостѣ за отврѣщане; отвраткы, повраткы, повратъ.

Отврѣтникъ, с. м. Който отврѣща.

Отврѣтница, с. ж. Кюато отврѣща.

Отврѣтный, — тѣнь и — тѣнь, тѣна, тно, *пр.* *Отврѣтно мѣсто*, лоше, самодивско мѣсто, дѣто боравать самодивы-ты; при-
дѣбно мѣсто.

Отговаря снѣвъ бѣлъ глжбъ:
Еа не гукамъ да заглушжъ,
Да заглушжъ млада дѣди,
Нъ си буджъ два овчари,

Че сѣ стадо приврътъл
 На зло мѣсто, на отврътно,
 На полянкѣ самодивскѣ,
 Въ пустѣ гора самовилскѣ. Пѣс.

Отврътѣвамь (да отврътѣ), гл. д. Отврътамь: 1) Отвивамь, развивамь. 2) Изврътѣвамь, изглоблявамь, изваждамь, избождамь, извръточамь, изчевръквамь; выворѣчивать, выкалывать.

Разлютились самовила,
 Отврътъ ѿ цръны очи,
 Цръны очи отъ глобовы. Пѣс.

—мѣся, 1) гл. стр. и възвр. Отвивамся, развивамся. 2) гл. стр. Бывамь отврътѣнъ. — *Отврътѣхъ му една плѣсницѣхъ*, ударихъ му плѣсницѣхъ. — *Отврътѣхъ му единѣ ципокѣхъ*, защилахъ го. — *Отврътѣхъ бузы*, отворилъ, направилъ, надулъ.

Отврътѣваніе, с. ср. отъ отврътѣвамь.

Отврътѣ, ишь,—тѣлъ, гл. свр. отъ отврътѣвамь. —тѣлѣный, прич. стр.

Отвръчѣамь (отвръчѣамь, да отвръчѣмь, отвръчѣнуамь), гл. свр. Връчѣмь настранѣхъ отъ нѣчто; отскачѣамь, отлѣтамь; отлетѣтъ, отскакивать. *Искрѣмь отвръчѣамь*.

Отвръчѣаніе, с. ср. отъ отвръчѣамь.

Отвръшѣмь, ишь,—шилъ, гл. свр. отъ отвръшѣамь. Да свръшѣмь, да направѣмь, да биттисѣмь; кончить, окончить. —шѣнѣый, прич. стр. Сврѣшенѣый, направѣнѣый, биттисѣнѣый; конченѣый, оконченѣый. *Кѣща-та не е още отвръшена*, не е още свръшена, изградена.

Отвръшѣамь (да отвръшѣмь), гл. д. Сврѣшѣамь, изврѣшѣамь, направѣамь, биттисѣамь; кончатъ. *Отвръшѣхъ кѣжѣхъ-тѣхъ*, изградихъ ѣхъ. —мѣся, гл. стр. Бывамь отвръшенъ.

Отвръшѣаніе, с. ср. отъ отвръшѣамь.

Отвръщѣамь (да отвръщѣмь, отвръщѣнуамь), гл. ср. и д. 1) Давамь нѣчто назадъ; повръщѣамь; возвращѣтъ. 2) Отплащѣамь, възблагодарѣамь; вознаграждѣтъ, вывѣрестивать. *Господь да ти отвръщѣе*. 3) Направѣамь нѣкому нѣчто, спорѣтъ каквото и той ми е направѣлъ; отмѣстѣамь; вывѣрестивать, сдаватъ.

Ако те съ дулы замѣрѣтъ,
 Ты имъ съ жѣлѣтици отвръщѣамь;
 Ако съсъ жѣлѣты перанѣтъ,
 Ты пакъ съсъ дребенъ маргарецъ. Пѣс.

Отвръщѣмь си, отмѣсти си. Удари го и той му отвръщѣмь. Не отвръщѣай зло за зло. 4) Отговарѣамь насрѣщѣмь, не както трѣбва; отсукуамь, отказѣамь; возражѣтъ, отгѣдѣтъся, сдаватъ. *Отвръщѣамь на майкѣхъ си, на брата си*. Зѣлъ е вѣче да ми отвръщѣа. 5) Обръщѣамь, заврътамь на

странѣхъ; отвѣртивать. *Отвръщѣамь си лице-то да не глѣдамь*. 6) Отвѣждамь, отстранѣамь, отмахѣамь, отвлѣчѣамь на странѣхъ; отвращѣтъ, отклонѣтъ. *Отвръщѣмь мя отъ лошина нѣтъ*. —мѣся, 1) гл. възвр. Обръщѣамся, завръщѣамся на странѣхъ; отвѣртиваться. *Отвръщѣамься да го не глѣдамь*. 2) Противно ми е отъ нѣчто, гнусѣмь я е, гнусѣамься, гнусѣмь, гнусѣмься; имѣтъ, чувствовать отвращѣніе, брѣзгать, гнусѣтъся, мерзѣтъ, отворѣчивать. *Камо го видѣхъ, отвръщѣмь ми ся*. 3) За вѣрѣмѣ-то: повръщѣамся на-камъ топло, стоѣлюамься. *Вѣрѣмѣ-то ся отвръщѣло*. 4) гл. стр. Бывамь отвръщѣтъ. — *Отвръщѣамь магѣхъ*, развалямь ѣхъ, пращѣамь ѣхъ надѣрѣ. — *Отвръщѣамь плачѣ*, съ магѣхъ го пращѣамь на друго мѣсто.

Отвръщѣаніе, с. ср. отъ отвръщѣамь и отвръщѣамся.

Отвръщѣмь, ишь,—вилъ, гл. свр. отъ отвръщѣамь. Да отговорѣмь.

Отвръщѣамь (да отвръщѣмь), гл. д. Отговарѣамь, отрѣвамь.

Данина-та стара майка
 По дворъ ходи, Данъ вѣрѣви:
 Стани, Дано, стани, керко . . .
 Дана не ѿ отвръщѣвила,
 Не съсъ очи прогладѣла,
 Не съсъ уста отвръщѣвила. Пѣс.

Отвръдѣ, нар. Отъ вси странѣхъ, отвѣждѣ. *Да тѣ пази Господь отъ конѣ отзадѣ, отъ волѣхъ отпръдѣ, а отъ калугерѣхъ отвръдѣ*.

Отвѣсе, нар. Съвѣсѣмь.

Отвѣждѣ и отвѣждѣ, нар. Отъ вси странѣхъ, отвѣдѣтъ, отвѣсѣакѣдѣ, отрядѣма; отовѣсѣду.

Отвѣсѣакѣдѣ, нар. Отвѣсѣдѣ.

Отвѣдѣ, ишь,—дилъ, гл. свр. отъ отвѣждамь — денѣтый, прич. стр.

Отвѣждамь (да отвѣдѣмь), гл. д. 1) Завѣждамь, подвѣждамь, расплодѣамь, запатѣамь; заводѣтъ, отводѣтъ, разводѣтъ, распложѣтъ. *Отвѣдѣлъ добръ добѣтъкѣхъ*. Ако си не отвѣдѣши, душѣмѣнѣхъ не виждѣамь. 2) Изгѣждамь, отгѣждамь, изхранѣамь, отхранѣамь, изчювѣамь, изваѣамь; вскарѣмь ливать, воснѣтивать. *Машала, Иванъ чорбаджи, отвѣди момѣхъ хубавѣхъ!* —мѣся, 1) гл. възвр. Завѣждамся, развѣждамся, размножѣамься, наставамь; выподѣтъся, разводѣтъся. *Отвѣдѣхъ ся богати чловѣци*. 2) гл. стр. Бывамь отвѣденъ.

Отвѣжданіе, с. ср. отъ отвѣждамь и отвѣждамся.

Отвѣнѣ и отвѣнка, нар. 1) Внѣтъ отъ нѣчто, извѣнѣтъ; внѣтъ, за. *Отвѣнѣ града; внѣтъ горада, за горадомъ*. 2) Внѣтъ отнѣдѣтъ;

отна̀дворѣ; отвиѣ, сна̀ружи, со двора́. *Отвѣнз ся не види; -сна̀ружи не ви́дно, Гляда отвѣнз изъ прозореца; смѣ́трить сна̀ружи въ окно. Той дойде отвѣнз, онѣ́ прише́лъ со двора́. Извѣ́кахъ му отвѣнз; е́му закри́чали со двора́. 3) Отъ други́ мѣста, одру́гаждѣ; изъ други́хъ мѣста́, отвиѣ́, извиѣ́. Тукъ ничто́ не ся ра́жда, всичко́ иде́ отвѣнз; здѣ́с ниче́го не роди́тъ, всѣ́ иде́тъ извиѣ́. Така́ сто́ка ся носи́ отвѣнз; това́ръ э́тотъ при-вози́тся изъ-за гра́ницы. 4) Отъ въ́нш-ныхъ-тѣ́, на въ́ншнихъ-тѣ́ странѣ́, извиѣ́нз; сна̀ружи. Къ́ща отвѣнз ху́бава, а въ́трѣ́ праздна́; до́мъ сна̀ружи краси́вый, а вну́три́ пуста́й. 5) Нау́стъ, изу́стъ, не по кни́гъ; наизу́стъ. Азъ зна́мъ всичкѣ́-тѣ́ па́вечеркѣ́ отвѣнз; я зна́ю всю па́-вечерню́ наизу́стъ. Знае́ го отвѣнз ка́то Оте́чѣ́ Нашѣ́.*

Отвѣкамъ (да си), *гл. ср. свр.* Да вы-
камъ, да выкамъ, доклѣ да ся навыкамъ,
да ми отминѣ.

Отвѣкамъ, *гл. свр.* отъ отвѣквामъ. Да
повыкамъ; отозвать. — кантый, *прич.*
стр. Повыкантый.

Отвѣквамъ и отвѣкувамъ (да отвѣ-
камъ), *гл. д.* Повѣквамъ на странѣ; от-
зывать. *Отвѣкалъ го и му пошишкѣлъ*
на ухото. — **мѣся**, *гл. стр.* Бывамъ от-
вѣканъ.

Отвѣквамъ и отвѣкнувамъ (да отвѣ-
нъ), гл. ср. Оставямъ нѣкакъвъ навѣкъ;
отучаюсь; **отвѣка́тъ**. *Отвѣкижъ отъ*
пианство.

Отвѣкваніе и отвѣкнваніе, с. ср. отъ
отвѣквѣмъ.

ОТВѢКНЖ, ешь, — нжль, гл. свр. отъ от-
вѣквамь, отвѣкнувамь. Да ся отучь; от-
вѣкнуть. *Отвѣкнжльй*; отвѣкльй.

ОТВЫКЪ, с. ж. Отвыкваніе, отучаніе отъ
нѣчто; отвычка. *Навыкъ е една мяка,*
а отвыкъ двѣ.

Отвъше, нар. Повяче.

Отвѣвамъ п отвѣйвамъ (да отвѣжъ), *гл.*
 д. 1) Завѣйвамъ на странжъ, съ вѣяние ма-
 хвамъ отвѣйдѣ; отдохвамъ; отвѣвѣть, от-
 дувѣть. *Отвѣта му шакжж-тж на пжтж.*
 2) Чистж жито или друго отъ пѣвжъ, отъ
 прахъ съ вѣяние, съ прѣвръщанне; прѣ-
 връщамъ; вывѣвѣть, отвѣвѣть, подвѣвѣть.
Отвѣтахжж ржжж-тж. Отвѣталж си браш-
но-то. Отвѣкала си брашно-то, попа-
рила кожжжж. — мжж, гл. стр. Вѣвамъ
отвѣянъ.

Оутѣваніе и отвѣйваніе, с. ср. отъ отвѣвамь.

ОТВѢКЪ, с. ж. ПѢва, мякина, луспы отъ
жито, отвѣна ны при вѣнане жито; вѣвѣвки.
ОТВѢИТЪ, пѣ, на, но, прич. стр. отъ от-
вѣж.

Отвѣръжъ, ѡшь, — рѣль, *гл. свр. отъ от-*
вѣрѣивамъ. — рѣный, *прич. стр.*

Отвѣрѣивамъ (да отвѣрѣѣ), гл. д. Накар-
вамъ нѣкого да си остави вѣрж-тж.

Натема вы, пусты булы,
Что мя мене излѣгахте,
Отъ вѣрж мя отвѣрихте,
Та мя мене потурчихте. *Пѣс.*

ОТВѢТЫЙ, тѣ, та, то, прич. стр. отъ от-
вѣж.

Отвѣщаюмъ (да отвѣщаѣ), *гл. д.* Отговарямъ, отричамъ, отрономъ; отвѣчатъ. Отвѣщаѣ, *ешъ*, — щалъ, *гл. свр.* отъ отвѣщаюмъ. Да отговорѣ; отвѣтитъ.

Отвѣж, ешь, — вѣналь, гл. сѣр. отъ отвѣамъ; отвѣять, вѣвѣять, подвѣять. — вѣнальцый, — вѣцый и — вѣтцый, прич. стр. Отвѣцано жито, очпстено, прѣвѣрлено.

Отвѣди, нар. Отвѣдѣ.

Отвъдненци, с. м. мн. Хора отъ отвъдъ
планинѣ-тѣ, загорци.

ОТВѢДЫЙ, — дѢнь и—день, дня, дне,
пр. Что е отвѣдъ, на другъ-тѣ странж.
Отвѣдника-та кжица, что е по-нататакъ.

Отвѣдѣ и отвѣдѣ, нар. Отвѣди, отъ дру-
гъ-тѣ странѣ, на другъ-тѣ странѣ; одандѣ
одандѣ, оджидѣ, оджикѣ, оджнѣкъ, отта-
танѣ, оттудѣ, отджнѣкъ, отонѣдѣ, оттадѣ,
оттѣдѣ, отерѣщѣ, задѣ; по ту сторону,
съ той сторонѣ, на той сторонѣ, за.
Отвѣдѣ рѣкѣ-тѣ, отвѣдѣ кѣкѣ-тѣ, от-
вѣдѣ камыка, отвѣдѣ Старѣ-планинѣ.
Отвѣдѣ Анадоллука въ Лондрѣ. По-
отвѣдѣ, нѣ-натѣтѣ.

Отвѣтрѣ, нар. 1) Отъ-въ нѣчто, изнѣйдѣ, извѣтрѣ; изнутрѣ, извнѣуть. *Никой ся не обади отвѣтрѣ. Отежтрѣ ничто ся не види; изнутрѣ ничегъ невидно. Кале-то ся отвѣтрѣ прѣдава.* 2) Отъ вѣтрѣшнихъ-тѣ странж, извѣтрѣ; внутрѣ. *Отвѣнъ бѣло, отежтрѣ черно; снаружн бѣлое, внутрѣ чѣрное. Отвѣнъ кукла, отежтрѣ панукла.*

Отвѣжжѣ, ешь,—вязахъ,—вязалъ, *гл. свр.*
отъ отвѣзвамъ. Да отврьжжѣ, да развяжжѣ.
—вѣзаный, *прич. стр.* Отврьзаный.

Отвѣзвамъ и отвѣзувамъ (да отвѣжж),
гл. д. Отвѣрзвамъ, развѣзвамъ.

Отгѣлаѣмъ (да отгѣлѣжъ), *гл. д.* Отгѣлаѣмъ.
Отгѣриѣмъ (да отгѣриѣжъ), *гл. ср.* Прѣстаѣмъ
да тѣжѣжъ за нѣчто, минуѣа ми тѣга-та;
прѣгариѣмъ.

Отгáръише, с. ср. отъ отгáръишь.

Отгáтвaмъ и **отгáтнувaмъ** (да **отгáтнж**), *гл. д.* Налучамъ, сполучамъ да намѣриж значение-то на нѣкоѣ гатанкѣ; **отгáдывaтъ**. *Гатка ми ся гатка . . . , тебѣ ся пада да отгатнешь*

Отгáтнж, *ешь, —нжлъ, гл. свр.* отъ **отгáтвaмъ**. Да налучж, да сполучж; **отгáдaтъ**. —**нжтый**, *прич. стр.*

Отгладѣ, *нар.* Отъ гладъ; съ голоду. *Умрѣ отгладѣ*, че пѣмаше какво да наде.

Отгласѣ (да ся), *ишь, —сился, гл. свр.* отъ **отгласiвaмъ**. Да ся обадж, да ся отговорж.

Отгласiвaмъ и **отглáшнaмъ** (да ся **отгласж**), *гл. вѣзвр.* Обаждамъ, оглашнамъ, отговарямъ, отзвивамъ; **откликáтъся**, **отзывáтъся**. *Ако выкне нѣкой, да не му ся отглашате. Старець-тъ му ся отгласилъ.*

Отгласiвaнне и **отглáшнaнне**, *с. ср.* отъ **отгласiвaмъ** и **отглáшнaмъ**.

Отглождaмъ и **отглождуvаmъ** (да **отглождж**), *гл. д.* Съ глождане, съ глозгане отидамъ, отхапвамъ отъ нѣчто.

Отглождж, *ешь, —даль, гл. свр.* отъ **отглождaмъ**.

Отгльчѣж (да си), *ишь, —чялъ си, гл. ср. свр.* Да гльчж много, довољж; да ся нагльчж.

Отгльдамъ, *гл. свр.* отъ **отгльдaмъ** и **отгльждамъ**. —**даптый**, *прич. стр.*

Отгльждамъ и **отгльдaмъ** (да **отгльдамъ**), *гл. д.* 1) Глядамъ нѣкого, като си отива; **изгльждамъ**. 2) Изгльждамъ, отхранвамъ, изхранвамъ, изкутвамъ, изкувуюмъ, иззвaювaмъ, **отвѣждамъ**; **вскáрмливaтъ**, **воспiтъвaтъ**, **вырáщивaтъ**, **вовлeдѣятъ**. *Не можалъ да си отгльда дѣца-та. — мся, 1) гл. вѣзвр.* Изгльждамъ, отхранвамъ. 2) *гл. стр.* Бывамъ отгльдаць.

Отгльждане и **отгльдвaнне**, *с. ср.* отъ **отгльждамъ** и **отгльдaмъ**.

Отговáриaмъ (да **отговóриж**), *гл. д.* 1) Кога мя пытать, казвамъ чтото трѣба; отричамъ, **отвѣщавамъ**, **отдумвaмъ**, **отведaмъ**, **отромонвaмъ**, **отревaмъ**, **отказвaмъ**; **отвѣчáтъ**, **отвѣтствовaтъ**. *Попыта мя и азъ му отговорихъ. Не съмъ още отговорилъ на писмо-то му. Какво-годѣ ми отговори.* 2) Обаждамъ, оглашнамъ, отглáшнaмъ, отзвивамъ, отзвaвaмъ, **откликвaмъ**; **отзывáтъся**. *Выкажъ, выкажъ, никой не отговори.* 3) Казвамъ; **отзывáтъся**. *Той отговорилъ, че ничто не знае по тѣжж работж.* 4) Зивамъ **грыжж-тъж** за нѣчто и азъ щж давамъ смѣткж за него, отъ меньше ся дыри; **отвѣчáтъ**, **отвѣтствовaтъ**. *Не е моя работа, не отговарямъ за*

него. Ты отговаряшь за това; што со-стойтъ на вáшемъ отчѣтѣ. 5) **Идж**, **отавaмъ**, **приличaмъ**, **прилѣгaмъ**; **отвѣчáтъ**, **соотвѣтствовaтъ**. *Не отговаря на нѣж-нж-тъж сиромашинж.* 6) Въ народны-ты пѣсни: **говоржъ**, **подкачaмъ** да **говоржъ**.

Кралици гостие додохж,
Едикулскы-ти джелепе,
Едрипопоскы касане.
Тъ кралици отговаряхж:
Кралице, красна дѣвице! *Пѣс.*

— **мся**, *гл. вѣзвр.* На пытане за нѣчто казвамъ, каквото знаж за него; **отзывáтъся**. 2) На изпытъ отговарямъ добрѣ на вѣщо. *На изпытание-то нашъ Цѣтъ-танъ ся отговори.* 3) *гл. стр.* *Не ся отговаря така на нѣ-голѣмъ братъ. — Отговарямъ насрѣцж, отвръщамъ, отсуквaмъ.*

Отговáрианне, *с. ср.* отъ **отговáриaмъ** и **отговáриaмъ**.

Отговóрець, *ум. м.* отъ **отговóрь**.

Отговóриость, *с. ж.* Кога отговаря нѣкой за нѣчто; **отвѣтственность**.

Отговóриый, —**рынъ** и —**ренъ**, *риа, рпо, пр.* Что отговарж за нѣчто; **отвѣтственный**. *Той е отговоренъ за тѣжж работж.*

Отговóрь, *с. м.* 1) Отговаряне на нѣчто **отвѣтъ**, **отповѣдъ**, **отзывъ**. 2) Обаждане, **откликъ**; **отзывъ**, **откликъ**.

Отговóриж, *ишь, —рилъ, гл. свр.* отъ **отговáриaмъ**. —**реный**, *прич. стр.*

Отговѣвaмъ (да **отговѣж**), *гл. ср.* Разва-лямъ постъ, намъ **блажно**; **разговѣвaмъ**; **отгáвливать**, **разгáвливатьсѣ**, **разговлѣтъся**. *Не съмъ още отговѣли. Отговѣва ка-лугеръ—за Велидень ляцж му готвять.*

Отговѣвaнне, *с. ср.* отъ **отговѣвaмъ**.

Отговѣлкы, *с. ж. мн.* Кога ся свръшять **пости-ти**, та **отговѣемъ**; **отговѣвaнне**.

Отговѣж, *ешь, —вѣлъ, гл. свр.* отъ **отговѣвaмъ**. Да **разговѣж**.

Отгóлвaмъ и **отгóлювaмъ** (да **отгóлж**), *гл. д.* Вдигамъ на нѣчто дрѣхы-ты, **завив-кж-тъж**, та да ся види голо; **заголвaмъ**, **загaлaмъ**, **отгaлaмъ**; **заголѣтъ**, **обнажáтъ**. *Отголилъ му ногж-тъж. — мся, гл. вѣзвр. и стр.* Заголвaмъ, загaлaмъ; **заголѣтъся**, **обнажáтъся**.

Отгóлж, *ишь, —лилъ, гл. свр.* отъ **отгóлвaмъ**. Да **заголъ** —**леный**, *прич. стр.* **Заголеный**.

Отгóнвaмъ и **отгóниvаmъ** (да **отгóнж**), *гл. д.* Съ гонене пáдж нѣчто на странж; **изпнждамъ**, **отпнждамъ**; **отгонѣтъ**, **отгáни-вaтъ**. *Отгони гы отпукж. — мся, гл. стр.* Бывамъ отгоненъ.

Отгѣнѣж, ишь,—ниль, *гл. свр.* отъ отгѣнѣ-
вамъ. Да отпѣдѣ, да изпѣдѣ; отогнѣть.
—ненѣтъ, *прич. стр.* Отпѣденый; отог-
наный.

Отгѣрний, —рънъ и —ренъ, рня, рне,
пр. Что е отгорѣ; горний; вѣрний.

Отгѣрѣ, *нар. смяки.* отъ отгѣрѣ.

Отгѣрѣ, *нар.* 1) Отъ высоко то надолу;
свѣрху. Глядамъ отгорѣ; смотрѣть свѣр-
ху. Отгорѣ капѣ; свѣрху каплетъ. Да
слѣзѣ отгорѣ; сойтѣ свѣрху. 2) Врѣху,
озгорѣ, сгорѣ; свѣрху. Тури го отгорѣ;
положи егѣ свѣрху. Налѣгѣи го съ нѣ-
что отгорѣ; придави егѣ чѣмъ нибудь
свѣрху. 3) Отъ горѣж-тѣ странѣ, озгорѣ,
сгорѣ; свѣрху, съ вѣрхней сторонѣ. От-
горѣ бѣло, а отдолу черно; свѣрху бѣ-
ло, а снѣзу черно. 4) Отвѣнъ, извѣнъ;
снаружи, свѣрху. Крѣстѣ отъ сребро и
отгорѣ позлатенъ; крѣстѣ изъ сребра
и свѣрху позолоченный. Написано от-
горѣ блзгарскѣ, а вжтрѣ грѣцкѣ. 5)
Безъ да вникнемъ въ нѣчто, безъ внима-
ние, набрѣзо, прѣзъ купъ за грошъ; по-
вѣрхностно, слегкѣ. Прѣгляда го отго-
рѣ, отгорѣ, па го заврѣли. 6) Въ това
врѣмя; при ѣтомъ. На пазариванѣ-то
отгорѣ ся намѣрихъ и азъ. 7) Още и,
повяче; свѣрхъ того. На това отгорѣ,
врѣхъ това отгорѣ. Плащамъ му по
пѣтдесять гроши на мѣсяцъ и по кри-
нѣ житѣ отгорѣ. Не стига каранѣ,
ами и бой отгорѣ. 8) Придѣ, въздадено,
юсте; придача. Колко щѣшь ми прида-
дѣшь отгорѣ да си промѣнимъ конѣ-тѣ?
скѣлько дамъ мнѣ въ придачу чтобы
промѣнятъся лошадыи. 9) Съ прѣдлѣзы
възъ, на, надѣ, по. Постѣли отгорѣ възъ
одѣра. Облѣкѣхъ го отгорѣ възъ анте-
риж-тѣ. Качилисѣ отгорѣ на керами-
ды-тѣ. Стѣни отгорѣ на главѣ-тѣ ми.
Виси отгорѣ надѣ главѣ тѣ му. Отго-
рѣ по кѣцѣ-тѣ. — Четѣ отгорѣ, че-
тѣ брѣзо, добрѣ; чѣтѣ по верхѣмъ. —
Зимамъ нѣчто отгорѣ-си, азъ да му ся
грыжѣ, като да ся казва за мѣнь; братъ
на себя. — Лѣгнѣлѣ, та отгорѣ чѣка,
ничто не врѣши, а чѣка наготовѣ.

Отгорѣ, ишь,—рѣль, *гл. свр.* отъ отгѣ-
рамъ. Да прѣгорѣ.

Отгоѣ, ишь,—гойль, *гл. свр.* отъ отгоѣ-
вамъ. Да нагоѣ. —гоѣнѣтъ, *прич. стр.*
Нагоенѣтъ.

Отгоѣвамъ (да отгоѣ), *гл. д.* Нагонавамъ,
натѣстѣнамъ; откармливать. —мѣя, *гл.*
стр. и *възвр.* Нагонавамъ, натѣстѣнавамъ;
откармливаться.

Отгоѣванѣ, *с. ср.* отъ отгоѣвамъ.

Отградж, ишь,—дѣль, *гл. свр.* отъ от-
граждамъ. Да разградж. —дѣнѣтъ, *прич.*
стр. Разграденѣтъ.

Отграждамъ (да ся отградж), *гл. д.* Раз-
валямъ, махѣмъ заградж-тѣ около нѣчто;
разграждамъ; разгорѣживать. —мѣя, *гл.*
стр. Бывамъ отграденѣтъ, разграждамъ;
разгорѣживаться.

Отграждане, *с. ср.* отъ отграждамъ.

Отгребѣ, *с. ж.* Отраванѣ лѣзѣ-та пролѣтъ;
отгребѣ.

Отгребѣ, ешь,—грѣбохъ,—бѣль, *гл. свр.*
отъ отгребѣмъ. —бѣнѣтъ, *прич. стр.*

Отгребѣмъ (да отгребѣ), *гл. д.* 1) Нѣчто
загребѣно разравѣмъ; отравѣмъ, отгребѣмъ.
Отгребѣмъ лѣзѣ-та. 2) Съ гребѣнѣ мах-
ѣмъ на странѣ; отгребѣмъ; отгребѣтъ.
— мѣя, *гл. стр.* Бывамъ отгребѣнѣтъ.

Отгребѣнѣ, *с. ср.* отъ отгребѣмъ.

Отгребѣж, ишь,—бѣль, *гл. д. свр.* Да
отгребѣж, да изкопѣж мрѣтѣвѣцъ изъ грѣба му.
— бѣнѣтъ, *прич. стр.*

Отгребѣж, ишь,—лиль, *гл. свр.* отъ от-
гребѣмъ. Да отгребѣж, да отгребѣж.—ле-
нѣтъ, *прич. стр.* Отгребѣжѣнѣтъ, отгребѣ-
нѣтъ. Неотгребѣнѣта рѣза, съ неотгребѣнѣ
гребѣ, безъ нажѣ.

Отгребѣмъ (да отгребѣж), *гл. д.* Отгребѣ-
щамъ, отгребѣвамъ.—мѣя, *гл. стр.* и *възвр.*
Отгребѣмъ, отгребѣвамъ.

Отгребѣвамъ, *гл. уч.* отъ отгребѣж.

Отгребѣж, ешь,—нажѣ, *гл. свр.* отъ от-
гребѣмъ и отгребѣмъ. Да разгребѣж, да
отгребѣж. — нажѣтъ, *прич. стр.*

Отгребѣмъ и отгребѣмъ (да отгребѣж),
гл. д. Нѣчто загребѣнѣто разгребѣмъ;
разгребѣмъ, разгребѣмъ, отгребѣмъ;
распѣхѣмъ, раскрѣмъ. Отгребѣмъ си полѣ-
тѣ. Отгребѣмъ книгѣ-тѣ — мѣя, 1)
гл. възвр. Разгребѣмъ, отгребѣмъ дрѣхѣ-тѣ
си. Какѣ си ся отгребѣмъ. 2) *гл. въз.*
Пущамъ, прѣгребѣмъ на прѣгребѣмъ.

Трѣмѣ-та ся живѣ прѣгребѣмъ,
Па ся мрѣтѣ отгребѣмъ.—
Живѣ си ся прѣгребѣмъ,
Мрѣтѣ си ся отгребѣмъ. Пѣс.

Отгребѣнѣ и отгребѣнѣ, *с. ср.* отъ от-
гребѣмъ и отгребѣмъ.

Отгребѣвамъ и отгребѣвамъ (да ся
отгребѣж), *гл. об.* Сврѣшѣвѣя работѣ-та, та
не остаѣ за что да ся грыжѣ, отгребѣмъ
си грыжѣ-тѣ.

Отгребѣжѣ (да ся), ишь,—жилѣ, *гл. свр.*
отъ отгребѣжѣмъ.

Отгребѣжѣмъ и отгребѣжѣмъ (да отгребѣ-
жѣ), *гл. д.* Съ гребѣнѣ отгребѣмъ, отгребѣ-
мъ; отгребѣтъ. Много е корѣво, та не
можѣшь си отгребѣжѣмъ ничѣто.

Отгрызѣ, ешь, — грызохъ, — грызалъ, *гл. сѣр.* отъ отгрызѣвамъ. Да отхапѣ; отгрызѣть. — зѣпѣый, *прич. стр.* Отхапанѣый; отгрызѣенный.

Отгрѣвамъ (да отгрѣж), *гл. д.* Съ грѣише отдѣлаю.

Отгрѣж, ешь, — грѣиалъ, *гл. сѣр.* отъ отгрѣвамъ.

Отгрѣдвамъ и отгрѣдувамъ (да отгрѣдж), *гл. д.* Отварю, отгрыщамъ дрѣхы-ты на грѣды-ты да ся видѣть; разгрѣдвамъ, отгрылаю. — мѣи, *гл. вѣзвр.* Имаю отворены грѣды-ты си; разгрѣдваюся, отгрылаюся.

Отгрѣдѣние и отгрѣдувание, *с. сѣр.* отъ отгрѣдваю.

Отгрѣдж, ишь, — дилъ, *гл. сѣр.* отъ отгрѣдваю. Да разгрѣдж, да отгрыж. Отгрѣженный, *прич. стр.* Разгрѣженный, отгрыленный.

Отгѣвамъ и отгѣивамъ (да отгѣнж), *гл. д.* Нѣчто загѣнато разтварю; разгѣваю. — мѣи, *гл. стр.* и *вѣзвр.* Разгѣваюся, разтварюся.

Отгѣвание и отгѣивание, *с. сѣр.* отъ отгѣваю.

Отгѣнж, ешь, — налъ, *гл. сѣр.* отъ отгѣваю и отгѣивамъ. Да разгѣнж, да разтворю. — натѣи, *прич. стр.*

Отдѣвамъ (да отдѣмъ), *гл. д.* Даваю, вручаю; давати, вручати. — мѣи, 1) *гл. вѣзвр.* Годяваюся, сгодяваюся. 2) *гл. стр.* Даваюся, вручаюся.

Отдѣвание, *с. сѣр.* отъ отдѣваю.

Отдѣвна, *нар.* Одавна.

Отдалѣко и отдалѣко и

Отдалѣчь и отдалѣче, *нар.* Издалеко, издадекъ, издадечь, издадече и въ двѣ-ты знаменованна. *Азъ идж отдалечь.*

Отдалечь гы мома братимила,
Отблизю имъ рѣжж цалувала. *Пѣс.*

Отдалеко да ти е леко. Бѣлѣ конь и людѣ чловѣкъ отдалечь личять. Паремъ отдалечь духа.

Отдалечѣж, ишь, — чѣлъ, *гл. сѣр.* отъ отдалечѣваю. — чѣнѣый, *прич. стр.*

Отдалечѣвамъ (да отдалечѣж), *гл. д.* 1) Пращамъ, заносамъ, завождаю надалечь отъ нѣчто; отдалять. 2) Отстраняю, отдѣлаю, махую отъ нѣчто; отдалять. *Отдалечилъ го отъ лоша прикатели.* — мѣи, 1) *гл. вѣзвр.* Отиваю надалечь отъ нѣчто; отдалять. *Не ся отдалечивай; не отходи далеко, не отлучайся.* 2) Страню, отбѣваю отъ нѣчто; удалять. *Добрѣ е да ся отдалечилъ отъ тѣхъ.* 3) *гл. стр.* Бываю отдалеченъ.

Отдалечѣвание, *с. сѣр.* отъ отдалечѣваю и отдалечѣваюся.

Отдѣмъ, дадѣшь, — дѣдохъ, — дѣлъ, *гл. сѣр.* отъ отдѣваю. — дѣденѣый, *прич. стр.*

Отдѣивамъ (да отдѣоиж), *гл. д.* Отдѣоиваю.

Отдѣоиж, ишь, — двойлъ, *гл. сѣр.* отъ отдѣоивамъ и отдѣивамъ. Да раздѣоиж, да отдѣоиж. — двоѣнѣый, *прич. стр.*

Отдѣоивамъ (да отдѣоиж), *гл. д.* Отдѣоиваю, раздѣоиваю, отдѣоиваю, раздѣоиваю, отлѣиваю; отдѣоивать, разлучать.

Марко Еленѣкъ прощава,
Отъ двѣ дѣца ѣхъ отдѣоива,
Отъ двѣ дѣца млѣчничета,
Отъ двѣ дѣца, двѣ близнета. *Пѣс.*

— мѣи, *гл. вѣзвр.* и *стр.* Раздѣоиваюся, отдѣоиваюся, раздѣоиваюся, отлѣиваюся; отдѣоиваться, разлучаться. *Отдѣоився отъ бацѣи си. Отдѣоився Божичъ отъ бѣднѣи вечерѣ.*

Отдѣоився, моме, отъ родж,
Като витж силж отъ горж,
Чюжда рода родъ да ти е,
Чюжда макѣи мале да вѣкашъ,
Чюжда баща тате да вѣкашъ. *Пѣс.*

Отдѣоивание, *с. сѣр.* отъ отдѣоиваю.

Отдѣрж, ешь, — дрѣхъ, — дрѣлъ, *гл. сѣр.* отъ отдѣираю; отодрати. — дрѣнѣый, *прич. стр.*

Отдѣивамъ, *гл. сѣр.* в. отзѣивамъ.

Отдѣираю (да отдѣрж), *гл. д.* Съ драшю отдѣлаю, откѣиваю; отдѣирати, выдѣирати. — мѣи, *гл. стр.* Бываю отдрани.

Отдѣиране, *с. сѣр.* отъ отдѣираю.

Отдѣлѣбоко, нар. Отъ голѣмж дѣлѣбична отъ дѣно, отдалечь, издѣлѣбоко.

Отдѣлѣжж (да ся), ишь, — жѣиалъ, *гл. сѣр.* отъ отдѣлѣживаюся. Да ся издѣлѣжж, да ся наплѣжж, да си отвѣрѣжж.

Отдѣлѣживаюся (да ся отдѣлѣжж), *гл. вѣзвр.* Отвѣрѣиваю дѣлѣга си, издѣлѣживаюся, наплѣиваюся, отплащаюся.

Отдѣи, с. м. 1) Отлѣивание агнета отъ майкы-ты да не бозажь; отдонавание. 2) Вѣи-мя-то, когато става това отлѣивание.

Отдѣлѣний, — лѣи и — лѣи, лѣи, лѣи, *пр.* Что е отдолу.

Отдѣлу и отдѣлѣ, *нар.* 1) Отъ долѣи-тъ странѣ, сдолѣ; снѣзу. *Отгорѣ бѣло, отдолѣ чѣрно; свѣрку бѣло, снѣзу чѣрно.* 2) Отъ долѣи край; съ нѣжнѣи конѣи. *Той е отдолу на село.* 3) Отъ долѣи мѣсто, откамъ югъ, откамъ море-то. *Вѣи-ръ-тъ иде отдолу.*

Отдолу иджѣ три млѣды,
Три млѣды, три ергѣнѣста. *Пѣс.*

4) Долу подѣ. *Отдолу подѣ кѣжж-тъ.*

и ма избѣж; внизу подѣ домомъ погребѣ. Отдолу подѣ стола; внизу подѣ столѣмъ. — Борецъ ли си, отдолу ся бори. Отдолу ся бори, да надвиешъ. Борецъ ли ти е кайце-то, не го подлагай отдолу.

Отдоѣж, ишь, — доѣлъ, гл. свр. отъ отдоѣвамъ. Да отбѣж, да отлѣжж. — доѣнѣй, прич. стр. Отбитѣй, отлѣченѣй.

Отдоѣвамъ (да отдоѣж), гл. д. Отбѣвамъ, лѣжж, отлѣчама; отнимать, отбѣживать ребѣнка отъ груди, откармливать. *Отдоѣхъ дѣтя-то. — мся, гл. стр. Бывамъ отдоѣнъ.*

Отдоѣвание, с. ср. отъ отдоѣвамъ. **Отдой.** **Отдрѣпѣй**, нѣ, на, но, прич. стр. отъ отдрѣж.

Отдрѣждѣ, нар. Отъ друго мѣсто, не оттука; отвѣнъ, извѣнъ; отъ другихъ мѣстъ, отвнѣ, извнѣ. *Това е отдрѣждѣ, не е тукашне. Всичко нѣ иде отдругдѣ; всѣ идѣтъ извнѣ.*

Отдрѣдорѣж (да си), ишь, — рилъ си, гл. ср. свр. Да дрѣдорѣж много, довољж, да ся надрѣдорѣж.

Отдрѣвамъ и **отдрѣпнувамъ** (да отдрѣпнж), гл. д. Съ дрѣпане отмѣствамъ, оттяглювамъ. *Отдрѣпнжхъ го малко назадъ. — мся, 1) гл. възвр. Отмѣствамъ, оттяглювамъ. Отдрѣпнжхъ на странж да ми не той. 2) гл. стр. Бывамъ отдрѣпнжтъ.*

Отдрѣвание и **отдрѣпнувание**, с. ср. отъ отдрѣпвамъ и отдрѣпнувамъ.

Отдрѣпнж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отдрѣпвамъ и отдрѣпнувамъ. Да оттягж, да отмѣстж. — нжтѣй, прич. стр.

Отдѣмамъ, гл. свр. отъ отдѣвамъ. Да отговорѣж, да продумамъ.

Отдѣмамъ и **отдѣмувамъ** (да отдѣмамъ), гл. д. Отговарямъ, продумамъ. *Той само слуша и не отдума ни думж.*

Додѣ Еленка отдума,
Той главж-тж и отрѣза,
И ѣ мяса-та разкачи,
По плетища и колища. *Пѣс.*

— мся, гл. възвр. Отговарямъ на что то ми рекажъ лше; отрѣсвамъ.

Отдѣхамъ, гл. свр. отъ отдѣхамъ. — ханѣй, прич. стр.

Отдѣхамъ и **отдѣхувамъ** (да отдѣхамъ), гл. д. Съ дѣхане махамъ; отдувать.

Отдѣхъ, с. м. Дупка за да влиза и излиза въздухъ-тъ изъ нѣчто; душнижъ; душнийжъ, отдушина, отдушникъ.

Отдѣшникъ, с. м. Дупка на нѣчто отъ дѣто да ся чисти въздухъ-тъ въ него; душникъ; вентиляторъ.

Отдѣвамъ и **отдѣпювамъ** (да отдѣпнж), гл. д. Махамъ, счюпвамъ дѣно-то на нѣ-

что; издѣвамъ, продѣвамъ; выбивать дно. — мся, гл. възвр. и стр. Издѣвамъ, продѣвамъ.

Отдѣпнж, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ отдѣпювамъ. Да издѣпж, да продѣпж. — непѣй, прич. стр.

Отдѣхвамъ и **отдѣхнувамъ** (да отдѣхнж), гл. ср. Пѣ-часто съ мѣст. си, *отдѣхвамъ си*: почпвамъ си слѣдъ умериване, отморивамъ, отдѣхамъ си, въздѣхамъ си, поимамъ си душж-тж, зимамъ си солужа; перестѣи духъ, отвѣстѣи дѣшу, отдувать, передохнуть. *Не можж да си отдѣхнж отъ работж. Остави го да си отдѣхне.*

Отдѣхване и **отдѣхнувание**, с. ср. отъ отдѣхвамъ.

Отдѣхнж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отдѣхвамъ и отдѣхнувамъ.

Отдѣрѣ, нар. Надѣрѣ, назадъ, слѣдъ нѣчто, подѣрѣ, подѣрѣ; позади, позади, сгѣди. *Той иде отдѣрѣ. Останж отдѣрѣ. Удари го отдѣрѣ. Отдѣрѣ имж иджтъ сватбари.*

Отдѣхамъ (да отдѣхнж), гл. ср. Пѣ-часто съ мѣст. си, *отдѣхвамъ си*: отдѣхамъ си.

Отдѣхнж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отдѣхамъ. Да си отдѣхнж.

Отдѣшнамъ, гл. ср. Зимамъ отнѣйдѣ въздухъ, имамъ дупж, та влиза и излиза въздухъ-тъ; издѣшнамъ.

Отдѣшнане, с. ср. отъ отдѣшнамъ.

Отдѣ, нар. Отдѣжа: 1) Отъ кое мѣсто? откуда. *Отдѣ си? Отдѣ минж?* 2) Отъ кож странж, на кож странж? *Отдѣ да сѣднж? Отдѣ да стож?* 3) Откѣдѣ? *Отдѣ идешь? Отдѣ да земж толкова пары?* 4) Отъ что, отъ какво? *Отдѣ знаеешь тѣжж работж?*

Отдѣ знаеешь, невѣсто,
Че мя вызвать Дамѣана! *Пѣс.*

5) Какъ, по кой начинъ? *Отдѣ на зачю царж-тж. Отдѣ тожа срамж у тебе?* 6) *Отдѣто. Кой отдѣ е, да си иде. — Отдѣ додѣ, отдѣ та дѣ, отдѣ накѣдѣ?* съ кое право, по кож причинж, за что, какъ? съ какой стѣти, какъ тагъ? *Отдѣ додѣ да е тѣй. Отдѣ на кѣдѣ да ти е той родника? Отдѣ та дѣ да е твое?* — *Отдѣ го диаволж домете. Отдѣ го кучя изсра. Отдѣ зе калмаж, та дойде.*

Отдѣвамъ, гл. ср. Мжчжся, страдамъ, тягжж, носж, отговарямъ за нѣкого, за нѣчто; отвѣчать за винѣ другою, отдувать, оттерпѣливаться. *Тж щѣшь отдѣвамъ. Отдѣвамъ за грѣховж-тж си. Атове ти ся рѣгтатъ, магарета-та отдѣватъ; панѣ дерѣтжся, а у хлѣбцевъ губы болятъ, панѣ панѣ бранѣтжся, а у хлѣбцевъ чубы тре-*

пѣть. *Погрѣшило Подуене, отдѣвало Малешевци.*

Отдѣвань и отдѣивамъ (да отдѣнж), гл. д. Нѣчто задѣнжто развръзvamъ; раздѣvamъ, стоварямъ, разтоварямъ.

Отдѣиване, с. ср. отъ отдѣивамъ.

Отдѣка, нар. Отдѣ, откъдѣ; откуда. *Отдѣка и той знае, нема е хоратилъ съ Бога? Отдѣка дошло, тамъ и ошло.*

Отдѣкато, нар. Отдѣто, отдѣно. *Отдѣкато ся не надѣвамъ, оттамъ тя огрѣва.*

Отдѣла, с. ж. Овчарска отдѣла, растенне нѣкакво. *Набери пентиваъ, овчарскъ отдѣлъ, закишкъ свѣжъ, вратыгъ и комоньгъ.*

Отдѣламъ гл. ср. отъ отдѣивамъ. Да отсѣжъ, да отрѣжъ. — ланый, прич. стр.

Отдѣламъ (да отдѣлѣж), гл. д. Съ изговаряне ѣ като на, *отдаламъ*: отдѣламъ.

Отдѣивамъ и отдѣивувамъ (да отдѣламъ), гл. д. Съ дѣлане отрѣзvamъ, отсичнамъ. *Отдѣлалъ клѣчкъ, дѣлкотинъ.*

Отдѣлнйый, — лнъ и — лень, лна, лно, пр.

1) Что може да отдѣли, да смрази, едного ль другого; омразный; разлучающій.

Елко-ле, лнбѣ змѣице,
Не знаешъ ли быле омразно,
Омразно, быле отдѣлно,
Че имамъ сестрѣ по-малкъ,
Та ѣж Турчинъ залюбилъ,
Отъ него да ѣж омразъ,
Омразъ, Елко, отдѣлжъ? *Пѣс.*

2) Что не е съ другыго заедно, а отдѣленъ; башка; отдѣлнйый. *Той е отдѣленъ, не живѣе съ другыго. Нашта-та работа е отдѣлна.*

Отдѣлѣж, ѣшь, — лѣлъ, гл. ср. отъ отдѣламъ и отдѣламъ. — лѣный, прич. стр.

Отдѣламъ и отдѣлѣивамъ (да отдѣлѣж), гл. д. Отдѣламъ: 1) Знамъ чѣсть отъ нѣчто, разставямъ съединенны нѣчто; отдвоивамъ, раздѣламъ; отдѣлѣить, разлучать. *Отдѣлила го отъ майкж.* 2) Давамъ дѣлъ нѣкому; выдѣлѣть, отводить. *Той не му е още отдѣлилъ, чето му ся пада. Да отдѣлимъ земъ за сиромасъ-тѣ.*

3) Отбирамъ, оттурнамъ; отдѣлѣть, отлагать, отбрасывать. *Пѣ-дребно то отдѣлилъ, та го далъ тѣмъ. Отдѣлилъ фасула отъ боба.* 4) Турнамъ на странъ, оттурнамъ; отлагать. *Чето трѣбва да ся носи, отдѣли, та на трѣгане да го земъ.* 5) Разставямъ, раздѣламъ; отдѣлѣть. *Долъ нѣмъ отдѣла нивъ-тѣ.* 6) Оттурнамъ да ся намѣри за нѣкого; удѣлѣть. *Отдѣламъ за черны дни. За душы-тѣ си отдѣла, дава милостынъ.* —

мѣся, 1) гл. възвр. Раздѣламся, отдвоивамся, не врѣжъ, не съмъ съ нѣкого заедно; отдѣлѣться, отнибѣться, выдѣлѣться. *Отдѣлися отъ калабалка, излѣзе на страна.* 2) Не другарувамъ, не съмъ някъ съдружникъ съ нѣкого; раздѣламся; отдѣлѣться, отставать. *Не съмъ вяче заедно въ тѣмъ работжъ, азъ ся отдѣлихъ.* 3) Отлушамся, отпирамся, повдигамся; отдѣлѣться, отставать. *Лѣнежъ-тѣ ся отдѣлилъ; штуркатура отетѣла.* 4) гл. стр. Бывамъ отдѣленъ; отдѣлѣться. — *Отдѣлихъ ся отъ душижъ и отдѣлихъ ся съ душижъ, раздѣламся съ душижъ, излѣза ми душа-та, издѣхвамъ, умирамъ. Прѣгърнѣла ѣж и ся отъ душижъ отдѣлила.*

Отдѣлѣване и отдѣлѣиване, с. ср. отъ отдѣламъ.

Отдѣивамъ и отдѣивувамъ (да отдѣнж) гл. д. Отдѣивамъ.

Отдѣно, нар. Отдѣто.

Отдѣто, нар. Отдѣкато, отдѣно: 1) Отъ кое то мѣсто. *Отдѣто и да е.* 2) Отъ коѣто странъ. *Отдѣто да погледнешъ, все такъвъ е.* — *Отдѣто не ся надѣвамъ, оттамъ тя огрѣва. Отдѣто чикамъ слѣнце да нѣмъ огрѣе, оттамъ слана нѣмъ пары. Отдѣто дошло, тамъ и отишло.*

Отдѣнѣжъ, нар. Отвѣдѣ.

Отѣднѣжъ, нар. Отведнѣжъ, изведнѣжъ, въспѣжы-тѣ знаменованна.

Отѣкѣж, чѣшь, отѣкохъ, — кѣлъ, кѣла, гл. ср. отъ отѣчивамъ. Да затѣкжъ, да подпунжъ. *Отѣклѣй, затѣклѣй; затѣклѣй отѣклѣй, опѣклѣй.*

Отѣлвамся и отѣлювамся (да ся отѣлж), гл. възвр. За кравъ: раждамъ телѣ. *Отѣлихъ крава-та. Отѣлихъ телѣ.* — *Отѣлила му ся крава-та, поработила му чѣсть-та, трѣгнѣло му напредѣ, по добрѣло му.*

Отѣлѣж (да ся), ѣшь, — лѣлася, гл. ср. отъ отѣлвамся; отѣлѣться.

Отѣмамъ и отѣмнувамъ (да отѣмж и да отѣмж), гл. д. Отѣмамъ.

Отѣмнж, ешь, — нѣлъ, гл. ср. отъ отѣмамъ, отѣмнувамъ и отѣмамъ. Да отѣмж; отнѣть. — нѣжтый, прич. стр. Отѣмнѣтый, отѣменѣтый; отнѣтый.

Отѣмж, ешь, отѣхъ, отѣлъ, гл. ср. отъ отѣмамъ и отѣмамъ. Да отѣмж. — мѣнѣтый и отѣтѣтый, прич. стр. Отѣмнѣтый.

Отѣивамъ и отѣивувамъ (да отѣнж), гл. д. Убивамъ, утрѣивамъ; убивать. — мѣся, гл. възвр. и стр. Убивамся, утрѣивамся; убиваться. *Паднѣлъ и ся отѣпалъ.*

Отѣнж, ешь, — пѣлъ, гл. ср. отъ отѣивамъ. Да убнѣжъ, да утрѣнжъ; убѣть. — пѣнѣтый

1) *прич. стр.* Убитый, утрепанный; убитый. 2) Капнжлтый, уморенный, паднжлтый, разнебитеный; изнурённый.

Отёсамъ, *гл. свр.* отъ отёсавъ. Да обтесамъ. —сантый, *прич. стр.* Обтесанный.

Отёснамъ и **отёсувамъ** (*да отёсамъ*), *гл. д.* Обтесавъ. —мся, *гл. стр.* Обтесався.

Отёць, *отцѣ, зв. п.* отче, *с. м.* 1) Който има дѣца; баща, тейко, тато, баба; отёць. *Каквото отца, така и дѣца.* 2) Пръвото лице на Святѣхъ Троицѣ. *Богъ отецъ.* 3) Родоначалникъ. дѣдо, прадѣдо; отёць; *Нати-ти отци, наши-ти дѣды.* 4) Благодѣтель, покровитель, закръилникъ; отёць. *Той е нашъ отецъ.* 5) Почётно назъвание на духовно лице до владыкѣ; отецъ. *Отець Харалампий.* 6) Святый отецъ, така наричатъ околн-ти на Рылскына манастиръ Святаго Ивана Рылскый.

Отёчество, *с. ср.* Бащинина, татковина; отёчество, отчѣзна.

Отечѣж, *ешъ, отёкохъ, отёкъль, кла, кло, гл. свр. в.* отечѣ.

Отжѣглювамъ (*да отжѣглюжъ*), *гл. д.* Изваждамъ жеглы-ты на кола; разпругамъ, изпругамъ, отпругамъ; выпругать, отпругать, откладывать. —мся, *гл. възвр. и стр.* Разпругамся, изпругамся, отпругамся.

Отжѣглюжъ, *ишъ, —лиль, гл. свр.* отъ отжѣглювамъ. Да разпругнжъ, да изпругнжъ, да отпругнжъ. —леный, *прич. стр.*

Отживѣжъ, *ешъ, —вѣль, гл. ср. свр.* 1) Съ мѣст. *си, да си отживѣжъ*: да живѣжъ много и добрѣ, да си поживѣжъ. 2) Да ми мине врѣмя-то, да излѣзжъ отъ употребленіе, да остарѣжъ, да застарѣжъ; вѣдти изъ употребленія.

Отжѣнжъ, *ешъ, —налъ, гл. д. свр.* Съ жьнатіе да отрѣжжъ; отжѣть.

Отжидѣжъ, *ишъ, —дѣль, гл. д. свр.* Да направжъ да прѣмине нѣкому жьдѣжъ-тѣ, да го напойжъ; утолить жѣжду.

Како звантъ мало моме,
Водж това да донесить,
Да отжидить мож жьдось,
Да охладить мое грѣло, *Пѣс.*

Отзѣди, *нар.* Отзадь.

Отзѣдний, —днь и —день, *дня, дне, пр.* Что е отзадь, задний.

Отзѣдъ и **отзѣдѣ**, *нар.* Отзади, задъ, зади, позадь, изотзадь, отдырѣ; позади, позѣдъ, баадь, сѣади. *Отпрѣдѣ глади и маже, отзадь гробъ копасе. Отпрѣдѣ пече, отзадь стѣе. Отпрѣдѣ лиже, отзадь драце. Отрѣзали му рѣцѣ-тѣ, че ги залѣпили отзадь му. Да тя пази Господѣ отъ конь отзадь, отъ волж отпрѣдѣ, а отъ калугерѣ отвярѣдѣ.*

Отзѣрана и **отзѣранъ**, *нар.* Тѣхъ заранъ; озарана; спозаранку, спозаранковъ.

Отзѣивамъ, *гл. д.* Отговарямъ.

Кузманца ми плачаше,
Гора-та ѣ отзѣиваше. *Пѣс.*
Гора, планина отзѣивать. *Пѣс.*

—мся, *гл. възвр.* Отговарямъ, отговарямся, обаждамся, отзовавамся. *Ако те възикатъ татко ми, тѣ да му ся отзѣивашъ.*

Отзѣмамъ (*да отзѣмжъ*), *гл. д.* Отзимамъ.

Отзѣмжъ, *ешъ, отзѣхъ, отзель, гл. свр.* отъ отзимамъ и отзѣмамъ. Да отемжъ, да отнемжъ, да земжъ; отнѣть. —меный и отзѣтый, *прич. стр.*

Отзѣнамъ и **отзѣмамъ** (*да отзѣмжъ*), *гл. д. и ср.* 1) Зимамъ отъ нѣчто, отимамъ, отнимамъ; отнимать. *Отземи още малко.* 2) Зимамъ; отнимать.

Ако ми идешъ, не додешъ,
Щѣ ти отзежъ, Стояне,
Хубавж булкѣ чемширкѣ,
Съ хубаво коня хранено. *Пѣс.*

3) Съ мѣст. *си, отзимамъ си*: оставамъ доволенъ, благодаренъ отъ нѣчто. *Не отзежъ ли си ами още го отѣвать?* не стига ли имъ? *Като помислихъ, че поплъ не ходи на конакъ за парѣ за трѣбѣ, отзежъ си и хайде.* 4) *Отзимамъ си отъ нѣкого за нѣчто, оттушнавамъ си, зимамъ си хѣза отъ него, изливамъ си на да на него.*

Отзѣманіе и **омзѣманіе**, *с. ср.* отъ отзѣмамъ и отзѣмамъ.

Отзѣрамся (*да ся отзѣжъ*), *гл. възвр.* Озпрамся. *Отзѣрался назадъ, напрѣдъ.*

Отзовѣваемся (*да ся отзовѣжъ*), *гл. възвр.* Отзѣвавамся, отзѣивамся, обаждамся, отговарямся, откликвамся, отглашамся, отзѣивамся; отзѣваться, откликаться. *Отзова ли му ся, като ти възика? Каквото възикъло, таково ся и отзовало; каково аукнется, таково и откликнется.*

Отзовѣваніе, *с. ср.* отъ отзовѣваемся.

Отзовѣжъ (*да ся*), *ешъ, —вался, гл. свр.* отъ отзовѣваемся. Да ся отзѣвжъ.

Отзѣру, *нар.* 1) Тѣхъ утрень рано, озарана, отзанана. 2) Утрѣ рано.

Отзѣржъ (*да ся*), *ешъ, —рѣлся, гл. свр.* отъ отзѣрамся. Да ся озржъ.

Отзѣвѣваемся (*да ся отзѣвжъ*), *гл. възвр.* Отзовавамся.

Отзѣвѣжъ (*да ся*), *ешъ, —вался, гл. свр.* отъ отзѣвѣваемся. Да ся отзовжъ.

Отзѣивамся (*да ся отзѣивжъ*), *гл. възвр.* Отзовавамся, отзѣивамся.

Кога тя майка повѣкне,
Отдалечъ ся отзѣивай,
Отблизо водж додавай. *Пѣс.*

Хвала, вило, хвала, посестримко,
Погуби мя Муса кеседжия! —
Вила му ся отъ горъ отъѣва:
Хвала, Марко, хвала, вреденъ юнакъ! *Шѣ.*

Отъѣвъ (да ся), ешь,—нался, *гл. свр.* отъ отъѣвася. Да ся отъѣвъ.

Отъѣвамъ (да отъѣж), *гл. ср.* Не съмъ допрѣнъ добръ до нѣчто, та зѣнамъ. *Врата-та отъѣвать*, не сж притворены добръ.

Отъѣваше, *с. ср.* отъ отъѣвамъ.

Отъѣж, ешь,—зѣналь, *гл. свр.* отъ отъѣвамъ.

***Отъ**, *свѣз.* *Гр.* 1) Зачто. *Отъ* не кадешь? 2) Зачтото. *Отъ* ми ся не каде. 3) Че. *Видѣ*, *отъ* е серѣшилъ.

Отъѣвамъ (да отъѣж), *гл. ср.* Отваждамъ, отваждамъ, отводамъ, отвождамъ: 1) Тръгамъ, връвжъ за нѣждѣ; отхождамъ, упѣтвамъ; *идти*, *итти*, *пойти*, *ѣхать*, *уходить*, *уѣзжать*, *отбывать*. *Отивамъ* на училището, въ село. *Отивамъ* на гости; *идти* въ гости. *Воиска-та отивать* на бой; *войско идѣтъ* въ походъ. *Отивамъ* срѣцъ *нѣкого*; *идти* противъ когѣ. *Отивамъ* на воджъ, на дръва, за нагоды; *итти* по воду, по дрова, по ягоды. 2) За птици: *връжъ*, *лѣжъ*. *Дѣто* да *отиде* *врана*, *все е* *посрана*. 3) За нѣчто, что ся движи: *връжъ*; *идти*. *Желѣзница-та отива* *бръзо*. 4) За врѣмѣ то: *минувамъ*, *връжъ*, *изтичамъ*; *идти*. *Дѣт* *недѣли отидохъ* *за тѣжъ работжъ*. 5) За наръ: *връжъ*, *минувамъ*, *зпмамъ* и *давамъ*; *ходить*. *Желѣзница* *та сега отива* *сто и осемъ грошка*. *Минъ-тъ* *не отива* *толкова*. 6) Съ мѣст. *си*, *отивамъ* *си*: *плпзамъ* *отдѣто* *сѣмъ* *да* *сп* *иджъ*, *да* *ся* *прибержъ*, *отхождамъ* *сп*; *уходить*, *уѣзжать*, *отбывать*. *Тукъ* *ли е* *Славчѣ*?—*Отиде* *си*. *Той* *си* *отиде* *срѣдитъ*. 7) *Връжъ*, *вирѣжъ*, *бунажъ*, *растжъ*, *пораствамъ*, *напрѣдвамъ*; *идти*. *Дръво-то* *не отива*, *не* *расте*. *Работа-та отива* *напрѣдъ*. 8) *Връжъ*, *влпзамъ*, *впн-вамъ*; *идти*, *входить*, *лѣзть*. *Колжъ-тъ*, *гвоздѣй-тъ* *не отива*. 9) *Връжъ*, *ставамъ*, *връжъ*; *пойти*. *Това* *не* *ѣе* *отива*, *както* *взе* *мыслите*; *это* *не* *такъ* *пойдѣтъ*, *какъ* *вы* *дѣмаете*. 10) *Иджъ*, *протакамъ*, *простирамъ*, *връжъ*; *длѣтъся*, *продолжѣтъся*. *Ще* *отиде* *ѣлъ* *мѣсяць*. *За* *ничто* *и* *никакво* *отиде* *ѣлъ* *день*. 11) *Иджъ*, *припичнамъ*, *мязамъ*, *докарвамъ*, *ставамъ*; *идти*, *приличествовать*, *приставѣтъ*. *Дръжъ-та* *не* *ѣ* *отива*. *Много* *му* *отива* *червено-то*. 12) *Продавамъ*, *трѣжъ*, *харчжъ*; *идти*. *Стока-та отива* *добръ*; *товаръ* *идѣтъ* *хорошѣ*. 13) *Харчжъ*, *прахосвамъ*, *разписамъ*, *употрѣбavamъ*, *потрѣ-*

бенъ *сѣмъ*; *идти*. *Отивать* *ми* *по* *два-десять* *грошка* *на* *день* *за* *надеие*; *у* *мѣ-*
нѣй *выходить* *по* *двѣдцѣ* *нѣастровъ* *въ*
день *на* *столъ*. *Нему* *отивать* *сто* *гро-*
шка *за* *дрѣва*; *ему* *идѣтъ* *на* *дрѣва* *сто*
нѣастровъ. *За* *такъжъ* *дрѣжъ* *отивать*
пѣтъ *аришина*. *Толкова* *паржъ* *отидохъ*
по *него*, *и* *накъ* *не* *станжъ* *чловѣкъ*. 14) *Плпзамъ* *прѣдъ* *нѣкого* *за* *нѣчто*; *обра-*
щѣтъся. *Ще* *отиде* *да* *се* *посѣтъва* *съ*
Ивана. 15) *Връжъ*, *сѣмъ*, *напрамъ*; *об-*
стойтъ. *Всичко* *отива* *добръ*; *вѣе* *обсто-*
ить *благополучно*. 16) *Плпзамъ*, *про-*
падамъ, *загынвамъ*, *умирамъ*. *Отидохъ* *ми*
паричикъ-тъ! *Отиде* *ми* *здравис* *то*!
Отиде! *умрѣ*, *изгубися*, *нѣма* *го* *вяче*;
егѣ *не* *стѣло*. — **Отъѣвася**, *гл.* *безл.* *Може*
да *ся* *иде*, *може* *да* *ся* *стигне*. *До* *Цари-*
градъ *ся* *отива* *за* *десять* *денъ*. *Токо*
така *съ* *празднъ* *ржѣтъ* *не* *ся* *отива* —
Отиде *пѣврага*, *нѣврага*, *отиде* *на* *южъ*,
не *сполучи*, *напрасно*, *на* *люжъ*. — *Отиде*
на *ѣтъра*, *по* *ѣтъра*, *пѣхабисъ*, *станжъ*
занъ, *безъ* *никакъжъ* *облагжъ*; *пропѣло*, *на-*
прасно, *безъ* *пѣлзы*. — *Отидохъ* *ми*
очи-тъ, *в.* *око*. — *Толкова* *паржъ* *отидохъ*
прѣзъ *рамо*, *като* *връжъ*, *напрасно*,
безъ *ползжъ*. — *Както* *дошло*, *така* *и*
отиде; *каковъ* *пошѣлъ*, *таковъ* *и* *во-*
ротился. *Мокржъ* *дошълъ*, *каленъ* *си* *оти-*
шълъ. *Какъ* *отидѣлъ* *на* *мечжъ*, *дошълъ*
си *безъ* *ржѣжъ*. *Дошълъ* *незванъ*, *оти-*
шълъ *си* *напранъ*. *Отиде* *за* *рога*, *че* *си*
дойде *безъ* *уши*. *Камѣла-та* *отиде* *за*
рога, *накъ* *ся* *връжъ* *безъ* *уши*. *От-*
дѣто *дошло*, *тамъ* *и* *отиде*. *Както*
дойде, *тѣй* *и* *отиде*. *Отива* *на* *пусто*
пладие. *Отиде* *попъ-тъ* *въ* *горжъ-тъ*. *Оти-*
шълъ *безъ* *сватъ* *на* *годежъ*. *Отиде*, *та*
ся *не* *видѣ*. *Отиде* *хлѣбъ-тъ* *за* *солъ-тъ*.
Отиде *на* *нажъ* *като* *халжъ*. *Отидѣлъ*
да *му* *види* *задникъ-тъ* *пѣтъ*. *Оти-ѣмжъ*,
видѣ-ѣмжъ. *Отиде* *за* *Богъ* *да* *прости*
Отиде *за* *воджъ*, *че* *станжъ* *на* *воджъ*.

Отъѣвание, *с. ср.* отъ отъѣвамъ.

Отъѣлювамъ (да отъѣлж), *гл. д.* Пзвж-
дамъ *пгжъ*, *съ* *кожто* *нѣчто* *е* *запглено*; *от-*
бождамъ; *отпѣливать*. — *мжъ*, *гл. стр.*
Бывамъ *отпгленъ*, *отбождамъ*.

Отъѣлж, *ишь*,—*лилъ*, *гл. свр.* отъ отъѣ-
лювамъ. Да *отбождъ*; *отпѣлить*. — *ле-*
пѣлжъ, *прич. стр.* *Отбоженъ*.

Отъѣграж (да *сп*), ешь,—*ралъ* *сп*, *гл. ср.*
свр. *Да* *игражъ* *много*, *доволюжъ*; *да* *ся* *на-*
игражъ.

Отъѣдж, ешь, *отидѣхъ*, *отидѣлъ*, *шла*, *шлю*,
гл. свр. отъ отъѣвамъ и *отхождамъ*.

Отъѣново, *нар.* *Изново*.

Отѣмамъ (да отѣмж, да отѣмнж и да отѣмж), *гл. д.* Отемамъ, отнеммамъ, отниммамъ, отъмамъ: 1) Зимамъ людско нѣчто; грабамъ, присвоивамъ, усвоивамъ, засвоивамъ, обсеивамъ; отнимать, захватывать, пересивать, отбивать. 2) Избавямъ, отрѣивамъ, спасавамъ, освобождамъ, куртуливамъ; набавлять. *Отимамъ нѣкого отъ бой.* 3) в. отбѣивамъ въ 7-то знаменованіе. — *мся, гл. възвр.* 1) Отказываюся, отрицаюся, дрышамся. 2) Избавляюся, изплѣзваюся, изгнѣиваюся; избавляюсь. *Отя му ся изъ рѣцѣ-тѣ и побѣнж.* 3) Протѣиваюся нѣкому съ сплж за да ся избавж; бранжся. 4) Схващамся, изтрѣивамъ; отниматься. — *Отело му ся, не му ся вдало да го пизаде, не можналъ да пизаде вспѣко-то. — Отелося и отъ Циганскій харочъ.*

Отѣманіе, *с. ср.* отъ отѣмамъ.

Отимарѣжъ, *ишъ, — рѣлж, гл. д. свр.* отъ отимарѣивамъ. Да изтимарж. — *рѣнѣй, прич. стр.* Изтимаренѣй.

Отимарѣивамъ (да отимарѣж), *гл. д.* Очевамъ, изчитивамъ конь; изтимаривамъ; высеребать. — *мся, гл. стр.* Бывамъ отимаренѣ.

Отимарѣиваніе, *с. ср.* отъ отимарѣивамъ. **Отимнувамъ**, *гл. уч.* отъ отѣмнж.

Отѣмнжъ, *ешъ, — нжлж, гл. свр.* отъ отѣмамъ. Да отемж, да отемнж.

Отѣстинжъ, *нар.* Наѣстинжъ.

Отѣчивамъ (да отежж), *гл. ср.* Притича ми кръвь, набрася вода или гной, та ся издувамъ; възтичивамъ, затичивамъ, забирамъ, набирамъ, подпихивамъ; отекають, затекають, пухнуть, опухать, разносить, нарывать. *Отекла му рѣка-та; у него разнослѣ рубѣ. Доклѣ орелъ дотече, нему гжжж-тѣ отече.*

Отѣчиваніе, *с. ср.* отъ отѣчивамъ.

Отка, *нар. в.*м. откакѣ.

Откаджъ, *ишъ, — дѣлж, гл. свр.* отъ откадѣивамъ. Да прѣкадж. — *дѣнѣй, прич. стр.* **Откадѣивамъ** (да откадж), *гл. д.* Кадж нѣчто съ кадилицѣж; прѣкадѣивамъ.

Откакижжъ, *ешъ, — кѣзахъ, — кѣвалъ, гл. свр.* отъ отказивамъ.

Отказивамъ и отказуивамъ (да откажиж), *гл. ср. и д.* 1) Казивамъ, отговаривамъ; отвѣчать.

Нѣщо щж да те попытамъ,
Право да ми откажешъ,
Право, да мя на джжжешъ. *Пѣс.*

Нѣчто въ ты не можж отказа,
Да си попытамъ булчѣя-то,
Будѣя-то квото откаже,
И на щж на вамъ да кажж. *Пѣс.*

2) Отговаривамъ насрѣщж, отсукивамъ; отбръивать, отбръиваться. *Добрѣ му отказа.* 3) Противоречж, отговаривамъ всякаго противно-то; перечесть. 4) Познаивамъ. — *мся, гл. възвр.* Не съмъ съгласенъ, отрицаюся, ловж бжхъ, чинж, хващамъ бжхъ; отказываюся, отпираться.

Отказиваніе и отказуиваніе, *с. ср.* отъ отказивамъ и отказуивамъ.

Откаквѣто, *нар.* Отколкуто, отколи, оточто, а не *По-добрѣ да мрж, откаквѣто да ся мжжж.*

Откакѣ и откакѣто, *сжжж.* Отка, откачь: 1) Откога, откогато; съ тѣхъ поръ какъ. *Откакъ е станжло това, има толкова врѣмя.* 2) Слѣдъ като; когдѣ, какъ. *Откакъ ми утровоилъ срѣдѣ-то, зелъ да налива илачь на него.*

Откалафѣтжъ, *ишъ, — тѣлж, гл. д. свр.* Нѣчто закалафатено да развалж; отбѣопнѣтитъ.

Откалжнжъ, *ишъ, — плж, гл. д. свр.* Да извадж, да изкарамъ нѣчто на калжнѣ.

Откамъ и откамѣто, *нар.* По посокж отъ нѣкое мѣсто. *Иде откамъ насъ. Слиза откамъ дола. Клина откамъ васъ. Откамъ парѣ не го бѣва.*

Откапивамъ и откапивамъ (да откапж) *гл. ср. 1)* Отдѣлаюся, падамъ отъ мѣсто-то си, отъ опасжжж-тѣ си; капивамъ, канж; отгнивать. *Откапа му рѣка-та. Да му откапжмъ рѣцѣ-тѣ! Който мя помирише, носъ-тѣ му откапва.* 2) За нѣкой члѣнъ на тѣло-то, кога отъ умора, отъ студъ изтрѣпне, та не може да ся движи. *Отъ ходъ, отъ студъ крака-та ми откапажж.*

Откапчивамъ (да откапчижж), *гл. д.* Откопчивамъ.

Откапжъ, *ешъ, — палъ, гл. свр.* отъ откапивамъ и откапивамъ.

Откаравамъ, *гл. свр.* отъ откаравамъ. — *рапѣй, прич. стр.*

Откаравамъ и откаруивамъ (да откаравамъ), *гл. д. 1)* Закаивамъ на друго мѣсто, другѣдѣ. *Да откаравъ воловъ-тѣ прѣдъ вратника му.* 2) Откраивамъ, отпѣивамъ, откачивамъ; отгонять, угонять. *Поцѣсъ имъ откарали двѣ овцѣ.* 3) Изработивамъ, урабѣтивамъ, изкаивамъ; выработивать. *Половинжж-тѣ отъ работжжж-тѣ откаражж. На день доста нѣчто откарева. — мся, гл. стр.* Бывамъ откаранѣ.

Откачѣтъ, *нар.* Откакъ. *Откачѣтъ е станжло ово чудо.*

Откачивамъ и откачивамъ (да откачижж), *гл. д. 1)* Закачено нѣчто сваливамъ, махивамъ отъ кукжжж-тѣ, отъ закачивающжжж-тѣ; отцѣпѣлѣтъ.

Откачи пуикъ болиж. Да откачиш торбъ-тж. Не могла да откачи полж-тж си отъ трѣма. 2) Открадвамъ, отви́чивамъ, относамъ, отпывамъ, отвождамъ, откарнамъ. *Откачилъ му дрѣхъ-тж. Закачилъ, не откачилъ.* 3) Отпущамъ го, отпывамъ го, прѣдвамъ. — *мси*, 1) *гл. възвр.* Откачамъ себе-си; отцѣпля́ться. 2) Избавямся, отрѣвямся, отпугивамся, махвямся; отцѣпля́ться, отвя́зываться, отплетáтися, отпласываться. *Мжко цѣж можж да ся откачиж отъ тѣхъ работж. Не можеш ся откачи отъ него.* 3) *гл. стр.* Бывамъ откаченъ.

Отка́чивање и отка́ниање, с. ср. отъ отка́чивамъ.

Отка́ниж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ отка́чивамъ и отка́ниамъ. — ченъй, прич. стр.

Отка́нилж (да ся), ешь, — лался, гл. възвр. свр. Да ся изканилъ.

Откани́ж (да си), ишь, — чиль си, гл. ср. свр. Да квичъ много, довольж; да ся наквичъ.

Отка́ивамъ, гл. д. Оттүрямъ.

Отка́ниамъ (да отклони́ж), гл. д. в. отклони́амъ.

Откли́квямся и откли́кнувамся (да ся откли́кж), гл. възвр. Отзовавамся, обаждамся.

Откли́киж (да ся), ешь, — ижлси, гл. свр. отъ откли́квямся. Да ся отзовж.

Откликъ, с. м. Отговоръ; отъзывъ.

Откли́чивамъ и откли́чивамъ (да откли́чж), гл. д. в. откли́чивамъ.

Откличъ, с. м. в. откли́чю.

Отклони́ж, ишь, — пиль, гл. свр. отъ отклони́ивамъ; отклони́ть. — пеньй, прич. стр.

Отклони́ивамъ (да отклони́ж), гл. д. Махвямъ, отмахвямъ, отбивамъ, отстранявамъ; отклони́ть. — мси, гл. възвр. и стр. Махвямся, отмахвямся, отбивамся, отстранявамся; отклони́ться.

Отклони́вање, с. ср. отъ отклони́ивамъ.

Отклони́ж, ишь, — пиль, гл. свр. отъ отклони́амъ и отклони́ивамъ. — пеньй, прич. стр.

Отклони́амъ (да отклони́ж), гл. д. Отглашамъ: 1) Отключамъ. Единъ ключъ не можж да отклони врата-та.

Снаха ѝ ничто не рече,
Токо си влѣзж въ зимници,
Та отклони еви ковчегъ,
Та извади Милошевж,
Милошевж башъ прѣвиж. *Пѣс.*

2) Изваждамъ, изнождамъ, отварямъ. *Отклони сабж дамскиж. — мси, гл. стр.* Бывамъ отклоненъ.

Отклони́ање, с. ср. отъ отклони́ивамъ.

Откльва́амъ (да откльвж), гл. д. Съ вѣвание отхаивамъ отъ нѣчто; откльв́ивать.

Откльвж, ешь, — валь, гл. свр. отъ откльва́амъ; откльв́ать.

Откли́чивамъ и откли́чивамъ (да откли́чж), гл. д. в. откли́чивамъ.

Отключъ, с. м. Откличъ, ключъ, отворъ, анахтаръ; ключъ.

Откли́чиж, ишь, — чиль, гл. свр. отъ откли́чивамъ. Да отклчж. — ченъй, прич. стр. Отключенъй.

Откли́чалка, с. ж. Отключалка, справа за отключи́ање катъ съ отключъ; отми́чка.

Откли́чивамъ (да откли́чж), гл. д. Отключивамъ, откли́чивамъ, заключено нѣчто отварямъ; отклони́амъ; отми́кать, отпирáть. — мси, гл. стр. Бывамъ отключенъ. — Отключи ми ся срдце-то, отвори ми ся, съмж ми, свѣтж ми, отпуснжхся, ослободихся.

Отключи́ање, с. ср. отъ откли́чивамъ.

Отключи́аръ, с. м. Който откли́чива и заключи́а нѣчто, който дрѣжи, пазж ключевы ты отъ тѣмни́чж или отъ друго нѣчто.

Тѣмни́чари, вѣз отключи́ари,
Да ли сж буйны дѣждове,
Или сж тяжкы снѣгове,
Что си тѣмница прокапа,
Въ срдѣ-тж на само было? *Пѣс.*

Откова́ивамъ (да отковж), гл. д. Заковано пзмъквямъ, открывамъ, разковаивамъ; отколáчивать, расколáивать. — мси гл. стр. Бывамъ откованъ.

Откова́ивање, с. ср. отъ откова́ивамъ.

Отковж, ешь, — валь, гл. свр. отъ откова́ивамъ; отколóтитъ, расковáть. — вáнъй, прич. стр.

Откога́, нар. Отъ кое врѣмя? Откога си тука?

Откога́то, нар. Отъ което врѣмя. Откогато и ты.

Отколи́, нар. Откаквото, отколкото, оточто, а не. По-благж сж полджави, отколи́ благослови.

Отколкото, нар. Откаквото, отколи́, оточто, а не.

Отколѣ́, нар. Одавна; давнó. Отколѣ́ не съмъ го виждалъ.

Отколѣ́шнй, — шнь п — шень, шня, шне, пр. Одавншнй; давншнй, давнй. Това сж отколѣ́шнй работж.

Откопа́ивамъ (да откопа́ж), гл. д. 1) Съ копание разкрывамъ, разравямъ, разкопывамъ; раскопáивать. 2) Съ копание намирамъ, изкопывамъ; откáивать. — мси, гл. стр. Бывамъ откопанъ.

Откопа́ивање, с. ср. отъ откопа́ивамъ.

Откопа́ж, ешь, — паль, гл. свр. отъ отко-

па́вамь; раскопа́ть, откопа́ть. — па́нтьи, прич. стр.

Отко́пчива́мь (да отко́пчиж), гл. д. Отко́пчива́мь.

Отко́пчиж, ишь, — ча́ль, гл. свр. отъ отко́пчива́мь и отко́пчива́мь. Да отко́пчива́мь. — ченъи, прич. стр. Отко́пчива́нъи.

Отко́пчи́вама́ (да отко́пчи́ж), гл. д. Зако́пчано разко́пчива́мь, изважда́мь изъ ко́пчи-тж, изъ дупкж-тж; отпетли́вама́, отко́пчива́мь; отстѣгива́ть. Не може да си отко́пчиае гауки-тж. — мся, 1) гл. възвр. Излизамъ изъ ко́пчи-тж, изъ дупкж-тж; отпетли́вама́, разко́пчива́ма́, отко́пчива́ма́; отстѣгива́ться. 2) гл. стр. Быва́мь отко́пчива́нъ.

Отко́пчи́ване, с. ср. отъ отко́пчи́вама́.

Отко́пчива́мь и отко́пчива́мь (да отко́пчиж), гл. д. 1) Измѣ́вама́, изску́бвама́ нѣчто нѣкому изъ ржцѣ-тѣ, зима́мь съ мжжж. Не може́ш ничто отко́пчи отъ него. Едва́мь отко́пчи́хъ двѣ пары. 2) Отко́пчива́ма́. — мся, 1) гл. възвр. Изску́бвама́ отъ ржцѣ-тѣ на нѣкого; измѣ́вама́, изба́вама́, отрыва́ма́. Еднѣж да ся отко́пчи́хъ отъ него, отъ тѣ́жкь белж. 2) гл. възвр. и стр. Отко́пчива́ма́.

Отко́пчива́не и отко́пчива́не, с. ср. отъ отко́пчива́мь.

Отко́пчи́ж, ешь, — ча́ль, гл. свр. отъ отко́пчива́мь. Да отко́пчиж, да разко́пчива́ж, да отпетли́ж; отстегну́ть. — ча́нтьи, прич. стр.

Отко́рва́мь и отко́рни́вама́ (да отко́рниж), гл. д. 1) Изважда́мь нѣчто отъ корень; изску́бвама́, отску́бвама́.

Разлюти́ся стара самовила,
Да завѣ́на силны ми вѣтрища,
Отко́рниж си карж со все дрьво,
Со все дрьво, со Пройча у блато-то. Пѣс.

2) Изкрѣ́вама́, измѣ́вама́, изважда́мь. Да отко́рни́хъ ко́ле-то изъ земли. — мся, гл. стр. Быва́мь отко́рнать.

Отко́рниж, ешь, — на́ль, гл. свр. отъ отко́рва́мь и отко́рни́вама́. — натьи, прич. стр.

Откосе́цъ, ум. м. и откосця, ум. ср. отъ откосѣ́.

Откосѣ́, с. м. 1) Трѣ́ва, сѣно ко́лко-то може коса да откоси съ единъ махъ. Дебелѣ откоси. 2) На покосенж ливадж сѣно-то, докла́ е още нарядено, както е косено. В. пѣсень при о́мрази́нца.

Елка коси зелено ливадѣ,
Съ еднж косж три откоса кара:
Единъ откосъ трѣ́ва дятелина,
Други́й откосъ шарена ружица,
Тре́гий откосъ ранъ босилакъ. Пѣс.

Откосѣ́, ишь, — си́ль, гл. свр. отъ отко́си́вама́. — се́нтьи, прич. стр.

Откоси́вама́ (да откосѣ́), гл. д. Прѣ́рѣзва́мь трѣ́вж или друго нѣчто съ косж, както съ косж. — мся, гл. стр. Быва́мь отко́сень.

Откра́два́мь и откра́днува́мь (да откра́днж), гл. д. Безъ да мя видятъ зима́мь чюждо нѣчто, за да го присво́ж; отга́чама́, отко́пвама́, отпѣ́вама́, относамъ, отзли́чама́, отми́квама́, отво́ждама́, отва́рвама́; кра́сть, похища́ть, отщечи́ть, зацѣ́лять. — мся, 1) гл. възвр. Отва́ма́ за ма́лко скръ́тома́ оти́ждѣ, безъ да мя видятъ. Откра́днѣ́ж-ся и дойдохъ да въ повидж. 2) гл. стр. Быва́мь откра́днѣ́жъ. Ако го е зель, не го е откра́днѣ́жъ. Не го откра́днѣ́жъ, а го зель да го не видятъ. Който откра́дне, нему́ единъ грѣ́хъ, кому́то откра́днѣ́жъ, нему́ деся́ть. Който откра́днѣ́жъ, единъ грѣ́хъ, който загуби́ль, хи́лядо. Който е откра́днѣ́жъ ко́шера, на шкѣ́кж-тж му е ка́цнѣ́ла пчела. Да́й ка́тунину да ти нато́чи дара́ка, та да ти го откра́дне.

Откра́дване и откра́днување, с. ср. отъ откра́два́мь.

Откра́днж, ешь, — нѣ́ль, гл. свр. отъ откра́два́мь и откра́днува́мь. — пжтъи, прич. стр.

Откра́й, нар. 1) Откогато едно нѣчто ся е подка́чило; отначя́ло; сна́чала. Откра́й че докра́й. Той си е откра́й такъ́въ хубостни́кж. 2) Отново.

Откро́й, ишь, — и́ль, гл. свр. отъ отко́ри́вама́. — кро́еньи, прич. стр.

Откро́и́вама́ и откро́йва́мь (да откро́иж), гл. д. Съ кро́ение отрѣ́звама́; изкро́на́ма́, изрѣ́звама́, отрѣ́звама́; откра́ива́ть, отрѣ́зывать. Да откро́и́хъ за на́кж-тж. Откро́и́хъ му еднж фили́ж хлѣ́бъ. — Откро́и́хъ чръ́венж бу́зж, отвя́ръгль, на́прыви́ль, наду́ль.

Открѣ́ива́мь (да открьѣ́ж), гл. д. 1) Покры́то нѣчто отва́ма́, отскръ́ива́мь, отва́ряма́; открьѣ́ва́ть. 2) Изважда́мь на́навѣ́, отскръ́ива́мь; открьѣ́ва́ть. 3) Тѣ́кувама́, пона́сна́вама́; толковáть, изъяснѣ́ть. — мся, 1) гл. възвр. Каза́мь нѣкому́ что́то има́мь скръ́и́но; открьѣ́ва́ться. 2) гл. стр. Быва́мь открьѣ́ть.

Открѣ́ива́не, с. ср. отъ открьѣ́ива́мь.

Открьѣ́ж, ешь, — крьѣ́ль, гл. свр. отъ открьѣ́ива́мь. — тъи, прич. стр. Открьѣ́то, нар. Отворено, а́чнѣ́ж; по́ло.

Открьѣ́нува́мь (да открьѣ́ж), гл. д. Открьѣ́вама́, открьѣ́щама́.

Открьѣ́ж, ешь, — нѣ́ль, гл. свр. отъ от-

крѣпунамъ. Да открытѣхъ.—пжтый, прич. стр. Открытый.

Открѣтвамъ и открѣтувамъ (да открытѣхъ), гл. д. в. открѣщамъ.

Открѣтѣхъ, ишь,—тилъ, гл. свр. отъ открѣщамъ и открѣтвамъ. Да открынѣхъ.—теный, прич. стр. Открытый.

Открѣцвамъ и открѣцнувамъ (да открѣцнѣхъ), гл. д. 1) Рѣжѣхъ, отрѣзвямъ нѣчто съ пощипѣжъ. *Открыцнѣхъ му отъ косѣ-тѣхъ.* 2) Поотвѣривамъ нѣчто и го оставямъ да зѣе; отрѣхивамъ, отцѣбывамъ. —мѣся, гл. стр. Бывамъ открѣцнѣжѣ.

Открѣцнѣхъ, ешь,—пжлъ, гл. свр. отъ открѣцвамъ. —пжтый, прич. стр. 1) Отрѣзаный. 2) Что е малко, нѣколко отворенъ, что отцѣва; отрѣхнѣтый. *Врата-та бѣше открѣцнѣта.*

Открѣшвамъ и открѣшювамъ (да открѣшнѣхъ), гл. д. в. открѣшнамъ.

Открѣшнѣакъ, с. м. Кжсъ, парчя отъ нѣчто; омашнѣакъ.

Открѣшнѣачя, ум. ср. отъ открѣшнѣакъ.

Открѣшнѣжъ, ишь,—шилъ, гл. свр. отъ открѣшнамъ и открѣшвямъ. —шеный, прич. стр.

Открѣшнамъ и открѣшнамъ (да открѣшнѣхъ), гл. д. Съ крышене отдѣламъ, отчюпвамъ; отлѣмыватъ. *Открышилъ вѣй-кѣ.* —мѣся, гл. стр. Бывамъ открышенъ.

Открѣшнане, с. ср. отъ открѣшнамъ.

Открѣщамъ и открѣтвамъ (да открытѣхъ), гл. д. 1) Съ крѣтене изваждамъ, отдѣламъ; оттрошавамъ, отцѣпывамъ, изкрѣтывамъ; отцѣлыватъ, вылѣмыватъ. *Не може ничто да открыти. Едвамъ открытилъ едно малко парчя.* 2) Съ крѣтене, съ екнатие изваждамъ, изкарвамъ отъ нѣкого нѣчто; изверивкамъ. *Открытихъ единъ грошъ.* —мѣся, гл. стр. Бывамъ открытенъ.

Открѣщане, с. ср. отъ открѣщамъ.

Открѣхвямъ и открѣхнувамъ (да открѣхнѣхъ), гл. д. в. открѣцвямъ въ 2-то знаменование. *Открѣхнѣхъ врата-та.*

Открѣхнѣжъ, ешь,—пжлъ, гл. свр. отъ открѣхвямъ. Да открынѣхъ, да отцѣбнѣхъ. —пжтый, прич. стр. Открытый, отцѣбнѣтый.

Откупѣвамъ и откупѣнамъ (да откупѣнѣхъ), гл. д. 1) Избавямъ отъ робство, отъ плѣнъ, отъ залогъ, като заплатѣхъ парѣ, изкупвамъ; выкупѣтъ, окупѣтъ, искупѣтъ.

Ми отишѣлъ по-онака,
Ми ѣхъ нашѣлъ негѣжъ женѣхъ,
Си продава мѣжскы дѣца,
Да откупи два-та сына,
Два-та сына отъ задана. *Пѣс.*

Не си е оцѣ откупилъ кжцѣжъ-тѣхъ. 2) Плащамъ нѣкому заплатѣхъ за работѣхъ; напѣмамъ, закупувамъ; наниматъ.

Че си откупи, матѣ-ле,
Все тѣмничерскы масторы,
Че тѣмницѣхъ заправили. *Пѣс.*

3) Купувамъ нѣчто, та азъ само да му владамъ, азъ да прибирамъ прихода му; зимамъ на откупъ, закупувамъ, прѣккупувамъ; откупѣтъ, брать на откупъ. *Откупилъ горѣ-тѣхъ и не дава другѣхъ да стѣе. Ба-ца ми е откупилъ пошура.* 4) Купувамъ; покупѣтъ. —мѣся, 1) гл. възвр. Давамъ шарѣ, плащамъ нѣчто за да ся изба-вѣхъ, да ся откжснѣхъ отъ нѣдѣхъ, отъ нѣчто; изкупувамся; откупѣться, выкупѣться, искупѣться, окупѣться, отсылѣться. *Съ много ся парѣ откупи. Съ ничто не можешъ ся отъ него откупи.* 2) Плащамъ сп, плащамся, отплащамся, давамъ приходъ; окупѣться. *Така работа не ся откупѣва, нѣма голѣмъ полѣжъ отъ нежъ.* 3) гл. стр. Бывамъ откупенъ.

Откупѣване и откупѣванне, с. ср. отъ откупѣвамъ.

Откупъ, с. м. 1) Откупуване съ парѣ; выкупѣ. *Това ми е и за откупъ и за окопъ.* 2) Парѣ-ты, что ся даватъ за откупуване; выкупъ, окупъ, *Далъ сто гроша откупъ.* —Зимамъ нѣчто на откупъ, откупувамъ, закупувамъ, прѣккупувамъ; откупѣтъ, брать на откупъ.

Откѣсвамъ и откѣсувамъ (да откѣснѣхъ), гл. д. Хапвамъ отъ нѣчто; накушнамъ.

Откѣснѣжъ, ишь,—силъ, гл. свр. отъ откѣсвямъ. Да отхапнѣхъ, да накуснѣхъ.

Откѣивамъ и откѣивувамъ (да откѣивнѣхъ), гл. д. Откжсвамъ.

Откѣивнѣжъ, ешь,—палъ, гл. свр. отъ откѣив-вямъ. Да откжснѣхъ.—натый, прич. стр.

Откѣивнѣтие, с. ср. Избавиане, спасенне, откѣивувачка.

Откѣивнамъ и откѣивунамъ (да откѣивнѣхъ), гл. д. 1) Откжсвамъ. 2) Избавямъ, отрѣ-вavamъ, спасавамъ; избавлѣтъ. *Мойсей остави царскѣхъ трапезѣхъ да откжснетъ Израилѣтѣхъ отъ парѣхъ.*

Много здравие и клананне
На можѣхъ прѣвнѣхъ любовѣхъ,
Да опане колакѣхъ сабѣхъ,
Да излѣзе отъ градъ вонка,
Мене младо да откжснѣхъ. *Пѣс.*

—мѣся, 1) гл. възвр. Откжснамся, откѣив-вямся. 2) Избавямся, отрѣввамся, спасавамся; избавлѣться. *На Марѣ теки-кло една хжироуца за да ся откжснѣхъ отъ вампира.* 3) гл. стр. Бывамъ откѣивнѣтъ.

Откышувачка, с. ж. Избавяне, откыиванне.
Не ке има откышувачкѣ отъ него.

Откѣиѣж, ешь, — налъ, гл. свр. отъ откѣиѣвамъ. — *натый, прич. стр.*

Откѣисвамъ и **откѣиснувамъ** (да ся откѣиснѣж), гл. възвр. Стоѣжъ въ водѣ, та омякывамъ. *Каца-та ся откѣиснѣж.*

Откѣиснѣж (да ся), ешь, — нался, гл. свр. отъ откѣисывамъ.

Откѣидѣ и **откѣидѣ**, нар. 1) Отъ кое мѣсто, отдѣ; откуда, откудова, откѣоль, откѣоль. *Откѣидѣ идешъ, откѣидѣ си?* 2) Откамъ; отъ, со стороны. *Идѣтъ откѣидѣ Шопско.*

Откѣидѣто, нар. Отъ което мѣсто; отдѣто, отдѣкато. *Откѣидѣто духа вѣтеръ-тъ. Откѣидѣ-то е жена-та.*

Откѣисвамъ и **откѣиснувамъ** (да откѣиснѣж), гл. д. Съ силѣ, съ мѣжъ дрыпинамъ нѣчто, та го отдѣлямъ, кѣсамъ; откѣивамъ, откѣивамъ, оттрѣгвамъ; отрѣивать, отторгать, оттирать. *Ранѣ босилакъ откѣиснѣж. Откѣисвамъ на нѣчто главѣ-тъ; отвѣртывать. Кола-та минѣлы прѣзъ него и му откѣиснѣж крака.*—мѣя, 1) гл. възвр. Самъ ся кѣсамъ. 2) Махвамъ, отдѣлямъ, избавямъ, отрѣивамъ, разпиривамъ; откѣивываться, отдѣляваться, отдуваться. *Едвамъ ся откѣиснѣж отъ него.* 3) гл. стр. Бывамъ откѣиснѣтъ. — *Да даде колкото му ся отъ срдѣце откѣисне, колкото му срдѣце дава, колкото той ще.*—*Откѣисвамъ си отъ залька, отъ нѣмане давамъ, ако и да нѣмамъ, пакѣ давамъ.*

Откѣисване и **откѣиснуване**, с. ср. отъ откѣисывамъ.

Откѣислакѣ, с. м. Кѣсъ, парча откѣиснѣж отъ нѣчто; крѣпѣлъ; отрѣивокѣ, обрѣивокѣ, отлѣмокѣ, облѣмокѣ, откѣлокѣ, оскѣлокѣ, отдѣрокѣ.

Откѣиснѣж, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ откѣисывамъ и откѣиснувамъ. — *нѣтый, прич. стр.* — *Той е отъ врьха откѣиснѣтъ, той е пзвденъ, быва го, не е стока за мирсане.*

Отлѣгамъ (да отлѣжѣж), гл. д. Отложивамъ: 1) Снимамъ, свалиамъ, пзвѣждамъ; снимать. *Отложи си шапкѣ-тъ, свали ѣж. Не му отложиж шапкѣ, като го срдѣцнѣж.* 2) Оставямъ за другъ нѣтъ, за другъ врьмѣя; откѣидывать, отлагать. *Тѣж работѣ отложижмѣ за слѣдѣ два три дема.* — мѣя, 1) гл. възвр. Свалиамъ си шапкѣ-тъ. *Отлагайся, крѣстися, не пытай много, много. Който всакому ся отлага, скоро си сѣдира калпака.* 2) гл. стр. Бывамъ отложенъ.

Отлѣгане, с. ср. отъ отлѣгамъ.

Отлѣзvamъ и **отлѣзуvamъ** (да отлѣзѣж), гл. ср. Съ лазене отивамъ на странѣ; отлѣзѣтъ.

Отлѣзѣж, ишь, — зилѣ, гл. свр. 1) отъ отлѣзvamъ; отлѣзѣтъ. 2) гл. свр. ср. Съ мѣст. си, да си отлазѣж: да лазѣж много, доволѣж; да ся налазѣж,

***Отлѣктѣ**, с. м. Т. Пѣшна. *Отлакѣ-парасѣ, плата за нашѣ; трѣвшина.*

Отлѣмивамъ (да отлѣмѣж), гл. д. Отломивамъ, отломивамъ.

Отлѣтѣж, ишь, — тилѣ, гл. ср. Миткамъ, шѣтамъ отъ едно мѣсто на друго, шѣлкамъ, скѣтамъ, стрѣлкамъ.

Отлѣжѣж (да си), ешь, — лѣналъ си, гл. ср. свр. Да лѣж много, доволѣж; да ся налажѣж.

Отлѣква ми (да ми отлѣкне), гл. безл. Става ми по-леко, по-добрѣ; махвамъ си грыжи-ты; олеква ми; отлегать. *По-плакѣж и му отлекижло. Отлекиж ми на срдѣце-то.*

Пенка му рѣжѣж цѣлунѣж.

Че ѣ на очи отлекиж. Пѣс.

Отлѣкване, с. ср. отъ отлѣква ми.

Отлѣкне (да ми), — нѣло ми, гл. свр. отъ отлѣква ми.

Отлѣбѣж, ишь, — билѣ, гл. д. свр. Да земѣж да не лѣбѣж; да отлѣобѣж. *Срдѣци — за-либи, замѣни — отлиби.*

Отлѣивамъ (да отлѣивѣж), гл. д. Изливамъ отъ нѣчто за да не е толкова пѣтно; отливѣтъ. *Отлѣивъ отъ паницѣ-тъ, да не прѣлива.* — мѣя, гл. възвр. Изливамъ; отливѣться. *Отдѣто ся отлива, а не ся долива, скоро ся излива.*

Отлѣиване, с. ср. отъ отлѣивамъ.

Отлѣика, с. ж. Чѣто служи за отличане; отлѣика. *Нѣматъ никакѣж отлѣикѣ, не мо-гѣтъ по ничѣто да се различѣтъ.*

Трѣгнѣжъ е Петъръ да ся главѣ,

Да ся главѣ, да ся жени;

Нѣидѣ си Петъръ не найде

Неговѣж лижѣж приликѣж,

И на конѣя си отликѣж. Пѣс.

Отлѣитамъ (да отлѣитѣж), гл. ср. 1) Съ врьчене, съ лѣтенне отивамъ напѣкѣдѣ; отлѣитѣтъ, улѣтѣтъ, *Гарванѣж отлѣита, соколѣж долита.* 2) Отврѣчамъ.

Отлѣитане, с. ср. отъ отлѣитамъ.

Отлѣичный, — чѣнь и — чѣнь, чна, чно, пр. Чѣто не е еднакѣвъ съ друго, чѣто ся различѣ; различный; отлѣичный, отлѣичный.

Отлѣичѣж, ишь, — чѣлъ, гл. свр. отъ отлѣичивамъ. Да различѣж; отлѣичѣтъ. — чѣный, прич. стр. Различеный.

Отлѣичивамъ (да отлѣичѣж), гл. д. 1) Разпознавамъ едно нѣчто отъ друго по нѣкоп

бѣлѣзы; различавамъ; отличать, различать. 2) гл. ср. Видѣся, познавамся, личекъ. Въ поле-то тицета става, въ кичи отличкава. — мся, гл. вѣзер. Отличивамъ.

Отличіваніе, с. ср. отъ отличіивамъ.

Отличамъ, гл. ср. Не приличамъ на нѣчто, нѣмамъ приликъ съ него; отличавамся, различавамся, различамъ; отличаться, различаться, различествовать. Не отлича отъ брата си.

Отличіаніе, с. ср. отъ отличамъ.

Отлѣтъ, с. м. Накадолище-то на еднѣ планнѣ; скаты горы.

Отлѣжвамъ и отлѣжювамъ (да отлѣжѣ), гл. д. Отлагаю.

Отложёніе, с. ср. Изваждане, арифметическо дѣйствие; извѣтіе.

Отлѣжѣж, ишь, — жиль, гл. свр. отъ отлѣгамъ и отлѣжвамъ. — жентый. прич. стр. Стои съ отложенѣмъ шипкѣмъ.

Отлѣміж, ишь, — миль, гл. свр. отъ отлѣмамъ и отлѣміямъ. Да оттрошѣ; отломить. — ментый, прич. стр. Оттрошеный; отломленный.

Отлѣміамъ и отлѣміивамъ (да отлѣміж), гл. д. Съ ломене отдѣламъ; оттрошавамъ, отчюпвамъ; отламывать. — мся, гл. вѣзер. и стр. Бывамъ отломѣтъ, оттрошавамся, отчюпвамся; отламываться.

Отлѣпвамся и отлѣпамся (да ся отлѣпѣ), гл. вѣзер. Казвася, кога ся отвыкъ въ тѣканъ нищкы-ты на станѣ съвѣсъмъ, та ся покаже кросно-то.

Отлѣпѣж (да ся), ишь, — пился, гл. свр. отъ отлѣпвамся и отлѣпамся.

Отлошіавѣж (да ся), ишь, — вился, гл. свр. отъ отлошіавамся.

Отлошіавамся (да ся отлошіавѣж), гл. вѣзер. Отврыдамся отъ лошаво-то, ставамъ добръ. Нѣкои-си остарѣжѣтъ и пакъ не ся отлошаватъ.

Отлѣпѣж, ишь, — пиль, гл. свр. отъ отлѣпамъ и отлѣпвамъ. — пентый, прич. стр.

Отлѣпнамъ и отлѣпвамъ (да отлѣпѣж), гл. д. Свалнамъ, изваждамъ, повдигамъ захлункѣтъ, банака на нѣчто; отвариамъ, открывамъ, отхлупнамъ; открывать, отслаивать. 2) Олунамъ, олунамъ, окрывать. 3) Изрѣзвамъ, отрѣзвамъ, отврѣтвамъ отъ нѣчто луспы; выколуывать. — мся, 1) гл. вѣзер. Лушѣся и надамъ, олунамся; отставать, отваливаться, отлуливаться. Лѣпѣж-тъ ся отлунилъ отъ стѣнѣ-тъ; штукатурка отстала отъ стѣны. 2) гл. стр. Бывамъ отлупенъ.

Отлупнаніе и отлупваніе, с. ср. отъ отлупнамъ и отлупнамся.

Отлѣгвамъ и отлѣгупамъ (да отлѣжѣ), гл. д. Отпращамъ нѣкого съ праздни думы, съ голы обѣщанна, съ лѣжи ся откачамъ отъ нѣкого; залѣгвамъ; мѣвать когѣ по губамъ. Два пѣти ходихъ да си искамъ пары-ты, той мя отлѣгва. — мся, 1) гл. вѣзер. Съ лѣжѣ ся откопчамъ, изывамся да не направѣ нѣчто; отлыгаться. Не може да ся отлѣже, че не знае, не може да ся каже, че не зналъ, 2) гл. стр. Бывамъ отлѣганъ

Отлѣгваніе и отлѣгваніе, с. ср. отъ отлѣгвамъ.

Отлѣжѣж, ешь, — лѣгахъ, — лѣгалъ, гл. свр. отъ отлѣгвамъ. — лѣгантый, прич. стр.

Отлѣжѣж, ишь, — жѣлъ, гл. свр. отъ отлѣжѣивамъ.

Отлѣжѣивамъ (да отлѣжѣж), 1) гл. ср. Лѣжѣ праздни, безъ да работѣ; излѣжѣивамся, изтагамся, трѣамамся, валѣмся, дрючѣмъ, дрючѣ; перевѣртываться съ боку на бокъ, излѣживаться, валѣться, навалѣться. 2) гл. д. Излѣжѣивамъ, изсѣдѣивамъ, отсѣдѣивамъ; вѣлежать, вѣхворать, отсѣживать.

Отлѣжѣиваніе, с. ср. отъ отлѣжѣивамъ.

Отлѣзвѣмъ и отлѣзвѣивамъ (да отлѣзѣ), гл. ср. Излѣзвѣмъ.

Отлѣзѣж, ешь, — вохъ, — вѣлъ, гл. свр. отъ отлѣзвѣмъ. Да излѣзѣж.

Отлѣпѣж, ишь, — пиль, гл. свр. отъ отлѣпамъ и отлѣпѣивамъ. — пентый, прич. стр.

Отлѣпѣивамъ и отлѣпѣивамъ (да отлѣпѣж), гл. д. Залѣпѣно отдѣламъ; разлѣпамъ; отлѣпѣять, отклѣивать, отпѣивать. — мся, гл. стр. Бывамъ отлѣпѣтъ.

Отлѣпнаніе и отлѣпнаніе, с. ср. отъ отлѣпнамъ.

Отлѣпѣж, ешь, — пиль, гл. свр. ср. свр. Да отлѣпѣж, да изврѣкѣж. Оце не ся нарадвалъ, отлѣпѣжѣю му отъ рѣжѣ-тъ

Кога кытка-та повѣне,
Тогасъ ще ми е годежѣ-тъ;
Кога прѣстену камыкъ отлѣпѣне,
Тогасъ ще ми е свѣтка-та. Пѣс.

Отлѣпѣж, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ отлѣптамъ. Да отлѣпѣж, да изврѣкѣж.

Отлѣпѣж, ешь, — лѣпѣлъ, гл. свр. отъ отлѣпѣивамъ. — лѣпѣтый, — лѣпѣнтый и — лѣпѣтый, прич. стр.

Отлюбовамъ и отлюбовувамъ (да отлюбѣж), гл. д. Знамъ да не любѣж, прѣстанамъ да любѣж, разлюбамъ.

Назжѣтъ, назжѣтъ, бре Елено,
Что отлюби димный Марка,
Та залюби левенъ Дука,
Твоега милый побратима. Пѣс.

Отлю́бѣж, ишь, — билъ, *гл. свр.* отъ отлю́бамъ. Да отлю́бѣж, да разлю́бѣж.

Отлю́тѣж (да ся) ишь, — тѣлси, *гл. възвр. свр.* Да ми прѣмине лютина-та, да ся умиръ. *Който ся люти, ще ся отлюти.*

Отлѣ́жѣж, ишь, — чилъ, *гл. свр.* отъ отлѣ́чамъ и отлѣ́чвамъ. — ченѣй, *прич. стр.*

Отлѣ́жнамъ и **отлѣ́жчвамъ** (да отлѣ́жѣж), *гл. д.* 1) Дѣлѣж, раздѣлнамъ, отдѣлнамъ, разлѣжнамъ; отлуча́тъ, разлуча́тъ. *Кажу ми да отлѣжчи наши-тѣ овця.* 2) Отбивамъ, отдонавамъ; откармливать. *Агнета-та не ся още отлѣжченъ. — мся, 1) гл. възвр.* Дѣлѣжся, отдѣлнамся, отмахвамся, отбивамся, отивамъ на странѣж отъ нѣчто; отлуча́тъся. 2) *гл. стр.* Бывамъ отлѣжченъ.

Отлѣ́жчане и **отлѣ́жчване**, *с. ср.* отъ отлѣ́жчнамъ.

Отма́гамъ (да отма́гнѣж), *гл. ср.* Не помагамъ, бръкамъ, отмогвамъ.

Отмалѣ́вамъ (да отмалѣ́жѣж), *гл. ср.* Прѣмамъ, омалѣ́вамъ, отпадамъ, изгубвамъ сила-тѣ си, омаласвамъ, отма́нѣвамъ. *Отмалѣжж ми рѣцѣ ты.*

Отмалѣ́жѣж, ешь, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ отмалѣ́вамъ. Да прѣмалѣ́жѣж, да отпади́ж.

Отма́мѣж, ишь, — милъ, *гл. свр.* отъ отма́мамъ и отма́мвамъ. Да измамѣж, да прѣмамѣж, да помамѣж. — менѣй, *прич. стр.*

Отма́мнамъ и **отма́мвамъ** (да отма́мѣж), *гл. д.* Измамвамъ, прѣмамвамъ, помамвамъ да дойде на нѣкоѣж странѣж. *Отмамилъж кучя-то ми. — мся, гл. стр.* Бывамъ отмаменъ,

Отма́риамся (да ся отмори́ж), *в. отмори́вамся.*

Отма́хвамъ и **отма́хпувамъ** (да отма́хнѣж), *гл. д.* 1) Зпмамъ нѣчто отнѣйдѣ, та го турнамъ на друго мѣсто; отваждамъ; отнима́тъ. *Азъ го отмахнѣжхъ оттамъ.* 2) Изваждамъ, отваждамъ, отдѣлнамъ; отнима́тъ, отдѣля́тъ. *Отмахнѣжхъ изгнило-то, изчисти́жъ го.* 3) Изваждамъ отъ нѣчто да остане то по-малко; отбавнамъ, отваждамъ, оттурнамъ, отглавамъ; отбавля́тъ, отнима́тъ. — мся, 1) *гл. възвр.* Махамся отнѣйдѣ, отивамъ на друго мѣсто; удаля́тъся. *Отмахнися отпрѣдъ очи-тѣ ми!* 2) Тръгамъ да врьвѣж, отивамъ. *Отмахнѣжся изъ дере-то надолу.* 3) Наминувамъ нѣйдѣ, отбивамся. *Отмахнися у насъ, да нѣ видишь, какво правимъ.* 4) *гл. стр.* Бывамъ отмахнѣтъ.

Отма́хване и **отма́хпуване**, *с. ср.* отъ отма́хвамъ и отма́хчвамъ.

Отма́хнѣж, ешь, — нѣлъ, *гл. свр.* отъ отма́хвамъ. — нѣтъй, *прич. стр.*

Отметѣ́ж, ешь, — мѣтохъ, — мѣлъ, *гл. свр.* отъ отми́тамъ. — тенѣй, *прич. стр.*

Отми́лвамъ и **отми́лдувамъ** (да отми́лѣж), *гл. д.* Направямъ нѣкого да не милѣе вѣче за нѣчто; не милувамъ, не обыча́мъ. *Носѣлъ му ескакаѣи прѣчки, за да ги скаратъ и отмилилъ даволъ-тѣ. — мся, гл. стр.* Не ся милувамъ, не ся обыча́мъ.

Вѣкъ-вѣ ми ся отмилило,
Вѣкъ-вѣ ми ся загурило,
Мой-ты дружкы съ измѣжихъ,
Съ измѣжихъ на по-харно,
Еазъ, Еанкула, на по-лоше! *Пѣс.*

Отми́лѣвамъ (да отми́лѣжѣж), *гл. ср.* Не милѣж, не ми е мило вѣче за нѣкого, за нѣчто; не съмъ вѣче милъ. *Отмилѣ ми баща ми.*

Отми́лѣжѣж ешь, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ отми́лѣвамъ.

Отми́лѣж, ишь, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ отми́лвамъ и отми́лдувамъ.

Отми́нувамъ (да отми́нѣж), *гл. ср. и д.* 1) Отивамъ, трѣгамъ за нѣждѣ; заминувамъ; уходи́тъ, уѣзжате́, отходи́тъ, удалѣ́тъся. *Той отминѣж за село.* 2) Минувамъ, прѣминувамъ, заминувамъ, свръшнамся; минова́тъ, проходи́тъ. *Тѣа врѣмена отминѣжж, нѣма ги вѣче.* 3) Минувамъ на пѣтъ прѣзъ нѣчто; заминувамъ. *Отминѣжжми село-то безъ да ся спрежъ въ него.* 4) Стигамъ и отминувамъ; заминувамъ; обгонѣ́тъ. *Кола го стигатъ и отминуватъ, то все си отварка ешкѣнъ.* 5) Заминувамъ, прѣминувамъ, махамся; проходи́тъ. *Отминѣж ми болка-та, не мя боли вѣче. Отминѣжло ми като на кучя. — мся, гл. стр.* Бывамъ отминѣтъ, заминувамся *Не може да ся отмине отъ кабабалѣжж, не може да ся замише.*

Отмину́ване, *с. ср.* отъ отмину́вамъ.

Отми́нѣж, ешь, — нѣлъ, *гл. свр.* отъ отми́нувамъ. — нѣтъй, *прич. стр.*

Отми́рамъ (да отми́рѣж), *в. отми́рвамъ.*

Отми́тамъ (да отметѣ́ж), *гл. д.* Съ метение отмахвамъ, изчиствамъ; приимтамъ; отме́татъ, отми́тывать, — мся, 1) *гл. възвр.* Замитамся, отивамъ на нѣждѣ. 2) *гл. стр.* Бывамъ отметенъ,

Отми́тане, *с. ср.* отъ отми́тамъ.

Отми́ца, *с. ж.* Мома, булка, заведойка.

Отмлѣ́нѣвамъ (да отмлѣ́нѣжѣж), *гл. ср.* Отмалѣ́вамъ. *Като бѣше отмлѣнѣлъ и не можеше да подпира каика, вѣтъръ-тѣ го закара въ северны-тѣ морета, дѣка чловѣкъ не е ишь.*

Отмлѣ́нѣжѣж, ешь, — нѣлъ, *гл. свр.* отъ отмлѣ́нѣвамъ. Да отмалѣ́жѣж.

Отмѣгивамъ и **отмѣгнувамъ** (да отмѣгну),
г.л. ср. в. отмѣгамъ.

Отмѣгнухъ, ешь,—нжлъ, г.л. свр. отъ отмѣ-
гамъ и отмѣгивамъ.

Отмѣлювамъ и **отмѣлюювамъ** (да отмѣлю),
г.л. д. Измолвамъ.

Недѣй мя врязахъ карайте,
Азъ шж си така отидж,
При пашж, при Османъ пашж,
Молж да му си помолж,
Кабахата да ми опрости,
Че и азъ съмъ него отмолжлъ,
Отъ хайдушкына войводаж. *Пѣс.*

Отморъ, с. м. Отмориваніе, почивка. *Никога
отморъ да не види!*

Отморѣхъ (да ся), ишь,—рѣлся, г.л. свр.
отъ отмори́вамся. Да сп починахъ.

Отмори́вамся (да ся отморѣхъ), г.л. възвр.
Почивамъ си, отпочивамъ си; отдыхать.

Отмори́ване, с. ср. отъ отмори́вамся.

Отмота́вамъ (да отмота́ж), г.л. д. Намотано
разваляамъ, размотавамъ; отматывать, вы-
матывать. — мся, г.л. стр. Размотавамся.

Отмота́ж, ешь,—таль, г.л. свр. отъ отмо-
та́вамъ. Да размотаж. — тѣнѣй, прич. стр.

Отмрѣзжъ, ишь,—зѣлъ, г.л. свр. отъ отмрѣ-
за́вамъ. Да отмрѣзжъ, да размрѣзжъ, да
размрѣзжъ, да разгрѣзжъ; отта́ять.—зѣнѣй,
прич. стр. отта́ялый.

Отмрѣза́вамъ (да отмрѣзжъ), г.л. д. Размрѣза-
вамъ, отмрѣзвамъ, разгрѣзвамъ, разтопывамъ;
отта́ивать.—мся, г.л. стр. Бывамъ отмрѣ-
зѣнъ.

Отмрѣзвамъ и **отмрѣзнувамъ** (да отмрѣз-
нж), 1) г.л. ср. Разтопывавамся размрѣза-
вамъ; отта́ивать. 2) г.л. д. Отмрѣзавамъ.

Отмрѣзжъ, ешь,—нжлъ, г.л. свр. отъ от-
мрѣзвамъ.—нжтѣй, прич. стр.

Отмрѣжвамъ и **отмрѣжювамъ** (да отмрѣ-
жжъ), г.л. д. Нѣчто замрѣжено изваждамъ
изъ мрѣжжъ-тж, махвамъ, разваляамъ мрѣ-
жжъ-тж на нѣчто.

Отмрѣжжъ, ишь,—жилъ, г.л. свр. отъ от-
мрѣжжамъ.—женѣй, прич. стр.

Отмѣквямъ и **отмѣкнувамъ** (да отмѣкнж),
г.л. д. Отмѣкчамъ: 1) Съ мѣкнате отмѣ-
стнамъ на друго мѣсто; отвличамъ, оттяглю-
вамъ, оттѣтрувамъ; оттаскивать, отволѣ-
кивать. *Отмѣкни го на странж.* 2) От-
бравдамъ.—мся, 1) г.л. възвр. Измѣкчамся,
отмѣстивамся. 2) г.л. стр. Бывамъ отмѣк-
нать.

Отмѣкнж, ешь,—паль, г.л. свр. отъ от-
мѣкчамъ и отмѣкчамъ.—натѣй, прич. стр.

Отмѣчнамъ (да отмѣчнж), г.л. д. в. от-
мѣкчамъ.

Отмѣивамъ (да отмѣи́ж), г.л. д. 1) Съ мѣе-
не изчиствамъ; омывамъ, измывамъ; от-
мыва́ть, взмыва́ть. 2) За водж: изкопа-
вамъ, изравямъ, подкопавамъ, измывамъ;
вымы́вать, смыва́ть, отмыва́ть. *Рѣка-та
всѣмъ годинж отмыва по малко отъ
брѣга.* 3) Изплавамъ, оплавамъ; отмы-
ва́ть.—мся, г.л. стр. Бывамъ отмывъ.

Отмѣи́ж, ешь,—мѣлъ, г.л. свр. отъ отмѣи-
вамъ.—мѣтѣй, прич. стр.

Отмѣститель, с. м. Който отмѣстива, от-
връща за нѣчто; отмститель.

Отмѣстжъ, ишь,—тѣлъ, г.л. свр. отъ отмѣ-
сти́вамъ. Да отвръжъ.

Отмѣсти́вамъ (да отмѣстжъ), г.л. д. Отвръ-
щамъ, отплащамъ нѣкому съ зло, съ мжчи-
телство за зло-то, което ми е той напра-
вилъ; отми́щать, отми́щевать, выми́щать.
Азъ щж си отмѣстж за всѣчко.

Отмѣсти́ване, с. ср. отъ отмѣсти́вамъ.

Отмѣна, с. ж. Кога нѣкой врѣщи за другого
нѣчто; замѣна; отмѣна, замѣна. *Мома-та
е чужда отмѣна*; дочь чужая добѣча,
или: дочь отцу матери не корысть, не
кормѣлица.

Даде ми, Боже, даде ми,
До седемъ красны дѣщери,
Че ти ми, Божне, не даде,
Единчжж рожж момчала.
Да го проводж на отмѣнж,
За мене на воиска да иде. *Пѣс.*

Отмѣница, у.м. ж. отъ отмѣна.

Отмѣникъ, с. м. Който отмѣнива нѣкого,
който замѣства нѣкого; замѣнникъ.

Отмѣни́ца, с. ж. Която отмѣнива, замѣст-
ва нѣкого; замѣстница.

ЕА излѣзи, мила майко,
Отъ ти носамъ невѣстицж,
Невѣстицж самовилежж,
Тебъ, майко, отмѣница,
Татко ъ была промѣница. *Пѣс.*

Отмѣни́ж, ишь,—нѣлъ, г.л. свр. отъ отмѣ-
ниамъ, отмѣни́вамъ и отмѣнивамъ.—нѣ-
нѣй, прич. стр.

Отмѣниамъ и **отмѣни́вамъ** (да отмѣни́ж),
г.л. д. Отмѣнивамъ: 1) Мѣнено нѣчто раз-
мѣнивамъ пакъ; размѣни́ть. 2) Замѣствамъ
нѣкого на работж-тж му. *Иди ты на во-
дж, та мя отмѣни.* — мся, г.л. стр.
Бывамъ отмѣненъ.

Отмѣривамъ и **отмѣрювамъ** (да отмѣржъ),
г.л. д. Отмирамъ, отдѣламъ отъ нѣчто съ
мѣржж; оттягювамъ; отмѣривать, отсы-
пять. *Десять отмѣрвай, едно отрѣзвай.*
*Отмѣривамъ земжж, измѣривамъ ѣжж; выме-
жѣвывать.* — мся, г.л. стр. Бывамъ от-
мѣренъ.

Отмѣръж, ишь,—рилъ, *гл. свр.* отъ отмѣръвамъ. —реный, *прич. стр.*

Отмѣствамъ и отмѣстіамъ (да отмѣстж), *гл. д.* Отмѣщамъ, помѣствамъ нѣчто отъ мѣсто-то му; отдвигать, отодвигать, отставлятъ, отстанавливать. —мен, 1) *гл. взвр.* Отивамъ на друго мѣсто, помѣствамъ; отдвигаться, отодвигаться. 2) *гл. стр.* Бывамъ отмѣстенъ.

Отмѣстваніе и отмѣстіаніе, *с. ср.* отъ отмѣствамъ.

Отмѣстж, ишь,—тилъ, *гл. свр.* отъ отмѣствамъ, отмѣстіамъ и отмѣщамъ. —те-ный, *прич. стр.*

Отмѣтамъ и отмѣтнувамъ (да отмѣтнж), *гл. ср.* 1) Нѣчто замѣтнжто отварямъ; отщѣлковать. *Отмѣтнж замѣтналж-тж.* 2) Нѣчто намѣтнжто свалиамъ, врыгамъ, възвивамъ на странж. *Ржжавж-тж си наджпрѣ отмѣтнжжж.* —мж, 1) *гл. взвр.* Не стож на думж-тж си; помѣтамъ, отричамъ; отжзыватьсѣ, отступать. *Отмѣтнжжж отж думж-тж си. Отмѣтамъ отж. Отмѣтнжжж отж другж-тж странж,* прѣминж камъ другж-тж, отиде на тѣхнж странж. 2) *гл. стр.* Бывамъ отмѣтнжтъ.

Отмѣтаніе и отмѣтнуваніе, *с. ср.* отъ отмѣтамъ и отмѣтамъ.

Отмѣтинна, *с. ж.* 1) Кога нѣкой ся отмѣтне отъ нѣчто; неустойка. 2) Чтото ся плаща, ако нѣкой ся отмѣтне отъ нѣчто, глоба за отмѣтнинж; разкайнина; плата за неустойку.

Отмѣтнувамъ, *в. отиѣтамъ*

Отмѣтнж, ешь,—нжлъ, *гл. свр.* отъ отмѣтамъ и отмѣтнувамъ. —нжтый, *прич. стр.*

Отмѣщамъ (да отмѣстж), *гл. д. в. от-мѣствамъ.*

Отмж, ешь,—малъ, *гл. свр.* отъ оти́мамъ. Да избавж, да отрвж, да освободж.

Извѣкижж е Момчилъ добръ юнакъ:
Такомъ Бога, сестро Гюргелино,
Еа прѣврѣли това бѣло платно,
Что е платно девяностѣ лакти,
Ега можешъ брата да си отшепъ,
Мене гони тамъ силна войска. *Пѣс.*

Отмѣквамъ и отмѣкнувамъ (да отмѣкнж), *гл. ср.* Омяквамъ.

Отмѣкнж, ешь,—нжлъ, *гл. свр.* отъ отмѣквамъ. Да омякнж.

Отнѣвалж и отнѣволъ, *нар.* Царевъ сгнз отнѣволъ ся сторилъ боленъ, прѣсторилъ, прѣправилъ на боленъ.

Отнѣдворъ, 1) *нар.* Извѣж, извѣнка, отвѣнъ, отвѣнна; отнѣ, со двора. *Прѣхватили го отнадворъ, наднжлъ въ несвѣсть.* 2) *като с. м. мн.* Така сж наречени понѣйдъ

самодивы-ты. *Не трѣбвало да ся спи или никае на мѣждж, както подж стрѣ-жж и подж дърво, зачто-то на тѣзи мѣ-ста дохождали и вечерали отнадвори-ти или възкашливи-ти.*

Отнапрѣди, отнапрѣдъ и отнапрѣжж, *нар.* По-рано. прѣвѣ, отъ по-рано; прѣжде, наперѣдъ. *Мждрыи ся готви отнапрѣдъ за всичко.*

Отнѣсамъ (да отнесж), *гл. д. в. отнѣ-самъ.*

Отнѣмамъ (да отнѣмж), *гл. д. в. отни́мамъ.* **Отнѣмж**, ешь, отнѣхъ, отнѣлъ, *гл. свр.* отъ отни́мамъ и отнѣмамъ. Да отемж, да отемнж. — меный и отнѣтый, *прич. стр.* Отеменный.

Отненѣдано, *нар.* Изненадѣино, изведнжж, печавано; неожѣдано, печѣянно. *Отне-надано ся отворила врата-та и влѣ-гжж свѣтый Архангелъ съ голъ ножъ въ ржцѣ.*

Отнесж, ешь,—несохъ,—неслъ, *гл. свр.* отъ отнѣсамъ, отнѣсамъ и отни́самъ. —сѣный, *прич. стр.*

Отни́дѣ и отни́йдѣ и

Отни́кждѣ, *нар.* Отъ нѣкое мѣсто; ниот-къда, ниоткуда, ниоткобѣ. *Нѣма си от-никждѣ ничто.*

Отни́мамъ (да отнѣмж), *гл. д.* Отнемамъ, отъмамъ, *в. оти́мамъ* въ всячж-тж зна-менования.

Отговаря прѣвый снѣджпръ:
Отнеми нъ, свѣтый Гйорги,
Щемъ тѣ даримъ добра дара.
Добра дара писанъ колакъ. *Пѣс.*

Отпяла е Хайдару калжчжж,
Та отѣгла Хайдару главж-тжж,
Па ж зела у свинжы скутовж
Занела ж у мичевж дворж. *Пѣс.*

—отнима ми, *гл. безл.* Износи ми, отрѣва ми, поноси ми, понаси ми, изходи ми, затваря ми, иде ми на смѣтжж, куртардирсва ми, куртулисва ми. *Не ми от-нима; не схѣдно миѣ. Не ми отнима да го дамъ по толкова.*

Отни́маніе, *с. ср.* отъ отни́мамъ.

Отни́самъ (да отнесж), *гл. д. в. отнѣ-самъ.*

Отново, *нар.* Изново, открай, пакъ; вновь, спѣва, сѣзнова, опять.

Отногы, *нар.* Стояшжомъ, накракж; на по-гѣхъ.

Отнѣсамъ (да отнесж), *гл. д.* Отнесамъ, отнесамъ: 1) Заносамъ на друго мѣсто; относить. *Отнеси го у васъ.* 2) За водж, за вѣтеръ: заносамъ, завлчжамъ; уносить. *Дошла рѣка-та и гж отнесла.* 3) Открадвамъ, отнѣвамъ. *Отнесе ми пять гро-*

шка, зе гы, па си отиде безъ да ми гы даде. — *мся, 1) гл. възвр.* Обносѣся, обносѣмся. 2) *гл. стр.* Бывамъ отнесенъ. — *Вода го отнесла*, отиде да ся не връне. — *Това му кучка (кобыла) отнесла*. *Дотамъ го кучка, отнесла*. *Вардися*, доклѣ не ти ся изградили сѣнкъ-тж, откакъ ти ж изградятъ, дотамъ тж кучка и отнесла. *Понтовци-ти го отнесли*. *Мѣтна-та да го отнесе!* *Питанъ дори отнесенъ*.

Относіаніе, с. ср. отъ отніосамъ и отніосамся. Отнасіаніе.

Отніиѣ, нар. Отсега, отсега за напрѣдъ; отніиѣ.

Ой та тебе треперушко,
Ты не слушаешъ новж пѣсенъ,
Новж пѣсенъ коладе-ле,
И отвыиѣ дорѣ довѣка
Да треперешъ и съсѣ вѣтеръ,
И съсѣ вѣтеръ и безъ вѣтеръ. *Пѣс.*

Отніѣкыиѣ, нар. По дни-ты прѣди днѣшній день, прѣзъ дни-ты, тына дни, нѣкни; на днѣхъ, намѣдни.

Отодавна, нар. Отъ много врѣмя, одавна, отколѣ; давнѣ, издавна. *Отодавна не съмъ го виждалъ*. *Работы-ты отодавна така врьвятъ*

Отодавнашній, — шнѣ и — шенѣ, шниа, шне, пр. Что е отодавна, одавнашній.

Отодѣвъ, нар. Отъ прѣди малко. *Отодѣвъ все това ми приказва*.

Отозѣрана, нар. Отъ тжж заранъ, отсутра.

Отозвѣамся (да ся отозвѣж), *гл. възвр.* Отзовавамся. *Както хокнжло, така ся и отозвало*.

Отозвѣж (да ся), ешъ, — звѣлся, *гл. свр.* отъ отозвѣамся. Да ся отозвѣж.

Отѣколо, нар. Наѣколо, изъ отъ околнп-ты мѣста, изѣотѣколо.

Отѣкъ, с. ж. Малка вода, ꙗкогато ся втича въ рѣкж; утокъ.

Отѣкъ, с. ж. 1) Отекло на снагж; отѣкъ, затекъ, отѣклость, опѣхлость, парѣвъ. 2) Болестъ *Hydropisia*; отѣкъ, — *Дошълъ съмъ за отѣкъ*, за нѣчто, което ми трѣбва, па го нѣмамъ, та да ми го дадете.

Отѣнува, нар. Отѣгова.

Отѣждѣ, нар. Отвѣждѣ.

Отѣпнж (да ся), ишъ, — лисѣя, *гл. възвр. свр.* За врѣмя-то: да ся стопнж, да ся сгрѣж.

Отѣрица, с. ж. Кога ся сбержатъ двама по съ волъ, но съ друго нѣчто, та оржатъ днесъ едному, утрѣ другому, всѣакому спорядъ каквото е далъ.

Отѣчка, нар. в. отѣчка,

Отѣчѣ, нар. Откаквото, отѣчѣкото, отѣчѣ.

По-добрѣ е да сѣдишъ на сыново бунѣще, отѣчѣто на зятево огнище.

Отпѣдамъ и отпѣдиувамъ (да отпѣдиж), *гл. ср.* Ставамъ слабѣ, запѣ, отслабвамъ, ослабвамъ, омалѣвамъ, отмаѣвамъ, отмѣпѣвамъ, омалаксявамъ, изнемогавамъ, чмаж. *Отпѣдижлж чловѣкъ*. *Отпѣдижжж ми силы-ты*. — *Отпѣдижло ми е*, като *гл. безл.* Отпѣдижлж съмъ, изгубилъ съмъ силы-ты си; чувствовать слабѣсть.

Отпѣдате и отпѣднуване, с. ср. отъ отпѣдамъ.

Отпѣдиж, ешъ, — нжлж, *гл. свр.* отъ отпѣдамъ.

Отпѣзvamъ и отпѣзувамъ (да отпѣзж), *гл. д.* Упѣзvamъ, запазvamъ, уварvamъ, извардvamъ, изчювvamъ; сохрѣнѣтъ.

Пазило ж два дни три дни,
Два дни три дни, три недѣли,
Отпазило три таблѣкы,
Три златочервенкы. *Пѣс.*

Отпѣзване и отпѣзуване, с. ср. отъ отпѣзvamъ.

Отпѣзж, ешъ, — зилъ, *гл. свр.* отъ отпѣзvamъ. — *зѣнѣий*, *прич. стр.*

Отпѣриамъ (да отпѣриж), *гл. д. в.* стпѣрvamъ.

Отпѣсvamъ и отпѣсувамъ (да отпѣсж), *гл. д. 1)* Разваламъ. 2) Убивамъ, погубямъ — *мся, гл. стр.* Бывамъ отпѣсенъ.

Отпѣсvamъ и отпѣсувамъ (да отпѣсж), *гл. д.* Съ мѣст. си, пасж досѣта, доволиж; напасвамся.

Отпѣсване и отпѣсуване (да отпѣсиж), *гл. д.* Разпасвамъ, сыпасвамъ, развивамъ понаса на пѣчто; распѣсывать. — *мся, гл. стр.* и *възвр.* Разпасвамся, сыпасвамся; распѣсываться.

Отпѣсване и отпѣсуване, с. ср. отъ отпѣсвамъ.

Отпѣсж (да си), ешъ, — пасѣхъ си, — пасѣлъ си, пасѣла си, *гл. свр.* отъ отпѣсвамъ си. Да ся напасж.

Отпѣсж, ишъ, — силъ, *гл. свр.* отъ отпѣсвамъ. 1) Да развалж. 2) Да убивж, да погубж. — *сенѣий*, *прич. стр.*

Отпѣсиж, ешъ, — пасѣхъ, *гл. свр.* отъ отпѣсвамъ. Да разнашж, да сынашж; распѣсать. — *пасѣнѣий*, *прич. стр.*

Отпѣлѣвамъ (да отпѣлѣж), *гл. д. 1)* Съ силж отпахвамъ, отвѣргамъ, отпѣтамъ; отбрасываъ, откѣдываъ. 2) Откачамъ, отпѣсвамъ, откравдамъ, отпѣсамъ. — *мся, 1) гл. възвр.* Махамся. *Отпѣлѣйсѣ отпѣка*. 2) Отвѣрчамъ, отскачамъ. 3) *гл. стр.* Бывамъ отпѣлѣнъ.

Отпѣлѣване, с. ср. отпѣлѣвамъ.

Отпѣлѣж, ешъ, — лѣлъ, *гл. свр.* отъ отпѣлѣвамъ. — *лѣнѣий*, *прич. стр.*

Отпѣрвамъ и **отпѣрювамъ** (да отпѣрж), *гл. д. в. отпѣрамъ.*

Отпѣрж, ешь, — *прѣхъ*, — *прѣлъ*, *гл. свр.* отъ отпѣрамъ и отпѣрвамъ. Да отпорж. — *прапый*, *прич. стр.* Отпореный.

Отпетлѣвамъ (да отпетлѣж), *гл. д.* Откопчивамъ. — *мѣя*, *гл. стр* и *възвр.* Откопчиваюсь.

Отпетлѣваше, *с. р.* отъ отпетлѣвамъ.

Отпетлѣж, ешь, — *лѣлъ*, *гл. свр.* отъ отпетлѣвамъ. Да откопчаж. — *лѣный*, *прич. стр.* Откопчанный.

Отпечѣтавамъ, *гл. свр.* отъ отпечѣтавамъ. Да разпечатамъ. — *таный*, *прич. стр.*

Отпечѣтавамъ и **отпечѣтаювамъ** (да отпечѣтамы), *гл. свр.* Махвамъ печата, разваламъ печата на нѣчто запечатано; распечатывамъ; распечѣтывать. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ отпечатанъ.

Отпѣвамъ (да отпѣж), *гл. д.* 1) Пижъ отъ нѣчто да остане по-малко; отпивать. 2) Напивамъ; упивать, отпивать. 3) Съ мѣст. *си*, *пиж* много, досыта; напиваюсь. — *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ отпить.

Отпѣрамъ (да отпѣрж), *гл. д.* Отпервамъ, отпарамъ, отпорвамъ, съ пореніе махвамъ, разпирамъ; отпѣрывать, отпѣрывать, выпѣрывать, распѣрывать. *Жена-та не е камажъ, та да го отперещъ, кога щешъ.* — *мѣя*, *гл. стр.* и *възвр.* Разпираюсь. — *Ако ся е разсрѣдилъ, то щж си отперж джеба*, не мя е грызня.

Отпѣрамъ (да отпѣрж), *гл. д.* На нѣчто подпрѣно махвамъ подпорж-тж.

Отпѣране, *с. ср.* отъ отпѣрамъ.

Отпѣсвамъ и **отпѣсувамъ** (да отпѣшиж), *гл. д.* 1) Отговарямъ на писмо; отвѣчать, отпѣсывать. 2) Задраскывамъ, заличивамъ, изличивамъ, изтриывамъ; вычѣркивать, вымѣрывать.

Чича ти да си повыкамъ,
Чича ти башъ чорбаджия,
Чича ти да си погостж
Съсь прѣснж рыбж Дунавскж,
Та ще бирнж отписе. *Пѣс.*

— *мѣя*, *гл. стр.* Бывамъ отписанъ. — *Отпиши го*, откажися, не го дыри, не го имай за ничто.

Отпѣсване и **отпѣсуваше**, *с. ср.* отъ отпѣсвамъ.

Отпѣшиж, ешь, — *писяхъ*, *гл. свр.* отъ отпѣсвамъ. — *писашый*, *прич. стр.*

Отпладнѣ, *нар.* Слѣдъ пладне, послѣ пладне.

Отплатѣ, *с. ж.* Отвръщаніе, отплатчаніе нѣкому съ нѣчто, каквото и той нѣ е сторилъ; отплатѣ, отслуга.

Отплатж, ишь, — *тилъ*, *гл. свр.* отъ отплатѣвамъ. — *тѣный*, *прич. стр.*

Отплатѣвамъ (да отплатж), *гл. д.* 1) Давамъ, врьщамъ, отвръщамъ кому каквото ся пада, каквото ся стои; въздавамъ, възблагодарявамъ; платить, отплатѣвать, перевѣдываться, отбаловать. 2) Изплащамъ. *Той отплатѣ за бацимж-тж си грѣхотж.* — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Разправяюсь, виждамъ си смѣткы-ты съ нѣкого и му плащамъ чтото му дължж; наплащамся, изплащамся, отсрамываюсь; оплачиваться, перевѣдываться, квитаться, навѣрстывать, отслуживать. *Отплатихъ му ся.* *Съ ничто не можешъ да му ся отплатишь.* 2) Съ плащаніе ся избавямъ, откупываюсь; отплативаться. 3) *гл. стр.* Бывамъ отплатенъ.

Отплатчаніе, *с. ср.* отъ отплатѣвамъ и отплатѣмся.

Отплетж, ешь, — *плѣтохъ*, — *плѣлъ*, *гл. свр.* отъ отплѣтамъ. — *плѣтеный*, *прич. стр.*

Отплѣскамъ, *гл. д. свр.* Съ плѣсканіе да изврѣжж, да изплѣскамъ; отплѣскаать.

Отплѣснжтый, *тж*, *та*, *то*, *пр.* Блѣснжтый, отплѣснжтый, пернжтый, потиреный, неразбранный, полудничанный, халосанный, джаснжтый, смахнжтый, лутый; възблмошный, безразсудный, безтолковый, своенравный, сумасбродный, неугомонный.

Отплѣтамъ (да отплетж), *гл. д.* Наплетено, заплетено разваламъ; разплѣтамъ; отплетать, выплетать. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Откачиваюсь въ 2 то знаменованіе. 2) *гл. стр.* Бывамъ отплетенъ.

Отплѣтаніе, *с. ср.* отъ отплѣтамъ.

Отплѣвамъ, *гл. ср. свр.* Да ся отдаличж съ плуваніе; отплѣть.

Отплѣвамъ (да отплѣнж), *гл. д.* Отъ нѣчто нлжно отмахвамъ, отбывамъ, отурнамъ; отблннвать, отполннть.

Отплѣнж, ишь, — *ннлъ*, *гл. свр.* отъ отплѣвамъ.

Отплѣнжж, ишь, — *зѣлъ*, *гл. ср. свр.* Да ся отдаличж, да ся отмѣстж съ нлзѣнне; отползти.

Отплѣсвамъ и **отплѣснувамъ** (да отплѣснж), *гл. д.* 1) Плѣсвамъ нѣчто та отива на стражж; отпелѣвамъ. 2) Отпелѣвамъ, откачамъ, отграждамъ, отнасамъ; тѣнать. *Отплѣснжжъ му сахата*; онъ тѣпнулъ у него часж. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Изплѣсваюсь, отскачаюмъ, отвръщамъ, отпелѣваюсь отъ нѣчто. 2) *гл. стр.* Бывамъ отплѣснжтъ.

Отплѣснж, ешь, — *нжлъ*, *гл. свр.* отъ отплѣсвамъ. — *нжтый*, 1) *прич. стр.* 2) *пр. в. отплѣснжтый.*

Отпознавамъ (да отпознаж), *гл. д.* Забора-
ваюмъ, не познавамъ.

Отпознаѣж, ешь, — апаъ, *гл. свр.* отъ отпознаѣвамъ. Да заборавь, да не познаѣ.

Отпѣривамъ и отпѣрюивамъ (да отпѣриѣж), *гл. д.* Отпѣриамъ, отпѣривамъ, разпѣривамъ. — *мси*, 1) *гл. възвр.* Разпѣриваюся, отпѣриваюся. 2) За *кожи*: повдигаюся, поддуваюся, подкужюся, поддухиваюся. 3) *гл. стр.* Бываю отпѣренъ.

Отпѣриѣж, ишь, — рилъ, *гл. свр.* отъ отпѣривамъ. Да отпѣрѣж. — *ренѣиѣ*, *прич. стр.* Отпѣренѣиѣ.

Отпѣслѣж, *нар.* Изпѣслѣ, допѣслѣ, слѣдъ нѣчто, отсетнѣж; ибѣслѣ.

Отпѣстѣж, ишь, — стѣлъ, *гл. ср. свр.* Да изкарамъ посты, та да ся облажѣж, да разнажѣ посты.

Отпѣчивамъ (да отпѣчиѣж), *гл. ср.* Почивамъ си, отмориваюся; отдыхатъ, отстѣиваюся.

Отпѣчиваніе, *с. ср.* отъ отпѣчивамъ.

Отпѣчиѣж, ешь, — нжѣлъ, *гл. свр.* отъ отпѣчивамъ. Да си починѣж, да ся отморѣж.

Отпѣрѣиѣж, нъ, на, но, *прич. стр.* отъ отпѣрѣж.

Отпѣрѣж, ишь, — тилъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣивамъ. — *тенѣиѣ*, *прич. стр.*

Отпѣрѣивамъ (да отпѣрѣѣж), *гл. д.* 1) Правѣж нѣкого да си иде, да ся махне, да не иска нѣчто; отбойривать, отбойриваюся, выкадить. *Съ добро го отпѣрѣили.* 2) *Ирѣивамъ*; посылать.

Радина майка мащеха
Часто на базаръ отхажда,
Стояну хабѣръ отпраца,
Да дойде Стояну джелѣпнѣ,
Зачто ще Рада да бѣга. *Пѣс.*

Отпѣрѣиваніе, *с. ср.* отъ отпѣрѣивамъ.

Отпѣрѣстѣж (да ся), ишь, — стѣлся, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваюся. Да ся прѣстѣж, да ся опрѣстѣж.

Отпѣрѣиваюся (да ся отпѣрѣстѣж), *гл. възвр.* Прѣрѣиваюся; опрѣрѣиваюся; прѣрѣиваюся.

Отпѣрѣистѣси, керко мила,
Отъ твоѣа милѣиѣ татко,
Отпѣрѣистѣси, керко мила,
Отъ твоѣж-тѣ милѣ майкѣ. *Пѣс.*

Отпѣрѣиваю и отпѣрѣиваю (да отпѣрѣивѣж), *гл. д.* Отпѣрѣиваю.

Отпѣрѣивѣж, ишь, — щилъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваю. Да отпѣрѣивѣж.

Отпѣрѣивомъ, отпѣрѣивѣмъ и отпѣрѣивѣиѣ, *нар.* Най-напѣрѣдъ, прѣдѣ всечко, изпѣрѣивомъ, изпѣрѣивѣмъ; сначала, сперва, на пѣрвыхъ порѣхъ. *Отпѣрѣивомъ ми бѣше мѣчно, сега ся научиѣж.*

Отпѣрѣивамъ и отпѣрѣиваю (да отпѣрѣивѣж), *гл. д.* Нѣчто запрѣчено отпѣиваю; отпѣрѣиваю, отпѣрѣиваю; отпѣрѣиваю.

прѣчило имѣ кожи-тѣ нагорѣ, напоило ги, послѣ имѣ ги отпѣрѣило надолѣ. — *мси*, *гл. стр.* Бываю отпѣрѣенъ.

Отпѣрѣивѣж, ишь, — чилъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваю. Да отпѣрѣивѣж, да отпѣрѣивѣж. — *чѣиѣиѣ*, *прич. стр.*

Отпѣрѣдѣ, *нар.* Отпѣрѣдѣ. *Не стой отпѣрѣдѣ ми. Глядай отпѣрѣдѣ си: ако ничто не напѣрѣиѣ, баре не щѣси ся спѣнѣси.*

Отпѣрѣдѣ, *нар.* за врѣмя: прѣдѣ врѣмя, изпѣрѣдѣ, отпѣрѣдѣ, отпѣрѣдѣ; прѣдѣ, сперва, сначала.

Отпѣрѣдѣиѣ, — дѣнь и — дѣнь, дѣня, дѣне, *пр.* Что е отпѣрѣдѣ.

Отпѣрѣдѣ, отпѣрѣдѣ и отпѣрѣдѣ, 1) *нар.* Прѣдѣ насъ, на прѣдѣнѣ мѣсто; изпѣрѣдѣ, изпѣрѣдѣ; впередѣ, впередѣ. 2) *прѣдѣ*. Прѣдѣ, изпѣрѣдѣ, изпѣрѣдѣ, напѣрѣдѣ; передѣ. *Махнѣси отпѣрѣдѣ очѣ-тѣ ми; съ глази долой. Отпѣрѣдѣ лиже, отзадѣ драце. Отпѣрѣдѣ глади и маже, отзадѣ грѣбъ копае. Отпѣрѣдѣ пече, отзадѣ стѣче. Да тѣ нази Господъ отъ конѣ отзадѣ, отъ волѣ отпѣрѣдѣ, а отъ Грѣжъ отпѣрѣдѣ.*

Отпѣрѣивамъ и отпѣрѣиваю (да отпѣрѣивѣж), *гл. д.* Запрѣиваю нѣчто отпѣиваю; отпѣрѣиваю, отпѣрѣиваю; отпѣрѣиваю, отпѣрѣиваю. — *мси*, *гл. стр.* Бываю отпѣрѣиваю.

Отпѣрѣивѣж, ешь, — нжѣлъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваю. Да отпѣрѣивѣж, да отпѣрѣивѣж. — *нжѣиѣ*, *прич. стр.*

Отпѣрѣивѣж, ешь, — шилъ, *гл. д. свр.* Да отпѣрѣивѣж, да отпѣрѣивѣж нѣчто прѣрѣиваю.

Отпѣрѣивѣж, ешь, — рѣлъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваю. Да махнѣж подпѣрѣж-тѣ. — *рѣиѣиѣ*, *прич. стр.*

Отпѣрѣивамъ и отпѣрѣиваю (да отпѣрѣивѣж), *гл. д.* Волѣ или друго нѣчто, вѣрегѣжъ въ кола, нѣ зарѣмъ, пуцаю; изпѣрѣивамъ, разпѣрѣивамъ, отпѣрѣиваю; отпѣрѣиваю, выпѣрѣиваю, отпѣрѣиваю. — *мси*, *гл. стр.* и *возвр.* Изпѣрѣиваюся, разпѣрѣиваюся, отпѣрѣиваюся. *Умрѣ волѣ-тѣ, отпѣрѣиваюся плу-гѣ-тѣ.*

Отпѣрѣиваніе, *с. ср.* отъ отпѣрѣиваю.

Отпѣрѣивѣж, ешь, — нжѣлъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваю. — *нжѣиѣ*, *прич. стр.*

Отпѣрѣивѣж (да отпѣрѣивѣж), *гл. д.* Отпѣрѣиваю.

Отпѣрѣивѣж, *с. м.* Пуцаю, пуцаю, разпѣрѣиваю, отпѣрѣиваю.

Отпѣрѣиваю, *гл. уч.* отъ отпѣрѣиваю.

Отпѣрѣивѣж, ешь, — нжѣлъ, *гл. свр.* отъ отпѣрѣиваю. Да отпѣрѣивѣж. — *нжѣиѣ*. *прич.* Отпѣрѣивѣиѣ.

Отпѣрѣивѣж, *с. м.* 1) Отпѣрѣивѣж. 2) Дарѣ, дарѣ, подаденіе отъ Бога; дарѣ, дарѣ, дарѣ, та-

Отпѣтый, тѣ, та, то, прич. стр. отъ отпѣнѣж.

Отрава, с. ж. в. отро́на.

Отравямъ (да отро́виж), гл. д. Отроввамъ.

Отравямъ (да отро́виж), гл. д. Заровено нѣчто открывамъ; откопавамъ, отрывамъ, изравямъ, отроввамъ; отрывать. — мся, гл. стр. Бывамъ отровенъ; откопавамся, изравямся.

Отравяние, с. ср. отъ отравямъ.

Отрано, нар. Рано, некъсно, на врѣмя.

Отраствамъ и отрастувамъ (да отрастѣ), гл. д. Глядамъ, хранѣж нѣчто, доклѣ порасте; отглядывамъ, отхранывамъ; выращать. — мся, гл. стр. Бывамъ отрастенъ.

Отраствамъ и отрастнувамъ (да отрастнѣж), гл. ср. Ставамъ голѣмъ, израствамъ, пораствамъ; вырастать.

Отрастнѣж, ешь, — нжлѣ, гл. свр. ср. отъ отраствамъ. Да израстѣж, да порастѣж, да израстнѣж, да порастнѣж.

Отрастѣж, ёшь, — рѣстохъ, — рѣсълѣ, сла, сло, гл. свр. д. отъ отраствамъ. Да отглядывамъ, да отхранѣж. — стѣптый, прич. стр.

Отрѣквямъ, гл. мн-кр. отъ отрѣчѣнамъ.

Отрекѣж, чѣшь, — рѣкохъ, — рѣкълѣ, кла, кло, гл. свр. отъ отрѣчѣнамъ.

Отри, нар. О три ката, вотри. Впрягни го стри.

Отринвамъ и отривамъ (да отринѣж), гл. д. Съ рипаніе изчиствамъ, отгрибамъ, отвяргамъ; отгребать, отмѣтывать, откідывать. — мся, гл. стр. Бывамъ отринать.

Отринѣж, ешь, — наль, гл. свр. отъ отринвамъ. — натѣй, прич. стр.

Отрѣчѣнамъ (да отрекѣж и да отрѣчѣж, отрѣквямъ), гл. д. 1) Отговарямъ; отвѣчать. 2) Повръщамъ нѣкому, кога ми каже нѣчто; отвярщамъ. 3) Не принимаю, не казвамъ за нѣчто, че е така, не ся съгласывамъ съ нѣчто; отрѣкать, отрицать, отказывать. 4) Заричнамъ, накарвамъ нѣкого да ся остави отъ нѣчто; зарѣкать, налагать зарѣкъ. 5) Давамъ имя на дѣтя при крещеніи-то му; давать имя при крещеніи. 6) Наричнамъ, наряждамъ, казвамъ.

Колко смѣ, Божне-ле, речь отрѣкли,

Толкозь здравіе, Божне-ле, въ тѣзи кѣщѣ.

— мся, 1) гл. вззѣр. Нампрамъ причинѣж да не направѣж нѣчто, ловѣж, чинѣж, хващамъ бѣхъ, не смѣ съгласенъ; отказывамся, отиѣтамся; отказываться, отрѣкаться, отрицаться, отвергаться, отпираться, отговариваться, отиѣкиваться, отступаться. 2) Правѣж зарѣчь, давамъ си думѣж да не правѣж вяче нѣчто, покаивамся, заричнамся отъ нѣчто, сторвамъ тѣйбе; зарѣкаться,

давать обѣтъ. 3) гл. стр. Бывамъ отрѣченъ.

Отрѣчѣнаніе, с. ср. отъ отрѣчѣнамъ и отрѣчѣнамся.

Отрѣбвамъ и отрѣбювамъ (да отрѣбѣж), гл. д. 1) Избавямъ нѣкого отъ робство. 2) Пущамъ слугѣж да ми не слугува, че ся свръшва гѣдинѣж-тѣж му.

Отро́на, с. ж. Былка или друго нѣчто, отъ което, като ся наде, ся умира; отрова, отровачка, утрова, ядъ, зехиръ; отра́ва, ядъ. За хилядо гостба, а за парѣж отрова, развала гостбѣж-тѣж. — Кучешка отрова, растение отровачка.

Отровѣчка, с. ж. 1) Отрова. 2) Раст. модриць.

Отрѣбвамъ и отрѣбювамъ (да отрѣбѣж), гл. д. Отравямъ, отрывамъ.

Отрѣбвамъ и отрѣбямъ (да отрѣбѣж), гл. д. Давамъ нѣкому отровѣж да ѣж изпие или изаде, та да умре, утроввамъ, отравямъ; отравлять. — мся, гл. стр. и вззѣр. Утроввамся, отравямся; отравляться.

Отровница, ум. ж. Малко отрова.

Отро́бно бѣлье. Раст. *Atropa Belladonna*, развалничѣж, разваленка, старо бѣлье: бѣдурь красавица, бѣшенная ягода, коровѣжъ.

Отрѣбнѣй, — вѣнъ и — венъ, вна, вно, пр. Что има отровѣж; отравнѣй.

Отрѣбѣж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ отрѣбвамъ и отрѣбювамъ. Да отрывѣж, да откопѣж; отръть. — венѣй, прич. стр. отрѣбнѣй.

Отрѣбѣж, ишь, — вилъ, гл. свр. отъ отрѣбвамъ, отрѣбямъ и отравямъ. Да отружѣж, да утровѣж; отравить. — венѣй, прич. стр. Утровенѣй; отравленнѣй.

Отрѣбнамъ (да отрѣбѣж), гл. д. в. отрѣбывамъ.

Отрѣбвамъ и отродѣвамъ (да отродѣж), гл. д. Направямъ родѣж, родинѣж да ся скаратъ, да ся намразятъ. Ты глядашь да мя отродишь отъ сестрѣж ми. — мся, 1) Скарвамся, намразывамся съ роднинѣж-тѣж си, та не живувамъ съ тѣхъ. 2) За старѣж женѣж, кога прѣстане да ражда. Она ся отродила.

Отрѣдена жѣна. Жѣна, что не ражда вяче.

Отромѣбвамъ и отромѣбнамъ (да отромѣбнѣж), гл. д. Отговарямъ; отвѣчать.

Отромѣбнѣж, ишь, — нилъ, гл. свр. отъ отромѣбвамъ и отромѣбнамъ. Да отговорѣж.

Отрѣбнамъ и отрѣбнювамъ (да отрѣбнѣж), гл. д. Съ ронение махвамъ; изронвамъ, разронвамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ отроненъ.

Отрѣбнѣж, ишь, — нилъ, гл. свр. отъ отрѣбнамъ. Да изронѣж, да оронѣж. — не-нѣй, прич. стр.

Отročя, с. ср. Новородено малко дѣтя; дѣтенце, мѣничко, рожба.

Отрошѣхъ, ишь, — шѣлъ, гл. свр. отъ отрошѣвамъ. Да изтрошѣхъ. — *шѣнѣый, прич. стр.* — *Отрошенъ съмъ*, като да съмъ понастыналъ, та не ми е добрѣ.

Отрошѣвамъ (да отрошѣхъ), гл. д. Трошѣхъ, потрошавамъ нѣчто о друго, отоколо; изтрошавамъ, очюпвамъ. *Отрошилъ свѣци-тъгъ. Отрошилъ му гъ по глапѣ-тъгъ.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ отрошенъ.

Отрѣпамъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ. Да затрѣпамъ, да завалѣхъ. — *панѣый, прич. стр.* Затрѣпанѣый, заваленѣый. *Отрѣпанъ съ работѣхъ*, пма много работѣхъ, много работа го чѣка; завалѣнъ работою.

Отрѣивамъ и **отрѣивувамъ** (да отрѣивамъ), гл. д. Натрѣивамъ съ нѣчто отъ вси страны; затрѣивамъ, заваламъ. *Отрѣивахъ го съ сѣно.* — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ отрѣиванъ.

Отрѣи́жъ и **отрѣивамъ**, ешь, гл. д. свр. Да отровѣхъ, да утровѣхъ; отравить.

Попыталъ Стоянъ бѣлж Боманъ,
Стоянъ ѣхъ пытать, братъ ѣхъ недавать,
— Отруй брата ти, бѣла Бомано,
Отруй брата ти, земли ме мене.
— Отруло бѣ го, Стояне море,
Отруло бѣ го, нѣмамъ со что. *Лѣс.*

Отрѣивамъ и **отрѣивамъ** (да отрѣивъ), гл. д. 1) Съ рѣваніе отдѣламъ; отхапвамъ; откусываю. *Земли, та си отрѣви и тѣгъ малко.* 2) Изскубамъ, изтрѣгвамъ, изваждамъ. *Не можешъ го отрѣвешъ изъ рѣцѣ-тъгъ му.* 3) Избавямъ, отнимаю, отнимамъ, откъивамъ; освобождаю, спасаю, отнимать. *Едвамъ го отрѣважми отъ хайдуци-тъгъ.* — *мѣя, 1) гл. възвр.* Избавямся, отнимаюся, отнимамся; освобождаюся, спасаюся, отниматься. *Не можемъ да ся отрѣвемъ отъ оберниці.* 2) Избавямся, отръсамся, отплитамся, откачамся, откъсамся, куртулисамся; отвязывать, отплетать, отбивать. *Слава Богу, отрѣважся и отъ него.* 3) гл. стр. Бывамъ отрѣиванъ. — *Отрѣва ми, гл. безл.* Отнима ми, изноши ми. *Не ми отрѣва да го дамъ.*

Отрѣиваніе и **отрѣиваніе**, с. ср. отъ отрѣивамъ и отрѣивамся.

Отрѣви́-душѣвци, с. м. мн. Които избавлять, които отнимать нѣкого. *Пристиги-жъ-жъ отрѣви-душѣвци, та го избави-жъ отъ душманъ, да го не погубятъ.*

Отрѣивъ, ешь, — вѣлъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ и отрѣивамъ. — *ванѣый, прич. стр.*

Отрѣивамъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ. — *канѣый, прич. стр.*

Отрѣивамъ и **отрѣивувамъ** (да отрѣивамъ), гл. д. 1) Съ трѣканіе изчиствамъ, махамъ.

2) Съ трѣканіе поврѣждамъ, разваламъ; изтрѣивамъ, изтрѣивамъ; подтирать, перетирать. 3) Изтрѣивамъ, охлузvamъ, излизывамъ, олизvamъ, изидамъ; обтирать. — *мѣя,*

1) гл. възвр. Съ събирание съ людие опитомнавамся, ставамъ опытенъ, научивамся на добро владаніе; одѣлвамся, обигравамся, приучивамся, изтрѣивамся, натрѣивамся; обтираться, натерѣться, натѣриваться, натѣрѣть, наболтаться, наблошнѣться. 2) За платъ на дрѣхъ: изтрѣивамся, охлузvamся, излизывамся, олизvamся, олокамся, излокамся, озѣбвамся, изидамся; изиашиваться. *Ходи съ отрѣиванъ рѣкавъ.* 3) гл. стр. Бывамъ отрѣиванъ.

Отрѣиваніе и **отрѣивуваніе**, с. ср. отъ отрѣивамъ и отрѣивамся.

Отрѣивѣлка, с. ж. Отрѣивка.

Отрѣивамъ (да отрѣивъ), гл. д. Изтрѣивамъ, обрусвамъ, обръсамъ, обръивамъ; отирать, обтирать. — *мѣя, гл. възвр. и стр.* Изтрѣивамся, обрусивамся, обръивамся, обръивамся; отираться, обтираться.

Отрѣивамъ (да отрѣивъ), гл. д. Отравямъ, отроввамъ, изроввамъ; отрывать.

Отрѣивамъ (да отрѣивъ), гл. д. Зивамъ меда на кошерь.

Отрѣиваніе, с. ср. отъ отрѣивамъ.

Отрѣивка, с. ж. Отрѣивка.

Отрѣивникъ, с. м. Крыла обрусъ.

Отрѣивъ, с. м. Отраваніе лоза-та продѣть; отгребъ.

Отрѣивамъ (да отрѣивъ), гл. д. Съ рыганіе, съ урыганіе изкарвамъ изъ стомаха си нѣчто; отрыгать. — *мѣя, гл. възвр.* Отрыгамъ, урыгивамся.

Отрѣивамъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ. Да ся урыгивъ; отрыгнуть.

Отрѣивамъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ. Да изрытамъ, да издишамъ; отпихать, отпихнуть, оттолкнуть.

Отрѣивамъ и **отрѣивувамъ** (да отрѣивъ и да отрѣивамъ), гл. д. 1) Съ рытаніе оттыкамъ, отвьгамъ; изрытамъ, издишывамъ; отгѣлживать. 2) Отвьгамъ, напущамъ, зарѣивамъ, изоставямъ; окѣдывать, обрѣсать. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ отрѣиванъ.

Отрѣиваніе и **отрѣивуваніе**, с. ср. отъ отрѣивамъ.

Отрѣивамъ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ. — *нѣтъый, прич. стр.*

Отрѣивамъ, ешь, — рѣлъ, гл. свр. отъ отрѣивамъ. — *рѣтъый, прич. стр.*

Отрѣивамъ (да отрѣивъ), гл. ср. Изтрѣивамъ въ 2-то знаменованіе; отрывамъ.

Отрыбіж, ешь,—иѣлъ, гл. *свр.* отъ отръ-
иѣвалъ. Да изтрыниж, да отрыниж, да
отрыж.

Отръж, етъ,—налъ, гл. ср. свр. Да отръ-
иѣѣ.

Отрѣиваѣмъ и отрѣниуваѣмъ (да отрѣиѣмъ),
гл. ср. Отырѣиваѣмъ.

Всѣхъ ночь си ми на рѣкѣхъ лѣжало,
Та ми рѣка, моме, отрыпнѣла,
Та не можѣ на конь да ся качы.
Сестры сѣ ми на коня качилы. Пѣс.

Отрѣнижъ, ешь,—нжлъ, гл. сѣр. отъ отрѣ-
намъ. Да отрънѣжъ.

Отръсвамъ (да отръсж), гл. д. Отръснамъ.

Отрѣсѣтый, пѣ, на, по, *пр.* Отрѣсѣтый.

Отрѣслакъ, с. ж. Вѣтна отрѣсена отъ ру-
но-то.

Отрѣсѣный, — сѣнь и — сѣнь, сна, сно, *пр.*
Отрѣсѣный: 1) Бодрый, събуденый, око-
кореный, опереный, оперченый; бодрый.
2) Събуденый, умный, ококореный, отво-
реный, ачиггизъ; смѣтливый, догадли-
вый, умный, оборотливый.

Отрѣж, ишь, — сялъ, *гл. свр.* отъ отрѣ-
сямъ, отрѣшамъ и отрѣсвамъ. — се-
иый, *прич. стр.*

Отръсамъ и отръшамъ (да отръсж), *гл.*
 д. 1) Друсамъ, трясж нѣчто за да падне;
 отръсать, отръхивать. 2) Нѣчто прашно
 отупвамъ. — *мѣя*, 1) *гл. възвр.* Друсамея,
 трясжея, бижея за да ся очистж отъ прахъ,
 отъ друго нѣчто; отръсаться, отръхивать-
 ся, обколачиваться, вострепенуться. 2)
 Отдумвамъ. *Отрьси му ся като кучя*
отъ росж. 3) Избавямся, отръбавямся.
Отрьсися отъ тѣжъ работѣ. *Отрьсился*
като кучя отъ пздеръ. 4) Дохождамъ на
 себе-си, зинамъ да вирѣжъ, завзимамся, за-
 врьщамся, замогвамся, оправямся, давран-
 дисвамся; поправлятьтя, оправлятьтя, об-
 могаться, омогаться. *Дѣтя-то ся отрьси*,
оздравѣ. 5) *гл. стр.* Бывамъ отрьсень. —
Отръсиж му праха, бижъ го. — *Отрь-*
сился като кучя отъ росж, оправдался.

Отрѣсаніе и отрѣшаніе, с. ср. отъ отрѣ-
сань.

Отрѣбвамъ и отрѣбнамъ (да отрѣбж), *гл.*
д. 1) Изчиствамъ, очиствамъ, наряджамъ,
изкытвамъ, изтрѣбвамъ, разтрѣбвамъ; **уби-**
рѣтъ, очищать. *Отрѣби кжжж-тж. Отрѣ-*
била булка-та единъна кжжж, а въ дру-
гилъ ся намѣстила. 2) Прѣмахвамъ, до-
врѣшнамъ, изкоренявамъ, изморнавамъ, изна-
дамъ, очиствамъ, изтрѣбвамъ; **истреблять,**
переводить, подбирать. *Отрѣби го.* 3) Обирамъ, ограбвамъ, окрадвамъ, очисти-
вамъ; **воровать, окрадывать, облупать, обди-**
рѣтъ, отереблывать, очищать, охолащивать.

нать. 4) Изтрѣбушамъ, изтрамбушамъ, изкормюшамъ, очистишамъ, кормѣ животнѣ : потрошѣтъ. *Заклала кокошкѣ-тѣ и ѣх отрѣбила.* 5) Само въ свр. видѣ: Да омѣж, да одрѣзамъ, да одрѣцамъ; обмѣ-
каты.—мѣи, 1) гл. *възвр.* Махвася, очи-
стася, отивамъ си, разотнивася. разирѣ-
вася. *Калабалжѣ-тѣ не ся сѣ още отрѣ-
била.* 2) Не оставамъ яче, привръшамся,
довръшамся, свръшамся, обирамся, очис-
тася; истреблятьсѣ, переводитьсѣ. 4) Оставамъ безъ парѣ, изхарчвамъ, чтою
сѣмъ ималъ, обирамъ; обездѣсѣтъ. *От-
рѣбилъ сѣмъ ся до парѣ.* 5) гл. *стр.*
Бынамъ отрѣбенъ.

Отрѣваніе и отрѣбаніе, с. ср. отъ отрѣ-
вань и отрѣбаюсь.

Отрѣбка, с ж. 1) Какъ плать вехъ за изтрыване нѣчто; отрывалка, отрывка, брысалка, брысалка, брышка, омывка, помывка, пачавра; подтѣрка, обтѣрка, трыбка. *II* *нашь Петко съ мяже-ты (барабаръ Петко съ хора-та) и отрѣбка му на пояса.* 2) Прѣтъ съ отрѣбкѣ на единъна си край за метене съ него пещь; пометъ, трыбка, пана. 3) Опрятчъ, скутале, прѣстѣлка.

Отрѣбчица, *ум. ж.* отъ отрѣбка.

Отрѣбжъ, ишь,—биль, *гл. свр.* отъ отрѣб-
вань и отрѣбнать.—бесный, *прич. стр.*

Отрѣблѣмъ (дѣя отрѣблѣ), гл. д. Отрѣблѣваемъ.

Отрѣвѣамъ, вм. отврѣвѣамъ

Отрѣжжъ, сшь, — рѣзахъ, *гл. свр. отъ отрѣзвамъ.* — рѣзанный, *прич. стр.*

Отрѣзвамъ и отрѣзувамъ (да отрѣжѣ),
гл. д. 1) Съ рѣзаніе отдѣляю; прѣрѣз-
ваю, отсичаю, открываю; отрѣзывать,
отсѣивать. *Отрѣжи ми парча хлѣбъ.*
2) Заключаю, отсичаю; отрубать.

Главѣ-тѣ щѣ ти отрѣжѣ
Като на агня гергѣвско. *Иѣс.*

3) Прѣрѣзвамъ, прѣсичамъ, прѣграждамъ, прѣпрѣчвамъ; перерѣзывать. *Отрѣзали му нѣтъ.* 4) Изведиждь казвамъ, рѣшавамъ за нѣчто какъ да стане; отсичамъ. — *мѣя, гл. стр.* Бывамъ отрѣзанъ. — *И двама-та* (братѣ) *сѣж* отъ едно платно *отрѣзани*, и двамата сѣж еднаквы, съ единъ характеръ. — *Отрѣзали му куйрука*, дагъ му да разбере, направили да разбере, че нѣма да стане, както ся нему иска. — *Отрѣзали му ржѣтъ*, че *гъ* прилѣпили отзадъ му. *Отрѣзали му крылие-то* съ трѣнонъ. *Отрѣжи му нокте-то*, дори е младо. *Отрѣжи на свинѣ зуржѣ-тъ*, та пакъ си рови. *Десѣтъ отмѣрвай*, едно отрѣзвай. *Зачто ли баба-та не ти е отрѣзала главъ-*

тѣ вмѣсто пѣна! Да е знала баба-та, че щеш си такъвъ, отрѣзала би ти главж-тѣ, а не пѣна.

Отрѣзване и отрѣзуване, с. ср. отъ отрѣзвань.

Отрѣзпѣвамъ (да отрѣзпѣж), *гл. ср.* Изтрѣзвамъ, изтрѣзпѣвамъ, изтаврѣзвамъ, утаврѣзвамъ; вытрезвлятьсѣ, отрезвлятьсѣ.

Отрѣзпѣжъ, ешь, — пѣлъ, гл. свр. отъ отрѣзпѣвань.

Отрѣшвамъ и отрѣшювань (да отрѣшж), *гл. д.* Отврѣзвамъ, отвязывамъ, разврѣзывамъ; отвязывать, отрѣшять.

Двойка му ся моляше:

Татарчи, црѣно Арапча,

Отврѣжи ми гы рѣцѣ-въ,

Отрѣши ми гы очи-въ,

Прѣдъ прѣкъж да ся прѣкрѣстж. *Пѣс.*

Отрѣшжъ, ишь, — шиль, гл. свр. отъ отрѣшвань. Да отврѣжжъ. — *шеный, прич. стр.*

Отрѣдвань, в. отряждамъ.

Отрядный, — днѣ и — денъ, дна, дно, пр. Който си отряжда работж-тж; урядный; акуратный, тóчный.

Отрядома, нар. Отъ вси страны, отвсѣаждѣ, отврядѣ, отвсѣду; отовсѣду.

Тѣрахж ми тя, Марине,

Оттукъ, оттамъ, отрядама,

Нидѣ майка не тя даде,

Не тебе тя срьдце трѣгж. *Пѣс.*

Отряджъ, ишь, — дѣлъ, гл. свр. отъ отряждамъ. — *дѣный, прич. стр.*

Отряждамъ (да отрядж), *гл. д.* 1) Сврѣшамъ нѣчто за да пзлѣзе отъ ряда; отбывать очередь. *Отрядихъ едного, сврѣшихъ му работж-тж да си иде.* 2) Наряждамъ, рѣшывамъ, натѣкывамъ, утѣкывамъ да стане нѣчто; полагать, постановлять. *Баца му отрядилъ така да стане.* 3) Наряждамъ, турнамъ, настанывамъ, утврѣждавамъ, натѣкывамъ за нѣчто, за нѣкакъ работж; назначать, опредѣлять, отряжать. *Отрядили го на тѣкъ работж. — мѣя, 1) гл. взвѣр.* Минувамъ си, изкарвамъ си ряда, сврѣшамъ работж-тж, та пзлизамъ отъ ряда; отбывать очередь. 2) *гл. стр.* Бывамъ отряденъ.

Отряждане, с. ср. отъ отряждамъ.

Отржгы, нар. Въ изречение: *иде ми отржгы, могж, умѣж, знаж какъ да подхва-нж; удаваться. Не му иде работа-та отржгы, ако п да иска да направи нѣчто, не може.*

Отсѣмний, — мнь и — мень, мня, мне, и
Отсѣмниий, — шнь и — шень, шня, шне, пр. Что е отсамъ.

Отсамъ, нар. Отъ тѣж странж; по ею стóрону. *Дойди, мина отсамъ.*

Отсѣчанъ (да отсѣжж), *гл. д.* Отсѣчанъ.

Отсѣбрѣ, нар. Отгорѣ.

Отсѣдѣлѣ, нар. Отдолѣ

Отсѣбвамъ (да отсѣбжж), *гл. д.* Отсѣбывамъ нѣкого отъ себя, избавямся, отрѣвямся, откачямся отъ него.

Отсѣбжжъ, ишь, — билъ, гл. свр. отъ отсѣбвань.

Отсѣга, нар. За напрѣдъ, за нататакъ, отнынѣ, отсѣнова; отгнѣнѣ.

Ся наймъ еденъ прѣтъ Арапча,
Испадж прѣдъ царя ся поклони:

Чесуитый царѣ отсѣга довѣка,

Еа сьмъ вриденъ Марка живѣ да хватж. *Пѣс.*

Отсѣнова, нар. Отсѣга.

Отсѣтнѣ, нар. Отпослѣ.

Отсѣчанъ и отсѣчанъ (да отсѣжж), *гл. д.* 1) Съ сѣчене отрѣзvamъ; отбасывамъ; осѣкать, отрубать, отнимать, отсѣживать, отмахнуть, отгнѣивать, отгѣсывать. *Отсѣкохъ си прѣста. Брадва главж-тж да му отсѣче! Братъ ми е; брадва му главж-тж отсѣкла!* 2) Отъ металъ правж пары или друго нѣчто съ образы; вычеканивать, вытиснять. 3) Чпнж, струвамъ, хващамъ. *Толкова отсѣче стока-та, толкова хванж.* 4) Рѣшывамъ, урѣчанъ, опрѣдѣлямъ, отбывамъ, отрѣзvamъ; опредѣлять, рѣшать. *Отсѣкохъ ми така да стане Отсѣкли сватба-та да станѣ слѣдъ дѣтъ недѣли.* 5) Изведижжъ казvamъ нѣкому, че не быва нѣчто да стане; отказать на отрѣзъ. *Каза го като съ брадѣж да го отсѣче; сказаль что топоромъ отрубиль. Ако сьмъ рекль, не сьмъ отсѣклъ. Зинж, та продума; рече, та отсѣче. — мѣя, 1) гл. взвѣр.* Прѣсичамся, омалѣвамъ, отпадвамъ, отмалѣвамъ (за ржцѣ и крака); отниматься. *Осѣкохъ ми си крака-та.* 2) *гл. стр.* Бывамъ отсѣченъ.

Отсѣчанье и отсѣчанье, с. ср. отъ отсѣчанъ.

Отсѣчанъ и отсѣкованъ (да отсѣкжж, да отсѣкжж, отсѣкнувамъ), *гл. ср.* 1) Съ скачанье отивамъ, отмѣтамся, отврѣгамся на странж отъ нѣчто; отврѣчанъ; отсѣкивать, отпрѣгивать, отпрѣдѣивать, отпрѣдѣять. 2) *гл. д.* Прѣскочено прѣскачанъ на противнж-тж странж, противоположно на прѣскачанъ. *Прѣскочишь ли нѣкого, трѣб-ва да го отскочишь, за да порасте.* 3) Брѣзо, за малко врѣмя отивамъ до нѣкждѣ; прѣскачанъ. *Доклѣ пладнѣтъ овцж-тж, азъ да отскокжж до село-то.*

Отсѣкнувамъ, гл. уч. отъ отсѣкжж.

Отсѣкжжъ, ешь, — пжлъ, гл. свр. отъ отсѣканъ и отсѣкованъ. Да отсѣкжж.

Отско́къ, *с. м.* Отскачаніе на странѣ отъ нѣчто; *отско́къ*.

Отско́ро, *нар.* Неодавна, отъ прѣди малко; недавно.

Отско́чиж, *ишь*, — *чиль*, *гл. свр.* отъ отскáчиамъ и отско́квамъ. Да отскокиж.

Отскрѣ́ивамъ (на отскрѣ́иж), *гл. д.* Открывамъ, отвивамъ; открыва́ть.

Отскрѣ́иж, *ешь*, — *риль*, *гл. свр.* отъ отскрѣ́ивамъ. Да отскрѣиж. — *ры́тый*, *прич. стр.*

Отску́бамъ, *гл. свр.* отъ отску́бвамъ. — *бантый*, *прич. стр.* Оскубанный.

Отску́бвамъ и **отску́бнувамъ** (да отску́бнж, да отскубамъ), *гл. д.* Съ скубаніе измѣквамъ; оскубвамъ, оттрывамъ.

Отску́бнж, *ешь*, — *нжль*, *гл. свр.* отъ отску́бвамъ. Да отскубнж. — *нжтый*, *прич. стр.*

Отскѣ́ивамъ и **отскѣ́иживамъ** (да отскѣ́и-нж), *гл. ср.* Ставамъ скѣпъ, качвямся, оскѣивамъ; подорожа́ть. *Жито-то отскѣпнж.*

Отскѣ́ишиж, *ешь*, — *нжль*, *гл. свр.* отъ отскѣ́ивамъ. Да отскѣишиж, да ся покачж.

Отсла́бвамъ и **отсла́бнувамъ** (да отсла́бнж), *гл. ср.* 1) Ставамъ по-слабъ, отслабѣвамъ, ослабвамъ, изнемогаюмъ, отпадаюмъ, чмаюмъ, разглобывамся. *Отслабнжжъ, не можжъ вѣче.* 2) Ставамъ по-малѣкъ, западамъ, падамъ, ослабвамъ; отдава́ть. *Студѣ тѣ отслабнж.* *Трговца-та отслабнж.*

Отсла́бвамъ и **отсла́бнамъ** (да отсла́бнж), *гл. д.* Стягнуто отпушамъ да стане по-слабо; ослабвамъ, разслабвамъ, разпушамъ; отпуска́ть. *Да отслабнж колана на конна.* — *ися*, 1) *гл. възвр.* Разслабнамся, ослабнамся, отпушамся, разпушамся. 2) *гл. стр.* Бывамъ отслабенъ.

Отсла́бваніе и **отсла́бнуваніе**, *с. ср.* отъ отсла́бвамъ и отсла́бнувамъ.

Отсла́бваніе и **отсла́бнаніе**, *с. ср.* отъ отсла́бвамъ и отсла́бнамъ.

Отслаби́вамъ (да отслаби́иж), *гл. ср.* Отслабѣвамъ.

Отслаби́иж, *ешь*, — *иѣль*, *гл. свр.* отъ отслаби́вамъ. Да отслабиѣж.

Отсла́бнж, *ешь*, — *нжль*, *гл. ср. свр.* отъ отсла́бвамъ, отсла́бнувамъ. Да ослабнж, да отслабж.

Отслаби́вамъ (да отслаби́иж), *гл. ср.* Отслабвамъ, отслабнувамъ, отслаби́вамъ.

Отслаби́иж, *ешь*, — *бѣль*, *гл. свр.* отъ отсла́бвамъ. Да отслабиѣж, да отслабиѣж.

Отсла́бнж, *ишь*, — *биль*, *гл. свр.* отъ отсла́бвамъ и отсла́бнамъ. Да ослабж. — *бенный*, *прич. стр.*

Отсла́бнамъ (да отсла́бнж), *гл. д.* Отслабвамъ.

Отсло́ниж (да ся), *ишь*, — *нился*, *гл. възвр. свр.* Да ся отмахнж отъ нѣчто, на косто съмъ ся подирѣль; отсло́ни́ться.

Отспѣ́ивамъ *си* (да *си* отспѣ́иж), *гл. ср.* Спѣж много, доволюж; наспѣивамся; наспѣи́ваться, отспѣи́ваться.

Отспрѣ́отива, *нар.* Насрѣщж, отерѣщж. *Ви-дѣлѣ отспротива на едниж рудинж огнь.*

Отспѣ́иж (да *си*), *ишь*, — *спаль* *си*, *гл. свр.* отъ отспѣ́ивамъ *си*. Да ся наспѣж.

Отсера́иж (да ся), *ишь*, — *мился*, *гл. свр.* отъ отсера́ивамся.

Отсера́ивамся и **отсера́ивамся** (да ся отсера́иж), *гл. възвр.* Възблагодаривамъ, отвръщамъ нѣкому да нѣчто, отплащамъ, отплащамся; отблагодарѣть, отдари́вать, воздава́ть, отслужива́ть.

Отсера́ивамъ, *гл. свр.* отъ отсера́ивамъ.

Отсера́ивамъ и **отсера́ивамъ** (да отсера́ивамъ), *гл. д.* Срѣбамъ отъ нѣчто да остане по малко; отхлѣбыва́ть.

Отсера́ивамся и **отсера́ивамся** (да ся отсера́иж), *гл. възвр.* Минува ми срьдина-та, не ся срьдж вѣче; прѣсрьдвямся.

Отсера́иж (да ся), *ишь*, — *дился*, *гл. свр.* отъ отсера́ивамся. Да ся прѣсера́иж.

Отсера́ициый, — *щѣнь* и — *щѣнь*, *щна*, *щно*, *пр.* Что е отсера́ищж; насрѣщциый, отушрѣщциый.

Отсера́ищж, *нар.* На срѣщнж-тѣ странж, отъ срѣщнж-тѣ странж; отспротива, насрѣщж, отушрѣж; *напротѣвъ*. *Чюся гласъ отсера́ищж.* *Минж отсера́ищж.*

Отсто́иж, *ишь*, — *стойль*, *гл. свр.* отъ отсто́ивамъ.

Отсто́ивамъ и **отсто́ивамъ** (да отсто́иж), *гл. ср.* 1) Обстоивамъ. 2) Посрѣщамъ и изпращамъ, служж, чрыжж, гошамъ гостю. *Отстопажж на гостю-то.* *Научися свѣ-кру да отстоишь.*

Отстраи́ж, *като нар.* Ненаправо, не отпрѣдъ; побочно.

Отстраи́иж, *ишь*, — *ниль*, *гл. свр.* отъ отстраи́ивамъ. — *пѣный*, *прич. стр.*

Отстраи́ивамъ (да отстраи́иж), *гл. д.* Мах-вямъ, отбивамъ на странж; отсторани́вать, отсторонѣть, отстраи́вать, отворачива́ть. — *ися*, 1) *гл. възвр.* Махвямся, тяглюся на странж, отбивамся; отсторани́ваться. 2) *гл. стр.* Бывамъ отстраи́енъ.

Отстраи́иваніе, *с. ср.* отъ отстраи́ивамъ.

Отстри́гвямъ и **отстри́гивамъ** (да отстри́гж и да отстри́иж), *гл. д.* Съ ножици отрѣзвямъ косж, вльнж, козинж; изстриг-вямъ, отстригвямъ; отстрига́ть. — *ися*, *гл. стр.* Бывамъ отстриганы.

Отстри́гж, *жѣшь*, — *ригохъ*, — *ригѣль*, *гла*, *гло*, *гл. свр.* отъ отстри́гвямъ и отстри́-

жамъ. — рѣганый, прич. стр. Отстриженный.

Отстрижѣжѣ, ешь, — рѣгохъ, — рѣгаль, гла, гла, гл. свр. в. отстригж. — жѣный, прич. стр. Отстриганный.

Отстрижамъ, в. отстригвамъ.

Отстригвамъ и отстрижамъ (да отстрижѣжѣ), гл. д. Съ стрѣганіе отмахвамъ.

Отстрижѣжѣ, ешь, — стрѣгаль, гл. свр. отъ отстригвамъ и отстрижамъ. — стрѣганый, прич. стр.

Отстригвамъ и отстрижамъ (да отстрижѣжѣ и да отстригжѣ), гл. д. Отстригвамъ.

Отсѣждамъ, в. отсѣждамъ.

Отсѣжники, с. м. Който ся е отсѣжнѣлъ отъ нѣкого, отъ нѣчто; отсѣжники.

Отсѣжница, с. ж. Която ся е отсѣжнѣла отъ нѣкого, отъ нѣчто; отсѣжница.

Отсѣжнѣжѣ, ишь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отсѣжнамъ и отсѣждамъ. — пеный, прич. стр.

Отсѣжнамъ и отсѣждамъ (да отсѣжнѣжѣ), гл. ср. и д. 1) Врыщамъ назадъ, отивамъ отдѣто съмъ дошѣлъ; махвамъ; отступать, отходить, отнагивать, отхлѣнуть. 2) Отклонявамъ, отбивамъ, не врьѣж по...; отступать. 3) Застѣжено, настѣжено нѣчто оставамъ свободно, вдигамъ си отъ него крака. *Настѣжилъ си полж-тж ми, та ѣж отсѣжи.* 4) Давамъ нѣкому нѣчто, той да го влада; уступать. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отсѣженъ.

Отсѣжнамъ и отсѣжувамъ (да отсѣжнѣжѣ), гл. д. 1) Насукамо разсѣжамъ; отмотавамъ, отивамъ; отивать, отерѣчивать, размѣтивать. 2) Всукамо, завито, усукано изваждамъ; отсѣжывать. 3) Отивамъ, отпрѣтывамъ, отпрѣчывамъ; отсѣжывать, отворачивать, отгибать. 4) Отговарямъ насрѣжжѣ, отврѣщамъ. *Добрѣ му отсѣжа.*

Отсѣтра и отсѣтрѣ. нар. 1) Сутренѣжѣ, сутренѣжѣ, заранѣ; утромъ. 2) Озарана, отозарана.

Отсѣжнѣжѣ, ешь, — сѣкахъ, гл. свр. отъ отсѣжнамъ. — сѣканый, прич. стр.

Отсѣжнамъ и отсѣжнувамъ (да отсѣжнѣжѣ), гл. д. 1) Съ сыпаніе оттурнамъ, отбавямъ; отсыпять. 2) Сыпанъ колкото трѣба въ другъ сѣдѣ; отсыпять, отсѣривать. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отсѣпанъ.

Отсѣжнѣжѣ, ешь, — палъ, гл. свр. отъ отсѣжнамъ. — наный, прич. стр.

Отсѣжнѣжѣ, ешь, — нѣлъ, гл. ср. свр. Да прѣсѣхнѣжѣ, да изсѣхнѣжѣ, да прѣстанѣжѣ; изсѣхнѣжѣ. *Пуста му чешма бѣше отсѣжнѣжѣ: какъ не капашѣ.*

Отсѣжамъ (да отсѣжнѣжѣ), гл. д. Съ сѣпаніе чистѣжѣ нѣчто като го прѣжарвамъ прѣзъ си-

то, рѣшето и пр.; высѣвать, отсѣвать, подсѣвать. *Отсѣжалъ си брашно-то, сврѣшилъ си работѣ-тж. — мѣя, гл. стр. Бывамъ отсѣпанъ*

Отсѣвание, с. ср. отъ отсѣжамъ.

Отсѣвки, с. ж. мн. Что-то пада неоптѣбно, кога сѣять; высѣвки, обсѣвки. *Врыли на кокошкѣ-тж отъ отсѣвки-тж.*

Отсѣдамъ и отсѣднувамъ (да отсѣднѣжѣ), гл. д. 1) Слизамъ отъ конѣ.

Самодиво, самоюдо,
Гдѣ отсѣдни врана коня,
Че присѣдни на туй столѣя. *Пѣс.*

2) Ставамъ отъ нѣчто, на което съмъ сѣднѣлъ, което съмъ засѣднѣлъ. *Отсѣдни ми полж-тж.*

Отсѣдлѣжѣ, ишь, — лѣлъ, гл. д. свр. Да свалѣж сѣдло отъ конѣ; да разсѣдлѣжѣ.

Отсѣднѣжѣ, ешь, — нѣлъ, гл. свр. отъ отсѣдамъ и отсѣднувамъ.

Отсѣдѣвамъ (да отсѣдѣжѣ), 1) гл. ср. Съ мѣст. си, отсѣдѣвамъ си: сѣдѣж доволѣж, досѣта; насѣдѣвамъ. 2) гл. д. Изсѣдѣвамъ, излѣжывамъ, отлѣжывамъ; отсѣживать.

Отсѣдѣжѣ, ишь, — дѣлъ, гл. свр. отъ отсѣдѣвамъ.

Отсѣкарѣ, с. м. Който отсѣчна, кога да стане годѣж-тѣ, сватба-та.

Отсѣкѣжѣ, с. м. 1) Отсѣчено отъ нѣчто; отсѣкѣжѣ. 2) Сговорѣжѣ кога да стане сватба, годѣжѣ; отбѣжѣ. 3) На брѣгѣжѣ мѣсто, дѣто ся е открьтилъ брѣгѣжѣ-тѣ, та е станѣлъ стрѣменѣжѣ като сыпѣжѣ; обрѣжѣжѣ. 4) Съ прѣдѣла, на, наотсѣкѣжѣ, като нар. всѣчко-то заедно, которица, гѣоторица, топтанѣжѣ, кесимѣжѣ; обѣтомѣжѣ, гурѣтомѣжѣ. *Зѣжѣжѣ ги наотсѣкѣжѣ за едѣ-колѣко-си.* 5) *На отсѣкѣжѣ, като нар.* Безѣжѣ да му мѣслимѣжѣ, безѣжѣ да ся чюдимѣжѣ и двоумимѣжѣ, рѣшительнѣжѣ; отсѣчено; на отрѣжѣжѣ.

Отсѣкѣжѣжѣ и отсѣкѣжѣжѣ, чѣшѣжѣ, — сѣкохѣжѣ, — сѣкѣжѣжѣ, гла, гла, гл. свр. отъ отсѣжнамъ. — сѣченый, прич. стр. — сѣчено, нар. в. отсѣкѣжѣжѣ въ 5-то знаменованіе.

Отсѣжѣжѣ, нар. Осѣжѣжѣ. *Всѣ-тжѣжѣ момѣжѣжѣ поплѣнилѣжѣ, отсѣжѣжѣ едно оставилѣжѣ.*

Отсѣжѣжѣ, ешь, — сѣлъ, гл. свр. отъ отсѣжнамъ — сѣпый, — сѣтый и — сѣпанный, прич. стр.

Отсѣждамъ, в. отсѣждамъ.

Отсѣждѣжѣ, нар. Отсѣжду.

Отсѣждѣжѣ, ишь, — дѣлъ, гл. свр. отъ отсѣждамъ. — деный, прич. стр.

Отсѣждамъ и отсѣждамъ (да отсѣждѣжѣ), гл. д. За сѣднѣжѣ: разгѣждамъ нѣкакѣжѣ разпрѣжѣжѣ и отсѣжнамъ какѣжѣ да ся прави; осѣждамъ, прѣсѣждамъ; осѣжѣжѣжѣ, опрѣдѣлѣжѣжѣ, рѣшѣжѣжѣ, разбирѣжѣжѣ дѣло.

Отсѣждане и отсѣждане, с. ср. отъ отсѣждамъ.

Оттаѣ, нар. 1) Отвѣдъ. 2) Оттамъ.

Оттамы и оттамо, нар. Отъ онова мѣсто, отъ оныхъ странъ; оттуда, оттуду, отобѣ, отобѣ. *Отдѣто не ся надѣнаиъ, оттамо тѣ огрѣва. Отдѣто чакалмы слѣнце да нѣ огрѣе, оттамъ слана нѣ по-пари. Махнися оттамъ. Хвани го оттамъ.*

Оттата и оттатакъ, нар. Оттатъ, оттаткъ, отъ оныхъ мѣста, отвѣдъ; по ту сторону, за. *Дошли оттатакъ Дунава. Оттатакъ нѣма никого.*

Оттапный, — шель и — шень, шина, шие, нар. Что е, что ся намира оттатакъ.

Оттатъ и оттаткъ, нар. Оттата.

Оттѣглявамъ, в. **оттѣглявамъ**.

Оттекъ, чешь, — тѣкохъ, — тѣкълъ, кла, кло, гл. свр. отъ **оттѣчамъ**.

Оттечный, — чьнъ и — чень, чна, чно, нар. За мѣсто: наклонный, наведеный, та вода-та не може да стоп, а ся оттѣча; отцѣдный. *Оттечно мѣсто.*

Оттѣчамъ (да **оттекъ**), гл. свр. Отпивамъ пѣйде тичашкомъ; затичамся.

Оттекли сѣ бре брѣзи юнаци
Донесли сѣ водъ ледяницъ. *Пѣс.*

— **мѣя**, гл. *възвр.* За водъ: не стоѣтъ, не ся напивамъ, стичамся; отцѣждамъ. *Вода-та ся оттѣча на мѣсто, което е наклонно.*

Оттѣчаніе, с. ср. отъ **оттѣчама**.

Оттѣсвамъ и оттѣснувамъ (да **оттѣснѣ**), гл. д. **Оттѣскама**.

Оттѣскама, гл. свр. отъ **оттѣскама**. Да **оттѣснѣ**.—**сканый**, прич. *стр.*

Оттѣскама и оттѣскувамъ (да **оттѣскама**), гл. д. **Оттѣскама**, **оттѣснувамъ**, съ тѣскаше **отмахвамъ**, **отвѣгамъ**; **оттѣскама**; **оттѣскама**, **оттѣскама**.—**мѣя**, гл. *стр.* Бывамъ **оттѣскама**.

Оттѣснѣ, ешь, — **нѣлъ**, гл. свр. отъ **оттѣскама** и **оттѣснувамъ**. Да **оттѣскама**. — **нѣтый**, прич. *стр.*

Оттоѣва, нар. Отъ онова вѣмѣ; оттуда.

Оттоки, с. м. Сѣдъ като чебуръ, вѣдро за изстудяване варено вино.

Оттѣчамъ и оттѣчувамъ (да **оттѣчѣ**), гл. д. Точъ отъ пѣчто да остане по-малко, да не е прѣпълнено.

Оттѣчка и оттѣчкы, нар. Прѣди малко, одѣвъ.

Оттѣчѣ, ишь, — **чѣлъ**, гл. свр. отъ **оттѣчѣ**.—**чѣтый**, прич. *стр.*

Оттрошѣ, ишь, — **шѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрошѣ**.—**шѣтый**, прич. *стр.*

Оттрошѣвамъ (да **оттрошѣ**), гл. д. Съ

трошеніе **отдѣламъ**; **отчѣпвамъ**; **отлѣмѣ**.—**мѣя**, гл. *възвр.* и *стр.* **Отчѣп**.—**мѣя**.

Оттрошѣване, с. ср. отъ **оттрошѣвамъ**.

Оттрѣпамъ, гл. свр. отъ **оттрѣпамъ**.

Оттрѣпамъ и оттрѣпувамъ (да **оттрѣпамъ**), гл. д. Затрупамо пѣчто открывамъ.

Оттрѣгамъ и оттрѣгнувамъ (да **оттрѣгнѣ**), гл. д. 1) Откѣсвамъ; **отторгѣтъ**. 2)

Изсѣскамъ, **отсѣскамъ**, **отсѣскамъ**; **вырѣскамъ**, **выдѣскамъ**. 3) **Оттяглювамъ**, **дрѣскамъ**, **отдрѣскамъ**, **отмѣскамъ**. *Оттрѣгнѣ го назадъ.*—**мѣя**, 1) гл. *възвр.* Тягнѣ на странъ и не ся мѣскамъ въ пѣчто; **оттяглювамъ**, **дрѣскамъ**; **отторгѣтъ**. 2)

гл. *стр.* Бывамъ **оттрѣгнѣ**.

Оттрѣгнѣ, ешь, — **нѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрѣгнѣ**.—**нѣтый**, прич. *стр.* *Дрѣво оттрѣгнѣто отъ кореня.*

Оттрѣкама и оттрѣкама (да **оттрѣкама**), гл. д. Съ трѣкаване мѣстѣ пѣчто; **откѣскамъ**, **отворѣскамъ**, **сворѣскамъ**. *Оттрѣкама камѣка отъ пѣтна.*—**мѣя**,

1) гл. *възвр.* Съ трѣкаване ся **отмѣскамъ**.

2) гл. *стр.* Бывамъ **оттрѣкама**.

Оттрѣкама, ишь, — **лѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрѣкама**. Да **оттрѣкама**. — **лѣтый**, прич. *стр.* **Оттрѣкама**.

Оттрѣкамъ, гл. свр. отъ **оттрѣкамъ**. Да **оттрѣкамъ**. — **кантый**, прич. *стр.*

Оттрѣкамъ и оттрѣкувамъ (да **оттрѣкамъ**), гл. д. Съ трѣканіе **махвамъ**; **оттрѣкамъ**, **оттрѣкамъ**. — **мѣя**, гл. *стр.* Бывамъ **оттрѣкамъ**.

Оттрѣкама, ишь, — **лѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрѣкама**. Да **оттрѣкама**. — **лѣтый**, прич. *стр.*

Оттрѣкамъ (да **оттрѣкамъ**), гл. д. Съ трѣканіе **махвамъ**; **оттрѣкамъ**, **оттрѣкамъ**; **оттрѣкамъ**; **оттрѣкамъ**.

Оттрѣкамъ, ешь, — **рѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрѣкамъ**. Да **оттрѣкамъ**. — **рѣтый**, прич. *стр.*

Оттрѣкамъ, ишь, — **нѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрѣкамъ**. — **нѣтый**, прич. *стр.*

Оттрѣкамъ (да **оттрѣкамъ**), гл. д. Разграждама пѣчто, заграждено съ трѣканіе. — **мѣя**, гл. *стр.* Бывамъ **оттрѣкамъ**.

Оттрѣскамъ и оттрѣскамъ (да **оттрѣскамъ**), гл. д. Съ трѣсаніе, съ трѣсаніе **направямъ** да **паде**; **оттрѣскамъ**; **оттрѣскамъ**, **оттрѣскамъ**. — **мѣя**, гл. *стр.* Бывамъ **оттрѣскамъ**.

Оттрѣскамъ, ишь, — **сѣлъ**, гл. свр. отъ **оттрѣскамъ** и **оттрѣскамъ**. — **сѣтый**, прич. *стр.*

Оттѣна, нар. 1) **Оттѣна**. *Оттѣна до Станбуль блюда, блюда.* 2) **Сѣтъ**, **посѣтъ**.

Оттудъ и оттудѣ, нар. Оттаждѣ.

Оттуе, нар. Оттука.

Ай отуе, незнайно дело,
Ако земамъ денѣтъ каменъ,
Ке тя удриама по чело-то! *Пѣс.*

Оттука и оттукъ, нар. Отъ тѣя мѣста; оттува, оттуе; отсюда, отсюду, отсѣлъ, отсѣль. *Ха махнися оттука; поди прочь, отсѣанѣте отъ менѣ.*

Оттулиж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ оттүламаъ. Да оттыкнж. — *лентый, прич. стр.*

Оттүламаъ (да оттүлиж), гл. г. 1) Нѣчто затүлено открывамаъ, отвариамаъ; открыва́тъ. 2) Нѣчто затүлено, затыкнжто отвариамаъ; отпушамаъ, оттыквамаъ; отсѣлаива́тъ, отбѣпорива́тъ. *Врана-та на бѣжж-тж е отүлена. — мся, гл. стр.* Бывамаъ оттүленъ.

Оттүлаице, с. ср. отъ оттүламаъ.

Оттүриж, ешь, — ижлъ, гл. д. свр. Да оттыгнж, да отбѣснж; оттолкну́тъ.

Оттүриж, ишь, — рилъ, гл. свр. отъ оттүриамаъ. — *реный, прич. стр.*

Оттүриамаъ и оттүриамаъ (да оттүриж), гл. д. 1) Отбавиамаъ, отваждамаъ, отмахвамаъ, отклавамаъ; отбавлива́тъ, отбавля́тъ. 2) Туриамаъ на стражж; отбирамаъ, отдѣламаъ; откѣдыва́тъ, отлага́тъ, отбрасыва́тъ. — *мся, гл. стр.* Бывамаъ оттүренъ.

Оттүриаице, с. ср. отъ оттүриамаъ.

Оттушиж (да си), ишь, — шилъ си, гл. свр. отъ оттушиавамаъ си.

Оттушиавамаъ си и оттушинамаъ си (да си оттушиж), гл. ср. Избарвамаъ си гнѣва, зимамаъ си ювке-то; отвырщамаъ си, стовариамаъ си, оттушинавасамаъ; опрокѣдыва́тъся. *На всички ся срьди, а само на мене си оттуши; на всѣхъ сѣрдился, а на менѣ одного опрокѣнулся. — мся, гл. възвр.* Оттушинавамаъ си. *Единъ го намушилъ, на другъ ся оттушилъ.*

Оттушинавание, с. ср. отъ оттушинавамаъ си.

Оттыквамаъ, гл. свр. отъ оттыквамаъ. Да оттаскамаъ. — *капый, прич. стр.*

Оттыквамаъ и оттыкувамаъ (да оттыквамаъ), гл. д. 1) Съ тыкане отмищамаъ, отвыргамаъ на стражж; оттласквамаъ, отбѣлскамаъ; отта́лкивать, отни́хивать, отты́скивать. 2) Отвыргамаъ, отмахвамаъ, оттласквамаъ; отни́хивать, отклоня́тъ. — *мся, гл. стр.* Бывамаъ оттыканъ. — *Оттыкижла корыто-то, казватъ на подбѣвжж, кога ся омжжи кака ѣ.*

Оттыквамаъ и оттыкнувамаъ (да оттыкнж), гл. д. 1) Нѣчто затыкижто, запуне-но отвариамаъ; отпушивамаъ, оттүламаъ; оттыка́тъ, откѣпорива́тъ, отсѣлаива́тъ. 2)

Нѣчто втыкнжто, затыкнжто сваламаъ, пз-важдамаъ, отбождамаъ. *Оттыкижла си кыт-кж-тж. — мся, гл. стр.* Бывамаъ оттыкнжтъ.

Оттыкване, с. ср. отъ оттыквамаъ.

Оттыкиж, ешь, — ижлъ, гл. свр. отъ оттыквамаъ и оттыкнувамаъ. — *ижтый, прич. стр.*

Оттждѣ, нар. Оттаждѣ, оттудѣ, оттудъ, отвждѣ.

Оттягамаъ (да оттягнж), гл. д. Оттяглювамаъ.

Оттяглювамаъ и оттяглюмаъ (да оттяглиж), гл. д. Оттеглювамаъ, оттягамаъ: 1) Съ тяглене, съ дрыппиане махвамаъ, отмищамаъ; отдрыппамаъ, оттрыгвамаъ; отпима́тъ, оттягива́тъ, отводи́тъ. *Оттягли дѣскж-тж. Оттягли мя на стражж и ми пошюшнж. 2)* Съ тяглене, съ мѣрене отдѣламаъ, давамаъ; отмиѣрмамаъ; отвѣшива́тъ. *Оттягли ми пять окы брашино; отвѣсь миѣ пять окы мукы. — мся, 1) гл. възвр.* Тяглься, махвасамаъ, отпасамаъ; отходо́тъ, удаля́тъся. 2) Тяглься, махвасамаъ, дрыппиасамаъ, не ся миѣшж, пѣмамаъ работж съ . . .; оттрыгвасамаъ; отсторанива́тъся, оставя́тъ. 3) *гл. стр.* Бывамаъ оттягленъ.

Оттяглювание и оттяглюице, с. ср. отъ оттяглювамаъ и оттяглюмаъ.

Оттяглиж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ оттяглювамаъ и оттяглюмаъ. Да оттягнж. — *лентый, прич. стр.*

Оттягнж, ешь, — ижлъ, гл. свр. отъ оттягамаъ. Да оттягль.

Отука, с. ж. Отучаване отъ нѣчто; отучѣние, отвычка, отвѣдка. *Има наукж, има и отукж. Наука е една мжжа, а отука двѣ.*

Отүпамаъ, гл. свр. отъ отүпвамаъ. Да опухамаъ, да отрьсж, да обухамаъ. — *паный, прич. стр.*

Отүпвамаъ и отүпувамаъ (да отүпамаъ), гл. д. Съ тупане направамаъ да падне; опухвамаъ, обухвамаъ, отрьсвамаъ. *Отупай по-стылжж-тж. — Отупажж му прахж, отрьснжж му праха, набихж го.*

Отупрѣжний, — жьль и — жень, жия, жие, пр. Что е отупрѣжъ; насрѣщный, отерѣщный.

Стани си иди, юначе,
Туж пѣма момж за тебе,
Твою-на си е прилика
Въ отупрѣжнж-нж махалж,
Горѣ въ горнж-нж махалж. *Пѣс.*

Отупрѣжж, нар. Насрѣжж, отерѣжж.

Отучамаъ и отучамаъ (да отучж), гл. д. Накарвамаъ, направамаъ нѣкого да остави да врьши нѣчто, на което ся е былъ научилъ, на което е былъ навыкижлъ; отуча́тъ, отва́жива́тъ. *Отучижж го да пуши тю-*

тукъ. — мяс, 1) гл. *възвр.* Оставямъ нѣ-
какъвъ навикъ; отвыквамъ, изоставямъ,
прѣгарямъ; отучаюсь, отставать, отвы-
кать. *Който ся е научилъ, той ще ся*
и отучи. Научилъ погъ на варенъ
бобъ, довършилъ бобъ, отучилъ погъ.
2) гл. *стр.* Бывамъ отученъ. *Ако ся ку-*
ча отучи да ходи на касапницъ, и
той ще ся отучи.

Отучване и отучание, с. ср. отъ отуч-
вамъ и отучвамся.

Отучиж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ отуч-
вамъ и отучнамъ. — ченый, прич. *стр.*

Отхаднамъ и отхаждамъ, в. отхаждамъ.

Отхакы, нар. Въ изречение: *дойде му от-*
хакы, дойде му доокы, дохакы, даде му
да разбере, направи го да си лѣгне на грѣ-
хъ, да кандыше; справлять ся къмъ.

Отхаднамъ и отхаднамъ (да отхадж), гл.
д. Съ ханане отдѣламъ, откъсвамъ отъ
нѣчто; отрѣзвамъ, отгрызвамъ; откусыва-
ть, отгрызать.

Отхадж, ешь, — палъ, гл. *свр.* отъ отхад-
намъ и отхаднамъ. — напый, прич. *стр.*

Отхаднакъ, с. ж. Отхадано отъ нѣчто; хан-
ка; откуски.

Отхвръгамъ и отхврълнамъ (да отхврълж),
в. отхвръгамъ.

Отхлунж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ от-
хлуннамъ. Да отлушж. — пеный, прич. *стр.*

Отхлуннамъ и отхлунвамъ (да отхлунж),
гл. д. Махвамъ захлуца на нѣчто, открывамъ го, отлунамъ; открывать.

Отходвамъ, в. отхаждамъ.

Отходкы, с. ж. мн. Въ изречение: *сто-*
рихъ си, направихъ си отходкы, отп-
дохъ нѣйдѣ, ужъ че си пямъ тамъ работж,
а то е за да ся не намѣрж, като мя по-
трѣсятъ.

Отходж (да си), ишь, — дилъ си, гл. *ср.*
свр. Да ходж доволж, да ся находж.

Отходнамъ и отхаждамъ (да отидж), гл.
ср. Отхаднамъ, отхаждамъ, в. отивамъ. —
Когато тж отхождаше, азъ ся врыцахъ.
Невикаж доходи, негонж отходи. Лесно
дохожда, мжко отхожда. Дѣ отхож-
дашъ добро? — При друго добро. Все-тж
птици отхождатъ, а врабци-тж оста-
ватъ. Когато пчела отхожда надалеч
да бере медж, мжко ся врыца.

Отходане и отхаждане, с. ср. отъ от-
ходнамъ и отхаждамъ.

Отхрана, с. ж. Начинъ-тъ, по който нѣкой
е отхраненъ, отгледанъ и изученъ да възне-
се свѣта; воспитаніе.

Отхранвамъ и отхранювамъ (да отхра-
ниж), гл. д. Отгледвамъ, отраствамъ, из-

гледвамъ, изучвамъ; вскармливать, воспитывать. — мяс, гл. *стр.* Бывамъ отхра-
ненъ.

Отхранване и отхранюване, с. ср. отъ
отхранвамъ.

Отхраниж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ от-
хранвамъ. — пеный, прич. *стр.*

Отцѣбнамъ и отцѣбнувамъ (да отцѣбнж),
гл. д. Поотварвамъ нѣчто малко и го оста-
wiamъ да зѣе; открѣхвамъ, открывамъ. —
мянъ, гл. *възвр.* и *стр.* Открѣхвамся, от-
крывамся. *Врата-та сж ся отцѣбили,*
та гж притвори.

Отцѣбнж, ешь, — нжлъ, гл. *свр.* отъ от-
цѣбнамъ. Да откѣхнж, да откѣхнж.

Отцѣдкы, с. ж. мн. 1) Чтото е останжло
на дѣно-то на чияшж, на сждъ, изъ който
други сж пили; опѣвки. 2) Когато ся из-
лѣзе нѣчто, та чтото остане най-послѣ да ся
отцѣди; изцѣдкж; отцѣдени, выцѣдени.

Отцѣдный, — днъ и — денъ, дна, дно, пр.
За мѣсто: что е ванадоленъ, наведенъ, та
не стоп вода-та, а ся отцѣжда; оттечный.

Отцѣдіавамъ, гл. мжкр. отъ отцѣждамъ.

Отцѣждамъ (да отцѣдж, отцѣдіавамъ), гл.
д. Изцѣждамъ, прѣцѣждамъ; отцѣживать.
— мяс, гл. *възвр.* За водж или за друго
воднаво: изтичамъ съ цѣдене; изцѣждамся,
оттичамся; выцѣживаться, оцѣживаться.
Вода-та ся отцѣди. Послѣ оставатъ
кожи-тж да ся отцѣднатъ; потѣмъ да-
ють козамъ мечениться.

Отцѣждане, с. ср. отъ отцѣждамъ.

Отцѣбнамъ и отцѣбнувамъ (да отцѣбнж),
гл. д 1) Съ цѣпенне откъсвамъ отъ нѣчто;
открѣшамъ, отдпрамъ; отщѣпывать, отди-
рять, откѣлывать. *Отцѣпижъ дрѣво. От-*
цѣпнихъ отъ платно-то. 2) Отдѣламъ,
отмахвамъ, отрѣзвамъ, раздѣламъ; отры-
вать, отдѣлять. *Отцѣпнихъ нѣкого отъ*
нѣйдѣ. — мяс, 1) гл. *възвр.* Отдѣламся,
раздѣламся, отричамся; отдѣляться, от-
ходить. *Отцѣпнихъ отъ Грыцкж-тж*
патриаршиж. 2) гл. *стр.* Бывамъ от-
цѣпенъ.

Отцѣбване и отцѣбнуване, с. ср. отъ
отцѣбнамъ и отцѣбнамъ.

Отцѣбнж, ишь, — пилъ, гл. *свр.* отъ от-
цѣбнамъ. — пеный, прич. *стр.* *Отцѣ-*
пено; оскѣлина, оскѣлина, оскѣлокъ.

Отче, 1) зв. п. отъ отѣць. 2) Діаконъ —
Знае го като „Отче Нашъ“, много добрѣ
го знае; онъ знаеть это какъ Отче Нашъ.

Отчѣво грѣздіе. Растение *Ribes grossularia*
и пеговый плодъ; нѣмско грѣздіе, цариград-
ско грѣздіе; крыжовникъ.

Отчезвамъ и отчезнувамъ (да отчезнж),
гл. д. Нѣчто скачено или сраслося отдѣ-

лнамъ; отчеквамъ. *Отчезнѣлъ единъ клонъ отъ дръво-то. — мся, гл. стр. и възвр. Отчеквамъ.*

Отчѣзнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отчѣзвамъ. Да отчекнж. — нжтый, прич. стр.

Отчѣкнамъ и **отчѣкпувамъ** (да отчѣбнж), гл. д. Отчезвамъ.

Отчѣкнж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отчѣкнамъ. Да отчезнж. — нжтый, прич. стр.

Отчѣплювамъ (да отчѣплж), гл. д. 1) Съ чѣщение отдѣламъ; изчѣплювамъ; отковиривать, отколупывать. 2) Изчѣплювамъ, изчервквамъ, изпросвамъ, изеквамъ, изваждамъ; выканючивать. *Не можешъ му отчѣпли думж изъ уста-та.*

Отчѣплж, ишь, — лилъ, гл. свр. отъ отчѣплювамъ. — лептый, прич. стр.

Отчетж, ешь, — чѣтохъ, — чѣлъ, гл. свр. отъ отчѣтамъ. — тентый, прич. стр.

Отчѣннамъ и **отчѣннамъ** (да отчѣнж), гл. д. Изчиствамъ, очиствамъ жито за коливо. *Отчѣнили жито-то и направили коливо.*

Отчѣннж, ишь, — нилъ, гл. свр. отъ отчѣннамъ и отчѣннамъ. — нентый, прич. стр.

Отчѣтамъ (да отчетж), гл. д. 1) Четж нѣкои молитвы за нѣкои обрядъ пръковень; отчѣвать, отчѣтывать, благословлять. *Отчете на хлѣба.*

Сватбж е правила дори три годины,
Кога жена была тяжка непрадна,
На пята добыла, тамъ си отчала. *Пѣс.*

2) Съ четене, съ броене отдѣламъ; отбронavamъ, набронavamъ, начатамъ; отсчитывать. *Отчете пять гроша.*

Отчѣтаню, с. ср. отъ отчѣтамъ.

Отчѣрпж, ешь, — палъ, гл. д. свр. отъ чръпане да отмахнж; да отгребж; отчѣрпать, отчерпнуть.

Отчѣто, нар. 1) Отчто, отколкото. 2) Зачто, понеже; понѣже, потому что. *Отчто оскотитъ много, кони-вѣ ся плашаютъ.*

Отчюкамъ, гл. свр. отъ отчюкнамъ. — кантый, прич. стр.

Отчюкнамъ и **отчюкувамъ** (да отчюбамъ), гл. д. Съ чюкане отдѣламъ; отчюкивать, отстукивать.

Отчюннамъ и **отчюплювамъ** (да отчюпж), гл. д. Съ чюпене отдѣламъ; открывамъ; отламывать, отшибать, отбивать. — мся, гл. стр. Бывамъ отчюпенъ.

Отчюпж, ишь, — пилъ, гл. свр. отъ отчюннамъ. — пентый, прич. стр.

Отчюхъ и **отчювь**, с. м. Баща на доведени отъ вторж женж дѣца, не сжщый баща; прятатко, пасторокъ, пастрокъ; вѣчимъ, ѳчимъ. *Едному татко, другому*

отчюхъ не бѣди. Отчюхъ и мащеха не ся за похваляхъ.

Отчюшкамъ, гл. свр. отъ отчюшкнамъ. Да изчюшкамъ, да очюшкамъ. — кантый, прич. стр.

Отчюшкнамъ и **отчюшбувамъ** (да отчюшкамъ), гл. д. Съ чюшкане оронвамъ, очюшкнамъ, изчюшкнамъ; выбивать зѣрна. — мся, гл. стр. Бывамъ отчюшканъ.

Отчѣсти, нар. Не цѣло, по нѣколко, нѣколко; отчѣсти.

Отчѣйвамъ и **отчѣяювамъ** (да отчѣнж и да отчѣннамъ), гл. д. Направнамъ нѣкого да изгуби всякж надѣждж, да ся отчѣне; отчѣивать. — мся, гл. възвр. Изгубвамъ всякж надѣждж, всичко е свѣршено, за мене нѣма вече никакво добро; отчѣиваться.

Отчѣйване и **отчѣяване**, с. ср. отъ отчѣйвамъ и отчѣйвамся.

Отчѣнж, ешь, — чѣналъ, и **отчѣннамъ**, гл. свр. отъ отчѣйвамъ; отчѣять.

Отчѣнантый, нъ, на, но, пр. Който ся е отчѣналъ, който е изгубилъ всякж надѣждж; отчѣанный.

Отшѣвамъ (да отшѣж), гл. д. Защито нѣчто отпирамъ; разшивамъ.

Отшѣнж, ешь, — шѣлъ, гл. свр. отъ отшѣивамъ. Да разшнж. — шѣтый, прич. стр.

Отщѣ (да ся), — щѣлося, гл. свр. отъ отщѣвася.

Отщѣтж, ишь, — тѣлъ, гл. свр. отъ отщѣтавамъ. — тѣнтый, прич. стр.

Отщѣтавамъ (да отщѣтж), гл. д. 1) Направнамъ нѣкого да изгуби; опроставямъ, озарявамъ; изъяснить, изубытчивать. 2) Изхабavamъ. — мся, гл. възвр. Изгубнамъ, пмамъ пагубж; изъясниться, изубытчиваться.

Отщѣтаване, с. ср. отъ отщѣтавамъ.

Отщѣивамъ и **отщѣннувамъ** (да отшѣпж), гл. д. Съ щѣпане откъсвамъ, отчюпвамъ; отщѣивать, ущѣивать.

Отщѣннж, ешь, — нжлъ, гл. свр. отъ отщѣннамъ.

Отщѣвася (да ся отщѣ), гл. безл. Съ мѣст. ми, *отщѣва ми ся*: не ми ся ще вече, не ми тягли сръдце, омръзва ми; прѣщѣва ми ся. *Отщѣлъ ми ся е свѣтъ-тъ.*

Елки сж дали до три вѣнци,
Ной ся вѣнци отщѣли,
Че ѱ е жалба за майкж,
За майкж, оше за тейкж. *Пѣс.*

Отъ, прѣдл. Употрѣбавася отдѣлно, сложенъ съ другъ прѣдлогъ подырь него и оставень съ други рѣчи. Отдѣлно прѣдъ имя и мѣстоименне тона прѣдлогъ показва: 1) Отдѣлане, отлажане, махване отъ нѣчто;

отъ, съ, изъ. Отъ огниа искра изскочи. Не ся пуца отъ хоро-то. Махни го отъ главж-тж си. Не е излизалъ отъ кжци. Зе ми го отъ ржѣтж-тж. Купилъ го отъ него. Отъ конь на магаря. П му зеде главж отъ рамсна. 2) Произхождение. Отъ варено пайце пилъ измжца ли ся? Отъ влакно-то рупо става. Отъ шюгаво прася тлѣста свиня излиза. Отъ паловж кравж млѣко не доятъ. Отъ ракытж грозде не бива. Отъ Бога всичко е добро. Богъ го убилъ крама отъ Будима.

Пусти останѣлы жлѣты-ты жлѣтци,
Жлѣты-ты жлѣтци, бѣл-ти бешлци,
Кога си нѣмашъ отъ срьдце рожж. Пѣс.

3) Материалъ-тѣ, вещество-то, отъ което е направено нѣчто. Отъ еднж букж двѣ врѣтна. Отъ криво дрьво обржчъ ся не вие. Ковчегъ отъ желѣзо. Отъ тжжвж му е грошъ-тж.

Селяни го послушажж,
Та сж прѣквѣты наградили
Отъ бѣлѣ камыкѣ и отъ мермеръ,
Бѣла вара, жлѣтж земж. Пѣс.

4) Захващане за мѣсто то и за врѣмя-то, дѣто и когато става нѣчто. Високъ отъ земж-тж до стрѣхж-тж. Изгледалъ го отъ главж-тж до крака-та Извика отъ пжтжа. Запалилъ го отъ четьре странж. Похвалися жлѣта дуна отъ градинж.

Юнакъ пиши отъ чержж-тж земж,
Че ся чува до сине-то небо. Пѣс.

Замжчися Божия Майка
Отъ Игната до Колядж
Да си роди млада Бога. Пѣс.

Узелися отъ девять години. Отъ дѣца сжи приатели. Отъ години все така отива. Разказа му всичко отъ иглж до копецъ. Отъ корж до корж. Отъ двадесять до тридесять говида. 5) Причина-та на нѣчто. Кучета-та побѣснѣватъ отъ бѣлжнѣ вѣтъръ. Прѣвивамя на двѣ отъ смѣхъ. Отъ тжжж-тж водж да ся боишь Лѣжи отъ тжжж-тж болѣстъ Разболѣлся отъ урокы. Тягли отъ главж-тж си. Гора-та е писнѣла отъ Нѣдѣлжнж-тж гласовж. Отъ срамъ не смѣе да мя погледне.

Не уловили ловъ, что ся лови,
Нелъ уловили момчя Сръбинчя;
Отъ милости го не погубили,
Отъ хубости го Едикѣ пратили. Пѣс.

6) Посока. Стой отъ дѣснж-тж ми странж. Ела отъ тжжж странж. Отъ другж-тж странж на кжцж-тж нж има градинж. Стоянкъ четаше отъ прѣди ми. Десять крачки далечъ отъ насъ.

7) Сравнение. Той е по-добрь отъ него. Кой отъ кой по-юнакъ. Съ по-много злато отъ сребро. Погрѣе отъ насю слжнѣце, посѣтѣи отъ насенъ мѣсяць.

Пытай го, сышко, пытай го,
Что е по-мило отъ майкж,
Что е по-благо отъ бѣлѣ медъ.
Что е по-брѣзо отъ коня. Пѣс.

8) Съ прѣдлогъ на въ сжще-то изречение минуваше отъ едно нѣчто на друго. Отъ день на день, изъ день въ днѣ; съ кжждымъ днѣмъ. Отъ часъ на часъ; съ часу на часъ. Отъ врѣмя на врѣмя, понѣкога; иногдѣ. Отъ мѣсто на мѣсто.

Стихи сж ся спустжжлы
И свилы сж ся вихружжлы,
Че сж Стояна вдигжжлы,
Отъ дрьво на клонъ слагалы,
отъ връхъ на връхъ дигалы,
Парчя по парчя кжсжалы,
И стадо-то му прѣснжжлы. Пѣс

Какъ ся бнѣтъ езеро-то,
Какъ ся бнѣтъ отъ брѣгъ на брѣгъ,
Такъ ся бнѣтъ мос-во срьдце. Пѣс

9) Освѣнъ; крѣмъ, окрѣмъ, опрѣчь. Тя нѣма отъ мене сжнѣ другжго. 10) Изъ, междж, измеждж. Мнозина отъ насъ ни что оуце не знаежж. Извади отъ тѣхъ разваленж-тж. 11) По Отъ думж-тж му разѣрахъ, че не иска. Отъ работж-тж ъ ся вижда каква е. 12) О, по. А что биешь ржѣтъ отъ колѣна? 13) Изъ. Иде отъ село. Излѣзе отъ кжци. Пляда отъ шюмж-тж. Извади го отъ главж-тж си. 14) На. Дошълъ близо до саран-тж отъ ламж-тж. 15) Оттамъ, отдѣто. Прѣплывалъ ми досрѣдѣ Дунава, отъ ми възикж Стоянкъ да ми възикатъ. 16) Сетавенъ съ глаголы показва: а) Съ дѣйствието ва глагола отдѣляне, отмахване чясть отъ цѣло-то. Отцѣпихъ отъ платно-то, отлѣпихъ книгж-тж, отпчпихъ коматъ, откжснжжлъ цѣтѣе. б) Съ дѣйствието на глагола намазаване нѣчто. Отсжгивамъ, отливамъ, отточвамъ в) Правене противно-то. Откачамъ, отмотавамъ, отивамъ, отлѣбavamъ, откличамъ. г) Туряне на странж. Отбронavamъ, отчитамъ, отбирамъ. д) Завръшене дѣйствието. Отчитамъ, отпѣвамъ, откадавамъ, отработвамъ, отплащамъ, отмѣстивамъ, отминувамъ. с) Съ мѣстоимение си: правене, врѣнение нѣчто доволж. Отпадохъ си, отсѣдѣвамъ си, отлѣжавамъ си — 17) Настава ся съ пѣсон прѣдложы подырь него, та прави съ тѣхъ сложны прѣдложы отъ-при, отъ-подъ, отъ-прѣдъ, отъ-срѣдъ. — Азъ идж отъ-при

Стояна. Той не отстѣпая отъ-при-
женъ си; онъ не отхѣдѣтъ отъ женѣ.
Изкарай го отъ-подъ одѣра. Отъ-подъ
себе-си да хапне. Махнися отъ-прѣдъ
очи-тѣхъ ми Земи го отъ-срѣдъ двора.
— 18) Съединявася и съ нарѣчина, както
и съ нѣкои сѣществителны имена, та пра-
ви съ тѣхъ сложны нарѣчина, като: от-
близъ, отвѣнѣ, отвѣтрѣ, отгѣрѣ, от-
далѣчѣ, отдѣлу, отвсѣакждѣ, отсѣмѣ,
оттѣмѣ, откждѣ, отхакы, отржкы,
откракы и пр, които в. на ряда имъ.
— Отъ что, отъ очто (отъ ощо), зашто;
почему, отчего. Отъ что си умысленъ?

Да ми кажешъ отъ очто си болна,
Аль си болна, майко, отъ Господа,
Аль си болна, майко, отъ душмана? Пѣс.

— За да ся разбѣре още по-добрѣ и по-на-
пѣлно знаменованне-то на прѣдлогъ отъ,
да приведемъ още нѣколко изречениа. Отъ
думъ на думъ; слово за словомъ. Из-
важдамъ отъ главъ; кружить голову. Отъ
малко малко, колко-годѣ; мало-малыси.
Взънъ отъ мѣрж-тж, отъ мѣрж-тж навънъ;
невѣру, безъ мѣры, чрезъ мѣру, чрезвы-
чайно, чрезчуръ, слѣшкомъ. Взънъ отъ
мѣрж-тж скжнъ; чрезчуръ скупой,
Отъ мѣрж-тж навънъ зълъ; слѣшкомъ
злой. Взънъ отъ пжтка нѣма дѣ да ся
отбиешь; въ стѣрону отъ дороги нѣкуда
повернуть. Тѣхъ думъ сж взънъ отъ пж-
тѣ; словѣ ѣти непристойны, неумѣстны.
Излизамъ отъ пжтка навънъ; выходить
за предѣлы чего. Взънъ отъ свѣта, отъ
свѣта навънъ; не какъ у людѣй, не по
людскѣ. Той е взънъ отъ себе; онъ не
въ своѣмъ умѣ. Уморихся отъ да ко-
пая; я усталъ копѣть. Заболѣхъ мя
крака-та отъ да ходж; у меня заболѣ-
ли нѣги отъ ходьбы. Той е далѣчъ отъ
да е толкова богатъ, както го мис-
лятъ; онъ далѣко не такъ богѣтъ, какъ
думаютъ о немъ. Отъ шагъ не разби-
ра; онъ шутить не любить. Отъ надъ
плаче; плакать отъ досады. Трепѣре
отъ страхъ; дрожать отъ страха. При-
ежмы писмо отъ него; получить отъ не-
го писмѣ. Отъ него го научихъ; отъ
него я узналъ. Да избѣрж добры-тѣхъ
зръна отъ лоши-тѣхъ; отдѣлѣть хорошіа
зѣрна отъ худѣхъ. Отрѣкълся отъ свѣ-
та; отказѣться отъ свѣта. Крѣжкѣхъ отъ
нѣкого; прѣтаться отъ когѣ. Боленъ е
отъ много каданѣ; онъ боленъ отъ то-
гѣ, что много ѣлъ. Направилъ го отъ
страхъ; онъ сдѣлалъ это отъ страха.
Много здравѣе отъ мене; кланяйтесь ему
отъ меня. На рубжж-тж рубжж печели

отъ тжж работж; онъ нажилъ рубль
на рубль отъ этого дѣла. Сждъ отъ су-
хо золото; посуда изъ чистаго злота.
Отъ това какво щете да направите?
что вы изъ этого сдѣлаете? По-голтѣма-
та члѣстъ отъ тѣжъ; бѣлая часть изъ
нихъ. Да станемъ отъ софрж-тж;
встать изъ за столѣ. Слизамъ отъ пла-
нинж-та; сойти съ горы. Падамъ отъ
конѣ; упасть съ лошади. Кжсамъ наблѣ-
жж отъ древо-то; срывѣть яблоки съ де-
рева. Зисамъ отъ нѣкого примѣрж;
брать съ когѣ примѣръ. Отъ утрѣ; съ
завтѣшняго дня. Отъ годинж насамъ;
съ годѣ тому. Отъ васъ сакамъ чръна
Арапина. Отъ вѣжды не види. Отъ
гладъ никой не е умрѣлъ. Отъ древо,
отъ камыкъ, да намѣришь. Отъ едно
дрѣво и икона, и лопата. По-добрѣ отъ
зять на приводѣ.

Отъкмѣж, ишь,—иылъ, гл. свр. отъ отъкмѣ-
нѣвамъ.—мѣный прич. стр.

Отъкмѣвамъ (да отъкмѣж), гл. д. Наряж-
дамъ, уряждамъ, натѣмѣвамъ. — мѣя, 1)
гл. вз. Сговарямъ, спогаждамъ, по-
тъкмѣвамъ. 2) гл. стр. Бывамъ отък-
мѣнъ.

Отъкмѣваніе, с. ср. отъ отъкмѣвамъ.

Отъгрѣвамъ (да отъгрѣж), гл. д. в. отрѣ-
вѣвамъ.

Отъмвамъ и отъмнувамъ (да отъмнж), гл.
д. Отимамъ, отнимаю.

Та си ножля намѣри,
Въ срьдце да ся убоде;
Гѣзе му ножля отъмнжхъ,
Той трѣгнж да ся прибие. Пѣс.

Чифтчинѣхъ му ся молятъ:
Отъмни нѣхъ, святой Герги,
Щемъ тя даримъ добра дара,
Добра дара, хамбаръ жито. Пѣс.

— Отъмнжжъ си комата, порастѣлъ, та
захванжлъ да печали, зель да си изкарва
хлѣба.

Отъмнж, ешь,—нжлъ, гл. свр. отъ отъм-
намъ. Да отемж, да отнемж, да отемнж.
—пжтый, прич. стр.

Отънѣж, ишь,—чѣлъ, гл. свр. отъ отънѣ-
чивамъ. Да отънж. —чѣный, прич. стр.

Отънѣивамъ (да отънѣж), гл. д. Отънѣивамъ.

Отънѣивамъ (да отънѣж), гл. ср. Ставамъ
тънжж, изнадамъ, омръшнавѣвамъ, ослаб-
вамъ; осѣвываться.

Отънѣиваніе, с. ср. отъ отънѣивамъ.

Отънѣж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ отънѣ-
вамъ.

Отънѣж, ишь,—нѣлъ, гл. свр. отъ отънѣ-
ивамъ. Да изтънж. —пѣтый, прич. стр.

Отънѣивамъ (да отънѣж), гл. д. Правжъ тѣн-

ко; изтыпывамъ, изтыпываю, отыпываю; отыпывать, отыпывать, вытыпывать, утончать. — *мси, гл. стр.* Бываю отыпывъ, отыпываюся.

Отыпывание, с. ср. отъ отыпываю.

Отыпываю (да отыпываю), гл. ср. Ставаю тѣснѣ. *Дрѣха-та ми отыпнѣ.*

Отыпываю, ешь, — *спѣлъ, гл. свр.* отъ отыпываю.

Отыпнѣ, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отыпываю. Да отыпнѣ. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отыпываю (да отыпнѣ), гл. д. Напываю нѣчто да стане тѣсно; отыпываю. — *мси, гл. стр.* Бываю отыпнѣ, отыпываюся.

Отыпывание, с. ср. отъ отыпываю.

Отыпываю и отыпываю (да отыпнѣ), гл. д. Отыпываю, разпываю, обываю. — *мси, гл. свр.* Отыпываю, разпываюся, обываюся.

Отыпывание и отыпывание, с. ср. отъ отыпываю.

Отыпнѣ, ешь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отыпываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отыпываю (да отыпнѣ), гл. ср. Ставаю тѣснѣ; тупѣть.

Отыпывание, с. ср. отъ отыпываю.

Отыпнѣ, ешь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отыпываю; затупѣть.

Отыпнѣ, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отыпываю. Да затупѣ. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отыпываю (да отыпнѣ), гл. д. Затываю.

Отыпнѣ, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отыпываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отыпываю (да отыпнѣ), гл. д. Натоварываю нѣкого съ нѣкаквѣ тяжесть, съ нѣкаквѣ тяжкѣ работѣ; отыпываю, отыпывать.

Отыпывание, с. ср. отъ отыпываю.

Отыпываю, гл. свр. отъ отыпываю. Да натываю, да отываю.

Отыпываю и отываю (да отываю), гл. д. Тякаю нѣкому за нѣчто; натываю, отываю, отываю. *Отываю ми вичко.*

Отываю и отываю, с. ср. отъ отываю.

Отываю (да отываю), гл. д. 1) Съ надение, съ хапане отываю; прываю, прываю; отываю. 2) Зимаю нѣкому нѣчто несправедливо. 3) Съ мѣстоим. *си*, *ямъ* нѣчто много пати, досита, наадамся. *Отываю си прываю рыбѣ.*

Отывание, с. ср. отъ отываю.

Отываю, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* Съ мѣстоим. *си*, *да си отываю*: да изываю много, доволю; да ся изываю.

Отываю, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* Съ мѣстоим. *си*, *да си отываю*: да изываю много, доволю; да ся изываю.

Отываю, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отываю, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

*Отываю, с. ср. Гр. Афоризмо.

*Отываю (да отываю), гл. д. Гр. Афоризма.

Отываю и отываю (да отываю), гл. ср. Отываю

Отываю, гл. свр. отъ отываю. Да отываю, да отываю, да духи.

Отываю (да отываю), гл. ср. Подываю онаю, тываю на бѣгъ, побываю, очываю, духаю, олучаю, отываю; наостываю лѣжи, лываю.

Отываю, — *рѣпъ, рна, рпо, пр.* Въ изречение: *не му е отываю работа-та*: а) Не му е чиста, не му е оправна работа-та. б) Не е добръ, боленъ е.

Отываю, ешь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отываю. Да отываю.

Отываю бѣлье. Растение непыль. Съ това растение лываю болѣсть отываю.

*Отываю, с. ж. Болѣсть по нокте-то и колыва-та на животно, отъ кождо тыва ся рушая и ставая на лусны. Тыва болѣсть лываю, като варя отываю бѣлье и въ водж-тж му тоняю болны-ты мѣста.

Отываю, гл. свр. отъ отываю. Да отываю.

*Отываю и отываю (да отываю), гл. ср. Гр. Ставаю отываю, отываю.

Отываю, ишь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отываю. Да изываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отываю (да отываю), гл. д. Изываю, разываю. — *мси, гл. свр.* и *стр.* Изываюся, разываюся.

Отывание, с. ср. отъ отываю.

Отываю, — *нѣлъ и — нѣлъ лна, лно, пр.* Охлываю, охлываю, что има вичко, чтото му трѣба, та му е широко, не ся намира на утѣнение, что е отъ всякѣ страхъ добръ; рахатъ; живущій въ довольствѣ.

— *лно, нар.* На широко, рахатъ; привольно.

Отываю (да отываю), гл. ср. Отываю, отываю, вываю охъ, охъ! вываю; охатъ, сто- нать.

Отываю, с. ср. отъ отываю.

Отываю и отываю (да отываю), гл. д. Захываю на много мѣста; охываю.

Отываю, ешь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отываю, ешь, — *нѣлъ, гл. свр.* отъ отываю. — *нѣнѣй, прич. стр.*

Отываю (да отываю), гл. д. 1) Тываю брѣснаю на рѣмыкъ за да ся изываю;

правѣть брѣтву. 2) Точѣж ножѣ, брадѣж, косѣж съ огнило или съ друго точило; заглаждамъ; направлять, отпускать, мускатить. *Охваняжъ си ножя* — 1) мся, гл. *възвр.* Хванямся, задрѣямся, улавямся; хвататься, схвѣчиваться, пристаывать. *Потыналъжъ въ море-то и о сламкѣ ся охваца.* *Порѣси го съ пиперъ, нѣ глѣдай да ся охване.* 2) За растеніе, хванямся, прихванямся, зараствамъ; приниматься. *Отъ толкова дръвета само три сѣ ся охваняжы.* 3) гл. стр. Бывамъ охванять.

Охвѣщаніе, с. ср. отъ охвѣщамъ и охвѣщамся.

Охвѣкамъ, гл. д. *свр.* Да изнамъ, да очистѣ, да отрѣбѣж, да опраскамъ. *Охвука го като Влажъ пѣтъ.*

Охкамъ (да *охиж*), гл. ср. Охамъ, охтѣ, ехтѣ, пѣшкамъ, стенкамъ, стѣж; *охать*, стонѣть.

Охканіе, с. ср. отъ *охкамъ*.

Охладиѣвамъ (да *охладиѣж*), гл. ср. Охладиѣвамъ.

Охладиѣжъ, ешь, — нѣлъ, гл. *свр.* отъ *охладиѣвамъ*. Да *охладиѣж*.

Охладиѣвамъ (да *охладиѣж*), гл. ср. Охладиѣвамъ: 1) Ставамъ хладенъ; разхладиѣвамъ; *охладиѣвать*. 2) Ставамъ хладенъ, равнодушенъ; изстыѣвамъ, тягѣжся на странѣ и не ся мѣшнамъ, отрѣгвамся, *охладиѣвамся*; *охладиѣвать*.

Охладиѣжъ, ишь, — дѣлъ, гл. *свр.* отъ *охладиѣвамъ*. Да *разхладиѣж*. — *дѣный*, прич. стр.

Охладиѣвамъ (да *охладиѣж*), гл. д. Направлямъ нѣчто да стане хладно, да изстыѣне; *разхладиѣвамъ*; *охладиѣвать*, *освѣжѣть*. — мся, 1) гл. *възвр.* Ставамъ хладенъ, изстыѣвамъ, *разхладиѣвамся*; *охладиѣдѣться*, *освѣжѣться*. 2) Охладиѣвамъ въ 2-то знаменованіе. 3) гл. стр. Бывамъ *охладиѣж*.

Охладиѣваніе, с. ср. отъ *охладиѣвамъ*.

Охлѣ, *охлѣвчя* и *охлѣвъ*, с. м. Животина *Helix*, в. лѣгавецъ. *Охлѣ*, *бохлѣ*, или: *охлѣвчя*, *бохлѣвчя*, *покажи си рога-та*, да *гы видимъж*, *черни ли сѣж*, *бѣли ли сѣж*.

Охлитѣжы, с. ж. мн. Черупкы отъ миды, отъ *охлѣвы* или отъ друго нѣчто; раковины.

Охлѣзѣвамъ и *охлѣзуѣвамъ* (да *охлѣзѣж*), гл. д. 1) Одрѣгвамъ, ожюлвамъ, набивамъ, подбивамъ, одирамъ; осѣднѣвать, начѣсывать, обдѣрѣвать, натирѣвать, наминѣвать, набивѣвать. 2) Обирамъ, ограбѣвамъ, обрѣсѣвамъ, ожюлвамъ, острѣгвамъ; обрѣтъ дѣб-чиста, оглѣживѣвать, обдѣнѣчивать. — мся, 1) гл. *възвр.*

Одрѣгвамся, ожюлвамся, одирамся. 2) гл. стр. Бывамъ *охлѣзѣж*.

Охлѣзуѣваніе и *охлѣзуѣваніе*, с. ср. отъ *охлѣзуѣвамъ*.

Охлѣзѣжъ, ишь, — зѣлъ, гл. *свр.* отъ *охлѣзуѣвамъ*. — *зѣный*, прич. стр.

Охиуѣвамъ, гл. уч. отъ *охиж*.

Охижъ, ешь, — нѣлъ, гл. *ед-кр.* отъ *охамъ*, и *охкамъ*.

Охо хѣ! *мѣжд.* За извыѣкѣваніе, за очюдѣваніе.

Охолнѣтый, — лѣтъ и — лѣтъ, лѣна, лѣно, пр. Охалнѣтый, охолнѣтый. *Охолѣжъ животѣж*. — лѣно, нар. Охално, охолѣно. *Живѣжъ си охолѣно*.

Охолнѣтый, лѣ, ла, ло, пр. Охолнѣтый, охалнѣтый. *Младо радо до вѣнчило, а охолѣно до вѣчило*.

Охолнѣжъ, ишь, — лѣлъ, гл. *възвр.* Въ гатанѣжъ за подниѣжъ и врышнѣжъ: *Арапка ся чекорѣжъ, Арапинъ ся охолѣжъ?*

Охорѣжъ, ишь, — чѣлъ, гл. *възвр.* Въ гатанѣжъ за бравѣжъ: *Байчѣ какъ глѣдѣжъ, кака му ся охорѣжъ?*

Охриѣвамъ и *охриѣпуѣвамъ* (да *охриѣжъ*), гл. ср. Прѣграѣвамъ, прѣдрѣзѣвамъ, прѣспѣивамъ, осипѣвамъ; *охриѣпѣть*, *осипѣть*, *захриѣпѣть*.

Охриѣжъ, ешь, — нѣлъ, гл. *свр.* отъ *охриѣвамъ*.

Охрѣпамъ, гл. д. *свр.* Съ хрупаніе да изнамъ.

Охрѣскамъ, гл. д. *свр.* Съ хрусканіе да изнамъ; да *охрѣскамъ*.

Охрѣскамъ, гл. д. *свр.* Съ хрусканіе да изнамъ; да *охрѣскамъ*.

***Охтика**, с. ж. Гр. Болѣсть *Phthisis*, фтизисъ, суха болѣсть; чахѣтка.

Охтиклиѣвый и

Охтиклиѣвый, въ, ва, во, пр. Что има болѣсть *охтика*; чахѣтнѣый.

Мой-ты дружкы съ измѣжѣжъ,
Езѣжъ, Еанкула, на пѣ-лоше,
Что сѣмъ зѣла болниѣчѣво,
Болниѣчѣво, охтиклиѣво. Пѣс.

Охтопѣдѣжъ, ум. м. Малѣо *охтопѣдѣжъ*.

Охтопѣдѣжъ, ум. ср. Малѣжъ, младѣ *охтопѣдѣжъ*.

***Охтопѣдѣжъ**, с. м. Гр. Морска животина *актопѣдѣжъ*; каракѣтиѣца.

Охтѣжъ, ишь, — тѣлъ, гл. ср. Охкамъ.

Охуѣвамъ и *охуѣпуѣвамъ* (да *охуѣжъ*), гл. д. Хуѣжъ, казѣвамъ нѣчто лоше за нѣкого; хуѣть. — мся, гл. стр. Бывамъ *охуѣжъ*, хуѣжъ; хуѣтьсѣя.

Охуѣваніе и *охуѣпуѣваніе*, с. ср. отъ *охуѣвамъ*.

Охуѣльникъ, с. м. Който хуѣжъ, *охуѣва* нѣкого; хуѣтѣль.

Оху́лища, с. ж. Кюато хули, охула пѣ-кого; хулительница.

Оху́лиж, ишь, — лиль, гл. свр. отъ оху́-лявъ. Да похулиж; похулить. — лентый, прич. стр.

Охъ, междом. Казвася отъ скръбь, отъ тя-гость, отъ болѣж; ахъ, вай; охъ, ой! Охъ, какво да правѣж сега! Прѣдъ хора-та похъ, похъ, пакъ у дома охъ, охъ. Днесъ хопъ тропъ, умрѣ охъ, охъ. Тумба лум-ба за два дни, охъ леле за вси дни.

Оца́павъ, гл. свр. отъ оца́павъ. Да уца-памъ. — пацтый, прич. стр. Уцапантый.

Оца́павъ и оца́пувавъ (да оца́памъ), гл. д. Нацапавъ, уцапавъ, ошлаквавъ. — мся, гл. възвр. и стр. Нацапавася, уцапавася, ошлаквася.

Оцедарка и оцетарка, с. ж. Кюато про-дава оцедъ, жена на оцедаръ

Оцедарскый и оцетарскый, ска, ско, пр. отъ оцедаръ.

Оцедарча и оцетарча, ум. ср. Малѣкъ, младъ оцедаръ.

Оцедаръ и оцетаръ, с. м. Който продава оцедъ Облѣкълъ Грыцкы гацкы като оцедаръ.

Оцедовый и оцетовый, въ, ва, во, пр. отъ оцедъ. Оцедавый, оцеданый.

*Оцедъ и оцетъ, с. м. Л. Киселина въ 2-то знаменованіе: укѣсусъ. Харизанъ оцетъ по-благъ и отъ медъ. Безъ паръ оцедъ отъ медъ по-сладѣкъ. — Киселъ като оцедъ, каз-вать за лютъ, сръдѣтъ чловѣкъ. — Продава оцедъ, носися като кабаданъ.

Оцеданый и оцетаный, иъ, на, по, пр. Что има оцедъ; оцедавый, оцедовый:

Оцедавый и оцетавый, въ, ва, во, пр. Оцеловый, оцеданый.

Очрѣ́пювавъ (да очрѣ́ниж), гл. д. в. очрѣ́-нювавъ.

Очу́камъ, гл. свр. отъ очу́квямъ. Да изчу-камъ, да изпижъ. — кантый, прич. стр.

Очу́квямъ и очу́кувавъ (да очу́камъ), гл. д. Изчуквямъ, изпивамъ, опуквямъ, изпук-вамъ.

Очу́тра, нар. Осеутра.

Очѣ́кляюамъ (да ся очѣ́кляж), гл. възвр. Избыстрява ми ся лице-то отъ болѣсть, отъ слабость; изчѣкляюамъ, изчѣбрюамъ. Очѣ́-кляж ми ся очи-ты. — Очѣ́клялся, изчѣклялъ очи, умрѣлъ.

Очѣ́кляж (да ся), ишь, — лился, гл. свр. отъ очѣ́кляюамъ.

Очѣ́ниж, ишь, — нѣлъ, гл. свр. отъ очѣ́-пѣивамъ. Да прѣ́чѣниж. — нѣный, прич. стр.

Очѣ́пѣивамъ (да очѣ́ниж), гл. д. Давамъ еднѣ цѣнѣж за нѣчто, казvamъ колко струва то;

прѣ́чѣивамъ; очѣ́пѣивать. — мся, гл. стр. Бывамъ очѣ́нѣж

Очѣ́пѣиваше, с. ср. отъ очѣ́пѣивамъ.

Очѣ́нѣи́ж, ешь, — нѣлъ, гл. ср. свр. Да ся ви́чѣниж, да ся вдрѣвъж; очѣ́нѣи́тъ.

Очѣ́рвамъ и очѣ́рювамъ (да очѣ́риж), гл. д. Очѣ́ривамъ. — мся, гл. стр. и възвр. Очѣ́ривася

Очѣ́риж, ишь, — риль, гл. свр. отъ очѣ́р-ивамъ. Да очѣ́риж. — реный, прич. стр. Очѣ́беный.

Очѣ́, очѣта, с. ср. в. очѣ́.

Очѣ́болѣць, с. м. Раст. *Potentilla argen- tea*; серебрянка.

Очѣ́болѣтъ, с. м. Болѣсть по очи-ты; глазнѣя болѣзнь.

Очевѣ́динокъ, с. м. Очевадень чловѣкъ.

Очевѣ́дища, с. ж. Очевадна жена, мома.

Очевѣ́дитый, — дѣлъ и — дѣнь, дна, дно, пр. 1) Лошавый. Очевадна жена. 2) Събудень, уменъ, отворень, ачикгнозъ; смѣтливый, догадливый, умный, оборот-ливый. Очевадно пукнича, хытро дѣтя.

Очевѣ́дитый, — дѣлъ и — дѣнь, дна, дно, пр. Очи́вѣстный. — дно, нар. Очи́вѣстно.

Очѣ́кѣрвамъ и очѣ́кѣрювамъ (да очѣ́кѣриж), гл. д. и ср. 1) Прѣ́кравамъ, окравамъ, обкравамъ, прѣ́скачамъ. 2) Прѣ́кравамъ, крачѣж, прѣ́стѣпнамъ. — мся, гл. стр. Бы-вамъ очѣ́корень.

Очѣ́кѣрваніе и очѣ́кѣрюваніе, с. ср. отъ очѣ́кѣрвамъ.

Очѣ́кѣриж, ишь, — риль, гл. свр. отъ оче-кѣрвамъ. — реный, прич. стр.

Очѣ́нѣе, ум. ср. отъ очѣ́. Очѣ́нѣе. — Гѣ́лж-бевъ очѣ́нца, раст. *Hepatica Triloba*, съ-сънь; водяная чечевича.

Очѣ́нлювамъ (да очѣ́нляж), гл. д. Чѣ́нляж нѣчто, та го врѣдѣж; разчѣ́нлювамъ.

Очѣ́нляж, ишь — лиль, гл. свр. отъ очѣ́-нлювамъ. — лентый, прич. стр.

Очервѣ́ивамъ (да очервѣ́иж), в. очервѣ́ивамъ.

Очернѣ́ивамъ (да очернѣ́иж), в. очрѣ́пювамъ.

Очерта́ивамъ (да очерта́иж), в. очрѣ́таивамъ.

Очѣ́свамъ и очѣ́сувамъ (да очѣ́шиж), гл. д. Чѣ́шиж нѣчто да го очѣ́сѣж; очѣ́сывать.

Чѣ́шиж добытъж съ чѣ́сало; высребѣтъ. — мся, 1) гл. възвр. Чѣ́шиж много; очѣ́-сываться. 2) гл. стр. Бывамъ очѣ́санъ.

Очѣ́та, с. ср. мн. Раст. *Viola tricolor*, за-смѣнь ергень, кокорча, комушѣга, люби-чица, минушлага, темянужка; фѣ́лака трех-цвѣтная, Апѣ́тныя гла́зки, Пѣ́анъ да Ма́рья.

Очѣ́шиж, ешь, — чѣ́сахъ, гл. свр. отъ очѣ́-сывамъ. — чѣ́саный, прич. стр.

Очи́вѣстный, — стѣнь и — стѣнь, стѣна, стно, пр. Който ся знае, кого-то знаѣтъ,

что не е скрышенъ, что ся види; извѣстнѣй, навнѣй, очевѣднѣй, ачикъ; очевѣднѣй, наглазныи. — стно, нар. Известно, навно, очевидно, нескрышне, ачикъ; оче-видно.

Очи́ла, с. ср. мн. Справа отъ двѣ стѣкыла въ кражила, съ коѣто си помогать да глядѣть, коѣто иматъ слабы очи; дзръзала, дзръкала, зръкала, зръцала, цѣкы, цѣкла, цѣклета; очей. На шиктавы очи очила не трѣбвать.

Очи́ла, ум. ср. мн. отъ очила́.

Очи́нѣы, ум. мн. отъ очн. Очица, очичкы.

Очи́нкамъ, гл. свр. отъ очипквамъ. Да окжж. — кантѣй, прич. стр.

Очи́пквамъ и очипкувамъ (да очипвамъ), гл. д. Назвася за малкы дѣца: окжпвамъ. — мся, гл. *взвер.* и стр. Окжпвася.

Очи́ствамъ и очистувамъ (да очистж), 1) гл. д. Правж нѣчто да стане чисто; изчиствамъ, отрѣбвамъ; очинѣать, обчиѣать, отчиѣать, подчиѣать. 2) В. отрѣбвамъ въ 2-то, 3-то и 4-то знаменованнѣ. *Кой-то ни зло мысли, Господь да го очисти.* 3) гл. ср. Бѣгамъ, побѣгвамъ, отивамъ си, олушвамъ, офейквамъ, ошюшвамъ, духвамъ, трѣшамъ на бѣгъ, подвивамъ опашъ, зимамъ си шюше-то; лызнуть, улызнуть, навести лѣжи, дать тѣгу, дать стречка. — мся, гл. *взвер.* и стр. Отрѣбвася.

Очи́стванне и очистуванне, с. ср. отъ очиствамъ.

Очи́стж, ишъ, — тиль, гл. свр. отъ очиствамъ. — стѣнѣй, прич. стр. *Трѣнакъ-тъ расте, дѣто земля-та не е очистена.*

Очи́цѣ, ум. ср. отъ очо́. 1) Пжпчица на растение; око, окце. 2) Примка на мрѣжж; куталецъ. 3) *Очица*, растение моминска слѣза въ 1-то знаменованне.

Очи́чкы, ум. мн. отъ очн. Очица, оченца, очинкы.

Иванъ Станки отговаря:
Станчиче-ле черноока,
Черны ти еж очичкы-ты,
Очичкы-ты кѣличкы-ты. *Пѣс.*

Очлѡвѣчж (да ся), ишъ, — чился, гл. свр. отъ очлѡвѣчямся. Да ся вчлѡвѣчж.

Очлѡвѣчямся (да ся очлѡвѣчж), гл. *взвер.* Ставамъ члѡвѣвъ, вчлѡвѣчвамся.

Очръвѣвамъ (да очръвѣж), гл. ср. Ставамъ чръвѣвъ, добывамъ чръвѣ, очервѣвамъ, очръвѣвамъ, червѣсвамъ.

Очръвѣж, ешъ, — вѣлъ, гл. свр. отъ очръвѣвамъ. Да червѣсамъ; очервѣвѣтъ.

Очрънивамъ и очръниамъ (да очръниж), гл. д. Очернивамъ: 1) Начрънивамъ. 2) Посрамивамъ, осрамивамъ, обезчестивамъ, омаскаривамъ, почрънивамъ; очернивать,

очерниѣть. — мся, 1) гл. *взвер.* Посрамивамся, направивамъ нѣчто неприлично, та ся омаскаривамъ, почрънивамся; очернивать-ся. 2) гл. стр. Бывамъ очръненъ.

Очръниж, ишъ, — ниль, гл. свр. отъ очрънивамъ и очръниамъ. — цѣпѣй, прич. стр.

Очрътавамъ (да очрътаж), гл. д. Очертавамъ: 1) Обыколавамъ, обколавамъ, обколѣсвамъ, зимамъ на маасаре; окружѣть, осажѣть, облагѣть, облегѣть, облежѣть, блокировать. *Турци-тъ очрътахж село-то.* 2) Уряджамъ, наряджамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ очрътанъ.

Очрътанне, с. ср. Очръть.

Очрътаж, ешъ, — таль, гл. свр. отъ очрътавамъ. — тѣпѣй, прич. стр.

Очръть, с. м. Очрътанне: 1) Написванне нѣкакъвъ прѣдмѣтъ само съ чръты; очеркж, очертанѣе, абрисъ. 2) Кжсо описанне за нѣчто; очеркж.

Очръвъ, с. м. в. ѡтчюхъ.

Очро́ (оцо), с. в. прѣдл. отъ: отъ очто, за-что, в. отъ.

Очюдвамъ и очюдувамъ (да очюдж), гл. д. Почюдвамъ, учюдвамъ, въздививамъ; удивлять, изумлять. — мся, гл. *взвер.* Учюдвася, почюдвася, въздививася.

Очюдж, ишъ, — диль, гл. свр. отъ очюдвамъ. — денѣй, прич. стр.

Очюкамъ, гл. свр. отъ очюквамъ. — кантѣй, прич. стр. *Очюкана метла; око-мѣлокъ. — Азъ съмъ отскѡдъ очюканж, азъ съмъ съвсѣмъ обранъ, изгубенъ, отъ вси страны мя е било градъ.*

Очюквамъ и очюкувамъ (да очюкамъ), гл. д. 1) Съ чюканне направивамъ да опада; ошпбвамъ; ошпбѣтъ, обивѣтъ. 2) Изронвамъ, избухвамъ зръна-та на нѣчто; изтронвамъ, оронвамъ, отронвамъ, олушвамъ, очюшквамъ; обрушивать, ошелушѣть, вылушчивать. *Очюкахжж сусама.* 3) Пиздамъ, изпивамъ, опуквамъ, ошпбвамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ очюканъ. — *Очюкай му го о главж-тж, обий му го, обръскай му го о главж-тж.*

Очюкване и очюкуване, с. ср. отъ очюквамъ.

Очюкѣтвамъ и очюкѣтувамъ (да очюкѣтж), гл. д. Орѣзвамъ, окастривамъ. — мся, гл. стр. Бывамъ очюкѣтенъ.

Очюкѣтж, ишъ, — тиль, гл. свр. отъ очюкѣтвамъ. Да орѣжж, да окастрж. — тепѣй, прич. стр.

Очюпвамъ и очюпувамъ (да очюпж), гл. д. 1) Съ чюпене отдѣламъ; отчюпвамъ; отлѣмывать. 2) Окрътвамъ, обкрѣшвамъ; облѣмывать. — мся, гл. стр. Бывамъ очюпенъ.

Очюиѣж, ишь,—пиѣлъ, гл. свр. отъ опюи-
вамъ. — пенѣиѣй, прич. стр.

Очюхвамъ и очюхиувамъ (да очюхнѣж),
гл. ср. Изчюхвамъ, изсѣхвамъ.

Очюхнѣж, ешь,—нѣлъ, гл. свр. отъ очюх-
вамъ. Да изчюхнѣж, да изсѣхнѣж.

Очюиѣкамъ, гл. свр. отъ очюиѣкамъ. Да
очюиѣж. — канѣиѣй, прич. стр.

Очюиѣкамъ и очюиѣкувамъ (да очюи-
камъ), гл. д. 1) Изваждамъ, очистивамъ нѣ-
что изъ чюиѣгы-ты мѣ, отъ чюиѣжгы-ты
мѣ; очюиѣнамъ, олуцвамъ, очюкамъ; оше-
лушѣтъ, вылуцѣвать, обрушивѣтъ. Очюи-
кажъ басула. Очюиѣкамъ царевичъ-тѣж.
— мѣя, гл. стр. Бывамъ очюиѣканъ

Очюиѣлѣж, ишь,—лиѣлъ, гл. свр. отъ очюи-
ламъ. Да очюиѣкамъ. — ленѣиѣй, прич.
стр.

Очюиѣламъ (да очюиѣлѣж), гл. д. Очюиѣ-
вамъ.

Очѣ, 1) у.м. ср. отъ очѣ. 2) Раст. *Campanula rotundifolia*; колокольчики. 3) в.
очѣта.

Очѣкамъ и очѣкувамъ (да очѣкамъ),
гл. д. Чѣкамъ, жѣдѣ да дойдѣ нѣкой, да
стане нѣчто; очѣдѣтъ.

Очѣрамъ (да сѣ), гл. свр. отъ очѣравѣся.
Да изсѣхнѣж, да сѣ облѣжѣ.

Очѣравѣся и очѣрувамъ (да сѣ очѣ-
рамъ), гл. взвѣр. Отъ скрѣбѣ, отъ болѣсть,
отъ конѣѣвание ставамъ кожна и кокалѣ; из-
сѣхвамъ, облѣжѣвамъ, озѣжѣвамъ; высѣ-
хѣтъ, осѣнутѣся.

Ошѣвѣцъ, у.м. м. Малко ошѣвѣ.

*Ошѣвѣ, с. м. Т. Хошѣвѣ, вариво отъ су-
шенѣ плодовѣ.

Ошѣвица, с. ж. Шѣркѣ отъ ризѣ отъ алено
платно.

Ошѣлѣ, ошлѣ, ошлѣ, в.м. отѣиѣлѣ, отѣ-
иѣла, отѣиѣло.

Ошѣбамъ, гл. свр. отъ ошѣбамъ. — ба-
нѣиѣй, прич. стр.

Ошѣбамъ и ошѣбувамъ (да ошѣбамъ),
гл. д. 1) Съ шѣбашѣ направѣмъ да опадѣ;
очюкамъ, обивамъ; ошѣбѣтъ, обивѣбѣтъ.
2) Очюкамъ, опуквамъ, оплуквамъ, пѣза-
дамъ, пѣзивамъ. — мѣя, гл. стр. Бывамъ
ошѣбанъ.

Ошѣивамъ (да ошѣиѣж), гл. д. Вѣивамъ, за-
шивамъ, ушивамъ, съшивамъ вѣ нѣчто;
вѣивѣтъ.

Мѣйка ти омаѣиѣница-та,
За тебѣ ризѣ съшивѣ,
Вѣякакѣ былѣгы ошивѣ,
Омразѣгы былѣгы, раздѣлѣны. Пѣс.

Ошѣиѣж, ешь,—шѣлъ, гл. свр. отъ ошѣ-
вамъ. Да вѣиѣж. — шѣиѣиѣй, прич. стр.

Ошлѣкамъ, гл. свр. отъ ошлѣкамъ. Да

ошлѣкамъ, да ушлѣкамъ. — канѣиѣй, прич.
стр.

Ошлѣкамъ и ошлѣкувамъ (да ошлѣкамъ),
гл. д. Ушлѣвамъ, ошлѣвамъ. — мѣя, гл. взвѣр.
и стр. Бывамъ ошлѣканъ.

Ошлѣвѣвамъ (да ошлѣвѣж), гл. д. 1) Обрул-
вамъ, обивамъ шюмѣ-тѣ на дрѣво. Ошлѣ-
важъ сливѣ-тѣж. 2) За добѣчы: изѣдамъ
шюмѣ-тѣ на дрѣво, трѣвѣ-тѣж, зелениѣж-тѣж
нѣдѣтъ. — мѣя, гл. стр. Бывамъ ошлѣванъ.

Ошлѣвѣж, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ ошлѣ-
вѣвамъ. — ванѣиѣй, прич. стр.

Ошмарѣ, с. ж. Кашѣ отъ прѣсно сырѣне
и брашно; бѣлъ мѣжѣ.

Вѣчера ми нарѣжѣжѣ,
Дѣвѣтъ агѣнца печѣжѣ,
До дѣвѣтъ кобѣгы ошмарѣ. Пѣс.

Бѣзъ сѣмѣ тяжѣка отъ овѣжѣрѣя,
— Чѣто барѣше при овѣжѣрѣя?
— Ми изѣмѣгы со ошмарѣ. Пѣс.

Ошмѣламъ и ошмѣлювамъ (да ошмѣлѣж),
гл. д. Съ шмѣленѣ направѣмъ да опадѣ;
обрулвамъ, обруламъ, обрусвамъ, ожюламъ;
обивѣтъ, обивѣтъ плодѣ съ дѣрева. — мѣя,
гл. стр. Бывамъ ошмѣленъ.

Ошмѣлѣж, ишь,—лиѣлъ, гл. свр. отъ ош-
мѣламъ. — ленѣиѣй, прич. стр.

Ошпорѣ, с. м. Мѣжѣноѣга. Ошпорѣжъ и до-
сѣга такѣжъ ошпорѣ не сѣмѣ изѣлѣ.

Ошюгавѣвамъ (да ошюгавѣж), гл. ср. Ста-
вамъ шюгавѣ, окрѣставѣвамъ.

Ошюгавѣж, ешь,—вѣлъ, гл. свр. отъ
ошюгавѣвамъ. Да окрѣставѣжѣ.

Ошюгавѣж, ишь,—вилѣ, гл. свр. отъ ошю-
гавѣвамъ. — венѣиѣй, прич. стр.

Ошюгавѣнамъ (да ошюгавѣж), гл. д. Напра-
вамъ нѣчто да станѣ шюгавѣ, да окрѣста-
вѣе. Едѣна шюгавѣ овѣца все-то стадо
ошюгавѣжѣ. — мѣя, гл. стр. Бывамъ ошю-
гавѣнъ.

Ошюмоглѣвѣж, ишь,—вилѣ, гл. свр. отъ
ошюмоглѣвамъ. — венѣиѣй, прич. стр.

Ошюмоглѣвамъ (да ошюмоглѣвѣж), гл. д.
Зѣмаѣвамъ, зѣлисѣвамъ, зашѣмедѣвамъ; оше-
ломлѣтъ, производѣтъ головокѣжѣнѣе, о-
тѣруѣвать. Ударѣ го по главѣ-тѣжъ съ
стѣпѣя-то, та го ошюмоглави. — мѣя,
гл. взвѣр. и стр. Зѣмаѣвамъ, зѣлисѣвамъ,
зѣшѣмедѣвамъ. Бѣашѣ сѣ напѣлѣ отъ ви-
но-то въ картѣ-тѣжъ, та бѣашѣ сѣ ошю-
моглавиѣ въ наѣмѣтъ-тѣжъ.

Ошюмоглѣванѣе, с. ср. отъ ошюмоглѣ-
вамъ и ошюмоглѣвамъ.

Ошютѣж, ишь,—тѣлъ, гл. д. свр. Да отрѣ-
жѣжѣ, да отрѣжѣнѣжъ опѣжѣ-тѣжъ на нѣчто, та
да станѣ шюто; окурѣгуѣтъ.

Ошющавѣмъ и ошющивѣвамъ (да ошющѣж),
гл. д. 1) Обирамъ, окрѣдамъ. Ошющѣжѣ-

хжгы до парѣж. 2) Издамаъ, опуквамаъ, опраскамаъ. *Ошющѣж* *всичко-то* грозде. 3) гл. ср. Побѣгвамаъ, офейкваша, очиствамаъ. — *мѣся, гл. стр.* Бывамаъ ошющѣжтѣ.

Ошющѣж, ешь, — *нѣжъ, гл. свр.* отъ ошющвамаъ и ошющѣнувамаъ. — *нѣжтѣй, прич. стр.*

Още и *ощѣ*, нар. 1) И друго при дадѣнотомъ вѣче, при онова, что го има, что е; ещѣ. *Дадохъ му парѣ, а той иска още; я далъ ему денегъ, а онъ ещѣ проситъ. Дай ми, Боже, още една церкѣ.* 2) И на н; и, да ещѣ и.

Какъ го е чула майка му,
Майка му, още баща му,
Че сѣ на годежъ врьжѣли
И жъ за Пенча годили. *Пѣс.*

3) Показва времѣя; ещѣ. *Още е малѣжъ, не е порастѣлъ, има да расте. Не е дошло още времѣя; ещѣ не пришло времѣя. Още конна не видѣлъ, крака замахахъ. Още повяче; тѣмъ болѣе, подѣвно. — Още малко, не е така, не е истина, да прощавашъ. Има сто жѣлѣтици. — Още малко!* ср. не е истина.

Ощѣнвамаъ и *ощѣну*вамаъ (да *ощѣнѣж*), гл. д. За кучѣж, за влѣщѣж, за мечѣж: раждамаъ, добывамаъ малѣжѣ-тѣ си; окучвамаъ. — *мѣся, гл. взвѣр.* Окучвамаъ. *Кучка-та ся оцѣни.*

Ощѣнѣж, ишь, — *нила, гл. свр.* отъ *ощѣн*вамаъ. Да окучѣж. — *пенѣжтѣй, прич. стр.* **Ощѣтѣ**вамаъ (да *ощѣтѣж*), гл. д. в. отщѣтѣвамаъ.

Ощѣна, с. ж. Ущина, вощина, сътъ; сотѣ. **Ощѣн**вамаъ и *ощѣн*увамаъ (да *ощѣнѣж*), гл. д. Съ щипанне очиствамаъ кокошѣж отъ перѣ-то, прасѣя отъ козинѣж-тѣ и др. т.; оскубывамаъ; *ощѣп*ывамаъ, *общѣп*ывамаъ, *перѣщѣп*ывамаъ, *отѣреблѣ*тъ. — *мѣся, гл. взвѣр.* Оскубывамаъ, орывамаъ, одрѣывамаъ, одирамаъ. 2) гл. стр. Бывамаъ *ощѣпанъ*.

Ощѣпкѣтѣ, с. ж. *мн.* Кога щипѣтъ влѣжъ, конощѣ. чтото извръжѣтъ непотрѣбно; *ощѣп*ѣци, *ущѣп*ѣци; *отрѣпкѣ*, *отрѣпѣ*.

Ощѣпкѣтъ, *пци, с. м.* *Ощѣпкѣтѣ*.

Ощѣпѣж, ешь, — *налѣ, гл. свр.* отъ *ощѣп*ывамаъ. — *налѣжтѣй, прич. стр.* *Ощѣпанѣж* *славѣй* не *пѣ*.

Хубавѣ ли съмъ, бабо?
— Хубавѣ ми сѣ, дѣдо,
Като патѣ опатѣно,
Като прасѣ *ощѣпан*о!

Ощѣчко и *ощѣко*, нар. *смякч.* отъ *ощѣ*. **Ощравѣтѣй**, въ, ва, во, пр. Въ гатанѣж за мѣчѣж и мясо: *Црѣвено виси, оцрѣаво ся мѣсли?*

Ощрѣклѣвамаъ (да *ощрѣклѣж*), гл. ср. Хваша мя щрѣклѣца-та, та зимамаъ да лудѣж; *поощрѣклѣ*вамаъ.

Ощрѣклѣжѣж, ешь, — *лѣлѣ, гл. свр.* отъ *ощрѣклѣ*вамаъ. Да *поощрѣклѣж*.

Ощрѣбѣвамаъ (да *ощрѣбѣж*), гл. ср. Ставамаъ щрѣбѣ.

Ощрѣбѣжѣж, ешь, — *бѣлѣ, гл. свр.* отъ *ощрѣбѣ*вамаъ.

Ощрѣбѣжѣ, ишь, — *бѣлѣ, гл. свр.* отъ *ощрѣбѣ*вамаъ. Да *нащрѣбѣж*. — *бѣнѣжтѣй, прич. стр.*

Ощрѣбѣвамаъ (да *ощрѣбѣж*), гл. д. *Нащрѣбѣ*вамаъ, *накрѣнѣ*вамаъ, *оклос*вамаъ, *окло*цамаъ, *осака*цамаъ; *выщѣрблѣ*тъ, *завѣб*ривамаъ. *Ощрѣбѣжѣж* *паничѣж-тѣж*. — *мѣся, гл. взвѣр.* и стр. *Нащрѣбѣ*вамаъ. *Мѣсячина-та ся оцрѣбѣ*ва, на разсыпѣ е, *нащрѣбѣ*вамаъ ся; *луна* *ущѣрбѣ*етъ.

Ощѣрвамаъ (да *ся оцѣри*), гл. безл. *Каз*вамаъ, *когато нѣчто е неприятно, та да ся не види, да опустѣе. Срѣщѣ*вамаъ въ изрече-ниѣ: *хай да ся оцѣри! Ай да му ся не оцѣри! Да му ся оцѣри работа-та!*

Ощѣри (да *ся*), — *при*лося, гл. свр. отъ *ощѣр*вамаъ.

***Ощѣръ**, с. м. *Т.* *Хощѣръ*, *нѣравѣ*, *трѣса*, *табѣхѣтъ*, *кѣта*.

Ощѣрѣвамаъ (да *ощѣрѣжѣж*), гл. ср. Ставамаъ *щѣръ*; *ошѣп*кавамаъ; *отишѣпѣ*тъ. *Хай да оцѣрѣе. Оцѣрѣлѣ, та ся помѣлѣ. Помѣлѣ да стане, да опустѣе и да оцѣрѣе.*

Ощѣрѣжѣж, ешь, — *рѣлѣ, гл. свр.* отъ *ощѣрѣ*вамаъ. Да *ошѣп*кавамаъ; *отишѣпѣ*тъ.

Ощѣ, *вм.* *ощѣ*.

Ощѣщѣвамаъ (да *ощѣщѣжѣж*), гл. д. *Позна*маъ, *сѣща*маъ, *уѣща*маъ; *ощѣщѣ*тъ,

Ощѣщѣжѣж, ишь, — *щѣлѣ, гл. свр.* отъ *ощѣщѣ*вамаъ. Да *уѣщѣжѣж*.

Оіагнѣжѣж (да *ся*), ишь, — *ни*лася, гл. свр. *взвѣр.* Да *ся оіагнѣжѣж*, да *ся оіагнѣжѣж*; *оіагнѣжѣжѣж*.

Оіадамаъ (да *оіамаъ*) гл. д. *Іамаъ* нѣчто изотоколо, *отгорѣ*; *оіада*маъ, *обгры*звамаъ; *обѣдѣ*тъ, *обгры*зѣтъ, *обку*сывамаъ. — *мѣся, гл. стр.* Бывамаъ *оіаденѣж*.

Оіамаъ, *оіаденѣж*, *оіадохѣж*, *оіалѣ, гл. свр.* отъ *оіада*маъ и *оіада*маъ. *Оіаденѣжтѣй, прич. стр.*

ЗАВѢЩЕННЫ ПОГРѢШКЫ ВЪ ПЕЧАТАНІЕ-ТО.

Обрагъ	Стлбъ	Рядъ	Напечатано :	Чети :	Обрагъ	Стлбъ	Рядъ	Напечатано :	Чети :
4	1	16	<i>Narciscum</i>	<i>Narcissus</i>	129	2	39	прѣтеница	прѣтеница
6	2	46	хѣрты	хѣрты	142	1	18	одоржѣть	одержѣть
9	2	31	рѣвъѣ	рѣвъѣ,	144	2	3	бѣждѣнный	бѣждѣнный
13	1	7	люлнача	люлнача	154	1	24	вз.	възвр.
13	1	16	<i>Syrinda</i>	<i>Syringa</i>	160	2	58	тѣхъ	тѣхъ
35	2	8	лобѣвъ	любѣвъ	176	2	2	обожирѣться	обжирѣться
48	2	18	Оронъ	Ороненъ	183	2	47	отбывамся	отбивамся
50	1	53	додѣж	додѣна	183	2	51	отбыйся	отбийся
54	1	55	отбывамся	отбивамся	184	1	2	отбыхъ	отбыхъ
55	1	36	мѣцнувамъ,	мѣцнувамъ),	184	1	40	<i>Намирамъ</i>	<i>Намирамъ</i>
56	1	52	<i>serpylum</i>	<i>Serpyllum</i>	192	1	44	ншь	ншь
57	2	36	<i>Еани.</i>	<i>Еани-</i>	196	2	19	Напѣивамъ	Напѣивамъ
58	1	34	публичнаго	публичнаго	204	1	56	де ;	де.
59	1	45	<i>Ве</i>	<i>Въ</i>	208	2	52	д ѣвна	дрѣвна
59	2	6	наушки	наушки	221	2	57	спрѣма	спрѣма.
67	1	8	го	га	227	1	23	сѣдвамъ	сѣдамъ
69	2	9	чинъ)	чинъ,	228	1	54	нататакъ,	нататакъ.
69	2	12	миръсамъ,,	миръсамъ),	231	1	24	отягощѣться,	отягощѣться.
69	2	15	дч	да	231	2	9	нипивать	напивать
69	2	17	ота	отъ	237	1	3	стр.	свр.
75	2	27	намъ	намъ	237	1	16	— тѣкахъ	— тѣкахъ
76	1	55	<i>другина</i>	<i>други на</i>	237	1	36	<i>Натжк-</i>	<i>Натжк-</i>
83	2	27	гробъ	гробъ	237	1	41	натѣивамся	натѣивамся
87	2	45	галатинъ,	галатинъ ;	238	1	24	гл. ср.	1) гл. ср.
88	2	1	рыба	рыбъ	240	1	5	дывать	дывать
89	2	15	Мръциннаса	Мръциннаса	240	1	25	вывѣдивать	вывѣдывать
95	1	11	нейдѣ	нѣйдѣ	241	2	12	дл	да
95	1	13	<i>Цѣль</i>	<i>Цѣль</i>	251	2	11	огрѣе	огрѣе
96	2	18	словянскѣ-тѣ	Словянскѣ-тѣ	253	2	18	ошрѣивамъ	ошрѣивамъ
99	1	52	то	то-	256	1	27	винъ	винъ
117	2	27	набрѣбрѣ	набрѣбрѣ	272	2	55	ди	да
117	2	34	Набрѣбрѣ	Набрѣбрѣ	285	2	30	<i>Дойдете</i>	<i>Дойдете</i>
123	1	49	<i>изпи</i>	<i>изпи</i>	297	1	4	Зимамъ	Зимамъ,
123	1	50	нжга.	нжга,	303	1	11	Олѣпнавааъ	Олѣпнавааъ
123	2	51	Нѣвякъ	Нѣвякъ	323	2	22	часъ	чясъ
124	2	24	нахлунилъ	нахлунилъ	339	1	28	Очисвамъ	Очиствамъ
124	2	32	непослушенъ	непослушенъ	339	1	29	лѣкъ	ленъ
124	2	33	непокорнимъ	непокорнымъ	339	1	30	трѣнамъ	трѣкамъ
124	2	34	навидигжся	навидигжся	341	1	11	<i>Одъжкъ</i>	<i>Одъжкъ</i>
125	2	45	нѣкакѣхъ бѣда	нѣкакѣхъ бѣдѣ	373	2	14	п чловой	съ новой
125	2	47	сѣбѣ	себѣ	378	2	15	сплѣся—	сплѣся,
125	2	52	ммозина	мнозина	378	2	18	<i>Опъ.</i>	<i>Опъ-</i>
125	2	57	знаменованіе то	знаменованіе-то	378	2	19	<i>хванжми,</i>	<i>хванжми.</i>
126	1	2	имн	имъ	381	2	53	обѣс тѣ	обѣсѣть
126	2	15	паведѣ	паведѣ	384	2	51	Осѣр мѣ	Осѣрамъ
126	2	19	<i>Навееи</i>	<i>Наведи</i>	385	2	17	<i>злато</i>	<i>злато,</i>
126	2	23	нагыбѣться	нагибѣться					

PG
975
G4
ch.3

Gerov, Naïden
Riēchnik na bŭlgarskyi
īazyk

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

